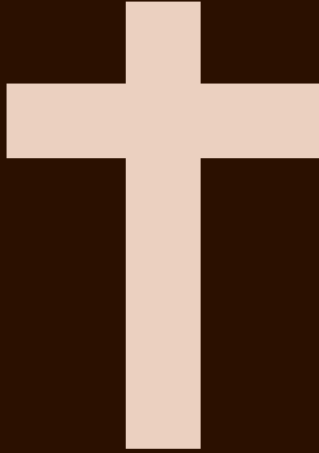

Yosë nanamën

New Testament in Chayahuita (PE:cbt;Chayahuita)

Yosë nanamën

New Testament in Chayahuita (PE:cbt:Chayahuita)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Chayahuita

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Chayahuita

cbt

Peru

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Chayahuita

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

2b907844-bec1-5cc7-a0e4-401d867c40e7

Contents

Génesis	1
Mateo	60
Marcos	110
Lucas	139
Juan	187
Hechos	220
Romanos	262
1 Corintios	281
2 Corintios	300
Gálatas	313
Efesios	321
Filipenses	329
Colosenses	335
1 Tesalonicenses	340
2 Tesalonicenses	344
1 Timoteo	347
2 Timoteo	353
Tito	357
Filemón	360
Hebreos	362
Santiago	378
1 Pedro	384
2 Pedro	390
1 Juan	394
2 Juan	399
3 Juan	400
Judas	401
Apocalipsis	403

Ya'ipi ma'sha caniaritërinso'

Yosë nani ma'sha acorinso'

¹ Yosë nani ma'sha acorinso sha'huichinquëma'. Iráca co manta ya'huërinhuë'. Yosëichin ya'huërin. Caniaritapon, pi'iro'të'ton acorin. Ina quëran isoro'panta', acorin. ² Naporó' isoro'paso', co ipora pochin nishátërarinhuë'. Ya'ipi marësáchin ninin, pa'pi anpotërin. Tashiri noyá i'copitërin. Naporó chachin Yosë ispiritonënsó, i' aipi yanpo yanpónantarin.

³ Naporó Yosë tapon: "¡Tashinantërinso nii'sohuanchin huachi!" tënin. Topachina, nii'sohuantërin huachi.

⁴ Nii'sohuantërinso nóya nícaton, nisha acorin. Tashinta', nisha acorin.

⁵ Nii'sohuantërinso: "Tahuëri," itërin. Tashinaonta': "Tashi," itërin. Tashirahuaton tahuëriantahuachina, i'huaraya huarë' a'na tahuëri', nanirin huachi.

⁶ Ina quëran Yosë taantarín: "¡Niquë niquë i' ya'huëcaso marë' ya'copinamën ya'huë'in!" tënin. Topachina, inachachin ya'huërin huachi.

⁷ Yosëri i' ya'copinamën nipachina, ina aipi i' ya'huërin. Inaanaquënta', i' ya'huërin.

⁸ Nani acohuachina, inápaquë ya'huërinso: "Pi'iro'të," itërin. Tashiantarahuatón tahuëriantahuachina, i'huaraya huarë' cato tahuëri nanirin huachi.

⁹ Ina quëran Yosë taantarín: "¡Yaniró'pa' ya'nocaso marë' pi'iro'tëanaquë i' ya'huërinso', inaquëráchin niyonto'in!" tënin. Topachina, inachachin ya'huërin huachi.

¹⁰ Yaniró'paso': "no'pa'," itërin. I' niyontóninsó: "marë'," itërin.

Ya'ipi acorinsopita noyasáchin nisarin ni'nin. Ina nícaton, ¹¹ Yosë taantarín: "¡Nisha nisha sharo'sa papoina! Nisha nisha panpatororo'santa nisha nisha ya'pirihuanpiso', papoina. ¡Nisha nisha nararo'santa nisha nisha nitopisopita no'paquë papoina!" tënin. Topachina, inachachin ya'huërin huachi. ¹² Ina nohuaton nisha nisha sharo'sa, panpatororo'sa, nararo'sa, inapita isoro'paquë paporin. Acorinsopita nícaton: "¡Ma nóyacha acorahuë paya!" tënin. ¹³ Tashiantarahuatón tahuëriantahuachina, i'huaraya huarë' cara tahuëri nanirin huachi.

¹⁴⁻¹⁵ Ina quëran Yosë taantarín: "¡A'pininsopita pi'iro'tëquë ya'huë'in. Tahuëri, tashi a'pintacaso marë' ya'huë'in. Inapita a'pinpachina, tahuëri, tashi', nisha nisha acoarin. Naporahuaton yoquiro'sa, pi'ipiro'sa, inapitanta piyapiro'sa nitotapi huachi!" tënin. Topachina, inachachin ya'huërin huachi.

¹⁶ Tahuëri a'pinacaso marë' panca masho acorahuaton, tashinta a'pinacaso marë' hua'huishin miachin acorin. Tayoraro'santa acorin.

¹⁷⁻¹⁸ Yosëri inapita isoro'pa' a'pintacaso marë' pi'iro'tëquë acorin. Tahuëri, tashi a'pintarin. Acorinsopita nícaton: "¡Ma nóyacha acorahuë paya!" tënin.

¹⁹ Tashiantarahuatón tahuëriantahuachina, i'huaraya huarë' catapini tahuëri nanirin huachi.

²⁰ Ina quëran Yosë taantarín: "¡Nisha nisha ma'sharo'sa i'quë ya'huëcaiso marë' ya'huë'in! Nisha nisha samiro'santa ya'huë'in. ¡Naporahuaton, nisha nisha inararo'sa yanponacaso marë' ya'huë'in!" tënin. Topachina, inachachin ya'huërin huachi.

²¹ Panca ma'sharo'sa nisha nisha nipisopita, marëquë ya'huëcaiso marë' acorin. Nisha nisha samiro'santa', acorin. Anpiantëhuano'santa', acorin. Acorinsopita nícaton: "¡Ma nóyacha acorahuë paya!" tënin.

²² I'quë ya'huëcaiso nipisopita noya yonquirapiton iso pochin sha'huitërin: "¡Na'amiatatoma marëro'saquë ya'huëco!" itërin. Naporahuaton anpiantëhuano'santa', sha'huitërin: "¡Na'amiatatoma canpitanta isoro'paquë ya'huëco!" itërin.

²³ Tashiantarahuatón tahuëriantahuachina, i'huaraya huarë' a'natërápo tahuëri nanirin huachi.

²⁴ Ina quëran Yosë taantarín: "¡Nisha nisha ma'sharo'sa ya'huë'in! Tananquë ya'huëcaiso nipisopita, pë'tahuacaiso nipisopita, niohuaratacaiso nipisopita. ¡Inapita ya'huë'in!" tënin. Topachina, inachachin ya'huërin huachi.

²⁵ Inapita ma'sharo'sa, ya'ipi Yosëri acorin. Acorinsopita nícaton: "¡Ma nóyacha acorahuë paya!" tënin.

²⁶ Naporó tahuëri chachin tapon: "¡Iporaso huachi piyapi niahua! Inaso canpoa pochachin nisarin. Chiniquën nanantaton, samiro'sa', anpiantëhuano'sa', inapita hua'anëntarin. Ma'sharo'sa pë'tahuacaiso nipisopita, tananquë ya'huëcaiso nipisopita, niohuaratërinso, ya'ipi inapitanta hua'anëntarin," tënin.

²⁷ Yosëri piyapi acoapon, inaora pochachin acorin.

A'nara quëmapi, a'nara sanapi. Inaichin ninin.

²⁸ Noya yonquirapiton iso pochin sha'huitërin: "Nóya ya'huëco'."

Na'a hua'huasha ya'huëchinquëma'.

Shiparimapita na'atona', ya'ipi parti ya'huë'ina'.

Ya'ipi hua'anëntoco'. Samiro'sa', ma'sharo'sa',

anpiantëhuano'sa', niohuaratërsopita, inapita hua'anëntoco', itërin.

²⁹ Napotahuaton, itaantarín: "Ni'quë'. Nisha nisha sharo'sa apapotërahüë nitërinso capamaso marë'. Notohuaro' nisha nisha nararo'santa nitërinso ca'quë', iroquë'.

³⁰ Ma'sharo'sa', anpiantëhuano'sa', niohuaratërsopita, inapitaso nipirinhuë', panpatoro acotërahüë capacaiso marë'" itërin. Napotohuachina, inachachin nipi huachi. ³¹ Naporó' Yosëri ya'ipi acorinsopita nicaton: "¡Ma nóyacha ya'ipi acorahuë paya!" ténin. Tashi-antarahuaton tahuëriantahuachina, i'huaraya huarë' saota tahuëri nanirin huachi.

2

¹ Inapoaton Yosë: Isoro'pa', pi'iro'të', ya'ipi inaquëpita ya'huërsopitarë chachin ténirin huachi.

²⁻³ Ya'ipi acorinsopita ténirahuaton, tahuëririnquë chinotërin. Napoaton, ina tahuëri noya ni'nin. Noya nicaton, chinoto tahuëri acorin. Napoaton piyapi pënënin: "Naporó tahuëri chinotatoma', casáchin yonquico," itërin.

⁴ Ina pochin Yosë iráca: Isoro'pa', pi'iro'të', inapita acorin. Ya'ipi no'tëquën sha'huitaranquëma'.

Itin nararoquë piyapi acorinso'

Sinioroso* Yosë ni'ton, inapita ya'nana acoaponahuë', ⁵ co sharo'sa ya'huëyátërarinhuë'. Co panpatoronta papoyátërarinhuë'. Co o'nana tëranta acoyátërarinhuë'. Naporahuaton co insonta isoro'paquë sha'tacaso marë' ya'huëyátërarinhuë'. ⁶ Napoaponahuë', no'pa quëran chachin i'sha pipiton, së'cotërotárin. ⁷ Naporó' Sinioroso Yosë ni'ton, yaniro'pa' amocan quëran quëmapi ninin. Nani nisahuaton, nanpicaso marë' pihuinitërin. Inapotohuachina, niirahuaton nanpirin huachi.

⁸ Ina piquëran, Sinioroso noyápiachin nararo Itin itopiquë acorin. Inaso no'pa', Cortanii' quëran pi'í pipirinsó parti quëparitërin. Inaquë ya'huëcaso marë' quëmapi nininso acorin.

⁹ Naporahuaton, nisha nisha noyápiachin cashino'sa apapotërin. Yashi yashin ca'chináchin nitërsopita apapotërin. Nararo huancánachin nanpirin nara apapotërin. Inaquë chachin a'nanta', apapotërin. Anitotacaso nara itopiso'. Ina ca'pachina', noya nininsopita nitotaponahuë', co noyahuë' nininsopitana nitotapi huachi.

¹⁰ Itinquë a'nara i' pipirin. Ya'ipi nararo asë'cotërotacaso marë' naporin. Ina quëran chachin catapini së'parai' pa'tërin. ¹¹ Ya'natiirinsoso', Pisonii' itopi. Inaso', Apira parti conimarin. Inaquë oro ya'huërin. ¹² Inaquë oro ya'huërinso', noya noya ninin. Pimo yaquinta noya noya nininso ya'huërin. Nisha na'pinta ya'huërin, onisí itopiso'. ¹³ Ina quëran niantarinsonta', Quiconii' itopi. Inaso', ya'ipi Coso parti pa'tërin. ¹⁴ A'nanta', Tiquirisii' itopi. Inaso', Asiria ninano pi'i ya'coninso parti quëran acorin. Ya'natomarinso nipirinhuë', Iopiratsii' itopi.

¹⁵ Sinioroso Yosë ni'ton, Itin nararoquë quëmapi acorin. Inaquë sacataton a'paicaso marë' acorin. ¹⁶ Naporó' iso pochin camairin: "Ya'ipi isopita nararo'sa nitërinso', noya ca'quë', iroquë', inapoquë'. ¹⁷ Anitotacaso nara nitërinso'chin, co nohuantërahüë capamaso'. Inaso ca'patan, noya nininso nitotaponahuë', co noyahuë' nininso naitotatan. Ama ina nitërinso ca'quësohüë'. Ina ca'patan, tëhuëenchachin chiminaran," itërin.

Yosëri sanapi nininso'

¹⁸ Ina quëran Sinioroso Yosë ni'ton, taantarín: "Quëmapi inaora ya'huëcaso', co noyahuë'. A'na nianta'ni nipachin, inari noya catahuacaso marë'," ténin. ¹⁹⁻²⁰ Ina quëran ya'ipi ma'sharo'sa', anpiantëhuano'sa', inapita no'pa quëran ninin huachi. Inapita nisahuaton, quëmapi quëshirin inari nininën acotacaso marë'. Pë'tahuaro'sa', anpiantëhuano'sa', ma'sharo'sa tananquë ya'huërsopita, inapita nininën acotërin. Ma nininënsona acotahuachina, ina chachin ninihuanpi huachi. Napoaponahuë', co a'na ma'shari tëranta nanitërinhuë', quëmapi noya catahuacaso'.

²¹ Naphuachina, quëmapi noyá ahuë'ëtërin. Huë'ëso', a'nana nininpitën ocoitërin. Ocoitahuaton, anoyataantarín huachi. ²² Ina nininpitë quëran chachin sanapi ninin. Capayatuahuachina, sanapi nininso a'notërin. ²³ Quënanahuaton, quëmapi pa'yanin. Pa'yataton, tapon: "¡Isocha tëhuëchinso', ca pochachin Yosëri ninin! Cá quëran ninin ni'ton, sanapi itarahüë," ténin.

²⁴ Napoaton quëmapi sa'apachin, pa'pin, a'shin inapita patahuaton, sa'inë' nichinpitacaso ya'huërin. Catoya'pi nipirinahuë', a'na'chin pochin nipi huachi.

* **2:4** Sinioro: Sinioroso', iráca iprioro'sari Yosë nininën Yapi (YHWH) itopi. Ina pochin nohuitopiso', cacharonquë, Sinioro itopi.

²⁵ Quëmapiso sa'inë chachin noya ya'huërapí. Co a'moanaponaraihuë', co manta tapan-pihuë'.

3

Co Yosë natëtonaraihuë', oshahuanpiso

¹ Sinioroso Yosë ni'ton, ya'ipi tananquë ma'sharo'sa ya'huërinso pita acorin. Ya'huanso nipirinhüë', a'napita ma'sharo'sa quëran yonqui yonquinahuan ninin. Sanapi yanonpintaton, paaparin nontacaso marë':

—¿Tëhuëchachin ta'ma Yosë apiratërinquëma ya'ipi isopita nararo'sa nitërinso capamaso to? itërin.

²⁻³ —Ya'ipi nitërinso', noya capa'huaiso'. A'naichin huancánachin huanirinsó', co Yosë nohuantërinhuë': "Ama ina nitërinso', ca'cosohuë'. Ama së'huacosohuë'. Ca'patama', tëhuëchachin chiminarama'," itërincoi Yosë, itërin.

⁴⁻⁵ —Co napoarinhüë'. Co chiminaramahuë'. Ca'patamaso', ya'ipi noya nininsopita, ya'ipi co nayahüë' nininsopitanta', nitotarama huachi. Inapita nitotatoma', Yosë pochachin nisarama'. Ina nitotaton, Yosë apiratërinquëma', itërin.

⁶ Ina natanaton, sanapiso nara nitërinso ni'sárin: Noyápiachin nicaton ca'chináchin cantërin.

"Ina ca'pato, ya'ipi nitotarahüë huachi," tënin. Napoyan quëran, së'pashorahuaton ca'nin. So'ionta quëtóhuachina, inanta ca'nin. ⁷ Naporó chachin nisha yonquipi huachi: "I'nanpirashitë canpo pa'saré'," niitopi. Ninapotatona', iquira huëron pipitopi. Inapoatona', nipa'shianatopi.

⁸ I'huannahuanguë huisontapaso', Yosëri nararoquë huëcapairinsó natanpi. Natanahuatona', na'picaíso marë' ta'api. ⁹ Na'pitopirinhüë', inariso përarin:

—Atan*. ¿Insëquëta ya'huaran? itërin. ¹⁰ Natanahuaton, quëmapiso tapon:

—Co'ta o'maransó' natanai. I'nanpirashitëcoi ni'toi, të'huatërainquë. Naporahuaton tapantatëinquë, na'pirai, itërin.

¹¹ —¡I'yan! ¿Onporahuatomata nitotapanamaso'? Nara a'naichin nininsó': "Ama isoso nitërinso ca'quësóhuë'," itopiranquënhüë': ¡Nani ca'nan! itërin.

¹² —Iso sanapi quëtërancoso', quëtërinco ni'ton, ca'nahuë, itërin.

¹³ Napotohuachina, sanapi ya'huëré' tahuërétahuaton, itapon:

—¿Onpoatonta naporansó'? itërin.

—Ya'huán nonpintërinco ni'ton, ca'nahuë, tënin sanapi.

¹⁴ Naporó' Sinioroso Yosë ni'ton, ya'huán ya'huëré' tahuërétahuaton, co huachi noya ya'huëcaso marëhuë' sha'huitërin:

—Piyapi nonpintëransó marë' a'napita ma'sharo'sa quëran, pa'pi co nayahüë' ni'nanquë. Napoaton ipora quëran huarë' cancanën quëran no'pa'pa'taran. Inapoaton, chiminaquë huarë' nosorotaran. ¹⁵ Ca' nohuanto sanapi inimicotarinquë. Quëmarinta ina inimicotaran. Quëma quëran pipipisopitanta', sanapi quëran pipipisopitarë' niinimicotapona'. A'na tahuëri sanapi quëran pipirinsóari† minsëmiatarinquë. Naporaponahuë', quëmarinta chiniquë inaparisitaran, itërin.

¹⁶ Ina quëran sanapi ya'huëré' itapon:

—Co natërancoso marëhuë', hua'huánpatan pa'pi iquin quëran huaiaran. Naporaponahuë', so'yan ya'cariantaran. Naporahuaton, so'yan camaiinquënsó ya'huërin, itërin.

¹⁷ Ina quëran quëmapinta itapon:

—Sa'an natëton, nara nitërinso co capacasohüë nipirinhüë', ca'nan. Naporansó marë' ya'ipiro'pa' co huachi noyatacaso marëhuë' sha'huitarahüë. Napoaton nitapiarin. Pa'pi chiniquë sacataquë huarë' coshataran. Chiminaquë huarë' inapoaran. ¹⁸ Naporahuaton, nahuano'sa', shihuarino'sa', inapita na'con na'con papotapon huachi. Nisha nisha canoméro'sa', nararayaro'sa', inapita yoniton, capon. ¹⁹ Pa'pi chiniquë sacatahuarë' coshataran. Napoin quëran chiminarian huachi. No'pa quëran ninanquë ni'ton, no'pa chachin niantamaso ya'huërin, itërin.

²⁰ Atansó', sa'in nininën acotërin, Ipa itërin. Ina quëran ya'ipi piyapi na'acaiso ni'ton, ina pochin nohuitërin. ²¹ Quëmapí sa'inë chachin a'mocaiso marë' ma'sha sha'huëtë quëran Yosëri nitërin. Ina quëtóhuachina, a'moanpi huachi. ²² Naporó chachin tënin: "Iporasó', piyapi canpo pochachin nitotërin. Noya nininsó nitotahuaton, co nayahüë' nininsónta nitotërin. Ni'quëna nanpirin nara nitërinsona ca'pachin. Napohuachinsó', nanpimiatarin," tënin.

* **3:9** Atansó': Piyapi tapon naporin. † **3:15** Sanapi quëran pipirinsó topachina: Quisocristo ninoton napotërin.

²³ Napaoton Sinioroso Yosë ni'ton, noyápiachin nararo quëran quëmapi ocoirin. Ocoirahuaton, niquë acorin. Inaquë sacatacaso marë' acorin. No'paquë chachin sacatapon huachi.
²⁴ Piyapi ocoirahuaton, pi'i pipirin parti quëran a'paito anquëniro'sa acorin. Inapitaso', quiropino'sa itopi. Noyápiachin nararo a'paicaiso marë' acorin. Ina ya'carinta', sahuëni orotaton huënin huënin'tárin acorin. Ama incari tëranta nanpirin nara ya'caricaso marëhuë', a'pairapi.

4

Atan ya'nán hui'ninpita napopiso'

¹ Atan sa'in hua'huanpachina, quëmapia'huaya huairin. “Yosë catahuarincó ni'ton, quëmapia'huaya hua'huanahuë huachi,” ta'ton, nininën acotërin. Caino itërin.
² Ina quëran hua'huaantarín. Quëmapi chachin huaiaantahuachina, Apiri itërin. Hui'napitohuachinara, Apiriso ohuicaró'sa pë'tahuarin. Cainoso nipirínhuë', imin camayo.

³ A'na tahuëri cato chachin ofrenda quëcatona', Yosë chinotapi. Cainoso', sha'ninso quëran Yosë chinotacaso marë' quënin. ⁴ Apiriso nipirínhuë', ohuicanënpita ya'nán hua'huatopiso quënin. Amo amoshin nininsopita Yosë chinotaton tēpacaso marë' quënin. Yosëso Apiri nōya ni'nin. Ofrendanëonta nōya ni'nin. ⁵ Cainoso nipirínhuë', co noyahuë' ni'nin. Ofrendanëonta co noyahuë' ni'nin. Ina marë' Cainoso', pa'pi no'huitërin. No'huitaton, aquinorárin. ⁶ Ina nicaton, Siniorori itapon: “¿Onpoatonta no'huitaton aquinoráran? ¡Ama huachi no'huitëquësohuë'!” ⁷ Noya ninan naporini, noya cancanchitonhuë'. Nipirínhuë', co nohuantëranhuë' noya nicacaso ni'quëhuarë', co noyahuë' nisápaso marë' oshanën minsëarinquë. Ina nipirínhuë', noya nipatan, nanitëran ina minsëcaso',” itërin.

⁸ Natanaponahuë', co yanatëtërinhuë'. A'na tahuëri iin itapon:

—Huëquë iyara iminquë pa'a, itërin. Inaquë canconpachinara, iin ahuëaton, tēparin.

⁹ Siniorori nitotaton, Caino itapon:

—¡Ma'sona iyaya onporinso', sha'huitoco! itërin. Napotohuachina, Cainoso tapon:

—Co nitotërahue'. ¡Co ina a'pairápa'huaso ya'huërinhuë'! itërin. ¹⁰ Napotohuachina, Siniorori itapon:

—¿Onpoatonta naporan? Iyaya tēpaton, pa'pi co noyahuë' ninan. Huëninën a'patëran ni'ton, co huachi noya ya'huëcamaso marëhuë' sha'huitaranquë. ¹¹ Iya'hua tēparanso marë' pa'pi co noyahuë' ni'nanquë. Huëninënquë no'pa' asë'cotëtëran ni'ton, ocoiranquë. ¹² Iminaton, sha'topiranhuë' tēranta', co huachi noyatarínhuë'. Co huachi ya'huëmia ya'huaponhuë', patë patërantapon. Co huachi sano cancantaránhuë', itërin.

¹³ —¡Ma'huantacha nisarahue' paya! Co ahuantochináchinhuë' ana'ntaranco. ¹⁴ Ipora tahuëri iso ro'të quëran ocoiranco. Co huachi ya'huëmia ya'huapohue', patë patërantahuasó ya'huërin. Co huachi sano cancantahuasó ya'huaponhuë'. Co chinotahuanquënsó tēranta nanitapohue'. Napaoton inso tēranta quënanpachinco, tēpaponco tēnahue', itërin Cainori.

¹⁵ —Insosona tēpahuachinquë, inanta na'con na'con ana'intacaso ya'huërin. Canchiséro ana'intacaso ya'huërin, itërin Siniorori. Napotahuaton marca acotërin. Quënanpachina ama tēpacaiso marëhuë', inapotërin.

¹⁶ Ina quëran Caino pa'nin. Yosë quëran pipirahuaton, Noto parti ya'huëconin. Inaso no'pa', Itin quëran pi'i pipirinsó parti quëparitërin.

Caino shinpita napopiso'

¹⁷ Caino sa'apachina, hui'nahuanin. Hui'nin nasitohuachina, Inoco itërin. Ina quëran Caino ninano ocoihuachina: “Inoco ninano,” itërin.

¹⁸ Inoco hui'nahuanpachina, Irato itërin. Iratonta hui'nahuanpachina, Miocairo itërin. Miocairo ya'huë' hui'nahuanpachina, Mitosairo itërin. Mitosaironta hui'nahuanpachina, Namico itërin. ¹⁹ Namicoso', cato sa'ahuanin. A'naso', Ata itopi. A'nanta', Sira itopi. ²⁰ Ataso hua'huanpachina, Caparo itopi. Caparo shinpitaso' pë'tahuatona'piro'sa'. Napaoton nē'mëtë pëiro'saquë ya'huëpi. ²¹ Caparoso', a'nara iya'huain ya'huëtërin, Coparo itopiso'. Coparo shinpitaso', arpa míso pi'nipi. Nisha nisha pirinaonta míso pihuipi. ²² Siraso nipirínhuë', hua'huanpachina, Toparo-caino itopi. Inaso', hua'na camayo ya'conin. Hua'namia nitotahuaton, sha'pi hua'nanta nitotërin. Toparo-cainoso', a'nara oshin ya'huëtërin, Naama itopi.

²³ A'na tahuëri Namicoso', sa'inpita itapon:

“Natanquë Ata. Quëmanta Sira, noya natanco sha'huichinquëma’:

A'na quëmapi tēparahuë' pë'sharincoso marë'.

Hui'napi nipirínhuë', ahuërinco marë' napotërahue'.

²⁴ Iin tēparinsó marë' Caino tēpahuachinaso', canchiséro aquëtë Yosëri i'huëretapon.

Caso nipirinhue', tēpatērahuēso maré' tēpahuahinaco, canchisé shonca canchiséro aquëtē i'huērētacaiso ya'huērín," itērin.

Sito nasitērinso'

²⁵ Oshaquēran Atan sa'in, hua'huaantahuachina, Sito itērin. "Cainori tēparinso ya'huērēnamēn Yosē quētaantarínco," ta'ton, ina pochín nininēn acotērin. ²⁶ Sítonta hui'nahuanpachina, Inosē itērin. Naporo quēran huaré' piyapiro'sa caniaritopi Yosē chinotatona', "Sinioro" itacaiso'.

5

Atan shinpita napopiso'

¹ Atan shinpita napopiso sha'huichinquēma nitotoco'. Yosēri piyapi nipachina, inaora pochachín ninín. ² Quēmapi, sanapi, nisahuaton, noya ya'huēcaiso maré' noya yonquirapiton sha'huítērin. Acorínso tahuēri chachín nohuitaton: "Isopitaso': 'Piyapiro'sa', itarahué," tēnin.

³ Atan pasa cara shonca pi'ipitaso', hui'nín nasitērin. Nasitohuachina, Sito itopi. Inaso', pa'pín noyá quēparín. ⁴ Sito nasitērin piquēran Atanso', posa pasa pi'i aquëtē ya'huaantarín. A'napita hui'ninpitanta quēmapi'sa', sanapi'sa', ya'huétērin. ⁵ Ya'ipiya quēran Atanso', iscon pasa cara shonca pi'i icanín. Ina quēran chimínin huachi.

⁶ Sito pasa a'natérápo pi'ipitaso', hui'nín nasitērin. Nasitohuachina, Inosē itopi. ⁷ Inosē nasitērin piquēran Sitoso', posa pasa canchisé pi'i aquëtē ya'huaantarín. A'napita hui'ninpitanta quēmapi'sa', sanapi'sa', ya'huétērin. ⁸ Ya'ipiya quēran Sitoso', iscon pasa shonca cato pi'i icanín. Ina quēran chimínin huachi.

⁹ Inosēnta iscon shonca pi'ipitaso', hui'nín nasitērin. Nasitohuachina, Cainan itopi. ¹⁰ Cainan nasitērin piquēran Inosēso', posa pasa shonca a'natérápo pi'i aquëtē ya'huaantarín. A'napita hui'ninpitanta quēmapi'sa', sanapi'sa', ya'huétērin. ¹¹ Ya'ipiya quēran Inosēso', iscon pasa a'natérápo pi'i icanín. Ina quēran chimínin huachi.

¹² Cainan canchisé shonca pi'ipitaso', hui'nín nasitērin. Nasitohuachina, Maarariro itopi. ¹³ Maarariro nasitērin piquēran Cainanso', posa pasa catapini shonca pi'i aquëtē ya'huaantarín. A'napita hui'ninpitanta quēmapi'sa', sanapi'sa', ya'huétērin. ¹⁴ Ya'ipiya quēran Cainanso', iscon pasa shonca pi'i icanín. Ina quēran chimínin huachi.

¹⁵ Maarariro saota shonca a'natérápo pi'ipitaso', hui'nín nasitērin. Nasitohuachina, Carito itopi. ¹⁶ Carito nasitērin piquēran Maarariroso', posa pasa cara shonca pi'i aquëtē ya'huaantarín. A'napita hui'ninpitanta quēmapi'sa', sanapi'sa', ya'huétērin. ¹⁷ Ya'ipiya quēran Maarariroso', posa pasa iscon shonca a'natérápo pi'i icanín. Ina quēran chimínin huachi.

¹⁸ Carito pasa saota shonca cato pi'ipitaso', hui'nín nasitērin. Nasitohuachina, Inoco itopi. ¹⁹ Inoco nasitērin piquēran Caritoso', posa pasa pi'i aquëtē ya'huaantarín. A'napita hui'ninpitanta quēmapi'sa', sanapi'sa', ya'huétērin. ²⁰ Ya'ipiya quēran Caritoso', iscon pasa saota shonca cato pi'i icanín. Ina quēran chimínin huachi.

²¹ Inoco saota shonca a'natérápo pi'ipitaso', hui'nín nasitērin. Nasitohuachina, Matosarino itopi. ²² Inocoso', nani tahuēri Yosē chinotaton, ina nohuantērin soráchin ninín. Matosarino nasitērin piquēran Inocoso', cara pasa pi'i aquëtē ya'huaantarín. A'napita hui'ninpitanta quēmapi'sa', sanapi'sa', ya'huétērin. ²³ Ya'ipiya quēran Inocoso', cara pasa saota shonca a'natérápo pi'ipi ya'huétērin. ²⁴ Inaso', Yosē nohuantērin soráchin ninínso maré' a'nanaya ayarin. Yosēri inápaquē quēparín.

²⁵ Matosarino pasa posa shonca canchisé pi'ipitaso', hui'nín nasitērin. Nasitohuachina, Namico itopi. ²⁶ Namico nasitērin piquēran Matosarinoso', canchisé pasa posa shonca cato pi'i aquëtē ya'huaantarín. A'napita hui'ninpitanta quēmapi'sa', sanapi'sa', ya'huétērin. ²⁷ Ya'ipiya quēran Matosarinoso', iscon pasa saota shonca iscon pi'i icanín. Ina quēran chimínin huachi.

²⁸ Namico pasa posa shonca cato pi'ipitaso', a'nara hui'nín nasitērin. ²⁹ Nasitohuachina, Noi itērin. "Siniorori piyapi co huachi noya ya'huēcaso marēhué' sha'huítaton, ana'ntērin. Napoaton isoro'pa' nitapirín. Pa'pi chiníquēn sacataquē huaré' cosharo mané'. Iso hua'huashaso nipirinhue', nanan anoyatatonpoa achinotarínpoa," ta'ton, ina pochín nininēn acotērin. ³⁰ Noi nasitērin piquēran Namicoso', a'natérápo pasa iscon shonca a'natérápo pi'i aquëtē ya'huaantarín. A'napita hui'ninpitanta quēmapi'sa', sanapi'sa', ya'huétērin. ³¹ Ya'ipiya quēran Namicoso', canchisé pasa canchisé shonca canchisé pi'i icanín. Ina quēran chimínin huachi.

³² Noiso', a'natérápo pasa pi'ipitaquē huaré' hui'nín paninantērinso nasitērin. Ina quēran cato hui'ninpita ya'huētaantarín. Hui'ninpitaso': Simo, Camo, Cahuito, inapita itopi.

6

Piyapi'sa nitapicancanpiso'

¹ Piyapi'sa na'asahuatona', yanquëpi huachi. Itohua itohua ninanoro'sa ocoiatona ya'huërapí. Na'a hui'ninapita nano'sa ya'huëtópi. ² Yosë hui'ninpitari* ina nano'sa ni'sahuatona', pa'yatopi. Napoaton huayonatona huayonatona', costapiso mara'piapi. ³ Napoaponahuë', Siniorori co costatonhuë' tapon: "Co piyapi'sa ya'huëmiatápaíso ya'huërinhuë'. Piyapi ni'ton, chiminacaiso ya'huërin. Napoaton pasa cato shonca pi'ipira', nanpípona,'" ténin.

⁴ Yosë hui'ninpitari ina sanapiro'sa macatona', hui'nahuanpi. Hui'nahuanpachinara, panca piyapiro'sa ya'huërin huachi. Ina quëran inapitaso', iráca quëran huaré' hua'ano'sa nahuinpisopita ya'huëpi. ⁵ Napoaponaraihuë', pa'pi co noyahuë' cancantopi. Co noyahuë' nicacaisoráchin yonquipi ni'ton, Yosëri co noyahuë' ni'nin. ⁶⁻⁷ Ina nícaton, sëtërin: "Ma'marëcha piyapi acorahuë' paya. Ata'huanchi nipachin. Ya'ipi pë'tahuaro'sa', anpiantëhuano'sa', no'paquë niohuaratërinso'pita, inapitarë chachin ata'huantarahué huachi," ténin. ⁸ Napoaponahuë', Noiso nóya ni'nin.

Noi panca nancha nininso'

⁹ Noi naporinso sha'huichinquëma': Noiso Yosëichin natëton, nóya ninin. Naporo tahuëri'sa inaichin Yosë nohuantërinso ninin. ¹⁰ Inaso', cara hui'ninpita quëmapisáchin ya'huëtërin: Simo, Camo, Cahuito, inapita.

¹¹⁻¹² Naporo' ya'ipi isoro'paquë ya'huëpisopita nitapicancanpi. Pa'pi co noyahuë' nica-tona', ahüëtacaisoráchin cancantopi. Napopiso Yosëri ni'nin. ¹³ Ina nícaton, Noi itapon:

"Ya'ipi piyapiro'sa ata'huantarahué. Pa'pi co noyahuë' nipi ni'ton, piyapi'sa co huachi sano cancantopihuë'. Napoaton ya'ipiro'paquë ya'huëpisopita ata'huantarahué huachi. ¹⁴ Quëmaso nipirinhüë', panca nancha niquë'. Yaquihuan nara quëran nisahuaton, aipi quëran, acopo quëran, to'ni pochin nininquë to'níquëtëquë'. Patoanaro'santa acotëquë'.

¹⁵ Nancha nipatan, iso pochin acoquë': Pasa cara shonca a'natërápo mitro naporopitërinso'. Cato shonca cato mitro miria pancanatërinso'. Shonca cara mitro miria inaparinso'. ¹⁶ Naporahuaton, cara pa'cotë acotëquë'. Pëirapiranso ya'cari', miria mitro aquërinquë huintana acotëquë'. Ya'coananta', a'natëran acotëquë'. ¹⁷ A'na tahuëri panca pacon a'paarahué, ya'ipiro'pa' imotarin. Ya'ipi piyapiro'sa', ma'sharo'sa', inapita taqui-itapi. ¹⁸ Quëmaro'coso nipirinhüë', anoyatarahuë ni'ton, nancha ténihuatan, sa'anë'quën chachin ya'conaran. Hui'nanpitanta', sa'inarë chachin ya'conapi. ¹⁹ Naporahuaton, ma'sharo'santa nisha nisha nipisopita quëran, a'nara quëmapí, a'nara sanapi yontonquë'. Inapitanta canpita pochin cha'ëcaiso marë' yontonquë'. ²⁰ Anpiantëhuano'sa', pë'tahuaro'sa', no'paquë niohuaratërinso'pita, ya'ipi inapita catoya catoya ya'conapona'. Canpitarë chachin ya'huaantacaiso marë' ya'conapona'. ²¹ Notohuaro' cosharo nisha nisha nininsopita ayontonahuaton nanchaquë' po'moquë'. Canpita capacamaso nisahuaton, ma'sharo'santa capacaiso marë' po'moquë'," itërin.

²² Napotohuachina, Noiso' ya'ipi Yosëri camairinso chachin ninin huachi.

7

Nanchaquë ya'conpiso'

¹ Ina quëran Siniorori Noi itapon: "Ya'ipi ipora ya'huëpisopita a'porinaco. Quëmasáchin nohuantërahuëso ninan. Napoaton iporasó', sa'anë'quën chachin nanchaquë ya'conquë huachi. Hui'nanpitanta', sa'inarë chachin ya'coina'. ² Chinotamacoso marë' ma'sharo'sa tëpacaiso nipisopitaso', canchisé quëmapí nisahuaton canchisé sanapi nanchaquë po'moquë'. Ya'huëre' co ina marë' nipisopitasohüë', a'nara quëmapí, a'nara sanapi inaichin po'moquë'. ³ Nisha nisha anpiantëhuano'santa', nanchaquë po'moquë'. Canchisé hua'anën, canchisé sanapinën na'antacaiso marë' po'moquë'. ⁴ Canchisé tahuëri quëran ca nohuanto o'nanapon. Catapini shonca tahuëri, tashirë chachin o'namiatapon. ¡Inapotato ya'ipi isoro'paquë acorahuëso'pita ata'huantarahué!" itërin.

⁵ Noiso', ya'ipi Siniorori camairinso chachin ninin.

⁶ Noi saota pasa pi'ipitaso', paconi isoro'pa' imotërin. ⁷ Naporo inaso', sa'inë chachin nanchaquë ya'conin. Hui'ninpitanta sa'inarë chachin cha'ëcaiso marë' ya'conpi. ⁸⁻⁹ Yosë chinotacaso marë' ma'sharo'sa tëpacaiso nipisopitanta', Noirë chachin catoya catoya nanchaquë ya'conpi. A'nara quëmapí, a'nara sanapi ya'conpi. Co ina marë' nipisopitahuënta ya'conpi. Anpiantëhuano'sa', niohuaratërinso'pita, inapitanta inapochachin ya'conpi. Yosëri sha'huitërinso chachin nipi.

* 6:2 Yosë hui'ninpita topachina, ma'sona tapon naporinso': co insonta nitotërinhuë'. "Yosë imaro'sa hui'nina," topi a'naquën.

¹⁰ Yosëri sha'huiterinso chachin, canchisë tahuëri quëran paconi isoro'pa' imotarin huachi. ¹¹ Naporo' Noiso', saota pasa pi'i, cato yoqui, shonca canchisë tahuëritarin. Naporo chachin isoro'pa' huëncharoatë pochin ninin. Marënta acoporo ya'huërinso', pipimiätërin. Naporahuaton inapaquënta', i' ya'copinamën ya'huërinso nii'soatërin. Napo-huachina, pa'pi i' isoro'paquë anotimarin. ¹² Catapini shonca tahuëri tashirë chachin isoro'paquë o'namiatarin huachi. ¹³ Naporo tahuëri chachin Noi sa'inë nanchaquë ya'conin. Hui'ninpitanta', Simo, Camo, Cahuito, inapitanta sa'inarë' sa'inarë' ya'conpi. ¹⁴ Tananquë ma'sharo'sa ya'huërinso'pita, pë'tahuaro'sa nipsisopita, niouharatërinso'pita, anpiantëhuano'sa', inapitanta ya'conpi. ¹⁵ Yosë nohuanton, ma'sharo'sa catoya catoya nanchaquë ya'conpi. ¹⁶ Nisha nisha nipsisopita quëran, a'nara quëmapi, a'nara sanapi ya'conpi. Yosëri Noi camairinso chachin nipi. Nani ya'conpachinara, Siniorori chachin nancha ya'coananën oncorapirin huachi.

Pacon pa'ninso'

¹⁷ Catapini shonca tahuëri o'nanárin. Pamatohuachina, nanchaso no'pa quëran yanponin huachi. ¹⁸ Pamaso' aquëtë chachin mëntaintararin, nanchaso nipirinhuë', noya yanponarin. ¹⁹⁻²⁰ Pa'pi pacon pa'sahuaton, ina nápa motopiro'sa quëran huarë' imotërin. Inapita motopiro'sa imotahuaton, canchisë mitro aquëtë pantarin. ²¹⁻²² Naporo' ya'ipi piyapiro'sa isoro'paquë ya'huëpisopita, taquitiopi. Anpiantëhuano'sa', pë'tahuaro'sa', tananquë ma'sharo'sa ya'huërinso', niouharatërinso'pita, inapitanta ta'huantopi. Ya'ipi nii o'huatona nanpispisopita, taquitiopi huachi. ²³ Noisáchin cha'ërin. Panca nanchaquë ya'conpispitarë', cha'ërin. A'napitaso nipirinhuë', ya'ipi ta'huantopi. Pë'tahuaro'sa', anpiantëhuano'sa', niouharatërinso'pita, inapitanta ya'ipi taquitiopi huachi. ²⁴ Pasa a'natëräpo shonca tahuëri isoro'pa' iiri imotaton, napotërin.

8

Pacon huinquintomarinso'

¹ Naporo' Yosëri Noi, ya'ipi ma'sharo'sa nanchaquë ya'huëpisopita, inapita yacatahuarin. Ina nohuanton pacon huinquintacaso marë' ihuan pa'nin. ² Co'huara huinqinchátërasohuë', o'nan'ton më'tarin. Naporo' marë' acoporo quëran pipirinso', nioncotërin. Inápaquë i' ya'copinamën nii'soatërinsona inaporin. ³ Pasa a'natëräpo shonca tahuëri quëran, Ararot motopiro'sa hui'nimotënquë nanchaso', ya'mitërin. ⁴ Iscon yoqui nanirahuaton tahuërinquë, motopiro'sa hui'nimotëna ya'nopi huachi.

⁵ Inapita ya'nohuachinara, catapini shonca tahuëri quëran, Noiso nancha huintananën i'soatërin. ⁶ Naporo' a'nara itatan a'parin. Inaso', itohua itohua yanpo yanpónantarin. I' huinquintacaso ninaton, naporin. ⁷ Ina piquëran, Noiso' i' huinquintërinso nitotacaso marë', nëpë ya'huërë' a'paantarin. ⁸ A'papirinhuë', co intopa huënsécasohuë' ni'ton, yanpo yanpónantarin. Naporarin quëran, nanchaquë chachin huënantarin. Huëntahuachina, Noiri masahuaton po'moantarin.

⁹ Canchisë tahuëri quëran, naquëranchin a'paantarin. ¹⁰ Népëso pa'sahuaton, i'huarayasha huarë' huënantarin. Oripo nara së'para'huaya monoquënë chachin naquërahuaaton quëntarin. Naporo' Noi, yaniromarinso nitotërin huachi. ¹¹ Canchisë tahuëri quëran naquëranchin nëpë a'paantapirinhuë', co huachi huëntarinhuë'.

¹² Noi saota pasa a'na pi'itapasó, ya'ipiro'pa' yaniromarin huachi. Caniaritërinso yoquiquë, ya'natirinsó tahuëri chachin, napopinchin nancha pëirapirinso oquirin. Naporo ya'ipiro'pa' yaniromarinso nocorin. ¹³ A'na yoqui, cato shonca canchisë tahuëri nanihuachina, ya'ipiro'pa' noya yaniromarin huachi.

¹⁴ Naporo chachin Yosëri Noi itapon: ¹⁵ "Iporaso huachi sa'anë'quën chachin nancha quëran pipiquë'. Hui'nanpitanta', sa'inarë chachin pipiina'. ¹⁶ Ya'ipi ma'sharo'santa ocoiquë pa'ina'. Anpiantëhuano'sa', pë'tahuaro'sa', no'paquë niouharatërinso'pita, ya'ipi inapitanta pipiina'. Notohuaro' hua'huatataona', ya'ipiro'paquë yanquë'ina', itërin.

¹⁷ Napotohuachina, ya'ipi piyapi'sa cha'ëpiso pipipi. ¹⁸ Ma'sharo'santa pipipi: Pë'tahuaro'sa', niouharatërinso'pita, anpiantëhuano'sa', inapitanta pipipi huachi. ¹⁹ Nani pipihuachinara, Noiso a'nara artaro ninin. Yosë chinotacaso marë' ma'sharo'sa tēpacaiso nipsisopita masahuaton, tēparin. Anpiantëhuano'santa', manin. A'naya a'naya nisha nisha nipsisopita quëran tēparin. Tēparahuaton, Sinioro chinotacaso marë' artaro aipi ya'ipi ahuiquitërin. ²⁰ Ma'sharo'sa ahuiquitërinso pimóchin imërahuaaton, Yosëri noya ni'nin. Naporo' inaso tapon: "Hua'huatapona quëran huarë' piyapi'sa', co noyahué' nicacaisoráchin cancantopi. Inaso niponahuë', co huachi ipora ana'intërahuesó pochin, isoro'pa' ana'intaantapohué'. Co huachi ma'sharo'santa inapotapohué'.

²¹ Isoro'paquë ya'huapona pochin, piyapi'sa noya sha'tapona'.

Nitë rinsonta macapona'.

Huënocanta ya'huërahuatón, sèhuëonta ya'huapon.

Pi'ipi tahuëri'santa nanirahuaton, o'napinta nanipón.

Tahuëri, tashi', inapitanta ya'huapon," ténin.

9

Yosë Noirë' anoyatërinso'

¹ Naporó' Noi, hui'ninpitare chachin, Yosëri nóya yonquirapiton iso pochin sha'huitërin: "Na'a hui'nahuanatoma', ya'ipiro'paquë ya'huëco'. ² Ya'ipi ma'sharo'sa', anpiantëhuano'sa', marëquë ya'huë rinsopita, inapita hua'anëntarama'. Inapitosa tëtëhuatarinënuëma'. ³ Carima ya'ipi inapita capamaso marë' quëtaranquëma'. Nisha nisha huërono'santa ca'co'. Ma'sona tëranta nayaramaso ca'co'. ⁴ Huënaiso nipirinhuë', ama ca'cosohuë'. Ma'sha tëpahuatama', huënainën noyá inquitahuatoma', ca'co'. Huënainëni ananpirin ni'ton, ama inaso ca'cosohuë'. ⁵ Canpita capiniso', co nitëpamaso ya'huërinhuë'. Tëpatohuatama', ana'inta'huanguëmaso ya'huërin. Ma'sharo'sarinta piyapi tëpahuachin, ana'antarahuë. Tëpatohuatama', a'naya a'nayanquëma tëhuë'nchachin ana'intaranquëma'.

⁶ Insosona piyapi tëpahuachin, a'nari i'huëretarin.

Cá pochachin nicamaso marë' acoranquëma'.

Napoaton, co nitëpamaso ya'huërinhuë'.

⁷ ¡Napoaponahuë', canpitaso na'a hui'nahuanatoma', ya'ipiro'paquë ya'huëco'!" itërin.

⁸ Ina quëran itaantarín: ⁹ "Ni'co'. Ipora canpitaro'co anoyatërahuëso', shiparimapitanta yonquiato, napotaranquëma'. ¹⁰ Ya'ipi ma'sharo'santa yonquiato napotaranquëma': Anpiantëhuano'sa', pë'tahuaro'sa', tananquë ma'sharo'sa ya'huërinso', nisha nisha nipisopita nancha quëran pipipiso yonquiato, sha'huitaranquëma'. ¹¹ Ipora canpitaro'co anoyatato sha'huitëranquëmaso', co onporonta nishataponhuë'. Co huachi piyapi'sa', ma'sharo'sa', inapita pacon quëran ata'huantaantapohuë'. Co huachi paconi isoro'pa' ata'huantaantapohuë'.

¹²⁻¹³ Canpitarë'co nani anoyatomiatërahuë. Ma'sharo'sarë'conta', nani anoyatërahuë. Ina yonquicamaso marë' yahua'tanëhuë inápaquë acorahuë. ¹⁴ Chitoro inápaquë ya'nohuachin, yahua'tanëhuënta ya'noarin. ¹⁵ Naporó' canpitaro'co anoyatato sha'huitëranquëmaso', yonquiarahuë. Ama huachi i' quëran, isoro'pa' ata'huanta'huaso marëhuë', yonquiarahuë. ¹⁶ Yahua'tan chitoroquë ya'nohuachin ni'sarahuë. Ina ni'pato, ya'ipi piyapi'sarë'co ya'ipi ma'sharo'sarë'co anoyatërahuëso', ayonquiarinco. ¹⁷ Nani ina acorahuë ayonquiinpoaso marë'. Canpitarë'co anoyatërahuëso ayonquiarinpoa'. Ma'sharo'sarë'conta anoyatërahuëso ayonquiarinpoa'," itërin. Ina pochin Yosëri Noi sha'huitërin.

Noi hui'ninpitare' naporinso'

¹⁸ Noi hui'ninpita nancha quëran pipisopita, iso nápo ya'huëpi: Simo, Camo, Cahuito, inapita. Camoso', a'nara hui'nin ya'huëtërin. Inaso', Canaan itopi. ¹⁹ Caramiáchin Noi hui'ninpita nipirinahuë', inayaquëranchin isoro'paquë piyapi'sa na'antapi. ²⁰ Ina piquëran Noi iminaton, inaquë opasáchin shacaton, oparotërin. ²¹ A'na tahuëri Noi huino o'oton, no'pirin. No'píton, në'mëtë pëinën huáncana notataton, i'nanpirashitë quëhuëánin. ²² Camoso', inaquë ya'conahuaton ni'pirinhuë', pa'pin no'píton huë'ésárin quënanconin. Quënanahuaton iinpita sha'huítapon pa'nin: "Tata no'píton i'nanpirashitë quëhuëánin ni'conahuë," itërin. (Nani sha'huirahuëso chachin Camoso', Canaan pa'pin.) ²³ Ina natanahuatona', Simo, Cahuito, inapitasa a'nara a'mopiso mapi. Ina masahuatona', niimopitopi. Niimopitopiquëranchin, pinëna quëran ya'conatona', pa'pina imotopi. Niquë notëtopi ni'ton, co pa'pina ni'píhuë'.

²⁴ Noi nonatohuachina, hui'nin hua'hua nininsoari, napotërinso natantërin.

²⁵ Natantahuaton, Canaan itapon:

"¡Tata tëhuërin ni'ton, pa'pi co noyahuë' nicatënquën co huachi noya ya'huëcamaso marëhuë' sha'huitaranquën!

Yosë chiniquën ana'ichinquën.

Ipora quëran huarë' iyaro'sa camaiáponquën.

Shiparimapitanta inaporápona'," itërin.

²⁶ Ina quëran taantarín:

"Sinioroso', Yosënhuë. Inari Simo noya nicaaton noya ya'huëcaso marë' catahuain.

Canaan'so', Simo piyapinën niin.

²⁷ Yosë nohuanton, Cahuito, pancana hua'anë'nchin.

Simo ya'huërinquë noya ninicatona ya'huë'ina'.

Canaanso', Cahuito piyapinën niin," tënin.

²⁸ Pacon pa'ninso piquëran hui'nahuanatona na'antapiso', sha'huichinquëma'.
²⁹ Ya'ipiya quëran iscon pasa a'natëräpo shonca pi'i icanin. Ina piquëran chiminin huachi. Ina pochin Noi ninin.

10

Noi shinpita napopiso'

¹ Iporaso', Simo, Camo, Cahuito, inapita shinpita napopiso sha'huichinquëma'. Pacon pa'ninso piquëran hui'nahuanatona na'antapiso', sha'huichinquëma'. Simo, Camo, Cahuito, inapitaso nani sha'huirahuëso chachin, Noi hui'ninpita.

² Cahuito hui'ninpitaso', isopita: Comiri, Macoco, Matai, Capano, Toparo, Misico, Tirasi, inapita. ³ Comiri hui'ninpitanta': Asiquinasi, Nipato, Tocarama, inapita. ⁴ Capano hui'ninpitanta': Inisi, Tarsis, Quitimo, Notanimo, inapita. ⁵ Ina nápo Cahuito hui'ninpita, shinpita inapita ya'huëpi. Inapitaso', marë yonsano'sa parti, ya'huëpi. Inatohua ninanoro'sa ocoirahuatona', a'naya a'naya nacionënaquë, a'na huënton a'na huënton, nisha nisha ya'huëpi. Inahuara no'panënaquë ya'huëpi. Naporahuatona', inahuara nonpiso nananquë nonatona', ya'huëpi.

⁶ Camo hui'ninpitanta isopita: Coso, Misiraimo, Oto, Canaan, inapita. ⁷ Coso hui'ninpitanta': Sipa, Apira, Sapota, Naama, Sapitica, inapita. Naama hui'ninpitanta': Sipa, Titan, inapita. ⁸ Cososo', a'na hui'nin ya'huëtërin anta', inaso', Nimoroto itopi. Ina'ton chiniquënananantaton, isoro'paquë hua'an ya'conin. ⁹ Nimorotoso Siniorori catahuarin ni'ton, pa'pi miso inantërin. Napoaton piyapi'sa nonpachinara pa'yatopi napocaiso: "Siniorori Nimoroto catahuarin ni'ton, miso inantërin. Inapochachin quëmantata catahuainquë," topi. ¹⁰ Nimoroto hua'anëntërinso no'paquë, ninanoro'sa panca panca nipisopita, isopita ya'huërin: Papi, Irico, Acato, Carini, inapita. Inapita ninanoro'saso', Sinaro parti ya'huëpi. ¹¹ Ina parti quëran Asoronta pipirahuaton, ninanoro'sa ocoirin: Ninihui, Niopoto-iri, Cara, inapita itopiso'. ¹² Naporahuaton, Nisin ninanonta ocoirin. Inaso', panca ninano'. Ninihui, Cara, inapita ninanoro'sa huáncana ya'huërin.

¹³⁻¹⁴ Misraimo shinpitaso': Notoro'sa', anamoro'sa', niapiro'sa', napotoro'sa', patrosoro'sa', casonoro'sa', capotoro'sa', inapita. Capotoro'sa quëran huiristino'sa pipipi.

¹⁵ Canaanso', paninan hui'nahuanpachina, Siton itërin. Ina quëran hui'nahuaantahuachina, Iti, itërin. ¹⁶⁻¹⁸ Canaan shinpitanta isopita: Quiposoro'sa', amororo'sa', quiriqiro'sa', iporo'sa', arasiro'sa', siniro'sa', arapatiro'sa', simariro'sa', amatiro'sa', inapita. Ina piquëran Canaan huëntono'sa niquë niquë yanquëpi. ¹⁹ Canano'sa no'pa' hua'anëntopiso', Quiraro parti huarë' icanin. Siton ninano quëraonta', Casa ninanoquë huarë' icanin. Naporahuaton, Sotoma, Comora, Atoma, Sipoin, inapita ninanoro'sa' sataquëchin no'pa' mapi. Nasa ninanoquë huarë' no'pa' hua'anëntopi. ²⁰ Ina nápo Camo hui'ninpita, shinpita inapita ya'huëpi. A'naya a'naya nacionënaquë, a'na huënton a'na huënton, nisha nisha ya'huëpi. Inahuara no'panënaquë ya'huëpi. Naporahuatona', inahuara nonpiso nananquë nonatona', ya'huëpi.

²¹ Cahuito iin mashonëno', Simo itopi. Inanta', hui'ninpita ya'huëtërin: Ipiri hui'ninpitaso', Simo shinpita nipi. ²² Simo hui'ninpita isopita ya'huëpi: Iramo, Asoro, Arapasato, Noto, Aramo, inapita. ²³ Aramonta hui'ninpita isopita ya'huëpi: Osi, Ori, Quitiri, Masi, inapita. ²⁴ Arapasatonta', Saro pa'pin. Saronta', Ipiri pa'pin. ²⁵ Ina quëran Ipirinta cato hui'ninpita ya'huëtërin: Anaso', Piriqiri itopi. Naporo tahuëri'sa piyapi'sa itohua itohua yanquëpi ni'ton, ina pochin ninihuanin. Iya'huainta Cotano itopi. ²⁶⁻²⁹ Cotanoso', iso nápo hui'ninpita ya'huëtërin: Aromota, Siripi, Asaromapi, Quira, Atoramo, Osaro, Tiquira, Oparo, Apimairo, Sipa, Opiro, Apira, Copa, inapita. ³⁰ Inapitaso Misa parti ya'huërahuatona', Sipari parti huarë' ya'huëpi. Ina partiso', motopiro'sarächin niconin. Cortani' quëran, pi'i pipirinso parti ya'huërin. ³¹ Ina nápo Simo hui'ninpita, shinpita, inapita ya'huëpi. A'naya a'naya nacionënaquë, a'na huënton a'na huënton, nisha nisha ya'huëpi. Inahuara no'panënaquë ya'huëpi. Naporahuatona', inahuara nonpiso nananquë nonatona', ya'huëpi.

³² Ina nápo Noi hui'ninpita quëran pipipi. Nisha nisha huënton nipisopita. Nisha nisha shimashonëna quëran pipitona', nisha nisha parti no'pa' hua'anëntopi. Pacon pa'ninso piquëran itohua itohua yanquëpi. Yanquërahuatona', nisha nisha naciono'sa isoro'paquë ya'huërinso ocoipi.

11

Nisha nisha nananquë Yosëri anoninso'

¹ Pacon piquëran notohuaro' piyapi'sa na'antapi. Naporo' ya'ipiya a'na nananquësáchin nonpi. ² Pi'i pipirinsó parti quëran pipirahuatona', Sinaro parti canquipi. Inaso no'pa', noyápiro'tëchin ni'ton, inaquë ya'huëcaiso maré' quëparitopi.

³ A'na tahuëri inahua capini ninontatona', napopi: "Huëco pa'ahua', natëricho no'pa quëran nicatëhua', a'pëahua'," nitopi. Ina nisahuatona', natëricho quëran na'pi ya'huërenamën pëipi. Achinpitacaiso marënta', to'ni pochin nininquë achinpitopi. Siminto pochin nininsó ya'huërenamën, inaquë achinpitopi. ⁴ Ina quëran ninontaantapi: "Huëco chiniquën cancantatëhua', ninano ocoia'ahua'. Ina nisahuatëhua', a'na torinta pi'iro'tëquë huaré' nincaninsó niahua'. Inapoatëhua', sacóshin nahuinarihua'. Naporahuaton, co huachi itohua itohua yanquëcaso ya'huaponhuë'," nitopi.

⁵ Napopirinahué', Sinioroso o'marin. O'marahuaton ninano', tori, inapita nisapiso ni'quimarin. ⁶ Ni'quimarahuatón, yonquirin: "Isopitaso inaquësáchin ya'huatona', ina nananquësáchin nonpi ni'ton, nani caniaritopi sacatacaiso'. Po'pachinara, co incari tëranta nanitarinhuë atananpitacaso'. ⁷ Napoaton acopitacaso maré', pa'matëhua nonpiso anishatahua'. Ama huachi ninatanacaiso marëhuë', napotahua'," ténin. ⁸ Inapotaton, Siniorori piyapi'sa itohua itohua ayanquëërin. Ninano nisapisonta a'porahuatona', tananpitopi huachi.

⁹ Inaquë chachin Siniorori, ya'ipi piyapi'sa nonpiso anishatërin. Ina quëran chachin, ya'ipi isoro'paquë ayanquëërin. Napoaton ina ninanosó, Papiri* itopi.

Simo shinpita napopiso'

¹⁰ Simo shinpita napopiso sha'huichinquëma'. Pacon pa'ninsó piquëran cato pi'ipitapasó, Simo pasa pi'ipitarin. Naporo' a'nara hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Aropasa, itërin. ¹¹ Ina piquëran Simosó', a'natëräpo pasa pi'i aquëtë ya'huuantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

¹² Aropasa cara shonca a'natëräpo pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Saro itërin. ¹³ Ina piquëran Aropasasó', catapini pasa cara pi'i aquëtë ya'huuantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

¹⁴ Saro cara shonca pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Ipiri itërin. ¹⁵ Ina piquëran Sarosó', catapini pasa cara pi'i aquëtë ya'huuantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

¹⁶ Ipiri cara shonca catapini pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Piriqúi itërin. ¹⁷ Ina piquëran Ipirisó', catapini pasa cara shonca pi'i aquëtë ya'huuantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

¹⁸ Piriqúi cara shonca pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Nio itërin. ¹⁹ Ina piquëran Piriqúi cato pasa iscon pi'i aquëtë ya'huuantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

²⁰ Nio cara shonca cato pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Siroco itërin. ²¹ Ina piquëran Niosó', cato pasa canchisé pi'i aquëtë ya'huuantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

²² Siroco cara shonca pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Nacoro itërin. ²³ Ina piquëran Sirocosó', cato pasa pi'i aquëtë ya'huuantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

²⁴ Nacoro cato shonca iscon pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Tari itërin. ²⁵ Ina piquëran Nacorosó', pasa shonca iscon pi'i aquëtë ya'huuantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

²⁶ Tari canchisé shonca pi'ipitaso', hui'nin paninantërinso nasitërin. Ina quëran cato hui'ninpita ya'huëtaantarin. Hui'ninpitaso': Apran, Nacoro, Aran, inapita.

Tari, naporinsó'

²⁷⁻²⁸ Sha'huëtëranquëmaso chachin Tari hui'ninpitaso', isopita: Apran, Nacoro, Aran, inapita. Aran hui'ninsó, Noto itopi. Aransó', Orë ninanoquë chiminin. Ina ninanosó', Cartia parti ya'huërin. Co'huara pa'pin chiminyátërasohuë', chiminin. Hua'huatërinso ninanoquë chachin naporin. ²⁹ Apransó', Sarai manin. Nacoronta', Mirica manin. Miricasó', Aran hui'nin. Inaso', a'nara caiPAYain ya'huëtërin, Isca itopiso'. ³⁰ Saraiso co hua'huana'pihuë ni'ton, co hua'huainhuë'.

³¹ Tarisó', Orë ninano quëran pipirin. Cartioro'sa ya'huërin quëran pipirahuaton, Canaan parti chinoton, pa'nin. Hui'nin Apran itopiso Sarairë chachin quëparin. Naporahuaton, shionta Noto itopiso quëparin. Pa'sapirinahué', Aran ninanoquë canconpachinara, inaquë quëparitonpi. ³² Inaquë ya'huëasoi', Tariso chiminin. Cato pasa a'natëräpo pi'ipitaso chiminin huachi.

* 11:9 Papiriso: "Co ninatananpiquëhuë'," tapon naporin.

12

Piyapinēnpita shimashonēn nicacaso marē' Yosēri Apran acorinso'

¹ A'na tahuēri Siniorori Apran itapon: "Ya'huēran quēran pipimiatēquē'. Quēmopinēnpita, tataparin ya'huērinso no'pa', inapita patēquē'. A'na no'pa' carinquēn a'notaranquēn. Inaquē ya'huēconquē huachi. ² A'na tahuēri ca nohuanto, shiparinpita panca nacion ocoiaponā'. Carinquēn catahuamiataranquēn. Inapotaranquēn ni'ton, sacóshin nahuinaran. Naporahuaton, quémá quēran a'napitanta catahuararahué. ³ Inpitasona noya nicatēnēn catahuachinēn, carinta inapita inapotarahué. Inpitasona co huachi noya ya'huēcamoso marēhuē' sha'huitohuachinēn, carinta inapita napotarahué. Quémá quēran, ya'ipi piyapi'sa nisha nisha nipisopita catahuararahué," itērin.

⁴⁻⁶ Apranso Yosēri sha'huitērinso chachin, Aran ninano quēran pipirin. Canaan parti paacaiso marē' pipirin. Canchisé shonca a'natērápo pi'ipitaso napoarin. Sa'inē chachin pa'nin. Sa'insō', Sarai itopi. Apin Noto itopisonta', quēparin. Ya'ipi ma'shanēnapitarē chachin pa'pi. Piyapinēnapitanta quēmapi'sa', sanapi'sa asacatacaiso marē' Aranquē pa'anpiso', quēpapi. Ya'ipi quiqui. Canaan parti canconpachinara, Apranso piyapinēnapitarē chachin ya'ipi ina no'pa' pa'tatona', pēntontopi. Siquimo ninanoquē huarē' canconpi. Inaquē panca insina nara ya'huērin. Ya'huēhuano'sa mamanshinēna moshapiquē ni'ton: "Mori insina," itopi. Ina parti naporo canano'sa ya'huēapi. ⁷ Inaquē Siniorori, Apran ya'notahuaton, itērin: "Ya'ipi iso no'pa', shiparinpita quētarahuē hua'anēntapona'," itērin. Naporo chachin Apran Sinioro chinotacaso marē' a'nara artaro ninin. Inaquē ya'notērin ni'ton, chinotērin.

⁸ Ina quēran motopiro'sa parti pa'pi. Ina motopiro'saso', Pitiri ninano quēran, pi'i pipirinsō' parti quēparitērin. Inaquē nē'mētē pēiro'sa otēpi ya'huēcaiso marē'. Pitiri ninanosō', pi'i ya'coninsō' parti acorahuatona', Ai ninanonta', pi'i pipirinsō' parti acopi. Ina huancánachin ya'huēipi. Inaquē naquērachin Apran Sinioro chinotacaso marē' a'na ya'huērē' artaro niantarin. ⁹ Ina piquēran Apran piyapinēnapitarē chachin paantapi. Oshaquēran pa'sápatona', Niquipi parti canconpi.

Apran Iquipitoquē pa'ninsō'

¹⁰ Naporo tahuēri'sa ina parti panca tanarotopi. Napoaton Apran piyapinēnapitarē chachin Iquipito parti yacapatacaiso marē' pa'pi. Ya'huēpiquē co manta capacaiso ya'huērinhuē' ni'ton, inatohua pa'pi. ¹¹ Iquipito no'paquē ya'caritohuachina Apransō', Sarai itapon: "Ni'quē', quēmaso tēhuēnchachin noyápiroyanchinquēn. ¹² Iquipitōro'sa ni'pachinēn noyaponēn nimara: 'Isoso quēmapi, paso sanapi so'in, ta'tona', caso tēpaponaco. Quēmaso nipirinhué', macainēnquēnsō marē' co tēpaponēnhué'. ¹³ Napoaton ama quēma na'in quēran tēpainacoso marēhuē': 'Isoso yo'yohué', tēquē', topirahuē'," itērin.

¹⁴ Iquipito no'paquē Apran camahuachina, Iquipitōro'saso Sarai ni'sahuatona', pa'yatopi: "Ma noyápiroyanchincha paya," topi. ¹⁵ Iquipito copirnosō', "huaraon" itopi. Ina catahuapisopita hua'ano'santa', Sarai ni'pi. Ni'sahuatona', noyápiroyanchin nininsō' hua'anēna sha'huitonpi. Natanahuaton huaraonso': "Quēshico," tēnin. Napoaton Saraisō', ina pēinēnquē quēpapi. ¹⁶ Sarai marē' huaraonso', Apran pa'pi payarin. Nani ma'sha topinan quētērin. Ohuicaro'sa', ohuacaro'sa', camiyoro'sa', moraro'sa', inapita quētērin. Naporahuaton piyapinēnpita camacaso marē' quēmapi'sa', sanapi'sa', quētērin.

¹⁷ Napoaponahuē', Sarai na'inin ni'ton, Yosēri huaraon ana'ntērin. Sa'in, hui'ninpitare chachin chiniquēn canio quēran ana'ntērin. ¹⁸ Napoaton Apran amataton, itapon: "¿Onpoatonta napotēranco? ¡Isō sanapi sa'an nipirinhué', sha'huichitonco pora! ¹⁹ 'Oshihué' tēnanso marē', cari shimanahuē. ¡Ma'tana sa'an, macaton quēpaquē huachi!" itērin. ²⁰ Napotahuaton piyapinēnpita camairin: "¡Apran, sa'inē chachin ocoico pa'in. Ma'shanēnpitanta quēpa'in!" itērin.

13

Apran, Notorē' nia'popiso'

¹ Apranso sa'inē chachin Iquipito quēran pipirin. Ma'shanēnapitarē chachin Niquipi parti huēnantatona ya'huēinantapi. Apin Noto itopisonta', inarē chachin huēnantarin. ² Apransō', notohuaro' oro, prata, pē'tahuaro'sa', inapita ya'huētaton pa'pi ma'huan. ³ Niquipi parti quēran oshaquēran pa'sápatona', Pitiri ninanoquē huarē' huēnantapi. Ina quēran paantarahuatona', i'hua ya'huērinquē chachin ya'huēinantapi. Pitiri ninano', Ai ninano', inapita ninanoro'sa huáncana ya'huēinantapi. ⁴ I'hua artaro nininquē chachin, Sinioro chinotaantarin. ⁵ Notonta', apin pochachin pa'pi ma'huan. Notohuaro' ohuicaro'sa', ohuacaro'sa', inapita ya'huētērin. Piyapinēnpitanta na'a ya'huētērin. ⁶ Nipirinhué', notohuaro' pē'tahuā ya'huētōpi ni'ton, co huachi pasto nanirinhué pē'tahuaro'sa capacaiso'. Napoaton co huachi nanitōpihuē cato chachin inaquērachin ya'huēcaiso'. ⁷ Apran pē'tahuānēn a'paipisopita,

Noto pè'tahuanën a'paipisopitarè', pasto niapiratatona yánino'huipi. Naporoso', canano'sa', huirisiro'sa', inapitana inaquè chachin ya'huèrapi.

⁸ Napoaton a'na tahuèri Aprani Noto itapon: "Canposo', quémopinpo ninè'. Co canpo capini nino'huicaso ya'huèrinhuè'. Co piyapinènpopitanta', nino'huicaiso ya'huèrinhuè'. ⁹ Niquè niquè nipachin, ya'huè'a.a. Ni'què'. No'paso panca ya'huèrin. Insèquèsona ya'huècamaso marè' nohuantèranquè, quèma huayonquè'. Pè'natè parti huayonpatan, caso pètètè parti pa'sarahuè. Pètètè parti huayonpatan, caso pè'natè parti pa'sarahuè," itèrin. ¹⁰ Natanahuaton Notoso', motopia'hua quèran, Cortanii' yonsan noyarotomarinso nocorin. Sohuaro ninanoa'huaquè huarè' notèrinso' icanin. Inaquèso', notohuaro' i' ya'huèrin ni'ton, pa'pi noyaro'pa' ninin. Sinioro sha'tèrinquè pochin ni'ton, Iquipito no'pa' pochin ninin. (Ina pochin iráca ina no'pa' nipirinhue', co'huaa Siniorori Sotoma, Comora, inapita ninanoro'sa ata'huanchátèrasohuè', naporin.) ¹¹ Ina ni'sahuaton, Notoso ya'ipi ina no'pa' huayonin. Inaso no'pa', pi'i pipirinsò parti ya'huèrin. Inapoatona', Apran Notorè' nia'popi. ¹² Apranso', Canaan parti quèparitèrin. Notoso', Cortanii' yonsan ninanoro'sa parti ya'huèconin. Sotoma ya'cariya ya'huèconin. ¹³ Inaquèso', ya'huèhuano'sa pa'pi co noyahuè' nipi. Inapoatona oshahuanpi ni'ton, Yosèri no'huípiro ni'nin.

¹⁴ Noto pa'pachina, Siniorori Apran ya'notaton itapon: "Huaniran quèran ya'ipi parti notètèquè': Pè'natè parti, pètètè parti, pi'i pipirinsò parti, pi'i ya'coninsò parti, ya'ipi inaquèpita notèton, noya ni'què'. ¹⁵ Ya'ipi no'pa' ni'nanso', carinquèn hua'anèntacaso marè' quètaranquèn. Quèmari hua'anèntomiataran. Naporahuaton, shiparinpitarinta hua'anèntomiatapona'. ¹⁶ Ca nohuato shiparinpita pa'pi notohuaro' na'amiatapona'. Mo'shi co pichicasohuè' ninin. Inapochachin shiparinpita co onpo pichicasohuè' na'apona'. ¹⁷ Iporaso', paaton ya'ipi iso no'pa' pa'tèquè'. Itohua itohua pa'tèquè'. Carinquèn quètaranquèn ni'ton, inapotèquè'," itèrin.

¹⁸ Ina natanahuaton, Apranso piyapinènpitarè chachin nè'mètè pèiro'sa ótènpiso mapi. Masahuatona', insina nararoquè pa'pi. Inaquè pa'sahuatona', ya'huèconpi huachi. Ina nararoso', Mamiri itopisoari hua'anèntèrin. Ipron ninano ya'cariya inaso'. Inaquè Apran Sinioro chinotacaso marè' a'na artaro niantarin.

14

Aprani Noto nicha'èrinso'

¹ Naporò' Misopotamia parti: Sinaro ro'tèquè, Amarahuiro itopiso' copirno nisarin. Irasaro ro'tèquènta', Arioco itopiso copirno nisarin. Iran ro'tèquèsò nipirinhue', Quitaraomiro itopiso copirno nisarin. Coimo ro'tèquènta', Titaro itopiso copirno nisarin. ²⁻³ Inapitaso', isopita a'natèrápo copirnorosarè', niinimicotatona niahuèrapi: Pira, Pirsas, Sinapo, Simipiri, inapita itopisoarè' niahuèrapi. Piraso', Sotoma ninano copirno. Pirsanta Comora ninano copirno. Sinaposo nipirinhue', Atoma ninano copirno. Simipirinta Sipon ninano copirno. Pira ninanoa'hua copirnonta', inapita catahuarin. (Pira ninanoa'huaso', Soaro itopi anta'.) Inapitarè', a'natèrápo copirnorosasa', Sitin motopiana itopiquè, sontaronènapita yontonpi ahuètacaiso marè'. Inaso motopiana, Chimiri' marè' parti quèparitèrin. ⁴ Ina nápo copirnorosasa chachin Quitaraomirori iráca canaton, shonca cato pi'ipi camairin. Napoaponahuè', ina pi'i niantarinquè a'natèrápo copirnorosaso napopináchin yonquiatona', Quitaraomiro yaahuèpi huachi. ⁵ Ina pi'i huèantarinquè Quitaraomiroso', cara copirno catahuarinsopitarè chachin, huèantarin. Asotaroto Carnain parti huè'sahuatona', nihuaimoro'sa canaipi. Ina quèran sosiro'sa ya'huèrè', An ninanoquè ya'huèpisopita canaantapi. Imiro'santa', Sapi-quiritain ninanoquè canaantapi. ⁶ Orioro'santa Sèir motopiro'saquè canatona', Ir-paran ninanoquè huarè' imapi. Ina ninanoso', inotèro intonquè ya'huèrin. ⁷ Quitaraomiroso cara copirno catahuarinsopitarè chachin tahuèrèantarahuatona', In-mispa ninanoquè canquipi. Ina ninanoso', Catisè itopi anta'. Huèantapona pochin amaricoro'sa ya'huèrinso parti tiquitèriapi. Naporahuaton amororo'santa', Aisison-tamarquè ya'huèpisopita inapotopi.

⁸⁻⁹ Naporiatona', Sitin motopianaquè canquipi huachi. Naporò' Sotoma, Comora, Atoma, Sipon, Pira, inapita ninanoro'sa copirnonènasos', inaquè pa'mapi. Sontaronènapitarè chachin pa'mapi. Inaquè inapita a'natèrápo copirnorosaso', Quitaraomiro, catahuarinsopita, inapitarè' niahuèpi huachi. ¹⁰ Ya'ipi Sitin motopianaquè, notohuaro' to'ni pochin nininsò' posoro'sa ya'huèrin. Naporò' quira nipachinara, Sotoma, Comora, inapita copirnorosasa', piyapinènapitarè chachin ta'api. Ta'apirinahuè', ina posoro'saquè anotopi. A'napita cara copirnorosaso nipirinhue', motopiro'sa ta'atopi.

¹¹ Canatoro'saso', Sotoma, Comora inapita ninanoro'saquè ya'conpi. Inaquè ya'conatona', cosharo', ma'sharo'sa pa'ton nininsopita, inapita ya'ipi macatona quiquipi. ¹² Sotomaquè, Apran apin Notonta', ya'huèrin ni'ton, inanta quèpapi. Ya'ipi ma'shanènpitarè chachin quèpapi. ¹³ Napoaponahuè', a'nara quira quèran

cha'èrahuatón, Apran sha'huitapon pa'nin. (Apranso', iprio* piyapi itopi.) Naporo' inaso', Mamiriri hua'anéntèrinso insina nararokuè ya'huèrarin. Mamiriso', amoro piyapi. Iin mashonènpitaso': Aniri, Iscoro, inapita. Inapitaso' Apran payatona', catahuapi.

¹⁴ Apranso apin quèpapiso natantahuatón, piyapinènpita natètono'sa nipiso huayonin. Inapitaso', pèinènuquè chachin hua'huatatoná so'sopiso'. Ayontonpachina, cara pasa shonca posa quèmapi'sa ya'ipiya quèran icanpi. Inapitarè', Apran pa'nin copirnoros'a imacaso marè'. Tano ninanoa'huaquè huarè' imarin. ¹⁵ Pa'sahuatona', inimicoro'sa quènanconpi. Yono tashi nisahuaso', ya'copirahuatona', ahuèpi. Copirnoros'a canarahuatona', imapi. Opa ninanoquè huarè' imapi. Ina ninanoso', Tamasco ninano quèran norti parti quèparitèrin. ¹⁶ Inapatoná, ya'ipi ma'sha quèpapiso' matopi. Notona nicha'èrahuatona', ya'ipi ma'shanènpitanta quèpatopiso', mataantarin. Naporahuatón, na'a piyapiro'sa nicha'èrin. Sanapi'santa quèparapirinahuè', nicha'èrin.

Miriquisori Apran nacapirinsò'

¹⁷ Apranso' Quitaramiro canarin. Cara copirno catahuarinsopitarè chachin canarin. Inapita canarahuatón huènantarin. Huèntaso', Sotoma copirnorì nacapirìn. Sapi motopianaquè nacapirìn. Inaso', "copirno motopiana," itopi anta'. ¹⁸ A'na copirnorinta', Apran nacapirìn. Inaso', Miriquiso itopi. Sarimoquè copirno ya'conahuatón, corto hua'an nimantarin. Yosè chini chiniquèn nanantèrinso marè' sacatèrin. Inaso Apran a'carahuatón, huinonta o'shitèrin. Piyapinènpitanta', a'carin, o'shitèrin, napotèrin. ¹⁹ Nani a'carahuatón, Miriquisori Apran iso pochin sha'huitèrin:

"Yosè chini chiniquèn nanantèrinso', catahuainquèn.

Inaso', pi'iro'tè', isoro'pa', inapita acorin.

²⁰ ¡Ma noyacha Yosèso chini chiniquèn nanantèrin paya! itahua'.

Ina nohuanton, inimiconènpita minsèran," itèrin.

Naporo Aprani inimicoro'sa ma'sha matèrinso', shonca quèran a'nara Miriquiso quètèrin. Inaso', diesmo itopi.

²¹ Ina piquèran Sotoma copirnorì, Apran itapon:

—Piyapi'sara' quètoco, ya'huèrè' ma'shaso', quèmari maquè', itèrin. ²²⁻²³ Napotopirinhue', Apraniso' itapon:

—Yosè chini chiniquèn nanantatón, pi'iro'tè', isoro'pa', inapita acorin. Ina ni'sárinco ni'tón, co pi'shi tèranta', co sapatè nonin tèranta caora marè' macapohuè': "Cari, Apran ama'huanahuè." Ama tēcamaso marèhuè', co macapohuè'. ²⁴ Caso caora marè' co manta nohuantèrahuè'. Piyapinèhuèpita ca'pisoichin tēhuēnchinso', nani matatè pochin nitèranquèn. Naporahuatón, Aniri, Iscoro, Mamiri, inapitanta ahuèta'huaso', catahuarinaco. Inapita tēhuēchinso' ma'sha mapiso', onpopionta macacaiso ya'huèrin, itèrin.

15

Yosè, Apranè anoyatèrinso'

¹ Ina piquèran Siniororì, Apran ya'notèrin. Co huè'èponahuè', hua'narèso pochin nontèrinso' natanin:

—Apran, ama tē'huaquèsokuè', carinquèn pa'poyaranquèn. Panca acanamiataranquèn, itèrin. ²⁻³ Napotopirinhue', Apraniso' itapon:

—Sinioro. Quèmaso Yosèinquèn. Panca acanamiatopirancohuènta', co hui'nahuè ya'huètèrincohuè' ni'tón, topinan quèran nisarín. Co a'naya tèranta hui'nahuè quètèrancohuè' ni'tón, piyapinèhuè Irisèro itèraiso ya'huèrètaponco. Inaso Tamasco piyapi nipirinhue', chiminpato ya'huèrètaponco, itèrin. ⁴ Siniororiso nipirinhue', itapon:

—Co ina ya'huèrètaponquènhue'. Hui'nán chachin ya'huèrètaponquèn, itèrin.

⁵ Itahuatón, nè'mètè pèinèn quèran ocoirin. Ocoirahuatón, sha'huitèrin:

—Pi'iro'tè' nè'pèrahuatón, tayoraro'sa pichiquè'. Nanitohuatón pichiquè'. Ina nápo shiparinpita ya'huètarinquèn, itèrin. ⁶ Naporinso natanahuatón: "Yosè no'tèquèn nontèrinco," ténin Apran. Naporinso marè' Siniororì nóya ni'nin huachi. ⁷ Napoaton itapon:

—Caso Sinioroco. Orè ninano quèran ocoiranquèn. Inaquèso cartiaro'sa ya'huèrin. Iso no'pa' quètaranquèn hua'anèntomiatacaso marè', itèrin.

⁸ —¿Onporahuatota hua'anèntomiata'huaso nitotapo? ténin Apran.

⁹ —A'nara ohuaca', a'nara capra, a'nara carniro, inapita cara pi'ipitopiso' quèshico. Naporahuatón, a'nara nèpè', a'nara pè'tahua nèpèa'hua', inapitanta quèshico, itèrin Yosèri. ¹⁰ Aprani, inapita ma'sharo'sa Yosè quèshirin. Tèparahuatón huancánachin nichatèra'piarin. Nichatèrinsopita, cato panshinquè ya'carisha acorahuatón, anotèra'piarin.

* **14:13** Iprioso': Nisha nisha taponá ina pochin nohuitopi. Co nitotèrèhuahuè' ma'chachinsona tapon napopiso'. Anaquènsò': "Ipiri shinpita ni'tón, napo nohuitopi," topi.

Inairaro'saso nipirinhué', co nichatërinhuë'. ¹¹ Ma'sha tëparinsopita, capita marë' tamëro'sa o'mapirinhué', Apraniso a'parárin.

¹² Nani tashiahuachina, Apranso' noyá huë'ëtërin. A'nanaya pa'pi tashirori imotërin ni'ton, të'huatërin. ¹³ Naporo' Siniorori itapon:

—A'na tahuëri shiparinpita, nisharo'sataquë yacapatapona'. Inaquë piyapitatona', ca-maiyapona'. Aparisitapona'. Catapini pasa pi'i inapoapona'. ¹⁴ Cariso nipirinhué', aparisitëransopita ana'antarahuë. Ina piquëran shiparinpita, noya cha'ëpona'. Ma'huano'sa pipipona'. ¹⁵ Quëmaso nipirinhué', noyá mashoya nicama huarë' chiminapon. Co parisitaranhué'. Inapoaton shimashonënpita quënancoanan. ¹⁶ Catapini shinpita huënton, ya'huërin piquëran, shiparinpita isëquë chachin huëntapona'. Amoro'ro'sa co noyahuë' nipi-iso', co aquëtë huarë' nishatërarinhué'. Napoaton naporo tahuëri'sa huarë' ana'antarahuë huachi.

¹⁷ Nani tashihuachina, a'nanaya orno conai' tomontárinso ya'norin. Naporahuaton, panca yanatëtë pochin pën orótahuaton, ma'sharo'sa nichatëransopita huáncana, na'huërin. ¹⁸ Naporo tahuëri chachin, Sinioro Apranë anoyatërin. Anoyataton itapon:

—Shiparinpita iso no'pa' quëtarahuë: Iquipito i' quëran huarë' Iopiratisii' pancai'pa', hua'anëntopiso naniarin. ¹⁹⁻²¹ Iporaso': Quiniro'sa', sinisëro'sa', catomono'sa', itiro'sa', huirisëro'sa', nihuaímoro'sa', amororo'sa', canano'sa', quiriquireo'sa', quiposoro'sa', inapitari iso no'pa' hua'anëntapi. Hua'anëntapirinhué', quëma shiparinpita quëtarahuë, itërin.

16

Ismaïro nasitërinso'

¹ Sarai co hua'huana'pihuë ni'ton, co Apran hui'nahuaninhué'. Napoapona'huë', Saraiso a'nara cosonanën ya'huëtërin. Inaso iquipitoron. Acara itopi. ² A'na tahuëri Saraiso', so'in itapon:

—Ni'quëchi, Sinioro co nohuantërinhuë ni'ton, co hua'huana'huë'. Napoapona'huë', cosonanëhuë acoanchinquën topirahuë. Tapon a'inaso', hua'huana'pi nisápirinhué'. Hua'huapachin cari masarahué hua'huahuë pochachin nicacaso marë', itërin.

Napotohuachina, Apranta nohuantërin. ³ Naporo chachin Saraiso', Acara masahuatón, so'in acoantërin. Nani shonca pi'ipi Canaan parti ya'huapona pochin, napoapi. ⁴ Shiarahuaton Acaraso', cayorin huachi. Inaporahuaton, hua'anën nocanin. Nocanaton, co yanatërinhuë'. ⁵ Naporo' Sarairi Apran itapon:

—Quëma tëhuëran ni'ton, Acara nocaninco. Cari chachin acoantopiranquënhué', iporaso' hua'huatanon, nocaninco huachi. Sinioro chachin inquënpasona tëhuërésos' anitochinpo': Quëma tëhuëmaranquën, ca a'na napomaraco, itërin. ⁶ Napotohuachina, Apraniso' itapon:

—Ni'quë', cosonanënso', natëinquënso ya'huërin. Ma'sona nohuantëranso' nitëquë', itërin. Naporo quëran huarë' Saraiso', Acara pa'pi aparisitërin. Napoaton, inaso ta'arin huachi.

⁷ Ta'apirinhué', Sinioro anquëninëni* inotëro parti quënanin. Shor iraquë i'sha pipirinsos' ya'cari', quënanin. ⁸ Quënanahuaton, natanin:

—Quëmaso' Acaranquën, nohuitëranquën. Sarai cosonanëinquën. ¿Intoparanta huëcaton, intopata pa'saran? itërin.

—Patronanëhuë Sarai itopiso' ta'ananpiarahué, tënin Acara. ⁹ Naporo' Sinioro anquëninëni, itapon:

—Naquëranchin patronanën paapantaquë'. Ma'sona camairinquënsopita, natëquë', itërin.

¹⁰ Napotahuaton itaantarín:

“Ca nohuato, hua'huayátërahué amiparinpita ya'huëtarinquën.

Co pichicasohué' na'apona'.

¹¹ Ipora cayoranso', quëmapia'huaya huaiyaran.

Huaihuatan, Ismaïro itëquë'.

Co napion ancantaton na'nëranso',

Sinioro nataninquën ni'ton, ina nininën acotëquë'.

¹² Mashotohuachin, tanan cahuario pa'pi notëraya pochin nisarin.

Ya'ipiya inimicotarin. Inanta', ya'ipiya quëran, inimicotapona'.

Quëmopinënpitari co quë'yapirinhué',

inahua notënanquë chachin ya'huapon,” itërin.

¹³ Siniorori nontërin ni'ton, Acaraso' pa'yanënuë tapon: “¿Yosë chachin nontapora'huë co chiminahuë ti?” tënin. Ina yonquiaton, iso pochin Sinioro nohuitërin: “Nica-tonco, catahuarincoso Yosë,” itërin. ¹⁴ Napoaton inaquë poso ya'huërinson'ta', “Nanpito, ni'sárinco'so' posonën,” itopi. Ina pososo', Catisë ninano', Piriti ninano', inapita ninanoro'sari ahuanapanirin. ¹⁵⁻¹⁶ Acaraso' anquëni natërahuatón, patronanënuë chachin

* 16:7 Sinioro anquëninën topachina: Yosë chachin tapon naporin.

paantarin. Tahuëri nanihuachina huairin. Apran posa shonca saota pi'ipitaso', hui'nin nasitarin. Nasitohuachina, Ismaïro itërin.

17

Marca niacotacaiso' camaitërinso'

¹ Apran iscon shonca iscon pi'ipitaso', Siniorori ya'notahuaton, itapon:

—Caso Yosëco, ya'ipi nanitaparahuë. Natëtonco, nohuantërahuësoráchin niquë'.

² Napohuatan, quëmarë'co anoyatarahuë. Ca nohuanto, hua'huayátërahuë shiparinpita ya'huëtarinquën, itërin. ³ Naporo' Apranso', isonin. Isonin quëran, no'paquë huarë' monshomarin. Inapoaso Yosëri sha'huitaantarin:

⁴ —Ni'quë', iso pochin quëmarë'co anoyatarahuë. Quëma quëran na'a naciono'sa pipiarin.

⁵ Naporahuaton, co huachi Apran itaponënhuë'. Ipora quëran huarë' Apraan itaponën. Ca nohuanto na'a naciono'sa quëma quëran pipipona ni'ton, ina pochin nohuitaponën.

⁶ Carinquën catahuaranquën ni'ton, notohuaro' shiparinpita ya'huëtarinquën. A'naquën shiparinpita, copirno ya'conapona'. A'naquëonta', naciono'sa ocoiapona'. ⁷ Quëmarë'co ipora nani anoyatarahuë. Shiparinpitare'conta a'na tahuëri anoyatarahuë. Yosënco ni'to, catahuarapönquën. Shiparinpitanta inapotápo. ⁸ Ya'ipi Canaan no'pa ipora ya'huëranquë, hua'anëntacaso marë' quëtarinquën. Shiparinpitanta iso no'pa chachin hua'anëntomiatapona'. Inapitanta', casáchin chinotaponaco, itërin.

⁹ Napotahuaton, taantarin:

—Napoapohuë', quëmarë'coso nani anoyatarahuë ni'ton, natëco. Inapochachin shiparinpitanta natëinaco. ¹⁰ Ina pochin canpitarë'co anoyatarahuë. Canpitanta anoyatërehuaso yonquicamaso marë' ya'ipi quëmapinquëma', marchuanamaso ya'huërin. Naporahuaton, ya'ipi shiparinpitanta inachachin natëina'.

¹¹ Taparönëmaquë, sha'huëchin imorayatërinso', niyashitëcoco'. Inaporamaso', ayonquiarinquëma carë'quëma anoyatëramaso'. ¹² Ipora quëran huarë' ya'ipi quëmapinquëma ninamasopita, nasitërin quëran posa tahuëritapaso', marcanën acotoco'. Hui'namanta', inapotoco'. Piyapinëma nisharo'sa pa'antëramasonta inapotoco'.

¹³ Ya'ipinquëma niacotacaso ya'huërin. Co a'naya tëranta topinan nicamaso ya'huërinhuë'. Inapohuatama', canpitarë'co anoyatërahuëso', nonëmaquë chachin chiminamaquë huarë' ya'huëápon. ¹⁴ Nipirinhue', insosona co marcanën niacotohuachinhue', ya'huërama quëran ocoimiatoco'. Canpitarë'co anoyatërahuëso', co natërinhuë ni'ton, inapotoco', itërin.

¹⁵ Naporo chachin, Yosëri Apraan itaantarin:

—Sa'aonta' Sarai itopiramahuë', co huachi inapochin nohuitaramahuë'. Ipora quëran huarë' Sara* itapoma'. ¹⁶ Inanta noya nicato catahuararahue' ni'ton, hua'huarin huachi. Tëhuëchachin cari noya nicato inapotarahue'. Na'a naciono'sa', ina quëran pipipona'. Ina quëran pipipisopita a'naquënso', copirno ya'conapona', itërin.

¹⁷ Napotohuachina, Apranso isonin. Isonin quëran no'paquë huarë' monshorahuaton tëhuarin. Tëhuapon pochin yonquirin: “¡Pasa pi'ipitohuachinara, co huachi hui'nahuanpihuë'! ¡Saranta iscon shonca pi'ipitaton, co huachi onporonta nanitërinhuë hua'huancaso!” tënin yonquinënuë. ¹⁸ Napoaton iso pochin Yosë nontërin:

—¡Ma'cha Sinioro sha'huitërancoso chachin Ismaïro catahuaranhuë paya! itërin.

¹⁹ Yosëriso nipirinhue', itapon:

—Sa'anquë chachin hui'nahuanaran ta'to, napotaranquën. Hui'nan nasitohuachin, Isaco† itaran. Quëmarë'co anoyatërahuëso', inanta sha'huitarahue'. Sha'huitërahuëso chachin, shinpitanta catahuamiatarahuë. ²⁰ Ismaïro marënta nontërancoso', nani natananquën. Inanta catahuarahue'. Ca nohuanto na'a hui'ninpita ya'huëtaapon. Ina quëran pipipisopita na'amiatapona'. Shonca cato hua'ano'sa nicacaiso' hui'nahuanapon. Ina shinpita quëran panca nacion pipipon. ²¹ Napoapohuë' quëmaro'co anoyatato sha'huitëranquënsopitaso', Sara hua'huinquën nisarin. A'na pi'i quëran, ipora tahuëri'sa pochin, Isaco nasitapon, itërin. ²² Apraan nontërinso tonitahuaton, Yosëso ina quëran pa'nin huachi.

²³ Naporo tahuëri chachin Apranso', hui'nin Ismaïro itërinso marca acotërin. Piyapinënpita pëinënuë chachin nasitopisonta', inapotërin. A'napitanta coriquinën quëran pa'aninsó', acotërin. Ya'ipi quëmapi'sa Apraan pëinënuë ya'huëpisopita, marca niacotopi huachi. Yosë camaitërinso chachin nipi. ²⁴⁻²⁵ Apraan iscon shonca iscon

* **17:15** Saraso': Copirno hui'nin tapon naporin. † **17:19** Isacoso': Tëhuarinso' tapon naporin.

pi'ipitaso', taparonën sha'huëchin yashitëtopi. Ismaïrona shonca cara pi'ipitaso', inapoti. ²⁶⁻²⁷ Naporu tahuëri chachin ya'ipi quëmapi'sa nipisopita marca niacotopi. Apraan, Ismaïro, inapita niacotopi. Piyapinënpitanta inapopi. A'naquën pëinënquë chachin nasitopi. A'naquënso', coriquinën quëran nisharo'sa pa'antërin. Ya'ipiya niacotopi huachi.

18

Sara hua'huanacaso sha'huitërinso'

¹ Insina nararo', Mimiriri hua'anëntërinquë Apraan ya'huëarin. Inaquë niso', Siniorori, ya'notaantarín. Camotëchin pochin nisapaso' ya'notërin. Nè'mëtë pëinën ya'coananëquë huënsaso', napoarin. ²⁻³ Apraanso ni'pirinhuë', cara quëmapi ina notënanquë huaniapi quënanin. Quënanahuaton, a'naroáchin paaparin nontacaso marë'. Isonin quëran no'paquë huarë' monshorahuaton, itapon:

—Sinioro, pi'pian yanontëranquën. Ama na'huëtocosohuë'. ⁴ Canpita topatama', nipa'morantëcamaso marë' piyapinëhuë' i'sha quëshinquëma'. Inapootoma', nara tashinantërinquë, na'yapoma pochin, chinototaco'. ⁵ Ya'huërahuëtaquëchin na'huëarama ni'quëhuarë', ma'sha tëranta capamaso quëshinquëma'. Ina quëran chiniquën cancantatoma', paantamaso marë', itërin.

—Naporan ni'quëhuarë', inta nipachin, itopi.

⁶ Napotohuachinara, Apraanso nè'mëtë pëinënquë ya'conahuaton, Sara itapon:

—Manorahuaton, cato shonca quiro pochin, noya noya tricoro'mo nininso' maquë'. Ina masahuaton, pan niquë', itërin. ⁷ Sa'in sha'huitahuaton, ta'arë'nachin ohuacaro'sa ya'huarinquë pa'nin. Noya noya nininso' toroa'hua huayonin. Huayonahuaton, a'nara piyapinën quëtërin. Quëtöhuachina, inaso' teparahuaton a'naroáchin capacaso marë' anpirin. ⁸ Ina a'capon pochin, ohuaca sho'shoi' atachirotopisonta', acotërin. Naporahuaton ohuaca sho'shoi' o'shitërin. Inapooton, a'capon pochin ninararin pahuantöhuachina acotacaso marë'. Ni'toro'sa nara tashinantërinquë coshataso naporin.

⁹ Nani coshatöhuachinara, ni'toro'sari Apraan natanpi:

—¿Sa'anpo huachi? itopi.

—Ma'tana nè'mëtë pëi acoana ya'huëarin, itërin. ¹⁰ Naporu' a'nari itapon:

—A'na pi'i quëran, nicaponquën huëantarahuë. Naporu' Sara hua'huanaton, hua'huin ipoarin huachi, itërin.

Napoasoi Saraso', ya'ipi nonpiso' natanárin. Apraan pinën quëran, nè'mëtë pëi acoana, ya'coana pirayan natanárin. ¹¹ Apraan, Sara, inapitaso nani mashotopi. Saraso yaniton, co huachi onpo hua'huanchináchinhuë', ninin. ¹² Ina yonquiaton, co huachi huina cacotatonhuë', tëhuarin huachi. Tëhuapon pochin, yonquirin: “Inaporahuë naporin, noya cancanchitöhuë'. Napoaponahuë', catocoi chachin nani mashotërai ni'ton, co quiyaso inapoasocoihuë' ayapoi,” tënin yonquinënquë.

¹³ Siniororiso nipirinhuë', Apraan itapon:

—¿Sara co tēhuacasohuë' nipirinhuë', tēhuarin! “Nani paiyaco” ta'ton, ¿co natëtërinhuë' hua'huanacaso ti? ¹⁴ ¿Caso Sinioroco ni'to, ya'ipi nohuantërahuëso' nanitaparahuë nica'huaso! A'na pi'i quëran, nicaponquën huëantarahuë. Naporu' Sara hua'huanaton, hua'huin ipoarin huachi, itërin. ¹⁵ Sinioro naporinso natanaton, tē'huänëquë Saraso tapon:

—Co tēhuarahuë', tēnin. Napoaponahuë', Siniorori itapon:

—Naporiranhuë', tēhuaranso' nitotërahuë, itërin.

Sotomaro'sa marë' Yosë nontërinso'

¹⁶ Nani coshatöhuachinara, paantacaiso marë' ni'toro'saso' huanipi huachi. Sotoma ninanotaquëchin pa'sahuachinara, Apraani ch'i'yarín. Nontaton patacaso marë' ch'i'yarín. ¹⁷⁻¹⁸ Papon pochin, Sinioroso' yonquiraarín. “Apraan quëran a'na tahuëri panca nacion pipiarin. Naporahuaton ina nacionso', chiniquën nanantarín. Napooton ma'sona yaninahuëso', sha'huita'huaso ya'huërin. Nani sha'huitërahuë ya'ipi nacionso'sa isoro'paquë ya'huërinso'pita, ina quëran catahua'huaso marë'. ¹⁹ Nani ina huayonahuë hui'ninpita, shinpita, inapita noya pënenacaso marë'. A'chintërahuëso'pita natëtöna', noya nicacaiso marë' pënenarin. Inapohuachin, sha'huitërahuëso' chachin quëtarahuë huachi,” tënin yonquiaton. ²⁰ Napooton, Siniorori itapon:

—Sotomaquë, Comoraquë, inaquëpita ya'huëpisopita, panca oshahuanpi. Inapootona pa'pi co noyahuë' nahuinpi. ²¹ Napooton inatohua pa'sarahuë. ¿Sha'huitërinacosos chachin ta'ma nisapi? ta'to, nitota'huaso marë' pa'sarahuë.

²² Cato ya'piso quëchitahuatona', Sotoma ninanoquë pa'pi. Apraanso nipirinhuë', Siniororë' ninontacaso marë' quëparitërin. ²³ Napooton ya'carirahuaton, natanin:

—Tëhuëpisopitaso' no'tëquën chachin ata'huantamaso ya'huërin. Co tēhuëpisopitasohuë' nipirinhuë', co inapotamaso ya'huërinhuë'. ²⁴ Tapon a'natëräpo shonca ya'pi, co

têhuëpisopitasohuë' ninanoquë ya'huëpi. Ina nápo ya'huëpiso yonquiaton: ¿Co ninano nicha'ësaranhuë'? ²⁵ ¡Ama Sinioro napoquësohuë'! ¡Têhuëpisopita, co têhuëpisopitahuë' co napopináchin oshahuanpiso pochin ana'intamaso ya'huërinhuë'! ¡Ama napoquësohuë'! ¡Quëmaso', noya noya coisë ya'ipi isoro'pa' marë' ninan ni'ton, no'tëquénáchin ana'intamaso ya'huërin! itërin. ²⁶ Napotihuachina, Siniorori itapon:

—A'natërâpo shonca co têhuëpisopitahuë', Sotoma ninanoquë ya'huëhuachin, inapita nosoroato ya'ipi ina ninanoquë ya'huëpisopita nicha'ësarahuë, itërin. ²⁷ Apraaniso nipirinhüë', naquëranchin nontaantarín:

—Quëmaso Yosënuë'n, caso topinan piyapico niporahuë', naquëranchin nontaanta'inquën. Ama ina marë' no'huicosohuë'. ²⁸ Catapini shonca a'natërâpora' co têhuëpisopitahuë' nanihuachina', a'natërâpo pahuaninso' marëáchin, ¿ya'ipi Sotomaquë ya'huëpisopita, ata'huantapon ti? itërin.

—Catapini shonca a'natërâpo tëranta co têhuëpisopitahuë' ya'huëhuachina', co ninano ata'huantarahuë', itërin.

²⁹ —Tapona catapini shoncara', co têhuëpisopitahuë' ya'huëpi, taantarín Apraan.

—Ina napoya tëranta ya'huëhuachinaso', co ata'huantarahuë', tënin Yosë. ³⁰ Apraaniso nipirinhüë', naquëranchin Yosë nontaantarín:

—Inachin inachin nontápiranquënhüë', ama ina marë' no'huicosohuë' topirahuë. Tapona cara shoncara' ya'huëpi, itërin.

—Cara shoncaya tëranta ya'huëhuachina', co ata'huantarahuë', itërin.

³¹ —Têhuë'nchachin caso Sinioro co natantonhuë' pochin nontáranquën. Cato shoncara', co têhuëpisopitahuë' ya'huëhuachina': ¿Onpoaranta'? itaantarín.

—Cato shoncanta co têhuëpisopitahuë' ya'huëhuachina', co ninano ata'huantarahuë', itërin Yosëri.

³² Apraani naquëranchin nontaantarín:

—Iporáchin Sinioro nontaantaránquën. Ina quëran co huachi apiponquënhüë' ni'ton, ama no'huicosohuë'. Shoncaíchín co têhuëpisopitahuë' quënanpatan: ¿Onpoaranta'? itërin. Napotihuachina, Siniorori itaantarín:

—Shoncaya tëranta co têhuëpisopitahuë' ya'huëhuachina', co ninano ata'huantarahuë'.

³³ Apraan nontërinso toquitahuaton, Sinioroso pa'nin huachi. Apraonta', në'mëtë pëinënuë'pa' panantarín.

19

Sotomaro'sa', Comoraro'sa', inapita ata'huantërinso'

¹ Nani yatashirahuaso', cato anquëniro'saso Sotoma ninanoquë camapi. Ninano ya'coanaquë chachin Noto huënsaso', camapi. (Inaquë ya'huëhuano'sa niyontonpi ma'sha yonquiatona anoyatacaiso marë'.) Cato ya'pi canquipiso quënanahuaton, paaparin nontapon. Isonin quëran no'paquë huarë' monshorin. ² Monshorin quëran itapon:

—Caso siniororo'sa piyapinëma pochinco. Huëco pëinëhuëquë onpionta huë'ëcamaso nohuantoco'. Inaquë nanitërama nipa'morantëcamaso'. Tashiraya yapa'patama paantaco', itërin. Napotopirinhüë', inapitaco co nohuantopihüë'.

—Naporinchi paya. Napopiranhüë' co nohuantëraihüë'. Caniquë tëranta noya huë'ëpoi, itopi. ³ Napotopirinhüë', Notori naquëranchin naquëranchin sha'huitohuachina, napoin quëran pëinënuë' pa'pi huachi. Canconpachinara, noya coshoro nitërin. Pan co ahuëpocatopinanhuë' anpítaton, inapitarë' acotohuachina, ni'toro'sa coshatopi huachi.

⁴ Napoaponahuë', co'huara chinochátërasoihuë' ya'ipi ya'huëhuano'sari Noto pëinën tancapitopi. Hui'napiro'sa quëran, mashoro'saquë huarë' yamoipi. ⁵ Noto no'huitona', chiníquën nontipi:

—¡Quëmapi'sa pëinënuë' canquipiso'! ¿Intopata ya'huapi? ¡ocoiquë tëcari'! itopi. ⁶⁻⁷ Naporo' Notoso' pëinën noyá oncotahuaton, inapita nontapon pipirín.

—Ama iyaro'sa napocosohuë', pa'pi co noyahuë' yonquirama'. ⁸ Cato hui'nahuëpita nano'sa co quëmapiri së'huayátërarinsohuë', ya'huëtërinco. Inapita nipachin ocoichinquëma', nohuantëramaso' nitoco'. Isopita quëmapi'saso nipirinhüë', ama napotocosohuë'. Cari përarahuë' pëinëhuëquë ya'conquipi ni'ton, napotaranquëma', itërin. ⁹ Inapitariso nipirinhüë', itapona':

—¡Po'shaquë quëmaso'! Nisha piyapinquën niponahuë', ¿yacamairancoi ti? ¡Iporaso huachi inapita quëran na'con na'con, quëma nitarainquën! itopi. Napotatona', Noto ahuërapí. Pëinën ya'coananta', yapaparapitopi huachi. ¹⁰ Napoaponahuë', ni'toro'sari Noto mapí. Masahuatona', acoana po'mopi. Napotatona', ya'coana oncotaantapi. ¹¹ Naporo chachin piyapiro'sa aipiran nisapisopita, a'naróachin asomarayapi huachi. Hui'napiro'sa quëran,

mashoro'saquè huarè' ya'ipi somarayapi. Ina nipirinahuè tèranta', amiai huarè' ya'coana yonipi.

¹² Naporor' ni'toro'sari, Noto itapona':

—¿Ya'huètèrinquèn aquètè huarè' quèmpiro'sa isèquè? Hui'nanpita quèmapi'sa', sanapi'sa', mi'séro'sa nicacaiso nipisopita ya'ipi inapita, iso ninano quèran ocoiquè'. Ocoiaton áquè quèpaquè'. ¹³ Iso ro'tè ata'huantarai ni'ton, quèpaquè'. Iso ninanoquè pa'pi co noyahuè' nipiso', na'a piyapi'sari Sinioroquè sha'huirapipi. Napoaton, ata'huanta'huaiso marè' a'parincoi, itopi.

¹⁴ Napotohuachinara, Notoso mi'sènpita nicacaiso nipisopita sha'huitacaso marè' pa'nin: —¡Manóton huèco pa'ahua'! Iso ninano quèran pipia'ahua'. ¡Siniorori iso ninano ata'huantarai ni'ton, huèco pa'ahua'! itèrin. Itopirinhue', co natèpihue'. ¹⁵ Nani tahuèri ya'cari nipachina, anquèniror'sari Noto itapona':

—¡Pashi tèquè'! Sa'an, cato hui'nanpita, inapita masahuaton, iso ninano quèran ocoiquè huachi. Ninano ata'huantèraiquè, chimintama'. ¹⁶ Napotopirinhue', Notoso' co manor-inhue' ni'ton, Yosèri nosoroaton, yinicha'èrin. Napoaton anquèniror'sari, sa'inè chachin maimirarin. Hui'ninpitanta maimirarahuatona', ninano quèran cha'ècaiso marè' ocoipi.

¹⁷ Ninano quèran nani pipihuachinara, a'na anquèniri itapon:

—¡Cha'ècamaso marè' manóton ta'aco'! Ama pinèma parti tahuèrècosohuè'. Pa'mia paco'. Ama ma'sha marè' tèranta iso motopianaquè chinicosohuè'. Cha'ècaso nohuantohuatama', motopiro'sa parti ta'aco', itèrin. ¹⁸⁻¹⁹ Notoriso nipirinhue', itapon:

—¡Co Siniororo'sa topirahuè'! Tèhuèenchachin canpitaso', na'con catahuaramaco huachi. Noyanquèma ni'ton, nìcha'èramaco'. Napoaponahuè', motopiro'sa parti ta'aca'huaso', co nanitarahuè'. Huanocopi ni'soi', ayaro' icantatoncoi tiquihuachincoi. ²⁰ Ni'co', pasèyáquè a'na ninanoa'huaya ya'huèrin. Inaquè tèhuèenchinso' noya paca'huaiso' topirahuè. No-huantoco inaquè pa' cha'èca'huaiso marè'. ¿Co'ta inaso', co panca ninanoyahuè'? itèrin. ²¹ Napotohuachina a'na anquèniri itapon:

—Nani natananquèn nontèrancoso'. Nohuantèranso chachin nisarahuè. Co ina ninanoso', ata'huantapohuè'. ²² Napoaponahuè', ¡manóton inatohua paco'! Inatohua canama huarè' Sotoma ninano ata'huantarai huachi. Napoaton ina ninanoso', Soaro* itopi. ²³ Nani tahuèrihuachina Notoso', Soaro ninanoquè camarin. ²⁴ Naporor' Siniorori, pèn o'nan pochin a'paimarin. Sha'pi mo'shirè chachin, a'paimarin. Sotoma, Comora, inapita ninanoro'sa aipi a'paimarin. ²⁵ Inapotaton, ata'huantèrin. Ya'ipi inaquè ya'huèpisopitarè chachin ata'huantèrin. Ina motopianaquè papotèrinsopitanta', ya'ipi tiquirin. ²⁶ Noto sa'inso nipirinhue', co Soaroquè camarinhue'. Oshaquèran so'in imaquíaponahuè', pinèn parti tahuèrèhuachina, inaquè chachin yamora moto' taranaton, chiminín.

²⁷ Tashiramiachin Apraanso', i'huara Sinioro nontèrintaquèchin pa'nin. ²⁸ Ina quèran, Sotoma, Comora, inapita ninanoro'sa nocorin. Ya'ipi ina motopiananta nocomapirinhue', ina ro'tè quèran pa'pi huèhuèpiro conai pipirarin ni'nin. Panca orno quèran tomontèrinso pochin, pipirarin. ²⁹ Ina pochin, ina motopianaquè ninanoro'sa Yosèri ata'huantèrin. Noto yacapatèrinso parti noyá ata'huantèrin. Notoso nipirinhue', co ata'huantèrinhuè'. Apraan yonquiaton, cha'ècaso marè' ina quèran ocoirin.

Moaporo'sa', amono'sa', inapita ya'huèrinso'

³⁰ Inapita ninanoro'sa ta'huantopi piquèran, Notoso' tè'huatèrin. Tè'huataton, Soaroquè ya'huècaso co nohuantèrinhuè'. Napoaton cato hui'ninpitare chachin motopiro'sa parti, ya'huècaiso marè' pa'pi. Inaquè a'na motopi naninque', cara chachin ya'huèpi. ³¹ A'na tahuèri paya paya nininsoari, caia'huain, itapon:

—Ni'què caira. Ya'ipi parti sanapi'sa ya'huèrinso', so'yatona hua'huainpi. Canoso nipirinhue', isoporinque' quèmapi pahuanin quèran, co inapochináchinhue' ninè'. Tataíchini miní nipirinhue', nani inanta mashotarin. ³² Napoaton, huèquè pa'a o'shitatè tèpaita'a. Inapotatè', hua'huainpo ya'huètiinposo marè' huè'èpa'a, itèrin.

³³ Naporor' tashi chachin pa'pina huino o'shitomiatopi. Nani ano'pihuachinara, paninanso' pa'pin quèhuènaparin. No'pirahuè ni'ton, co nataninhue' hui'nini quèhuènaparinso'. Co pa'ninso tèranta nataninhue'. ³⁴ Tahuèriantarinquè paninanso', caya'huain itaantapon:

—Ni'què caira, achin tashi caso tata quèhuènaparahuè. Quèma ya'huèrè' quèhuènapacaso marè' ipora tashinta ano'pianta'a. Inapoaatè catonpo chachin tatanpo quèran tèranta hua'huasha ya'huèchinpo', itèrin. ³⁵ Ninapotatona', naporo tashi naquèranchin pa'pina huino o'shitaantapi. Nani ano'pihuachinara, hua'huain nininso ya'huèrè', pa'pin quèhuènaparin. No'pirahuè ni'ton, Notoso' co nataninhue' hui'nini quèhuènaparinso'. Co pa'ninso tèranta', nataninhue'. ³⁶ Inapoaatona', cato chachin cayopi. Pa'pina quèran

* 19:22 Soaroso': Pi'pira'huaya tapon naporin.

napopi. ³⁷ Paninanso' huaihuachina, quëmapia'huaya huairin. Inaso', a'shini Moapo[†] itërin. Iso quirica ninshitasoco huarë', ina ipora moaporo'sa ya'huërinso shimashonëna ninin. ³⁸ Hua'hua nininsonta huaihuachina, quëmapia'huaya chachin ya'huëtërin anta'. Inanta a'shini Pin-amis[‡] itërin. Iso quirica ninshitasoco huarë', ina ipora amono'sa ya'huërinso shimashonëna ninin.

20

Apraan Apimiricorë naporinsö'

¹ Apraanso', piyapinëpitarë chachin ya'huëapi quëran pipipi. Pipirahuatona', Niquipi parti paantapi. Quiraro ninanoquë canconahuatona', inaquë ya'huëcaiso marë' quëparitopi. Ina ninanso', Catisë ninano quëran Shor parti ira pa'ninso' huáncana quëparitërin. ² Apraanso inaquë ya'huapon pochin, Sara sa'in nipirinhüë': "Oshihüë," toconin. Napoaton Quiraro copirno Apimirico itopisori yamanin. Camaitohuachina, macacaso marë' Sara quëpatopi. ³ Napoaponahuë', naporu tashi chachin Yosëri huë'ënuquë pënënin: "Quëmaso chiminanan. Sanapi mananso so'yahuan ni'ton, chiminamaso ya'huërin" itërin. ⁴ Apimiricoso', co Sara ichihüë'ëshätërarinhüë'. Napoaton Sinioro itapon: "Sinioro co manta onporahuë ni'ton, co tëpaancoso ya'huërinhuë'. ⁵ Co'ta Apraan chachin naporin: 'Oshihüë', tënin. Saranta': 'Yo'yohüë', tënin. Cato chachin napopi ni'ton, co nitotatohuë manahuë," itërin. ⁶ Napotohuachina, Yosërinta huë'ënuquë chachin a'pianantarin: "Tëhuë'nchachin co nitotatonhuë' naporan. Napoaton ca nohuanto co ichihüë'ëranhuë'. Carinquën ya'copirancuën ama oshahuanaton tëhuëtancoso marë'huë'. ⁷ Iporaso nipirinhüë', so'in chachin quëtaantaquë'. Inaso pënëntona'pi ni'ton, quëma marë' nontarinco. Ama chiminamaso marë'huë', nontarinco. Co'so' quëtaantahuatanhuë', sa'an, hui'nänpita, inapitarë'quën chachin, ta'huantaran," itërin huë'ënuquë.

⁸ Tahuërianpitohuachina, Apimiricoso huënsëntarahuatón, piyapinënpita amatërin. Huë'pachinara, ya'ipi hua'narinso sha'huitërin. Natanahuatona', piyapinënpitaso pa'pi pa'yanpi. ⁹ Ina quëran Apraan amatahuaton, itapon:

—¡Ma'huantacha nitapirancoihuë paya! ¡Caso co maquë tëranta tëhuëtëranquënhüë'! Quëmaso nipirinhüë', napotatoncoi panca yaaoshahuanpirancoihuë'. Ca aoshahuanatonco, quëmopinëhuëpita, piyapinëhuëpita, inapita, na'inchitonhuë'. ¡Co naporëhuë'! ¹⁰⁻¹¹ ¡Ma'ta yonquiaton, napotopirancohuë'? itërin. Napotohuachina, Apraani itapon:

—Isëquëso', co manta Yosë natëpihuë'. Sa'ahuë matiinacoso marë' tëpaponaco caso', ta'to naporahuë. ¹² Naporahuaton Sarasö', oshihüë anta'. Ina tataquëranchin nipiraihuë', mamahuëi quëranso', nisha ninai. Napoaton cari manahuë. ¹³ Yosë chachin, tatahuë ya'huërin quëran pipicaso' camaihuachincora, sa'ahuë sha'huitërahuë: "Insëquë tëranta pa'nëhuaquë: 'Inaso yo'yo masho', tëquë ta'a, itërahuë," tënin Apraan.

¹⁴ Ina natanahuaton, Apimiricoso sa'in quëtaantarín. Naporahuaton, ohuicaro'sa', ohuacaro'sa', inapita quëtërin. Piyapinënpita camaicaso marënta': Quëmapi'sa', sanapi'sa', inapita quëtërin. ¹⁵ Ina quëtahuaton, itërin:

—Ni'quë iya, no'panëhuëso pancana, insëquëso costaranquë ya'huëquë', itërin. ¹⁶ Saranta', itapon:

—Ni'quë imoya, yo'yo masho huaranca coriqui prata quëran nininso' quëtërahuë. Ya'ipiya quëran co tëhuëransohüë' nitotacaiso marë' ina nápo quëtërahuë. Co insonta pinoinquënsö ya'huërinhuë'. ¹⁷ Ina quëran Apraan, Yosë nontërin Apimirico marë'. Ina sa'in, cosonanënpita, inapita marënta', Yosë nontërin. Nontohuachina, Yosëri anoyatërin. Naquëranchin hua'huasha ya'huëtaantacaiso marë' anoyatërin. ¹⁸ Siniorori nani Apimirico ya'huërinquë, sanapi'sa ana'ntopirinhüë'. Ama hua'huanacaiso marë'huë', Sara na'in quëran napotopirinhüë'. Napoaton Apraani Yosë nontërin inari anoyatacaso marë'. Napo-huachina, Yosëri Apimirico sa'in, piyapinënpita sa'ina', inapita anoyatërin. Hua'huasha ya'huëtaantacaiso marë' anoyatërin.

21

Isaco nasitërinso'

¹ Sha'huitërinso chachin, Siniorori Sara catahuarin. ² Ina nohuanton napoin quëran cayorin huachi. Tahuëri nanihuachina, quëmapia'huaya huairin. Inaso', Apraan mashoya nicaquë huarë' hui'nahuaninso hua'huatërin. Yosëri sha'huitërinso tahuëri'sa chachin, hui'nin nasitërin. ³ Sa'inquë chachin hui'nahuaninso nasitohuachina, Isaco itërin. ⁴ Yosë camaitërinso chachin posa tahuëritohuachina, marca acotërin. ⁵ Apraan pasa pi'ipitaso', hui'nin Isaco itërinso', nasitarin. ⁶ Naporo' Sara yonquirin: "Yosë catahuarinco ni'ton, capa

† 19:37 Moaposo': Pa'pin quëran ya'huërinso', tapon naporin.

‡ 19:38 Pin-amiso': Piyapinëhuëpita hui'nin tapon naporin.

cancantato, tëhuarahuë. A'napitanta', hua'huanahuëso nitotohuachina', ya'ipiya quëran capa cancantatona tëhuapona'. ⁷ Co hua'huana'picohuë ni'to, co inso tëranta Apraan nontaton: "Tëhuëenchachin Saraquë hui'nahuanaran,' co ichitonhuë'. Inaso nipirinhüë', mäs'hoya niponahuë', hui'nahuanin huachi," tënin.

Acara, Ismaïro, inapita Apraani a'parinso'

⁸ Isacoa'huaya oshaquëran so'sohuachina, a'shini a'potërin. A'potërinso tahuëri, capa cancantacaiso marë' Apraan panca pita ninin. ⁹ Capa cancantapirinhüë', Saraso' co noyahuë' cancantërin. Cosona hua'huini Isaco monaton ya'nipitarin ni'nin. ¹⁰ Napoaton Apraan sha'huitërin: "¡Cosonaso', hua'huinë chachin, a'paquë pa'in! Isacoso hua'huahuë chachin ni'ton, co nohuantërahuë' quëma ma'shanënpita cosona hua'huionta quëtacaso'," itërin. ¹¹ Ina natanaton, Apraan panca sëtërin. Hui'nin ni'ton, sëtëyarin. ¹² Sëtöpirinhüë', Yosëri itërin: "Ama hui'napi marë' sëtëquësohuë'. Co cosonanëpin marë' tëranta sëtacaso ya'huërinhuë'. Ma'sona Sara nohuantërianahuë' hua'huin pipisopita, noya noya catahuararahüë. Inapita mini yonquiato nani sha'huitëranquën nisapaso'. ¹³ Cosona hua'huionta catahuarahuë. Ca nohuanto, shinpita panca nacion ocoiaponas'. Hui'nän chachin anta ni'ton, catahuarahuë," itërin.

¹⁴ Tahuërinquë tashiramiachin Apraanso', Acara quëtacaso marë' coshoro manin. A'nara sha'huëtë morsaquë i'sha ta'panahuaton, quëtërin. Hui'nionta Ismaïro itërinso', a'paantërin quëpacaso marë'. Inahuaso pa'pachinara, Piirsipa inotëro parti chihuëatona', topinan pa'sápi. ¹⁵ I'sha sha'huëtë morsaquë ya'huërinso', ta'quipi. Ta'quihuachinara Acaraso', naraa'huaya tashinantërianahuë' hua'huin acorahuaton, patërin. ¹⁶ Aquëmiachin pa'sahuaton, huënsëconin. Ama hua'huin chiminso nicacaso marëhuë', inaquë huënsëconin. Huënsëhuachina, hui'napiso na'nërin huachi.

¹⁷ Yosëri, hui'napi na'nërinso' natanin. Napoaton Yosë anquëninëni, inápa quëran përasahuaton nontërin: "¿Ma'ta Acara onporan? ¡Ama pa'yanquësohuë'! Yosëri, hui'napi na'nërinso' natanin. ¹⁸ Manóton pa'sahuaton, macontaquë'. Ama patëquësohuë'. Ca nohuanto, hua'huan quëran panca nacion pipipon," itërin. ¹⁹ Naporo' Yosë nohuanton, Acara a'na posoquë i'sha quënanin. Inaquë pa'sahuaton, sha'huëtë morsaquë manin. Ina masahuaton, hua'huin o'shitionin.

²⁰⁻²¹ Yosëri, hui'napi catahuarin ni'ton, nóya a'shinin. Paran inotëro parti ya'huëpi. Míso pë'chinantërin. Oshaquëran a'shini Iquipito sanapi yoniton, acoantërin.

Apimirico Apraane anoyatopiso'

²² Naporo tahuëri'sa pochin Apimirico pa'nin Apraan nontapon. Huicororë' pa'nin. Inaso', Apimirico sontaronënpita camairinso'. Inaquë Apimiricori Apraan itapon:

—Tëhuëenchachin quëmaso' nani ma'sha nipatana, Yosë catahuarinquënsa ni'nai. ²³ Napoaton isëquë chachin Yoscoarë' ta'ton sha'huitoco: Ama hui'nahuëpita, shihuëpita, ama ca tëranta', ma'sha onpotancoso marëhuë', sha'huitoco. Carinquënsa nosoroatënuë co ma'sha onpotëranquënhüë'. Inapochachin quëmanta noya ni'coi. A'napita ya'huëhuano'santa', noya ni'camaso marë' Yoscoarë' ta'ton sha'huitoco, itërin. ²⁴ Napotohuachina Apraan tapon:

—Yoscoarë' co ma'sha onpotaranquëmahüë', itërin.

²⁵ Napoaponahuë', Apraani itaantapon:

—Carinquëmaso', noya yonquirapiranquëma'. Quëma piyapinënpitaso nipirinhüë', a'nara poso ihuaraiso matërinaco', itërin. ²⁶ Ina natanahuaton, Apimiricori itapon:

—Co sha'huitërancohuë' ni'ton, ipora huarë' namaso natanahuë'. Inpitaso inapotmarinquë. Co caso nitotërahuë', itërin. ²⁷ Napotohuachina, naporo tahuëri cato chachin, noya ninitona ya'huëcaiso marë' anoyatopi. Yoscoarë' ta'tona', anoyatopi. Ina quëran anoyatopiso yonquicaiso marë' Apraani ohuicaro'sa', ohuacaro'sa', inapita manin. Masahuaton Apimirico quëtërin. ²⁸ Naporahuaton canchisë ohuica nanoyan nipisopita huëntonë quëran nisha acoarin. ²⁹⁻³⁰ Nisha acoaso', Apimiricori itapon:

—¿Ma'marëta canchisë ohuicaro'sa nisha acoaran? itërin.

—Isopita canchisë ohuica, quëtëranquën: "Tëhuëenchachin Apraani ina poso ninin," ta'camaso marë' quëtëranquën, itërin. ³¹ Napoaton ina ro'tëso', Piirsipa itopi. Inaquë cato chachin Yoscoarë' ta'tona', anoyatopi ni'ton, ina pochin nohuitopi. ³² Nani anoyatohuachina Apimiricoro', Huicororë' chachin huiristino'sa no'panë parti paantapi.

³³ Nani pa'pachinara, Apraanso inaranchin Sinioro chinotërin. Inaso': "Yosë ya'huëmiatërinso'," itopi anta'. Inaquë chinotaton, a'nara tamarisco nara sha'nin. Nani sha'huërahuë chachin ina no'paso', Piirsipa itopi. ³⁴ Hua'qui Apraan huiristino'sa no'panënaquë, yacapatërin.

22

Yosëri Apraan ténirinsó'

¹ Ina piquéran Yosëri: “¿Tëhuëenchachin ta'ma Apraan natërinco to?” ta'ton, ténicaso marë' përarin:

—Apraan, itërin.

—Ma'ta Sinioro ya'huëarahué, ténin Apraan. ² Naporó' Yosëri itapon:

—Hui'nan Isaco itëransó', a'naíchín ni'ton, nosoromiatëran. Ina nipirinhué', masahuaton Moria parti quëpaquë'. Inaquë canconpatan, a'na motopi a'notaranquën. Inaquë chinotancoso marë' ina tëparahuaton, ya'ipi ahuiquitëquë', itërin.

³ Tahuëririnquë Apraansó', tashiramiachin huënsëintarahuatón, tapatarin huachi. Ihuë Yosë chinotatan ahuiquitacaso marë' pë'shitërinso', moranëinquë a'mitërin. Ina quëran hui'nin, cato piyapinënpita, inapita quëparin. Yosëri sha'huítërinquë pa'nin huachi.

⁴ Cara tahuëri quëran Apraansó', Yosëri sha'huítërinso' no'pa' notërin. ⁵ Naporó' piyapinënpita itapon:

—Isëquë ninatacoi. Moranta isëquë patarahué. Quiyaso' amasha aquëcha pa'sahuatoí, Yosë chinotarai. Nani chinotahuatoí o'mantarai, itërin. ⁶ Ihuë Yosë chinotatan ahuiquitacaso', Isaco apitëntërin. Inaoranta cosoroa'hua, pë'to ra'pi, inapita manin. Ina quëran pa'pi huachi.

⁷ Papon pochín Isacori, Apraan itapon:

—¡Tatal! itërin.

—¿Ma'ta conpaa'hua'? itërin pa'pini.

—Ni'quë tata, nani ihuë ya'huërin. Pë'to ra'pinta ya'huërin. Carniroa'hua ya'ipi ahuiquitacaso marëso': ¿Intoparanta manë'? itërin Isacori.

⁸—Yosë nohuanton conpa ya'huapon, itërin pa'pini. Ina quëran, paantapi.

⁹ Yosëri sha'huítërinquë canconpachinara, Apraansó' a'nara artaro ninin. Tënirahuaton, ina aipi ihuë acorin. Ina quëran hui'nin tonporahuaton, ihuë aipi acorin. ¹⁰ Inaquë acorahuaton tëpacaso marë' cosoroa'hua manantërin. ¹¹ Naporó' chachin Sinioro anquëninëni, inápa quëran përarin:

—¡Apraan! ¡Apraan! itërin.

—Ma'ta Sinioro ya'huëarahué, itërin Apraani. ¹² Sinioro anquëninënisó', itapon:

—Ama hui'nan tëpaquësohuë'. Tëniponquën napotopiranquënhué', iporasó' nani nitotërahué. Ya'ipi cancanën quëran huarë' imaranco ténahuë. Hui'nan a'naíchín nipirinhué', co apiratërancohuë' ni'ton, nitotërahué, itërin. ¹³ Naporó' Apraan tahuë'rërahuatón ni'pirinhué', a'nara carniro quënanin. Yosë nohuanton pomonën quëran, nara'huaya sé'paquënhué' a'ténin. Ina masahuaton hui'nin ya'huërenamën tëparin. Inapotaton, Yosë chinotacaso marë' ya'ipi ahuiquitërin. ¹⁴ Ina quëran Apraani ina ro'të aninahuanin. “Pahuantërinpoaso' Sinioro quëtërinpoaquë,” itërin. Naporó', iporahuata ina pochín nohuitapi. “Motopiquëso', pahuantërinpoasopita Sinioro quëtërinpoa!,” topi nonatona'.

¹⁵⁻¹⁶ Sinioro anquëninëni, naquëranchin inápa quëran Apraan përatón itapon:

—Sinioro naporin: “Ya'ipi cancanën quëran huarë' natëtonco, a'naíchín hui'nan nipirinhué' co apiratërancohuë'. Inaporansó' marë' noya ni'nanquën. Caso Yosëco ni'to, no'tëquën sha'huítaranquën. ¹⁷ Noya nicatënhuë' catahuamiataranquën. Ca nohuanto shiparinpita, tayoraro'sa nápo na'apona'. Marë yonsanquë inotëra'huaya nápo, na'amiatapona'. Naporahuaton, inapitaso inimiconëna minsëra'piapona'. ¹⁸ Quëma natëranco ni'ton, ya'ipi isoro'paquë naciono'sa ya'huërinso'pita, shiparinpita quëran catahuarahué,” itërin.

¹⁹ Nani Yosë chinotahuatona', Apraansó' hui'ninë chachin piyapinënpita quëparitopiquë, pa'mantapi. Ina quëran ya'ipi chachin, Piirsipaquë panantapi. Inaquë Apraan hua'qui ya'huërin.

Nacoro hui'ninpita nipiso'

²⁰ Hua'quimiachin ya'huapona pochín, Apraansó' natantërin. “Miricanta', Nacoro sa'in nininsó', Sara pochachin hua'huainin anta',” itopi. ²¹ Paninansó', Os itopi. Ina quëran niantarinso', Pos itopi. Ina quëran a'nanta niantarinso', Quimoino itopi. (Quimoionta hui'nahuanpachina, Aramo itopi.) ²² Quimoino quëran nasitaantapi: Quisito, Aso, Piritasi, Itarapi, Pitoiro, inapita. ²³ Ina Pitoiro mini, Nipica pa'pin. Nacoroso', Apraan iya'huain. Ya'ipiya quëran Miricasó', posa hua'huinpita ya'huëtërin. Ina nápo Nacoroso', sa'inquë chachin hui'nahuanin. ²⁴ Naporahuaton a'na sa'inquënta hui'nahuanin. Ina sa'inso', Nioma itopi. Inaquë hui'nahuaninsopitaso': Tipa, Caamo, Taas, Maaca, inapita.

23

Sara chimininsó'

¹ Saraso, pasa cato shonca canchisè pi'i icanin. ² Ina quèran Quiria-arpa ninanoquè chiminin. Ina ninanoso', Ipron itopi anta'. Inaso Canaan parti ya'huèrin. Sa'in chimininso marè' Apraanso', sètaton, na'nèrárin, ayanárin, naporin.

³ Ina quèran, sa'incó' nonèn patahuaton, ya'huèhuano'sa nontapon pa'nin. Ya'huèhuano'saso', itiro'sa itopi. Hua'ano'sa nipisopita niyontoyantopiquè, quènanconin. Inaquè nontahuaton itapon:

⁴ —Caso co ya'huèhuancohuè' niporahuè', yacaparanquèma'. Sa'ahuè chiminin ni'ton, chiminpatamara nipo'moramaso' no'pa' pa'antoco canta topirahuè, itèrin. ⁵ Napotohuachina, Iti hua'ano'sari itapona':

⁶ —Natanquè sinioro sha'huichinquèn. Yosè huayoninquèn ni'ton, quèmaso' chiniquèn nanantèran. Nipo'moraiso' no'pa' insosona noya noya ni'nanquè, sa'anco' po'moquè'. Co incoi tèranta apiratarainquènhuè', itopi. ⁷⁻⁸ Napotohuachinara, Apraanso huanirahuaton, itiro'sa nontaantacaso marè' mónsho ténin:

—Tèhuèenchachin isoporinquè sa'ahuèco' po'moca'huaso nohuantohuatama', catahuaco. Canpitari ya'huèrenamèhuè Sohuaro hui'nin Ipron itopiso', nontoco topirahuè. ⁹ Maquipiraquè nanin ya'huèrinso', pa'anchinco. Inaso no'panèn intonquè ya'huèrinso'. Onposona pa'tèrinso' no'tèquèn pahuèretarahuè. Inapohuato, chiminpatoi nipo'moca'huaiso marè' isoporinquè ya'huètarinco huachi. ¹⁰ Ipronta Iti piyapi. Inanta inaquè chachin nisarin ni'ton, a'napita hua'ano'sa natantonèquè inaora chachin Apraan sha'huitèrin. Chiniquèn nonin ninano ya'coanataquèchin, na'huèpisopitanta', natanacaiso marè':

¹¹ —Ama sinioro napoquèsokuè'. Topinan naninso quètaranquèn. Inainpichin no'pa' ya'huèrinsonta', quèchinquèn. A'napitanta natantonèquè sha'huitaranquèn. Napoaton sa'anco' po'moquè huachi, itèrin.

¹² Napotopirinhue', Apraanso ya'huèhuano'sa inachintopiso nitotaton, anoyatarin. Naquèranchin ya'huèhuano'sa ni'tonèquè mónsho taantarin. ¹³ A'napitanta natantonèquè, Ipron itaantapon:

—Natanquè api nontaanta'inquèn topirahuè. Onpopionta no'pa marè' pahuèrè' maquè'. Naporo huarè' sa'ahuèco' po'moarahue', itèrin.

¹⁴⁻¹⁵ —Noya sinioro pa'. Ina no'paso', catapini pasa coriqui prata quèran nininso' pa'tèrin. Canpoaso ma'huaènpoa ni'tèhua', co inaichin marè' aquètè huarè' nonsápaso ya'huèrinhuè'. Napoaton, po'mochanquè sa'anco huachi, itèrin.

¹⁶ Napohuachina, Apraanso ina nápo marè' anoyatèrin. Ina quèran Iti hua'ano'sa ni'tonèquè, no'tèquèn pahuèrètèrin. ¹⁷⁻¹⁸ Inapoaton Apraani, Ipron no'panèn Maquipiraquè ya'huèrinso', pa'anin. Ina no'paso', insina nararo Mimiriri hua'anèntèrin quèran, pi'i pipirinsó parti quèparitèrin. No'pa', nanin, nararo'sa inainpichin ya'huèrinso', inapita Apraani hua'anèntèrin huachi. Iti hua'ano'sari ya'ipiya quèran nitotopi. Ninano ya'coanataquèchin na'huèpisopitanta', nitotopi.

¹⁹ Nani anoyatahuaton Apraanso', Maquipira naninquè sa'incó' po'morin huachi. No'pa' pa'aninquè napotèrin. Ina no'paso' sha'huirahuèso chachin, Mimiriri hua'anèntèrinso no'pa quèran, pi'i pipirinsó parti quèparitèrin. Ina ro'tèso', Ipron itopi anta'. Canaan parti ya'huèrin. ²⁰ Ina pochin Apraan, no'pa', nanin, inapita pa'anaton, hua'anèntèrin. Itiro'sari, pa'antèrin nipa'pitacaiso marè'.

24

Isaco marè' sanapi yonípiiso'

¹ Apraan nani noyá mashotèrin huachi. Nani ma'sha nininquè Siniorori catahuamiatèrin. ²⁻³ A'na tahuèri, piyapinèn masho masho nininso', pèrarin. Inari ya'ipi ma'shanènpita a'pairin. Huè'pachina itapon:

—Natèancoso nitota'huaso marè', tonaroana sè'huatoco. Sè'huatatonco: “Sinioroso Yosè ni'ton, inápaquè hua'anèntaton, isoro'panta hua'anèntèrin. Ina ni'sárinco ni'ton, no'tèquèn natèaranquèn. Co isoporinquè Canaan sanapi nininso', Isaco macacaso ya'huèrinhuè'” itoco. ⁴ Quèma chachin hua'huatèrahuèso no'paquè paquè'. Inaquè pa'sahuaton, quèmpinèhuèpita quèran sanapi yonítèquè', itèrin.

⁵ Napotohuachina, piyapinènisó itapon:

—Napotiranhue', sanapi yonirahuèso co yaimaquintahuachincohuè': ¿Onpochita? ¿Hua'huatèranso parti hui'nán quèpamanta'í tí? itèrin. ⁶ Napotohuachina, Apraani itapon:

—¡Ama napoquèsokuè'! ¡Co inaquè quèpamantacaso ya'huèrinhuè'! ⁷ Sinioroso' Yosè ni'ton, inápaquè hua'anèntèrin. Nani ina sha'huitèrinco iso no'pa' shihuèpitari hua'nèntacaso'. Iráca tatahuè ya'huèrin no'pa quèran ocoirincó. Quèmpinèhuèpita ya'huèrin parti quèran ocoirincó huachi. Ocoirahuatonco isèquè quèninco. Inari chachin anquèninèn

a'pararin catahuainquénso maré'. Ina nohuanton, sanapi nohuantarin iséqué huécacaso'.⁸ Sanapi iséqué huécacaso co nohuantohuachinhué', naporu huaré' Yoscoaré' ténaso co na'intarinquénhué'. Nipirinhué' ama onporonta inatohua hui'nahué quépaquésosuhé', itérin.

⁹ Napotohuachina, piyapinéni Apraan tonaroananén sè'huatéterin. Sè'huatahuaton: "Yoscoaré', sha'huitérancoso chachin, nisarahué," itérin. ¹⁰ Itahuaton, tapatarin huachi. Hua'anén ma'shanénpita, pa'ton pa'ton nininsopita, huayonahuaton, nicanatacaso maré' tapararin. Shonca camiyóqué apé'pétahuatona', Nacoro ninano itopiqué, pa'pi huachi. Inaso ninano', Misopotamia parti ya'huérin.

¹¹ Pa'sápatona', canconpi huachi. Ninano aipiran, yatashirahuaso canconpi. Naporu oraqué nano'sa i'sha macapona posoqué hué'sapi. Apraan piyapinénsa' camiyoro'sa a'na poso pirayan achinotarín. ¹² Naporahuaton inaqué chachin Yosé nontéterin: "Ni'qué Siniuro, quémaso Yosénquén. Hua'anéhué Apraan, natérinquén. Hua'anéhué nosoroaton catahuaco. ¹³ Nano'sa i'sha macapona huécaso', iso poso pirayan ninatopo. ¹⁴ Inosono nanon: 'Yonshanén chinohuaráqué', canta pi'piyan i'sha o'opainquén', itohuato: 'O'oqué api, camiyonénpitanta machi o'oina,' ichinco. Ina quéran piyapinéni Isaco maré' sanapi huayonanso', nohuitarahué. Ina pochin nitohuachinco: Téhuénchachin hua'anéhué Yoséri nosoroaton catahuarin, tosarahué," itérin.

¹⁵ Orarínso' co tiquiyátérasosuhé', a'nara nanon yonsha piténahuaton, hué'sarin ni'nin. Inaso nanon, Pitoiro hui'nin. Nipica itopi. (Pitoirosa', sha'huirahuésa chachin Nacoro hui'nin. Mirícaqué hui'nahanínso'. Nacoronta Apraan iya'huain.) ¹⁶ Nipicaso', noyápiroyanchin. Naporahuaton nanon, co quémapi sè'huayátéraninhué'. Canquirahuaton posoqué nohuaramarin. Yonshanén améntaitéterinso piténahuaton, panantapirinhué', ¹⁷ Apraan piyapinéni ta'arahuaton, icantonin. Icantahuaton, itapon:

—Canta apia'hua, yonshanén quéran pi'pian i'sha o'opainquén topirahué, itérin.

¹⁸ —O'oqué api, itérin Nipicari. Napotahuaton, yonshanén chinohuararin. Inapooton o'shitacaso maré' sè'quététerin. ¹⁹ Nani o'opachina, Nipicari itapon:

—I'sha maantarahuato, camiyonénpitanta o'opiqué ta'panchi nohuantopiso' o'oina', itérin. ²⁰ Itahuaton, a'naromaréachin pé'tahuaro'sa o'opiqué, ta'panarin. Ya'ipi camiyoro'sa, o'ocai huaré' inaporin. ²¹ Inapoaso', Apraan piyapinénsa' co manta taponahué', topinan ni'sárin: "Téhuénchachin Siniuro catahuarinco ni'ton, ¿co topinan iratomaracohué ti?" ténin yonquiaton. ²² Camiyoro'sa nani o'opachinara, Apraan piyapinénsa', oro quéran po'moitéra pochin nipiso' manin. Saota cramo pochin qué'ninso'. Ina masahuaton, Nipica nitéananénqué a'téntérin. Naporahuaton cato a'sontanpa oro quéran nipiso', quététerin. A'naya a'naya pasa na'con cramo qué'ninso', quététerin. ²³⁻²⁵ Inapita quétahuaton, natanin:

—¿Ma'ninta quémaso' tata?

—Caso tatahué Pitoiro. A'shinso', Mirica itopi. Tata pa'pinso' Nacoro itopi.

—¿Ya'huérin canpita péinémaqué chinota'huaiso to?

—Ya'huérin mini. Camiyoro'santa capacaiso ya'huérin, itérin Nipicari.

²⁶⁻²⁷ Ina natanaton, Apraan piyapinénsa' isonin. Isonin quéran Yosé chinotaton itapon: "¡Ma noyacha Siniuroso paya! Inaso Yosé, hua'anéhué Apraan natéterinso'. Téhuénchachin hua'anéhué nosoroaton, noya catahuaantarin. ¡Quémopinénpita péinénqué huaré' no'téquén quéninco!" ténin.

²⁸ Nipicaso' ta'aré'nachin a'shin péinénqué pa'nin. Inaqué ya'ipi naporinso sha'huontarin. ²⁹⁻³⁰ Nipicaso' a'na yo'in mashonén ya'huététerin. Inaso', Napano itopi. Po'moitéra pochin nininso' oshin quétopiso' nicaparin. A'sontanparinsopitanta', nicaparin. Sha'huirinsonta natanahuaton, Apraan piyapinéni yoncaso maré' posoqué ta'amarin. Ina pirayan, camiyonénpitaré chachin huaníarin quénamarin. ³¹ Inaqué nontaton itapon:

—Huéqué api. Quémaso' Siniuro noya catahuarinquén. ¡Co aipiran quéparitamaso ya'huérinhué'! Nani péi taparahué canpita maré'. Camiyoro'santa hué'caiso', nani taparahué, itérin.

³² Napotohuachina, péiqué pantapi huachi. Inaqué Napanori pé'pétoro'sa chinohuararahuaton, camiyoro'sa a'carin. Apraan piyapinéni, ca'taninsopitaré chachin nipa'morantécaiso marénta', i'sha quéshirin. ³³ Cosharo acotihuachinara, Apraan piyapinénsa' tapon:

—Co'huara coshachátérapohué', ma'marésosa hué'nahuésa'ton, sha'huita'huanquémaso ya'huérin, ténin.

—Ina'ton nipachin sha'huítocoi, itérin Napanori.

³⁴ —Caso Apraan piyapinénsa'. ³⁵ Siniorori hua'anéhué catahuamiatéterin ni'ton, pa'pi notohuaro' ma'sha ya'huététerin: Ohuacaro'sa, ohuicaro'sa, inapita notohuaro' pé'tahuarin. Naporahuaton oro, prata inapita ya'huététerin. Piyapinénpitanta quémapi'sa', sanapi'sa', inapita ya'huététerin. Camiyoro'sa', moraro'sa', inapitanta na'a pé'tahuarin. ³⁶ Naporahuaton

sa'in Sara itopisonta', a'naíchín hua'huanin. Paiya nicaponahué', quémapi hua'huanin. Inari iporaso', ya'ipi hua'anéhué' ma'shanénpita, hua'anéntapon huachi. ³⁷ Hua'anéhué' camairincoso', natéca'huaso maré' nani Yoscoaré' ta'to sha'huitérahue. Naporo' napotérinco: "Co isoporingué' Canaan sanapi nininso', Isaco macacaso ya'huérinhué'. ³⁸ Tatahuéi quéran quémopi ninaisopita ya'huépiso parti téhuénchins'o paqué'. Inaqué' pa'sahuaton, huéntonéhué' quéran chachin sanapi hui'nahué' maré' matomaqué'," itérinco. ³⁹ Napotohuachincora, cari itérahue: "Quémaso' hua'anéhué'nquén nipiranhué' nonchinquén: Pa'pato, co'so' sanapi yaimaquintahuachincohué' ¿Ma'ta onpo'í?" itérahue. ⁴⁰ Napotohuatora, sha'huitérinco: "Ni'qué', caso Sinioro iranén no'téquén pa'térahue ni'ton, anquéninén a'pararin catahuainquénso maré'. Ina nohuanton, noya pa'sahuaton sanapi quénamaran. Tatahuéi quéran quémopinéhué' hui'nin chachin, hui'nahué' maré' matomaran. ⁴¹ Quémopinéhué' co hui'nin yaa'pantihuachinquénhué', naporo huaréachin Yoscoaré' ténanso', co na'ntarinquénhué'," itérinco.

⁴² Napoaton hué'sápatoi, ipora tahuéri posoqué canquirai. Inaqué' Yosé nontato napotérahue: "Sinioro quémaso Yosénquén. Hua'anéhué' Apraan chinotérinquén. Ni'qué' Sinioro. Téhuénchachin quéma catahuararanco noya hué'nahué' nipachins'o", ⁴³⁻⁴⁴ iso poso pirayan nontaranquénso' natanco. Apira sha'huitohuaténquén inachachin niin ténahué. Inso nanonsona, i'sha macapon o'marinso', cari natanpato: "Canta pi'piyan yonshanén quéran i'sha o'opainquén,' ichi. Napotohuato: 'O'oqué' api. Camiyonénpitanta machi o'oína', ichinco. Ina quéran hua'anéhué' hui'nin maré' sanapi huayonanso', nohuitarahué," itérahue. ⁴⁵ Orarahúeso', co tiqiyátérasocohué', Nipica o'marin ni'nahué. I'sha macacaso maré' yonshanén piténahuaton, posoqué o'marin. Paaparahuato: "Canta api i'sha quétoco topirahué," itérahue. ⁴⁶ Napotohuatora, yonshanén a'naroáchin chinohuararahuaton, itaponco: "O'oqué' api, camiyonénpitanta machi o'oína'," itahuatonco, o'shitérinco. Camiyoro'santa', o'shitérin. ⁴⁷ Ina quéran cari natanahué: "¿Ma'ninta quémaso' tata?" itérahue.

"Caso tatahué, Pitoiro. Inaso'. Nacoro hui'nin. Miricaquéya hui'nahuanins'o," itérinco. Itohuachincora, a'nara po'moitéra pochin nininso' nitéananénué' a'téntérahue. Naporahuaton cato a'sontanpacaso quétérahue. ⁴⁸ Ina quéran isonahuato, Sinioro chinotérahue: "¡Ma noyanquéncha quémaso' Sinioro paya! Quémaso Yosénquén, hua'anéhué' Apraan natérinquén. Noya quénanco ni'ton, no'téquén canquirahué. Hua'anéhué' hui'nin acoantacaso maré' quémopinén hui'nin chachin quépatarahué," itérahue, Sinioro chinotato. ⁴⁹ Iporaso huachi, sha'huitoco nitochi. ¿Téhuénchachin hua'anéhué' nosoroapoma ti? Co'so' nohuantohuatamahué', sha'huitoco inanta nitochi. Nani nitotohuato ma'sona nica'huaso' yonquiarahué' huachi, itérin.

⁵⁰ Napotohuachina, Napano, Pitoiro, inapitari itopi:

—Ya'ipi naporansopita Sinioro nohuanton naporin ténai. Napoaton, so'yachin nipachin. ⁵¹ Ma'tana Nipica ya'huéarin. Siniorori ina pochin nohuantérin ni'quéhuaré', quépaqué'. Hua'anén hui'nin so'yachin, itopi.

⁵² Napopiso natanahuaton, Apraan piyapinéns'o isonin. Isonahuaton, no'paqué' huaré' monshomarin: "Yosparinquén Sinioro," itérin. ⁵³ Ina quéran notohuaro' ma'sha quémínsopita o'quirin. Oro quéran, prata quéran, ina quéranpita nípiso', Nipica nicanarin. Amocasonta', pa'ton nininsopita quétérin. A'shin, yo'in, inapitanta notohuaro' ma'sha pa'ton nininsopita quétérin. ⁵⁴ Naporo huaré' Apraan piyapinéns'o, ca'taninsopitaré' chachin, coshatopi, o'opi, napopi. Naporahuatona naporo tashí inaqué' chinotopi huachi.

Tahuéringué' capayatahuaton, Apraan piyapinéns'o Nipica pa'pin, yo'in inapita itapon:

—Ipora tahuéri hua'anéhué' ya'huéringué' yapaantarahué' ta'a, ténin. ⁵⁵ Napopirinhue', Nipica yo'inso a'shiné' chachin, itapona':

—Shonca tahuéri téraanta nanon quéparichin. Ina piquéran noya imasarinquén huachi topirahué', itopi. ⁵⁶ Itopirinhue', Apraan piyapinéns'o napoantarin:

—Ama aqueté' huaré' ahua'quicosohué'. Yosé nohuanton, noya huécato, co topinan iratérahue'. Napoaton hua'anéhué' ya'huéringué' pananta'huaso ya'huérin ténahué', itérin.

⁵⁷ Napohuachina, itaantapi:

—Pa'ahua nipachin nanon pérahua'. ¿Ma'tama ichinpoa pa'? topi. ⁵⁸ Nipica pérasahuatona', natanpi:

—¿Ipora tahuéri chachin nohuantéran iso quémapi imacaso to? itopi.

—Nohuantérahue' mini, ténin.

⁵⁹ Napohuachina, Nipica pacacaso nohuantopi huachi. Ina aso'sorins'o sanapinta', a'pantopi. Naporahuaton a'napitanta piyapinénpita, sanapi'sa ninins'o' a'pantopi. Apraan piyapinéns'o, ca'taninsopita, inapitanta noya a'papi huachi. ⁶⁰ Nani yapa'pachina, yo'ini nóya yonquirapiton iso pochin sha'huitérin:

—Oshira, Yosé catahuainquén.

Pa'pi nohuantérai, noya hua'huanaton,

notohuaro' amiparinpita ya'huëtiinquënso'.

Naporahuaton amiparinpitanta',

Yosëri catahuain inimiconënápita minsëra'piaina', itërin.

⁶¹ Nani nontohuachinara, Nipicaso piyapinënpitarë chachin, camiyoro'saquë ya'mitëahuatona', Apraan piyapinën imapi. Ina pochin Apraan piyapinën, Nipica matomarahuaton, huënantarin huachi.

⁶²⁻⁶³ Naporo' Isacoso', NiQUIPI parti ya'huëarin. "Nanpitoon ni'sárinco'so' poso," itopiquë Yosë yonquiapon pa'nin quëran, huënantárin. Nani yatashirapaso', a'nanaya ni'pirinhuë', ni'toro'sa camiyonënpitarë chachin canquirapi ni'nin. ⁶⁴ Nipicanta', Isaco ni'sahuaton, camiyonën quëran nohuararin. ⁶⁵ Nohuararahuaton Apraan piyapinën natanin:

—¿Inta pasoso' quëmapi canpoataquëchin huë'sarin? itërin.

—Ina mini Isaco. Hua'anëhuë Apraan hui'nin, itërin. Ina natanahuaton, Nipicaso niimomototërinso' në'mëtëquë, nipa'shinayatërin. ⁶⁶ Canconpachinara, piyapinëni ya'ipi naporinso Isaco sha'huítërin. ⁶⁷ Ina quëran Isacoso', a'shincó në'mëtë pëinëquë Nipica quëparin. Co hua'quiya quëranhuë' macaton, noya cancantërin. Pa'pi nosoromiatërin. A'shin marë' sëtápirinhuë', inapoaton noya cancantërin huachi.

25

Apraan Sitoraquë hui'nahuaninsopita

¹ Apraanso', a'na sa'in ya'huëtaantarín. Inaso', Sitora itopi. ² Inaquënta hui'nahuantarín. Inaquë hui'ninpitaso': Simiran, Cocosan, Mitan, Matian, Isopa, Soa, inapita. ³ Cocosan hui'ninpitaso': Sipa, Titan, inapita. Titan quëran pipipisopitaso': Asororo'sa', nitosoro'sa', niomoro'sa inapita. ⁴ Matian hui'ninpitaso': Ipan, Ihuiri, Anoco, Apitan, Iritan inapita. Ya'ipi inapitaso', Sitora quëran pipipi.

⁵⁻⁶ Na'a hui'ninpita Apraan ya'huëtópirinhuë', Isacoráchin pochin ya'ipi ma'shanënpita, quëtërin. Sitoraquë, Acaraquë hui'nahuaninsopitaso', pi'pipin pi'piyan ma'sha nicanarin. Naporahuaton, nanpiso chachin niquë a'parin. Pi'i pipirinsó parti ya'huëcaiso marë' a'parin. Co nohuantërinhuë' Isacorë' napopináchin ya'huëcaiso'.

Apraan chimininsó

⁷ Apraanso ya'ipiya quëran, pasa canchisë shonca a'natërápo pi'i icanin. ⁸ Nani noyá mashoya nipachina, mashori quëparin. Chiminpachina, shimashonënpita, quënantarin huachi. ⁹ Hui'ninpita: Isaco, Ismairo, inapitari, pa'pitopi. Maquipira naninquë po'mopi. Maquipirasó', sha'huirahuëso chachin, insina nararo Mamiriri hua'anëntërin quëran, pi'i pipirinsó parti quëparitërin. Soaro hui'nin Ipron itopisoari, ina no'paso' hua'anëntópirinhuë'. (Inapitaso' itiro'sa'.) ¹⁰ Ina no'pa chachin iráca Apraan nanpipon itiro'sa', pa'antërin. Inaquë inanta', sa'inco' Sara itopiso' pirayan, po'mopi.

¹¹ Apraan chiminpachina, Yosëri Isaco, catahuamiatërin. Inaso Nipicarë chachin: "Nanpitoon ni'sárinco'so' poso," itopiso' pirayan, ya'huërapi.

Ismairo quëran pipipisopita

¹² Sha'huítëranquëmaso chachin, Apraan Acaraquëya hui'nahuanpachina, Ismairo itopi. Acarasó', iquipitoron. Sara piyapinën. Ismairo hui'ninpitaso', isopita: ¹³⁻¹⁵ Paninantërinso' Nipayo itërin. Ina piquëran niantapisopitaso': Sitaro, Atipiri, Mipisan, Misma, Toma, Masa, Atar, Tima, Quitoro, Nahui, Sitima inapita. ¹⁶ Ina nápo Ismairo hui'ninpita ya'huëpi. Shonca cato ya'ipiya quëran. A'naya a'naya no'panëna hua'anëntópisó', niapora'piapi. Ya'huëpisonta inapotopi. Naporahuaton, inapitaso inahuara inahuara huëntonënaquë, hua'an ya'conpi.

¹⁷ Ismairo pasa cara shonca canchisë pi'ipitaso' chiminin. Chiminpachina, pa'pitopi huachi. ¹⁸ Ismairo quëran pipipisopitaso', Apira parti, Shor parti, inapita partiro'sari ahuanapanirin. Inaquë, no'pa' macatona ya'huëpi. Iquipito notënanquë ya'huëpi. Ina partiraquëchin Iquipito quëran, Asiriaquë ira pa'ninsó' na'huërin. Iinpitari, co nohuantópirinahuë', inaquë no'pa' macatona', ya'huëpi huachi.

Isaco hui'ninpita nasitërinso'

¹⁹ Iporaso Isaco naporinsó sha'huichinquëma': Inaso', Apraan hui'nin. ²⁰ Catapini shonca pi'ipitaso', sa'arin. Pitoiro hui'nin Nipica itopiso', manin. Inaso yo'in, Napano itopi. Inapitaso' arano'sa itopi. Patan-aran parti ya'huëpi. ²¹ Nipicasó', co nanitërinhuë hua'huancasó'. Ina marë' Isaco Siniro nontërin. Napohuachina, nontërinso' natanahuaton, catahuarin ni'ton, Nipica cayorin huachi.

²² Catopia'huaya cayoaton, yo'namënuë niahuërapi natanin. Napoaton yonquirin. "Hua'huahuëpita iporaquëranchin niahuërapi ni'quëhuarë': ¿Ma'marëta aquëtë huarë' nanpiso'?" tënin. Inapochin yonquiatoon, Siniro anitotacaso marë' nontërin. ²³ Natanpachina, Siniro itapon:

“Catopia'huaya cayoran.
 Inapita shinpita quèran cato nacion pipipon.
 Cato huènton nicatora', niahuèràpona'.
 Ipora shimashonèna co'huara nasichátèraponahué',
 niahuèpiso pochin nicapona'.
 A'nara chini chiniquèn nanantapon.
 Naporahuaton hua'hua nininsoari
 masho masho nininso camairápon,” itèrin.

²⁴ Napoin quèran, Nipica huacaso nanirin. Catopia'huaya huairin. ²⁵ Quèchitèrinsoso' quèhuashin aina'huatahuaton, ya'ipi anporotèrin. Napoaton Isao* itopi. ²⁶ Ina pa'taso chachin, iionta', a'na imirin quèran Isao matocanahuaton, hua'huataantarin. Naporinso maré' inaso', Cacopo' itopi. Isaco saota shonca pi'ipitasa', hui'ninpita nasitapi.

Isao tèhuèrinso'

²⁷ Catopia'huaro'sa noya so'sopi. Isaoso' hui'napitahuaton, ma'sha yonicaso pa'yatèrin. Miso inanètin. Cacoposo nipirinhue', co inaporinhue'. Ya'huèpique' pa'yatèrin ya'huápaso'. ²⁸ Isaoso', pa'pini na'con na'con pa'yatèrin. Inanètinso capaton, napotèrin. Ya'huèrè' Nipicaso', Cacopo na'con na'con pa'yatèrin.

²⁹ A'na tahuèri Cacopo shantè a'itarin. Inapoaso Isaonta', inantapon pa'nin quèran, pa'pi canotèrin huènantarin. ³⁰ Cacopo a'itèrinso ni'sahuaton itapon:

—Nosoroco iya, tana yatèparinco caso'. Quèhuashin‡ coshoro anpiranso', canta quètoco ca'i, itèrin. ³¹ Napotohuachina, Cacopori itapon:

—Paninanquèn ni'ton, na'con ya'huètarinquèn canacamaso'. Carinquèn nipachin ya'huèrèchinquèn. Naporo huarè' iso coshoro quètaranquèn, itèrin. ³² Napotohuachina, Isaoso' tapon:

—Ni'què iyasha, tana caso yatèparinco. Chiminpatoso', paninan ninahuèso maré' cana'huaso' ya'huètèrincosopita, topinan quèran nisarin, itèrin.

³³ —Yoscoarè' quètaranquèn itoco nipachin, itaantarin Cacopori. Napotohuachina, “Yoscoarè' quètaranquèn,” itèrin. Inapoaton, Isaoso paninan nininso maré' canacaso ya'huètèrinsopita, co pa'yatèrinhué'. ³⁴ Naporo huarè' Cacopori, pan acotahuaton, shantè a'itèrinsonta o'huintèrin. Nani ca'sahuaton, o'osahuaton, Isaoso' pa'nin huachi. Paninan nininso maré' canacaso ya'huètèrinso', co manta pa'tèrinhué' pochin nitèrin.

26

Isaco Quiraro ninanoquè naporinso'

¹ Naporo tahuèri'sa Isaco ya'huèrinso parti panca tanarotopi. Apraan nanpiso tahuèri'sa napopiso pochin, ninin. Napoaton sa'in, piyapinènpita, inapitarè chachin Quiraro ninanoquè pa'pi. Huiristino copirno, Apimirico itopiso ya'huèrinquè pa'pi.

² Inaquè Siniorori ya'notahuaton, itèrin: “Ama Iquipitoquè pa'maquèsohué'. Insèquèsona quèparitacaso', carinquèn sha'huitaranquèn. ³ Ipora marèso', iso no'paquè ya'huètaco'. Carinquèn ca'tanatèinquèn catahuararanquèn. Ya'ipi iso no'pa', carinquèn quètaranquèn. Shiparinpitanta', ina chachin quètarahué. Tataparin Apraan nani sha'huìtèrahué ni'ton, quètaranquéma'. ⁴ Ca nohuanto quèma shiparinpita, na'amiatapona'. Tayoraro'sa pi'iro'tèquè ya'huèrinso nápo, ya'huapona'. Inapitari ya'ipi iso no'paro'sa hua'anèntapona'. Naporahuaton, ya'ipi isoro'paquè nacion'sa ya'huèrinsopitanta', shiparinpita quèran catahuararahué. ⁵ Apraanso': Ya'ipi sha'huìtèrahuèsopita, camairahuèsopita, pènènahuèsopita, a'chintèrahuèsopita, ya'ipi inapita natèrin ni'ton, naporahué,” itèrin.

⁶ Siniorori napotohuachina, Quiraro ninanoquè quèparitopi. ⁷ Ya'huèhuano'sari Nipica ni'sahuatona', so'in natanpachinara: “Sa'ahué,” ta'caso nipirinhue', tè'huaton nonpinin: “Oshihué,” ténin. “Nipica noyápiroyanchin ni'ton, ya'huèhuano'sari macapona'. Ya'huèrè' caso tèpaponaco,” ta'ton naporin.

⁸ Hua'qui quèran pochin Apimiricoso', huintananèn quèran notètarin. Notètapirinhue', Isacori Nipica apinorarin quènanin. ⁹ Naporo' amatahuaton:

—¡Nipicaso', sa'an ténahué! Ina niponahué': ¿Onpoatonta', “oshihué,” ténan? itèrin.

—“Ina na'interinco tèpaponaco caso’,” ta'to naporahué, itèrin Isacori. ¹⁰ Napopirinhue', Apimiricori itapon:

—¡Co napochitoncoihué pora! Onpichin sa'an inso ya'huèhuani tèranta', ichihué'èrin. Ina maré' quiyaso' oshahuaintoihué', itèrin. ¹¹ Napotahuaton, piyapinènpita camairin:

* 25:25 Isao: Isaoso' piyapi anporo yonquiatona', ina pochin nohuitopi. † 25:26 Cacopo: Cacoposo', monatonapa'pi tapon naporin. ‡ 25:30 Itomo: Itomoso', quèhuashin coshoro téninso maré' inapochin Isao apoyatopi.

—Inquëma tëranta iso quëmapihuë nipon, sa'inhüë nipon së'huahuatama', tëhuënchachin chiminarama', itërin.

¹² Ina pi'iquë Isaco inaquë iminapatërin. Sha'tohuachina, Yosëri catahuarin ni'ton, pa'pi notohuaro' nitërinsó' manin. ¹³ Notohuaro' ma'sha ya'huëtahuaton, pa'pi ma'huan quëparitërin. ¹⁴ Pa'pi notohuaro' ohuicaro'sa', ohuacaro'sa', piyapinënpita, inapita ya'huëtërin. Ina marë' huiristino'sari noyapatona', no'huipi. ¹⁵⁻¹⁷ Napoin quëran Apimiri-cori Isaco itapon:

—Quëmaso' quiya quëran na'con na'con ma'huanan ni'ton, pipiquë huachi, itërin. Napotohuachina Isacoso', sa'in, piyapinënpita, pë'tahuanënpitarë chachin pa'pi. Quiraro motopi-anaquë, pa'sahuatona', inaquë quëparitopi. Iráca Apraan nanpipon, ina piyapinënpitari posoro'sa ihuapiso', huiristino'sari amëntarotopi.

¹⁸ Inaquë ya'huëapona pochin, naquëranchin ina posoro'sa ihuaantararin. Iráca pa'pincori nanpipon ihuapisopita, inapotaantapi. Ina chiminpachina huiristino'sari, amëntarotopirinahuë', ina posoro'sa chachin ihuaantararin. Iráca pa'pincori ina posoro'sa nohuitërinso chachin, inarinta nohuitaantararin.

¹⁹ A'na tahuëri Isaco piyapinënpitari motopianaquë a'na poso ihuarapi. Ihuarapirinahuë', no'pa quëran i' pipirinsó' quënanpi. ²⁰ Napoaponahuë', Quiraro motopianaquë, huiristino'sa ohuicanëna a'paipisopita, no'huitopi. Isaco ohuicanënpita a'paipisopitarë', nino'huitona niahuëpi: “¡Iso i'shaso', quiyaquën!” Niitatona', niahuëpi. Napoaton Isacori, apoyatërin: “Niahuëyatopiso' poso,” itërin. ²¹ Ina piquëran piyapinënpitari, a'na ya'huërë' ihuaantapi. Ina marënta', naquëranchin niahuëantapi. Inanta', Isacori apoyataantararin: “Niimicotopiso' poso,” itërin. ²² Isacoso', sa'in, piyapinënpita, pë'tahuanënpita, inapitarë chachin, áquë pa'pi huachi. Inaquë a'na poso ihuaantapi. Ina marëso' co huachi niahuëpihuë' ni'ton: “Cha'ëpisopita, posonën,” itërin. “Ipora tëhuënchinsó' Sinioro nicha'ërinpoa noya noya isëquë ya'huëcso marë” ta'ton, ina pochin ina poso nohuitërin.

²³ Ina quëran, Piirsipa parti paantapi. ²⁴ Naporo tashi Siniorori ya'notahuaton itapon: “Caso Yosëco. Tataparin Apraan chinotërinco.

Ama të'huaquësohuë'.

Carinquën ca'tanatëinquën catahuamiataranquën.

Piyapinënhuë Apraan natërinco ni'ton,

ca nohuanton shiparinpita na'amiatapon,” itërin.

²⁵ Napotohuachina Isacoso', a'nara artaro inaquë ninin. Ina nisahuaton, Sinioro chinotërin. Inaquë ya'huapona pochin piyapinënpitari a'na ya'huërë' poso ihuaantapi.

Isaco Apimiricorë anoyatërinso'

²⁶ A'na tahuëri Apimiricoso', Quiraro quëran Isaco nontapon huë'nin. Aosato, Huicoro, inapitari ca'tanin. Aosatoso', amiconën. Huicoroso nipirinhüë', capitan, sontaronënpita camairinsó'. ²⁷ Canquihuachinara, Isacori itapon:

—Canpitaso co quë'yatomacohüë', ya'huërama quëran ocoiramaco. ¿Ma'marëta iporasó' yaniantaramaco? itërin.

²⁸ —Tëhuënchachin quëmaso', Sinioro catahuamiatërinquën ni'nai. Napoaton yonquirai quëmarë'coi anoyatahuaisó'. Iso pochin anoyatahua': ²⁹ Quiyaso ya'huëraiquë, co ma'sha onpotërainquënhüë', noya nicatëinquën, noya quëran a'parainquën. Napoaton quëmantá', ama ma'sha onpotocoisohüë'. Yosë quëmaso' ipora noya nicatëinquën catahuarinquën ni'ton, napotarainquën, itërin. ³⁰ Napotohuachinara, naporo chachin Isacori panca pita nitërin ni'ton, coshatopi, o'opi, napopi. ³¹ Tahuërinquë tashiramiachin, huënsëantahuachinara itohuara capini: “Yoscoarë' noya nini'tëhua' ya'huarigua,” nitopi. Ina quëran, nani anoyatahuatona': “Pa'sarai huachi,” topachinara, Isacori itapon: “Osharan paco", Yosë catahuainquëma',” itërin.

³² Naporo tahuëri chachin, Isaco piyapinënpitari huë'sahuatona', sha'huitiipi: “Poso ihuaráraisó', nani i'sha quënanai,” itiipi. ³³ Napotohuachinara, Apimiricorë anoyatona': Yoscoarë' niitopiso', yonquiaton, ina pososo' aninuhanan, “Sipa” itërin. Napoaton ina ninanoso', ipora Iso quirica ninshitasoco huarënta' Piirsipa itopi.

³⁴ Isao catapini shonca pi'ipitohuachina, Cotita manin. Inaso', Piiri itopiso' hui'nin. Piiriso', Iti piyapi. Ina piquëran Isaoso', a'na maantararin, Pasima itopiso'. Inaso', Iron hui'nin. Ironta Iti piyapi chachin. ³⁵ Ina catoro'sa co Yosë imatonahuë', Isaco, Nipica inapita na'con asëtatona', aparisitopi.

Cacopo nonpinton, iin ya'huërëtërinso'

¹ Isaco noyá mashotohuachina, pëtorayataton co huachi quënantërinhuë'. A'na tahuëri hui'nin paninan Isao itopiso' përarin. Huë'pachina:

—Conpa, itërin.
 —Ma'ta tata ya'huarahué, itërin Isaori.
² —Ni'quë conpa, nani caso mashotërahuë. Payo chiminapo huachi. ³ Napoaton pë'chinanën, shinërënënpita, inapita masahuaton ma'sha yoniquë'. ⁴ Nani tëpahuatan, costarincoso chachin po'morahuaton, quëshico ca'i. Ina quëran noya ya'huëcamaso marë' sha'huitaranquën huachi. Co'huara chiminyátërasocohué', inapochinquën, itërin.
⁵⁻⁶ Napoaponahuë', Nipicanta Isao napotërinso natanarin. Napoaton ina tananquë paaso chachin, a'naroáchin Cacopo përaton sha'huitërin:
 —¡Natanquë hua'hua sha'huichinquën. Nani iya masho tatari napotërinso' natayátërahuë!
⁷ "Ma'sha yoniquë'. Nani tëpahuatan, costarincoso chachin po'morahuaton, quëshico ca'i. Ina quëran Sinioro ni'tonënuquë chachin noya ya'huëcamaso marë' sha'huitaranquën huachi. Co'huara chiminyátërasocohué', inapochinquën," itërin. ⁸ Napoaton noya natanquë sha'huichinquën. ⁹ Pë'tahuario'sa ya'huërinquë pa'sahuaton, cato chipoa'hua noya noy-atopiso' macontarahuatón quëshico. Cari, tata masho costarincoso chachin po'mochi. ¹⁰ Nani anpituhoato, quëmari quëpatëquë ca'in. Inapotohuaton, quëma noya ya'huëcamaso marë' sha'huitarinquën huachi. Co'huara chimiyantërasohué', inapochinquën, itërin.
¹¹ A'shini napotopirinhué', Cacoporiso itapon:
 —Iyahuëso anporohuan. Caso nipirinhué', tomapico. ¹² Tatahuë së'huahuachinco, no-huitarinco. Nohuitatonco: "Cacopo nonpintarinco," topachin, co inapotatoncohuë' ama huachi noya ya'huëca'huaso marëhuë' sha'huitarinco, itërin.
¹³ Itopirinhué', a'shini itapon:
 —Co huachi noya ya'huëcamaso marëhuë' sha'huitohuachinquën hua'hua, ca marë' niin. Quëmaso sha'huitëranquënso chachin nicaton, cato chipoa'hua quëshico, itërin.
¹⁴ Cacoposo', macontarahuatón a'shin quëshirin. Tëparahuaton, inari Isaco costarincoso chachin, po'motërin. ¹⁵ Isao noya noya a'morinsopita në'mëtë pëinënquë taparinsonta', manin. Inaquë Cacopo a'moantërin. ¹⁶ Naporahuaton, chipoa'hua sha'huëtë quëran, tanpaquënpita, cononën, inapita achinpitërin. ¹⁷ Inapotahuaton, po'morinsoso sënanquë o'huintërin. O'huintahuaton, panë chachin pa'pin quëtacaso marë' hua'huin quëtërin.
¹⁸ Cacoposo', pa'pin ya'huërinquë ya'conahuaton, nontoonin:
 —¡Tata! itërin.
 —Ya'huarahué conpa. ¿Inso hui'nahuënuquënta quëmaso'? itërin pa'pini.
¹⁹ —Ca mini Isaoco, paninantërancoso'. Nani sha'huitërancoso' quëshiranquën. Huënsëaton tata, ma'sha inanahuëso', ca'quë'. Ina piquëran noya ya'huëca'huaso marë' sha'huitoco huachi, itërin. ²⁰ Napotohuachina, Isacori natanapon:
 —¿Onporahuatonta conpa a'naroáchin quënan quënanaranso'? itërin.
 —Sinioro chinotëranso', inaso Yosë ni'ton, catahuarinco quënanahuaso', itërin Cacopori.
²¹ Pa'piniso nipirinhué', itaantarin:
 —Ya'carico nipachin së'huainquën. Tëhuënuachin Isaonquën ninanso yanitotërahuë, itërin.
²² Napotohuachina, pa'pini së'huacaso marë' ya'caririn. Së'huarahuatón, tapon: "Isao pochin tanpaquënsoso' nìponahuë', Cacopo pochin nohuianantërahuë," tënin. ²³⁻²⁴ Isao tanpaquën pochin anporohuaninsoso marë' co nohuitërinhuë'. Napoaponahuë' co'huara noya ya'huëcaso marë' sha'huichátërasohué', naquëranchin nataantarin:
 —¿Tëhuënuachin quëma Isaonquën? itaantarin.
 —Inaco mini, itërin Cacopori. ²⁵ Napotohuachina, Isacori itapon:
 —Acotoco nipachin conpa inantëranso ca'i. Ina quëran nani coshatohuato, noya ya'huëcamaso marë' sha'huitaranquën huachi, itërin. Napotohuachina, Cacoposo' pa'pin capacaso acotërin. Huinonta quëshirin. Isacoso', noya coshatahuaton, o'orin, naporin.
²⁶ Inaporahuaton hui'nin itapon:
 —Ya'cariatonco conpa apinoco, itërin. ²⁷ Cacopori pa'pin apinocaso marë' ya'caritohuachina, Isacori a'morinsoso huë'ëropinën imërin.
 Naporo' noya ya'huëcaso marë' iso pochin sha'huitërin:
 "Naporin ta'a, ina pochin mini huë'ëropitëran.
 Siniorori catahuahuachina imin noya noyatërin.
 Napohuachina pimoanahuaninsoso pochin quëmanta huë'ëropitëran.
²⁸ Yosë nontërahuë ina nohuanton o'nán ya'huëchinquën.
 Sha'tohuaton noya noya nitacaso marë' ya'huëchinquën.
 A'napita nitërinso' mapi quëran, noya noya maquë quëmaso'.
 Notohuaro' trico nitërinso' maquë capamaso'.
 Notohuaro' huinonta ya'huëchinquën o'ocamaso'.
²⁹ Hua'huayátërahuë piyapi'sa camaiquë'.
 Naciono'santa të'huatatënen natëinënuquën.
 Iyaparinpitanta camaiquë'. Të'huatatënen inapitanta natëinënuquën.

No'huitënën co huachi noya ya'huëcamaso marëhuë' sha'huitohuachinën, Yosërinta inapotarin.

Inpitasona noya ya'huëcaso marë' sha'huitohuachinën, Yosërinta inapotarin," itërin.

³⁰ Isacori, Cacopo noya ya'huëcaso marë' sha'huitërinso', tonitërin. Tonitohuachina, inaso pa'pin ya'huërin quëran pipirin. Pipiso chachin, Isaonta inantapon pa'nin quëran huëntararin huachi. ³¹ Huëntarahuaton, inantërinso po'mointarin. Anpirahuaton, pa'pin quëpataton, itapon:

—Huënsëquë tata, inantërahuëso po'motëranquën ca'quë'. Capaton noya ya'huëca'huaso marë' sha'huitoco huachi, itërin. ³² Napotohuachina Isacori natanin:

—¿Inquënta quëmaso'? itërin.

—Ca mini Isaoco, paninatërancoso', itërin. ³³ Hui'nin natanahuaton, Isaco pa'pi pa'yantërin. Pa'yanaton ropa ropátarin quëran itapon:

—¿Inta nipachin apípora inantërinso po'morahuaton, quëshirincó? Co quëma canquiyátërasënquënhuë quëshirincó nít'ón, nani ya'ipi ca'nahuë: "Isao mini," ta'to, nani noya ya'huëcaso marë' sha'huitërahuë. Ipora inaso', noya noya ya'huapon huachi, itërin. ³⁴ Pa'pin naporinso natanahuaton, Isaoso co napion cancantaton na'nëmiatërin. Na'nëton pa'pin nontërin:

—¿Canta tata, noya ya'huëca'huaso marë' sha'huitoco! itërin ³⁵ Itopirinhüë', pa'pini itapon:

—Iyaa'hua huë'sahuaton nonpintiirincó ta'a. Quëma pochin ancantato, noya ya'huëcaso marë' sha'huitërahuë, itërin.

³⁶ —¿No'tën chachin inaso', Cacopo itopi paya! ¡Nani catoro monararincó! Paninan ninahuëso marë' ya'huëtiincoso nininso'ton, matërinco. Iporanta', tatahuë noya ya'huëca'huaso marë' sha'huitiincoso' mataantarincó. ¿Co'tama canta', pi'piyan tëranta noya ya'huëca'huaso marë' sha'huitaponcohuë' to? itërin. ³⁷ Napotohuachina, Isacori itapon:

—Ni'quë conpa: Nani Cacopo sha'huitërahuë camairápaínquënso'. Ya'ipi quëmopinënpita camairápasso marë' nani sha'huitërahuë. Hua'huayátërahuë, trico, huino, inapita ya'huëtacaso marë' Yosë nontërahuë. Inasá tiquiántërahuë nít'ón, iquëma marëso' capa huachi ta'a! itërin. ³⁸ Itopirinhüë', Isaorisó chiniquën nontaantarincó:

—¿Iyayáchin noya ya'huëcaso marë' sha'huitacaso ya'huërin tí? ¡Canta onpopionta inapoto-co! itërin. Napotahuaton chiniquën na'nëantarincó.

³⁹⁻⁴⁰ Napohuachina, Isacori itapon:

"Quëmaso nipirinhüë', noyaro'pa' aquëtë ya'huaran.

O'nan pahuaninquë ya'huëapon.

Noya ya'huëcaso marë' ahuetápamaso ya'huapon.

Iya'hua camairáponquën.

Napoaponahuë', chini chiniquën nipatan,

iya'hua quëran, pipiaran huachi," itërin.

Cacopo iin ta'ananpirinso'

⁴¹ Naporo quëran huarë' Isaori Cacopo pa'pi no'huirín huachi. Inasá pa'pini noya ya'huëcaso marë' sha'huitërin nít'ón, naporin. Napoaton yonquirárin: "Payo tata chiminapon. Ina chiminpachin, Cacopo tēpaarahüë," tēnin. ⁴² Isao napo yonquitërinso', Nipicaso nitotërin. Napoaton Cacopo amatahuaton, itapon:

—Ni'quë hua'hua. Iya masho, napotëranso marë' yatëparinquën natantërahuë. ⁴³ Napoaton noya natanco sha'huichinquën. A'naroáchin Aran ninanoquë ta'aque'. Api masho Napano pëinënuquë paquë'. ⁴⁴⁻⁴⁵ Inaquë paaton, hua'quimiachin yacapaontaquë'. Iya masho no'huitërinso' sanoquë huarë', inaquë ya'huëcontaquë'. Co huachi quënanpachinquënhuë', napotëranso' naniantapon. Naporo' huënantamaso marë' amatarinquën. Co nohuantërahuë' naporo chachin catonquëma chiminamaso', itërin.

⁴⁶ Ina quëran Nipicaso', Isaco nontapon pa'nin:

—Iti sanapi'sa Isaori maninso' co noyahuë' nipi nít'ón, chiminchináchin cancantërahuë. Cacopo ya'huëré' ina sanapi chachin, iso Canaan ro'tëquë ya'huërinso maantahuachin, chimina'huaso noya noya nisarin, tēnahuë, itërin.

28

¹ Nipicari napotohuachina, Isacori, Cacopo amatahuaton, noya nontërin. Co no'huirinhüë'. Noya ya'huëcaso marë' sha'huitaton itapon: "Yosë noya catahuainquën conpa," itërin. Napotahuaton pënënin: "Ama iso Canaan no'paquë sanapi máquësöhuë'.

² Patan-aran parti tēhuëchinso' paquë'. Tata masho Pitoiro ya'huërinquë pa'sahuaton, api Napano hui'ninpita a'nara maquë'. ³ Yosë ya'ipi nanitaparinso' catahuainquën. Na'a hui'nanpita quëchinquën. Quëmá quëran na'a naciono'sa pipicaso marë' inapochinquën.

⁴ Yosëri Apraan noya ya'huëcaso marë' sha'huitërinso chachin, quëmanta quëchinquën.

Quëma shiparinpitanta', inachachin quëchin. Iso no'pa' ipora yacapatërhüaso', quëchinquëma'. Yosëri nani Apraan sha'huitërin ni'ton, quëtërinquëma'," itërin. ⁵Ina pochin Isacori Patan-aran parti Cacopo a'parin. Cacoposo' pa'sahuaton, Napano ya'huërinquë canconin. Nani sha'huirahuëso chachin inaso', Pitoiro hui'nin. Pitoiroso' Aran piyapi. Napanoso', Nipica yo'in miáchin. Nipicanta', Cacopo, Isao, inapita a'shina'.

Isao sa'antarinso'

⁶ Isaoso', pa'pini, Cacopo noya ya'huëcaso marë' sha'huitërinso' ni'nin. Patan-aranquë sa'acaso marë' a'parinsonta', ni'nin. Naporahuaton, pa'pini noya ya'huëcaso marë' sha'huitapon pochin: "Ama Canaan sanapi máquësohuë'," itërinsonta natanin. ⁷ Pa'pini, a'shini, sha'huitërinso chachin Cacoponta', Patan-aranquë pa'ninso' ni'nin. ⁸ Pa'pin inaporin ni'ton, Isaoso': "Canaan sanapiso', co tatahuë costarinhuë'," tënin. ⁹ Napoaton, Ismairo nicapon pa'nin. Inaso', Apraan hui'nin. Inatohua paaton, Ismairo hui'nin Maarata itopiso' maantarin. Inaso', Nipayo oshia'huain. Nani cato Canaan sanapi macaponahuë', inanta maantarin.

Yosëri Cacopo ya'notërinso'

¹⁰⁻¹¹ Cacopo Piirsipa quëran pipirahuaton, Aran ira pa'tërin. I'huatohuachina, quëparitërin huë'ëton pacacaso marë'. A'nara na'pi masahuaton, motoantacaso marë' acorin. Ina motoantaton huë'ërin. ¹² Naporo tashi huë'ëton, hua'narin: A'nara nanpënan no'paquë paquërahuaton, Yosë ya'huërinquë huarë' nincanin ni'nin. Ina nanpënanquë chachin, pancatë ni'ton, Yosë anquëninënpita a'naquënan pantarapi, a'naquëno' marapi. ¹³ Naporahuaton, Sinioro chachionta', ina pirayan huaniarin ni'nin. Inari nontaton, itapon: "Caso Sinioroco. Quëmaquë Tata masho, Apraan itopiso' chinotërinco. Tata parionta chinotërinco. Quëhuëntëranso' no'pa' quëtëranquë. Shiparinpitanta', iso no'pa chachin hua'anëntapona'. Iososo no'pa', Canaan itopi. ¹⁴ Ca nohuanto shiparinpita na'amiatapona'. Mo'shi pochin na'apona'. Norti parti, sor parti, pi'i pipirinso parti, pi'i ya'coniniso parti, ya'ipi inapita parti hua'anëntapona'. Quëma quëran, ya'ipi piyapi'sa nisha nisha nipisopita catahuararahüë. Shiparinpita quëraonta inapotarahüë. ¹⁵ Ni'quë'. Carinquënan ca'tanaranquë. Intópanta pa'patan, carinquënan a'pajaranquë. Carinquënan chachin iso no'paquë quënantaranquë. Co onporonta pataranquënhüë', ya'ipi sha'huitëranquëns' naniquë huarë' catahuararanquë," itërin.

¹⁶ Cacoposo' capayatahuaton, yonquirin: "Tëhuëchachin Sinioro isëquë ya'huëapirinhuë', co caso nitotërahuë'," tënin. ¹⁷ Napoaton, pa'pi pa'yanin. Pa'yanaton tapon: "Iso ro'tëso', Yosë chinotacaso marë' nóya. Isëquë chachin, Yosë pëinën* ya'huërin. Naporahuaton ¡Yosë ya'huërinso ya'coananën!" tënin.

¹⁸ Tahuërinquë Cacoposo', tashíramiachin capayatahuaton na'pi motoantërinso manin. Masahuaton, nohuitacaso marë' onë pochin ahuanirin. Naporahuaton ina aipi toma opotërin. Inapotahuaton, Yosë marë' acorin. ¹⁹ Inaquë chachin iráca a'na ninano ya'huërin. Noso itopiso'. Ina pochin nohuitopirinahuë', Cacopori nisha nininën acotaton, Pitiri itërin. ²⁰⁻²¹ Inaquë Cacopori Yosë sha'huitaton itapon: "Quëma chachin ipora iratërahuëquë ca'tanco. Quëma nohuanton cosharo', a'moca'huaso', inapitanta ya'huëchincin. Naporahuaton quëma nohuanton tatahuë ya'huërinquë, noya huënanta'i. Inapo catahuahuatanco: 'Sinioroíchin Yosënhüë', ta'to, chinotaranquë. ²² Iso na'pi onë pochin ahuanirahuësonta', quëma pëinën nisarin. Naporahuaton, ya'ipi quëtëranco quëran, pi'pian quëtëpanquë. Shonca canahuato a'nara quëchinquë," itërin.

29

Cacopori Napano yacaparinso'

¹ Cacopo pa'sápaton, pi'i pipirinso parti ya'huëpisopita ya'huërinquë canconin. ² Ninano ya'cari', a'na poso quënanconin. Ina pirayan cara huënton ohuicaro'sa i'sha o'shitacaso marë' achinotapi. Ina pososo', pancatë na'piquë a'tantopi. ³ Ya'ipi ohuica huëntono'sa niyontonpachinara, a'paipisopitari nani quëran yamotahuatona', chi'huincapi. Ohuicanëna o'shitacaso marë' inapopi. Nani o'opachinara, naquëranchin inaquë chachin a'tantaantapi.

⁴ Cacopori a'paipisopita natanin:

—¿Intoparanta canpitaso iyaro'sa'? itërin.

—Aran quëran quiyaso' ta'a, itopi.

⁵ —¿Nohuitërama canpita Nacoro hui'nin, Napano itopiso' to? taantarin Cacopo.

—Nohuitërai mini, itaantapi.

⁶ —¿Noya ya'huëarin? itaantarin.

* 28:17 Yosë pëinën: Iprio nananquëso', Pitiri itopi.

—Noya mini ya'huarin, itopi. Napotahuatona:

—¡Ma'tana hui'nin Naquira itopiso' hué'sarin! Ohuicanēnpitarē chachin hué'sarin, itaan-tapi. ⁷Naporo' Cacopo tapon:

—Yono pi'i ya'huéarin ni'ton, pahuanarin ohuicaros'a hué'érinquē oncorapicaso'. ¿Onpoa-ntona co o'shítatoma pasto cacapaiso maré' quēpaantaramahué'? itērin.

⁸—Co nanitēraihué' inapoca'huaiso'. Ya'ipi ohuica huéntonos'a a'papisopitarē chachin niyontonacaiso' ninarai. Naporo huaré' nanitērai na'pi chi'huincatahuatoi, ohuicaros'a o'shita'huaiso', itopi.

⁹⁻¹⁰ Inapita nontaso', Naquiraso' pa'pin ohuicanēnpitarē chachin canquirin. Inari pa'pin ohuicanēnpita a'paitērin. Ina ni'sahuaton, Cacoposo' a'naroáchin posoquē pa'nin. Pa'sahuaton, na'pitē masho chi'huincatērin. Chi'huincatahuaton, apin ohuicanēnpita o'shitérin. ¹¹ Ina quēran Naquira apinorahuaton: “Thuata oshi,” itērin. Napotahuaton, na'nērarin. ¹² Cacopori sha'huitērin: “Caso quēmaquēn tata, apihuēmiáchin. Quēmaquēn a'shacha Nipica itēramaso hua'huinco ni'to, naporahué,” tēnin. Ina natanaton, Naquiraso ta'arē'nachin pa'pin sha'huitapon pa'nin.

¹³ Cantonahuaton sha'huitērin: “A'shacha Nipica hua'huin, Cacopo itopiso' canquirin,” itērin. Ina natanahuaton, Napanoso ta'arē'nachin nicapon pa'nin. Quēnanconahuaton apinorin. Apinorahuaton: “Thuata api,” itērin. Nontahuaton péinēnquē quēparin. Inaquē Cacopori ya'ipi naporinso apin sha'huitērin. ¹⁴ Napanori natanahuaton itapon: “Quēmaso' tēhuēnchachin quēmopinēhuēnquēn ninan,” itērin.

Sanapi maré' Cacopo sacatērinso'

Cacoposo' Napano péinēnquē a'na yoquira' nani yacapatērin. ¹⁵ Ina piquēran Napanori itapon:

—Quēmopinēhuēnquēn nipiranhué', co topinan asacata'huanquēnso ya'huérinhué'. Sha'huitoco onposo canacamaso nohuantēranso'. ¹⁶ Napanoso' cato hui'ninpita nano'sa ya'huétērin: Paninanso' Nia itopi. Ina piquēran niantarinsoso', Naquira itopi. ¹⁷ Niaso', noyápiachin ya'pirahuanin. Naquiraso nipirinhué', noyápiroyanchin, co máquēn tēranta tēhuérinhué'. ¹⁸ Cacoposo' Naquira costaton, apin itapon:

—Hui'nan hua'hua nininso', Naquira itēramaso nohuantērahué. Ina maré' canchisé pi'ipi quēma maré' sacatarahué, itērin. ¹⁹ Napotihuachina, Napanori itapon:

—Naporan ni'quēhuaré', quēmari maquē nipachin. Nishaso quētacasó', co noyahué'. Yacapatonco sacatēquē nipachin, itērin. ²⁰ Inapaton Cacoposo' Naquira maré' canchisé pi'ipi sacatērin. Hua'qui sacatopirinhué', Naquira pa'pi nosoraoton, cara tahuériichin sacatērinso pochin cancantērin.

²¹ Nani canchisé pi'i sacatohuachina, Cacopori Napano itapon:

—Acoantoco huachi hui'nan. Sha'huitēranquēnso' nani nanirahué huachi, itērin.

²² Napotihuachina Napanoso' ya'ipi ya'huéarin pirayan ya'huépisopita, amatērin. Cacopo sa'arinquē pita nicacaso maré' amatērin. ²³ Napoaponahué' nani tashihuachina, Napanoso Naquira ya'huérnamēn Niasa', Cacopo acoantērin. Inaso co nohuitatonhué', ichihué'itērin. ²⁴ Naporahuaton Napanori, a'nara piyapinēn sanapi nininso Nia nicanarin. Camaicaso maré' nicanarin. Inaso sanapi Siripa itopi.

²⁵ Tahuérininquē tashíramiáchin Cacoposo', Nia ichihué'érinso ni'nin. Ni'sahuaton, pa'pi ya'yantērin. Napoaton Napano chinquēn nontērin:

—¡Co napochitoncohué pora! ¡Co'ta Naquira maré' nani sacatērahué! ¡Nani nonpintēranco ni'sora! itērin.

²⁶ —Isēquēsó api, co hua'hua nininso'ton, aso'yaraihué'. ²⁷ Nia mananso maré' a'na simana pita nicacaso ya'huérinhú', naniqué'. Ina nanihuaton, Naquira ya'huéré' acoantaranquēn. Canchisé pi'i chachin ca maré' sacatacaso' nohuantohuaton, inapotaranquēn, itērin Napanori. ²⁸ Napotihuachina, Cacopo nohuantērin. Nia maninso maré' simana pita imapiso nanihuachinara, Napanori, Naquira ya'huéré' acoantērin. ²⁹ Napanori, a'nara piyapinēn sanapi nininso' camaicaso maré' Naquiranta nicanarin. Ina sanapiso' Pira itopi. ³⁰ Nani acoantohuachina, Cacoposo', Naquira ichihué'érin huachi. Inapaton ina na'con na'con nosororin. Niaso nipirinhúé', co onpopinchin nosororinhúé'. Canchisé pi'ipi chachin Napano maré' sacataantacaso' nipoahué', nosororin.

Cacopo hui'ninpita nininso'

³¹ Cacoposo', Nia co onpopinchin nosororinhúé'. Ina nitotaton, Siniorori catahuarin hua'huanacaso maré'. Naquiraso nipirinhúé', ina nohuanton chachin, co nito hua'huaninhúé'. ³² Niaso', cayorahuaton quēmapia'huaya huairin. Inaso', Nopino itērin. “Sinioro sētērahuēsó' nicaton, catahuarinco. Hua'huanahué ni'ton, iporasó' so'yahué nosoroaponco huachi,” ta'ton, ina pochin hua'huin nohuitērin. ³³ Naquēranchin, cayoantarahuaton, quēmapia'huaya huaiantarin. Inaso', Simion itērin. “Nocaninacoso'

Sinioro natanin. Natanan catahuarinco. Napoaton a'na hua'huasha quëtaantarinco," ta'ton, ina pochin hua'huin nohuitërin. ³⁴ Naquëranchin cayoantarahuaton, quëmapi chachin hua'huantarin. Inaso', Nihui itërin. "Nani cara hua'huanahuë ni'ton, iporaso' so'yahuë na'con na'con chinpitaponco huachi," ta'ton, ina pochin hua'huin nohuitërin. ³⁵ Niaso', naquëranchin cayoantarahuaton quëmapia'hua chachin huaiantarin. Inaso Cota itërin. "Iporaso' huachi, Sinioro pa'yatato chinotarahüë," ta'ton ina pochin hua'huin nohuitërin. Nani catapini hua'huanahuaton, copi tënin huachi.

30

¹ Naquira co nito hua'huatonhuë', cainpain noyaparin. Napoaton so'in itapon:
–Hua'huantoco canta'. Co'so' hua'huantohuatancohuë', chiminarahuë', itërin.

² Cacoporiso nipirinhüë', no'huiton itapon:

–¡Co caso Yosëcohuë'! Ina co nohuantërinhuë' ni'ton, co hua'huananhuë', itërin.

³ Napotohuachina, so'in itapon:

–Ni'quë'. Piyapinëhuë' Pira itë'rëhuaso', maquë topirahuë'. Ina mapatan hua'huantopachin, cari masarahüë'. Hua'huahuë' chachin nicacaso marë' masarahüë'. ⁴ Inapoaton, Naquirari piyapinë Pira itopiso', so'in acoantërin. Acoantohuachina, ichihuë'ërin. ⁵ Piraso', cayoarahuaton quëmapia'huaya huairin. ⁶ Naporo' Naquira tapon: "Iso hua'huasha, Tano itarahüë'. Yosë nontërahüëso' natanatonco: 'Tëhuë'nchachin quëmaso' noya ninan ni'ton, catahuaranquën huachi,' itërinco. Napoaton a'nara hua'huasha quëtërinco," tënin. Ina yonquiaton ina pochin nohuitërin. ⁷ Ina quëran Pira cayoantarahuaton, quëmapia'huaya chachin huaiantarin. ⁸ Naporo' Naquira taantarin. "Iso hua'huashaso', Nipitari itarahüë'. Na'con caipayarë'co nichinitërai, iporaso huachi nani minsërahüë'," ta'ton ina pochin nohuitërin.

⁹ Nianta co huachi hua'huancaso nanitërinhuë'. Napoaton piyapinë Siripa itopiso' Cacopo acoantërin. ¹⁰⁻¹¹ Siripa ya'huë'rë' cayoaton hua'huantopachina, Niaso tapon: "¡Ma noyacha nisharahüë' paya!' tënahüë'. Napoaton iso hua'huashaso', Caro itarahüë'," tënin. ¹² Ina piquëran Siripaso', a'na ya'huë'rë' hua'huantarin. ¹³ Naporo' Niaso' tapon: "¡Ma noyacha ya'huë'rahüë' paya! Iporaso ya'ipi sanapiro'sa': '¡Ma noyacha inaso ya'huë'rin paya!' itaponaco ta'to, iso hua'huashanta', Asiri itarahüë'," tënin.

¹⁴ Trico macacaso tahuë'ri'sa', Nopino pa'sahuaton, mantracora huayo itopiso' quënanconin. Ina masahuaton, a'shin quëshimarin. Ina quënapataton Naquirari itapon:

–Hua'huant mantracora huayo quëshirinquënso', quëtoco canta topirahuë', itërin.

¹⁵ Napotopirinhüë', Niari itapon:

–Ayon caira. ¡Ama napopitëraquësohüë'! ¡So'yahuë' nani osë'rëtëranco! Hua'huahuë' ya'huë'rë' mantracora huayo quëshirincosonta' ¿yao'së'rë'taantamaranco ti? itërin.

–Ina quëtohuatonco, ipora tashi Cacopo quëmarë' huë'ëpon, itërin Naquirari. ¹⁶ Tashi huarë' Cacopo pasto quëran huënantahuachina, Niari nacapirahuaton:

–Hua'huahuë' mantracora huayo quëshirincosota', nani Naquira quëtërahüë'. Quëmaro'co ipora tashi huë'ëca'huaso marë' inaquë pahuë'rëtërahüë', itërin.

Napotohuachina, naporo tashi Niaso', Cacopo huë'ëparin. ¹⁷ Hua'huancaso marë' orarinso Yosëri natanahuaton, catahuarin. Napoaton Niaso', a'natërapo hua'huinpita nicacaso' cayoantarin. ¹⁸ Nasitohuachina tapon: "Iso hua'huasha, Isacaro itarahüë'. Camairahuëso sanapi so'yahuë' acoantërahüë' ni'ton, Yosë acanarincó," ta'ton, ina pochin hua'huin nohuitërin. ¹⁹ Ina quëran Nia cayoantarahuaton, saota nicacaso' hua'huantarin. ²⁰ Nasitohuachina taantarin: "Iso hua'huashaso', Saporono itarahüë'. Noya nininso chachin Yosë nicararincó. Nani saota hua'huasha a'notërahüë' ni'ton, iporaso' so'yahuë' noya noya ni'sarincó," ta'ton, ina pochin nohuitërin. ²¹ Nitiqioninquë Niaso', sanapia'huaya hua'huantin. Nasitohuachina, Tina itërin.

²² Naquiraso co hua'huana'pihuë' ni'ton, na'con Yosë nontërin. Napohuachina, napoiyan quëran nosoroaton a'panirin. Ina nohuanton hua'huantin huachi. ²³ Paninantërinso' huaihuachina, tapon: "Co hua'huana'picohuë' nicato tapanápírahüë'. Yosë chachin catahuarincó ni'ton, hua'huantato co huachi tapanahuaso ya'huë'rinhuë'. ²⁴ A'na ya'huë'rë' Sinioro quëtaanta'inco topirahuë'," ta'ton, Cosi itërin.

Cacopo Napanorë', ninonpintopiso'

²⁵ Cosi nasitërin piquëran Cacoposo', Napano itapon:

–Ya'huë'rahüë'quë chachin yapanantapirahuë'. ²⁶ Sa'ahuë'pita, hui'nahuë'pita, inapita quëtoco. Nani inapita marë' sacatërahüëso' nanirin. Quëma nitotëran onpo sacatërahüëso'na ni'ton, quëpai huachi topirahuë', itërin. ²⁷ Napotopirinhüë', Napanoriso' itapon:

—Ama napoquésosuhé api. Quéma yacaparanco ni'ton, Senioro catahuarinco. Ani'tato, ina nitotérahue. Napoaton quèparitéquè ténahué. ²⁸ Sha'huitoco onposona canacamaso nohuanteranso'. Nápo chachin pahuèrè'inquén, itèrin.

²⁹ Napotohuachina, Cacopori itapon:

—Quéma marè' onpo sacatèrahueso', nani nitotéran. Pè'tahuanènpitanta noya a'pairahuésos', nani nitotéran. ³⁰ Co'huara huè'shátèrapohué', caraichin ya'huètèrinquén. Iporaso nipirinhué', pa'pi notohuaro' na'amiatèrin. Huè'nahué quèran huarè' Senioro catahuarinquén. Iporaso huachi canta', caora marè' sacata'huaso' nanirin huachi, itèrin.

³¹ —Caquè chachin sacataantacaso marè' ¿onpota pahuèrè'inquén? taantarin Napano.

—Ama coriqui pahuèrècosohué'. Apira sha'huitaranquénso' nohuanthoatuatan, quéma marè' sacataantarahué. ³² Ipora tahuèri pè'tahuanènpita huèntonènhuè pa'sarahué. Pa'sahuato, yaráton carniroa'huaro'sa', niquè acoarahué. Naporahuaton chipoa'huaro'santa ninshipiton nipiso', niquè acoarahué. I'coapi nipisopitanta inapotarahué. Inapita quèran pahuèrè' quènanana'huaso marè' napoarahué.

³³ Inapohuato, a'na tahuèri canarahéso ni'quihuatan, no'tèquén sacatèrahueso nitotéran. Pè'tahuatèrahuequè, i'coapiro'sa', ninshipitono'sa inaporáchin chiporo'sa quènanaran. Naporahuaton, yaráton carniro'saráchin quènanaran. Nisha quènanpatanso', ihuaranquén ni'ton, naporin, itèrin Cacopori.

³⁴ —Noyapa'. Inapoa'a nipachin, ténin Napano.

³⁵ Napoaponahué', naporu tahuèri chachin inaso chiporo'sa hui'tonpi nipisopita, i'coapi nipisopita, nisha acorin. Chipo sanapi'santa ninshipiton, nipiso', inaquè acorin. I'coapiro'sa', máquénso tèranta huiritopisopita, inapitanta inaquè chachin acorin. Ya'ipi yaráton carniroa'huaro'santa', inapotèrin. Inapotahuaton hui'ninpitari a'paicaiso marè' quètèrin. ³⁶ Ina quèran, pè'tahuaro'sa huayoninsopitarè chachin Napanoso', Cacopo ya'huèarin quèran, cara tahuèri irataté pa'nè'pa', pa'pi.

Cacoposo nipirinhué', co manta taponahué', a'napita ohuicaro'sa Napanonquén a'paitarin. A'paitapon pochin canacaso marè' isoporin: ³⁷ Nara sè'paro'sa huara napapiráchin nanpi sè'patèrinso' pè'shitèrin. Isopita nararosa sè'paquén napotèrin: Aramo, ni'to', tanpapi, inapita sè'paquén manin. Masahuaton, hui'tona'piarin. Hui'toninsopitanta', i'shotèra'piarin. Acopo huiritèrinso ya'nocaso marè', inapotèrin. ³⁸⁻³⁹ Ina quèran huararosa hui'tonanpinan nininso', pè'tahuaro'sa huèntonèn notènanquè acorin. I'sha o'opiquè acorin. Inaquè pè'tahuaro'sa nito'quèpi ni'ton, naporin. Huararo'sa notèrahuatona quémapi nipisopita to'quètopi. Inapohuachinara hui'ninpitato': Hui'tontono'sa', ninshipitono'sa', i'coapiro'sa', inapita hua'huatapi. ⁴⁰ Naporu' Cacoposo', inapita nisha acorarin huachi. Inapotèrinso', Napano pè'tahuanènpita yaratonos'a', hui'tontono'sa', inapita notènanquè acoonin. To'quécaiso marè' acoonin. Inapoaton cano'sa', Napano pè'tahua huèntonèn quèran na'apisopita, inaora huèntonènquè acoaton ana'atarin huachi. ⁴¹ Panca panca pè'tahuaro'sa nipisopita huènaithuachinara, i'sha o'opiquè huararosa acorin. Nito'quèapona pochin huararosa nito'cáiso marè' naporin. ⁴² Mashiraa'huaro'sa huènaithuachinarasos', co huararosa acorinhue'. Napoaton pi'pirahuaya nipisopitaso', Napano marè' ninin. Ya'huèrè' panca pancaro'saso', inaoranquén ninin. ⁴³ Inapoaton inaso', pa'pi ma'humanin. Pa'pi notohuaro' ohuica ya'huètahuaton, piyapinènpitanta quémapi'sa', sanapi'sa', ya'huètèrin. Notohuaro' camiyoro'sa', moraro'sa', inapitanta ya'huètèrin.

31

Cacopo, mi'sèn ta'ananpicaso yonquirinso'

¹ Ina quèran Cacoposo', mi'sènpitari pinorinso' natantèrin: “Cacoposo' tata pè'tahuanènpita matahuaton, pa'pi ma'humanin,” topi natantèrin. ² Naporahuaton Napanori chachinta', co huachi iráca pochin nitèrinhué' ni'nin. ³ Naporu' Seniorori Cacopo itapon: “Tatararin, quémopinènpita, inapita ya'huèrinso parti panantaquè'. Carinquén ca'tanatènhuè catahuaranquén,” itèrin.

⁴ Ina natanaton, Naquira, Nia inapita pastoque amatèrin. Inaora ohuicanènpita a'pairinquè amatèrin. ⁵ Huè'pachinara, itapon:

—Tatararima co huachi iráca pochin noya ni'nincohué'. Yosèso nipirinhué', ca'tanatonco catahuarinco. Inaso' tatauèri chinotèrinso'. ⁶ Canpitaso', nani nitotèrama tata marè' chiniquén sacatèrahueso'. ⁷ Naporahuaton nonpintahuatonco co no'tèquén pahuèrèrincosohuènta', nitotèrama'. Napoaponahué', Yosè catahuarinco ni'ton, co aquètè huarè' ihuarincohué'. ⁸ A'na tahuèri tataso' ténin: “Ninshipitono'sa quèchinquén sacatèranso marè'”, topachina, ya'ipi sanapi ninshipitonáchin hua'humanpi. A'na tahuèrinta': “Hui'tontono'sa quèchinquén sacatèranso marè'”, taantahuachinaso', hui'tontono'sáchin

hua'huataantapi. ⁹ Yosë nohuanton ina pochin tata pë'tahuanënpita hua'huatopi. Canpoanquën nicacaso marë' napopi.

¹⁰ A'na tahuëri pë'tahuaro'sa huënaitaso', hua'narahuë. Chipó mashoro'sari, chipó sanapi'sa to'quësapi hua'narahuë. To'quëtona'piro'saso', a'naquënso hui'tonpiro'sa', a'naquënso ninshipitono'sa', a'naquëonta i'coapiro'sa', inapita quënanahuë. ¹¹ Naporo chachin Yosë anquëninën përarinco: "¡Cacopol!" itërinco. Itohuachincora: "Isëquë nisarahuë," itërahuë. ¹² Naporo' anquëni itërinco: "Noya ni'quë', ya'ipi chipó mashoro'sa', chipó sanapi'sa to'quëpisopita, hui'tonpiro'sa', ninshipitono'sa', i'coapiro'sa', inapitaráchin to'quërapí. Napano nonpintërinquënso nitotato, ni'nanso chachin a'ninquënta nicacaso marë' catahuaranquën. ¹³ Ca mini Yosëco, iráca Pitiriquë ya'notëranquën. Inaquë na'pi tomaquë opotahuaton, chinotaancoso marë' acoran. Naporahuaton inaquë chachin casáchin chinotaancoso marë' sha'huitëranco. ¡Manóton huëquë pa'a! Iso no'pa quëran pipirahuaton, hua'huatëranso no'pa parti panantaquë'," itërinco, tënin Cacopo.

¹⁴ Ina topachina, Naquira, Nia, inapitari itapon:
—Quiyanta mini tata chiminpachin, co huachi ma'sha tëranta maca'huaiso ya'huërinhuë'. ¹⁵ Naporahuaton ipora chachin nisharo'sa pochin tata ni'nincoi huachi. ¡Pa'anpitérarincoi ni'ton, quiya marë' pahuëretaton ina nápo sacatëran! ¹⁶ No'tëquën chachin Yosëri, tata ma'shanënpita, matahuaton, canpoa quëtërinpoa'. Inaso' canpoanquën, hua'huanoapitanquën. Napoaton, ma'sona Yosë sha'huitërinquënso', niquë huachi, itopi.

Cacopo ta'arinso'

¹⁷⁻¹⁹ Sa'inpitari napotërin ni'ton, Cacoposo Canaan parti panantacaso yonquirin. Pa'pin ya'huërinso no'paquë paantacaso marë' tapatarin huachi. Napanoso' a'na parti ohuicanënpita ya'iaapon pa'nin. Inaquë pa'ninso' Naquirari, pa'pin mamanshinënpita ihuarin. Ya'ipi quëmopinënpitarë chachin mosharinso', ihuarin. Cacoposo' sa'inpita, hui'ninpita, inapita, camiyoro'saquë a'mitërin. Pë'tahuanënpita, ma'shanënpita, ya'ipi inapita quiquirin. Ya'ipi inapitaso', Patan-aranquë sacataton canarinso'. ²⁰ Inapaton Cacopori, Napano nonpintahuatón, co sha'huitaponahuë' huëshirin. ²¹ Ya'ipi ma'shanënpitarë chachin Cacoposo', ta'arin. Co hua'quiya quëranhuë', Iopiratisiique pëntoitahuatona', Carata motopiro'sa parti, notëëtërin.

Napanori Cacopo imaquirinso'

²² Cara tahuëri quëran Napanoso', Cacopo ta'arinso' nitotërin. ²³⁻²⁴ Ina nitotaton, quëmopinënpitarë chachin, imaquirin. Canchisë tahuëri quëran, Carata motopiro'sa parti canquiipi. Napoaponahuë', naporo tashi Yosëri huë'ënuquë ya'notaton itapon: "Natanquë Napano sha'huichinquën. Ni'quëna Cacopo no'huiton ma'sha onpototan. Tananpitëquë pa'in," itërin. Tahuërianpituatón Napanoso', ²⁵ piyapinënpitarë chachin Carata motopiro'saquë Cacopo nincantopi. Ina motopiro'saquë inanta', huëntonëhë chachin chinotopi. Napanonta ina motopiro'saquë chinotaponahuë', co niquënananyátërapihuë'. ²⁶ Cacopo quënanahuaton, chiniquën nontërin:

—¡Pa'pi co noyahuë' ninan! ¡Co nonpinchitoncohuë' pora! Ahuëtahuatë sanapi'sa manëso pochin hui'nahuëpita quëshiaranco. ²⁷ Nonpintatonco, co sha'huitaponcorahuë' ta'aiaran. ¡Co naporëhuë'! Ya'huëranquë yapaantaranso sha'huitëranco naporini, noya ninontatëhua capa cancanchitërihuahuë'. Pita nicatëhua': Tonton, arpa, inapita pi'nipiquë ninonchitërihuahuë'. ²⁸ Hui'nahuëpita, shihuëpitanta', ichita'airan ni'ton, co apinoto nonta'huaso' quëtërancohuë'. ¡Co manta yonquirëhuë pochin ninan! ²⁹ Nohuantërahüë naporini, ma'shátërahüë ya'ipinquëma ana'inchitënuquëmahüë'. Napoaponahuë', achin tashi chachin Yosë nontërinco. Inaso' tataparionta chinotërin. Huë'ëhuëquë ya'notatonco nontërinco: "Natanquë Napano sha'huichinquën. Ni'quëna Cacopo no'huiton ma'sha onpototan. Tananpitëquë pa'in," itërinco. ³⁰ Tataparin ya'huërinquë ya'nipishahuë yapanatón huë'saran ni'quëhuarë', ¡co mamanshinëhuëpitaso' ihuatónco quëitonhuë' pora! itërin Napanori.

³¹ Napotohuachina, Cacopori Napano itapon:

—Të'huatatënuquën topinan huë'sarahüë: "Paanta'huaso sha'huitohuatoso', sa'ahuëpita osëretamarinco," ta'to, naporahuë. ³² Nipirinhuë', insosona tëranta mamanshinënpita matahuatënuquën, quësahuachin, ¡chimiin! Ma'sona tëranta quëmaquën nininso' quësahuato, ya'ipi quëmopinënpita ni'tonënuquë a'noquë'. Inapotaton quëpamantaquë', itërin. Napopirinhuë' Cacoposo', Naquirari pa'pin mamanshinënpita ihuarinso', co nitotërinhuë'. ³³ Naporo' Napanoso', mamanshinënpita yoniton patë patërantarin. Cacopo në'mëtë pëinënuquë'ton ya'conin. Pipirahuaton, Cacopo cosonanënpita nininquë, ya'coantarin. Nianquën nininquënta ya'conaponahuë', co mamanshinënpita quënaninhuë'. Ina quëran pipirahuaton, Naquiranquë nininquë ya'huëré' ya'coantarin. ³⁴ Naquiraso'

mamanshiro'sa masahuaton, po'orin. Camiyoquë huënsëcaiso marë' nitopisoanaquë po'orin. Inapotahuaton, ina aipi huënsëtërin. Pa'pinso' ya'ipi në'mëtë pëianaquë yonípirinhuë', co quënaninhuë'.³⁵ Naquirari itapon:

—Tata, co huanirahuëso marëhuë', ama no'huicosohuë'. Sanapicoi inachintëraiso tahuëri nanitërinco ni'ton, huënsëarahuë, itërin. Napanori mamanshinënpita yonisápirinhuë', co quënaninhuë'.

³⁶ Co quënanpachinahuë', Cacopo ya'huëré' no'huitaton Napano chiniquë'n nontërin.

—¿Maquëta tēhuëtëranquë'n ni'nan? ¿Ma'ta onpoato oshahuanahuë' ni'ton, co napion cancantaron imaquirancoso'?³⁷ Ya'ipi ma'shanëhuëpita o'quiaton yoniran. ¿Ma'ta quë'napanaranco quëmaquë'n nininso'? Ma'sona quënanpatan, a'ninquëchin, quëmopinënpita notënanquë acoquë'. Quëmopinëhuëpitarinta', ni'in. Inapita sha'huichinpoa' insosona no'tëquë'n noninso'.³⁸ Cato shonca pi'i quëma marë' sacatërahüë. Naporo' co a'na ohuica tëranta', co a'na chipo tëranta ana'huarinhuë'. Huëntonënpita quëran, co a'na carniro tëranta', capitëranquënhüë'.³⁹ Ni'niro'sari pë'tahuanënpita tēpahuachinara, co onporo tëranta a'nota'huanquë'nso marë' quëshiranquënhüë'. Caoranquë'n masahuato, acoantarahuë. Tahuërihuë nipon, tashihuë nipon, ihuatohuachinanta', ca apahuëretëranco.⁴⁰ Tahuëri nipachina pi'i acorinco, tashinta nipachina sēhuën acorinco. Pë'tahuaro'sa a'paito, huë'ei natanahuë. Inapoato nohuantaso' parisitërahüë.⁴¹ Cato shonca pi'i quëma marë' sacatato, ya'ipi inapita ahuantërahüë. Cato hui'nanpita marë' shonca catapini pi'ipi sacatërahüë. Pë'tahuanënpita marënta', saota pi'i sacatërahüë. Naporahuaton, apira apira pochin nisha nisha cana'huaso sha'huitëranco.⁴² Apraan chinotërinso catahuarinco. Tata Isaconta', inachachin chinotërin. Co'so' ina catahuarincohuë naporini, topinamiáchin ya'huërahüëquë a'pa'itoncohuë'. Yosëso nipirinhuë', parisitërahüëso' nitotërin. Chiniquë'n sacatato ma'sha ya'huëtërinco'sonta', nitotërin. Napoaton achin tashi pënëninquë'n, itërin Cacopori.

Cacopo, Napanorë' anoyatopiso'

⁴³ Cacopori napotohuachina, Napanoso' tapon:

—Isopita catoro'saso', hui'nahuëpita. Isopita hua'huaro'santa shihuëpita. Pë'tahua huëntono'santa', caquë'n. Ya'ipi isëquë ni'nanso', caquë'náchin. Napoaponahuë', hui'nahuëpita catahua'huaso marë' ya'ipi quëchi nipachin. Shihuëpitanta quëchi.

⁴⁴ Napoaton huëquë pa'a Yoscoarë' niitatë anoyata'a. Catonpo chachin anoyatërehuaso ayonquinqinposo marë' inapoa'a, itërin.⁴⁵ Napotohuachina, Cacoponta', "Noyapa'," tēcaton, a'nara na'pi manin. Ina masahuaton, onë pochin ahuanirin.⁴⁶ Naporo' quëmopinënpita camairin:

—¡Na'piro'sa yontonco! itërin. Itohuachina, ya'ipiya quëran na'piro'sa yontonpi. A'mitë a'mitëtahuatona', panca imopi. Ina quëran, ya'ipiya coshatopi, na'piro'sa a'mitë a'mitëtópiso pirayan coshatopi.⁴⁷ Napanoso' inaora nanamënquë, ina ro'të nohuitaton, "Quicaro Saatota," itërin. Cacoporisso nipirinhuë', inaora nanamënquë ina ro'të chachin, Carata, itërin.⁴⁸ Naporo' Napano tapon:

—Iso na'piro'sa imorëso', catonpo chachin ayonquiarinpo Yoscoarë' ta'të ipora tahuëri anoyatëresó'. Napoaton, ina no'paso' ipora huanta Carata, itopi.⁴⁹⁻⁵⁰ Naporahuaton Mispá itopi anta': "Nipatohuatë, co huachi niqüënanarihuë'. Napoaponahuë', Sinioro chachin ni'inpó'. Co insonta ya'huërequë naporëso ni'pirinpo'huë', Yosë chachin ni'inpó'. Napoaton ama hui'nahuëpita no'huiton aparisitëquësohuë'. Ama aquëtë chachin sanapi'sa maantaquësohuë'. Ina marë' Yoscoarë' ta'ton sha'huitoco," itërin. Ina naporinso marë' ina pochin ina no'pa' nohuitopi.

⁵¹ Napanoso' aquëtë chachin Cacopo sha'huitaantarin:

—Ni'quë'. Na'pi imorahuëso ya'huëarin. Onë pochin na'pi ahuanirahuësonta ya'huarin. Ya'huërehuaso huáncana inapita acorahuë.⁵² Inapita ayonquiarinpo ama quëmanta ma'sha onpotancoso marëhuë', isëquëran pëntonquësohuë'. Co ca tëranta ma'sha onpota'huanquë'nso marë' isëquëran pëntona'huaso ya'huërinhuë'.⁵³ Canpo capini nanan ya'huëhuachin, Yosë chachin anitochinpo', inqüënposona tēhuëresó'. Ina Yosë chachin quëmaquë'n tata masho Apraan, chinotërin. Caquë'n tata masho Nacoronta chinotërin. Inqüënposo tēhuëhuatë', ina chachin ana'inchinpo', itërin. Napotohuachina, Cacoposo': "Caquë'n tata chinotërinso ni'sárinco ni'ton, co napoarahüë'," tēnin.⁵⁴ Inapoatona anoyatohuachinara, Cacoposo inaquë chachin Yosë chinotacaso marë' ma'sharo'sa tēparin. Nani Yosë chinotohuachinara, quëmopinënpita ichicoshatërin. Ya'ipiya coshatopi. Nani coshatohuachinara, inaquë chachin huë'ëantapi.

⁵⁵ Tahuëririnquë tashíramiachin Napanoso' huënsëintarahuatón, hui'ninpita, shinpita, inapita apinora'piarin: "Yosë catahuainquëma noya paco," itahuaton ya'huërinquë pa'mantarin huachi.

32

Cacopo, Isaoř' niquēnanpiso'

¹⁻² Napano piyapinēnpitarē chachin pa'mantahuachina, Cacoponta piyapinēnpitarē chachin paantarín. Paasoí Cacoposo', Yosē anquēninēnpitari nacapirin. Inapita quēnanahuaton, tapon: "Isopitaso', Yosē sontaronēnpita huēnton. Catahuainacoso marē' a'paimarinso'," tēnin. Napoaton ina ro'tēso': Maanain*, itērin.

³⁻⁴ Naporo' Cacoposo', comisiono'sa Isao sha'huitacaiso marē' Sēir no'paquē a'parin: "Iya hua huēnantárin ni'ton, iso pochin nanan a'patiarinquēn: 'Ca iya masho huēnantárahue. Ma'sona quēma camaitērango nisarahuē. Cato shonca pi'ipi api Napano ya'huērinquē yacapatērahue. ⁵ Na'a ohuacaro'sa', moraro'sa', ohuicaro'sa', inapita ya'huētērinco. Piyapinēhuēpitanta', quēmapi'sa', sanapi'sa', ya'huētērinco. Iso nanan, a'pataranquēn noya nini-catē ya'huēantacaso marē' tēnin, itoco'," itērin. Napotahuaton a'parin.

⁶ Comisiono'sa huēnantahuachinara, Cacopo sha'huitiintapi:

—Iya masho Isao nicapoi a'parancoi ni'toi, pa'nai. Huē'sarango nitotaton, inaora chachin nacapiinquēnso marē' huē'sarin. Catapini pasa quēmapi'sari imaquiárin, itiipi. ⁷⁻⁸ Ina natanahuaton, Cacoposo pa'pi pa'yanin. Pa'yanaton yonquirárin. Yonquirárin quēran, piyapinēnpita, ohuicanēnpita, ohuacanēnpita, camiyonēnpita, inapita cato huēnton acorin. "Iya mashori, a'na huēnton ahuēhuachina', a'na huēntonso ta'ararin," ta'ton naporin.

⁹ Ina quēran iin tē'huataton, iso pochin Yosē nontērin: "Sinioro, quēmaso Yosēnquēn. Tata masho Apraan chinotērinquēn. Tata Isaconta chinotērinquēn. Quēma sha'huitēranco ni'ton, ya'huērahuequē huē'sarahuē. Quēmopinēhuēpita ya'huērinquē huē'sarahuē. Naporahuaton: 'Ca nohuanton noya pa'saran,' itēranco. ¹⁰ Tēhuēnchachin co noyacohuē' ni'to, co nosoroancoso' ya'huērinhuē'. Co no'tēquēnáchin catahuacanoso ya'huēpirinhuē'. Iráca ya'huērahue quēran pipipo, Cortaniiquē pēntoitērahue. Naporo' co ma'sha tēranta quēparahuē. Pitananēhuēro'coáchin pa'nahuē. Napopirahuē', iporaso' cato huēnton pochin hua'anēntērahue. ¹¹ ¡Nosoroatonco Sinioro iya masho Isao quēran, nicha'ēco! Nani huē'sarin ni'ton, ahuērahuatongo, sa'ahuēpita, hui'nahuēpitarē'co chachin niquitohuachinco. ¹² Nani quēma chachin, catahuacaiso marē' a'ninquēchin sha'huitēranco. Naporahuaton, shihuēpitanta caquēran pipipisopita, inotēra'huaya pochin na'acaiso' sha'huitēranco. Marē yonsanquē inotērahua ya'huērinso', co pichicasohuē'. Ina pochin na'acaiso' nani sha'huitēranco," itērin.

¹³ Naporo tashi inaquē Cacopo huē'ērin. Tahuērinquē capayatahuaton, ya'cariya ya'huērinso' quēran, pētahuaro'sa huayonin. Iin masho Isao nicanacaso marē' huayonin: ¹⁴⁻¹⁵ Cato pasa chipo sanapi, cato shonca chipo, cato pasa ohuica, cato shonca carniro, cara shonca camiyó paya nasha huai'piso hua'huinpitare' chachin, catapini shonca ohuaca', shonca toroa'hua, cato shonca mora sanapi nininso', shonca mora quēmapi, inapita.

¹⁶ Inapita huayonahuaton, piyapinēnpita quētērin a'na huēnton a'na huēnton quēpacaiso marē'. Co'huara pa'shátērasoihuē', ma'sona nicacaisonta sha'huitērin:

—Canpitaso quēchitoco'. A'na huēnton'ton pa'in. Amasha aquēmiachin nipachin a'na ya'huērē', paanta'in. Ama napopináchin pacosohuē', itērin. ¹⁷⁻¹⁸ Quēchinamēn huēnton quēpana'pi sha'huitērin:

—Iya masho Isao nacapiatēnquēn natanpachinquēn: "¿Inta quēmaso' hua'anēn? ¿Intohuata pa'saran? ¿Inquēnta pē'tahuaro'sa quēpaaranso'?" itohuachinquēn, quēmari iso pochin sha'huitēquē': "Isopita pē'tahuaro'saso', quēma marē' quēsarahue. Cacopo a'patiarinquēn. Inaso', quēma piyapinēn pochin cantentērin. Nani inanta piquēran huē'sarin," itēquē', itērin. ¹⁹ A'napita huēnton quēpana'piro'santa', sha'huitērin:

—Canpitanta iya masho Isao quēnanpatama', inachachin sha'huitoco'. ²⁰ Nani sha'huitohuatama', napotaantaco': "Inaora chachinso', piquēran huē'sarin,' itoco', itērin.

Isopochin yonquiaton Cacopo naporin: "Isopita pē'tahuaro'sa quētato no'huirincoso asanoarahuē. Ina piquēran caora chachin ni'sarahuē. Tapon inapotērahue'so marē' inanta noya nontaantarinco," tēnin yonquinēnquē. ²¹ Inapoaton Isao quētacaso'ton, aquēchitērin. Inaoraso nipirinhuē', huē'écaso marē' ya'huēarinquēranchin quēparitērin.

Cacopo anquēnirē nipanirinsó'

²²⁻²³ Napoaponahuē', naporo tashi chachin co'huara huē'ēshátērasoihuē', Cacoposo' huanirin. Huanirahuaton, cato sa'inpita, cato cosonanēnpita, inapita ayontonin. Shonca a'na hui'ninpitanta inaquē chachin ayontonin. Ayontonahuaton Capocoi' pēntoinantaquēchin, apēntoitērin. Ya'ipi pē'tahuānēnpita, ya'ipi ma'shanēnpita, inapitarē chachin aquētēran a'parin.

* 32:1-2 Maanainso': Cato huēnton sontaro'sa', tapon naporin.

²⁴ Cacoposo' inaora quëparitohuachina, a'nara quëmapi ya'norin. Inarë tahuërianpitaquë huarë' nohuantaso' nipanipi. ²⁵ Napoaponahuë quëmapi ya'norinsoso', co Cacopo minsëcaso nanitërinhuë'. Co nanitatonhuë', Cacopo tonaransën, ahuëtërin. Catantën nipaquëtërintaquéchin ahuërin ni'ton, notohuëtërin. Nipansoi napotërin. ²⁶ Quëmapi ya'norinsoso', Cacopo itapon:

—A'poco huachi, nani tahuëririarin, itërin.

—Co'so' noya ya'huëca'huaso marë' sha'huitohuatancohuë', co a'poaranquënhuë', itërin inarinta'.

²⁷ —¿Ma'ninquënta quëmaso'? itaantarin quëmapiri.

—Cacopo itërinaco, taantarin inanta'. ²⁸ Naporó' ina quëmapiriso' itapon:

—Co huachi Cacopo itarinënhuë'. Ipora quëran huarë' Israiro itarinën. Yosë chinitëran, piyapi'santa chinitëran. Chinitaton canatëran ni'ton, ina pochin nohuitarinën, itërin.

²⁹ —Iporaso' quëmanta' nininën sha'huitoco, itërin Cacopori. Napotopirinhue', inariso itapon:

—Co quëmaso' nininëhuë natanancoso ya'huërinhuë', itërin. Ina quëran inaquë chachin Cacopo noya ya'huëcaso marë' sha'huitërin. ³⁰ Napoaton Cacoposo' ina ro'të aninahuanin: "Pinoiro†," itërin. "Isëquë chachin, Yosë nirayarahuë. Ina niponahuë' co chiminahuë'," ta'ton, ina pochin ina ro'të nohuitërin.

³¹ Pi'i pipiriahuaso', Pinoiro quëran huë'sarin huachi. Catantëntaquéchin, tonaransë notohuëtërin ni'ton, sonpariarin. ³² Napoaton iso quirica ninshitasoco huarënta Israiro shinpitaso', ma'shoro'sa catantënhuë pancarin ipatë ya'huëtërinso', co ca'pihuë'. Inaquë Cacopo ahuëpi ni'ton, co ca'pihuë'.

33

Cacopo Isaorë' nanan anoyatopiso'

¹ Cacoposo', Isao catapini pasa quëmapi'sarë chachin huë'sarin ni'nin. Ina ni'sahuaton, cara huënton hui'ninpita acorin. Niataquë a'na huënton, Naquirataquë a'na huënton, cosonaro'sataquë, a'na huënton. ² Cosonaro'sa'ton hua'huinpitare' chachin aquëchitërin. Ina quëran Nia hua'huinpitare' chachin ahuanacantërin. Naquiraso', Cosirë' piquëran acorin. ³ Inaporahuaton, Cacoposo quëchitërin. Iin masho ya'cariapon pochin, canchisëro mosharin. Isonin quëran no'paquë huarë' monshorahuaton mosharin. ⁴ Cacoposo' tē'huaton naporin. Napopirinhue' Isaoriso', ta'aquirahuaton iin iporin. Iporahuaton, apinorin, naporin. Cato chachin noya ancantatona', nina'nëtopi. ⁵ Ina quëran Isaoso', sanapi'sa', hua'huaro'sa inapita ni'nin. Ni'sahuaton iin natanin:

—¿Isopita po'? ¿Inpitata? itërin.

—Hui'nahuëpita ta'a. Yosë nohuanton ya'huërinso', tēnin Cacopo. ⁶ Naporó' cosonaro'saso hua'huinpitare' chachin, Isao huëcapaipi. Ina notënanquë huë'sahuatona', isonpi. Isonpi quëran no'paquë huarë' monshorahuatona', moshaiipi. ⁷ Ina quëran Nia ya'huëre' hua'huinpitare' chachin, inapoantapi. Piquëran Cosiso', a'shinë chachin, huë'sahuatona', Isao notënanquë inahuenta inapoantapi.

⁸ Ina quëran Isaoso', Cacopo natanin:

—¿Ma'marëta ina nápo pë'tahua huëntono'sa a'paransopita, nacapirimarahuë? itërin.

—Noya ninicatë ya'huantacaso marë' a'patëranquënsopita, itërin Cacopori.

⁹ —Ama iya'hua napoquësohuë'. Canta ya'huëtërinco chachin. Co quëtaancoso ya'huërinhuë', itërin Isaori. ¹⁰ Itopirinhue', Cacoposo' taantarin:

—Ama iya masho napoquësohuë'. Tëhuëinchachin noya ninicatë ya'huantacaso nohuantohuatan, onpopionta maquë ta'a. Quëmaora chachin noya nontaantarancoso' nicato, Yosë chachin napotërinco pochin cancantërahue'. ¹¹ Yosë nohuanton ma'huanahuë, co manta pahuantërincohuë'. Napoaton, quëshiranquënsopita, onpopionta maquë', itërin. Napotápaton Isao anohuantërin. Ya'ipi a'patërinso'pita manin huachi.

¹² Ina quëran Isao taantarin:

—Noyapa'. Huëquë nipachin carinquën ca'tainquën pa'a, itërin. ¹³ Napotohuachina, Cacoporisó itapon:

—Tëhuëinchachin iya masho nosoroatonco napotëranco. Nipirinhue' hui'nahuëpita hua'huaro'sarächin. Ohuicaro'sa', ohuacaro'sa', inapitanta nasha hua'huatopiso ya'huërin. Manon quëpahuatëso', a'na tahuëri marëáchin nanitërin, ohuica'huaro'sa taquicaíso'. ¹⁴ Noya quëmaso' pataquë topirahuë. Quiyaso nipirinhue' oshaquëranchin pacapoi. Hua'huaro'sapitarë'coi, pë'tahuro'sapitarë'coi oshaquëran pa'sarai. Co hua'quiya quëranhuë', Sëir parti cantoontapatënhuë, inaquë niqüënantarihua huachi, itërin.

† 32:30 Pinoirosó: Yosë ya'pirin tapon naporin.

¹⁵ —Noyapa'. Naporan ni'quëhuarë', quëchitota'i nipachin. Nipirinhuë' ca'tainquënso maré' caraya piyapinëhuëpita pachi, itërin. Itopirinhuë', Cacoposo taantarin:

—Ama iya napoquësohuë'. Noya quiyaora pa'sarai, itërin. ¹⁶ Napotohuachina, Isaoso piyapinëpitarë chachin Sëir parti paantarin.

¹⁷ Cacoposo nipirinhuë', Socoto parti pa'nin. Inaquë pëitacaiso maré' piyapinëpita ca-mairin. Naporahuaton, pë'tahuanëpita na'icaiso maré' tanpora'huaro'sa anitërin. Napoaton, ina no'pa' "Socoto*" itërin. ¹⁸ Inaquë hua'quimiachin ya'huërin. Ina quëran Cacoposo', ya'ipi huëntonënë chachin Siquimo ninano notënanquë pa'nin. Inaquë në'mëtë pëiro'sa otëantarin. Inapoaton Patan-aran quëran huë'ninso', Canaan no'paquë noya canquirin. ¹⁹ Në'mëtë pëiro'sa otënpiso' no'pa', Cacoposo' pasa coriqui maré' pa'anin. Ina no'paso', a'na quëmapi Amoro itopiso' hui'ninpitari hua'anëntopirinhuë', pa'antërin. Inaso', a'nara hui'nin ya'huëtërin, Siquimo itopi. ²⁰ Ina piquëran Cacoposo', Yosë chinotacaso maré' a'nara artaro ninin. Ina nisahuaton aninuhanin: Ir Iroi Israiro', itërin.

34

Siquimori Tina tapiton po'orinso maré' i'huërëtopiso'

¹ Cacopo hui'nin Niaquëya ya'huëtërinso', Tina itopi. Ina nanontohuachina, a'na tahuëri Siquimo ninanoquë nanon capini nini'cai maré' pa'nin. ² Inaquë ni'so', Siquimori ni'sahuaton noyarin. Inaso', sha'huëtëranquëmaso chachin Amoro hui'nin. Amoroso', hua'an ya'conin. Ipo piyapi ni'ton, ya'ipi iporo'sa hua'anëntërin. Siquimori Tina co nohuanchachinpirinhuë' ichihuë'ërahuaton, po'orin. ³ Napoaponahuë', pa'pi nohuantërin. Napoaton Tinari nohuantacaso maré' ma'pitaso ninin. ⁴ Naporo chachin Siquimoso' pa'pin itapon:

—Paaton tata, Tina maca'huaso maré' pa'pin nontoonquë'. Quëmopinënpitanta nontoonquë'. Ina pa'pi nohuantërahuë', itërin.

⁵ Cacoposo' hui'nin po'opiso' nitotaponahuë', co manta téninhuë'. Hui'ninpita pë'tahuaro'sa a'pairapi ni'ton, co manta téninhuë'. Inapita canquiia huarë' sha'huitacaso' yonquirin. ⁶ Siquimo pa'pinso' Cacopo nontacaso maré' pa'nin. ⁷ Cacopo hui'ninpita huënantahuachinara, napopiso' natantopi. Natantahuatona', pa'pi no'huítopi. Siquimori oshina co mashátëraponahuë', ichihuë'ërin ni'ton, napopi: "Inapoaton inaso', israiro sanpoa panca tēhuëtërinpoa'. ¡Co onporonta inapocaso ya'huërinhuë'!" topi. ⁸ Amoroso nipirinhuë', inapita nontaton napotërin:

—Hui'nahuë' Siquimo itërahuë'so', oshiparima pa'pi nohuantërin macacaso maré'. Onpopionta quëtoco'. ⁹ Inapoatëhua', ya'huëa'ahua topirahuë'. Napohuatëhua', quiyanta canpita hui'nama macapoi. Canpitanta', quiya hui'nahuëi masarama'. ¹⁰ Isëquë quëparitama', quiyapitarë' ya'huëco'. Iso no'paquë ya'huatoma sacatoco'. Nohuantëramaso' pa'anco'. No'panta yapa'anpatama', pa'anco', itërin.

¹¹ Siquimonta huanirahuaton, nonsarin huachi:

—Tata napotërinquëmaso', nohuantoco ta'a. Onposo' natanpatamaco quëtaranquëma'. ¹² Sanapi maré' pahuërëtërë quëran na'con na'con apahuërëtohuatamaco noya, co ma'shahuë'. Naporahuaton ma'sona nicana'huanquëmaso' natanpatamaconta', quëtaranquëma'. Onpopionta cari mai, topirahuë, ténin.

¹³ Napopirinhuë', inapitariso oshina na'nin ni'ton, i'huërëtacaiso maré' yamonapi. Napoaton Siquimoso' pa'pinë chachin noyasha nontatona itapona':

¹⁴ —Noya nipirinhuë'. Co quiyaso' nanitërai huë' co marchahuan quëmapi oshihuëi quëta'huaiso'. Quëtërai naporini, quiya marë'so' pa'pi taparo niitonhuë'. ¹⁵ Ya'ipinquëma quiya pochachin marchahuanama huarë' canpita naporamaso nisarai. Nohuantohuatama', ya'ipi quëmapiinquëma marca niacotoco nipachin. ¹⁶ Naporo huarë' tēhuënchinso', canpitanta hui'nahuëi masarama', quiyanta canpita hui'nama masarai. Inapohuatëhua a'na huëntoínchin pochin nisarëhua huachi. ¹⁷ Nipirinhuë', co'so' nohuantohuatamahuë', isëquëran pipiarai. Oshihuëinta macatoti, quëpaarai, itopi.

¹⁸ Napotohuachina Siquimoso' nohuantërin. Pa'pionta nohuantërin. ¹⁹⁻²⁰ Cacopo hui'nin pa'pi nohuantaton Siquimoso', a'naróachin natëtërin. Inaso', ya'ipi Amoro hui'ninpita quëran chini chiniquën nanantërin. Napoaton, pa'pinë chachin ninano ya'coanaquë pa'pi. Inaquë ya'huëhuano'sa niyontonpi, ma'sha yonquiatona anoyatacasiso maré'. Ya'huëhuano'sa niyontonpachinara, itapona':

²¹ —Pasopitaso' noyaro'sa'. Pancana no'pa' ya'huëtërinpoa ni'ton, inapitanta yacapatënpinpoa' pa'anapona'. Canpoanta nanitarihua inahua hui'ninpita macacaso'. Ya'huërë' inapitanta canpoa hui'nanpoa nanitapi macacaiso'. ²² Napoaponahuë' inapoatëhua

* 33:17 Socotoso': Tanpora'huaro'sa, tapon naporin. † 33:20 Ir Iroi Israiro'so': Yosë'so', Israirori chinotërinso', tapon naporin.

ya'huécaso maré', ya'ipi quémapiñpoa marcahuanacaso' nohuantopi. Inahua napopiso chachin canpoanta nicacaso' nohuantopi. ²³ Inapohuatéhua', ya'ipi ya'huétopiso canpoanquén nisarín. Pè'tahuanéna', ma'shanéna', ya'ipi inapita canpoanquén nisarín. Huéco nohuantoco inapoa'ahua'. Napohuatéhua', inapitaso canpoaré' ya'huécaiso maré' quéparitapi, itopi. ²⁴ Siquimo pa'piné chachin napopiso natanatona', nohuantopi. Napoaton ya'ipi quémapi'sa chiniquéno'sa nipiso', marca niacotopi huachi.

²⁵ Niacotopi quéran cara tahuéritapasó', Cacopo hui'ninpita Siquimo ninanoqué pa'pi. Simion, Nihui, inapita itopiso' pa'pi. Inapitaso', Tina yo'inamiáchin nipi. Ya'huéhuano'sa marca niacotopiso', pa'pi iquitopi. Inapoasoí chachin pa'sahuatona', sahuéninénaqué ya'ipi quémapi'sa tépacoppi. Co noyachátérasoihué' ahuétopi ni'ton, co chinitopihué'. ²⁶ Amoronta', Siquimoré chachin tépapi. Inapotahuatona', Siquimo péinén quéran Tina masahuatona', pa'pi huachi. ²⁷ A'napita iinpitanta canquirahuatona', ya'ipi quémapi'sa nani tépapi ni'ton, ninanoqué ma'sha ya'huérinso mamiatopi. Oshina Siquimori tapirinsó maré', i'huéretatona inapotopi. ²⁸ Ya'ipi ohuacanéna', ohuacanéna', moranéna', inapita matopi. Ya'ipi ninanoqué ya'huérinso', aipiraonta ya'huérinso', mapi. ²⁹ Péiro'saqué ma'sha ya'huérisopitanta', ya'ipi ihuatopi. Naporahuaton ya'ipi hua'huaro'sa', sanapi'sa', inapitanta masahuatona quépapi. ³⁰ Simion, Nihui, inapita huénantahuachinara, pa'pinari itapon:

—Canpitaso napoatoma', sacai anoyata'huaso nitéramaco. Canano'sa', huiriséro'sa inapitaso', ya'huéhuano'sa'. Naporamaso natantohuachina', no'huiponaco caso huachi. Ni-huéntonahuatona ahuéaponaco. Caso co na'ashahué' piyapínéhuépita ya'huéterinco ni'ton, ya'ipinpoa tiquiaponénpoa', itérin. ³¹ Napotopirinhué', inapitariso itaantapi:

—¿Monshihuanté paya pochín oshihué nitacaso' nohuantopiranhué' ti? itopi.

35

Yoséri Pitiriqué Cacopo noya ya'huécaso maré' sha'huitérinso'

¹ Naporo' Yoséri Cacopo hué'énqué ya'notaton, camairin: “Caso Yoséco. Iráca iya masho Isao ta'ananpisén ya'notéranquén. Pitiriqué paantaton, inaqué ya'huéconqué'. Inaqué canconpatan, chinotaancoso maré' a'nara artaro niqué',” itérin. ² Napotohuachina Cacoposo', ya'ipi hui'ninpita, sa'inpita, piyapínénpita, inapita camairin:

—Ya'ipi nisha nisha mamanshiro'sa chinotéramaso', a'poco'. A'poatoma quéshico pa'pita'hua'. Naporahuaton amarahuatoma', noya nininso i'nanpiraco'. ³ Manóton Pitiriqué pa'ahua'. Inaqué Yosé chinota'huaso maré' artaro nica'huaso ya'huérin. Iráca nanan ya'huétaponco, Yoséso na'con catahuarínco. Naporahuaton, itohua itohua pa'nahuéqué, ca'tanatonco catahuarínco, itérin.

⁴ Napotohuachina, nisha nisha mamanshinéna moshapiso quéshipi. Pè'téhuératéro'santa moshapiso quéshipi. Ya'ipi inapita Cacopori Siquimo ninano ya'cari', pa'pitérin. A'nara insina nara pirayan, pa'pitérin. ⁵ Pa'pachinara, Yosé nohuanton, nisha nisha ninanoro'saqué ya'huépisopita pa'pi té'huapi. Napoatona co nanitopihué' Cacopo hui'ninpita, imatona i'huéretacaiso'.

⁶ Cacoposo' huéntonéné chachin, pa'sápatona', Noso ninanoqué canconpi. (Ina ninanoso', Pitiri itopi anta', Canaan parti ya'huérin.) ⁷ Inaqué canconahuaton, artaro ninin huachi. Inaqué Yosé chinotérin ni'ton, ina ro'té aninihuanin: “Iri Pitiri*” itérin. Iráca iin té'huataton ta'ananpihuachina, inaqué chachin Yoséri hué'énqué ya'notérin ni'ton, napo nohitérin.

⁸ Nipica piyapínén Tipora itopisonta chiminpachina, inaqué chachin pa'pitopi. Insina nara pirayan pa'pitopi. Pitiri ninano ya'cariya, inapotopi. Cacopori inanta aninihuanin: “Na'néi' insina,” itérin.

⁹ Cacopo Patan-aran quéran huénantahuachina, Yoséri naquéranchin inaqué ya'notaantarín. Ya'notaton noya ya'huécaso maré' sha'huitérin. ¹⁰⁻¹² Iso pochín sha'huitérin:

“Quémaso' Cacopo itérinén.

Co huachi ina pochín nohuitarínénquénhué'.

Ipora quéran huaré' Israiro itarinén,” itérin.

Ina quéran nininén canpiatahuaton itaantapon:

“Caso Yoséco, ya'ipi nanitaparahué.

Notohuaro' hui'nanpita ya'huéchinquén.

Shiparínpitanta', hua'huayátérahué ya'hué'ina'.

Quémá quéran, a'na naciön pipipon.

Naporahuaton, shiparínpitanta na'a huéntono'sa nicapona'.

A'naquén shiparínpita, copirno ya'conapona'.

Tata masho Apraan, tataparín Isaco,

* 35:7 Iri Pitiriso: Pitiriqué ya'huérinso Yosé, tapon naporin.

inapita iso no'pa' ahua'anëntërahuë.

Ina chachin quëmanta quëchinquën.

Shiparinpitanta iso no'pa' chachin hua'anëntapona!," itërin Yosëri.

¹³⁻¹⁴ Napotahuaton pa'pachina, Cacoposo' a'nara na'pi masahuaton onë pochin ahuanirin. Yosëri nontërintaquë chachin ahuanirin. Ina quëran toma', huino, inapitaquë opotahuaton, Yosë marë' acorin. ¹⁵ Iráca nohuitërinso chachin ina ninanoso', Pitiri itërin.

Naqira chiminiso'

¹⁶⁻¹⁷ Hua'quimiachin inaquë ya'huërapi quëran paantapi. Pa'sápatona', Iporata ninanoquë ya'caritopi huachi. Inaquë Naquiraso', pa'pi parisë quëran huaiton, co'chachin ninin. Napoaso ahuaítona'píri itapon: "Ama pa'yanquësohuë', quëmapi chachin huaiyantaran," itërin. ¹⁸ Napotopirinhue', Naquiraso' yachiminin huachi. Nani yachiminahuaso', hua'huin nininën acotërin: Pin-oni† itërin. Itopirinhue', Cacoporiso', Mincamin‡ itërin. ¹⁹ Inapo chimintërin Naqira. Napoaton Iporata ira pirayan pa'pitopi. (Iporataso ipora marë', Pirin itopi.) ²⁰ Naqira pa'pituaton, po'oronën aipi Cacoposo' Panca ra'pi ahuanirin. Ina na'pi ahuanirin quëran, Naqira po'oronën nohuitopi.

²¹ Inaporahuaton, Israiroso paantarin. Itiri tori aquëcha, ya'huantacaiso marë' nê'mëtë pëinéna ótéenpi. ²² Inaquë hua'quimiachin ya'huëpi. Inaquë chachin Nopinoso', pa'pin cosonanën Pira itopiso monshiaton, ichihue'ërin. Ina natantahuaton, Israiroso pa'pi no'huitërin.

Cacopo hui'ninpita nininso'

Cacoposo' shonca cato hui'ninpita quëmapi'sa ya'huëtërin. ²³ Niaquëya nipisopitaso' isopita: Paninanso' Nopino, ina quëran, Simion, Nihui, Cota, Isacaro, Saporono, inapita. ²⁴ Naqiraquëya nipisopitanta isopita: Cosi, Mincamin, inapita. ²⁵ Naqira piyapinën Pira itopisoquënta isopita: Tano, Nipitari, inapita. ²⁶ Nia piyapinën Siripa itopiquënta', isopita: Caro, Asiri, inapita. Ina nápo Cacopo hui'ninpita ya'ipiya quëran ya'huëpi. Ya'ipi pochin Patan-aranquë nasitopi.

Isaco chiminiso'

²⁷ A'na tahuëri Cacoposo' pa'pin ya'huërinquë pa'nin. Inaso', Mamiriquë ya'huërin. Ina ninanoso' Arapa itopi anta'. Naporahuaton ina chachin Ipron itomantapi. Inaquë Apraan, Isaco, inapita ya'huëpi. ²⁸ Pasa posa shonca pi'ipitaso', Isaco chimin. ²⁹ Noyá mashoya nicaquë huarë' chiminin. Chimpinchina, hui'ninpita Isaco, Cacopo, inapitari nipa'pichantopiso' naninquë po'mopi.

36

Isao quëran pipipisopita

¹ Isao quëran pipipisopita sha'huichinquëma'. Inaso', Itomo itopi anta'. ²⁻⁵ Isaoso' Canaan sanapi'sa manin: A'naso', Ata itopi. Inaso', Iron hui'nin. Ironta', Iti huënton piyapi. Inaquëya Isao hui'nahuanpachina, Iripasi itërin. A'na sa'ionta Aoripama itopi. Inaso', Ano hui'nin, Sipion shiin. Inaquëyanta hui'nahuanpachina, isopita: Quiosi, Caaran, Cori, inapita. Isaoso', Ismairo hui'nionta manin, Pasima itopiso'. Inaso', Nipayo oshia'huain. Inaquënta hui'nahuanpachina, Niohuero, itërin. Ina nápo hui'ninpita Canaan parti ya'huëapon nasitopi.

⁶ Isaoso' Cacopo patahuaton, a'na parti ya'huapon pa'nin. Sa'inpita, hui'ninpita, yaipi inarë ya'huëpisopita quëparin. Pë'tahuanënpita, ma'shanënpita, inapita Canaan parti ya'huapon pochin canarinsonta', ya'ipi quiquirin. ⁷ Cacoponta', napopin chachin ma'huain ni'ton, co huachi nanitopihuë inaquësáchin ya'huëcaiso'. Pastonta pë'tahuanëna capacaiso co huachi nanipihuë ni'ton, nia'popi. ⁸ Inapoaton, Isaoso Sëir motopiro'sa parti pa'nin ya'huapon. Sha'huítëranquëmaso chachin Inaso', Itomo itopi anta'.

⁹ Ina nápo Isao hui'ninpita ya'huëtërin. Inaso', ya'ipi itomoro'sa shimashonën. Inapitaso', Sëir motopiro'sa parti ya'huëpi. ¹⁰ Sha'huítëranquëmaso chachin, Isaoso Ataquëya hui'nahuaninso', Iripasi itërin. Ya'huërë' Pasimaquëya nininso', Niohuero itërin. ¹¹ Iripasi hui'ninpitaso', isopita: Timan, Amaro, Sipo, Catan, Quinasi, inapita. ¹² Inapitaso' Ata aminpita. Iripasiso', a'na cosonanën ya'huëtërin Timona itopi. Inaquëya hui'nahuanpachina, Amarico itërin. ¹³ Niohuero hui'nipitanta', isopita: Naato, Siran, Sama, Misa, inapita. Inapitanta Pasima aminpita. Pasimaso' sha'huítëranquëmaso chachin, Isao sa'in ninin anta'. ¹⁴ Aoripamaquënta', Isao hui'nahuaninsopitaso': Quiosi, Caaran, Cori, inapita. Aoripamaso', Ano hui'nin, naporahuaton Sipion shiin.

† 35:18 Pin-oniso': Na'con na'con aparisitërinco hua'hua, tapon naporin. ‡ 35:18 Mincaminso': Pa'ya pa'yatërahuëso hua'hua, tapon naporin.

15-19 Isao shinpita huëntono'sa hua'anëntopisopitaso', isopita: Timan, Omaro, Sipo, Catan, Quinasi, Cori, Amarico, inapita. Sha'huítëranquëmaso chachin Isao paninanënso', Iripasi itopi. Ina hui'ninpitaso', Itomo no'paquë Isao shinpita huëntono'sa', hua'anëna ya'conpi. Ya'ipi inapita Ata aminpita. Niohuironta Isao hui'nin chachin ninin. Ina hui'ninpitanta', isopita: Naato, Siran, Sama, Misa, inapita. Inapitanta Itomo no'paquë Isao shinpita huëntono'sa', hua'anëna ya'conpi. Ya'ipi inapitaso', Pasima aminpita. Sha'huítëranquëmaso chachin Ano hui'nin Aoripama itopiso hua'huinpitanta', isopita: Quiosi, Caaran, Cori, inapita. Inapitanta Isao shinpita huëntono'sa hua'anëna ya'conpi. Ya'ipi ina hua'ano'sa', Isao shinpita. Isaoso', Itomo itopi anta'.

20-21 Co'huaa Isao inaquë pa'shátëraponhuë', a'nara Or huënton piyapi Sëir itopiso'ton inaquë ya'huërin. Quëmopinënpitarë chachin ya'huërin. Ina hui'ninpitaso', isopita: Notan, Soparo, Sipion, Ano, Tison, Isëri, Tisan, inapita. Inapita'ton Itomo no'paquë Or huënton hua'ano'sa ya'conpi. Inapitaso' Sëir quëran pipipisopita ya'huëpi. ²² Notan hui'ninpitaso', isopita: Orin, Iman, inapita. Notan oshinso', Timona itopi. ²³ Soparo hui'ninpitanta', isopita: Arapan, Manaato, Iparo, Sipo, Onan, inapita. ²⁴ Sipion hui'ninpitanta isopita: Aiya, Ano, inapita. Ina Ano chachin, inotëro parti pa'pin moranënpita a'pairin. Inapita a'paiaso', no'pa quëran i'sha pipirinsopita quënanin. ²⁵ Anoso', a'na hui'nin ya'huëtërin, Tison itërinso'. Naporahuaton, a'na hui'nin sanapi, ya'huëtërin. Sha'huítëranquëmaso chachin inaso', Aoripama itërin. ²⁶ Tisonta hui'ninpita isopita: Intan, Ispan, Itëran, Quïran, inapita. ²⁷ Isëri hui'ninpitanta isopita: Piran, Saapan, Acano, inapita. ²⁸ Tisan hui'ninpitanta isopita: Osi, Aran, inapita. ²⁹⁻³⁰ Or huënton hua'ano'saso', isopita: Notan, Soparo, Sipion, Ano, Tison, Isëri, Tisan, inapita. Ina nápo Or huënton hua'ano'sa ya'huëpi. A'naya a'naya huëntonënaquë, hua'an ya'conpi. Sëir parti napopi.

Itomo no'paquë copirno' sa ya'conpiso'

31-32 Co'huaa isairo'sa copirno ya'huëchatërasoihuë', isopita'ton Itomo no'paquë copirno ya'conpi. Pira'ton ya'conin. Inaso', Piro hui'nin. Tinapa ninanoquë ya'huërin. ³³ Ina chiminpachina, Sira hui'nin Copapo itopisori ya'huërëtërin. Inaso', Posora ninanoquë ya'huërin. ³⁴ Inanta chiminpachina, Osamori ya'huërëtërin. Inaso', Timan parti ya'huërin. ³⁵ Osamonta chiminpachina, Atatori ya'huërëtërin. Inaso', Pitato hui'nin. Apito ninanoquë ya'huërinso'. Inari matiano'sa', Moapo no'paquë ahuëaton canarin. ³⁶ Atato ya'huërë' chiminpachina, Samarari ya'huërëtërin. Inaso', Masarica ninanoquë ya'huërin. ³⁷ Samaranta chiminpachina, Saonori ya'huërëtërin. Niopo ninanoquë ya'huërinso'. Inaso' ninano', Iopiratisi' yonsanquë ya'huërin. ³⁸ Ina ya'huërë' chiminpachina, Paaro-ananori ya'huërëtërin. Inaso', Acaporo hui'nin. ³⁹ Paaro-ananonta chiminpachina, Atatori ya'huërëtërin. Inaso', Pao ninanoquë ya'huërin. Atato sa'insó', Miitapiri itopi. Inaso', Matiriti hui'nin, Misaapo shiin.

40-43 Isonápo Isao quëran pipipisopita huëntono'sa ya'huërin: Ya'huëpiso no'panënant', inachachin aninahuanpi: Timon, Arapa, Quitito, Aoripama, Iran, Pinon, Quinasi, Timan, Mipasar, Maquitiri, Iramo, inapita. Ina nápo Itomo huëntono'sa shimashonënpita ya'huërin. Inapitaso' Itomo no'paquë yanquëatona itohua itohua ya'huëpi. Isaoso', Itomo itopi anta'.

37

¹ Cacososo nipirihuë', Canaan parti quëparitërin ya'huëcaso marë'. Pa'pinconta' inaquë chachin ya'huëaponahuë', co hua'quiyahuë' ya'huërin.

Cosi, iinpitarë chachin napopiso'

² Cacososo hui'ninpita naporinso sha'huichinquëma nitotoco'. Cosi shonca canchisë pi'ipitapon pochin, iinpitarë chachin pa'pin ohuicanënpita a'pairin. Pa'pin cosonanënpita: Pira, Siripa, inapita hua'huinpitarë' a'pairin. Iinpitaso co noyahuë' nipi ni'ton, Cosiso' pa'pinquë yásha'huirapirin.

³ Cacososo a'napita hui'ninpita quëran, Cosi na'con na'con nosororin. Nani másho nicaquë huarë', Cosiso hua'huatërin ni'ton, nosoromiatërin. Napoaton a'mocaso marë' noyápiachin nininso' nitërin. ⁴ Iinpitariso nipirihuë', pa'pini ina na'con na'con nosororinso' nicaatona', co quë'yapihuë'. Co quë'yatonaraihuë', co nanitopihuë' noya nontacaiso'.

⁵⁻⁷ A'na tashi Cosi hua'narin. Tahuërininquë, iinpita sha'huítërin:

—Natanco iyaro'sa hua'narahuëso sha'huichinquëma': Huë'ëhuëquë, iminquë ya'ipinpoa trico masarëhua'. Manëhuasonta tonporarëhua ni'nahuë. A'nanya ca tonporahuësoso', huaniririn. Canpita tonporamasoso nipirihuë', ca tonporahuëso' mosharapi. Ya'ipi tahuitatona', monshopi quëran mosharapi, itërin. Ina natanahuatona', iinpitariso aquë aquëtë no'huipi. ⁸ Napohuachina, inapitari itapon:

—Hua'an ya'conpato iyahuëpita camaiyápo ¿tocomaranquën ti? ¡Catoro' quëma camaiyáponcoil itopi. Hua'narinso marëpita na'con na'con no'huipi. Sha'huihuachina, co yainhuë' natanpi.

⁹ Ina piquëran Cosiso', hua'naantarín. Naporonta iinpita sha'huitaantarín:

—Natanco iyaro'sa a'na hua'naantarahuéso sha'huitaanta'inquëma'. Hua'nato ni'pirahuë', pi'i, yoqui, shonca a'na tayloraro'sa', inapita monshorahuatona moshararínaco ni'nahuë, itërin. ¹⁰ Così ina hua'narinso', pa'pin iinpita inapita sha'huitohuachina, pa'pini pënënaton itapon:

—¿Ma'ta tapon inapochinpita hua'na hua'namantaranso'? Napoahuarë' mamaparin, iya-parinpita, ca chachionta' ¿a'na tahuëri moshaponquën ti? itërin. ¹¹ Iinpitariso noyapatona', aquë aquëtë no'huiräpi. Pa'pinso nipirinhüë', hui'nin naporinso na'con yonquirärin.

Così pa'ampiso'

¹² A'na tahuëri Così iinpitaso', Siquimo ninano ya'cari pa'pi. Pa'pina ohuicanënpita, chiponënpita inapita quëpapi pasto yonitona a'cacaiso marë'. ¹³ Naporo' pa'pini Così itapon:

—Ni'quë conpa. Iya mashoro'sa Siquimo ya'cari ya'huëapi. Inaquë ohuicaros'a', chiporos'a', inapita a'pairapi. Paaton ni'contaquë topirahuë, itërin.

—Noya tatapa'. Pa'i nipachin, itërin.

¹⁴ —Inta conpa. Pa'sahuaton iyamashoro'sa ni'contaquë'. Ohuicaros'a', chiporos'a', inapitana onpoinsona nisapiso', nahuicontaquë'. Ina quëran huë'sahuaton, onpoapisona sha'huittiico canta nitochi, itërin.

Cacoposo Ipron motopianaro'sa quëran, Così a'parin. Inaso pa'sápaton Siquimoquë canconin. ¹⁵ Ina parti chíhuëaton pa'sápirinhüë', a'na quëmapi quënanahuaton itapon:

—¿Ma'ta yonisaran?

¹⁶ —Iyahuëpita yonisárahüë ta'a. ¿Co pora nitotëranhuë' insëquësona pë'tahuanëna a'paiyapiso to? itërin. ¹⁷ —Nani isëquëran pa'pi: “Totanquë pa'ahua'”, niitapi pora, itërin.

Cosiso pa'sápaton, Totan ninano ya'cariya iinpita quënanconin. ¹⁸ Inapitarinta', áquë quëran Così quënanpi. Quënanahuatona', co'huara ya'carichátërasohüë', tëpacaiso marë' a'naroáchin yonquipi. ¹⁹ Inahua capini ninontopi:

—¡Ni'co'. Hua'natona'pi huë'sarin! ²⁰ Huëco tëpa'ahua'. Inapotatëhua poso yaninantëquë po'moa'ahua'. Ina quëran “pa'piniri ca'nin,” itahua'. Inapotohuatëhua', ¿naniinta'ma hua'narinsopita pa'? niitopi. ²¹ Nopinoso natanahuaton, Così pa'poyacaso marë' itapon:

—Ama tëpa'ahuasohüë'. ²² Co tëpatacaso ya'huërinhuë'. Iso inotëroquë yaninantë poso niningüë të'yatoco'. Ama canpitariso' ma'sha onpotocohüë', itërin. Iya'huain nanin quëran ocoirahuaton, pa'pinquë'pa' a'paantacaso yonquiaton, naporin.

²³ Cosiso iinpitataquë canconpachina, no'huitona noyápiachin a'morinso matopi. ²⁴ Matahuatona yaninantë posoquë, të'yatopi.

²⁵ Inapatohuatona', coshatapi huachi. Coshatasoi ni'pirinhüë', a'na huëntona' Ismairo nicanono'sa', nioshirin huë'sapi. Carata parti quëran huë'sapi. Camiyonënaquë, pimo hua'sairo'sa', parsamo nimirio, pimo yaqui, inapita quë'sapi. Iquipitoquë pa'anapona', quëparapi. ²⁶ Naporo' Cotasó iinpita itapon:

—¡Iya'hua tëpahuatëhua', co manta canarihuahuë! Naporahuaton inapotohuatëhua', nonpi nonpínantacaso' ya'huapon. ²⁷ Ama tëpa'ahuasohüë'. Ismairo nicanono'sa tëhuëchinso' pa'antahua'. No'huípiro mini nipirinhüë', co nishahuë'. Iyanpoa', tënin. Napohuachina, iinpitari: “¡Tëhuëchachinchi paya!” topi. ²⁸ Nicanono'sa inataquëchin na'huërahuachinara, iinpitari Così ocoipi. Yaninantë poso quëran ocoirahuatona', nicanono'sa pa'antopi. Cato shoncatë coriqui pahuëretohuachinara, Iquipitoquë quëpapi huachi.

²⁹ Nopinoso Così të'yatopiquë huënantahuachina, co huachi iin quënanquintarinhuë'. Pa'pi pa'yanaton a'morinso osharin*.

³⁰ Ina quëran iinpitataquë huënantarahuatón, itiintarin:

—¡Iya'hua capa huachi! ¡Ma'huantacha caso nisarahüë paya! tënin.

³¹ Naporo' iinpitaso', Così a'morinso masahuatona chipo tëpapiso' huë'nainënuë, asë'cotëtopi. ³² Inapatohuatona pa'pinaquë a'papi. Quëpana'piso' iso pochin pënëpi: “Iso a'mopiso quënanai. Noya ni'quë”. ¿Hui'nanquën a'na nimara ti?” itëquë', itahuatona a'papi huachi.

³³ Cacoposo' nohuitahuaton, tapon: “¡Iso mini hui'nahuë a'morinso!” tanan ni'niri napotërin ipora, tënin. ³⁴ Napoapon pochin co napion cantatón a'morinso nioshatërin. Naporahuaton, sa'catën nininso' sëtöhuachinara a'mopiso', a'morin. Ina a'morin quëran hui'nin chimininsó marë' hua'qui na'nërárin, ayanárin, naporárin. ³⁵ Ya'ipi hui'ninpitari achinicanancanpirinhüë', inaso co nohuanchátërarinhüë', sëtërinso inquicaso'. Aquë aquëtë

* 37:29 A'morinso osharin: Ina parti ya'huëpispitaso', co napion ancantohuachinara, inapopi.

hui'nin maré' na'néton, naporin: “Chimipiro'sa ya'huérinqué hui'nahué quénanconta' huaré' sètèrhuéso' copi tapo,” ténin.

³⁶ Ismaïro nicatono'saso', Iquipitoqué camapi. Camahuachinara, Cosiso a'nara quémapi Potihuario itopiso', pa'antopi. Inaso', Iquipito copirnorî catahuacaso maré' acorin†. Capitan ya'conaton, copirno a'paipisopita sontaro'sa camairin.

38

Cota, Tamararé' naporinso'

¹ Naporo tahuéri'sa Cotaso iinpita patahuaton, Atoran ninanoa'huaqué pa'nin. Inaqué a'na quémapi Iro itopiso ya'huérin. Ina ya'huérinqué yacapatonin. ²⁻³ Inaqué yacapaton pochin, a'nara nanon nohuitérin. Inaso', Soa itopiso' hui'nin. Soaso' Canaan piyapi. Cotari natanpachina, acoantopi. Inaqué hui'nahuanpachina, paninanén nasitérin. Ina nohuitaton, Iri itérin. ⁴ Naquéranchin sa'in cayoantarin. Nasitohuachina, quémapi chachin niantarin. Inaso', Onan itérin. ⁵ Naquéranchin hua'huaantahuachina, quémapi chachin niantarin. Inaso', Sira itérin. Quisipo ninanoqué Cota ya'huéaso', inaso nasitérin.

⁶ Iri hui'napitohuachina, pa'pini Tamara acoantérin. ⁷ Acoantopirinhué', Iri co noyahué' nininso' co Sinioro costarinhué' ni'ton, ina nohuanton chiminin. ⁸ Napohuachina, Cotari Onan ya'huéré' itapon:

—Iya masho ayananpirinso sa'in, quémari maqué'. Canpoaso inachintèrèhua ni'ton, imoya macaton, inaqué hui'nahuanqué'. Hui'nahuanpatan, Iri quéran pipicaiso nipisopita quémá quéran ya'huétarin huachi, itérin. ⁹ Onanso' Tamara macaponahué': “Hui'nahuanpato, hua'huaro'sa co caquén nisarinhué'. Irico hui'ninpitaráchin pochin nisarín,” ténin yonquinénqué. Napoaton, Tamara tēcarihuachina, aipi a'paonin. Ama iinco ya'huérénaménpita, ina quéran ya'huécaso maréhué' naporin. ¹⁰ Onan naporinso Sinioroso nitotaton, chiniquén no'huitérin. Napoaton inanta', ina nohuanton chimiantarin. ¹¹ Naporo Cotaso', Tamara itapon:

—Quéyoroantaran ni'quéhuaré', iporasos' tataparín ya'huérinqué paantaqué'. Hui'nahué Sira itèrhuéso hui'napitaqué huaré', inaqué ya'huétaqué', itérin. Itaponahué', co tèhuénchachin napotèrinhué'. Nonpintaton naporin: “Sira ya'huéré', iinpita pochachin chimiantahuachin,” ta'ton naporin. Napoaton Tamarasos', pa'pin ya'huérinqué pa'nin ya'huapon.

¹² Cara pi'iquéran pochin Cota sa'in ya'huéré' chimiantarin. Inaso' sha'huitèranquémaso chachin, Soa hui'nin. Chiminpachina, Cotaso sètatón na'nérárin. Sètèrinso' inquihuachina, Tinato ninanoa'huaqué pa'nin. Ohuicanénpita ya'napiro'sa inaqué ya'huéapi ni'ton, pa'nin nicapon. Amiconén Iro itopisoré' pa'nin. Iroso', Atoran piyapi. ¹³⁻¹⁴ Tamaraso ina nitotaton, quéyoron a'morinso ocoirin. Inaporahuaton, nitaparín. Niimomototèrinso' né'mètèqué nipa'shinayatèrin. Ama nohuitacaiso maréhué' naporin. Inaporahuaton, Inain ninanoa'hua ya'cari', huénsèconin. Inaso' ninano', Tinato iraqué ya'huérin. Sira nani hui'napitopirinhué', co acoantopirinhué' ni'ton, shiin yanonpintèrin. ¹⁵⁻¹⁶ Cotari quénanahuaton, nipa'shinayatèrinso maré': “Isoso sanapi, monshihuanté',” ténin. Napoaton pèshonin ya'caricaso maré'. Co shiin nohuitatonhué', itapon:

—¿Canta quémaro'co nii topirahué? itérin.

—¿Ma'ta nipachin pahuéréaponco? ténin sanapinta'.

¹⁷ —Pè'tahuarahuésopita quéran, a'nara chipoa'hua a'patiaranquén, itaantarin Cotari.

—Inta nipachin. Napoaponahué', ma'sha tèranta quémaquén nininso' patèqué'. Chipoa'hua a'patianco huaré', cari tapanahué', itérin sanapiri.

¹⁸ —¿Ma'ta nipachin pachi? ténin Cota.

—Sicho po'moitèranén pè'natèransoaré chachin, huaranén, inapita patèqué', itérin. Napotohuachina Cotaso', nataninsopita quètèrin. Inapoaton tēcarihuachina, naporo chachin hua'huantèrin. ¹⁹ Ina quéran Tamarasos', pa'pin ya'huérinqué panantarin. Nipa'shinayatèrinso' ocoirin. A'morinsonta ocoirahuaton, naquéranchin quéyoron a'morinso a'moantarin.

²⁰ Ina quéran Cotariso', chipoa'hua a'patèrin. Amiconén Irori quèpatèrin. Sanapi acoantèrinsoyapa ayantacaso maré' a'patopirinhué', inariso co huachi quénanconinhué'.

²¹ Napohuachina, ya'huéhuano'sa natanin:

—Monshihuanté sanapi Inain ira pirayan huénsèyantèrinso': ¿Intohuata pa'nin? itérin.

—Co isèqué monshihuanté sanapi ya'huérinhué', itopi. ²² Napotohuachina, Cota ya'huérinqué huéantarahuaton, itiintarin:

—Co'chi sanapi quénanconahué' paya. Ya'huéhuano'santa': “Co isèqué monshihuanté sanapi ya'huérinhué',” itèrinaco, itérin. ²³ Napotohuachina, Cotari itapon:

† 37:36 Copirno catahuapisopitaso': Naporo tahuéri'sa macayora'piapi.

—Ma'ta pini. Noyatapon. Quètèrahuësopita yamapachin, main nipachin. Ina marè' nanan ocoihuatèhuaso', piyapi'sa tèhuaponènpoa'. Nanichi chipoa'huaya a'patochinpirahuè', co quèmarì quènanconanhuè', itèrin.

²⁴ Cara yoqui quèran pochin, Cota sha'huaitapona huècapaipi:

—Shiparin Tamara itèrèhuaso', monshihuanin. Napoaton iporasos' cayorin huachi, itopi. Natanahuaton Cotaso', no'huaitaton yai ténin:

—jOcoirahuatoma', a'pèco chimiin! ténin. ²⁵ Ya'huèhuano'sari Tamara a'pècaso marè' ocoirapirinhue', inaso shiin nanan a'patèrin: "Iso sicho po'moitèra pè'natèrinsorè chachin nininso' hua'anèn, napotèrinco. Iso huaranta', inanquèn chachin ni'ton, noya nicaton nohuitèquè'," itèquè', itèrin. ²⁶ Cotaso', shiini a'patèrinsopita nohuitahuaton, naporin: "Tèhuèenchachin caso co noyahue' ninahuè'. Co Sira acoantatohuè', tèhuèrahuè. Inaso nipirinhue', noya noya ninin," ténin. Naporo quèran huarè' Cotaso', co huachi onporo tèranta shiin tēcariantarinhue'.

²⁷ Tamara huacaso nanihuachina, catopia'huaya hua'huatopi. ²⁸⁻²⁹ Nasitapona napopi: A'na'ton imiria'huain ocoirin. Napohuachina ahuaitiona'piri, quèhuan pi'shiquè, tonpotanpatèrin. "Iso'ton hua'huacharin," ta'ton, napotèrin. Napopirinhue', hua'huashaso tanpara'huain po'moantarin. Shiarahuaton a'naso', nasitochanin. Napoaton ahuaitiona'piri nininèn acotèrin: Parisi* itèrin. "Ya'copirinquènso inquirahuaton, pipiran," itahuaton, inapochin nohuitèrin. ³⁰ Quèhuan pi'shiquè tonpotanpatèrinsos', ina piquèran hua'huatèrin. Inaso' nohuitaton: Saro itèrin.

39

Hua'an sa'ini, Cosi apirinsos'

¹ Sha'huiteranquèmaso chachin Cosiso', Ismaïro nicatono'sari Iquipito no'paquè quèpapi. Inaquè a'nara Iquipito quèmapi Potihuario itopiso' pa'antopi. Inaso', Iquipito copirnorì catahuacaso marè' acorin. Capitan ya'conaton, copirno a'paipisopita sontaros' camairin. ² Cosiso napotopirinhue', Siniorori co naniantèrinhuè'. Inari catahuarin ni'ton, hua'anèn pèinènquè noya yonquiaton yacapatèrin. Noya nicaton, noya ya'huèrin. ³ Cosiso', Yosèri catahuarin. Hua'anèni ina nicaton: "Nani ma'sha Cosi nipachina, Yosèri catahuarin ni'ton, noya pipitèrin," ténin. ⁴ Napoaton pa'yatèrin. Pa'yataton, acorin catahuacaso marè'. "Ma'pitasona ninahuèquè, quèma catahuaponco," itèrin. Naporahuaton, ya'ipi piyapinènpita camaiaton asacatacaso marè' acorin. Ya'ipi ma'shanènpitanta a'paicaso marè' acorin. ⁵ Ina acorin quèran huarè', Siniorori Potihuario catahuamiatèrin. Cosi noya nicaton, napotèrin. Pèinènquènta ma'sha nipachina catahuarin. Iminènquènta sacatohuachina, sha'topiso' noya noyatèrin. ⁶ Cosiri ya'ipi ma'shanènpita noya a'patèrin ni'ton, co huachi ma'marè tèranta yonquiárinhuè'. Topinan noya coshatárin huachì.

Cosiso', noyapin noyapin ni'tomantarin ni'ton, ya'ipi quèran pa'yatopi. ⁷ Napoaton co hua'quiya quèranhuè', hua'anèn sa'ini ni'sárin quèran noyarin huachì. A'na tahuèri itapon: —Huèquè pa'a quèmaso inapoquè', itèrin. ⁸ Napotopirinhue', Cosiso co pi'pisha tèranta nohuantèrinhuè'. Napoaton itapon:

—Ni'què siyora, pi'pian sha'huichinquèn topirahuè: Hua'anèhuè ya'ipi ya'huètèrinsopita a'paia'huaso marè' acorinco. Cari ya'ipi a'paia'huè ni'ton, co ma'marè tèranta yonquiárinhuè'. Natèrinco ni'ton, sano cancantèrin. ⁹ Chini chiniquèn nanan quètèrinco iso pèiquè camaita'huaso marè'. Naporahuaton, hua'anèhuè co ma'sha tèranta apiratèrincohuè'. Quèmasáchin tèhuèenchinso' sa'inquèn ni'ton, apiratèrinco. Napoaton, co caso pi'pian tèranta nohuantèrahuè' pa'pi co noyahue' nininso' nicaca'huaso'. jNaporahuaton quèmarè' co ninahuè naporini, co Yosè natètohuè', pa'pi oshahuainto'huè'! itèrin. ¹⁰ Napotopirinhue', sanapiriso Cosi ichiquèhuèncasos' marè' nani tahuèri apisárin. Inaso napoaponahuè', co pi'pisha tèranta nohuantèrinhuè'.

¹¹⁻¹² A'na tahuèriso nipirinhue', Cosi pèiquè sacatapon ya'conin. Naporo' co a'napita ya'huèasoihuè ni'ton, sanapiso Cosi so'huianarinso matèrin. Inapotaton:

—Huèquè pa'a quèmaso inapoquè', itèrin. Napotopirinhue', Cosiso niso'huianatèrinso pa'coirahuaton, ta'arin.

¹³⁻¹⁵ Ina patèrinso ni'sahuaton, sanapiso yanonpinin. Yanonpinaton chiniquèn huiyo ténin. A'napita piyapinènpita pèracaso marè' naporin. Huè'pachinara, itapon:

—jNi'cochi iso! So'yahuè a'nara iprio piyapi quèshiantèrinpoa' tapiinpoaso marè'. Ya'conahuaton masapirincóhuè', canpita huècacamaso marè' caso chiniquèn huiyo ténahuè. Ina natanaton, ta'arè'nachin pipirin. jNiso'huianatèrinsonta', patèrin! itèrin.

¹⁶ Piyapinènpita napotahuaton, Cosi niso'huianatèrinso' taparin. So'in huècaquè huarè' taparin. ¹⁷⁻¹⁸ Ina huè'pachina, piyapinènpita sha'huiterinso chachin inanta sha'huiterin:

* 38:28-29 Parisiso': Pasoarinso' tapon naporin.

—Iprío piyapi quënanso', patoananëhuëquë ya'conahuaton masapirincohüè'. Chiniquéñ huiyo topatora, a'porahuatonco ta'arin. Niso'huianatërinson'ta', patërin. ¹⁹ ¡napotërinco piyapinën! itërin.

Sa'ini sha'huítërinso' natanahuaton, Cosi hua'anënso pa'pi no'huítërin. ²⁰ Cosi macacaiso maré' piyapinënpita camairin. Nani mapachinara, tashinan pëiquë po'mopi. Copirno tëhuëtópisopita ya'huëapiquë po'mopi. ²¹ Tashinan pëiquë po'mopirinahuë', Seniororiso' co Cosi naniantërinhuë'. Nosoroaton catahuaantarin ni'ton, tashinan pëi hua'ani, noya nica-ton pa'yatërin: “Cosiso, nóya hui'napi,” ta'ton, noya ni'nin. ²² Napoaton catahuacaso maré' acorin: “Quëmari a'napita prisoro'sa, a'paiaran,” itërin. Napoaton Cosi camaitërinso'ráchin tashinan pëiquëso', prisoro'sa nipi. ²³ Cosi camaitohuachina tashinan pëiquë, noyasáchin sacatopi. Napoaton tashinan pëi hua'anso', co huachi Cosi sacatërinso' ni'sárinhuë': “Seniorori chachin Cosiso catahuarin ni'ton, ma'sona nipachina, noya pipitërin” ta'ton, naporin.

40

Hua'ano'sa hua'napiso', Cosiri no'tëquëñ sha'huítërinso'

¹ Ina piquëran cato hua'ano'sari Iquipito copirno tëhuëtópi: A'naso', copirno huino o'shitona'piro'sa hua'an. A'nanta', ina maré chachin pan nina'piro'sa hua'an. Cato chachin copirno tëhuëtópi. ²⁻³ Napoaton copirnori inapita no'huirín. No'huiton tashinan pëiquëtacaiso' camaitërin. Napohuachina cato chachin inaquë po'mopi. Ina tashinan pëiso', copirno a'pairsinopita capitan pëimënquë ya'huërin. Cosi ya'huëarínquë chachin po'mopi. ⁴ Copirno a'pairsinopita capitaniso', Cosi itapon: “Isopita cato hua'ano'sa quëmari noya a'paiton, catahuaquë,” itërin. Inapotohuachina inapita hua'ano'saso', hua'qui inaquë ya'huëpi.

⁵ A'na tashiso nipirínhuë', cato hua'ano'sa chachin, hua'napi. A'naya a'naya hua'napiso', co inachachin tapon hua'napihuë', nisha nisha tapon hua'napi. ⁶ Tashíramiachin Cosiriso nicapon huë'pachina, sëtápi quënanquirin. ⁷ Napoaton, cato chachin natanin:

—¿Onpotomata iporasó' pa'pi sëtëramaso pochín ya'norama? itërin.

⁸ —Catocoi chachin hua'napiraihuë', co insonta ya'huërinhuë' ma'sona tapon hua'naraiso anitotiincoiso', itopi.

—¡Yosë mini nanitërin ma'sona tapon hua'narësopita anitotiinpoaso! Sha'huítoco hua'naramaso', itërin.

⁹⁻¹⁰ Napotohuachina o'shina'piro'sa hua'anso', hua'narinso Cosi sha'huítërin:

—Huë'ëhuëquë a'nara opa ya'huë ni'nahuë, cara së'pahuaninso'. Nicasoco chachin, papo së'patarin. Papo së'patahuaton, yancotarin. Yancotërinquëranchin nitërinso'pita cayarín. ¹¹ Ina pirayan canta', huaaron o'orinso' minënën së'quëato, huaniárahüé. Opa cayarínso masahato, huaaron o'oringuë shí'shirahuë. Inapotahuato huaaron ihuëtërahüé. Ihuëtóhuatora ma'parinco huachi, itërin. ¹²⁻¹³ Napotohuachina, Cosiri itapon:

—Naporinchi paya. Ma'sona tapon hua'naranso sha'huichínquën: Cara së'pahuaninso', cara tahuëri tapon naporin. Cara tahuëriya quëran, huaaronso' quëma tëhuëranso' yonquiantarin. Nanan anoyatahuatënguën naquëranchin acoantarinquën ina maré' sacataantacaso'. Iráca naporanso chachin naquëranchin o'shitaantaran huachi. Ina tapon, ina pochín hua'naran. ¹⁴⁻¹⁵ Inapotohuachínquën, canta nosoroatonco yonquico. Ocoincoso maré' huaaron sha'huítëquë'. Ipríoro'sa ya'huëpiquë caso ya'huëpirahuë', topinan quëran no'huitonaco pa'ainaco. Co manta onporahuë ni'ton, co tashinan pëiquë ya'huápa'huaso ya'huërinhuë'. Napoaton nosoroco canta', itërin.

¹⁶⁻¹⁷ Napotohuachina, copirno maré' pan nina'piro'sa hua'anta': “Noyachi sha'huítërin paya,” ta'ton, hua'narinso Cosi sha'huítërin:

—Canta nipirínhuë', iso pochín hua'narahuë: Cara ya'huiri pan acoinanquë pitëmotorahuato, huiritón pano'sa quëpárahüé. Ya'natontarinso acoinanquë, nisha nisha cashi cashin pano'sa copirno maré' ya'huërin. Napoapnahuë', inairaro'sa huë'sahuatona pitëmotorahuë quëran capitarinaco, itërin. ¹⁸ Napotohuachina, Cosiri itapon:

—Cara pan acoinanso', cara tahuëri tapon naporin. ¹⁹ Cara tahuëriya quëran, huaaronso' quëmanta tëhuëranso' yonquiantarin. Naporo chachin piyapinënpita camaiapon: “Non-inquë huënguëconorahuatoma', naraqüë pé'téncó chimi'in,” itapon. Inapotohuachinën, chanaro ca'téro'sari noshanën capona', itërin.

²⁰ Cara tahuëriya quëran, huaaron hua'huatërinso tahuëri nanirin. Naporo' ya'ipi catahuarinsopita hua'ano'sa ichicapacancanacaso maré', panca pita ninin. Ya'ipi përarinsopita ni'tonënguë huaaronso' camaitërin: “Cato hua'ano'sa chachin tashinan pëi quëran ocoico,” ténin. ²¹ O'shina'piro'sa hua'anso', naquëranchin asacataantarin. Napoaton naquëranchin iráca pochín huaaron o'shitaantarin. ²² Pan nina'piro'sa

hua'anso nipurinhué', huaraoni piyapinépita camairin naraqüé pé'ténacaiso maré': "Noninqué huénquéconorahuatoma', tēpaco'" itērin. Cosiri sha'huitērinsó chachin nitopi. ²³ O'shina'piro'sa hua'aniso', Cosiri catahuacaso maré' sha'huitērinsó', naniantērin. Inapoaton co catahuarinhué'.

41

Huaraon hua'nahuachina, Cosiri no'téquēn sha'huitērinsó'

¹ O'shina'piro'sa hua'an, tashinan péi quēran pipirinsó' nani cato pi'ipitērin. Naporo' huaraon chachionta hua'narin. Niroi' yonsanquē huaniarin nihua'narin. ² A'nanaya ni'pirinhué', canchisé ohuaca' Niroi' quēran pipirapi ni'nin. Pa'pi amoshináchin pipirapi. I' quēran pipirahuatona', shi'shinamatēro' huáncana coshatapi. ³ Ina quēran niantapirinhué', canchisé chachin Niroi' quēran pipirapi ni'nin. Inapitasó' capa nishinahuēn nansēyaráchin niconpi. Pipirahuatona' i' yonsanquē a'napita ohuacaro'sa pirayan huanirapi. ⁴ Nicaso chachin, inapitasó', amoshino'sa pashica ta'papi. Inapotatona', canchisé chachin pé'yaquē huaré' ca'miatopi. Naporo' huaraonso' capayatērin. ⁵ Naquēranchin hué'ēantapirinhué', hua'naantarín. Canchisé trico moto' noya noyatērinsó' a'na nanquéáchin nitērin ni'nin. ⁶ Inapita pirayan, canchisé chachin pipiantarin. Inapitasó' pi'iri ahuiquitērinso pochin ya'nopi. ⁷ Inapitanta noya noyatērinsó nipsisopita pashica ta'papi. Inapotatona pé'yaquē huaré' ca'miatopi. Naporo chachin huaraonso' capayataantarín. Capayatahuaton: "Co ipora topinan ina pochin hua'narahué," tēnin.

⁸ Tashiramiachin huaraonso' hua'narinso yonquiaton, co napion cancantērin. Napoaton piyapinépita camairin ya'ipi Iquipito no'paquē ninotona'piro'sa huécacaiso maré'. Quirica nitotoro'santa amatērin. Inapita hué'pachinara, hua'narinso' sha'huitērin. Sha'huitopirinhué', co incari tēranta nanitērinhué' ma'sona tapon hua'narinso sha'huitacaiso'. ⁹ Naporo huaré' o'shitona'piro'sa hua'an Cosi yonquirin. Ina yonquiaton huaraon itapon: "Ipora huaré' yonquirahué ma'sona i'hua chachin nica'huaso' nininsó'. ¹⁰ Quēmaso' chiniquēn nanantēran. Caso piyapinēncó nipurahué' sha'huitaranquēn. Pan nina'piro'sa hua'anoco chachin, iráca no'huitoncoi tashinan péiqué apo'motērancoi. Inaso' tashinan péi', a'pairinēnquēnsopita capitan péinēnqué ya'huērin. ¹¹ A'na tashiso' catocoi chachin hua'narai. A'naya a'nayacoi nisha nisha tapon hua'narai. ¹²⁻¹³ Inaqué chachin quiyaro'coi a'nara iprio hui'napi ya'huéarin anta'. Inaso' ina capitani chachin, asacatacaso maré' pa'anin. Hua'naraiso sha'huitohuatēira, ma'sona tapon naporinsó no'téquēn sha'huitērincoi. Sha'huitērincoiso chachin caso naquēranchin asacataantaranco. A'naso nipurinhué', noninqué ahuénquéconatahuaton atēpatēran," itērin.

¹⁴ Inapo sha'huitohuachina, copirnosó Cosi macontacaso maré' piyapinēn a'parin. A'naroáchin tashinan péi quēran ocoipi. Cosiso niya'itahuaton, nitaparin. Noya nininsó' a'mosahuaton, huaraon nicapon pa'nin. ¹⁵ Canconpachina, huaraoni itapon:

—Caso hua'napurahué', co insonta nanitērinhué' ma'sona tapon hua'narahuésó sha'huitiincosó'. Quéma tēhuénchinso' nitotēran, topi natantērahué, itērin.

¹⁶ —Co caora nohuanton nitotērahué'. Quéma piyapinēncó ni'to, Yosé chachin anitotohuachinco, sha'huitaranquēn. Ma'sona noya nicacaso maré', sha'huitaranquēn, itērin.

¹⁷ Napotohuachina huaraoni itapon:

—Hué'ēhuéqué Niroi' yonsanquē huaniárahue hua'narahué. ¹⁸ Naporo chachin, canchisé ohuaca' pa'pi amoshináchin nipsisopita, i' quēran pipirapi. Pipirahuatona shi'shinamatēroquē coshatapi ni'nahué. ¹⁹ Ina quēran canchisé chachin pipiantapi niantarahué. Capa nishinahuēn nansēyaráchin pipirapi. ¡Co onporo tēranta ya'ipi Iquipitoquē ina pochin nipsisopita ni'chinahué!' ²⁰ Nicasoco chachin, inapitasó', amoshino'sa pashica ta'papi. Inapotatona canchisé chachin, pé'yaquē huaré' ca'miatopi. ²¹ Pé'yaquē huaré' caponarahué', co manta ca'pisohué pochin ya'nopi. Naporo capayatērahué.

²² Hué'ēantapirahué', naquēranchin hua'naantarahué: Hué'ēhuéqué Canchisé trico moto' noya noyatērinsó' a'na nanquéáchin nitērin ni'nahué. ²³ Inapita pirayan, canchisé chachin pipiantarin. Inapitasó' pi'iri ahuiquitērinso pochin ya'nopi. ²⁴ Inapirinta noya noyatērinsó nipsisopita pashica ta'papi. Inapotatona pé'yaquē huaré' ca'miatopi ni'nahué. Ninotona'piro'sa sha'huitopirahué', co insonta nanitērinhué' ma'sona tapon naporinsó', sha'huitiincosó', itērin.

²⁵ Napotohuachina, Cosiri huaraon itapon:

—Caso quéma piyapinēncó nipurahué', sha'huitaranquēn: Catoro hua'naransó', a'naichin tapon hua'naran. Ina quēran Yosé chachin anitotērinquēn ma'sona ina nicacaso' yonquirinsó'. ²⁶ Canchisé ohuaca' noyápiachin nipsisopita, canchisé pi'ipi tapon hua'naran. Canchisé trico moto' noyápiachin nipsisopitanta', ina chachin tapon naporin. ²⁷ Canchisé ohuaca' capa nishinahuēn nansēyaráchin nipsisonta', hua'naran. Inapitasó', amoshino'sa

piqueran pipipi. Inapitana canchisé pi'ipi chachin tapon naporin. Ina pochachin noya noyatérinso' trico moto' pirayan, canchisé chachin papoantarin hua'naran. Pi'iri ahuiquitérinso pochin ya'nopisopitanta', ina chachin anitotérinpoa'.²⁸ Napotéranquénso chachin mini nisarin. Piyapinénco nipirahué', Yosé ma'sona yanininso nani sha'huítéranquén.²⁹ Yosé nohuanton canchisé pi'ipi iso Iquipito no'paqué nani ma'sha noya noyatapon. Co manta pahuanponhué'.³⁰⁻³¹ Ina piqueranso nipirinhué', canchisé pi'ipi chachin panca tanarotapi. Napoaton co huachi inso tēranta', Iquipito no'paqué noya ya'huérinso yonquiarinhué'. Pa'pi pahuantomiatapi ni'ton, co huachi iso no'paqué noya ya'huaponahué'.³² Caso piyapinénco nipirahué' sha'huitaranquén. Nani Yosé yonquirin inapocaso'. Naporahuaton co hua'quiya quéranhué' naniarin. Napoaton ina nohuanton, catoro inachachin hua'naran.

³³⁻³⁴ Inapocaso ni'ton, a'nara quémapi yonquínahuan ni'ton, noyá nitotérinso' yoniqué'. Ya'ipi iso no'panénqué ya'huépisopita camacaso maré' acoqué'. Naporahuaton, chirinchiro'sa acoqué' ya'ipi hua'anéntéranqué pa'ina'. Cosharo yontonacaiso maré' pa'ina'. Noya noyatacaiso' pi'ipiro'saqué yontoina'. A'natérápo costaro quéran, a'na costarora ma'pachina'. Ya'ipi Iquipito no'paqué inapo'ina'.³⁵ Naporó' pi'ipiro'saqué trico yontonpiso', niqué tapaina'. Quéma chachin anitotahuaténén, ninanoro'saqué tapaina'. Tanaro tahuéri'sa canquihuachina, capacaiso maré' inapo'ina'.³⁶ Inapohuachina', Iquipito no'paqué trico tapapinan ya'huapon. Canchisé pi'i tanarotacaiso canquihuachina, ina ca'sapi huachi. Ina capatona', ya'ipi iso no'paqué ya'huépisopita co chiminaponahué', itérin.

Copirno ya'huérenamén camaitacaso maré' Cosi acopiso'

³⁷ Cosi yonquirinso natanahuatona', huaaronso hua'ano'sapitaré chachin: “¡Ma nóyacha yonquirin paya!” topi.³⁸ Napoaton huaaronso' piyapinénpita itapon:

—Iso quémapiso', Yosé ispiritonéni chachin ya'coancantérin. Co onporonta a'na quémapi iso pochin nininso' ina sacato nicacaso maré' quénanarihuahué', ténin.³⁹⁻⁴⁰ Piyapinénpita napotahuaton, Cosi itapon:

—Co a'na quémapi quémá quéran yonqui yonquínahuan ni'ton, noya noya nitotérinso ya'huérinhué'. Yosé chachin ya'ipi inapita anitotérinquén. Napoaton carinquén acoaranquén péinèhuéqué, ya'huérenamèhué camaitacaso maré'. Ya'ipi piyapinèhuépitanta natéinèquénso ya'huérin. Copirnoco ni'to, casáchin quémá quéran chini chiniqué nantarahué'.⁴¹ Ni'qué'. Ipora tahuéri carinquén acoaranquén ya'huérenamèhué ya'ipi Iquipito no'pa' hua'anéntacaso maré', itérin.

⁴² Napotahuaton huaaronso', imisiringué sicho po'moitéranén po'morinso' ocoirin. Ina ocoirahuaton Cosi imisiringué po'motérin. Inapotahuaton, piyapinénpita camairin: “Noya noya rino pi'shi quéran né'meté nipiso' a'motoco". Naporahuaton, oseté oro quéran nipiso', apé'péconotoc'.⁴³ Ina quéran, toronanèhuéqué pa'patora, imaquirinso toronanqué ananpéco'. Inapotahuatoma', quépaco'. Ina quépaséma', piyapinèhuépitari chiniqué sha'huina': ‘¡lsonco!’ tēra'ina’, itérin. Ina pochin copirnorí Cosi acorin ya'ipi Iquipito no'paqué, camaitacaso maré'.⁴⁴ Ina piqueran huaaroní Cosi itaantapon:

—Ca mini copirnocoso nipirahué', co inso tēranta iso no'paqué inaora nohuantérinso' nisarinhué'. Naniyarín quéran huaré' ma'sona nicacaso', quéma camaitaran, itérin.

⁴⁵ Copirnorí, Cosi Iquipito nananqué nisha nininén acotérin: Sahuinato-paniya, itérin. Naporahuaton Potihuirá hui'nin Asina itopiso' acoantérin. Potihuiraso', On ninanoqué corto hua'an ya'conin. Ina pochin Cosi, ya'ipi Iquipito no'pa' hua'anéntacaso maré' acopí.

⁴⁶ Cosi cara shonca pi'ipitohuachina, Iquipito copirno maré' caniaritérin sacatocaso'. Nani acohuachina, huaaron nontahuaton caniaritérin ya'ipi Iquipito no'pa' pa'tacaso'.

⁴⁷ Canchisé pi'ipi noya noyatacaiso' pi'ipiro'saqué, hua'huayátérahúé coshoro noyatérin.

⁴⁸ Cosiri ya'ipi trico tapacaiso nininso', ma'patérin. Ma'pataton, ninanoro'saqué taparin. Canchisé pi'ipi naporin. Nani ninanoro'saqué trico taparin. Ina pirayan imino'saqué sha'pisopita mapiso', taparin.⁴⁹ Pa'pi notohuaro' trico Cosiri ayontonin. Maré yonsanqué inotérahua ya'huérinso pochin ayontonin. Pa'pi notohuaro' ni'ton, pichirápirinahué', co onpo pichichináchinhué' nipachina, tananpitopi huachi.

⁵⁰ Co'huara tanarotacaiso caniarichátérasohué', Cosiso cato hui'ninpita ya'huétérin.

⁵¹ Paninanso' Manasisi itérin: “Yosé chachin parisitérahúeso', quémopinèhuépitanta, inapita ananiantérinco,” ta'ton, ina pochin hui'nin nohuítérin.⁵² Ina quéran niantarinsoso', Iprain itérin. “Yosé nohuanton parisitérahúeso' no'paqué chachin noya noya acorinco,” ta'ton ina pochin hui'nin nohuítérin.

⁵³ Canchisé pi'ipi Iquipitoqué ma'sha noya noyatacaiso' pi'ipiro'sa', na'huérin huachi.

⁵⁴ Naporó' Cosi naporinso chachin, tanarotacaiso caniaritérin. Canchisé pi'ipi chachin naporin. Ya'ipi a'napita no'paro'saquénta', tanarotopi. Iquipitoquéráchin coshoro tapapinan ya'huérin.⁵⁵ Iquipito ya'huéhuano'santa cosharorí pahuantohuachinara, huaaron paapapi.

Trico natanacaiso marè' paapapi. Natanpachinara, huaaraoni ya'ipi iquipitoro'sa itapon: "Paatoma', Cosi nontoonco'. Ma'sona itohuachinquëma', ina nico'," itërin. ⁵⁶ Ya'ipi Iquipito no'paquë piyapi'sa tanarotacaiso caniaritohuachina, Cosiso chirinchiro'sa camairin: "Cosharo taparëhuaso pëiro'sa i'soatatoma', ya'huëhuano'sa pa'antoco'," itërin. Aquë aquëtë tanarotapi ni'ton, pa'antapi huachi. ⁵⁷ Naporahuaton ya'ipi parti quëran huë'sapi. Cosi trico taparinso' pa'antacaiso marè' Iquipitoquë huë'sapi. Co inso no'paquë tëranta', coshoro noyatërinhuë' ni'ton, naporapi huachi.

42

Cosi iinpitanta Iquipitoquë pa'piso'

¹ Iquipitoquë trico pa'anacaso ya'huërinso', Cacoponta' nataantërin. Ina natantahuaton, hui'ninpita itapon: "¡Co topinan nini'sápamaso ya'huërinhuë'! ² Nani sha'huëtërinaco Iquipito no'paquë trico pa'anacaso marè' ya'huërinso'. Napoaton inaquë pa'matoma', pa'amaco'. Ama tana tiquiinpoaso marëhuë' inapoco'," itërin

³ Pa'pini napotohuachina, Cosi iinpitaso', shonca ya'pi trico pa'anapona Iquipitoquë pa'pi. ⁴ Mincaminso nipirinhüë', pa'pini co nohuantërinhuë' a'pacaso'. Inaso', Cosi iin miachin. Ina yo'nanquëranchin pipipiso'. "Pa'ninquë tapona ma'sha yaonpoápirinhüë'," ta'ton, co yaa'parinhüë'. ⁵ Cacopo hui'ninpitaso', a'napita piyapi'sarë' pa'pi. Ya'ipi Canaan parti tanarotopi ni'ton, notohuaro' pa'mapi.

⁶ Nani sha'huëtëranquëmaso chachin Cosiso', huaaron ya'huërenamën ya'ipi Iquipitoquë camaitarin. Naporahuaton ina camaitohuachina, ya'ipi parti quëran huë'pisopita, trico pa'antapi. Iinpitanta camahuachinara, nontacaiso marè' isonpi quëran no'paquë huarë' monshorahuatona', moshai. ⁷ Ipora quënanapon chachin Cosiso', iinpita nohuëtërin. Nohuëtaponahuë', co nohuëtërinhuë' pochin ninin. Napoaton no'huëtatë pochin co yashinhüë' nontërin:

—¿Canpita po'? ¿Intoparanta huë'nama'? itërin.

—Canaan parti quëran, trico pa'anapoi o'marai, itopi. ⁸ Cosiriso iinpita nohuëtërin. Inapitariso napoaponahuë', co ina nohuëtipihuë'.

⁹ Naporo' Cosiso', iráca hua'naton iinpita sha'huëtërinso' yonquirin. Ina yonquiaton itapon:

—Canpitaso', nëhuëtona'pirosanquëma tënahüë. No'panëhuëi insëquësona co noya a'paipinanhuë' ni'camaso marè' huë'nama', itërin.

¹⁰⁻¹¹ —¡Co sinioro inacoihuë'! Quiyaso' quëma piyapinënpita pochin ninai. Tricoíchin pa'anapoi o'marai. Ina tataquëranchin ya'ipicoi ninai. Co onporo tëranta nëhuëtchinaihuë', itopi.

¹² —Nonpiánama'. No'panëhuëi insëquësona co noya a'paipinanhuë' ni'camaso marè' huë'nama' ipora, taantarin Cosiso'. ¹³ Napotopirinhüë', inapitariso itapona':

—Quiyaso' quëma piyapinënpita pochin ninai. Ya'ipiya quëran ina tataquëranchin, shonca catocoi ninai. Canaan parti ya'huërai. Hua'hua nininsoso', tatarë' quëparitërin. A'naso nipirinhüë', ayarin, itaantapi.

¹⁴⁻¹⁵ —¡Nani napotëranquëma! Canpitaso' nëhuëtona'piro'sanquëma tënahüë. Iyaparima hua'hua nininso quëcama huarë', no'tëquën nonamaso' nitotarahüë. Huaaron ya'huërin ni'ton, no'tëquën nontaranquëma'. Co ina quëpatamahüë', co onporonta isëquëran pipiaramahuë'. ¹⁶ A'naquëma paaton maconta'in. A'napitanquëmaso nipirinhüë', tashinan pëi ya'contarama'. Ina huë'pachin, naporo huarë' naporamaso natëaranquëma'. Co'so' huë'pachinhüë', tëhuëenchachin nëhuëtona'piro'sanquëma'. ¡Huaaron ya'huërin ni'ton, no'tëquën nontaranquëma'! itërin.

¹⁷⁻¹⁸ Cara tahuëri Cosiri iinpita tashinan pëiquëtërin. Inapotopirinhüë', nontaantarin:

—Canta Yosë të'huatërahüë. Iso pochin nipatama', co tēpaaranquëmahüë'. ¹⁹ Tëhuëenchachin noya nina'piro'sanquëma nipatama', a'naquëma tashinan pëiquë quëparichin. A'napitanquëmaso nipirinhüë', quëmopinëma cacacaiso marè' trico quëpatoma', panantaco'. ²⁰ Ina quëran, no'tëquën nonamaso' nitotahuaso marë', iyaparima hua'hua nininso quëshimaco. Co'so' quëmahuatamahüë' tēhuëenchachin chiminarama', itërin. Napotohuachina: "Noyapa'," topi. ²¹ Napoaponahuë', inahua capini ninontopi:

—Tëhuëenchachin canpoaso' iráca pa'pi co noyahüë' ninëhua'. Iya'hua ma'sha onpotohuatëhuara, nosorochináchin nontopirinpoahuë', co nosororëhuahuë'. Co napion ancantërinso nicarihuarahüë', co tahuëretërehuahuë'. Napoaton iporaso' canpoanta', po'sarëhua huachi, nitopi. ²² Napohuachinara, Nopinori itapon:

—Co'ta carima': ¡Ama napotocosohüë'! itopiranquëmahüë', co natëramacohüë'. Napoaton iporaso' canpoanta', tēpatona'pi i'huëretopiso pochin nitarinënpoa', itërin. ²³ Inapitaso',

Cosiri ya'ipi nataninso' co nitotopihué'. Iquipito nanan quéráchin nontërin ni'ton, napopi. Nontohuachina, a'nari inahua nonpique' ohuërin ni'ton, co nitotopihué'.

²⁴ Iinpita ninapotapiso natanahuaton, Cosiso amashamiachin pa'sahuaton, na'nërin. Na'nëi' cacotohuachina, huëantarín. Huë'sahuaton iinpita ni'tonëncuë piyapinëpita camairín Simion macatona tonpocaiso'. ²⁵ Ina quëran camaitaantarín: "Costaronënaquë trico po'motoco'. Coriqui pahuërëtopisonta', inaquë chachin po'moantaco'. Naporahuaton, cosharo caracaiso marënta quëtoco'," itërin. Camairinso chachin piyapinëpita nipi.

²⁶ Inapotohuachinara, moranënaquë triconëna a'mitahuatona', ya'huëpi'pa' panantapi huachi. ²⁷ Huë'ëcaiso nininguë canconpachinara, a'naso', moranën a'cacaso marë' costaronën i'shiritërin. Inapotopirinhue', trico marë' coriqui pahuërëterinso' quënanin. Ina quënanaton, pa'yanin. ²⁸ Pa'yanaton, iinpita itapon:

—Ni'cochi. ¡Trico marë' pahuërëterahuëso', ayantaantarínaco! ¡Costaronëhuëquë chachin quënanahuë! itërin. Iinpitaso natanahuatona', pa'pi pa'yanpi. Pa'yanahuatona', inahua capini ninontapi: ¡Yosë ana'ntarínpoa ni'ton, co pahuërëtanpohanuë' trico quësarín! Nitopi.

²⁹ Ya'huëpiquë cancostahuachinara, ya'ipi napopiso pa'pina sha'huitopi:

³⁰ —Iquipito no'pa' hua'anquë camahuatoira, co yashinyántërahuë' nontërincoi. "Canpitaso', nëhuëtona'piro'sanquëma ipora," itërincoi. ³¹⁻³² Napotopiríncoihuë': "Co quiyaso' inacoihuë'. Co onporonta nëhuëtchinaihuë'. Ina tataquëranchin shonca catocoi ninai. Hua'hua nininso', Canaan parti tatarë' quëparitërin. A'naso nipirinhue', ayarin," itërai. ³³⁻³⁴ Napotohuatoira, itaantaríncoi: "A'naquëma isëquë quëparichin. A'napitanquëmaso nipirinhue', quëmopinëma capacaiso marë' trico quëpatoma', panantaco'. Napoaponahuë', iyaparima hua'hua nininso' quëshimaco. Naporo huarë' co nëhuëtónapiro'sanquëmahue' ninamaso' nitotarahue'. Ina nitotohuato, iyaparima quëparitërinso' ocoitaranquëma'. Nisahuatón, noya huachi nanitarama iso no'paquë pa'anamaso'," itërincoi, itopi.

³⁵ Nani pa'pina sha'huitahuatona', trico ohuatopi. Ohuatohuachinara, Cosi iinpitaso', a'naya a'naya costaronënaquë, coriquinëna quënaantapi. Tanpanantëa'huayaquë ya'huëarin quënaantapi. Ina quënanatona', pa'pi pa'yanpi. Pa'pinanta pa'yanin. ³⁶ Naporo' Cacopori itapon:

—Canpitaso hui'nahuëpita tiquitaramaco. Cosi ayarin. Simionta capa. ¡Iporaso Mincanta yaquëpataantaramaco! ¡Ya'ipi inapita casa', ahuanta'huaso ya'huërin! itërin ³⁷ Naporo' Nopinori, pa'pin itapon:

—Iya'hua a'pahuatan, cari tata a'pairahuë. Co'so' quëshintahuatënquënhue', cato hui'nahuëpita nininso', nanitëran tëpamaso', itërin. ³⁸ Cacoposo nipirinhue', tapon:

—Hui'nahuëso', co onporo pa'sarinhuë'. Iin mashonën nani chiminín. Inaichin ina yo'nanquëranchin nipiso' ya'huëarin. Pa'namaquë ina ya'huërë' ma'sha onpoantahuachin, caso mashoco, sëto tëpaponco huachi, tënin.

43

Mincamin Iquipitoquë quëpapiso'

¹⁻² Canaan parti co manta capacaso ya'huërinhuë' ni'ton, aquë aquëtë tanarotapi. Nipoaton i'hua Iquipitoquë trico pa'antpiso' pë'yapi. Pë'yahuachinara, Cacoposo' naquëranchin hui'ninpita camaiantarin:

—Pa'mantatoma trico pa'amantaco', itërin. ³⁻⁵ Napopirinhue' Cotari itapon:

—Co'ta tata hua'an napotërincoiso', nani sha'huitërainquë: "Co'so' iyaparima hua'hua nininso' quëmahuatamahue', ama o'macosohue'. Ina quëmama huarë' tahuërëtaranquëma'," itërincoi. Iya'hua a'paantohuatancoi, naporo huarë' trico pa'antomarainquë. Co'so' a'paantohuatancoihuë', co pa'maarihuë', itërin.

⁶ —¡Canpitaso pa'pi co noyahue' acoramaco! ¿Ma'marë chachinta ina quëmapi sha'huitërama a'na iya'hua ya'huëtërinquëmaso'? itërin pa'pini.

⁷ —Na'con natanincoi onpo ya'huëtërehuasona nininso': "¿Nanpiárin tataparima'?" itahuatoncoi: "¿A'na iyaparimanta ya'huërin?" itomantaríncoi. Napo natanpachincoira, topinan a'panitërai. ¡Co quiyaso' nitotëraihuë': "Iyaparima hua'hua nininso' quëshimaco!", itiincoiso'! itopi.

⁸ Naporo' Cotari pa'pin itaantarín:

—Tëhuëinchachin tata nanpicaso' nohuantohuatëhua', iya'hua a'paquë pa'i. Cari a'pairahuë. A'paantohuatancoi a'naroáchin pa'sarai. Inapohuatëhua', co chiminarihuahuë'. Hui'napoapitanta', noya nanpiapi. ⁹ Iya'hua pa'pachin, cari ni'sarahue. Ma'sha onpohuachinso', ca ana'ntoco huachi. Co'so' quëshintahuatënquënhue', chiminaquë huarë' na'inarahuë. ¹⁰ I'hua chachin napotasëncuë a'pantërancoi naporini, ¡nani catoro pa'sahuatoi, huënanta'itohue'! itërin.

¹¹ Napotohuachina, pa'pini itapon:

—Co onpotacasohué' ni'quëhuaré', isopoco nipachin: Hua'an nicanacamaso maré' iso no'paquë ma'sha noya noyatërinso pita costaronëmaquë quëpaco': Parsamo nimirio, ninoi', pimo hua'sai', pimo yaqui', tanpapi nitërinso', ni'to nitërinso', inapita pi'pian pi'pian po'motahuatoma', quëpaco'. ¹² Coriquinta', catoro' pa'anacaso nanirinsó', quëpaco'. I'hua ayantërinquëmaso', inaora chachin quëtaantaco'. Tapona tëhuëatona', ayantërinquëma'. ¹³ ¡Paco nipachin! Iya'hua quëparahuatoma', hua'an nimaantarico'. ¹⁴ Yosë ya'ipi nanitaparinsó' nontarahué' catahuainquëma'. Ina nohuanton hua'an nosoro'inquëma'. Simionta nosoroaton ocoi'in. Naporahuaton, Mincanta a'painta'in. ¡Canta co hui'nahuan mashoco pochin quëparita'huaso Yosë nohuantohuachin, inapo'i nipachin! itërin.

¹⁵⁻¹⁶ Cacopo hui'ninpitaso', hua'an nicanacaiso nininsopita mapi. Ina masahuatona', coriquinta catoro pa'anacaso' nanirinsó' mapi. Naporahuaton, Mincamin quëparahuatona', Iquipitoquë pa'pi huachi. Cosi ya'huërinquë camahuachinara, nontopi. Cosiso', Mincamin quëpiso quënanahuaton, piyapinën camairin:

—Isopita pëinëhuëquë quëpaquë'. Naporahuaton a'nara ohuaca' tëparahuaton, anpiquë'. Ipora camotëchin nisahuaso', inapitaro'co coshatarahuë', itërin. ¹⁷ Napotohuachina, piyapinënso' ina inachachin ninin. Cosi iinpita ina pëinënquë quëparin. ¹⁸ Napoaponahuë', inapitaso quëpasoi pa'yanpi. Pa'yanatona inahua capini ninontapi:

—Nonpintahuatënënpoa', pëinënquë quësarinpoa'. I'hua coriqui ayantërinpoaso maré' quësarinpoa'. Masahuatënënpoa piyapinënpita pochin asacatarinënpoa'. Moranënpopitarë chachin asacatarinënpoa', nitopi.

¹⁹⁻²¹ Napoaton Cosi pëinënquë yaya'conpachinara, piyapinën itapona':

—Pi'pian sinioro nonchinquën topiraihuë'. I'hua chachionta o'mapoi, tëhuëchachin trico pa'anapoi o'marai. Pa'anahuatoí panantápiraihuë', huancopi huë'ëconaiquë, costaronëhuëi i'shiritërai. I'shiritopiraihuë', coriqui pahuëretëraiso' ya'ipi chachin costaronëhuëiquë quënanai. Napoaton quëtaanta'huinquëmaso maré' quëmantarai. ²² Incariso acomara, co quiyaso nitotëraihuë'. A'na coriquinta ipora trico pa'antohuatëinquëma', pahuëreta'huaiso maré' quëmarai, itopi. ²³ Napopirinhahuë' Cosi piyapinëniso':

—Sano cancantoco'. Ama pa'yancosohué'. Naporo' pahuëretëramaso', nani manahuë'. Yosë chinotëramaso nimara costaronëmaquë acotërinquëma'. Inachachin tataparimanta chinotërin, itërin.

Napotahuaton, Simion tashinan pëi quëran ocoirahuaton quëshirin. ²⁴ Ina quëran, ya'ipi chachin Cosi pëinënquë po'morin. Inaquë i'sha nipa'morantëcaiso maré' quëtërin. Moranënapitanta', a'carin. ²⁵ Camotëchin Cosirë' coshatacaiso', nani nitotopi. Napoaton ninapona pochin, nicanacaiso maré' quëshipiso', taparapi huachi.

²⁶ Cosi canquihuachina, nicanacaiso maré' quëshipiso' quëtopi. Naporahuatona', isonpi quëran no'paquë huaré' monshorahuatona', moshapi. ²⁷ Cosiri iinpita nontahuaton itapon:

—I'hua o'mapoma': ¿Tatahuëi ya'huëarin itëramaco pora? ¿Noya ya'huëarin? ¿Nanpiarin ipora huanta ti? itërin. ²⁸ Inapitaso' mönsho tahuatona':

—Tatahuëiso', quëma piyapinën pochin ninin. Noya ya'huëarin. Ipora huanta nani'piarin, itopi. ²⁹⁻³⁰ Cosiso yonquitopirinhué', Mincamin quënanin. Inaso iya'huain. Ina yo'nanquëranchin nipiso'. Ina tasatahuaton, natanin:

—¿Isona: "Iya'hua a'na huëshirai" tënamaso ti? itahuaton, iin itapon: "¡Yosë chachin hua'hua catahuainquën!" itërin. Inapitaso chachin iin ni'sahuaton, na'nëchinachin cantërin. Napoaton a'naroáchin patoananëinquë ya'conahuaton, na'nërin.

³¹ Na'nërinso' pa'cotohuachina, nipa'morayaton, pipiantarin. Pipirahuaton piyapinënpita camairin: "¡O'huinco huachi!" itërin. ³² Cosiso', a'na misaquë nisha o'huintopi. Cacopo hui'ninpitanta' a'na misaquë nisha o'huintopi. Iquipitoro'santa Cosirë' coshatopiso', a'na misaquë nisha o'huintopi anta'. Iquipitoro'saso', iprioro'sarë' coshatacaiso', na'in pochin ni'pi. Napoaton nisha coshatopi. ³³ Cosi iinpitaso', misaquë yahuënsëhuachinara, Cosiri a'naya a'naya sha'huítërin huënsëcaiso maré'. Paninan'ton, ahuënsërahuaton, ina quëran niantarinsó' ahuënsërin. Inapaton, huinshoin nininquë huaré' ahuënsërin. Napoaton: "Pi'ipinënpoa no'tëquën tantiarinpoa'," topi. Napoatona itohuara capini nini'pi. Nini'sahuatona', pa'yanpi. ³⁴ Cosiso inaora ca'ninso chachin, iinpitanta a'carin. Mincaminso nipirinhué' o'huintohuachinara, a'napita iinpita quëran na'con na'con acotopi. Nani coshatohuachinara, napopináchin o'opi. Inapoatona capa cancantopi.

44

Cosi, iinpita tërinso'

¹ Nani ca'pachinara, o'opachinara, Cosiso piyapinën camairin:

—Isopita quëmapi'sa costaronënaquë, trico amëntatëquë'. Naporahuaton coriquinëna pahuëretopisonta', a'naya a'naya costaronëinquë chachin acotaantaquë'. ² Minënhuë' prata

quëran nininsonta', hua'hua nininso costaronënnquë acotëquë'. Coriquinën, trico marë' pahuëretërinso' pïrayan acotëquë', itërin. Napotohuachina, piyapinënso' ina inachachin ninin.

³ Tahuëringquë pi'i pipirahuaso Cosiso', iinpita nontahuaton a'parin. Napohuachina moranënapitarë chachin pa'pi huachi. ⁴⁻⁵ Ninano quëran pipitona iinpitaso co aquëyatërasoihuë', Cosiso piyapinën itapon:

—Apira quëmapi'sa pa'piso', imaquë'. Cantonahuaton napotëquë': “¿Onpoatonta canpitaso nosoropirinënnquëmahuë', co noyahuë' ninama'? Prata quëran minë nininso', hua'anëhuë' o'oton ninorinso chachin ihuatërama'. ¡Pa'pi co noyahuëchi ninama paya!” itëquë', itërin.

⁶ Cantonahuaton piyapinënso' Cosiri sha'huitërinso chachin itërin. ⁷ Napotohuachina, inapitariso itaantapi:

—¿Ihuatërama', itërancoi ti? ¡Co'chi quiyaso onporo tëranta', inapo'itoihuë'! ⁸ ¿Co'ta Canan parti quëran huarë' coriqui costaronëhuëiquë quënanpatoira, quëshiantaranquën pora? ¿Onporahuatoita iporasoi', pratahuë nïpon, orohuë nïpon, hua'anën pëinën quëran ihuachitohuë'? ⁹ Quiyaso' piyapinënpiata pochincoi ninaí. Incoi tëranta minë quënapahuatancoi, chimüin. Quiyanta', piyapinënpiata pochin asacatocoi tënai, itopi. ¹⁰ Napotohuachina, Cosi piyapinënso' taantarín:

—Noyapa'. Naporama ni'quëhuarë', inapochinquëma nipachin. Nipirinhuë', insosona minë quënaparahuësoichin, piyapinëhuë nisarín. A'napitanquëmaso', co manta onpoaramahuë', itërin. ¹¹ Napotohuachina, a'naya a'naya costaronëna chinohuaratona', i'shiritapi huachi. ¹² I'shiritohuachina yonisarín. Paninan nininso costaronën quëran caniaritahuaton, hua'hua nininso costaronënnquë huarë', yonirín. Yoní'pachina, Mincamin costaronënnquë quënanin huachi. ¹³ Ina nicatona iinpitaso', pa'pi sëtahuatona a'moanpiso oshapi. Napohuachina, a'naya a'naya pë'pëtonëna moranënaquë a'mitahuatona', naquëranchin ninanoquë ayaimantapi.

¹⁴ Cotasoi', iinpitarë chachin Cosi pëinënnquë canconpachina, inaso ya'huëarin quënamantapi. Quënanahuatona', isonpi quëran no'paquë huarë' monshorahuatona', moshai. ¹⁵ Moshasoi', Cosiso iinpita itapon:

—¡Co'chi canpitaso yonquinahuano'sa pochinhuë ninama paya! ¡Caso chiniquënn nanantërahue' ni'ton, nito ninorahuë! itërin. ¹⁶ Napotohuachina, Cotari itapon:

—¡Tëhuënnchachin co onpo a'pania'huainso nanitëraihuë'! ¡Co naporaihuë', co ta'cahuaiso ya'huërinhuë'! Oshahuaiso', nani Yosë nitotërin. Ma'tana ya'huarai. Minënn maninsorë chachin asacatocoi, itopi. ¹⁷ Napotopirinahuë', Cosirisoi itapon:

—Co napoarínhuë'. Insosona minënnquë quënapapisoichin piyapinëhuë nisarín. A'napitanquëmaso', tatama ya'huërinquë noya panantaco'. Co insonta ma'sha onpotarínquëmahuë', itërin.

Cota, Mincamin ya'huërenamën yaquëparitërinso'

¹⁸ Cosi napohuachina, Cotari amasha ya'carirahuaton, itapon:

—Pi'pïyan sinioro nonchinquënn topirahuë. Yonquirahuëso no'tëquënn sha'huichinquënn. Quëmaso' huaraoon pochachin chiniquënn nanantëran. Napoaton ama no'huitonco ana'intaancoso marëhuë' napotarinquënn. ¹⁹ I'hua huë'naiquë, quëmaso natanancoi tatahuëi ya'huëtërincoiso'. A'na iyahuëinta ya'huëtërincoiso', natanancoi. ²⁰ Quiyarinta naporo sha'huitëranquënn: “Tatahuëi ya'huëtërincoi, nani máshoya,” itërainquënn. A'na iya'huanta hui'napi ya'huëtërincoiso', sha'huitërainquënn. Inaso', tatahuëi nani máshoya niso' hua'huatërin. Naporo chachin sha'huitëranquënn tatahuëri na'con nosororinso'. Ina yo'nanquëranchin hua'huatopisopita cato ya'huëpirinahuë', a'naso ayarin ni'ton, inaichin quëparitërin. Napoaton nosoromiatërin. ²¹ Naporo' sha'huitërancoi nohuitamaso marë' quëca'huaiso'. ²² Napotohuatancoira, sha'huitërainquënn: “Iya'huaso', co nanitërinhuë' pa'pin huëshicaso'. Huëshirin naporini, pa'pinso' sëtori tëpa'itonhuë,” itërainquënn. ²³ Napotopiranquënnhuë': “Co'so' iya'hua quëpatamahuë', co onporonta tahuëretaranquëmahuë',” itërancoi.

²⁴ Tatahuëitaquë canconpatoira, ya'ipi quëma napotërancoiso' sha'huitërai.

²⁵⁻²⁶ Hua'quimiachin quëran, tatasoi' camairincoi: “Pa'sahuatoma' trico pa'amantaco',” itopirincoihuë', quiyariso': “Co nanitëraihuë'. Iya'hua a'paantohuatancoi, naporo huarë' pa'sarai. Co'so' ina quëpahuatohuë', co hua'an tahuëretarincoihuë',” itërai. ²⁷ Napotohuatoira, tatahuëi sha'huitërincoi: “Canpita nitotërama sa'ahuëco' catoichin hua'huainso'. ²⁸ A'naso', ayarin. Napoaton naporo quëran huarë' co quënanchinahuë'. Pa'piniri ca'mara tënahuë. ²⁹ Iin ya'huëré' quëparamaquëya ma'sha onpohuachin, canpita tēhuëarama'. Canpita tēhuënnquë caso mashoco sëtō tēpaponco huachi,” itërincoi.

³⁰⁻³¹ Tatahuëso', iya'huarë' a'naichin pochin nipi. Co'so' quiyarë' pantahuachinhuë', tatahuëso chiminapon. Quiya tēhuënnquë tata mashoyaso' sëtōri tēpapon. ³² Co'huara

hué'shamátérapihué' sha'huitérahúé: "Iya'hua a'paantohuatancoi, cari ni'sarahué. Ma'sha onpohuachinso', ca ana'ntoco huachi," itérahúé. Naporahuaton napotomantarahué: "Co'so' quëshintahuaténquénhué', chiminaqué huaré' na'narahué," itérahúé. ³³ Napoaton nontaranquén natanco topirahué. Ca iya'hua ya'huérénamén quéma piyapínén quéparichi ténahué. Inaso iinpitaré', pananta'in. ³⁴ Co'so' iya'hua pantahuachinso', co caso nanitérahúé tatahuétaqué, pananta'huaso'. Tatahué ma'sha onporinso', co yani'nahué', itérin.

45

Iinpitari Cosi nohuitopiso'

¹ Ya'ipi piyapínépita ni'tonénqué Cotari nontérinso tonitohuachina, Cosiso co huachi ahuantérinhué'. Co huachi ahuantatonhué', Iquipito nananqué chiniquén nonin: "¡Ya'ipinquéma pipico'!" itérin. Napotohuachina, ya'ipi piyapínépita pipipi. Iinpitaréachin nicaso', nohuitacaiso maré' sha'huirin. ² Sha'huiton Cosiso', na'némiatarin huachi. Chiniquén na'nérin ni'ton, ya'ipi iquipitoro'sa nitotopi. Huraon péinénqué huaré' a'naquénso pa'sahuatona', sha'huitonpi. ³ Naporo huaré' Cosiso', inahuara nanaménaqué iinpita nontérin:

—¡Ca mini Cosico! ¿Nanpiárin iporahuanta tata? itérin. Napotopirinhué', iinpitariso pa'pi té'huataton', co nanitopihué' nonacaiso'. ⁴ Té'huatopirinahué', Cosiriso itapon:

—Ama iyaro'sa té'huatocosohué', ya'caritoco', itérin. Naporo huaré' iinpitari ya'caririn. Ya'carihuachinara, itaantarin:

—Ca mini iyapirimaco. ¿Co'ta iráca nicatono'sa Iquipitoqué huécasoi pa'anamaco?

⁵ Napotéramacoso maré' ama canpitaora nino'huicosohué'. Co canpitaso yonquipiramahué', Yosé chachin aquéchitiirincó. Notohuaro' piyapi'sa ananpicaso maré' aquéchitérincó. ⁶ Ipora huaré' iso no'paqué, cato pi'ipi nisarín tanarotopiso'. A'natérapo pi'i chachin, pahuanarin. Ina nápo pi'i sha'topirinahuénta', co manta nitérinso' macaponahué'. ⁷ Napotéranquémaso chachin nisarín. Yoséso nipirinhué', aquéchitiirincó. Canpitanta shiparima ya'huétiinquémaso maré' naporin. Canpita chachinta', huéhuépiro ninin quéran nicha'éinquémaso maré' aquéchitiirincó. ⁸ Inapocaso ni'ton, co canpita nohuanton isoporingué hué'nahué'. Yosé chachin a'parincó ni'ton, hué'nahué'. Ina nohuanton, huraon ayonquina'pi nica'huaso maré' ya'conahué. Ya'ipi ma'shanépita a'paiato, piyapínépítanta', camaica'huaso maré' ya'conahué. Naporahuaton, ya'ipi Iquipitoqué huraon ya'huérénamén hua'anénta'huaso maré' acorincó.

⁹ Manóton paantatoma', tata sha'huitonco': "Cosi ya'huéarin, iso pochin nanan a'patiarinquén: 'Ya'ipi Iquipito no'paqué hua'anénta'huaso maré' Yosé acorincó. Manóton o'maton, ni'quimaco. ¹⁰ Ya'ipi hui'nanpita, shia'huaro'sa', inapitaré chachin, o'maco'. Pé'tahuanémapita, ma'shanémapita, ya'ipi ya'huétérinquémaso', quiquimaco'. O'mahuatama', Cosin parti acoraranquéma'. Inapohuatama', co aquéya quéranhué' nini'sáparihua'. ¹¹ Naro'pa huachi carima cosharo quétáponquéma'. Ya'ipi hué'namaso nápo chachin co manta ichipahuantaranquémahué'. A'natérapo pi'ipi pahuanarin tanaro tahuéri'sa na'huécaso ni'ton, napotápénquéma', itoco'. ¹² Iya'huanta', canpitanta', ya'ipi narahuéso', nani natanamaco. ¹³ Chiniquén nanantato Iquipitoqué hua'anéntérahúésonta', nani ni'nama'. Ya'ipi ni'namaso' tata sha'huitonco'. ¡Manóton paantatoma tata macontaco'!" itérin.

¹⁴ Napotahuaton, iya'huain iporin. Ina iporin quéran na'nérin. Mincaminta', Cosi iporin quéran na'nérin. ¹⁵ Ina quéran Cosiso', ya'ipi iinpita noya nontaton sé'quérin. Inapitanta iporahuaton na'nérin. Ina piquéran inapitarinta co huachi té'huatatonahué', noya nontopi huachi.

¹⁶ Huraon péinénquénta', a'naroáchin nanan nincanin: "Cosi iinpita canquipi," itopi. Ina natanahuaton, huraonso catahuarinsopita hua'ano'saré' chachin noya cancantopi. ¹⁷ Noya cancantaton huaraoniso', Cosi itapon:

—Iyaro'sa sha'huitéqué', pé'tahuanénaqué trico a'mitahuatona', Canaan parti pananta'ina'. ¹⁸ Paantatona', pa'pina quéma'ina'. Ya'ipi quémopinépitaré' chachin, o'ma'ina'. O'mahuachina', Iquipitoqué noya noya no'pa' nininso', cari quétarahué. Napoaton inapitaso', iso no'paqué ma'sha noya noyatérinso'pita, capona'. ¹⁹ Sa'ina', hui'nina', pa'pina', inapita quémacaiso maré', camaiqué toronano'sa iséran quépa'ina'. Sha'huitéqué a'naroáchin hué'ina'. ²⁰ Naporahuaton, ama aquété' ma'shanénapita yonqui'inasohué'. Iquipitoqué ma'sha noya noya nininsopita, inapitari hua'anéntapona', itéqué', itérin. ²¹ Napotohuachina, Cacopo hui'ninpitaso' ina inachachin nipi. Huraon camaitérinso chachin, Cosiri toronano'sa quétérin. Naporahuaton cosharo iraqué caracaisonta', quétérin. ²² O'nanpiracaisonta', ya'ipi iinpita ananitéra'piarin. Mincaminso nipirinhué', cara pasa coriquí prata quéran nininso' quétahuaton, a'natérapo a'mocaso quétérin.

²³ Pa'pionta', shonca moraquë, noya noya ma'sha Iquipitoquë ya'huërinso', a'patontarin. Naporahuaton shonca moraquë chachin, trico, pan, cosharo', inapita a'patontarin. O'mahuachina carimacaiso marë' a'patontarin. ²⁴ Pacacaiso marë' nontohuachinara, Cosiso iinpita itapon:

—Osharan paco'. Amana iraquë nino'huíracosohuë', itërin. Napotohuachina pa'pi huachi.

²⁵ Inapitaso', Iquipito quëran pipirahuatona', Canaan parti canconpi. Pa'pina ya'huërinquë chachin canconpi huachi. ²⁶ Pa'pina nontatona sha'huitopi: “¡Cosi nanpiárin tata! ¡Nari ya'ipi Iquipito no'pa' hua'anëntërin!” itopi. Ina natanahuaton, Cacoposo pa'yanënuë tachianantërin. Sha'huitopirinahuë', co natëtërinhuë'. ²⁷ Napoaponahuë', Cosiri nanan a'patërinso natanin. Ina natanahuaton, toronano'sa quëpamacaiso marë' a'patontarinso'ta', ni'nin. Naporo huarë' capa cancantomiatërin huachi. ²⁸ Capa cancantaton tapon: “¡Tëhuëinchachin Cosi nanpiárin! Co'huara chimiantërasocohuë' pa'mato nimai,” tënin.

46

Iquipitoquë pa'mapiso'

¹ Cacoposo' ya'ipi huëntonëné chachin pa'sarin. Ya'ipi ma'shanënpitarë' pa'sarin. Piirsi-paquë canconpachinara, ma'sha tëparin. Tëparahuaton, pa'pinco' Yosë chinotërinso chachin chinotërin. ² Naporo tashi Yosëri hua'narëso pochin ya'notërin. Ya'notahuaton, nininën quëran përarin: “Cacopo” itërin. Napotohuachina, inariso itapon:

—Ma'ta Sinioro ya'huarahuë, itërin.

³ —Caso Yosëco. Tataparionta chinotërinco. Iquipitoquë pa'macaso marë' ama të'huaquësohuë'. Inaquë shiparinpita na'atona', panca nacion ocoiaponá'. ⁴ Canta quëmaro'co Iquipitoquë, pa'marahuë. Naporahuaton ca chachin, ina no'pa quëran shiparinpita ocoiarahuë. Inaquë chiminpatan, Cosi nocoarinquën, itërin.

⁵ Ina quëran Cacoposo', Piirsipa quëran paantarin. Hui'ninpitari toronanquë a'mitopi. Huaranoi quëpamacaiso marë' toronano'sa a'patontarinquë, inapotopi. Sa'ina', hui'nina', inapitanta a'mitopi. ⁶⁻⁷ Cacoposo', hui'ninpitare' chachin pa'sarin. Hui'ninpitanta sa'ina hui'ninpitare' chachin pa'sapi. Ya'ipi inapitarë chachin pa'sápatona', Iquipito no'paquë huarë' camapi. Ya'ipi ma'shanënapitanta Canaan parti ya'huëtópiso', quiquiipi. Pë'tahuanënapitanta', Ohuicaro'sa', ohuacaro'sa', chiporo'sa', inapitanta quiquiipi.

⁸ Isopita, Cacopo quëran pipipisopita Iquipitoquë pa'mapi. Inapita chachin isairio'sa itopi anta': Paninantërinso', Nopino. ⁹ Ina hui'ninpitaso': Anoco, Huaron, Ison, Caromi, inapita. ¹⁰ Simion hui'ninpitanta', Quimoino, Camin, Ohuato, Caquin, Sohuaro, Saono, inapita. Saonoso', Canaan sanapiquë hui'nahaninso'. ¹¹ Nihui hui'ninpitanta', Coirison, Quiato, Mirari, inapita. ¹² Cota hui'ninpitanta', Iri, Onan, Sira, Parisi, Saro, inapita. Iri, Onan, inapitaso', Canaan parti chachin chiminpiso', nani nitotërhua'. Parisi hui'ninpitanta', Ison, Amoro, inapita. ¹³ Isacaro hui'ninpitanta', Toran, Popan, Copo, Simiron, inapita. ¹⁴ Saporono hui'ninpitanta', Siriti, Iron, Cariri, inapita. ¹⁵ Ina nápo Cacopo hui'ninpita quëmapi'sa Niaquëya ya'huëpi. Sanapinta a'nara ya'huëtërin: Tina itërinso'. Inapitaso', Patan-aranquë ya'huapon hui'nahuaninsopita. Nia quëran pipipisopitaso', cara shonca cara ya'pi', sanapirë chachin icanpi.

¹⁶ Caro hui'ninpitanta', Sipion, Aqúi, Ison, Soni, Iri, Aroti, Ariri, inapita. ¹⁷ Asiri hui'ninpitanta', Imina, Isopa, Isopi, Piria, inapita. Oshinanta ya'huërin: Sira itopi. Piria hui'ninpitanta', Ipiri, Mariquiri, inapita. ¹⁸ Caro, Asiri, inapitanta Cacopo hui'ninpita Siripaquëya nípiso'. Ina quëran nipisopitaso', ya'ipiya quëran shonca saota ya'pi', icanpi. Siripaso' Napanori Nia catahuacaso marë' nicanarinso', nani nitotërhua'.

¹⁹ Naquiranta Cacopo sa'in chachin ninin. Ina hua'huinpitanta', Cosi, Mincamin, inapita. ²⁰ Cosiso', Asinaquë hui'nahuaninsopita: Manasisi, Iprain, inapita. Inapitaso', Iquipitoquë nasitopi. Asinanta', ayonquianta'inquëma'. Inaso', Potihuirá hui'nin. Potihuiranta', On ninanoquë corto hua'an ya'conin. ²¹ Mincamin hui'ninpitanta', Pira, Piquiri, Asipiri, Quëra, Namano, Iquí, Nosi, Mopimo, Opimo, Arato, inapita. ²² Ina nápo Naquirá quëran nipisopita ya'huëpi. Shonca catapini ya'pi ya'ipiya quëran icanpi.

²³ Tanoso', a'naichin hui'nahuanin: Osimo itërin. ²⁴ Nipitari hui'ninpitanta': Casiiri, Coni, Quisiri, Sirimo, inapita. ²⁵ Tano, Nipitari inapitanta Cacopo hui'ninpita nipi. Inapitaso', Piraquëya nípiso'. Ina quëran nipisopitaso', ya'ipiya quëran canchisé ya'pi', icanpi. Piranta', Napanori Naquirá catahuacaso marë' nicanarinso', nani nitotërhua'. ²⁶⁻²⁷ Iquipitoquë pa'mapisopita, saota shonca saota ya'pi icanpi. Ya'ipi inapitaso', Cacopo quëran pipipisopita. Hui'ninpita sa'inaso' co pichipihuë'. Cosi hui'ninpitaso' cato. Inapitaso' inaquë chachin nasitopi. Cacopo, Cosi, inapitarë' canchisé shonca ya'pi ya'ipiya quëran icanpi.

²⁸ Co'huara Cosin parti camayátérasoihué', Cacoposo' Cota camairin: "Cosi sha'huitéqué hué'in, Cosin parti nacapi'inco," itérin. Inaqué Cota paaso', Cacoposo ya'ipi huéntonéne chachin Cosingué camapi huachi. ²⁹ Iin cantomarahuatón Cotasó', pa'pini nanan a'patérinso sha'huitérin. Sha'huitohuachina Cosiso', a'naróachin piyapínépita camairin toronanén tapacaiso maré'. Inaqué huénsérahuatón, Cotaré chachin pa'nin. Pa'sahuatón pa'pin quénanconpachina, iporin. Iporinquéranchin hua'qui na'nérárin. ³⁰ Naporo' Cacopori, itapon:

—Ayapiranhué', quénaantaranquén ni'ton: ¡Iporaso' chiminpatonta noyatapon huachi ténahué! ténin.

³¹ Pa'pin nani nontahuatón Cosiso', ya'ipi iinpita, quémopinépita inapita itapon:

—Huaaron nicapo pa'sarahué. Pa'sahuato itapo: Ya'ipi quémopinéhuépita Canaan parti ya'huépirinahué', yacapainacoso maré' o'mapi. ³² Ohuacanénapita, ohuicanénapita, ya'ipi ma'shanénapita quiquimapi. Inapitaso pé'tahuatona'piro'sa', itarahué. ³³⁻³⁴ Napotohuato, huaaron pérasarinquéma'. Pératénquéma' maquésóna sacatéramaso natanpachinquéma': "Quiyaso", shimashonéhuépita pochachin, ohuica pé'tahuana'piro'sacoi," itoco'. Napohuatama', Cosin partiqué ya'huapoma'. Iquipitoro'saso', ohuica pé'tahuana'piro'saré', napopináchin ya'huécaiso', na'in. Napohuatama', canpitaráchin inaqué ya'huapoma', itérin.

47

¹ Cosiso', pa'pin, iinpita, inapita nontahuatón huaaron sha'huitapon pa'nin: "Tatahué, iyahuépita, inapita Canaan parti quéran o'mapi. Ya'ipi ohuicanénapita, ohuacanénapita, ma'shanénapita, inapitaré chachin o'mapi. Nani Cosin parti níquipi," itérin. ² Ina piquéran a'natérápo iinpita huayonin. Huayonahuatón, huaaroni nohuitacaso maré' quéparin. ³ Naporo' inari natanin:

—¿Maquéta canpitaso sacatérama'? itérin.

—Quiyaso' quéma piyapínépita pochincoi ninai. Shimashonéhuépita pochachin ohuica pé'tahuatona'piro'sacoi. ⁴ Canaan parti ya'huépirinahué', na'con tanarotérai. Pastonta', ohuicaro'sa capacaiso', yanirin. Napoaton no'panénqué o'marai ya'huapoi. Yosé maré' nohuanatéqué', Cosin parti ya'hué'i topiraihué', itopi. ⁵ Napotohuachinara, huaaroniso' Cosi itapon:

—Yacapainénquénso maré' tataparín, iyaparínpita, inapita o'mapi. Nani o'mapi ni'quéhuaré', ⁶ ya'ipi Iquipito no'pa' hua'anéntérahuéqué, noya inapita ya'huécaiso'. Cosin parti noya noya no'pa' ninin. Inaqué ya'huécaiso maré' quétéqué'. A'naquén quémopinépita pé'tahuatocaso' noyá nitotohuachina', caquén pé'tahuanéhuépita, a'paicaiso maré' acoqué', itérin.

⁷ Ina piquéran Cosiso', huaaron anohuitacaso maré' pa'pionta quéparin. Cantontahuatón Cacoposo', monsho ténin, nontacaso maré'. ⁸ Huaaroni ni'sahuatón natanin:

—¿Onpo pi'íta ya'huétérinquén? itérin.

⁹ —Nani pasa cara shonca pi'ipi ya'huétérinco. Co ya'huémia ya'huéatohué', paté patéranarahué. Inapoato na'con parisitérahué. Shimashonéhuépitaso', na'con na'con tahuéri ni'pi. Co caso inapita icantapohué' nimara ténahué, itérin. ¹⁰ Cacoposo nani huaaron nontahuatón, Cosiré chachin pa'nin huachi.

¹¹ Ina quéran Cosiso', Iquipitoqué noya noya no'pa' nininso' quémopinépita quétérin. Huaaroni camairinso chachin ninin. Inapoatona Cacoposo' hui'ninpitare chachin Namisi parti no'pahuanpi. Namisiso', Cosin itopi anta'. ¹² Naporahuatón Cosiso', ya'ipi quémopinépita coshoro quétárin. Panca huénton nininso' na'con na'con, quétérin. Caraya nininso', pi'piyan quétérin. Inapotérin.

Iquipitoqué onpo sacatacaiso', Cosi camaitérinso'

¹³ Co inséqué térantra trico ya'huérinhué'. Napoaton na'con na'con tanarotopi huachi. Canaan partiquéna', Iquipitoquéna', piyapiro'sa tanari tíquirarin. ¹⁴ Inaquépita ya'huépisopita, Cositaqué trico pa'anápirinahué', nii'quianapi huachi. Ya'ipi coriqui trico maré' pahuérétopiso', Cosiso yontonin. Yontonahuatón huaaron péinénqué taparin.

¹⁵ Canano'sa', iquipitoro'sa', inapita coriquinéna i'quihuachinara, iquipitoro'saso', Cosi nontapona pa'pi:

—¡Yosé maré' coshoro quétocoil! Capa nii'quianarai huachi. Capa coriqui ni'ton, co huachi coshoro quétohuatancoihué', tana tépaponcoi quiyaso'. Ina maré' quémanta co huachi noya nisanranhué', itopi.

¹⁶ —¡Naporinchi paya! Capa coriquinéna ni'quéhuaré', pé'tahuanémapita nipachin quéco'. Ina quépatama', trico quétarainquéma', itérin Cosiri. ¹⁷ Napotohuachina iquipitoro'saso', pé'tahuanéna quéshipi: Cahuarionéna', ohuicanéna', ohuacanéna', moranéna', inapita quéshipi. Inapita maré' naporo pi'iqué trico canpiatérin.

¹⁸ Ina pi'i na'huéanatópi. A'na pi'i maantarinquë naquëranchin iquipitoto'saso', Cosi paapantapi nontaantacaiso maré':

—Nani quëma nitotëran capa coriqui ya'huëtërincoisohuë'. Ya'ipi pë'tahuanëhuëpitanta canpitanquën ninin. Co huachi ma'sha tëranta ya'huëtërincoihuë' pahuërëta'huaiso'. No'panëhuëichin ya'huërin. Naporahuaton quiyanta ya'huëarai. ¹⁹ Quiyaora chachin nipachin, no'panëhuëirë'coi pa'ancoi. Ina ya'huërenamën trico quëtoci. Inapohuatoitoi huaaron piyapinënpitacois nisarai. Ina maré' no'panëhuëiquë chachin sacachi. Cosharo quëtohuatancoi, no'panëhuëiquë sacatarai ni'ton, co nitapiarinhuë'. ¡Taquiuhuatoiso', no'panëhuëinta' pantatarin. Inapohuatoitoi, quëmanta co manta canaponhuë'! itopi.

²⁰ Napotohuachinara, Cosiso ya'ipi iquipitoto'sa no'panëna huaaron maré', pa'antëra'piarin. Co manta capacaisohuë ni'ton, no'panëna pa'ana'piapi. Inapopi ni'ton, ya'ipi Iquipitoto no'pa', huaaroni hua'anëntërin huachi. ²¹ Naporahuaton ya'ipi Iquipitoto no'paquë iquipitoto'sa ya'huërinso', Cosiri pa'anaton piyapitërin. ²² Corto hua'ano'sa no'panënachin co Cosiri pa'antërinhuë'. Inapitaso' huaaroni topinan trico quëtërin ni'ton, co no'panëna pa'anacaiso ya'huërinhuë'.

²³ Ina quëran Cosiri piyapi'sa itapon:

—Iporaso', huaaron hua'anëntërinquëma huachi. No'panëmanta hua'anëntërin. Ma'tana ya'pirin ya'huëarin quëpatoma', sha'co'. ²⁴ Napoaponahuë', sha'namaso' nanitohuachin, a'natëräpo costaro quëran a'na costarora huaaron quëtamaso ya'huërin. Catapini costaroso nipirinhüë', canpitaora maré' nisararin. Hui'namapita, yacaparinquëmasopita, inapitanta capacaiso maré' nisararin. Naporahuaton ina quëran chachin shacacamaso ya'huërin, itërin. ²⁵ Napotohuachina, inapitaso taantapi:

—Noyapa'. Inapochin nisarai. Quëmaso noya piyapinquën ni'ton, tana tëpaincois nipirinhüë', nicha'ërancoi. ¡Huaaron nipachin piyapichincoi! itopi. ²⁶ Inapooton Cosi camaitërin ya'ipi Iquipitoto no'paquë piyapinënpita ma'sona nicacaiso'. Sha'topiso nanitohuachina, a'natëräpo costaro quëran, a'nara huaaron quëtacaiso ya'huërin. Iso quirica ninshitasoco huarënta', ina camaitërinso', ipora huanta Iquipitotoquëso ina chachin nisapi. Corto hua'ano'saso nipirinhüë', co huaaron maré' quëtacaiso ya'huërinhuë'. Inapita no'panënaso', co huaaroni pa'antërinhuë' ni'ton, co quëtopihuë'.

Cacopo nohuantërinso'

²⁷ Israiro'saso', Iquipitoto no'paquë ya'huëapi huachi. Cosin parti no'pa' mapi. Inaquë ya'huëapona pochin na'amiatopi. ²⁸ Cacoposo shonca canchisë pi'ipi, Iquipitotoquë ya'huëantarin. Ya'ipiya quëran pasa catapini shonca canchisë pi'i icanin.

²⁹ A'na tahuëri Cacoposo', nani chiminacaso ya'caritërin ninatanin. Napooton Cosi sha'huitacaso maré' a'nara a'parin. Huë'pachina, itapon:

—Tëhuëinchachin nosorohuatanco, nohuantërahuëso' ni'quë'. Ina yanipatanso', tonaroana së'huatoco. Së'huatatonco: "Yoscoarë' nohuantëranso' nisarahuë," itoco'. ¡Caso chiminpatato, ama Yosë maré' isëquë pa'pitocosohuë'! ³⁰ Shimashonëhuëpita quënanconca'huaso tahuëri nanitohuachinco, Iquipitoto no'pa quëran quëpaco. Quëparahuatonco, inapita po'mopiquë, canta po'moontaco, itërin.

—Noyapa'. Inapochinquën nipachin, itërin Cosiri.

³¹ —Yoscoarë' inapochinquën itoco, itaantarin pa'pini. Napotohuachina, Cosiso': "Yoscoarë' inapotarinquën," itërin. Ina natanaton, Cacoposo, pë'saranënuë huënsërin. Inaquë huënsërin quëran, "Yosparinquën," ta'caso maré' mónsho tënin.

48

Iprain, Manasisi inapita noya ya'huëcaiso maré' sha'huitërinso'

¹ Ina piquëran miachin Cacoposo' caniorin. Napohuachina Cosi sha'huitopi. Ina natanahuaton, nicapon pa'nin. Hui'ninpitanta cato chachin quëparin. Manasisi, Iprain, inapita. ² Cosiri nicapon huë'ninso sha'huitohuachinara, chiniquën cancantaton pë'saranënuë huënsërin. ³⁻⁴ Cosiso', hui'ninpitare chachin ya'coontarahuataton pa'pin nontoonin. Ina quëran Cacoposo' Cosi itapon:

—Yosë ya'ipi nanitaparinsó', Noso ninanoquë ya'notërinco. Inaso ninano', Canaan parti ya'huërin. Ya'notahuatonco, iso pochin noya ya'huëca'huaso maré' sha'huitërinco: "Ni'quë'. Ca nohuanto, notohuaro' hui'nanpita ya'huëtërinquën. Quëmá quëran pipipisopita, na'a naciono'sa ocoyapona'. Naporahuaton, inapita, iso no'pa' quëtarahuë. Inapitari hua'anëntomiatapona'," itërinco. ⁵ Hui'nanpita Iprain, Manasisi, inapitaso co'huara yacapa-ponquën huë'shamátërasocohuë' ya'huëtërinquën. Inapitaso' caquën nicapona'. Napootona', Yosë no'pa' hua'anënta'huaso sha'huitërinco'so', hua'anëntapona'. Nopino, Simion, inapita pochin ni'tona', hua'anëntapona'. ⁶ Inapita piquëran hui'nahanpatan, quëmaoranquën nisapi huachi. Inapitaso' Iprain, Manasisi, inapita iya'huainpita nicapona'. Ina ni'tona

iin mashonëna no'panëna quëran, inapitanta', no'pa' macapona'. ⁷ Co topinan napotaran-quënhuë'. Mamaparin co aquëtë hua'huaninso marëhuë', napotaranquën. Quëmanta nani nitotëran: Patan-aran quëran huënantashua', Canaan parti quëmaquën mama tëparëhua'. Iporata ninano ya'cariya nicasëhua', chiminin. Chimpinachina, inaquë chachin ira pirayan pa'pitërhua'. (Ina ninanoso', ipora marë' Pirin itopi anta'.)

⁸ Ina ta'sochachin a'nanaya Cacoposo' tahuëretahuaton ni'pirinhuë', Cosi hui'ninpita quënanin. Inapita quënanaton, hui'nin natanin:

—¿Inpitata isopitasa'? itërin.

⁹ —Isopita mini hui'nahuëpita. Yosë nohuanton naro'pa' ya'huëtërinco', itërin Cosiri.

—Amashachin aya'carico. Noya ya'huëcaiso marë' sha'huichi, itaantarin Cacopori. ¹⁰ Cacoposo' noyá mashoya ni'ton, co huachi ina inahuë quënantërin. Napoaton Cosiri hui'ninpita aya'caririn. Napohuachinara, Cacoposo shinpita iporahuaton apinorin. ¹¹ Ina quëran Cosi itapon:

—Co huachi onporo tëranta quënana'huanquënso' yonquipirahuë', Yosë nohuanton hui'nanpitanta quënanahuë. ¹² Pa'pin to'topitëncuë hui'ninpita huënsëápirinahuë', Cosiri ahuanirin. Ahuanirahuaton, pa'pin notënanquë isonin. Isonin quëran no'paquë huarë' monshorin. Noya nicaon napotërin.

¹³ Ina quëran cato hui'ninpita chachin manin. Iprainso', inchinanën quëran së'quërin. Ya'huërë' Manasisiso' ahuënanën quëran së'quërin. Inapo së'quërin quëran pa'pin aya'caririn. Napoaton Iprainso', shiin ahuënanën quëran acorin. Ya'huërë' Manasisiso', shiin inchinanën quëran acorin. ¹⁴ Cacoposo nipirinhuë', tanpaquënpita chi'huaratahuaton, inchinanën quëran Iprain së'huamotorin. Manasisiso paninan nipirinhuë', ahuënanën quëran së'huamotorin. ¹⁵⁻¹⁶ Inaporahuaton Cosi noya ya'huëcaso marë' iso pochin sha'huitërin:

“Shimashonëhuëpita Apraan, Isaco, inapita Yosë natëpi.

Canta hua'huatërahuë quëran huarë' ina chachin noya a'pairinco.

Ina Anquëninën* chachin ya'ipi ma'sha onporahuë quëran, nicha'ërinco.

Inari chachin isopita hui'napi'sa catahuain.

Notohuaro' hui'ninpita ya'huëchina'.

Hua'huayátërahuë, isoro'paquë na'aina'.

Inapita nicaona piyapi'sa', yonqui'inaco.

Tata Isaco, tata masho Apraan, inapitanta yonqui'ina',” itërin.

¹⁷ Cosiso nipirinhuë', paninantërinso' ahuënan quëran shiini së'huamotorinso' ni'nin. Ina nicaon co noyahuë' cancantërin. Napoaton pa'pin inchinan imirin masahuaton, Iprain motën quëran chi'huincatërin. Chi'huincatahuaton Manasisi motëncuë acotërin. ¹⁸ Inapoapon pochin pa'pin itapon:

—Co tata. ¡Ama inapoquësuhuë'! Isocha paninanso'. Inchinan imira quëran, ina së'huamotocué', itërin. ¹⁹ Pa'pinso nipirinhuë', co nohuantërinhuë' inapocaso'. Napoaton itapon:

—¡Naporin mini conpa, nani nitotërahuë! Manasisinta shinpita quëran panca nacion nisarín. Iyaa'huainso napoaponahuë', noya noya nicaon shinpita quëran na'con na'con nacion'sa pipiarin. ²⁰ Naporo tahuëri chachin, Cacopori shinpita noya yonquirapiton iso pochin sha'huitërin:

—Israiro nacioncuë ya'huëpisopita noya ya'huëcaiso marë' yasha'huitohuachina', canpita nininëma yonquiatona iso pochin sha'huitapona': “Yosë quëmanta catahuainquën. Iprain, Manasisi, inapita catahuarinso pochachin catahuainquën,” niitapona', itërin. Inapoaton, Cacoposo Iprain'ton acorin. Manasisiso nipirinhuë', piquëran acorin.

²¹ Ina quëran Cosi tahuëretahuaton itapon:

—Ni'quë'. Caso chiminapo huachi. Yosëso nipirinhuë', ya'huëmiataton catahuarinquëma'. Inari chachin shimashonëma no'panëncuë quëpanantaponquëma'. ²² Quëmaso' ya'ipi iyaparinpita quëran, panca pancana no'pa' quëtëranquën. Siquimo motopi quëtëranquën. Inaso' no'pa', amororo'sa ahuëato osëretërahuëso', itërin.

49

Cacopo yachiminator, hui'ninpita nontërinso'

¹ Nani shinpita noya ya'huëcaiso marë' sha'huitohuachina, Cacoposo' ya'ipi hui'ninpita amatërin. Huë'pachinara itapon:

“Amasha ya'carico conparo'sa'.

Ma'sona a'na tahuëri onpocamaso', carinquëma sha'huichinquëma natanco'.

* 48:15-16 Yosë Anquëninën topachinaso': Yosë chachin ta'tona napopi.

2 Canpitaso hui'nahuëpitanquëma'.

Caso Cacopoco niporahuë', Israiro itërinaco anta'.

Carima sha'huitaranquëma ni'ton, natanco'.

3 'Quëmaso' Nopino, paninanquën.

Chiniquën nisoco, ya'nan hui'nahuanquënso'.

Chini chiniquën nanantaton, noya noya nicamaso' ninan.

4 Inapocamaso nipiranhüë', co huachi inapoaranhuë'.

I' pa'pi chinii' nipachina, co onpo asanoirëhuë'.

Ina pochachin nicaton cosonanëhuë monshitëran,' itërin.

5 'Simion, Nihui, canpitaso, napopináchin cancantërama'.

A'napita ma'sha onpotamaso marë' nisha nisha ohuararama'.

6 Niyontonamaquë, ama onporo tëranta ya'noisohüë'.

No'huitatoma piyapi tëparama'.

Co natantonquëmahuë' nicatoma', tororo'sa nishitëtëntëntërama'.

7 Tanan ni'niro'sa pochin no'huitërama'.

Napopiramahuë', co onporonta inachachin nisápomahuë'.

Carima ya'ipi Israiro nacionquë, ayanquëmiataranquëma', itërin.

8 'Quëmaso' Cota, iyaparinpita pa'yataponën.

Inimiconënpita minsëra'piapon.

Iyaparinpita quëran huarë' moshaponën.

9 Quëmaso' conpa masho, Cota itëranquën.

Pa'pinia'hua pochin chinimiatëran.

Mapintahuaton pa'pini' pë'inihuachina,

mónsho mónsho tërarinquëran quëhuënin huachi.

Panca pa'pini' pochin ninan.

¡Pa'pini' chinotaso', co incari tëranta apisarinhuë'!

Inapochachin quëmanta inimiconënpita nitaponën.

10 Co inso tëranta hua'an quëran, quëmaso' Cota, ocoiarinënhüë'.

Huara së'quëranso co insonta mataponënhüë'.

Hua'anën chachin o'maquë huarë' co nanitapaponënhüë'.

Ina o'mahuachin, ya'ipi naciono'sari natëpona huachi.

11 Cotasoto notohuaro' oparohuanaton, mora'huanënta', co apiratarinhuë'.

Inaquë capacaso marë' a'sonpitërapon.

Huinoquë chachin a'morinsoto pë'sapon.

¡Opa huayo no'huiquëinquë chachin, inapotapon!

12 Ya'pirinpitanta', huino quëran quëhua quëhuashin ninin.

Natëquënpitanta', sho'shoi' quëran huiri huiríchín ninin,' itërin.

13 'Quëmaso' Saporono, marë yonsan parti ya'huapon.

Panca nancharo'sa nonshinanëna ya'huërinquë, ya'huëapon.

No'panënsoto, Sitonquë huarë' naniarin,' itërin.

14 'Quëmaso' Isacaró, chiniquën mora pochin nisaran.

Pë'tahua pëiro'saquë pë'pëtëranquëranchin chinotaran.

15 "¡Noyachi iso no'pa' paya! Yashi yashin chinochachináchin," tëcapon.

Co pahuërépirinënhüë', noya cancantaton patron marë' sacataran,' itërin.

16 'Quëmaso' Tano, quëmaora huëntonëinquë ya'huëpisopita catahuaran.

Nanan ya'huëtohuachina', anoyatacaiso catahuaran.

A'napita Israiro huëntono'sa pochachin nisaran.

17 Ya'huan yaquëtëtërinso pochin nisaran.

Inaso', ira pirayan yamorin quëtëtacaso marë'.

Cahuario tocanën quëtëhuachina, piyapi ya'mitërinso', anotapon.

Inapochachin quëmanta', inimicoro'sa nitaran,' itërin Cacopori hui'ninpitanta nontaton.

18 Ina quëran Cacoposo' Yosë nontaton tapon:

"¡Sinioro, quëmaso' nicha'ësaranco ténahuë!" itërin.

19 A'napita hui'ninpitanta yonquiaton taantarín:

"'Quëmaso Caro, matararoro'sa huënton ya'contarinquën.

Quëmariso napoaponahuë', nita'atahuaton imasaran,' itërin.

20 'Quëmaso' Asiri, noya noya cosharo ya'huëtarinquën capacaso'.

Copirnorosoto ca'ninso pochin ca'sápon.

Napoaton quëmari quëtöhuatan inapitanta ca'sapi,' itërin.

21 'Quëmaso' Nipitari, co camainëinquënso costaponhuë'.

Tanan yo, noyanpia'huaráchin hua'huinpitare' pa'ninso pochin nisaran.

Inapochachin quëmá quëran pipipisopitanta',

na'a nisahuatona', noyanpia'huaráchin nicapona', itèrin.

²² 'Quèmaso Così, i'sha yonsanquè huayo huanirinsó pochín ninan.

Inaso' huayo pa'pi notohuaro' nitèrin. Sè'paquènpitanta', paira pa'tèrin.

²³ Pè'chinan camayoro'sa', no'huirinquèn.

No'huitènèn pè'chinan shinèrèquè yaohuaninèn.

Napotatènèn, co noya quèran ya'huèchináchinhuè nitarinèn.

²⁴ Quèmaso nipirínhuè', chini chiniquèn tanpatèran.

Pè'chinanènquè inimicoro'sa tè'yanantohuatan, co pacoitaranhuè'.

Yosè imarahuéso', chini chiniquèn nanantèrin.

¡Ina catahuarinquèn inimicoro'sa minsèaran!

Sinioroso' ohuica hua'anèn pochín ni'ton, a'pairinco.

¡Ina chachin quémanta a'paiatèinquèn catahuarinquèn!

²⁵ Yosènèhuè chachín, catahuapèinquèn.

Inaso', ya'ipi nanitapatón catahuapèinquèn.

Ina nohuanton, o'nanpachina catahuainquèn.

Acoporonta i' ya'huèrinso', ina nohuanton pipitón catahuainquèn.

Pè'tahuanèmapita, sanapinèmapita, inapitanta huaihuachina catahuain.

²⁶ Tata mashocoro'sa iráca, noya ya'huèca'huaso marè' sha'huítèrinaco.

Carinquènsó', ipora noya noya sha'huítaranquèn.

Motopiro'sa ya'huèrárinso ta'huantaquè huarè', Yosè catahuaráponquèn.

A'napita iyanpita quèran, noya noya nicatèinquèn huayonanquèn.

Napoaton sè'huamotorahuatèinquèn quèma marè' Yosè nontèrahuè', itèrin.

²⁷ 'Quèmaso' Mincamin, pa'pi mapinton tanan ni'nira pochín nicapon.

Tashiramiachín inaso mapintahuaton, ca'miatèrin.

Naporo' i' huanahuanquè chachín pè'sotèrinsonta', a'napitari ca'papi.

Inapochachín quémanta', yaata'huantèransopita nitaran.

Inapotahuaton ma'shanénanta', nipatomatapoma', " itèrin.

²⁸ Ina pochín Cacopo shonca cato hui'ninpita noya ya'huècaiso marè' sha'huítèrin. Inapita quèran shonca cato Israiro huèntono'sa pipipi.

Cacopo chiminínso'

²⁹ A'na tahuèri Cacoposo', hui'nipita camairín: "Co hua'quiya quèranhuè' chiminarahuè huachí. Chiminpató, shimashonèhuèpita pa'pitopiso pirayan po'moontaco. Iti huènton piyapi, Ipron itopisori, ina no'paso' hua'anèntopirínhuè'. ³⁰ Maquípiraquè nanín ya'huèrinso yonquiato napotarahué. Inaso', Canaan parti ya'huèrin. Mamíri notènanquè ya'huèrin. Ina no'pa' miní iráca tata mashoco Apraan nipa'pitacaiso marè' pa'anín. Ina pirayan no'pa' ya'huèrinsorè chachín naporo Ipron pa'antèrin. ³¹ Inaquè Sara, Apraan, inapita chiminpachinara ya'conpi. Tata Isaco, mama Nipica inapitanta inaquè chachín ya'conpi. Inaquè canta', sa'ahuè Nia itèrahuèso ya'conín. ³² Ina no'paso' nanínè chachín, Iti huènton piyapi'sa pa'antopi," itèrin. ³³ Cacoposo' hui'ninpita camairínso tonitohuachina, pè'saranènquè quèhuèantarín. Quèhuènaso chachín, chiminín huachí.

50

¹ Pa'pin chiminpachina Cosiso', ina nonèn iporín quèran na'nèrin, apinorín, napotèrin. ² Ina quèran notoronènpita camairín pa'pinco' nonèn tapacaiso'. Camaihuachina, ama chanatacaso marèhuè' taparapi. Pa'pincoso', Cacopo itahuatona', Israiro itopi anta'. ³ Catapini shonca tahuèri quèran nonèn tapapi huachí. Ina nápo tahuèri nohuantèrin tapacaso marè' ni'ton, ina nápo tahuèri sacatopi.

Iquipitoro'saso', canchisè shonca tahuèri Cacopo marè' sètopiso' imapi. ⁴⁻⁵ Ina tahuèri'sa na'huèhuachina, Cosiso' huaraon catahuapisopita hua'ano'sa', nontèrin:

—Tèhuèenchachín noya ni'patamaco, ca marè' huaraon nontoonco'. Naporín Così: "Co'huara tata chiminyátèraponhuè', camairinco Yoscoarè' ta'to natèca'huaso': 'Nipa'pita'huaiso marè' taparahuéquè chachín, po'moontaco. Inaso', Canaan parti ya'huèrin', itèrinco. Quètoco paato tatahuè pa'pitonta'i, topirahuè. Nani pa'pitontahuato, o'mantarahuè ténin," itoco', itèrin. ⁶ Sha'huítohuachinara, huaraoniso hua'ano'sa itapon:

—Cosí sha'huítonco': "Paaton tataco', pa'pitontaquè'. Sha'huítèrinquènsó chachín nitontaquè", itoco', itèrin.

⁷⁻⁸ Huaraoni napotohuachina, Cosiso', pa'pin pa'pitacaso marè' pa'nín. Ya'ipi copirino catahuapisopita hua'ano'sa pa'pi. Iinpitanta', quémopinènpitarè chachín pa'pi. Cosín partiso', hua'huaro'saráchin pè'tahuaro'sa a'paicaiso marè' patopi. ⁹ Sontaro'santa', a'naquèn toronano'saquè, a'naquènsó cahuarioro'saquè, Così ca'tanpi. Napoaton hua'huayátèrahuè piyapi'sa pa'pi.

¹⁰ Pa'sápatona', Corin-a-atatiqué canconpi. Inaqué niyontonatona panca sètopi. Inaqué Cosi pa'pin maré' canchisè tahuèri sètèrinso', naniantarín. (Corin-a-atatiso', trico to' norapiqué) Ina no'pa quèranso', Cortanii' pi'i ya'coninso parti acorin. ¹¹ Canano'sa inaqué ya'huèpisopitari, napopiso ni'pi. Ina ni'sahuatona', inahua capini ninontopi: "Iquipitoro'sa pa'piapona huècatona', panca sètapi," topi. Napoaton ina no'paso', aninahuanpi: Apiri-misraimo, itopi. Iquipitoro'sa sètopiqué, tapon naporin. Ina no'pa quèranso', Cortanii' pi'i ya'coninso parti acorin.

¹²⁻¹³ Cacopo hui'ninpitaso', pa'pin nanpipon camaitèrinso chachin ya'ipi nipi. Canaanquè quèpantarahuatona', Maquipiraquè nanin ya'huèrinquè po'moontapi. Iti piyapi, Ipron itopisori, ina no'paso' hua'anèntopirinhuè', Apraani iráca nipa'pitacaiso maré' pa'antèrin. Ina naninso no'parè chachin, Mamiri ya'huèrin quèran, pi'i pipirinso parti quèparitèrin. ¹⁴ Nani pa'pin po'oroquè po'mohuachinara, Cosiso' iinpitarè chachin Iquipitoquè pa'mantapi. Ya'ipi ca'taninsopitanta', pa'mantapi.

Cosi iinpita napopiso'

¹⁵ Cacopo chiminpachina Cosi iinpitaso', ina tè'huatona inahua capini ninontopi: "Iráca aparisitèrèhuaso maré' tapon Cosi no'huionpoa yai'huèrètápirinpoahuè'," nitopi. ¹⁶⁻¹⁷ Ina yonquiatona', iso pochin nontacaiso maré' a'napita a'papi: "Co'huara tata chimiyantèraponhuè', camairincoi nonta'huainquènso': 'Iyaparinpita aparisitopirinènhuè', co noyahuè' nicatona oshahuanpiso', Yosè maré' naniantèquè', itoco', itèrincoi. Napoaton, quiyarionta nontarainquèn nanan anoyataancoiso maré'. Quiyanta', tatanpoa chinotèrinso Yosè chachin imarai ni'ton, inapotocoi," itopi. Napo nontasoi', Cosiso na'nèrarin.

¹⁸ Naporó chachin iinpitanta', canquipi. Canquihuachinara, isonpi quèran no'paquè huaré' monshorahuatona', moshai. Mosharahuatona', itopi:

—Ma'tana iya, ya'huarai. Hua'anèntatoncoi yacamaihuatancoi, inapotocoi, itopi.

¹⁹ Napotopirinahuè', Cosiriso itapon:

—Ama iyaro'sa pa'yancosohuè'. Caso piyapico ni'to, co nanitèrahuè' Yosè ya'huèrenamèn pochin nica'huaso'. ²⁰ Canpitaso mini, ma'sha onpotamacoso yonquipiramahuè', Yosèso nipirinhuè', inaporamaso anoyatèrin. Ama notohuaro' piyapi'sa taquicaiso marèhuè', inaporin. ²¹ Napoaton ama pa'yancosohuè'. Carinquèma cosharo quètáponquèma'. Hui'namapitanta quètapo. Naponontaton, Cosiso iinpita asanocancanin. Noyasha nontèrin.

Cosi chiminso'

²² Cosiso iinpitarè chachin, Iquipitoquè ya'huèhuantopi huachi. Inaso', pasa shonca pi'icanin. ²³ Hua'qui ya'huaton, Iprain hui'ninpita ni'nin. Inahuanta hui'nahuanpiso shi'ahuainpitaquè huaré', ni'nin. Naporahuaton Manasisi shiin Maquiri itopiso hui'ninpitanta', macaton aso'sorin. Ina maré' to'topitènhuè' ahuènsèra'piarin.

²⁴ A'na tahuèri Cosiso', iinpita itapon: "Co hua'quiya quèranhuè', chiminapo huachi. Napoaponahuè', Yosèso catahuainquèmaso maré' o'mararin. Iso no'pa quèran ocoiarinquèma'. Apraan, Isaco, Cacopo, inapita quètacaso maré' sha'huítèrinso no'paquè, quèpantarinquèma'," itèrin. ²⁵ Ina quèran iinpita camairin: "Yoscoarè' ta'toma', nohuantèrahuèso nitoco," itèrin. Napotohuachina: "Yoscoarè' nohuantèranso', nisarai," itopi. Naporó' Cosiri itapon: "Tèhuènhachin Yosè o'mararin catahuainquèmaso maré'. Ina tahuèri nanihuachin, nansènèhuè isèquèran quèpanantamaso ya'huèrin," itèrin. ²⁶ Pasa shonca pi'ipitaso', Cosi Iquipitoquè chiminin. Chiminpachina, nonèn ama chanatacaso marèhuè taparahuatona', a'na atahuaroquè po'mopi. Ina pochin Cacopo hui'ninpita nipi.

Matio ninshitérinpoa' Quisocristo naporinso' nitotacaso maré'

Quisocristo shimashonénpita
(Lucas 3.23-38)

¹ Quisocristo nanamén sha'huitaranquéma'. Inaso' Yosé hui'nin. Iráca quéran huaré' Yosé yonquirin ina a'paimacaso maré'. Tapico chachin Quisocristo shimashonén. Apraanconta' shimashonén chachin. Ya'ipi shimashonénpita iráca ya'hué'piso' sha'huichinquéma', nitotoco'.

² Iráca Apraan hui'nahuanpachina, Isaco itopi. Ina quéran Isaconta' hui'nahuanpachina, Cacopo itopi. Cacoposo' na'a hui'ninpita ya'huëtérin. A'naso' Cota itopi. ³ Cotanta' hui'nahuanpachina, Parisé, Saro, inapita itopi. Tamara hua'huinpita inahuaso'. Ina quéran Parisé hui'nahuanpachina, Isromo itopi. Inanta' hui'nin ya'huëtóhuachina, Aramo itopi. ⁴ Aramonta' hui'nahuanpachina, Aminatapo itopi. Ina hui'nin Nasono itopi. Nasononta' hui'nahuanpachina, Sarémon itopi. ⁵ Sarémon yasa'apachina, Nacapa manin. Hui'nin ya'huëtóhuachina, Pooso itopi. Poososo' Rota macaton, hui'nahuanin. Opito itopi. Opitonta' hui'nahuanpachina, Quisi itopi. ⁶ Quisinta' hui'nahuanpachina, Tapi itopi. Inaso' copirno ya'conin. Ina quéran Oriaséco' sa'in masahuaton, hui'nahuanin. Saromon itopi.

⁷ Saromon hui'nin Nopoamo itopi. Ina hui'nin Apiasé itopi. Apiasénta' hui'nahuanpachina, Asa itopi. ⁸ Asa hui'nin Cosahuato itopi. Cosahuatonta' hui'nahuanpachina, Coramo itopi. Ina hui'nin Osiasé itopi. ⁹ Osiasénta' hui'nahuanpachina, Cotamo itopi. Ina hui'nin Acaso itopi. Acasonta' hui'nahuanpachina, Isiquiasé itopi. ¹⁰ Ina hui'nin Manasisé itopi. Inanta' hui'nahuanpachina, Amon itopi. Amon hui'nin Cosiasé itopi. ¹¹ Ina hui'nin Quiconiasé itopi. Iinpitanta' ya'huérin. Naporo' cotioro'saso', inimicoro'sari Papironia quéran huécataona', canaipi. Minsérahuatona', napopinchin ya'hué'pa' qué'papi asacatacaiso maré'.

¹² Ina piquéran Quiconiasé hui'nahuanpachina, Saratiri itopi. Ina hui'nin Soropapiri itopi. ¹³ Inanta' hui'nahuanpachina, Apioto itopi. Apioto hui'nin Iriaquimo itopi. Ina hui'nin Asoro itopi. ¹⁴ Asoronta' hui'nahuanpachina, Satoco itopi. Satoco hui'nin Aquimo itopi. Ina hui'nin Irioto itopi. ¹⁵ Iriotonta' hui'nahuanpachina, Iriasaro itopi. Iriasaro hui'nin Matan itopi. Ina hui'nin Cacopo itopi. ¹⁶ Cacoponta' hui'nahuanpachina, Cosi itopi. Cosi yasa'apachina, Maria manin. Ina hua'huinso' Quisoso, Cristo itopiso'.

¹⁷ Nani Quisocristo shimashonénpita sha'huitéranquéma'. Apraan quéran Tapi copirno ya'conaque huaré' shonca catapini shimashonénpita ya'huëtérin. Ina quéran Papironiaqué qué'pai huaré' shonca catapini shimashonénpita ninshitantaranquéma'. Ina quéran Quisocristo nasitaqué huaré', shonca catapini chachin shimashonénpita ninshitantaranquéma huachi.

Quisocristo nasitérinso'
(Lucas 2.1-7)

¹⁸ Apira Quisocristo nasitérinso' sha'huichinquéma', nitotoco'. Naporo tahuéri'sa' Cosiso', nani Maria nontérin macacaso maré'. Napoaponahué' co'huara mashatérasohué', Espirito Santo nohuanton inaora cayorin. ¹⁹ Così nitotahuaton, pa'yanin. Noya quémapi ni'ton, yonquiarin. "¿Ma'cha onpo'ya? Maria nani hua'hua ma'patérin. Co maca'huaso' ya'huérinhué'. Co piyapi'sa' sha'huitarahué', Maria tapanpachin. Coiséichin sha'huitahuato, co masarahué'," ta'ton, yonquirárin. ²⁰ Hué'ëso', Yosé anquéninéni ya'notimarin nontacaso maré'.

—Tashita Così. Carinquén nohuitéranquén. Quémaso' Tapico' shinquén. Pi'pian sha'huitaponquén o'marahué. Maria noya maqué'. Co quémapi sè'huarinhué'. Espirito Santo nohuanton, inaora cayorin. Napoaton noya maqué'. ²¹ Huaicaso' nanihuachin, quémapi'huaya nasitapon. Nasitohuachin, Quisoso ité'qué'. Piyapinénpita oshanéna' inquitaton, nicha'ésarin ni'ton, ina nininén acoté'qué', itérin anquéniri. Itahuaton, panantarin huachi.

²² Iráca Yosé nohuanton, pénéntona'pi ninorin. Ninoton, Yosé quiricanénqué chachin ninshitérin:

²³ "A'na tahuéri nanon inaora cayoapon.

Co quémapi sè'huapirinhué', napoapon.

Quémapi'huaya huaihuachin, Imanino itapi," ténin.

Yosé chachin o'maton, yacaparinpoo', tapon naporin. Ina pochin nasitimahuachina, iráca ninopiso' nanirin huachi.

²⁴ Cosiso' capayatahuaton, Sinioro anquëninën natëton, Maria manin huachi.
²⁵ Macaponahuë', co ichihuë'ërinhuë'. Hua'huin nasitërin piquëran huarë' ichihuë'ërin.
 Quëmapia'huaya nasitohuachina, Quisoso itopi.

2

Tayora nitotona'piro'sa' quënanpiso'

¹ Quisosos' Pirinquë nasitërin. Cotia parti chachin nasitërin. Naporo' Irotisëri inaquë hua'anëntërin. Ina quëran tayora nitotona'piro'sa' canquiipi. Pi'i pipirinsó parti quëran huë'pi. Canquihuachinara, Quirosarinquë, natantiipi:

² —¿Insëquëta' nasha copirno nasitërin? Cotio copirno ya'conacaso' nani nasitërin ipora. Ya'huërai parti ya'huasocoi, nasha tayora ya'norinso' quënanai. Ina nicatoi: “Yosëri a'paimarinso' nasitërin huachi,” ta'toi, huë'nai ina chinotapoi, itëra'piapi.

³ Ina natantahuaton, copirno Irotisë pa'yanin. Quirosarinquë ya'huëpispitanta' pa'yanpi. ⁴ Copirno pa'yanaton, cotio maistro'sa', corto hua'ano'sa', inapita amatërin. Amatahuaton, natanin.

—¿Insëquëta' Cristo Yosëri a'paimarinso' nasitapon? itërin.

⁵ —Cotia parti chachin nasitapon. Pirinquë nasitapon, itopi. Iráca pënëntona'pi ninoton, Yosë quiricanëinquë ninshitërin.

⁶ —Cotiaquë a'na ninano' ya'huërin, Pirin itopiso'.

Co panca ninanoyahuë' niponahuë', inaquë a'na copirno nasitapon.

Na'a copirnoros' sa' Cotia parti ya'huëpirinahuë', inaso' chini chiniquën nanantapon.

Ya'ipi piyapinëhuëpita israiro'sa' itopiso' hua'anëntapon,” ténin Yosë, itopi.

⁷ Copirnos' natanahuaton, co a'ninquëchin yanantantërinhuë'. Po'oana quëran tayora nitotona'piro'sa' amatërin. Huë'pachinara, inaora quëparahuaton, nontërin:

—¿Ma yoquiquëta' nasha tayora ya'norin? itërin.

Sha'huitohuachinara, itantarin:

⁸ —Pirin'pa' nasha copirno nasitërin ipora. Inatohua' paatoma', noyá yónico'. Hua'huasha quënanpatama', huënantatoma', sha'huitiintaco canta' paato chinochi, itërin nonpintaton.

⁹ Ina natanahuatona', pa'pi huachi. Pa'sapirinahuë', a'nanaya tayora quënaantapi. Ya'huëpiquë n'piso chachin inápaquë paaton, quëchitërarin. Hua'huasha yacapatërinquë chachin tayora chiniconin. ¹⁰⁻¹¹ Ina n'isahuatona', pa'pi pa'yatopi. Capa cancanta-tona', pëiquë ya'conpi. Inaquë hua'huasha quënanconpi. A'shionta' ya'huarin, Maria itopiso'. Hua'huasha quënanahuatona', isonconahuatona', chinotopi. Ina quëran caposoa'huayanënapita' isoatahuatona', ma'sha pa'ton nininso' quëtöpi. Oro, yonarin pochin pimóchin nininso', yaqui' pimóchin nininso' inapita quëtöpi. ¹² Ina quëran tashi' huë'ësoi', Yosë nohuanton, hua'napi.

—Ama copirno ya'huërinquë pantatoma', sha'huitocosoahuë', itërin anquënniri. Napoaton a'na ira pa'tahuatona', ya'huëpi'pa' canconpi huachi.

Iquipito'pa' ichita'apiso'

¹³ Tayora nitotona'piro'sa' pa'pachinara, Yosë anquënninëni huë'ëinquë Cosi ya'notahuaton itapon:

—Copirno nani chinotërin hua'huasha tēpacaso marë'. Apira sontaro'sa' a'pararin ina yonicaíso marë'. Napoaton a'naróachin ichita'aquë'. A'shinë chachin Iquipito'pa' quëpaquë'. Inaquë yacapatëquë'. Noya huënantacaso' nipachin, sha'huitantaranquë, itërin anquënniri.

¹⁴ Natanahuaton, a'naróachin Cósí huënsëintarin. Tashi' nipirinhuë', hua'huasha quëparin. A'shinë chachin ichita'arahuatón, Iquipito'pa' pa'pi. ¹⁵ Irotisë chiminaquë huarë' inaquë ya'huëpi. Iráca Yosë nohuanton, pënëntona'pi ninorin: “Hui'nahué Iquipito'pa' yacapatopirinhuë', ina quëran ocoiarahuë,” ténin Yosë. Hui'nin chachin Iquipitoquë yacapatohuachina, ninorinso' nanirin huachi.

Hua'huasharo'sa' tēpapiso'

¹⁶ Copirno Irotisëso' tayora nitotona'piro'sa' ninarápirinhuë', co ya'nopihuë'. “Non-pintërinaco ipora,” ta'ton, chiniquën no'huitërin. No'huitaton, sontaro'sa' Pirin'pa' a'parin quëmapia'huaro'sa' tēpacaiso marë'. “Thuá chachin tayora ya'norin ni'ton, co canopia'huaro'saráchin tēpacaso' ya'huërinhuë'. Cato' pi'ipitërinquë huarë' tēpaco,” itahuaton, a'parin. Sontaro'saso' pa'sahuatona', ya'ipi quëmapia'huaya Pirinquë ya'huërinso'pita tiquiipi. Ya'cariyanta' yonitona', cato' pi'ipitërinquë huarë' tēpapi.

¹⁷⁻¹⁸ Iráca ninoton, Yosë quiricanëinquë Irimiasë ninshitërin:

“Namaquë na'nërinso' natanpi. Naquirra na'nërárin, ayanárin.

Hua'huinpitaco' yonquiaton, na'nërarin.

'Ama sëtëquësohuë', itopirinahuë',

nani chiminpi ni'ton, sètárin," ténin.

Íráca naporinso pochachin iporanta' hua'huaro'sa' tēpapi ni'ton, a'shina' na'nērápi.

¹⁹ Naporor' Cosiso' Iquipitoquē yacapatarin. Irotisē chiminpachina, Yosē anquēninēni ya'notantarin. Hua'narinso pochin Cosiri quēnanin.

²⁰ —Hua'huasha tēpana'pi nani chiminín ni'ton, israiro'sa' ya'huēpiquē panantaquē'. Hua'huasha a'shinē chachin quēpantaquē', itērin.

²¹ Ina natanahuaton, natērin. Quisoso a'shinē chachin quēparahuaton, inatohua' panantarin. ²² Canconahuaton, nanan natantērin. "Irotisē hui'nin ya'huērē' hua'anēntantarin. Ariquirao itopisoari pa'pin ya'huērētērin," topi, natantērin. Ina tē'huataton, co nohuantērinhuē' inatohua' ya'huēcaso'. Naporahuaton, hua'nantarin.

—Ama copirno ya'huērínquē chachin panantaquēsohuē', itērin anquēniri. Ina natanahuaton, Cariria parti pa'nin ya'huēcaso marē'. ²³ Inatohua' a'na ninano' ya'huērin, Nasarito itopiso'. Inaquē ya'huērarin. Íráca pēnēntona'piro'sa' ninopi. "Cristo huē'pachin, Nasarito piyapi itapona," topi. Napoaton Yosē nohuanton, inaquē ya'huaton, hui'napitērin huachi.

3

Coansha Paotista pēnētērinso'

(Marcos 1.1-8; Lucas 3.1-9, 15-17; Juan 1.19-28)

¹ Naporor' tahuēri'sa' Coansha Paotista pēnētarin. Cotia parti pancana inotēro' ya'huērin. Co inaquē piyapi'sa' ya'huēpihuē'. Inaquē ya'huaton, Yosē nanamēn sha'huirarin. Na'a piyapi'sa' huē'pi natanapona':

² —Yosē hua'anēntiinpoaso' tahuēri nani ya'cariarinpoa'. Napoaton co noyahuē' yonquiramasopita naniantatoma', Yosē chachin tahuērētantaco huachi, itarin. Nani tahuēri ina pochin pēnēnárin.

³ Íráca Yosē nohuanton, Isaiasē ninorin. Ninshitaton, naporin:

"Inotēro parti a'na quēmapi pēnētápon: 'Sinioro o'macaso tahuēri naniriarin ni'ton, yonquico'. Ni'co'. Hua'an chiniquēn nanantona'pi ni'ton, a'na parti yapa'pachina, comisionēn a'parin ira tapatacaso marē'.

Ira otērin noya pa'tacaiso marē'.

Inapochachin iporaso' cancanēma' anoyatoco' Sinioro o'main,' tapon ina quēmapi, pēnēntohuachin," ténin.

Coansha pēnētacaso' ninoton, naporin.

⁴ Coanshaso' co noyápiachin a'morinhuē'. Ponira pochin a'morin, camiyo anporo quēran nipiso'. Sha'huētē quēran nintonporin. Sēquērē pochin nininso' macaton, ca'nin. Ninoi' quēnanpachina, irorin. ⁵⁻⁶ Inaquē na'a piyapi'sa' huē'pi natanacaiso marē'. Quirosarin quēran huē'pi. Ya'ipi Cotia parti quēran huēcatoña', natanpi. Cortanii' ya'cariya quēraonta' huē'pi. A'naya a'naya huēcatoña':

—Tēhuēnchachin co noyahuē' nicato, oshahuanahuē. Catahuaco Sinioro naporahuēso nanianchi, itopi Yosē nontatona'. Ina topachinara, Coanshari Cortaniquē aporintērin.

⁷ Ina quēran na'a parisioro'sa', satsioro'sa', inapitanta huē'pi.

—Quiyanta' aporintocoi, itopirinahuē', Coansha co nohuantērinhuē':

—¡Canpitaso' ya'huan pochin cancantatoma', yanonpinama! "Yosē isoro'pa' ana'ntohuachin, cha'ēpoi," topiramahuē'. Co topinan cha'ēsaramahuē'. ⁸ Co noyahuē' yonquiramasopita naniantatoma', noya nico huachi. ⁹ Ama canpitaora ninonpintocoso'huē'. "Apraan shinpitacoi ni'toi, Yosē piyapinēnpitacoi," ama tocosohuē'. Yosē nohuantērin naporini, iso na'piro'santa' Apraan shinpita atarantacaso' nanichitonhuē'. ¹⁰ Nani Yosē yonquirin oshahuano'sa' ana'ntacaso'. Ni'co'. Nararo'sa' co noya nitohuachinahuē', a'nērē'. Itēquēnpitarē chachin ocoirahuatē', pēnquē tē'yatērē' huiquitacaso marē'. ¹¹ Co noyahuē' yonquiramasopita naniantohuatama', i'quē aporintaranquēma'. Ca piquēranso nipirinhué' a'na quēmapi huē'sarin. Inaso' chini chiniquēn nanantērin. Caso' co pi'pian tēranta' ina pochin chiniquēn nanantērahue'. Co maquēyancohuē' ni'to, co sapatēn quēpaca'huaso tēranta' nanitarahuē'. Inaso' huē'pachin, a'naquēma' Ispirito Santo aya'coancantarinquēma'. A'naquēmaso nipirinhué' pēnquē chiniquēn ana'ntarinquēma'. ¹² Cayarinso' manēso pochin nisarín. Arosē mapatēra, to'norarē'. Ina quēran pintiarahuatē', pēiquē acorē'. Sha'huētēnsō nipirinhué', pēnquē ahuiquitēre'. Inaso' co onporonta' tacopiarinhué', ténin Coansha.

Quisoso aporihuaninso'

(Marcos 1.9-11; Lucas 3.21-22)

¹³ Ina quēran Quisoso Cariria quēran huē'nin. Cortaniquē canquirahuaton, Coansha nontērin aporintacaso marē'.

¹⁴ Napotopirinhué', co nohuantērinhuē'.

—¿Ma'marëta' napotiiranco? Co aporinta'huanquënso' ya'huërinhuë'. Quëma aporintoco tëhuënchinsó', itërin.

¹⁵ Napotopirinhue', Quisosori itërin:

—Yosë nohuantërin ni'ton, ya'ipi natëca'huaso' ya'huërin. Napoaton noya quëma aporintoco, itërin. Ina natanahuaton:

—Noyahua', itahuaton, i'quë aporintërin. ¹⁶ Ina quëran nonshiaso chachin a'naroáchin inápaquë pi'iro'të' ni'soatërin, ni'nin. Ispirito Santo nëpë pochin nohuaraimarahuatón, Quisoso ya'coancantomatërin. ¹⁷ Naporo' inápa quëran Yosë noninso' natanpi.

—Isoso' ca hui'nahuë chachin, na'con nosororahuëso'. Noya ni'nahuë, tënin.

4

Sopairi Quisoso tëninrinso'

(Marcos 1.12-13; Lucas 4.1-13)

¹ Ina quëran Ispirito Santori Quisoso quëparin inotëro parti sopairi tënicaso marë'.

² Catapini shonca tahuëri tashirë chachin inaquë ya'huaponahuë', co manta' ca'ninhue'. Ina piquëran tanarin huachi. ³ Naporo' sopairi huëcapairin.

—Tëhuënchachin Yosë hui'ninquën nipatan, iso na'piro'sa quëran coshoro' atarantëquë', itopirinhue',

⁴ —Inca, co nohuantërahue'. Yosë quiricanënuë pënëninpoa'. “Co cosharoriáchin piyapi ananpirinhue'. Ya'ipi Yosë noninso' natëhuachin tëhuëchinsó', nanpiarin,” tënin, itërin.

⁵ Ina quëran Quirosarin'pa' sopairi quëparin. Yosë chinotopiso pëi' a'canpiso aipi quëpantarahuaton, itërin:

⁶ —Quëmaso' Yosë hui'ninquën nipatan, no'paquë niiquë'. Quiricanën quëran nani sha'huitërinquën.

“Yosë anquëninënpita a'patimarinquën a'painquënso marë' ni'ton, co ma'sha onpoaranhuë'.

Imirina quëran masarinënuën

ama na'piquë tëranta' ya'quiamaso marëhuë',”

tënin ni'ton, no'paquë niiquë' a'pai'inënuën, itërin sopairi.

⁷ —Inca co nohuantërahue'. Yosë quiricanënuë pënëninpoa'. “Ama Yosë tëniquësohue'. Ama camaiquësohue'. Ina nohuantërinsoáchin yonquicaso' ya'huërin,” tënin quiricanënuë, itërin Quisosori.

⁸ Ina quëran a'na motopi'pa' sopairi quëpantarin. Inatohua quëran ya'ipi ninanoro'sa', ma'shanënpita, inapita a'notërin. Noyápiachin nininsopita ya'ipiya quënanin.

⁹ —Natëhuatanco, carinquën catahuanquën, ya'ipi isopita hua'anëntapon. Isonahuaton, chinotoco chiniquën nanan quëchinquën huachi, itërin sopairi.

¹⁰ —Inca co nohuantërahue'. Quëmaso' sopai hua'anquën. Patoco huachi. Yosë quiricanën quëran sha'huitërinpoa': “Sinioroíchin chinotëquë'. Inasáchin natëcaso' ya'huërin,” tënin, itërin Quisosori.

¹¹ Napotohuachina, sopairi patërin. Patohuachina, anquëniro'sari huëcapaimarahuatona', nocomaimapi.

Quisoso pënëntacaso' caniaritërinso'

(Marcos 1.14-15; Lucas 4.14-15)

¹² Ina piquëran Coansha tashinan pëiquë po'mopi. Pënëntërinso marë' napotopi. Ina natanahuaton, Quisoso pa'nin Cariria parti. ¹³ Inatohua' pacaponahuë', co huachi Nasaritoquë ya'huërinhuë'. Sono' yonsanquë paaton, Capinaomokuë yacapatonin. Saporonoro'sa', nipitariro'sa', inapita iráca ya'huëpiquë yacapatonin. ¹⁴ Iráca chachin Yosë nohuanton, Isaiasë ninorin. Ninshitatón, naporin:

¹⁵ “Na'a piyapiro'sa' Cariria parti ya'huëpiso', imasapi.

Inapitaso', Cortanii' aquëtëran ya'huëpi, marë Pancai' ya'cari'.

Inaquë saporonoro'sa', nipitariro'sa', inapita ya'huëpi.

Inaquë inpioro'santa' ya'huëpi.

¹⁶ Inapitaso' co Yosë nohuitatonaraihuë', tashi pochin cancantopi.

Chiminpachina', parisitomiatacaiso' ya'huëpirinhue',

Yosëri a'pintërinso pochin nanamën anitotarin noya cancantacaiso marë'.

Tahuëri pochin a'pintarin huachi,” tënin iráca.

Naporinso chachin Quisoso inatohua' paaton, a'chinarin.

¹⁷ Naporo quëran huarë' Quisosori pënënarin.

—Iso tahuëri'sa' Yosë yahua'anëntarinquëma'. Napoaton ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', Yosë chachin tahuërëtaantaco huachi, itëra'piarin pënënatón.

Sami camayoro'sari imapiso'
(*Marcos 1.16-20; Lucas 5.1-11*)

¹⁸ Cariria sono' yonsanquë pa'sahuaton, cato' sami camayoro'sa' quënanconin. A'naso' Simon. Pitro itopi anta'. Inso' Antërisë itopi. Ritinënapita tē'yatapi samí macacaiso marë'.

¹⁹ –Huëco' iyaro'sa', imaquico a'chinchinquëma'. Sami manamaso pochachin piyapi'sa' masarama' Yosë imacaiso marë', itërin Quisosori.

²⁰ Napotohuachina, ritinënapita patahuatona', Quisoso imasapi huachi. ²¹ Ina quëran amasha pa'sahuaton, catoya'pi quënancoantarín. Santiaco, Coansa inapita itopiso'. Pa'pinarë' potiquë huënsëatona', ritinënapita pasonapi. Pa'pinaso' Sípitio itopi.

–Huëco' imaquico, itohuachina, ²² potinëna', pa'pina' inapita patahuatona', Quisoso imasapi huachi.

Na'a piyapi'sa' a'chintërinso'
(*Lucas 6.17-19*)

²³ Ya'ipi Cariria parti paaton, niyontopiso pëiro'saquë pënëna'piarín. Noya nanan a'chinaton: “Yosë yahua'anëntërinquëma',” itëra'piarín. Naporahuaton, na'a cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërin. Nisha nisha caniori maninsopita anoyatëra'piarín. ²⁴ Ya'ipi Siria partanta', nahuinín ni'ton, notohuaro' cania'piro'sa' quëpi Quisosori anoyatacaso marë'. Nisha nisha canio inquitëra'piarín. A'naquëonta' sopairi ya'coancantërin ni'ton, co huachi inaora yonquirinso' yonquirinhuë'. Tocona'piro'sa', apiaro'sa' inapitanta' quëpapi Quisosori anoyatacaso marë'. Quëpachinara, ya'ipi anoyatëra'piarín.

²⁵ Hua'huayatërahuë' piyapi'sari Quisoso imasapi huachi. Cariria quëran, Ticaporisë quëran, Quirosarin quëran, Cotia parti quëran, Cortanii' aquëtëran quëran, inaquëranpita huë'pi Quisoso natanacaiso marë'.

5

Panënuquë a'chininso'

¹⁻² Ina quëran notohuaro' piyapi'sa' niyontoppi. Inapita quënanahuaton, Quisoso panënuquë pa'sahuaton, huënsëconin. Imarinsopitari tancapitohuachinara, na'con a'chintárin.

Noya cancantopisopita
(*Lucas 6.20-23*)

³ “Natanco iyaro'sa' a'chinchinquëma'. Yosë huëntonënuquë yaya'conpatama', iso pochin cancantacaso' ya'huërin. ‘Caora co nanitërahuë' noya nica'huaso'. Catahuaco Siniro,' topatama', Yosë noya ni'sarínquëma' ni'ton, noya cancantarama'. Hua'anëntërinquë chachin aya'conarínquëma'.

⁴ Sëtohuatama', Yosë achinicananarínquëma'. Oshanëma' yonquiatoma', cancanëma quëran huarë' sëtouatama', Yosë noya ni'sarínquëma'. Catahuarínquëma' noya cancantacamasso marë'.

⁵ Sano piyapi nipatama', Yosë noya ni'sarínquëma'. Naporahuaton, a'na tahuëri nasharo'paquë ya'huëmiatarama'.

⁶ Tanarëso pochin, yamororëso pochin cancantatoma', Yosë na'con nohuantoco'. Ina pochin cancantacasoáchin nohuantohuatama', noya ni'sarínquëma'. Catahuarínquëma' ina pochin cancantacamasso marë'. Sano cancantarama'.

⁷ Anapita nosorohuatama', Yosë nosoroarínquëma' canpitanta'. Noya cancantarama'.

⁸ Ya'ipi cancanëma quëran imapatama', Yosë nohuítarama'. Naporahuaton, a'na tahuëri ina quënanconantahuatama', noya nohuítarama'.

⁹ Isoro'paquë na'a piyapi'sa' nino'huipirínahuë', canpitari catahuaco' noya ninonchina'. Ina marë' Yosë noya ni'sarínquëma'. Hui'nin pochin cancantiarínquëma'.

¹⁰ Yosë natëramaso marë' aparisitohuachinënuquëma', Yosë noya ni'sarínquëma'. Hua'anëntërinquë chachin nani aya'conínquëma'. A'na tahuëri inápaquë ya'huëcantarama'.

¹¹ Imaramacoso marë' a'naquën no'huiarínënuquëma', ahuëarínënuquëma', pinosarinënuquëma', nisha nisha nonpinapiarínënuquëma'. Napotopirínënuquëmahué', ama sëtocosohué'. Ina marë' Yosë noya ni'sarínquëma' ni'ton, noya cancantoco'. ¹² Iracanta' Yosë piyapínënpita pënëntohuachinara, a'naquëni inapochachin no'huipi. Napoaton a'napita no'huihuachinënuquëma', noya cancantoco'. Parisitëramaso marë' Yosë'pa' na'con acanaarínquëma'. Ina yonquiatoma', capa cancantoco',” itërin Quisosori.

Yamora pochin nininso'
(*Marcos 9.50; Lucas 14.34-35*)

¹³ Ina quëran itantarín:

“Canpitaso' iyaro'sa, yamora pochin nicatoma' a'napita catahuamaso' ya'huërin. Napoaponahuë', yamora chimipitë' pochin nicatoma co a'napita catahuahuatamahuë', co huachi insonta natëarinquëmahuë'.

¹⁴ Isoro'paquë ya'huëpisopita tashinanquë pa'nëso pochin nisapirinahuë', canpitari a'pintatë pochin nitarama'. Ni'co' iyaro'sa'. Ninano' panënuquë ya'huëhuachina, ya'ipi piyapi'sari quënanpi. ¹⁵ Nanparionta' i'chinpihuatëra, co caconquë ocohuëtërehuë'. A'ninquëchin acorë' pëi' acoana a'pinacaso marë'. Piyapi'sa' inaquë ya'huëhuachinara, noya quënantopi. ¹⁶ Inapochachin canpitanta' a'pininso pochin nicatoma', noyasáchin nico'. A'napita nicatënuquëma': 'Ma noya Tata Yosëri catahuarin ni'ton, noya nisapi,' tosapi," tënin.

Íráca pënëntopiso'

¹⁷ Ina quëran itaantarín:

“Íráca Moisésë, pënëntona'piro'sa', inapita na'con pënëntopi. Pënëntatona', ninshitopi. Co ina naniantacaso' ya'huërinhuë', tënahuë. Ya'ipi inapita ninopiso' nanicaso marë' o'marahuë. Ma'sona tapon naporinsopita no'tëquën sha'huichinquëma'. ¹⁸ Tëhuëchachin itëranquëma'. Isoro'pa' ta'huantaquë huarë' Yosë quíricanën íráca ninshitopiso' ya'huápon. Co a'na hui'sharinso tëranta' topinan quëran ninshitopihuë'. Ya'ipi ninorinso' naniarin huachi. ¹⁹ Napoaton pi'pian tëranta' co natëhuatamahuë', co Yosë noya ni'sarinquëmahuë'. Hua'anëntërinquë co acanarinquëmahuë'. Piyapi'sa' a'chintatoma': 'Ama natëquësuhuë', itohuatama', co noya a'chinaramahuë'. 'Natëcaso' ya'huërin, itohuatama', noya a'chinarama'. Natëhuatama', Yosë noya ni'sarinquëma'. Hua'anëntërinquë acanamiatarinquëma'. ²⁰ Cotio maistro'sa', parisioro'sa', inapita Yosë quíricanën noya nitotaponarahuë', co cancanëna quëran imapihuë'. Canpitanta' co ya'ipi cancanëna quëran huarë' imapatamahuë', co onporonta' Yosë hua'anëntërinquë ya'conaramahuë'," tënin.

Co no'huítacaso' ya'huërinhuë'
(Lucas 12.57-59)

²¹ Ina quëran itaantarín:

“Íráca pënëntopiso' nani nitotërama'. Mashocoro'sa' íráca pënënpí. 'Ama piyapi tëpacosohuë'. Tëpahuatama', hua'ano'sa' ana'intinquëmaso' ya'huërin, topirinahuë'. ²² Co tëtëpatëresó marëáchin ana'intinpoaso' ya'huërinhuë', tënahuë. A'na piyapi no'huihuatama', ana'intarinquëma'. Pinotohuatamanta', cotio ansiano'sa' ana'inchinquëma'. Cancanëna quëran huarë' no'huítoma', 'Quëmaso' sopainquën, itohuatama', pënquë chachin parisitacaso' ya'huërin, tënahuë.

²³ Napoaton, iyaro'sa', a'naroáchin nanan anoyatcaso' ya'huërin. Yosë yachinotohuatama', yonquico'. Pi'pian tëranta' nanan ya'huëhuachin, ²⁴ a'naroáchin paatoma', anoyatoco'. Nani nanan anoyatohuatama', naporó huarë' Yosë pëinënuquë paantaco'. Yosë chinotatoma' ma'sha yaquëtëramaso', quëtoco huachi.

²⁵ Ni'co'. Nihuitëramaso marë' yaquëpahuachinënuquëma', a'naroáchin nanan anoyatoco'. Co anoyatohuatamahuë', coisëquë quëparinënuquëma'. Coisëquë quëpahuachinënuquëma', sontaro'saquë yo'coaninënuquëma', tashinan pëiquë po'moarínënuquëma'. ²⁶ Inaquë po'mohuachinënuquëmaso', ya'ipiya pahuërëtaquë huarë' pipiarama'," tënin Quisoso.

Monshihuaninso'

²⁷ Ina quëran itaantarín:

“Isonta' íráca pënëntopiso'. 'Sa'ama' ya'huëtóhuachinquëma', ama monshihuanacosohuë', tënin íráca, natantërama'. ²⁸ Nipirinhüë', co monshihuanpiso marëáchin ana'intacaso' ya'huërinhuë', tënahuë. A'na sanapi cancanëna quëran noyahuachina', ina marënta' oshahuanapi. Nani monshitërinso pochin Yosëri ni'sarin.

²⁹ Napoaton, ya'pirama quëran quënanamaso marë' co noyahuë' yonquihuatama', pa'pi co noyahuë' nisarama'. Ya'pirama' ocoirama' naporini, noya noya niitomahuë'. Somaraya nipomarahuë', co parisitopiquë pa'itomahuë'. Cato' quëran chachin noya ni'tapomarahuë' parisitopiquë të'yatohuachinënuquëma', pa'pi co noyahuë' nisarama'. ³⁰ Imirama quëran pi'pian tëranta' co noyahuë' nipatama', oshahuanama'. Ninishitëimíratërama' naporini, noya noya niitomahuë'. Apia nipomarahuë', co parisitopiquë pa'itomahuë'. Imirama' nishitëramaso pochin cancantatoma', ya'ipi aoshahuaninquëmaso' a'poco'," tënin.

Sa'ahuano'sa' pënëninso'

(Mateo 19.9; Marcos 10.11-12; Lucas 16.18)

³¹ Ina quëran itaantarín:

“Isonta' íráca pënëntopiso'. 'A'na quëmapi sa'in yatë'yatohuachin, co topinan të'yatacaso' ya'huërinhuë'. Coisëquë paaton, quírica aninshichin: “Iso sanapi nani të'yatërahüë huachi,” ta'caso aninshichin. Ina quëran sanapi quëtacaso' ya'huërin, topi. ³² Caso

nipirinhue' nisha pënënanquëma'. Co sa'ama monshihuanpachinahuë', co onporonta' të'yatamaso' ya'huërinhuë', ténahuë. Topinan të'yatohuatama', oshahuanarama'. Ina sanapinta' so'yantahuachin, monshihuaninso pochin nisarin. Nasha so'ionta', monshin pochin nisarin. Co onporonta' të'yatacaso' ya'huërinhuë', ténahuë," ténin.

No'tëquënáchin nonacaso' ya'huërinso'

³³ Ina quëran itaantarín:

"Isonta' shimashonëmapita iráca pënënpiso'. 'Yoscoarë' no'tëquë'n nontaranquë'n, itohuatëra, no'tëquë'n nontacaso' ya'huërin, Yosë ana'ntohuachinpoa'. Ina pochin nonpatëra, sha'huitëranso chachin nicacaso' ya'huërin,' topi. ³⁴ Nipirinhue', carinquëma' sha'huichinquëma'. No'tëquë'náchin nonpatëra, co Yoscoarë' ta'caso' ya'huërinhuë'. Co onporonta' nonpinacaso' ya'huërinhuë', ténahuë. Anaquë'nso yanonpinatona', taponá: 'Pi'iro'të' ya'huërin ni'ton, no'tëquë'n nontëranquë'n, toconpi. 'Ina pochin nontato, nonpintohuatëra, co Yosë ana'ntaríncohuë', topirínahuë'. Pi'iro'tënta' Yosërin ninin. Inaquë ya'huaton, ya'ipiya hua'anëntarin. Napoaton co ina pochin nonacaso' ya'huërinhuë'. ³⁵ Anaquëonta' taponá: 'Isoro'pa' ya'huërin ni'ton, no'tëquë'n nontëranquë'n,' topi. Yanonpinatona', napopirínahuë'. Isoro'panta' Yosërin ninin. Chini chiniquë'n nanantaton, isëquënta' hua'anëntërinpoa'. 'Quirosarin ya'huërin ni'ton, no'tëquë'n nontëranquë'n,' toconpi a'naquëonta'. A'na tahuëri inaquë Yosëri a'paimarinso' hua'anëntapon huachi. Napoaton co ina pochin nonacaso' ya'huërinhuë'. ³⁶ Moto' ya'huëtërinco ni'ton, no'tëquë'n nontëranquë'n,' topi a'naquëonta' yanonpinatona'. Ama ina pochin noncosohuë'. Acatohuatamara, co nanitëramahuë' a'na ainëma tëranta' ayararintantacaso'. Yosëchin nanitërin. ³⁷ Ma'sona tëranta' iyaro'sa' nonpatama', no'tëquë'náchin nonco'. 'Pa'sarahuë', topatama', paco'. 'Co pa'sarahuë', topatama', ama pacosohuë'. No'tëquë'náchin nonpatama', co Yoscoarë' ta'caso' ya'huërinhuë'. Pi'pisha tëranta' piyapi nonpintohuatama', sopai nohuanton napoarama', ténahuë," ténin Quisoso.

Yai'huë'rëtopiso'

(Lucas 6.29-30)

³⁸ Ina quëran a'chintaantarín:

"Isonta' iráca pënëntopiso'. 'A'na piyapi a'nari ahuëaton, tapirayahuachin, coisëquë quëpaquë'. Inaquë no'tëquë'n i'huë'rëchin. Inanta' tapirayacasos' ya'huërin. Natëonta' nipantohuachin, coisëquë quëpaquë' i'huë'rëchin,' topi. ³⁹ Napopirínahuë', caríma' sha'huichinquëma'. Co canpita capíniso' nii'huë'rëtacaso' ya'huërinhuë', ténahuë. Ma'sha onpotohuachinëinquëma', ama no'huicosohuë'. Panpirayahuachinëinquëma', ama mánta' i'huë'rëtososohuë'. Naquëranchin panpíantahuachinquëma', co naporó tëranta' no'huicasos' ya'huërinhuë'. ⁴⁰ Anaquë'n no'huitë'nquëma', coisëquë quëparínë'nquëma'. 'A'moranso quëtoco', itohuachinë'nquëma', quëtoco'. Aipi a'moransonta' quëpatopirínë'nquëmahuë', co no'huicasos' ya'huërinhuë'. ⁴¹ Inso tëranta' camaiatë'nquëma': 'Pë'pëtonëhuë macaton, a'na quiromitro pochin quëpatoco', itohuachinquëma', ama no'huicosohuë'. 'Noyahua'. Nohuantohuatán, cato' quiromitro quëpachinquë'n, itoco'. ⁴² Anaquë'n: 'Ma'sha quëtoco', itohuachinë'nquëma', ama apíratomahuë', quëtoco'. 'Canta' ma'sha a'nanco, topírahue', itohuachinë'nquëmantá, a'nanco'. Onpopíonta' nosoroatë' catahuacasos' ya'huërin," ténin.

Inimicoro'santa' nosorocaso' ya'huërinso'

(Lucas 6.27-28, 32-36)

⁴³ Ina quëran a'chintaantarín:

"Isonta' iráca pënëntopiso'. 'Canpita capínin nosoroco'. Inimiconëmapitaso nipirinhue', co nosorocaso' ya'huërinhuë', topi. ⁴⁴ Nipirinhue' caríma' sha'huichinquëma'. Inimiconëmapitanta' iyaro'sa', nosoroco'. Aparísitopirínë'nquëmaonta', nosorocaso' ya'huërin. Inapita marënta' noya Yosë nontoco' inahuanta' catahuain. ⁴⁵ Inapotohuatama', Yosë pochin cancantarama'. Inaso' ya'ipi piyapi'sa' nosororin. Ina nohuanton, pi'i, o'nan, inapita ya'huërin noya nancipaso marë'. Co imarínso' marëáchin pi'i a'pininhuë'. Noya nipísopita, oshahuano'santa', ya'ipiya a'pintërin. Naporahuaton, o'naonta' napopíanachin acotërinpoa' ma'sha apapotacasos' marë'. ⁴⁶ Nipayaramasopitaráchin nosorohuatama', co ina marë' Yosë acanaarínquëmahuë'. Copirno marë' coríqui ma'patona'piro'santa' nipayapisopita nosoropi. ⁴⁷ Iyamaráchin noya nontohuatama', co noya noya ninamahuë'. Co Yosë nohuitopísopitahuënta' inahua capínin noya ninontopi. Napoaton canpítasos' nisha piyapíro'santa' noya nontoco'. ⁴⁸ Tata Yosë pochin cancantacasos' ya'huërin. Inaso noyasáchin ninin ni'ton, canpítanta' ina pochin cancantatoma', noyasáchin nico'," ténin.

6

Anapita catahuacasos' ya'huërinso'

¹ Naquëranchin Quisoso pënëntaantarin:

“A'naquëno' piyapi'sari noya nicacaiso marë' noya Yosë imapisopita pochin ya'nopirinahuë', co tëhuënchachin cancanëna quëran huarë' Yosë yonquipihuë'. Ina pochin nipatama', co inápaquë Tata Yosë acanaarinquëmahuë'. Ama iyaro'sa' inapita pochin nicosohuë'. ² Ma'sha sa'ahuario'sa' quëtohuatama', ama a'ninquëchin quëtocosohuë'. A'naquën niyontopiso pëiquë ya'conahuatona', coriqui sa'ahuario'sa' marë' quëtopirinahuë', a'ninquëchin quëtopi. 'Ina marë' noya ni'sarinacoi,' ta'tona', napopi. Cachiquënta' coriqui quëtopi piyapi'sari nicacaiso marë'. Co tëhuënchachin nosoroaponaraihuë', napopi. Piyapi'sariso' noya ni'pirinahuë', Yosëriso' co noyahuë' ni'nin. Co inápaquë acanaarinhüë', tēnahuë. ³ Canpitaso nipirinhüë', sa'ahuario'sa' ma'sha quëtohuatama', ama a'ninquëchin quëtocosohuë'. Ama nipayaramaso tēranta' sha'huitocosohuë'. ⁴ Co piyapi'sa' nitotopirinahuë', Tata inápaquë ya'huërinso' ni'sarinqüëma'. Ina acanaarinquëma', itërin.

Yosë nontacaso' a'chininso'

(Lucas 11.2-4)

⁵ Ina quëran itaantarin:

“Yosë nontohuatama', ama nonpina'piro'sa' pochin nicosohuë'. Inapitaso' niyontopiso pëiquë huanirahuatona', na'con Yosë nontopirinahuë', co cancanëna quëran huarë' nontopihuë'. Cachiquënta' a'ninquëchin Yosë nontopirinahuë', piyapi'sari noya nicacaiso marë' napopi. Co tëhuënchachin Yosë yonquipihuë'. Piyapi'sari noya ni'pirinahuë', Yosëriso' co acanaarinhüë'. ⁶ Canpitaso nipirinhüë' Yosë yanontohuatama', canpitaoráchin onpopiyanquë tēranta' Yosë nontacaso' ya'huërin. Quëmaoráchin Yosë nontëquë'. Co quënanpiranhüë', nataninquën. Co piyapi'sa' natanpirinēnquēnhüë', Yosëso' noya natanatēnquën, acanaarinquën.

⁷ Yosë nontohuatama', ama inachin inachin nontocosohuë'. Co Yosë imapisopitahuë' ina pochin yonquipi. 'Hua'qui' nontohuato, natanatonco catahuarincó,' topirinahuë'. Co Yosë nohuitatonahuë', napopi. ⁸ Ama inapita pochin cancantocohuë'. Co'huara Yosë nonchátérásēnquëmahuë', ya'ipi pahuantērinquëmasopita nitotërin. ⁹ Napoaton Yosë yanontohuatama', iso pochin nontoco':

'Tata Yosë, quëmaso inápaquë ya'huaponahuë', natanancoi.

Quëmasáchin noya noyanquën ni'ton, ya'ipi piyapi'sa' chinochinēnquën.

¹⁰ Chini chiniquën nanantëran ni'ton, ya'ipicoi natēininquën.

Inápaquë no'tëquën natërinēnquënso pochachin

catahuaco quëma nohuantēransoráchin nii.

¹¹ Nani tahuëri catahuaco cosharo' ya'huëchincó.

¹² Co noyahuë' nicatöi, oshahuanai. Nosoroatoncoi, oshanëhuëi inquitocoi.

A'napita ma'sha onpotohuachincó, nanan anoyatëraisó pochachin

oshanëhuëi inquitatoncoi, anoyacancantocoi.

¹³ Co noyahuë' yonquihuatoí, catahuacoí a'naroáchin nanianchii.

Catahuacoí ama sopai minsēincoisohuë'. [Quëmasáchin hua'anëntarancoi. Ya'ipi nanita-paran. Ipora quëran huarë' ya'ipiya natēinēnquën. Amen,] itoco' Yosë nontohuatama'.

¹⁴ A'naquën ma'sha onpotopirinquëmaonta', noya nontacaso' ya'huërin. Nanan anoyatohuatama', Tata Yosënta' canpita oshanëma' inquitaringüëma'. ¹⁵ Co nanan anoyatohuatama' huë', Yosënta' co oshanëma' inquitaringüëmahuë', itërin Quisosori.

Co coshatatonaraihuë', Yosë nontopiso'

¹⁶ Ina quëran itaantarin:

“Ama nonpina'piro'sa' pochin nicosohuë'. A'naquën Yosë nontacaso marë' ya'ipi tahuëri co manta' coshatërinhuë'. Naporahuaton, co nitapamantarinhüë'. Sëtërëso pochin ya'norin a'napita nitotacaiso marë'. Co cancanën quëran chinotaponahuë', a'napitari nicacaiso marë' naporin. Ni'pachinara: 'Ma noya Yosë chinotërin,' topi. Piyapi'sari noya ni'pirinahuë', co huachi Yosëri acanaarinhüë'. ¹⁷ Canpitaso nipirinhüë' Yosë nontacaso marë' co coshatohuatamahüë', ama piyapi'sa' sha'huitocosohuë'. Noya ihuiantahuatoma', nitapaco'. ¹⁸ Ama a'napita nitotacaiso marëhuë' inapoco'. Tata Yosëchin nitotarim. Co quënanpirëhuahuë', ya'ipiya ni'sarinpoa'. Ina marë' inápaquë acanaarinquëma', itërin.

Canamiatërëhuaso'

(Lucas 12.33-34)

¹⁹ Ina quëran itaantarin:

“Ama iyaro'sa' ma'sharáchin yonquicosohuë'. Ama na'con coriqui, ma'sha, inapita yontoncosohuë'. Isoro'paquë ya'ipi ma'sha a'naroáchin mocarin, chanatërin. No'soni

pë'yarin. Chi'chiroterin. Ihuatëro'sa' ya'conatona', ihuarinënpoa'. Naporin. Napoaton, isoro'paquë ya'huërsinopita co ya'huëmiatërinhuë'. ²⁰ Inápaquë ya'huërsinopitaso nipirinhuë', ya'huëmiatarin. Yosë na'con yonquiatoma', noya nico'. Ina marë' na'con sacatoco' inápaquë acanamiachinquëma'. Inatohua' co manta' mocaponhuë'. Co no'soni pë'yaponhuë'. Co chi'chirotaophonhuë'. Co ihuatëro'sa' ya'conatona' ihuaponënpoahuë'. Napoapon. ²¹ Ma'sharáchin nohuantohuatama', co Yosë yonquiaramahüë'. Nipirinhuë' Yosë na'con na'con nohuantohuatama', ina na'con na'con yonquiarama', ténin Quisoso.

Nitapicancaninso'
(Lucas 11.34-36)

²²⁻²³ Ina quëran a'chintaantarín:

"Ya'piranpo quëran ma'sha quënanë'. Co pëtorayatohuatërahuë', noya ni'tërë'. Nitapirayahuatëra, co manta' quënantërhüë'. Canpitanta' ya'ipi cancanëma quëran Yosë yonquihuatama', tahuëri pochín cancantarama'. Nipirinhuë', ma'sharáchin yonquihuatama', tashi pochín cancantarama'. Nitapicancanpatama', aquë aquëtë co noyahuë' cancantarama huachi," itërin.

Coriquiráchin yonquipsopita
(Lucas 16.13)

²⁴ Ina quëran itaantarín:

"A'na piyapi cato' patron ya'huëtohuachina, nisha nisha camaitopi ni'ton, co nanitërinhuë' cato chachín natëcaso'. A'nasio' nohuantaton, noya natëarin. A'nasio' nipirinhuë' co onpopinchin nohuantatonhuë', co natëarinhuë'. Inapochachín canpitanta' coriquiráchin cancantohuatama', co nanitaramahuë' Yosë natëcamaso'," ténin.

Yosë noya a'pairinpoaso'
(Lucas 12.22-31)

²⁵ Ina quëran itaantarín:

"A'naquënso' ma'sharáchin yonquipi. Capacaiso', o'ocaiso', a'mocaiso', inasáchin yonquipi. 'Nani ma'sha ya'huëtohuachinco, noya ya'huarahüë huachi,' topirinahuë'. Ama iyaro'sa' ina pochín cancantocoso'huë'. Co capacaso marëáchin isoro'paquë acorinpoahuë'. A'mocasonta', co onpopinchin yonquicaso ya'huërinhuë'. Yosë na'con na'con yonquihuatëhua', catahuarinpoa noya ya'huëcaso'. ²⁶ Ni'co'. Inairaro'sa' co manta' sha'pihuë'. Co ma'sha sha'piso' macatona', pëinënaquë acopihuë'. Napoaponahuë', Tata Yosëri catahuarin. Ina nohuanton, cosharo' quënanpi. ¡Canpitaso' inapita quëran noya noya ni'ninquëma'!
²⁷ Chiminacaso nanihuachín co napion ancantopiramahuë', co a'na tahuëri tëranta' nanitaramahuë' ana'huëcamaso'.

²⁸ Nitapacamasona', co aquëtë yonquicamaso ya'huërihuë'. Ni'co'. Yancoro'sa' topinan noya papotopi. Co sacatopihuë'. Co manta' a'mocaiso' nipihuë'. Nipirinhuë', noyápiachín yancotopi. ²⁹ Iráca copirno Saromon nani ma'sha ya'huëtërin. '¡Ma noyápiachincha a'morin paya!' topi. Yancoro'saso' nipirinhuë', ina quëran noya noya ya'nopi. ³⁰ Pacatoro quëran huarë' Yosëri yonquirin. A'na tahuërichín ya'huëpirinhuë', ahuipachina, ahuiquitërhüë huachi. Co hua'qui' ya'huëpirinhuë', Yosëri yonquirin. Ina nohuanton, noya papotërin. Canpitaso' ina quëran na'con na'con yonquinqüëma'. ¿Onpoatomata' nipachín, co natëramahuë'? 'Yosë catahuarinco mini,' ta'caso' nipirinhuë'. ³¹ Ama ma'sha yonquiatoma', pa'yancosohüë'. '¿Ma'cha ca'në'poya? ¿Ma'cha o'orë'poya? ¿Ma'cha a'morë'poya?' ama tocosohüë'. ³² Co Yosë imapisopitahuë' ina pochín yonquipi. Ma'sharáchin yonquipi. Canpitaso' nipirinhuë' tatanëma' inápaquë ya'huërsino' yonquinqüëma'. Ya'ipi pahuantërinquëmasopita nani nitotërin. ³³ Napoaton Yosë na'con na'con yonquico'. A'napitanta' catahuaco' hua'anëntërinquë ya'conacaiso' marë'. Yosë nontoco' noyasáchin yonquicamaso marë'. Ina pochín cancantohuatama', catahuarinquëma'. Ina nohuanton, ma'sha pahuantërinquëmasopita ya'huëtërinquëma'. ³⁴ Napoaton ama tashiraya ma'sha onpoamaso' yonquiatoma', pa'yancosohüë'. Tashirayanta' ma'sha onpohuatama', pa'yanacaso ya'huapon ni'ton, co ipora quëranchin ina yonquiatoma co napion ancantápamaso ya'huërinhuë'," ténin Quisoso.

7

Nocantoro'sa' pënëninso'
(Lucas 6.37-38, 41-42)

¹ Naquëranchin Quisoso pënëntaantarín.

"Ama iyaro'sa' a'napita nocancosohüë'. 'Paso' quëmapi co noyahuë', ama tocosohüë', Yosë ana'intochinquëma'. ² A'napita pinopatama', Yosënta' co noyahuë' ni'sarinqüëma'.

Piyapi chiníquên nonapihuatama', Yosënta' chiníquên ana'intarínquëma'. Piyapi noya yonquirapihuatama', Yosënta' noya ni'sarinquëma'.³⁻⁵ Co iyaparin nocanacaso ya'huërinhuë'. Inaso pi'pian co noyahuë' nipachin, mo'shiri ya'conayatërinso pochin ninin ni'ton, nocanan. Quëmanta' co noyahuë' ninan ni'ton, narasératë' nani noyá ya'copirayarínquënso pochin nipiranhue', naporan. Napoaton 'carínquên noya nicatëinquën mo'shi ocoichinquën, co itamaso ya'huërinhuë'. Napotohuatan, nonpinan. Narasératë' niocoitëquë'. Ina quëran noya quënantaran. Naporo huarë' nanitaran iyaparin mo'shi ocoitacaso,'" itërin.

⁶ Ina quëran itaantarín:

"Isonta' a'chinchinquëma'. Ni'níro'sa', coshiro'sa', inapita co yonquipihuë'. Huirina'pi pa'ton nininso co quëtacaso' ya'huërinhuë'. No'paquë acorama' naporini, i'nachitonahuë'. Ina quëran canpitanta' yaquëtëitëinquëmahuë'. A'naquën piyapi'santa' ni'níro'sa' pochin cancantopi ni'ton, Yosë nanamën a'chintohuatama', chiníquên no'huiarinëinquëma'. Co pi'pisha tëranta' nohuantohuachinahuë', tananpitoco,'" itërin.

Yosë nontacaso' ya'huërinso'

(Lucas 11.9-13; 6.31)

⁷ Ina quëran itaantarín:

"Nani tahuëri Yosë nontoco' nata'inquëma'. Pahuantërinquëmaso' nipatama', quëtërinquëma'. Ma'sha yonirëso pochin cancantatoma', nontáco' catahuainquëma'. Ya'coana pi'nirëso pochin cancantatoma', nontoco' aya'coinquëma'.⁸ Tëhuënhachin ma'sha nitohuatama', quëtërinquëma'. Hua'qui' ma'sha yonipatama', quënanarama'. Ya'coana pi'nirëso pochin nipatama', i'soatërinquëma'.

⁹ Hui'nama' tanaton cosharo' natanpachinquëma', co na'pi quëtëramahuë'.¹⁰ Sami nayahuachina', co ya'huan quëtëramahuë'. Sami quëtëramama'.¹¹ Canpitaso' co noyahuë' yonquiapomarahue', hui'nama' nosororama'. Noya ma'sha quëtëramama'. Yosëso' noya noya ni'ton, na'con na'con nosororinguëma'. Inápaquë ya'huapónahuë', hui'ninpi' pochin ni'nínquëma'. Nontohuatama', noya nininso' quëtërinquëma'. Catahuarinquëma' noya cancantacamaso marë'.

¹² Noya ninosorocaso' ya'huërin. Canpitaso' nohuantëramama' a'napita nosoroinëinquëmaso'. Napoaton canpita nohuantëramaso chachin inapitanta' nosoroco'. Ninosoroatoma', nicatahuaco'. Yosë nohuanton, Moisésë, pënëntona'piro'sa', inapita na'con pënënpirínëinquëmahuë', ninosorocaso' na'con na'con nohuantërin. Ninosorohuatama', noya imasarama', ténahuë,'" itërin Quisosori.

Cato' ira ya'huërinso'

(Lucas 13.24)

¹³⁻¹⁴ Ina quëran itaantarín:

"Ni'co'. Cato' ira ya'huërin. A'naso' pancana. Co sacaihuë' pa'tacaso' ni'ton, na'a piyapi'sa' ina pa'tapi. Ya'coanamënso' pancana nipirinhue', ina pa'tohuatama', parisitopiqué paatoma', parisitomiátapoma'. A'na iraso nipirinhue', sacai pochin pa'tacaso'. Ya'coanamënso' yamianasha'huaya. Caráichin piyapi'sa' ina quënanpi. Inaquë ya'conpatama', nanpimiatarama'. Ina ira pa'toco'. Sacai' Yosë imacaso' nipónahuë', chiníquên cancantatoma', imaco huachi,'" ténin Quisoso.

Nisha a'china'piro'sa'

(Lucas 6.43-44)

¹⁵ Ina quëran itaantarín:

"Ni'cona iyaro'sa' nonpin nanan pënëntona'piro'sa' nonpintochinëinquëma'. 'Quiyanta' imarai,' itopirínëinquëmahuë', co cancanëna quëran imapihuë'. Tanan ni'ni' yamapintërinso pochin cancantatona', yatapicananinquëma'. Co no'tëquën a'chinpihuë'.¹⁶ Napoaton noya yonquico'. Noya cancantohuachina', noya nisapi. Co noyahuë' cancantohuachina', co noyahuë' nisapi. Co no'tëquën a'chintarinëinquëmahuë'. Ni'co'. Sharo'sa' nitërin quëran nohuítërhua'. So'huanpiso', co misëra nitërinhuë'. ¡Shihuarionta' co quëpa nitërinhuë'!¹⁷ Nara noya nipachina, noya nitërin. Co noyahuë' nipachina, co noya nitërinhuë', napoonin.¹⁸ Nitacaso' nara nipachina, inachachin noya nitërin. A'naso nipirinhue', co nitacaso' narahuë' ni'ton, co onporonta' noya nitërinhuë'.¹⁹ Co noya nitohuachinhue', a'nëhuachinara pënuë ahuiquitopi huachi.²⁰ Nitërin quëran nara nohuítërhua'. Inapochachin a'china'piro'sa' nohuítërhua'. Noya cancantohuachina', noya nisapi. Co noyahuë' cancantohuachina', co noyahuë' nisapi. Co no'tëquën a'chinapihuë,'" itërin.

Yosë huëntonënuë ya'conpispita

(Lucas 13.25-27)

²¹ Ina quëran itaantarín:

“Na'a piyapi'sa': 'Sinioro, Sinioro,' itopirinacohué', a'naquén co cancanéna quèran imarinacohué ni'ton, co Yosè hua'anèntèrinquè ya'conapihué'. Yosè natèpisopitaráchin inatohua' ya'huécontapi huachi. ²² Ayaro' tahuéri nanihuachin, na'a piyapi'sa' nontaponaco: 'Quéma nanamén Sinioro sha'huirai. Quisoso nanan quètèrincoi, ta'toi sopairo'sa' a'parai. Quéma pochin sacai' nininsopita ninai,' itaponaco. ²³ Cariso nipirinhué' itapo: 'Yanonpintatamaco, napopiramahué', co noyahué' cantantèrama'. Co piyapinèhuèpitanquémahué'. Co onporonta' imaramacohué'. ¡Paco huachi! itapo," itèrin Quisosori.

Cato' pèirinsó'

(Marcos 1.22; Lucas 6.47-49)

²⁴ Ina quèran pènèntaantarín:

“Na'acquéma' natanamacoso maré' hué'nama'. Natèhuatamaco, a'na quémapi pochin nisarama'. Ina quémapi, natèricho quèran yapèirin. Yapèihuachina, noya yonquiaton, noya péiaquè yonirin. Na'pitè' quènanahuaton, inaquè noya pèirin. ²⁵ Chiniquén o'nanpachina, panca ihuan pa'nin. Pamatohuachina, opotopirinhué', co anotèrinhué'. Chini' niponahué', co tè'yatèrinhué'. Panca ihuantaponahué', na'pitèquè pèirin ni'ton, noya huanirin. Co tè'yatèrinhué'. ²⁶ A'naquénso nipirinhué' yapèihuachina, co noya yonquirinhué'. 'Inotèquè tèranta' pè'i,' ta'ton, inaquè péipirinhué'. ²⁷ Ina quèran panca o'nanin huachi. Pamatohuachina, chiniiri tè'yatèrin. Panca ihuantohuachina, pèi' a'naroáchin tè'yatèrin. Ya'ipi noya quiquirin huachi," itèrin Quisosori.

²⁸ Ya'ipi piyapi'sa' natanahuatona', pa'yanpi. “¡Ma noyacha a'chintèrinpoa paya! ²⁹ Co hua'anhué' niponahué', chiniquén nanantaton, a'chintèrinpoa'. Co cotio maistro'saso' ina pochin a'chinpihué'," topi.

8

Chana caniori maninsó'

(Marcos 1.40-45; Lucas 5.12-16)

¹ Ina quèran panèn quèran nohuaramahuachinara, na'a piyapi'sari imasapi. ² Pa'sapirinhué', a'na cania'pi hué'nin, chana caniori maninsó'. Nacapirahuaton, Quisoso nantèntaquè isonin quèran, itapon:

—Nohuantohuaton Sinioro, quéma nanitèran anoyatancoso'. Anoyatoco topirahué', itèrin. ³ Quisosori sé'huarahuaton, itèrin:

—Nohuantèrahue' mini, iyasha. ¡Noyatèquè huachi! itèrin. Itohuachina, a'naroáchin noyatèrin. Canio inquirin huachi.

⁴ —Ama piyapi'sa' sha'huítèquèsohué'. Corto hua'an ya'huèrinquè paaton, noyatèranso' a'notonquè' ni'inquén. Naporahuaton, ma'sona Moisésè sha'huérinsó' quèpaquè' noyatèranso' nitotacaiso maré', itèrin. Napotohuachina, pa'nin huachi.

Capitan piyapinèn anoyatèrinsó'

(Lucas 7.1-10)

⁵ Ina quèran Capinaomquè paantarín. Canconpachina, a'na Noma capitani huècapairahuaton:

⁶ —Piyapinèhué' Sinioro chiniquén caniorin. Pèinèhuèquè quèhuénárin. Co huachi nanitèrinhué' iratacaso'. Pa'pi parisitarín, itiirin.

⁷ —Noyapa', pa'sarahué' anoyatapo, itèrin.

⁸ —Quémaso' Sinioro noya noyanquén. Co caso' quéma pochincohué'. Co pèinèhuèquè huaré' huécamaso' ya'huèrinhué'. Topinan camaiquè' noyachin, ténahué'. ⁹ Caso' hua'anèhué' natèrahue'. Capitanco ni'ton, sontaro'sa' natèrinaco canta'. “Paquè',” itohuatèra, pa'nin. “Huèquè',” itohuatèra, hué'nin. Piyapinèhuèpitanta' camairahué. “Sacatèquè',” itohuatèra, sacatarín. Inapochachin quémanta' topinan camaihuatan, a'naroáchin piyapinèhué' noyatarín ténahué', itèrin.

¹⁰ Quisosori natanahuaton, pa'yatèrin. Napoaton piyapi'sa' itapon:

—¡Ma noyacha iso quémapi natèrinco paya! Nisha piyapi niponahué', israiro'sa quèran noya noya natèrinco. ¹¹ Iporaso huachi nisha nisha parti quèran hué'sapi. Nisha piyapi'sa' niponairahué', imatona', Yosè hua'anèntèrinquè ya'conapi. Inápaquè pa'pachina', Apraan, Isaco, Cacopo, inapita nohuitapi. Inapitaré' huénsèapi coshatacaiso maré'. Nóya ya'huèrapi huachi, ténahué. ¹² A'naquémaso nipirinhué', “Quiyanta' Yosè piyapinènpitacoi,” topiramahué', co natèramahué' ni'ton, co hua'anèntèrinquè ya'conaramahué'. Tashinanquè tè'yatarinquéma'. Inaquè na'nèarama', chiniquén parisitarama huachi, itèrin Quisosori.

¹³ Ina quèran capitan itantarín:

—¡Ya'huèranquè iyasha paantaquè'! Natèranco ni'ton, apiramiachin piyapinèn noyatarín, itèrin.

Naporo chachin piyapinèn noyatèrin. Paantahuachina, sano quènanconin huachi.

Pitro a'shatën a'naroáchin anoyatërinso'

(Marcos 1.29-31; Lucas 4.38-39)

¹⁴ Ina quëran Pitro pëinënuë pa'pi. A'shatën chiniquën sapoton, quëhuënarín, quënanconpi. ¹⁵ Quisosori maimirarahuatón, a'naroáchin anoyatërin. Co huachi saporinhuë'. Huanirahuatón, inari chachin a'carin, o'shitërin, napotërin.

Na'a cania'piro'sa' anoyatërinso'

(Marcos 1.32-34; Lucas 4.40-41)

¹⁶ I'huanaahuanquë yatashirahuaso', na'a piyapi'sa' huëcatona', cania'piro'sa' quëpi Quisosori anoyatacaso marë'. A'naquën sopairi ya'coancantërin ni'ton, co inaora yonquirinso' yonquirinhuë'. Quisosori topinan noncharapirinhuë', sopairo'sa' pipipi. Ya'ipi cania'piro'sa' anoyatërin. ¹⁷ Iráca Isaiasë ninoton, ninshitërin. "Canipirëhuahuë', anoyatarinpoa'. Canio inquitarinpoa'," tënin. Cania'piro'sa' anoyatohuachina, ninorinso' nanirin huachi.

Ya'ipi cancanëna quëran imacaiso' ya'huërinso'

(Lucas 9.57-62)

¹⁸ Notohuaro' piyapi'sa' niyontonpachinara, ca'tano'sanënpita itërin:

—Poti maconco'. Aquëtëran pa'ahua', itapirinhuë', ¹⁹ a'na cotio maistrori nontirín.

—Canta' Maistro imainquën. Insëquësona pa'patan, canta' pa'i, topirahuë', itërin.

²⁰ —Sacai' imancoso' iyasha, tënahuë. Anashiro'sa', huë'ëshinantëna ya'huëtópi, inaquë huë'ëpi. Inairaro'santa' pë'pëtëna ya'huëtópi. Caso nipirinhuë' Yosë quëran quëmapico niporahuë', co pëi' ya'huëtërincohuë'. Pa'sápato, co ya'huëmiatërahue', itërin.

²¹ A'na imarinsoarinta' huëcapairahuaton, itiirin:

—Canta' oshaquëran imamiachinquën, topirahuë', co apira nanitërahue'. Tatahuë nani noyá mashotërin. Chiminpachin, cari pa'pitarahuë'. Ina quëran imamiataranquën, itopirinhuë'.

²² Quisosori itërin:

—A'naquën co nohuantopihuë' imainacoso'. Chimipi pochin cancantópi. Inapitari pa'pichina'. Quëmaso nipirinhuë' ca na'con na'con yonquiatonco, imaco, itërin.

Ihuan a'parinso'

(Marcos 4.35-41; Lucas 8.22-25)

²³ Ina quëran Quisoso potiquë ya'conin. Ya'compachina, ca'tano'sanënpitanta' ya'conpi anta'. ²⁴ Paaquëya', a'nanaya panca ihuani manin. Panca sono' ni'ton, co'sacairi poti opoto opototahuaton, yamëntaitapirinhuë'. Ya'huëre Quisososo' huë'ërarin. ²⁵ Napohuachina, ca'tano'sanënpitari ochinanpi.

—¡Catahuacoí Sinioro! ¡Chimiitarihua' canpoaso'! itópi.

²⁶ —¿Onpoatomata' të'huaramaso'? ¿Co noya natëyatëramacohue' ti? itërin. Ina quëran huënsëintarahuatón, ihuan a'parin. Sononta' nontërin.

—Sanoquë', itohuachina, a'naroáchin co'sacai' sanoirin. ²⁷ Ina nicatona', ca'tano'sanënpita pa'yanpi.

—¿Ma quëmapicha isoso' ni'ton, ihuan a'parin paya? Sononta' a'naroáchin asanoirin, nitópi.

Sopairo'sari ya'coancantópi

(Marcos 5.1-20; Lucas 8.26-39)

²⁸ Ina quëran aquëtëran canconpi. Inaso no'pa' Catara parti itópi. Inaquë cato' quëmapi ya'huëpi. Na'a sopairo'sari ya'coancantópi ni'ton, co huachi yonquipihuë'. Pa'pi hua'yantón. Co'ni naninquë chimipiro'sa' po'mopiquë ya'huërapí. A'naroáchin yaahuëtópi ni'ton, na' inataquëchin pa'pihuë'. Quisosos nonshihuachina, sopairo'sari ya'coancantërinso'pita na'pi nanin quëran pipirahuatona', huë'sapi nacapirin. ²⁹ Quisosos quënanahuatona', chiniquën nontapi.

—Nohuitërainquën Sinioro. ¿Ma'ta' onpotaponcoi? Quëmaso' Yosë hui'ninquën ni'ton, co'huara ayaro' tahuëri naniyatërasohue', ¿aparísitarancoi ti? itópi.

³⁰ Ina ya'cariya na'a coshiro'sa' ya'huërin. Huëntonën coshatapi. ³¹ Inapita quënanahuatona', itaantapi:

—Yaocoihuatancoi, coshiro'saquë tëranta' a'pacoi ya'coanta'ii, itantapi.

³² —Inta nipachin, inaquë paatoma' ya'conco', itohuachina, quëmapi'sa quëran pipirahuatona', coshiro'saquë ya'conconpi. Inaquë ya'compachinara, coshiro'santa' hua'yantatona', a'naroáchin tahuan pa'tópi. Panca sonoquë niitahuatona', inaquë chimiitópi.

³³ Ina ni'sahuatona', a'paina'piro'saso' pa'yanpi. Pa'yanatona ninano'pa' ta'api. Inaquë ya'ipiya sha'huiconpi.

—Sopairo'saso' quémapi'sa quëran pipirahuatona', coshiro'saquë ya'conconpi. Napo-huachinara, hua'yantatona', tahuan pa'topi. Ya'ipi chimitopi, itopi. ³⁴ Natanahuatona', na'a piyapi'sa' huë'pi Quisoso nicacaiso marë'. Nani ni'pachinara, të'huatona':
—A'na parti paquë', itopi.

9

Apia anoyatërinso'

(Marcos 2.1-12; Lucas 5.17-26)

¹ Napotihuachinara, potiquë ya'coantarahuatona', aquëtëran pëntoantapi. Quisoso nianonënuquë chachin paantapi. ² Inaquë catapini quémapi'sari huëcatona', apia quëpi. Pë'sara'huaya pochin nininquë quëpi. Hua'qui' co nanitërinhuë' huanicaso', quëhuënarin. "Ma noya isopita natërinaco," ta'ton, Quisosori cania'pi itërin:

—¡Noya cancantëquë', apia'hua! Apiramiáchin quëma oshanën inquitaranquën, itërin.

³ Ina natanahuatona', cotio maistro'sa' yonquipi. "¿Ma quémapi'ta' isoso?" 'Oshanën inquitaranquën,' ta'ton, Yosë yaya'huëretërin," topi, yonquiatona'. ⁴ Topinan yonquinëna quëran napoápirinahuë', Quisosori nitotaton.

—¿Onpoatomata' co noyahuë' yonquirapiramaco? ⁵ Canpitaso naporama': "Piyapinpoa a'napita oshanën inquitacaso', co nanitërehuahuë'. Apia camaiatë': 'Huanirahuaton, noya paquë huachi,' itacasonta' co nanitaparëhuahuë'," tënama'. ⁶ Caso nipirinhuë' Yosë quëran quémapi'co ni'to, nanan quëtërinco piyapi'sa' oshanëna' inquitahuaso marë'. Canpitanta' ina nitotacamaso marë' iso apia anoyatarahuë', itërin. Ina quëran apia itantarin:

—Huaniquë' apia'hua. Pë'sara'huaya masahuaton, ya'huëranquë paquë', itërin.

⁷ Itohuachina, a'naroáchin huanirahuaton, ya'huërin'pa' pa'nin huachi. ⁸ Piyapi'sa' ina nicatona', pa'yanpi.

—¡Ma noyacha Yosëri catahuarin paya! Piyapi niponahuë' chiniquën nanan quëtërin paya, topi.

Matio imarinso'

(Marcos 2.13-17; Lucas 5.27-32)

⁹ Ina quëran Quisoso paantarahuaton, Matio quënanconin. Coriqui Noma copirno marë' ma'patërinquë huënsëarin. Quisosori itapon:

—Huëquë' iyasha imaco, itërin. Itohuachina, a'naroáchin huanirahuaton, imarin.

¹⁰ Naporó' tahuëri ina pëinënuquë Quisoso ca'tano'sanënpitarë' coshatapatapi. Na'a piyapi'sa' huë'pi Quisosorë' coshatatona' nohuitacaiso marë'. A'naquënsó' copirno marë' coriqui ma'patona'piro'sa'. A'naquëonta' oshahuano'sa' itopiso'. ¹¹ Parisioro'saso' ina ni'sahuatona', Quisoso ca'tano'sanënpita itonpi:

—¿Onpoatonta' maistrónëma' oshahuano'sapitarë' coshatarin? Copirno marë' coriqui ma'patona'piro'santa' co noyahuë' nipirinahuë', inapitarë' coshatarin, itopi.

¹² Natanahuaton, Quisosori itërin:

—Isopitaso' tëhuënhachin nohuantopi imainacoso'. Ni'co'. Cania'piro'saso' notoro nohuantopi. Nipirinhuë', "Co caniorahuë'," topatëraso', co notoro nohuantërehuë'.

¹³ Oshahuano'sa' pënëna'huaso marë' o'marahué. "Co noyahuë' yonquiramasopita nani-antatoma', Yosë chachin tahuëretantaco'," itërahuë. A'napitaso': "Quiyaso' co oshahuan-coihuë'," topiso marë' co na'con a'chintërahuë'. Paatoma', Yosë quiricanën noya nitotoco' no'tëquën yonquicamaquë. Inaquë iráca ninshitopi: "A'naquën topinan quëran chinotatonaco oshanëna marë' ma'sha tëpapirinahuë', co a'napita nosoropihuë'. Nosorotacaso' na'con na'con nohuantërahuë'," tënin Yosë, itërin Quisosori.

Nasha nanan a'chininso'

(Marcos 2.18-22; Lucas 5.33-39)

¹⁴ Ina quëran Coanshari a'chintërinso'pita huëcatona', Quisoso nontipi:

—Quiyaso' a'na tahuëri co coshatatoihuë', Yosë nontarai. Parisioro'santa' inapopi. Quëma imarinënsopitaso nipirinhuë', noya coshatapi, o'sapi, inapopi. ¿Onpoatonta' co quiya pochin imarinënhuë'? itipi.

¹⁵ —Ca ya'huarahuë ni'ton, co sëtopihuë'. Ni'co'. Quémapi sa'acaso marë' piyapi'sa' amatohuachina, capa cancantopi. Nipayarinsopita huë'pachinara, inapitarë' coshatatona', capa cancantapi. ¡Co sëtacaiso' ya'huërinhuë'! A'na tahuëriso nipirinhuë' inimiconënpitari huëcatona', sa'ana'pi masapi. Quëpatohuachina', co huachi coshatacaiso' yonquiapihuë'. Sëtapi huachi. Inapochachin canta' mapachinaco, imarinacosopita sëtapi. Sëtatona', co huachi coshatacaiso' yonquiatonahuë', Yosë nontápona', itërin Quisosori.

¹⁶ Ina quëran a'chintaantarin.

—Ni'co'. A'morëso noyá mocadohuachina, co nasha në'mëtëquë pa'pitërehuë'. Nasha në'mëtëquë pa'pitëre' naporini, naquëranchin noshatatón, aquëtë chachin napointonhuë'.

17 Sha'moronta' yonquico'. Huino sha'moro' nipachina, co sha'huëté' morsa mocaro' nininqué ta'panéhué'. Sa'potohuachina, a'naroáchin nopoitérin. Nopoitohuachina, huino chinarié'. Morsanta' tapiré'. Sha'moro' huinoso' nasha morsaqué ta'pané'. Huino, morsanta' noya nisarin, ténin Quisoso. (Íráca inachitopiso' naniantatona', nasha nanan imacaso' ya'huérin, tapon naporin.)

Sanapi anoyatahuaton, Cairo hui'nin ananpitaantarinso'
(*Marcos 5.21-43; Lucas 8.40-56*)

18 A'chinaquëya', a'na cotio hua'an hué'nin. Quisoso noténaquë isonquirin.

—Hui'nahué apira chiminin. Huécaton, Siniro, sé'huaquiqué' nanopianta'in, topirahué', itiirin.

19 —Noyapa', tosahuaton inaré chachin pa'nin. Ca'tano'sanénpita' pa'pi. 20-21 Paaquëya', a'na sanapiri imaquiari. Hua'gui' panca huénai' a'parin. Nani shonca cato' pi'ipi co sanorinhué'. Parisitárin. “Amorinso tēranta' sé'huatohuato, anoyataponco,” ta'ton pinén quéran imaquiari. Imaquiton, a'morinso' huirótéinchin sé'huaquirin. 22 Quisosori tahuéretahuaton, sanapi quénanin.

—Noya cancantéque', imoya. Natéranco ni'ton, noyataran, itérin. Naporo chachin noyatérin. Huénai' no'narin huachi.

23 Ina quéran hua'an péinénquë canconpi. Na'a piyapi'sa' quénanconpi, na'nérápi, ayanápi. Quinatoro'santa' quénanconpi. Huinatacaiso maré' hué'pirinahué', 24 Quisosori itapon:

—Ya'ipinquéma' pipico'. Co sanapia'hua chimininhué'. Topinan hué'ésárin, itérin.

—Co hué'érinhué'. Nani chiminin, itatona' téhuapi. 25 Ya'ipi piyapi'sa' aipiran a'parahuaton, acoana chimipi ya'huérinquë ya'conin. Maimirarahuatón, ananpitaantarin. A'naroáchin huanirin huachi. 26 Napohuachina, ya'ipi parti nanan nahuinin.

Cato' somaraya anoyatérinso'

27 Ina quéran pipirahuaton pa'sapirinhué', cato' somarayari imaquiapi. Co manta' quénantopihué'. Quisoso imaratona', chiniquén nontapi.

—¡Nosorocoi Siniro! Quémaso' Tapico' shinquén. Yosé a'paimarinquén ni'ton, nosoroatocoi anoyatocoi, topirahué', itopí.

28 Péiqué canconahuatona', Quisoso ya'conin. Somarayo'santa' ya'conpachinara, Quisosori itérin:

—Cari nanitato anoyatérahueso' ¿natérama' ipora ti? itérin.

—Natérainquén miní Siniro. Ya'ipiya nanitapan ténai, itopí.

29 Napotohuachinara, sé'huararahuatón, itérin:

—Natéramaco ni'ton, apiramiáchin anoyataranquéma', itérin.

30 Napotohuachina a'naroáchin quénantopí.

—Anoyatéranquemaso' iyaro'sa', ama insonta' sha'huitocosohué', itopirinhué',

31 pipirahuatona', na'a piyapi'sa' sha'huité'ra'piapi.

—Quisoso anoyaratérincoi. Noya huachi quénantérai, ité'ra'piapi. Ya'ipi parti quéran natantopí.

Né'huëya anoyatérinso'

32 Ina quéran pa'pachina, a'napitanta' canqui. Né'huëya quépi. Sopai nohuanton, co nanitérinhué' nonacaso'. 33 Quisosori nosoroaton, sopai a'patérin. A'patohuachina, a'naroáchin noyatérin. Noya nonsarin huachi. Piyapi'sari ni'pachinara, pa'yanpi.

—Co onporonta' iso pochin ni'chinéhuahué'. Íráca quéran huaré' co insonta' iséquë naporinhué', topí.

34 Parisiuro'saso nipirinhué', co yanatépihué'.

—Sopai hua'ani catahuarin ni'ton, nanitérin sopairo'sa' a'pacaso', toconpi.

Piyapi'sa' nosororinso'

35 Ina quéran Quisoso pa'sápaton, nisha nisha ninanoro'saqué a'chinté'ra'piarin. Niyonton-piso péiro'saqué noya nanan sha'huité'ra'piarin.

—Yosé yahua'anéntérinquéma', ité'ra'piarin. Inséquësona pa'pachina, ya'ipi cania'piro'sa' anoyaté'ra'piarin. Nisha nisha canio inquitérin. 36 Paaton, notohuaro' piyapi'sa' quénanin. Co Yosé yonquiatonahué', co napion cancantopí. Ohuicaro'sa pochin inahuaso', co incari tēranta' a'pairinhué'. “¿Incha catahuaincoi paya?” ta'tona', nisha nisha yonqui. Napoaton Quisosori nosororin. 37 Nosoroaton, ca'tano'sanénpita itérin:

—Notohuaro' piyapi'sa' ya'huépirinahué', co incarisó tēranta' catahuarinhué' Yosé hua'anéntérinquë ya'conacaiso maré'. Isoro'pa' panca imin pochin ninin. Cayarinso' manéso pochachin piyapi'sa' mané' Yosé imacaiso maré'. Notohuaro' piyapi'sa' ya'huaponaraihué', caraichin pénténapí Yosé imacaiso maré'. 38 Napoaton Yosé nontoco' a'napitanta' a'pa'in pénéchina'. Ina sha'huitérinpoa' a'chinacaso maré', itérin Quisosori.

10

Shonca cato' ca'tano'sanënpita acorinso'
(Marcos 3.13-19; Lucas 6.12-16)

¹ Shonca cato' quëmapi'sa' Quisosori nani huayonin na'con na'con a'chintacaso marë'. Inapitaso', ca'tano'sanënpita itopi. Ayontonahuaton, chiniquën nanan quëtërin sopairo'sa' a'pacaiso marë'. Ina nohuanton, nisha nisha caniori maninsopitanta' anoyatapi.

² Shonca cato' acorin paatona' nanamën a'chinacaiso marë'. Simon'ton acorin. Pitro itopi anta'. Iionta' acorin, Antërisë itopiso'. Santiaco, Coansa, inapitanta' acorin. Sipitio hui'ninpita inahuaso'. ³ Pinipi, Partoromi, Tomasë, Tatio, inapitanta' nohuanton, acorin. Mationta' coriqui Noma copirno marë' ma'patopirinhuë', acorin ca'tanacaso marë'. Arpio hui'nionta' acorin, Santiaco itopiso'. ⁴ A'na Simonta' acorin. Inaso', copirno no'huina'piro'sa' imapirinhuë', iporaso' Quisoso imasarin huachi. Cotasë Iscariotinta' acopirinhuë', a'na tahuëri inari sha'huirapiarinso'.

A'chinacaiso marë' a'parinso'
(Marcos 6.7-13; Lucas 9.1-6)

⁵ Nani shonca catoya'pi acohuachina, sha'huitërin: "Paatoma' iyaro'sa' noya pënëntoco'. Ama nisha piyapiro'sa' ya'huëpique pacosohuë'. Samaria ninanoro'saquënta' ama pacosohuë'. ⁶ Israiro'sa' a'chintonco'. Inapitaso', ohuicaro'sa' chihuëpiso pochin ni'tona', co Yosë yonquipihuë'. Napoaton pënënacaso' ya'huërin. ⁷ Paatoma', a'chintoco': 'Iso tahuëri'sa' Yosë hua'anëntarinpoa', itoco'. ⁸ Cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatoco'. Chimipiro'santa', ananpitaantaco'. Chana caniori maninsonta' quënanpatama', anoyatoco'. A'napitanta' sopairo'sari ya'coancantopi ni'ton, pa'pi hua'yantopi. Quënanpatama', sopairo'sa' a'patoco' piyapi'sa' noyachina'. Co manta' pahuëretapomarahuë', Yosëso' inaora nohuanton, catahuarinquëma' ni'ton, ama pahuëre nitocosohuë'.

⁹ A'chinacamaso marë' pa'patama', ama manta' coriqui quëpacosohuë'. ¹⁰ Ama pë'pëto, pitana, sapatë', inapita quëpacosohuë'. Ama a'moramaso tëranta' cato' quëpacosohuë'. 'Asacatohuatëra, a'cacaso' ya'huërin,' topi. Napoaton a'chintohuatama', a'caarinëinquëma', catahuarinëinquëma' ama ma'sha pahuantinquëmaso marë'huë'.

¹¹ Nisha nisha ninanoquë a'chintoco'. Ninanoquë canconpatama', insosona noya natanpachinquëma', ina pëinënuquë yacapaco'. Inaquë yacapatohuatama', inaquëschin ya'huëco'. ¹² Pëinënuquë ya'conpatama', 'Yosë catahuainquëma', itoco'. ¹³ Noya nohuantohuachinëinquëmaso', Yosëri catahuarin. Nipirinhuë', co noyahuë' nontohuachinëinquëmaso', co Yosëri catahuarinhuë'. ¹⁴ Insëquësona pa'patama', 'Ama isëquë huëcosohuë'. Co yanatanainquëmahuë', itohuachinëinquëma', patoco'. Yapa'patama', pënëncó'. 'Nani sha'huitopiranquëmahuë'. Co nohuantëramahuë' ni'ton, canpitaora tëhuënëmaquë nina'intarama', itoco'. Ina quëran a'na parti paco huachi. ¹⁵ Tëhuënchachin itëranquëma'. Ayaro' tahuëri nanihuachin, inapitaso' chiniquën parisitapi. Iráca Sotomaro'sa', Comoraro'sa', inapita pa'pi co noyahuë' cancantopi ni'ton, Yosëri chiniquën ana'intërin. Co natërinco'sopitasohuë' nipirinhuë', chini chiniquën ana'intarin huachi," itërin Quisosori.

Aparisitacaiso' ninorinso'

¹⁶ Ina quëran itaantarin:

"Ni'co' iyaro'sa'. Ohuicaro'sa' co nanitopihuë' nia'paicaiso'. A'naroáchin huëntonën ni'niro'sari mapi. A'chintohuatama', a'naquën piyapi'sa' ni'niro'sa' pochin cancantatona', no'huirarinëinquëma'. Napoaton noya yonquico'. No'huipirinëinquëmaonta', ama no'huicosohuë'. Noya cancantatoma', sanoanan quëran nontoco'. ¹⁷ Ni'cona iyaro'sa', piyapi'sa' a'naroáchin ano'huitotama'. A'naquën no'huitëninquëma', masarinëinquëma'. Mapachinëinquëma', coisëquë quëpaarinëinquëma'. Niyontopiso pëiro'saquënta' huihuiarinëinquëma'. ¹⁸ Imaramacoso marë' hua'ano'sa' ya'huërinquë sha'huirapiarinëinquëma'. Copirnoros' aquënta' quëpaarinëinquëma'. Ca nohuanto, inaquë quëpaarinëinquëma' nanamëhuë sha'huitacamaso marë'. Inaquë nisha piyapiro'santa' a'chintarama'. ¹⁹ Inaquëpita quëpahuachinëinquëma', ama pa'yancosohuë'. '¿Ma'cha tonopoya?' ama tocosohuë'. Naporo' Yosë anitotarinquëma' no'tëquën a'panitacamaso marë'. ²⁰ Co canpitaora yonquëma quëran nonsaramahuë'. Ispirito Santo ayonquiarinquëma' noya nonacamaso marë'.

²¹ A'naquën imasarinaco. A'naquënso nipirinhuë' co nohuantarinacohuë' ni'ton, quëmopinënpita capini nino'huia. A'naquën iin chachin niponahuë', sha'huirapiarin tëpacaiso marë'. A'naquëonta' hui'nin niponahuë', imapachinco, pa'pini chachin sha'huirapiarin. A'naquëonta' a'shin chachin, pa'pin chachin niponahuë', imapachinaco, hui'ninpitari sha'huirapiapi. ²² Imaramaco ni'ton, na'a piyapi'sa'

no'huarinênquëma'. Nipirinhuë', co a'pohuatamacohuë', nicha'ésaranquëma huachi.
²³ Aparisitohuachinênquëma', a'na ninanoquë paantaco'. Inaquënta' a'chiantaco'. Na'a
 ninanoro'sa' Cotia parti ya'huërin. Co ya'ipi ninanoro'saquë pa'shatérasênquëmahuë',
 canta' o'mantararahuë. Yosë quëran quëmapico ni'to, a'na tahuëri o'mantarahuë Yosë
 hua'anëntërinso' acoca'huaso marë'.

²⁴ Ni'co'. Patron ya'huëhuachina, co piyapinënpitaso' chini chiniquën nanantërinhuë'.
 Canta' canpita maistronëmaco ni'ton, chini chiniquën nanantërahuë. ²⁵ Napoaton
 no'huihuachinênquëma', co ina marë' sëtacaso' ya'huërinhuë'. Nani no'huirinaco canta'.
 'Sopainquën,' itërinaco ni'ton, canpitanta ina pochachin nontarinênquëma', itërin
 Quisori.

Yosë të'huatacaso' ya'huërinso'
(Lucas 12.2-9)

²⁶ Ina quëran itantarin:

"Piyapi'sa' no'huipirinênquëmahuë', ama iyaro'sa' të'huatocoso'huë'. Iporaso' ma'sha
 noyá po'opinan pochin ni'ton, co insonta' nitotërinhuë'. A'na tahuëriso nipirinhuë'
 ya'ipiya nitotapi. ²⁷ Iporaso' co ya'ipi piyapi'sa' a'chintarahuë'. Carayanquëma tëranta'
 canpitaora quëparahuatênquëma', na'con a'chintaranquëma'. A'na tahuëriso nipirinhuë'
 ya'ipi piyapi a'ninquëchin sha'huitoco' nitochina'. ²⁸ Ama piyapi'sa' të'huatocoso'huë'.
 Tëpapiirinênquëmaonta', co hua'yanëma' matarinênquëmahuë'. Yosë tëhuënchinso' të'huatacaso'
 ya'huërin, ténahuë. Ina nohuanton, chiminë'. Co noyahuë' nipachina', pënuë chachin
 a'paarin huachi. Inatohua' hua'yanënarë chachin parisotomiatapi huachi. Napoaton Yosë
 na'con na'con të'huatacaso' ya'huërin. Co piyapi'sa' të'huatacaso' ya'huërinhuë'.

²⁹ Yosëso' a'pairinquëma'. Ni'co'. Inairaro'sa' co pa'tonhuë'. Cato nipirinhuë',
 a'na sorochin pa'tërin. Napoaponahuë', co a'naya tëranta' Yosëri naniantërinhuë'. Co
 ina nohantohuachinhuë', co chimininhüë'. ³⁰⁻³¹ Canpoaso nipirinhuë' na'con na'con
 a'pairinpoa'. Ya'ipinpoa' a'naya a'nayanpoa' yonquirinpoa'. Ainënpoa' hua'huayátërahuë
 nipirinhuë', ya'ipiya pichirin. Napoaton ama të'huacosohuë'. Ni'sárinpoa'.

³² 'Quisoso imarahuë', topatama', ayaro' tahuëri carinquëmanta' nohuantaranquëma'.
 'Imarinaco mini,' itarahuë Tata Yosë. ³³ Nipirinhuë', 'a'porahuë huachi,' topatamaso',
 carinquëmanta' a'poaranquëma'. 'Co imarinacohuë', itarahuë Tata Yosë," ténin Quisoso.

Nisha nisha Quisoso yonquirapipiso'
(Lucas 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ Ina quëran pënëantarin:

"'Cristo o'mahuachin, ya'ipiya nohuantatona', noya ya'huapi,' topiramahuë', co ya'ipiya
 nohuantarinacohuë' ni'ton, nino'huiaipi. ³⁵ Ipora quëran huarë' a'na pëiquë ya'huëpisopita
 nisha nisha yonquiapi. A'na pëiquë pa'pin nohuantarin. Hui'ninsino nipirinhuë' co nohuan-
 tarinhuë'. A'na pëiquënta' hui'nin nohuantarin. Pa'pinso nipirinhuë' co nohuantarinhuë'.
 Sanapi'santa' nisha nisha yonquiapi. A'shin co nohuantarinhuë'. Hua'huinso nipirinhuë'
 nohuantarin. A'shatën nohuantapirinhuë', notainso' co nohuantarinhuë'. Napoapona'.
³⁶ Imaramacoso marë' quëmopinëma chachin no'huarinênquëma'. Co nishahuë' niponarai-
 huë', inimiconën pochin ni'sarinênquëma'.

³⁷ Yaimapatamaco, ca na'con na'con nosoroco. Tatama', mamama', hui'nama' in-
 apita co onpopinchin nosorocaso' ya'huërinhuë'. Co na'con na'con nosorohuatamacohuë',
 co tëhuënchachin imaramacohuë' ténahuë. ³⁸ Imapatamaco, a'napita aparisitar-
 inênquëma'. Yatëpapiirinênquëmaonta', imamiatoco. Corosëquë chiniquën parisitë'. In-
 apochachin canpitanta' imapatamaco, aparisitarinênquëma'. Co ahuantohuatamahuë',
 co tëhuënchachin imaramacohuë'. ³⁹ Noya nanpicamasoáchin yonquihuatama', topinan
 quëran nanpiarama'. Chiminpatama', parisitomiatarama'. Nipirinhuë', imaramacoso
 marë' aparisitohuachinênquëma', noya cancantoco'. Tëpapiirinênquëmaonta', noya noya
 nanpimiatontarama'," itërin.

Yosëri acanarinso'
(Marcos 9.41)

⁴⁰ Ina quëran pënëantarin: "Insosona noya natanpachinquëma', noya natanarinaco canta'.
 Yosë a'paimarinco ni'ton, Yosë nanamën chachin imasapi huachi. ⁴¹ A'chinamaso marë'
 Yosë noya ni'sarinquëma'. Inápaquë acanaarinquëma'. A'naquën natanpachinênquëma',
 'Yosë nanamën chachin a'chintarinpoa', ta'tona', noya natanarinênquëma'. Ina marë'
 inapitanta' inápaquë canarapi. Tëhuënchachin noya piyapi'sa' catahuacaso' ya'huërin. Yosë
 imarin ni'ton, noya quëmapi inaso', ta'toma', catahuaco'. Ina marë' Yosë acanaarin-
 quëma'. ⁴² Inso tëranta' imarinacoso co chiniquën nanantopirinhuë', inanta' nosorocaso'

ya'huérin. Imarincoso maré' i'sha tēranta' o'shitohuatama', inápaquē Yosē acanaaringuēma'. Tēhuēnchachin noya i'huērētaringuēma', itērin Quisosori.

11

Coasha Paotistari piyapi a'parinso'
(Lucas 7.18-35)

¹ Nani ca'tano'sanēnpita sha'huitahuaton, a'chinacaso maré' pa'nin huachi. Nisha nisha ninanoquē pa'sahuaton, a'china'piarin. Pēnēna'piarin.

² Coasha Paotistaso nipirinhué', naporó' tashinan pēiquē ya'huárin. Inaquē ya'ipi Quisoso naporinso' natantērin. Ina natantaton, cato' imarinsopita a'parin Quisoso natanacaiso maré'. ³ Canconpachinara, Quisoso natanatona':

—Coasha Paotista a'parincoi ni'ton, natana'huainquēnso maré' hué'nai. I'huá chachin inaso', na'con sha'huitērincoi. “A'na tahuēri Cristo o'mararin, Yosēri a'paimarinso',” itērincoi. ¿Quēmaso' inanquēn nimara, ti? ¿Pahuanarin o'macaso' nica? Co nitotatoihué', natanapoinquēn hué'nai. Sha'huitocoi quiyanta' Coasha sha'huitoanta'ii, itopi.

⁴⁻⁵ Napotohuachinara, Quisosori itērin:

—Nani ma'sha ni'nama', natanama'. Somaraya nininsopita hué'pachinara, ca nohuanto, ni'topi. Apiaro'santa' a'naroáchin anoyatērahué. Noya iratopi ni'nama'. A'naquēonta' chana caniori maninsopita anoyatērahué. Nē'huēro'santa' ca nohuanto, noya natantopi. Chiminispopitanta' ananpitaantarahué. Notohuaro' piyapi'sa' co Yosē nohuitatonaraihué', nosorotápirinahué', iporasó huachi noya nanan a'chintarahué natanama'. Paatoma', ya'ipiya Coasha sha'huitonco' no'téquēn nitochin. ⁶ Insosona ya'ipi cancanēna quēran natēmiatohuachinaco, nóya cancantapi, itērin Quisosori.

⁷ Ina natanahuatona', Coasha sha'huitapona' pa'pi. Nani pa'pachinara, Quisosori piyapi'sa' a'chintantarin.

—Natanco iyaro'sa' Coasha yonquiato a'chinchinquēma'. I'hua inotēro parti ina nicapoma' pa'patamara, inaso Yosē maré' chiniquēn huanirin quēnanconama'. Co piquira ihuani onorinso pochin niconinhué'. ⁸ Co inaso ma'huano'sa' pochin noyápiachin a'morinhué'. Noyápiachin a'mopisopitaso', copirno'ra'sa' pēinēnaquē ya'huēpi. Coashaso nipirinhué', co nani ma'sha ya'huētērinhué'. ⁹ Pēnētērinso' natanacamaso maré' pa'nama', tēnahué. Coasha tēhuēnchachin nóya pēnētērin. Co topinan quēran pēnētērinhué'. Yosēri chachin a'parin pēnētacasó maré'. ¹⁰ Iráca quiricanēnquē ninoton Yosēri hui'nin sha'huitērin.

“Co'huara pa'shamátērasēnquēnhué', comisionēhué'ton a'pararahué piyapi'sa' ayonquicasó maré',” itērin.

Coasha ninoton, naporin.

¹¹ “Iráca quēran huaré' na'a piyapi'sa' pēnētopirinhahué', Coasha Paotistaso' noya noya pēnētērin. Pēnētērinso' noya, nipirinhué', inso tēranta' imapachinaco, noya noya nisarin. Yosē hua'anētērinquē chachin ya'conarin huachi, tēnahué.

¹² Coasha pēnētērin quēran huaré' na'a piyapi'sa' hué'sapi natanacaiso maré'. A'naquēnso nipirinhué' co nohuantopihué' Yosē hua'anētērinquē ya'conacaiso'. Co nohuantatonaraihué', nohuantopisopita aparisitopi. Chiniquēn cancantopisopitaso nipirinhué', onpopiota' ya'conapi. ¹³ Iráca quēran huaré' Moisésé, pēnētēna'piro'sa', inapita ninopi. ‘Yosé yahua'anētērinpoa'. A'na tahuēri ina maré' acorinso' a'paimarin,’ topi. Coashanta' ninotona', ninshitopi: ‘Co'huara Sinioro tahuērinēn naniyatērasohué', Iniasé huēntarin pēnētacasó maré',’ topi. ¹⁴ Napopiso chachin Coasha pēnēntarin huachi. Iniasé pochin cancantaton, pēnēntarin, tēnahué. Nohuantohuatama', natēco'. ¹⁵ Huēratēhuanpatama', noya natanatomaco, yonquico'.

¹⁶ Iporaso' piyapi'sa' nisha nisha yonquipi. Hua'huaro'sa pochin cancantopi. Hua'huaro'sa' cachiquē ya'nipihuachinara, a'naquēn taponá: ‘Huēco' pita pochin ni'tēhua', ya'nipiahua', ta'tona', ¹⁷ quinatapirinhahué', co a'napita nohuantopihué' nansacaiso'. Ina quēran co nohuantohuachinarahué', tantapona': ‘Inta nipachin, huēco' chimipi pa'pitopiso pochin ni'tēhua', ya'nipiahua',’ nitantapi. Na'nēpirinhahué', co a'napita nohuantopihué' na'nēcaiso'. Inapochachin canpitanta' ipora nisha nisha yonquirama'. ¹⁸ Coasha Paotistaso' pēnētapon, co aquētē' cosharo' yonquirinhué'. Co noya coshatērinhué'. Co pi'pian tēranta' huino o'orinhué'. Napopirinhué': ‘Inaso' Sopairi ahua'yantērin ni'ton naporin,’ tēnama'. ¹⁹ Caso nipirinhué', Yosē quēran quēmapico niporahué' coshatērahué, o'orahué. Ina maré' pinoramaco canta'. ‘Quisoso coshatárin, o'opatárin. Oshahuano'saré' nipayarin. Copirno maré' coriqui ma'patona'piro'sarēnta' nipayarin,’ toconama'. Nisha nisha yonquiconama'. A'naquēnso nipirinhué' noya yonquiatona', Yosē natēapi huachi. No'téquēn pēnēnahué' ni'ton, no'téquēn yonquiapi huachi,’ tēnin Quisoso.

Nisha nisha ninanoquë ya'huëpisopita pënëninso'
(Lucas 10.13-15)

²⁰ Nisha nisha ninanoro'saquë nani pënëntërin. Inaquë na'a cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërin. Ya'huëhuano'saso' nicaponaraihuë', inachachin inachachin yonquiantapi. Co oshanëna' yaa'popihuë'. Napoaton chiniquën pënënin. ²¹ Corasinoquë ya'huëpisopita, Pitsaitaquë ya'huëpisopita, inapita yonquiaton, itapon:

“¡Ma'huántacha canpitaso' nisarama paya! Na'con pënënpiranquëmahuë', co natëramacohuë'. Ina marë' parisitarama'. Na'con nitotopiramahuë', co yaimaramacohuë'. Tiroquë, Sitonquë, inaquëpitaso nipirinhue' co pënëntërahue'. Co inaquë cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërahue'. Inaquë naporahuë naporini, oshanëna marë' sëchitonahuë'. Sa'catën nininso a'motona', huarianoquë nipashimotochitonahuë'. Co noyahuë' yonquipisopitanta', nanianchitonahuë'. ²² Napoaton ayaro' tahuëri nanihuachin, canpitaso' Yosë chini chiniquën ana'intarinquëma'. Inapitaso' co onpopinchin ana'intarinhuë'. ²³ Capinaomquë ya'huëramasopitanta' co no'tëquën yonquiramahuë'. 'Noyacoi ni'toi, Yosë'pa' pa'sarai,' ¿topiramahuë' ti? Co ina marë' inatohua' pa'saramahuë'. Parisitopiquë pa'miatarama huachi. Hua'qui' a'chintëranquëma'. Na'a cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërahue'. Nani nicapomarahue', co yaimaramacohuë'. Sotomaquë naporahuë naporini, inapitaso natëitonacohuë'. Co oshanëna marë' Yosëri ata'huanchitonahuë'. Ipora huanta' ya'hua'itonahuë'. ²⁴ Ayaro' tahuëri nanihuachin, canpitaso' chini chiniquën ana'intarinquëma'. Sotomaro'saso nipirinhue', co onpopinchin ana'intarinhuë', ténahuë', itërin Quisosori.

Quisoso asanocancanipoaso'
(Lucas 10.21-22)

²⁵ Naporó' noya cancantaton, Yosë nontërin:

“¡Ma noyacha Tata yonquiran paya! Quëmaso' chini chiniquën nanantëran. Inápaquë ya'huërinso'pita, isoro'paquë ya'huërinso'pita, ya'ipiya hua'anëntëran. Anaquën Tata nani ma'sha nitotaponaraihuë': 'Quiyaora noya noya nitotarai,' topiso marë', co nanamën anitotëranhuë'. Imarinacosopitaso nipirinhue', co onpopinchin nitotaponaraihuë': 'Catahuaco Siniore co caora nanitërahue', topachinara, quëma nanamën chachin anitotëran. Ina marë: 'Yosparinquën, itëranquën. ²⁶ Quëmaora nohuanton Tata naporan,' itërin.

²⁷ Ina quëran piyapi'sa' a'chintantarin.

“Tata Yosë nohuanton, pënëntërahue'. Ya'ipi nanamën anitotërinco piyapi'sa' a'chintaca'huaso marë'. Hui'ninco ni'ton, inasáchin noya nohuitërinco. Inapochachin Tata Yosë nohuitërahue'. Casáchin noya nohuitërahue'. Anaquëonta' cari anohuitohuato, nohuitapi anta'. ²⁸ Huëco' casáchin imaco catahuainquëma'. Isoro'paquë ma'sha onporama' ni'ton, sëtarama'. Naporahuaton, nisha nisha yanatëpiramahuë', co canpitaora nanitëramahuë' noya cancantacamaso'. Pë'pëto quëquën quëparamaso pochin ninatanama ni'ton, napion cancantërama'. Napoaton huëco' catahuainquëma' sano cancantacamaso marë'. ²⁹ Co carinquëma' nocanancuëmahuë'. Sanoanan quëran pënënanquëma'. Casáchin natanco a'chinchinquëma'. Nani tahuëri catahuaranquëma' noya cancantacamaso marë'. Ina pochin imapatamaro, sano cancantarama huachi. ³⁰ Ma'sona nicacaso sha'huithuatëncuëma', catahuaranquëma' noya nicacamaso'. Catahuaranquëma' ni'ton, co sacaihuë' imasaramaco huachi,' itërin Quisosori.

12

Chinoto tahuëri naporinso'
(Marcos 2.23-28; Lucas 6.1-5)

¹ A'na chinoto tahuëri nanihuachina, Quisoso ca'tano'sanënpitarë' pa'sapi. Tricoro' pëntontapi. Ca'tano'sanënpita tanatona', papona pochin a'naya a'naya trico moto maraapi. I'shorayarahuatona', ca'pi. ² Ina ni'sahuatona parisioro'saso':

—¡Ni'quë' Maestro! Chinoto tahuëri nipirinhue', ca'tano'sanënpita tricoraya i'shorayapi, co ipora tahuëri pi'pisha tëranta' sacatacaso ya'huërinhuë'. Co Moisésë pënëntërinso' natëpihuë', itopi.

³ Napotohuachinara, itërin:

—Yosë quiricanën ¿co nontëramahuë' ti? Iráca Tapi tanahuachina, ⁴ Yosë pëimëncuë ya'conin. Inaquë ya'conahuaton, pan Yosë marë' acopiso' ca'nin. Ca'taninso'pitanta' tanatona', ca'pi. Corto hua'ano'saráchin ina pan capacaiso nipirinhue', Tapi ca'nin. Ca'pirinhue', co ina marë' Yosëri ana'intërinhuë'. ⁵ Isonta' yonquico'. Nani chinoto tahuëri corto hua'ano'sa' Yosë pëimëncuë sacatopi. Piyapi'sa' oshanëna marë' ohuicaro'sa' tëpapi. Sacatopirinhue', co ina marë' oshahuanpihuë'. ¿Co inanta' nontëramahuë' ti? ⁶ Yosë

pëinën noya nipirinhüé', caso' chini chiniquën nanantato, noya noya a'chintaranquëma'.
 7 Yosë chachin naporin: "Piyapi'sa' nosorocamaso' na'con na'con nohuantërahüé. Ma'sha oshanëma marë' tëparahuatoma ya'ipi ahuiquitamaso', co onpopinchin nohuantërahüé;"
 tënin quiricanënguë. Nontopiramahuë', co natantochináchinhüé' cancantërama'. No'tëquën
 yonquirama' naporini, co topinan quëran sha'huirapiitomahuë'.⁸ Yosë quëran quëmapi
 ni'to, chiniquën nanantërahüé. Chinoto tahuëri ma'sona noya nicacaso' sha'huichinquëma'.
 Co nicacasohüé nininsonta' sha'huichinquëma', itërin.

Imirin tachitërinso'

(Marcos 3.1-6; Lucas 6.6-11)

⁹ Ina quëran paantarahuaton, niyontonpiso pëiquë ya'conconin. ¹⁰ Inaquë a'na quëmapi
 quënanconin. A'na imirin tachitërin ni'ton, co pi'pisha tëranta' nanitërinhuë' sé'quëtcaso'.
 "Ipora tahuëri co cania'piro'sa' anoyatacaso ya'huërinhuë'," ta'tona', parisioro'sari ni'sapi.
 Quisoso yasha'huirapitona', itapona':

—Chinoto tahuëri nipirinhüé', ¿noya cania'piro'sa' anoyatacaso' ti? itopi.

¹¹ —Ni'cochi iyaro'sa', ohuicaro'sa' pë'tahuahuatamara, a'naya tëranta' panca nanincatëquë
 anothuachina, ocoirama'. Chinoto tahuëri nipirinhüé', masahuatoma', ocoirama'.
¹² Piyapi'saso nipirinhüé' noya noya ni'ton, na'con na'con nosorocaso' ya'huërin. Napoaton
 chinoto tahuërinta' piyapi'sa' catahuacaso' ya'huërin, itërin.

¹³ Napotahuaton, apia nontërin.

—Imiran iyasha ihuëquë', itërin. Natëton ihuëpachina, a'naroáchin noyatërin. A'na imirin
 pochachin niantarin. ¹⁴ Ina nicatona parisioro'saso' pipipi. Pipirahuatona', Quisoso
 tëpacaiso marë' yonquipi huachi.

Iraca ninorinso'

¹⁵ Ina nitotaton, Quisoso a'na parti pa'nin. Na'a piyapi'sari imasarin. Cania'piro'sa'
 huë'pachinara, ya'ipiya anoyatërin.

¹⁶ —Ama a'napita sha'huitososohüé', itërin. ¹⁷ Iraca Quisoso ninoton, Isaiasë ninshitërin.
 Yosë yonquirinso chachin ninshitaton, naporin:

¹⁸ "Iso quëmapi nani acorahuë nisha nisha piyapi'sa' nicha'ëcaso marë'. Noya natëarinco.
 Na'con nosoroato, nóya ni'nahuë.

Ispiritonëhuë chachin aya'coancantarahuë.

Nisha piyapiro'santa' no'tëquën a'chintahuaton, anoyacancantarin.

¹⁹ Co no'huairinhüé'. Co chiniquën nonsarinhuë'.

Co cachiquë paaton, piyapi'sa' ano'huairinhüé'.

²⁰ A'naquën piqura yanopantërinso pochin nicatona', co huachi chiniquën cancantopihuë'.

Inapitaso' achinicananarin.

Nanparin yatacopirinso pochin cancantatona', pi'pianchin Yosë shia'popi. Co inapitanta'
 no'huairinhüé'.

No'tëquën a'chintahuaton, na'a piyapi'sa' anoyacancantarin. Inapotaton, sopai minsëarin
 huachi.

²¹ Nisha nisha piyapi'sari natanahuatona': 'Inasáchin nicha'ësaripoa', tosapi huachi," tënin
 Yosë quiricanënguë.

Iraca Isaiasë ninorinso chachin nanirin ni'ton, Quisosori sanoanan quëran piyapi'sa'
 pënënarin.

Sopai hua'an minsërinso'

(Marcos 3.20-30; Lucas 11.14-23; 12.10)

²² Ina quëran a'na quëmapi quëpi Quisosori anoyatacaso marë'. Sopairi ya'coancantërin
 ni'ton, co nanitërinhuë' nonacaso'. Co quënantacaso tëranta' nanitërinhuë'. Sopai
 a'parahuaton, a'naroáchin anoyatërin. Noya ni'tërin. Nonacasonta' nanitërin huachi. ²³ Ina
 ni'sahuatona', piyapi'sa' pa'yanpi. "iMa'pitacha nanitaparin paya! Isoso' Tapico' shiin,
 ¿Yosëri a'paimarinso' nimara ti?" nitopi.

²⁴ Parisioro'sarisno nipirinhüé', co natëpihuë': "Sopairo'sa' hua'an Piirsipo* itopisoari
 catahuarin ni'ton, nanitaparin sopairo'sa' a'pacaso'. Co inari catahuarinhuë' naporini, co
 nanichitonhuë'," topi.

²⁵ Topinan yonquirapirinhüé', inaora yonquinën quëran Quisosori nitotaton, itërin:
 "Ni'co'. Ninanoquë ya'huëpisopita nino'huipi naporini, yanquë'itonahuë'. Co huachi in-
 aquë ya'huë'itonahuë'. Huëntonënguë ya'huëpisopitanta' nino'huipi naporini, inapitanta'
 yanquë'itonahuë'. ²⁶ Inapochachin Satanasë sopairo'sarë' nino'huipi naporini, co huachi
 hua'an niitonhuë', co huachi piyapi'sa' hua'anëntacaso' nanichitonhuë'. ²⁷ 'Piirsipo

* 12:24 Piirsiposo': Satanasë tapon naporin.

catahuarinquên, itopiramacohuê', co no'têquên yonquiramahuê'. Co ina catahuarincohuê'. A'naquên a'chintêramasoarinta' sopairo'sa' yaa'papi. Satanasê catahuarinco ni'quêhuarê', inapitanta' inari catahuarin. Inapita natanco' macariso' catahuarinso' sha'huichinquêma'. ²⁸ Caso nipirinhue', Ispirito Santo catahuarinco sopairo'sa' a'paca'huaso'. Napoaton Yosê chachin a'paimarinco hua'anênta'huanquêmaso marê', tênhuê.

²⁹ Quêmapi chiniquên nipachina, pênên noya a'pairin. Co insonta ya'conaton ma'shanên mataponhuê'. A'naso nipirinhue' ina quêran chini chiniquên ni'ton, huêcapairahuaton minsêquirin. Tonporahuaton, ma'shanênpita quiquitêrin.

³⁰ Co imapatamacohuê', inimicotaramaco. Co catahuhuatamacohuê', sopai natêarama huachi. Piyapi'sa' anishacancantarama' ama Yosê imacaiso marêhuê'.

³¹ Napoaton itaranquêma': Co noyahuê' nipatama', oshahuanarama'. Pinótohuatamanta oshahuanarama'. Oshanêma marê' sêtohuatama', Yosê oshanêma' inquitaringuêma'. Ya'ipi co noyahuê' ninamasopita inquitaringuêma'. Ispirito Santoích pinotoma' oshahuanpatama' têhuênchinsos', co inquitaringuêmahue'. ³² Caso' Yosê quêran quêmapico nipirahuê pinopatamaco, ina marê' oshahuanpiramahuê', oshanêma marê' sêtohuatama', inquitaringuêma'. Nipirinhue', Ispirito Santo pinopatama', co oshanêma' inquitaringuêmahue'. Co onporonta' inquitaringuêmahue', itêrin Quisosori.

Nara pochin nininso'
(Lucas 6.43-45)

³³ Ina quêran itaantarin: "Nara noya nipachina, noya nitêrin. Co noya nitohuachinahuê', napoonin', topi. Nitêrin quêran nara nohuitêrê'. Inapochachin piyapinpoanta' ninêhua'. Noya yonquihuatêhua', no'têquên nonarigua'. ³⁴ Canpitaso nipirinhue', ya' huan pochin cancantatoma' yanonpinama'. Co noyahuê' yonquiatoma', co nanitêramahuê' noya nonacamaso'. Onpopinona cancantêramaso', nonama quêran piyapi'sa' anitotarama'. ³⁵ Noya cancantohuatêhua', noyasáchin nonarigua'. Co noyahuê' cancantohuatêhua', co noyahuê' nonarigua'. ³⁶⁻³⁷ Noya cancantohuatama', noya nonsarama'. Ayaro' tahuêri Yosê noya ni'sarinquêma'. Co noyahuê' cancantohuatama', co noyahuê' nonsarama'. Ina marê' ayaro' tahuêri ana'intaringuêma'. Ayaro' tahuêri nanihuachin, Yosê nontaringuêma'. Ya'ipi nonamasopitanta' aipitaringuêma'. A'naquêma' co noyahuê' nonpatama', 'Co yonquiatohuê', naporahuê', itopiramahuê', ina marênta' ana'intaringuêma', tênhuê. Co noyahuê' cancantohuatama', no'têquên ana'intaringuêma huachi,' itêrin Quisosori.

Yosê pochin nicacaso' nohuantopiso'
(Marcos 8.12; Lucas 11.29-32)

³⁸ Ina quêran parisioro'sa', cotio maestro'sa', inapita huê'pachinara, Quisoso nontiipi: —Yosê pochin niquê' ni'inquên. Ina ni'patoi, natêrainquên, itiipi.
³⁹ —Canpitaso' co noyahuê' cancantêrama'. Co pi'pisha têranta' Yosê yanatêramahuê'. "Yosê pochin niquê' ni'inquên," itopiramacohuê', co Yosê nohuatêrinhuê'. Isoích inquitaringuêma'. A'na tahuêri Conasê pochin nisarahuê. ⁴⁰ Iráca Conasê marêquê tê'yaitohuachinara, panca sami pochin nininsoari mi'têrin. Cara tahuêri tashirê chachin inaqué ya'huapirinhue'. Ina quêran Yosê nohuanton, cha'êrin. Inapochachin canta' Yosê quêran quêmapico ni'to, chiminpató, cara tahuêri tashirê chachin acoporo' ya'huaporahuê', cha'esarahuê huachi. ⁴¹ Conasê cha'êrahuatón, Ninihuiquê pa'nin. Inaquê pênêntohuachina, co noyahuê' yonquipisopita naniantopi. Napoaton ayaro' tahuêri inapita nontarinênguêma'. "¿Onpoatomata' co canpitaso' natêramahuê'?" itaponênguêma'. Caso' chiniquên nanantato, noya noya pênênpiranquêmahue', co yanatêramacohuê'. Napoaton ayaro' tahuêri Yosê na'con ana'intaringuêma'. ⁴² Inapochachin iráca Saromon hua'anêntapon, copirno sanapi nininso' sor parti quêran huê'nin ina nontacaso marê'. "Ya'ipi nitotêrin," ta'ton, huê'nin natanapon. Napoaton ayaro' tahuêri ina atapanaringuêma'. Saromon quêran caso' na'con na'con nitotato, noya noya a'chintopiranquêmahue', co yanatêramacohuê' ni'ton, Yosê chiniquên ana'intaringuêma', itêrin Quisosori.

Sopairi ya'coancantantarinso'
(Lucas 11.24-26)

⁴³ Ina quêran Quisosori a'chintaantarin. "A'na quêmapi sopairi ya'coancantopirinhue', ina quêran pipirin. Pipihuachina, inotêro' parti pa'sárin. Insêquêsóna ya'huêcaso marê' yonisapirinhue', co quêsaninhue'. ⁴⁴ Napoaton ina quêmapiquê chachin huêantarin. Inaso' co Yosê yonquiatonhuê', topinan ya'huárin quênanquiantarin. Noya ya'huêantachinachin ni'ton, sopairi yaya'coancantantarin. ⁴⁵ Napoaton paantarahuatón, canchisê sopairo'sa' maantarin. Aquê aquêtê' co noyahuê' nipsisopita maantarin. Posa sopairo'sari chachin quêmapi ya'coancantantapi. Napoaton aquê aquêtê' co noyahuê' yonquirin huachi. Inapochachin

ipora na'a piyapi'sa' sopai natëtona', co noyahuë' cancantopi. Ina quëran: 'Co huachi sopai natëtarahuë', taponaraihuë', co Yosë yonquiatonahuë', oshaquëran aquë aquëtë' co noyahuë' cancantaantapi huachi,' itërin Quisosori.

*Quisoso quëmopinënpita pochin nininsopita
(Marcos 3.31-35; Lucas 8.19-21)*

⁴⁶ Piyapi'sa' nontaso, a'shin, iinpita, inapita huë'pi. Quisoso yanontopirinahuë', na'a piyapi'sa' yamorapi ni'ton, co nanitopihuë' ya'conacaiso'. Aipiran huaniápirinahuë', ⁴⁷ a'na quëmapi' sha'huítërin:

–Ni'quë' Maistro. Mamaparin, iyaparinpita, inapita huëcatona', aipiran huanirapi. Yanontërinënguën, itërin, ⁴⁸ Napotopirinhuë', Quisosoriso' itapon:

–Mamahuë, iyahuëpita, inapita pochin ni'nahuësopita sha'huichinquën nitotëquë', itahuaton, ⁴⁹ imirin quëran tasatërin:

–Isopita imarinaco ni'ton, iyahuëpita pochin nicato, nosororahuë. ⁵⁰ Yosë natëpisopita iyahuëpita pochin ni'nahuë. Sanapi'santa' Yosë nanamën natëhuachina', oshihuëpita pochin ni'nahuë. Payaro'santa' Yosë imapachina', mamahuë pochin ni'nahuë, itërin.

13

*Pa'sarayarinsó'
(Marcos 4.1-9; Lucas 8.4-8)*

¹ Naporó' tahuëri pëi quëran pipirahuaton, sono' yonsanquë huënsëconin. ² Inaquë notohuaro' piyapi'sa' niyontopni natanacaiso maré'. Hua'huayatërahuë' tancapitohuachinara, potiquë ya'conahuaton, huënsëmarin. Ii' yonsánshaquë huaré' piyapi'sa' yamorapi. ³ Nisha nisha pënënto nanan a'chintërin. Ma pochinsona nininsopita a'chintárin ayonquicaso maré'.

A'chintaton, itapon: "A'na quëmapi sha'tapon pa'sarin. ⁴ Tricoraya iminquë pa'sarayarín papotacaso maré'. Pa'sarayahuachina, a'naquën ya'pirin iraquë huaré' pa'sarayarín. Iraquë huaré' anotërin ni'ton, inairaro'sari huëcapairahuatona', pë'yaquipi huachi. ⁵ A'naquën ya'pirin na'piroquë pa'sarayarín, pi'pian pi'pian no'pa' ya'huërinquë. Shimënsin no'pa' ni'ton, shiarahuaton, papotopirinhuë'. ⁶ Pi'iri chiniquën pi'cahuachina, yaahuirin. Pi'pishara'huaya itëhuanin ni'ton, ahuirin huachi. ⁷ A'naquën ya'pirionta' nahuanocuë pa'sarayarín. Inaquë papotopirinhuë', nahuano'sarinta' papotërin. A'shinahuatona', imotërin huachi. Napoaton co nitërinhuë'. ⁸ A'naquënso nipirinhuë' noyaro'paquë pa'sarayarín. Inaquë noya papotërin. A'shinpachina, sha'nin quëran na'con na'con nitërin. A'naquën cara shonca, cara shonca nitërin. A'naquën saota shonca, saota shonca nitërin. A'naquën pasa, pasa nitërin. ⁹ Huëratëhuanpatama', noya natanatomaco, yonquico,'" itërin Quisosori.

*Pënënto nananquë a'chininsó'
(Marcos 4.10-12; Lucas 8.9-10)*

¹⁰ Ina quëran ca'tano'sanënpitari ya'caritahuatona', natanpi. "¿Onpoatonta' Maistro piyapi'sa' a'chintohuatana, pënënto nanan quëran a'chintëran?" itopi.

¹¹ "Yosë hua'anëntërinso' co insontá' inaora yonquinën quëran nitotërinhuë'. Canpitaso' ya'ipiya a'chintaranquëma'. A'napitaso nipirinhuë' co ya'ipi a'chintarahuë'. Pënënto nanan quëransáchin a'chintarahuë. ¹² Insosona noya natanpachinaco, Yosëri catahuanin noya yonquicaso maré'. Na'con na'con nitotapi. A'napitaso nipirinhuë' co yanatëhuachinacuahuë', Yosëri tananpitarin ni'ton, ya'ipiya naniantapi huachi. ¹³ Napoaton inapita huë'pachinara, sacai pochin a'chintërahuë. Natanaponaraihuë', co natëapihuë'. Nicaponaraihuë', co yonquiapihuë'. ¹⁴ Iráca Isaiasëri ninoton, naporin:

'Natanapomarahuë', co natëtaramahuë'.

Nicapomarahuënta' co tēhuënchachin quënanaramahuë'.

¹⁵ Isopitaso' co natantochináchinhuë' cancantopi.

Në'huëya pochin cancantatona', co yanatantopihuë'.

Tanshirinso pochin cancantatona', co yaquënantopihuë'.

Noya ni'pi naporini, quënanchitonahuë'.

Noya natanpi naporini, cancanëna quëran nataintonahuë'.

Co noyahuë' yonquipisopita naniantatona' imarinaco naporini,

anoyacancanchitohuë'; tēnin Yosë iráca.

Ipora huanta' na'a piyapi'sa' ina pochin cancantopi.

¹⁶ Canpitaso nipirinhuë', ma noya Yosë catahuaninquëma' ni'ton noya ni'namaco. Noya natanamaco. Napoaton noya cancantarama'. ¹⁷ Iráca quëran huaré' na'a pënëntona'piro'sa', noya piyapi'sa', inapita canpita ni'namasopita yanipirinahuë', co ni'pihuë'. A'chintëranquëmasopitanta' yanatanpirinahuë', co natanpihuë', itërin Quisosori.

*Tricoraya tapon naporinso'**(Marcos 4.13-20; Lucas 8.11-15)*

¹⁸ Ina quëran ca'tano'sanënpita a'chintaantarin. "Natanco iyaro'sa'. Sha'tona'pi sha'ninso pochin nininso' a'chintanta'inquëma' no'tëquën nitotacamaso maré'.
¹⁹ Tricoraya pa'sarayarëso pochin Yosë nanamën ya'ipi parti a'chintarë'. 'Yosë yahua'anëntarinquëma', topachina, a'naquën piyapi'sa' ira pochin nipi. Nanamën natanpirinahué', co yonquipihué'. Inairaro'sari huëcapairahuatona', pë'yaquípiso pochin a'naroáchin sopai hué'nin. Hué'sahuaton, Yosë nanamën natanpiso' osërëtiirin. Ananiantërin huachi. ²⁰ A'naquën piyapi'saso nipirinhué', na'piro pochin niconpi. Yosë nanamën natanahuatona', a'naroáchin pa'yatona', natëpirinahué', ²¹ co cancanëna quëran huaré' natëpihué'. Co chiniquën cancantatonaraihué', co natëmiatopihué'. Ma'sha onpohuachinara, a'naroáchin yaa'popi. Imapiso maré' aparisitohuachinara, a'popi huachi. ²² A'naquën piyapi'santa' nahuano' ya'huërinso pochin niconpi. Yosë nanamën natanpachinara, yaimapirinhué', ma'sharáchin yonquiatona', naniantopi. 'Na'a coriqui, ma'sha, inapita ya'huëtöhuachincoi, nóya cancantaraí', topirinhué', co ina quëran noya cancantacasohué' nipirinhué'. Napaoton nahuano'sari imotërinso pochin, ma'sharáchin yonquiatona', Yosë nanamën naniantopi. Co imamiatopihué'. ²³ A'naquën piyapi'saso nipirinhué', noyaropa pochin nipi. Yosë nanamën natanahuatona', cancanëna quëran huaré' natëpi. Cara shonca, cara shonca nitërinso pochin a'naquën noyamiáchin imapi. A'naquëonta' saota shonca, saota shonca nitërinso pochin noya imapi. A'naquëonta' pasa, pasa nitërinso pochin ya'ipi cancanëna quëran imatona', noya noya imapi huachi," itërin.

Pacatëro' sha'ninso'

²⁴ Ina quëran a'chintaantarin: "A'nanta' iyaro'sa', a'chintaanta'inquëma' Yosë hua'anëntërinso' nitotacamaso maré'. A'na patron iminpachina, noya trico sha'nin.
²⁵ Ina quëran tashihuachina, hué'ësoi' inimico hué'nin. Hué'sahuaton, inaquë chachin pacatëro' trico pochin ya'norinso' sha'quirin anta'. Trico sha'ninso' huancanaya ina huancanaya sha'quirin. Nani sha'pachina, pa'nin. Co incari tëranta' ni'ninhué'. ²⁶ Inanta' pichopitahuaton, tricorë' napopianachin ya'norin. Cato chachin a'shinaponahué', pacatëroso' co nitërinhué'. Naporo huaré' nohuitopi huachi. 'Iso' co tricohué', pacatëro', topi. ²⁷ Ina ni'sahuatona', piyapinëpitari sha'huitonpi. 'Noyarayasachin asha'topiranhué', ¿onporahuatonta' ina huancana ina huancánachin pacatëro' papotërin?' itonpi. ²⁸ 'Inimiconëhué' naporin', itërin patronënarí. Napohuachina, piyapinëpitari itapona': 'Nohuantohuatan, paatoí hua'chi'i, topiraihué', itopi. ²⁹ 'Ama napotocosohué'. Ipora hua'tohuatama', triconta' ocoiarama'. ³⁰ Tananpitoco' cato chachin a'shiina'. Nani macacaso' nanihuachin, sacatoro'sa' sha'huitarahué'. Pacatëro'ton masahuatoma', tonpoco' pënuë' ahuiquitacaso maré'. Ina quëran tricoshachin masahuatoma', pëinëhuëquë acotoco huachi, itarahué', ténin patron," itërin Quisosori.

*Mostasaraya pochin nininso'**(Marcos 4.30-32; Lucas 13.18-19)*

³¹ Ina quëran itaantarin: "Yosë hua'anëntërinso' a'chintaanta'inquëma'. Mostasaraya pochin ninin. Inaso ya'pirin pi'pira'huaya niponahué', ³² iminquë sha'patëra papotohuachina, panca ta'an ninin. Nani a'shinpachina, inairaro'sa' huëcatona', inaquë pëirin," itërin. (Inapochachin caniaritapon, caraáchin piyapi Yosë imapirinhué', a'na tahuëri notohuaro' piyapi'sa' Yosë imasapi.)

*Pan ahuëpocatërinso pochin nininso'**(Lucas 13.20-21)*

³³ "Naquëranchin iyaro'sa' Yosë hua'anëntërinso' a'chintaanta'inquëma'. Pan ahuëpocatërinso pochin ninin anta'. A'na sanapi pan nipachina, cara shonca quiro pochin trico no'mo' manin. Masahuaton, pi'pian tëranta' pan ahuëpocatërinso' ayontohuachina, ya'ipiya së'cotaton, ahuëpocatërin huachi," itërin Quisosori.

*Ma'pochinsona nininso'**(Marcos 4.33-34)*

³⁴ Notohuaro' piyapi'sa' niyontonpachinara, na'a pënënto nanan sha'huitërin. Ma'pochinsona nininsoáchin sha'huitërin. ³⁵ Iráca pënëntona'piri ninoton, ninshitërin. "Piyapi'sa' a'chintahuato, ma'pochinsona nininso' a'chintarahué'. Isoro'pa' ninin quëran huaré' co piyapi'sa' nitotopirinhué', a'chintarahué' huachi," ténin iráca ninoton. Naporinso chachin ina pochin Quisosori a'chintarin.

Pacatëro' tapon naporinso'

³⁶ Ina quëran piyapi'sa' patahuaton, pëiquë ya'conconin. Inaquë ca'tano'sanënpitari itapona': "Achin sacai' pochin pënento nanan a'chintopirancoihuë'. Pacatëro' sha'piso' co nitotëraihuë'. ¿Ma'ta' tapon naporan? A'chintantacoi nitochii," itopi. ³⁷ "Inta nipachin, a'chinchinquëma'. Patron asha'tërinsó pochin piyapi'sa' a'chintërahuë. Yosë quëran quëmapiço ni'to, nanamën a'china'huaso marë' o'marahuë. ³⁸ Isoro'pa' panca imin pochin ninin. Yosë hua'anëntërinquë ya'conpisopitaso' noya ya'pirin pochin nipi. Sopai natëpisopitaso nipirinhue', pacatëro' pochin niconpi. Co noyahuë' cancantatona', sopai natëpi. ³⁹ Inimico pacatëro' sha'ninsó pochin sopai chachin nohuanton, co noyahuë' nipi. Nitërinso' manëso pochachin ayaro' tahuëri naniriarin. Nanihuachin, anquëniro'sa' o'maapi piyapi'sa' macacaiso marë'. ⁴⁰ Pacatëro' ahuiquitëro pochin ayaro' tahuëri pënquë ana'ntacaso' ya'huërin. ⁴¹ Anquëniro'sa' a'pahuato, ya'ipi co noyahuë' nipisopita ayontonapi huachi. Anishacancantona'piro'santa' masapi. ⁴² Inapita masahuatona', pënquë të'yatapi. Inaquë chiniquën parisitona', na'nërápona'. ⁴³ Yosë natëpisopitaso nipirinhue', noya ni'sarin. Pi'i a'pininsó pochin Yosë hua'anëntërinquë ya'noapi. Huëratëhuanpatama', noya natanatomaco, yonquico,'" itërin Quisosori.

Oro pochin nininso'

⁴⁴ Ina quëran itaantarín: "Isonta' a'chinchinquëma' Yosë hua'anëntërinso' nitotacamaso marë'. A'na quëmapi ya'huëpirinhue'. A'na no'pa' pa'taton, oro pochin nininsopita quënanconin. Acoporo' ya'huëpirinhue', quënanconin. Pa'yataton, imotantarahuaton, pa'nin huachi. Ya'ipi ma'shanënpita pa'anahuaton, coriqui canarin quëran, ina no'pa' pa'anconin huachi. 'Quënanahuëso' noya nóya, ta'ton, ina na'con na'con nohuantërin," ténin. (Inapochachin Yosë hua'anëntinquëmaso' na'con na'con nohuantoco', tapon naporin.)

Huirina'pi pa'ton nininso'

⁴⁵ Ina quëran itaantarín: "A'nanta' a'chinchinquëma' Yosë hua'anëntërinso' nitotacamaso marë'. A'na quëmapi pa'sárin huiri na'pira'huayaro'sa' pa'ton nininso' yonicaso marë'. ⁴⁶ A'na tahuëri noya noya nininso' quënanin huachi. Na'con pa'tërin ni'ton, ya'ipi ma'shanënpita pa'anahuaton coriqui canarin quëran pa'anconin. 'Ina na'con na'con nohuantërahuë, ta'ton, pa'anin huachi,'" itërin.

Sami pochin nininso'

⁴⁷ Ina quëran itaantarín: "A'nanta' a'chintaanta'inquëma' Yosë hua'anëntërinso' nitotacamaso marë'. Sami manëso pochin ninin. Panca riti marëquë të'yatohuatëra, notohuaro' sami manë'. Nisha nisha manë'. ⁴⁸ Na'a sami ya'conpachina, yonsanquë oshirë'. Ina quëran sami camayoro'sa' huënsërahuatona', sami nisha nisha huayonapi. Noya sami i'mëquë po'morapi. Napoonin nininsopitaso nipirinhue', të'yatopi. ⁴⁹ Ayaro' tahuëri inapochachin nisarin. Anquëniro'sa' o'marahuatona', ya'ipi piyapi'sa' nisha nisha huayonapi. Yosë yonquisopitaso noya acoapi. A'naquënsó nipirinhue', co noyahuë' cancantopi ni'ton, ⁵⁰ pënquë të'yatapi. Inaquë chiniquën parisitona', na'nërápona huachi,'" itërin Quisosori.

⁵¹ Ina quëran ca'tano'sanënpita natanin:

—Nani a'chintëranquëmaso' ¿nitotërama' ti? itërin.

—Nani nitotërai, itopi.

⁵² —Yosë quiricanën nani nitotarama'. Yosë hua'anëntërinso' a'chintëranquëma' ni'ton, pëi' hua'anën pochin nisarama'. Pëi' hua'anën noya nipachina, ya'ipi pëinënquë ya'huëpisopita noya nocomarin. Nani na'con a'chintëranquëma' Yosë nanamën a'chinacamaso marë'. Iráca ninshitopiso' nitotërama'. Naporahuaton, a'nanta' nashamiachin a'chintëranquëma'. Ya'ipiya nitotatoma', a'chintëra'piarama', itërin Quisosori.

Nasaritoquë paantarínso'

(Marcos 6.1-6; Lucas 4.16-30)

⁵³ Nani a'chintohuachina, pa'nin huachi. ⁵⁴ Ya'huërinquë chachin paantarahuaton, niyontonpiso pëiquë a'chintarin. Piyapi'sa' natanahuatona', nisha nisha yonquiatona', ninontopi.

—¿Ma'pítacha nitotërin paya! ¿Macariso' a'chintomara? Piyapi'sa' a'naroáchin anoyatërin. ¿Onporahuatoncha nani ma'sha nanitaparín nicaya? ⁵⁵ Hua'huatapon quëran huarë' nohuitërhua'. Pa'pinso' nontëcamayo. A'shinsó Maria itopi. Iinpitanta' nohuitërhua'. Santiaco, Cosi, Simon, Cotasë, inapita itopi. ⁵⁶ Oshinpitanta' isëquë ya'huarin. Co Quisosó chiniquën nanantërinhuë'. ¿Onporahuatonta' nipachin ina pochin nitotërin? nitopi.

⁵⁷ Co natëtonaraihuë' tëhuapi. Napohuachinara, Quisosori itërin:

—Iráca quëran huarë' napopi. "Ya'ipi piyapi'sari pënëntona'pi noya natanpi. Nananonënquë ya'huëpisopitaso nipirinhue', co noyahuë' natanpi. Co quëmopinënpitari tëranta' yanatëpihuë,'" topi iráca. No'tëquën napopi, ténin Quisoso.

⁵⁸ “Co Yosë quëran o'marinhuë',” ta'tona', co cancanëna quëran huarë' natëpihuë' ni'ton, co na'a piyapi'sa' a'naroáchin anoyatërinhuë'. Caraíchin cania'piro'sa' anoyatërin.

14

Coansha Paotista tēpapiso'

(Marcos 6.14-29; Lucas 9.7-9)

¹ Ya'ipi Quisoso naporinso' nahuinin. Cariria hua'an Irotisë itopisonta' natantërin. ² “Ma'pitacha nanitapaton, cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërin paya. Coansha Paotistaco' nanopiantarinso' tēnahuë,” itërin piyapinēnpita nontaton. I'huamiáchin Coansha atēpataton, naporin.

³⁻⁴ I'hua chachin Coansha nanopiso', Irotisë co noyahuë' ninin. Iin sa'in osērētaton, manin. Pinipi sa'in chachin osērētërin, Irotiasa itopiso'. Napoaton Coansha Paotistari chiniquēn pēnēnin. “Yosë co nohuantërinhuë' iyaparin sa'in osērētaton macamaso',” itërin. Napotohuachina, chiniquēn no'huitaton, sontaro'sa' camairin macacaiso marë'. Masahuatona', tashinan pëiquë po'mopi.

⁵ Chiniquēn no'huiton, yatēpapurinhuë', piyapi'sa' tē'huatërin. “Yosëri chachin Coansha a'parin pēnēnpoaso marë',” ta'tona', noya ni'pi. Inapita tē'huataton, co atēpatërinhuë'. ⁶ Ina quëran hua'huatërinso' tahuëri nanihuachina, pita ninin. Na'a piyapi'sa' amatërin. Naporo' Irotiasa hua'huin ya'conahuaton, ya'ipi piyapi'sa' ni'tërantapaquë nansararin. Nanon nansarinso' ni'sahuaton, hua'ani pa'yatërin: ⁷ “Ma'sona tēranta', apia'hua, nohuantohu-atan, nico quëchinquēn. Yoscoarë' quëchinquēn,” itërin. ⁸ Itohuachina, a'shin paahuarin.

—¿Ma'ta' mama ma'pai? itoonin.

—“Coansha anishitëconotahuaton, motën quëtoco,” itëquë', itërin a'shini. Manorahuaton, hua'an ya'huërinquë paantarin.

—Coansha motën nohuantërahuë. Sēnanquë acorahuaton, apiramiáchin quëtoco, itoonin.

⁹ Natanahuaton, hua'an sëtërin. “Coansha noya quëmapi,” ta'ton, co huachi yonquirinhuë' tēpacaso'. Co yatēpapurinhuë', “Ya'ipi piyapi'sa' nataninaco, Yoscoarë' itërahuë,” ta'ton, sontaro'sa' a'parin tēpacaiso marë'. ¹⁰ Pa'sahuatona', tashinan pëiquë nishitëconotonpi. ¹¹ Motën sēnanquë acorahuatona', nanon quëtopi. Nanonta' a'shin quëtoonin.

¹² Napotohuachinara, imarinsopita natantahuatona' huë'pi. Nonën quëparahuatona', pa'pitopi. Ina quëran Quisoso sha'huitonpi.

Cosharo' ana'atërinso'

(Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17; Juan 6.1-14)

¹³ Coansha tēpapiso' natantahuaton, Quisoso piyapi'sa' patërin. Potiquë ya'conahuaton, co piyapi ya'huërinquëhuë' pa'nin. Piyapi'sa' natantahuatona', inapi. Ira pa'tatona', inahua'ton canconpi. ¹⁴ Quisososo canconahuaton nonshapirinhuë', notohuaro' piyapi'sa' quënancononin. Quënanconahuaton, na'con nosororin. Noya nontaton, ya'ipi cania'piro'sa' anoyatërin. ¹⁵ I'huararahuaso', ca'tano'sanēnpitari itiiipi:

—Nani i'huarin. Co manta' isëquë ya'huërinhuë'. Piyapi'sa' a'paquë' ninanoro'saquë pa'ina'. Inaquë coshoro' pa'anatona' ca'ina', itopirinahuë'.

¹⁶ —Co iyaro'sa' pacacaiso' ya'huërinhuë'. Canpitari a'caco', itërin Quisosori.

¹⁷ —Capa isëquë capacaso'. A'natërapoíchin pan, catoíchin sami, inaíchin ya'huëtërincoi, itopi.

¹⁸ —Inaya tēranta' quëshico, itohuachina, quëshiiipi.

¹⁹ Ina quëran piyapi'sa' sha'huitërin pastoquë huënsëcaiso marë'. Nani huënsëhuachinara, Quisosori a'natërapoya pan, catoya sami, inapita manin. Masahuaton, inäpaquë nē'pëtahuaton, Yosë nontërin. “Yosparinquēn, Tata,” itahuaton, pan, sami, inapita sē'panahuaton, ca'tano'sanēnpita quëtërin.

—Piyapi'sa' quëttonco' ca'ina', itohuachina, quëtëra'piapi. ²⁰ Ya'ipi piyapi'sa' coshatopi. Natëaquë huarë' coshatopi. Ina quëran pē'sotopiso' mapi. Shonca cató' i'më' mēntatopi. ²¹ A'natërápo huaranca pochin quëmapi'sa' coshatopi. Sanapi'santa' hua'huinarë chachin coshatopi anta'.

I' aipi i'narinso'

(Marcos 6.45-52; Juan 6.16-21)

²² Ina quëran ca'tano'sanēnpita sha'huitërin. “Potiquë ya'conahuatoma', aquëtëran paco'. Nani piyapi'sa' nontohuato, canta' pa'sarahuë,” itohuachina, pa'pi huachi. Ina quëran piyapi'sa' nontërin. ²³ Nani nontohuachina, panēnquë inaora pa'nin Yosë nontacaso marë'. Inaquë Yosë nontaso', tashitërin. ²⁴ Ca'tano'sanēnpitaso nipirinhuë', sono' huan-canai' tashitopi. Ya'ipi tashi' maitopirinahuë', panca ihuan nacapiatona', co nanitopi-huë' chiniquēn paacaiso'. Poti opoto opototarin. ²⁵ Co tahuëriyátërasohuë', Quisoso huë'sapirinhuë', co nitotopihuë'. I' aipi i'narahuaton, no'pa pochin pa'tarin. Poti ya'cariarin.

²⁶ Ca'tano'sanënpitari quënanpirinahüë'. Ii' aipi i'narinso' ni'sahuatona', pa'yanpi. "Hua'yan" ta'tona', "ëë" topi. Chiniquën pa'yanpirinahüë', ²⁷ a'naroáchin Quisosori nontërin.

—¡Co'ta ca huë'sarahuë. Ama pa'yancosohüë! Chiniquën cancantoco', itërin.

²⁸ Ina natanahuaton, Pitrori itërin:

—Quëma Sinioro ni'quëhuarë', sha'huitoco pa'i. Canta' i' pa'tato nacapi'inquën, itërin.

²⁹ —Noyapa', huëquë', itohuachina, Pitro poti quëran nohuaraitahuaton, ii' aipi huanirin. Quisofoichin yonquiaton, amasha huancanaimiachin noya pa'sapirinhuë'. ³⁰ Ihuani chiniquën acó'sacaitërinso ni'sahuaton, të'huatërin. Napohuachina acopoi' pa'sapirinhuë':

—¡Catahuaco Sinioro! itërin.

³¹ A'naroáchin Quisosori maimirarin. Oshirahuaton, ahuaniiintarin:

—Co ya'ipi cancanën quëran natërancohuë' ni'ton, acopoi' pa'sapiranhuë'. ¿Onpoatonta' co noya natërancohuë'? itërin.

³² Ina quëran potiquë quëshahuaton, ichiya'conin. Ya'compachina, a'naroáchin ihuan sanorin. ³³ Napohuachina, na'con yonquipi.

—Quëmaso' Sinioro tëhuëenchachin Yosë hui'ninquën, ta'tona' chinotopi.

Na'a cania'piro'sa' anoyatërinso'

(Marcos 6.53-56)

³⁴ Ina quëran aquëtëran canconahuatona', Quinisariti parti nonshipi. ³⁵ Ya'huëhuano'sari nohuitahuatona', nanan a'papi. "Quisoso nani canquirin," topachinara, na'a cania'piro'sa' quëpi anoyatacaso marë'. Nisha nisha parti quëran huë'pi. ³⁶ "Quëma a'moranso' huirotën tëranta' sé'huatona', noyachina'," itopi. "Inta nipachin sé'huaina'," topachina, sé'huapi. Insoarisona sé'huahuachina, a'naroáchin noyatopi.

15

Shimashonënapita napopiso'

(Marcos 7.1-13)

¹ Ina quëran a'naquën parisioro'sa', cotio maestro'sa', inapita Quirosarin quëran huë'pi Quisoso natanacaiso marë'.

² —¿Onpoatonta' ca'tano'sanënpita co quiya pochin nipihuë'? Iráca shimashonënpoa' inachintopiso' a'chintërinënpoa'. "Co'huara coshachatërasëmahüë', i'shaquë pi'pian niopimiratoco' ama oshahuanacaso marëhuë'," topi iráca. Quëmaso nipirinhuë' co ina pochin nicacaso' a'chintëranhuë', itopi.

³ Napotohuachinara, Quisosori itërin:

—¿Onpoatonta' canpitanta' shimashonënpoa' inachintërinso' natëtoma', co Yosë pënëntërinso' natëramahuë'? ⁴ Quiricanën quëran pënëninpoa'. "Tatama, mamama, inapita noya nicatora natëco'," tënin. Naporahuaton, "Inso tëranta pa'pina, a'shina' inapita co noyahuë yonquirapitona' no'huihuachina, tëpaco'," tënin Yosë iráca. ⁵ Canpitaso nipirinhuë' nisha a'chinama'. "Ma'sha ya'huëtërinco'so' nani acorahuë Yosë quëta'huaso marë'," topatëra, co tatanpo' quëtacaso' ya'huërinhuë', toconama'. Napoaton tatama' ma'sha pahuantohuachinara, apiratatoma', co quëtëramahuë'. ⁶ "Co quëtacaso' ya'huërinhuë'," toconama'. Ina pochin a'chinatoma', co Yosë quiricanën natëramahuë'. ⁷ "Yosë imarai," topiramahuë', co imaramahuë'. ¡Canpitaso' nonpintëinquëma! Iráca Isaiasë ninshiaton, no'tëquën ninorinquëma'.

⁸ Yosë naporin: "Isopita piyapi'sa' nanamëna quëran noya nontopirinacohüë', co cancanëna quëran imarinacohüë'. Co ca pochin cancantopihuë'.

⁹ Yosë pënëntërinso' a'chinaraí, topirinahuë', inahuara yonquinëna quëran a'chínpi. Napoaton topinan quëran chinotërinaco," tënin Yosë. Iráca Isaiasë ninshiaton naporin, itërin Quisosori.

Onporahuatëhuasona oshahuanëhuaso'

(Marcos 7.14-23)

¹⁰ Ina quëran piyapi'sa' përasahuaton, a'chintërin.

—Ya'ipinquëma' natanco no'tëquën yonquicamaso marë'. ¹¹ Coshatëreso marë' co oshahuanëhuë'. Cancanënpoa quëran yonquirëso marë' oshahuanëhuaso'. Tëhuëenchachin co noyahuë' nonpatëra, oshahuanë', itërin.

¹² Ina quëran ca'tano'sanënpitari sha'huitiirin.

—Achín Maestro pënënancoí ni'ton, parisioro'sa' no'huirinëinquën, itopi.

¹³⁻¹⁴ —Ama ina marë' pa'yancosohüë'. Oshaquëran Yosëri ana'intarin. Ni'co'. Ma'sha sha'patëra, co pacatëro' pa'ararëhuë'. Ocoirahuatë' të'yatëre'. Inapochachin co nanamën imapisopitahuë' Yosëri a'poarin. Inapitaso' somaraya pochin cancantopi. Somarayasa' co nanitërinhuë' a'na somaraya noya quëpacaso'. Quëparin naporini, cato chachin panca naninquë anochitonahuë', itërin Quisosori.

15 —Achin Maistro a'chintërancoiso', a'chintaantacoi quiyanta' no'tëquën nitochii, itërin Pitrori.

16 —¿Co canpita tëranta' yonquiyátëramahué' ti? Inta nipachin, a'chinchinquëma'. 17 Nani ma'sha ca'nëhuaso maré', co ina maré' oshahuanëhuahué'. Co cosharo' cancanënpoaquë ya'coninhué'. Chi'chirinamënpoaquë ya'conin. Ina quëran inquantarëhua'. ¿Co ina nitotëramahué' ti? 18 Napoaponahué', cancanëma quëran co noyahué' yonquihuatamara, co noyahué' nonama'. Ina maré' oshahuanama'. 19 Co noyahué' yonquihuatamara, tëpatërama', nitëhuananpitërama', monshihuanacasoáchin yonquirama', ihuatërama', non-pintërama', pinotërama'. 20 Ina pochin cancantohuatamara, oshahuanamaso'. Co i'shaquë niopimiratihuahuënta', coshatohuatëhuara, co ina maré' oshahuanëhuahué'. Cancanënpoa quëran nóya yonquicaso' ya'huërin. Ina Yosë nohuantërin, itërin Quisosori.

Nisha sanapi natëtërinso'
(Marcos 7.24-30)

21 Ina quëran Cotia parti quëran pipirahuaton, Tiro, Siton, inapita parti pa'nin. 22 Naporo' a'na Canaan sanapi inaquë ya'huërinsoari huëcapairahuaton, chiniquëen itapon:

—¡Nosoroco, Sinioro! Quëmaso' Tapico' shinquën ni'ton, Yosë chachin acorinquën piyapi'sa' catahuamaso maré' tënahuë. Hua'huahuë parisitárin. Sopairi ya'coancantaton, chiniquëen aparisitarin. Inquitoco, topirahué', itërin.

23 Quisososo' co a'panitaponahué' pa'sapirinhué', sanapiriso' imaraton:

—Nosoroco Sinioro, itërarin. Ina ni'sahuatona', ca'tano'sanënpitari pi'pian no'huipi.

—Iso sanapi a'paquë' pa'in. Imaquintonpoa', pinatano' níriarín, itopí.

24 Napotohuachinara, sanapi itërin:

—Quëmaso' imoya nisha piyapinquën. Israiro'sa' catahua'huaso maré' Yosë a'parinco. Inahuaso Yosë piyapinënpita nipirinhahué', ohuica chihuërinso pochin nipi ni'ton, catahuarahué', itërin.

25 Sanapiso nipirinhué', isonquirahuaton moshaquirin.

—Nisha sanapico nipirahué', canta' Sinioro catahuaco, topirahué', itërin.

26 —Ni'quë' imoya. Hua'huaro'sa' a'cahuatëra, co cosharonën osëretahuatë' ni'nira a'carëhué', itërin Quisosori.

27 —Naporin mini Sinioro. Napoaponahué', pi'pian tëranta' cosharo' atatohuachina, ni'nira'huayari capitërin ni'ton, quiyanta' catahuacoi, topirahué', tënin.

28 —¡Ma noya imoya natëranco! Ya'ipi cancanën quëran huarë' natëranco ni'ton, hua'huan anoyachinquën, itërin. Napotohuachina, a'naroáchin hua'huin noyatërin huachi.

Nisha nisha cania'piro'sa' anoyatërinso'

29 Ina quëran Cariria sono' yonsanquë pa'sahuaton, a'na panënuquë pantarin. Inaquë huënsëconin. 30 Napohuachina, notohuaro' piyapi'sa' hué'pi. Nisha nisha caniori manin-sopita quësapi. A'naquën sonpacha, a'naquën somaraya. Apiaro'sa', në'huëyaro'sa', inapita quësahuatona', Quisoso pirayan acopi. Inaquë acoihuachinara, ya'ipimiachin anoyatërin.

31 Piyapi'sari ni'sahuatona', pa'yatopi. “Ni'co'. Në'huëyaro'sa' nonsapi. Apiaro'sa' nani noyatopi. Sonpacharo'sa' noya iratopi. Somarayo'santa' noya quënantopi. ¡Ma noyacha Yosëso paya! ¡Ma noyacha ni'ton, piyapinënpitanpoa catahuarinpoa paya!” topi.

Cosharo' ana'atantarinsó'
(Marcos 8.1-10)

32 Ina quëran ca'tano'sanënpita përasahuaton, itapon:

—Piyapi'sa' nosororahuë. Nani cara tahuëri pochin natanarinaco ni'ton, co huachi manta' cosharo' ya'huëtópihuë' capacaiso'. Co topinan yaa'parahué', tanari canahuachina', itërin.

33 —Pa'pi notohuaro' piyapi'sa' yamorapi. ¿Intohuacha cosharo' macatë' isonapo' piyapi a'carë nicaya? Co pëi' isëquë ya'huërinhué', itopi.

34 —¿Onpo panta' ya'huëtërinquëma'? itohuachina, —Canchisëíchin pan, caraíchin sami, inaíchin ya'huëtërincoi, itopi.

35 Ina quëran piyapi'sa' sha'huítërin no'paquë huënsëcaiso maré'. Sha'huítóhuachinara, huënsëpi. 36 Nani huënsëhuachinara, canchisë pan, sami, inapita masahuaton, Yosë nontërin. “Yosparinquën Tata,” itërin. Ina quëran së'panahuaton, ca'tano'sanënpita quëtërin piyapi'sa' quëtacaiso maré'. Ya'ipi quëtëra'piapi. 37 Nani quëtóhuachinara, ya'ipiya natëaquë huaré' coshatopi. Ina quëran pë'sotopiso' masahuatona', canshisë i'mé' mëntatopi. 38 Catapini huaranca quëmapi'sa pochin coshatopi. Sanapi'santa' hua'huinarë chachin coshatopi. 39 Ina quëran piyapi'sa' nontahuaton, potiquë ya'conin. Aquëtëran pëntonahuaton, Macatan parti canconin.

16

Quisoso sacai' nininso' nicacaso' nohuantopiso'

(Marcos 8.11-13; Lucas 12.54-56)

¹ Ina quèran parisioro'sa', satorio' sa' inapita Quisoso nontacaiso marè' huè'pi. Nontopitona', nontopi atèhuècaiso marè'. "Yosè a'paimahuachinquèn, sacai' nicacaso nininso' niquè'." Quiyanta' ina nicatoì, natèiinquèn," itiipi.

² "¿Onpoatomata' iyaro'sa' co no'tèquèn yonquiramahuè'? Ni'co'. O'nan nitoninorama'. I'huahuanquè noyapihuayanchin nipachina, 'Tashiraya noyahuantapon,' tènama'.

³ Tashiramiachin chistro yaratohuachinaso', 'Ipora tahuèri o'nanapon nimara,' tènama'. Ina nitotapomarahuè', ¿onpoatomata' ipora chachin naporahuè'sopita co yonquiramahuè'?

⁴ Ipora ya'huèramasopita co noyahuè' cancantèrama'. Nitèhuananpitisopita pochin cantatoma', co pi'pisha tèranta' Yosè yanatèramahuè'. 'Sacai' nicacaso nininso' niquè' natèiinquèn,' itopiramacohuè', co Yosè nohuantèrinhuè' ina pochin nica'huaso'. Isoíchín anitotarinquèma'. A'na tahuèri canpita nitotacamaso marè', Conasè pochin nisarahuè' itèrin. Ina quèran patèrin huachi.

Parisioro'sa' yanonpinpiso'

(Marcos 8.14-21)

⁵ Ca'tano'sanènpita sono aquètèran pèntonpirinahuè', naniantopi pan quèpacaiso'. ⁶ Ina quèran Quisori itèrin:

—Parisioro'sa', satorio' sa' inapita, pan ahuèpocatèrinso' pochin ya'huètopi. Ama iyaro'sa' ina nohuantocosohuè', itèrin.

⁷ Natanahuatona', ca'tano'sanènpita capini ninontopi.

—¿Onpoatonta' naporin? ténin a'naso'.

—Ahuèn. Capa pan. Co quènhèhuahuè' ni'ton, napotèrinpoa' nimara, ténin a'nanta'.

⁸ Ninontopiso' nitotaton, Quisori itèrin:

—¿Onpoatonta' "capa pan," toconama? Tèhuèchachin co noya natèyatèramacohuè'.

⁹ A'chintápiranquèmahuè', ¿ipora huanta' co yonquiramahuè' ti? Yonquico' iyaro'sa'. I'hua chachin a'natèrápo painchin nipirinhuè' a'natèrápo huaranca piyapi ananitèrahue. ¿Ina naniantèrama' ti? Naporo' pè'sotopiso' shonca cato' i'mè' mèntatèrama'. ¹⁰ Ina quèran canchisè painchin nipirinhuè', catapini huaranca quèmapi'sa' ananitèrahue. Naporo' canchisè i'mè' pè'sotopiso' manama'. ¹¹ ¿Onpoatomata' co yonquiramahuè'? "Pan ahuèpocatèrinso pochin ya'huètopiso' ama nohuantocosohuè'," itohuatèinquèmara, co cosharo' yonquiato naporahuè', itèrin.

¹² Naporo huarè' yonquipi huachi: "Co pan chachin yonquiaton, naporinhuè'. Parisioro'sa', satorio' sa' inapita a'chinpiso' yonquiaton, pènèninpoa'. Pi'pisha pan ahuèpocatèrinso' sè'yonpachinara, a'naroáchin sè'cotèrin. Inapochachin inapitanta' co no'tèquèn a'chinatonaraihuè', piyapi'sa' anishacancantopi, tapon napotèrinpoa'," topi.

Pitro natètèrinso'

(Marcos 8.27-30; Lucas 9.18-21)

¹³ Ina quèran Sisaria Pinipo parti pa'pi. Inaquè ca'tano'sanènpita itapon:

—Nani ma'sha nanitaparahuèso marè', ¿inpochinta' piyapi'sa' cancantèrinaco? itèrin.

¹⁴ —Nisha nisha cancantiarinèn: "Coansha Paotistaco' nanpiantarinso' ni'ton, naporin," topi a'naquèn. "Co inahuè'. Iniasèco' nanpiantamara," topi a'naquèonta'. "Pènèntona'pi iráca chiminpirinhuè', nanpiantarinso' nimara, tomantatona', Irimiasè nimara," topi a'napitanta', itopi.

¹⁵ —¿Canpitapo'? ¿Incota tènama'? itèrin. Itohuachina, ¹⁶ Simon Pitrori itèrin:

—Quèmaso' Cristo. Yosè hui'nin chachinquèn. Ina nanpitan, a'paimarinquèn, itèrin.

¹⁷ —Ma noyacha iyasha Yosè catahuarinquèn ni'ton, naporan. Napoaton noya cancantèran. Co quèmaora yonquinèn quèran nitotèranhuè'. Tata Yosè chachin anitotèrinquèn. Quèmaso' Conasè hui'ninquèn. Simon itopirinèinquènhuè', ¹⁸ nasha nininèn acochinquèn. Pitro itaranquèn. Ca nohuanto, na'pitèquè noya pèipiso pochin na'a piyapi'sa' a'chintaran imainacoso marè'. A'chintohuatan, huèntonèhuèquè aya'conarahuè. Oshaquèran na'asarama huachi. Co chimirin tèranta' minsèarinquèmahuè'. ¹⁹ A'na tahuèri chiniquèn nanan quèchinquèn a'napita a'chintacamaso marè'. Yosè huèntonèinquè ya'conacaiso' a'chintaran. Ya'coana niahuiquè i'soatèreso pochin piyapi'sa' catahuaran ya'conacaiso marè'. Ina quèran ma'sona noya nicacaiso' a'chintaran. "Insosona co yanatèhuachinquènhuè', sha'huitèquè: "Tèhuèchachin co Yosè ya'huèrin'pa' pa'saranhuè'," itèquè'. Yosèrinta' inachachin sha'huitarin. A'naquènso nipirinhuè', noya natanpi quèran cha'èsapi huachi. Yosèrinta' noya ni'sarin. Natèrinaco ni'ton, oshanèna' Yosèri inquitarin. Napoaton huèntonèinquè ya'conapi huachi, itèrin.

²⁰ Ina quëran ya'ipi ca'tano'sanënpita itapon: "Ca mini Cristoco. Yosë chachin acorinco piyapi'sa' nicha'ëca'huaso marë'. Ina nitotapomarahuë', ama iporaso' a'napita sha'huitocosohuë'," itërin.

Chiminacaso' ninorinso'
(Marcos 8.31-9.1; Lucas 9.22-27)

²¹ Naporo quëran huarë' chiminacaso' ninoton, ca'tano'sanënpita sha'huitërin:

—Quirosarinquë pa'pato, na'con parisita'huaso' ya'huërin. Cotio ansiano'sa', corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa', inapita co huachi quë'yaarinacohuë'. Tëpaarinaco. Chiminaporahuë', cara tahuëri quëran Yosë ananpitaantarinco, itërin. ²² Ina natanahuaton, a'naroáchin Pitrori amasha quëparahuaton, chiniquëen pënënin:

—¡Ama Sinioro napoquësohuë'! Ama Yosë nohuanchinsohuë', itopirinhuë',

²³ Quisosori tahuëretahuaton, itërin.

—¡Ta'tëquë' iyasha! Sopai nohuanton, napotëranco. ¿Yaanishacancantëranco tí? Co Yosë pochin yonquiranhuë'. Piyapinquëen ni'ton, quëmaora nohuantëransoachin yonquiran, itërin Quisosori.

²⁴ Ina quëran ya'ipi ca'tano'sanënpita itërin:

—Yaimapatamaco, canpitaora nohuantëramaso' naniantatoma', Yosë nohuantërinsoaráchin imaco'. Corosëquë chiniquëen parisitëre'. Canpitanta' parisitapomarahuë', imamiatoco. ²⁵ Noya nãpicamasoáchin yonquihuataama', topinan quëran nanpiarama'. A'na tahuëri chiminpatama', parisitomiatarama'. Nipirinhuë', casáchin yonquihuataamaco, parisitapomarahuë' co topinan quëran nanpiaramahuë'. Yosë'pa' nanpimiatarama'. ²⁶ Ya'ipi ma'sha isoro'paquë ya'huërinsopta canapiramahuë', co hua'yanëma' cha'ëpachinhuë' topinan quëran nisarin. ¡Onponta' pahuëretapiramahuë', co huachi hua'yanëma' nanitarinhuë' cha'ëcaso'! ²⁷ Yosë quëran quëmapico ni'to, a'na tahuëri o'mantarahuë'. Tatahuë huënaratërinso pochin canta' huënaratarahuë. Anquëniro'sapitarë'co o'mantarahuë. Naporo' coisë pochin no'tëquëen sha'huitarahuë huachi. Noya nipachina', noya acoarahuë. Co noyahué' nipachina', ana'ntarahuë huachi. ²⁸ Tëhuënachachin isoro'pa' hua'anëntapo. A'naquëma' co'huara chimiyantërasënuquëmahuë', hua'anëntarahuëso' ni'sarama', itërin.

17

Nisha pochin ya'norinso'
(Marcos 9.2-13; Lucas 9.28-36)

¹ Saota tahuëri quëran Quisoso pa'nin motopi'pa'. Pitro, Santiaco, Coansha, inapitaráchin quëparin. ² Inapitari nicasoi', nisha pochin ya'norin. Ya'ipi ya'pirin pi'i pochin a'pinin. A'morinso' huënaráchin huënaráchin ninin. ³ A'nanaya Moisésë, Iniasë, inapita quënanpi. Iráca ayapirinahuë', Yosë nohuanton, ya'noantatona'. Quisosorë' ninontapi. ⁴ Ina ni'sahuaton, Pitrori itërin:

—¡Ma noya Sinioro isëquë huë'nëhua'! Nohuantohuaton, cara imënamëa'huaya nii, a'nara' quëma marë', a'nanta' Moisésë marë', a'nanta' Iniasë marë', topirahuë', itërin.

⁵ Nonaquëya', chitorori imotërin. Huënaráchin huënaráchin ninin. Chitoro' huáncana quëran Yosëri sha'huitërin: "Isoso' ca hui'nahuë, na'con nosororahuëso'. Nóya ni'nahuë. Ina noya natanco'," itërin.

⁶ Ina natanahuatona', chiniquëen pa'yanpi. Isonahuatona', nipa'copirayatopi. Monshoápirinahuë', ⁷ Quisosori së'huaquirahuaton:

—Ama huachi iyaro'sa' pa'yancosohuë'. Huaniantaco', itërin.

⁸ Napotohuachina në'pëntapirinahuë', Quisosoráchin quënanpi.

⁹ Ina quëran motopi quëran nohuaramapona pochin, Quisosori itërin:

—Achin ni'namaso', ama insonta' sha'huitocosohuë'. Yosë quëran quëmapico ni'to, a'na tahuëri nanpiantarahuë. Naporo huarë' a'napita sha'huitoco', itërin.

¹⁰ —Pi'pian Sinioro yanataninquëen. Maistro'sa' Yosë quiricanën a'chinpachinara, napopi: "Co'huara Cristo o'mayatërasohuë', Iniasë'ton huëantarín," topi. ¿Onpoatonta' napopi? itërin ca'taninsopitari.

¹¹ —No'tëquëen napopi. "Noya ayonquiantacaso marë' huëantapon," tënin pënëntona'pi ninoton. ¹² Carimaso nipirinhuë' sha'huitaranquëma'. Nani mini huëantapirinhuë', co nohuatopihuë'. Co yanatëtonaraihuë', inahuara yonquinëna quëran no'huipi. Canta' Yosë quëran quëmapico nipirahuë', inapochachin aparistarinaraco, itërin Quisosori.

¹³ Napotohuachina, ca'tano'sanënpita yonquipi huachi: "Tëhuënachachin i'hua Coansha Paotista pënëntërin. Iniasë pënëntërinso pochachin pënëntopirinhuë', co yanatëpihuë'," topi yonquiatona'.

Hua'huasha hua'yantërinso'
(Marcos 9.14-29; Lucas 9.37-43)

¹⁴ Nani nohuaraimantahuachinara, na'a piyapi'sa' quënanquimarin. A'na quëmapiso' huë'sahuaton, isonquirin.

¹⁵ —Hui'nahué' Sinioro nosorotoco. Chiniquën parisitarin. Sopai nohuanton, no'paquë nitë'yatahuaton, sa'po sa'po niconin. Pacoro pacorotarín. A'na tahuëri pënquë anotërin. A'na tahuëri i'quë nitë'yaitërin. Naporárin. ¹⁶ Ca'tano'sanënpita sha'huitato: “Sopai inquitoco,” itopirahuë', co nanitopihuë', itërin.

¹⁷ —¡Ma'huantacha ninama paya! Canpitaso' co Yosë natëramahuë'. Co natëtochináchinhuë' cancantërama'. Nani hua'qui' a'chintopiranquëmahué', ¿onporo huarëta' yanatëramaco? itahuaton, —Hua'huasha quëshico, itërin Quisosori.

¹⁸ Quëntahuachina, Quisosori sopai nontërin. “Iso hua'huasha tananpitëquë'. Pipimiatëquë huachi,” itohuachina, a'naróachin sopai pipirin. Hua'huasha noyatërin huachi.

¹⁹ Ina quëran inaora ya'huaso', ca'tano'sanënpitari natanquirin.

—¿Onpoatonta' Sinioro co quiyariso' nanitëraihuë' inquitahuaiso'? itopi.

²⁰ —Co ya'ipi cancanëma quëran huarë' natëramacohué' ni'ton, co nanitëramahuë'. Natëramaco naporini, catahuaitënquëmahué'. Yosëso' ya'ipiya nanitaparín. Pi'pian tëranta' ina natëtoma', nontohuatama', catahuarinquëma'. Nani ma'sha nanitaparama'. “Yosë nohuanton, iso motopi ya'huinca'in,” tënama' naporini, ina nohuanton, ya'huincaitonhuë'. Inapochachin ya'ipi cancanëma quëran natëramaco naporini, sacai' nininso' catahuaitënquëmahué'. [²¹ Isanpi sopaiso nipirinhue' sacai' inquitacaso'. Ayono nicate chiniquën Yosë nontaque huarë', inquitëré', itërin.]

Chiminacaso' ninoantarínso'
(Marcos 9.30-32; Lucas 9.43-45)

²² Cariria parti paponá pochín, Quisosori ca'tano'sanënpita sha'huitaantarín:

—Yosë quëran quëmapico nipirahuë', piyapi'sa' masarinaco. Sha'huirapihuachinaco, masarinaco. ²³ Mapachinaco, tëpaarinaco. Chiminaporahuë', cara tahuëri quëran Yosë ananpitaantarínco huachi, itërin. Natanahuatona', pa'pi, sëtopi.

Coriqui Yosë pëinën marë' quëtópiso'

²⁴ Capinaomocué canconpachinara, a'naquën Yosë pëinën marë' coriqui ma'patona'piro'sa' huë'pi. Huëcatona', Pitro itiipi:

—Yosë chinotópiso pëi' tapacaso marë' ya'ipinpoa' pi'pian coriqui quëtacaso' ya'huërin. ¿Quëma maistrónëno' co pahuëretërinhuë' ti? itopi.

²⁵ —Pahuëretërin mini, itërin Pitrori.

Ina quëran pëiquë ya'conpachina, inaquë Quisoso quënanconin. Co'huara sha'huichátërasohué', inari ninoton, itërin:

—Pi'pian iyasha natainquën. Copirnoros' coriqui nohuantohuachinara, ¿inpitata' ma'parín? ¿Quëmopinënpita quëran huarë' ma'parín to? itërin.

²⁶ —Co quëmopinënpitaso' ma'parinhue'. Nisharo'saráchin ma'parín, itërin Pitrori.

—No'tëquën naporan. Napoaton co hui'ninpitari'so' quëtacaso' ya'huërinhuë'. Inapochachin Yosë pëinënquë nicacaso' ya'huërin. Co caso' quëta'huasohué' nipirahuë', ²⁷ ama no'huítacaiso marë'huë' carinta' quëchi. Sono' yonsanquë pa'sahuaton, yo'natëquë'. Ya'nan ohuararanso' sami namamënquë ni'quë'. Inaquë coriqui quënanaran. Masahuaton, quëtönquë'. Catoënpa marë' naniarin, itërin. Pitro pa'sahuaton, Quisoso ninorínso chachin quënanconin huachi.

18

Chini chiniquën nanantërinso'
(Marcos 9.33-37; Lucas 9.46-48)

¹ Ina quëran ya'ipi ca'tano'sanënpitari paahuarahuatona', Quisoso natanpi. —A'na tahuëri Yosë isoro'paquë hua'anëntohuachin, ¿insota' chini chiniquën nanantarín? itopi.

² Ina natanahuaton, a'na hua'huasha përasahuaton, huancánachin ahuanirin.

³ —Natanco iyaro'sa' pi'pian a'chinchinquëma'. Co no'tëquën yonquiyátëramahuë'. Hua'huasharo'sa' yonquico'. Co chiniquën nanan nohuantopihuë'. Co a'napita nocanpihuë'. Co inapita pochín cancantohuatamahué', co onporonta' Yosë hua'anëntërinquë ya'conaramahuë'. ⁴ Hua'an pochín cancantacamaso' naniantatoma', hua'huasha pochín sano cancantoco'. Ina quëran Yosë noya noya ni'sarínquëma huachi. ⁵ Imaramaco ni'ton, ya'ipiya nicatahuacaso' ya'huërin. Hua'huaro'santa' nosorohuatama', canta' nosoroaramaco. Ya'ipi hua'huaro'sa pochín cancantopisopitanta', noya ni'co'.

Anishacancantërinso'
(*Marcos 9.42-48; Lucas 17.1-2*)

⁶ “Hua'huasha natërinco'so' anishacancantohuatama', Yosë chiniquën ana'intarinquëma'. A'naquëonta' imasapirinacohuë', co chiniquën cancanchatërapihuë'. Inapitanta' anishacancantohuatama', ana'intarinquëma'. Co'huara inapita anishacancanchatërapomahuë', marëquë chimitërama' naporini, noya noya niitomahuë'. Pancara'piquë a'sonconotahuatënëinquëma', të'yaitërinëinquëma' naporini, co aquëtë' oshahuaintomahuë'. Piyapi anishacancantacaso', pa'pi co noyahuë'. ⁷ Isoro'paquë sacai' Yosë imacaso'. Nisha nisha ya'huërin piyapi'sa' anishacancantacaiso'. Ina marë' oshahuanpi. Anishacancantona'piso nipirinhuë', na'con na'con oshahuanin. Yosëri chiniquën ana'intarin ni'ton, jma'huantacha nisarin paya!

⁸ Napoaton imirama quëran, nantëma quëranhuë nipon co noyahuë' nipatama', oshahuana'nama'. Ninishitëimiratërama', ninishitërantëtërama', ninapotërama naporini, noya noya niitomahuë'. Tantoimira, tantorancha nipomarahuë', Yosë'pa' paatoma', co parisitopiquë pa'itomahuë'. Imirama', nantëma', inapita nishitëtëramaso pochin cancantatoma', ya'ipi aoshahuaninquëmaso' a'poco'. ⁹ Ya'pirama quëran quënanamaso marë' co noyahuë' yonquihuatama', pa'pi co noyahuë' nisarama'. Ya'pirama' ocoirama' naporini, noya noya niitomahuë'. Somaraya nipomarahuë', co parisitopiquë pa'itomahuë'. Cato quëran chachin noya ni'tapomarahuë' parisitopiquë të'yatohuachinëinquëma', pa'pi co noyahuë' nisarama',” itërin.

Ohuica chihuërinso pochin nininso'
(*Lucas 15.3-7*)

¹⁰ Ina quëran Quisosori itaantarin: “Ama a'na hua'huasha tëranta' nocancosohuë'. Inahuanta' Yosëri nosororin. Nani anquëniro'sa' sha'huitërin a'naya a'naya a'paicaiso marë'. Tata Yosë'pa' ya'huatona', Yosë nontapi. [¹¹ Na'a piyapi'sa' co noyahuë' cancantatona', chihuë'piso pochin nipi. Yosë quëran quëmapico ni'to, o'marahuë inapita nicha'ëca'huaso marë'.]

¹² Ni'co'. A'na quëmapi pasa ohuicaro'sa' pë'tahuarin. Ya'ipiya nosororin. Pastoquë coshatacaiso marë' quëparinquë a'naya tëranta' chihuë'huachina, yonipon pa'nin. A'napitaso' inaquëranchin patahuaton, hua'qui' yonisarin. ¹³ Quënanahuaton, pa'yatarin. Iscon shonca iscon ohuicanënpita co chihuë'pirinahuë', co inapitaráchin yonquirinhuë'. A'naíchín chihuërinso' quënanahuaton, na'con na'con pa'yatërin. ¹⁴ Inapochachin Tata inápaquë ya'huërinso' nosororinquëma'. Hua'huaro'santa' nosororin. Co nohuantërinhuë' a'naya tëranta' parisitopiquë paacaiso',” tënin.

Nanan anoyatacaso' ya'huërinso'
(*Lucas 17.3*)

¹⁵ Ina quëran Quisosori pënëantarin. “Imapatamaco, iyaparima pochin ninicamaso' ya'huërin. A'naquën ma'sha onpotohuachinquën, quëmaora paaton, nanan anoyatëquë'. Ina quëran oshaquëran pënënuë' noya yonquianta'in. Noya natëhuachinquën, oshanën marë' tëhuënchachin sëtohuachin, noya cancantaantarin. Iyaparima pochin ninosoroantarama huachi. ¹⁶ Nipirinhuë', co yanatëhuachinquënhuë', a'na ya'pihuë nipon, catohuë nipon pënëanso natanacaiso marë' quëparahuaton, nontoantaquë'. Iyaro'sa' quëparansopitanta' noya nataina' ama pi'pian tëranta' nonpinacaso marë'huë'. Inapitarinta' pënëina'. ¹⁷ Co inapita tëranta' yanatëantahuachinhuë', ya'ipi imaramasopita niyontonpachina', ya'ipiya sha'huitëquë' inahuarinta' nanan anoyachina'. Inapitarinta' pënëantapirinahuë', co inapita tëranta' yanatantahuachinhuë', ama huachi iyama pochin ni'cosohuë'. Co imarinso pochinhuë nipon, Noma copirno marë' coriqui ma'patona'pi pochin nipon ni'co huachi.

¹⁸ Oshahuanacaso' co yananiantohuachinhuë', sha'huitëquë': ‘Tëhuënchachin iyasha oshahuanan. Co naniantëranhuë' ni'ton, co Yosë inquitarinquënhuë', itëquë'. Yosërinta' inachachin napotapon. Nipirinhuë', oshanën marë' sëtaton Yosë yonquiantahuachin, noyatapon. ‘Oshanën iyasha Yosë inquitarinquën, itëquë'. Yosërinta' oshanën inquitaton, noya ni'sarin huachi.

¹⁹ Catoyanquëma tëranta' napopianachin yonquiatoma Yosë nontohuatama', Yosë natanatëinquëma', catahuarinquëma'. ²⁰ Chinotamacoso marë' niyontonpatama', canpitaro'co ya'huarahuë'. Carayanquëma tëranta' niyontonpatama', canta' inaquë ya'huërarahuë’,” tënin Quisoso.

²¹ Ina quëran Pitrori itërin:

—A'na iyahuë Siniro ma'sha onpotohuachinco, nanan anoyachi, tënahuë. Nipirinhuë', naquëranchin naquëranchin ma'sha onpotohuachinco, ¿onpo onporota' nanan anoyachi? ¿Canchisëro' pochin nimara ti? itërin.

²² —Co canchisëroichin nanan anoyatacaso' ya'huërinhuë'. Canchisë shonca canchisëro* anoyatoco', itërin Quisosori.

Co nanan anoyatona'pihuë'

²³ Ina quëran itaantarín:

“Yosë hua'anëntërinso' a'chinchinquëma', natanco'. A'na hua'an naporinso pochín ninín. Na'a piyapínënpitari nihuírín ní'ton, a'naya a'naya amatërin natanacaso maré'. ²⁴ Napohuachina, a'nara' quëntapi na'a huaranca nihuírínso'. Co apira pahuëretochínachínhuë' nihuítërin. ²⁵ Hua'huayátërahüë nihuírínco ní'ton, co onporonta' nanitarínhuë' pahuëréincoso', ta'ton, inpriatonën itapon: 'Iso quëmapi co nanitërinhuë' pahuëréincoso'. Chiminaquë huarënta' sacatopírínhuë', co onporonta' pahuëraríncohuë'. Napoaton ya'ipi ma'shanënpita matonquë'. Ina quëran inaora chachionta' pa'anquë'. Sa'in, hui'ninpitare' chachín pa'anquë' pí'pian tëranta' cana'í, itërin hua'ani. ²⁶ Ina natanahuaton, nihuítóna'pi chiníquën pa'yanín. Isonahuaton, nohuantaso' mosharin. 'Nosoroco siniro oshaquëran ya'ipiya pahuëré'inquën. Ama pa'ancoisohüë', itërin. ²⁷ Napotohuachina, hua'ani nosororín. Nosoroaton, ya'ipi nihuírínso' ayataton noya a'parín huachi.

²⁸ Nihuitóna'piso nípírínhuë' pípirahuaton, a'na iin pí'pian nihuírínso' quënanconín. Pasa tahuëri sacatohuachina canarínsoichín nihuípírínhuë', maconorahuaton, chiníquën no'huírín. 'Ya'ipi nihuírancoso' apíramiáchín pahuëréco huachi, itërin. ²⁹ Ina quëmapi'nta' isonahuaton, na'con mosharin. 'Nosoroco iyasha oshaquëran ya'ipi pahuëréaranquën, itopírínhuë', ³⁰ co pí'pian tëranta' nosororínhuë'. Tashinan péiquë apo'motërin. 'Pahuërétaquë huaré' pípiín, itërin. ³¹ Hua'an piyapínënpitaso' ina ní'sahuatona', no'huítopi. 'jMa'huantacha ninín paya! Co pí'pian tëranta' nosororínhuë', ta'tona', hua'anëna ya'ipiya sha'huítónpi. ³² Ina natanahuaton, nihuítóna'pi amataantarín. 'jQuëmaso' pa'pi co noyahuë' cancantëran! "Nosoroco," itëranco ní'ton, hua'huayátërahüë nihuípíráncohuë', ya'ipiya topinan ayatëranquën. ³³ Carínquën nosororánquënsó pochachín a'na iyasha nosorocamaso nípírínhuë', ¿co pí'pian tëranta' nosororánhuë' tí? itërin. ³⁴ Ina quëran chiníquën no'huítón, sontaro'sa' amatahuaton, tashinan péiquë apo'motërin anta. 'Pahuëréinco huaré' chiníquën aparísitëquë', itërin," tënin.

³⁵ Ina quëran itaantapon:

—Inapochachín Tata Yosë na'con nosoroatë'nquëma', ya'ipi oshanëma' yainquitopírínquëmahuë', co canpita capíní nanan anoyatohuatamahuë', co oshanëma' inquitarínquëmahuë'. Chiníquën parísitarama'. Ya'ipi cancanëma quëran huaré' nanan anoyatacaso' ya'huërin, itërin Quisosori.

19

Sa'ahuano'sa' pënëninso'

(Marcos 10.1-12; Lucas 16.18)

¹ Nani a'chínahuaton, Cariria quëran pípirín. Cortanii' aquëtëran paaton, Cotia partí cancoantarín huachi. ² Notohuaro' piyapi'sari imasapi. Inaquë na'a cania'piro'sa' anoyatërin.

³ Ina quëran a'naquën parísioro'santa' hué'pi. Nonpintatona', atëhuëcaiso maré' nontíipi: —¿Noya ípora sa'anco' të'yatacaso' tí? itíipi.

⁴ —¿Ma'ta' Yosë quiricanën quëran sha'huítërinpoa'? Iráca ya'nán piyapi nípon, catoíchin Yosëri ninín. A'na quëmapi, a'na sanapi, inaíchin ninín. ⁵ “Napoaton quëmapi sa'apachina, pa'pín, a'shín, inapita patahuaton, sa'inë' nichínpitacaso' ya'huërin. Cato' piyapi nípirínhuë', a'naíchin pochín Yosëri ní'nín,” tënin. ⁶ Catoya'pi nípirínhuë', a'naíchin pochín ní'nín. Nani Yosëri asé'quërin ní'quëhuaré', co onporonta' sa'ama' të'yatacaso' ya'huërinhuë', tënahüë, itërin Quisosori.

⁷ —¿Onpoatonta' nípacín, iráca Moisésëso' pënëninpoa' sa'anco' të'yatacaso'? “Sa'anco' yatë'yatohuatëra, coisëquë anínshítahuatë', të'yatëré',” tënin, itopi parísioro'sari.

⁸ —Co të'yatacaso' pënëninquëmahuë'. Co natantochínachínhuë' cancantërama' ní'ton, napotërinquëma'. “Coisëquë nínsítahuë huaré' të'yatëré',” itopírínquëmahuë', ya'nán nípon quëran huaré' co Yosë nohuantërinhuë' sa'ama' të'yatacaso'. ⁹ Napoaton carínquëma' pënëninquëma'. Co sa'ama' monshíhuánpírínhuë', të'yatohuatama', oshahuanama'. Ina quëran a'na sanapi mapatama', co inaso' sa'amahuë'. Monshítëramaso pochín Yosëri ní'nín, itërin.

¹⁰ Ina natanahuatona', ca'tano'sanënpitari itapona':

—Ina pochín ní'quëhuaré', co noyahuë' sa'acaso' nímara, itopi.

¹¹ —A'naquën míni Yosë nohuanton co sa'apíhuë'. Na'con na'conso nípirínhuë' noya sa'acaso'. ¹² A'naquën hua'huatapona quëran huaré' inachín co nanítópihuë' sa'acaiso'.

* 18:22 Canchisë shonca canchisëro' topachina: Onponta nanan anoyatacaso' ya'huërin, tapon napotërin.

A'naquëonta' a'napitari ma'sha onpotërin ni'ton, co huachi nanitopihuë'. A'naquëonta' na'con na'con Yosë marë' yasacatona', co sa'apihuë'. Ina pochin nicacamaso' nohuan-tohuatama', inapoco', itërin Quisosori.

Hua'huaro'santa' nosororinso'
(Marcos 10.13-16; Lucas 18.15-17)

¹³Ina quëran hua'huaro'sa' quëpi Quisosori së'huamotocaso marë'. Inapotahuaton, inapita marë' Yosë nontërin. Na'a hua'huaro'sa' quëntapirinahuë', ca'tano'sanënpitari co nohuan-topihuë':

—Ama napotocosohuë'. Quisoso apinama', itopi. ¹⁴Quisososo nipirihuë' tënin:

—Tananpitoco' hua'huaro'santa' huë'ina'. Ama a'pacosohuë'. Hua'huaro'sa' a'naroáchin yaimarinaco. Inapita pochin cancantohuatama', Yosë hua'anëntërinquë ya'conarama', itahuaton, ¹⁵hua'huaro'sa' së'huamotorahuaton, Yosë nontërin noya ya'huëcaiso marë'. Nani Yosë nontohuachina, pa'nin huachi.

Ma'huan yaimarinso'
(Marcos 10.17-31; Lucas 18.18-30)

¹⁶Ina quëran a'na quëmapiri huëcapairin.

—¿Ma'ta' Maistro caso' nii nanpimiata'huaso marë'? Sha'huitoco canta' noya nii, itërin.

¹⁷—¿Ma'marëta' noya nininso' natananco? Yosëichin noya noyaso'. Nanpimiatamaso' nohuantohuaton, pënëntërinso' natëquë', itërin.

¹⁸—¿Insopitata' natëca'huaso' ya'huërin? itërin ma'huani.

—“Ama piyapi tëpaquësohuë'. Nani sa'an ya'huëtöhuachinquë, ama monshihuan-quësohuë'. Ama ihuatëquësohuë'. Ama nonpinapiquësohuë'. ¹⁹Tata natëquë'. Mamanta' natëquë'. Quëmaora ninosororanso pochachin a'napitanta' nosoroquë',” itërin Quisosori.

²⁰—Hua'huatapo quëran huarë' inapita natërahuë. ¿Ma'ta' pahuantarinco nica'huaso'? itaantarin ma'huani.

²¹—Yosë pochachin cancantamaso' nohuantohuaton, ya'ipi ma'shanënpita pa'anconahuaton, coriqui canaranso' sa'ahuaro'sa' quëtëquë'. Ina quëran imaco huachi. Co huachi ma'sharáchin yonquihuatanhuë', inápaquë canamiataran, itërin Quisosori.

²²Ina natanahuaton, co huachi noya cancantërinhuë'. “Hua'huayätërahuë ma'sha ya'huëtërinco,” ta'ton, sëtërin. Sëtaton, pa'nin huachi.

²³Nani pa'pachina, ca'tano'sanënpita itërin:

—Sacai quëran ma'huano'sa' Yosë hua'anëntërinquë ya'conapi. ²⁴Ni'co' iyaro'sa'. Nahuan huëratën pi'pira'huaya naninën ya'huëtërin. Camiyoso panca masho ni'ton, sacai' inaquë ya'conacaso'. Ma'huano'saso' ina quëran saca sacai Yosë hua'anëntërinquë ya'conacaiso', itërin.

²⁵Ina natanahuatona', pa'yanpi.

—Napoahuarë' ¿cha'ërë'po ta'ma a'naya tëranta nica? nitopi.

²⁶Ya'ipiya notëërahuaton, itapon:

—Co insonta' inaora nanitërinhuë' cha'ëcaso'. Yosëichin nanitërin anoyacancantinqüëmaso'. Ya'ipiya nanitaparin, itërin.

²⁷—Ni'quë' Maistro. Quiyaso' ya'ipi ma'shanëhuëi patahuatoi, imasarinquë. ¿Ma'ta' ina marë' canapoi? itërin Pitrori.

²⁸—Tëhuëinchachin iyaro'sa' canaarama'. Yosë quëran quëmapico ni'to, a'na tahuëri ya'ipiya anoyatarahuë. Naporos' noya noya ya'noato, hua'anëntacaso' shiraquë huënsërahuë. Inaquë coisë pochin no'tëquë sha'huitarahuë. Canpitanta' acoaranquëma' ya'ipi israiro'sa' shonca cato' huënton chachin nininso' hua'anëntacamaso marë'. Shonca catonquëma' napoarama'. ²⁹A'naquëma mini imamacoso marë' ma'shanëma' patarama'. Ina marë' Yosë acanaarinquëma'. A'naquëma' pëinëma', iyaparima', oshiparima', tataparima', mamparima', sa'ama', hui'nama', no'panëma' inapita patarama' a'chinacaso marë'. Inapohuatama', a'naichin marë' pasa aquëtë canarëso pochin quëtërinquëma'. Ina quëran a'na tahuëri Yosë'pa' nanpimiatarama'. ³⁰A'naquënsö ipora chiniquënanantopirinahuë', a'na tahuëri topinan piyapi pochin nisapi. A'naquënsö nipirihuë' ipora topinan piyapi pochin nicaponaraihuë', a'na tahuëri chiniquënanantapi, itërin Quisosori.

20

Sacatoro'sa' canapiso'

¹“Natanco iyaro'sa', Yosë hua'anëntërinso' a'chintaanta'inquëma'. A'na quëmapi ya'huërin, pancana no'pa' hua'anëntërinso'. Inaquë opasáchin sha'nin. Panca imin ya'huëtërin ni'ton, piyapi'sa' nohuantërin iminënuquë asacatacaso marë'. Tashiramiachin pa'nin sacatoro'sa' yonipon. ²A'naquë quënanconahuaton: 'Sacatoco', itohuachina, natanpi. '¿Onpo marëta' asacatarancoi?' itohuachinara: 'A'napita canapiso

nápo' pahuërëaranquëma', itërin. 'Noyahua'. Ina nápo marè' ni'quëhuarè', sacatarai', topachinara, iminënuë a'parin sacatacaiso marè'. ³ Ina quëran yono pi'iriahuasos', cachiquë paantarin a'na sacatoro'sa' yoniantacaso marè'. A'naquën quënancoantarin. ⁴ 'Canpitanta' iminëhuëquë sacatoco' no'tëquën pahuërë'inquëma', itohuachina: 'Noyahua'. Sacachii nipachin, ta'tona', inahuanta' paantapi sacatapona'. ⁵ Ina quëran camotëchin naquëranchin cachiquë paantarahuaton, a'napitanta' iminënuë a'parin sacatacaiso marè'. Tëhuërënanhuaso', inapotaantarin. ⁶ I'huaraya huarè' naquëranchin cachiquë paantarahuaton, quëmapi'sa' quënancoantarin. '¿Onpoatomata' topinan huaniarama'? ¿Ya'ipi tahuëri ipora co sacatëramahuë' pa'?' itoonin. ⁷ 'Co sacachátëraraihuë'. Co inso tëranta' camairincoihuë' ni'toi, ninaarai, itopi. 'Inta nipachin, canpitanta' iminënuëquë sacatoco', itërin. A'na oraíchín pi'i ya'conacaso' nisapirinhuë', pa'pi sacatapona'.

⁸ Nani tashihuachina, hua'anëni inpriatonën sha'huitërin: 'Ya'ipi sacatoro'sa' amatahuaton, pahuërëquë'. I'huaraya huarè' sacatëransopita'ton pahuërëquë', itërin. ⁹ A'na oraíchín sacatopirinahuë', huë'pachinara, ya'ipi tahuëri nanirinsos' pahuërërin. ¹⁰ Tashiramiachin sacatopisopita ina ni'sahuatona', yonquiapi: 'Na'con na'con canpoaso' pahuërëarinpoo', ta'tona', huë'pirinahuë'. Ina nápo chachin pahuërërin anta'. ¹¹ Coriqui ma'pataponarahué', hua'anën no'huiconpi. ¹² 'Pasopitaso', a'na oraíchín sacatopi. Quiyaso nipirinhuë', ya'ipi tahuëri sacatërai. Tashiramiachin quëran huarè' pi'i pi'carincoi. Hua'qui' sacatopiraihuë', napopianachin pahuërërancoi. Co no'tëquën pahuërërancoihuë', itërin a'nari. ¹³ 'Co'chi iyasha nonpintëranquëmahuë' paya. Ina nápo coriqui marè' ya'ipi tahuëri sacatarai, itëramaco ni'ton, no'tëquën pahuërëranquëma'. ¹⁴ Canaranso' masahuaton, paquë huachi. A'napitaso' co hua'qui' sacatopirinahuë', caora nohuanto, ya'ipi tahuëri nanirinsos' pahuërërahuë'. ¹⁵ Caoranquën coriqui ni'ton, onposona nohuantohuato, inanapo pahuërëta'huaso' ya'huërin. Inapita nosoroato, pahuërërahuëso marè' ¿no'huiramaco ti?' itahuaton, a'parin huachi. ¹⁶ Tëhuënchachin a'naquënso' ipora co piyapi'sari noya ni'pirinahuë', a'na tahuëri Yosëri noya ni'sarin. A'naquënso' nipirinhuë' ipora piyapi'sari noya ni'pirinahuë', a'na tahuëri co Yosëri noya ni'sarinhuë', itërin Quisosori.

Chiminacaso' sha'huitantarinso'

(Marcos 10.32-34; Lucas 18.31-34)

¹⁷ Ina quëran Quirosarinqüë paantapi. Papona pochín ca'tano'sanënpita amashamiachin quëparahuaton, inapitaráchin sha'huitantarin.

¹⁸ —Natanos iyaro'sa'. Quirosarinqüë paantarëhua'. Inatohua' Yosë quëran quëmápicos' nipirahuë', sha'huirapiarinaco. Cotio hua'ano'sa', maistro'sa', inapita masahuatonaco: "Tëpacaso' ya'huërin," tosapí. ¹⁹ Ina toshuatona', nisha piyapiro'sa' sha'huitapi aparisitnacoso marè'. Tëhuarahuatonaco, chiniquën huihuirarinaco. Huihuinaporahuë', pë'shaarinaco. Ina quëran corosëquë apatanantarinaco chimina'huaso marè'. Chiminaporahuë', cara tahuëri quëran nantantarahué huachi, itaantarin.

Santiago, Coansha inapita nohuantopiso'

(Marcos 10.35-45)

²⁰ Ina quëran cato' ca'tano'sanënpita huë'pi Quisoso nontacaiso marè'. Sipitio hui'ninpita inahuasos'. A'shinë chachin huë'pi. A'shinsos' isonahuaton:

Pi'pian Siniros nonchinquën, topiraihuë', itërin.

²¹ —¿Ma'ta' imoya nohuantëran? itërin Quisosori. —Hua'an ya'conpatan, hua'huahuëpita chiniquën nanan quëtëquë', topirahuë'. Quëma pirayan ahuënsëquë', a'nara' inchinan quëran, a'nanta' ahuënna quëran ahuënsëquë', itërin.

²² —Canpitaso' co ya'ipi nitochátërramahué' ni'ton, co no'tëquën yonquiramahuë'. Máin o'orëso pochín chiniquën parisitarahuë. Canpitanta' aparisitohuachinënuëma', ¿ahuantapoma' ti? itërin.

—Ahuantarai, topi cato chachin.

²³ —Imaramaco ni'ton, canpitanta' parisitapoma mini. Napoaponahuë', co caso' nanitërahuë' chiniquën nanan quëta'huanguëmasos'. Tata Yosëichin nanitërinso'. Inari nohuantëransopita acoarin. Nani inapita marè' tamarin huachi, itërin.

²⁴ Ina quëran oshaquëran a'napita ca'tano'sanënpitari natanpi. "Chini chiniquën nanantacaiso' ¿nohuantopi ti?" ta'tona', no'huipi. ²⁵ Quisososos' nipirinhuë', ya'ipi ca'tano'sanënpita përasahuaton, pënënin:

—Nisha piyapiro'sa' chiniquën nanantacaiso' pa'yatopi. Hua'ano'sasos' chiniquën nanantatona', piyapinënpita no'huiana quëran camaipi. ²⁶ Canpitaso' nipirinhuë' ama inapita pochín cancantocosohué'. Yosë huëntonënuë ya'conpatëra, co chiniquën nanantacaso' nohuantërahuë'. Noya noya iyaro'sa' yanipatama', ya'ipi piyapi'sa' catahuaco'. ²⁷ Piyapinën pochín cancantoco'. Catahuacasoáchin yonquihuatama', Yosë noya noya ni'sarinqüëma'. ²⁸ Canta' Yosë quëran quëmápicos' niporahuë', co a'napita camaica'huaso marè' o'marahué'.

Piyapi'sa' catahuaca huaso marë' o' marahuë. Chimirahuë na'a piyapi'sa' nicha'ëca' huaso marë', itërin Quisosori.

Somaraya nininso'

(*Marcos 10.46-52; Lucas 18.35-43*)

²⁹ Paantarahuatona', a'na ninanoquë canconpi, Quirico itopiso'. Ina quëran pipihuachina, notohuaro' piyapi'sari imasapi. ³⁰ Cato' quëmapi'saso nipirinhüë', ira yonsanquë huënsëapi. Somaraya ni'tona', inaquë huënsërapì coriqui ma'patacaiso marë'. "Quisos na'huërarin," topachinara, chiniquën përapì.

—¡Nosorocoi Sinioro! Quëmaso' Tapico' shinquën. Yosë a'paimarinquën ni'ton, nosorocoi quiyanta' topiraihuë', itopi. ³¹ A'naquëni natanahuatona', no'huipi: "Ta'toco'," itopirinahuë', aquëtë chachin chiniquën nontopi.

—¡Onpopiota' Sinioro nosorocoi quiyanta' topiraihuë'! itantapi.

³² Napotohuachinara, Quisososo chiniconahuaton:

—Sha'huitoco' huë'ina', itërin. Huë'pachinara:

—¿Ma'ta' iyaro'sa' onpochinquëma'? itërin.

³³ —Anoyarayatocoi Sinioro quiyanta' ni'chii, itopi.

³⁴ Itohuachinara, nosoroaton, së'huarayarin. A'naroáchin noya ni'topi. Inapotohuachina, Quisososo imapi huachi.

21

Quirosarinquë canconinso'

(*Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40; Juan 12.12-19*)

¹ Nani Quirosarinquë ya'caritahuatona', Oriposë panënuquë canconpi. Ina ya'cariya a'na ninano' ya'huërin, Pitipaquì itopiso'. Inaquë canconahuaton, cato' ca'tano'sanënpita sha'huitërin:

² —Paso' ninanoquë paco'. Pëi' ya'natimarinquë canconpatama', mora hua'huinë chachin a'sonpina quënanconarama'. Hua'huinë', hui'napishin. Cato chachin i'quiritahuatoma', quëshico. ³ "¿Onpotaomata' i'quiritaramaso'?" itohuachinënuquëma', "Siniorori nohuantërin. Apira isëquë acoquiantarai," itoco'. "Quëpaquë' nipachin," itohuachinënuquëma', quëshico, itërin.

⁴⁻⁵ Iráca Yosë nohuanton pënëntona' piri ninshitaton tapon:

"Quirosarinquë ya'huëpisopita sha'huitëquë':

'Ni'co' iyaro'sa'. Hua'anëma' huë'sarin catahuainquëmaso marë', Yosë a'patimarinquëmaso'. Chiniquën nanantaponahuë', topinan piyapi pochin cancantaton, mora hui'napishin aipi huënsëriarin, itëquë'," tënin.

Iráca ninorinso chachin Quisososo mora aipi paacaso yonquirin.

⁶ Ca'tano'sanënpitaso pa'sahuatona', Quisosori camairinso chachin nipi.

⁷ I'quiritahuatona', cato chachin quëntapi. Mora aipi a'mopiso' huëtohuachinara, ina aipi Quisos huënsërahuaton, pa'sarin. ⁸ Na'a piyapi'sa' quëchitahuatona', a'mopiso' iraquë huëtopi. A'naquëonta' panpë mono pochin nininso' masahuatona', no'paquë huëtopi. Inaquë Quisososo pa'sarin huachi. ⁹ A'naquën quëchitërapì. A'naquëonta' imasapi. Papona pochin chiniquën nonsapi:

—¡Nicha'ëcoi Tata Yosë! ¡Ma noyacha Quisososo paya! Tapico shiin inaso'. ¡Quëmari chachin chiniquën nanan quëtëran! ¡Quëma nohuanton, israiro'sacoi hua'anëntarincoi! itopi.

¹⁰ Quirosarinquë canconpachina, ya'huëhuano'sa' pa'yanatona', noncaroapi.

—¿Ma piyapita' isoso'? topachinara, ¹¹ —Co'ta Quisososo, Cariria parti ya'huërinso'. Nasarito quëran huëcaton, na'con pënëntërin, itopi.

Nipa'antopisopita Yosë chinotopiso pëi quëran a'parinso'

(*Marcos 11.15-19; Lucas 19.45-48; Juan 2.13-22*)

¹² Ina quëran Yosë chinotopiso pëiquë paaton, ya'conconin. Inaquë na'a nipa'antopisopita quënanconahuaton, a'parin. A'naquën coriqui nicanpiarapirinahuë', misanënapitanta' pitara'piarin. Nëpë' pa'aninsopitanta' a'paton, huënsëpiso' pitarin.

¹³ —Yosë quiricanën quëran pënëninpoa'. "Ca nohuanton, pëinëhuë ya'huërin piyapi'sa' nontinacoso marë'," tënin Yosë. Canpitaso nipirinhüë', ihuatëro'sa' ya'huëpiquë pochin nitërama', itërin Quisosori.

¹⁴ Ina quëran na'a cania'piro'sa' Yosë chinotopiso pëiquë ya'conpi Quisosori anoyatacaso marë'. A'naquën somaraya nininso'. A'naquëonta' apiaro'sa'. Inapita huë'pachinara, a'naroáchin anoyatërin. ¹⁵ Cotio maestro'sa', corto hua'ano'sa', inapitaso' ni'sápi. Hua'huaro'saso nipirinhüë' pa'yatatona', chiniquën nonsapi. "¡Ma noyacha Quisososo paya! Tapico' shiin inaso'. Yosë chachin a'patimarinpoaso'," tosapi. Ina natanahuatona', hua'ano'sari no'huipi. ¹⁶ No'huitona', Quisososo itopi:

—Isopita napopiso' ¿co natananhué' ti? itopi.

—Natanahué' mini. No'tèquèn nansapi. Yosé quiricanénquè naporin:

“Quèma nohuanton, hua'huaro'sa' nóya nonapiarinénquèn.

Sho'shopia'huaro'sa' niponaraihué', 'Ma noyanquéncha quèmaso paya,' itarinénquèn,” ténin, itèrin Quisosori.

¹⁷ Ina tosahuaton, Pitaniaquè pa'nin. Inaquè hué'èpatèrin.

Iquira nara ahuirinso'

(Marcos 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Tashiramiachin ninanoquè paantapon pochin, Quisoso tanarin. ¹⁹ Aquè quèran iquira nara quènanin, ira yonsanquè huanirinsó'. “Inaya tèranta' nitèrinso' ma'to ca'i,” ta'ton pa'pirinhué'. Na'con monohuanaponahué', co manta' nitèrinhué'. Ina ni'sahuaton:

—Ama huachi iso nara nichinsohué', ténin Quisoso. Napohuachina, nara a'naroáchin ahuirin. ²⁰ Ina ni'sahuatona', ca'tano'sanènpita pa'yanpi.

—¿Onporahuatonta' Maistro, iso nara a'naroáchin ahuirin? itopi.

²¹ —Tèhuénchachin Yosé ya'ipi nanitaparín. Ina nontohuatama', ya'ipi cancanèma quèran natèco'. “Co Yosé catahuarincohué',” ama tocosohué'. Ya'ipi cancanèma quèran ina natèhuatama', sacai' nininsó' nanitaparama' canpitanta'. “Yosé nohuanton, iso motopi nichí'huincarahuaton marèquè niichin” ténama' naporini, ina nohuanton, inapo'itonhué'.

²² Yosé nontohuatama', noya natèco'. “Tèhuénchachin Yosé catahuarinco,” topatama', na'con catahuarinquèma'. Ma'sona tèranta' nipatama', acotarinquèma', ténin.

Chiniquèn nanantèrinso'

(Marcos 11.27-33; Lucas 20.1-8)

²³ Ina quèran Yosé chinotopiso pèiquè paantarin piyapi'sa' a'chintantacaso maré'. A'chinaquèya', cotio ansiano'sa', corto hua'ano'sa', inapita hué'pi.

—¿Onporahuatonta' chiniquèn nanantaton, nipa'antopisopita a'paran? ¿Inta' nanan quètèrinquèn ina pochin nicacaso'? Sha'huitocoi, itopi.

²⁴ —Inta' nipachin, carinquémanta' naininquèma'. Ina sha'huitohuatamaco, nanan quètèrincoso' sha'huitaranquèma'. ²⁵ ¿Incarita' Coansha nanan quètèrin piyapi'sa' aporintacaso maré'? ¿Yoséri nanan quètèrin, piyapi'sari nica? ¿Ma'ta' ténama' canpita? Sha'huitoco carinquémanta' nanan quètèrincoso' sha'huichinquèma', itèrin Quisosori.

Natanahuatona', inahua capini ninontapi.

—¿Ma'ta' itahua? “Yoséri nanan quètèrin aporintacaso,” itohuatèhua', “¿Onpoatomata' nipachin co natèramahué'?” itarinpoa'. ²⁶ Nipirinhué', “Co Yoséri nanan quètèrinhué'. Piyapiri quètèrin,” itohuatèhua', na'a piyapi'sa' no'huairinènpoa'. “Yoséri a'parin pènèntacaso maré',” topi ya'ipiya, nitopi.

²⁷ Nani ninontohuachinara, Quisoso itapona':

—Ahuèn. Co quiyaso' nitotèrinhue'. ¿Incariso' Coansha nanan quètomarà? Co nitotèrinhue', toconpi.

—I'yan, napohuaré' co carinquémanta' insosona nanan quètèrincoso' sha'huitaranquèmahue', itèrin Quisosori.

Cato' hui'napi'sa' napopiso'

²⁸ Ina quèran itaantarin:

—Apira iyaro'sa' a'chintaanta'inquèma' yonquico'. A'na quèmapi ya'huèrin opa sha'na'pi. Inaso', Cato' hui'nin ya'huètèrin. A'naso' sha'huètèrin: “Ipora tahuèri, conpa, iminquè sacatonquè',” itopirinhué', ²⁹ “Inca ata, co yasacatèrahue',” itèrin. Napataponahué', oshaquèran yonquiantarin. Noya cancantaton, sacatapon pa'nin. ³⁰ A'na hui'nionta' camairin iminquè sacatacaso'. “Noyahua'. Pa'i nipachin canta' sacachi,” itaponahué', co pa'ninhué'. ³¹ Cato' hui'nin chachin sha'huítopirinhué', ¿insoarita' natèrinso'? itèrin Quisosori.

—Ya'nan camairinso' pa'pin natèton, sacatèrin, itopi.

—No'tèquèn naporama'. A'naso' “Pa'i nipachin,” taponahué', co pa'ninhué'. Inapochachin copirno maré' coriqui ma'patona'piro'sa', monshihuana'piro'sa', inapita co noyahue' yonquipirinhue', iporasó' ina naniantahuatona', Yosé imasapi. Imatona', tèhuénchachin hua'anèntèrinquè ya'conapi. Canpitaso nipirinhué' co yaya'conamahue'. ³² Coansha Paotista pènènpirinhue'mahué', co yanatèramahué'. Noya cancantamaso maré' a'chintopirinhue'mahué', co yanatèramahué'. Copirno maré' coriqui ma'patona'piro'sa', monshihuana'piro'sa', inapitaso nipirinhué' a'naroáchin natètona', noya cancantopi. Ina nicapomarahue', co yonquiramahué'. Co natètochináchinhué' cancantèrama', itèrin.

Inpriatoro'sa' co noyahue' yonquipiso'

(Marcos 12.1-12; Lucas 20.9-19)

³³ Ina quëran itaantarín: “A'nanta' pënënto nanan, a'chinchinquëma', natanco'. A'na quëmapí pancana imianatërin. Inaquë oparachin sha'nin. Nani pairapirahuaton, na'pi quëran nanpi ninin opa to'poitona' huino nicacaiso marë'. Naporahuaton, tori ninin. Inaquë piyapínën ya'huaton nocorarin ama ihuacaiso marëhuë'.

Nani tiquihuachina, inpriatoro'sa' acorin a'paicaiso marë'. 'Sacatëramaso marë' patoma nitërinso' canpitaoranquën marë' maco'. Patomachin canta' acotoco,' itërin. Itahuaton, a'na parti pa'nin huachi. ³⁴ Ina quëran nani nitohuachina, aquë ya'huërin quëran piyapínënpita a'parin patoma nitërinso' ma'pacaiso marë'. ³⁵ A'papirinhue', inpriatonënpitari masahuatona', ahuëpi. A'naso' tëpapi. A'nanta' na'piquë të'yaratona', tëpapi. ³⁶ Naquëranchin hua'anëni a'napita a'paantarín. Na'a piyapínënpita a'paantapirinhue', inachachin nitan-tapi. Ahuëantarahuatona', topinan a'paantapi.

³⁷ Ina quëran hua'anënsó' yonquiantarin. '¿Ma'cha onpochiya? Na'aya'pi a'papirahuë', co manta' quëtópihuë'. Hui'nahuë chachin nipachin a'pa'. Ina tëhuëchinsó' natëapona' nimara,' ta'ton, hui'nin chachin a'papirinhue'. ³⁸ Ya'caritëraso', inpriatoro'sari quënanpi. 'Ni'cochi. Hui'nin chachin huë'sarin huachi. Pa'pin chiminpachin, iso no'pa chachin hua'anëntapon. Huëco' tëpa'ahua' ya'ipi ma'shanënpita matahua', nitopi. ³⁹ Naporahuatona', hua'anën hui'nin mapi. Masahuatona', aipiran të'yatopi. Ina quëran tëpapi huachi.

⁴⁰ Napotohuachinara, ¿ma'ta' onpotintapon hua'anëni, hui'nin chachin tëpatopi ni'quëhuarë'?" itërin Quisósori.

⁴¹ —Pa'pi co noyahuë' nipi ni'ton, chiniquën no'huiton, a'naroáchin tëpapon. Ina quëran nasha inpriatoro'sa' acoantarín. Inapitaso' opa nitohuachin, no'tëquën quëtapi huachi, itopi.

⁴² —Íraca Yosë quiricanënuë ninshitërinso' ¿co nontëramahuë' ti? Ninshitatón, naporin: “Na'pi quëran yapëihuachina, a'na na'pi quënanpirinhue', pëina'piro'sa' co nohuantópihuë'. 'Napoonin,' ta'tona', të'yatopirinhue'.

Hua'anëni maantarahuaton, 'Iso na'pi na'con na'con nohuantërahuë pëica'huaso marë', ta'ton, noya acoantarín.

Yosëri chachin inapotërin. Napoaton 'ma noya' tënëhua', tënin quiricanënuë.

⁴³ Napoaton itaranquëma', Yosë yahua'anëntopirinquëmahue', co nohuantëramahuë' ni'ton, a'poarinquëma'. Nisha piyapiro'sa' piyapínënpita pochin ni'sarin. Inapitaso' noya natëapi. [⁴⁴ Ina na'pi i'patohuatëra, anotatë' ya'panë'. A'na tahuëriso nipirinhue' ina na'piri chachin anoantohuachin, a'naquën ni'shariatín,] itërin Quisósori.

⁴⁵ Natanahuatona', cotio hua'ano'sa', parisioro'sa', inapita yonquipi. “Canpoa' chinotaponoa' pënënarínpoa',” ta'tona', no'huipi. ⁴⁶ No'huitona' tashinan pëiquë yapo'mopirinhue', piyapi'sa' të'huatona', co mapihuë'. Notohuaro' piyapi'sa' Quisoso noya natanpi. “Yosëri chachin acorin pënëinpoaso marë',” topi. Napoaton cotio hua'ano'sa' co nanitópihuë' Quisoso macacaiso'.

22

Coshatacaso marë' amatërinso'pita (Lucas 14.15-24)

¹ Ina quëran a'na pënënto nanan ya'huëre', sha'huitaantarín:

“Yosë hua'anëntërinso' a'chintaanta'inquëma'. ² A'na copirno naporinso pochin ninin. Inaso', hua'huayátërahuë piyapi'sa' hua'anëntërin. Hui'nin yasa'apachina, panca pita nisarin. ³ Napoaton piyapínënpita a'parin piyapi'sa' sha'huitacaiso marë'. Sha'huítópirinhue', co nohuantópihuë' huëcacaíso'. ⁴ Copirnosó natanahuaton, a'napita piyapínënpita a'paantarín: 'Sha'huitonco' manóton huë'ina'. Nani ohuacaro'sa' amoshin nipisopita atëpatërahuë capacaso marë'. Nani ya'ipi taparahue. Huëco huachi ca'ahua', itonco', itahuaton a'parin. ⁵ Pa'sahuatona', sha'huitaantapirinhue'. 'Co'chi nanitëraihuë paya,' toconpi a'naya a'naya. A'naso' iminquë pa'nin. A'nanta' ma'sha pa'anapon pa'nin. ⁶ A'naquënisó', piyapínënpita masahuatona ahuëpi. Inapotatona' tëpapi. ⁷ Copirnosó' natantahuaton, chiniquën no'huitërin. Sontaro'sa' a'parin ana'ntacaiso marë'. Piyapínënpita tëpatopi ni'ton, inahuanta' sontaro'sari tëparin. Napotahuatona' pëinënapita ahuiquitopi. ⁸ Piyapínënpita amatantarahuaton, sha'huitërin. 'Pita marë' nani tapapirahuë'. Amatërahuësopitaso' co inashitópihuë' isëquë nicacaiso ni'ton, co huachi inapita yonquirahuë. ⁹ A'na ira a'na ira pa'tatoma', a'napita piyapi'sa' quënanpatama', sha'huitonco' huë'ina'. Inso tëranta' quënanpatama', sha'huitoco' huë'ina'. Hui'nahuë sa'acaso marë' noya pita nisarahue', itërin. ¹⁰ Piyapínënpita pa'sahuatona', na'a piyapi'sa' sha'huitëra'piapi. Noya nipisopita, co noyahuë' nipisopitanta' sha'huitëra'piapi. Pita pëi' noyá ya'sotopi.

¹¹ Ya'conahuaton copirnosó, a'naya a'naya noya nontërin. A'na quëmapiso nipirinhüé, co noya nitaparinhué' pita pëiquë ya'conacaso maré'. ¹² Ina ni'sahuaton, copirnorí itërin: '¿Onpoatonta' iyasha co noya nitapaponahué' ya'conan?' itërin. Napotopirinhüé, co manta' tëninhüé. Tapanaton, ta'tárin. ¹³ 'Iso quëmapi masahuatoma', tonpoco'. Pa'on, tanpaquën, inapita noyá tonpoco'. Nani tonporahuatoma', tashinanquë të'yatoco'. Inatohua' piyapi'sa' na'nërapí, chiniquën parisitapi huachi, itërin piyapínëpita. ¹⁴ Inapochachin notohuaro' piyapi'sa' Yosëri amatërin huëntonëinquë ya'conacaso maré'. Na'a natanpirinahué', caraichin huayonin," itërin.

Coriqui ma'patërinso'

(Marcos 12.13-17; Lucas 20.20-26)

¹⁵ Parisioro'sa' natanahuatona', ninontopi. "Huëco' nonpintatëhua', nisha nisha natahuan'. Co no'tëquën a'panihuachinpoahué', sha'huirapiahua'," nitopi. ¹⁶ Napoaton a'naquën a'papi Quisoso natanacaso maré'. Irotisé pa'yatopisopitanta' caraya pa'pi. Canconahuatona', noyásha nontonpi nonpintacaso maré'.

—Quëmaso' Maistro, noyanquën. Co onporonta' nonpinnanhué'. Yosë pënëninpoaso' no'tëquën a'chintërancoi. Piyapi'sa' no'huipirinëinquëonta', co ina yonquiranhüé'. Co hua'an tëranta' të'huatëranhué'. ¹⁷ Napoaton yanatanainquën. Noma copirnosó' nisha piyapi niponahué', ya'ipinpoa' hua'anëntërinpoa'. Nani pi'ipi coriqui ma'painpoaso maré' comisionënpita a'parin. Hué'pachina, ¿noya ipora quëtacaso', ti? ¿Ma'ta' Yosë nohuantërin nica'huaiso'? Sha'huítocoi nitochii, itopi.

¹⁸ Yanonpintopiso' nitotaton, Quisosori itërin:

—¿Canpitaso' nonpintëinquëma'! ¿Ma'marëta' yaatëhuëramaco? ¹⁹ Noma coriqui a'notoco ni'i, itërin. Napotohuachina, a'notopi.

²⁰ —¿Inta' isoso' nonanpiso'? itohuachina, —Noma copirno, itopi.

—¿Inta' nininëonta' isëquë ninshitopi? itantarin.

²¹ —Noma copirno chachin, itopi.

—Copirno coriquinën ni'quëhuarë', quëtantaco'. Naporahuaton, Yosë nininpoa' ni'ton, hua'anëntërinpoa'. Ya'ipi cancanëma quëran ina natëcaso' ya'huërin, itërin.

²² Natanahuatona', pa'yanpi. "¿Ma noyacha a'panirinoa' paya!" ta'tona', patopi huachi.

Piyapi'sa' nãpíantarápiso'

(Marcos 12.18-27; Lucas 20.27-40)

²³ Naporó' tahuëri a'napita cotio hua'ano'sa' hué'pi, satorosio'sa' itopiso'. Inapitaso' nisha a'chimpi. "Piyapinpoa' chimpinpatëhua', co onporonta' nãpíantarihuahué'," toconpi. Inapitanta' Quisoso yanonpintatona', huëcapaipi.

²⁴ —Íráca Maistro Moisése pënëninpoa': "Quëmapi sa'aponahué co hui'nin ya'huëyátërasohué' sa'in ayananpihuachin, ina iini chachin imoroën maantacaso' ya'huërin. Hui'nahanpachin, iinco' apoin inari ya'huëretacaso maré'. Ina quëran mashotohuachin, ma'shanën, no'panën, inapita maantarin," tënin Moisése. ²⁵ Canchisé iyaro'sa' íráca ya'huërin. Paninanso' sa'apirinhüé'. Co hui'nin ya'huëyátërasohué', sa'in ayananpirin. ²⁶ Ina iini chachin maantarin. Moisése tëninsó chachin manin. Inanta' co hui'nin ya'huëyátërasohué', chimiantarin. A'na iionta' inapoantarin. Canchisé iinpita chachin inapoantapi. Co a'naya tëranta' hui'nina ya'huëchátërasohué', ya'ipi taquipi. ²⁷ Ina quëran sanapinta' chiminin huachi. ²⁸ Canchisé chachin ina sanapiáchin mapirinhüé', nãpíantacaso tahuëri nanihuachin, ¿inquën chachincha sa'in ninë'poya? itopi.

²⁹ —Canpitaso' co no'tëquën yonquiramahué'. Yosëso' chini chiniquën nanantopirinhüé', co nohuítëramahué'. Quíricanëonta' co nitotëramahué'. Napoaton co nanítëramahué' no'tëquën yonquicamaso'. Yosëso' ya'ipiya nanitaparín. ³⁰ Chimpinpisopita nãpíantahuachina', co huachi sa'asapihué'. Sanapi'santa' co huachi so'yaapihué'. Anquëniro'sa' pochin nisapi. ³¹ Chimpinpisopita tëhuëchachin nãpíantarapi. Moisése nontohuachina, Yosëri chachin sha'huítërin. ³² "Caso' Yosëco. Apraan chinotarínco. Isaco, Cacopo, inapitanta' chinotarínaco," itërin. Cara chachin íráca chiminpirinhüé', naporin. Nãpípisopitaráchin Yosë chinotapi. Napoaton inapitanta' chiminpirinhüé', Yosë marëso nãpírápi, itërin Quisosori.

³³ Piyapi'sa' ina natanahuatona', pa'yanpi. "¿Ma noyacha a'chintërinpoa' paya!" topi.

Yosë na'con na'con nohuantërinso'

(Marcos 12.28-34)

³⁴ Natanahuatona', parisioro'santa' niyontonpi. "Quisoso no'tëquën a'panitaton, satorosio'sa' atapanin ni'ton, co huachi yanatanpihué'," ta'tona', niyontonpi ina nontantacaso maré'. ³⁵ A'na maistro íráca nanan noya nitotërinso' hué'sahuaton, Quisoso nontiiirin atëhuëcaso maré'.

³⁶ —Pi'pian Maistro yanatananquën. Yosë na'con pënëninpoa'. ¿Ma'ta' na'con na'con nohuantërin nicacaso'? itïirin.

³⁷ —Inta nipachin sha'huichinquën. Yosëso' Sinioro ni'ton, hua'anëntërinpoa'. Ina na'con nosorocaso' ya'huërin. “Ya'ipi cancanëma quëran, ya'ipi hua'yanëma quëran, ya'ipi yonquinëma quëran, ya'ipi inaquëranpita nosoromiatoco,” tënin. ³⁸ Ina na'con na'con nohuantërin. ³⁹ Ison'ta Yosë nohuantërin: “Quëmaora ninosororanso pochachin a'napitanta' nosoroco,” tënin. ⁴⁰ Moisësë, pënëntona'piro'sa', inapitaso' na'con pënëntopirinahuë', nosorocaso' na'con na'con nohuantopi. Napoaton nosorohuatama', Yosë yonquirinso chachin imasarama', itërin Quisosori.

Yosëri a'paimarinso'

(Marcos 12.35-37; Lucas 20.41-44)

⁴¹ Parisioro'sa' nani niyontonpi ni'ton, Quisosorinta' natanarin no'tëquën ayonquicaso marë'.

⁴² —Iráca Yosë quiricanënuë sha'huëtërinpoa'. “A'na tahuëri a'na quëmapi acoarahuë piyapi'sa' nica'écaso marë'. Inaso' Cristo itopiso',” tënin Yosë. ¿Inta' shiin inaso'? itërin Quisosori.

—Tapico' shiin inaso', topi parisioro'sa'.

⁴³⁻⁴⁴ —Naporinchi paya. Inaso nipirinhue', iráca Ispirito Santo nohuanton, Tapiri chachin Cristo ninoton, ninshitërin:

“Yosëri Sinioronëhuë sha'huëtërin. ‘Inchinanëhuë quëran huënsëquë' inimiconënpita cari minsëchinquën, itërin Yosëri,” tënin Tapi.

⁴⁵ Shia'huain nïponahuë', Cristo yonquiaton, “Sinioronëhuë,” tënin. ¿Onpoatonta' naporin? itërin Quisosori.

⁴⁶ Natanaponaraihuë', co manta' a'panitopihuë'. “Yosë hui'nin chachin ni'ton, Tapiri Cristo chinotërin,” ta'caiso nipirinhue', co yanatëpihuë'. Napoaton naporo quëran huarë' tapanatona', co huachi nohuantopihuë' Quisoso natanacaiso'.

23

Parisioro'sa', cotio maistro'sa', inapita chiniquën pënëninso'

(Marcos 12.38-40; Lucas 11.37-54; 20.45-47)

¹ Ina quëran piyapi'sa' a'chintantarin. Ca'tano'sanënpitanta' natanapi. ² “Tëhuëenchachin iyaro'sa', cotio maistro'sa', parisioro'sa', inapita na'con a'chintatënnënuëma': ‘Moisësë pënëninpoaso' no'tëquën a'chinchinquëma', topi. ³ Yosë nanamën a'chintohuachinënuëma', noya natëco'. Nipirinhue', ama inapita nonancosohuë'. Inahuaso' pënënpirinhënuëmahuë', co cancanëna quëran imapihuë'. ⁴ Ni'co'. Panca pë'pëto quëpahuatëra, sacai' iratacaso'. Inapitaso' inapochachin a'chintërinënuëma'. Co Yosë quiricanënachin a'chinpihuë'. Inahuara yonquinëna quëraonta' nisha nisha pënëntopi. Panca pë'pëto apë'pëtëreso pochin nitërinënuëma'. A'chintopirinhënuëmahuë', inahuara chachionta' co natëpihuë'. ⁵ Pi'pian Yosë quiricanën ninshitahuatona', të'yainaquë achinpi piyapi'sari nicacaiso marë'. Naporahuatona', naporopi a'mopi nohuatocaiso marë'. ‘Inapohuatëhua', piyapi'sa' noya ni'sarinënpoa', ta'tona', napopi. Napoaponaraihuë', co aquëtë' Yosë yonquipihuë'. ⁶ Pita nipachina, huancánachin yahuënsëconpi. Niyontonpiso pëiquë ya'conpachinara, hua'ano'sapitarë' yahuënsëconpi. ⁷ Cachiquë pa'pachinara, na'a piyapi'sari noya nontopi. ‘Huë'cama maistro,' itohuachinara, pa'yatopi.

⁸ Canpitaso nipirinhue', ama maistro itiinëmaso nohuantocoso'huë'. Ya'ipinquëma' iyama pochin nisarama'. Casáchin no'tëquën a'chintëranquëma'. ⁹ Ama a'na piyapi na'con na'con pa'yatocoso'huë'. ‘Quëmaso' tata pochin ni'nanquën. Natëranquën huachi,' ama itocoso'huë'. Yosëichin natëcaso' ya'huërin. Inaso' tatanënpoa' inápaquë ya'huërinso'. ¹⁰ Ama hua' an pochin chiniquën nanan nohuantocoso'huë'. ‘Ca natëco,' ama tocosohuë'. A'naichin hua'an ya'huëtërinquëma', Cristo itopiso'. ¹¹ Yosë huëntonënuë ya'conpatëra, co chiniquën nanantacaso' ya'huërinhuë'. Noya noya yanipatama', ya'ipi piyapi'sa' catahuaco'. ¹² ‘Caso' noya noyaco,' topatama', Yosë atapanarinquëma'. Nipirinhue', ‘Caora co nanitërahuë' noya nica'huaso'. Catahuaco Sinioro,' topatama', Yosë catahuarinquëma'. Noya noya acoarinquëma', itërin.

¹³ Ina quëran Quisosori cotio maistro'sa', parisioro'sa' inapita pënënanton itapon:

“Cotio maistro'sanquëma', parisioro'sanquëma', canpitaso nonpintënuëma ni'ton, jma'huantacha nisarama paya! Co no'tëquën a'chinamahuë' ni'ton, Yosë iranën ya'copiatë pochin nitërama'. Co no'tëquën Yosë imatomahuë', co canpita tëranta' Yosë hua'anëntërinquë ya'conaramahuë'. A'napitanta' yaya'conpirinahuë', co catahuaramahuë' ya'conacaiso'. Canpita nonaninënuëma' ni'ton, inapitanta' co ya'conpihuë'. [¹⁴ Canpitaso nonpintënuëma ni'ton, jma'huantacha nisarama paya! Quëyoro'na'sa' nonpintërama'. Noya

nontapomarahuë', a'naya a'naya nonpintatoma', ma'shanënapita matërama'. Ina quëran niyontonpiso pëiquë ya'conpatamara, hua'qui' Yosë nontapomarahuë', co cancanëma quëran imaramahuë'. Ina marë' aquë aquëtë' ana'intarinquëma'.]

¹⁵ Canpitaso' nonpintëinquëma ni'ton, jma'huantacha nisarama paya! Nisha piyapi'sa' a'chintacamaso marë' ira iratërantarama'. Aquë paatoma', a'naya a'naya a'chintërama' canpita pochin yonquicaiso marë'. Natëhuachinëinquëma', aquë aquëtë' co noyahuë' cantantapi. Ya'ipinquëma' parisitopiquë pa'sarama huachi.

¹⁶ jMa'huantacha nisarama paya! A'napita yaa'chintopiramahuë', co no'tëquën yonquiatomahuë', somaraya pochin cancantërama'. Somaraya nininso' co pi'pian tëranta' nanitërinhuë' a'napita quëpacaso'. Inapochachin canpitaso' co Yosë nohuaitomahuë', co nanitëramahuë' a'napita a'chintacamaso'. 'Yoscoarë' topatëra, no'tëquën nontacaso' ya'huërin', topi ya'ipi piyapi'sa'. Canpitaso' nonpirinhuë' nisha nisha tënama'. 'Yosë chinotopiso pëi' ya'huërin ni'ton, no'tëquën nontaranquën', itopiramahuë', nonpinpatamanta', 'Co ina marë' Yosë ana'intarinpoahuë', toconama'. 'Yosë chinotopiso pëiquë oro ya'huërin ni'ton, no'tëquën nontaranquën, topatëra, naporu huarë' no'tëquën nontacaso' ya'huërin', topiramahuë'. ¹⁷ Co no'tëquën yonquiramahuë'. Yosë chinotopiso pëi' mini oro quëran noya noya ninin. Oro inaquë ya'huërinso' co aquëtë' yonquicaso' ya'huërinhuë'. Co chinotopiso' pëiquë ya'huërinhuë' naporini, co Yosëri noya ni'tonhuë'. ¹⁸ Yosë chinotopiso pëiquë artaro ya'huërin. Inaquë ma'sha acopi Yosë chinotacaiso marë'. 'Artaro ya'huërin ni'ton, no'tëquën nontaranquën', tapomarahuë', nonpinpatamanta', 'Co ina marë' Yosë ana'intarinpoahuë', toconama'. 'Ma'sha inaquë acopiso' ya'huërin ni'ton, no'tëquën nontaranquën, topatëra, naporu huarë' no'tëquën nontacaso' ya'huërin', topiramahuë'. Yanonpinatoma', naporama'. ¹⁹ Somaraya pochin cancantatoma', co no'tëquën yonquiramahuë'. Co ma'sha acopiso' aquëtë' yonquicaso' ya'huërinhuë'. Artaro mini ma'sha acopi quëran noya noya ninin. Artaroquë acopi ni'ton, Yosëri noya ni'nin. ²⁰ 'Artaro ya'huërin ni'ton, no'tëquën nontaranquën', topatama', ya'ipi inaquë acopisopitanta' yonquicaso' ya'huërin. ²¹ Yosë chinotopiso pëi' ya'huërin ni'ton, no'tëquën nontaranquën', topatama', Yosë inaquë ya'huërinsona' yonquicamaso' ya'huërin. ²² Inapochachin 'Pi'iro'të' ya'huërin ni'ton, no'tëquën nontaranquën', topatamanta', co pi'iro'të'achin yonquicaso' ya'huërinhuë'. Yosë inaquë ya'huaton, hua'anëntarinpoa'. Inanta' yonquicamaso' ya'huërin.

²³ Canpitaso nonpintëinquëma ni'ton, jma'huantacha nisarama paya! 'Nani ma'sha quëran, diesmo Yosë quëtacaso' ya'huërin', itërinpoa' Moisésë. Ina natëpiramahuë', nonpintëinquëma' canpitaso'. Napaoton ma'sha sha'patamara, pi'pian quëtërama'. Ya'ipi cosharo apimotacaso marë' sha'nama' quëran huarë' diesmo quëtërama'. Inaso' noya nipirinhuë', Yosë na'con na'con nohuantërinso' naniantërama'. Co no'tëquën nonamahuë'. Co sa'ahuaro'sa' nosororamahuë'. Naporahuaton, co cancanëma quëran huarë' Yosë natëramahuë'. Ina marë' ana'intarinquëma'. ²⁴ Somaraya pochin cancantatoma', co no'tëquën a'chinamahuë'. Ni'co'. Canpitaso' yao'opatamara, ama o'oso tëranta' o'ocamaso marëhuë' noyá pan-shairama'. Napoapomarahuë', camiyo a'naroáchin mi'tëramaso pochin ninama'. Yosë na'con na'con nohuantërinso', co natëramahuë'.

²⁵ Canpitaso' nonpintëinquëma ni'ton, jma'huantacha nisarama paya! Tëhuëchachin yanonpinama'. Ni'co'. A'naquën minë', sënana, inapita pa'mohuachinara, aipiáchin pa'mopi. Acoposo nipirinhuë', në'huënantëtërin. Inapochachin canpitaso' piyapi'sa' noya nicainëinquëmasoachin yonquipiramahuë', acopo' cancanëma quëranso', co noya yonquiramahuë'. Nonpinatoma', yaihuatërama'. Ma'sharáchin nohuantatoma', co Yosë nohuantërinso' ninamahuë'. Ina marë' Yosë ana'intarinquëma'. ²⁶ Canpitaso' parisioro'sanquëma', somaraya pochin cancantërama'. ¿Onporahuatomacha co no'tëquën yonquiramahuë' paya? Cancanëma'ton anoyatoco'. Ina quëran noya cancantatoma', noya nisarama huachi.

²⁷ Canpitaso' nonpintëinquëma ni'ton, jma'huantacha nisarama paya! Yosë quiricanën a'chinpiramahuë', yanonpinama'. Ni'co'. Chimipi na'pi naninquë po'mohuatëra, aipiran quëran huiríchinquë pashitëré'. Noyápiachin ya'nopirinhuë', acoposo' nansë, nosha chanatërinso', inapita co nishinahuën' nisarin. ²⁸ Inapochachin canpitaso' ninama'. Piyapi'sa' noya nicatëinquëma': 'Ma noya maistro'sa' Yosë natëpi', topirinahuë'. Acopo' cancanëma quëranso nonpinatoma', pa'pi co noyahuë' cancantërama'.

²⁹ Canpitaso' nonpintëinquëma ni'ton, jma'huantacha nisarama paya! Iráca Yosë piyapinënpita pënëntohuachinara, shimashonëmapitari no'huitona', tëpapi. Ipora canpitaso', pa'pitopiquë pëirapirama'. Noya quëmapi'santa pa'pitopiso', yancoro'sa' sharapirama'. Ama naniantacaso marëhuë' napotërama'. ³⁰ Inapotatoma' naporama': 'Iráca chachin ya'huërai naporini, co quiyariso' tëpa'itohuë', topiramahuë', ³¹ shimashonëma' quëpatoma', canpitanta' tëpatona'piro'sa pochin cancantarama'. ³² Inapita pochin cancantatoma', co noyahuë' nisarama'. Na'con na'con oshahuanarama'.

³³ ¡Ya'huan pochin cancantatoma', pa'pi co noyahué' nisarama'! ¿Onporahuatomacha pën quëran cha'ërè'ponquëmaya? Co cha'ësaramahué'. ³⁴ Napoaton pënëntona'piro'sa' a'pataranquëma'. No'téquën yonquina'piro'sa', a'china'piro'sa' inapita a'pataranquëma' a'chintinënquëmaso maré'. No'téquën pënënaponënquëma' nipirinhué', no'huiramama'. A'chintopirinënquëmahué', a'naquën tēpaarama'. Anaquën niyontonpiso pëiqué chiniquën huihuiramama'. Nisha nisha ninanoquë imatoma', aparisitarama'. Anaquëonta' coroséquë patanantatoma', tēpaarama'. ³⁵ Iráca quëran huaré' noya quëmapi'sa' pënëntopirinahué', na'a tēpapi. Apiri'ton noya quëmapi nipirinhué', iini tēparin. Ina piquëran a'naya a'naya noya pënëntopirinahué', tēpara'piapi. Na'a pi'ipi napopi. Napoin quëran Sacariasé tēpapi anta'. Piriquiasé hui'nin inaso'. Yosé chinotopiso pëi i'iratéquë artaro ya'huërinsu aquëcha tēpapi. Canpitaso' ina nitotapomarahué', co natantochináchinhué' cancantërama'. Napoaton Yosé chiniquën ana'intarinquëma'. ³⁶ Iráca quëran huaré' shimashonëmapi co noyahué' cancantopi. Ipora canpitanta' inapita pochachin cancantarama' ni'ton, Yosé na'con ana'intarinquëma huachi, tēnahué', itërin.

Quirosarinquë ya'huëpisopita yonquiaton, Quisoso sëtërinso'
(Lucas 13.34-35)

³⁷ Ina quëran taantarín: “¡Ya'ipi Quirosarinquë ya'huëramasopita yonquiatënquëma', chiniquën sëtërahué! Na'a pënëntona'piro'sa' Yosé a'patërinquëma' pënënënquëmaso maré'. A'pápirinhué', tēpama'. Anaquën na'piqué tē'yaratoma', tēpama'. Ya'ipinquëma' nosoroatënquëma', na'aro' yacatahuapiranquëmahué', co ca tēranta' nohuantëramacohué'. Atari hua'huin to'cohuëtërinso pochin yapa'poyapiranquëmahué', co nohuantëramacohué'. ³⁸ Napoaton Tata Yosé patarinquëma'. Chinotëramaso pëinta' patarin. Co huachi catahuuarinquinquëmahué' ni'ton, noquitarama huachi. ³⁹ Canta' co huachi quënanaramacohué'. O'manta'huaso' tahuëri huaré' quënaantaramaco. Naporó: “¡Ma noyanquëncha quëmaso paya! Siniro chachin a'paimarínquën, itaramaco huachi,” itërin Quisosori.

24

Yosé chinotopiso pëi' ohuatapiso'
(Marcos 13.1-2; Lucas 21.5-6)

¹ Ina quëran Yosé chinotopiso pëi quëran pipihuachinara, ca'tano'sanënpitari itapona': —Ni'quë' Maestro. Ma noyápiachin Yosé chinotopiso pëi', itopi.
² —Iporaso' ya'ipiya noyápiachin ni'piramahué', a'na tahuëriso' ya'ipiya ohuatapi. Co a'na na'piya tēranta' niya huiritarinhué', itërin Quisosori.

Ayaro' tahuëri ya'caritërinso'
(Marcos 13.3-23; Lucas 21.7-24; 17.22-24)

³ Ina quëran Oripósé panënué pa'sahuaton, inaquë huënsëconin. Ca'tano'sanënpitaráchin ya'huëpi. Inapitari huëcapairahuatona', itiipi:

—¿Onporota' Maestro ohuatapi? Ayaro' tahuëri ya'caritohuachin, ¿ma'ta' onporahuachina' nitotapoi? ¿Onporota' o'mantaran? Inapita sha'huitoco quiyanta' nitochii, itopi.

⁴ —Ni'cona iyaro'sa' nonpintochinënquëma'. ⁵ Anaquën huëcapona'. “Caso' Cristoco. Yosé chachin a'paimarínco,” tosapi. Nonpinté' nipirinhué', na'a piyapi'sari imasapi. ⁶ Nisha nisha parti piyapi'sa' ninó'huiaipi. Niahuërahuatona', quira nisapi. Ina natanpatama', ama pa'yancosohué'. Yosé nohuanton, naporapi. Napoaponahué', co isoro'pa' ta'huanchátëraponhué'. ⁷ Nisha nisha nananquë nonpisopita ninó'huitona', quira nisapi. Copirnoros'a capini nino'huitona', piyapinënpita camairapi quira nicacaiso maré'. Nisha nisha parti cosharo' pahuanpachin, tanari piyapi'sa' tiquirarin. Naporahuaton, a'na parti a'na parti ocohua pa'sarin. ⁸ Ni'co'. Sanapi yahuaihuachina, iquitárin, co a'naroáchin huairinhué'. Inapochachin ayaro' tahuëri ya'caritohuachin, piyapi'sa' parisitaponaraihué', co isoro'pa' ta'huanchátëraponhué'.

⁹ “Naporó' tahuëri'sa' co noya piyapi'sahué' masarinënquëma'. Imaramacoso maré' aparisitarinënquëma'. Nisha nisha piyapi'sa' no'huairinënquëma'. Anaquëma' tēpararinënquëma'. ¹⁰ Inapohuachina', na'a piyapi'sa' imasapirinacohué', co ahuantatonaraihué', Yosé naniantapi. Pipirahuatona', imarínacosopita no'huitona', sha'huirapirapi. ¹¹ Anaquëonta' nonpin nanan pënëntapona'. Nonpinapirinahué', na'a piyapi'sari natëtona', nonpin nanan imasapi huachi. ¹² Piyapi'sa' pa'pi co noyahué' cancantatona', na'con na'con oshahuanapi. Co huachi ninosoroapihué'. ¹³ Canpitaso nipirinhué' noya ahuantoco'. Co a'pohuatamacohué', noya nicha'ësaranquëma huachi. ¹⁴ Yosé hua'anëntërinquë ya'conacaso' a'chintëranquëma'. Ina nanan chachin ya'ipi parti a'chinacaso' ya'huërin. Ya'ipi piyapi'sa' nitochina'. Ya'ipi parti a'chintohuachina', naporó' ayaro' tahuëri naniarin huachi.

¹⁵ Iráca Naniri ninoton, ninshtéerin. 'Ana tahuéri inimicoro'sa' Yosé pëinénquë ya'conahuatona, tapiapona'. Pa'pi co noyahué' nitatona' inapothuachina', co huachi inaqué Yosé chinotapihué', ténin. No'téquën ninorin ni'ton, ina quirica nontohuatama', noya yonquico'. ¹⁶ Naniri ninorinsó' nanihuachin, Cotia parti ya'huéramasopita motopi'pa' manóton ta'aco', chiniquéen aparisitochinénquëma'. ¹⁷ Pëinëma aipi ya'huéhuatama', ama ma'shanëmapita quëpacaso maré' ya'concosohué'. A'naróachin topinan ta'aco'. ¹⁸ Iminëmaquë sacatasënuëma' nipachin, ama a'moramaso tëranta' maquintacosohué'. Manóton ta'aco'. ¹⁹ Naporo' tahuéri'sa' cayorono'sa', sho'shopia'hua ya'huétopiso', inapitaso' sacai quëran ta'arapi ni'ton, parisitapona'. ¡Ma'huantacha nisapi paya! ²⁰ Yosé nontoco' ama o'nápiquë ta'acaso' ya'hué'insohué'. O'nápiquëhué nipon, chinoto tahuérihué nipon, saca sacai' ta'acaso'. ²¹ Ina quëran piyapi'sa' chini chiniquéen parisitapi. Isoro'pa' ya'huéerin quëran huaré' co ina pochin parisichátërapihué'. Ina piquëraonta' co onporonta' ina pochin parisitantarapihué'. ²² Yosé nohuanton, co hua'qui' aparisitapihué'. Hua'qui' aparisitapi naporini, ya'ipi piyapi'sa' taqui'itonahué'. Nipirinhué', piyapinëpita nosoroaton, co nohuantërinhué' hua'qui' aparisitacaiso'. Huayoninsopita nicha'ësarín huachi.

²³ Naporo' tahuéri'sa' nisha nisha sha'huitarinénquëma'. '¡Ni'cochi, Cristo nani hué'nin! Pasëquë ya'huarin,' itohuachinénquëma', ama natëcosohué'. ²⁴ Na'a nonpin nanan pënëntona'piro'sa' huëcapona'. 'Caso' Cristoco' tosapi a'naquën. 'Caso' ninotona'pico,' tosapi a'naquëonta'. Sacai' nininsopita nisapi piyapi'sa' nonpintacaiso maré'. Huayoninsopitanta' nonpintochinaichin nisapi. ²⁵ Nani sha'huitëranquëma' ama naporo tahuéri nonpintinénquëmaso marëhué'. ²⁶ 'Huëco' inotëro parti pa'ahua'. Inatohua' Cristo ya'huarin,' itohuachinénquëma', ama pacosohué'. 'Paso' péiquë ya'huërarín,' itohuachinénquëmanta', ama natëcosohué'. ²⁷ Yosé quëran quëmapico ni'to, a'na tahuéri o'mantararahué. O'mantahuato, ya'ipi piyapi'sa' ni'sarinaco. O'cori' huënsha' topachina, ya'ipi parti a'pintërin. Inapochachin a'na tahuéri huënaráchin huënaráchin o'mantararahué, ni'saramaco. ²⁸ Ma'sharo'sa' chiminpachina, a'naróachin tamëro'sari huëcapairín,' itërin Quisosori. (Cristo o'mantahuachin, ya'ipiya nitotapi, tapon naporin.)

O'mantacaso' tahuéri

(Marcos 13.24-37; Lucas 17.26-30, 34-36; 21.25-33)

²⁹ "Nani parisitohuachina', pi'i tashiarín. Yoquinta' co huachi a'pinarinhué'. Naporahuaton, na'a tayoraro'sa' anotarín. Ya'ipi inápaquë ya'huëinsopitanta' nacon ncontapon. ³⁰ Naporo' o'mantararahué. Yosé quëran quëmapico ni'to, inápa quëran o'mantararahué huachi. Nisha nisha nananquë nonpisopita: 'Ana'intarinpoa', ta'tona' pa'yanapi, na'nëapi, napoapi. Chiniquéen nanantato, chitoro' huáncana o'mantararahué, ni'sarinaco. Huënaráchin huënaráchin ya'noarahué. ³¹ O'mantarahuato, na'a anquëniro'sa' a'pararahué. Panca tronpita pihuitona', ya'ipi parti pa'sapi huayonahuë'sopita ayontonacaiso maré'.

³² Iquira nara papotërin quëran nitotoco'. Ta'amën monoantahuachina, 'Nani o'napi naniriarín huachi,' topi. ³³ Inapochachin nani ma'sha onporahuachina', nitotarama'. 'O'mantacaso' tahuéri naniriarín huachi,' tosarama'. ³⁴ No'téquën sha'huitëranquëma'. Co'huara cotioro'sa' huënton ta'huanchatërasoihué', nani ma'sha onporapi. ³⁵ Isoro'pa' ta'huantarín. Pi'iro'tënta' ta'huantarín. Ca nanamëhuëso nipirinhué' co onporonta' ta'huantarínhué'. No'téquën nonahué ni'ton, ya'ipi sha'huitëranquëmaso chachin naniriarín huachi.

³⁶ Ma tahuërisona o'mantacahuasoso nipirinhué', co insonta' nitotërinhué'. Anquëniro'santa' co nitotapihué'. Yosé hui'ninco niporahué', co ca tëranta' nitotërahué'. Tata Yosëichin nitotërinso'.

³⁷⁻³⁹ Iráca Noi nanpiso', na'a piyapi'sa' co Yosé natëpihué'. Topinan ya'huëcaisoráchin cancantopi. Coshatápi, o'osápi, sa'sápi, hui'ninapitanta' aso'yarápi. Napoatona', co Yosé yonquipihué'. Noiso nipirinhué', Yosé natëton, panca nanca ninin. Nani tinihuachina, inaqué ya'conin. A'napitáso' co yonquipirinhué', a'nanaya panca pama pa'sarin. Naporo' ya'ipiya chimiiotopi huachi. Inapochachin canta' Yosé quëran quëmapico ni'to, a'nanaya o'mantararahué. Na'a piyapi'sa' co yonquipirinhacohué', o'mantararahué. ⁴⁰ Naporo' cato' quëmapi'sa' ina iminquëáchin sacatapirinhacohué', a'nara' quëpantarahué. A'naso nipirinhué' patarahué. ⁴¹ Cato' sanapi'sa' inaquëráchin shi'shi' pë'sanapirinhacohué', a'nara' quëpantarahué. A'naso nipirinhué' patarahué.

⁴² Ama hué'ërëso pochin cancantatoma', naniantocosohué'. Onporosona o'maca'huaso' tahuéri nanihuachin, co nitotaramahué'. ⁴³ Ni'co'. Ihuatë' a'nanaya hué'pachina, péiquë ya'conin. Hua'anën co nicasohué', ma'sha ihuarin. Onporosona huëcacaso' nitotërin naporini, hua'anëni ninaitonhué', co pëinénquë ya'conacaso' nanichitonhué'. ⁴⁴ Inapochachin

canpitanta' ninatomaco, ya'huëco'. Hua'quihuato: 'Co yao'marinhuë', ama tocosohuë'. Co nitotasénquémahuë', a'nanaya o'mantarahuë," itërin.

Inpriato naporin quëran a'chininso'
(Lucas 12.41-48)

⁴⁵ Ina quëran itaantarín: "Ni'co, iyaro'sa'. O'maca'huaso' tahuëri a'na patron pochín nisarahuë. Inaso' aquë yapa'pachina, inpriatonë'n sha'huëtërin. 'Piyapinëhuëpita noya ni'quë'. Cosharo', ma'sha, inapita pahuantohuachina', quëtëra'piaquë', itahuaton, pa'nin. ⁴⁶ Inpriatoso' noya yonquihuachin, no'tëquën natëtarin. Patronëni huëcapaintahuachin, noya ni'sarin. Ina marë' noya cancantarín. ⁴⁷ Noya natërin ni'ton, acoarin ya'ipi ma'shanënpita a'paicaso marë'. ⁴⁸ Nipirinhüë', inpriatonë'n co noyahuë' cancantohuachin, tapon: 'Patron hua'quirarin. Co a'naroáchin huënantaponhuë', ta'ton, ⁴⁹ piyapinënpita ahüëapon. Pita nicacasoáchin cancantapon. No'pirápon. ⁵⁰ Napoaso', patronëni quënanquintapon. Co nitotahüë', a'nanaya canquipon. ⁵¹ Co natërinhuë' ni'ton, chiniquën ana'ntarin. Nonpintëro'sa' ana'ntopiso pochín nitapon. Inaquë co napion ancantaton, na'nërápon," tënín Quisoso.

25

Sanapi nipayarinsopita

¹ Naquëranchin Quisosori pëñëantarín:

"Yosë hua'anëntërinso' a'chintanta'inquëma', noya natanco. Hua'an sa'arinso pochín ninín. Inaso aquë quëran huë'sarin. Onporosona canquicaso' co nitotopihuë'. Tahuëri nanihuachina, sanapi nipayarinsopita ninarapi hua'an huëcacasos'. 'Hua'qui quëran canquipon nimara,' ta'tona', shonca nano'sa' nanparinënarë chachin ninarapi. ²⁻⁴ A'natërápo sanapi'ichin noya yonquipi. Quirosin pochín orotërinso' ta'pantatona', mëntaiquë huarë' quëpapi. Naporahuatona, a'naya potiriaoquë quëpapi. A'natërápo sanapi'saso nipirinhüë' co yonquiatonahuë', co aquëtë' quëpapihuë'. ⁵ Hua'an hua'quirin ni'ton, tashitopi. Yahuë'ëtona', ya'ipimiáchin huë'ëpi. ⁶ Huë'ësoi, yono tashi' a'nanaya chiniquën noninso' natanpi. 'Ma'tana, huë'sarin huachi! ¡Huënsëco' pa'ahua' nacapia'ahua!' nitopi. ⁷ A'naroáchin shonca nano'sa chachin capayatahuatona', nanparinënpita taparapi noya orotacaso marë'. ⁸ Noya yonquirinsopitaso' ta'pantohuachinara, noya orotërin. A'napitaso nipirinhüë' i'chinpitopirinhüë', yatacopiconpi. Napohuachinara: 'Ta'pantocoi quiyanta' i'chinpi'i. Nani quiyaso' tacopiarin,' topirinhüë'. ⁹ 'Co'chi nanitëraihuë' ta'panta'huainquëmaso paya. Inapohuato, co huachi quiyanta' orotarinhüë'. Ya'ipinpoa' tacopianarihua'. Manóton paatoma', pa'anconco', itopi. ¹⁰ Napotohuachinara, a'natërápo chachin manotona pa'pi quirosin pochín nininso' pa'anapona'. Pa'pirinhüë', co'huara huëntayátërasoihuë', hua'an canquirin. A'natërápo nano'sa' noya yonquirinsopitaso' imatona', pëiquë ya'conpi. Inaquë sa'acaso marë' pita nisapi. Nani ya'conpachinara, oncotopi. ¹¹ Ina quëran co yonquirinsopitasohüë' huënantatona': '¡l'soatocoi sinioro quiyanta' ya'coin!' itopirinhüë'. ¹² Hua'ani co nohuantërinhuë'. 'Co canpitaso' piyapinëhuëpitanquémahuë'. Co nohuitëranquémahuë', ta'ton co aya'coninhüë'.

¹³ Napoaton canpitanta' noya yonquiatoma', o'manta'huaso' tahuëri ninaco'. Onporoso' nanipon nimara, co nitotëramahuë'. Ni'cona patontatëinquëma', itërin.

Canacaso marë' coriqui quëtërinso'
(Lucas 19.11-27)

¹⁴ Ina quëran itaantarín: "Isonta' iyaro'sa' a'chinchinquëma' Yosë hua'anëntërinso' nitotamaso marë'. A'na quëmapi aquë yapa'sarinso pochín ninín. Yapa'pachina, inpriatonënpita amatërin camaicaso marë'. Huë'pachinara, itapon: 'Aquë pa'pato, oshaquëran huënantarahüë. Inatohua' ya'huasoco, noya sacatoco'. Apira coriqui quëchinquëma' ina quëran na'con na'canaca'huaso marë'. Ma'sha pa'ananatoma', oshaquëran ana'atoco', itërin. ¹⁵ Itahuaton, a'naya a'naya quëtëra'piarin. Co napopianachin quëtërinhuë'. Nanit-inpichin tantiatin, nisha nisha quëtërin. A'naso' a'natërápo huaranca coriqui oro quëran nininso' quëtërin. A'naso' cato huaranca quëtërin. A'nanta' huaranca quëtërin. Nani inpriatonënpita quëtahuaton, pa'nin huachi. ¹⁶ A'natërápo huaranca ma'patona'piso a'naroáchin natërin. Paaton, na'a ma'sha pa'anin. Ina quëran inapita pa'anaton, na'con na'con coriqui canarin. Nani tahuëri inapoaton, oshaquëran a'natërápo huaranca aquëtë' canaantarín. ¹⁷ Cato huaranca quëtërinsona' noya sacatërin. Inanta' ma'sha pa'anahuaton, cato huaranca aquëtë' canantarín. ¹⁸ Huaranca ma'parinsoso' nipirinhüë', co yanatërinhuë'. No'paquë ihuatahuaton, coriquinën pa'pitërin inaquë tapacaso marë'.

¹⁹ Hua'qui quëran hua'anëna huënantarahuatón, inpriatonënpita amataantarín nontacaso marë'. ²⁰ A'natërápo huaranca ma'patona'piso huë'sahuaton, coriqui a'notiirin. 'Ni'quë' sinioro, a'natërápo huaranca quëtëpirancohüë', ina quëran a'natërápo huaranca aquëtë'

nani canarahué, itiirin. ²¹ ¡Ma noyacha sacatëran paya! Natëranco ni'quëhuarë', chiniquën nanan quëchinquën na'con hua'anëntamaso marë'. Pëinëhuëquë huëquë', noya cancantahua', itërin hua'anëni. ²² Ina quëran a'nanta' huë'nin: 'Ni'quë' sinioro, cato huaranca quëtëpirancohüë', nani cato huaranca aquëtë' canarahué, itiirin. ²³ ¡Ma noyacha quëmanta' sacatëran paya! Natëranco ni'quëhuarë', nanan quëchinquën na'con hua'anëntacaso marë'. Pëinëhuëquë huëquë', noya cancantahua', itërin inanta' hua'anëni.

²⁴ Piquëran quëtërinsoso niciprinhuë', huë'sahuaton itiirin: 'Quëmaso' sinioro co nosororancoihuë'. Co quëmaora shacaponahuë', nitërinso' manan. Co sacataponahuë', canaran. ²⁵ Napoaton të'huatätëinquën, co sacatërahuë'. Coriqui quëtëranco' acoporquë po'orahuë. Ma'tana ya'huarin, itahuaton, coriqui a'notërin. ²⁶ Napotohuachina, co noya ni'ninhuë'. 'Quëmaso' co noyanquënhuë'. Chiroton, co natërancohüë'. Co no'tëquën yonquiranhuë'. "Co sacataponahuë' canaran," itëranco ti? ²⁷ ¿Onpoatonta' nipachin, co bancoquë acorranhuë'? Inaquë acoran naporini, pi'pian tëranta' canaitohuë', itërin. ²⁸ Ina quëran a'na piyapinë sha'huitërin. 'Iso quëmapi topinan quëran coriqui quëtërahuë'. Osëretahuaton, paso' quëmapi na'con na'con canarinso', quëtëquë'. ²⁹ Noya natërinco ni'ton, na'con na'con quëtëntarahüë. Co manta' pahuantarinhuë'. Anaso nipirinhüë' co natërincohüë' ni'ton, pi'pian ya'huëtërinso tëranta' osëretarahüë. ³⁰ Naporahuaton co noyahuë' ni'ton, aipiran tashinantërinquë té'yatoco'. Inatohua co napion ancantaton na'nëräpon, tënin," itërin Quisosori.

Nisha nisha nananquë nonpisopita ana'intërinso'

³¹ Ina quëran itaantarin: "Yosë quëran quëmapi co ni'to, a'na tahuëri o'mantarahüë hua'anënta'huaso marë'. Ya'ipi anquëñiro'sapitarë'co chachin o'mantarahüë. Huënarächin huënarächin ya'norahuato, hua'anënta'huaso' shiraquë huënsërahuë coisë pochin nica'huaso marë'. ³² Yosë nohuaton, nisha nisha nananquë nonpisopita niyontonapi. Niyontonpachina', pë'tahuatona'pi pochin nisarahuë. Ni'co'. Tahuëri nipachina, o'huicaro'sa', chiporo'sa' napopianachin pa'sapi coshatacaso marë'. Inaquërachin ya'huëpirinahüë', tashihuachina, nisha nisha acorin huachi. ³³ Ohuicaro'sa' inchinanë quëran acorahuaton, chiporo'saso' ahuënanën quëran acorin. Inapochachin canta' ya'ipi piyapi'sa' nisha nisha acoarahüë. Noya cancantopisopita inchinanëhuë quëran acoarahüë. Co noyahuë' cancantopisopitaso nipirinhüë', ahuënanëhuë quëran acoarahüë. ³⁴ Ina quëran inchinanëhuë quëran acorahuëso'pita itarahüë: 'Ya'ipinquëma' huëcatoma', Yosë hua'anëntërinquë ya'conquico'. ¡Ma noyacha Tata Yosë nosororinquëma paya! Isoro'pa' ninin quëran huarë' yonquirinquëma' hua'anëntërinquë aya'coinquëmaso marë'. ³⁵ Canpitaso' noya nosororamaco. Tanahuatëra, a'caramaco. Yamorohuatëra, o'shitëramaco. Ya'huëramataquëchin na'huëpatëra, noya nontëramaco. Pëinëmaquë chachin aya'comamaco. ³⁶ Capa a'moca'huaso' nipachina, quëtëramaco. Caniohuatërantata', huëcatoma', nosoroquiramaco. Tashinan pëiquë ya'huasoconta', ni'quiramaco. Napoaton huëco huachi, noya ya'hua'ahua', itarahüë. ³⁷ Naporota' inapitaso' natanarinaco: '¿Onporota' Sinioro tanarin catëiniquën, a'carainquën? ¿Onporota' yamororan ni'ton, o'shitërainquën? ³⁸ ¿Onporota' pëinëhuëiquë aya'conainquën? ¿Onporota' a'mocamaso' pahuantërainquën ni'ton, quëtërainquën? ³⁹ ¿Onporota' canioran ni'ton, nosoroquirainquën? ¿Onporota' tashinan pëiquë parisitëran, ni'conainquën? ¿Onporota' canioran ni'ton, nosoroquirainquën? ⁴⁰ 'Co'ta, imarinacosopita parisitohuachinara, catahuarama'. Topinan piyapi'sa', sa'ahuaro'sa', inapita ma'sha pahuantohuachinara, quëtërama'. Imatomaco, a'napita catahuarama' ni'ton, canta' catahuaramacoso pochin ni'nahuë', itarahüë.

⁴¹ Ahuënanëhuë quëran acorahuëso'pitaso nipirinhüë', sha'huitarahuë: 'Ya'ipinquëma' paco huachi. Tata Yosë co noyahuë' ni'ninquëma' ni'ton, ana'intarinquëma huachi. Panca pën nani acorin sopairo'sa' ana'intacaso marë'. Inaquë pën co onporonta' tacopiarinhüë'. Inaquë paco' canpitanta'. ⁴² Tanapirahuë', co a'caramacohüë'. Yamoropirahuë', co o'shitëramacohüë'. ⁴³ Ya'huëramataquëchin na'huëpatëra, co pëinëmaquë aya'comamacohüë'. Capa a'moca'huasonta' nipirinhüë', co quëtëramacohüë'. Caniopirahuë', co huëcatoma' nosororamacohüë'. Tashinan pëiquë ya'huëpirahuë', co ni'quiramacohüë', itarahüë. ⁴⁴ Ina quëran natanarinaco: '¿Onporota' Sinioro tanapiranhuë' co a'carainquënhüë'? ¿Onporota' yamoropiranhuë' co o'shitërainquënhüë'? ¿Onporota' co pëinëhuëiquë aya'conainquënhüë'? ¿Onporota' a'mocaso' pahuantopirinhüë', co quëtërainquënhüë'? ¿Onporota' caniopiranhuë' co nosororainquënhüë'? ¿Onporota' tashinan pëiquë parisitopiranhuë' co catahuarainquënhüë'? Co onporonta' ina pochin ni'nainquënhüë', itarinaco. ⁴⁵ 'Co'ta imarinacosopita parisitopirinhüë', co catahuaramahuë'. Sa'ahuaro'sa' ma'sha pahuantopirinhüë', co quëtëramahuë'. Co inapita nosororamahuë' ni'ton, co canta' nosororamacohüë', itarahüë.

Itahuato, a'pararahué huachi. ⁴⁶ Parisitopiqué pa'sahuatona', inaqué ya'huémiatapi huachi. Noya nipisopitaso nipirinhué', Yosé pochin nanpimiatapi huachi," itérin Quisosori.

26

Quisoso macacaiso maré' chinotopiso'

(Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2; Juan 11.45-53)

¹ Nani a'chintohuachina, ca'tano'sanénpita itapon:

² —Cato' tahuéri pahuanarin Pascoa nanicaso', nani nitotérama'. Naporo' Yosé quéran quémapiro niporahué', masarinaco. Masahuatonaco, coroséqué patanantarainaco, itérin.

³ Ina quéran corto hua'ano'sa', cotio ansiano'sa', inapita Caihuasé pëinénquë niyontonpi. Inaso' corto hua'an, chini chiniquén nanantérin. ⁴⁻⁵ Inaqué niyontonahuatona', ninontapi Quisoso tēpacaiso maré'.

—Ama pita tahuéri chachin maahuasohué', piyapi'sa' no'huihuachinēnpoa'. Quisoso pa'yatapi ni'ton, ahuéarinēnpoa'. Napoaton po'oana quéran maahua', nitopi.

Hua'saiquë opomototérinso'

(Marcos 14.3-9; Juan 12.1-8)

⁶ Quisososo nipirinhué' Pitaniaquë pa'nin. Simon pëinénquë coshatapatarin. Ina Simon chana caniori mapirinhué', anoyatérinso'. ⁷ Misaquë coshataso', a'nara' sanapi hué'nin. Potiria'huaya huirina'pi quéran nipiso' quénin. Inaqué pimo hua'sai' na'con pa'térinso' ya'huérin. Quisoso nosoroaton, opomototérin. ⁸ Ina nicatona ca'tano'sanénpitaso', no'huitopi. No'huitatona ninontopi.

—¿Onpoatonta' iso hua'sai' pa'ton nipirinhué' chiniarin? ⁹ Pa'anin naporini, na'con coriqui canaton sa'ahuaro'sa' quétacaso' ya'huéchitonhué', nitopi.

¹⁰ Quisosori natanahuaton, itérin:

—¿Ma'maréta' iso sanapi no'huirama'? Tananpitoco'. Na'con nosoroatonco, inapotérinco. ¹¹ Nani tahuéri sa'ahuaro'saso' ya'huérapí. Caso nipirinhué', co hua'quiyahué' canpitaro'co ya'huarahué. ¹² Co'huara chimiyantérasocohué', nosoroatonco, nonéhué hua'saiquë opotérinco pa'pitanaco maré'. ¹³ No'téquë itaranquëma'. Ya'ipi parti noya nanan sha'huihuachina', iso sanapi napatérinco'sa' sha'huirapi anta'. Co naniantapihué', itérin.

Cotasëri sha'huirapirinsó'

(Marcos 14.10-11; Lucas 22.3-6)

¹⁴ Ina quéran, Cotasë Iscarioti pa'pi co noyahué' yonquirin. Quisoso ca'tanaponahué', yasha'huirapirin. Corto hua'ano'sa' ya'huérinquë pa'sahuaton, itoonin:

¹⁵ —Po'oana quéran Quisoso a'notohuaténquëma', ¿onpo coriquita quétaramaco? itérin.

—Cara shonca coriqui prata quéran nininsó' quéchinquë, itopi. Itohuachinara:

—Noyahua'. Quétoco nipachin a'nochinquëma', topachina, quétopi. ¹⁶ Naporo quéran huaré' Cotasë yonquirarin po'oana quéran a'nocaso maré'.

Pascoa tahuéri coshatopiso'

(Marcos 14.12-25; Lucas 22.7-23; Juan 13.21-30; 1 Corintios 11.23-26)

¹⁷ Pascoa tahuéri nipachina, nisha pan ca'pi, co ahuépacatopisohué'. Ina tahuéri nani-huachina, ca'tano'sanénpitari huécapaipi.

—¿Intohuata' Maistro paatoí, Pascoa cosharo' nii capacaso maré'? itopi.

¹⁸ —Ninanoquë paco'. Inaqué a'na quémapi quénanconarama'. Ina quénanconpatama', sha'huítoco'. “Maistro a'parincóí ni'ton, hué'nai. Naporin: ‘Yosé ninorinsó' nani naniriarin ni'ton, quëma pëinénquë Pascoa cosharo' ca'tano'sanéhuépitare' co chachin coshatarai, ténin,' itonco',” itérin Quisosori.

¹⁹ Pa'pachinara, Quisosori sha'huítérinso chachin quénanconpi. Quémapi quénanconahuatona', nontopi. Nani natanconpachinara, inaqué Pascoa cosharo' nipi capacaiso maré'.

²⁰ Nani tashihuachina, Quisoso ca'tano'sanénpitare' chachin hué'pi. Hué'sahuatona', misaquë huénsëquipi. ²¹ Coshatapona pochin itérin:

—No'téquë ipora itaranquëma'. Shonca catonquëma' ca'tanpiramacohué', a'naquëma' sha'huirapiramaco, itérin.

²² Natanahuatona', sëtopi. Sëtatona', a'naya a'nayari Quisoso natanpi.

—¿Incoita' Sinioro, yasha'huirapirainquë'n? ¿Co cahué' nimara ti? itopi a'naya a'nayari.

²³ —Téhuë'nchachin a'naquëma' yasha'huirapiramaco. Ina sënanquë'rachin i'shiaton caré' caponahué', yasha'huirapirinsó. ²⁴ Yosé quiricanën quéran ninorincoso chachin chiminarahué. Yasha'huirapirinsó nipirinhué', ma'huantacha nicapon paya. Co nasitérinhué' naporini, noya noya niitonhué', itérin.

²⁵ Itohuachina, Cotasërinta' itérin:

—¿Incoita' Maistro, yasha'huirapirainquën? ¿Co cahuë' nimara ti? itohuachina, —Quëma chachin mini, itërin.

²⁶ Coshatasoi', pan masahuaton Yosë nontërin. “Yosparinquën, Sinioro” itahuaton, së'panin. Ina quëran ca'tano'sanënpita quëtërin.

—Ca'co' iyaro'sa'. Ca nonëhuë pochin iso', itërin.

²⁷ Minënta' masahuaton, “Yosparinquën Sinioro,” itahuaton, inanta' quëtërin.

—Ya'ipinquëma' o'oco'. ²⁸ Ca huënainëhuë pochin iso'. Huënainëhuë pa'sarin ni'ton, nasha quëran canpitarë' Yosë anoyatërinso' sha'huichinquëma' imacamaso marë'. Chimirahuë na'a piyapi'sa' oshanëna' inquita'huaso marë'. ²⁹ Co huachi opai' o'oantarahuë'. Chimirahuë huachi. A'na tahuëri Tata Yosë hua'anëntërinso' nanihuachin, canpitaro'co nasha pochin o'oantarahuë. Naporo' noya noya cancantarihua huachi, itërin.

Pitrori nonpinapicaso' ninorinso'

(Marcos 14.26-31; Lucas 22.31-34; Juan 13.36-38)

³⁰ Ina quëran Yosë cantanën cantarahuatona', pipipi. Pipirahuatona', Oriposë panënuë pa'pi huachi. ³¹ Inaquë Quisosori itërin:

—Iráca quiricanënuë ninoton, Yosë naporin: “Ca nohuanto, a'paitona'pi tëpaapi. Tëpahuachina', ohuicanënpita yanquëerapi,” tënin. Inapochachin yatëpahuachinaco, ya'ipinquëma' co chiniquën cancantatomahuë', ta'ananpiaramaco. Ipora tashi chachin napoarama'. ³² Chiminaporahuë', Yosë ananpitaantarinco. Ananpitaantahuachinco, ca'ton Cariria'pa' pa'sarahuë. Inatohua' niquënantarihua', itërin.

³³ —A'napita ta'ananpipirinënuëonta', co caso' ta'arahuë', tënin Pitro.

³⁴ —No'tëquën iyasha, itëranquën. Ipora tashi chachin co'huara atari përasatërasohuë', cararo' nonpinapiaranco. “Co caso' Quisoso nohuitërahuë’,” toconapon, itërin Quisosori.

³⁵ —Co Sinioro naparahuë'. Quëma imasaranquën ni'ton, yatëpapurinacohuënta' co onporonta' nonpinapiaranquënuë', itaantarin Pitrori. Inachachin topi ya'ipiya.

Quisoso sëtaton, Yosë nontërinso'

(Marcos 14.32-42; Lucas 22.39-46)

³⁶ Ina quëran, Quisimani nararo itopiquë canconpi. Inaquë ca'tano'sanënpita sha'huitërin.

—Isëquë huënsëtaco'. Pasëyáquë pa'sarahuë Yosë nontapo, itërin.

³⁷ Caraichin ca'tano'sanën amashamiachin quëparin. Pitro, Sipitio hui'ninpita inapitaichin quëparin. Naporo' sëtaton, co napion cancantërin.

³⁸ —Pa'pi sëtërahuë. Chiminchináchin sëtërahuë. Isëquë huënsëtaco'. Ama huë'ëtomarahuë', ni'táco', itërin.

³⁹ Amashamiachin pa'sahuaton, isonconin. No'paquë huarë' monshomarahuaton, Yosë nontërin: “Quëma nohuantohuatan Tata, nicha'ëco ama ma'sha onpo'isohuë'. Main o'orëso pochin parisita'huaso' ya'huërin. Co parisita'huaso' nohuantopirahuë', quëma nohuantohuaton, noya, tënahuë. No'tëquën yanatëranquën,” itërin.

⁴⁰ Ina quëran huënantapirinhuë', cara chachin huë'ésapi quënanquintarin.

—Iya Pitro, ¿co a'na ora tëranta' nanitëramahuë' ni'tamaso' ti? ⁴¹ Ama huë'ëtomahuë', ni'táco'. Yosë nontoco' ama sopai minsëinquëmaso marëhuë'. Cancanëma quëranso mini Yosë yanatëpiramahuë', co canpitaora chiniquën cancantaramahuë', itërin.

⁴² Ina quëran paantarahuaton, Yosë nontaantarin.

—Nohuantohuatan Tata, nicha'ëco ama ma'sha onpo'isohuë'. Nipirinhuë' co nohuantohuatanhuë', ma'sona yaonpotohuatanconta' noya, tënahuë. No'tëquën yanatëranquën, itaantarin.

⁴³ Ina quëran huënantapirinhuë', naquëranchin huë'ëantapi, quënanquintarin. Huë'ëi' iquitatona', huë'ésapi. ⁴⁴ Tananpituahuaton, paantarin. Paantarahuaton, inachachin Yosë itantarin. Nani cararo' inachachin Yosë nontërin. ⁴⁵ Ina quëran huënantahuaton, itërin:

—¿Ipora huanta' huë'ésarama' ti? Nani ora nanirin huachi. Yosë quëran quëmapico nipirahuë', sha'huirapirincoso' oshahuano'sa' macainacoso marë'. ⁴⁶ Huënsëco huachi pa'ahua'. Ni'co', sha'huirapirincoso' nani canquiari, itërin.

Quisoso mapiso'

(Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53; Juan 18.2-11)

⁴⁷ Nontaso chachin, Cotasë canquirin. Inanta' Quisoso ca'tanaponahuë', yasha'huirapirin. Inarë' na'a piyapi'sa' huë'sapi, corto hua'ano'sa', cotio ansiano'sa', inapitari a'papisopita. Sahuëni, shonqui, inapita së'quërahuatona' huë'sapi. ⁴⁸ Co'huara canshatërasoihuë', Cotasëri nani sha'huitërin Quisoso nohuitacaiso marë'.

“Insosona apinohuato, ina Quisoso'. Máco huachi,” itërin.

⁴⁹ Ina quëran ya'yoranquirahuaton:

—Tashita Maestro, itiirahuaton, apinorin.

⁵⁰ —Ma'sona yaninanso' iyasha, manóton niqüé', itërin Quisosori. Ina quëran piyapi'sari chiníquën masapi huachi.

⁵¹ Ca'tano'sanënpita inaquë huaniapi. A'nara' sahuëninën ocoirahuaton, corto hua'an inpriatonën ahuërin. Ahuëaton, nishitëhuëratëtërin. ⁵² Quisososo nipirinhüé' co no-huantërinhué'.

—Sahuëninën iyasha, po'moantaquë'. Hua'naquë tëpatohuatama', hua'na quëran chachin tëpainëmaso' ya'huërin. ⁵³ Tatahuë nontërahüé naporini, shonca cato huaranca an-quëniro'sa' a'patimaitoncohuë'. A'naroáchin catahuaitonacohüé'. ¿Co ina nitotëranhué' ti? ⁵⁴ Napoaponahué', co nohuantërahüé' cha'ëca'huaso'. Nicha'ërinaco naporini, co huachi ninorinacoso' naniitonhué'. Yosë nohuanton, chiminarahué, itërin ca'tano'sanënpita.

⁵⁵ Ina quëran piyapi'sa' itapon:

—Sahuëni, shonqui, inapita së'quërahuatoma', huëcapairamaco. Tëpatona'pi pochin cantantatomaco, ¿yamanamaco ti? Co'tana nani tahuëri Yosë chinotopiso pëiquë huënsëato, a'chinárahüé. Nicapomacohüé', co manamacohüé'. ⁵⁶ Napoaponahué', Yosë nohuanton, iporasó' masaramaco. Quiricanën quëran ninorinacoso chachin masaramaco, itërin.

Ina quëran ya'ipi ca'tano'sanënpitari ta'ananpipi huachi.

Corto hua'ano'saquë quëpapiro'

(Marcos 14.53-65; Lucas 22.54-55, 63-71; Juan 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Nani masahuatona', corto hua'an chini chiníquën nanantërinso' ya'huërinquë quëpapi, Caihuasë itopiso'. Inaquë cotio maestro'sa', ansiano'sa', inapita nani niyontonpi. ⁵⁸ Pitroso nipirinhüé', aquë quëran imaquirin. I'iratëquë huaré' imaquirin. Pairaanaquë ya'conahuaton, ponisario'sapitaré' huënsëquirin. “¿Ma'ta' onpotapona'? Tëpaponá' nimara,” ta'ton, ni'sárin.

⁵⁹ Corto hua'ano'sa', cotio hua'ano'sa' inapitari yatëpapi ni'ton, a'naya a'naya yonípi Quisoso sha'huirapicaiso maré'. ⁶⁰ Na'a piyapi'sari nonpinapiponaraihué', nisha nisha nonconpi. Napoyan quëran catoya'piri hué'sahuatona', sha'huirapipi.

⁶¹ —I'hua chachin Quisoso noninso' natanai. “Yosë chinotopiso pëi' ata'huantahuato, caora nanitërahüé anoyatanta'huaso'. Cara tahuëri quëran anoyatantarahué,” toconin, itopi.

⁶² Corto hua'an chini chiníquën nanantërinsoari huanirahuaton, Quisoso itapon:

—¿Co manta' ténanhué' ti? ¿Ma'ta' taponá' isopita nonapiarinëinquën? itërin.

⁶³ Quisososo nipirinhüé' co manta' téninhué', ta'tárin. Ina quëran corto hua'ani itantarin: —“Yosë ni'sárinco co nonpinahué’,” ta'ton, no'tëquën sha'huitocoi. ¿Quëmaso' Cristo, Yosë hui'ninquën chachin ti? itërin.

⁶⁴ —Ca mini inaco. Yosë quëran quëmapico ni'to, a'na tahuëri niantaramaco. Inápaquë pa'pato, Yosë inchinanën quëran ahuënsëarincó. Ina quëran chitoro' huancana o'mantarahüé niantaramaco, itërin.

⁶⁵ Corto hua'anso natanahuaton, chiníquën no'huitërin. Inapoaton a'morinso osharin.

—“¿Caso' Yosë hui'ninco,” toconin! Nani natanama'. Inaora chachin sha'huitërinpoa' ni'ton, co a'napita sha'huitinpoaso' nohuantarihuahué'. ⁶⁶ ¿Ma'ta' onpotahua' Quisoso? ténin.

—Pa'pi co noya quëmapihué' ni'ton, tëpacaso' ya'huërin, topi ya'ipiya.

⁶⁷ Ina quëran ipirayatahuatona', ahuëpi. A'naquënin'ta tonporayatahuatona', chiníquën panpirayapi.

⁶⁸ —¿Inta' ahuërinquën? Quëmaso' Cristonquën nipatan, ninoton no'tëquën sha'huitocoi, itopi.

Pitrori nonpinapirinsó'

(Marcos 14.66-72; Lucas 22.56-62; Juan 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Napotasoi, Pitroso' i'iratëquë huënsëarin. A'na cosonari hué'sahuaton, itiirin.

—Quëmanta' Quisoso Cariria quëran hué'ninso' ca'tanan, itopirinhüé'.

⁷⁰ —¿Ma quëmapita' napotaransó'? Co caso' ina nohuitërahüé', itërin. Ya'ipiya natanpi.

⁷¹ Ina quëran pa'sahuaton, ya'coanaquë huaniso', a'na cosonarinta' quënanquiantarin. Quënanahuaton, huanipapisopita itapon:

—Iso quëmapi Quisoso Nasaritoquë ya'huërinso' ca'tanin anta', itaantapirinhüé'.

⁷² —¿Co'chi nohuitërahüé' paya! Yosë ni'sárinco, co nohuitërahüé', taantarin Pitro.

⁷³ Ina quëran hua'quimiachin nisahuaso', a'napitarinta' itaantapi:

—Tëhuëinchachin quëmanta' Quisoso ca'tanan. Cariria piyapi pochin nonan quëran no-huitërainquën, itopi.

⁷⁴ —¿Co'chi iyaro'sa' paya! Yosë ni'sárinco, co cariso' nohuitërahüé'. Nonpintohuatënuquëmaso', Yosë ana'inchinco, ténahué, itërin.

Naporo chachin atari përarin. ⁷⁵ Ina natanahuaton, Quisosori napotërinso' yonquirin: "Co'huara atari përashatërasohuë', cararo' nonpinapiaranco," itërinco, ta'ton, aipiran pipirin. Inaquë chiniquë'n sëtaton, na'nërin.

27

Piratoquë quëpapiso'

(*Marcos 15.1; Lucas 23.1-2; Juan 18.28-32*)

¹ Tahuërianpituahuachina, ya'ipi corto hua'ano'sa', cotio ansiano'sa', inapita napopi-anachin yonquipi Quisoso atëpatacaiso marë'. ² Ina quëran noyá tonporahuatona', Pirato ya'huërinquë quëpapi. Inaso' hua'an, Noma copirnorri acorinso'.

Cotasë nitëparinso'

(*Hechos 1.18-19*)

³ Cotasëso' nani sha'huirapionahuë', Quisoso tonpopinan quëpahuachinara, ni'sárin. Ina ni'sahuaton, yonquirin huachi. "Ma'tana tēpacaiso marë' quëparapi. ¿Onpoatocha sha'huirapirahuë' paya?" ta'ton, sëtërin. Corto hua'ano'sa' ya'huëpique' paantarahuaton, cara shonca coriqui prata quëran nininso' quëtopiso' yayo'coantapirinhue'.

⁴ —Co huachi iso coriqui nohuantërahue'. Pa'pi co noyahuë' ninahuë'. Quisoso noyá quëmapi nipirinhue', sha'huirapirahuë'. Ina marë' oshahuahanahuë', itoonin.

—¿Ma'marë'ta' ina sha'huitërancoi? Co quiyaso' ina yonquirahuë'. Quëma naporanso', itopi.

⁵ Napotihuachinara, Yosë chinotopiso pëiquë chachin coriqui tē'yatonahuaton, pipirin. Pa'sahuaton, nihuë'nquëconorahuaton, nitëparin.

⁶ Ina quëran corto hua'ano'saso' coriqui maantarahuatona':

—Tēpacaiso marë' pahuëretopiso' ni'ton, co Yosë marë' acocaso' ya'huërinhuë'. Inaquë acohuatëhua', co Yosë pënëntërinso' natëarihuhue', ta'tona', co inaquë acopihue'.

⁷ —Iso coriquiquë no'pa' pa'ahuan' nisha piyapi'sa' pa'pitacaso marë', topachinara:

—Noyahua', topi ya'ipiya. Napoaton pa'sahuatona', ina coriquiquë no'pa' pa'anpi. "Tëshitona'pi no'panën," itopiso' pa'anpi. Inaquë nisharo'sa chiminpachinara, pa'pitopi.

⁸ Napoaton ipora huanta' ina po'oroso': "Huënai' No'pa'," itopi. ⁹ Iráca Irimiasë ninoton, Yosë quiricanë'nquë ninshitérin. "Cara shonca coriqui prata quëran nininso' quëtapi. Ina nápo' cotioro'sa' nohuantopi ni'ton, quëtapi. Ina coriqui chachin maantarahuatona', ¹⁰ tēshitona'pi no'panën pa'anapi. Yosë sha'huitërinco chachin napoapi," tēnin, ninshita-ton. Naporinso chachin ina nápo' coriqui masahuatona', no'pa' pa'anpi.

Pirato naporinso'

(*Marcos 15.2-5; Lucas 23.3-5; Juan 18.33-38*)

¹¹ Quisososo' Pirato notënanquë huaniárin.

—¿Quëmaso' cotioro'sa' copirnonquë'n ti? itërin Piratori.

—Ca mini inaco, itërin Quisosori.

¹² Corto hua'ano'sa', cotio ansiano'sa', inapitari na'con nonpinapipirinhue', co manta' tēninhue'.

¹³ —Na'con nonapirinhë'nquë'n, ¿co natananhue' ti? itopirinhue' Piratori.

¹⁴ Co manta' tēninhue'. Co pi'pisha tēranta' a'panitërinhuë'. "Ma quëmapita' isoso' ni'ton, co manta' yaa'panitërinhuë'," tēnin Pirato yonquiaton.

Quisoso tēpacaiso' sha'huirinso'

(*Marcos 15.6-20; Lucas 23.13-25; Juan 18.38-19.16*)

¹⁵ Nani Pascoa tahuëri Piratoso', a'nara' apina'pi tashinan pëi quëran ocoirin. Insosona piyapi'sari nohuantopiso' ocoirin. ¹⁶ Tashinan pëiquë a'na apina'pi ya'huarin. Inaso' pa'pi co noyahuë'. Ya'ipi parti nahuiantërinso'. Parapasë itopi. ¹⁷ Piyapi'sa' huë'pachinara, Piratori itërin:

—Ipora Pascoaquënta' a'nara' apina'pi ocoianta'i, topirahuë'. ¿Insota' nohuantërama' ocoica'huaso'? Cato' ya'huapi. A'naso' Parapasë. A'nanta' Quisoso, Cristo itopiso'. ¿Insochachinta' nohuantërama' ocoica'huaso'? Canpita huayonco', itërin.

¹⁸ "Cotio hua'ano'sari co quë'yatonahuë', Quisoso mapi," ta'ton, Piratori napotërin.

¹⁹ Hua'an shiranë'nquë huënsëaso', sa'ininta' nanan a'patiirin Quisoso ocoicaso marë'. "Achin tashi' a'ninquëchin hua'narahuë'. Quisoso hua'nato, chiniquë'n pa'yanahuë'. Inaso' noya quëmapi. Co manta' onporinhue' ni'ton, nicha'ëquë'. Co tēpacaso' ya'huërinhuë'," itërin sa'ini. Ina marë'ta' Piratori co yatëparinhue'.

²⁰ Corto hua'ano'sa', cotio ansiano'sa', inapitaso nipirinhue', a'naya a'naya piyapi'sa' sha'huitëra'piapi:

—“Parapasë ocoirahuaton, Quisoso atëpatëquë,” itoco', itëra'piapi. ²¹ Ina quëran Piratori natanin huachi.

—¿Insochachinta' ocoi'i? itaantarin. Napotaantahuachina:

—¿Parapasë ocoitocoil itopi.

²² —¿Ma'ta' onpochi nipachin Quisoso, Cristo itopiso? itohuachina:

—¿Corosëquë patanantëquë' chimi'in! tosapi ya'ipiya.

²³ —¿Ma'marëta' tëpa'i? ¿Ma'ta' onporin? itopirinhuë', aquëtë chachin chiniquë'n itantapi:

—¿Corosëquë patanantëquë' chimi'in! itaantapi.

²⁴ Napotihuachinara, nisha yonquirin huachi. “Piyapi'sa' co yanatërinacohuë'. Chiniquë'n no'huitatona', yaahuërinaco,” ta'ton, co huachi yonquirinhuë' Quisoso ocoicaso'. Napoaton i'sha masahuaton, piyapi'sa' ni'tërantapaquë hui'sërin.

—Iso quëmapi'so' noya. Co manta' onporinhuë', tënahuë. Co ca nohuanto, tëpaapihuë'. Co ina marë' ana'intincoso' ya'huërinhuë'. Canpita yonquiramaso', itahuaton, hui'sërin.

²⁵ —Tëhuëchachin quiya yonquirai tëpaca'huaiso'. Yosë yaana'intoahuachincoi, hui'nahuëipitarë'coi chachin ana'inchincoi, topi.

²⁶ Napohuachinara, Pirato camaitërin Parapasë ocoicaiso'. Quisososo nipirinhuë' chiniquë'n ahuihuitërin. Chiniquë'n huihuitona', pë'sha pë'shatopi. Nani huihuihuachinara, sha'huitërin corosëquë patanantacaiso marë'.

²⁷ Sha'huitohuachina, Pirato pëinënquë quëpapi. Inaquë notohuaro' sontaro'sa' niyon-tonpi tëcariatona' tëhuacaiso marë'. ²⁸ Ai'nampiratahuatona', quëhuanën miachin hua'an a'morinso pochin nininso' a'motopi tëhuacaiso marë'. ²⁹ Yancotënta' nahuan quëran nicatona', ayancotopi. Ina quëran tëhuacaiso marë' napotopi:

—Ma'tana huaranën maquë huachi, itatona', piquiranan asë'quëëpi. Naporahuatona' ina notënanquë isonpi:

—Hua'qui tahuëri nanpitan cotioro'sa' hua'anëntëquë', itopi.

³⁰ Ina quëran iraiquë ipitopi. Piquirananta' matantarahuatona', ahuëmotopi.

³¹ Inapotatona', tëhuapi. Nani tëhuahuachinara, a'motopiso' ocoitahuatona', a'morinso chachin a'motantapi. Ina quëran corosëquë patanantacaiso marë' quëpapi huachi.

Corosëquë patanantopiso'

(Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43; Juan 19.17-27)

³² Ninano quëran pipirahuatona', a'na quëmapi nacapipi, Siriniquë ya'huërinso'. Simon itopi. Ina masahuatona', corosë Quisoso quëparinso' sontaro'sari apitëntopi. Inari quëpatërin.

³³ Pa'sahuatona', panëa'hua Corocota, itopiquë canconpi. Corocotaso': “Nansë Moto’,” tapon naporin. ³⁴ Inaquë canconahuatona', huino ma'sha pinshiinë' ayontahuatona', o'shitopirinahuë', pi'pisha pi'nirahuaton, co o'orinhuë'.

³⁵ Ina quëran sontaro'sari corosëquë patanantopi. Nani patanantahuatona', ninontopi. “Huëco', nicanatëhua' Quisoso a'morinsopita maahua’,” nitatona', ya'nipirapi. Naporahuatona', a'naya a'naya mapi. ³⁶ Nani masahuatona', inaquë huënsëapi nicacaiso marë'.

³⁷ Onporinso marësona tëparapisonta' ninshitopi.

ISOSO' QUISOSO, COTIORO'SA' COPIRNO

ta'caso', ninshitopi. Inapotahuatona', corosëquë chachin motën pëtëcha achinpitopi.

³⁸ Ina pirayan cato' apiro'santa' patanantopi. Nisha patanantopi. A'nara' inchinan quëran, a'nanta' ahuënan quëran acopi. ³⁹ Piyapi'sa' na'huëpona pochin, Quisoso tëcariatona', tëhuaconpi.

⁴⁰ —¿Nani ma'sha nanitaparan ti? I'hua naporan: “Yosë chinotopiso pëi' ata'huantohuato, cara tahuëri quëran anoyantarahuë,” tënan. Inta nipachin cha'ëquë'. Yosë hui'ninquë'n chachin nipatan, corosë quëran nohuararahuaton cha'ëquë', itoonpi.

⁴¹ Inapochachin corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa', cotio ansiano'sa', inapitarinta' tëhuatona', itapona':

⁴² —A'napitaso' yanicha'ëponahuë', inaora chachinso' co nanitërinhuë' cha'ëcaso'. Is-rairo'sa' copirno nipachin, corosë quëran nohuarain nicanatëhua' natëahua'. ⁴³ “Yosë hui'ninco chachin ni'ton, catahuarinco,” topirinhuë'. Yacatahuahuachin, apiramiáchin nicha'ëin, nitopi.

⁴⁴ Ina pirayan patanantopisopitanta' Quisoso no'huipi.

Quisoso chiminiso'

(Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49; Juan 19.28-30)

⁴⁵ Camotëchin nisahuaso', ya'ipi parti tashirarin. I'huaraya huarë' yono tashi pochin nisarín. ⁴⁶ Naporo' Quisoso chiniquë'n nonin. *Iri, Iri, ¿nama sapacatani?* ténin. Inaora nananquë nonatan, naporin. “¿Onpoatonta' Tata patëranco?” tapon naporin.

⁴⁷ A'naquë'n huanipapisopita natanahuatona':

—Iniasë përasamara, topi.

⁴⁸ A'naso' manorahuaton, pi'shiro pochin nininso' maconin. Ina masahuaton, huino áin nininso' asë'cotëtahuaton, piquirananquë achinpitërin. Achinpitahuaton, ihuëtërin o'ocaso marë'. ⁴⁹ A'napitariso nipirinhue' itapona':

—Tananpitëquë' nia'ahua'. Iniasëri o'maton nicha'ëpon nimara, nitopi.

⁵⁰ Quisososo nipirinhue' chiniquën nonsahuaton, chiminin huachi. ⁵¹ Naporo' Yosë chinotopiso pëiquë tanontën në'mëtë' patonpiso' noshatërin. Inaora noshataton, catotë huarë' ninin. Inapa quëran no'paquë huarë' noshatomarin. Naporahuaton, panca ocohua pa'nin. Na'piro'sa' inaora nopaatërin. ⁵² Nopaatohuachina, a'naya a'naya pa'pitopiso' ni'soatërin. A'naquën Yosë imarinsopita iráca ayapirinhue', nanopiantapi huachi. ⁵³ Quisososo nanopiantarinso' piquëran inapitanta' pa'pitopi quëran pipirahuatona', Quirosarinquë pa'sapi. Na'a piyapi'sari quënanpi.

⁵⁴ Quisososo chiminpachina, capitanso sontaronënpitarë chachin ni'sapi. Ocohua pa'ninso', na'piro'sa' nopaatërinso', inapita ni'sahuatona', pa'pi pa'yanpi.

—Tëhuëchachin iso quëmapiso', Yosë hui'nin, topi.

⁵⁵ Sanapi'sa' Cariria quëran huë'pisopitanta', aquë quëran notëërapí. Inapitaso' Quisososo imaquipi nocomacaiso marë'. Iporaso' chimininso' ni'sapi anta'. ⁵⁶ A'naso' Maria Mactarina itopiso'. A'nanta' Maria. Inaso' Santiaco, Cosi, inapita a'shin. A'nanta' Sipitio hui'ninpi a'shin. Inapitaso' aquë quëran notëërapí.

Na'pi naninquë po'mopiso'

(Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56; Juan 19.38-42)

⁵⁷ Thuararapaso', a'na ma'huan Cosi itopiso huë'nin. Inaso', Arimatiaquë ya'huërin. Quisososo imarin anta'. ⁵⁸ Pirato ya'huërinquë pa'nin Quisososo nonën natantacaso marë'. "Quëtoco cari quëpa'li," itoonin. Napotihuachina, "Noyahua'. Quëpaquë' nipachin," itahuaton, sontaro'sa' a'parin nonën anohuaratacaiso marë'. Anohuarahuatona', quëtopi. ⁵⁹ Nonën masahuaton, noya morinquë so'quëëtahuaton, ⁶⁰ na'pi nanin nasha nininquë po'morin. Inaora marë' pa'anpirinhue', inaquë po'morin. Ina quëran pancara'pi masho pitarahuatona', pa'copitopi. Pa'copitahuatona', patopi huachi. ⁶¹ Maria Mactarina, a'na Maria, inapitaso nipirinhue' na'pi nanin notënanquë chachin huënsëapi.

Sontaro'sari a'paipiso'

⁶² Tahuëririnquë chinoto tahuëri marë' nani tapahuachinara, corto hua'ano'sa', parisioro'sa', inapita niyontonahuatona', pa'pi Pirato nontacaiso marë'.

⁶³ —Siniro hua'an, Quisosocoso' nonpintë', tënai. Nani yonquirai. Co'huara chimiyantëraponhuë', piyapi'sa' sha'huitërin. "Tëpahuachinaco, cara tahuëri quëran nanopiantarahue'," toconin. ⁶⁴ Napoaton sontaro'sa' a'paquë' na'pi naninquë a'paicaiso marë'. Cara tahuëri chachin noya a'pai'ina', ama nonën quëpacaiso marë'huë'. Ca'taninsopitari quëpahuachina': "Nani nanopiantarin huachi," toconapona'. Napohuachina', aquë aquëtë' piyapi'sa' nonpintapi, itopi.

⁶⁵ —Inta nipachin, sontaro'sa' ya'huarin. Canpitari chachin paatoma', inapita quëpacoi noya ni'ina'. Ama piyapi'sari huëcatona' quëpacaiso marë'huë' inapo'ina', itërin Piratori.

⁶⁶ Napohuachina, pa'pi. Pancara'pi to'ni pochin nininquë noyá pa'pirapitopi. Napotahuatona', sontaro'sa' acopi.

—Noya a'paico', itahuatona' patopi huachi.

28

Quisososo nanopiantarinso'

(Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12; Juan 20.1-10)

¹ Chinoto tahuëri piquëran Maria Mactarina, a'na Mariarë' naquëranchin paantapi po'mopiquë nicacaiso marë'. Tomio tahuëri tashíramiachin na'pi nanin'pa' pa'sapirinhue'. ² A'nanya panca ocohua pa'nin. Siniro anquëninëni inápa quëran o'marahuaton, pancara'pi pa'copitopiso' chi'huincarín. Chi'huincarahuaton, ina aipi huënsërin. ³ Huënaráchin huënaráchin o'cori pochin ya'norin. Huiríchin a'morin. Pi'shiro quëran huiri huiríchin. ⁴ Ina ni'sahuatona', sontaro'sa' pa'yanpi. Pa'pi té'huatopi. Ropa ropátahuatona', chimipi pochin no'paquë anotopi. ⁵ Ina quëran sanapi'santa' canquihuachinara, anquëni itërin:

—Ama pa'yancosohuë'. Quisososo corosëquë patanantopiso' yonisaramaso', nitotërahuë.

⁶ Co huachi isëquë ya'huërinhuë'. Sha'huitërinquëmaso chachin nani nanopiantarin. Huëco' ni'quirico' po'mopiquë. Capa huachi. ⁷ Manóton paatoma', ca'tano'sanënpita sha'huitonco': "Nani nanopiantarin. Ina'ton Caririaquë pa'sarin. Inatohua' quënancoantarama'," itonco'. Nani sha'huitëranquëma', itërin anquëni.

⁸ Natanahuatona', a'naroáchin na'pi nanin quëran pipipi. Pa'pi pa'yanpirinahuë'. Nóya cancantatona' ta'api ca'tano'sanënpita sha'huitacaiso marë'. ⁹ Pa'sapirinhue', a'nanaya iraquë chachin Quisosori ya'notërin.

—Huë'cama imoyaro'sa', itërin. Ina nohuitatona', ya'carionpi. Monshorahuatona', nantëñ iporantërahuatona', chinotopi.

¹⁰ —Ama huachi pa'yancosohuë'. Paatoma', iyahuëpita sha'huitonco' Cariria'pa' pa'ina'. Inatohua' quënancoantarinaco, itahuaton, pa'nin huachi.

Sontaro'sa' napopiso'

¹¹ Sanapi'sa' paaso', sontaro'santa' ninanoquë pa'pi corto hua'ano'sa' sha'huitacaiso marë'. “Quisoso pa'pitopiquë noya ni'sapiraihuë', a'nanaya panca ocohua pa'nin. Naporo' anquëni ya'norahuaton, pancara'pi pa'copitopiso' chi'huincarín. Ni'piraihuë', Quisoso nonën capa huachi,” itonpi. ¹² Ina quëran corto hua'ano'sa', cotio ansiano'sa' inapita niyontonahuatona', ninontápi. Nani ninontohuachinara, sontaro'sa' amatantarahuatona', na'con coriqui quëtöpi.

¹³ —Piyapi'sa' sha'huitoco': “Yono tashi' Quisoso ca'tano'sanënpita huë'pi. Huë'ësocoi, nonën quëpapi,” itoco'. ¹⁴ Hua'anëma' natantaton ina marë' no'huihuachinquëma', quiyari anoyatarai ama ana'intinquëmaso marë'huë', itopi.

¹⁵ —Noyahua'. Napo'i nipachin, tosahuatona', coriqui ma'patopi. Pa'sahuatona', piyapi'sa' nonpintopi. Cotio hua'ano'sari sha'huitopiso chachin nonpinpi. Ipora huanta' na'a cotioro'sa' ina nonpin nanan natëpi.

Ca'tano'sanënpita a'chinacaiso marë' sha'huitërinso'

(Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49; Juan 20.19-23)

¹⁶ Ina quëran shonca a'na ca'tano'sanënpitaso' pa'pi Cariria'pa'. A'na panënuë pa'pi, Quisosori sha'huitërinquë chachin. ¹⁷ Inaquë Quisoso quënanconahuatona', chinotopi. A'naquënsa' nipirinhue' pi'pian co natërinhuë'. “Co inahuë' nimara,” topirinhue'.

¹⁸ Quisosori ya'carirahuaton, itapon:

—Tata Yosë nohuanton, chini chiniquënanantërahuë. Inápaquë ya'huërinso'pita, isoro'paquë ya'huërinso'pita, ya'ipiya hua'anëntarahüë. ¹⁹ Napoaton canpita paatoma', ya'ipi piyapi'sa' a'chintoco'. Nisha nisha nananquë nonpisopita a'chintoco' imainaco. Insosona natëhuachinaco, i'quë aporintoco'. “Tata Yosë, Hui'nin, Ispirito Santo inapita nanan quëtërincoi ni'ton, aporintaranquë,” itahuatoma', aporintoco'. ²⁰ Ina quëran ya'ipi sha'huitëranquëmaso' a'chintoco' natëinaco. Insëquësona pa'patama', carinquëma' ca'tanaranquëma'. Nani tahuëri catahuanranquëma'. Ayaro' tahuëri naniquë huarë' ca'tanaranquëma'. Co onporonta' pataranquëmahüë', itërin Quisosori. Nani huachi.

Marco ninshitérinpoa' Quisocristo naporinso' nitotacaso maré'

Coansha Paotista pënëntérinso'

(Mateo 3.1-12; Lucas 3.1-9, 15-17; Juan 1.19-28)

¹ Apira iyaro'sa', Quisocristo nanamèn ninshitaranquéma'. Inaso' Yosé hui'nin chachin. Iráca isoro'paquè o'marin nicha'ëinpoaso maré'.

² Isaiasé pënëntona'pi ninoton Yosé quiricanenquè ninshitérinso chachin o'marin. Inaquè Yoséri hui'nin itapon:

“Co'huaara pa'shamátérasénquénhué', comisionéhué'ton a'pararahué piyapi'sa' ayonquicaso maré'.

³ Inotéro parti ina quémapi pënéntápon: 'Ni'co' iyaro'sa'.

Hua'an chiniquén nanantona'pi ni'ton, a'na parti yapa'pachina, comisionén a'parin ira tapatacaso maré'. Ira otéérin noya pa'tacaso maré'.

Inapochachin iporaso' cancanéma' anoyatoco' Sinioro o'main, itarin,” ténin ninshitaton.

⁴ Ninorinso chachin Coansha hué'nin pënéntacaso maré'. Inotéro' parti ya'huaton, piyapi'sa' pënénárin. “Co noyahué' yonquiramasopita naniantatoma', Yosé chachin tahuérétantaco' oshanéma' inquichinquéma'. Ina quéran aporihuanco',” itarin. Napotahuaton, na'a piyapi'sa' aporintarin. ⁵ Inaquè notohuaro' piyapi'sa' hué'pi natanapona'. Quirosarin quéran hué'pi. Ya'ipi Cotia parti quéran huécataona', natanapi. “Téhuénchachin co noyahué' nicatoi, oshahuanai. Catahuaco' Sinioro ina nanianchii,” topachinara, Cortaniquè Coanshari aporintérin. ⁶ Co inaso' noyápiachin a'morinhué'. Ponira pochin camiyo anporo quéran nípiso' a'morin. Sha'huété quéran nintonporin. Sèquéré pochin nininso' macaton, inaya tēranta' ca'nin. Ninoi' quénanpachina, irorin. Piyapi'sa' pënénpachina, itapon: ⁷ “Ca piquéran a'na quémapi hué'sarin chini chiniquén nanantérinso'. Caso' co pi'pian tēranta' ina pochin chiniquén nanantérahue'. Co maquéyancohué' ni'ton, co sapatén i'quirita'huaso tēranta' nanitarahué'. ⁸ Casot' i'què aporintéranquéma'. Inaso nipirinhué' Ispirito Santo aya'coancantarinquéma',” itérin.

Quisoso aporihuaninso'

(Mateo 3.13-17; Lucas 3.21-22)

⁹ Naporo tahuéri'sa' Quisoso Cariria parti quéran hué'nin. Nasaritoquè ya'huépirinhué', Coansha pënéntarinquè hué'nin. Hué'pachina, Coanshari Cortaniquè aporintérin. ¹⁰ Ii' quéran nonshihuachina, a'naroáchin inápaquè pi'iro'té' ni'soatérin. Ispirito Santonta', népé pochin nohuaraimarin, ni'nin. Nohuaraimarahuatón, Quisoso ya'coancantomiatérin. ¹¹ Naporo' inápa quéran Yoséri itapon: “Quémaso' hui'nahuénquén chachin ninan. Na'con nosoroaténquén, noya ni'nanquén,” itérin.

Sopairi ténirinsó'

(Mateo 4.1-11; Lucas 4.1-13)

¹² Ina quéran Ispirito Santori inotéro parti co piyapi ya'huérinquéhué' a'parin. ¹³ Inatohua' catapini shonca tahuéri ya'huérin. Tanan ni'niro'sapitaré' ya'huérin. Sopai hua'aninta' huécapairahuaton, ténirin. Sha'huítápirinhué' ama Yosé natécaso maré'hué'. “Inca, co nohuantérahue',” ténin. Nani sopai pa'pachina, anquéniro'sari o'marahuatona', Quisoso nocomaimapi.

Noya nanan sha'huicaso' caniaritérinso'

(Mateo 4.12-17; Lucas 4.14-15)

¹⁴ Ina quéran Coansha tashinan péiquè po'mopi. Ina natantahuaton, Quisoso pa'nin Cariria parti pënéntapon. Noya nanan Yosé noninso' sha'huirarin: ¹⁵ “Nani tahuéri nanirin huachi. Iso tahuéri'sa' Yosé yahua'anéntarinquéma'. Napoaton ya'ipi co noyahué' yonquiramasopita naniantatoma', Yosé chachin tahuérétantaco'. Naporahuaton noya nanan natéco' Yosé nicha'ëinquéma',” itérin.

Sami camayoro'sari imapiso'

(Mateo 4.18-22; Lucas 5.1-11)

¹⁶ Ina quéran Cariria sono' yonsanquè pa'sahuaton, cato' sami camayoro'sa' quénanconin. A'naso' Simón itopi. Iinè' riti té'yatapi sami macacaiso maré'. Iinso' Antérisé itopi.

¹⁷ —Huéco' iyaro'sa', ca imaco a'chinchinquema'. Sami manamaso pochachin piyapi'sa' masarama' Yosé imacaiso maré', itérin Quisosori.

¹⁸ Napotohuachina, ritinèna' patahuatona' Quisoso imapi huachi.

¹⁹ Amashamiachin Santiago, Coansha, inapitanta' quënancoantarín. Sipitio hui'ninpita inahuaso'. Pa'pinarë' potiquë huënsëatona', ritinëna' pasonapi. ²⁰ "Huëco' pa'ahua', ca imaco," itohuachina, pa'pin, inprietonënpita, inapita potiquë patahuatona', Quisoso imapi.

Sopai a'parinso'
(Lucas 4.31-37)

²¹ Ina quëran Capinaomoquë canconpi. Chinoto tahuëri nanihuachina, cotioro'sa' niyontopiso pëiquë ya'conin. Inaquë a'chinarin. ²² Chiniquënananantona'pi pochin a'chinarin. Co cotio maistro'sa pochin a'chininhuë'. Napoaton a'chininso' natanahuatona', piyapi'sa' pa'yanpi: "¡Ma'pitacha Quisoso nitotërin paya!" topi. ²³ Naporo' a'nara' quëmapi inaquë ya'huërin. Sopairi ya'coancantaton, camairin ni'ton, pa'pi co noyahüë' yonquirin. Quisoso quënanahuaton, chiniquënanontërin. Sopairi chachin anonin.

²⁴ —¡Tananpitocoi! Quëmaso' Quisosonquënan, Nasaritoquë ya'huëran. Nohuitërainquënan. Yosë quëran o'maton noya ninan. ¿Ma'ta' quëma onpotaponcoi? ¿Ata'huantaponcoi ti? itërin.

²⁵ Itohuachina, Quisosori itapon:

—¡Ta'tëquë! ¡Iso quëmapi quëran pipimiatëquë! itërin.

²⁶ Napotohuachina, quëmapi chiniquënanapa'tanin. Naporahuaton chiniquënan "yai" ta'so chachin, sopai pipirin. ²⁷ Ya'ipi piyapi'sa' pa'yanahuatona', ninontapi:

—¿Ma'pitata' ni'sarëhuaso'? Quisososos' co a'napita pochin a'chininhuë'. Chini chiniquënananantaton, sopairo'sa quëran huarë' camaihuachina, natëpi, topi.

²⁸ Shiarahuaton, Quisoso naporinso' ya'ipi Cariria parti nahuinin.

Simon Pitro a'shatën anoyatërinso'
(Mateo 8.14-15; Lucas 4.38-39)

²⁹ Ina quëran niyontopiso pëi quëran pipirahuatona', Simon, Antërisë, inapita ya'huëpiquë pa'pi. Santiago, Coansha, inapitanta' pa'pi. ³⁰ Simon a'shatën chiniquënanapoton, quëhuënarin ni'ton, Quisoso sha'huítopi. "A'shacha saporin ta'a," itopi.

³¹ Inaquë paaparahuaton, maimirahuaton, opatërin. Naporo chachin sapo otanotërin. Otanotahuaton, inari chachin a'carin, o'shitërin, napotërin.

Na'a cania'piro'sa' anoyatërinso'
(Mateo 8.16-17; Lucas 4.40-41)

³² I'huahuanquë nani pi'i ya'conahuaso', na'a cania'piro'sa' quëpi. Sopairi ya'coancantërinso'pitanta' quëpi. ³³ Ya'ipi ya'huëhuano'santa', ninano' ya'coanaquë niyontonpi Quisoso nicacaiso marë'. ³⁴ Naporo' notohuaro' cania'piro'sa' anoyatërin. Nisha nisha caniori maninsopita anoyatërin. Na'aya'pi sopairo'sari ya'coancantërinso'pitanta' inquitërin. Sano yonquipi huachi. Sopairo'sari ina nohuitatona', yasha'huipirinahuë', Quisoso co nohuantërinhuë' ni'ton, ta'topi huachi.

Caririaquë a'chintëra'piarinso'
(Lucas 4.42-44)

³⁵ Tahuëririnquë co'huara noya huënihuayantërasohuë', Quisoso huënsërahuaton ninano quëran pipirin. Co piyapi ya'huërinquëhuë' Yosë nontacaso marë' inaoraíchin pa'nin. ³⁶ Simonso' capayatopirinhuë', co Quisoso quënanatonhuë', a'napitarë chachin pa'nin yonípon. ³⁷ Quisoso quënanconahuatona':

—Notohuaro' piyapi'sa' yonissarinënuënan, itopi. Itopirinahuë', Quisosori itërin:

³⁸ —Huëco' iyaro'sa', a'na partinta' pa'ahua'. Ya'cariya ninanoro'saquë pa'ahua'. Inaquënta' pënënta'huaso' ya'huërin. Ina marë' Yosë a'paimarinco ni'ton, huë'sarahuë', itërin.

³⁹ Ina quëran ya'ipi Cariria parti pa'sahuaton, niyontopiso pëiro'saquë pënëntëra'piarin. Naporahuaton, sopairo'sari ya'coancantërinso'pitanta' inquitëra'piarin.

Chana caniori maninso'
(Mateo 8.1-4; Lucas 5.12-16)

⁴⁰ Naporo' a'na quëmapi huë'nin, chana caniori maninso'. Quisoso huëcapairahuaton, isonquirin. Isonahuaton, itapon:

—Nohuantohuaton, nanitëran anoyatancoso'. Anoyatoco topirahuë', itërin. ⁴¹ Quisosori nosoroaton, së'huarin.

—Nohuantërahuë' mini iyasha. ¡Noyatëquë huachi! itërin.

⁴² Itohuachina, a'nara'achin canio inquirin. ⁴³⁻⁴⁴ Naporo chachin Quisosori chiniquënanpënënin.

—¡Ama insonta' sha'huítëquësohuë'! Corto hua'ainchin sacatërinquë paaton, noyatëranso' a'notonquë' ni'inquënan. Naporahuaton, Moisésë sha'huirinsos' quëpaquë' noyatëransos' nitotacaiso marë', itërin. Ina quëran a'parin huachi.

⁴⁵ Napotopirinhuë', papon pochin ya'ipi piyapi sha'huítëra'piarin. "Quisoso anoyatërinco," itëra'piarin. Ya'ipi naporinso' nahuinin. Napoaton piyapi'sa' ni'tërantapaquë co huachi

Quisoso iratërinhuë'. Co huachi nanitërinhuë' a'ninquëchin ninanoro'saquë pacacaso'. Co piyapi'sa' ya'huërinquëhuë' ya'huërárin. Ina niponahuë', ya'ipi parti quëran huë'pi nicapona'.

2

Apia anoyatërinso'

(Mateo 9.1-8; Lucas 5.17-26)

¹ Cara tahuëri quëran pochin Capinaomoquë huëantarín. “Pëinëinquë Quisoso ya'huarin,” topi. ² Natantahuatona', notohuaro' piyapi'sa' niyontonpi. Pëi' ya'sotahuatona', ya'coana aquëtëran huarë' yamopi. Yosë nanamën sha'huirarin, natanapi. ³ Naporó chachin catapini quëmapi'sa' huëcatona', apia pë'sara'huayaquë quëshipi. Hua'qui' co nanitërinhuë' huanicaso', quëhuénárin. ⁴ Quisosoquë yaquëpapirínahuë', hua'huayátërahuë' piyapi'sa' ni'ton, co nanitopihuë' ya'conacaiso'. Ya'shotopi. Napoaton pëi' nanpëtahuatona', a'canpiso pi'pian o'quirahuatona', pë'sara'huayarë chachin anohuaramapi. Quisoso pirayan acomapi huachi. ⁵ Quisosori ni'sahuaton, “Ma noya isopita natërinaco,” ta'ton, apia itapon:

—Oshanën apia'hua inquitaranquën huachi, itërin.

⁶ A'naquën cotio maistro'sa' inaquë huënsëpisopitaso', cancanëna quëran yonquirápi: ⁷ “¿Ma quëmapi'ta' isoso' Yosë yaya'huëretërin? Co ínsonta' nanitërinhuë' oshanënpoa' inquitinpoaso'. Yosëichin nanitërinso',” topi yonquiatona'. ⁸ Topinan yonquirapirínahuë', yonquipiso nitotaton Quisosori itapon:

—¿Onpoatomata' co noyahuë' yonquirapiramaco? ⁹ Canpitaso naporama': “Piyapinpoa a'napita oshanën inquitacaso', co nanitëruahuë'. Apia camaiatë': ‘Huaniquë' apia'hua. Pë'sara'huânën masahuaton, noya paquë huachi, itacasonta' co nanitaparëhuahuë',” tënama'. ¹⁰ Caso nipirínhuë' Yosë quëran quëmapi'co ni'to, nanan quëtërinco piyapi'sa' oshanëna' inquitahuaso marë'. Canpitanta' ina nitotacamaso marë' iso apia anoyatarahuë, tënin.

¹¹ Ina quëran apia itantarín:

—¿Huaniquë' apia'hua! Pë'sara'huayanën masahuaton, ya'huëranquë paquë huachi, itërin. ¹² Itohuachina, a'naroáchin noyatahuaton, huanirín. Pë'sara'huaya masahuaton, ya'huërinquë paantarín. Ina ni'sahuatona', piyapi'sa' pa'yanpi.

—¿Ma noyacha Yosëso ni'ton, a'naroáchin anoyatërin paya! Co onporonta' ina pochin ni'chinëhuahuë', topi.

Nihui Quisoso imarinso'

(Mateo 9.9-13; Lucas 5.27-32)

¹³ Naquëranchin panca sono' yonsanquë Quisoso paantarín. Inaquë hua'huayátërahuë piyapi'sa' huë'pachinara, a'chintarin. ¹⁴ Ina quëran na'huëpon pochin, Nihui quënanconin. Arpio hui'nin inaso'. (Matio itopi anta'.) Coriqui Noma copirno marë' ma'patërinquë huënsëarin. Quisosori itapon:

—Huëquë' iyasha imaco, itërin. Itohuachina, huanirahuaton Quisoso imasarin huachi.

¹⁵ Ina quëran pëinëinquë Quisoso quëparin coshatacaso marë'. Ca'tano'sanënpitarë' coshatapatapi. Na'a piyapi'sa' huë'pi coshatatona' Quisoso nohuítacaso marë'. A'naquën copirno marë' coriqui ma'patona'piro'sa'. A'napitanta' oshahuano'sa' itopiso'. Inahuanta' Quisoso yaimápi. ¹⁶ A'naquëonta' cotio maistro'sa', parisioro'sa', inapitari ni'sahuatona', ca'tano'sanënpita natanpi:

—¿Onpoatonta' maístronëma' oshahuano'sapitarë' coshatarin? Copirno marë' coriqui ma'patona'piro'santa' co noyahuë' nipirínahuë', inapitarë' coshatarin, itopi.

¹⁷ Natanahuaton, Quisosori itapon:

—Isopitaso' tëhuënichosin nohuantërinaco imainacoso'. Ni'co'. Cania'piro'saso' notoro nohuantopi. “Co caniorahuë',” topatëraso', co notoro nohuantëruhuë'. Inapochachin canta' oshahuano'sa' pënëna'huaso marë' o'marahuë. “Co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', Yosë chachin tahuërëtantaco',” itërahuë. A'napitaso nipirínhuë': “Quiyaso' noyaco,” topiso marë' co na'con a'chintërahuë', itërin.

Nasha nanan a'chininso'

(Mateo 9.14-17; Lucas 5.33-39)

¹⁸ Naporó' Coansha Paotista imapisopitaso ayonatona', Yosë nontapi. Parisio imapisopitanta' inapoapi. Napohuachinara, a'naquëni paaparahuatona', Quisoso natanpi:

—Coansha imapisopitaso' ayonatona', Yosë nontapi. Inapochachin parisio imapisopitanta' nisapi. ¿Onpoatonta' imarinënsopitaso' co inapopihuë'? itopi.

¹⁹ —Ca ya'huarahué ni'ton, co sëtópihuë'. Ni'co'. Quëmapi sa'acaso marë' piyapi'sa' amatohuachina, coshatatona', capa cancantopi. Nipayarinsopita huë'pachinara, coshatopi. ²⁰ A'na tahuëriso nipirínhuë' inimiconënpitari sa'ana'pi masapi. Quëpatohuachina', sëtapi huachi. Co huachi yonquiapihuë' coshatacaiso', tënin.

²¹ Itahuaton: “Ni'co'. A'morëso noyá mocahuachina, co nasha në'mëtëquë pa'pitërëhuë'. Nasha në'mëtëquë pa'pitërë' naporini, naquëranchin panca panca noshataanta'itonhuë'.
²² Sha'moronta' yonquico'. Huino sha'moro' nipachina, co sha'huëtë' morsa mocaro' nininquë ta'panëhuë'. Inaquë ta'panë' naporini, a'naroáchin nopoitatón, nichinia'itonhuë'. Naporahuaton morsanta' tapiitonhuë'. Napoaton sha'moro' huinoso' nasha morsaquë ta'panë'. Huino, morsanta' noya nisarin huachi,” itërin Quisosori. (Iráca inachintopiso' naniantatona', nasha nanan imacaso' ya'huërin, tapon napotërin.)

Chinoto tahuëri naporinso'
 (Mateo 12.1-8; Lucas 6.1-5)

²³ Ina quëran a'na chinoto tahuëri nanihuachina, tricoro' Quisoso pëntontarin. Ca'tano'sanënpitaso paponá pochín, a'naya a'naya trico moto maraapi. ²⁴ Ina nicatona parisioro'saso':

—jNi'quë', Maistro! Chinoto tahuëri nipirinhue', ca'tano'sanënpita tricoraya i'shorayarapi. Co ipora tahuëriso' pi'pisha tëranta' sacatacasohuë' nipirinhue'. ¿Onpoatonta' co Moisésë pënëtërinso' natëpihuë'? itopi.

²⁵⁻²⁶ —Yosë quiricanën ¿co nontëramahuë' ti? Iráca Tapi tanahuachina, Yosë pëinënuë ya'conin. Apiataro corto hua'an ni'so' ya'conahuaton, pan Yosë marë' acopiso' ca'nin. Ca'taninsopitanta' quëtërin, ca'pi anta'. Corto hua'ano'sáchin ina pan capacaso nipirinhue', co ina marë' Yosëri no'huirinhue', itërin.

Ina quëran itantarin: ²⁷ —Piyapi'sa' nosoroaton, chinoto tahuëri acorin noya ya'huëcaiso marë'. Co tahuëri chinotacaso' na'con na'con yonquirinhue'. Piyapi'sa' na'con na'con nosororin. ²⁸ Yosë quëran caso quëmapico ni'to, chiniquë'n nanantërahue'. Ma'sona noya nicacaso' sha'huichinquëma'. Chinoto tahuëri ma'sona co nicacasonta' sha'huichinquëma', itërin.

3

Imirin tachitërinso'
 (Mateo 12.9-14; Lucas 6.6-11)

¹ Naquëranchin niyontónpiso pëiquë Quisosori ya'conconin. Inaquë apia quënanconin. Imirin tachitërin ni'ton, co nanitërinhuë' sé'quëtacaso'. ² “Chinoto tahuëri anoyatomara,” ta'tona', parisioro'sari ni'sápi sha'huirapicaiso marë'. ³ Naporo' apia itapon:

—Huë'sahuaton, huancánachin huaniquë', itërin.

⁴ Inaquë nipachina, piyapi'sa' itapon:

—Chinoto tahuëri noya nicacaso' ya'huërin. Co ahuëtacaso', co tēpatacaso', co inapita nicacaso' ya'huërinhuë'. Cania'pi tananpitoahuatoso', co nosoroarahuë'. Nipirinhue', nosoroato anoyatahuaso' ya'huërin, tēnahue' caso'. ¿Ma'ta' tēnama canpitaso'? itërin.

Natanaponaraihuë', co manta' topihuë'. ⁵ Co a'panitihuachinarahuë', a'naya a'naya ni'sarin. Co natantochináchinhue' cancantopi ni'ton, no'huirë pochín cancantaton, co noyahuë' ni'nin. “Co nosoropihuë”, ta'ton, pa'pi sëtërin.

—Miran iyasha ihuëquë', itërin. Ihuëhuachina, a'naroáchin noyatërin. ⁶ Parisioro'saso' no'huitatona', pipipi. Irotisë piyapinënpita quënanconahuatona', ninontopi Quisosori tēpacaiso marë'.

Sono' yonsanquë a'chininso'

⁷ Quisososo' panca sono' yonsanquë paantarin. Ca'tano'sanënpitarë' pa'nin. Na'a piyapi'sari imasapi. A'naquën Cariria parti quëran huë'pi. ⁸ A'naquëonta' Cotia parti quëran huë'pi. Quirosarin quëran, Itomia quëran, Cortanii' aquëtëran quëran, Tiro quëran, Sitón quëran, ina quëranpita hua'huayátërahue' huë'pi. Quisosori naporinso' natantahuatona', nicapona' huë'pi. ⁹⁻¹⁰ Na'a piyapi'sa' nani anoyatërin ni'ton, ya'ipi cania'piro'sa' huë'sapi. Na'a piyapi'sa' ni'ton, ya'sëratërarahuatona', huë'sapi Quisosori sē'huacaiso marë'. “Sē'huahuato, anoyatarinco,” ta'tona', naporapi. Napoaton ca'tano'sanënpita itapon: “Poti amasha quëpaco' inaquë huënsëato a'chinchí. Notohuaro' piyapi ni'ton, ya'quëëtohuachinaco,” itërin.

¹¹ Sopairo'sari ya'coancantërinso' huë'pi. Quisosori quënanahuatona', nocotapataquëchin isonquipi.

—jQuëmaso' Yosë hu'ininquë'n! itopi chiniquë'n nontatona'. ¹² Inariso nipirinhue', chiniquë'n pënënin: “jAma piyapi'sa' anohuitocoso'huë'!” itërin.

Shonca cato' ca'tano'sanënpita acorinso'
 (Mateo 10.1-4; Lucas 6.12-16)

¹³ Ina quëran Quisosori a'na motopia'huaquë paantarin. Nohuantërinso'pita përapachina, paapapi. ¹⁴ Na'a a'chintërinso'pita ya'huëpirinhue', shonca cato' quëmapi'sa' huayonahuaton, acorin. “Nani tahuëri iyaro'sa' ca'tanco a'chinchinquëma'. Ina quëran a'pararanquëma'

piyapi'sa' pënënacamaso marë'. ¹⁵ Chiniquën nanan quëchinquëma' sopairo'sa' a'pacamaso marë', itërin. ¹⁶ Shonca cato' ca'tano'sanënpita acorin. A'naso' Simon. Nisha nininën acotërin. Pitro itërin. ¹⁷ Santiaco, Coansha, inapitanta' acorin. Sipitio hui'ninpita inahuaso'. Nisha nininën inapitanta' acotaantarin. Poaniquisë itërin. ("Huirá pochín," tapon napotërin.) ¹⁸ Antërisë, Pinipi, Partoromi, Matio, Tomasë, Tatio, inapitanta' acorin. A'nanta' Santiaco itopi. Arpio hui'nin inaso'. A'na Simonta' acorin. Iráca copirno no'huina'piro'sa' imapirinhue', iporaso' Quisoso imasarin huachi. ¹⁹ Cotasë Iscariotinta' acopirinhue', a'na tahuëri inari sha'huirapirarinso'.

Sopai hua'an minsërinso'

(Mateo 12.22-32; Lucas 11.14-23; 12.10)

²⁰ Ina quëran a'na pëiquë pa'pi. Naquëranchin notohuaro' piyapi'sari huëcapaiantapi ni'ton, co nanitopihue' capacaiso tëranta'. ²¹ Quisoso quëmopinënpitari natantahuatona', "Nani hua'yantërin," topi. Napoaton Quisoso quëpacaiso marë' huëcapaipirinhue'.

²² Cotio maistro'santa' Quirosarin quëran o'marahuatona', taponá: "Sopai hua'an Pirsipo itopisori ya'coancantërin ni'ton, nani ma'sha nanitaparín. Inari chiniquën nanan quëtërin sopairo'sa' a'pacaso marë'," toconpi.

²³ Quisoso nipirinhue' piyapi'sa' përasahuaton, pënënto nanan sha'huitërin ayonquicaso marë'. "Sopairo'sa capini co onporonta nia'pacaiso ya'huërinhue'.

²⁴ Ni'co'. Ninanoquë ya'huëpisopita nino'huipi naporini, yanquë'itonahuë'. Co huachi inaquë ya'huë'itonahuë'. ²⁵ Quëmopinëna capininta' nino'huipi naporini, inapitanta' yanquë'itonahuë'. ²⁶ Inapochachin Satanasë sopairo'sarë' nino'huipi naporini, co huachi hua'anëna niitonhue'. Co huachi chiniquën nanan ya'huëchitonhue'.

²⁷ Quëmapi chiniquën nipachina, pëinën noya a'pairin. Co insonta' nanitërinhue' ya'conaton ma'shanënpita matacaso'. A'nariso nipirinhue' ina quëran chini chiniquën ni'ton, huëcapairahuaton minsërin. Tonporahuaton, ma'shanënpita quiquitërin huachi.

²⁸ Oshanëma marë' sëtouatama', Yosë ya'ipi oshanëma' inquitarinquëma'. Pinopatama', inanta' inquitarinquëma'. ²⁹ Nipirinhue', Ispirito Santo pinotoma' oshahuanpatama', ina oshanëmaso' co inquitarinquëmahue'. Onpopionta' ana'intinquëmaso' ya'huërin, itërin.

³⁰ "Sopairi ya'coancantërin," topiso marë' Quisoso napopënëntërin.

Quëmopinënpita pochín nininsopita

(Mateo 12.46-50; Lucas 8.19-21)

³¹ Ina quëran a'shin, iinpita, oshinpita, inapita canquiponaraihue', co ya'conpihue'. Aipiran huanirahuatona', Quisoso amatopi. ³² Quisoso ahuanapanitona', tahuishin miáchin huënsëpisopitari sha'huitopi:

—Ni'quë' Maistro. Mamaparin, iyaparinpita, oshiparinpita, inapita huëcatona', aipiran huanirapi. Yanontërinënuquën, itopirinhue'.

³³⁻³⁴ —Mamahuë, iyahuëpita, oshihuëpita inapita pochín ni'nahuësopita sha'huichinquëma' nitotoco', itërin.

Piyapi'sa' tahuishin miáchin huënsërantapaiso' ni'sarin quëran itantapon:

—Isopita imarinaco ni'ton, iyahuëpita, oshihuëpita, mamahuë, inapita pochín nicato nosororahuë. ³⁵ Yosë natëpisopita iyahuëpita pochín ni'nahuë. Sanapi'santa' Yosë nanamën natëhuachina', oshihuëpita pochín ni'nahuë. Payaro'santa' imapachinaco, mamahuë pochín ni'nahuë, itërin.

4

Pa'sarayarin quëran a'chininso'

(Mateo 13.1-9; Lucas 8.4-8)

¹ Naquëranchin sono' yonsanquë Quisoso a'chiantararin. Inaquë notohuaro' piyapi'sa' niyontopi natanacaiso marë'. Hua'huayatërahuë' tancapitohuachinara, potiquë ya'conahuaton, huënsëmarin. Inaquë yanponapirarin. Ya'huë'rë' piyapi'saso' ii' yonsanquë yamorapi. ² Nisha nisha pënënto nanan a'chintarin. Ma pochinsona Yosë nanamën nininso' ayonquicaso marë' a'chintarin.

³ A'chintaton, itapon: "Natanco a'chinchinquëma'. A'na quëmapi sha'tapon pa'sarin. ⁴ Na'a trico pa'sarayarin papotacaso marë'. Pa'sarayahuachina, a'naquën ya'pirin iraquë huarë' anotërin ni'ton, inairaro'sari huëcapairahuatona', pë'yaquipi. ⁵ A'naquën ya'pirin na'piroquë pa'sarayarin, pi'pian pi'pian no'pa' ya'huërinquë. Inaquë, shiarahuaton, papotopirinhue'. ⁶ Pi'iri chiniquën picahuachina, yaahirin. Pi'pishara'huaya itëhuanin ni'ton, ahuirin huachi. ⁷ A'naquën ya'pirionta' nahuanoquë pa'sarayarin. Inaquë papotopirinhue', nahuano'santa' papotërin. Shia a'shinahuatona', imotërin. Napoaton co nitërinhue'. ⁸ A'naquënso nipirinhue' noyaro'paquë pa'sarayarin. Inaquë noya papotërin. A'shinpachina, sha'nin quëran na'con na'con nitërin. A'naquën ya'pirin cara shonca, cara

shonca nitërin. A'naquëonta' saota shonca, saota shonca nitërin. A'naquënso' pasa, pasa nitochanin," itërin.

⁹ Itahuaton: "Huëratëhuanpatama', noya natanatomaco, yonquico'," itaantarin.

Pënënto nananquë a'chininso'

(Mateo 13.10-17; Lucas 8.9-10)

¹⁰ Niyontonpispopita pa'pachinara, a'naquën imapisopita co pa'pihuë'. Shonca cato' ca'tano'sanënpitarë chachin co pa'pihuë'. "Apira a'chintërancoiso' co noya nitotëraihuë'. ¿Ma'ta' tapon naporan?" itopi. ¹¹ Itohuachinara, Quisosori itapon: "Onpopinsona Yosë hua'anëntërinso' co a'napita nitotopihuë'. Co imarinacohuë' ni'ton, co nitotopirinahuë', canpitaso' carinquëma' a'chinchinquëma'. Yosë nanamën no'tëquën nitotacamaso marë' a'chinchinquëma'. A'napitaso nipirinhuë' pënënto nanan quëransáchin a'chintarahuë'. ¹² Inapitaso' co yanatërinacohuë' ni'ton, natanaponaraihuë', co natëtëpihuë'. Ma'sona ninahuësonta' nicaponaraihuë', co yonquiapihuë'. Imarinaco naporini, oshanëna' inquitahuato anoyacancanhitohuë'," itërin.

Tricoraya tapon naporinso'

(Mateo 13.18-23; Lucas 8.11-15)

¹³ Naquëranchin Quisosori ca'tano'sanënpita itantapon: "Achin sha'huitëranquëmaso' ¿co nitotëramahuë' ti? Co inaya tëranta' nitotohuatamahuë', ¿onporohuatomacha ya'ipiya nitotë'rë'pënnquëmayá? Carinquëma' nipachin anitochinquëma'. ¹⁴ Tricoraya pa'sarayarëso pochin Yosë nanamën ya'ipi parti a'chinë'. ¹⁵ A'naquën piyapi'sa' iraquë huarë' pa'sarayarinso pochin nipi. Yosë nanamën natanpirinahuë', a'naroáchin Satanasë huë'nin. Yosë nanamën natanpiso' osëretëirin. Ama natëcaiso marëhuë' ananiantërin. ¹⁶ A'naquën piyapi'santa' na'piroquë pa'sarayarinso pochin nipi. Yosë nanamën natanahuatona', a'naroáchin pa'yatatoná, natëpirinahuë', ¹⁷ co cancanëna quëran huarë' natëpihuë'. Co chiniquën cancantatonahuë', co natëmiatopihuë'. Yosë nanamën yaimapi ni'ton, a'napitari tēhuapi, no'huipi, napotopi. Napohuachinara, Yosë nanamën yaa'popi. Ma'sha onpohuachinara, a'naroáchin nanamën a'popi. ¹⁸ A'naquën piyapi'santa' nahuanquë pa'sarayarinso pochin nipi. Yosë nanamën natanpirinahuë', ¹⁹ ma'sharáchin yonquipi. 'Na'a coriqui, ma'sha, inapita ya'huëtōhuachincoi, noya cancantarai,' topi. Napoaton nahuano'sari imotërinso pochin, nani ma'sha nohuantatona', Yosë nanamën naniantopi. Co imamiatopihuë'. ²⁰ A'naquënso nipirinhuë' noyaro'paquë pa'sarayarinso pochin nipi. Yosë nanamën noya natanpi. Natanahuatona', cancanëna quëran natëpi. Sharo'sa' nisha nisha nitërinso pochin natëtopi. A'naquën ya'pirin cara shonca, cara shonca nitërinso pochin noyamiachin imapi. A'naquëonta' saota shonca, saota shonca nitërinso pochin noya imapi. A'naquënso' pasa, pasa nitërinso pochin ya'ipi cancanëna quëran imatona', noya noya imapi huachi," itërin.

Nanparin pochin nininso'

(Lucas 8.16-18)

²¹ Naquëranchin Quisosori itaantarin: "Ni'co' iyaro'sa'. Nanparin i'chinpihuatëra, ¿co i'mëanaquë po'morëhuë' pa'? Co pë'saraanaquë tëranta' acorëhuë'. Nanparin aconanquë acorë' noya a'pinacaso marë'. ²² Iporaso' ma'sha noyá po'opinan pochin ni'ton, co insonta' nitotërinhuë'. A'na tahuëriso nipirinhuë' ya'ipiya nitotapi. ²³ Huëratëhuanpatama', noya natanatomaco, yonquico'," itërin.

²⁴ Ina quëran napotaantarin: "Natanpatama', noya yonquico'. Onpopinsona a'napita nitohuatama', inapochachin Yosënta' nitaringuëma'. Aquë aquëtë chachinhuë nipon quëtaringuëma'. ²⁵ Noya natëhuatama', na'con na'con nitotarama'. A'naquënso nipirinhuë', 'Nani nitotërahuë', topirinahuë', co yanatëpihuë'. Napoaton Yosëri tananpitarin. Inapotohuachina, pi'pian tëranta' nitotopiso', ya'ipiya naniantapi," itërin.

Ya'pirin papotërin quëran a'chininso'

²⁶ Ina quëran napotaantarin:

"Yosë hua'anëntërinso' a'chinchinquëma'. Iminquë sha'tërëso pochin ninin. ²⁷ Sha'tërinso piquëran tashihuachina, hua'anën huë'ërin. Tahuërihuachina, huënsëantarin. Nani tahuëri naporárin. Oshaquëran sha'ninso' pichopitahuaton, papotërin. Onporohuatonso' papotërinso' co nitotërinhuë'. ²⁸ Sha'pachina, inaora nohuanton, no'pa quëran papotërin. Nani a'shinpachina, huënsharatërin. Nani huënsharatahuaton, nitërin. ²⁹ Ya'pirin cayahuachina, nani noya macacaso' ni'ton, manin huachi," tënin. (Inapochachin Yosë nanamën sha'huitohuatëhua', ina nohuanton, oshaquëran a'naquën natëtëpi.)

Mostasaraya pochin nininso'

(Mateo 13.31-32; Lucas 13.18-19)

³⁰ Ina quëran sha'huitantarin:

“¿Ma'pochinta' Yosë hua'anëntërinpoaso' ninin? ¿Ma quëranta' nanitërë' ina yonquicaso'?
³¹ Mostasaraya no'paquë sha'nëso pochin ninin. Mostasarayaso' hua'huishin. A'napita ya'pirin quëran pi'pi'pi'pishara'huaya. ³² Pi'pira'huaya niponahuë', sha'patëra, panca panca papotërin. A'napita sharo'sa quëran panca panca ta'an ninin. Panca së'patohuachina, inairaro'sa' nai'yatona', inaquë pëipi,' itërin.

Ma'pochinsona nininso'
 (Mateo 13.34-35)

³³ Ina pochin Quisosori piyapi'sa' a'chintarin. Na'a pënënto nanano'sa quëran ayonquiarin. Natantiinpichin a'chintarin. ³⁴ Napoaponahuë', pënënto nanan quëransáchin a'chintërin. Ina quëran ca'tano'sanënpitaráchin ya'huëhuachinara, oshaquëran a'chintantarin no'tëquën yonquicaíso marë'.

Ihuan a'parinso'
 (Mateo 8.23-27; Lucas 8.22-25)

³⁵ Naporo' tahuëri chachin nani tashirarapaso', ca'tano'sanënpita itapon:
 –Sono aquëtëran pa'ahua', itërin.

³⁶ Nani piyapi'sa nontahuaton, Quisoso potiquë ya'comarin. Napohuachina, ca'tano'sanënpitarë chachin pa'pi. Naporo' a'napitanta' nisha potiro'saquë pa'pi. ³⁷ Paaquëya', panca ihuani manin. Co'sacairi poti opoto opototahuaton, nani yamëntairapirinhuë'. ³⁸ Ya'huërë Quisososo', huanconënuë motonan motoantahuaton, huë'ërarin. Ca'tano'sanënpitari ochinanpi:

–¿Catahuaco Maistro chímiitarihua'! ¿Co ina yonquiranhuë' ti? itopi.

³⁹ Huanintarahuatón, ihuan a'parin. Sononta' camaítón:

–¿Sanoquë'! ¿Copi tëquë huachi! itërin. Itohuachina, ihuan copitënin. A'naroáchin sanoirín.

⁴⁰ –¿Onpoatomata' të'huataramaso'? ¿Co Yosë natëyatëramahuë' ti? itërin.

⁴¹ Pa'pi pa'yanahuatona', ninontopi:

–¿Ma quëmapicha isoso' ni'ton, ihuan a'parin nicaya? Sononta' a'naroáchin asanoirín, nitopi.

5

Sopairo'sari ya'coancantërinso'
 (Mateo 8.28-34; Lucas 8.26-39)

¹ Ina quëran, sono' aquëtëran Quirasa parti itopiquë canconpi. ² Quisoso nani nonshihuachina, a'na quëmapiri na'pi nanin quëran pipirahuaton, nacapirin. Sopairi ya'coancantërin ni'ton, co huachi noya yonquirinhuë'. Hua'yantërin. ³ Na'pi naniquë chimipiro'sa' po'mopiquë ya'huërin. Pa'pi chiniquën ni'ton, co catinaquë tëranta' nani-topihuë' tonpocaiso'. ⁴ Na'aro' catinaquë tanpaquën tonpotahuatona', pa'on tonpotopirinahuë', oshitërachinin. Co incariso tëranta' nanitërinhuë' minsëcaso'. ⁵ Nani tashi', nani tahuëri iratárin. Na'pi naniquë, motopiquë inaquëpita pa'sápaton, chiniquën yaitárin. Na'piquë nipë'sharárin. ⁶ Quisoso aquë quëran quënanahuaton, ta'aquirin. Quisoso nocotapataquë isonquirahuaton, mosharin. ⁷⁻⁸ Napohuachina, Quisosori nosoroaton, a'naroáchin sopai nontërin.

–¿Iso quëmapi quëran pipico huachi! itërin. Ina natanahuaton, sopairi chiniquën a'panirin.

–¿Ma'ta' yaonpotarancoi? Quëmaso' Quisosoquën, Yosë hui'ninquën ni'ton, chini chiniquën nanantëran. Yosë marë' ama apira aparisitocoisohuë', itërin.

⁹ –¿Ma'ninquënta' quëmaso'? itërin Quisosori.

–Na'acoi ni'toi, “na'a huaranca,” itërinacoi. ¹⁰ Ama a'na parti a'pacoisohuë', tosapi. ¹¹ Ina ya'cariya notohuaro' coshiro'sa' panënuë' coshatapi.

¹² –A'paco coshiro'saquë tëranta' ya'coanta'ii, tosapi.

¹³ –Inta nipachin, inaquë paatoma' ya'conconco', itërin. Itohuachina, sopairo'sa' pipirahuatona', coshiro'saquë ya'conconpi. Ina quëran ya'ipi coshiro'sa', cato huaranca pochin nipirinahuë', hua'yantatona' ta'api. Tahuan pa'tatona', sonoquë niitopi. Inapoatona', taquiitopi.

¹⁴ Coshi a'paina'piro'saso' ni'sahuatona', ta'arë'nachin ninanoquë ya'huëpisopita sha'huitonpi. Ninano pirayan ya'huëpisopitanta' a'naya a'naya sha'huitëra'piapi. Natantahuatona', “¿Ma'ta' onpocaiso'?” ta'tona', pa'pi nicapona'. ¹⁵ Quisosoquë canquirahuatona', quëmapi hua'qui' hua'yantërinso' quënanquipi. Nani a'moanaton, noya huënsërarin. Na'a sopairo'sari ya'coancantopirinahuë', noya yonquiantarin. Co huachi hua'yantërinhuë'. Napoaton pa'yanpi. ¹⁶ “Quisosori anoyatërin. Sopairo'sa' a'pahuachina, coshiro'saquë ya'conconpi. Inapohuachinara, tahuan pa'tahuatona', sonoquë taquiitopi

huachi," itopi ni'pisopitari. ¹⁷ Natanahuatona', piyapi'sa' të'huatopi: "A'na parti paquë!", itopi Quisoso nontatona'.

¹⁸ Quisoso potiquë ya'conaso', hua'yantërinsoari huëcapairahuaton, itapon: "Canta' imainquën," itërin. ¹⁹ Quisososo nipirinhue' co nohuantërinhue'.

—Ya'huëranquë iyasha paantaquë'. Quëmopinënpita sha'huitonquë'. "Sinioro noyá anoyatërinco. Na'con nosororinco," itëquë', itërin Quisosi.

²⁰ Napotohuachina, pa'nin. Ticaporisë parti sha'huirin'piarin. "Quisoso noyá anoyatërinco," itëra'piarin. Natanahuatona', "¡Ma'pitacha sha'huirin paya! ¡Ma noya catahuarin!" topi ya'ipiya.

Sanapi anoyatahuaton, Cairo hui'nin ananpitaantarinso'

(Mateo 9.18-26; Lucas 8.40-56)

²¹ Quisososo' pëntonquiantarahuaton, na'a piyapi'sa' quënanquirin. Sono' yonsanquë huëcapairahuatona', tancapitopi. ²² Naporo' a'na cotio hua'an Cairo itopiso huë'nin. Inaso', niyontonpiso pëi' hua'an ya'conin. Quisoso quënanquirahuaton, nantën pirayan isonquirin:

²³ —¡Hui'nahuë Sinioro, chiminarin! Huëquë'. Së'huaquiton, anoyatoco, chiminpachin, itërin.

²⁴ —Inta nipachin, tosahuaton, imarin. Na'a piyapi'santa' imasapi ni'ton, Quisoso ya'quëëtërapa. ²⁵ Paaquëya', a'na sanapiri imaquiárin, hua'qui' panca huënai' a'parinso'. Nani shonca cato' pi'ipi co sanorinhue'. ²⁶ Na'a notoro'sari nonënpirinhue', na'con parisitárin. Nani ya'ipi coriquinën i'quiaponahuë', co manta' noyatërinhue'. Aquëtë chachin nisarin. ²⁷⁻²⁸ Quisoso nahuininso' natantahuaton, pinën quëran imaquiárin. "A'morinso tëranta' së'huahuato, anoyatarinco," ta'ton, piyapi'sa' ya'sëratërarahuaton, a'morinso' së'huatiirin. ²⁹ Naporo' a'naroáchin huënai' no'narin. Canio quëran nani noyatërin ninatanin. ³⁰ Quisososo' co quënanaponahuë', inaora nitotërin. "A'naso' natëtonco, së'huahirinco. Ca nohuanto noyatërin," ta'ton, a'naroáchin tahuëretahuaton, natantërin:

—¿Inta' a'morahuëso' së'huatërinco? ténin.

³¹ —Ni'quëchi Maistro, notohuaro' piyapi'sa' ya'quëëtëpárinënpinënhue', "¿Inta' së'huarinco?" ¿tënan tí? itërin ca'tano'sanënpitari.

³² Itopirinhue', Quisososo' a'naya a'naya ni'sarin. "¿Inta' së'huarinco?" ta'ton, ni'sárin.

³³ Napohuachina, sanapiso' "Nani anoyatërinco," ta'ton, ropa ropatërarin quëran Quisoso huëcapairin. Isonquirahuaton, no'tëquën sha'huitërin. "Hua'qui' caniorahuë' ni'ton, së'huaranquën Sinioro. Së'huatënhuë', a'naroáchin noyatërahue' huachi," ténin.

³⁴ —Natëranco ni'ton, nani imoya, anoyatëranquën. Nani noyatëran ni'ton, noya paquë huachi, itërin.

³⁵ Ina nontaso chachin, Cairo pëinën quëran huë'sahuatona', sha'huitiipi.

—Hui'nan nani chiminin huachi. ¿Ma'marëta' topinan quëran Maistro quësaran? itiipi.

³⁶ Quisososo nipirinhue' piyapi'sa' noninso' natanaponahuë', co ina yonquirinhue'.

—Ama iyasha pa'yanquësöhuë'. Natëco, itërin.

³⁷ "Ama a'napitaso' huë'inasohue'," topachina, Pitro, Santiaco, Coansa, inapitaráchin pa'pi. Coanshaso' Santiaco iin. ³⁸ Cairo pëimënhuë' canconahuatona', na'a piyapi natanconpi. Chiniquën na'nëtona', ayanápi. ³⁹ Ya'contarahuatón, inapita itapon:

—¿Onpoatomata' na'nëtona', noncaroaramaso'? Co sanapia'hua chimininhue'. Huë'ësárin, itërin Quisosi.

⁴⁰ Naporinso' natanahuatona', piyapi'sari tēhuapirinhue'. Quisosorisó' inapita ocoirahuaton, pa'pin, a'shin, cara ca'tano'sanën, inapitaráchin quëparin. Sanapia'hua ya'huërinquë ya'concontarin. ⁴¹ Maimirarahuatón, inaora nananquë:

—*Tarita comi*, itërin. "Huënsëquë' apia'hua," tapon napotërin. ⁴² A'naroáchin sanapia'hua huënsërahuatón, huanirin. Nani shonca cato' pi'ipitërin ni'ton, noya iratërin. Ina ni'sahuatona', ya'ipi piyapi'sa' pa'pi pa'yanpi. "¡Ma'pitacha nitotaton, ananpitaantarin paya!" topi. ⁴³ Quisososo nipirinhue', "Ama a'napita sha'huitocösohuë'," itahuaton, "Nanon a'caco'," itërin.

6

Nasaritoquë paantarinso'

(Mateo 13.53-58; Lucas 4.16-30)

¹ Ina quëran pipirahuaton, ya'huërin'pa' paantarin. Ca'tano'sanënpitarinta' imapi. ² Chinoto tahuëri nanihuachina, niyontonpiso pëiquë a'chinarin. Na'a piyapi'sari natanahuatona', pa'yanpi. Pa'yanatona', inahua capini ninontapi:

—¡Ma'pitacha Quisoso nitotërin paya! ¿Macariso' a'chintomara? Noya noya yonquirin. Piyapi'sa' a'naroáchin anoyatërin. ¿Onporahuatoncha nani ma'sha nanitaparin nicaya?

³ Hua'huatapon quëran huarë' nohuitërehua'. ¿Co'na nontëcamayo inaso'? A'shinso' Maria

itopi. Iinpitanta' nohuitèrèhua'. Santiaco, Cosi, Cotasè, Simon, inapita itopi. Oshinpitanta' isèquè canpoarè' ya'huarín. Co Quisoso chiniquéen nanantèrinhuè'. Canpoa pochachin inanta', ta'tona', "¡Macari natèapon!" topi. ⁴Napohuachinara, Quisosori itapon:

–Ya'ipi piyapi'sari pènèntona'pi noya natanpi. Ninanonènquè ya'huèpisopitariso nipirinhuè', co noyahuè' natanpi. Quèmopinènpita, huèntonènquè ya'huèpisopita, inapitanta' co noyahuè' ni'pi, topi iráca. No'tèquèn napopi, ténin Quisoso. ⁵Co cancanèna quèran huarè' natèpihuè' ni'ton, co nanitèrinhuè' aquètè huarè' Yosè pochin nicacaso'. Caraíchín cania'piro'sa' sè'huarahuaton, anoyatèrin. ⁶“¿Onpoatoncha isopita co yanatèrinacohuè' nicaya?” ténin, yonquiapon.

Ca'tano'sanènpita a'chinacaiso marè' a'parinso'

(Mateo 10.5-15; Lucas 9.1-6)

Ina quèran ya'cariya ninanoro'saquè pa'sahuaton, piyapi'sa' a'chintarin. ⁷Naporahuaton, shonca cato' ca'tano'sanènpita pèrasahuaton, sha'huitèrin paatona' a'chinacaiso marè'. Catoya catoya a'parin. Chiniquéen nanan quètèrin sopairo'sa' a'pacaiso marè'.

⁸–Pa'patama', ama ma'sha quèpacosohuè'. Ama cosharo', pé'pèto, coriqui, inapita tèranta' quèpacosohuè'. Pitanaráchin quèpaco'. ⁹Sapatè' po'morahuatoma', a'moramasorè'quèmaráchin paco'. ¹⁰Inso pèiquèsona yacapatohuatama', ina pèiquèráchin ya'huèco'. Ina ninano quèran pipiamaquè huarè' inaquè ya'huèco'. ¹¹A'na ninanoquè ya'huèpisopita no'huitèrènhuèma': “Ama isèquè huècosohuè'.” Co yanatanainquèmahuè' itohuachinènhuèma', patoco'. Yapa'patama', pènenco': “Nani sha'huitopiranquèmahuè'. Co nohuantèramahuè' ni'quèhuarè' canpitaora tèhuènhuèmaquè nina'intarama',” itoco'. Tèhuènhachin Yosèri chiniquéen ana'intarin huachi, itèrin Quisosori.

¹²Ina quèran ca'tano'sanènpita pa'sahuatona', piyapi'sa' pènèna'piapi: “Ya'ipi co noyahuè' yonquiramasopita nianiantatoma', Yosè chachin tahuèrètantaco huachi,” itèra'piapi. ¹³Naporahuatona', na'a piyapi'sa' sopairo'sari ya'coancantèrinso inquitopi. Na'a cania'piro'santa' tomaquè pashitona', anoyatopi.

Coansha Paotista tèpapiso'

(Mateo 14.1-12; Lucas 9.7-9)

¹⁴Ya'ipi Quisoso naporinso' nahuinin. Piyapi'sa' natanahuatona', nisha nisha yonquiapi. Cariría hua'aonta' natantèrin, Irotisè itopiso'. I'huamiáchin inari sontaronènpita camaiton, Coansha Paotista atèpatèrin ni'ton, yonquiárin: “Ina quèmapiso' Coansha. I'hua chiminaponahuè', nantantarin. Napoaton nani ma'sha nanitaparin,” ténin.

¹⁵“Co inahuè'. Iniasè pènèntona'pi ipora,” topi a'naquènta'.

“Co inahuè'. Ninotona'pi iráca ya'huèrinso' nímara,” topi a'naquènta'.

¹⁶Irotisèso nipirinhuè', co nisha nisha yonquirinhuè'.

–Inaso' tèhuènhachin Coansha. Anishitèconotopirahuè', nantantarin, ténin.

¹⁷⁻¹⁹I'hua chachin Coansha nantantarin, Irotisè co noyahuè' ninin. Iin sa'in osèrètèrin. Pinipi sa'in chachin osèrètaton, manin, Irotiasa itopiso'. Napoaton Coansha chiniquéen pènènin. “Co Yosè nohuantèrinhuè' iyaparin sa'in osèrètaton macamaso',” itèrin. Napotèrinso marè' Irotiasaso' co quèyatónhuè', onpopionta yatèparin. Ina nohuanton hua'anso', sontaro'sa a'parin. Coansha macacaiso marè'. Masahuatona tashinan pèiquè po'mopi. Inapotahuatona, catinaquètapi.

²⁰Irotisèriso' Coansha noya natanin. “Nóya quèmapi inaso'. Co oshahuanhuè',” ta'ton, co nohuantèrinhuè' atèpatacaso'. Coanshari pènènpachina, nisha nisha yonquiaponahuè', noya natanin. ²¹Ina quèran hua'huatèrinso' tahuèri nanihuachina, pita ninin. Na'a piyapi'sa' amatèrin. Coisèro'sa', capitano'sa', ma'huano'sa' Cariríaquè ya'huèpisopita, inapita amatèrin. Naporo' tahuèri Irotiasa chinotèrin Coansha atèpatacaso'. ²²Coshatasoi', hua'huin ya'conahuaton, nansararin. Nanon nansarinso' ni'sahuatona', ya'ipiya quèran pa'yatopi. Hua'an mashorinta' pa'yatèrin.

–Ma'sona nohuantèranso' apia'hua, nico quèchinquèn. ²³Yoscoarè' quèchinquèn. Ma'sona tèranta' nipatanco, quètaranquèn. Pancana no'pa' hua'anèntèrahuè. Patomaquè huarè' quètaranquèn, itèrin hua'ani na'aro nontaton. ²⁴Napotápachina, a'shin paahuarin.

–¿Ma'ta' mama ma'pai? itoonin.

–“Coansha nishitèconotahuaton, motèn quètoco,” itèquè', itèrin.

²⁵Manorahuaton, hua'an ya'huèrinquè paantarin.

–Coansha motèn nohuantèrahuè. Sènanquè acorahuaton, apiramiáchin quètoco, itèrin.

²⁶Ina natanahuaton, hua'an pa'pi sètèrin. Napoaponahuè', “Ya'ipi piyapi'sa' nataninaco, Yoscoarè' itèrahuè,” ta'ton, co yanonpintèrinhuè'. ²⁷Ina quèran sontaro sha'huitahuaton, a'parin Coansha motèn macacaso marè'. Inaso pa'sahuaton, tashinan

pëiquë nishitëconotërin. ²⁸ Sënanquë motën acorahuaton, nanon quëtërin. Nanonta' a'shin quëtonin.

²⁹ Imarinsopitaso', natantahuatona huë'pi. Nonën quëparahuatona', pa'pitopi huachi.

Cosharo' ana'atërinso'

(Mateo 14.13-21; Lucas 9.10-17; Juan 6.1-14)

³⁰ Ina quëran ca'tano'sanënpita huëantarahuatona', Quisoso sha'huitipi. "Nani a'chintëra'piarai. Cania'piro'santa' anoyatërai. Noya natanpi," itiipi. ³¹ Na'a piyapi'sa' huë'sapi Quisoso nicapona'. Ina quëran paantapi. A'napita ya'huërë' huëantapi, ina quëran paantapi. Naporápi ni'ton, Quisoso ca'tano'sanënpitarë chachin co capacaiso tëranta' nanitopihuë'.

—Huëco' iyaro'sa'. Co piyapi ya'huërinquëhuë' pa'ahua'. Pi'pian chinotahua', itërin ca'tano'sanënpita. ³² Itohuachina, potiquë ya'conahuatona', pa'pi. Co piyapi ya'huërinquëhuë' pa'sapirinahuë'. ³³ Pa'pachinara, na'a piyapi'sari notëërapí. Quisoso nohuitahuatona', na'a paahuapi. Nisha nisha ninano quëran pa'pi. Ira pa'tatona', ta'arahuatona', inahua'ton canconpi. Co'huara Quisoso canshätërasohuë', canconpi. ³⁴ Na'a piyapi'sa' yamorapi. Nonshirahuaton. Nonshirosori quënanconin. "Isopitaso' ohuicaro'sa' co macari a'pairinsohuë pochin nisapi," ta'ton, nosororin. Nosoroaton, na'con a'chintaantarín. ³⁵ Nani i'huararahuasó', ca'tano'sanënpitari Quisoso huëcapairahuatona', itipi:

—Nani Maistro i'huarin. Co manta' isëquë ya'huërinhuë' ni'ton, ³⁶ piyapi'sa' a'paquë' pa'ina'. Isosha'huaya pëiro'sa' ya'huërin. Ninanoro'santa' co aquëyahuë'. Inatohua' coshoro' pa'anatona', ca'ina', itopirinahuë'.

³⁷ —Canpitari a'caco', itërin Quisosori.

—Cato pasa tahuëri sacatatë' coriqui canarëso pochin nininquë pan pa'anahuatoí, ¿a'ca'ii ti? itipi.

³⁸ —¿Onpo panta' ya'huëtërinquëma'? Paatoma', ni'conco', itërin. Pa'sahuatona', ni'conpi.

—A'natërapoya pan, catoyachin samí, inaíchin ya'huëtërincoí, itiipi.

³⁹ Itohuachinara, piyapi'sa' sha'huitërin pastoque huënsëcaiso'. ⁴⁰ A'naquën a'natërápo shonca, a'natërápo shonca, a'naquën pasa, pasa huënsëpi. ⁴¹ Ina quëran a'natërapoya pan, catoya samí, inapita ma'parin. Inápaquë në'pëtahuaton, Yosë nontërin. "Yosparinquën, Tata," itahuaton, pan së'panin. Ina quëran ca'tano'sanënpita quëtërin piyapi'sa' quëtacaiso marë'. Samí së'paninsonta' quëtëra'piapi. Inaíchin nipirinhuë', ya'ipi piyapi ananitérin. ⁴² Ya'ipi piyapi'sa' nataëquë huarë' coshatopi. ⁴³ Ina quëran pan, samí, inapita pë'sotopiso' maantapi. Shonca cato' i'më' amëntatopi. ⁴⁴ A'natërápo huaranca quëmapi'sa' naporo' coshatopi.

I aipi i'narinso'

(Mateo 14.22-27; Juan 6.16-21)

⁴⁵ Ina quëran ca'tano'sanënpita itapon: "Potiquë ya'conahuatoma', aquëtëran paco'. Apira canta' pa'sarahuë. Pitsaita'pa' pa'ahua'," itërin. Ca'tano'sanënpita nani pa'pachinara, piyapi'sa' nontarin ya'huëpi'pa' paacaiso marë'. ⁴⁶ Nani nontohuachina, inaora pa'nin a'na motopia'huayaquë Yosë nontacaso marë'. ⁴⁷ Tashihuachina, ca'tano'sanënpitaso' potiquë pa'sapirinahuë', sono' huäncoanai' tashitopi. Quisososo' inaoraíchin quëparitërin. ⁴⁸ Ca'tano'sanënpita ya'ipi tashi' maitopirinahuë'. Ihuan nacapiatona', co nanitopihuë' chiniquën pacacaiso'. Canotopi huachi. Ina ni'sahuaton, co tahuëriyatërasohuë', Quisoso pa'nin. I aipi i'narahuatón, no'pa pochin pa'tarin. Poti nani icantaponahuë', na'huëtatë pochin nisarin. ⁴⁹ I aipi pa'sarinsó' quënanahuatona', pa'yanpi. "Hua'yan' ta'tona", "ëë" top-irinahuë'. ⁵⁰ Ya'ipiya quëran ni'sahuatona', të'huatopi. Nipirinhuë', a'naroáchin Quisosori itërin:

—Co'ta ca huë'sarahuë. Ama pa'yancosohuë'. Chiniquën cantantoco', itërin.

⁵¹ Ina quëran potiquë ya'conapatërin. Ya'conpachina, ihuan sanorin huachi. Ca'tano'sanënpita pa'yanpi: "¿Onporahuatoncha nanitaparin nicaya?" topi yonquiatona'.

⁵² Nani pan ana'atërinso' nicaponaraihuë', co ina yonquipihuë'.

Quinisariti parti pa'ninso'

(Mateo 14.34-36)

⁵³ Aquëtëran canconahuatona', Quinisariti parti nonshipi. Yonsanquë poti a'sonpi. ⁵⁴ Nonshiaso chachin, a'naroáchin piyapi'sari Quisoso nohuitopi. ⁵⁵ Manorahuatona', ya'ipi ina parti pa'sahuatona', pëiro'saquë pa'pi. Na'a cania'piro'sa' pë'sara'huayaquë quëpi anoyatacaso marë'. "Pasëquë Quisoso ya'huarin," itohuachinara, inaquë quëpi. ⁵⁶ Intohuasó tëranta' Quisoso pa'pachina, inatohua' cania'piro'sa' quëparapi. Nisha nisha ninanquë pa'sarin. A'naquën pancana. A'naquën caraíchin piyapi ya'huëpirinhuë',

insèquësona pa'pachina, cachiquë cania'piro'sa' acopi. "Quëma a'moranso' huirotën tëranta' sè'huatona', noyachina'," tosapi. "Inta nipachin, sè'huaina'," topachina, sè'huapi. Insoarisona sè'huahuachina', a'naróáchin noyatopi huachi.

7

Cotio mashocoro'sa' napopiso'

(Mateo 15.1-9)

¹ Ina quëran a'naquën parisioro'sa', cotio maistro'sa', inapita Quirosarin quëran o'mapi Quisoso natanacaiso marè'. ²⁻³ Quisoso ca'tano'sanënpita coshataso', quënanquipi. A'naquën co niopoirataponaraihuë' coshatapi. Parisioro'saso' co'huara coshatatëraponahuë', pi'pian i'shaquë niopoiratopi. Ya'ipi cotioro'sa' ina pochin yonquipi. "Co inapohuatëhuahuë', oshahuanarihua'," tëcatona' napopi. Shimashonëna' inachintopiso' ni'ton, inapopi. ⁴ Mircatoquë pa'pi quëran yacoshatohuachinara, i'quë niopoiratopi. Na'a nisha nisha inachintopisopita ya'huë'topi. Minëro'sa', i'sha ta'painano'sa', hua'na yonsharo'sa', pë'sararo'sa', inapita pa'mopi. ⁵ Napoaton parisioro'sa', cotio maistro'sa' inapitari Quisoso natanpi.

—¿O'napoatonta' Maistro quëma a'chintëransopitaso', co niopoirataponaraihuë' coshatapi? Shimashonënpoa' inachintopirinahuë', inahuaso' co napopihuë', itopi.

⁶ —Co no'tëquën iyaro'sa' yonquiramahuë'. "Yosë imarai," topiramahuë', co imaramahuë'. Canpitaso' nonpintënguëma'. Iráca Yosë quiricanënguë Isaiasë no'tëquën ninoringuëma':

"Isopita piyapi'saso' nanamëna quëran noya nontopirinacohuë',
co cancanëna quëran imarinacohuë'.

⁷ Yosë pënëntërinso' a'chinarai,' topirinahuë',

inahuara yonquipiso' nia'chintapi. Napoaton topinan quëran chintotërinaco," ténin Yosë.

Iráca Isaiasë ninshitaton, naporin. ⁸ Inapochachin canpitanta' Yosë pënëninpoaso' nani-antahuatoma', piyapi'sa' a'chinpiso' natërama huachi, itërin.

⁹ Naquëranchin itantarin:

—Tehuënachin Yosë pënëntërinso' a'porama' shimashonëma' napopiso' natëcamaso marè'. ¹⁰ Ni'co'. Moisésë iráca pënëntaton, naporin: "Tatama', mamama', inapita noya natëtoma', catahuaco'. Inso tëranta pa'pina', a'shina' inapita co noyahuë yonquirapitona' no'huihuachina', tëpaco'," ténin. ¹¹ Canpitaso nipirinhuë' nisha a'chinama'. A'chinatoma', naporama': "A'naquën nanitërin pa'pina', a'shina' apiratacaso'. Ma'sha ya'huëtërinco'so' nani acorahuë Yosë quëta'huaso marè'; topatëra, co tatama', mamama' inapita quëtacaso' ya'huërinhuë'," toconama'. Napoaton tatama', mamama' inapita ma'sha pahuantohuachinara, apiratatoma', co quëtëramahuë'. ¹² "Co quëtacaso' ya'huërinhuë'," toconatoma', co catahuaramahuë'. ¹³ Ina pochin nia'chintatoma', co Yosë quiricanë natëramahuë'. Hui'nampitanta' a'chintërama' inapochachin nicacaiso marè'. Inapochachin pochin na'con nisha nisha nia'chintërama', itërin Quisosori.

O'napohuatëhuasona oshahuanëhuaso'

(Mateo 15.10-20)

¹⁴ Naquëranchin piyapi'sa' përasahuaton, a'chintantarin.

—Ya'ipinguëma' natanco no'tëquën yonquicamaso marè'. ¹⁵ Co manta' ma'sha ya'huërinhuë' nonënpoaquë ya'conahuaton, aoshahuaninpoaso'. Cancanënpoa quëran pipirinsó' tējuëchinso' aoshahuaninpoa'. [¹⁶ Huëratëhuanpatama', noya natanatomaco, yonquico', itërin.]

¹⁷ Nani a'chintohuachina, piyapi'sa' patahuaton, pëiquë ya'conconin. Ca'tano'sanënpitanta' ya'conpi. Nani ya'conpachinara: "Achin naporanso' co nitotëraihuë'. ¿Ma'ta' tapon naporan?" itopi.

¹⁸⁻¹⁹ —¿Co canpita tëranta' nitochätëramahuë' ti? Inta nipachin, a'chintanta'inquëma'. Nani ma'sha ca'nëhuaso marè' co ina marè' oshahuanëhuahuë'. Co cosharo' cancanënpoaquë ya'coninhuë'. Chi'chirinamënpoaquë ya'conin. Ina quëran inquantarè'. Napoaton ya'ipi cosharo' noya capacaso'. Coshatërehuaso marè' co oshahuanëhuahuë', itërin. ²⁰ Ina quëran itaantarin:

—Cancanëma quëran co noyahuë' yonquihuatomara, co noyahuë' ninama'. Ina marè' oshahuanama'. ²¹ Acopo' cancanëma quëran co noyahuë' yonquiramasopita pipirin. Co noyahuë' yonquihuatama', monshihuanama', ihuatërama', tëpatërama'. ²² Nitëhuananpitërama'. Pa'yatacasoráchin cancantërama'. A'napita ma'shanën noyaparama'. Co noyahuë' ninama'. Nonpinama'. Nisha nisha co noyahuë' ninamaso' co yaa'poramahuë'. Apirarama'. Pinotërama'. "Caso' co a'napita pochincohuë'. Noya noyaco," toconama'. Co

yonquinahuanhué' ninama'. ²³ Co noyahué' yonquihuatamara, ina pochin ninama'. Ina maré' oshahuanama', itèrin Quisosori.

Nisha sanapi natètèrinso'
(Mateo 15.21-28)

²⁴ Ina quèran pipirahuaton, nisha piyapi'sa' ya'huèpiquè pa'nin. Tiro, Siton, inapita ya'cariya paaton, a'na pèiquè ya'conconin. "Ama isèquè huè'nahuèso' a'napita sha'huitocosohuè'," itopirinhué', a'naroáchin ya'ipi nahuinin. ²⁵⁻²⁶ Inaquè a'na sanapi ya'huèrin. Co cotio sanapihuè'. Nisha piyapi. Siropinisia parti hua'huatèrin. Hua'huinso' parisitárin. Sopairi ya'coancantèrin ni'ton, co inaora yonquirinso' yonquirinhué'. Quisoso huè'ninso' natantahuaton, paaparin. Paaparahuaton, Quisoso nantèn pirayan isonconin.

—Hua'huahuè' Sinioro parisitárin. Sopairi ya'coancantaton, chiníquèn aparisitarin. Inquitoco, topirahuè', itiirin.

²⁷ —Ni'què' imoya. Hua'huaro'sa' a'cahuatèra, co cosharonèn osèretahuatè', ni'nira a'carèhuè'. Hua'huaro'sa'ton coshachin noya natèaquè huarè', itèrin Quisosori.

²⁸ —Naporin mini Sinioro. Napoaponahuè', hua'huaro'sa' pi'pian tèranta' atotihuachinara, ni'niraro'sarinta' capitèrin ni'ton, quiyanta' catahuaco topirahuè', itèrin.

²⁹ —¡Naporinchi paya! Ma noya natèranco ni'ton, ya'huèran'pa' paantaquè'. Nani sopai hua'huan quèran pipirin, itèrin.

³⁰ Sanapiso pèinèquè canconahuaton, hua'huin noya quèhuéánin quènanconin. Nani sopai pipirin huachi.

Nè'huèro'sa' anantètèrinso'

³¹ Quisoso Tiro quèran pipirahuaton, Sitontaquèchin na'huèrin. Ina quèran Ticaporisèquè canquirin. Inaso no'pa' Cariria sono yonsanquè ya'huèrin. ³² Inaquè a'nara apia quèpi Quisosori anoyatacao maré'. Noyá nè'huèrin. Naporahuaton, pa'pi icotè' ninin. "Iso quèmaqè sè'huaquè' noyachin topiraihuè'," itopi. ³³ Napotohuachinara, apiaráchin amashamiachin quèparin. Quèparahuaton, imirin quèran icarahuèratèrin. Ina quèran niipiimiratahuaton, nènèrain sè'huatèrin. ³⁴ Inápaquè nè'pètahuaton, sètèrin quèran panca nii o'huarin. Ina quèran Yosè nontahuaton: "¡lpata!" itèrin. "¡Nè'huèranso' iniquiquè!" tapon napatèrin.

³⁵ Naporo' nè'huèrinso' inquirin huachi. Nènèrionta' noyatahuaton, noya nonin huachi. ³⁶ Quisosori piyapi'sa' pènènin: "Ama a'napita sha'huitocosohuè'," itèrin. Itopirinhué', piyapi'saso' pa'sahuatona', sha'huirapiapi. Na'con na'con pènènpirinhué', aquè aquètè huarè' sha'huirapiapi. ³⁷ "¡Ma'pitacha Quisoso nitotèrin paya! Nè'huèro'sa' anoyatohuachina, noya natantopi huachi. Co nonpirinahuènta', a'naroáchin anoyatèrin ni'ton, noya nonsapí. ¡Ya'lipichi noya ninin paya!" topi.

8

Cosharo' ana'atantarinsó'
(Mateo 15.32-39)

¹ Naporo' tahuèri'sa' na'a piyapi'sa' niyontoantapi. Capa coshoro' nipachina, Quisosori ca'tano'sanènpita pèrarin. Huè'pachinara, itèrin:

² —Piyapi'sa' nosororahuè. Nani cara tahuèri natanarinaco ni'ton, co huachi manta' coshoro' ya'huètòpihuè'. ³ A'naquèn áquè quèran huè'pi ni'ton, co topinan yaa'parahuè' tanari canahuachina', itèrin.

⁴ —Capa pèiro'sa' isèquè. Notohuaro' piyapi'sa' ya'huapi. ¿Onpotahuatècha isonapo' piyapi a'carè paya? itopi ca'tano'sanènpitari.

⁵ Napotohuachinara, Quisosori natanin:

—¿Onpo panta' ya'huètèrinquèma'? itohuachina:

—Canchisèyachin ya'huètèrincoi, itopi.

⁶ Ina quèran piyapi'sa' sha'huitèrin no'paquè huènsècaiso'. Nani huènsèhuachinara, pan ma'patèrin. "Yosparinquèn, Tata," itahuaton, pan sè'panin huachi. Sè'panahuaton, ca'tano'sanènpita quètèrin piyapi'sa' quètacaiso maré'. Ya'ipi piyapi'sa' quètèra'piapi.

⁷ Caraíchín saminta' ya'huètòpi. Ina marènta' "Yosparinquèn Tata," itahuaton, ca'tano'sanènpita sha'huitèrin piyapi'sa' quètacaiso'. ⁸ Nani quètòhuachinara, natèaquè huarè' coshatopi. Pè'sotopisona' masahuatona', canchisè i'mè' amèntatopi. ⁹ Catapini huaranca piyapi'sa' pochin coshatopi. Nani coshatòhuachinara, piyapi'sa' nontèrin pacacaiso maré'.

¹⁰ Nani nontòhuachina, potiquè ya'conin. Ca'tano'sanènpitarè' pa'sahuatona', Tarmanota parti chinpiconpi.

Sacai' nininso' nicacaso' nohuantopiso'
(Mateo 16.1-4; Lucas 12.54-56)

¹¹ Inaquè parisioro'sa' huè'sahuatona', Quisoso nontipi atèhuècaiso marè. "Yosè a'paimahuachinquèn, sacai' nininso' niquè' quiyanta' nicateinquèn natèinquèn," itopirinahuè'. ¹² Chiniquèn sètaton, itapon:

—¿Ma'marèta' yani'nama'? "Sacai' nininso' niquè' ni'inquèn," itopiramacohuè', co Yosè nohuantèrinhuè' a'nota'huanquèmaso', itèrin.

¹³ Ina quèran potiquè ya'coantarahuaton, aquètèran paantarin.

Parisioro'sa' yanonpinpiso'

(Mateo 16.5-12)

¹⁴ Pèntonpirinahuè', ca'tano'sanènpita naniantopi cosharo' quèpacaiso'. A'naích pan potiquè ya'huètopy. ¹⁵ Quisosorisso nipirinhuè' pènènarin:

—Ni'cona iyaro'sa'. Pan ahuèpocatèrinso pochin parisioro'sa' ya'huètopy. Irotisè imapisopitanta' ya'huètopy. Ama iyaro'sa' ina nohuantocosohe', itèrin.

¹⁶ Natanahuatona', ca'tano'sanènpita capini ninontapi. "Capa pan. Co ya'huètèrinpoahuè'. Napoaton naponontèrinpoa'," nitopy.

¹⁷ Ninontopiso' nitotaton, Quisosori itapon:

—¿Onpoatonta "capa pan," toconama? ¿A'chintápiranquèmahuè', co ipora huanta' yonquiyátèramahuè' ti? ¿Co natantochináchinhuè' cancantèrama' nica? ¹⁸ Noya natanapomarahuè', ¿onpoatomata' co yonquiramahuè'? Nicapomarahuè', ¿onpoatomata co natètèramahuè'? ¹⁹ Thua chachin a'natèrapoích pan nipirinhuè', a'natèrapo huaranca piyapi'sa' ananitàrahue. ¿Onpo i'mèta' naporo' pè'sotopiso' amèntatèrama'? itèrin.

—Shonca cato' i'mè', itopy.

²⁰ —Panso' canchisèích nipirinhuè', catapini huaranca piyapi ananitàhuato, ¿onpo i'mèta' pè'sotopiso'? itaantarin.

—Canchisè i'mè', itopy.

²¹ —Napoaton co pan yonquiato, pènènananquèmaso', ¿Co nitochátèramahuè' ti? itèrin Quisosori.

Somaraya anoyatèrinso'

²² Ina quèran Pitsaitaquè chinpiconpi. Inaquè somaraya nininso' Quisosoquè quèpi. "Sè'huaquè' Sinioro noyachin," itopy. ²³ Itohuachinara, maimirarahuatón, ninano apiran quèparin. Iroiquè pashirayatèrin. Nani sé'huarayarahuaton:

—¿Ma'ta' iyasha quènanan? itèrin.

²⁴ —Piyapi ni'pirahuè', co a'ninquèchin ni'nahuè'. Pa'sapirinahuè', nararo'sa pochin ni'nahuè', itèrin.

²⁵ Naquèranchin sè'huarayantahuachina, noya ni'tèrin. Nani noyatèrin ni'ton, ya'ipi a'ninquèchin quènanan huachi.

²⁶ —Ya'huèran'pa' iyasha no'tèèquè'. Ama ninanoquè paquèsohuè', itèrin Quisosori.

Pitro natètèrinso'

(Mateo 16.13-20; Lucas 9.18-21)

²⁷ Ina quèran Quisoso paantarahuaton, Sisaria Pinipi parti pa'sarin nisha nisha nianoquè a'chinacaso marè'. Papon pochin, ca'tano'sanènpita itapon:

—Nani ma'sha nanitaparahuè' ni'to, ¿in pochinta piyapi'sa' cantantiarinaco? itèrin.

²⁸ —Nisha nisha yonquirapirinèinquèn. "Coansha Paotistaco' nantiantarinso' ni'ton, naporin," topi a'naquèn. "Co inahuè'. Iniaséco' nantiantarama," topi a'naquèonta'. "Ninotona'pi íraca chimpipirinhuè', nantiantarinso' nimara," topi a'napitanta', itopy.

²⁹ —Canpitaso nipirinhuè', ¿ma'ta' yonquirama'? itèrin.

—Quèmaso' Cristo, Yosè chachin a'paimarinquèn, itèrin Pitrori.

³⁰ —Ama ina a'napita sha'huitocosohe', itèrin Quisosori.

Chiminacaso' ninorinso'

(Mateo 16.21-28; Lucas 9.22-27)

³¹ Naporo quèra huarè' chiminacaso' ninoton, ca'tano'sanènpita sha'huitèrin.

—Yosè quèran quèmapico niporahuè', na'con parisita'huaso' ya'huèrin. Cotio ansiano'sa', corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa', inapita co huachi nohuantarinacohuè'. Tèpararinaco. Chiminaporahuè', cara tahuèri quèran nantiantarahuè', itèrin Quisosori. ³² No'tèquèn sha'huitochinarin. Ina natanahuaton, Pitrori amashamiachin quèparahuaton:

—¿Ama, Sinioro, napoquèsohuè'! itèrin. ³³ Quisososso nipirinhuè' tahuèrèrahuatón, ya'ipi ca'tano'sanènpita ni'sarin.

—¿Ta'tèquè' iyasha! Sopai nohuanton, napotèranco. Co Yosè pochin yonquiranhuè'. Piyapinquèn ni'ton, quèmaora nohuantèransoachin yonquiran, itèrin.

³⁴ Na'a piyapi'sa' ya'cariya huaniapi.

—Amashamiachin huëco' iyaro'sa', a'chinchinquëma', itohuachina, huë'pi natanacaiso marë'. Ca'tano'sanënpitanta' natanapi.

—Yaimapatamaco, canpitaora nohuantëramaso' naniantoco'. Yosë nohuantërsoráchin imaco huachi. Corosëquë chiniquën parisitërë'. Inapochachin canpitanta' parisitapomarahuë', imamiatoco. ³⁵ Noya nampicamasoráchin yonquihuatama', topinan quëran nanpiarama'. A'na tahuëri chiminpatama', parisitomiatarama'. Nipirinhuë', casáchin yonquihuatamaco, noya nanan a'chinamaso marë' parisitapomarahuë', co topinan quëran nanpiaramahuë'. Yosë'pa' nanpimiatarama huachi. ³⁶ Ya'ipi ma'sha isoro'paquë canapiramahuë', co hua'yanëma' cha'ëpachinhuë', topinan quëran napoarama'. ³⁷ ¡Onponta' pahuëretapiramahuë', co huachi hua'yanëma' nanitarinhuë' cha'ëcaso'! ³⁸ Ipora tahuëri'sa' ya'huëpisopita co noyahuë' nipi. Nitëhuananpitopisopita pochin cancantopi. Tapayatomaco a'pohuatamaco, a'na tahuëri carimanta' tapayatënuëma', a'poaranquëma'. Nanamëhuë a'pohuatama', carimanta' o'mantahuato, a'poaranquëma'. Yosë quëran quëmápicó ni'to, a'na tahuëri o'mantararahuë'. Tatahuë pochin huënaratahuato, noya anquëniro'sapitaro'co o'mantararahuë, itërin.

9

¹ Ina quëran itaantarín:

—Tëhuëenchachin iyaro'sa' Yosë isoro'pa' hua'anëntapon. Chiniquën nanantaton hua'anëntapon, ni'sarama'. A'naquëma' co'huara chimiyantërasënuëmahuë', ni'sarama', itërin.

Quisoso nisha pochín ya'norínso'
(Mateo 17.1-13; Lucas 9.28-36)

² Saota tahuëri quëran Quisoso motopiquë pa'nin. Pitro, Santiago, Coansha, inapitaráchin quëparin. Inapita nicasoi', nisha pochín ya'norín. ³ A'morínso' huënaráchin huënaráchin ninin. Co inso tëranta' nanitërinhuë' pë'sainaton, ina pochín huíríchin acocaso'. Huiri huíríchin inaso'. ⁴ A'nanaya Iniasë, Moisésë, inapita quënanpi. Iráca ayapirinahuë', Yosë nohuanton ya'noantapi. Quisosorë' ninontapi. ⁵⁻⁶ Ina ni'sahuatona', Pitro, Santiago, Coansha, cara chachin pa'yanpi. Na'con pa'yanaton, Pitrori itapon:

—¡Ma noyacha Maistro isëquë huë'nëhua paya! Cara imënamëa'huaya nii, topirahuë', a'nara' quëma marë', a'nanta' Moisésë marë', a'nanta' Iniasë marë', itërin. Napoaponahuë', co yonquiatonhuë' naporin.

⁷ Naporo' chitorori imotërin. Chitoro' huáncana quëran Yosëri sha'huitërinso' natanpi. "Isoso' ca hui'nahuë, na'con nosororahuëso'. Ina natanco," itërin. ⁸ Napotaso chachin ca'tano'sanënpitari ni'sapirinahuë', co a'napitaso' quënanpihuë'. Quisosoráchin quënanpi.

⁹ Motopi quëran nohuaramapona pochín, Quisosori itërin: "Achin ni'namaso' ama insonta' sha'huitocoso'huë'. Yosë quëran quëmápicó ni'to, a'na tahuëri nanpiantarahuë. Naporo' huarë' a'napita sha'huítoco'," itërin. ¹⁰ Napoaton co insonta' sha'huitopihuë'. Inahua capini ninontapi. "¿Onporahuatonta' nanpiantaponso'?" nitopi. ¹¹ Achin Iniasë quënanpi ni'ton, inanta' yonquiapi.

—Pi'pian Sinioro yanatanainquën. Cotio maistro'sa' Yosë quiricanën a'chinpachinara, napopi: "Co'huara Cristo o'mayatëraso'huë', Iniasë'ton huëantarin," topi. ¿Onpoatonta' napopi? itopi.

¹²⁻¹³ —No'tëquën napopi. "Yosë nanamën ayonquiantacaso marë' huëantapon," tënín pënëntona'pi. Naporínso chachin. Nani mini huëantapirinhuë', co nohuitopihuë'. Co yanatanatanahuë', inahuara yonquinëna quëran no'huipi. Yosë quiricanënuë' naporínso chachin nitopi. Canta' Yosë quëran quëmápicó niporahuë', inapochachin no'huarinaco. Aparisitarinaco. Yosë quiricanënuë' iráca ninorín ni'ton, parisita'huaso' ya'huërin, itërin Quisosori.

Hua'huasha hua'yantërinso'
(Mateo 17.14-21; Lucas 9.37-43)

¹⁴ Ina quëran motopi quëran nohuaraimarahuatona', a'napita ca'tano'sanënpita quënanquimantapi. Cotio maistro'sarë' chiniquën ninontapi. Na'a piyapi'sa' yamorapi ni'quimapi. ¹⁵ Quisoso quënanahuatona' ya'ipiya quëran ta'arë'nachin nacapi. Pa'yatona: "Thuata Maistro," itoonpi.

¹⁶ Ina quëran Quisosori natanín:

—¿Ma'ta' ninontapiramahuë'? itërin. ¹⁷ A'na quëmápiri itapon:

—Hui'nahuë Maistro quënanhuë, anoyatoco topirahuë'. Sopairi ya'coancantërin ni'ton, co huachi nanitërinhuë' nonacaso'. ¹⁸ Insëquësona sopairi mapachina, no'paquë nitë'yatahuaton, sa'po sa'po niconin. Ninaquërarahuaton, pacororárin. Ca'tano'sanënpita natanpirahuë' inquitacaiso marë', co nanitopihuë', itërin.

¹⁹ —¡Ma'huantacha ninama paya! Canpitaso' co Yosë natëramahuë'. Co natantochináchinhuë' cancantërama'. Nani hua'qui' a'chintopiranquëmahuë', çonporo huarëta' yanatëramaco? Hua'huasha quëshico, itërin Quisosori.

²⁰ Napohuachina, quëshipi. Quisoso quënanahuaton, sopai no'huitaton, hua'huasha ahua'yantërin. No'paquë atatahuaton, asocoro asocorotarin. Sa'po sa'po niconin.

²¹ —¿Onporo quëran huarëta' hui'nán naporin? itërin.
—Hua'huatapon quëra huarë' naporin. ²² Na'aro' pënquë sopairi të'yatërin. I'quënta' të'yaitërin tëpacaso marë'. Nosorocoi, Siniro. Nanitohuaton, anoyatëquë', itërin.

²³ —“Nanitohuaton,” çitëranco ti? Yosë natëhuatëra, ya'ipiya nanitaparë', itërin Quisosori.

²⁴ —Tëhuëenchachin Siniro natëpiranquënhuë'. ¡Catahuaco noya noya natëinquën! itaantarín pa'pini.

²⁵ Na'a piyapi'sa' niyontonquirapi ni'sahuaton, a'naroáchin sopai itapon:

—Quëmaso' sopainquën. Piyapi ya'coancantohuatana, anë'huëran. Napoaton carinquën napotaranquën. Iso hua'huasha quëran pipirahuaton, ama huachi onporonta' ya'coancantantaquësuhuë', itërin.

²⁶ Napotohuachina, Sopai chiniquën “yai” tahuaton, hua'huasha ahua'yantaantarín. Inapotahuaton, chimipi pochín patërin. Napoaton: “Nani chiminin,” topirínahuë', ²⁷ Quisosori maimirarahuaton, opatohuachina, huanirín huachi.

²⁸ Ina quëran Quisososo' ca'tano'sanënpitarëachin pëiquë ya'conconpi.

—¿Onpoatonta' Maistro quiyarisos' co nanitëraihuë' inquitahuaiso'? itopi.

²⁹ —Isanpi sopaiso', sacai' inquitacasos'. Chiniquën Yosë nontaquë huarë', inquitëre', itërin Quisosori.

Chiminacaso' ninoantarínso'

(Mateo 17.22-23; Lucas 9.43-45)

³⁰ Ina quëran paantarahuatona', Cariria parti pa'sapi. “Ama huë'nahuëso' piyapi'sa sha'huitocosohuë'!” ténin Quisososo. ³¹ Ina quëran ca'tano'sanënpita a'chintaton, napotërin:

—Yosë quëran quëmapico nipirahuë', piyapi'sa' masarinaco. Sha'huirapihuachinco, masarinaco. Mapachinaco, tëpararinaco. Chiminaparahuë', cara tahuëri quëran nãpianarahuë', itërin. ³² Natanaponarahuë', co natëtaçaiso' nanitopihuë'. “¿Onpoatonta' ina pochín nontërinpoa'?” topi yonquinëna quëran. Naporahuaton të'huatatoná', co nohuantopihuë' natanacaíso'.

Chini chiniquën nanantërinso'

(Mateo 18.1-5; Lucas 9.46-48)

³³ Ina quëran Capinaomocuë canconpi. Pëiquë ya'conpachinara, ca'tano'sanënpita itapon:

—¿Ma'ta' iraquë huëcapoma pochín ninontëriarama'? itohuachina, ³⁴ co manta' topihuë'. “¿Inquënpocha ipora chini chiniquën nanantarihua nicaya?” nitopi ni'ton, co yasha'huítopi huë'.

—Huëco' iyaro'sa' shonca catonquëma chachín natanquico pënëinquëma'. Inquëmasona' chini chiniquën nanantamaso' nohuantohuatama', topinán piyapi pochín cancantatoma', ya'ipi piyapi'sa' catahuaco', itërin.

³⁶ Ina quëran hua'huasha maimirarahuaton, huancánachín ahuanirín. Ina iporahuaton, ca'tano'sanënpita itapon:

³⁷ —Ca imaramaco ni'ton, hua'huasha tëranta' nosorohuatama', nosoroaramaco canta'. Nosorohuatamaco, co casáchin nosoroaramacohuë'. Yosënta' nosoroarama'. Inaso' isoro'paquë a'paimarinco, itërin.

Yosëri acanarinso'

(Mateo 10.42; Lucas 9.49-50)

³⁸ A'na tahuëri Coanshari itapon:

—A'na quëmapí, Maistro, ni'nai. “Quisososo nanan quëtërinco,” ta'ton, sopairo'sa' a'pararin. Inaso nipirínhuë', co quiya pochín imarínquënhuë' ni'ton, co nohuantëraihuë'. “Ama inapotëquësuhuë'!” itërai, ténin.

³⁹ —Tananpitoco' iyaro'sa'. “Quisososo nanan quëtërinco,” ta'ton piyapi anoyatohuachina, inaso' noya. Co sha'huirapiincosos' nanitaponhuë'. ⁴⁰ Insosona co inimicotohuachinpoahuë', catahuarinpoa'. ⁴¹ Caso Cristoco. Imaramacosos marë' piyapi catahuahuachinquëma', Yosë nitotërin. I'sha tëranta' o'shitohuachinëinquëma', ina marë' a'na tahuëri acanaarin. Tëhuëenchachín noya i'huëretarin, itërin Quisosori.

Anishacancantërinso'

(Mateo 18.6-9; Lucas 17.1-2)

⁴² Ina quëran itaantarín: “Hua’huasha natërinco’so’ anishacancantohuatama’, Yosë chiniquëñ ana’intarínquëma’. A’naquëonta’ imasapirinacohuë’, co chiniquëñ cancanchatërapihuë’. Inapitanta’ anishacancantohuatama’, Yosë ana’intarínquëma’. Co’huara inapita anishacancanchatërapomahuë’, pancara’piquë a’sonconotahuatëñquëma’, marëquë të’yaitërinëñquëma’ naporini, noya noya niitomahuë’. Piyapi anishacancantacaso’, pa’pi co noyahuë’ tënahuë’. ⁴³⁻⁴⁴ Ma’sona tëranta’ iyaro’sa’ anishacancantohuachínquëma’, a’poco’. Iso pochín yonquico’. A’na imirama quëran co noyahuë’ nipatama’, oshahuanama’. Ninishitëmiratërama’ naporini, tantoimiraya nipomarahuë’, Yosë’pa’ pa’itomahuë’. Cato imirarë’quëma chachín parisitopiquë pa’patamaso’, pa’pi co noyahuë’ nisarama’. Inaquëso’ pën co onporonta’ tacopiarínhuë’. ⁴⁵⁻⁴⁶ Nantëma’ ya’huëtërinquëma’ iratacaso marë’. Nipirínhuë’, ma’sona marë tëranta’ co noyahuë’ yonquiatoma’, iratohuatama’, na’con oshahuanama’. Ninishitërantëtërama’ naporini, noya noya niitonhuë’. Tantorantë’ nipomarahuë’, Yosë’pa’ pa’itomahuë’. Catorantë’quëma chachín parisitopiquë pa’patamaso’, pa’pi co noyahuë’ niitonhuë’. ⁴⁷ Ya’piramanta’ ya’huëtërinquëma’ noya ni’tacaso marë’. Nipirínhuë’, ya’pirama quëran quënanatoma’ co noyahuë’ yonquihuatama’, oshahuanarama’. Ya’pirama’ ocoirama’ naporini, a’na quëran somaraya nipomarahuë’, Yosë hua’anëntërinquë pa’itomahuë’. Cato quëran chachín ni’tapomarahuë’, parisitopiquë të’yatohuachínquëma’, pa’pi co noyahuë’ nisarama’. Ma’sona tëranta’ anishacancantohuachínquëma’, a’naroáchin naniantoco’ ama parisitopiquë paacamaso marëhuë’. ⁴⁸ Inaquë chiniquëñ parisitápoma’. Co shonaro’sa tëranta’ chiminaponhuë’. Pën co onporonta’ tacopirarínhuë’.

⁴⁹ Pëñquë ahuiquitë’ëso pochín Yosëri ya’ipi piyapi’sa’ tëninarín noya noya cancantacaiso marë’. ⁵⁰ Yamora noya acashicaso’ niponahuë’, chiminpachina co huachi noyatërinhuë’. Canpitaso’ nipirínhuë’, yamora cosharo’ noya acashirínso pochín nico’. Noya nini’toma’, ya’huëco’,” itërin.

10

Sa’ahuano’sa’ pënëñinso’

(Mateo 19.1-12; Lucas 16.18)

¹ Capinaomo quëran pipirahuaton, Cotia parti paantarín. Naporahuaton, Cortanii’ aquëtëran pa’nín. Inaquë naquëranchin na’a piyapi’sari huëcapaipi. Quisosori a’chintantarín. Nani tahuëri huë’pachinara, noya a’chintarin. ² Parisioro’santa’ Quisoso ya’carirahuatona’, atëhuëcaiso marë’ natanquipi:

—¿Noya ipora sa’anpo’ të’yatacaso’ ti? itiipi.

³—¿Ma’ta’ iráca Moisésë pënëntërin? itërin Quisosori.

⁴—‘Sa’anpo’ yatë’yatohuatëra, coisëquë aninshitëre’: ‘Nani sa’ahuë të’yatarahuë’, ta’caso’ aninshitëre’. Ina quëran noya të’yatacaso huachi,” ténin Moisésë, itopi.

⁵—Co të’yatacaso’ pënëñinquëmahuë’. Canpitaso’ co natantochináchinhuë’ cancantërama’ ni’ton. Moisésë napopëñinquëma’. ⁶ Napoaponahuë’ ya’nan piyapi nicapan, cato’ piyapiíchín Yosëri nínin. A’na quëmapi, a’na sanapi, inaíchín nínin. ⁷ Napoaton quëmapi sa’apachín, pa’pín, a’shín, inapita patahuaton, sa’inë’ nichinpitacaso’ ya’huërin.

⁸ Cato’ piyapi nipirínhuë’, a’naíchín pochín nipi. Catoya’pi nipirínhuë’, a’naíchín pochín Yosëri ni’nín. ⁹ Nani Yosëri asë’quërin ni’quëhuarë’, co onporonta’ sa’ama’ të’yatamaso’ ya’huërinhuë’, itërin Quisosori.

¹⁰ Nani pëiquë ya’conpachina, naquëranchin ca’tano’sanëñpitari itapona’:

—Achin naporanso’ a’chintantaco’ nitochii, itopi.

¹¹—Sa’ama’ të’yatatoma’, a’na sanapi mapatama’, inaso’ co sa’ama chachínhuë’ ni’ton, monshitëramaso pochín Yosëri ni’nín. Ina marë’ oshahuanarama’. ¹² Inapochachín sanapi’santa’, so’in ta’ananpirahuaton, a’na quëmapi so’yatohuachín, inaso’ co so’inhuë’. Monshín pochín Yosëri ni’sarin. Ina marë’ oshahuanarin, itërin.

Hua’huaro’sa’ marë’ Yosë nontërinso’

(Mateo 19.13-15; Lucas 18.15-17)

¹³ Ina quëran hua’huaro’sa’ quëpi Quisosori së’huamotocaso marë’. Inapotahuaton, inapita marë’ Yosë nontërin. Hua’huaro’sa’ quëpisopita ca’tano’sanëñpitari yaa’papurinahuë’. ¹⁴ Ina ni’sahuaton, Quisosori co noyahuë’ ni’nín.

—Tananpitoco’ iyaro’sa’ hua’huaro’santa’ huë’ina’. Ama a’pacosohuë’. Hua’huaro’sa pochín cancantopisopita Yosë hua’anëntërinquë ya’conapi. ¹⁵ Tëhuënchachín carínquëma’ itaranquëma’, hua’huaro’sa’ a’naroáchin yaimarinaco. Co’so’ inapita pochín cancantohuatamahue’, co onporonta’ Yosë hua’anëntërinquë ya’conaramahuë’, itërin.

¹⁶ Ina quëran hua’huaro’sa’ iporin. Së’huamotorahuaton, inapita marë’ Yosë nontërin noya ya’huëcaiso marë’.

*Ma'huan yaimarinso'**(Mateo 19.16-30; Lucas 18.18-30)*

¹⁷ Ina quèran Quisosos yapaantarapirihuè'. A'nara quèmapì ta'aquìrahuatón, isonquirin. —Quèmaso' Maistro noyanquèn. ¿Ma'ta' caso' onpo'i nanpimiata'huaso marè'? Sha'huitoco canta' noya nii, itiin. ¹⁸ —¿Ma'marèta' "Quèmaso' noyanquèn" itèranco? Yoséichin noyaso'. ¹⁹ Iráca pènèntèrinso' nani nitotèran. "Ama piyapi tèpacosohuè'. Ama nitèhuananpitocosohuè'. Ama ihuatocosohuè'. Ama ninonpinapicosohuè'. Ama nonpinicosohuè'. Tatama' natèco'. Mamamanta' natèco'," tènin Yosè pènèntatón, itèrin Quisosori.

²⁰ —Co manta' Maistro onporahuè'. Hua'huatapo quèran huarè' ya'ipi inapita natèrahuè, itèrin.

²¹ Ina natanahuatón, nirayarin. "Tèhuèenchachin noya yonquirin," ta'ton nosororin.

—Isonta' iyasha Yosè nohuantèrin ta'a. Paquè'. Ya'ipi ma'shanènpita pa'anahuatón, coriquì canaranso' sa'ahuaro'sa' quètèquè'. Ina quèran huèquè' imaco huachi. Inapohuatan, a'na tahuèri Yosè'pa' canamiataran, itèrin.

²² Ina natanahuatón, co huachi noyahuè' cancantèrin. "Hua'huayatèrahuè' ma'sha ya'huètèrinco," ta'ton sètèrin. Sètaton, pa'nin huachi.

²³ Ina quèran Quisosori ca'tano'sanènpita ni'sahuatón, itapon:

—Pa'pi sacai ma'huanos'sa' Yosè hua'anèntèrinquè ya'conacaiso', itèrin.

²⁴ Ina natanahuatóna': "¡Ma'pitacha naporin paya!" nitopi ca'tano'sanènpita.

—Tèhuèenchachin iyaro'sa' ma'sharáchin yonquihuatèra, sacai' Yosè hua'anèntèrinquè ya'conacaso'. ²⁵ Ni'co'. Nahuan huèratèn pi'pira'huaya naninèn ya'huètèrin. Camiyoso panca masho ni'ton, co pi'pisha tèranta' nanitèrinhuè' inaquè ya'conacaso'. Ina quèran saca sacai' ma'huanos'saso' Yosè hua'anèntèrinquè ya'conacaiso', itantarin.

²⁶ Ina natanahuatóna', pa'yanpi:

—Napoahuarè', ¿incha nica cha'èrè'poya? nitopi. ²⁷ Ya'ipiya notèèrahuatón, Quisosori itapon:

—Co insonta' inaora nanitèrinhuè' cha'ècaso'. Yoséichin nanitèrin anoyacancantín-quèmaso'. Ya'ipiya nanitaparin, itèrin.

²⁸ —Ni'què' Maistro. Quiyaso' nani ya'ipi ma'shanèhuèi huèshirahuatò, imarainquèn, itèrin Pitrori.

²⁹ —Tèhuèenchachin iyaro'sa' imamacoso marè' nani ma'sha patohuatama', na'con na'con Yosè catahuarinquèma', tènahuè. A'naquèma' mini nanamèhuè a'chinacamaso marè' co huachi ya'huèmiataramahuè'. A'naquèma' pèinèma', iyaparima', oshiparima', tatama', mama', hui'nama', no'panèma', inapita patèrama'. ³⁰ Ca imamacoso marè' napohuatama', Yosè na'con na'con quètantarinquèma'. Isoro'paquè chachin pasaro' aquètè pochin pèiro'sa', iyaro'sa', oshiro'sa', mamaro'sa', hua'huaro'sa', no'paro'sa' inapita quètèrinquèma'. Noya cancantarama'. Napoaponahuè', aparisitarinèinquèma' anta'. A'na tahuèriso huachi Yosè'pa' nanpimiatarama'. ³¹ A'naquèn ipora chiniquèn nanantopirihuè', a'na tahuèri topinan piyapi pochin nisapi. A'naquènso nipurinhuè', ipora topinan piyapi pochin nicaponahuè', a'na tahuèri chiniquèn nanantapi, itèrin Quisosori.

*Chiminacaso' sha'huiantarinso'**(Mateo 20.17-19; Lucas 18.31-34)*

³² Ina quèran ira pa'tahuatóna', Quirosarin'pa' paantarapi ni'ton, ca'tano'sanènpita pa'yanpi. Imapisopitanta' tè'huatopi. Quisososo nipirihuè', quèchitèrarin. Naquèranchin ca'tano'sanènpita amashamiachin quèparahuatón, ma'sona onpocaso' sha'huitaantarín. ³³ "Noya iyaro'sa' natanco". Iporaso' Quirosarin'pa' pa'sarèhua'. Inatohua' nani ma'sha onpotarinaco. Yosè quèran quèmapico nipirahuè', inaquè sha'huirapirarinaco. Certo hua'ano'sa', cotio maistro'sa', inapita masahuatonaco, "Tèpacaso' ya'huèrin," tosapi. Ina tosahuatóna', nisha piyapi'saquè yo'coaninaco tèpainacoso marè'. ³⁴ Inapita tèhuarahuatonaco, ipitarinaco. Chiniquèn huìhuirarinaco, pè'shararinaco. Ina quèran tèpararinaco. Chiminaporahuè', cara tahuèri quèran nanpiantarahuè," itantarin.

*Santiago, Coansha, inapita nohuantopiso'**(Mateo 20.20-28)*

³⁵ Ina quèran Santiago, Coansha, inapita Quisoso huècapaipi. Sipitio huì'ninpita inahuaso'.

—Pi'pian Maistro natainquèn, topirahuè', itopi.

³⁶ —¿Ma'ta' iyaro'sa' nohuantèrama'? itèrin.

³⁷ —A'na tahuèri noya noya hua'anèntaran. Hua'an ya'conpatan, chiniquèn nanan quètocoi. A'naso' quèma inchinan quèran ahuènsèquè', a'nanta' ahuènan quèran ahuènsèquè', topirahuè', itopi.

³⁸ —Canpitaso' co no'téquèn yonquiátèraramahuè'. Co ya'ipi nitochátèraramahuè'. Chiniquèn iyaro'sa' parisitarahuè. Main o'orèso pochin pa'pi parisitarahuè. I'què ya'coitèrèso pochin aparisitarinaco. Canpitanta' aparisitohuachinènguèma', ¿ahuantapoma' ti? itèrin.

³⁹ —Ahuantarai, itopi cato chachin.

—¡Naporinchi paya! Ca pochin mini canpitanta' main o'orèso pochin parisitarama'. I'què ya'coitèrèso pochin parisitarama'. ⁴⁰ Napoaponahuè', co caso' nanitèrahuè' chiniquèn nanan quèta'huanquèmaso'. Tata Yoséichin nanitèrinso'. Inari nohuantèrinsopita inchinèhuè quèran ahuènsèarin. Nani inapita marè' taparin huachi, itèrin.

⁴¹ Chiniquèn nanan nohuantopiso' natanahuatona', a'napitariso' no'huipi. ⁴² Quisososo nipirinhue', ya'ipi ca'tano'sanènpita pèrasahuaton, pènenin.

—Co Yosè imapisopitahuè' chiniquèn nanantacaiso' pa'yatopi. Hua'an ya'conpachinara, chiniquèn nanantatona', yacamaitopi. Piyapinènpitanta' aparisitopi. ⁴³ Canpitaso nipirinhue', ama inapita pochin cancantocosohue'. Yosè hua'anèntèrinquè ya'conpatèra, co chiniquèn nanantacaiso' nohuantèrèhuè'. Noya noya yanipatama', ya'ipi piyapi'sa' catahuaco'. ⁴⁴ Topinan piyapi pochin cancantoco'. Catahuacasoáchin yonquihuatama', Yosè noya nicanènguèma', chiniquèn nanan quètarinquèma'. ⁴⁵ Canta' Yosè quèran quèmapico niporahuè', co a'napita camaica'huaso marè' o'marahuè'. Piyapi'sa' catahuaca'huaso marè' o'marahuè. Chiminarahuè na'a piyapi'sa' nicha'èca'huaso marè', itèrin Quisosori.

Somaraya anoyatèrinso'

(Mateo 20.29-34; Lucas 18.35-43)

⁴⁶ Ina quèran paantarahuatona', Quiricoquè canconpi. Ca'tano'sanènpitarè chachin pipihuachinara, na'a piyapi'sarinta' imasapi. Naporo' a'na somaraya ira yonsanquè huènsèarin quènanconpi. Timio hui'nin ni'ton, Partimio itopi. Somaraya ni'ton, nani tahuèri coriqui topinan ma'patárin. ⁴⁷ “Quisosos Nasaritoquè ya'huèrinso' huè'sarin,” topi, natantèrin. Ina natantaton:

—¡Nosoroco Sinioro! Quèmaso' Tapico' shinquèn ni'ton, nosoroco canta', itèrin chiniquèn nontan.

⁴⁸ A'napitari natanahuatona', no'huipi.

—Ta'tèquè', itopirinhue', aquè aquètè chachin chiniquèn nontantarin.

—¡Nosoroco canta! Quèmaso' Tapico' shinquèn ni'ton, onpopionta' nosoroco, itantarin.

⁴⁹ Quisososo' natanahuaton, chiniconin:

—Sha'huitoco' huè'in, itèrin. Napotohuachina, sha'huitopi.

—Noya cancantèquè' iyasha. Nani pèrarinquèn ni'ton, Quisosos nontiiquè', itopi.

⁵⁰ A'morinso' tè'yatahuaton, a'naroáchin Quisososquè pa'nin.

⁵¹ —¿Ma'ta' iyasha, onpochinquèn? itèrin Quisosori.

—Anoyarayatoco Maistro canta' noya ni'tanta'i, itèrin.

⁵² —Inta nipachin, noya paquè'. Natèranco ni'ton, carinquèn anoyataranquèn, itèrin. Napotohuachina, noya ni'tèrin. Noyatahuaton, Quisosos imarin.

11

Quirosarinquè canconinso'

(Mateo 21.1-11; Lucas 19.28-40; Juan 12.12-19)

¹ Quirosarinquè ya'caritohuachinara, Pitipaqui'pa' canconpi. Ina ya'cariya Pitania ya'huèrin anta'. Oriposè panènuquè canconahuaton, cato' ca'tano'sanèn sha'huitahuaton, a'parin.

² —Paso' ninanoquè paco'. Canconpatama', a'nara' mora hui'napishin a'sonpinan quènanconarama'. Co incari tèranta' huènsèchátèrarinhuè'. I'quiritahuatoma', quèshico. ³ “¿Onpotaomata' i'quiritarama'?” itohuachinènguèma': “Siniorori nohuantèrin. Apira isèquè accoquiantarai,” itoco', itèrin Quisosori.

⁴ Pa'sahuatona', mora a'sonpinan ya'coanaquè quènanconpi. Cachi yonsanquè huani-rarin. Quènanahuatona', i'quiritonpi.

⁵ —¿Onpotaomata' moraso' i'quiritarama'? itopi inaquè ni'sapisopitari.

⁶ “Siniorori nohuantèrin,” itohuachina: “Inta nipachin, quèpaquè,” itopi. ⁷ Napotohuachinara, Quisososquè quèpi. A'mopiso' masahuatona', mora aipi huètapi. Nani huètohuachinara, ina aipi Quisosos huènsèrahuaton, pa'sarin. ⁸ Na'a piyapi'sa' quèchitahuatona', cachiquè a'mopiso' huètapi. A'napitanta', panpè mono pochin nininsopita nishitèahuatona', no'paquè huètèrantapi. Inataquèchin Quisosos pa'sarin huachi.

⁹⁻¹⁰ Piyapi'sa' quèchitèrapi. A'naquèonta' Quisosos imasapi. Ya'ipi piyapiri pa'yatona', chiniquèn nonsapi.

—¡Nicha'ëcoi Tata Yosë! ¡Ma noyacha Quisososo paya! Tapico' shiin inaso'. ¡Quëmarichachin chiniquën nanan quëtëran! ¡Quëma nohuanton, isirairo'sacoi hua'anëntarincoi! tosapi.

¹¹ Quirosarinqüë canconahuaton, Yosë chinotopiso pëiquë no'tëërin. Ya'ipi ma'sha inaquë ni'sárin. Nani i'huarin ni'ton, pipiantarin. Shonca cato' ca'tano'sanënpitarë chachin Pitania'pa' pa'pi.

Iquira nara yanicaso marë' sha'huitërinso'
(Mateo 21.18-19)

¹² Tahuëririnqüë Pitania quëran huënantarahuatón, Quisoso tanarin. ¹³ Aquëran iquira nara quënanin. Na'a monohuanin ni'ton: "Inaya tëranta' nitërinso' ca'i," ta'ton, paahuapirinhue', co manta' nitërinhuë'. Monoquënachin quënanconin. Co tahuërinën naniyatërarinhue' ni'ton, co nitërinhuë'.

¹⁴ —Ama huachi iso nara nichinsohue'. Co huachi insoari tëranta' nitërinso' caponhuë', tënin Quisoso. Ca'tano'sanënpitarinta' natanapi.

Nipa'antopisopita Yosë chinotopiso pëi quëran a'parinso'
(Mateo 21.12-17; Lucas 19.45-48; Juan 2.13-22)

¹⁵ Ina quëran Quirosarinqüë canconpi. Yosë chinotopiso pëiquë ya'conahuatona', na'a nipa'antopisopita quënanconpi. Quisosori quënanconahuaton, co noyahuë' ni'nin. Napoaton a'parin. A'naquën inaquë coriqui nicanpiarapirinhue', misanënpita pitaton, ohuërëtëra'piarin. Nëpë' pa'ansipositanta' a'parahuaton, huënsëpiquë të'yatërin. Ina quëran ya'ipi piyapi'sa' pëñënin. ¹⁶ "Ama nisha nisha ma'sha Yosë pëinënuquë quëntacosohue'," tënin. Ina quëran a'chintaton, itapon:

¹⁷ —Yosë quiricanënuquë ninshitërinpoa'. "Ca nohuanto, pëinënuquë ya'huë'in nontiinacoso marë'. Ya'ipi piyapi'sa' nisha nisha nananquë nonpisopita nontiinacoso marë'achin acotëranquëma'," tënin Yosë. Canpitaso nipirinhue', ihuatëro'sa' ya'huëpiquë pochin atarantërama', itërin Quisosori.

¹⁸ "¡Ma'pitacha nitotërin paya!" topi ya'ipi piyapi'sa'. Napoaton corto hua'ano'sa', cotio maestro'sa', inapitanta natanahuatona', të'huatopi. "Ya'ipi piyapi'sari yaimapi," ta'tona', Quisoso tëpacaiso' chinotopi. ¹⁹ Yatashirahuaso', Quisososo' ca'tano'sanënpitarë chachin ninano quëran pipiantapi.

Iquira nara ahuirinso'
(Mateo 21.20-22)

²⁰ Tahuëririnqüë tashiramiachin huënantarahuatona', iquira nara ni'quiantapirinhue', nani ahuirin. Itën quëran huarë' ahuirin. ²¹ Ina ni'sahuaton, Pitro yonquirin.

—Ni'quëchi Maestro. Iquira nara i'huara sha'huitëranso' nani ahuirin huachi, itërin.

²² —Ya'ipi cancanëma quëran Yosë natëco'. ²³ Inaso', ya'ipi nanitaparín. Ina nontohuatama', chiniquën natëco': "Co Yosë catahuarincohuë'," ama tocosohue'. Ya'ipi cancanëma quëran ina natëhuatama', catahuarinquëma'. "Yosë nohuanton, iso motopi marëquë nichihuincain," tënama' naporini, ina nohuanton nichihuincainhuë'. ²⁴ Napoaton Yosë nontatoma' ma'sona nipatama', natëco'. "Tëhuënhachin Yosë catahuarinco," topatama', catahuarinqüëma' ténahuë. ²⁵ Noya cancantatoma', Yosë nontoco'. A'na piyapi ma'sona tëranta' onpotohuachinquëma', canparinta' pi'pian tëranta' no'huilhuatama', ina nianantoco'. Ya'ipi cancanëma quëran huarë' nanan anoyatoco' Tata Yosë oshanëma' inquichinquëma'. [²⁶ Co nanan anoyatohuatamahuë', Tata Yosënta' co oshanëma' inquitaringquëmahue',] itërin Quisosori.

Chiniquën nanantërinso'
(Mateo 21.23-27; Lucas 20.1-8)

²⁷ Ina quëran Quirosarinqüë huënantapi. Yosë chinotopiso pëiquë ya'concoantahuachina, cotio ansiano'sa', corto hua'ano'sa', cotio maestro'sa' inapitari huëcapaipi.

²⁸ —¿Onporahuatonta' chiniquën nanantaton, nipa'antopisopita a'paran? ¿Inta' nanan quëtërinquën ina pochin nicacamaso'? Sha'huitocoi, itopi.

²⁹ —Inta nipachin, carinquëmanta' natinquëma'. ³⁰ ¿Incarita' Coansha nanan quëtërin piyapi'sa' aparintacoso marë'? ¿Yosëri nanan quëtëca, piyapi'sari nica? ¿Ma'ta' tënama' canpita? Sha'huitoco carinquëmanta' nanan quëtërinco'sa' huichinquëma', itërin Quisosori.

³¹ Natanahuatona', inahua capini nisha nisha ninontapi. "¿Ma'ta' itahua? 'Yosëri nanan quëtërin, itohuatëhua', a'paniarinpoa'. '¿Onpoatomata' nipachin co ina natëramahuë'?' itarinpoa'. ³² Nipirinhue', 'Co Yosëri nanan quëtërinhuë'. Piyapiri quëtërin, itohuatëhua', na'a piyapi'sa' no'huairinënpoa'. 'Yosëri Coansha a'parin pëñëntacoso', topi ya'ipi piyapi,' nitopi. ³³ Nani ninontohuachinara, Quisoso itapona':

—Ahuën. Co quiyaso' nitotëraihuë'. ¿Incariso' Coansha nanan quëtomara? Co nitotëraihuë' ta'a, toconpi.

—Noyapa'. Napoahuarë', co carinquëmanta' insosona nanan quëtërinco'so' sha'huitaranquëmahuë', itërin Quisosori.

12

Inpriatoro'sa' co noyahuë' yonquípiso'

(Mateo 21.33-46; Lucas 20.9-19)

¹ Ina quëran Quisosori pënënto nanan sha'huitaantarín:

“A'na quëmapi pancana iminatón, oparotërin. Nani pairapirahuatón, na'pi quëran nanpi ninin opa to'poitona', huino nicacaiso marë'. Naporahuatón, na'pi quëran chachin tori ninin. Inaquë piyapinën ya'huatón, nocorarin ama ihuacaiso marëhuë'. Nani tiqiuhuachina, inpriatoro'sa' acorin a'paicaiso marë'. ‘Sacatëramaso marë' nitërinso' patomachin canpitaora marë' maco'. Patomachin canta' acotoco,' itërin. Itahuatón, a'na parti pa'nin. ² Nitërinso' nani cayahuachina, piyapinën a'parin patoma nitërinso' ma'pacaiso marë'. ³ A'papurinhuë', inpriatonënpitari masahuatona', ahuëpi. Ahuërahuatona', topinan a'paantapi. ⁴ Naquëranchin hua'anëni a'na piyapinën a'paantapurinhuë', inanta' motën pë'shatahuatona', chiniquën no'huipi. ⁵ Ina quëran a'nanta' a'paantapurinhuë', inaso' huachi tëpapi. Ina quëran na'a a'paantapurinhuë', a'naquën ahuëpi, a'naquën tëpapi.

⁶ Napotohuachinara, hua'anëni yonquiantarin. ‘¿Ma'cha onpochiya? Na'aya'pi a'papurahuë', co manta' quëtöpihuë'. Hui'nahuë' na'con nosoropirahuë', ina huachi a'paarahüë. Ina tëhuënchinso' natëpona' nimara, ta'ton, hui'nin chachin a'parin. ⁷ Inpriatonënpitaso nëpirinhuë', hui'nin quënanahuatona' ninontopi. ‘Paso' hui'napi a'na tahuëri pa'pin chiminpachin, ya'ipi hua'anëntarin huachi. Huëco' tëpa'ahua'. Ya'ipi ma'shanënpita canpoari matahua', nitopi. ⁸ Naporahuatona', hui'nin masahuatona', tëpapi. Aipiran të'yatopi.

⁹ Pa'pin natantöhuachin, ¿ma'ta' onpotintapon hui'nin chachin tëpatopi ni'quëhuarë'? Chiniquën no'huiton, inpriatonënpita tëpapon. Ina quëran nasha inpriatoro'sa' acoantapon, tënahüë.

¹⁰ Iráca Yosë nohuanton, ninorin. Quiricanënuquë ninshitërinso' ¿co nontëramahuë' tí? Ninshitatón, naporin:

‘Na'pi quëran yapëihuachina, a'na na'pi ya'huëpirinhuë', sacatoro'sari co nohuantöpihuë'. “Napoonin,” ta'tona', të'yatopirinahuë'.

Hua'anëni maantarahuatón: Iso na'pi mini na'con na'con nohuantërahuë' pëica'huaso marë', ta'ton, noya acoantarin.

¹¹ Yosë chachin naporin.

Napoaton ¡Ma noyacha inaso' ninin paya! tënëhua!,' tënin quiricanënuquë," itërin Quisosori.

¹² Natanahuatona', cotio hua'ano'sari chiniquën no'huipi. “Chinotatonpoa' pëñënarinpoa',” ta'tona' Quisoso yamapurinahuë' tashinan pëiquë po'mocaiso marë'. Piyapi'sa' niyontonpisopita të'huatona', co mapihuë'. Patopi huachi.

Copirno marë' coriqui ma'patërinso'

(Mateo 22.15-22; Lucas 20.20-26)

¹³ Ina quëran hua'ano'sari yonquipi Quisoso nonpintacaiso marë'. Napoaton a'naquën parisioro'sa' a'papi. Caraíchin Irotisë imarinsopitanta' a'papi. Yapa'pachinara, itapona: “Paatoma', nisha nisha natanco'. Co no'tëquën a'panihuachinquëmahuë', sha'huirapiahua',” itatona', a'papi. ¹⁴ Canconahuatona', noyásha nontonpi nonpintacaiso marë'.

—No'tëquën Maistro nontërancoi. Co piyapi'sa' pa'yatiinënuquënso marë' a'chinanhuë'. Co hua'an tëranta' të'huatëranhuë'. Yosë nohuantërinso' no'tëquën a'chintërancoi. Napoaton yanatanainquën. Noma copirno nisha piyapi niponahuë', ya'ipinpoa' hua'anëntërinpoa'. Coriqui ma'painpoaso marë' comisionën a'parin. Huë'pachin, ¿noya ipora quëtacaso' tí? ¿Ma'ta' Yosë nohuantërin nica'huaiso'? Sha'huitocoi nitochii, itopi.

¹⁵ Yanonpintopiso' nitotaton, Quisosori itërin:

—¿Canpitaso' nonpintënuquëma! ¿Ma'marëta' yaatëhuëramaco? Noma coriqui quëshico ni'i, itërin.

¹⁶ Napotohuachina, quëtöpi.

—¿Inta' isoso' nonanpiso'? itohuachina, —Noma copirno, itopi.

—¿Inta' nininëonta' isëquë ninshitopi? itantarin.

—Noma copirno chachin, itantapi.

¹⁷ —Copirno ma'shanën ni'quëhuarë' inachachin quëtantaco'. Naporahuaton, Yosëso nininpoa' ni'ton, hua'anëntërinpoa'. Ya'ipi cancanëma quëran ina natëcaso' ya'huërin, itërin. Natanahuatona', pa'yanpi. "¡Ma noyacha a'panirinpooa paya!" nitopi.

Piyapi'sa' nanpiantarapiso'

(Mateo 22.23-33; Lucas 20.27-40)

¹⁸ Ina quëran a'napita cotio hua'ano'sa' ya'huërë' huë'pi, satorioro'sa' itopiso'. Inapitaso' nisha a'chimpi. "Piyapinpooa' chimpinpatëhua', co onporonta' nanpiantarihuahuë'," toconpi. Inahuanta' Quisoso yanonpintatona', iráca napopiso' sha'huitiipi:

¹⁹ —Iráca, Maistro, Moisésë ninshitérin pënëinpoaso marë'. "Quëmapi sa'aponahuë co hui'nin ya'huëyátërasohuë' sa'in ayananpihuachin, ina iini chachin imoroën maantacaso' ya'huërin. Hui'nahanpachin, iinco' apoin inari ya'huërë'tacaso marë'. Ina quëran mashotohuachin, ma'shanën, no'panën, inapita masarin," ténin Moisésë. ²⁰ Canchisë iyaro'sa' ya'huërin. Paninanso' sa'apirinhue'. Co hui'nin ya'huëyátërasohuë', sa'in ayananpirin. ²¹ Ina iini chachin maantarin. Moisésë téninso chachin manin. Inanta' co hui'nin ya'huëyátërasohuë', chimiantarin. A'na iionta' inapoantarin. ²² Canchisë iinpita chachin inapoantapi. Co a'naya tëranta' hui'nin ya'huëyátërasohuë', ya'ipi taquiipi. Ina quëran sanapinta' chiminin. ²³ Canchisë iinpita chachin nani mapirinhue', nanpiantacaso tahuëri nanihuachin, ¿inquën chachincha sa'in ninë'poya? itopi.

²⁴ —¡Canpitaso' co no'tëquën yonquiramahuë'! Yosëso' chini chiniquën nanantopirinhue', co nohuítëramahuë'. Quiricanëonta' nontapomarahuë', co cancanëma quëran natëramahuë'. Napoaton co nanitëramahuë' no'tëquën yonquicamaso'. Yosë ya'ipi nani-taparin. ²⁵ Chimpinpisopita nanpiantahuachina', co huachi sa'aponahuë'. Sanapi'santa' co huachi so'yapanahuë'. Anquëniro'sa pochachin nisapi huachi. ²⁶ Chimpinpisopita tëhuë'nchachin nanpiantarapi. ¿Co'na ina Moisésë ninshitérinquë nontëramahuë'? Sarsa nara'huaya orotarinsó' nicaso', Yosëri nontërin. "Caso' Yosëco. Apraan chinotarínco. Isaco, Cacopo, inapitanta' chinotarínaco," itërin Yosëri. ²⁷ Nanpirëhuasopitaráchin Yosë chinotarëhua'. Napoaton Apraan, Isaco, Cacopo, inapita nani chiminpirinhue', nanpiantarapi. Canpitaso' co no'tëquën yonquiramahuë', itërin Quisosori.

Yosë na'con na'con nohuantërinso'

(Mateo 22.34-40)

²⁸ Satorioro'sarë' ninontasoi', a'na cotio maistro huë'nin. Natanahuaton: "Ma noyacha Quisososo' nitotërin paya," ta'ton, itapon:

—Yosë na'con pënëninpoa'. ¿Ma'ta' na'con na'con nohuantërin natëcaso'? itërin.

²⁹ —Inta nipachin iyasha a'chinchinquën. Yosë quiricanën quëran chachin sha'huitërinpoa'. "Ya'ipi isairio'sanquëma', natanco'. Yosëichin hua'anëntërinpoa'. Inasáchin natërehuaso'. ³⁰ Ina na'con na'con nosorocaso' ya'huërin. Ya'ipi cancanëma quëran, ya'ipi hua'yanëma quëran, ya'ipi yonquinëma quëran, ya'ipi chinirama quëran, ya'ipi inaquëranpita nosoromiataco'. ³¹ Isonta' Yosë nohuantërin: Quëmaora ninosororansó pochachin a'napitanta' nosoroco'," ténin. Nosorotacaso' na'con na'con nohuantërin, itërin Quisosori.

³² —Tëhuë'nchachin Maistro no'tëquën nonan. A'naíchin Yosë ya'huërin. Co a'na ya'huërinhuë'. ³³ Ya'ipi cancanënpooa quëran, ya'ipi yonquinënpooa quëran, ya'ipi chinirëhua quëran, ya'ipi inaquëranpita nosoromiatacaso' ya'huërin. Naporahuaton, canpoara ninosororëso pochachin a'napitanta' nosorocaso' ya'huërin. Iráca Moisésë pënëninpoa'. "Yosë yachinotohuatama', oshanëma marë' ma'sha tëpatoma', ahuiquitoco'," itërinpoa'. Inapopirëhuahuë', co Yosë nosorohuatëhuahuë', co piyapi'santa' nosorohuatëhuahuë', Yosëso' co onpopinchin noya ni'sarinpoahuë', itërin.

³⁴ —No'tëquën iyasha yonquiran ni'ton, pi'pian pahuantarínquën Yosë hua'anëntërinquë ya'conacaso', itërin Quisosori.

Ina quëran ya'ipi piyapi'sa' tapanatona', co huachi nohuantopihuë' nataantacaiso'.

Yosëri a'paimarinso'

(Mateo 22.41-46; Lucas 20.41-44)

³⁵ Ina quëran Yosë chinotopiso pëiquë Quisosori piyapi'sa' a'chintaantarin.

—Iráca quiricanën quëran Yosë tapon: "A'na tahuëri a'na quëmapi acoarahuë piyapi'sa' nicha'ëcaso marë'. Inaso' Cristo," ténin. Cotio maistro'saso' a'chinpachinara, "Cristoso' Tapi shia'huain," topi. ¿Onpoatonta' naporin? Ina iyaro'sa' yonquico'. ³⁶ Iráca Ispirito Santo nohuanton, Tapi chachin ninshitérin. Cristo ninoton, naporin: Yosëri Sinioronëhuë sha'huitërin. "Inchinanëhuë quëran huënsëquë' inimiconënpita cari minsëchinquën," itërin Yosëri, ténin Tapi.

³⁷ Shia'huain niponahuè', Cristo yonquiaton, "Sinioronèhuè," ténin Tapi. Piyapi chachin nipirinhué', Tapiri chinotèrin. ¿Onpoatonta' naporin? itèrin Quisosori. "Yosè hui'nin chachin ni'ton, naporin," ta'caiso nipirinhué', co manta' topihué'.

Notohuaro' piyapi'sa' niyontonpisopitaso nipirinhué', nóya natanpi.

Maistro'sa' pènénsino'

(Mateo 23.1-36; Lucas 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Ina quèran Quisosori a'chintaantarín. "Ni'cona cotio maistro'sa' nonpintochinènguèma'. A'naquèn naporopi a'mopi piyapi'sari nohuitacaiso marè'. Ina pochin a'mosahuatona', cachiquè pa'pachinara, na'a piyapi'sari noya nontopi. 'Huè'cama maistro,' itohuachinara, pa'yatopi. ³⁹ Cotioro'sa' niyontonpiso péiquè ya'compachinara, hua'ano'sapitarè' yahuènsèconpi. Pita nipachinara, huancánachin yahuènsèpi. ⁴⁰ Noya nonaponaraihuè', a'naya a'naya quèyoronos'a' nonpintatona', ma'shanènapita matopi. Ama noninacaiso marèhuè' hua'qui' Yosè nontopirinhué', co cancanèna quèran natèpihuè'. Ina marè' aquè aquètè' Yosèri ana'ntarin," ténin.

Quèyoron Yosè marè' coriqui acorinsó'

(Lucas 21.1-4)

⁴¹ Ina quèran coriqui cacón notènanquè Quisoso huènsèrin. Piyapi'sa' ni'sárin. Notohuaro' piyapi'sa' huè'sahuatona', coriqui Yosè marè' inaquè po'moquirapi. Na'a ma'huano'saso' na'con coriqui po'morapirinhué'. ⁴² Ina quèran a'nara quèyoron huè'nin, sa'ahua nininsó'. Catotèra'huaya'chin coriqui po'moquirin, pi'pira'huaya pa'tèrinsó'. ⁴³ Ca'tano'sanènpita pèrasahuaton, Quisosori itapon:

—No'tèquèn itèranquèma'. Na'a piyapi'sa' na'con coriqui po'morapirinhué', iso quèyoronso', na'con na'con po'moquirin, ténahuè. ⁴⁴ Ma'huano'saso' na'a coriquihuanatona', ya'sotopiso' acopi. Iso sanapiso nipirinhué', pi'pian ya'huècharinsó tèranta' tiquirin. Co huachi ya'huètèrinhuè'. Napoaton na'con na'con Yosè quètèrin, ténahuè, itèrin.

13

Yosè chinotopiso pèi' ohuatapiso'

(Mateo 24.1-2; Lucas 21.5-6)

¹ Ina quèran Yosè chinotopiso pèi quèran pipihuachinara, a'na ca'tano'sanèni itapon:

—Ni'què' Maistro. Ma noyápiachin pèipiso'. Pancara'pi quèran nipi, itèrin.

² —Iporaso' noyápiachin ni'piramahuè', a'na tahuèri ya'ipi ohuatapi. Co a'na na'piya tèranta' niya'huiritarinhué', itèrin.

Ayaro' tahuèri ya'caritèrinsó'

(Mateo 24.3-28; Lucas 21.7-24; 17.22-24)

³ Ina quèran Oriposè panènguè pa'sahuaton, inaquè huènsèconin. Ca'tano'sanènpitaráchin ya'huèapi. Aquè quèran Yosè chinotopiso pèi' notèèrapi. Pitro, Santiago, Coansha, Antèrisè, inapitari itapona': ⁴ "¿Onporota' Maistro ohuatapi? Ya'ipi yata'huantohuachina', ¿onporahuachinata' nitotapoi? Sha'huitocoi quiyanta' nitochii,' itopi.

⁵ "Ni'cona iyaro'sa' nonpintochinènguèma'. ⁶ A'naquèn huècapona', 'Caso' Cristoco. Yosè chachin a'parinco,' tècapona'. Nonpintè' nipirinhué', na'a piyapi'sari imapona'.

⁷ Nisha nisha parti piyapi'sa' nino'huiaipi. Niahuéatona', quira nisapi. Ina natantohuatama', ama pa'yancosohué'. Tèhuènhachin nisha nisha parti naporapi. Napoaponahuè', co isoro'pa' ta'huanchátèraponhuè'. ⁸ Nisha nisha nananquè nonpisopita nino'huitona' quira nisapi. Copiroro'sa' capini nino'huitona', piyapinènpita camairapi quira nicacaiso marè'. A'na parti a'na parti ocohua pa'sarin. Cosharo' pahuanpachin, tanari tiquirarin. Ni'co'. Sanapi yahuaihuachina, iquitárin, co a'naroáchin huairinhué'. Inapochachin ayaro' tahuèri ya'caritohuachina, na'con parisitapirinhué', co isoro'pa' ta'huanchátèraponhuè'.

⁹ Ni'cona canpitanta' naniantotamaco. A'na tahuèri masarinènguèma'. Imaramacoso marè' coisèquè sha'huirapiarinènguèma'. Cotio niyontonpiso pèiro'saquè huiriarinènguèma'. Imaramaco ni'ton, chirinchi hua'ano'sa' ya'huèrinquènta' sha'huirapiarinènguèma'. Ca nohuanto, inaquè quèpaarinènguèma' nanamèhuè sha'huitacaso marè'.

¹⁰ Co'huara isoro'pa' ta'huanchatèrasohué', noya nanan ya'ipi piyapi'sa' sha'huitacaso' ya'huèrin. Nisha nisha nananquè nonpisopita nataina'. ¹¹ Mapachinènguèma', '¿Ma'cha tonopocoya?' ama tocosohué'. Coisè'pa' quèpahuachinènguèma', naporó' Yosè catahuairinènguèma' noya nonacamaso marè'. Co canpitaora nonsaramahuè'. Ispirito Santo ayonquiarinènguèma' noya nonacamaso marè'. ¹² Naporó' tahuèri'sa' nisha nisha yonquiapi. A'naquèn imasarinaco. A'naquènso nipirinhué' co nohuantarinacohué' ni'ton, quèmopinènpita capini nino'huiaipi. A'naquèn

iin chachin niponahué', sha'huirapiarin tēpacaiso maré'. Anaquēn hui'ninpita imapachinaco, pa'pini chachin sha'huirapiarin. Anaquēn a'shinhué nipon, pa'pinhué nipon, imapachinaco, hui'ninpitari chachin sha'huirapiari tēpacaiso maré'.¹³ Imaramaco ni'ton, ya'ipi piyapi'sa' no'huiarinēnquēma'. Napoaponahué', chiminaquē huaré' imamiatohuatamaco, cha'ēsarama huachi.¹⁴ A'na tahuēri inimicoro'sa' Yosé pēinēnquē ya'conahuatona', pa'pi co noyahué' nisapi ni'ton, tapiapona', co huachi inaqué Yosé chinotapihué'. (Ina quirica nontohuatama', noya yonquico'.) Ina ni'patama', naporor' ta'aco'. Cotia parti ya'huéhuatama', motopi'pa' ta'aco'.¹⁵ Pēinēma' a'canamaso' aipi ya'huéhuatama', ama ma'shanēmapita quēpacaso maré' ya'concosohué'. Anaroáchin topinan paco'.¹⁶ Iminēmaquē sacatasēnquēma' nipachin, ama a'moramaso tēranta' maquintacosohué'. Manóton ta'aco'.¹⁷ Naporor' tahuēri'sa' cayorono'sa', sho'shopia'hua ya'huétopiso', inapita parisitapona'. ¡Ma'huantacha nicapona paya!¹⁸ Yosé nontoco' ama o'napi tahuēri inapocamaso' ya'hué'insohué'.¹⁹ Naporor' tahuēri'sa' piyapi'sa' chini chiniquēn parisitapi. Isoro'pa' ninin quēran huaré' co ina pochin parisichátērapihué'. Ina piquēraonta' co onporonta' ina pochin parisitaantarapihué'.²⁰ Yosé nohuanton, co hua'qui' aparisitapihué'. Hua'qui' aparisitapi naporini, ya'ipi piyapi'sa' taqui'itonahué'. Nipirinhué', piyapinēnpita nosoroaton, co nohuantērinhué' hua'qui' aparisitacaiso'. Huayoninsopita nicha'ēsarin huachi.

²¹ Naporor' tahuēri'sa' nisha nisha sha'huitarinēnquēma'. '¡Ni'cochi, Cristo nani hué'nin!' tosapi. Anapitanta' taponá: '¡Ni'cochi, paséquē ya'huarin!' tosapi. Napotohuachinēnquēma', ama natēcoshué'.²² Na'a nonpin nanan pēnēntona'piro'sa huēcaponá. 'Caso' Cristoco', tēcaponá a'naquēn. 'Caso' ninotona'pico', tosapi a'naquēonta'. Sacai' nininso' nisapi piyapi'sa' nonpintacaiso maré'. Ni'sahuatona': 'Ma'pitacha nitotērin paya. ¿Yosé quēran o'mamara, ti?' ta'tona', na'a piyapi'sari imasapi. Yosēri huayoninsopita quēran huaré' nonpintochinaichin nisapi.²³ Canpitaso nipirinhué' ni'cona nonpintochinēnquēma'. Nani sha'huitēranquēma' ama naporor' tahuēri'sa' nonpintinēnquēmaso maré'hué', itērin Quisosori.

Quisoso o'macaso tahuēri

(Mateo 24.29-35, 42, 44; Lucas 21.25-36)

²⁴ Ina tosahuaton taantarín: "Ina quēran iyaro'sa' nani chiniquēn parisitohuachina', pi'i tashiarin. Yoquinta' co huachi a'píarinhué'.²⁵ Naporahuton, na'a tayloror'santa' anotarín. Ya'ipi inápaquē ya'hué'insopitanta' nacon nacontapon.²⁶ Naporor' ya'ipi piyapi'sa' ni'sarinaco. Yosé quēran quēmapico ni'to, chitoro' huancana o'mantararahué'. Chiniquēn nanantato, huēnaráchin huēnaráchin ya'noarahué'.²⁷ O'mantahuato, anquēniro'sa' a'pararahué Yosēri huayoninsopita ya'ipi parti quēran ayontonacaiso maré'. Pa'sahuatona', nisha nisha parti quēran huaré' ayontonapi huachi.

²⁸ Iquira nara papotērin quēran, iyaro'sa', nitotoco'. Ta'amēnquē monoantahuachina, 'Nani o'napi naniriarin huachi,' topi.²⁹ Inapochachin nani ma'sha onporahuachina, nitotarama'. 'O'mantacaso' tahuēri naniriarin huachi,' tosarama'.³⁰ No'téquēn sha'huitēranquēma'. Co'huara cotioro'sa' huēnton ta'huanchatērasoihué', nani ma'sha onporapi.³¹ Isoro'pa' ta'huantarín. Pi'iro'tēnta' ta'huantarín. Ca nonahuēso nipirinhué', co onporonta' ta'huantarínhué'. No'téquēn nonahué ni'ton, ya'ipi sha'huitēranquēmaso chachin naniarin huachi.

³² Onporosona o'mantaca'huaso' tahuēri nanihuachin, co insonta' nitotērinhué'. Co anquēniro'sa' tēranta' nitotapihué'. Yosé hui'ninco niporahué', co ca tēranta' nitotērahué'. Tata Yosēichin nitotērinso'.

³³ Napaoton ama hué'ērēso pochín cancantatoma', naniantocosohué'. Onporosona o'mantaca'huaso' tahuēri nanihuachin, co nitotaramahué'. Yosé nontatoma', ninaco. Noya yonquiatoma', ya'hué'co'.³⁴ A'na quēmapi aquē yapa'ninso pochín nisarin. Yapa'pachina, inpriatonēnpita camairin. A'naya a'naya sha'huitērin ma'sona nicacaiso maré'. Ya'coana to'shitona'pinta' sha'huitaton: 'Péi' noya ni'qué', itērin.³⁵ Onporosona péi' hua'anēn huēnantacaso' co nitotopihué'. 'Thuaraya huaré' huēcapon nimara. Yonotashi' a'na' huēcapon nimara. Atari pērasahuaso', huēcapon nimara. Tash'ramiachin huēcapon nimara,' topi. Inapochachin canpitanta' o'manta'huaso tahuēri co nitotatomahué', nináco.³⁶ Ni'cona a'nanaya o'mato, hué'ēsēnquēma' quēnanquimatēnquēma'.³⁷ Nani a'chintēranquēma huachi. Ya'ipi piyapi'sa' nitochina'. 'Ama hué'ērēso pochín cancantatomarahué', ninaco,' itarahué ya'ipi piyapi'sa',' itērin Quisosori.

14

Quisoso macacaiso maré' chinotopiso'

(Mateo 26.1-5; Lucas 22.1-2; Juan 11.45-53)

¹ Cato' tahuëri pahuanarin Pascoa nanicaso'. Naporo' Yosëri iráca nicha'ërinso' yonquiatona', coshatapi. Pan co huëpocatërinsohuë' ca'sapi. Pascoa naniriahuchina, cotio hua'ano'sa', cotio maestro'sa', inapitari chinotapi onporahuatonsona Quisoso macacaiso marë'. Nonpintatona', yatëpapi.

²—Ama niyontonpiso tahuëri'sa chachin maahuasohuë', piyapi'sa' no'huihuachinënpoa'. Quisoso pa'yatapi ni'ton, ahueëarinënpoa', topi a'naquën.

Hua'saiquë opomototërinso'
(Mateo 26.6-13; Juan 12.1-8)

³ Quisosos' Pitaniaquë pa'nin. Simon pëinënquë coshatapatarin. Inaso' chana caniori mapirinhue', anoyatërinso'. Misaquë coshataso', a'nara sanapi huë'nin. Potiria'huaya nishana'pi quëran nipiso' quënin. Inaquë pimo hua'sai' na'con pa'tërinso' ya'huërin. Potiria'huaya oparahuatón, Quisoso motënquë hua'sai' opomototërin. ⁴ A'naquën no'huitatona', inahua capini ninontapi.

—¿Onpootonta' iso hua'sai' pa'ton nipirinhue' chiniarin? ⁵ Pa'anin naporini, cara pasa tahuëri marë' pahuëretopiso pochin coriqui canaitonhuë'. Sa'ahuaro'sa' quëtacaso' ya'huëchitonhuë', nitopi. Ina pochin yonquiatona', sanapi no'huipi.

⁶ Quisosorisó nipirinhue', itapon:

—¿Ma'marëta' iso sanapi no'huirama'? Tananpitoco'. Na'con nosoroatonco, inapotërinco. ⁷ Nani tahuëri sa'ahuaro'saso' isëquë ya'huërapí. Nohuantohuatama', nosoroarama'. Napoaponahuë', caso' co hua'qui' canpitaro'co ya'huarahuë'. ⁸ Iso sanapiso' cancanën quëran noya yonquiatón, inapotërinco. Co'huara chimiyantërasocohuë', nosoroatonco, nonëhuë' hua'saiquë opotërinco pa'pitinacoso marë'. ⁹ No'tëquën itaranquëma'. Insëquësona noya nanan sha'huihuachina', iso sanapi napotërinco'sa' sha'huirapi anta'. Co naniantapi-huë', tënin.

Cotasëri sha'huirapirinsó'
(Mateo 26.14-16; Lucas 22.3-6)

¹⁰ Shonca catoya'piri Quisoso ca'tanpirinahuë', a'nara' corto hua'ano'saquë pa'nin sha'huirapicaso marë'. Inaso' Cotasë Iscarioti itopi. ¹¹ Natanahuatona', pa'yatopi: “Ina marë' coriqui quëchinquën,” itopi. Ina quëran Cotasë yonquirarin po'oana quëran Quisoso a'nocaso marë'.

Pascoa tahuëri coshatopiso'
(Mateo 26.17-29; Lucas 22.7-23; Juan 13.21-30; 1 Corintios 11.23-26)

¹² Pascoa nanihuachina, nisha pan ca'pi, co huëpocatërinsohuë'. Naporo' tahuëri chachin carniora'hua iráca tãpapiso pochin tãpaantapi capatona' yonquicaiso marë'. Nani pi'ipiquë cotioro'sa' naporápi ni'ton, ca'tano'sanënpitari Quisoso itapona':

—¿Intohuata' Maestro paatoi Pascoa cosharo' nii capacaso marë'? itopi.

¹³ Napotohuachinara, cato' ca'tano'sanënpita nontërin:

—Ninanoquë paco'. Inaquë a'na quëmapi nacapiarama'. Yonquë i'sha chi'yatarin. Ina imaco'. ¹⁴ Pëiquë ya'conconpachin, pëi' hua'anën natanconco'. “¿Insëquëta' patoana ya'huërin Pascoa cosharo' capa'huaiso'?” tënin Maestro, itonco'. ¹⁵ Napotohuatama', panca patoana inápaquë nininsó' a'notarinquëma'. Inaquë misa, huënsënan, inapita ya'huërarin coshatacaso marë'. Nani taparin huachi. Inaquë cosharo' nico' canpoa' capacaso marë', itërin.

¹⁶ Pa'sahuatona', ninanoquë canconpi. Quisosori sha'huitërinso chachin quënanconpi. Inaquë Pascoa cosharo' nipi capacaiso marë'.

¹⁷ Nani tashiro'porapaso', Quisoso shonca cato' ca'tano'sanënpitarë chachin huë'pi. ¹⁸ Misaquë coshataso', Quisosori itapon:

—No'tëquën iyaro'sa' itëranquëma'. A'naquëma' carë' coshatapomarahuë', sha'huirapiramaco, itërin.

¹⁹ Natanahuatona', sëtopi. Sëtatona', a'naya a'nayari Quisoso natanpi.

—¿Incoita' Sinioro yasha'huirapirainquën? ¿Co cahué' nimara ti? topi a'naya a'naya.

²⁰—Shonca catonquëma' ca'tanapomarahuë', a'naquëma' yasha'huirapiramaco. Ina sënanquëráchin i'shiaton carë' caponahuë', yasha'huirapirincó. ²¹ Yosë quiricanënquë ninorincoso chachin chiminarahuë. Yosë quëran quëmapi nipoahuë', chiminarahuë. Napoaponahuë', quëmapi yasha'huirapirincoso' ma'huantacha nicapon paya. Co nasitërinhuë' naporini, noya noya niitonhuë', itërin.

²² Coshataso', pan masahuaton, Yosë nontërin. “Yosparinquën Tata,” itahuaton, së'panin. Ina quëran, ca'tano'sanënpita quëtëra'piarin.

—Ca'co' iyaro'sa'. Ca nonëhuë' pochin iso', itërin. ²³ Minëa'huanta' masahuaton, “Yosparinquën Tata,” itahuaton, inanta' quëtërin. Quëtohuachina, ya'ipi o'opi.

²⁴ —Ca huénainēhuē pochin iso'. Huénainēhuē pa'sarin ni'ton, nasha quēran canpitarē' Yosē anoyatērinsō' sha'huichinquēma' imacamaso marē'. Chiminarahué na'a piyapi'sa' oshanēna' inquitahuaso marē'. ²⁵ No'téquēn itaranquēma'. Ipora quēran huarē' co huachi opai' o'antarahué'. Chiminarahué huachi. A'na tahuēri Yosē hua'anēntērinsō' nani-huachin, nasha pochin nininsō' o'antarahué. Naporo' noya noya cancantarihua', itērin.

Pitrori nonpinapicaso' ninorinsō'

(Mateo 26.30-35; Lucas 22.31-34; Juan 13.36-38)

²⁶ Nani Yosē cantanēn cantarahuatona', Oriposē panēnquē pa'pi. ²⁷ Inaquē Quisosori itapon:

—Tēhuēnchachin ya'ipinquēma' ta'anapiaramaco. Irāca quiricanēnquē ninoton, Yosē naporin. “Ca nohuanto, pē'tahuatona'pi tēpaapi. Tēpahuachina', ohuicanēnpita yanquē'epari,” tēnin. Ipora tashi chachin napoarama'. ²⁸ Chiminaporahuē', Yosē ananpitaantarinco. Ananpitaantahuachinco, ca'ton Cariria'pa' pa'sarahué. Inatohua' niquēnantarihua', itērin.

²⁹ —A'napita ta'anapiirinēnquēonta', co caso' ta'arahué', itērin Pitrori.

³⁰ —No'téquēn iyasha itaranquēn. Ipora tashi chachin co'huara atari catoro' pērshatērasohué', cararo' nonpinapiaranco. “Co caso' Quisoso nohuitērahué’,” toconapon, itērin Quisosori.

³¹ —Quēma imasaranquēn ni'ton, yatēpapurinacohuēnta', co onporonta' nonpinapiaranquēnhué', itērin Pitrori.

Inachachin topi ya'ipiya.

Quisoso sētaton, Yosē nontērinsō'

(Mateo 26.36-46; Lucas 22.39-46)

³² Ina quēran nararoquē canconpi, Quisimani itopiquē.

—Isēquē iyaro'sa' huēnsētaco'. Yosē nontēri'i, itērin Quisosori.

³³ Pitro, Santiaco, Coansha, inapitaichin amashamiachin quēparin. Naporo' sētaton, co napion cancantērin.

³⁴ —Pa'pi sētērahué. Chiminchináchin sētērahué. Isēquē huēnsētaco'. Ama huē'ētomarahuē', ni'táco', itērin. ³⁵⁻³⁶ Amashamiachin pa'sahuaton, isonconahuaton, no'paquē huarē' monshomarin. Inaquē Yosē nontarin. “Quēma nohuantohuatan Tata, nicha'ēco ama ma'sha onpo'isohuē'. Main o'orēsō pochin parisita'huaso' ya'huērin. Co parisita'huaso' nohuantaporahuē', quēma nohuantohuatan, ma'sona yaonpotohuatanconta' noya, tēnahué. No'téquēn yanatēranquēn,” itērin.

³⁷ Ina quēran huēnantapirinhuē', cara chachin huē'ésapi quēnanquintarin.

—¿Ompoatoncha iya Simon, huē'ésaran paya? ¿Co a'na ora tēranta' nanitēranhuē' ni'tamaso' ti? ³⁸ Ama huē'ētomahuē', ni'táco'. Yosē nontáco' ama sopai minsēinquēmaso marē'huē'. Cancanēma quēran Yosē yanatēpiramahuē', co canpitaora chiniquēn cancantēramahuē', itērin.

³⁹ Naquēranchin paantarahuaton, Yosē nontantarin. Inachachin itantarahuaton, ⁴⁰ huēnantapirinhuē', naquēranchin huē'ēantapi quēnanquintarin. Huē'ēi' iquitatona', huē'ésapi. Tapanatona', co nanitopihuē' ma'sha ta'caiso'. ⁴¹ Naquēranchin paantarahuaton, Yosē nontantarin. Ina quēran huēnantarahuatona', ca'tano'sanēnpita itapon:

—¿Ipora huanta' huē'ésarama' ti? Nani huachi. Nani ora nanirin. Yosē quēran quēmapico nipirahuē', sha'huirapiarincō oshahuano'sa' macainacoso marē'. ⁴² Huēnsēco' pa'ahua'. Ni'co'. Sha'huirapiarincō' nani canquiarin, itērin.

Quisoso mapiso'

(Mateo 26.47-56; Lucas 22.47-53; Juan 18.2-11)

⁴³ Nonaso chachin, Cotasē canquirin. Inanta' Quisoso ca'tanaponahuē', sha'huirapiarin macacaiso marē'. Notohuaro piyapi'sari imaquiapi. Corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa', ansiano'sa', inapitari a'papisopita. Sahuēni, shonqui, inapita sē'quē'rahuatona', huē'sapi. ⁴⁴ Co'huara canshātērasoihuē', Cotasēri nani sha'huitērin Quisoso nohuitacaiso marē'. “Apinorahuē quēran Quisoso nohuitatoma', maco'. Noyá tonporahuatoma' quēpaco', ta'ahuachin,” itērin. ⁴⁵ Canquirahuaton, Quisoso ya'yoranquirin. Ina quēran:

—Tashita Maistro itahuaton, apinoirin. ⁴⁶ Ina quēran Quisoso chiniquēn masapi.

⁴⁷ A'naso nipirinhué' sahuēninēn ocoirahuaton, corto hua'an inpiriitonēn ahuērin. Inapotaton, nishitēhuēratētērin. ⁴⁸ Quisosori piyapi'sa' itapon:

—Sahuēni, shonqui, inapita sē'quē'rahuatoma', huēcapiaramaco. Matararo pochin cancantatomaco, ¿yamanamacō ti? ⁴⁹ Co'tana nani tahuēriya Yosē pēinēnquē ya'huēato, a'chinárahué. Nicapomaracohué', co manamacohué'. Napoaponahuē', Yosē quiricanēn quēran ninorinacoso chachin masaramaco, itērin.

⁵⁰ Ina quëran ya'ipi ca'tano'sanënpitari ta'anapipi. ⁵¹ A'na hui'napiso' sahuanasaquëächin niso'quëëtahuaton Quisoso imasapirinhuë', mapi. Mapirinahuë', ⁵² sahuanasáchin matohuachinara, i'nanpirapi ta'arin.

Cotio hua'ano'saquë quëpapiso'

(Mateo 26.57-68; Lucas 22.54-55, 63-71; Juan 18.12-14, 19-24)

⁵³ Nani Quisoso masahuatona', corto hua'an chini chiniquëñ nanantërinso' ya'huëringuë quëpapi. Inaquë ya'ipi corto hua'ano'sa', ansiano'sa', cotio maistro'sa', inapita nani niyontopi. ⁵⁴ Pitroso nipirinhuë', aquë quëran imaquirin. Corto hua'an l'iratë' pairapiringuë huarë' imaquirin. Inaquë ya'conahuaton, ponisiario'sapitarë' huënsëaton, napëntarin.

⁵⁵ Ya'ipi hua'ano'sari yatëpapi ni'ton, a'naya a'naya Quisoso nonpinapicaiso marë' yonipirinahuë', co quënanpihuë'. ⁵⁶ Na'a nonpinapiaponaraihuë', nisha nisha nonconpi. Co inachachin nonpihuë'. ⁵⁷ A'naquëñ huanirahuatona', tapona':

⁵⁸ —I'hua chachin Quisoso naporin, natanai. “Yosë pëinën piyapi'sari nipiso' ata'huantahuato, cara tahuëri quëran anoyatantarahuë. Co piyapi'sari nipisohuë' acoantarahuë,” toconin, itopi.

⁵⁹ Napoaponahuë', co inahua tëranta' inachachin nonpihuë'. Nisha nisha nonpi.

⁶⁰ Corto hua'an chini chiniquëñ nanantërinsoari huanirahuaton, Quisoso itapon:

—¿Ma'ta' ta'tona' isopita nonapirinëñquëñ? ¿Co manta' tënahuë' ti? itërin.

⁶¹ Quisososo nipirinhuë', co manta' tënhuë'. Ta'tárin. Napohuachina, naquëranchin nataantarin:

—¿Quëmaso' Cristo, Yosë hui'ninquëñ chachin ti? itaantarin.

⁶² —Ca mini inaco. A'na tahuëri ni'saramaco. Yosë quëran quëmapico ni'to, Yosë chiniquëñ nanantaton, inchinan quëran ahuënsëarincó. Ina quëran chitoro' huáncana o'mantarahuë niantaramaco, itërin Quisosori.

⁶³ Ina natanahuaton Corto hua'anso, chiniquëñ no'huitërin. A'morinsó osharahuaton tapon:

—“¿Caso' Yosë hui'ninco,” toconin! Nani natanëhua'. Co huachi a'napitari sha'huirapicaiso' nohuantarihuahuë'. ⁶⁴ Nani huachi Yosë yaya'huëretërinso' natanëhua'. ¿Ma'ta' onpotahua' Quisoso? tënin.

—Pa'pi co noya quëmapihuë' ni'ton, tëpacaso' ya'huërin, topi ya'ipiya.

⁶⁵ Naporahuatona', Quisoso ipitopi. Tonporayatahuatona', chiniquëñ panpirayapi.

—Quëmaso' Cristonquëñ nipatan, ninoton no'tëquëñ sha'huitocoi. ¿Inta' ahuëringuëñ? itoonpi.

Ponisiario'sarinta' chiniquëñ ahuërayapi.

Pitrori nonpinapirinsó'

(Mateo 26.69-75; Lucas 22.56-62; Juan 18.15-18, 25-29)

⁶⁶ Pitroso i'iratëquë ya'huëápirinhuë', a'na sanapi huë'nin. Corto hua'an cosonanën inaso'.

⁶⁷ Pitro napëntaquëya', inari ni'nin. Noya ni'sahuaton:

—Co'ta quëmanta' Quisoso Nasaritoquë ya'huërinso' ca'tanan, itërin.

⁶⁸ —¿Ma quëmapita' napotëransó'? Co caso' ina quëmapi nohuitërahue', itërin. Ina quëran pipirahuaton, paira ya'coanaquë pa'nin. Naporo' atari përarin. ⁶⁹ Naquëranchin sanapiri quënaantarin. Quënanahuaton, huanipapisopita itapon:

—Iso quëmapi Quisoso ca'tanin anta', itërin.

⁷⁰ —¿Co'chi nohuitërahue' paya! itaantarin. Ina quëran a'napitarinta' itaantapona':

—Quëmanta' Cariria piyapi pochin nonan ni'quëhuarë', Quisoso ca'tanan ipora, itopi.

⁷¹ —¿Co'chi nohuitërahue' paya! Yosë ni'sárinco, co cariso' nohuitërahue'. Nonpintohu-atëñquëmaso', Yosë ana'ntarincó, itërin Pitrori.

⁷² Naporo chachin atari përaantarin. Atari natanahuaton, Quisosori napotërinso' Pitro yonquirin: “Co'huara atari catoro' përashatërasohue', cararo' nonpinapiaranco,” itërinco, ta'ton chiniquëñ sëtërin. Sëtatón, na'nërin.

15

Piratoquë quëpapiso'

(Mateo 27.1-2, 11-14; Lucas 23.1-5; Juan 18.28-38)

¹ Tahuërianpitoahuachinara, ya'ipi cotio ansiano'sa', cotio maistro'sa', corto hua'ano'sa', inapita niyontónahuatona', ninontopi. Ina quëran Quisoso tonporahuatona', Pirato ya'huëringuë quëpapi.

² —¿Quëmaso' cotioro'sa' copirnonquëñ ti? itërin Piratori.

—Inaco mini, tënin Quisoso.

³ Ina quëran corto hua'ano'sari na'con nonpinapipirinahuë', co manta' tënhuë'.

⁴ —Nani ma'sha sha'huirapipirinëñquëñhuë', ¿co manta' tënhuë' ti? itaantarin Piratori.

⁵ Quisososo nipirinhue', co manta' téninhue'. Napohuachina: "Ma quemapita' isoso' ni'ton, co manta' téninhue'," ténin Pirato yonquiaton.

Tēpacaiso marē' sha'huirinsō'

(Mateo 27.15-31; Lucas 23.13-25; Juan 18.38-19.16)

⁶ Nani Pascoa tahuēri a'nara apina'pi tashinan pēi quēran ocoirin noya pipicaso marē'. Pita tahuēri ni'ton, Noma hua'an napotērin. Insosona piyapi'sari nohuantopiso' ocoirin. ⁷ Tashinan pēiquē copirno no'huipisopita ya'huēpi. Copirno piyapinēnpita tēpapi ni'ton, tashinan pēiquē po'mopi. A'nara' Parapasē itopiso'. ⁸ Piyapi'sa' huē'sahuatona', Pirato nontiiipi.

—Ipora Pascoaquēnta' apina'pi ocoitaantacoi, itopi.

⁹ —¿Inta' ocoichinquēma'? Copirnonēma' ocoichinquēma' topirahuē', itērin Piratori.

¹⁰ Corto hua'ano'sari apiratona', Quisososo nani mapi. Ina nitotaton, Piratori naponotērin.

¹¹ Napoaponahuē', corto hua'ano'sari a'naya a'naya piyapi'sa' sha'huitēra'piapi.

—“Co Quisososo' nohuantēraihuē'. Parapasē ocoitocoli,” itocoli, itēra'piapi. Napoaton:

—Parapasē ocoitocoli, tosapi.

¹² —¿Ma'ta' nipachin Quisososo onpochi: “Inaso' copirnonēhuēi,” tēnamaso'? itērin Piratori. Napotohuachina:

¹³ —¿Corosēquē patanantēquē' chimiin! itapi chiniquēn nontatona'.

¹⁴ —¿Ma'marēta' tēpa'i? ¿Ma'ta' onporinso'? itopirinhue', aquētē chachin chiniquēn itaantapi:

—¿Corosēquē patanantēquē' chimiin! itaantapi.

¹⁵ Ina natanahuaton, ama piyapi'sari no'huicaiso marēhuē' Parapasē ocoitērin. Quisososo nipirinhue', chiniquēn ahuihuitērin. Chiniquēn huihuitona', pē'sha pē'shatopi. Ina quēran sha'huitērin corosēquē patanantacaiso marē'.

¹⁶ Ina quēran sontaro'sari Pirato pēinēnquē quēpapi. Pairaanaquē ichiya'conahuatona', ya'ipi sontaro'sa' amatopi. ¹⁷ Nani niyontonpachinara, quēhuanēn miachin hua'an a'morinso pochin a'motopi tēhuacaiso marē'. Yancotēnta' nahuan quēran nicatona', ayan-cotopi:

¹⁸ —¿Hua'qui tahuēri nicaton cotioro'sa' hua'anēntēquē'! itoonpi.

¹⁹ Piquirananquē ahuēmotopi. Ahuērahuatona', ipitopi. Isonahuatona', nito mosharapi.

²⁰ Inapotatona', tēhuapi. Ina quēran quēhuanēn a'motopiso ocoitahuatona', inaora a'morinso chachin a'motaantapi. Inapotahuatona', corosēquē patanantacaiso marē' quēpapi.

Corosēquē Quisososo patanantopiso'

(Mateo 27.32-44; Lucas 23.26-43; Juan 19.17-27)

²¹ Pa'sapirinhue', a'na quemapi Sirini parti hua'huatērinso' nacapipi. Iminēn quēran huēntararin. Simon itopi. Inaso', cato' hui'ninpita ya'huētērin, Aricantro, Nopo, inapita itopiso'. Simon nacapirahuatona', sontaro'sari Quisososo corosēnēn apitēntopi inari quēpatacaso marē'.

²² Pantarahuatona', panēa'huayaquē canconpi huachi, Corocota itopiquē. Corocotaso': “Nansē Moto,” tapon naporin. ²³ Huino tanparo nimirio ayontahuatona', yao'shitopirinhue', co o'orinhue'. ²⁴ Ina quēran sontaro'sari corosēquē patanantopi.

Nani patanantohuachinara, “Huēco', nicanatēhua', Quisososo a'morinso' maahua,” nita-tona' ya'nipirapi. Nicanatona', a'naya a'naya mapi.

²⁵ Yono pi'irirahuaso', corosēquē patanantapi. ²⁶ Onporinso marēsona tēparapiso' nani ninshitopi.

ISOSO' COTIORO'SA' COPIRNO

ta'caso ninshitopi. Motēn pētēcha achinpitopi. ²⁷ Quisososo pirayan cato' apiro'santa' patanantopi. A'nara' inchinan quēran, a'nanta' ahuanēn quēran acopi. [²⁸ Iraca Yosē quiricanēnquē ninorin. “Apiro'sapitaré' acorapi,” ténin. Naporinso chachin inapitaré' acopi.]

²⁹ Piyapi'sa' na'huēpona pochin Quisososo tēcariatona', tēhuapi.

—“Yosē pēinēn ata'huantohuato, cara tahuēri quēran anoyatantarahuē,” tēnan pora.

³⁰ Inta nipachin, corosē quēran nohuararahuatón, cha'ēquē', itoonpi.

³¹ Inapochachin corto hua'ano'sa', cotio maestro'sa', inapitanta' Quisososo tēhuatona', itapona':

—A'napitaso' nicha'ēponahuē', inaora cha'écasoso' co nanitērinhuē'. ³² “Caso' Cristoco, israiro'sa' copirnoc,” toconin. Inta nipachin, corosē quēran nohuarain nicatēhua' natēhua', nitopi.

Ina pirayan patanantopisopitanta' Quisososo no'huipi.

*Quisoso chimininso'**(Mateo 27.45-56; Lucas 23.44-49; Juan 19.28-30)*

³³ Camotëchin nisahuaso', ya'ipi parti tashirin. I'huaraya huarë' yono tashi pochin ninin.
³⁴ Naporo' Quisoso chiniquën nonin. "Iroi iroi ¿nama sapacatani?" tënin. Inaora nananquë nonaton, naporin. "¿Onpoatonta' Tata patëranco?" tapon naporin.

³⁵ A'naquën huanipapisopitari natanahuatona':

—Natanco'. Iniasë përasamara, topi.

³⁶ A'na quëmapiso' manorahuaton, pi'shiro pochin nininso' maconin. Main huino asë'cotëtërin. Nara'huayaquë achinpitahuaton, inápaquë ihuëtërin o'ocaso marë'.

—Tananpitëquë'. Corosë quëran anohuaracaso marë', Iniasë huë'samara, tënin.

³⁷ Ina quëran Quisoso' chiniquën nonsahuaton, chiminin huachi. ³⁸ Naporo' Yosë chinotopiso pëiquë tanontën në'mëtë' patonpiso' noshatërin. Inaora noshataton, catotë huarë' ninin. Inapa quëran no'paquë huarë' noshatomarin. ³⁹ Onporahuatonsona Quisoso chimininso' capitani ni'sahuaton:

—Tëhuëchachin iso quëmapi Yosë hui'nin, tënin.

⁴⁰ Sanapi'santa' aquë quëran notëërapí. A'nara' Maria Mactarina, a'naso' Saroma, a'nanta' Maria. Inaso' Cosi, Santiago, inapita a'shina'. Santiacoso' hua'hua nimirinso'.

⁴¹ Quisoso Carriaquë ni'so', imatona', nocomapiso'. A'napita sanapi'santa' Quisoso notëërapí. I'huamiächin Quisoso Quirosarinquë huë'pachina, inapitarinta' imaquipi.

*Na'pi naninquë po'mopiso'**(Mateo 27.57-61; Lucas 23.50-56; Juan 19.38-42)*

⁴² Ina tashiraya chinoto tahuëri ni'ton, cotioro'sa' tapatapi chinotacaiso marë'.

⁴³ I'huararahuso', Cosi huë'nin. Inaso' Arimatiaquë ya'huërinso'. Cotio hua'an niponahuë', noya Yosë chinotarin. "A'na tahuëri Yosë o'mararin hua'anëntiinpoaso marë'," tënin yonquiaton. Napoaton co të'huatatonhuë', Piratoquë pa'nin Quisoso nonën ma'patacaso marë'. ⁴⁴ "Co chimiyántëramarahuë'," ta'ton, capitan amatahuaton, nanëntërin. "¿Nani Quisoso chiminin?" itërin. ⁴⁵ "Nani mini chiminin," itërin capitani. Napotihuachina, Cosi itapon: "Nonën quëpaquë' nipachin," itërin. ⁴⁶ Morin nani pa'anin ni'ton, corosë quëran nonën anohuarahuatona', quëpapi. So'pinahuatona', na'pi naninquë po'mopi. Ina quëran pancara'pi masho pi'napirahuatona', pa'copitopi. ⁴⁷ Maria Mactarina, a'na Maria (Cosi a'shin nininso'), inapitari ni'sapi. Insëquësona Quisoso acopiso' ni'pi.

16*Quisoso nanpiantarinso'**(Mateo 28.1-10; Lucas 24.1-12; Juan 20.1-10)*

¹ Chinoto tahuëri piquëran Maria Mactarina, Saroma, a'na Maria (Santiago a'shin nininso'), inapita hua'sai' pa'anpi Quisoso nonën pashitonacaiso marë'. ² Tomio tahuëri tashiramiachin pi'i nëhuëcharirahuaso', na'pi nanin'pa' pa'sapi. ³ Inahua capini ninontërapí.

—Pancara'piqué nanin pa'copitopi pora. ¿Incha iporaso' chi'huincatërë'ponpoya? nitopi.

⁴ Canconahuatona', notëëpirinahuë', na'pi panca nipirinhuë', nani chi'huincapi ni'pi. ⁵ Na'pi naninquë ya'conahuatona', hui'napi pochin nininso' ni'pi. Huiríchin a'morahuaton, inchinan quëran huënsëarin. Ni'sahuatona', pa'yanpi. ⁶ Pa'yanaso', inari itërin:

—Ama pa'yancosohuë'. Quisoso Nasaritoquë ya'huërinso' yonisapiramahuë', co huachi isëquë ya'huërinhuë'. Corosëquë chiminaponahuë', nani nanpiantarin. Huëco' po'mopiquë ni'quirico'. Capa huachi. ⁷ Napoaton paatoma', ca'tano'sanënpita sha'huitonco'. Pitronta' sha'huitonco' nitochin. "Quisoso'ton nani pa'sarin Cariria'pa'. I'hua sha'huitërinquëmaso chachin pa'sarin. Inatohua' quënancoantarama'," itonco', itërin.

⁸ Pipirahuatona', na'pi nanin quëran ta'api. Pa'pi pa'yanahuatona', ropa ropatërapí. Co manta' topihuë'. Pa'yanatona', co piyapi'sa' sha'huitopihuë'.

*Maria Mactarina'ton ya'notërinso'**(Juan 20.11-18)*

⁹ Tomio tahuëri tashiramiachin Quisoso nanpiantarin. Nanpiantarahuaton, Maria Mactarina'ton ya'notërin. Ina sanapi iráca canchisë sopairo'sari ya'coancantopirinahuë', nani Quisosori inquitërin. ¹⁰ Nani ni'pachina, pa'nin imapisopita sha'huitacaso marë'. Inapitaso' sëtatona', na'nëapi.

¹¹ "¿Quisoso nani nanpiantarin! Cari ni'nahuë," itopirinhuë', co natëpihuë'.

*Catoya'pi ya'notërinso'**(Lucas 24.13-35)*

¹² Ina piquëran cato' imapisopitanta' ninano quëran pipiapi. Paaquëya', Quisosori nisha pochin ya'notërin. ¹³ Nani nohuitahuatona', ca'tano'sanënpita sha'huitoantapirinahuë', co inapita tëranta' natëpihuë'.

Ca'tano'sanënpita ya'notërinso'

(Mateo 28.16-20; Lucas 24.36-49; Juan 20.19-23)

¹⁴ Ina quëran shonca a'nara ca'tano'sanënpita misaquë coshataso', Quisosori ya'notiirin. "¿Onpoatomata', iyaro'sa', co natëtëramahuë'? Co natantochináchinhuë' cancantërama nica. 'Quisoso nani nanpiantarin. Cari ni'nahuë', itopirinëinquëmahuë', co natëtëramahuë'," itërin. ¹⁵ Ina quëran itaantarin: "Ya'ipi parti, iyaro'sa', paco'. Ya'ipi piyapi'sa' noya nanan carinquëma' sha'huitëranquëmaso' sha'huitoco'. ¹⁶ Insosona noya nanan natëhuachina', cha'ësapi. Aporihuanahuatona', imapachinaco, cha'ësapi huachi. Co nanamëhuë natëhuachinahuë', Yosëri ana'intarin. ¹⁷ Natëhuatama', nani ma'sha nisarama' piyapi'sa' nitotacaiso marë'. Chiniquën nanan quëchinquëma' sopairo'sa' a'pacamaso marë'. Nisha nisha nananquë nonsarama'. ¹⁸ Ya'huan mapatama', co manta' onpotarinquëmahuë'. Sonimaonta' nipirinhuë' o'opatama', co chiminaramahuë'. Cania'piro'sa' topinan së'huahuatama', noyatapona'," itërin Quisosori.

Inápaquë panantarinso'

(Lucas 24.50-53)

¹⁹ Nani ca'tano'sanënpita nontohuachina, inápaquë Siniro Quisoso panantarin. Yosëri quëpantarahuatón, inchinanën quëran ahüënsërin. ²⁰ Ina quëran ca'tano'sanënpita pa'sahuatona', Quisoso nanamën sha'huirapi. Siniorori chachin catahuarin ni'ton, ya'ipi parti sha'huirapi. Yosë nohuantón, piyapi a'naroáchin anoyatopi. Nani ma'sha nanitapapi ayonquicaíso marë'. Ina ni'sahuatona', "No'tëquën nontërinpoa'," topi ya'ipi piyapi'sa'. Nani huachi.]

Nocasë ninshitërinpoa' Quisocristo naporinso' nitotacaso marë'

Ma'marësona ninshitërinso'

¹ Quisocristo isoro'paquë o'maton, nóya ninin. Na'a piyapi'sari ina naporinso' nani ninshitopi. ² Ca'tano'sanënpitaso' iráca quëran huarë' imatona', naporinso' ni'pi. Nani ya'ipi no'tëquën sha'huitërinacoi. ³ Canta' ya'ipi nanamën nitotërahuë. Hua'qui' natanato, nani noyá nitotërahuë. Napoaton, iya Tiohuiri ninshichinquën, ténahuë. Quëmaso' pa'pi noya piyapinquën ni'ton, ninshitaranquën. Ya'nan nininso quëran huarë' ya'ipiya ninshitaranquën. ⁴ Na'a piyapi'sa' nani sha'huitopirinëinquënhuë', iporasos' carionta' ninshitaranquën no'tëquën nitotamaso marë'.

Coansha Paotista nasitacaso' ninorinso'

⁵ Iráca Irotisë Cotia parti hua'anëntaso', a'na corto hua'an ya'huërin, Sacariasë itopiso'. Ina huëntoa'huanënso', Apiasë huëntoa'hua, itopi. Sa'insos' Isapira itopi. Inanta' Aaron shiin, iráca corto hua'an ya'coninso'. ⁶ Cato chachin noya Yosë imapi. Ya'ipi pënëntërinso' no'tëquën natëpi. ⁷ Sa'insos' nipirinhue' co hua'huana'pihuë'. Co a'naya tëranta' hua'huin ya'huëtërinhuë'. Nani paiya. So'ionta' nani mashoya.

⁸ A'na tahuëri Sacariasë huëntoa'huanën Yosë chinotopiso pëiquë pa'pi sirihuitacaiso marë'. Naporo' tahuëri sirihuitacaiso' ya'huërin. ⁹ Cotioros' inachintopiso' imatona', Sacariasë huayonpi yonarin pochin nininso' a'pëcaso marë'. Acohuana ya'conahuaton, pimóton nininso' a'përin Yosë yonquicaiso marë'. ¹⁰ A'pëso', na'a piyapi'sa' aipiran huanirahuatona', Yosë nontapi. ¹¹ Naporo' acohuana Sinioro anquëninëni ya'notimarin. Misa'huaya inchinan quëran huanitimarin. ¹² Anquëni quënanahuaton, pa'yanin. Pa'pi të'huarin. ¹³ Anquëninisro nipirinhue' noya nontërin.

—Ama pa'yanquësohuë'. Quëmasos' Sacariasëinquën, nohuitëranquën. Hua'qui' hui'nahuanacaso' nohuantopiranhuë'. Ina marë' Yosë nontëranso' nataninquën. Sa'an hua'huarin. Huaihuachin, nininën cari sha'huitaranquënso' acotëquë'. Coansha itëquë'. ¹⁴ Nasitohuachin, noya cancantaran. Na'a piyapi'sari pa'yatapi. ¹⁵ Inasos' noya quëmapi nipon. Yosëri catahuarin ni'ton, noya noya nisarin. Naporahuaton, co pi'pian tëranta' main o'oponhuë'. Co'huara nasichátëraponhuë', Ispirito Santori ya'coancantarin. Inasáchin natëarin. ¹⁶ Mashotohuachin, pënëntapon. Pënëntohuachin, na'a isairios' Yosë yonquiantapi. ¹⁷ Iráca Iniasë pënëntërinso pochin nóya pënëntarin. Ina pochin chiniquën nanantarin inanta'. Sinioro yao'mahuachin, pënëntapon. Pënëntohuachin, quëmapi'sa' hui'ninpitare' noya ninontantapona'. Iporasos' a'naquën co Yosë natëpirinahuë'. Ina natanahuatona', no'tëquën yonquiapona'. Inari a'chintohuachin, Sinioro nohuantapona huachi, itërin anquënniri.

¹⁸ —Caso' mashoyaco. Sa'ahuënta' nani paiya. ¿Inaporo'pocoita'ma nica? ¿Onporahuatota' no'tëquën nitochi? tënin Sacariasë.

¹⁹ —Caso' Capirico. Yosë ya'huërin quëran o'marahuë. Ina a'paimarinco nonta'huanquënso marë'. Noya nanan sha'huitopiranquënhuë'. ²⁰ Co natërancohuë' ni'quëhuarë', hua'qui' co nonsaranhuë'. Hui'nan nasitaquë huarë' co nonacamaso' nanitaranhuë'. Napoaponahuë', no'tëquën nontëranquën. Hui'nahuanaran. Tahuërinën nanihuachin, sa'an huaiarin, itërin anquënniri.

²¹ Piyapi'saso nipirinhue' Sacariasë ninatona': "¿Onpoatonta' hua'quiarin?" topi. ²² Ina quëran acohuana quëran pipipirinhue', co huachi nanitërinhuë' nonacaso'. Imirin quëran anquitaponahuë', co nanitërinhuë' piyapi'sa' nontacaso'. "Acohuana ya'conin quëran, Yosë nohuanton, hua'narëso pochin quënamara," topi.

²³ Nani Yosë chinotopiso pëiquë sirihuitohuachina, Sacariasëso' ya'huërin'pa' paantarin. ²⁴ Ina quëran co hua'quiya quëranhuë' sa'in cayorin huachi. A'natërápoyoqui pochin co intoaso' pa'ninhuë'. Pëinënuquë ya'huárin. ²⁵ "Ma noyacha Yosë catahuarinco ni'ton, hua'huaranahuë' paya. Ina nohuanton, co huachi tapan ya'huëtarincohuë'," tënin yonquianton.

Anquënniri Maria nontërinso'

²⁶ Nani saota yoquitohuachina, naquëranchin anquëni isoro'paquë o'mantarin, Capiri itopiso'. Nasaritoquë Yosëri a'paimarin, Cariria parti ya'huërinso'. ²⁷ Inaquë a'nara nanon ya'huërin, Maria itopiso'. Cosiri nani nontërin macacaso marë'. Tata masho Tapi shiin inasos'. ²⁸ Anquëni o'marahuaton, Maria itapon:

—Ihuata Maria. Sinioro noya ni'ninquën. Ina chachin catahuarinquën, itërin.

²⁹ Ina natanahuaton, Maria pa'yanin: "¿Ma'marëta' napotërinco'so'?" ténin yonquinënguë.

³⁰ —Ama Maria, pa'yanquësohuë'. Yosë noya ni'ninquën. ³¹ Natanco sha'huichinquën. Quëmaso' hua'huanaran. Quëmapia'huaya huaihuatan, Quisoso itëquë'. ³²⁻³³ Mashotihuachin, chiniquën nanantarin. Inaso' Yosë hui'nin. Yosë nohuanton, copirno ya'conarin. Iráca Tata masho Tapi israiro'sa' noya hua'anëntopirinhuë'. Ina quëran chiminin. Iporaso nipirinhuë' hua'huani hua'anëntomiatarin. Co onporonta' pipirarinhuë', itërin anquë'niri.

³⁴ —¿Onporahuatota' hua'huanapo? Co caso' quëmapi së'huayátërarincohuë', itërin Mariari.

³⁵ —Ispirito Santo nohuanton, quëmaora hua'huanaran. Yosë topinan yonquiarapirinquënhuë', cayoaran. Napoaton hua'huan, Yosë hui'nin chachin nisarin. Co pi'pisha tëranta' oshahuanaponhuë'. ³⁶ Ni'quë'. Quëmopinën Isapira itopiso' paiya niponahuë', Yosë nohuanton nani cayorin. Co hua'huana'pihuë' niponahuë', nani saota yoquitarin. Quëmapia'huaya huaipon. ³⁷ Yosë ya'ipi nanitaparín, itërin anquë'niri.

³⁸ —Inta nipachin. Yosëichin caso' natërahuë'. Ina nohuanton, hua'huahuë' ya'huë'in nipachin, ténin Maria.

Napotohuachina, anquëni pa'nin.

Isapira nicapon pa'ninso'

³⁹ Ina quëran manorahuaton, Mariaso' Cotia motopiro'sa parti pa'nin quëmopinën nicapon. Inaquë canconahuaton, ⁴⁰ Sacariasë pëinënguë ya'conconin. Isapira quënanconahuaton, —I'huata a'shacha, itërin. ⁴¹ Ina natanahuaton, hua'huin yo'namënguë to'mo to'mótarin. Isapiranta' nóya cancantërin. Ispirito Santori noyá ya'coancantërin ni'ton, ⁴² pa'yataton, chiniquën itapon:

—I'huata hua'huata'hua. ¡Ma noya Yosë catahuaringuën! A'napita sanapi'sa quëran noya noya ni'ninquën. Hua'huaoanta' noya noya ni'sarin. ⁴³ Inaso' ya'ipiya hua'anëntarinpoa'. Co caso' chiniquën nanantopirahuë', ¡ma noyacha ina a'shinquën nipiranhue', nicaponco huë'nán paya! ⁴⁴ Quëma nontohuatancora, a'naróachin hua'huahuënta' yo'namëhuëquë to'mo to'mótarin. Noya cancantaton, naporin. ⁴⁵ "Yosë no'tëquën nontërinco," ténaso marë' inaso' noya ni'ninquën. Sha'huitërinquënso chachin acotarinquën, itërin Isapirari.

⁴⁶ Ina quëran Maria tapon:

"Ma noyacha Tata Yosëso paya, ténahuë canta'.

⁴⁷ Anoyacancantërinco ni'ton, nóya cancantërahuë'.

⁴⁸ Topinan piyapico nipirahuë', yonquirinco.

Ipora quëran huarë' na'a piyapi'sa' nohuitarinaco. 'Ma noyacha Yosëri catahuarin paya,' tosapi.

⁴⁹ Yosëso' ya'ipi nanitaparín. Inaso' nóya catahuarinco.

Noya noya ninin.

⁵⁰ Iráca chinotopisopitanta' nosororin.

Ipora huanta' ina chinotohuatëhua', nosoroarinpoa'.

⁵¹ Chiniquën nanantaton, nani ma'sha ninin.

Nocantopisopita atapanin.

⁵² Copirnorosanta' co noyahuë' nipachinara, ocoirin.

Topinan piyapi'sa' ya'huërë' noya acorin.

⁵³ Pahuantërinso'catahuarin nóya ya'huëcaiso marë'.

Ma'huano'saso nipirinhuë', topinan a'parín.

⁵⁴ Israiro'sa' na'con catahuarin.

Piyapinënpita ni'ton, nosororin.

⁵⁵ Iráca Apraan nontaton, 'Nosororanquën. Quëma shiparinpitanta' nosoroato, catahuaraahuë', itërin Yosëri.

Ina yonquiaton, ipora catahuarinpoa huachi," ténin Maria.

⁵⁶ Cara yoqui pochin inaquë yacapatërin. Ina quëran ya'huërin'pa' paantarin.

Coansha Paotista nasitërinso'

⁵⁷ Isapira nani tahuërinën nanihuachina, huairin. Quëmapia'huaya huairin. ⁵⁸ Quëmopinënpita, ya'cariya ya'huëpisopita, inapita natantopi. "¡Ma noya Yosëri catahuarin ni'ton, noya huairin! ta'tona'," nóya cancantopi. ⁵⁹ Hua'huasha posa tahuëritohuachina, marca yaacotopi.

"Niapoquë'. Sacariasë itëquë'," itopi a'naquëni. ⁶⁰ A'shinso nipirinhuë', co nohuantërinhuë'.

—Coansha itarai, ténin.

⁶¹ —Ama nisha nininën acotëquësohuë'. Quëmopinënáchin apoquë'. Ina noya, itopi.

⁶² Ina quëran pa'pin ipora huanta' në'huë ni'ton, imirin quëran tasatopi nininën nitotacaiso marë'. ⁶³ Pa'pinso' quirica ma'patahuaton, ninshitërin. "Coansha itarahuë'," ténin

ninshiaton. Ina nicatona: “¡Ma'pitacha yonquirin paya!” topi. ⁶⁴ Naporó' nè'huërinso' inquirahuaton, a'naroáchin noantarin huachi. “¡Ma noyacha Tata Yosëso' ni'ton, catahuar-inco paya!” ténin. ⁶⁵ Ina ni'sahuatona, piyapi'sa' pa'yanpi. Ya'ipi Cotia parti nanan nahuinin. ⁶⁶ Ina natanatona, yonquiapi. “¿Ma'ta' onpoapon iso hua'huasha ni'ton, ipora quëranchin Yosëri na'con na'con catahuararin?” topi.

Sacariasë ninorinso'

⁶⁷ Ina quëran Ispirito Santori noyá ya'coacantohuachina, Sacariasënta' tapon:

⁶⁸ “¡Ma noyacha Tata Yosëso' hua'anëntërinpoa paya!

Piyapinënpitanpoa' yonquiatonpoa', nicha'ësarínpoa'.

⁶⁹ Ina nohuanton, Tata masho Tapi shiin chachin nicha'ësarínpoa'.

Inaso' chini chiniquën nanantapon.

⁷⁰ Iráca quëran huarë' pënëntona'piro'sa' ninopi.

Yosë nohuanton, sha'huitërinënpoa':

⁷¹ 'A'na tahuëri nicha'ësaránquëma'. Co huachi inimicoro'sa' minsëarinënuquëmahuë'.

No'huipirinënuquëmahuë', nicha'ësaránquëma', ténin Yosë, topi.

⁷² Iráca shimashonënpaapita nosoroaton, naporin. Ipora huanta' nosororinpoa'.

Sha'huitërinso' co Yosëri naniantërinhuë'.

⁷³ Tata masho Apraan sha'huitërinso' yonquirárin.

⁷⁴ Napoaton nicha'ësarínpoa'. Co huachi inimiconënpaapita' minsëarinënpaahuë'.

Ina quëran co t'ë'huatatëhuahuë', Yosë chinotarihua'.

⁷⁵ Ina pochin cancantatëhua', inasáchin chinotarihua'.

Chimínaquë huarë' nóya nisarihua'.

⁷⁶ Quëmanta', conpa, Yosë a'paarinquën piyapinënpita pënënacaso marë'.

Sinioro isoro'paquë yao'marin ni'ton, pënëntaran piyapi'sari natëcaiso marë'.

⁷⁷ Yosë piyapinënpita itapon:

'Oshanëma' inquitatënuquëma',

Sinioro anoyacancantarinquëma', itaran.

⁷⁸ Yosë nosoroatonpoa', inápa quëran a'pintimarinpoa'.

Pi'i a'pintërinpoaso pochin no'tëquën anitotërinpoa'.

⁷⁹ Tashinan pochin cancantopirëhuahuë',

a'pintatë pochin nitarinpoa' noya nancicaso marë'.

Anoyacantohuachinpoa', sano cancantarihua',” ténin Sacariasë.

⁸⁰ Ina quëran hui'ninso' so'sorahuaton, hui'napitarin huachi. Yosë yonquiarin ni'ton, chiníquën cancantarin. Inotëro parti ya'huëárin. Ina quëran oshaquëran Yosëri sha'huitërin isirairo'sa' pënënacaso marë'.

2

Quisoso nasitërinso'

(Mateo 1.18-25)

¹ Naporó' tahuëri'sa' Noma copirno nanan a'parin, Aocosto itopiso'. Ya'ipi parti a'parin. “Ya'ipinquëma' paco'. Quiricaquë nininëma' niacotoco',” ténin. ² Naporó' huarë' ya'ipi piyapi'sa' pichirapi. Sirinioso' Siria parti hua'anëntohuachina, naporin. ³ Natanahuatona', ya'ipi piyapi'sa' pa'pi nininëna' niacotacaiso marë'. Hua'huatopiso' ninanonënaquë pa'pi. Nisha nisha pa'pi.

⁴ Cosiso' Cariria parti ya'huërin. Nasaritoquë ya'huëpirinhuë', ina quëran pipirahuaton, Cotia parti pa'nin. Inaquë cancanahuaton, Pirin'pa' pa'nin. Iráca Tata masho Tapi inaquë hua'huatërin. Ina shiin ni'ton, inaquë pa'nin nininëni niacotacaiso marë'. ⁵ Mariarë chachin pa'nin. Nani ina macacaso marë' nontaponahuë', Yosë nohuanton, inaora cayorin. ⁶ Nani naniarin huaicaso' ni'ton, inatohua' ni'so', huairin. ⁷ Paninan huairin, quëmapia'huaya. Nëmëtërinquë so'quëëtahuaton, nona'huayaquë acorin, ohuaca coshatërinquë. Huë'ëcaiso' pëi' nani ya'sotopi ni'ton, co inaquë huë'ëpatërinhuë'. Napoaton nona'huayaquë hua'huin acorin.

Ohuica pë'tahuana'piro'sa' quënanpiso'

⁸ Naporó' tashi' ohuica pë'tahuana'piro'sa' pastoquë ya'huërapí. Pirin ya'cariya ya'huërapí. Tashirë chachin ohuicanënapita a'pairapi. ⁹ Inaquë ni'soi', a'nanaya Sinioro anquëninëni ya'notimarin. Huënaráchin huënaráchin a'pintimarin. Yosë pochin a'pinin. Anquëni quënanahuatona', quëmapi'sa' pa'yanpi. ¹⁰ Anquëniriso' itapon: “¡Ama pa'yancosohuë! Noya nanan sha'huichinquëma' ya'ipi piyapi'sa' noya cancantacaiso marë'. ¹¹ Ipora tashi' a'nara quëmapia'huaya Pirinquë nasitërin. Inaso' Cristo, Yosëri a'paimarinso'. Sinioro ni'ton, chinotacaso' ya'huërin. Nani o'marin piyapi'sa' cancanëna' anoyatacaso marë'.

¹² Inaquë pa'patama', hua'huishin quënanconarama'. Nëmëtërinquë so'quëëtahuatona', ohuaca coshatërinquë acopi. Ina quëran nohuitarama'," itërin.

¹³ Ina quëran a'naroáchin na'a anquëniro'sari ya'notantapi. Yosë chinotatona', itapona':

¹⁴ "¡Ma noyacha Yosëso paya! Inápaquë ya'huaponahuë', piyapinquëma' yonquirinquëma'. Cancantatoma ina yanatëramasopitaso' sano cancantarama'," itopi anquëniro'sari.

¹⁵ Nani inápaquë panantahuachinara, pé'tahuatona'piro'sa' ninontopi.

—Pirin'pa' pa'ahua' nipachin. Sinioro anitotërinpoaso' nia'ahua', nitopi.

¹⁶ Manorahuatona', pa'pi. Canconahuatona', hua'huasha, Maria, Cosi, inapita quënanconpi. Hua'huasha ohuaca coshatërinquë quëhuëänin. ¹⁷ Nani ni'sahuatona', na'a piyapi'sa' sha'huitëra'piapi. "Quëmapia'huaya nani nasitërin. Inaso' Cristo, Yosëri a'paimarinso'. Anquëni sha'huitiimarincol," itëra'piapi. ¹⁸ Natanahuatona', "Ma'pítacha itërinpoa' paya," topi ya'ipi piyapi. ¹⁹ Mariaso nipirinhue' naporinso' na'con yonquirárin. ²⁰ Ina quëran pé'tahuatona'piro'sa' paantapi. "Ma'pítacha natanëhua paya. Ma'pítacha ni'nëhua paya. Anquëniro'sa' itërinpoaso chachin quënanëhua'. ¡Ma noyacha Tata Yosëso paya!" topi.

Yosë chinotopiso pëiquë quëpapiso'

²¹ Hua'huasha posa tahuëritohuachina, marca acotopi. Naporo' nininën acotopi huachi. Quisoso itopi. Co'huara Maria hua'huayantërasohuë', anquëniro sha'huitërin ina nininën acocaso' ni'ton, napotopi.

²² Moisésë iráca pënëntërin: "Sanapi huaihuachin, a'na yoqui pochin nina'in. Ina quëran Yosë chinotopiso pëiquë ya'coanta'in," tënin. Cotioro'sa' napopiso chachin a'na yoqui pochin nanihuachina, Maria, Cosi inapitaso Quirosarin'pa' paantapi pënëntërinso' natëcaso marë'. Naporo' hua'huin Yosë chinotopiso pëiquë quëpapi inaquë Yosë nontacaiso marë'. "Iso hua'huasha, Sinioro, noya a'paiquë' quëma piyapinën niin," itopi. ²³ "Paninanso' quëmapi nipachin, Yosë piyapinën ninin," tënin Moisésë iráca pënëntatón. Napoaton ina pochin nontërin. ²⁴ Naporo' cato' nëpëhuë nipon, cato' pé'tahua nëpëa'huahuë nipon atëpatopi Yosë chinotacaiso marë'. Inanta' Moisésë pënëntërin ni'ton, inapopi.

²⁵ Quirosarinquë chachin a'na quëmapi ya'huërin, Simion itopiso'. Noya quëmapi inaso'. Nani tahuëri Yosë chinotërin. "A'na tahuëri Yosë nicha'ësarinpoo'," ta'ton, Cristo a'paimacaso' ninarárin. Ispirito Santori noyá ya'coancantërin. ²⁶ Ina nohuanton, Simion nani ninorin. "Siniorori a'paimarinso' nohuitapo. Co'huara chimiyantërapohuë', Cristo o'mararin, ni'sarahuë," tënin yonquiaton. ²⁷ Naporo' tahuëri Ispirito Santo nohuanton, Yosë chinotopiso pëiquë pa'nin anta'. Cosinta' sa'inë chachin inaquë nisapi. Pënëntopiso' natëtona', inaquë Quisoso'huaya quëpapi ni'ton, Simioni quënanconin. ²⁸ Hua'huasha quënanahuaton, Simion noya cancantërin. Iporahuaton, Yosë nontërin.

²⁹ "¡Ma noyanquëncha quëmaso', Sinioro, ni'ton, a'paimaranso' nani anohuëtëranco paya! Napoaton noya ipora caso' chimiin, tënahuë. Sha'huitërancoso chachin nanirin huachi.

³⁰ Iso hua'huasha nani ni'nahuë. Nicha'ëincoiso marë' a'paimaran.

³¹ Ya'ipi piyapi'sa' yonquiaton, a'paimaran.

³² Nisha nisha nananquë nonpisopita a'pintarin no'tëquën yonquicaiso marë'.

Israiro'santa' catahuararin. Piyapinënpita ni'ton, noya noya acorarin," itërin.

³³ Ina natanahuaton, "¡Ma'pítacha naporin paya!" tënin Cosi. Marianta' inachachin yonquirin.

³⁴ —Yosë noya a'painquëma', itërin Simioni. Ina quëran a'shin itantapon:

—Hua'han mashotohuachin, ya'ipi israiro'sa' pënënarin. Natanahuatona', a'naquën natëtona', noya cancantapi. A'naquënso nipirinhue' co nohuantapihuë' ni'ton, anotëreso pochin nisapi. Yosë nohuitacaiso marë' no'tëquën pënëntapirinhue', chiniquën no'huia'pi. ³⁵ Inahuara cananëna quëran nisha nisha yonquiapirinhue', inari a'ninquëchin anitotarin. Hua'han no'huihuachina', quëmaso' chiniquën sëtaran. Sahuëniquë ohuainënposo pochin sëto ya'coancantarinquën huachi, itërin.

³⁶ A'na sanapinta' inaquë ya'huërin, Ana itopiso'. Inaso' Panino hui'nin, Asirë huëntonquë ya'huërinso'. Yosë nohuanton, nitoninorin. Nani paiya. Nanon nipon, a'na quëmapiri manin. Canchisë pi'ipiachin niquëpasoi', ³⁷ so'ini ayananpirin ni'ton, nani hua'qui' quëyoronin. Nani posa shonca catapini pi'ipitërin. Yosë chinotopiso pëiquë ya'huëmiatërin. Tahuërirë chachin, tashirë chachin Yosë chinotërin. Apira apira Yosë yonquirin. Co cosharo' yonquiatonhuë', Yosë nontárin. ³⁸ Naporo' inanta' huëcaton, Quisoso'huaya ni'nin. Noya cancantaton, Yosë nontërin.

—Iso hua'huasha nasitërinso marë': "Yosparinquën Sinioro," itëranquën, tënin. Ina quëran Yosë imapisopita sha'huitërin.

—Yosë nohuanton, a'paimarinso' nani nasitërin. Inaso' nicha'ësarinpoo', itërin. Na'a Quirosarinquë ya'huëpisopita ina ninarapi ni'ton, napotërin.

Nasaritoquë pantapiso'

³⁹ Ya'ipi iráca pënëntérinsó' nani natëhuachinara, Cosiso sa'inë chachin Cariria parti paantarin. Nasaritoquë ya'huantarin. ⁴⁰ Quisoso so'sorahuaton, chinirarin. Nóya yonquirin. Yosëri na'con catahuarin.

Hui'napitahuaton, Yosë chinotopiso pëiquë pa'ninso'

⁴¹ Nani Pascoa tahuëri a'shin, pa'pin, inapita Quirosarinquë pantapi. ⁴² Quisoso shonca cato' pi'ipitohuachina, naquëranchin pantapi cotio niyontopiso tahuëri na'huëcaiso maré'. ⁴³ Nani na'huëhuachinara, ya'huëpi'pa' pa'mantapirinahuë', Quisososó' co pa'marinhuë'. Hui'napi niponahuë', inaquë inaora quëparitërin. A'shinso' co nitotërinhuë'. Cosinta' co nitotërinhuë'. ⁴⁴ Na'a piyapi'sa' pa'sapi ni'ton, "Nisha huë'sarin," ta'tona, a'na tahuëri' iratopirinahuë'. I'huahuanquë Quisoso yonisápirinahuë', co quënanpihuë'. Quëmopinënpita, nohuitopisota, inapita natanpirinahuë', ⁴⁵ co quënanpachinarahuë', yoncaiso maré' inatohua chachin paantapi.

⁴⁶ Cara tahuëri quëran Yosë chinotopiso pëiquë quënanpi huachi. Maestro'sa' a'chinpiquë huënsërahuaton, a'chinpi'so' natanarin. Natanahuaton, natantaantarin anta'. ⁴⁷ Na'a piyapi'sa' natanpi. "Ma noyacha yonquirin paga. Nóya a'panitërin," topl. ⁴⁸ Inaquë quënanahuatona', a'shinso' pa'yanin.

—¿Onpoatonta' hua'hua napotërancoi? Ni'quë'. Pa'yanatoi, cara tahuëri yonisápirainquënhuë', ipora huaré' quënanainquënhuachi, itërin.

⁴⁹ —¿Onpoatonta' yonisápiramacohuë'? Tatahuë pëinënuquë ya'huëca'huaso' ¿co nitotëramahuë' ti? itërin.

⁵⁰ Natanaponahuë', ma'sona tapon naporinso' co nitotopihuë'.

⁵¹ Ina quëran pipihuachina, a'shin, pa'pin inapitaré' Nasaritoquë paantarin. Inaquë paaton, a'shin, pa'pin, inapita noya natërin huachi. Naporinso' a'shini cancanën quëran yonquirárin. ⁵² Naporahuaton, Quisoso hui'napitarin huachi. Noya noya yonquirin. Yosëri noya ni'nin. Piyapi'sarinta' noya ni'pi.

3*Coansha Paotista pënëntérinsó'*

(Mateo 3.1-12; Marcos 1.1-8; Juan 1.19-28)

¹ Naporó tahuëri'sa' Tipirio itopiso', Noma copirno ya'conin. Nani shonca a'natérapo pi'ipi hua'anëntarin. Ponso Piratonta' Cotia parti hua'anëntarin. Irtisëso', Cariria parti hua'anëntarin. Iin Pinipi itopisonta', Itozia parti, Traconiti parti, inapita parti hua'anëntarin. Nisaniasëso' nipirinhuë', Apirinia parti hua'anëntarin. ² Anasë, Caihuasë, inapita corto hua'an chini chiniquënh nanantërinso' ya'conpi. Naporó' Coansha pënëntarin. Sacariasë hui'nin inaso'. Inotëro' parti ya'huaso', Yosëri sha'huitërin paaton pënëntacaso maré'. ³ Napoaton ya'ipi Cortanii' parti pa'taton, pënëntárin.

—Co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', Yosë tahuëretantaco' oshanëma' in-quichinquëma'. Ina quëran aporintaranquëma', itëra'piarin. ⁴ Iráca Isaiasë ninorin. Ninshitatón, naporin:

"Inotëro parti a'na quëmapi pënëntápon.

'Siniro o'macaso' tahuëri yonquico'. Ni'co'. Hua'an chiniquënh nanantona'pi ni'ton, a'na parti yapa'pachina, comisionën a'parin ira tapatacaso maré'.

Ira otëërin noya pa'tacaso maré'.

⁵ Iconantëro'sa' amëntarotarin. Panëno'sa' taparotarin. Co'shoninsopita otëërin.

Tomashin acoarin. Ira noya tapahuachina, hua'an pa'nin huachi.

Inapochachin iporasó' co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', cancanëma' anoyatoco' Siniro o'main.

⁶ Ya'ipi piyapinpoa' nicha'ëinpoaso maré' o'mararin, tapon ina quëmapi pënëntohuachin, ténin Isaiasë iráca ninoton.

Naporinso chachin Coansha pënëntarin.

⁷ A'naquënh aporihuanacaiso maré' huë'pirinahuë', Coanshariso', co yaaporintërinhuë':

—Canpitasó' ya'huan pochin cancantatoma', yanonpinama'. "Yosë isoro'pa' ana'ntohuachin, cha'ëpoi quiyanta'," ¿topiramahuë' ti? Topinan aporihuanpatama', co cha'ësaramahuë'.

⁸ Co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', noya nico'. Ama ninonpintocoso'huë'. "Quiyaso' Apraan shinpita'coi ni'toi, Yosë piyapinënpita'coi," ama tocosohuë'. Yosë nohuantërin naporini, iso na'piro'santa' Apraan shinpita atarantacaso' nanichitonhuë'. ⁹ Nani Yosë yonquirin oshahuano'sa' ana'ntacaso'. Ni'co'. Nararo'sa' co noya nitohuachinahuë', nicosotëré'. Nicosotahuatë', pënuquë të'yatëré' huiquitacaso maré'. Inapochachin canpitanta' co noyahuë' nipatama', chiniquënh ana'ntarinquëma', ténin.

¹⁰ —¿Ma'ta' onpo'ii nipachin? itopi.

¹¹ —Piyapi'sa ma'shari pahuantohuachina, ama apiratocosohué'. Cato' a'mocamaso ya'huétohuachinquéma', a'nara' quétoco' a'mo'in. Tanahuachina', a'caco' ca'in, itèrin Coanshari. ¹² A'napitanta' aporihuanacaiso maré' hué'pi. Inapitaso' coriqui copirno maré' ma'patona'piro'sa'.

—¿Ma'ta' maistro quiyaso' onpo'ii? itiipi.

¹³ —No'téquèn coriqui ma'patoco'. Ama nonpinatoma', na'con na'con ma'patocosohué', itèrin.

¹⁴ Sontaro'santa' hué'pi.

—¿Ma'ta' quiyanta' onpo'ii? itiipi.

—Ama piyapi ahuéatoma', coriqui matocosohué'. Ama canacaso maré' nonpinapicosohué'. Nani pahuèrèhuachinquéma', ama na'con na'con nohuantocosohué', itèrin.

¹⁵ Piyapi'saso' yonquirapirinahué'. “¡Ma noyacha Coanshaso' pènèntèrin paya! Inaso' Cristo nimara. Nicha'èinpoaso maré' ¿Yosèri a'paimamara ti?” topi. ¹⁶ Ina natanahuaton, Coanshari itèrin:

—Aporintèranquéma mini nipirinhué', co caso' Cristocohué'. Ca piquèran inaso' hué'sarin. Inaso chini chiniquèn nanantèrin. Caso' co pi'pisha tèranta' ina pochin chiniquèn nanantèrahué'. Co maquèyancohué' ni'ton, co sapatèn i'quirita'huaso tèranta' nanitarahué'. Inaso' hué'pachin, a'naquéma' Ispirito Santo aya'coancantarinquéma'. A'naquémaso nipirinhué', pènquè chiniquèn ana'ntarinquéma'. ¹⁷ Cayarino'so manèso pochin nisarin. Arosè mapatèra, to'noraré'. Ina quèran pintiarahuatè', pèiquè acoré'. Sha'huétènso nipirinhué' pènquè ahuiquitèrè'. Inapochachin ana'ntohuachinquéma', co onporonta' pèn tacopiarinhué', ténin Coansha. ¹⁸ Nani tahuèri ina pochin piyapi'sa' pènènrarin. Yosè nanamèn a'chintàrin.

¹⁹ Irotisènta' hua'an nipirinhué' pènènin. “Quémaso' pa'pi co noyahué' ninan. Naporahuaton, iyaparin sa'in osèrètatón, manan. Pinipi sa'in chachin manan. Irotiasa itopiso'. Ina maré' oshahuanan,” itèrin. ²⁰ Napotohuachina, Irotisèso' aquè aquètè' co noyahué' yonquiatón, Coansha tashinan pèiquè apo'motèrin.

Quisoso aporihuaninso'

(Mateo 3.13-17; Marcos 1.9-11)

²¹ Co'huara apo'mochatèrasohué', Coanshari piyapi'sa' aporintahuachina, Quisosonta' hué'nin aporihuanacaso maré'. Nani aporihuanahuaton, Yosè nontèrin. Nontaso', pi'iro'tè' ni'soatèrin. ²² Ispirito Santo nèpè pochin nohuaraimarahuatón, Quisoso ya'coancantomiatèrin. Naporo' inápa quèran Yosèri itèrin:

—Quémaso' hui'nahuènquèn chachin ninan. Na'con nosoroatènquèn, nóya ni'nanquèn, itèrin.

Quisoso shimashonènpita ya'huèrinso'

(Mateo 1.1-17)

²³ Ya'nán pènèntapon, Quisoso cara shonca pi'ipitèrin. Cosi hui'nin, topirinahué'. Cosi pa'pinso' Iri itopi. ²⁴ Iri pa'pinta' Matato itopi. Ina pa'pinso' Nihui itopi. Nihui pa'pinta' Miriqui itopi. Ina pa'pinso' Cana itopi. Cana pa'pinta' Cosi itopi. ²⁵ Cosi pa'pinta' Matatiasè itopi. Ina pa'pinta' Amosè itopi. Amosè pa'pinso' Naomo itopi. Ina pa'pinta' Isiri itopi. Isiri pa'pinso' Nacai itopi. ²⁶ Ina pa'pinta' Maato itopi. Maato pa'pinso' Matatiasè itopi. Ina pa'pinta' Simi itopi. Simi pa'pinso' Cosico itopi. Ina pa'pinta' Cota itopi. ²⁷ Cota pa'pinso' Coanan itopi. Ina pa'pinta' Nisa itopi. Nisa pa'pinso' Soropapiro itopi. Ina pa'pinta' Saratiro itopi. Ina pa'pinso' Niri itopi. ²⁸ Niri pa'pinta' Miriqui itopi. Miriqui pa'pinso' Ati itopi. Ina pa'pinta' Cosamo itopi. Cosamo pa'pinso' Irmatamo itopi. Ina pa'pinta' Iri itopi. ²⁹ Iri pa'pinso' Cosoi itopi. Ina pa'pinta' Irisiro itopi. Ina pa'pinso' Corimo itopi. Ina pa'pinta' Matato itopi. Ina pa'pinso' Nihui itopi. ³⁰ Nihui pa'pinta' Simion itopi. Ina pa'pinso' Cota itopi. Ina pa'pinta' Cosi itopi. Cosi pa'pinso' Conamo itopi. Ina pa'pinta' Iriaquimo itopi. ³¹ Ina pa'pinso' Miria itopi. Ina pa'pinta' Mina itopi. Ina pa'pinso' Matata itopi. Ina pa'pinta' Natano itopi. Ina pa'pinso' Tapi itopi. ³² Tapi pa'pinta' Quisi itopi. Ina pa'pinso' Opito itopi. Ina pa'pinta' Pooso itopi. Ina pa'pinso' Sara itopi. Sara pa'pinta' Nasono itopi. ³³ Nasono pa'pinso' Aminatapo itopi. Ina pa'pinta' Atamino itopi. Ina pa'pinso' Arni itopi. Arni pa'pinta' Isromo itopi. Isromo pa'pinso' Parisè itopi. Ina pa'pinta' Cota itopi. ³⁴ Ina pa'pinso' Cacopo itopi. Cacopo pa'pinta' Isaco itopi. Isaco pa'pinso' Apraan itopi. Apraan pa'pinta' Tari itopi. Ina pa'pinso' Nacoro itopi. ³⁵ Nacoro pa'pinso' Siroco itopi. Ina pa'pinta' Nacao itopi. Nacao pa'pinso' Parico itopi. Ina pa'pinta' Ipiri itopi. Ipiri pa'pinso' Sara itopi. ³⁶ Ina pa'pinta' Cainano itopi. Cainano pa'pinso' Arapasato itopi. Ina pa'pinta' Simo itopi. Simo pa'pinso' Noi itopi. Noi pa'pinta' Namico itopi. ³⁷ Namico pa'pinso' Matosarino itopi. Ina pa'pinta' Inoco itopi. Inoco pa'pinso' Carito itopi. Ina pa'pinta' Marariro itopi. Ina pa'pinso'

Cainano itopi. ³⁸Ina pa'pinta' Inosë itopi. Inosë pa'pinso' Sito itopi. Ina pa'pinta' Atan itopi. Atanso' Yosëri ninin.

4

Sopairi tēnirinsō'

(Mateo 4.1-11; Marcos 1.12-13)

¹ Quisoso Cortani quēran pipirahuaton, huēantarín. Ispirito Santori noyá ya'coancantērin. Inasáchin natērin. Naporo' ina nohuanton, inotēro parti pa'nin. ² Inaquē catapini shonca tahuēri ya'huērarín. Naporo' sopairi huēcapiarahuatón, sha'huitopirinhué' ama Yosë natēcaso marēhué'. Catapini shonca tahuēri ya'huaponahué', co manta' ca'ninhué'. Ina piquēran tanarin. ³ Tanahuachina, sopairi itērin:

—Tēhuēnchachin Yosë hui'ninquēn nipatan, iso na'pi cosharo' atarantēquē', itopirinhué'.

⁴ —Inca co nohuantērahué'. Yosë quiricanēnquē pēnēnipoa': "Co cosharoriáchin piyapi ananpirinhué'. Ya'ipi Yosë nanamēn natēhuachin tēhuēnchinsō' nanpiarin," tēnin, itērin.

⁵ Ina quēran a'na motopi'pa' sopairi quēparin. Ya'ipi ninanoro'sa, ma'shanēnpita, inapita a'notērin. A'naroáchin noyápiachin nininsopita, ya'ipi quēnanin.

⁶ —Ya'ipi isopita hua'anéntato, carinquēn quēchinquēn inapita hua'anéntamaso maré'. Chiniquēn nanan quēchinquēn. Insosona nohuantērahuēso' nanitērahué' quēta'huaso'. ⁷ Isonahuaton, chinotohuatanco, catahuaraanquēn ya'ipiya hua'anéntamaso', itērin.

⁸ —Inca co nohuantērahué'. Yosë quiricanēnquē sha'huitērinpoa'. "Sinioroíchin chinotēquē'. Inasáchin natēcaso' ya'huērin. Inaso' hua'anéntērinpoa'," tēnin, itērin Quisosori.

⁹ Ina quēran Quirosarin'pa' quēpaantarín. Yosë chinotopiso pēi a'canpiquē huaré' quēparahuaton:

—Tēhuēnchachin Yosë hui'ninquēn nipatan, no'paquē niiquē'. ¹⁰ Quiricanēnquē nani sha'huitērinquēn:

"Yosë, anquēninēnpita a'patimarinquēn, co ma'sha onpoaranhué'.

¹¹ Imirina quēran masarinēnquēn ama na'piquē tēranta' ya'quiamaso marēhué'," tēnin ni'ton, no'paquē niiquē' a'painēnquēn, itērin sopairi.

¹² —Inca co nohuantērahué'. Yosë quiricanēnquē pēnēnipoa'. "Ama Yosë tēniquēsohué'. Ama camaiquēsohué'. Ina nohuantērinsoáchin yonquicaso' ya'huērin," tēnin, itērin Quisosori.

¹³ Nani hua'qui' sopairi sha'huitopirinhué', co yanatērinhué'. Napoaton patērin. "A'na tahuēri minsēapo nimara," ta'ton, pa'nin huachi.

Quisoso pēnētacasō caniaritērinso'

(Mateo 4.12-17; Marcos 1.14-15)

¹⁴ Ina quēran Cariria parti Quisoso paantarín. Ispirito Santori noyá ya'coancantērin ni'ton, catahuarin nōya nicacaso'. Ya'ipi naporinsō' nahuinin. ¹⁵ Nisha nisha niyontonpiso pēiquē a'china'piarin. A'chinpachina: "Ma noyacha yonquirin paya," topi.

Nasaritoquē paantarinsō'

(Mateo 13.53-58; Marcos 6.1-6)

¹⁶ Ina quēran Nasaritoquē paantarín. Inaquē so'sorin. Chinoto tahuēri nanihuachina, niyontonpiso pēiquē pa'nin. Nani simana inaquē pa'nin ni'ton, naporo' paantarín. Inaquē ya'conahuaton, Yosë quiricanēn nontacaso maré' huanirín. ¹⁷ Isaiasē pēnētērinso' quirica quētōhuachina, manin. Oporinahuaton, nontērin natanacaiso maré'.

¹⁸ "Sinioro ispiritonēn ya'coancantērinco ni'ton, noya catahuarinco.

Na'a piyapi'sa' co Yosë nohuitatonahué', nosorotopi.

Napoaton Yosë acorinco noya nanan a'chinta'huaso maré'.

Sopairi minsēpirinhué', ocoiarahué' noya yonquicaiso maré'.

Somaraya nininsopita anoyatarahué'.

Parisitapisopita nicha'ēsarahué'.

¹⁹ Ipora tahuēri'sa' Yosë nosoroatēnquēma', nicha'ēsarinquēma huachi, tēnahué. Ina sha'huica'huaso maré' acorinco," tēnin Isaiasē, itērin quirica nontaton.

²⁰ Quirica so'nanahuaton, niyontonpiso' pēiquē catahuatona'pi quētaantarín. Ina quēran huēnsēhuachina, ya'ipi inaquē ya'huēpisopitari ni'sápi. ²¹ —Tēhuēnchachin iyaro'sa' iráca Isaiasē ninorincoso chachin, Yosë a'paimarinco nicha'ēca'huanquēmaso maré', itērin Quisosori.

²² Ya'ipiya natantapi. "Ma'pítacha nitotaton, naporin paya. Nōya a'chintērinpoa'," ta'tona': —¿Co'na iso' Cosi hui'ninhué'? topi.

²³ Ina quēran Quisosori itaantarín:

—Iraca quëran huarë' napopi: “Nitoanoyatohuatan, quëma'ton nianoyatëquë' ni'ii,” topi. Ina pochin canpitanta' yonquirama' ténahuë. “Capinaomoquë na'a cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatëran ni'quëhuarë', isëquënta' anoyatëquë' ni'ii,” itaramaco, ténin. ²⁴ Ina quëran itaantarín:

—Co yanatëtomacohuë', napotëramaco. Ni'co'. Pënëntona'pi pënëntohuachina, nisha nisha parti noya natanpi. Ninanonëñquë ya'huëpisopitariso nipirínhuë', co noya natanpihuë'. ²⁵ Tëhuëñchachin iraca Iniasë pënëntona'pi nãnpipon, cara pi'ipi miria co pi'pian tëranta' o'nanínhuë'. Ya'ipi parti tanarotopi. Naporo' na'a quëyorono'sa' Israiroquë ya'huëpirínahuë', ²⁶ co Yosëri catahuarínhuë'. A'na quëyoronso nipirínhuë' Saripitaquë ya'huërin, Sítón parti ya'huërinso'. Nisha sanapi niponahuë', Yosëri catahuarin. Inaquë Iniasë a'parin cosharonën ana atacaso marë'. ²⁷ Irisio pënëntona'pinta' nãnpiso', na'a chana caniori maninsopita Israiro no'paquë ya'huëpirínahuë', co a'naya tëranta' anoyatërinhuë'. Namanoso' Siria piyapi niponahuë', Yosë nohuanton, anoyatërin. A'naroáchin canio inquirin, ténin Quisoso.

²⁸ Ina natanahuatona', ya'ipi piyapi'sa' chiníquën no'huitopi. ²⁹ Manorahuatona', ninano quëran quëpapi. Ina yonsanquë tahuán ya'huërin. Inatohua' quëpapi të'yatacaiso marë'. ³⁰ Yatë'yatopirínahuë', Quisoso' huancánachin paaton, noya cha'ërin.

Sopai a'parinso'
(*Marcos 1.21-28*)

³¹ Ina quëran Cariria parti paantarín. Capinaomoquë paaton, chinoto tahuëri a'chiantarin. ³² Chiníquën nanantona'pi pochin a'chinarin ni'ton, natanahuatona', pa'yanpi. “Ma noyacha a'chintërinpoa paya,” topi.

³³ Niyontonpiso pëiquë chachin a'na quëmapi ya'huërin. Sopairi ya'coancantërin ni'ton, pa'pi co noyahuë' yonquirin. Quisoso quënanahuaton, chiníquën nontërin. Sopairi chachin ichinonin.

³⁴ —¡Tanãpitocoi! ¿Ma'ta' onpotaponcoi? ¿Ata'huantaponcoi ti? Nohuitërainquën. Quëmaso' Quisosonquën, Nasaritoquë ya'huëran. Yosë quëran o'maton, noya noya ninan, itërin.

³⁵ Itohuachina, Quisosori itërin:

—¡Ta'tëquë'! Iso quëmapi quëran pipimiatëquë', itërin.

Sopaiso' quëmapi no'paquë të'yatahuaton, pipirin. Co manta' onpotërinhuë'. ³⁶ Ya'ipi piyapi'sa' nicatona', pa'yanpi.

—¡Ma'pítacha Quisoso nitotërin paya! Chiníquën nanantaton, sopairo'sa' ocoirin. Camaihuachina pipipi, nitopi.

³⁷ Quisoso naporinso', ya'ipi parti nahuinin.

Simon Pitro a'shatën a'naroáchin anoyatërinso'
(*Mateo 8.14-15; Marcos 1.29-31*)

³⁸ Ina quëran niyontonpiso pëi quëran pipirahuaton, Simon pëinëñquë pa'nin. Simon a'shatën chiníquën saporin ni'ton, Quisoso sha'huitopi. “A'shacha chiníquën saporin ta'a. Quëmari anoyatëquë' topiraihuë’,” itopi. ³⁹ Inaquë paaparahuaton, sapo a'naroáchin inquitërin. Noyatërin huachi. Nani noyatahuaton, inari chachin a'carin, o'shitërin, napotërin.

Na'a cania'piro'sa' anoyatërinso'
(*Mateo 8.16-17; Marcos 1.32-34*)

⁴⁰ Thuanahuanquë pi'i yaya'conahuaso', na'a cania'piro'sa' nisha nisha caniori maninsopita Quisoso quëshipi. Napohuachinara, a'naya a'naya së'huarahuaton, ya'ipiya anoyatërin. ⁴¹ Sopairi ya'coancantërinso'pitanta' quëntapi. Quisosori nontohuachina, sopairo'sa' pipipi. Yapipihuachina', chiníquën nontapi.

—Quëmaso' Yosë hui'ninquën, itopi. Yosëri a'paimarinso' nitotatona', napotopi. Napoaton Quisosori itapon: “Ta'tëquë'. Ama insonta' sha'huitëquësohuë’,” itohuachina, ta'topi huachi.

Nisha nisha parti a'chininso'
(*Marcos 1.35-39*)

⁴² Tahuërinquë tashiramiachin Quisoso huënsërahuaton, pa'nin. Ninano quëran pipirahuaton, co piyapi ya'huërinquëhuë' pa'pirínhuë'. Na'a piyapi'sa' ina yonipona' pa'pi. Quënanahuatona', “Ama paquësohuë'. Isëquë ya'huaton, a'chintocoi,” itopirínahuë', co nohuantërinhuë'.

⁴³ —Nisha nisha ninanoro'saquë paca'huaso' ya'huërin. Inaquënta' Yosë nanamën a'chinchí hua'anëntërinquë ya'coina'. Ina marë' Yosë a'paimarinco, itërin.

⁴⁴ Ina quëran ya'ipi cotioro'sa' ya'huërin parti pa'sahuaton, niyontonpiso pëiro'saquë a'chinarin.

5

*Sami macacaiso marë' Quisosori catahuarinso'**(Mateo 4.18-22; Marcos 1.16-20)*

¹ Ina quëran Quisoso Quinisariti sono' yonsanquë a'chinarin. Na'a piyapi'sa' yamorapi. Yosë nanamën natanacaiso marë' huë'pi. Chiniquën ya'quëëtopi. ² Napotohuachinara, cato' poti ni'nin, yonsanquë oshipiso'. Hua'anënpitaso' nonshirahuatona', ritinëna pa'moapi. ³ A'na potiso' Simonquën. Inaquë ya'conahuaton, "Amasha paquë'," itërin. Itohuachina, amasha pa'nin. Inaquë huënsërahuaton, piyapi'sa' a'chintaantarin. ⁴ Nani a'chinpachina, Simon itapon:

—Huëquë' iyasha, amasha anpoquë pa'ahua'. Inaquë ritinëma të'yatoco' sami macamaquëma', itërin.

⁵ —Capa sami Maistro. Ya'ipi tashi' të'yatopiraihuë', co manta' manaihuë'. Nipirinhuë', quëma sha'huitëranco ni'quëhuarë', naquëranchin të'yatanta'i, itërin Simoni.

⁶ Ina quëran të'yatohuachinara, notohuaro' sami mapi. Hua'huayatërahuë' ni'ton, riti yaoquirin. ⁷ Amiconënpita a'na potiquë ya'huërinso' imirin quëran anquitërin huëcatona' catahuacaiso marë'. Napotohuachinara, huë'pi. Cato' potiquë chachin sami amëntatopi. Napohuachinara, yayancominapi. ⁸⁻⁹ Ina nápo' sami ma'ton, Simon Pitro pa'yanin. Quisoso nantën pirayan isonahuaton, itërin:

—jMa'pítacha Siniro nanitapanan paya! Caso' oshahuanco ni'to, co ya'cariancoso' ya'huërinhuë', itërin.

¹⁰ Amiconënpitanta' pa'yanpi, Santiaco, Coansa inapita itopiso'. Sipitio hui'ninpita inahuaso'. Ina quëran Simon nontaton, Quisosori itapon:

—Ama iyasha pa'yanquësohuë'. Nani catahuanquën sami macamaso'. Ipora quëran huarëso nipirinhuë', catahuanquën piyapi'sa' macamaso marë'. Inapitanta' imainacoso marë' masaran, itërin.

¹¹ Ina quëran nonshirahuatona', ma'shanënapita patahuatona', Quisoso imapi huachi.

*Chana caniori maninso'**(Mateo 8.1-4; Marcos 1.40-45)*

¹² Ina quëran a'na ninanoquë paantapi. Inaquë a'na quëmapi ya'huërin, chana caniori maninso'. Noshinën noyá pë'yatërin. Quisoso nantën pirayan isonahuaton, itapon:

—Nohuantohuatan Siniro, nanitëran anoyatancoso'. Anoyatoco topirahuë', itërin.

¹³ Quisosori së'huarahuaton, itapon:

—Nohuantërahuë' mini. Apiramiáchin anoyataranquën, itërin.

Itohuachina, a'naroáchin canio inquirin.

¹⁴ —Ama iyasha piyapi'sa' sha'huitëquësohuë'. Corto hua'ainchin sacatërinquë paaton, noyatëranso' a'notonquë' ni'inquën. Naporahuaton, ofrenda Moisésë camaitërinso' quëpaquë' noyatëranso' nitotacaiso marë', itërin.

¹⁵ Napotopirinhuë', ya'ipi parti nahuinin. Ina quëran hua'huayatërahuë' piyapi'sa' huë'pi Quisoso natanacaiso marë'. Cania'piro'santa' huë'pi anoyatacaso marë'. ¹⁶ Quisososo nipirinhuë', apira apira piyapi'sa' patërin. Co piyapi ya'huërinquëhuë' pa'nin Yosë nontacaso marë'.

*Apia anoyatërinso'**(Mateo 9.1-8; Marcos 2.1-12)*

¹⁷ A'na tahuëri Quisoso a'chinaso', parisioro'sa', cotio maistro'sa', inapitanta' inaquë chachin huënsëapi. Inapitaso nisha nisha ninano quëran huë'pi. Cariria parti quëran, Cotia parti quëran, Quirosarin quëran, ina quëranpita huë'pi. Nani a'chintohuachina, cania'piro'sa' anoyatërin. Yosëri catahuarin ni'ton, na'a cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërin. ¹⁸ Ina quëran catapini quëmapi'sa huëcatona', apia pë'sara'huaya pochin nininquë quëpi. Hua'qui' co nanitërinhuë' huanicaso', quëhuëánin. Quisoso ya'huëarinquë yapo'mopirinahuë'. ¹⁹ Hua'huayatërahuë' piyapi'sa' ya'sopi ni'ton, co nanitopihuë' ya'conacaiso'. Napoaton pëi' nanpëtahuatona', a'canpiso' pi'pian o'quirahuatona', pë'sara'huayarë chachin anohuaramapi. Huancanachin Quisoso pirayan acomapi. ²⁰ "Ma noya isopita natërinaco," ta'ton, Quisosori apia itapon:

—Oshanën apia'hua inquitaranquën, itërin.

²¹ Ina natanahuatona', cotio maistro'sa', parisioro'sa', inapita yonquipi. "¿Ma quëmapi'ta' isoso'? Yosë yaya'huërëterin. Co insonta' nanitërinhuë' oshanënpoa' inquitinpoaso'. Yosëichin nanitërinso'," topi yonquiatona'.

²² Topinan yonquiarapirinahuë', inaora yonquinën quëran Quisoso nitotërin.

—¿Onpoatomata' co noyahuë' yonquirapiramaco? ²³ Canpitaso naporama': "Piyapinpoa a'napita oshanën inquitacaso', co nanitërehuahuë'. Apia camaiatë': 'Huanirahuaton,

noya paquë', itacasonta' co nanitaparëhuahuë'," tënama'. ²⁴ Caso nipirinhüë', Yosë quëran quëmapico ni'to, nanan quëtërinco piyapi'sa' oshanëna' inquita'huaso marë'. Canpitanta' ina nitotacamaso marë' iso apia anoyatarahuë, tënin.

Ina quëran apia itantapon:

—Huaniquë', apia'hua. Pë'sara'huaya masahuaton, ya'huëranquë paquë', itërin.

²⁵ Itohuachina, a'naroáchin huanirin. Ya'ipi piyapi'sari ni'pi. "¡Ma noyacha Yosëso' ni'ton, anoyatërinco paya!" tënin. Pë'sara'huayanën masahuaton, ya'huërinquë pa'nin. ²⁶ Ina nicatona' piyapi'saso' pa'yanpi.

—Ma noyacha Yosëri catahuarin ni'ton, a'naroáchin anoyatërin paya. Ma'pítacha ipora ni'nëhua paya, nitopi.

Nihuiiri Quisoso imarinso'

(Mateo 9.9-13; Marcos 2.13-17)

²⁷ Ina quëran Quisoso paantarahuaton, a'na quëmapico quënanconin, Nihui itopiso'. (Inachachin Matio itopi anta'.) Coriqui Noma copirno marë' ma'patona'pi inaso'. Coriqui ma'patërinquë huënsëarin.

—Huëquë' iyasha imaco, itërin.

²⁸ Napotohuachina, a'naroáchin huanirin. Ma'shanënpita patahuaton, Quisoso imarin.

²⁹ Ina quëran na'a amiconënpita amatërin pëinënuë' coshatacaiso marë'. Quisoso nohuitacaiso marë' amatërin. Na'a copirno marë' coriqui ma'patona'piro'santa' huë'pi. ³⁰ Ca'tano'sa' inaquë ni'sahuatona', cotio maistro'sa', parisioro'sa', inapitari no'huipi. No'huitona' itapona':

—¿Onpoatomata' oshahuano'sarë'quëma' coshatarama', o'opatarama', naporama'? Coriqui ma'patona'piro'santa' co noyahuë' nipirinhüë', inapitarë'quëma' coshatarama', itopi.

³¹ Natanahuaton, Quisosori itërin:

—Isopitaso' tëhuënuachin nohuanterëinaco imainacos'. Ni'co'. Cania'piro'sa' notoro nohuanitopi. "Co caniorahuë'," topatëra, co notoro nohuanterëhuë'. ³² Oshahuano'sa' pënëna'huaso marë' o'marahuë. "Co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', Yosë tahuëretantaco'," itërahuë. A'napitaso': "Quiyaso' noyacoí," topiso marë' co na'con a'chintërahuë', itërin.

Nasha nanan a'chininso'

(Mateo 9.14-17; Marcos 2.18-22)

³³ Ina quëran piyapi'sari itaantapi:

—Coansa imarinsopitaso', co coshatatonaraihuë' Yosë nontapi. Parisio imarinsopitanta', inapochachin nipi. Quëma imarinënsopitaso nipirinhüë', noya coshatapi, o'osapi, naporapi, itopi.

³⁴ —Ca ya'huarahuë ni'ton, co sëtöpihuë'. Ni'co'. Quëmapico sa'acaso marë' piyapi'sa' amatohuachina, capa cancantopi. Nipayarinsopita huë'pachina', noya coshatopi. ³⁵ A'na tahuëriso nipirinhüë' inimiconënpitari huëcatona', sa'ana'pi masapi. Quëpatohuachina', co huachi coshatacaiso' yonquiatonahuë' sëtapi. Inapochachin canta' mapachinaco, imarinacosopita sëtapona'. Sëtapona' co huachi coshatacaiso' yonquiatonahuë', Yosë nontápona', tënin.

³⁶ Ina quëran pënënto nanan a'chintaantarin.

—Ni'co'. A'moramaso irácaya nininso' noshatohuachina, co nasha a'morëso yanorëhuë' pa'pítacaso marë'. Nasha a'morëso yanohuatëra, tapirë'. Naporahuaton, nasha në'mëtëquë pa'pítohuatëra, co inashitërinhuë'. ³⁷ Huino sha'moronta' yonquico'. Sha'moro' nipachina, co sha'huëtë' morsa mocaro' nininquë ta'panëhuë'. Sa'potohuachina, a'naroáchin nopoitërin. Nopoitohuachina, huino chinarië'. Morsanta' tapirë'. ³⁸ Sha'moro' huinoso' nasha morsaquë ta'panë'. Huino, morsanta' noya nisarín. ³⁹ Huino hua'qui' acopiso' o'opachinara, co nasha nipiso' nayapihuë'. "Hua'qui' acopiso' noya noya," topi, itërin Quisosori.

6

Chinoto tahuëri naporinso'

(Mateo 12.1-8; Marcos 2.23-28)

¹ A'na chinoto tahuëri nanihuachina, Quisoso ca'tano'sanënpitarë' pa'sarin. Tricoro' pëntontapona pochín, ca'tano'sanënpita a'naya a'naya trico moto maraapi. I'shorayarahuatona', caraapi. ² Parisioro'sari ni'sahuatona', itopi:

—¿Onpoatomata' chinoto tahuëri nipirinhüë' tricoraya i'shorayarama'? Co ipora tahuëri sacatacasohuë' nipirinhüë'. ¿Onpoatomata' Moisésë pënëntërinso' co natëramahuë'? itopi.

³⁻⁴ Itohuachinara, Quisosori itërin:

—Yosë quiricanën ζco nontëramahuë' ti? Iráca Tapi tanahuachina, Yosë pëinënquë ya'conahuaton, pan Yosë marë' acopiso' ca'nin. Ca'taninsopitanta' tanapi ni'ton, quëtërin, ca'pi anta'. Corto hua'ano'saráchin ina pan capacaiso nipirinhüë', Tapiso' ca'nin, itërin.

⁵Ina quëran itantarin:

—Yosë quëran quëmápicó ni'to, chiníquën nanantërahuë'. Ma'sona chinoto tahuëri noya nicacaso' sha'huichinquëma', itërin.

Imirin tachitërinso'

(Mateo 12.9-14; Marcos 3.1-6)

⁶Ina quëran chinoto tahuëri nianiantahuachina, niyontonpiso pëiquë paantahuaton, Yosë nanamën a'chiantarin. Inaquë a'na quëmápi ya'huërin. Inchinan imirin tachitërin ni'ton, co nanitërinhuë' së'quëtacaso'. ⁷“Chinoto tahuëri nipirinhüë', Quisosori anoyatapon nimara,” ta'tona', coto maistro'sa', parisioro'sa', inapitari ni'sápi sha'huirapicaiso marë'. ⁸Topinan yonquiarapirinhüë', Quisosori ninorin. Napoaton apia itërin:

—Huë'sahuaton huancánachin huaniquë', itërin.

Napotohuachina, huanirahuaton, inaquë pa'nin. ⁹Inaquë huanihuachina, Quisosori coto maistro'sa', parisioro'sa', inapita itërin:

—Chinoto tahuëri noya nicacaso' ya'huërin. Ahuëtacaso', tēpatacaso', co inapita nicacaso' ya'huërinhuë'. Cania'pi tananpituhatoso', co nosoroarahuë'. Napoaton anoyatacaso' ya'huërin, tēnahuë caso'. ζMa'ta' canpitaso' tēnama'? itërin Quisosori.

¹⁰Napopotirinhüë', co manta' topihuë'. Co a'panitohuachinarahuë', a'naya a'naya ni'sarin quëran apia itërin:

—Imiran iyasha ihuëquë', itërin. Natëton, ihuëhuachina, a'naroáchin noyatërin. ¹¹Ina marë' ni'sapisopitari chiníquën no'huitona', inahuaa capini ninontopi onporahuatonsona Quisoso ma'sha onpotacaiso'.

Shonca cato' ca'tano'sanënpita acorinso'

(Mateo 10.1-4; Marcos 3.13-19)

¹²Ina quëran Quisoso a'na motopia'huaquë paantarin Yosë nontacaso marë'. Ya'ipi tashi' Yosë nontárin. ¹³Tahuërihuachina, imarinsopita përarin. Huë'pachinara, shonca cato' acorin na'con na'con a'chintacaso marë'. “A'chinacaso marë' a'parahuësopita itaranquëma',” itërin. ¹⁴A'naso' Simon. Nisha nininën acotërin. Pitro itërin. Iionta' acorin, Antërisë itopiso'. Santiaco, Coansha, Pinipi, Partoromi, ¹⁵Matio, Tomasë, inapitanta' acorin. A'na Santiaconta' acorin. Arpio hui'nin inaso'. A'nanta' Simon itopi. Inaso' copirno no'huina'piro'sa' imapirinhüë', iporaso' Quisoso imasarin huachi. ¹⁶Ina quëran cato' Cotasë acorin. A'naso' Santiaco hui'nin. A'nanta' Cotasë Iscarioti. Inanta' Quisosori acopirinhüë', a'na tahuëri sha'huirapiapon. Inapita Quisosori acorin ca'tanacaiso marë'.

Na'a piyapi'sa' a'chintërinso'

(Mateo 4.23-25)

¹⁷Inapitarë' nohuaraimarahuatón, pastoque huanirin. Na'a imarinsopita inaquë ya'huapi. Notohuaro' piyapi'santa' huë'pi Quisoso natanacaiso marë'. Quirosarin quëran huë'pi. Ya'ipi Cotia parti quëran huë'pi. Marë' yonsan quëraonta' huë'pi. Tiro, Sitón, inapita ya'cariya ya'huë'pisopitanta' huëcatona', noya natanpi. Cania'piro'santa' quëpi anoyatacaso marë'. ¹⁸A'naquëonta' sopairi ya'coancantërin ni'ton, parisitápirinhüë', inapitanta' anoyatërin. ¹⁹Ya'ipiya Quisoso së'huacaiso' nohuantopi. Së'huahuachinara, ina nohuanton, a'naroáchin noyatopi.

Noya cancantopisopita

(Mateo 5.1-12)

²⁰Ina quëran ca'tano'sanënpita notëërahuaton, a'chintërin:

“Canpitaso' co na'a ma'sha ya'huëtópirinquëmahüë', Yosë noya ni'sarinquëma'. Catahuarinquëma' noya cancantacamaso'. Hua'anëntërinquë chachin aya'conarinquëma'.

²¹Iporaso' tanapomarahüë', Yosë'pa' co onporonta' tanaramahuë'. Sano cancantarama'.

Isoro'paquë na'nëpiramahuë', inapaquëso' capa cancantarama'.

²²Yosë quëran quëmápicó ni'to, imaramaco. Imaramacoso marë' a'naquën no'huarinëinquëma'. Co huachi quë'yarinëinquëmahüë'. Pinosarinëinquëma'. Nonpinapirinëinquëma'. Napotopirinëinquëmahüë', ama sëtocoso'huë'. Ina marë' Yosë noya ni'sarinquëma ni'ton, noya cancantoco'. ²³Iráca Yosë piyapinënpita pënëntohuachinara, shumashonëmpitari inapochachin no'huipi. Napoaton a'napita no'huihuachinëinquëma', noya cancantoco'. Parisitëramaso marë' Yosë'pa' na'con canarama'. Ina yonquiatoma', capa cancantoco'.

²⁴ A'naquëmaso' nani ma'sha ya'huëtopyrinquëmahuë', jma'huantacha nisarama paya! 'Noya cancantarëhua', topiramahuë', Yosëso' co noya ni'sarinqüëmahuë'.

²⁵ Iporaso' noya coshatapiramahuë', jma'huantacha nisarama paya! A'na tahuëriso' co manta' ya'huëtaryinquëmahuë'.

Iporaso' capa cancantapiramahuë', jma'huantacha nisarama paya! A'na tahuëriso' sëtatoma', na'nëarama'.

²⁶ Noyasáchin nontinënquëmaso' pa'yatohuatama', jma'huantacha nisarama paya! Iráca nonpin nanan pënëntona'piro'sa pënëntohuachinara, shimashonëmapitari pa'yatopi. Inapochachin iporanta' a'naquëma' niantarama'. Yosëso nipirinhüë' ana'intarinqüëma', itërin.

Inimicoro'santa' nosorocaso' ya'huërin

(Mateo 5.38-48; 7.12)

²⁷ Ina quëran itaantarín:

"Carinquëma' iyaro'sa, pënëinquëma' natanco. Ya'ipi piyapi'sa' nosorocaso' ya'huërin, ténahuë. Inimiconëmapitanta' nosoroco'. No'huipirinënquëmaonta', ama i'huëretocosohuë'. Catahuaco'. ²⁸ Pinopirinënquëmaonta', noya nontoco'. Co quë'yapirinënquëmaonta', ama no'huicosohuë'. Yosë nontoco' inahuanta' catahuain. ²⁹ Panpirayahuachinquën, ama manta' i'huëretëquësohuë'. Naquëranchin panpiantahuachinquën, co naporó tëranta' no'huicaso' ya'huërinhuë'. A'moranso' matohuachinquën, tananpitéquë' quëpa'in. Aipi a'moransonta' quëpatohuachinquën, ama no'huiquësohuë'. ³⁰ Ma'sha quëtoco', itohuachinquën, ama apiraquësohuë'. Quëpatohuachinquën, ama ma'pataantaquësohuë'. ³¹ Noya ninosorocaso' ya'huërin. Canpita nohuantërama' a'napita nosoro'inquëmaso'. Napoaton canpita nohuantëramaso chachin a'napitanta' nosoroco'. Ninosoroatoma', nicatahuaco'.

³² Amiconëmapitaráchin nosorohuatama', co noya noya nisaramahuë'. Oshahuano'sa tëranta' inahua capini nosoropi. ³³ Noya nontërinquëmasopitaráchin catahuahuatama', co noya noya nisaramahuë'. Oshahuano'sa tëranta' inahua capini nicatahuapi. ³⁴ No'tëquën pahuëretopisopitarachin coriqui a'nanpatama', co noya noya nisaramahuë'. Oshahuano'sa tëranta' inahua capini nia'nanpi. 'Oshaquëran niquëtanta'a', ta'tona, nia'nanpi. ³⁵ Canpitaso nipirinhüë' inimiconëmanta' nosoroco'. Inapitanta' catahuaco'. Piyapi'sa' pahuantohuachina', coriqui a'nanco'. 'Co i'huëretaponcohüë' nimara, tapomarahuënta', a'nanco'. Ina pochin nipatama', Yosë'pa' na'con canaarama'. Yosë pochachin cancantarama'. Inaso' ya'ipi piyapi'sa' nosoroaton, catahuarin. Oshahuano'santa' nosororin. Co 'Yosparinquën, itopirinhüë', catahuarin. ³⁶ Tata Yosëri ya'ipi piyapi'sa' nosororin. Inapochachin canpitanta' a'napita nosoroco'," itërin.

Nocantopisopita pënëninso'

(Mateo 7.1-5)

³⁷ Ina quëran itaantarín:

"Ama iyaro'sa' a'napita nocancosohuë'. 'Caso' noya piyapico. Paso' piyapi co noyahuë' ni'ton, ana'intacaso' ya'huërin, topi a'naquën. Ama ina pochin noncosohuë', Yosë ana'intochinquëma'. A'napita pinotoma' sha'huirapihuatama', Yosënta' inapochachin sha'huirapitëinquëma', ana'intarinqüëma'. A'napita ma'sha onpotohuachinquëma', nanan anoyatoco'. Canpitanta' oshanëma' Yosë inquichinquëma'. ³⁸ Ama a'napita apiratosohuë'. Ma'sha quëtoco'. Ina marë' canpitanta' Yosë acanaarinqüëma'. Co manta' nonpintarinqüëmahuë'. Piyapi'sa' nosoroatoma' catahuahuatama', Yosënta' na'con na'con catahuarinqüëma'. Apirahuatama', canpitanta' co Yosë catahuarinqüëmahuë'," ténin.

³⁹ Ina quëran pënënto nanan sha'huëtërin yonquicaiso marë': "Somaraya nipachina, co nanitërinhuë' a'na somaraya nininso' quëpacaso'. Quëparin naporini, cato chachin panca naninquë anochitonahuë'. ⁴⁰ Maistroso' noya noya nitotaton, a'napita a'chintërin. Natanpisopitaso' co na'con na'con nitotopihuë'. Nani ya'ipi a'chintohuachina, maistrónëna pochin nisapi.

⁴¹⁻⁴² Co iyaparín nocanacaso ya'huërinhuë'. Inaso pi'pian co noyahuë' nipachin, mo'shiri ya'conayatërinso pochin ninin ni'ton, nocanan. Quëmantá' co noyahuë' ninan ni'ton, narasëratë' nani noyá ya'copirayarinqüënsó pochin nipiranhüë', naporan. Napoaton 'carinquën noya nicatëinquën mo'shi ocoichinquën, co itamaso ya'huërinhuë'. Napotohuan, nonpinan. Narasëratë' niocoitëquë'. Ina quëran noya quënantaran. Naporo huarë' nanitaran iyaparín mo'shi ocoitacaso'," itërin.

Nara pochin nininso'

(Mateo 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ Ina quëran itantarín:

"Nara co noyahuë' nipachina, napooin nitërin. Noya naraso nipirinhüë' noya nitërin. ⁴⁴ Nitërin quëran nara nohuitëre'. So'huanpiso' co misëra nitërinhuë'. Shihuarionta' co

quëpa nitërinhuë'. ⁴⁵ Inapochachin piyapi'sa' nipi. Noya yonquihuachinara, noya nipi. Co noyahuë' yonquihuachinara, co noyahuë' nipi. Ma'sona yonquihuachinara, ina chachin nonpi," itërin.

Cato' pëirinsò'
(Mateo 7.24-27)

⁴⁶ Ina quëran itantarin:

"A'naquëma' 'Sinioro, Sinioro,' itapomarahue', ¿onpoatonta' co natëramacohue'?'
⁴⁷ Na'aquëma' natanamacoso marë' huë'nama'. Natëhuatamaco, a'na quëmapi pochin nisarama'. ⁴⁸ Inaso', natëricho quëran yapëirin. Yapëihuachina, noya yonquiaton, noya pëiaquë yonirin. Na'pitë' quënanahuaton, na'pitëquë chachin natëricho quëran pëirin. Pamatohuachina, opotopirinhue', co anotërinhuë'. Chini' niponahuë', co yatë'yatërinhuë'.
⁴⁹ A'naquënsò nipirinhue' yapëihuachina, co noya yonquirinhue'. 'Inotëquë tëranta' pëi'i, ta'ton, inaquë pëirin. Ina quëran pamatohuachina, chiniiri a'naroáchin të'yatërin. Ya'ipi noyá quiquirin. Inapochachin topinan natanpatamaco, co natëhuatamacohue', co cha'ësaramahuë'," itërin.

7

Capitan piyapinën anoyatërinso'
(Mateo 8.5-13)

¹ Piyapi'sa' a'chintahuaton, Quisoso Capinaomocuë pa'nin. ² Inaquë a'na Noma capitan ya'huërin. A'na piyapinën chiniquën canioton, yachiminin. Hua'anëni noya nosororin. ³ Quisoso canquirinsò' natantahuaton, cotio ansiano'sa' amatërin. "Paatoma', Quisoso sha'huitonco' huë'in piyapinëhuë anoyachinco," itahuaton, a'parin. ⁴⁻⁵ Inapitaso Quisosoquë canconahuatona', itapona':

—Paso' capitan amatërinquën. Inaso' nisha piyapi niponahuë', nóya quëmapi. Nosororinpoa'. Inaora coriquinën quëran niyontona'huaiso pëi' ninin Yosë yonquica'huaiso marë'. Napoaton huëquë' piyapinën anoyatëquë', chiminpachin, itopi.

⁶⁻⁷ Ina natanahuaton, inapitarë' pa'nin. Capitan pëinëncuë ya'caritërahuaso', amiconënpitari nacapi. Capitan a'parin Quisoso nontacaiso marë'. "Capitan nanan a'patërinquënso' sha'huichinquën. Naporin: 'Caso' Sinioro nontaponquën yapa'pirahuë'. Tapanato, co pa'nahuë'. Co caso' quëma pochin noyacohue'. Co pëinëncuë tëranta' ya'conamaso' ya'huërinhuë'. Topinan camaiquë' piyapinëhuë noyachin. ⁸ Canta' hua'anëhuë natërahuë. Capitanco ni'to, sontaro'sa' camaihuatëra, natërinaco. "Paco'," itohuatëra, pa'pi. "Huëco'" itohuatëra, huë'pi. Piyapinëhuëpitanta' camairahuë. "Sacatoco'," itohuatëra, sacatopi. Napoaton natëranquën, tënin capitan," itiipi.

⁹ Quisoso natanahuaton, pa'yatërin. Ina quëran tahuëretahuaton, piyapi'sa' itapon:

—¡Ma noya ina quëmapi natërinco paya! Nisha piyapi niponahuë', israiro'sa quëran noya noya natërinco. Napoaton ca nohuanto, apiramiachin piyapinën noyatarin, tënin.

¹⁰ Napotohuachina, capitan amiconënpita ayancoantapi. Cania'pi nani noyatërin quënanconpi huachi.

Hui'napi ananpitaantarinsò'

¹¹ Ina quëran Quisoso Nainquë ca'tano'sanënpitarë' pa'nin. Na'a piyapi'sari imasapi. ¹² Ninano ya'coanaquë ya'caritërahuaso', na'a ya'huëhuano'sa nacapi. Chimipi pa'pitacaiso marë' quësapi. Hui'napi niponahuë', a'shin ayananpirin. A'shini imasarin. Inaichin hua'huin nipirinhue', chiminin. So'ionta' iráca ayarin ni'ton, sa'ahua paiya inaso'.
¹³ Ina quënanahuaton, Quisosori nosororin.

—Ama imoya na'nëquësohuë', itërin.

¹⁴ Napotahuaton, chimipi acopiquë së'huaconin. Së'huarahuachina, quëparapisopita huainipi. Napohuachina, chimipi itapon:

—Huënsëquë' apia'hua, itërin.

¹⁵ Napotohuachina, nanopiantarahuaton huënsërin. Ina quëran nonsarin. Quisosori a'shin itapon: "Ya'huëranquë imoya quëpaantaquë," itërin. ¹⁶ Ina nicatona', ya'ipi piyapi'sa' pa'yanpi.

—¡Ma noyacha Tata Yosëso paya! Ma noya quëmapi a'patimarinpoa' pënëinpoaso marë'. Nani ma'sha nanitaparin, topi.

Ina quëran taantapi:

—Yosë co naniantërinpoahuë'. Catahuarinpoa huachi, topi.

¹⁷ Ananpitaantarinsò' ya'ipi Cotia parti nahuinin. Ya'ipiya natantopi.

Coansha Paotistari a'parinsopita
(Mateo 11.2-19)

¹⁸⁻¹⁹ Coansha imarinsopitasa', Quisoso naporinso' sha'huitonpi. Inaso' natanahuaton, yonquiárin. "Quisososos' Yosëri a'paimarinso' nimara. ¿Pahuanarin o'macaso' nica?" ta'ton, cato' imarinsopita a'parin Quisoso natanacaiso marè'. ²⁰ Paatona quënanconpachinara, itapona':

—Coansha Paotista a'pairincoi natana'huainquënso marè'. ¿Quëmaso' Cristonquën? ¿Pahuanarin inaso' o'macaso' nica? Co nitotëraihuë'. Sha'huitocoi quiyanta' nitochii, itüpi.

²¹ Naporochachin na'a cania'piro'sa' ya'huapi, nisha nisha caniori maninsopita. Quisosori a'naroáchin anoyatërin. Sopairo'sari ahua'yantërinso'pita' huë'pachinara, sopairo'sa' a'patërin. Naporahuaton, ina nohuanton, somaraya nininsopitanta' ni'topi.

²² —Ni'co' iyaro'sa'. Ca nohuaton, somaraya nininsopita ni'topi. Apiaro'santa' a'naroáchin anoyatërahuë'. Noya iratopi. Chana caniori maninsopitanta' anoyatërahuë'. Nè'huëro'santa' nè'huëpiso' inquitërahuë'. Chiminpisopita ananpitaantarahuë'. Notohuaro' piyapi'sa' co Yosë nohuitatonaraihuë' nosorotápirinahuë', noya nanan a'chintarahuë'. Ya'ipi nani ni'nama', nani natanama'. Paatoma', Coansha sha'huitonco' no'tëquën nitochin. ²³ Ya'ipi cancanëma quëran natëhuatamaco, noya cancantarama'. Co nisha nisha yonquiamacoso' ya'huërinhuë', itërin Quisosori.

²⁴ Ina natanahuatona', Coansha sha'huitapona' pa'pi. Nani paantahuachinara, Quisoso a'chiantarin. "Coansha yonquiato a'chinchinquëma'. I'hua inotëro parti ina nicapoma' pa'patamara, inaso Yosë marë chiniquën huanirin quënanconama'. Co piquira ihuani onororinso pochin niconinhuë'. ²⁵ Co inaso ma'huano'sa pochin noyápiachin a'morinhuë'. Noyápiachin a'mopisopita, capa cancantacaisoráchin cancantopisopita, inapitasa' copirno pëiro'saquë ya'huëpi. Coanshaso nipirinhuë' co ina pochin nininhuë'. ²⁶ Pënëntërinso' natanacaso marë' pa'nama'. Coansha tëhuëchachin noya pënëntërin. Co topinan quëran pënëntërinhuë'. Yosëri chachin a'parin pënëntacaso marë'. ²⁷ Iráca quiricanënuquë ninorin: 'Co'huara a'pamayátërasënuquënhuë', comisionëhuë a'pararahuë.

Paaton, pënëntapon noya natanainënuquënso marë'; itërin Yosëri hui'nin nontaton. Coansha ninoton, naporin. ²⁸ Iráca quëran huarë' na'a piyapi'sa' pënëntopirinahuë', Coanshaso' noya noya pënëntërin. Inaso noya pënëntopirinhuë', inso tëranta' imapachinaco, ina quëran noya noya nisarín. Yosë hua'anëntërinquë chachin ya'conarin, ténahuë," itërin.

²⁹ Nani na'a piyapi'sari Coansha noya natanpi. Copirno marë' coriqui ma'patona'piro'santa' "Yosë noninso' no'tëquën pënëninpoa'," ta'tona', aporihuampi. ³⁰ Parisioro'saso nipirinhuë', co nohuantopihuë' Yosë namamë natëcaiso'. Coansha no'tëquën pënëntopirinhuë', topinan quëran natanpi. Napoaton co aporihuampi. Coto maistro'sarinta' co yanatëpihuë'.

³¹ Naquëranchin Quisoso taantarín: "Iporaso' piyapi'sa' nisha nisha yonquipi. ¿Ma pochinta' niconpi? ³² Hua'huaro'sa pochin cancantopi, ténahuë. Hua'huaro'sa' cachiquë ya'nipihuachinara', a'naquën taponá: 'Huëco' pita pochin nicatëhua' ya'nipiahua', ta'tona', quinatopirinahuë', co a'napitasa' nohuantopihuë' nansacaiso'. Ina quëran tantapona': 'Inta nipachin, huëco', chimipi pa'pitopiso pochin nicatëhua' ya'nipiahua', nitanapi. A'naquën sëtatona' na'nérápirinahuë', co a'napitasa' nohuantopihuë' na'nëcaiso'. ³³ Inapochachin ipora nisha nisha yonquirama'. Coansha Paotistaso' huëcapon, co aquëtë' cosharo' yonquirinhuë'. Co pi'pian tëranta' huino o'orinhuë'. Napopirinhuë', 'Sopai nohuanton, naporin,' toconama'. ³⁴ Ina quëran caso' Yosë quëran quëmapico ni'to, coshatërahuë, o'orahuë. Ina marë' pinoramaco. 'Quisoso coshatërin. O'opatárin. Oshahuano'sarë' nipayaruë', toconama'. Nisha nisha yonquiconama'. ³⁵ A'naquënso nipirinhuë', noya yonquiatona', Yosë natëapi. Pënëntërahuëso' natanahuatona', no'tëquën yonquiapi huachi," ténin Quisoso.

Sanapi co noyahuë' yonquirinsopita naniantërinso'

³⁶ Ina quëran a'na parisio quëmapiri Quisoso amatërin. "Pënënuquë huëquë' coshatahua'," itërin. Itohuachina, pa'nin. Pënënuquë ya'conconahuaton, misaquë huënsëconin. ³⁷ A'na sanapi natantahuaton, inaquë huë'nin. Inaso' oshahuana'pi itopiso'. Pimo hua'sai' potiriahuaquë quënin. ³⁸ Quisoso ya'yoranconahuaton, oshanën marë' sëtaton na'nërin. Na'nëhuachina, na'nëhën quëran Quisoso nantëquën shipitërin. Ainën quëran amirantërahuaton, apinorantërin. Ina quëran pimo hua'saiquë pashirantëtin. ³⁹ Ina ni'sahuaton, pëi' hua'anëni co noyahuë' ni'nin. Inaora yonquinën quëran yonquirarin. "Quisoso pënëntona'pi naporini, iso sanapi nohuichitonhuë'. Oshahuan ni'ton, co së'huacaso' nohuanchitonhuë'," ténin yonquiaton. ⁴⁰ Yonquirinso' nitotaton, Quisosori itërin:

—Iya Simon, pi'pian yasha'huitëranquën, itërin.

—Inta Maistro sha'huitoco, itërin inarinta.

41—Cato' quëmapi ya'huëpirinhuë'. Cato chachin patron nihipi. A'naso' a'natëräpo pasa tahuëri canarëso' nihiutërin. A'nanta' a'natëräpo shonca tahuëri canarësoichin nihiutërin.
42 Capa coriqui pahuëretacaso' ni'ton, cato chachin nihiuitopiso' ayatërin. Topinan ayatërin. ¿Insoarita' patronën na'con na'con nosoroarin? ¿Ma'ta' quëma yonquiran? itërin Quisosori.

43—Na'con na'con ayatërinsoari na'con na'con nosoroarin, topirahuë', tënin.

—Ina mini. No'tëquën yonquiran, tënin.

44 Ina toshuaton, sanapi tahuëretahuaton, Simon itërin:

—Iso sanapi ni'quë'. Quëma pëinënquë ya'conpirahuë', co inachintërehuaso' ninanhuë'. Co i'sha tëranta' quëtërancohuë' nipa'morantëcaso marë'. Iso sanapiso nipirinhue' na'nëinën quëran pa'morantërinco. Ainën quëran amirantërinco. 45 Canquipirahuë', co apinorancohuë'. Iso sanapiso nipirinhue' apinorantërinco. 46 Ni'toro'sa' huë'pachina, noya hua'saiquë pashimototacaso' ya'huëpirinhue', quëmaso' co pashimototërancohuë'. Iso sanapiso nipirinhue' nóya nicatonco, pimo hua'saiquë pashirantëtërinco. 47 Tëhuënchachin na'con oshahuanpirinhue', oshanën inquitarahue', Napoaton na'con na'con nosororinco, ténahuë'. A'naquënso nipirinhue', "Co aquëtë' oshahuanahuë'," ta'tona', co onpopinchin nosororinacohue', tënin.

48 Ina quëran sanapi itapon:

—Oshanën imoya inquitëranquën huachi, itërin.

49 A'napitaso' natanahuatona', ninontopi.

—¿Ma quëmapi'ta' isoso'? ¿Oshanëna quëran huarë' inquitacaso' nanitërin ti? nitopi.

50 Quisososo nipirinhue' sanapi itantapon:

—Natëranco ni'ton, Yosë nicha'ërinquën. Noya paquë huachi, itërin.

8

Sanapi'sa' Quisoso catahuapiso'

1 Ina quëran nisha nisha ninanoquë Quisoso pa'nin a'chinapon. A'naquën pancana, a'naquën co pancanayahuë' niponahuë', inaquënta' paaton, noya nanan a'chinarin. "Yosë yahua'anëntërinquëma'," itëra'piarin. Shonca cato' ca'tano'sanënpitari imasapi.
2 A'naquën sanapi'santa' imasapi, canio quëran anoyatërinso'pita. A'napitanta' sopairo'sari ya'coancantohuachinara hua'yantopirinhue', nani anoyatërin. A'naso' Maria Mactarina itopi. Canchisë sopairo'sari ya'coancantopirinhue', Quisosori inquitërin. 3 Coananta' imarin. Cosa sa'in inaso'. So'inso' ya'ipi Irotisë ma'shanënpita a'pairin. Sosananta' imarin. Inapita imatona', inahuara coriquinëna quëran cosharo' pa'anpi Quisoso, ca'tano'sanënpita, inapita coshatacaiso marë'.

Sha'tona'pi pochin nininso'

(Mateo 13.1-9; Marcos 4.1-9)

4 Nisha nisha ninano quëran huë'pi Quisoso natanacaiso marë'. Notohuaro' niyonton-pachinara, pënënto nanan sha'huitërin.

5—A'na quëmapi sha'tapon pa'nin. Tricoraya iminquë pa'sarayararin papotacaso marë'. Pa'sarayahuachina, a'naquën iraquë huarë' anotërin. Inaquë piyapi'sa' iratatona', i'natopi. Inairaro'santa' huë'sahuatona', pë'yaquipi. 6 A'naquën ya'pirinso' na'piroquë anotërin. Inaquë papotopirinhue', shimënschin no'pa' ni'ton, ahuirin. 7 A'naquëonta' nahuanoquë anotërin. Inaquë papotopirinhue', nahuano'santa' papotërin. A'shinahuatona, imotërin. Napoaton co nitërinhuë'. 8 A'naquënso nipirinhue' noyaro'paquë anotërin. Inaquë noya papotërin. A'shinpachina, sha'nin quëran na'con na'con nitaton, pasa, pasa nitërin, itërin.

Ina quëran taantarin: —Huëratëhuanpatama', noya natanatomaco, yonquico', itërin Quisosori.

Pënënto nananquë a'chininso'

(Mateo 13.10-17; Marcos 4.10-12)

9 Napotohuachina, ca'tano'sanënpitari itapona': "Achin Maistro naporanso', co nitotërahue'. ¿Ma'ta' tapon naporan?" itopi. 10 "Yosë hua'anëntërinso' co a'napita nitotopihue'. Canpitaso nipirinhue' ya'piya a'chinchinquëma' Yosë nanamën no'tëquën nitotacamaso marë'. A'napitaso nipirinhue' co ya'piya a'chintarahue'. Pënënto nananquësáchin a'chintarahue' ni'ton, natanaponarahue', co nitotapihue'. Ma'sona nahuësont'a' nicaponarahue', co yonquiapihue'," itërin.

Tricoraya tapon naporinso'

(Mateo 13.18-23; Marcos 4.13-20)

11 Ina quëran itaantarin: "Achin naporahuëso' iyaro'sa', a'chintanta'inquëma' nitotoco'. Yosë nanamën a'chinpatëhua', tricoraya pa'sarayapiso pochin ninëhua'.
12 A'naquën piyapi'sa' ira pochin nipi. Yosë nanamën natanpirinhue'. Inairaro'sari

huëcapairinso pochin a'naroáchin sopai huë'nin. Yosë nanamën natanpiso' osërétiirin. Ama natécaiso marëhuë' ananiantërin. Natëpi naporini, Yosëri cancanëna' anoyachitonhuë'.¹³ A'naquëonta' na'piro pochin nipi. Yosë nanamën natanahuatona', a'naroáchin pa'yatona', natëpirinahuë'. Co chiniquën cancantatonahuë', co natëmiatopihuë'. Ma'sha onpohuachinara, Yosë a'popi.¹⁴ A'naquëonta' nahuano'sa' ya'huërinquë pochin nipi. Yosë nanamën natanpirinahuë'. Isoro'paráchin yonquiatona', co nanamën yonquipihuë'. Coriquiráchin cancantopi. Nipa'yatacasoáchin yonquirapi. Nahuano'sari imotërinso pochin ma'sharáchin yonquiatona', Yosë nanamën naniantopi. Co huachi natëpihuë'.¹⁵ A'naquën piyapi'saso nipirinhuë' noyaro'pa pochin nipi. Yosë nanamën noya natanpi. Natanahuatona', noya cancantatona', natëtopi. No'tëquën yonquiatona', natëmiatopi. Ma'sha onpoaponaraihuë', co a'popihuë'. Ya'ipi cancanëna quëran imatona' noya noya nisapi," ténin.

Nanparin pochin nininso'

(*Marcos 4.21-25*)

¹⁶ Ina quëran a'chintaantarín:

"Nanparin i'chinpihuatera, co i'mëanaquë po'morëhuë'. Co pë'saraanaquë acorëhuë'. Nanparin aconanquë acorë' noya a'pinacaso marë'. Piyapi'sa' huë'pachinara, noya quënantopi. Inapochachin Yosë nanamën sha'huitahua' a'napitanta' nitochina'.¹⁷ Iporaso' ma'sha noyá po'opinán pochin ni'ton, co insonta' nitotërinhuë'. A'na tahuëriso nipirinhuë' ya'ipiya nitotapi.

¹⁸ Napoaton noya natanco'. Noya natëhuatama', na'con na'con nitotarama. A'naquënso nipirinhuë', 'Nani nitotërahue', topirinahuë', co yanatëpihuë' ni'ton, pi'pian tëranta' nitotopiso' Yosëri ananiantarin," itërin.

Quisoso quëmopinënpita

(*Mateo 12.46-50; Marcos 3.31-35*)

¹⁹ Ina quëran Quisoso a'shin, iinpita, inapita huë'pi. Quisoso yanontopirinahuë', na'a piyapi'sa' yamopi ni'ton, co nanitopihuë' ya'conacaiso'.²⁰ Napoaton a'naquëni sha'huitërin. —Ni'quë' Maestro. Mamaparin, iyaparinpita, inapita huëcatona', aipiran huaniapi. Yanontërinëinquën, itopirinahuë', Quisosos' tapon:

²¹ —Yosë natëpisopita iyahuëpita pochin ni'nahuë. Sanapi'santa' Yosë nanamën natëhuachina', mamahuë pochin ni'nahuë, itërin.

Ihuan a'parinso'

(*Mateo 8.23-27; Marcos 4.35-41*)

²² Ina quëran a'na tahuëri ca'tano'sanënpita itapon:

—Aquetëran pa'ahua', itërin.

Potiquë ya'conahuatona', pëntonapi.²³⁻²⁴ Quisosos' nipirinhuë', huanconëinquë huë'ërarin. Paaquëya', panca ihuani manin. Co'sacairi potinën opoto opototahuaton nani yamëntaitapirinhuë', ca'tano'sanënpitari pa'yanatona', ochinanpi.

—¡Maistro, Maistro, chimiitarihua! Catahuacoí, itopi.

Quisosos' huënsërahuatón, ihuan a'parin. Sononta' panca co'sacaitapirinhuë', asanoirín. A'naroáchin copitënin.

²⁵ —¿Onpoatomata' co natëramacohuë? itërin. Inapitaso nipirinhuë' pa'yanatona', ninon-tapi.

—¿Ma quëmapicha isoso' ni'ton, ihuan a'parin nicaya? Sononta' a'naroáchin asanoirín, nitopi.

Sopairo'sari ya'coancantërinso'

(*Mateo 8.28-34; Marcos 5.1-20*)

²⁶ Ina quëran Carria sono' aquëtëran canconpi, Quirasa parti itopiquë.²⁷ Quisoso nonshiconpachina, a'na quëmapiri nacapirin, na'a sopairo'sari ya'coancantërinso'. Ya'coancantopi ni'ton, co huachi yonquirinhuë'. Hua'qui' co manta' a'morinhuë'. Co huachi pëiquë ya'huërinhuë'. Na'pi naninquë chimipiro'sa' po'mopiquë ya'huárin.²⁸⁻²⁹ Na'pochuachina catinaquë tanpaquën tonporahuatona', pa'onta' tonpoptopirinahuë', oshitërachinin. Sopai nohuanon, co piyapi ya'huërinquëhuë' ta'antarín. Quisoso quënanahuaton, nantëntaquë isonquirahuaton, monshorarin. Napohuachina, Quisosori nosoroaton, a'naroáchin sopai itërin:

—Iso quëmapi quëran pipico huachi, itërin. Ina natanahuaton, chiniquën nonin.

—¿Ma'ta' yaonpotarancoi? Quëmaso' Quisosonquën. Yosë hui'ninquën. Yosë marë' ama aparisitocoisohuë', itërin.

³⁰ —¿Ma'ninquënta' quëmaso'? itërin.

—Na'a huaranca itërinacoí, topi.

Hua'huayatêrahuê' sopairo'sari ya'coancantopi ni'ton, ina pochin ninihuanin.

³¹“Ama parisitopiquê a'pacoisohuê'” itantapi. ³²Ina ya'cariya na'a coshiro'sa' ya'huêrin. Panênquê coshatapi. “Coshiro'saquê têranta' a'paco ya'coanta'ii,” itantapi. “Inta nipachin, inaquê ya'conco',” itêrin. ³³Itohuachina, quêmapi quêran pipirahuatona', coshiro'saquê ya'conconpi. Inaquê ya'conpachinara, coshiro'santa' hua'yantatona', a'naroáchin tahuhan pa'topi. Panca sonoquê niitatona', inaquê chimiitopi.

³⁴Ina ni'sahuatona', coshi a'paina'piro'saso' ta'api. Ninanoquê canconahuatona', sha'huiconpi. Ninano pirayan ya'huêpisopitanta' a'naya a'naya sha'huitêra'piapi. ³⁵Natanahuatona', “¿ma'ta' onpocaiso?” ta'tona', pa'pi nicapona'. Canquirahuatona', quêmapi hua'qui' hua'yantêrinso' quênanquiipi. Iporaso' Quisoso ya'cariya huênsêarin. Nani a'moanahuaton, noya yonquirin huachi. Co huachi hua'yantêrinhuê'. Ina nicatona', pa'yanpi. ³⁶“Quisosori anoyatêrin. Sopairo'sa' a'patahuaton, anoyatêrin huachi. Co huachi hua'yantêrinhuê'” topi ni'pisopitari. ³⁷Natanahuatona', ya'huêhuano'saso' pa'pi tê'huatopi. Tê'huatona', Quisoso itopi: “A'na parti paquê,” itopi. Itohuachinara, potiquê ya'coantarin. ³⁸Yapa'pachina, quêmapi achin hua'yantêrinsori itêrin: “Canta' imainquên, topirahuê',” itêrin.

—Ama huêquêsohuê'. ³⁹Ya'huêranquê paantaton, piyapi'sa' sha'huitonquê': “Yosê noyá anoyatêrinco,” itêquê', itêrin Quisosori.

Napotohuachina, pa'nin. Ya'ipi ninanonênquê sha'huitêra'piarin. “Quisoso noyá anoyatêrinco,” itêra'piarin.

Sanapi anoyatahuaton, Cairo hui'nin ananpitaantarinsó

(Mateo 9.18-26; Marcos 5.21-43)

⁴⁰Quisoso aquêtêran pêntoantarahuaton, na'a piyapi'sa' quênanconin. Inaquê ninarapi ni'ton, cancompachina nóya nontopi. ⁴¹Naporo' a'na cotio hua'an cairo itopiso huê'nin. Inaso' niyontonpiso pèi' hua'an ya'conin. Quisoso quênanquirahuaton, nantên pirayan isonquirin. “A'naroáchin Sinioro pênêhuêquê huêquê'.” ⁴²Hui'nahuê yachiminarin,” itiirin. A'naíchin hui'nin ya'huêtêrinso' chiníquên caniorin. Shonca cato' pi'ipitêrin. Napotohuachina, inarê' pa'nin. Na'a piyapi'sari imasapi ni'ton, Quisoso ya'quêêtêrapi.

⁴³Paaquêya', a'na sanapiri imaquiarin. Hua'qui' panca huênai' a'parárin. Nani shonca cato' pi'ipi co sanorinhuê'. Na'a notoro'sari nonênpirinahuê'. Ya'ipi coriqui i'quiaponahuê', co manta' noyatêrinhuê'. ⁴⁴Quisoso pinên quêran huêcaton, a'morinsó' huirotêinchin sê'huquirin. Sê'huahuachina, a'naroáchin huênai' no'narin.

⁴⁵—¿Inta' sê'huarincó? ténin Quisoso. “Co carinquênso' sê'huaranquênhuê',” topi ya'ipiya.

—Ní'quêchi Maestro, notohuaro' piyapi'sa' ya'quêêtápirinênquênhuê': “¿Inta' sê'huarincoso?” ¿ténan ti? itêrin Pitrori.

⁴⁶—A'nasó' natêtonco, sê'huarincó. Sê'huahuachincora, nitotêrahuê. Ca nohuanto, noyatêrin, ténin.

⁴⁷“Nani nitotêrin,” ta'ton, sanapi huê'nin. Pa'yanaton, ropa ropátêriarin. Isonquirahuaton, Quisoso itapon: “Hua'qui' caniorahuê ni'ton, sê'huaranquên Sinioro. Sê'huahuatênquêra, a'naroáchin noyatêrahuê'” ténin. Ya'ipi piyapi'sa' natanpi.

⁴⁸—Natêranco ni'ton, nani imoya anoyatêranquên. Noya paquê huachi, itêrin.

⁴⁹Quisoso nonaquêya', a'na quêmapi Cairo pênên quêran huê'nin.

—Hui'nan nani chiminin. Ama huachi Maestro apiquêsohuê', itêrin.

⁵⁰Quisososó' natanaponahuê', itapon:

—Ama iyasha pa'yanquêsohuê'. Natêco, hui'nan noyachin, itêrin.

⁵¹Pênênquê canconahuaton, ya'conconin. Pa'pin, a'shin, Pitro, Coansha, Santiago, inapitaíchin quêparin. “Ama a'napitasó' huê'inasohuê',” ténin. ⁵²Na'a piyapi'sa' na'nêtona', ayanápi.

—Ama na'nêcosohuê'. Co sanapia'hua chimininhuê'. Huê'ésárin, itêrin Quisosori.

⁵³—Co huê'êrinhuê'. Nani chiminin huachi, itatona', têhuapi. ⁵⁴Quisososó' nipurinhuê' sanapia'hua maimirarahuatón:

—Huênsêquê', apia'hua, itêrin.

⁵⁵A'naroáchin nanopiantarahuatón, huanirín. “Nanon a'caco',” ténin Quisoso. ⁵⁶A'shin, pa'pin, inapita pa'yanpi. “Ma'pitacha nitotaton, ananpitaantaran paya,” itopirinahuê', “Ama a'napita sha'huitocosohuê',” itêrin Quisosori.

9

A'chinacaso marê' a'parinso'

(Mateo 10.5-15; Marcos 6.7-13)

¹Shonca cato' quêmapi'sa' Quisosori nani huayonin na'con na'con a'chintacaso marê'. Ca'tano'sanênpita itopi. Ayontonahuaton, chiníquên nanan quêtêrin sopairo'sa'

a'pacaiso marë'. Ina nohuanton, nisha nisha caniori maninsopitanta' anoyatapi. ² "Paatoma' iyaro'sa, piyapi'sa' a'chintonco'. 'Yosë yahua'anëntarinquëma'. Huëntonëñquë ya'conpatama', noya catahuarinquëma', itoco'. Cania'piro'santa' anoyatoco'. Carinquëma catahuarinquëma' anoyatacamaso marë'," itërin. ³ —Pa'patama', ama manta' quëpacosohuë'. Pitana, pë'pëto, pan, coriqui, inapita ama quëpacosohuë'. Ama a'moramaso tëranta' cato' quëpacosohuë'. ⁴ Inso pëiquësona yacapatohuatama', ina pëiquërächin ya'huëco'. Ina ninano quëran pipiamaquë huarë' inaquë ya'huëco'. ⁵ A'na ninanoquë pa'patama', "Ama isëquë huëcosohuë'. Co yanatanainquëmahuë'," itohuachinëñquëma', patoco'. Yapa'patama', pënëncó'. "Nani sha'huitopirainquëmahuë'. Co nohuantëramahuë' ni'ton, canpitaora tëhuëñemaquë nina'intarama'," itoco'. Ina quëran a'na parti paco', itërin Quisosori.

⁶ Ina quëran ca'tano'sanënpitari pa'sahuatona', noya nanan a'china'piapi. Nisha nisha ninanoquë pënëna'piapi. Na'a cania'piro'sa' anoyatopi.

Coansha Paotista tëpapiso'

(Mateo 14.1-12; Marcos 6.14-29)

⁷ Napopiso' ya'ipi parti nahuinin. Cariria hua'an Irotisë itopisonta' natantërin. Natanahuaton, nisha nisha yonquirin. "¿Inta' Quisososo?" itohuachinara, "Coansha Paotista nanpiantarinsó' nimara," topi a'naquën. ⁸ "Co inahuë'. Iniasë ya'noantarinsó' nimara," topi a'naquëonta'. "Co inahuë'. A'na pënëntona'pi iráca chiminpirinhuë', nanpiantarinsó' ipora," topi a'napitanta'.

⁹ Ina natanaton, hua'ani itërin:

—Cari Coanshaso' atëpatërahüë, nishitëconotopi. Ina quëmapiso nipirinhüë', nani ma'sha nanitaparín, natantërahüë. ¿Inta' inaso' nimara? Canta' nohuichi, ta'ton ya'nipishahuë' yani'nin.

Cosharo' ana'atërinso'

(Mateo 14.13-21; Marcos 6.30-44; Juan 6.1-14)

¹⁰ Ca'tano'sanënpita huëantarahuatona', Quisoso sha'huitiipi. "Nani a'chinaí. Cania'piro'santa' anoyatërai," itiipi. Napotohuachinara: "Huëco' iyaro'sa' canpoara pa'ahua'," itërin Quisosori. Itohuachina, Pitsaitaquë pa'pi. ¹¹ Na'a piyapi'sari natanahuatona', imapi. Canquihuachinara, Quisosori noya nontërin. Yosë hua'anëntërinquë ya'conacaiso' a'chintarin. Nani a'chintahuaton, cania'piro'sa' a'naróachin anoyatërin.

¹² Nani i'huararahuasó', ca'tano'sanënpitari itiipi:

—Nani i'huarin. Co manta' isëquë ya'huërinhuë'. Piyapi'sa' a'paquë' pa'ina'. Isoshara'huaya ninanoro'sa', pëiro'sa', inapita ya'huërin. Inaquë coshoro' pa'anatona', ca'ina'. Naporahuatona', inaquë huë'ëpachina', itopi.

¹³ —Canpitari a'caco', itërin Quisosori.

—Capa isëquë capacaso'. A'natërapoya pan, catoya sami, inaíchín ya'huëtërincoi. Notohuaro piyapi'sa' ya'huërin. Quiya pa'anahuatoí, ¿ina nápo' ya'pi a'ca'ii ti? itopi.

¹⁴ A'natërápo huaranca pochín quëmapi'sa' ya'huëpi ni'ton, napopi. Ina quëran ca'tano'sanënpita itërin:

—Piyapi'sa' sha'huitoco' huënsë'ina'. A'natërápo shonca, a'natërápo shonca pochín huënsë'ina', itërin.

¹⁵ Sha'huitohuachinara, ya'ipiya huënsëpi. ¹⁶ Nani huënsëhuachinara, Quisosori a'natërapoya pan, catoya sami, inapita ma'patërin. Inápaquë në'pëtahuaton, Yosë nontërin: "Yosparinquën, Tata," itahuaton, pan, sami, inapita së'panahuaton, ca'tano'sanënpita quëtërin. "Piyapi'sa' quëtönco' ca'ina'," itërin. ¹⁷ Quëtohuachinara, ya'ipi piyapi'sa' coshatopi. Natëaquëhuarë' coshatopi. Ina quëran ca'tano'sanënpitari pë'sotopiso' masahuatona', shonca cato' i'më' amëntatopi.

Pitro natëtinso'

(Mateo 16.13-19; Marcos 8.27-29)

¹⁸ A'na tahuëri Quisososo inaora pa'nin Yosë nontacaso marë'. Ca'tano'sanënpitaráchin inaquë ya'huëpi. Nani Yosë nontohuachina, Quisosori itërin:

—Nani ma'sha nanitaparahuë' ni'to, ¿in pochinta' piyapi'sa' cancantiarinaco? itërin.

¹⁹ —"Coansha Paotistaco' nanpiantarinsó'," topi a'naquën. "Co inahuë'. Tata Iniasëco' nanpiantarinsó'," topi a'naquëonta'. "Co inahuë'. A'na pënëntona'pi iráca chiminpirinhuë', nanpiantarinsó' nimara," topi a'napitanta', itopi.

²⁰ —Canpitato nipirinhüë' ¿ma'ta' yonquirama? itërin Quisosori.

—Quëmaso' Cristo, Yosë a'paimarinquënso', itërin Pitrori.

Chiminacaso' ninorinsó'

(Mateo 16.20-28; Marcos 8.30-9.1)

²¹ Pitrori napotopirinhué: “Ama inaso' ipora a'napita sha'huitocosohué,” itahuaton, sha'huitérin: ²² —Yosé quèran quèmapico niporahué, na'con parisita'huaso' ya'huérin. Cotio ansiano'sa', corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa', inapita co huachi què'yaponacohué'. Tèpararinaco. Napoaponahué', cara tahuèri quèran Yosé ananpitaantarinco, itèrin.

²³ Ina quèran piyapi'sa' pèñèntarin.

—Yaimapatamaco, canpitaora nohuantèramaso' naniantoco'. Yosé nohuantèrinsoráchin imaco huachi. Corosèquè chiniquéen parisitèrè'. Canpitanta' parisitapomarahué', nani tahuèri imamiatoco. ²⁴ Noya nanpicamasoáchin yonquihuatama', topinan quèran naniarama'. A'na tahuèri chiminatoma', parisitomiatarama'. Nipirinhué', casáchin yonquihuatomaco, parisitapomarahué', co topinan quèran naniaramahué'. Yosé'pa' nanpimiatarama'. ²⁵ Ya'ipi ma'sha isoro'paquè canapiramahué', co hua'yanéma' cha'èpachinhué', co canamiataramahué'. ¡onponta' pahuèrètapiramahué', co huachi hua'yanéma' nanitarinhué' cha'ècaso! ²⁶ Imapatamaco, tèhuaponènquéma'. Tapayatomaco a'pohuatamaco, a'na tahuèri carinquémanta' a'poaranquéma'. Nanamèhué' a'pohuatama', carinquémanta' o'mantahuato, a'poaranquéma'. Yosé quèran quèmapico ni'to, o'mantararahué'. Tata huènaratèrinso pochin canta' huènaratarahué. Noya anquèniro'sapitaro'co o'mantararahué. ²⁷ No'tèquèen itaranquéma'. Yosé isoro'pa' hua'anèntapon. A'naquéma' co'huara chimiantèrasènquémahué', hua'anèntèrinso' ni'sarama', itèrin.

Nisha pochin ya'norinso'

(Mateo 17.1-8; Marcos 9.2-8)

²⁸ Posa tahuèri quèran Quisoso motopiquè pa'nin. Pitro, Coansha, Santiago, inapitaráchin quèparahuaton, Yosé nontacaso maré' pa'nin. ²⁹ Yosé nontaso', nisha pochin ya'norin. A'morinsonta' huènaráchin huènaráchin ninin. Huirí huiríchin. ³⁰⁻³¹ A'nanaya Moisésè, Iniasé, inapita ya'nopi. Inahuanta' huènaráchin huènaráchin nipi. Quisosoré' ninontapi. “Quirosarinquè pa'pato, tèpararinaco,” itèrin Quisosori. ³² Ca'tano'sanènpitaso nipirinhué' hué'èi' iquitatona', yahué'èpirinahué'. Capayatanahuachinara, Quisoso huènaráchin nininso' quènanpi. Moisésè, Iniasé, inapitanta' quènanpi. ³³ Inapitaso' yapanantahuachinara, Pitrori itapon:

—¡Ma noyacha Maistro isèquè hué'nèhua paya! Cara imènamè'huaya nii, a'nara' quèma maré', a'nanta' Moisésè maré', a'nanta' Iniasé maré', topirahué', itèrin.

Co yonquiatonhué', napotèrin. ³⁴ Napotaquèya', chitorori imotèrin. Ya'ipiya imotèrin ni'ton, pa'yanpi. ³⁵ Chitoro' huancana quèran Yoséri nontèrinso' natanpi. “Iso'so' hui'nahué huayonahuèso'. Ina natanco,” itèrin.

³⁶ Nani nontohuachina, ni'sápirinahué', co a'napita quènanpihué'. Quisosoráchin quènanpi. Ina yonquiatona', co manta' topihué'. Nani ni'pirinahué', naporo tahuèri'sa' co insonta' sha'huitopihué'.

Hua'huasha hua'yantèrinso'

(Mateo 17.14-21; Marcos 9.14-29)

³⁷ Tahuèrinquè motopi quèran nohuaraimantarahuatona', na'a piyapi'sa' quènanquimapi. Quisoso yonípona' hué'pi. ³⁸ A'nariso' nontiiirin.

—Huèquè' Maistro, hui'nahué nitiico. Inaíchín hui'nahué nipirinhué', ³⁹ a'nanaya sopairi ya'coancantohuachina, “yai” toshuaton no'paquè nitè'yatèrin. Sa'po sa'po niconin. Pacororárin. Napoin quèran sopairi patohuachina, pa'pi iquirorin. ⁴⁰ Ca'tano'sanènpita nontato: “Sopai inquitoco,” itopirahué', co nanitopihué', itèrin.

⁴¹ —¡Ma'huantacha ninanca paya! Canpitaso' co Yosé natèramahué'. Co natantochináchinhué' cancantèrama'. Nani hua'qui' a'chintopiranquémahué', ¿onporo huarèta' yanatèramaco? ténahué. Hui'nan quèshico, itèrin Quisosori.

⁴² Inaquè quèntapirinhué', no'paquè sopairi ataatarin. Apacoroantarín. Quisosori ni'sahuaton, sopai itèrin: “Hua'huasha tananpitèquè'. Pipimiatèquè huachi,” itèrin. A'naroáchin sopai pipirin. Hua'huasha noyatèrin huachi. “Pèinènquè iyasha quèpantaquè',” itèrin. ⁴³ Ya'ipi piyapi'sari nicatora', pa'yanpi. “¡Ma noyacha Yoséri catahuarin ni'ton, sopai a'parin paya!” topi.

Chiminacaso' ninoantarínso'

(Mateo 17.22-23; Marcos 9.30-32)

Ya'ipi piyapi'sari pa'yanatona', anoyatèrinso' yonquirápirinahué', ca'tano'sanènpita itantarín:

⁴⁴ —Noya natanco iyaro'sa'. Yosé quèran quèmapico niporahué', a'na tahuèri sha'huirapihuachinco, piyapi'sa' masarinaco. Ina yonquiráco', itèrin.

⁴⁵ Natanaponaraihuë', co nanitopihuë' natëtaçaiso'. “¿Onpoatonta' ina pochin nontërinpoa?” topi yonquinëna quëran. Naporahuaton, të'huataton'a' co nohuantopihuë' natanacaïso'.

Chini chiniquën nanantërinso'
(Mateo 18.1-5; Marcos 9.33-37)

⁴⁶ Ina quëran ca'tano'sanënpita capini ninontatona', “¿Inquënpoacha chini chiniquën nanantë'rë'pëhuaya?” nitopi. ⁴⁷ Co natanaponahuë', inaora yonquinën quëran Quisoso nitotërin. Napoaton hua'huasha maimirarahuatón, ya'cariya ahuanirin.

⁴⁸ —Ama chiniquën nanantacamaso' yonquicosohué'. Imaramaco ni'ton, hua'huasha nosorohuatama', nosoroaramaco canta'. Nosorohuatamaco, co casáchin nosoroaramacohué'. Yosënta' nosoroarama'. Inaso' isoro'paquë a'paimarinco. Hua'huaro'sa pochin cancantopisopita Yosëri noya noya ni'nin, itërin Quisosori.

Pi'pian nisha imarinso'
(Marcos 9.38-40)

⁴⁹ A'na tahuëri Coanshari itapon:

—A'na quëmapi Maistro ni'nai. “Quisoso nanan quëtërinco,” ta'ton sopairo'sa' a'pararin. Inaso nipirinhué', co quiya pochin imarinquënhué' ni'ton, co nohuantëraihuë'. “Ama inapoquësohuë',” itërai, itërin.

⁵⁰ —Tananpitoco' sopai a'pa'in. Insosona co inimicotohuachinpoahuë', catahuarinpoa', itërin Quisosori.

Santiago, Coansha inapita pënëninso'

⁵¹ Nani ya'caritëriarin Quisoso inápaquë panantacaso'. Napoaton “Onpopionta' Quirosarinquë pa'sarahué huachi,” ténin. ⁵² Yapaaton, catoya'pi a'parin. “Paso' ninanoquë pa'i, topirahuë'. Paatoma', natantonco' huë'ëpataquëhua’,” itërin Quisosori. Inaquë Samaria piyapi'sa' ya'huëpi. ⁵³ Natanahuatona', co Quisoso huëcacaso' nohuantopihuë'. Quirosarinquë pa'sarin ni'ton, co nohuantopihuë'. ⁵⁴ Ina marë' Santiaco, Coansha, inapita no'huítopi. —¿Ma'ta' Sinioro onpochii? Yosë nonchii inápa quëran pën a'paimaton isopita ahuiquichin topiraihuë', itopi.

⁵⁵ Tahuëretahuaton: —Ama iyaro'sa' napocosohué'. Tananpitoco', itërin. ⁵⁶ Ina quëran a'na ninanoquë paantarín.

Ya'ipi cancanën quëran imacaso' ya'huërinso'
(Mateo 8.19-22)

⁵⁷ Papona pochín a'na quëmapi nontiiirin:

—Canta' Sinioro imainquën. Insëquësona pa'patan, canta' pa'i, topirahuë', itërin.

⁵⁸ —Sacai' imancoso', ténahuë. Ma'sha tananquë ya'huërinso'pita huë'ëshinantëna ya'huëtópi huë'ëcaïso marë'. Inairanta' pë'pëtën ya'huëtërin. Caso nipirinhué' Yosë quëran quëmapi noporahuë', co pë'i ya'huëtërincohuë'. Pa'sápato, co ya'huëmiatërahuë', itërin.

⁵⁹ A'nanta' huë'pachina: —Imaquico, itopirinhué'.

—Oshaquëran Sinioro imainquën. Tatahuë nani noyá mashotërin. Chiminpachin, cari pa'pitarahuë. Ina quëran imainquën, topirahuë', itërin.

⁶⁰ —A'naquën co nohuantopihuë' imainacoso'. Chimipi pochín cancantopi. Inapitari pa'pichina', ténahuë. Quëmaso nipirinhué', ca na'con na'con yonquiatonco Yosë yahua'anëntërinpoaso' sha'huíquë', itërin Quisosori.

⁶¹ A'na quëmapi'pinta' huëcaton:

—A'na tahuëri Sinioro imasaranquën, topirahuë'. Ipora quëmopinëhuëpita nontëri'i. Nani nontohuato imainquën, itopirinhué', ⁶² Quisosori itërin:

—Ama iyasha, nisha nisha yonquiquësohuë'. Ni'quë'. A'nëtohuatëra, noya nicatë' ahuëhuatëra, no'tëquën ahuë'rë'. Niquë notëtahuatë' ahuëhuatëraso', co noya ahuë'rëhuë'. Inapochachin nisha nisha yonquihuatama', co nanitaramahuë' Yosë hua'anëntërinso' no'tëquën imacamaso', itërin.

10

Canchisë shonca catoya'pi a'parinso'

¹ Ina quëran a'napitanta' sha'huítërin pënëntacaïso'. Canchisë shonca cato' quëmapi'sa' huayonahuaton, catoya catoya a'parin. Nisha nisha ninanoquë a'parin. Oshaquëran ina ninanoro'saquë chachin pa'sarin ni'ton, inapita'ton a'parin pënëntacaïso marë'. Yapa'pachinara itapon:

² “Tëhuënachachin iyaro'sa', isoro'pa' panca imin pochín ninin. Cayarinso' manëso pochachin piyapi'sa' manë Yosë imacaïso marë'. Na'a piyapi'sa' ya'huëpirinahuë', caraíchín pënëntarin. Napoaton Yosë nontoco' a'napitanta' a'pa'in pënëchina'. Inaso' ya'ipiya

hua'anëntarin. ³ Iporaso' a'paranquëma'. Ni'co'. Carniroa'huaro'sa' co nanitopihue' nia'paicaiso'. A'naroáchin tanan ni'niro'sari manin. A'naquën piyapi'sa' ni'niro'sa pochin cancantatona', no'huiponënguëma'. ⁴ Pa'patama', ama manta quëpacosohuë'. Pë'pëto, coriqui, sapatë co inapita tëranta' quëpacaso' ya'huërinhuë'. Piyapi'sa' nacapihuatama', ama hua'qui' nontocosohuë'. Manóton paco'. ⁵ A'na pëiquë canconpatama', hua'anën nontoco': Thuata iya. Yosë catahuainquëma', itoco'. ⁶ Noya nontohuachinënguëma', Yosëri catahuuarin mini. Co'so' noya nontohuachinënguëmahuë', co Yosëri catahuuarinhuë'. ⁷ Nohuantohuachinënguëma', ina pëinënguë yacahuaco'. A'cahuachinënguëma', ca'co'. O'shitohuachinënguëma', o'oco'. A'chintarama' ni'ton, topinan ca'co'. Ama nisha nisha pëiquë yaca yacapatërantacosohuë'. ⁸ A'na ninanoquë pa'patama', noya nontohuachinënguëma', inaquë a'chintoco'. Ma'sona a'cahuachinënguëma', ca'co'. ⁹ Cania'piro'sa' inaquë ya'huëhuachina', anoyatoco'. 'Iso tahuëri'sa' Yosë yahua'anëntarinquëma', itoco'. ¹⁰ A'naquën piyapi'saso nipirinhue' co nohuantarinënguëmahuë'. Ina ninanoquë canconpatama', cachiquë paatoma', pënëntoco'. ¹¹ 'Nani sha'huitopirainquëmahuë'. Co nohuantëramahuë' ni'ton, canpitaora tëhuënëmaquë nina'intarama'. Co natëpiramahuë', Yosëso' yahua'anëntarinquëma', itoco'. ¹² Ayaro' tahuëri nanihuachin, inapitaso' chiniquën parisitapi, ténahuë. Iráca Sotomaro'saso' pa'pi co noyahuë' nipi ni'ton, Yosëri chiniquën ana'intërin. Co natërinacosopitaso nipirinhue', chini chiniquën ana'intarin huachi," itërin.

Nisha nisha ninanoquë ya'huëpisopita pënëninso'
(Mateo 11.20-24)

¹³ Ina quëran Quisoso taantararin: "Corasinoquë, Pitsaitaquë inaquëpita ya'huëramaso', jma'huantacha nisarama paya! Na'con pënënpiranquëmahuë', co natëramacohuë'. Ina marë' parisitarama'. Tiroquë, Sitonquë, inaquëpitaso nipirinhue' co pënëntërahue'. Co inaquë cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërahue'. Inaquë naporahuë naporini, oshanëna marë' sëtatona', sa'catën nininso' a'moitonahuë'. Huarianoquënta nipa'samototatona' co noyahuë' yonquipsopita nanianchitonahuë'. ¹⁴ Napoaton iyaro'sa' ayaro' tahuëri nanihuachin, Yosë chini chiniquën ana'intarinquëma'. Tiroquëso', Sitonquëso', co onpopinchin ana'intarinhuë'. ¹⁵ Capinaomoguë ya'huëramasopitanta' co no'tëquën yonquiramahuë'. 'Noyacoi ni'toi, Yosë'pa' pa'sarai, ¿topiramahuë' ti? Co inatohua' pa'saramahuë'. Parisitopiquë tëhuëinchinso' pa'miatarama huachi,' ténahuë," itërin.

¹⁶ Ina quëran yaa'parinsopita itaantararin:

"Iporaso' pënëntacamasso marë' a'paranquëma'. Ca ya'huërenamëhuë pënëntarama'. Noya natanpachinquëma', natanarinaco canta'. Co'so' nohuantohuachinënguëmahuë', co canta' nohuantarinacohuë'. Co nohuantohuachinacohuë', co Yosënta' nohuantapihuë'," itërin Quisosori. Itohuachina, pa'pi huachi. Nisha nisha ninanoquë pënëntëra'piapi.

A'parinsopita huëantapiso'

¹⁷ Nani pënëntohuachinara, canchisë shonca catoya'pi chachin nóya cancantatona', Quisosoquë huëantapi.

—Sopairo'santa' Siniro nontërai. "Quisoso nanan quëtërincoi ni'ton, a'parainquën," itohuatëira, pipipi, itopi.

¹⁸ Napotohuachinara, Quisosori itërin;

—Sopai hua'an chachin iráca inápaquë ya'huëpirinhue', Yosëri të'yatërin. O'cori pochin a'naroáchin anotërinso' ni'nahuë. ¹⁹ Nani nanan quëtëranquëma' canpitanta' sopai minsëcamasso marë'. Ca yonquiatomaco, sopairo'sa' nontohuatama', patarinquëma'. Ya'huan, yonpinca inapita inatohuatama', co manta' onpotarinquëmahuë'. Ya'huan yaquëtërinposo pochin sopainta' yaacoringuëma'. Imaparitaso nipirinhue' minsëarama'. Co manta' nanitarinhue' minsëinquëmaso'. ²⁰ Sopairo'sa' a'papiramahuë', ama ina marëáchin noya cancantocosohuë'. Imaramaco ni'ton, Yosë'pa' pa'sarama'. Inatohua' nininëma' nani ninshitërinquëma'. Ina marë' tëhuëinchinso' nóya cancantoco', itërin.

Tata Yosë anitotërinpoaso'

(Mateo 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Naporó' Ispirito Santo nohuanon, Quisoso nóya cancantërin. Noya cancantaton, Yosë nontarin. "Ma noyacha, Tata, yonquiran paya. Quëmaso' chini chiniquën nanantëran. Inápaquë, isoro'paquë, ya'ipi parti hua'anëntaran. Quëma nohuanon, a'naquën nani ma'sha nitotaponaraihuë', co nanamën nitotopihue'. 'Quiyaora noya noya nitotari,' topiso marë', co nanamën anitotëranhuë'. Imaparitaso nipirinhue' catahuaran. 'Catahuaco Siniro co caora nanitërahue', itohuachinën, quëma nanamën chachin anitotëran. Ina marë' Tata, 'Yosparinquën,' itëranquën," ténin, Yosë nontaton.

²² Ina quëran a'parinsopita itantararin. "Tata Yosë nohuanon, chiniquën nanantërahue. Ya'ipi nanamën anitotërinco piyapi'sa' a'chinta'huaso marë'. Hui'ninco ni'to, tatahuësáchin

noyá nohuitërinco. Inapochachin canta' Tata Yosë nohuitërahuë. Casáchin noyá nohuitërahuë. A'naquën piyapi'santa' caora nohuanto, anohuitërahuë. Inapitanta' Yosë nohuitapi huachi," itërin.

²³ Nani a'chintohuachina, ca'tano'sanënpita amasha quëparahuaton, sha'huitërin: "Isoro'paquë o'mato, nani ma'sha ninahuë. Ma noya Yosë nosororinquëma' ni'ton, ni'nama'.²⁴ Iráca quëran huarë' na'a copirnoros'a', pënëntona'piros'a', inapita ni'namasopita yani'pirinahuë', co ni'pihuë'. A'chintëranquëmasopitanta' yanatanpirinahuë', co natanpihuë'," itërin.

Nosorotona'pi naporinso'

²⁵ Ina quëran a'na maistro iráca nanan noya nitotërinso' huanirahuaton, Quisoso ténicaso marë' itapon:

—¿Ma'ta' Maistro onpo'i nanpimiata'huaso marë'? itërin.

²⁶ —Iráca Yosë quiricanën quëran ninshitatón, pënëninpoa'. ¿Ma'ta' ténin? itërin.

²⁷ —"Tata Yosë hua'anëntërinpoa'. Ina nosoroco'. Ya'ipi cancanëma quëran, ya'ipi hua'yanëma quëran, ya'ipi chinirama quëran, ya'ipi yonquinëma quëran, ya'ipi inaquëranpita nosoromatoco'. Isonta' Yosë nohuantërin: Quëmaora ninosororanso pochachin a'napitanta' nosoroco'," ténin, itërin.

²⁸ —No'tëquën naporan. Ina pochin nipatan, Yosë pochin cancantaton, nanpimiataran huachi, itërin Quisosori.

²⁹ —Ina nitotaporahuë', ¿ma'ta' onpo'i? ¿Impitaquë huarëta' nosoro'i? itaantarín.

³⁰ —Inta nipachin a'chinchinquën. A'na cotio quëmapi Quirosarinquë ya'huërin. A'na tahuëri Quiricoquë pa'sapirinhuë'. Paaso', tëpatoro'sari mapi. Ahuëatona', ihuapi. Ai'nanpiratopi. Yachimiánin patopi. ³¹ Ina quëran cotio corto hua'an ina ira chachin pa'tapirinhuë'. Quëmapi quënanconaponahuë', pëshonanpirahuaton na'huëtërin. ³² Ina piquëran a'na quëmapinta' pa'sarin. Inaso' Nihui huënton quëmapi ni'ton, corto hua'an catahuarinso'. Inarinta' quënanconaponahuë', inapotaantarín. ³³ Ina quëran Samaria quëmapirinta' quënancoantarín. Inaso' nisha quëmapi niponahuë', nosororín. ³⁴ Ya'cariconahuaton, catahuarin. Pé'shapiso' tomaquë, huinoquë, inaquëpita pashitërin. Inapotahuaton tonpotërin. Ina quëran inaora moranënuë acorahuaton, huë'ëpatacaso pëiquë quëparin. Inaquë a'pairin. ³⁵ Tahuëririnquë catotë' coriqui prata quëran nininso' pëi' hua'anën quëtërin. "Paso' ninanoquë pa'sarahuë. Quëmari a'paiquë'. Coriqui pahuanpachin, quëmaora coriquinën castaquë'. Huënantahuato, i'huërëchinquën," itërin. ³⁶ Ni'quë' iyasha. Caraya'piri ahuepiso' quënanconpi. ¿Insoarita' iin pochin nosororín? itërin Quisosori.

³⁷ —Nisha piyapiri nosororinso', ténin.

—Ina mini. Paaton, quëmarinta' inapochachin nosoroquë', itërin.

Marta, Maria, inapita napopiso'

³⁸ Ina quëran paantahuaton, a'na ninanoquë canconin. Inaquë Marta ya'huërin:

—Huëquë' Sinioro ni'quicoi, itohuachina, ya'conapatërin. ³⁹ Martaso' cain ya'huëtërin, Maria itiposo'. Quisoso huë'pachina, ya'cariya huënsëquirin. A'chininso' noya natanarin. ⁴⁰ Martaso nipirinhuë' coshoro nicanon sacatárin. Nisha nisha yonquiaton, Quisoso huëcapairin:

—Caihuë Sinioro topinan huënsëárin. Caora coshoro' nisarahuë. Sha'huitëquë' catahuainco, itërin.

⁴¹ —Imoya. Nisha nisha ma'sha yonquiaton, co noya cancantëranhuë'. ⁴² Casáchin natanoso' na'con na'con nohuantërahuë. Mariaso' natanatonco, noya noya nisarín. Na'con yonquirinco ni'ton, noya cancantomiatarin ténahuë, itërin Quisosori.

11

Yosë nontacaso' a'chininso'

(Mateo 6.9-15; 7.7-11)

¹ A'na tahuëri Quisoso Yosë nontárin. Nani nontohuachina, ca'tano'sanëni itërin:

—A'chintocoi Sinioro Yosë nonta'huaiso'. Coanshaso' imarinsopita a'chintërin. Quiyanta' a'chintocoi nitochii, itërin.

² —Inta nipachin a'chinchinquëma'. Yosë yanontohuatama', iso pochin nontoco': "Tata Yosë, quëmasáchin noya noyanquën ni'ton, ya'ipi piyapi'sa' chinochinënuë. Chini chiniquën nanantëran ni'ton, ya'ipicoi natëiinquën.

³ Nani tahuëri catahuacoi coshoro' ya'huëchincoi.

⁴ Co noyahué' nicatoi, oshahuanai. Nosoroatoncoi, oshanëhuëi inquitocoi.

A'napita ma'sha onpotohuachincoi, nanan anoyatëraiso pochachin oshanëhuëi inquitatoncoi anoyacancantocoi.

Co noyahué' yonquihuatoí, catahuacoí a'naroáchin nanianchii," itoco', Yosé nontohuatama', ténin.

⁵ Ina quèran a'chintantarin.

—Ni'co' iyaro'sa'. Ni'toro'sa' hué'pachinara, capa a'cacaso' nipachina, a'na piyapi pèinèngué' pa'nè'. Yono tashi' nipirinhué', ma'sha nitonè'. “Cara pan quètoco iyasha. ⁶ Nipayaraiso' hué'pirinhué', co manta' a'cahuaso' ya'huètèrincohué',” tènè'. ⁷ Yono tashi' ni'ton, co nohuantaponhué' nimara. “Paquè' iyasha. Nani ya'coana oncotèrahué. Hui'nahué'pitanta' hué'ésápi. Co nanitèrahué' quèta'huanquénso',” tapon nimara. ⁸ Nipayarinso' niponahué', co nohuantopirionta', naquèranchin naquèranchin nitantahuachina, huénsèintarahuatón, quètapon. ⁹ Napoaton Yosé na'con nontoco'. Pahuantèrinquémaso' nipatama', quètarinquéma'. Ma'sha yonirèso pochin cancantatoma', nontáco' catahuainquéma'. Ya'coana pi'nirèso pochin cancantatoma', nontoco' aya'coinquéma' ¹⁰ Tèhuèncachin ma'sha nitohuatama', quètarinquéma'. Hua'qui' ma'sha yonipatama', quènararama'. Ya'coana pi'nirèso pochin nipatama', i'soatarinquéma'.

¹¹ “Hui'nama' tanaton, 'Sami nayarahué', itohuachinquéma', co ya'huan quètararamahué'. Co insonta' nohuantèrinhué' hui'nin inapotacaso'. ¹² Ataricayonta' natanpachinquéma', co yonpinca quètararamahué'. Noya cosharo' quètararama'. ¹³ Canpitaso' co noyahué' yonquiapomarahué', hui'nama' nosorarama'. Noya ma'sha quètèrama'. Yoséso' noya noya ni'ton, na'con na'con nosororinquéma'. Inápaquè' ya'huaponahué', hui'ninpita pochin ni'ninquéma'. Nontohuatama', 'Ispirito Santo aya'coancantoco,' itohuatama', aya'coancantarinquéma',” itèrin.

Sopai hua'an minsèrinso'

(Mateo 12.22-30; Marcos 3.19-27)

¹⁴ Ina quèran a'na quémapi hué'nin. Sopairi ya'coancantèrin ni'ton, co nanitèrinhué' nonacaso'. Quisosori quènanahuaton, sopai a'patèrin. Nani a'patohuachina, noya nonin huachi. Piyapi'sari nicatona', pa'yanpi. “¡Ma noyacha ni'ton, a'naroáchin sopai a'parin paya!” topi. ¹⁵ A'naquén nipirinhué' nisha yonqui. “Sopairo'sa' hua'anén Piirsipo itopisoari catahuarin ni'ton, nanitaparin sopai a'pacaso',” toconpi.

¹⁶ A'napitarinta' Quisosoro itapona': “Yosé pochin niquè' ni'inquén,” itonpi. Tènicaiso marè' napotopi. ¹⁷⁻¹⁸ Quisosoro nipirinhué' yonquipiso' nitotaton, itèrin:

“Co Satanase' catahuarincohué' sopairo'sa' a'paca'huaso'. Inaso' sopairo'sa' hua'anén ni'ton, co sopairo'sa' no'huirinhué'. Nino'huipi naporini, co huachi hua'anèna nicaso' nanichitonhué'. Ni'co'. Ninanoquè ya'hué'pisopita nino'huipi naporini, yanquè'itonahué'. Quémopinèna capininta' nino'huipi naporini, yanquè'itonahué'. ¹⁹ A'naquén a'chintèramasorinta' sopairo'sa' yaa'papi. Piirsipo catahuarinco ténama' ni'quèhuarè', inapitanta' inari catahuarin. Napoaton inapita natanpatama', co no'tèquén yonquiatomahué' naporamaso sha'huitarinquéma'. ²⁰ Caso nipirinhué', Yosé catahuarinco sopairo'sa' a'paca'huaso'. Ina nohuanton, a'parahué. Napoaton Yosé chachin a'paimarinco hua'anènta'huanquémaso marè', ténahué.

²¹ Quémapi chiniquén nipachina, pèinèn noya a'pairin. Sahuèni, shonqui, inapita ya'huètèrin ni'ton, co insonta' nanitèrinhué' ma'shanènpita ihuacaso'. ²² A'naso nipirinhué' ina quèran chini chiniquén ni'ton, huécapairahuaton minsèrin. Sahuèni, shonqui, inapita matahuaton, ma'shanènpitanta' quiquitèrin.

²³ Insosona co imapachincohué', inimicotarinco. Co catahuahuachincohué', piyapi'sa' anishacantarin ama Yosé imacaiso marèhué',” itèrin.

Sopairi ya'coancantaantarinso'

(Mateo 12.43-45)

²⁴ Naquèranchin a'chiantaton, itaantapon:

“A'na quémapi ya'huèrin. Sopairi ya'coancantopirinhué', ina quèran pipirin. Pipihuachina, inotèro parti pa'sárin. Inséquèsona ya'huécaso marè' yonisapirinhué', co quènaninhué'. Napoaton ina quémapiquè chachin huèantarin. ²⁵ Inaso' co Yosé yonquiatonhué', topinan ya'huárin quènanquiantarin. Noya ya'huèantachinachin ni'ton, yaya'coancantantarin. ²⁶ Napoaton paantarahuaton, canchisè sopairo'sa' aquè aquètè' co noyahué' nipisopita maantarin. Posa sopairo'sari chachin quémapi ya'coancantantapi. Inaquè ya'huápi. Quémapi aquè aquètè' co noyahué' yonquirin huachi,” itèrin.

Noya cancantopisopita

²⁷ Na'a piyapi'sa' natanapi. A'na sanapiso' natanahuaton, itèrin:

—Ma noya a'chintèrancoí. Mamaparinquén hua'huarinquén ni'ton, ma noya Yosèri ni'nin. ¡Aso'sorinquén ni'ton, nóya cancanchin! ténahué, ténin chiniquén nonaton.

²⁸ Inaso napopirinhué', Quisosori itapon:

—Yosë nanamën natanahuatona natëpisopita tēhuēnchinso', noya noya cancantapona' tēnahuē, itērin.

Yosë pochin nicacaso' nohuantopiso'
(Mateo 12.38-42; Marcos 8.12)

²⁹ Na'con na'con piyapi'sa' huē'pachinara, itantarin: "Iporaso' na'a piyapi'sa' co noyahuē' yonquipi. 'Yosë pochin niquē' ni'inqüēn. Ina ni'patoi natëarainquēn, itopirinacohuē', co Yosë nohuantērinhuē' ina pochin nica'huaso'. Isoichin anitotaranquēma'. A'na tahuēri Conasë naporinso pochin nisarahuē'. ³⁰ Ninihuiquē ya'huēpisopita co noyahuē' nipachinara, Yosëri a'parin pēnēnacaso marē'. Canta' Yosë quēran quēmápico ni'to, pēnēnaranquēma' Yosë ayonquianta'huanquēmaso marē'. ³¹⁻³² Ayaro' tahuēri nanihuachin, Ninihuiquē ya'huēpisopita sha'huirapiarinēnquēma'. 'Conasë pēnēnpachincoi, oshanēhuēi marē' sētērai. Ina naniantatoi, Yosë yonquirai. Canpitaso nipirinhue' noya noya nininso' natanpiramahuē', co natētēramahuē'. Napoaton na'con na'con oshahuanama', itarinēnquēma'. Inapochachin Saromon hua'anēntoahuachina, Sor parti quēran sanapi copirno huē'nin ina natanacaso marē'. 'Ya'ipi nitotērin, ta'ton, natanapon huē'nin. Napoaton ayaro' tahuēri inanta' atapaninquēma'. Saromon quēran caso' na'con na'con nitotopirahuē', co yanatēramacohuē'. 'Ina marē' na'con na'con oshahuanama', itarinēnquēma'," itērin.

A'pininso pochin nininso'
(Mateo 5.15; 6.22-23)

³³ "Nanparin i'chinpihuatēra, co ma'sha acohuana po'orēhuē'. Co i'mēanaquē po'morēhuē'. Nanparin aconanquē acorē'. Ina quēran piyapi'sa' huē'pachina', noya quēnantopi. ³⁴ Ya'piranpo' nanparin pochin ninin. Ina quēran ma'sha quēnanē'. Noya ya'piranpo' nipachina, noya quēnantērē'. Ya'piranpo' co noyahuē' nipachina, co noya quēnantērēhuē'. Inapochachin noya yonquihuatēra, noya cancantērē'. Co noyahuē' yonquihuatēra, tashī pochin cancantērē'. ³⁵ Napoaton, ni'cona tashī pochin cancantotama'. No'téquēn a'chintopiranquēmahuē', co noya natanpatamahuē', tashī pochin cancantarama'. ³⁶ Noyasáchin yonquihuatama', co tashī pochin cancantaramahuē'. Nanparin noya orotērinso pochin nisarama'. Noyápiachin cancantarama'," itērin.

Parisioro'sa', cotio maistro'sa', inapita pēnēninso'
(Mateo 23.1-36; Marcos 12.38-40; Lucas 20.45-47)

³⁷ Nani a'chintohuachina, a'na Parisiori amatērin coshatacaso marē'. Ina pēinēnquē pa'sahuaton, coshatacaso marē' huēnsērin. ³⁸ Parisioro'saso' yacoshatohuachinara, i'shaquē pi'pian niopimiratopi. "Inapohuatēhua', oshanēnpoa' inquiarēhua'," topi. Quisososo nipirinhue' yacoshatohuachina, co ina pochin nininhue'. Ina marē' pēi' hua'anēn pa'yanin. "¿Onpoatonta' topinan coshatarin?" ta'ton, yonquirarin. ³⁹ Yonquirinso' Quisosori ninoton, itērin:

—Canpitaso' aipi quēnanamasoráchin yonquipiramahuē', Yosëso' acopo' cancanēma quēran yonquiramasopita ni'nin. Ni'co'. A'naquēn minē', sēnaan, inapita pa'mohuachinara, pinēnáchin pa'mopipi. Acoposo nipirinhue' nē'huēnantētērin. Inapochachin canpitaso' cancanēma quēran co noyahuē' yonquirama'. Piyapi'sa' nonpintatoma, yaihuarama'. Pa'pi co noyahuē' cancantērama'. ⁴⁰ Co no'téquēn yonquiramahue'. Co nonēnpoáchin Yosë acotērinpoahuē'. Cancanēnpoanta' acotērinpoa'. ⁴¹ Cancanēma quēran huarē' sa'ahuaro'sa' catahuaco'. Nosorohuatama', noyápiachin cancantarama'.

⁴² "Parisioro'sanquēma', jma'huantacha canpitaso' nisarama paya! 'Nani ma'sha canarēhua quēran, diesmo Yosë quētacaso' ya'huērin, itērinpoa' Moisésē. Ina natēpiramahuē', co noya ninamahue'. Nani ma'sha sha'nama quēran, diesmo quētērama'. Ya'ipi cosharo' apipotacaso marē' sha'namaso manama quēran huarē', diesmo quētērama'. Napoaponahuē', co Yosë nosororamahuē'. Piyapi'santa' yanonpintērama'. Ina marē' Yosë ana'ntarinquēma'. Diesmo Yosë quētacaso' noya nipirinhue', nosorocaso' na'con na'con nohuantērin.

⁴³ Parisioro'sanquēma', jma'huantacha canpitaso' nisarama paya! Niyontonpiso' piyapi'sa' nocanama'. Hua'ano'sapitarē'quēma' yahuēnsēconama'. 'Ma noyacha canpitaso' nitotērama', itohuachinēnquēmara, pa'yatērama'. Cachiquē pa'patamara: 'Huē'cama maistro,' itohuachinēnquēmara, pa'yatērama'.

⁴⁴ jMa'huantacha canpitaso' nisarama paya! Chimipi pa'pitopiso pochin niconama'. Co corosē acotohuachinarahuē', acopo' co nishinahuēn' nisarinsco co nitotatonaraihuē', piyapi'sari i'natopi," itērin Quisosori parisioro'sa' nontaton.

⁴⁵ A'na cotio maistori natanahuaton, no'huirin.

—Ina pochin pēnētaton Maistro, quiyanta' anantarancoi, itērin.

⁴⁶ Napotohuachina, cotio maistro'santa' pēnēnaton, itapon:

—jMa'huantacha canpitanta' nisarama paya! Na'con piyapi'sa' pënënpiramahuè', nani ma'sha natëcaiso' sha'huitërama' ni'ton, panca pë'pëtëreso pochin ninatanpi. A'chintopiramahuè', co pi'pisha tëranta' catahuaramahuè' natëcaiso'.

⁴⁷ “Iráca pënëntona'piro'sa' pënëntopirinahuè', canpita shimashonëmapitari co natëtonaraihuè', tēpapi. Canpitanta' pa'pitopiso' pëirapipiramahuè', co natëramahuè'. Ina marè' canpitanta' Yosè ana'ntarinquëma' ni'ton, jma'huantacha nisarama paya!
⁴⁸ Shimashonëma pochin cancantatoma', inapitari tēpatona pa'pitopiso', canpitari topinan quëran pëirapirama'. Co natëramahuè'.

⁴⁹ Yosè no'tëquën ninorinquëma'. Iráca chachin naporin: 'Na'a quëmapi'sa' a'pararahuè' pënëinënquëmaso marè'. A'chintapirinënquëmahuè', no'huitoma', ahuëarama'. A'naquën tēpaarama', itërinquëma'. ⁵⁰⁻⁵¹ Isoro'pa' ninin quëran huarè' noya quëmapi'sa' pënëntopirinahuè', na'a tēpapi. Apiri'ton noya quëmapi nipirinhue', iini tēparin. Ina piquëran a'naya a'naya noya pënëntopirinahuè', tēpara'piapi. Na'a pi'ipi napopi. Napoin quëran Sacarias tēpapi anta'. Yosè chinotopiso pëiquë chachin tēpapi. Canpitaso nipirinhue' ina nitotapomarahue', co natantochináchinhuè' cancantërama'. Napoaton Yosè na'con na'con ana'ntarinquëma'.

⁵² jMa'huantacha cotio maistro'sanquëma' nisarama paya! Niahui osëretërëso pochin co Yosè nanamën no'tëquën a'chintëramahuè' ni'ton, piyapi'sa' co Yosè nohuitopi'huè'. Co canpita tëranta' Yosè huëntonënquë ya'conamahuè'. A'napitanta' yaya'conpirinahuè', co nohuantëramahuè'. Ina marè' Yosè ana'ntarinquëma', itërin Quisosori.

⁵³ Nani tonitohuachina, parisioro'sa', cotio maistro'sa', inapitaso' chiniquën no'huitopi. No'huitatona', nisha nisha Quisoso natanpi atëhuëcaiso marè'. ⁵⁴ “Co no'tëquën nonpachinhuè', sha'huirapihua", nitopi.

12

Parisioro'sa' yanonpinpiso'

¹ Hua'huayatërahuè' piyapi'sa' niyontonpi Quisoso natanacaiso marè'. Na'a huaranca yamorapi ni'ton, niya'quëta. Ca'tano'sanënpita a'chintaton, itapon: “Tëhuënchachin iyaro'sa', parisioro'sa' yanonpinpi. Napoaton a'chinpiso', pan ahuëpocatërinso pochin niconaton a'naroáchin piyapi'sa' yanonpintopi. Ni'cona nonpintochinënquëma'. ² A'naquën po'oana quëran ma'sha nipi. Ma'sha po'orëso pochin nipirinhue'nta', a'na tahuëriso' ya'ipi piyapi'sari nitotapi. ³ Tashi' napopiramahuè', naporamaso' tahuëri anitotapi. Pëi' acoana nisacarotopiramahuè', a'na tahuëriso', naporamaso' a'ninquëchin sha'huitapi. Ya'ipi piyapi'sa' nitotapi huachi,” ténin.

Yosè tē'huatacaso' ya'huërinso'

(Mateo 10.28-31)

⁴ Ina quëran itaantarin: “Ama iyaro'sa', piyapi'sa' tē'huatocosohuè'. Tēpaporinënquëmaonta', co hua'yanëma' matarinënquëmahuè'. ⁵ Yosè tēhuënchinso' tē'huatacaso' ya'huërin, tēnahuè. Co noyahuè' nipatama', Yosè hua'yanëma' matahuatënquëma', parisitopiquë a'pamiatarinquëma'. Napoaton ina na'con na'con tē'huatoco'. Co piyapi'sa' tē'huatacaso' ya'huërinhuè'.

⁶⁻⁷ Yosëso' a'pairinquëma'. Ni'co'. Inairaro'sa' co pa'tonhuè'. A'natëräpo nipirinhue', catoté' coriquia'huaichin pa'tërin. Napoaponahuè', co a'naya tëranta' Yosëri nani-antërinhuè'. Canpitaso' na'con na'con yonquiringuëma'. Noya noya a'pairinquëma'. Noyá nohuitërinquëma'. Ainëma' hua'huayatërahuè' nipirinhue', ya'ipi pichirin. Napoaton ama tē'huacosohuè'. Ni'sárinquëma', itërin.

Quisocriso imarëhuaso' sha'huicaso' ya'huërinso'

(Mateo 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ Ina quëran taantarin: “Tëhuënchachin iyaro'sa', 'Quisoso imarahue', topatama', ayaro' tahuëri canta' nohuantaranquëma'. 'Imarino mini,' itarahue Yosë'pa'. Anquëniro'santa' natanapi. ⁹ Nipirinhue', Yosë quëran quëmapico nipirahuè' a'pohuatamaco, carinquëmanta' a'poaranquëma'. 'Co nohuitërinacohuè', itarahue. Anquëniro'santa' natanapi.

¹⁰ A'naquën no'huitonaco, pinorinaco. Ina quëran oshanëna marè' sëtohuachina, Yosëri oshanëna' inquitarin. Nipirinhue' Ispirito Santo pinotona' oshahuanpiso', co onporonta' inquitarinhue'.

¹¹ A'na tahuëri mapachinënquëma', cotio niyontonpiso pëiquë quëpaarinënquëma'. Hua'ano'sa', coisëro'sa', inapitaquë sha'huirapihuachinënquëma', '¿Ma'cha tonopocoya?' ama tocosohuè'. ¹² Naporo' Ispirito Santo catahuaarinquëma' noya a'panitacamaso', itërin Quisosori.

Nani ma'sha nohuantopiso'

¹³ Na'a piyapi'sa' natanasoi', a'nari huëcapairin.

—Maistro, tatahuë nani chiminin. Nani ma'sha ya'huëtopyrinhuë', patërin. Iyahuëso' nipirinhue' apiratërinco. Co nohuantërinhuë' patomatiincoso'. Sha'huëtëquë' patomachinco, itërin.

¹⁴ —Co coisë pochin nica'huaso' ya'huërinhuë', itërin Quisosori.

¹⁵ Napotahuaton, ya'ipiya pënënin.

—Ama iyaro'sa' ma'sha canacamasoáchin yonquicosohuë'. Co nani ma'sha ya'huëtinquëma' huarë' noya nanpiaramahuë', itërin.

¹⁶ Itahuaton, a'na pënënto nanan sha'huëtërin. "Ni'co'. A'na ma'huan ya'huërin. Im-inënguë sha'pachina, hua'huayätërahuë nitërin. ¹⁷ Napoaton ya'ipi pënënpita ya'sotërin huachi. '¿Insëquëcha ma'sha aco'ia?' ta'ton, yonquiárin. ¹⁸ Yonquihuachina, tapon: 'Pëiro'sa' i'quitahuato, a'na pëiro'sa' niantarahuë. Panca panca nisarahuë. Inaquë ya'ipi ma'shanëhuëpita acoarahuë. ¹⁹ Na'a ma'sha ya'huëtërinco. Co apípora nohuan-tarahuë'. Co huachi sacatarahuë'. Noya coshatápo. Noya o'opo. Capa cancantato, nóya ya'huápo,' ténin yonquinën quëran. ²⁰ Napopirinhue', Yosëri itërin: 'Quëmaso' co manta' yonquiranhue'. Ipora tashi chachin ca nohuanto, chiminanan. Nani ma'sha canapiranhue', ya'ipiya pataran ni'ton, a'napitari mapon,' itërin. ²¹ Canpitanta' nani ma'sha canapomarahue', co Yosë yonquihuatamahuë', ina ma'huan pochin nisarama'. Co manta' ya'huëtomiatarinquëmahue'. Co Yosë'pa' canamiataramahuë', ténin Quisoso.

*Yosë noya a'pairinpoaso'
(Mateo 6.25-34)*

²² Ina quëran ca'tano'sanënpita itapon: "A'naquën ma'sharáchin yonquiipi. Capacaiso', o'ocaiso', a'mocaiso', inasáchin yonquiipi. 'Nani ma'sha ya'huëtóhuachinco, nóya ya'huarahuë', topirinhue' yonquinëna quëran. Ama iyaro'sa' ina pochin cancantocoso-hue'. ²³ Yosë chachin ananpirinpoa'. Nonënpoa' quëtërinpoa'. Co capacaso maréáchin isoro'paquë acorinpoahuë'. Noyápiachin a'mocasonta' co onpopinchin yonquicaso' ya'huërinhuë'. Yosë na'con na'con yonquihuatëhua', catahuarinpoa' noya ya'huëcaso'. ²⁴ Ni'co'. Inairaro'sa' co sha'topihue'. Co cayarinso' sënapihuë'. Cosharo' tapacaso maré' co pëi' ya'huëtopyrinahuë', Yosëri catahuarin. Ina nohuanton, coshoro' ya'huëtopyi. Canpitaso' inapita quëran na'con na'con nosororinquëma'. ²⁵ Ama nisha nisha yonquiatoma', napion cancantocoso-hue'. Chiminacaso' nanihuachin, co huachi a'na ora tëranta' nanpicaso' ya'huërinhuë'. ²⁶ Canpitaora co manta' nanitapapiramahuë'. Yosë nohuanton, noya ya'huërama'. Napoaton sano yonquiatoma', ya'huëco'.

²⁷ Ni'co'. Yancoro'sa' co sacatopihue'. Co manta' a'mocaso nipihue'. Nipirinhue', noyápiachin yancotopyi. Iráca copirno Saromon nani ma'sha ya'huëtërin. 'Ma noyápiachincha a'morin paya,' topi. Yancoro'saso' napoaponahuë', ina quëran noya noya ya'nopi. ²⁸ Pacatoro quëran huarë' Yosëri yonquirin. A'na tahuëríchin ya'huëpirinhue', ahui-huachina, ahuiquitëré'. Co hua'qui' ya'huëpirinhue', Yosëri yonquirin. Ina nohuanton, noya papotërin. Canpitaso' ina quëran na'con na'con yonquirinquëma'. Ina nohuanton, a'mocamasonta' ya'huëtarinquëma'. ¿Onpoatomata' nipachin co natëramahuë'? 'Yosë catahuarinco mini,' ta'caso nipirinhue'. ²⁹ Ama ma'sha yonquiatoma', pa'yancosohue'. '¿Ma'cha ca'në'poya? ¿Ma'cha o'orë'poya?' ama tocosohue'. ³⁰ Co Yosë imapisopitahuë' ina pochin yonquiipi. Ma'sharáchin yonquiipi. Canpitaso nipirinhue', tatanëma' inápaquë ya'huërinso' yonquirinquëma'. Ya'ipi pahuantërinquëmasopita nitotërin. ³¹ Napoaton Yosë na'con na'con yonquico'. A'napitanta' catahuaco' hua'anëntërinquë ya'conacaiso maré'. Ina pochin cancantóhuatama', Yosë catahuarinquëma'. Ina nohuanton, ma'sha pahuantërinquëmasopita ya'huëtarinquëma', itërin.

*Canamiatërhëhuaso'
(Mateo 6.19-21)*

³² Naquëranchin itaantarin:

—Ama iyaro'sa' pa'yancosohue'. Ohuica pë'tahuana'pi pochin nicato a'pairanquëma'. Caraichinquëma' nipomarahue', Yosë noya ni'ninquëma'. Hua'anëntërinquë chachin aya'coninquëma'. ³³ Ama na'con ma'sha yontoncosohue'. Ma'sha ya'huëtóhuachinquëma', pa'anahuatoma', sa'ahuro'sa' quëtoco'. Inapotohuatama', Yosë acanaarinquëma'. Isoro'paquë ma'sha a'naroáchin mocarín. Ihuarinënpoa'. Ma'shari a'quirin. Inapaquëso nipirinhue' Yosë acanahuachinpoa', ya'huëtomiatarinpoa'. ³⁴ Ma'sharáchin nohuantóhuatama', Yosë yonquiarahuë'. Nipirinhue', Yosë na'con nohuantóhuatama', ina na'con na'con yonquiarama', itërin.

Noya ninacaso' ya'huërinso'

³⁵⁻³⁶ Ina quëran taantarín: “Noya yonquiatoma', capayatërëso pochín cancantoco'. Ní'co'. A'na patron sa'acaso marè' pa'nín. Onporosona huënantacaso' co piyapínënpita nitotopihuè'. Napoaton noya nitaparahuatona', nanparín i'chínpirahuatona', ninarapi. Canquítón, onconan pi'nihuachina, a'naroáchin i'soatacaiso' ya'huërin. ³⁷ Piyapínënpita ninarapi quënanquintahuachina, hua'anëni nóya ní'sarin. Inari chachín nitaparahuatón, cosharo' acotarín piyapínënpita capacaiso marè'. ³⁸ Yonó tashihuè nipón, tahuëri ya'carihuè nipón, huënantarín. Co huè'ëponarihuè' ninarapi quënanquintahuachina, noya ní'sarin. ³⁹ Isonta' yonquico': Ihuatè' a'nanaya huëcatón, pëiquè ya'conín. Hua'anén co nicasohuè', ma'sha ihuarín. Onporosona huëcacasó' nitotërin naporíní, hua'anëni ninaitonhuè', co ma'shanënpita ihuaitonhuè'. ⁴⁰ Yosè quëran quëmapico ní'to, canpitanta' ninatomaco, ya'huëco'. Hua'quihuato: 'Co a'naroáchin o'mantararínhuè', tosapi a'naquën. Co nitotasënuëmahuè', a'nanaya o'mantararahuè,' itërin Quisósori.

Inpriato pochín ninínso'

(Mateo 24.45-51)

⁴¹ Napohuachina, Pitrori natanín:

—¿Ya'ípi piyapi'sa' Siniro pënënanan? ¿Quiyasáchin nica? itërin.

⁴² Napotohuachina:

“Ní'co' iyaro'sa'. O'maca'huaso tahuëri a'na patron pochín nisarahuè. Inaso' aguè yapa'pachina, inpriatonën noya natërinso' sha'huitërin. 'Piyapínëhuëpita noya ní'què'. Cosharo', ma'sha, inapita pahuantohuachina', quëtëra'piraquè', itahuatón pa'nín. ⁴³ Inpriatoso' noya yonquihuachín, no'tëquën natërin. Patronëni huëcapaintahuachina, noya ní'sarin. ⁴⁴ Noya natërin ní'tón, acoarin ya'ípi ma'shanënpita a'pacaso marè'. ⁴⁵ Nipirínhuè', inpriatonën nisha cancantohuachín, tapon: 'Patron hua'quirarín. Co a'naroáchin huëntaponhuè', ta'tón, piyapínënpita ahuëapon. Cosonänënpitanta' ahuëapon. Pita nicacasoáchin cancantapon. No'pirápon. ⁴⁶ Napoaso', a'nanaya patronëni quënanquiantapon. Co nitotasohuè', a'nanaya canquípon. Co natërinhuè' ní'tón, coirahuatón, chiníquën ana'ntarín. Co natëtono'sahuëpitarè chachín ana'ntarín.

⁴⁷ A'na piyapínënsó' patronëni sha'huitopirínhuè', co yonquirínhuè'. Noya nitotaponahuè', co natërinhuè'. Co ma'shanënpita noya tapatërinhuè' ní'tón, chini chiníquën ahuihuarín. ⁴⁸ A'nasó nipirínhuè' co nitotërinhuè'. Co noyahué' nipachina, co onpopínchin ahuihuarínhuè'. Inapochachín canpitanta' na'con a'chintëranquëma' ní'tón, noya natëco'. Na'con nitotohuatama', noya natëcaso' ya'huërin,' itërin.

Nisha nisha Quisoso yonquirapipiso'

(Mateo 10.34-36)

⁴⁹⁻⁵⁰ “Tëhuëinchachín, iyaro'sa', pën matohuachina, a'naroáchin huiquitërin. Inapochachín piyapi'sa' a'chintohuato, nisha nisha yonquiapi. Na'a piyapi'sa' no'huarínaco. Caso' chiníquën parisita'huaso' ya'huërin. Ina yonquiato, sëtërahuè. A'naroáchin nipachín napochínaco. ⁵¹ 'Cristo o'mahuachín, ya'ípiya nohuantatona', noya ya'huapona', ¿topiramahuè' tí? Co ya'ípiya nohuantarínacohuè'. Pënënpato, nisha nisha yonquiapi. A'naquën nohuantarínaco. A'naquënsó nipirínhuè', co nohuantarínacohuè'. ⁵² Ipora quëran huarè' a'na pëiquè ya'huëpítopita nisha nisha yonquiapi. Catoya'pi nohuantarínaco, caraya'píso nipirínhuè' co nohuantarínacohuè' ní'tón, nino'huiapi. ⁵³ A'na pëiquènta' hui'nín nohuantarínaco. Hui'nínso nipirínhuè' co nohuantarínacohuè'. A'na pëiquènta' hui'nín nohuantarínaco. Pa'pínso nipirínhuè' co nohuantarínacohuè'. Sanapi'santa' nisha nisha yonquiapi. A'shín nimara co nohuantarínacohuè'. Hua'huínso nipirínhuè' nohuantarínaco. A'shatën nohuantarínaco. Notainso nipirínhuè' co nohuantarínacohuè', ténín.

Ipora ma'sha onporëhuaso' yonquicaso' ya'huërin

(Mateo 16.1-4; Marcos 8.11-13)

⁵⁴ Ina quëran ya'ípi piyapi'sa' a'chintantatón, itapon:

“No'tëquën, iyaro'sa', yonquico'. Pí'í ya'conínsó parti tashírotohuachina: 'O'nanapon,' ténama'. Ina quëran o'nanín. ⁵⁵ Sor parti quëran chiníquën ihuantohuachina, 'Huënocá ya'huëapon,' ténama'. Naporó huënocatërin. ⁵⁶ Canpitásó' nonpintënuëma'. O'nan, sëhuën, inapita noya ninopiramahuè', ¿onpoatonta' ipora chachín naporahuësopita co yonquiramahuè'?" itërin.

Nanan anyatacasó' ya'huërinso'

(Mateo 5.25-26)

⁵⁷ “¿Onpoatomata' canpitaora cancanëma quëran co no'tëquën yonquiramahuè'? ⁵⁸ Ní'co'. Nihuitëransó marè' yaquëpahuachínënuë, a'naroáchin nanan anyatëquè'. Co anyatohuatónhuè', coisëquè quëpaarínënuë. Coisëquè quëpahuachínënuë, santonroquè yo'coanínënuë ní'tón, tashinan pëiquè po'moarínënuë. ⁵⁹ Inaquè po'mohuachínënuë,

ya'ipiya pahuëretaquë huarë' pipiaran," tënin Quisoso. (Inapochachin canpitanta' co noyahuë' nipatama', a'naroáchin nanan anoyatoco', Yosë ana'intochinquëma'.)

13

Co noyahuë' yonquipsopita naniantacaso' ya'huërinso'

¹ Naporo' a'naquën huë'sahuatona', Quisoso sha'huitiipi: "Caririaro'sa' Yosë pëinënquë chinotatona', ma'sha tëparapirinahuë', Piratori sontaro'sa' a'parin tëpacaiso marë'. Inaquë chachin tëpapi," itüipi.

² "A'napita caririaro'sa quëran na'con na'con oshahuanpi ni'ton, Yosë nohuanton, ¿tëpapi, topiramahuë' ti? ³ Co inapita na'con na'con oshahuanpihuë'. Canpitanta' co noyahuë' yonquirama'. Co ina naniantohuatamahuë', ana'intarinquëma'. Chiminatoma', parisitomiatarama'. ⁴⁻⁵ Siroiquënta' a'na tori anotaton, shonca posa ya'pi tëparin: 'Inapitanta' na'con na'con oshahuanpi,' ¿topiramahuë' ti? Co naporinhuë', ténahuë caso'. Na'a piyapi'sa' Quirosarinquë inachachin oshahuanpi. Canpitanta' co noyahuë' yonquirama'. Co ina naniantohuatamahuë', chiminatoma', parisitomiatarama'," itërin Quisosori.

Nara co nitërinsohuë'

⁶ Ina quëran iso pënënto nanan sha'huitërin: "A'na quëmapi iminënquë iquira naranta' sha'nin. Papotahuaton a'shinaponahuë', hua'qui' co nitërinhuë'. ⁷ Ina quëran inpriatonën itërin: 'Iso huayo napoonin. Nani a'shinaponahuë', cara pi'ipi co manta' nitërinhuë'. A'nëquë'. ¿Ma'marëta' topinan huanirin?' itopirinhuë', ⁸ 'Ama sinioro ipora a'nëquësohuë'. A'na pi'ipira' tananpitëquë'. Iso pi'ipi noya pacarapiarahue. Apono acotarahuë noya nitacaso marë'. ⁹ Iso pi'ipi nitapon nimara. Co nitohuachinhuë', sha'huitoco a'nëchinquën, itërin inpriatonëni," tënin Quisoso.

Chinoto tahuëri apia anoyatërinso'

¹⁰ Chinoto tahuëri nanihuachina, niyontonpiso pëiquë pa'sahuaton, piyapi'sa' a'chintarin. ¹¹ Inaquë a'na sanapi quënanconin, apia nininso'. Sopai nohuanton, nani shonca posa pi'ipi monconpirin. Co nanitërinhuë' no'tëpicaso'. ¹² Quisosori quënanahuaton, përarin. Huëcapaihuachina:

–Nani imoya noyatëran, itërin.

¹³ Së'huapihuachina, a'naroáchin no'tëquën huanirin. "¿Ma noyacha Yosëso' ni'ton, anoyatërinco paya!" tënin. ¹⁴ Niyontonpiso pëi' hua'anso nipirinhuë', no'huitërin. Chinoto tahuëri anoyatërin ni'ton, naporin. Napoaton piyapi'sa' itapon:

–Saota tahuëri sacatacaso' ya'huërin. Naporo' huëco' anoyatinquëmaso marë'. Chinoto tahuëriso' co noyahuë' anoyatacaso', itërin.

¹⁵ Quisosori natanahuaton, itapon:

–Canpitaso' nonpintëinquëma'. Co no'tëquën yonquiramahuë'. Ohuaca', mora, inapita pë'tahuahuatama', chinoto tahuërinta' i'quiritërama'. I'sha ya'huërinquë quëparahuatoma', o'shitërama'. ¹⁶ Iso sanapiso nipirinhuë' Yosë piyapinën niponahuë', hua'qui' parisitërin. Nani shonca posa pi'ipi Satanasëri aparisitopirinhuë', ipora huarë' nicha'ërahuë. Chinoto tahuërinta' anoyatacaso' ya'huërin ténahuë. ¿Ma'ta' canpitaso' yonquirama'? itërin.

¹⁷ Natanahuatona', inimiconënpitaso' tapanpi. A'napitariso nipirinhuë', pa'yatopi: "¿Ma noyacha Quisoso nanitaparin paya!" topi.

Mostasaraya pochin nininso'

(Mateo 13.31-32; Marcos 4.30-32)

¹⁸ "¿Ma pochinta' Yosë hua'anëntërinso'? topiramahuë'. A'na pënënto nanan sha'huitanta'inquëma' canpitanta' nitotacamaso marë'. ¹⁹ Mostasaraya pochin ninin. Ya'pirin hua'huishin niponahuë', iminquë sha'patëra, panca ta'an ninin. Nani a'shinpachina, inairaro'sa' huëcatona', inaquë pëirin," tënin. (Inapochachin ya'n nan nipon, caraíchín piyapi Yosë imapirinahuë', a'na tahuëri hua'huayátërahuë imasapi huachi.)

Pan ahuëpocatërinso pochin nininso'

(Mateo 13.33)

²⁰ Ina quëran itantarin: "¿Ma pochinta' Yosë hua'anëntërinso'? ²¹ Pan ahuëpocatërinso pochin ninin anta'. A'na sanapi pan nipachina, cato shonca quiro pochin trico no'mo' manin. Masahuaton, pi'pian tëranta' pan ahuëpocatërinso' ayontohuachina, ya'ipiya së'cotërin, pan huëpocatërin huachi," tënin Quisoso.

Ya'coana pochin nininso'

(Mateo 7.13-14, 21-23)

²² Ina quëran nisha nisha ninanoquë pa'sahuaton, a'chintëra'piarin. Quirosarinquë huarë' pa'sarin. ²³ A'chintohuachina, a'na quëmapiri itapon:

—¿Onpo piyapita' cha'ëpona'? ¿Caráichin nimara tí? itërin.

²⁴ —Yosë huëntonën pëi pochin ninin. Ya'coananënso' yamianasha. Na'a piyapi'saso' yaya'conpirinahué', co noyahué' cancantatona', co nanitopihué' ya'conacaiso'. Canpitaso nipirinhué' ipora chachin ya'conacamaso' nohuantoco'. Ama hua'quicosohué'.
²⁵ A'na tahuëri hua'anëni ya'coananën oncotarin huachi. Naporo huarë' aipiran huanirahuatoma', yaya'conpiramahué'. "I'soatocoi Sinioro," tosapiramahué', co nohuanarinhué'. "Co nohuitëranquémahué'. Co canpitaso' piyapinëhuépitanquémahué'," itarinquéma'.
²⁶ "Co'ta nohuitërancoi. Quëmaro'coi coshatërai, o'orai. Quiyataquë a'chínan," tosapiramahué'.
²⁷ "Co' mini nohuitëranquémahué'. Co noyahué' ninama' ni'ton, co piyapinëhuépitanquémahué'. Paco huachi," itahuatëinquéma', a'paarinquéma'.
²⁸ Parisitopiquë pa'sahuatoma', na'nërama', chiniquën parisitarama'. Apraan, Isaco, Cacopo, pënëntona'piro'sa', inapita Yosë hua'anëntërinquë ya'huërapi, ni'sarama'. Canpitaso nipirinhué' co ya'conamahué' ni'ton, sëtarama'.
²⁹ Nisha nisha parti quëran huëcatona', Yosë ya'huërinquë ya'conapi. Inaquë noya coshatëresö pochin nöya ya'huërapi.
³⁰ A'naquënso' ipora co piyapi'sari noya ni'pirinahué', a'na tahuëri Yosëri nöya ni'sarin. A'naquënso' nipirinhué' ipora piyapi'sari noya ni'pirinahué', a'na tahuëri co Yosëri noya ni'sarinhué', itërin Quisosori.

Quirosarinquë ya'huëpisopita yonquiaton, sëtërinso'
 (Mateo 23.37-39)

³¹ Naporo' a'naquën parisioro'sa' Quisosoquë hué'pi.

—A'naroáchin ta'aque'. Irotisë yatëparinquën, itiipi.

³² —Inca. Co yapa'nahué'. Irotisëso' pa'pi nonpintë'. Paaton, sha'huitonquë'. Nani Yosë sha'huitërinco ma'sha nica'huaso'. Iporaso' ina natëto, sopairo'sa' a'parahué'. Na'a cania'piro'sa' anoyatarahué'. Cara tahuërichin pochin pahuanarin tiqiu'a'huaso'. Ina sha'huitonquë' nitochin.
³³ Inaso napotopirahué', ipora tahuëri chachin pipito tashira aquëtëran Quirosarinquë nincana'huaso' ya'huërin. Iráca quëran huarë' na'a piyapi'sa' inaquë pënëntopirinahué', tëpapi. Inaquë canta', tëpainacoso ya'huërin, ténin.

³⁴ Ina quëran itantarin: "¡Ya'ipi Quirosarinquë ya'huëramasopita yonquiatëinquéma', chiniquën sëtërahué! Na'a pënëntona'piro'sa' Yosë a'patërinquéma' pënëinëinquémaso marë'. A'papiirinhué', tëparama'. A'naquën na'piquë të'yaratoma', tëparama'. Ya'ipinquéma' nosoroatëinquéma', na'aro' yacatahuapiranquémahué', co ca tëranta' nohuantëramacohué'. Atari hua'huin to'cohuëtërinso pochin yapa'poyapiranquémahué', co nohuantëramacohué'.
³⁵ Napoaton Tata Yosë patarinquéma'. Co huachi catahuararinquémahué'. Co huachi quënanaramacohué'. O'manta'huaso' tahuëri huarë' quënantaramaco. Naporo': '¡Ma noyanquëncha quëmaso paya! Sinioro chachin a'pamarinquën, itaramaco," itërin Quisosori.

14

Chinoto tahuëri anoyatantarinsö'

¹ A'na hua'ani Quisoso amatërin coshatapacaso marë'. Parisio quëmapi inaso'. Amato-huachina, inaquë pa'nin. Chinoto tahuëri ni'ton, a'napitarinta' ni'sapi sha'huirapicaiso marë'.
² Naporo' a'na cania'pi Quisosoquë hué'nin, panca pomatërinso'.
³ Cotio maistro'sa', parisioro'sa', inapita notëërahuaton, Quisosori itërin:

—¿Noya chinoto tahuëri cania'pi anoyatacaso' tí? ¿Ma'ta' tënama' canpita? itërin.

⁴ Natanahuatona', ta'tápi. Co manta' topihué'. Co a'panitohuachinaraihué', cania'pi së'huarahuaton, a'naroáchin anoyatërin. —Noya paquë huachi, itërin.
⁵ Ina quëran piyapi'sa' pënëantarin.

—¡Hui'nama' posoquë pa'itohuachina, chinoto tahuëri nipirinhué', a'naroáchin ocoirama! Mora tëranta' pa'itohuachina, ocoirama'. ¿Co ocoiramahué' nica? itërin.

⁶ Parisioro'saso' nipirinhué' tapanatona', co nanitopihué' a'panitacaiso'.

Pita pochin nininsö'

⁷ Yacoshatohuachinara, na'a piyapi'sa' hua'an pirayan yahuënsëpi. "Hua'an pirayan huënsëhuato, chiniquën nanantona'pi pochin ni'sarinaco," ta'tona', inaquë huënsëconpi. Ina ni'sahuaton, Quisosori itërin:

⁸ —Natanco iyaro'sa' pi'pian pënëinquéma'. Quëmapi yasa'apachina, nipayarinsopita amatërin coshatapacaiso marë'. Inaquë amatohuachinquën, ama hua'ano'sa' pirayan huënsëquësohué'. Tapona' a'na quëmapi chini chiniquën nanantërinso' huë'sarin.
⁹ Huë'pachin, hua'an itarinquën: "Po'shaquë', iso quëmapi huënsë'in. Pasëquë tëranta' huënsëconquë'," itohuachinquën, tapanaran.
¹⁰ Napoaton amatohuachinquën, co'inquë huënsëquë'. Hua'an huë'pachin, noya nontarinquën. "Huëquë' iyasha, isëquë noya huënsëiquë'," itohuachinquën, ya'ipi piyapi'sa' noya ni'sarinquën.
¹¹ Inapochachin "Caso'

noya noyaco," topatama', Yosë atapanarinquëma'. Nipirinhuë', sano piyapi nipatama', Yosë noya noya acoarinquëma', itërin.

¹² Ina quëran pëi' hua'anën pënënaton, itantarin:

—Ca'painenquënso marë' piyapi amatohuatan, ama quëmopinënpita, amiconënpita, inapitaráchin amatëquësohuë'. Ma'huano'sa' amatohuatan, inapitanta' amataantahuachinënquën, i'huëretarinënquën. ¹³ Sa'ahuaro'sa', apiaro'sa', sonpacharo'sa', somaraya nininsopita, inapitanta' nosoroaton, amatëquë'. ¹⁴ Ina quëran noya cancantaran. Inapitaso' co nanitopihuë' amatanta'inënquënso'. Co i'huëretopirinënquënhuë', Yosëso' i'huëretarinquën. Noya ninan ni'ton, ayaro' tahuëri ananpitaantahuachinquën, acanaarinquën huachi, itërin.

Yosëri amatërin sopita
(Mateo 22.1-10)

¹⁵ Inaquë coshatasoi', a'naso' natanahuaton, Quisoso itapon:

—Yosë chachin hua'anëntohuachinpoa', nóa coshatarihua'. Noya noya cancantarihua', itërin.

¹⁶ Napotohuachina, pënënto nanan sha'huitërin.

—A'na quëmapiri na'a piyapi'sa' amatërin ca'pacaiso marë'. ¹⁷ Tahuëri nanihuachina, inpriatonën a'parin sha'huitantacaso marë'. "Huëco huachi. Nani cosharo' taparin," itërin. ¹⁸ Nani amatopirinhuë', co huachi nohuantopihuë'. "Co'chi nanitëraihuë' paya," toconpi a'naya a'naya. "No'pa' pa'anahuëso' nicapo pa'sarahuë. Napoaton co nanitëraihuë'," ténin a'na'. ¹⁹ "Shonca toro pa'anahuë asacatahuaso marë'. Inapita ténipo pa'sarahuë. Napoaton co ipora nanitëraihuë'," ténin a'nanta'. ²⁰ "Thuara sa'arahuë. Napoaton co canta' nanitëraihuë'," ténin a'nanta'. ²¹ Napotohuachinara, inpriatoso ayanahuaton hua'anën sha'huitiirin. "Co huachi nohuantopihuë'," itërin. Natanahuaton, no'huitërin. "Manóton paantaquë'. Cachiquë tëranta' paaton, piyapi maconquë'. Sa'ahuaro'sa', apiaro'sa', somaraya nininsopita, sonpacharo'sa' inapita maconquë'," itërin. Itohuachina, pa'sahuaton, macontarin. ²² Huënantarahuaton, sha'huitiantarin. "Nani maconpirahuë'. Ipora huanta' pahuanarin piyapi'sa' nanicaso'," ténin inpriatonën. ²³ "Ninano quëran pipirahuaton, macoantaquë'. Nisha nisha ira pa'taton, sha'huitonquë' huë'ina'. Imino'saquë huarë' paaton, maconquë'. Na'a piyapi'sa' nohuantërahuë'. ²⁴ Ya'nán amatërahuësopitaso', co huachi ca'pina'coso' nohuantërahuë' ni'ton, inapoco'," itërin hua'ani, ténin Quisoso.

Sacai' imacaso'
(Mateo 10.37-38)

²⁵ Ina quëran Quisoso paantarin. Na'a piyapi'sari imasapirinahuë', tahuëretahuaton, itapon: ²⁶ "Yaimapatamaco, ca na'con na'con nosoroco. Tatama', mamama', inapita co onpopinchin nosorocaso' ya'huërinhuë'. Sa'ama', hui'nama', iyaparima', oshíparima', inapitanta' co onpopinchin nosorocaso' ya'huërinhuë'. Canpitaora nohuantëramasonta' naniantatoma', casáchin imaco huachi. Co na'con na'con nosorohuatamaco'huë', co tējuëchachin imaramacohuë'. ²⁷ Imapatamaco, a'napita aparisitarinënquëma'. Yatëpápirinënquëmaonta', imamiatoco. Corosëquë chiniquën parisitëre'. Inapochachin canpitanta' imapatamaco, aparisitarinënquëma'. Co ahuantohuatamahuë', co tējuëchachin imaramacohuë'. ²⁸ Ni'co' iyaro'sa'. A'na quëmapí panca tori yanipachin, co a'naroáchin nininhuë'. Ya'ípi pa'tërinso'ton yonquirin. ²⁹ Ina quëran coriquinën nanihuachina, pëiarin huachi. Co coriquinën nanihuachinhuë', co pëirinhuë'. Patomaíchín a'canin naporini, a'napitari tējuaitonahuë'. ³⁰ Ni'co'. Panca yapëipirinhuë', co nanitërinhuë' a'canacaso', ichtonahuë'. ³¹ Isonta' yonquico'. A'na copirno ya'huërin, shonca huaranca sontaro'sa' camairinso'. Inimiconënso nipirinhuë', cato shonca huaranca sontaro'sa' camairin. Ina napo' huë'pachinara, co a'naroáchin ahue'apon pa'sarinhuë': 'Sacai' minsécaso'; ta'ton, yonquirárin. ³² Co nanitochináchinhuë' nipachina, comisionën a'parin nanan anoyatcaso marë'. ³³ Inapochachin pënënanquëma'. Sacai' imamancoso', ténahuë'. Napoaton noya yonquiatoma', imaco. Casáchin yonquihuatamaco, tējuëchachin noya imasaramaco," ténin Quisoso.

Yamora pochín nininso'
(Mateo 5.13; Marcos 9.50)

³⁴⁻³⁵ Ina quëran taantarin: "Yamora noya acashicaso' niponahuë', chiminpachinaso co huachi cashirinhuë' ni'ton, co huachi má'marë tëranta noyatërinhuë'. Topinan tēju'atëre'. Huëratëhuanpatama', noya natanatomaco, yonquico'," itërin Quisosori. (Canpitanta' co noya cancantohuatamahuë', co Yosë nohuantarinquëmahuë' tapon naporin.)

15

Ohuica chihuërinso pochin nininso'
(Mateo 18.10-14)

¹ Nisha nisha piyapi'sa' huë'pi Quisoso natanacaiso marë'. Copirno marë' coriqui ma'patona'piro'sa', oshahuano'sa' itopiso', inapitanta' huë'pi. ² Ina ni'sahuatona', parisoro'sa', cotio maistro'sa', inapitari no'huipi.

—¿Onpoatonta' Quisoso oshahuano'sa' pa'yatërin? Inapitarë' coshatarin, co napocasohuë' nipirinhüë', toconpi.

³ Ina natanahuaton, Quisosori iso pënënto nanan sha'huitërin ayonquicaiso marë':

⁴ "Ana quëmapi pasa ohuicaro'sa' pë'tahuaton, ya'ipiya nosororin. Anaya tëranta' chihuëhuachina, yonípon pa'sarin. A'napitaso' pastoquëranchin patahuaton, hua'qui' yonisarin. Quënanaquë huarë' yonisárin. ⁵ Quënanahuaton, pa'yatërin. Pitënanahuaton, quëmantarín. ⁶ Pëinënuë canquiantahuachina, nipayarinsopita, ya'cariya ya'huëpisopita, inapita sha'huitërin. 'Ohuicanëhuë chihuëpirinhüë', quënanahuë. Ina marë' nóya cancantahua', itërin. ⁷ Inapochachin Yosë ni'ninpoa'. Noya piyapi ya'huëhuachin, Yosëri noya ni'sarin. Nipirinhüë', oshahuano'santa' nosororin. Anaya tëranta' co noyahüë' yonquirinsos' naniantohuachin, Yosë ya'huërinquënta' capa cancantomiatapi," itërin Quisosori.

Coriqui ayatërinso'

⁸ Ina quëran iso pënënto nanan sha'huitantarín: "A'na sanapi shonca coriqui prata quëran nininso' ya'huëtopirinhüë', a'nara' ayatërin. Nanparin i'chinpitahuaton, noyá huitëtërin. Quënanaquë huarë' yonisárin. ⁹ Quënanahuaton, nipayarinsopita, ya'cariya ya'huëpisopita, inapita sha'huitërin. 'Coriquinëhuë ayatopirahuë', quënanahuë. Ina marë' noya cancantahua', itërin. ¹⁰ Inapochachin a'na piyapi tëranta' co noyahüë' yonquirinsopita naniantohuachin, anquëniro'santa' noya cancantapi," itërin.

Oshahuana'pi huëantarinsos'

¹¹ Ina quëran Quisosori itaantarín: "A'na quëmapi cato' hui'ninpita ya'huëtopirinhüë', ¹² hua'hua nininsoari pa'pin itërin: 'Ana tahuëri ya'ipi ma'shanënpita iyahuëro'co patomatarancoi. Caso nipirinhüë' apira nohuantërahuë. Ipora tata quëtochanco, topirahuë', itërin. Itohuachina, patoma ma'shanënpita quëtërin. ¹³ Cara tahuëri quëran pochin hua'hua nininso' yapipirin. Ya'ipi ma'shanënpita pa'anahuaton, coriqui canarinso' masahuaton, aquë pa'nin. Inaquë no'pirárin, nansarárin, monshihuanárin. Na'a coriqui quëparinso' i'quirin. ¹⁴ Nani ya'ipi i'quihuachina, inaquëso' tanarotopi ni'ton, co manta' capacaso' ya'huërinhuë'. Inanta' tanarin. ¹⁵ Napoaton a'na patronquë pa'nin. 'Canta' sacachi, topirahuë', itërin. 'Noyahuá'. Sacatëquë' nipachin, itahuaton, pastoquë a'parin coshinënpita a'paicaso marë'. ¹⁶ Inaquë paaton, coshíro'sa' a'cararin. Tanaton, coshi ca'ninso' tëranta' nayapirinhüë', co incari quëtërinhuë'. ¹⁷ Ina quëran yonquirin. '¡Ma'huántacha ninahuë paya! Tata piyapinënpitaso' noya coshatapi. Caso nipirinhüë' tana yatëparinco ta'a. ¹⁸ Paato, tatahuë nonchi: "Co noyahüë' tata ninahuë. Nonpintëranquë. Co Yosë natëtohuë', oshahuanahuë. ¹⁹ Co noyahüë' ninahuëso marë' co huachi hui'nan pochin cancantancoso' ya'huërinhuë'. Piyapinën pochin tëranta' ni'co," ichi, ténin yonquinënuë. ²⁰ Ina quëran pa'pin ya'huërin'pa' paantarín.

Ya'caritëriahuaso', aquë quëran pa'pini quënanin. Quënanahuaton, na'con nosoroaton, ta'aparín. Iporahuaton, apinorín. ²¹ 'Co noyahüë' ninahuë, tata. Nonpintëranquë. Co Yosë natëtohuë', oshahuanahuë. Co noyahüë' ninahuëso marë' co huachi hui'nan pochin cancantancoso' ya'huërinhuë', itërin pa'pin. ²² Napotopirinhüë', pa'piniso' na'con nosororin. Piyapinënpita camarin. 'Manóton paatoma', noyápiachin nininso' maconahuatoma', a'motoco'. Po'moitërantá' noyápiachin nininso' po'motoco'. Sapatënta' matonquë' po'moin. ²³ Ina quëran toroa'hua amoshin nininso' ma'toma', tēpaco' ca'ahua'. Capa cancantatëhua', pita niahua'. ²⁴ Iso hui'nahuë chiminin pochin niponahuë', iporasos' ya'noantarín. Ayatë pochin nipirinhüë', iporasos' niantarahüë', itërin. Ina quëran pita nisapi.

²⁵ Paninanso nipirinhüë', iminquë sacatërin quëran huëntararin. Pëiquë ya'caritëriahuaso', mosica pi'nirapiso natanin. Nansatona', capa cancantapi. ²⁶ Natanahuaton, piyapinën përarín: '¿Onpoatonta' pita nisapi?' itërin. ²⁷ 'Co'ta iya'hua huënantarin. Noya canquintarin ni'ton, tatari pa'yatërin. Toroa'hua amoshin nininso' atëpatërin capacaso marë', itërin. ²⁸ Ina natanahuaton, no'huitërin. No'huitaton, co yaya'coninhüë'. Pa'pini pipirahuaton, itërin: 'Huëquë' conpa capa cancantahua', itopirinhüë'. ²⁹ Inca tata. Na'a pi'ipi quëma marë' chiniquë sacatërahuë. Sha'huitohuatancora, ya'ipiya natëranquë. Napoaponahuë', co caso' chipo tëranta' quëtërancohuë' amiconëhuëpita amatahuato capa

cancanta'huaiso maré'. ³⁰ Iso hui'nanso nipirinué', aqué paaton no'piárin. Monshi-huanárin. Coriquinén quètopiranhué', ya'ipi i'quirin. Ina quèran huènantahuachina, quèmari nosoroaton, pa'yatèran. Toroa'hua amoshin nininso' atèpatèran coshatacaiso maré', itèrin.

³¹ Napotohuachina, pa'pini itèrin: 'Nosororanquèn mini conpa. Quèmaso' co ya'huincaranhué'. Ya'ipi ma'shanèhuèpita quèchinquèn. Ya'ipiya quèmaquèn nisarín. ³² Iya'huaso nipirinué', nani huènantarin. Chimininso pochin niponahué', ya'noantarin. Ayatèreso pochin nitopirèhuahué', niantarèhua'. Ina maré' noya cancantacaso' ya'huèrin, itèrin pa'pini," ténin Quisoso.

16

Inpriatori nonpintèrinso'

¹ Ina quèran ca'tano'sanènpita a'chintantaton, itapon: "A'na ma'huan ya'huèrin. Inprianonèn chiniquèn nanan quètèrin piyapinènpita camaicaso maré'. Inari asacatèrin. Chiniquèn nanantaton, nihiupiso' ninshitèrin. Inaso nipirinué', nonpintaton, inaora maré' coriqui masarin ni'ton, sha'huirapi. ² Ma'huanso' natantahuaton, amatèrin. 'Quèmaso' nonpintaranco natantèrahué'. Coriqui quètèranquènso' quèmaora maré' manan ni'quèhuaré', ocoiaranquèn. Ya'ipi nihiuirinacoso' ninshitoco nitochi, itèrin. ³ Inprianonènso' pipirahuaton, yonquirarin. '¿Ma'cha onpo'i nicaya? Hua'anèhué' ocoiarinco. Co nanitèrahué' chiniquèn sacata'huaso'. Naporahuaton, tapanato, co nohuanterahué' coriqui topinan ma'pata'huaso'. ⁴ Na'a quèmapi'sa' hua'anèhué' nihiupi. Iporaso' inapita catahuarahué'. Ina quèran hua'anèhué' ocoihuachinco, inahuanta' catahuarinaco nanpica'huaso maré', ténin yonquiaton. ⁵ Naporahuaton, co'huaa hua'ani ocoiyatèrasohué', nihiutopisopita amatèrin. A'naya a'naya hué'pi. A'naso' hué'pachina, natanin. '¿Onpota' hua'an nihiuiran?' itèrin. ⁶ 'Pasa rata toma' ma'parahué' ni'ton, ina nápo' nihiuirahué', itohuachina, 'Inta nipachin, nihiutèranso quirica masahuaton, a'natèrápo shoncaichin ninshitantaqué', itèrin. ⁷ Ina quèran a'nanta' hué'nin. Hué'pachina, '¿Onpota' quèmanta' nihiutèran?' itèrin. 'Trico ma'parahué' ni'ton, pasa costaro maré' nihiuirahué', ténin. 'Inta nipachin, Posa shoncaichin ninshitantaqué', itèrin. Inapotèra'piaton, na'a amiconènpita catahuarin ama na'con pahuèrtacaiso marèhué'. ⁸ Hua'ani natantahuaton, amataantarin. 'Naquèranchin nonpintantaranco. Nipirinué', "ma noyacha yonquiran paya," ténahué', itèrin hua'anèni. Ni'co' iyaro'sa'. Na'a piyapi'sa' co noyahué' nipisopita noya yonquipi inaora canacaiso maré'. A'naquèmaso nipirinué', imapiramacohué', co onpopinchin yonquiramahué' noya nicacamaso maré'.

⁹ Coriqui ya'huètohuachinquèma', ama canpitaoráchin i'quicosohué'. A'napita pahuan-tohuachina', quètoco'. Inapohuatama', Yosé'pa' noya ni'sarinquèma'. Chiminpatama', Yosé' inapaquè quèpantarinquèma'. Coriquinèma' patopiramahué', inatohua' noya noya ya'huè'contarama'.

¹⁰ Ni'co' iyaro'sa'. Hua'anèma' sha'huitohuachinquèma', natècamaso' ya'huèrin. Pi'pian tèranta' sha'huitopirinquèmahué', natèhuatama', noya ni'sarinquèma'. Chini chiniquèn nanan quètarinquèma'. Co'so' natèhuatamahué', co chiniquèn nanan quètarinquèmahué'. 'Nonpintaranco, ta'ton, co huachi natèarinquèmahué'. ¹¹ Ya'ipi coriquinèma' canpitaora maré' i'quihuatama', co insonta' inapaquè acanarinquèmahué'. ¹² Iporaso' Yosé' nohuanton, ma'sha, coriqui, inapita ya'huètarinquèma'. A'naninquèmaso pochin quètèrinquèma'. Topinan quèran i'quihuatama', co manta' Yosé'pa' canamiataramahué'.

¹³ Cato' patron camaihuachinquèma', co nanitèramahué' cato chachin natècamaso'. A'naso' nohuantatama', noya natèarama'. A'naso' nipirinué' co onpopinchin nohuantatamahué' co natèaramahué'. Inapochachin canacamasoáchin yonquihuatama', co nanitaramahué' Yosé' natècamaso'. Coriquiráchin cancantohuatama', co Yosé' natèaramahué'," itèrin Quisosori.

¹⁴ Parisoro'sa' coriquiráchin cancantopi. Napoaton Quisoso a'chininso' natanahuatona', tèhuapi. ¹⁵ Tèhuapirinahué', Quisosori itèrin: "Canpitaso' Yosé' imaramaso pochin nipo-marahué', co tèhuènachachin imaramahué'. Nonpinama'. Yonquiramaso chachin Yosé' nitotèrin. Piyapi'sa' noya ni'pirinènhuèmahué'. Cancanèma quèranso yanonpinama' ni'ton, Yosé' co pi'pian tèranta' noya ni'sarinquèmahué'," itèrin.

Yosé' quiricanèn quèran pènèninpoa'

¹⁶ Ina quèran tantarin: "Íraca Moisésè, pènèntona'piro'sa', inapita pènèntopi nani ma'sha natècaso'. Ina quèran Coansha Paotista hué'pachina, noya nanan sha'huirín Yosé' hua'anèntèrinquè ya'conacaiso maré'. Yaya'conpispitaso' chiniquèn cancantatona', ya'conapi. ¹⁷ Quiricanèn quèran Yosé' no'tèquèn pènèninpoa'. Isoro'pa', pi'iro'tè', inapita ta'huantapirinahué', ya'ipi Yosé' nanamènso' ya'huèmiatápon. Co a'na hui'sharinso tèranta' topinan quèran ninshitopihué' ni'ton, ya'ipi naniarin," ténin.

Sa'ahuano'sa' p'ënëinso'

(Mateo 19.1-12; Marcos 10.1-12)

¹⁸ Ina quëran Quisosori p'ënëantarin: “Co sa'ama' të'yatamaso' ya'huërinhuë'. Noya nich-inpitacaso' ya'huërin. Napoaton sa'ama' të'yatatoma', a'na sanapi maantahuatama', oshahuanarama'. Monshihuaninso pochin Yosë ni'sarinqüema'. Insozona ina sanapi so'ini të'yatërinso chachin maantahuachina, inanta' monshihuaninso pochin Yosëri ni'sarin,” itërin.

Ma'huan parisitërinso'

¹⁹ Ina quëran itaantapon: “A'na ma'huan ya'huërin. Nani ma'sha ya'huëtërin. Morin pa'ton nininso' a'morin. Noyápiachin a'moton, nani tahuëri pita pochin nicaton, nóya coshatërin. Co manta' pahuantërinhuë'. ²⁰⁻²¹ A'na quëmapinta' inaquë ya'huërin, sa'ahua nininso'. Nasaro itopi. Apia ni'ton, co nanitërinhuë' sacatacaso'. Ma'sha topinan ma'pataton, nanpirin. Ma'huan p'ënën aipiran acopi. Ya'coanaquë huënsëarin. Tanaton, ma'huan p'ësotërinso tëranta' nayapirinhuë', co manta' quëtöpihuë'. Ta'tarächin niconin ni'ton, ni'niraro'sari huëcatona', irotiipi. ²² Napoin quëran Nasaro chiminin huachi. Chiminpachina, Yosë'pa' anquëniro'sari quëparin. Apraan pantarinquë chachin pantarin. Ina quëran ma'huaonta' chimininpachina, pa'pitopi.

²³ Parisitöpiquë paaton, parisitárin. Në'përahuaton, aquë quëran Nasaro quënanin. Tata Apraanë' ya'huëarin. ²⁴ Napoaton chiniquën përarin: '¡Tata Apraan, nosoroco canta! Pënuquë parisitáruhuë. Nasaro a'patimaco i'sha pi'pian tëranta' api'nichinco,' itopirinhuë'. ²⁵ 'Co'chi nanitërahuë' paya. Ni'quë'. Quëmaso' nanpipon, nani ma'sha ya'huëtöpirinquënhuë', inasáchin yonquïran ni'ton, iporaso' parisitáran. Nasaroso nipirinhuë' nanpipon, parisitápirinhuë', iporaso' noya ya'huërin huachi. ²⁶ Naporahuaton, Yosë'pa' pa'patëra, co onporonta' pipirëhuë'. Inapochachin parisitöpiquënta' pa'patëra, co onporonta' Yosë'pa' pa'nëhuë'. Panca tahuan ya'copitërinso pochin ni'ton, co nanitëruhuë' pëntonacaso'; itërin.

²⁷⁻²⁸ Napotöpirinhuë', itantarin: 'A'natëräpo iyahuëpita ipora ya'huërap. Nasaro a'paquë' tatahuë p'ënënuquë iyahuëpita p'ënënacaso marë'. Caso' parisitápo, co nohuantërahuë' isëquë huëcacaïso'; itërin. ²⁹ Napotöhuachina, Apraani itërin: 'Co'ta Yosë quïrcanën ya'huëtöpi. Inaquë Moïsesë, p'ënëntona'piro'sa', inapita ninshitöpi nontatona' nitotacaïso marë'. Inapita natëina'; itërin Apraani. ³⁰ 'Nani nontaponarahuë', co natëpihuë'. Nipirinhuë', chimininsö' nantiantahuaton, p'ënëncönpachin, natëpona' nimara. Co noyahuë' yonquïpisöpi nantiantatona', Yosë tahuërëtantapona' nimara, topirahuë'; ténin. ³¹ 'Co Yosë quïrcanën natëhuachinahuë', chimininsonta' nantiantapirinhuë', co onporonta' natëpihuë'; itërin Apraani,” ténin Quisoso.

17

Anishacancantöpisöpi

(Mateo 18.6-7, 21-22; Marcos 9.42)

¹ Ina quëran ca'tano'sanënpita p'ënëantarin. “Nisha nisha ma'sha ya'huërin anishacancantöpiaso'. Nipirinhuë', anishacancantona'piso' pa'pi co noyahuë' ni'ton, ¡ma'huantacha nisarin paya! Ina marë' Yosëri chiniquën ana'ntarin. ² Co'huara hua'huaro'sa tëranta' anishacancanchätërasöhuë', marëquë chimitërin naporini, noya noya niitonhuë'. Pancara'piguë a'sonconotahuatona', të'yaitöpi naporini, co aquëtë' oshahuaintonhuë'. A'naquënta' imasapirinacöhuë', co chiniquën cancanchatërapihuë'. Hua'huaro'sa' pochin cancantöpi. Inapita anishacancantöhuachina', Yosëri ana'ntarin. ³ Napoaton, ni'cona a'napita anishacancantötama'.

A'na piyapi ma'sha onpotöhuachinquëma', p'ënëncö'. Naporinso marë' sëtöhuachina, nanan anoyatoco'. ⁴ A'na tahuërimarëächin canchisëro' napotöpirinquëmahuë', canchisëro chachin: 'Co noyahuë' ninahuë' ni'ton, sëtërahuë', itöhuachinquëma', nanan anoyataan-taco'. Co onporonta' no'huicaso' ya'huërinhuë',” ténin.

Ya'ipi cancanënpöa quëran natëcaso' ya'huërin

⁵ Ina quëran ca'tano'sanënpitari itöpi:

—Catahuacoï Siniöro, Yosë noya noya natë'i, itöpi.

⁶ —Mostasa ya'pirin hua'huishin ninin. Ina pochin pi'pian tëranta' Yosë natëtöma', nontöhuatama', noya catahuarinquëma'. “Yosë nohuanton, iso nara no'pa quëran pipirahuaton, marëquë pa'in,” tënana' naporini, pa'itönuë'. “Yosë no'tëquën nontërinco,” topatama', sacai' nininso' nanitaparama', itërin.

Yosë marë' sacatacaso' ya'huërinso'

⁷ Ina quèran itantarín: “Patron ya’huèhuachina, piyapinèn camairín. Camaihuachina, iminènquè sacatèrin. Pè’tahuanènpitanta’ a’pairín. Nani sacatohuachina, imin quèran huènantahuachina, patroni a’naroáchin a’carín, ¿topiramahuè’ tí? ⁸ Co naporinhuè’. Patron’ton yacoshatèrin. Napoaton piyapinèn sha’huitèrin. ‘Cosharo’ niquè’. Ina quèran nitaparahuaton, o’huintoco ca’i. Nani coshatohuato, o’shitoco, itèrin. Nani coshatohuachina, naporo huarè’ piyapinènso’ coshatèrin. ⁹ Piyapinèn camairín ni’ton, natèrin. ‘Ma noyanquèn ni’ton, natèranco. Ina marè’ “Yosparinquèn,” ’ co itèrinhuè’. ¹⁰ Canpitanta’ iyaro’sa, Yosè sha’huitohuachinquèma’, natèco’. Nani natèhuatama’: ‘Topinan piyapinènpoa’ ni’tèhua’, natèrhua’, nitoco’. Ya’ipiya natècamaso’ ya’huèrin,” itèrin Quisosori.

Chana caniori maninsopita anoyatèrinso’

¹¹ Ina quèran Cariria parti na’huèhuaton, Quirosarínquè pa’sarin. Samaria yonsan ya’cariya pa’nín. ¹² Inaquè paaton, a’na ninanoquè canconín. Canconpachina, shonca quèmapi’sa’ chana caniori maninsopita quènanconín. Inapitaso’ aquèmiáchin huanirahuatona’, ¹³ chiniquèn nontopi:

—¿Quiyanta’ Maistro nosoroatoncoi anoyatocoi topiraihuè’! itopi.

¹⁴ Napotohuachinara, ni’sahuaton, itapon:

—Paatoma’ corto hua’an noyatèramaso a’notonco’, itèrin. Napotohuachina, pa’pi.

Paaso’, a’nanaya canio iniquipi. Noyatopi. ¹⁵ A’nara’: “Nani noyatèrahuè,” ta’ton, ayanguatarín. Iratapon pochín “¿Ma noyacha Yosèso’ ni’ton, anoyatèrinco paya!” tosarín. ¹⁶ Quisosoroquè huènantahuaton, nantèntaquèchin isonquirín. Isonquirahuaton, “Yosparinquèn, Sinioro,” itèrin. Samaria piyapi inaso’.

¹⁷⁻¹⁸ —Shonca ya’pi anoyatopirahuè’, a’naíchin huènantahuaton, “Yosparinquèn,” itèrinco. Inaso’ nisha piyapi niponahuè’, Yosè yonquirín. A’napitaso’ nipirinhuè’ co “Yosparinquèn,” itèrinacohuè’, ténin.

¹⁹ Ina quèran itantarín:

—Huanirahuaton iyasha, noya paquè. Yosè natèran ni’ton, noyatomiatèran huachi, itèrin.

Yosè hua’anèntarinso’

(Mateo 24.23-28, 36-41)

²⁰ Ina quèran Parisioro’sari huècapairahuatona’, itapona’:

—¿Onporota’ Yosè isoro’paquè hua’anèntarin? itopi.

—Yosè hua’anèntohuachin iyaro’sa’, co a’nínquèchin ya’noarinhuè’. ²¹ “Isèquè ya’huarin,” co taponahuè’. “Pasèquè ya’huarin,” co taponahuè’. Yosè hua’anèntohuachinquèma’, ya’coancantarínquèma’, itèrin.

²² Ina quèran ca’tano’sanènpita itantarín:

—A’na tahuèri iyaro’sa’, panantarahuè. Naporo’ nohuantaramaco. Yosè quèran quèmapico ni’to, o’mantararahuè. “Manóton o’manta’in,” tosapiramahuè’, co naporo’ quènanaramacohuè’. ²³ A’naquèn yanonpintarinèinquèma’. “Nani o’mantarin. Pasèquè ya’huarin,” itarinèinquèma’ a’naquèn. “Patoro’pa’ ya’huarin, quiyaso’ nitotèrai,” itarinèinquèma’ a’naquèonta’. Ina pochín nontohuachinèinquèma’, ama natècosohuè’. Ama inapita imacosohuè’. ²⁴ A’nanaya o’mantararahuè. O’cori’ huènsa’ topachina, ya’ipi parti a’pintèrin. Inapochachin a’na tahuèri ya’ipi piyapi’sa’ ni’sarinaco. ²⁵ Iporaso nipirinhuè’ chiniquèn parisita’huaso’ ya’huèrin. Na’a piyapi’sa’ co nohuantarínacohuè’. No’huarinaco. ²⁶⁻²⁷ Iráca Noi pènèntopirinhuè’, co natèpihuè’. Co natètonahuè’, topinan ya’huècaisoráchin cancantonco’. Coshatapi, o’osapi, sa’asapi, hui’ninpitanta’ aso’yapi. Napoatona’, co manta’ Yosè yonquipiuhè’. Noiso nipirinhuè’, Yosè natèton panca nancha ninín. Nani tinihuachina, inaquè ya’conín. A’napitaso’ co yonquipirinahuè’, a’nanaya panca pacón pa’sarin huachi. Naporo’ ya’ipiya chimiiitopi. Inapochachin piyapi’sa’ topinan ya’huaso’, a’nanaya o’mantararahuè. ²⁸ Notonta’ iráca Sotomaquè ya’huèpirinhuè’. Inaquè a’napitaso’ topinan ya’huatona’, coshatápi, o’osápi, nipa’antápi, ma’sha sha’sapi, péapi. ²⁹ Napoápirinahuè’, Noto pipihuachina, naporo tahuèri chachin Yosè nohuanton, inápa quèran pèn a’paimarin. A’nanaya ta’huantopi. ³⁰ Inapochachin canta’ a’na tahuèri Yosè quèran quèmapico ni’to, ya’noantarahuè.

³¹ “Ina tahuèri nanihuachin, co ma’shanèmapita yonquicaso’ ya’huaponhuè’. Pèinèma aipi ya’huèhuatama’, ama ma’sha macacaso marè tèranta’ ya’concosohuè’. A’naroáchin ta’aco’. Iminquè ya’huèhuatama’, ama pèinèmaquè paantacosohuè’. Topinan paco’. ³² Iráca Noto sa’in ma’shanènpita yonquiaton, co a’naroáchin ta’arinhuè’. Napoaton co cha’èrinhuè’. Ina yonquico’. ³³ Noya nanpicamasoáchin yonquihuatama’, topinan quèran nanpiarama’. Chiminpatama’, parisitomiatarama’. Nipirinhuè’, casáchin yonquihuatamaco, tèpapirinèinquèmaonta’, noya noya nanpimiatontarama’.

³⁴ O’mantahuato, naporo’ tashi’ cato’ piyapi ina pè’saraquèáchin huè’èsapirinahuè’, a’nara’ imarinco ni’ton, anquèniri inápaquè quèpantarrarin. A’naso nipirinhuè’ patarin. ³⁵ Cato

sanapi shi'shi' pè'sanapirinhue', a'nara' quèpantararin. A'naso nipirinhue' patarin. [36 Cato quemapi ina iminquéachin sacatapirinhue', a'nara' quèpantararin, a'nara' patarin,] ténin Quisoso.

³⁷ —¿Insèquèta' Sinioro napoapi? itopi.

—Ma'sharo'sa' chiminpachina, tamèro'sari huècapai, itèrin. (O'mantahuachin, ya'ipiya nitotapi, tapon naporin.)

18

Coisè naporinso'

¹ “Chinquèn cantantè', apira apira Yosè nontacaso' ya'huèrin,” ta'ton, pènénto nanan sha'huitantarin ama amitona' a'pocaiso marèhuè'. A'chintaton, itapon: ² “A'na ninanoquè a'na coisè ya'huèrin. Co manta' Yosè tè'huatèrinhuè'. Piyapi'santa' co nosororinhue'. ³ Ina ninanoquè chachin a'na quèyeron ya'huèpirinhue', inimiconèni na'con ihuarin. Napoaton coisèquè pa'nin. 'Paso' quèmapi ihuarinco. Sha'huitèquè' quètantan'inco. Ana'intèquè', itopirinhue', co nohuantèrinhuè' catahuacaso'. Nani tahuèri paantahuaton, inachachin inachachin itantarin. ⁴ Hua'qui' coisèri co natèpirinhue', napoin quèran ami ami natanin. 'Co' mini Yosè tè'huatèrahuè'. Piyapi'santa' co nosororahuè'. ⁵ Iso quèyeronso nipirinhue' apinico. Apira apira huècapaihuachincora, pinatanahuè. Co huachi ahuantèrahuè'. Napoaton inimiconèn ana'ntarahuè', ténin.

⁶ Ni'co'. Coisè co noyahuè' niponahuè', napoin quèran quèyeron catahuarin. ⁷ ¿Yosèso nipirinhue' nòya ni'ton, huayoninsopita na'con catahuarin! A'napitari aparisitohuachina', Yosèri no'tèquèn ana'ntarin. Tahuèrirè chachin, tashirè chachin ina nontopi ni'ton, catahuarin. Co naniantarinhuè'. ⁸ Tahuèri nanihuachin, a'naroáchin ana'ntarin. Napoaponahuè' o'mantahuato, ¿na'a ya'pita'ma' natèarinaco quènaimapo to?” itèrin Quisosori.

Cato' piyapi Yosè nontopiso'

⁹ A'naquèn piyapi'sa' ya'huèpirinhue'. “Quiyasáchin no'tèquèn Yosè natèrai. A'napitaso' co quiya pochin natèpihuè',” toconpi. Napopirinhue', inapita pènéncaso marè' Quisosori itèrin: ¹⁰ “Cato' quèmapi Yosè chinotopiso péiquè Yosè nontacaso marè' pa'pi. A'naso' parisio. Ananta' coriqui copirno marè' ma'patèrinso'. ¹¹ Parisioso' huanirahuaton, sacaronquè Yosè nontèrin: 'Tata Yosè, yanontèranquèn. Caso' noyaco. Ina marè' noya ni'nanco ni'ton: “Yosparinquèn,” itèranquèn. Co a'napita pochincohuè'. Co ihuatèrahuè'. Co nonpinahuè'. Co monshihuanahuè'. Paso' quèmapi co noyahuè'. Caso nipirinhue' co ina pochincohuè'. ¹² Nani simana catoro' ayonarahuè. Ya'ipi canarahuè quèran, diesmo quèma marè' acorahuè', itèrin Yosè nontaton. ¹³ A'naso nipirinhue' co ya'caritèrinhuè'. Tapanaton, monshoárin. Oshanèn marè' sètèrin. 'Tata Yosè, caso' oshahuaco. Nosoroatonco, oshanèhuè inquitoco,' itèrin. ¹⁴ Ina oshanèn inquitaton, Yosèri noya ni'nin. Parisioso' nipirinhue', co noyahuè' ni'nin. A'napita nocanpatama', a'na tahuèri Yosè atapanarinquèma'. Nipirinhue': 'Caora co nanitèrahuè' noya nica'huaso'. Catahuaco Sinioro,' topatama', noya acoarinquèma', ténin Quisoso.

Hua'huaro'sa' nosororinso'

(Mateo 19.13-15; Marcos 10.13-16)

¹⁵ Ina quèran hua'huaro'sa' quèpi Quisosori sè'huamotocaso marè'. Sè'huamotorahuaton, inapita marè' Yosè nontèrin. Hua'huaro'sa' quèpisopita ca'tano'sanènpitari yaa'papiinhue'.

—Ama napotocosohuè'. Quisoso apinama', itopi. ¹⁶ Quisosorisso nipirinhue' itèrin:

—Tananpitoloco' hua'huaro'santa' huè'ina'. Ama a'pacosohuè'. Hua'huaro'sa pochin cantantohuatama', Yosè hua'anèntèrinquè ya'conarama'. ¹⁷ Tèhuèenchachin itèranquèma'. Hua'huaro'sa' a'naroáchin yaimarinaco. Co'so' inapita pochin cantantohuatamahuè', co Yosè hua'anèntèrinquè ya'conaramahuè', itèrin.

Ma'huan yaimarinso'

(Mateo 19.16-26; Marcos 10.17-27)

¹⁸ Ina quèran a'na hua'ani Quisoso huècapairin.

—Quèmaso' Maistro noyanquèn, ténahuè. ¿Ma'ta' caso' nii nanpimiata'huaso marè'?

Sha'huitoco canta' noya nii, itiirin.

¹⁹ —¿Ma'marèta' “Quèmaso' noyanquèn” itèranco? Yosèichin noyaso'. ²⁰ Iráca pènéntèrinso' nitotèran. “Ama sa'an tèhuananpitéquèsohuè'. Ama piyapi tèpaquèsohuè'. Ama ihuatèquèsohuè'. Ama nonpinapiquèsohuè'. Tata natèquè'. Mamanta' natèquè',” ténin Yosè iráca pènéntaton, itèrin.

²¹ —Hua'huatapo quèran huari' ya'ipi inapita natèrahuè, itèrin.

²² Ina natanahuaton, Quisosori itantarin:

—Isonta' Yosë nohuantërin. Paaton, ya'ipi ma'shanënpita pa'anconquë'. Coriqui canaranso' sa'ahuaro'sa' quëtonquë'. Ina quëran imaquico. Inapotohuatan, Yosë'pa' na'con canamiataran, itërin.

²³ Ina natanahuaton, co huachi noya cancantërinhuë'. "Hua'huayätërahuë ma'sha ya'huëtërinco," ta'ton, sëtërin. Sëtaton, pa'nin. ²⁴ Napohuachina, Quisosori itërin:

—Sacai quëran ma'huano'sa' Yosë hua'anëntërinquë ya'conapi. ²⁵ Ni'co' iyaro'sa'. Nahuan huëratën pi'pira'huaya naninën ya'huëtërin. Camiyo panca masho ni'ton, sacai' inaquë ya'conacaso'. Ina quëran saca sacai' ma'huano'sa' Yosë hua'anëntërinquë ya'conacaiso', itërin.

²⁶ Ina natanahuatona', pa'yanpi.

—¿Incha nica cha'ërë'poya? itopi.

²⁷ —Co insonta' inaora nanitërinhuë' cha'ëcaso'. Yosë'ichin nanitërin anoyacancantinqüemaso'. Ya'ipi nanitaparín, itërin Quisosori.

²⁸ —Ni'quë' Sinioro, quiyaso' ya'ipi ma'shanëhuëi patahuatoi, imasarinquën, itërin Pitrori.

²⁹ —Tëhuëinchachin iyaro'sa', nani ma'sha patohuatama', na'con na'con Yosë catahuarinquëma', tënahüë. A'naquëma' Yosë hua'anëntërinso' a'chinacamaso marë' pëinëma', sa'ama', iyaparima', tatama', mamama', hui'nama', inapita patarama'. ³⁰ Ca marë' patohuatama', ipora chachin Yosë na'con na'con quëtantarinquëma'. Ina quëran a'na tahuëri Yosë'pa' nanpimiatarama huachi, itërin Quisosori.

Chiminacaso' sha'huitantarinso'

(Mateo 20.17-19; Marcos 10.32-34)

³¹ Ina quëran ca'tano'sanënpita amashamiachin quëparahuaton, itantarin: "Iporaso', Quirosarinquë paantarëhua'. Inatohua' ya'huasëhua', Yosë quëran quëmapiço nipirahuë', nani ma'sha onpotarinaco. Pëinëntona'piro'sa' iráca ninshitopiso chachin napotarinaco. ³² Hua'ano'sa' masahuatonaco, nisha piyapi'saquë yo'coaninaco. Tëhuuarinaco, no'huairinaco, ipitarinaco. ³³ Chiniquën huihuirahuatonaco, tëpararinaco. Napoaponahuë', cara tahuëriya quëran nanopiantarahüë," itërin.

³⁴ Natanaponaraihuë', co nitotopihuë'. Ma'sona tapon naporinso' co yonquipihuë'.

Somaraya anoyatërinso'

(Mateo 20.29-34; Marcos 10.46-52)

³⁵ Ina quëran Quiricoquë ya'caritohuachina, a'na quëmapi quënanconin. Ira yonsanquë huënsëarin. Somaraya ni'ton, nani tahuëri inaquë huënsëaton, coriqui topinan ma'patárin. ³⁶ Na'a piyapi'sa' iratapi, natanaton: "¿Inta' huë'sarin?" topachina, ³⁷ "Quisoso Nasaritoquë ya'huërinso' huë'sarin," itopi. ³⁸ Ina natanahuaton, chiniquën nontërin:

—¿Nosoroco Sinioro! Quëmaso' Tapico' shinquën. Yosë a'paimarinquën ni'ton, nosoroco canta', itërin.

³⁹ A'naquën quëchitopisopitari natanahuatona', no'huipi. "Ta'tëquë'," itopirinahuë', aquëtë chachin chiniquën nontërin.

—Nosoroco Sinioro. Quëmaso' Tapico' shinquën. Onpopionta' catahuaco, itantarin.

⁴⁰ Quisososo' chiniconahuaton, camaitërin quëcacaiso'. Quëshihuachinara:

⁴¹ —¿Ma'ta' iyasha onpochinquën? itërin.

—Anoyarayato Sinioro canta' ni'chi, itërin.

⁴² —Noyapa'. Natëranco ni'ton, anoyarayataranquën, itërin.

⁴³ Itohuachina, a'naroáchin noya ni'tërin. "¿Ma noyacha Yosëso' ni'ton, anoyarayatërinco paya!" ta'ton, Quisoso imarin. Piyapi'santa' pa'yatatona', "Ma noyacha Yosëso' ni'ton, anoyarayatërin paya," topi.

19

Saquiyo anoyacancantërinso'

¹ Quiricoquë canconahuaton, ninano huáncana pa'sarin. ² Inaquë a'na ma'huan ya'huërin. Saquiyo itipiso'. Inaso', coriqui copirno marë' ma'patona'piro'sa' hua'anën ni'ton, chiniquën nanantërin. ³ Quisoso inaquë huë'pachina, na'a piyapi'sari yamotërapí. Saquionta': "Canta' Quisoso nohuichi," ta'ton, huë'pirinhuë'. Mo'copiya ni'ton, co nanitërinhuë' quënanacaso'. ⁴ Napoaton ta'arë'nachin piyapi'sa' na'huëtërahuaton, naraqüë nanpëconin. "Isëquëchin Quisoso huë'sarin," ta'ton, inaquë huënsëarin Quisoso nococaso marë'. ⁵ Quisososo' inaquë canconahuaton, né'pëconin.

—Iya Saquiyo, manóton nohuaraqüë'. Ipora tahuëri quëma pëinënuquë yacahuaranquën, itërin.

⁶ Napotohuachina, manorahuaton, nohuaraimarin. Pa'yatatón, "Noya Maestro. Huëquë' ni'quico," itërin. Ina quëran pëinënuquë quëparin. ⁷ Piyapi'sari quënanahuatona', ninontapi.

“¿Onpotaonta' oshahuon pëinênquë yacahuatonin?” nitopi. ⁸ Saquioso nipirinhue' Quisoso a'chininso' natanahuaton, noya natërin. Napoaton itapon:

—Nani ma'sha Sinioro ya'huëtërinco. Ipora patoma sa'ahuario'sa' quëtarahuë. Iráca a'naya a'naya nonpintato, ihuarahuëso' na'con na'con quëtantarahuë. A'na maréichin nipirinhue', catapini quëtantarahuë, itërin.

⁹ Itohuachina, Quisosori itërin:

—Ipora tahuëri Yosë nicha'ërinquën. Sa'an, hui'nanpita, inapitanta' nicha'ërin. Apraan shinquën ni'ton, nicha'ërinquën. ¹⁰ Na'a piyapi'sa' co Yosë natëtonahuë', chihuëpi pochin nipi. Inapita yonica'huaso marë' o'marahuë. Cancanëna' anoyacancanta'huaso marë' o'marahuë, tënin Quisoso.

Canacaso marë' coriqui quëtërinso'

¹¹ Na'a piyapi'sa' natanapi. Paatona', Quirosarinquë ya'caritërapa. “Ipora tahuëri'sa' Yosë hua'anëtarinpoa huachi,” topi. Napoaton Quisosori a'na pënënto nanan sha'huitërin:

¹² “A'na quëmapi aquë pa'sarin hua'an ya'conacaso marë'. Yapa'pachina, piyapinënpita nontërin: 'Inatohua' pa'pato, copirno chiniquën nanan quëtarinco naro'pa' hua'anënta'huaso marë'. Oshaquëran chiniquën nanan quëtöhuachinco, huënantarahuë', toshahuaton, ¹³ shonca inprietonën amatërin. Huë'pachinara, a'naya a'naya coriqui quëtërin. Napopináchin quëtëra'piarin. 'Iporaso' aquë pa'sarahuë. Iso coriqui quëchinquëma' ma'sha pa'anatoma', na'con na'con canacamaso marë', itërin. Itahuaton, pa'nin. ¹⁴ Piyapinënpitaso nipirinhue' co nohuantopihue'. No'huipi. Napoaton comisionënpita a'papi copirno sha'huitacaiso marë'. 'Ina quëmapi co nohuantëraihue' hua'anëntiincoiso'. Ama acoquësohuë', itoonpi.

¹⁵ Copirnosso nipirinhue' co comisionënpita natëtonhuë', chiniquën nanan quëtërin. Napotohuachina, ya'huërinquë huëntarin. Canquirahuaton, inprietonënpita amataantararin. Huë'pachinara, '¿Onpota' canarama?' itëra'piarin. ¹⁶ A'naso' huë'sahuaton, itërin: 'Ina nápo' coriqui sinioro quëtëranco. Ma'sha pa'anato, nani shoncaro' aquëtë canarahuë', itërin. ¹⁷ 'Ma noya sacatëran. Natëranco ni'quëhuarë', hua'an aco'inquën. Shonca ninanoro'sa' hua'anëntaran,' itërin. ¹⁸ Ina quëran a'na inprietonën huë'pachina, itërin: 'Ina nápo' coriqui, sinioro, quëtëranco canta'. Ma'sha pa'anato, a'natëraporo' aquëtë canarahuë', itërin. ¹⁹ 'Natëranco ni'quëhuarë', quëmanta' hua'an aco'inquën. A'natërápo ninanoro'sa' hua'anëntaran,' itërin.

²⁰⁻²¹ A'nanta' nipirinhue' huë'sahuaton, itërin: 'Quëmaso' sinioro, co nosororancoihue' ni'ton, të'huatëranquën. Co sacataponahuë', canaran. Co sha'topiranhuë', nitërinso' manan. Canahuato, topinan osëretëranco, ta'to, co sacatërahuë'. Ina nápo' coriqui quëtëranco' panioquë so'pinahuato, taparahuë. Ma'tana ya'huarin,' toconin. ²² 'Quëmaso' co noyanquënhue', chiroran. Co pi'pisha tëranta' natërancohuë'. Quëmaora nanamën quëran napotaranquën. Co sacataponahuë', canaran, ¿itëranco ti? ²³ ¿Onpotaonta' nipachin co bancoquë acoranhuë'? Inaquë acoran naporini, pi'pian tëranta' canaitohue', itërin. ²⁴ Ina quëran piyapinënpita sha'huitërin. 'Iso quëmapi topinan quëran coriqui quëtërahuë. Coriqui osëretahuaton, paso' quëmapi quëtëquë', na'con na'con canarinso', itërin. ²⁵ 'Co'ta, inaso' nani hua'huayátërahuë coriqui ya'huëtërin. ¿Naquëranchin quëtanta' ti? itërin piyapinëni. ²⁶ 'Ina mini quëtëquë'. Noya natërinco ni'ton, na'con ya'huëtarin. Na'con na'con quëtantarahuë. A'naso nipirinhue' co natërincohuë' ni'quëhuarë', pi'pian ya'huëtërinso tëranta' osëretërahuë. ²⁷ Co nohuantërinacosopitaso nipirinhue' maconco'. Isëquë chachin tēpaco', tēnin," itërin Quisosori.

Quirosarinquë canconinso'

(Mateo 21.1-11; Marcos 11.1-11; Juan 12.12-19)

²⁸ Ina toshahuaton, paantararin. Quirosarinquë ya'caritëriarin. ²⁹ Ya'caritahuaton, Oriposë panënuquë canconin. Ina ya'cariya cato' ninano' ya'huërin. A'naso' Pitipaqi itopi. A'nanta' Pitania itopiso'. Inaquë canconahuaton, cato' ca'tano'sanën sha'huitërin.

³⁰ —Paso' ninanoquë paco'. Pëi' ya'natirinquë canconpatama', mora hui'napishin a'sonpian quënanconarama'. Co incari tëranta' huënsëchátëtarinhue'. I'quiritahuatoma', quëshico. ³¹ “¿Onpotaomata' i'quiritarama'?” itohuachinquëma', “Sinioro nohuantërin,” itoco', itërin.

³² Itohuachina, pa'pi. Pa'sahuatona', mora a'sonpian quënanconpi. Quisosori sha'huitërinso chachin quënanconpi. ³³ I'quiritaquëya':

—¿Onpotaomata' moraso' i'quiritarama'? itërin hua'anëni.

³⁴ —Siniorori nohuantërin, itohuachina:

—Inta nipachin, quëpaquë', itërin.

³⁵ Napotohuachina quëpatopi. Mora aipi a'mopiso' huëtöhuachinara, ina aipi Quisoso huënsërahuaton, pa'sarin. ³⁶ Na'a piyapi'sa' quëchitahuatona', a'mopiso' iraquë huëtöpi.

Chíniquèn hua'an pochin nicatona', napotapi. Inaquè Quisoso pa'sarin. ³⁷⁻³⁸ Oriposè panèn quèran nohuarapona pochin, imarinsopita chiniquèn nonsapi.

—¡Ma noyacha Quisososo paya! Nani ma'sha nitotèrin. Yosè nohuanton, na'a cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatèrin, ni'nai. Yosèri a'paimarin hua'anèntinpoaso marè'. Siniorori chachin chiniquèn nanan quètèrin. ¡Ma noyacha Yosèso paya! Nanan anoyatèrinpoa' ni'ton, noya yonquirinpoa', topi. Noya cancantatona', napopi. ³⁹ Parisioro'sari natanahuatona', no'huipi.

—Imarinènsopita Maestro, sha'huitèquè' ta'china', itopi.

⁴⁰ —Ta'topi naporini, na'piro'sa tèranta' chiniquèn nointonahuè', tènin Quisoso.

⁴¹ Ina quèran Quirosarin notènanquè canconpi. Canconpachina, piyapi'sa' yonquiaton, Quisoso sètèrin. Sètaton, na'nèrin. ⁴² “Hua'qui' pènènpiranquèmahuè', co yanatanamacohuè'. Ipora tèranta' no'tèquèn yonquirama' naporini, noya cancanchitomahuè'. Iporaso nipirinhue' co huachi nanitaramahuè'. Co natantochináchinhue' cancantèrama'. ⁴³ Napoaton a'na tahuèri parisaritama'. Inimiconèmapita huècapairahuatènénuquèma', tancapitarinènuquèma'. Ya'ipi parti quèran ahuèarinènuquèma'. Ninano pairapiramoso' inápa niponahuè', ma'sha a'mitè a'mitètopi ya'conacaiso marè'. ⁴⁴ Ya'conahuatona', pèinèmapita ohuatapi. Co a'na na'pi tèranta' niya'huiritarinhue'. Ya'ipinènuquèma' ta'huantarama'. Nicha'èca'huanquèmaso marè' o'mapirahuè'. Co nohuantèramacohuè' ni'ton, Yosè ana'intarinquèma huachi,” tènin Quisoso.

Nipa'antopisopita Yosè chinotopiso pèi quèran a'parinso'
(Mateo 21.12-17; Marcos 11.15-19; Juan 2.13-22)

⁴⁵ Ina quèran Yosè chinotopiso pèiquè ya'conahuaton, nipa'antopisopita a'parin.

⁴⁶ —Yosè quiricanèn quèran tapon: “Ca nohuanto, pèinèhuè ya'huè'in piyapi'sa' nontiinaso marè',” tènin Yosè. Canpitaso nipirinhue', ihuatèro'sa' ya'huèpiquè pochin nitèrama', itèrin Quisosori. Itahuaton, a'parin.

⁴⁷ Ina quèran nani tahuèri inaquè a'chinin. Corto hua'ano'sa', cotio maestro'sa, ninano' hua'ano'sa', inapitaso' no'huitona', Quisoso yatèpapirinhue'. ⁴⁸ Na'a piyapi'sari nóya natanatona' yamotopi ni'ton, co nanitopihue' macacaiso'.

20

Chíniquèn nanantèrinso'

(Mateo 21.23-27; Marcos 11.27-33)

¹ Ina quèran Yosè chinotopiso pèiquè paantarahuaton, piyapi'sa' a'chintantarin. Noya nanan pènèntaquèya', cotio ansiano'sa', cotio maestro'sa', corto hua'ano'sa', inapita huè'pi.

² —¿Onporahuatonta' chiniquèn nanantaton, nipa'antopisopita a'paran? ¿Inta' nanan quètèrinquèn ina pochin nicacaso'? Sha'huitocoi, itopi.

³ —Noyapa', carinquèmant'a' natainquèma'. Ina sha'huitohuatamaco, canta' insosona nanan quètèrincoso' sha'huitaranquèma'. ⁴ ¿Incarita' Coansha nanan quètèrin piyapi'sa' aporintacaso marè'? ¿Yosèri nanan quètèrin, piyapiri nica? ¿Ma'ta' tènana' canpita yonquiatoma'? Sha'huitoco carinquèmant'a' nanan quètèrincoso' sha'huichinquèma', itèrin Quisosori.

⁵ Natanahuatona', inahua capini ninontopi. “¿Ma'ta' itahua? 'Yosèri nanan quètèrin aporintacaso', itohuatèhua: '¿Onpoatomata' nipachin co natèramahuè'?' itarinpoa'. ⁶ Nipirinhue': 'Co Yosèri nanan quètèrinhuè'. Piyapiri quètèrin, itohuatèhua', na'a piyapi'sa' chiniquèn no'huairinènpoa'. Na'piguè tè'yaratènénpoa', tèpamarinènpoa'. 'Yosèri a'parin pènèinpoaso marè', topi ya'ipiya,' nitopi. ⁷ Nani ninontohuachinara, Quisoso itapona: “Ahuèn. Co quiyaso' nitotèraihue'. ¿Incariso' Coansha nanan quètomara? Co nitotèraihue',” toconpi.

⁸ —Napoahuarè', co carinquèmant'a' insosona nanan quètèrincoso' sha'huitaranquèmahue', itèrin Quisosori.

Impriatoro'sa' co noyahue' yonquipiso'

(Mateo 21.33-44; Marcos 12.1-11)

⁹ Ina quèran piyapi'sa' a'chintacaso marè', iso pènènto nanan sha'huitaantararin: “A'na quèmapa pancana iminin. Inaquè opasáchin sha'nin. Nani tiquihuachina, impriatoro'sa' acorin a'paicaiso marè'. 'Sacatèramaso marè', nitèrinso' patomachin maco'. Patomachin canta' acotoco, itèrin. Itahuaton, a'na parti pa'nin. Hua'qui' inaquè ya'huèrin. ¹⁰ Nitèrinso' nani cayahuachina, piyapinèn ya'huèrin'pa' a'parin. Patoma nitèrinso' ma'caso marè' pa'pirinhue', inpriatonènpitari masahuatona', ahuèpi. Ahuèrahuatona', topinan a'papi. ¹¹ Naquèranchin hua'anèni a'na piyapinèn a'pantapirinhue'. Inanta' chiniquèn no'huitona', ahuèantapi. Ahuèatona', topinan a'paantapi. ¹² A'nanta' a'pantapirinhue'. Pé'sharahuatona', a'papi inanta'.

¹³ Napoin quëran hua'anëni yonquirin. '¿Ma'cha onpochiya? Na'aya'pi a'papirahuë'. Ahuërahuatona', topinan a'pairachinpi. Hui'nahuë nosoropirahuë', ina huachi a'paarahuë. Ina natëapona' nimara, ta'ton, hui'nin chachin a'papurinhuë'. ¹⁴ Inprietonënpitaso' hui'nin quënanahuatona', ninontopi. 'Paso' hui'napi a'na tahuëri pa'pin chiminpachin, iso no'pa chachin hua'anëntapon. Huëco' tëpa'ahua'. Ya'ipi ma'shanënpita canpoari matahua huachi, nitopi. ¹⁵ Naporahuatona', hui'nin masahuatona', aipiran të'yatahuatona', tëpapi.

Pa'pin natantohuachin, ¿ma'ta' onpotintapon, hui'nin chachin tëpatopi ni'quëhuarë'? ¹⁶ A'naroáchin huëntarahuaton, inprietonënpita tëpapon. Ina quëran nasha inpriatoro'sa' acoantapon, tënhuë," itërin Quisosori.

Ina natanahuatona':

—¿Ama onporonta' napoinsuhuë'! topi.

¹⁷ Napohuachinara, nirayarahuaton, itantarin:

—Napopiramahuë', ¿ma'ta' tapon nipachin pënëntona'pi iráca ninorinso'? Ninshítaton, tapon:

"Na'pi quëran yapëihuachina, a'na na'pi ya'huëpirinhuë', pëina'piro'sa' co nohuantopihuë'. 'Napoonin, ta'tona', të'yatopirinahuë',

hua'anëni maantarahuaton, 'Iso na'pi mini na'con na'con nohuantërahue' pëica'huaso marë', ta'ton, noya acoantarin.

¹⁸ Ina na'pi i'patohuatëra, anotatë' ya'panë'. A'na tahuëriso nipirinhuë' ina na'pi chachin insosona anantohuachin, ni'sharianin," itërin Quisosori.

¹⁹ Ina natanatona', corto hua'ano'sa', cotio maestro'sa', inapitaso' no'huitopi: "Chinotatonpoa', pënënarinpoa'," ta'tona', yamapirinahuë' tashinan pëiquë po'mocaiso marë'. Piyapi'sa' të'huatona', co mapihuë'.

Copirno marë' coriqui ma'patëriso'

(Mateo 22.15-22; Marcos 12.13-17)

²⁰ Napoaton a'naquën quëmapi'sa' amatahuatona', itapona': "Nonpintatoma', Quisoso-quë paco'. Yaimaramaso pochin nicatoma', ina nontoco' atëhuëcaso marë'. Ina quëran sha'huirapihuatama', hua'ani sontaro'sa' a'paarin ina macacaso marë'," itopi. ²¹ Itohuachinara, pa'pi Quisoso nontapona':

—Ma noya Maestro nontërancoi. No'tëquën a'chinan. Yosë nanamën no'tëquën a'chintatoncoi, co hua'an tëranta' të'huatëranhuë'. ²² Napoaton yanatanainquën. Noma copirnosos' nisha piyapi niponahuë', ya'ipinpoa' hua'anëntërinpoa'. Coriqui ma'painpoaso marë' comisionën a'parin. Huë'pachina', ¿noya ipora quëtacaso' tì? ¿Ma'ta' Yosë nohuantërin nica'huaiso'? Sha'huitocoi nitochii, itopi.

²³ Quisososos' nipirinhuë' yonquipisopita nitotërin.

—¿Onpoatomata' yaatëhuëramaco? ²⁴ Noma coriqui quëshico ni'i, itërin. Napohuachina, quëtopi.

—¿Inta' isoso' nonanpiso'? itohuachina, —Noma copirno, itopi.

—¿Inta' nininëonta' isëquë ninshitopi? itaantahuachina, —Noma copirno chachin, itaantapi.

²⁵ —Copirno ma'shanën ni'quëhuarë' inachachin quëtaantaco'. Naporahuaton, Yosëso' nininpoa' ni'ton, hua'anëntërinpoa'. Ya'ipi cancanëma quëran ina natëcaso' ya'huërin, itërin.

²⁶ Na'a piyapi'sari Quisoso yaatëhuëpirinahuë', co nanitopihuë':

—Ma noyacha a'panitërin paya, ta'tona', co huachi natanpihuë'.

Piyapi'sa' nanpiantarapiso'

(Mateo 22.23-33; Marcos 12.18-27)

²⁷ Ina quëran a'napita cotio hua'ano'sa' huë'pi. Satosioro'sa' itopiso'. Inapitaso' nisha a'chinpí. "Piyapinpoa' chiminpatëhua', co onporonta' nanopiantarihuahuë'," toconpi. Inapitanta' Quisoso yanonpintatona', huëcapaipi.

²⁸ —Íráca Maestro Moisése' pënëninpoa': "Quëmapi sa'aponahuë co hui'nin ya'huëyátërasohuë' sa'in ayananpihuachin, ina iini chachin imoroën maantacaso' ya'huërin. Hui'nahuanpachin, iinco' apoin inari ya'huëretacaso marë'. Ina quëran mashotohuachin, ma'shanën, no'panën, inapita masarin," tënin Moisése' ninshítaton.

²⁹ Canchisé iyaro'sa' ya'huërin. Paninanso' sa'apirinhuë'. Co hui'nin ya'huëyátërasohuë', sa'in ayananpirin. ³⁰ Ina iini chachin imoroën maantarin. Moisése' téninso chachin manin. Inanta' co hui'nin ya'huëyátërasohuë', chimiantarin. ³¹ A'na iionta' inapoantarin. Canchisé iinpita chachin inapoantapi. Co a'naya tëranta' hui'nin ya'huëyátërasohuë', ya'ipi taquipi.

³² Ina quëran sanapinta' chiminin huachi. ³³ Canchisé iinpitari chachin mapirinahuë', nanopiantacaso' tahuëri nanihuachin, ¿inquën chachincha sa'in ninë'poya? itopi.

³⁴ —Co no'téquēn, iyaro'sa, yonquiramahué'. Isoro'paquē piyapi'sa' sa'api, so'yapi, inapopi. Ina quēran chiminpi. ³⁵ A'naquēn Yosēri noya ni'ninsopita inápaquē pantarapi. Nanpiantahuachina', co huachi sa'aponahué'. Sanapi'santa' co so'yaponahué'. ³⁶ Co huachi chiminaponahué'. Anquēnoro'sa pochin nisapi. Nanpiantarapi ni'ton, Yosē hui'ninpita chachin nisapi. ³⁷ Chiminpisopita téhuēnchachin nanpiantarapi. Ina a'chinchinquēma'. Moiséš chachin ninshitérinso'. Nara'huaya orotarinsó' nicaso', Yosēri nontērin: "Caso' Yosēco. Apraan chinotarincó. Isaco, Cacopo, inapitanta' chinotarincó," tēnin Yosē. ³⁸ Nanpirēhuasopitaráchin Yosē chinotarēhua'. Napoaton inapitanta' nani chiminpirinahué', nannpimiataantapi, itērin Quisosori.

³⁹ Cotio maistro'sa' natanahuatona', pa'yanpi.

—¡Ma noyacha, Maistro, yonquiran paya! tēnin a'na'.

⁴⁰ Ina quēran tē'huatona', co huachi nohuantopihué' nataantacaiso'.

Yosēri a'paimarinso'

(Mateo 22.41-46; Marcos 12.35-37)

⁴¹ Ina quēran Quisosori itantapon:

—Íráca Yosē quircanēnquē sha'huitērinpoa'. "A'na tahuēri a'na quēmapi acoarahué piyapi'sa' nicha'écaso maré'. Inaso' Cristo," tēnin íráca. Cotio maistro'saso' a'chinpachinara: "Cristoso' Tapico' shiin," topi. Napopirinahué', ⁴² íráca Ispirito Santo nohuanton, Tapiri chachin Cristo ninorin. Sarmoquē ninshitaton, naporin:

Yosēri Sinioronēhué' sha'huitērin: "Inchinanēhué' quēran huēnsēquē'

⁴³ inimiconēnpita cari minsēchinquēn," itērin Yosēri, tēnin Tapi.

⁴⁴ Shia'huain niponahué', Cristo yonquiaton, "Sinioronēhué'," tēnin Tapi. Piyapi chachin nipirinhué', Tapiri chinotērin. ¿Onpoatonta' naporin? itērin Quisosori.

Cotio maistro'sa' yanonpipiso'

(Mateo 23.1-36; Marcos 12.38-40; Lucas 11.37-54)

⁴⁵ Ya'ipi piyapi'sa' natantapaquē, ca'tano'sanēnpita pēnēnaton, itapon: ⁴⁶ "Ni'cona cotio maistro'sa' nonpintochinēnquēma'. 'Noya noyacoí,' ta'tona', naporopi a'mopi piyapi'sari nicacaiso maré'. Cachiquē pa'pachinara, na'a piyapi'sari nontopi. 'Hué'cama maistro,' itohuachinara, pa'yatopi. Niyontonpiso pēiquē ya'conahuatona', hua'ano'sapitaré' yahuēnsēconpi. Pita nipachinara, huancánachin yahuēnsēconpi. ⁴⁷ Noya nonaponaraihué', a'naya a'naya quēyorono'sa' nonpintatona', ma'shanēnpita matopi. Ama noninacaiso maréhué' hua'qui' Yosē nontopirinahué', co cancanēna quēran natēpihué'. Ina maré' aquē aquété' Yosēri ana'ntarin," itērin.

21

Quēyeron Yosē maré' coriqui acorinsó'

(Marcos 12.41-44)

¹ Yosē chinotopiso pēiquē a'na cacon ya'huērin. Inaquē coriqui Yosē maré' po'mopi. Quisosori notēerahuaton, na'a ma'huano'sa' ni'nin. Na'con coriqui inaquē po'morapirinahué'. ² Ina quēran a'nara quēyeron hué'nin, sa'ahua nininsó'. Catotēra'huayaichin coriqui po'moquirin. ³ Ina ni'sahuaton, Quisosori itērin:

—No'téquēn itēranquēma', na'a piyapi'sa' na'con coriqui po'morapirinahué', iso quēyoronso nipirinhué' na'con na'con po'moquirin. ⁴ Ma'huano'saso' na'a coriquihuanatona', ya'sotopisoichin po'mopi. Iso sanapiso nipirinhué', pi'pian ya'huēcharinsó', ya'ipi po'moton, tiquirin. Napoaton na'con na'con Yosē quētērin, tēnahué', tēnin Quisoso.

Yosē pēinēn ohuatapiso'

(Mateo 24.1-2; Marcos 13.1-2)

⁵ Yosē chinotopiso pēi' nicatona', a'naquēn nitapona': —Ma noyápiachin na'pi quēran nipi. A'naquēn ninshiyaráchin Yosē maré' acopiso', nitopi. ⁶ Napohuachinara, Quisosori itērin:

—Iporaso' ya'ipiya noyápiachin ni'piramahué', a'na tahuēri ya'ipi ohuatapi. Co a'na na'piya tēranta' niya'huiritarinhué', itērin.

Ayaro' tahuēri ya'caritērinso'

(Mateo 24.3-28; Marcos 13.3-23)

⁷ Napohuachina, natanpi:

—¿Onporota' Maistro ohuatapi? Ina tahuēri'sa' nanirihuachin, ¿ma'ta' onporahuachina', nitotapoi? Sha'huitocoi quiyanta' nitochii, itopi.

⁸ Napotohuachinara: "Ni'cona iyaro'sa' nonpintochinēnquēma'. A'naquēn huēcatona': 'Caso' Cristoco. Yosē chachin a'pairincó,' tosapi. A'napitanta' nonpin nanan sha'huirapi. 'Nani tahuēri naniriarin, nitotērai,' tosapi. Ama inapita imacosohué'. ⁹ Nisha nisha

parti piyapi'sa' nino'huiapi. Niahüërahuatona', quira nisapi. Ina natanpatama', ama pa'yancosohué'. Piyapi'sa' co noyahué' nicatona', na'a quira nisapi. Napoaponahué', co isoro'pa' ta'huanchátëraponhué'.

¹⁰ Nisha nisha piyapi'sa capini quira nisapi. Copirnoros'a capini nino'huitona', piyapinëpita camairapi quira nicacaiso maré'. ¹¹ A'na parti a'na parti panca ocohua pa'sarin. Cosharori pahuantohuachina', piyapi'sa' tanari tiquirarin. Nisha nisha parti chiniquën canio matarin. Na'a taquirapi. Yosë nohuanton, nisha nisha ma'sha inápaquë ya'noarin. Quënanahuatona', piyapi'sa' pa'yanapi. Ya'ipiya të'huatapi. Ayaro' tahuëri ya'caritohuachin, ayonquicaiso maré' napoarin.

¹² Co'huara ma'sha onpoyatërasohué', co noya piyapi'sahué' masarinënguëma'. Imaramacoso maré' aparisitarinënguëma'. Cotio niyontonpiso pëiquë sha'huirapiarinënguëma'. Tashinan pëiquë po'morarinënguëma'. Imaramacoso maré' copirno ya'huërinquënta' quëpararinënguëma'. ¹³ Naporo' inapitanta' Yosë nanamën sha'huitohuatama', natanapi. ¹⁴ Mapachinënguëma', '¿Ma'cha tono'pocoya?' ama tocosohué'. ¹⁵ Catahuanquëma' noya nonacamaso'. Ca nohuanto, noya yonquiarama'. Inimiconëpita co nanitapihué' a'paniinquëmaso'. ¹⁶ Tataparima' co imatonahué', sha'huirapiarinënguëma'. Iyaparima', quëmopinëmapita, amiconëmapita, inapita sha'huirapiarinënguëma'. A'naquëma' tëpararinënguëma'. ¹⁷ Imaramacoso maré' na'a piyapi'sa' no'huirarinënguëma'. ¹⁸ Napoaponahué', Yosë ni'sarinquëma' Co inquëma tëranta' chimimiataramahué'. ¹⁹ Noya imamiatohuatamaco, cha'ësarama'.

²⁰ Notohuaro' sontaro'sa' nisha parti quëran huëcatona', Quirosarin tancapitapi. Ina ni'patama', nani tahuëri nanirins'o nitotarama'. 'Quirosarin ata'huantapi,' tosarama'. ²¹ Naporo' ta'acaso' ya'huërin. Cotia parti ya'huëhuatama', motopi'pa' ta'aco'. Ninanoquë ya'huëhuatama', a'naroáchin pipico'. Iminëmaquë ya'huëhuatama', ama ninanoquë ayancantacosohué'. ²² Ina tahuëri'sa' nanihuachin, na'con parisitapi. Iráca Yosë quiricanëquë ninorins'o chachin naporo huaré' Yosëri chiniquën ana'ntarin. ²³ Cayorono'sa', hua'huahuano'sa', inapitaso' sacai quëran ta'arapi. ¡Ma'huantacha nisapi paya! Yosëri no'huiton, cotioro'sa' ana'ntarin. ²⁴ Inimicoro'sa' huëcatona', na'a piyapi'sa' sahuëniquë tëparapi. Nisha nisha sontaro'sari ya'huëpiquë quëparapi asacatacaiso maré'. Nisha piyapi'sa' Quirosarinquë ya'conahuatona', camaitapi. Hua'qui' inaquë ya'huapona'. Tahuërinën nanihuachina, Yosë nohuanton, pipiapi.

*Quisoso o'mantacaso' tahuëri
(Mateo 24.29-35, 42-44; Marcos 13.24-37)*

²⁵ Ina quëran Yosë nohuanton, pi'i tashiarin. Co huachi yoqui a'pianinhué'. Tayoraro'sa' inápa quëran anotarín. Marënta' panca co'sacaitapon ni'ton, tënëntapon. Ya'ipi piyapi'sa' pa'yanapona'. ²⁶ Inápaquë ya'huërinso'pita' nacon nacontapon. Piyapi'sa' nisha nisha yonquiatona', të'huatapona'. '¿Ma'cha onporo'poya?' ta'tona', pa'yani yatëpapon. ²⁷ Ina quëran ni'sarinaco. Yosë quëran quëmapico ni'to, chitoro' huancana o'mantarahué'. Chiniquën nanantato, o'mantarahué. Huënaráchin huënaráchin ya'noarahué'. ²⁸ Napoaton nisha nisha quira nisahuachina', nisha nisha ma'sha onporahuachina', ama pa'yancosohué'. O'manta'huaso' tahuëri naniriarin ni'ton, noya cantantatoma', ninaco. O'mantahuato, noya nicha'ësaranquëma'. Yosé'pa' quëpantaranquëma' itërin Quisosori.

²⁹ Ina quëran iso pënënto nanan sha'huitërin: "Iquira nara papotërin quëran nitotoco'. Anapita nararo'santa' yonquico'. ³⁰ Nara ta'amënuquë monoantahuachina: 'Nani o'napi naniriarin,' topi. ³¹ Inapochachin nani ma'sha onporahuachina', nitotarama'. 'O'mantacaso' tahuëri naniriarin. Yosë hua'anëntarinpoa', tosarama'.

³² No'tëquën itëranquëma'. Co'huara cotioro'sa' huënton ta'huanchatërasohué', nani ma'sha onporapi. ³³ Isoro'pa' ta'huantarín. Pi'iro'tënta' ta'huantarín. Ca nanamëhuëso nipurinhué' co onporonta' ta'huantarínhué'. No'tëquën nonahué ni'ton, ya'ipiya sha'huitëranquëmaso chachin naniarin.

³⁴ Ni'cona naniantotamaco. Ama pita pa'yatacasoachin cantantocosohué'. Ama no'piscosohué'. Ama ma'sharáchin yonquicosohué'. Ina pochin cantantohuatama', co aquëtë' yonquiaramacohué'. Co noya ninahuatamacohué', ³⁵ huënsón a'naroáchin ma'sha manison pochin, a'nanaya o'mantarahué. Ya'ipi piyapi'sa' a'ninquechin ni'sarinaco. ³⁶ Napoaton noya cantantatoma', Yosë nontoco' achinincainquëma' cha'ëcamaso maré'. Yosë quëran caso quëmapico ni'to, co imapisopitahué' ana'ntarahué. Apira apira Yosë nontohuatama', naporo' tahuëri co tapanatomahué', noya huaniparamaco," ténin Quisoso.

³⁷ Nani tahuëri Yosë chinotopiso pëiquë a'chinin. Tashi' nipachina, Oriposë panënuquë hué'ëcaso maré' pa'nin. ³⁸ Tashiramiachin na'a piyapi'sa' chinotopiso pëiquë pa'pi Quisoso natanacaiso maré'.

22

*Quisoso macacaiso marë' chinotopiso'**(Mateo 26.1-5, 14-16; Marcos 14.1-2, 10-11; Juan 11.45-53)*

¹ Cato' tahuëri pahuanarin Pascoa nanicaso'. Naporo' cotioro'sa' niyontopni Yosëri iráca nicha'ërinso' yonquicaiso marë'. Ina tahuëri nanihuachina, nisha pan ca'pi, co ahuëpocatopisohuë'. ² Corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa', inapitari chinotopi Quisoso tēpacaiso'. Piyapi'sa' tē'huatona', co nanitopihuë' a'ninquëchin macacaiso'.

³ Shonca catoya'piri Quisoso ca'tanpirinahué', a'nara' sopairi ya'coancantërin, Cotasë Iscarioti itopiso'. Sopairi ya'coancantohuachina, ⁴ corto hua'ano'saquë pa'nin. Cotio sontaro'santa' nontërin Quisoso sha'huirapicaso marë'. ⁵ Natanahuatona', pa'yatopi. Ina marë' coriqui quëtacaiso sha'huitopi.

⁶ —Noyapa', ta'ton, Cotasë yonquirarin po'oana quëran a'nocaso marë'.

*Pascoa tahuëri coshatopiso'**(Mateo 26.17-29; Marcos 14.12-25; Juan 13.21-30; 1 Corintios 11.23-26)*

⁷ Pascoa tahuëri'sa' nipachina, nisha pan ca'pi, co ahuëpocatopisohuë'. Naporo tahuëri chachin carniroa'hua iráca tēpapiso pochin tēpaantapi yonquicaiso marë'. Nani pi'ipiquë cotioro'sa' naporápi. ⁸ Quisosonta' yonquirin ina pochin capacaso' ni'ton, Pitro, Coansha, inapita sha'huitërin:

—Paatoma', Pascoa cosharo' tapaco' capaquëhuaquë, itërin.

⁹ —¿Intohuata' paatoi tapai? itopi.

¹⁰ —Ninanoquë paco'. Inaquë a'na quëmapi nacapiarama'. Yonquë i'sha chi'yatarin. Ina imaco'. Pëiquë ya'concompachin, canpitanta' ya'conco'. ¹¹ Pëi' hua'anën quënanconpatama', natanconco'. “¿Insëquëta' patoana ya'huërin Pascoa cosharo' capaca'huaiso'?” tënin Maistro,” itonco'. ¹² Napotohuatama', panca patoana a'notarinquëma', inápaquë nininso'. Misa, huënsënan, inapita nani ya'huërin. Inaquë cosharo' tapaco' canpoa' capaquëhuaquë, itërin Quisosori.

¹³ Itohuachina, paatona', ninanoquë canconpi. Quisosori sha'huitërinso chachin quënanconpi. Inaquë Pascoa cosharo' acopi capacaiso marë'.

¹⁴ Ora nanihuachina, Quisoso ca'tano'sanënpitarë' huë'pi. Huëcatona', misaquë huënsëquipi.

¹⁵ —Apira Pascoa cosharo' ca'sarëhua'. Pa'pi nohuantërahuë canpitaro'co ina capa'huaso'. Ipora tëranta' ca'ahua' co'huara chimianahuë. ¹⁶ Yosë natëto, chiminarahuë. Iporáchin Pascoa cosharo' ca'sarahuë. Ina quëran Yosë hua'anëntërinso' naniquë huarë' ca'sarahuë. Naporo' noya noya ya'huarigua', itërin.

¹⁷ Minëa'hua masahuaton, Yosë nontërin. “Yosparinquën, Tata,” itahuaton, ca'tano'sanënpita quëtërin.

—Canpitanta' pi'pian pi'pian o'oco'. ¹⁸ Ipora quëran huarë' co huachi huino o'osarahuë'. Yosë isoro'pa' hua'anëntaquë huarë' o'oantarahué, itërin.

¹⁹ Ina quëran cosharo' masahuaton, “Yosparinquën, Tata,” itahuaton, së'panin. Inapothuaton, a'naya a'naya quëtërin.

—Ca nonëhuë pochin iso'. Canpita marë' chiminarahuë. Ca chinotatomaco, ca'co', itërin.

²⁰ Nani coshatohuachinara, ninëa'hua maantarin.

—Huënainëhuë pochin iso'. Huënainëhuë pa'sarin ni'ton, nasha quëran canpitarë' Yosë anoyatërinso' sha'huichinquëma' imacamaso marë'. Huënainëhuë quëran nicha'ësarancuëma'. ²¹ Napoaponahuë', a'naquëma' carë'quëma chachin coshatapomarahué', sha'huirapiaramaco. ²² Yosë quëran quëmapiço niporahuë', ina nohuanton, chiminarahuë. Napoaponahuë', sha'huirapirincoso', chiniquën parisitapon. Yosëri ana'ntarin, tënin Quisoso.

²³ “¿Inquënpocha yasha'huirapirëhua' nicaya?” nitopi.

Chini chiniquën nanantacaso' nohuantopiso'

²⁴ Ina quëran inahua capini ninontapi. “¿Inquënpocha' chini chiniquën nanantëre' pëhuaya?” nitopi. Ya'ipiya chiniquën nanan nohuantopi. ²⁵ Napoaton Quisosori itërin: “Nisha piyapi'sa' co Yosë nohuitopihuë'. Hua'anënapita chiniquën nanantatona', piyapinënpita camaipi. ‘Caso' noyaco ni'ton, “a'paitona'pi,” itoco,' toconpi a'naya a'naya. ²⁶ Canpitaso nipirinhue' ama ina pochin yonquicosohuë'. Inosona chiniquën nanantacaso nohuantohuachin, a'napita na'con na'con catahuacaso' ya'huërin. Hua'an yanipatama', piyapimia pochin cancantoco'. ²⁷ Ni'co'. Hua'anso' huënsërahuaton, coshatarin. Piyapinënpitaso nipirinhue' sacatapi. Co hua'anën pochin chiniquën nanantopihuë'. Caso nipirinhue' piyapimia pochin cancantërahuë. Apira apira a'napita catahuarahuë.

²⁸ Canpitaso' noya imaramaco. Aparisitopirinacohuè', co a'poramacohuè'. ²⁹ Ina marè' Yosè'pa' canaarama'. A'na tahuèri Yosè' nohuanton, hua'anèntarahuè'. Naporo' canpitanta' acoaranquèma' hua'an pochin nicamaso'. ³⁰ Hua'anèntohuato, carè'quèma' noya coshatèrèhuaso pochin nòya cancantarama'. Inaquè catahuaramaco ya'ipi isairro'sa' hua'anènta'huaso', itèrin.

Pitrori nonpinapicaso' ninorinso'

(Mateo 26.31-35; Marcos 14.27-31; Juan 13.36-38)

³¹ Ina quèran Simon Pitro pènènin chiniquèn cancantacaso marè'.

—Tèhuèchachin iya Simon sopai yaminsèrinquèma'. Inari nani Yosè' nontèrin: “Arosè pintiapiso pochin tèn'i, topirahuè',” itèrin. “Inta nipachin tèniriquè',” itèrin Yosèri. Napoaton sopai chiniquèn sha'huitarinquèma' naniantamacoso marè'. ³² Caso nipirinhue' iyasha, nani Yosè' nontèrahuè' ama a'poancoso marèhuè'. Napoaton co naniantomiatarancohuè'. Noya imaantahuatanco, iyanpita achinicanquè', itèrin.

³³ —Sinioro, co caso' a'poaranquènhuè'. Tashinan pèiquè' po'mohuachinènhuè', canta' ya'co'in. Yatèpapurinacohuè'ta', co tèn'huatarahuè', tènin Pitro.

³⁴ —No'tèquèn iyasha itaranquèn. Ipora tashi chachin, co'huara atari pèrashatèrasohuè', cararo' nonpinapiaranco. “Co caso' Quisoso nohuiterahuè',” toconapon, itèrin Quisosori.

Tèniarinsò'

³⁵ Ina quèran ya'ipi ca'tano'sanènpita itapon:

—Iráca a'chinacamaso marè' a'paranquèma'. Pa'patamara, coriqui, pè'pèto, sapatè', co inapita tèranta' quèparamahuè'. Topinan pa'patamara, ¿co manta' pahuantèrinquémahuè' tí? itèrin.

—Co manta' pahuantèrincoihuè'. Noya pa'nai, itopi.

³⁶ —Iporaso nipirinhue' sacai' nipon. Napoaton ama topinan pacosohuè'. Coriqui, pè'pèto, inapita ya'huètohuachinquèma', quèpaco'. Co sahuèni ya'huètohuachinquémahuè', a'moramaso' pa'anatoma', sahuèni pa'anco'. ³⁷ Iráca Yosè' quiricanèn quèran ninorinaco. “Apiro'sarè' acorapi,” tènin. Napopiso chachin apiro'sa pochin cancantatonaco, masaricano. Ya'ipi ninorinacoso' nanicaso ya'huèrin, tènin.

³⁸ —Ni'què' Maestro. Cato' sahuèni ya'huètèrincoi, itohuachina:

—Tatoco huachi pa'ahua', itèrin Quisosori.

Quisoso sètaton, Yosè' nontèrinso'

(Mateo 26.36-46; Marcos 14.32-42)

³⁹ Ina quèran pipirahuaton, Oriposè panènhuè' pa'nin. Nani tashi' inaquè' pa'nin. Ca'tano'sanènpitarinta' imapi. ⁴⁰ Inaquè canconpachinara:

—Yosè' nontoco' iyaro'sa', ama sopai minsèinquèmaso marèhuè', itèrin.

⁴¹ Ina quèran amashamiachin pa'sahuaton, isonin quèran, inaora Yosè' nontèrin: ⁴² “Quèma' nohuantohuaton Tata, nicha'èco, ama ma'sha onpo'isohuè'. Main o'orèsò pochin parisita'huaso' ya'huèrin. Co parisita'huaso' nohuantaparahuè', quèma' nohuantohuaton, ma'sona yaonpotohuatonconta' noya, tènahuè. No'tèquèn yanatèranquèn,” itèrin.

[⁴³ Nani nontohuachina, anquèni inápa quèran o'marahuaton, achinirin. ⁴⁴ Ina quèran pa'pi sètaton, chiniquèn Yosè' nontaantarin. Oncainèn huènai pochin no'paquè hui'shirin.]

⁴⁵ Nani Yosè' nontohuachina, ca'tano'sanènpita paahuantapirinhue'. Huè'èsápi quènanconin. Sètatona', huè'èsápirinahuè'.

⁴⁶ —¿Onpoatomata' iyaro'sa' huè'èsárama'? Huènsèatoma' Yosè' nontoco' ama sopai minsèinquèmaso marèhuè', itèrin.

Quisoso mapiso'

(Mateo 26.47-56; Marcos 14.43-50; Juan 18.2-11)

⁴⁷ Nontaso chachin, na'a piyapi'sa' canquiipi. Cotasè quèchitèriarin. Inanta' ca'tanaponahuè', a'notiarin. Quisoso ya'yoranquirahuaton, apinorin.

⁴⁸ —Iya Cotasè, Yosè' quèran quèmapico nipirahuè', ¿sha'huairapitonco, apinoranco tí? itèrin.

⁴⁹ Ca'tano'sanènpitari quènanahuatona', “Quisoso yamasapi,” ta'tona', yaahuèto'.

—¿Sahuèniquè' Sinioro ahuèchi? itopirinhue'.

⁵⁰ Co'huara a'panichatèrasohuè', a'naso' corto hua'an piyapinèn ahuèaton, inchinan huèratèn nishitèrin.

⁵¹ —Tananpitèquè' iyasha. Ama ahuèquèsòhuè', itèrin Quisosori.

Ina quèran sè'huahuèratèrahuatón, a'naróachin anoyatèrin. ⁵² Naporahuaton, corto hua'ano'sa', capitano'sa', ansiano'sa', inapita itapon:

—Sahuèni, shonqui, inapita sè'quèèrahuatoma', huècapairamaco. Tèpatona'pi pochin cancantatomaco, ¿yamanamaco tí? ⁵³ Co'tana nani tahuèri Yosè' chinotopiso pèiquè' pa'nahuè. Nicapomaracohuè', co manamacohuè'. Napoaponahuè', Yosè' nohuanton, iporaso'

masaramaco. Tashi pochin cancantërama' ni'ton, sopai camairinquëma' co noyahuë' nicacaso marë', itërin.

Pitrori nonpinapirinsó'

(*Mateo 26.57-58, 69-75; Marcos 14.53-54, 66-72; Juan 18.12-18, 25-27*)

⁵⁴ Quisoso masahuatona', corto hua'an chini chiniquën nanantërinso' pëinënquë quëpapi. Pitrori aquë quëran imaquiarin. ⁵⁵ I'iratëquë huarë' imaquirahuaton, pairaanaquë ya'conin. Inaquë ponisiaro'sa' nani a'pëtöpi napëntacaiso marë'. Pana yonsanquë huënsërahuaton, inanta' napëntarin. ⁵⁶ Napëntaquëya', a'na cosonari quënanin. Noya ni'sahuaton:

—Iso quëmapinta' Quisoso imarin, tënin.

⁵⁷ —¡Co imoya caso' ina nohuitërahuë'! itërin Pitrori.

⁵⁸ Co hua'quiya quëranhuë' a'na quëmapiri niantarin.

—Quëmanta' Quisoso imaran topirahuë', itërin.

—Co'chi iyasha imarahuë' paya, itaantarin.

⁵⁹ A'na ora pochin nisahuaso', a'nanta' taantapon:

—Cariria piyapi pochin nonin ni'ton, iso quëmapinta' Quisoso ca'tanin tënahué', tënin.

⁶⁰ —¡Co'chi iyasha paya! Co cariso' nohuitërahuë', itaantarin.

Nonaso', atari përarin. ⁶¹ Naporo chachin Quisosori tahuëretahuaton, Pitro notëërin. Ni'sarin ni'ton, ninorinsó' Pitrori yonquirin. “Ipora tashi chachin, co'huara atari përasatërasohué', cararo' nonpinapiranco,” ¿itërinco pora? ta'ton, ⁶² aipiran pipirahuaton, na'nërin. Chiniquën sëtaton, na'nërin.

Quisoso tëhuapiso'

(*Mateo 26.67-68; Marcos 14.65*)

⁶³ Ina quëran ponisiaro'sari Quisoso tëhuapi. Tëhuarahuatona', ahuëpi.

⁶⁴ Tonporayatahuatona', panpirayapi.

—¿Inta' ahuërinquën? Ninoquë', itöpi.

⁶⁵ “¿Quëmaso' hua'anquën ti?” itatona', tëhuapi. Nisha nisha itatona', no'huipi.

Cotio hua'ano'saquë quëpapiso'

(*Mateo 26.59-66; Marcos 14.55-64; Juan 18.19-24*)

⁶⁶ Tahuërihuachina, cotio ansiano'sa', corto hua'ano'sa', cotio maestro'sa', inapita niyontonpi. Nani niyontonpachina', inaquë Quisoso quëpapi natanacaiso marë'.

⁶⁷ —Quëmaso' Cristo Yosë a'paimarinquënso' nipatan, no'tëquën sha'huicoi nitochii, itöpi.

—Sha'huicohuatëinquëma', co natëaramacohué'. ⁶⁸ Ma'sona tërant'a natanpatëinquëma', co a'paniantaramacohué'. ⁶⁹ Nipirinhué', ipora quëran huarë' caso' Yosë quëran quëmapico ni'to, Yosë inchinanën quëran huënsëapo. Inaquë chiniquën nanantarahué', itërin.

⁷⁰ —Napoahuarë' ¿quëmaso' Yosë hui'ninquën ti? itöpi.

—Ca mini inaco, itërin.

⁷¹ —Co huachi aquëtë' sha'huirapicaiso' nohuantarihuahuë'. “Ca Yosë hui'ninco,” toconin, nani natanëhua', nitöpi.

23

Piratoquë quëpapiso'

(*Mateo 27.1-2, 11-14; Marcos 15.1-5; Juan 18.28-38*)

¹ Ina quëran pipirahuatona', Piratoquë Quisoso quëpapi. ² Inaquë sha'huirapipi.

—Iso quëmapi piyapi'sa' nonpintarin. “Noma copirno coriqui yama'pahuachinquëma', ama quëtocosohué',” toshuaton: “Caso' Cristoco. Yosë a'paimarinco hua'anënta'huaso marë',” toconin, itöpi.

³ —¿Quëmaso' cotioro'sa' copirnonquën ti? itërin Piratori.

—Ca mini inaco, itërin.

⁴ Nonapipiso' natanahuaton, ya'ipi cotio ansiano'sa', corto hua'ano'sa' inapita itapon:

—Iso quëmapiso' noya, tënahué'. Co manta' onporinhué'. Co ana'intacaso' ya'huërinhuë', itöpirinhué', ⁵ aquë aquëtë' no'huatona', itaantapi:

—A'chintohuachina, piyapi'sa' nisha nisha yonquipi. Naporahuaton, copirno yano'huipi. Ya'ipi parti a'chinárin. Cariria parti quëran huëcaton, ya'ipi Cotia parti pa'tërin. Isëquënta' a'chinarin, itöpi.

Irotisëquë a'parinsó'

⁶ Ina natanahuaton, “¿Cariria parti quëran huë'nin ti?” itërin Piratori. ⁷ “Ina quëran mini,” itöpi. I'huamiáchin Cariria hua'an Quirosarinquë huë'nin ni'tapon, Irotisë itöpiso'. Inaquë ya'huarin ni'ton, Quisoso yaa'parin Irotisë nontacaso marë'. “Ina piyapinën ni'ton,

inari ana'inchin," ta'ton, a'parin. ⁸ Inaquë canconpachina, Irotisëri pa'yatërin. Hua'qui' Quisoso yani'pirinhuë', co nohuichâtërarinhuë'. Nani ma'sha naporinso' nani natantërin. "Yosë pochin ninin. Piyapi a'naroáchin anoyatërin," topi natantërin. "Anoyatohuachin, canta' ni'i," ténin. ⁹ Napoaton Quisoso canquihuachina, hua'qui' nontopirinhuë', co a'panitërinhuë'. Na'con natanpirinhuë', ta'tárin. ¹⁰ Corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa', inapita huëcatona', Quisoso sha'huirapiapirinahuë', co manta' téninhuë'. ¹¹ Napohuachina, Irotisëri tēhuarin. Sontaronēnpitarinta' tēcaripi. Noyápiachin hua'an a'morinso pochin a'motahuaton. Piratoquë a'paantarín. ¹² Nani hua'qui' Pirato Irotisërë' nino'huipirinahuë', naporo quëran huarë' co huachi niinimicotopihuë', noya ninontantapi.

Tēpacaso' sha'huirinso'

(Mateo 27.15-26; Marcos 15.6-15; Juan 18.39-19.16)

¹³ Ina quëran Piratori piyapi'sa' amatërin. Corto hua'ano'sa', cotio hua'ano'sa', inapitanta' ayontonahuaton, itërin:

¹⁴ —Canpitaso' na'con Quisoso sha'huirapirama'. "Piyapi'sa' sha'huitarin niahuëcaiso marë'," itopiramacohuë'. Nani hua'qui' nontërahue, canpitanta' natanama'. Iso quëmapiso' noya. Sha'huirapirama'huë', co manta' onporinhuë', tēnahuë. ¹⁵ Irotisënta' inachachin ténin. Napoaton a'patiantarinco. Co tēpacaso' ya'huërinhuë'. ¹⁶ Topinan ahuihuitahuato ocoi'i, topirahuë', itërin.

[¹⁷ Nani Pascoa tahuëri a'nara' apina'pi tashinan pëi quëran ocoirin pipicaso marë'. Iso pi'ipinta' a'nara' ocoicaso' ya'huërin.] ¹⁸ Piyapi'sariso nipirinhuë' chiniquën nontopi.

—¡Quisoso' tēpaquë! ¡Parapasë ocoitoco! itopi.

¹⁹ Parapasëso' co noya quëmapihuë'. Tēpatona'pi inaso'. Ninanoquë piyapi'sa' sha'huitërin niahuëcaiso' ni'ton, tashinan pëiquë nani po'mopi. ²⁰ Pirato co nohuantërinhuë' Quisoso tēpacaso'. Napoaton: "Ocoi'i," tantarin.

²¹ Naquëranchin chiniquën nontaantapi.

—¡Corosëquë patanantëquë' chimi'in! ¡Inaquë patanantëquë' chimi'in! itaantapi.

²² —¿Ma'marëta' atëpachi? Nani natanpirahuë'. Co manta' onporinhuë'. Co tēpacaso' ya'huërinhuë', tēnahuë. Topinan ahuihuitahuato, ocoi'i, ténin. Nani cararo' inachachin itaantarín.

²³ "¡Corosëquë patanantëquë' chimi'in!" itaantapi. Chiniquën nontápi ni'ton, "Inta nipachin," itërin. ²⁴ Napotahuaton, sontaro'sa' sha'huitërin corosëquë patanantacaiso marë'. ²⁵ Parapasëso' tēpatona'pi nipirinhuë', tashinan pëi quëran ocoirin. Piyapi'sari huayonpi ni'ton, ocoirin. Quisoso nipirinhuë' co ocoirinhuë'. Tēpacaiso marë' sha'huitërin. Cotioro'sa' nohuantopiso chachin ninin.

Corosëquë patanantopiso'

(Mateo 27.32-44; Marcos 15.21-32; Juan 19.17-27)

²⁶ Ninano quëran quëpasoi', a'na quëmapi Simon itopiso' nacapipi. Imin quëran huëntararín. Inaso' Siriniquë ya'huërin. Sontaro'sari masahuatona', corosë apitëntopi. Quisoso pinën quëran quëpatërin.

²⁷ Na'a quëmapi'sari imasapi. Sanapi'sarinta' imasapi. Quisoso yatëpapiso marë' chiniquën sëtatona', na'nërapí.

²⁸ Tahuërtahuaton, Quisosori itapon:

—Ama imoyaro'sa' ca marë' na'nëcosohuë'. A'na tahuëri Quirosarinquë ya'huëramasopita na'con parisitarama'. Hua'huamapitanta' parisitapi. Ina yonquiatoma' tēhuënchinsó', sëtoco'. ²⁹ Naporo' tahuëri'sa' hua'huahuaninsopita na'con na'con parisitapi. Hua'huinpita yonquiatona', sëtapi. Co hua'huanhpuhuë' naporiní, noya noya niitonahuë'. ³⁰ Piyapi'sa' chiniquën parisitapi ni'ton, "Motopi quëran na'piro'sa' notarintahuatona' imotërinpoa' naporiní, noya niitonhuë'," tosapí. ³¹ Ni'co'. "Nanpimë' co huëyarinhue', yanimëso nipirinhuë' a'naroáchin huëyarín," topi. Caso' nanpimë pochin nipirahuë', aparisitarinaco. Canpitaso' yanimë pochin ninama' ni'ton, chiní chiniquën aparisitarinēnquëma' tēnahuë, itërin Quisosori.

³² Cato' apiro'santa' quëpapi inapitanta' tēpacaiso marë'. ³³ Pa'sahuatona', a'na panëa'huayaquë canconpi, "Nansë Moto'," itopiquë. Inaquë canconahuatona', corosëquë patanantopi. Cato' apiro'santa' nisha patanantopi. A'na ahüenan quëran, a'na inchinan quëran. Quisoso' ahuananapipi. [³⁴ Patanantopirinahuë', Yosë nontërin.

—Tëparinacosó marë' Tata, ama ana'intëquësohuë'. Co nohuitatona'cohue', napotarinaco, itërin.]

Ina quëran sontaro'sa' capini ninontopi. "Huëco' nicanatëhua' Quisoso a'morinso' maahua'," nitatona', ya'nipirapi. Naporahuatona', a'naya a'naya mapi. ³⁵ Na'a piyapi'sa' inaquë ni'sapi. Cotio hua'ano'sariso' tēhuapi.

—A'napita nicha'ëponahuë', inaora cha'ëcasoso' co nanitërinhuë'. Inaso' Cristo, Yosëri chachin huayoninso' nipachin, inaora cha'ë'in, nitopi tēhuatona'.

³⁶ Sontaro'sarinta' tēhuapi. Ya'cariconahuatona', huino main nininso' ihuëtopi.

—O'oquë' Maistro. ³⁷ Quëmaso' cotioro'sa' copirnonquën nipatan, corosë quëran nohuararahuaton, cha'ëquë', itoonpi.

³⁸ Onporinso marësona tēparapiso' ninshitopi.

ISOSO' COTIORO'SA' COPIRNO

ta'caso ninshitopi. Nani ninshitohuachina, corosëquë chachin motën pëtëcha achinpitopi.

³⁹ Cato' apiro'santa' corosëquë parisitapi. A'nari Quisoso no'huirin.

—Quëmaso' Cristonquën nipatan, corosë quëran nohuararahuaton, cha'ëquë'. Ina quëran quiyanta' nicha'ëcoi, itërin.

⁴⁰ A'nariso nipirinhue' pënënin:

—Ta'tëquë'. ¿Co pi'pisha tēranta' Yosë tē'huatëranhuë' ti? Tēpararinën quëmanta'. ⁴¹ Canposo' co noyahuë' ninë'. Napoaton no'tëquën coisë ana'ntarinpo'. Iso quëmapiso nipirinhue' nóya. Co manta' onporinhue', itërin.

⁴² Ina quëran Quisoso itapon:

—Hua'anëntacasos' caniaritohuatan, yonquico Sinioro canta', itërin.

⁴³ —Tēhuëchachin iyasha ipora tahuëri chachin carë'quën Yosë'pa' ya'huëcontaran, itërin.

Quisoso chimininsos'

(Mateo 27.45-56; Marcos 15.33-41; Juan 19.28-30)

⁴⁴ Camotëchin nisahuaso', ya'ipi parti tashiarin. I'huaraya huarë' yono tashi pochin ninin. ⁴⁵ Co huachi pi'i a'pininhue'. Naporo' Yosë chinotopiso pëi' tanontën nē'mëtëquë patonpiso' inaora noshatërin. ⁴⁶ Napohuachina, Quisoso chiniquën nonin.

—Apira Tata chiminarahue'. Hua'yanëhuë' quëpaquë', itahuaton, chiminin. ⁴⁷ Capitanos' ina ni'sahuaton, Yosë chinotërin:

—Tēhuëchachin iso quëmapi co manta' onporinhue', tēnin.

⁴⁸ Na'a piyapi'sa' Quisoso chimininsos' ni'sapi. Nani chiminpachina, pa'yanpi. Chiniquën sëtatona', yanquëëpi. ⁴⁹ Imarinsopitaso' nipirinhue', aquë quëran notëërapí. Sanapi'santa' Cariria parti quëran imaquitona', inaquë ni'sápi.

Quisoso pa'pitopiso'

(Mateo 27.57-61; Marcos 15.42-47; Juan 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ A'na cotio hua'an ya'huërin, Arimatiaquë ya'huërinso'. Cosi itopi. Cotio hua'an niponahuë', noya quëmapi. Yosë no'tëquën chinotërin. “A'na tahuëri Yosë acorinso' isoro'paquë hua'anëntapon,” ta'ton, Yosë chinotërin. A'napitari Quisoso yatëpahuachinara, “Ama tēpacosohue',” itopirinhue', co yanatëpihuë'. ⁵² Quisoso chiminpachina, Piratoquë pa'nin. “Quisoso nonën quëtoco quëpa'i,” itohuachina, “Noyahua", "Noyahua", quëpaquë',” itërin. ⁵³ Ina natanahuaton, pa'nin. Corosë quëran nonën anohuararahuatona', morinquë so'quëëtopi. So'quëëtahuatona', na'pi naninquë po'mopi. Inaquë co insonta' chimipi po'moyatërarinhue'. Inaquë nonën po'mopi. ⁵⁴ Ina tashiraya chinoto tahuëri ni'ton, cotioro'sa' tapatapi chinotacaiso marë'. Napoaton pi'i yaya'cahuaso', manorahuatona po'mopi.

⁵⁵ Sanapi'santa' Cariria quëran imaquipiso' pa'sahuatona', na'pi nanin quënanconpi. Po'mopiso' ni'pi. ⁵⁶ Nani ni'pachinara, ya'huëpi'pa' paantapi. Inaquë no'morain pimóton nininso' tapapi. Pimo hua'sainta' tapapi Quisoso nonën pashitacaiso marë'. Chinoto tahuëri nanihuachina, chinotopi. Moisése sha'huirinso chachin chinotopi.

24

Quisoso nanpíantarinsos'

(Mateo 28.1-10; Marcos 16.1-8; Juan 20.1-10)

¹ Tomio tahuëri nanihuachina, tashíramiachin sanapi'sa' pa'pi. Pimo hua'sai', no'morain pimóton nininso' inapita quëpatona', na'pi naninquë pa'pi. ² Canconpachinara, pancara'pi pa'copitopiso' nani chi'huincapi ni'conpi. ³ Na'pi naninquë ya'conpirinahuë', Sinioro Quisoso nonën co quënanpihuë'. ⁴ “¿Onporincha nicaya?” ta'tona', huaniápirinahuë', a'nanaya catoya'píri ya'notimarin. Piyapi pochin niponahuë', a'mopiso' huënaráchin huënaráchin ya'nopi. ⁵ Sanapi'sa' pa'yanpi. Tē'huatona', monshoapirinahuë', catoya'píri itapona':

—¿Onpoatomata' chimipi po'mopiquë Quisoso yonirama? Inaso' nanpiárin. ⁶ Co huachi isëquë ya'huërinhuë'. Nani nanpíantarín. Caririaquë sha'huítërinquëmaso', ¿co yonquiramahuë' ti? ⁷ “Yosë quëran quëmapico niporahuë', ina nohuaton, oshahuano'sa' masarinaco. Corosëquë patanantarínaco. Tēpapirinacohue', cara tahuëri quëran nanpíantarahuë',” itërinquëma', itopi.

⁸ Itohuachina, yonquipi. ⁹ Na'pi nanin quëran pipirahuatona', shonca a'na ca'tano'sanënpita, a'napita imapisopita, inapita sha'huitonpi. “Quisoso nonën capa.

'Nanpiantarin,' itërinacoï," itoonpi. ¹⁰ Maria Mactarina, Coana, Maria, Santiaco a'shin nininso', a'napita sanapi'santa' napopi. Quisoso ca'tano'sanënpita sha'huitonpirinahué', co natëpïhué'. ¹¹ "Inahuara yonquinëna quëran napoapi," toconpi.

¹² Pitroso nipirinhue', a'naroáchin na'pi nanin'pa' ta'arin. Monshorahuaton, nëhuëconpirinhue'. Morin so'pinpisoráchin quënanconin. "Capa mini. ¿Ma'ta' onporinso'?" ta'ton, ya'huërin'pa' paantarin.

Catoya'pi iratapona pochin quënanpiso'
(Marcos 16.12-13)

¹³ Naporo tahuëri chachin cato' imarinsopita Quirosarin quëran pipirahuatona', ninanonënguë paantapi. Imaosë itopiquë paantapi. Shonca a'na quiromitro pochin aquërinso'. ¹⁴ Paponna pochin ninontapi.

"Quisoso tëpapi mini. Na'pi naninquë nani po'mopi. Napoaponahué': 'Nani nanopiantarin,' tënin Maria. ¿Ma'ta' onpocaso'?" nitopi. ¹⁵ Ninontasoï', Quisosori chachin ya'cariquirin. Inapitaré' pa'sapirinhue', ¹⁶ Yosë nohuanton co nohuitopïhué'.

¹⁷ —¿Ma'ta' papoma pochin ninontëriarama? Naporahuaton, ¿onpoatonta sëtëramaso pochin ya'norama? itërin Quisosori.

¹⁸ —Ya'ipi Quirosarinquë ya'huëpisopita nani nitotopirinhue', quëmasáchin iso tahuëri'sa' napopiso' ¿co nitotomaranquënhue' tí? itërin Criopasëri.

¹⁹ —¿Ma'ta' onpopiso'? itaantarin Quisosori.

Napotohuachina:

—Co'ta Quisoso Nasaritoquë ya'huërinso' tëpapi. Nóya quëmapi nipirinhue', tëpapi. Ma noya Yosë nanamën a'chintërincoï. Cania'piro'sa' nosoroaton, a'naroáchin anoyatërin. Yosëri nóya ni'nin. Piyapi'sarinta' noya ni'pirinhue'. ²⁰ Corto hua'ano'sa', ansiano'sa', inapitari mapi. Masahuatona', Piratoquë quëpapi tëpacaiso maré'. Sha'huirapihuachinara, corosëquë apatanantërin. Nani chiminin. ²¹ Ina ta'ma' israiro'sacoï nicha'ësarincoï, topirahué'. Nani chiminin. Nani cara tahuëritërin. ²² Napoaponahué', a'naquën sanapi'sa' quiya pochachin imapiso' nanan sha'huitatonacoï, a'payaninacoï. Tashíramiachin na'pi naninquë po'mopiquë pa'pirinhue', ²³ co nonën quënanpïhué'. Huëantarahuatona', sha'huitirinhacoï. "Anquëniro'sa' quënanai. 'Quisoso nani nanopiantarin,' itërinacoï," topi. ²⁴ A'napitanta' natantahuatona', na'pi naninquë pa'pi. Sanapi'sa' sha'huitërinacoïso chachin quënanconpirinhue', co Quisoso quënanpïhué', itopi.

²⁵ —Canpitaso' co yonquiramahue'. Iraca quëran huaré' pënëntona'piro'sa' ninopirinhue', co yanatëramahue'. ²⁶ Cristo parisitacaso' ya'huërin. Nani parisitohuachina, naporo huaré' Yosë'pa' noya noya acoarin huachi, itërin Quisosori.

²⁷ Ina quëran Yosë quiricanënguë ninotona ninshitopiso', a'chintarin. Moisésë'ton ninton, Yosë quiricanënguë ninshitërin. Ina piquëran na'a pënëntona'piro'sa' ninoantapi. Ya'ipi Cristo ninopiso' no'tëquën a'chintarin.

²⁸ Ninanonënaquë canconpachinara, Quisoso yana'huëpirinhue':

²⁹ —Nani i'huarin. Huëquë' iyasha quiyataquë hué'ëquiquë', itopi. "Noyahua'," toshuaton, ya'conconin. ³⁰ Yacoshatohuachina', Quisosori pan manin. "Yosparinquën," Yosë itahuaton, së'panin. Së'panahuaton, quëtërin. ³¹ Pan së'panaso chachin Yosë nohuanton, Quisoso nohuitopi huachi. Ni'sapirinhue', ina quëran chachin ayarin. ³² Napohuachina, ninontopi.

—Huëcapon pochin Quisoso chachin nontërinpo'. Ma noya Yosë quiricanën a'chintërinpo'. ¡Ma noyásha natanë paya! nitopi.

³³ A'naroáchin Quirosarinquë paantapi. Ca'tano'sanënpita ya'huërinquë pa'pi. Inaquë a'napita imarinsopitanta' nani hué'pi anta'. Inapitari itapona':

³⁴ —Tëhuëchachin Siniro nanpiantarin. Iya Simon nani ya'notërin, itopi.

³⁵ Ina quëran catoya'pi canquipisopitarinta' itapona': "Quiyanta' ni'nai. Paasocoï, ya'notërincoï. Hua'qui' a'chintopirinhue', co nohuitëraihue'. Ina quëran yacoshatohuatoira, pan së'panin. Së'panpachina, a'naroáchin nohuitërai," itopi.

Ca'tano'sanënpita ya'notërinso'

(Mateo 28.16-20; Marcos 16.14-18; Juan 20.19-23)

³⁶ Ninontasoï', a'nanaya Quisosori ya'notërin. Huananachin huanirahuaton:

—Tashita iyaro'sa'. Sano cancantoco', itërin.

³⁷ Ina quënanahuatona', pa'yanpi. "Hua'yan," ta'tona', pa'pi të'huatopi.

³⁸ —¿Ma'marëta' pa'yanama? ¿Onpoatomata' nisha nisha yonquirama? ³⁹ Ca mini. Imirahuë ni'co'. Nantëhuënta' ni'co'. Ohuaninacoso' nicatoma', nohuitoco huachi. Co hua'yancohué'. Së'huaco. Hua'yanso' co nonën ya'huëtërinhué'. Caso' ya'huëtërinco, itërin.

⁴⁰ Ina toshuatón, imirin, nantén, inapita a'notérin. ⁴¹ Ina ni'sahuatóna' pa'pi pa'yataponaraihuè', co ya'ipi cancanéna quèran natèyátèrapihuè'. “¿Tèhuènchachin nantantarin tí?” topi yonquiatóna'.

—¿Ya'huarin capacaso'? itérin Quisosori.

⁴² “Ya'huarin,” toshuatóna', sami chinpi sè'panpiso' quètopi. ⁴³ Masahuatón, inapitari nicasoi', ca'nin.

⁴⁴ —Nani i'hua chachin iyaro'sa' sha'huitèranquéma'. Yosè quiricanènuquè na'con ninorinaco. Moisésè, pènèntona'piro'sa', inapita ninorinaco. Sarmoquènta' ninshitopi. Ya'ipi iráca ninorinacosopita nanicaso' ya'huèrin ni'ton, iso tahuèri'sa' ina pochin ninahuè, itérin.

⁴⁵ Yosè quiricaquè naporinsopita a'chintaantarin. A'chintaton, catahuarin no'tèquèn yonquicaiso marè'.

⁴⁶ —Iráca ya'ipi ninotonaco, ninshitopi: “Cristo parisitaton, chiminapon. Chiminaponahuè', cara tahuèri quèran nantantarin,” ténin. ⁴⁷ Ina nanan chachin sha'huicaso' ya'huèrin. “Co noyahué' yonquiramasopita naniantohuatama', oshanéma' inquitaringuéma',” itoco'. Quirosaringuè'ton sha'huicaso' ya'huèrin. Ina quèran nisha nishananguè nonpisopita sha'huitacaso' ya'huèrin. ⁴⁸ Canpitaso' ni'namaco. Natanamaco. Ya'ipiya sha'huitonco'. ⁴⁹ Ispirito Santo a'patimaranquéma' ya'coancantiinquèmaso marè'. Quiricanén quèran tatahuè sha'huitèrinquèmaso chachin a'patimaranquéma'. Napoaton isèquè ninaco'. Ispirito Santo ya'coancantohuachinquéma', naporu huarè' nanitaparama' noya noya nicamaso'. Nani ya'coancantohuachinquéma', noya nanan sha'huitonco huachi, itérin Quisosori.

Inápaquè panantarinso'
(*Marcos 16.19-20*)

⁵⁰ Ina quèran a'na tahuèri ninano quèran quèparin. Pitaniaquè huarè' canconpachinara, anquirahuaton, Yosè nontérin. “Isopita Tata noya a'paiton, catahuaquè',” itérin. ⁵¹ Nonin quèran chachin inápaquè panantarin. ⁵² Ina ni'sahuatóna', Quisoso chinotopi. Noya cancantatóna', Quirosaringuè ayamantapi. ⁵³ Nani tahuèri Yosè chinotopiso pèiquè pa'pi. “Ma noyacha Yosèso paya,” tosapí. Nani huachi.

Coansha ninshitérinpoa' Quisocristo nohuitatēhua' nanpimiatacaso maré'

Íráca Quisocristo Yosé'pa' ya'huéirinsó'

¹ Íráca quéran huaré' Yosé noninso' ya'huéirín, Quisocristo itērēhuaso'. Tata Yosērē' ya'huéirín. Yosé pochachín ninín anta'. ² Co'huara isoro'pa' ya'huéyátērasohué', Yosé'pa' ya'huéirín. ³ Naporó' Yosé yonquirín ya'ipi ma'sha acocaso'. Ina nohuantón, hui'nini acorín. Ya'ipi ma'sha ninín. Co a'naya tēranta' inaora ya'huéirínhué'. Co acorínhué' naporín, co manta' ya'hué'itonhué'. ⁴ Inariáchín ya'ipiya ananpirín. Piyapínpoanta' a'pintatē pochín a'chintērinpoa' ina nohuitatēhua' nanpimiatacaso maré'. ⁵ Tashinantērinso' a'pintohuatēra, a'naroáchín tahuéri pochín ninín. Co tashiri tacopitérinhué'. Inapochachín Quisocristo a'pintērinpoa'. Co noyahué' nininsopitari yaminsēpirínahué', co nanitapapíhué'.

⁶ A'na quémapi ya'huéirín, Coansha itopiso'. Yoséri a'parín ⁷ a'pininso' anohuitiínpoaso maré'. Ya'ipi piyapi'sari natēcaiso maré' sha'huirín. ⁸ Coanshaso' co a'pintērinpoahué'. Yoséri a'parín a'pininso' anohuitiínpoaso maré'. ⁹ Sha'huítērinpoaso chachín Quisocristo isoro'paquē o'marin. O'marahuatón, ya'ipi piyapínpoa' a'pintimarínpoa'. Inasáchín no'téquēn anitotērinpoa'.

¹⁰ Isoro'paquē o'marin. Íráca Tata Yosé nohuantón, ya'ipi ma'sha ninín. Inari acopirínhué', co piyapi'sari nohuitopíhué'. ¹¹ No'panēnquē chachín o'mapirínhué', co piyapínēnpitari nohuantopíhué'. Nipirínhué', ¹² Quisocristo cancanēn mapatēhua', hui'nín pochín Yosé ni'ninpoa'. Natērēhuasopitarachín huēntonēnquē aya'conínpoa'. ¹³ Ya'ipínpoa' piyapi quéran nasitērhúaso nipirēhuahué', co ina quéran Yosé huēntonēnquē ya'conēhuahué'. Co piyapi nanitērinhué' aya'co'ínpoaso'. Co canpoara nohuantón, ya'conēhuahué'. Yoséichín aya'conínpoa'. Ina quéran hui'nínpita pochín ni'ninpoa'.

¹⁴ Quisocristo isoro'paquē nasitimarín. Yosé niponahué', piyapi chachín nasitērin. Canpoarē chachín ya'huéirín. Quiyaso' ni'nai. Inaso' nóya, tēnai. Yosé pochachín ninín. Inaíchín hui'nín inaso'. Inaora nohuantón nosororínpoa'. No'téquēn nontērinpoa'. ¹⁵ Coansharinta' ni'nín. Ni'pachina, piyapi'sa' sha'huítērin: "Thua chachín sha'huítēranquēma'. 'Ca piquéran a'na quémapi hué'sarín. Co'huara ca nasichátērapohué', inaso' Yosé'pa' ya'huéirín. Napoaton ca quéran chini chiniquēn nanantērin inaso', itēranquēma'. Nani o'marin huachi," itērin.

¹⁶ Inaso' pa'pi nosororínpoa'. Nóya ni'tón, nosoroatonpoa', na'con catahuarínpoa'. Co canpoara nanitopirēhuahué', ina imapatēhua', nani tahuéri catahuarínpoa'. ¹⁷ Íráca Yosé nohuantón, Moisésē pēnētērin nani ma'sha natēcaso'. Pēnētopirínhué', co ya'ipiya anitotērinpoahué'. Quisocristoso nipirínhué' nosororínpoa'. No'téquēn nonatón, ya'ipi nanamēn anitotērinpoa'. ¹⁸ Co inquēnpoa tēranta' Yosé quēnanēhuahué'. Hui'niniso nipirínhué' noyá nohuitērin. Yosé pochachín ni'tón, napopianachín yonquipi. Inasáchín Tata Yosé anohuitērinpoa'.

Coansha Paotista sha'huirínso'

(Mateo 3.11-12; Marcos 1.7-8; Lucas 3.15-17)

¹⁹ Coansha pēnētápachina, corto hua'ano'sa', nihuiro'sa', inapita pa'pi Coansha nontacaiso maré'. Coto hua'ano'sari a'papi ni'tón, Quirosarín quéran pa'sahuatona', Coansha itapona': "¿Inquēnta' quémaso'?" itoonpi.

²⁰ —Caso co Cristocohué'. A'naquēn naptopirínacohué', co caso' inacohué', itērin Coanshari.

²¹ —Quémaso' Iniasēnquēn, íráca ayaponahué', ¿ya'noantamaranquēn tí? itopi.

—Co caso' inacohué', tēnin.

—¿Quémaso' pēnētóna'pi ninaraiso' nimara tí? itaantapi.

—Co inacohué', tēnin.

²² —¿Inquēnta' quémaso' nipachín? Sha'huítocoi hua'ano'sa' sha'huítonta'ii. ¿Ma'marēta' pēnētaran? itaantapi.

²³ —Yosé nohuantón, pēnētarahué. Íráca Isaiasē ninotonco, naporín: "A'na quémapi inotéroquē pēnētaton, tapon: 'Íra co'shon co'shon toconín ni'tón, otēéquē' Siniro o'main,' tēnin. Naporínso chachín canta' piyapi'sa' pēnēnarahué. 'Cancanēma' onyatocoi' Siniro o'main,' itarahué," itērin Coanshari.

²⁴ Ina quéran Parisioro'sari itaantapi:

²⁵ —Co quémaso' Cristonquēnhué'. Co Iniasēnquēnhué'. Co pēnētóna'pi ninaraisonquēnhué' ni'quēhuaré', ¿onpoatonta' nipachín, piyapi'sa' aporintaran? ¿Inta' nanan quētērinquēn aporintamaso'? itērin.

²⁶ —I'quë mini aporintarahuë. Nipirinhüë, iporaso' a'na quëmapi ya'huërin, co nohuitëramasohuë'. ²⁷ Inaso' chini chiniquën nanantërin. Caso' co ina pochin chiniquën nanantërahuë'. Co maquëyancohuë' ni'ton, co sapatën i'quirita'huaso tëranta' nanitarahuë'. Ca piquëran ina pënëntapon, itërin.

²⁸ Naporor' Cortanii' aquëtëran Coansha piyapi'sa' aporintarin, Pitania itopiquë. Inaquë paaparahuatona natanconpi.

Quisoso anohuitërinso'

²⁹ Tahuëririnquë inaquë Quisoso huë'sarin. Coanshari quënanahuaton, piyapi'sa' itërin: "Paso' quëmapi ni'co'. Yosëri a'paimarinso'. Inaso' carniroa'hua pochin nicaton, oshanhënpoa' inquitinpoaso marë' chiminapon. ³⁰ I'hua chachin sha'huitëranquëma'. 'Ca piquëran a'na quëmapi huë'sarin. Co'huara ca nasichátërapohuë', inaso' Yosë'pa' ya'huërin. Napoaton ca quëran chini chiniquën nanantërin inaso',' itëranquëma'. Nani o'marin. ³¹ Co carinta' nohuitopirahuë', nani nohuitërahuë. Yosë a'parinco ya'ipi piyapinënpita anohuita'huaso marë'. Ina marë' pënënato, i'quë aporintarahuë.

³²⁻³³ Co Quisoso nohuichatërapohuë', Yosë sha'huitërinco. 'A'na tahuëri Ispirito Santo nëpë pochin nohuaraimarahuaton, a'na quëmapi motoanshiranënnquë chachin huanitiimarin, ni'saran. Quëmaso' i'quë aporintëran. Ina quëmapišo nipirinhüë' Ispirito Santo aya'coancantarinquëma', itërinco Yosë. Ispirito Santo inápa quëran o'mahuachina, ni'nahuë. Nëpë pochin ya'noton, Quisoso motoanshiranënnquë chachin huanitiimarin. ³⁴ Cari ni'nahuë. Napoaton nani nohuitato, sha'huitaranquëma'. Iso quëmapi Yosë hui'nin, ténahuë," itërin Coanshari.

Ya'nan Quisoso imaraisopita'

³⁵⁻³⁶ Tahuëririnquë Quisoso na'huëso', Coanshari quënaantarin. Quënaantarahuaton, catocoi imaraiso' itaponcoi:

—Paso' quëmapi ni'co'. Inaso' carniroa'hua pochin ninin, Yosëri a'paimarinso', itërincoi.

³⁷ Natanahuatoi, Quisoso imarai. ³⁸ Ina quëran tahuërëthuaton, quënanincoi.

—¿Onpoapomata'? itërincoi.

—Yanohuitërainquën Maistro. ¿Insëquëta' ya'huaran? itërai.

³⁹ —Huëco' ni'quico, itërincoi.

Pa'sahuatoi, ya'huërinquë canconai. I'huaraya ni'ton, inaquë i'huatërai. Hua'qui' ni-nontërai.

⁴⁰ Catoya'picoi Coansha natanahuatoi, Quisoso imarai. A'naso', Simon Pitro iin Antërisë itopi. ⁴¹ Shiarahuaton, iin quënanconin.

—Iya Simon, Cristo nani quënanai, Yosëri a'paimarinso', itërin.

⁴² Itahuaton, Quisosoquë quëparin. Quisosori notëërahuaton, itërin:

—Carinquën nohuitëranquën. Quëmaso' Simonquën. Coansha hui'ninquën. Nasha nininën acotaranquën. Pitro ichinquën, itërin. Inaora nananquë Sipasë itopi. (Na'pi pochin tapon naporin.)

A'napitanta' imapiso'

⁴³ Tahuëririnquë Quisoso Caririaquë yapa'sarin. Pa'sahuaton, Pinipi quënanconin.

—Huëquë' iyasha imaco', itërin. Itohuachina, imarin.

⁴⁴ Pinipiso' Pitsaitaquë ya'huërin. Ina ninanoquë chachin Antërisë, Pitro, inapitanta' ya'huëpi. ⁴⁵ Pinipiri Natanino yonisahuaton, quënanconin.

—Nani iyasha Cristo quënanai, Yosë quiricanën quëran ninopiso'. Moisésë, pënëntona'piro'sa', inapita ninotona', inaquë ninshitopi. Inaso' Quisoso, Cosi hui'nin. Nasaritoquë ya'huërinso', itërin.

⁴⁶ —Nasaritoro'saso', pa'pi co noya piyapi'sahuë'. ¿A'na tëranta' ta'ma' inaquë ya'huërinso' noya nihuan nica? ténin Natanino.

—Huëquë' pa'pa' nohuitonquë', itërin Pinipiri.

⁴⁷ Natanino ya'carirahuaso', Quisosori quënanin.

—Paso' quëmapi ni'co'. Israiromia chachin inaso'. Co pi'pisha tëranta' nonpininhuë', itërin Quisosori.

⁴⁸ —¿Onporahuatonta' nohuitëranco'so' itërin.

—Co'huara Pinipi nonchatërasënnquënhüë', ninoto quënananquën. Iquira naraanaquë huënsëasënnquën, quënananquën, itërin. Aquë ni'ton, co ya'pirin quëran chachin quënanaponahuë', napotërin ni'ton, Natanino pa'yanin.

⁴⁹ —Quëmaso' Maistro, Yosë hui'ninquën. Israiro'sa' copirnonquën, ténahuë, itërin.

⁵⁰ —¿Ninoto quënananquën marëáchin natëranco ti? saca sacai nininsopita ni'saran, itërin.

⁵¹ Ina quëran itaantarin:

—No'téquén itëranquëma'. Iráca Cacopo nampiso', pi'iro'tè' ni'soarin. Ni'soatohuachina, anquëniro'sari huëcapaimapi. Huëcapaimarahuatona', panantarapi. Inapochachin iporaso' Yosë quëran quëmapico ni'to, o'marahuë Yosë anohuita'huanquëmaso marè'. Ya'ipi nihahuëso' ni'sarama', itërin Quisosori.

2

Canaquë Yosë pochin nininso'

¹ Cara tahuëri quëran a'na quëmapi pita nisarin sa'acaso marè'. Canaquë naporin, Cariria parti ya'huërinso'. Inatohua' Quisoso a'shin ni'tapon pa'nin. ² Quisosonta' amatopi. Pa'nin inanta' ni'tapon. Ca'tano'sanënpitacointa' amatërinacoi. ³ Huino ta'quihuachinara, a'shini Quisoso itapon:

—Capa huino ta'quipi huachi, itërin.

⁴ —¿Ma'marëta' mama napotëranco? Co tahuëri naniyatërarinhuë' nohuitinacoso', itërin Quisosori.

⁵ Napotopirinhuë', inpriatoro'sa' quënanconahuaton, a'shini itapon:

—Ma'sona Quisoso sha'huitohuachinquëma', natëco', itërin.

⁶ Inaquë saota panca orinan ya'huërin, na'pi quëran nipiso'. A'na orinanquëächin catapini rata pochin ya'conin. Moisësë pënëntërinso' natëtona' oshanëna inquicaiso marè' acopiso'.

⁷ Ina quëran inpriatoro'sa' sha'huitërin:

—I'sha amëntaitoco', itërin Quisosori. Natëtona', huirotënuë huarë' i'sha amëntaitopi.

⁸ —Pi'pian macatoma', pita hua'an api'nitonco', itaantarin Quisosori.

Napotohuachina, masahuatona api'nitooipi. ⁹ Orinan quëran mapirinahuë', pita hua'anso' co nitotërinhuë'. Inpriatoro'sarächin nitotopi. I'sharächin ta'panpirinahuë', nani huino taranin. Napoaton pi'nirahuaton, sa'ana'pi amatërin. ¹⁰ Huë'pachina, itërin:

—¡Ma'pitacha ninan paya! Iso huinoso' noya noya, yashin yashin o'ocaso'. Ya'ipi piyapi'sa' noya noya huino nininso'ton o'shipi. Ina quëran nani natëhuachinara, co onpopinchin noyahuë' nininso' o'shiantarapi. Quëmaso nipirinhuë' ipora huarë' noya noya huino o'shitërancoi, itërin. Quisoso naporinso' co nitotatonhuë', naporin.

¹¹ Naporo' Quisoso caniaritërin Yosë pochin nicacaso'. Piyapi'sari nicatona': "Tëhuëchachin Yosëri catahuarin ni'ton, nanitaparin," topi. Ca'tano'sanënpitacointa ni'sahuatoi: "Quisoso', Yosëri a'paimarinso'," tënai. Canaquë naporin. Inaso ninano', Cariria parti ya'huërin

¹² Ina quëran Capinaomoquë pa'marin. A'shin, iinpita inapitarë chachin pa'marin. Ca'tano'sanënpitacointa' imarai. A'na simana pochin inaquë ya'huërai.

Nipa'antopisopita Yosë chinotopiso pëi quëran a'parinso'

(*Mateo 21.12-13; Marcos 11.15-18; Lucas 19.45-46*)

¹³ Pascoa tahuëri cotioro'sa' niyontopipi Yosëri Iquipito quëran nicha'ërinso' yonquiantacaiso marè'. Ina naniriahuachina, Quirosarinquë paantarai. ¹⁴ Yosë chinotopiso pëiquë pa'sahuatoi, i'iratëquë nipa'antopisopita quënanconai. Ohuaca', ohuica, nëpë', inapita nipa'antapi. Yosë chinotatona' tëpacaiso marè' pa'anapi. A'naquëonta' misanënpitaquë huënsëatona', coriqui nicanpiarapi. ¹⁵ Inapita quënanconahuaton, Quisosori co noyahuë' ni'nin. Nonin masahuaton, sihuirintahuaton, ohuica, ohuaca', inapita huërintaton, a'parin huachi. Pa'anpisopitanta' Yosë pëinën quëran a'parin. Coriqui nicanpiapisonta' misanënapita quëran ta'sarin. Coriqui ta'sarahuatón, misanënapitanta' të'yatërin. ¹⁶ Nëpë' pa'anpisopita itapon:

—Isopitanta' quëpaco'. ¡Ama Tatahuë pëinën mircato pochin nitocosohuë'! itërin Quisosori.

¹⁷ Yosë quiricanënuë ninshitopiso' yonquirai. "Ya'ipi piyapi'sa' Tata, chinochinënuë, ténahuë. Ina na'con yonquiato, quëma pëinën a'pitërahuë. Ina marè' no'huairinaco," tënin quiricaquë.

¹⁸ Ina quëran cotioro'sari huëcapaipi.

—¿Onpoaponta' hua'an pochin nisaran? Chiniquënanantohuatón, Yosë pochin niquë' quiyanta' nicatoi natëiniquë, itopi.

¹⁹ —Iso pëi' ata'huantohuatama', cara tahuëri quëran anoyataantarahuë, itërin Quisosori.

²⁰ —Yosë chinotopiso pëi' catapini shonca saota pi'ipi quëran tinipi. Cara tahuëri quëran naquëranchin zanoyataantarán ti? itopi cotioro'sari.

²¹ Quisososo nipirinhuë' co ina pëi chachin yonquirinhuë'. Inaora nonën pëi pochin tapon naporin. ²² Quisososo nãpianthahuachina, naporinso' yonquirai. Cara tahuëriya quëran nãpiantharin ni'ton, "Yosë quiricanënuë quëran no'téquënninorin," tënai. Quisososo noninsonta' natërai.

Yonquipisonta' nitotërinso'

²³ Pascoa tahuëri inaquë ya'huasocoi, Quisoso Yosë pochachin ninin. Piyapi'sa' a'naroächin anoyatërin. "Yosëri catahuarin," ta'tona, a'naquën natëpi. ²⁴⁻²⁵ Quisoso nipirinhue' ya'piya noyá nohuitërin. Co piyapiri sha'huitopirinhue', yonquipiso chachin nitotërin. Napoaton "Co natëmiatërinacohue'," ta'ton, co inapita natërinhue'.

3

Nicotimo a'chintërinso'

¹⁻² Tashi' nisahuaso', a'na quëmapi huë'nin Quisoso nontacaso marë', Nicotimo itopiso'. Cotio hua'an inaso'. Parisio nïponahuë', Quisoso nontëirin.

—Maistro, Yosë a'pairinquën a'chintancoiso marë'. Sacai' nininsopita nicator, Yosë pochin ninan. Napoaton ina a'pairinquën, tënai. Co Yosë catahuarinquënhue' naporini, co quëma nanitapaitonhue', itëirin.

³ —No'tëquën iyasha sha'huitaranquën. Co nasitaantahuatanhue', co onporonta' Yosë hua'anëntërinquë ya'conaranhue', itërin Quisosori.

⁴ —Nani mashotohuatëra, co huachi mamanpo yo'namënuquë ya'conëhuë'. ¿Onporahuatëta' nasitaantarë'? itaantarin Nicotimorinta'.

⁵ Napotohuachina, Quisosori itaantapon:

—No'tëquën sha'huitaranquën. I'quë amarëso pochin cancanëma' anoyatacaso' ya'huërin. Ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantoco'. Ina naniantohuatama', Ispirito Santo anoyacancantohuachinquëma', nasitaantarëso pochin nisarama'. Naporu huarë' Yosë hua'anëntërinquë ya'conarama'. ⁶ Piyapi quëran nasitohuatamara, piyapi pochin cancantërama'. Ispirito Santo quëranso' nasitaantahuatama', Yosë pochin cancantarama'. ⁷ Napoaton nasitantacaso' ya'huërin. Ama ina natanaton, pa'yanquësohue'. ⁸ Ni'quë'. Ihuan inaora nohuaton, pa'nin. Natanarihuarahue', intohua quëranso' huëcaton intohuasona pa'ninso', co nitotërehuahuë'. Co quënanpirëhuahuë', natanëhua'. Inapochachin Ispirito Santo ya'coancantohuachinquëma', nasitaantarëso pochin nasha cancan quëtëranquëma', itërin.

⁹ —¿Onporahuatëta' nasitaantarë'? itaantarin.

¹⁰ —Quëmaso' Israiro maïstronquën nïponahuë', ¿co nitotëranhue' ti? ¹¹ No'tëquën itaranquën. Nitotatoi, a'chintaranquëma'. Ni'naiso' sha'huitaranquëma'. Canpitaso nipirinhue' co natëramacohue'. ¹² Isoro'paquë ya'huërinso' quëran a'chintopiranquëmahue', co natëramacohue'. Inápaquë ya'huërinso' quëran a'chintohuatënuquëma', aquëtë huarë' co natëramahue'.

¹³ Co inso piyapi tëranta' inápaquë pantarinhue'. Casáchin ina quëran o'marahue'. Yosë quëran quëmapico ni'to, inápa quëran o'marahue'. Napoaton casáchin inápaquë ya'huërinso' a'chintaranquëma'. ¹⁴ Iráca shimashonëmapita inotëro parti paaso', na'a piyapi'sa' ya'huapani. Co noyahuë' cancantopi ni'ton, Yosëri ana'intërin. Na'a ya'huano'sa' huëcatona', quëtëra'piapi. Ina quëran Moisésë ya'huan nonanpiso' ninin. Hua'na quëran nisahuaton, naraqüë achinpirin. Achinpirahuaton, inápaquë ahuanirin. Inapochachin Yosë quëran quëmapico niporahuë', a'na tahuëri inápaquë achinpiarinaco. ¹⁵ Natëhuatamaco, Yosë nohuatama', nanpimiatarama'. Ina marë' achinpiarinaco, itërin Quisosori.

Yosë nosororinpoaso'

¹⁶ Yosëso' ya'ipi piyapi'sa' pa'pi nosoromiatërin. Napoaton a'naichin hui'nin nipirinhue', isoro'paquë a'paimarin chiminacaso marë'. Ina natëtëhua': "Ca marë' chiminin," topatëhua', co parisitopiquë pa'sarëhuahuë'. Yosë nohuatëtëhua', nanpimiatarëhua'. ¹⁷ Co ana'intinpoaso marë' hui'nin a'paimarinhue'. Nicha'ëinpoaso marë' a'paimarin. Hui'nin quëran cha'ërihua'.

¹⁸ Hui'nin natëhuatëhua', co Yosë ana'ntarinpoahuë'. Co natëpisopitahuë' nani Yosëri yonquirin ana'ntacaso'. Inaichin hui'nin nipirinhue', co natëpihuë'. Napoaton ana'ntarin. ¹⁹ Quisoso isoro'paquë o'maton, a'pintërinpoaso pochin oshanënpoa' anitotërinpoa'. Anaquënisoro nipirinhue', co nohuantopihuë' Quisoso nohuitacaiso'. Co noyahuë' nicacaisoáchin pa'yatatona', tashi pochin cancantopi. Co yanatëpihuë' ni'ton, Yosëri ana'ntarin. ²⁰ Co noyahuë' nïpisopita co tahuëri pochin nininso' nohuantopihuë'. A'pininquë a'ninquëchin huanicaiso' co nohuantopihuë'. Tahuëri nipachina, ma'sha co noya nïpisohue' quënanë'. ²¹ Nipirinhue', no'tëquën yonquihuachina', noya nisapi. Ina quëran a'napitanta' nicatona': "Ma noya Yosëri catahuarin ni'ton, noya natëpi," tosapi.

Naquëranchin Coansha sha'huirinsó'

²² Ina quëran Quisoso Cotia parti pa'nin. Ca'tano'sanënpitacoi imarai. Inaquë hua'quimiáchin ya'huëconahuatoci, piyapi'sa' aporintërai. ²³ Coanshanta' Inoiiquë aporintarin. Sarimo ya'cariya inaso'. Inaquë na'a ii' ya'huërin ni'ton, inaquë aporintarin. Na'a

piyapi'sa' huè'pachinara, aporintarin. ²⁴ Naporo' Coanshaso' noya pa'sarin. Co tashinan pèiquè po'moyàtèrapihuè'.

²⁵ Quiyarinta' aporintèrai. Coanshanta' aporintarin. Napoaton a'na cotio quèmapi huècaton, Coansha ca'taninsopita itèrin:

—¿Insota' noya noya aporintèrins'o'? itèrin. Nisha nisha ninontopi. ²⁶ Ina quèran Coansha sha'huitonpi.

—Ni'què' Maistro. Cortanii' aquètèran nicasèhua', inaquè Quisosonta' nisarin ni'ton, anohuitèrancoi. Iporaso' inanta' aporintarin. Na'a piyapi'sari imasapi. Co ina nàpo quèmaso' imasarinènguènhuè', itopi.

²⁷ —Co Yosè nohuantèrinhuè' naporini, co napo'itonahuè'. Ya'ipinpoa' Yosè acorinpoa' ma'sona nicacaso'. ²⁸ Nani sha'huitèranquèma'. “Co caso' Cristocohuè',” itèranquèma'. Co'huara ina huè'shatèrasohuè', Yosè a'parinco piyapi'sa' pènèna'huaso marè'. Ina imacaiso marè' pènènarahuè'. ²⁹ Ni'co'. Quèmapi sa'apachina, amiconèonta' noya cancantèrin. Noya nipayapi ni'ton, naporinso' natantaton, nóya cancantèrin. Inapochachin canta' ninahuè. Na'con piyapi'sa' Quisoso imasapi ni'ton, nóya cancantèrahuè'. ³⁰ Co caso' nohuantèrahuè' piyapi'sa' yonquinaso'. Quisoso na'con na'con yonquinaso', ténin.

Inápa quèran o'marinso'

³¹ Cristo inápa quèran o'maton, chini chiniquèn nanantèrin. Noya noya ninin. Piyapinpoaso nipirinhue' isoro'paráchin nohuitèrèhua'. Inasáchin nohuitatèhua', nisha'huitèrèhua'. Cristoso nipirinhue' inápa quèran o'maton, chini chiniquèn nanantèrin. ³² Yosè'pa' ya'huèrinsopita nohuitèrin. Nani ni'nin. Yosèri nontèrinsonta' natanin. Ina nohuitaton, sha'huitarinpoa'. Sha'huitopirinpoahuè', na'con na'con piyapi'saso', co yanatètopihuè'. ³³ A'naquènpooaso nipirinhue' natètèrèhua'. “Yosè no'tèquèn nonin. Inari a'paimarin,” ta'tèhua', natètèrèhua'. ³⁴ Quisososo' Yosè nanamèn chachin nonin. Ispirito Santori noyá ya'coancantèrin ni'ton, no'tèquènáchin nonin. ³⁵ Tata Yosèri hui'nin pa'pi nosororin. Chini chiniquèn nanan quètèrin ya'ipiya hua'anèntacaso marè'. ³⁶ Hui'nin natèpisopitaso', Yosè nohuitatona' nanpimiatapi. Co natèpisopitasohuè', co ina pochin nanpimiatapihuè'. Nani Yosèri yonquirin ana'itacaso marè'. A'na tahuèri ana'ntomiatarin, parisitopiquè a'pararin huachí.

4

Samaria sanapi sha'huitèrins'o'

¹⁻² I'huaso' na'a piyapi'sa' Coansha imapi. Na'a aporintèrin. Iporaso' na'con na'con Quisoso imasapi. Co Quisoso chachin aporintèrinhuè'. Ina sha'huitohuachincoi, ca'tano'sanènpitaco'i aporintarai. Na'con na'con aporintarai. Parisioro'sarinta' natantopi. ³ Ina nitotaton, Quisoso pa'nin. Cotia parti quèran pipirahuaton, Cariria parti paantarin.

⁴ Inatohua pa'pachina, Samaria parti na'huècaso' ya'huèrin. ⁵ Inatohua' a'na ninano' ya'huèrin, Sicarè itopiso'. Ina ya'cariya Cosi no'panèn ya'huèrin. Iráca pa'pin Cacopo itopisori quètèrins'o'. ⁶ Inaquè a'na poso ya'huèrin. Cacopo posonèn itopi. Camotèchin inaquè canconai. Quisoso canotaton, posoquè huènsèconin.

⁷⁻⁸ Ca'tano'sanènpitacoiso', ninanoquè pa'nai cosharo' pa'ana'huaiso marè'. Pa'naiso', Samaria sanapi i'sha macapon huè'nin. Nani mapachina, Quisosori itapon:

—Imoya, i'sha mananso canta' o'oi topirahuè, itèrin.

⁹ —Caso' Samaria sanapico nipirahuè': “I'sha mananso canta' o'oi,” ¿itèranco ti? itèrin inarinta'. Cotioro'saso' Samariaro'sarè' co noya ninontopihuè' ni'ton, napotèrin.

¹⁰ —Yosè yanicanapirinquènhuè', co quèmaso' nitotèranhuè'. “I'sha mananso canta' o'oi,” itèranquèn nipirinhue', co nohuitèrancohuè'. Nohuitèranco naporini, quèma nataintoncohuè'. Carinquèn nanpirin i'sha quèchitènguènhuè', itèrin Quisosori.

¹¹ —Quèmaso' co manta' ya'huètèrinquènhuè' i'sha macamaso'. I'shaso' acopo' ya'huèrin. ¿Onporahuatoncha nanpirin i'sha manè'ponquènyá? ¹² Iráca Tata Cacopo iso poso ninin. Isèquèran i'sha macaton, o'orin. Hui'ninpita, pè'tahuanènpita inapitanta' isèquè o'opi. Inaso' chiniquèn nanantèrin, topi. ¿Ina quèran na'con na'con quèmaso' nanitaparan ti? itèrin sanapiri.

¹³ —I'shamia imoya o'opatèra, naquèranchin yamoróantarè'. ¹⁴ Nisha i'sha carinquèn quètèranquèn. Ina ya'huètèhuachinquèn, co huachí yamororèso pochin cancantèranhuè'. Ni'què'. Pancai' no'pa quèran pipihuachina, noyápiachin pipirín. Co onporonta' yanimarinhue'. Inapochachin nanpirin i'sha quètèhuatènguèn, cancanènguè chachin ya'huètèrinquèn. Inaquè ya'huápon huachí. Yosè nohuitaton, nanpimiataran, itèrin.

¹⁵ —Ina i'sha sinioro quètoco ama yamoroto, i'sha masa'isohuè', itèrin.

¹⁶ —Paaton imoya so'yan maconquè' huè'in, itèrin.

¹⁷ —Co caso' so'yahuancóhuè', itèrin.

—No'téquën naporan. Co so'yahuanquënhuë'. ¹⁸ Nani a'natëräpo quëmapi so'yataponahuë', iporasó' quëmapi yacaparansó' co so'yanhuë'. No'téquën nonan, itërin.

¹⁹ —Quëmaso' sinioro ninotona'pinquën, tënahuë. ²⁰ Shimashonëhuëipita paso motopiquë Yosë chinotopi. Ya'huërë cotioro'sanquëmaso': "Quirosarinquërächin Yosë chinotacaso' ya'huërin," tënana', itërin.

²¹ —Natanco imoya. Nani tahuëri naniarin. Yosë yachinotohuatama', co paso motopiquë pa'saramahuë'. Co Quirosarinquë tëranta' pacacaso ya'huërinhuë'. ²² Canpitaso' Yosë chinotopiramahuë', co nohuitëramahuë'. Cotioro'sacoiso', Yosë nohuitërai. Cotio quëmapi nicha'ësarinquëma' canpitanta'. ²³ Ipora quëran huarë' Yosë yachinotohuatama', ya'ipi cancanëma quëran huarë' chinotoco'. Ispirito Santo catahuaringuëma' ni'ton, no'téquën yonquiatoma', Yosë chinotoco'. Ina pochin nohuantërin chinotacaso'. ²⁴ Yosë co nonën ya'huëtërinhuë'. Co quënanarihuarahuë', ya'huërärin. Ispirito Santo chachin catahuaringuëma' no'téquën yonquiatoma', ina chinotacaso', itërin Quisosori.

²⁵ —A'na tahuëri Cristo huë'sarin, Yosëri a'paimarinso'. Ina huë'pachin, ya'ipiya a'chintarinpoa', tënin Samaria sanapi.

²⁶ —Ca mini inaco, nontaranquënsó', itërin.

²⁷ Naporo chachin ca'tano'sanënpitacoí o'mantarai. Sanapi nontarin, quënanquimarai. "¿Ma'marëta' iso sanapi nontarin? ¿Ma'ta' nohuantërin?" ta'toi, yonquinëhuëi quëran pa'yanpirahuë', co natanaihuë'. ²⁸ Sanapiso nipirinhue' yonshanën patahuaton, nianoquë pantarahuatón, piyapi'sa' sha'huëtërin.

²⁹ —Huëco' pa'ahua'. Pasëquë quëmapi nohuitoco'. Co nohuitaponcorahuë', "Nani a'natëräpo so'yahuanquën," itërinco. Ya'ipiya ninorin. ¿Inaso' Cristo nimara ti? itërin.

³⁰ Natanahuatona', na'a ya'huëhuano'sa' o'mapi Quisoso nicapona'. ³¹ Co'huara canquiy-atërasoihuë', Quisoso yaa'capirahuë'.

—Ca'quë' Maistro, itopirahuë', co nohuantërinhuë'.

³² —Cosharo pochin nininso' ya'huëtërinco, co nohuitëramasohuë', itërincoi.

³³ —¿A'napitari coshoro' quëtiimara? nitopirahuë', co coshachatërarinhue'.

³⁴ —Yosë a'paimarinco nohuantërinso' nica'huaso'. Ya'ipiya yanatërahue'. Ina yonquiató, co huachi coshoro' yonquirahuë'. Cosharo pochin achinirinco. ³⁵ "Catapini yoqui pahuanarin cayarinsó' macacaso'," topiramahuë'. Ipora chachin cayarinsó pochin nininso' macacaso' ya'huërin, tënahuë caso'. ¡Ni'cochi! Isoro'pa' panca imin pochin ninin. Cayarinsó' manëso pochachin piyapi'sa' manë' Yosë imacaiso marë'. Ipora tahuëri'sa chachin na'a piyapi'sa' ya'huërarin Yosë imacaiso marë'. Inapita a'chintacaso' ya'huërin. ³⁶⁻³⁷ Piyapi'sa' a'chintohuatama', Yosë'pa' canaarama'. Noya noya nanpimiatarama'. Cato' piyapi sacatërinso pochin nisarama'. "A'naso' ya'pirin sha'nin. Cayahuachina, a'narinta' manin," topi. Napohuachina, cato' a'china'piro'sa chachin nóya cancantapi. ³⁸ Na'a piyapi'sa' ya'huërin, co Yosë nohuitopisohuë'. A'naquëni nani a'chintopirinhue', co yanatëpihuë'. Iporaso nipirinhue' a'paranquëma' a'chintantacamaso marë'. Yosë huënonënuquë ya'conacaiso marë' a'chintoco'. A'chintohuatama', imasapi huachi, itërincoi.

³⁹ Na'a ya'huëhuano'sa' Quisoso natëpi. Sanapiri: "Ya'ipi ninorinco," itërinso marë' natëpi. ⁴⁰ Quisoso ni'quihuachinara, "Huëquë' isëquë yacapatoncoi, a'chintocoi," itopi. Itohuachinara, cato' tahuëri a'chintacaso marë' inaquë i'huatërai. ⁴¹ A'chintohuachina, na'con na'con piyapi'sa' natëpi. ⁴² Sanapi itapona':

—Quëma sha'huëtërancoi ni'toi, pi'pian Quisoso natërai. Iporaso nipirinhue' quiyaora chachin natanai. Nani nohuitatöi, cancanëhuëi quëran huarë' natërai huachi: "Tëhuëchachin isoso' nicha'ërinpoa'. Insosona imapachina', oshanën inquitaton, anoyacantarin, tënai," itopi.

Capitan hui'nin anoyatërinso'

⁴³ Cato' tahuëri quëran paantarahuatöi, Cariria parti canconai. ⁴⁴⁻⁴⁵ Caririario'sari nohuitatona', noya natanpi. I'hua chachin Pascoa tahuëri na'huëhuachina, inahuanta' Quirosarinquë pa'pi. Naporo' Quisoso nohuitopi. Nani ma'sha Yosë pochin nininso' ni'pi ni'ton, iporasó' a'chintohuachina, noya natanpi. Ninanonënuquë chachinso nipirinhue' co a'chinhue'. "Ya'huëringuëso' pënëntona'pi co yanatëpihuë'," ta'ton, co inaquë a'chinhue'.

⁴⁶ Ina quëran Canaquë cancoantarai. Inaquë i'hua i'sha huino atarantërin. Inaquë canconpatoira, a'na capitan copirno piyapinën nininsoari huëcapairin. Hui'nin quëmapi'hua nininso', Capinaomoquë chiniquën caniorin. ⁴⁷ "Quisoso Cotia parti quëran pipirahuaton, Cariria parti canquirin," topi, natantërin. Natantahuaton, paahuarin:

—Huëquë' Maistro hui'nahuë anoyatiimaco. Nani yachiminin, itërin.

⁴⁸ —Canpitaso' co a'naróachin natëramacohuë'. Co'so' Yosë pochin nipatohuë', co natëramacohuë', itërin inarinta'.

⁴⁹ —Manóton Sinioro huëquë'. Hui'nahuë chiminpachin, itaantarin.

⁵⁰ Napotaantahuachina:

—Ya'huëran'pa' pa'mantaquë'. Hui'nán co chiminaponhuë'. Noyatarin, itërin. Napotohuachina: “No'tëquën nontërinco,” ta'ton, ya'huërin'pa' pa'mantarin. ⁵¹ Yacanconahuaso', inpriatonënpitari nacapiatona':

—Hui'nán nani noyatërin, itipi.

⁵² —¿Insëchinta' pi'i nisahuaso' noyatërin? itërin.

—I'huara pi'i yatëhuërenahuaso' sapo otanotërin, itopi.

⁵³ “Naporó chachin Quisoso nontërinco. ‘Hui'nán noyatarin,’ itërinco,” ta'ton, Quisoso natërin. Ya'ipi pëinënquë ya'huëpisopitanta' natëpi.

⁵⁴ I'hua chachin i'sha huino atarantërin. Iporaso' Cotia parti quëran huëntarahuatón, capitan hui'nin ya'huëre' a'naroáchin anoyatërin. Inapoaton catoro' huachi Cariríaquë Yosë pochin nisarin piyapi'sari nohuitacaiso marë'.

5

Apia anoyatërinso'

¹ Ina quëran cotio niyontónpiso tahuëri naniriarin. Naporó Quisoso Quirosarinquë paantarin. ² Inaquë i'sha ya'huërin, anpomiachin. Cotio nananquë Pitista itopi. Ninano ya'coana pirayan ya'huërin, ohuicaro'sa' ya'coananën itopiquë. I'sha pirayan a'natërápo imënamë pochin nininso' ya'huërin. ³⁻⁴ Inaquë na'a cania'piro'sa' quëhuënapí. A'naquën somaraya. A'naquën sonpacha. A'naquën nantën tachitërin ni'ton, co nanitërinhuë' huanicaso'. Inaquë ninarapi. [“Hua'qui quëran hua'qui quëran Sinioro anquëninën o'maton, i'sha aco'sacaitërin,” topi. “Naphuachina, inso'ton i'quë ya'compachina, a'naroáchin noyatërin,” ta'tona', ninarapi.] ⁵ Inaquë a'na quëmapi ya'huërin. Nani cara shonca posa pi'ipi caniorin. Co nanitërinhuë' huanicaso'. ⁶ Inaquë quëhuënapírinhuë', Quisosori quënanquirin. “Nani hua'qui' caniorin,” itohuachina, apia itapon:

—¿Nohuantëran noyatamaso tí? itërin.

⁷ —Nohuantopirahuë' Sinioro. Sa'ahuaco. Co insonta' ya'huërinhuë' i'quë po'moincoso'. I'sha co'sacaitohuachina, yaya'conpirahuë'. A'na'ton ya'conin, itërin.

⁸ —Huaniquë' iyasha. Pë'sara'huaya masahuaton, iratëquë', itërin.

⁹ Napotohuachina, a'naroáchin apia noyatërin. Pë'sara'huaya masahuaton, iratërin. Chinoto tahuëri chachin naporin. ¹⁰ Cotio hua'ano'sari quënanahuatona', apia huëcapai.

—Ipora tahuëriso', chinoto tahuëri ni'ton, co ma'sha quëpacaso' ya'huërinhuë', itopi.

¹¹ —Quëmapi anoyatërinco'so' nani sha'huitërinco. “Pë'sara'huaya masahuaton, iratëquë',” itërinco, tënin.

¹² —¿Ma quëmapi' napotërinquën? itopi. ¹³ “Ahuën. Co nohuitërahuë',” tënin. Hua'huayatërahuë' piyapi inaquë ya'huërin ni'ton, nani Quisoso pa'nin. ¹⁴ Ina quëran chinotopiso pëiquë pa'sahuaton, apia anoyatërinso' quënancoantarin.

—Ni'quë' iyasha. Nani quëmaso' noyatëran. Ama huachi oshahuaantaquësuhuë', na'con na'con ma'sha onpotan, itërin.

¹⁵ Ina natanahuaton, Yosë chinotopiso pëi quëran pipirahuaton, cotioro'sa' sha'huitonin. “Quisoso anoyatërinco,” itoonin. ¹⁶ Napoaton Quisoso no'huipi. Chinoto tahuëri anoyatërinso marë' co quë'yapihuë'. ¹⁷ Quisosorisó nipurinhuë' itërin:

—Tatahuëso' co ipora huanta' chinotërinhuë'. Sacatárin piyapi'sa' catahuacaso marë'. Canta' co chinotërahuë'. Nani tahuëri piyapi'sa' catahuarahuë', tënin.

¹⁸ Chinoto tahuëri piyapi anoyatërin ni'ton, cotioro'sari yatëpapi. “Yosëso' tatahuë chachin,' topachina, Yosë pochachin niconin,” ta'tona', aquë aquëtë' yatëpapi.

Yosë hui'nin ni'ton chiniquën nanantërinso'

¹⁹ Ina quëran Quisosori itantarin: “No'tëquën itaranquëma'. Caora yonquinëhuë quëran co manta' ninahuë'. Tatahuëráchin nonanahuë. Hui'ninco ni'to, inapochachin canta' ninahuë. ²⁰ Tatahuë na'con nosororinco. Nosoroatonco, yonquirinso chachin anitotërinco. A'na tahuëri catahuarínco saca sacai' nininso' nica'huaso'. Canpitaso' ni'patama', pa'yanarama'. ²¹ Tatahuë chimipi ananpitaantarin. Inapochachin canta' insosona nohuantërahuëso' ananpitaantarahuë. ²² A'na tahuëri coisë pochin nicato, ya'ipi piyapi'sa' no'tëquën sha'huitarahuë. Noya nipisopita noya acoarahuë. Oshahuano'saso nipirinhuë' no'tëquën ana'ntarahuë. Co tatahuëri ana'ntarinhuë'. Nani nanan quëtërinco ana'nta'huaso marë'. ²³ Ina quëran ya'ipi piyapi'sa' noya ni'sarinaco. Tatahuë noya ni'piso pochachin ni'sarinaco. Ina marë' nanan quëtërinco. Co noya ni'patamacohuë', Tatahuënta' co noya ni'namahuë'. Ina a'paimarinco.

²⁴ No'tëquën itaranquëma'. Yosë chachin a'paimarinco. Noya natanpatamaco, cancanëma quëran huarë' ina imapatama', nanpimiatarama'. Co onporonta' ana'ntaranquëmahuë'. Chiminpatama', co parisitomiataramahuë'. Nani Yosë

nohuitarama' ni'ton, nanpimiatarama'. ²⁵ Caso' Yosë hui'ninco. Iporaso huachi a'naquën chimipi pochin nipisopita natanarinaco. Inapita noya natanpachinaco, Yosë anohuitarahuë. Ina nohuitoahuachina', nanpimiatapi. ²⁶ Tata Yosë inaora nohuanton, nanpirin. Inari piyapi'sa' nanpicaso' quëtërin. Inapochachin canta' ina nohuanton, nanpirahuë. Naporahuaton, a'napitanta' ananpita'huaso' nanitaparahuë. ²⁷ Yosë quëran quëmapico ni'to, nanan quëtërinco piyapi'sa' ana'inta'huaso marë'. ²⁸ Ama ina yonquiatoma', pa'yancosohuë'. A'na tahuëri ya'ipi chiminpisopita natanarinaco. ²⁹ Natanpachinaco, po'oro quëran pipiapi. Noya nipisopita noya noya nanpiantarapi. Co noyahuë' nipisopitaso nipirinhüë', ana'intarahuë', tënin Quisoso.

Yosëri a'paimarinso'

³⁰ Ina quëran Quisosori itantarin: "Co caora nohuanto manta' ninahuë'. Tata Yosë sha'huitohuachinora, inachachin sha'huirahuë. Co caso' nisha yonquirahuë'. Tata yonquirinsoráchin nohuantërahuë. Napoaton no'tëquën ana'intarahuë. ³¹ Caso' Cristoco. Yosë quëran o'marahuë, ténahuë. Casáchin naporahuë naporini, co natëinacoso' ya'huëitonhuë'. ³² Nipirinhüë', Tata Yosënta' inachachin sha'huitarinquëma'. No'tëquën nonin, ténahuë. ³³ I'hua piyapi'sa' a'parama' Coansa natanacaiso marë'. 'Co caso' Cristocohuë'. Inaso' Cristo, Yosëri a'paimarinso', itërin. No'tëquën naporin. ³⁴ Caso' co piyapi noninsoachin yonquirahuë'. Nipirinhüë', iso' sha'huitaranquëma' canpita natëtoma' cha'ëcamaso marë'. ³⁵ Coanshaso' noya quëmapi. Huaroro noya orotërinso pochin ni'ton, noya anitotërinquëma'. Ya'nán natanpatamara, hua'quimiachin pa'yatërama'. ³⁶ Inaso' no'tëquën sha'huitërinquëma'. 'Yosëri chachin Quisoso a'paimarin,' itërinquëma'. Nipirinhüë', co inasáchin anitotërinquëmahüë'. Yosëso' chini chiniquën nanantaton, catahuarinco ni'ton, sacai' nininso' ninahuë. Cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërahuë. Yosë nohuanton, ina pochin ninahuë. Ina marë' na'con na'con natëamacoso' ya'huërin. ³⁷ Tatahuë a'paimarincosonta' nani sha'huitërinquëma'. Co onporonta' noninso' natanchinamahuë'. Co ni'chinamahuë'. ³⁸ Nanamënta' co natëramahuë'. A'paimapirincohüë' co natëramacohüë' ni'ton, naporama'. ³⁹ Yosë quiricanën na'con nontërama'. 'Ina nontohuatëhua', nanpimitacaiso marë' anitotaripoa', ténama'. Napopiramahuë', co tëhuëenchachin natëramahuë'. Ina quiricaquë chachin ninorinaco. ⁴⁰ No'tëquën ninopirincohüë', co yaimaramacohüë'. Ananpimiata'huanquëmaso' ya'huëpirinhüë', co nohuantëramacohüë'.

⁴¹ Co canpita noya nicamacoso marë' napotëranquëmahüë'. ⁴² Nani nohuitëranquëma'. Co cancanëma quëran Yosë nosororamahuë', ténahuë. ⁴³ Yosë chachin a'paimarinco ni'ton, o'mapirahuë', co nohuantëramacohüë'. A'naquënso nipirinhüë' inaora yonquinën quëran a'chintohuachinquëma', nohuantarama'. ⁴⁴ Canpita capini nipa'yatacasoráchin yonquiatoma', co Yosë noya nicainquëmaso' yonquiramahuë'. Napoaton co natëramacohüë'. ⁴⁵ Co carinquëma' Yosëquë sha'huirapiaranquëmahüë'. Moisésë tëhuëenchinso' sha'huirapiarinquëma'. 'Ina catahuarinpoa', ta'toma', imapiramahuë', co natëramahuë' ni'ton, sha'huirapiarinquëma'. ⁴⁶ Inaso', iráca ninotonco ninshitërin. Ina natërama' naporini, canta' natëitomacohüë'. ⁴⁷ Ninshitopirinhüë', co natëramahuë' ni'ton, carinquëmanta' a'chintopirancuëmahüë', 'Co no'tëquën nonanhüë', itëramaco," itërin Quisosori, cotio hua'ano'sa' nontaton.

6

Cosharo' ana'atërinso'

(Mateo 14.13-21; Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17)

¹ Ina quëran Cariria sono' aquëtëran pëntonai. Ina sonoso', Tipiriasë itopi anta'. ² Notohuaro' piyapi'sa' imasarinacoi. Na'a cania'piro'sa' Quisosori a'naroáchin anoyatërin. Ina nicatona', imasapi. ³ Nonshirahuatoj, a'na motopia'huaquë pomosontarai. Inaquë huënsëconai. ⁴ Pascoa tahuëri naniriarin. Naporot' cotioro'sa' niyontonpi Yosë yonquicaiso marë'. ⁵ Quisoso natanacaiso marë' notohuaro' piyapi'sa' canquirapi. Inapita quënanahuaton, Quisosori Pinipi itapon:

—¿Intohuacha coshoro' pa'anë isopita capacaiso marë' nicaya? itërin.

⁶ Nani yonquirin coshoro' ana'atacaso' niponahuë', Pinipi natanin tënicaso marë'.

⁷ —Cato pasa tahuëri sacatatë' canarësoquë pa'ampirëhuahuë', co iso nápo piyapi'sa' naniitonahuë', itërin Pinipiri.

⁸ Antërisënta' ya'huarin. Simon Pitro iin inaso'. Natanahuaton, itapon:

⁹ —Isëquë a'na quëmapia'hua ya'huërin. A'natërapoichin pan nisahuaton, catoyachin sami ya'huëtërin. Inaichin nipirinhüë', ¿iso nápo' piyapi ta'ma' nanitëré'poya? itërin.

¹⁰ —Piyapi'sa' sha'huitoco' huënsë'ina', itërincoi Quisoso.

Inaquë noya pastoa'huaya ya'huërin. Sha'huitohuatëira, inaquë huënsëpi. A'natërápo huaranca quëmapi'sa' pochin ya'huëpi. ¹¹ Quisosori a'natërapoya pan masahuaton, Yosë

nontërin. “Yosparinquën, Tata,” itahuaton, piyapi'sa' quëtërin capacaiso marë'. Samirë chachin quëtëra'piarai. Ya'ipi piyapi'sa' natëaquë huarë' coshatopi. ¹² Nani natëhuachinara, ca'tano'sanënpitacoi itaponcoi:

—Pan, sami, inapita pë'sotopiso' maconco', chiniahuachina', itërincoi.

¹³ Napoaton pë'sotopiso' masahuatoi, shonca cato' i'më' mëntatërai. ¹⁴ Ina nápo piyapi'sa' capacaiso marë' cosharo' ana'atërinso' ni'sahuatona', piyapi'sa' ninontopi:

—Tëhuëenchachin iso quëmapi Yosëri a'paimarin. Pënëinpoaso marë' a'paimacaso sha'huirinsó chachin, nani o'marin, nitopi.

¹⁵ “Huëco' maahua', copirno acoa'ahua',” topi a'naquën. Co Quisosori natanaponahuë', inaora yonquinën quëran nitotërin. Nitotaton, inaora panënuquë pantarin.

Ii' aipi iratërinso'

(Mateo 14.22-27; Marcos 6.45-52)

¹⁶ I'huanaquë ca'tano'sanënpitacoiso', sono' yonsanquë pa'mantarai. ¹⁷⁻¹⁸ Potiquë ya'conahuatoi, Capinaomoquë paca'huaiso marë' pëntonapiraihuë', huancoanai' tashitërai. Co Quisoso huë'shatërasohuë', panca ihuan manincoi ni'ton, panca co'sacaitërin. ¹⁹ Saota quiromitro pochin nani maitopiraihuë', Quisoso huë'sarin nicaporaihuë', co a'naroáchin nohuitëraihuë'. Ii' aipi i'narahuaton, no'pa pochin huë'shiarin. Poti ya'caririarinsó ni'sahuatoi, pa'yanai.

²⁰ Napopiraihuë':

—¡Co'ta ca huë'sarahuë! ¡Ama pa'yancosohuë! itërincoi. ²¹ Ina quëran noya cancantatoi: “Ya'conquiquë',” itohuatoira, ya'conin. Ya'conpachina, a'naroáchin Capinaomo yonsanquë canconai.

Quisoso yon'ipiso'

²² Piyapi'saso nipirinhüë' ina quëranchin quëparitopi. Tahuëririnquë Quisoso yon-isápirinahuë'. Co quënanatonahuë', ninontopi. “¿Intohuaso' pa'mara? I'huara a'naíchin poti ya'huëpirinhüë'. Inaquë ca'tano'sanënpita ya'conahuatona', pa'pi. Quisososo nipirinhüë' co pa'ninhüë',” nitopi. ²³ Napoasoi, potiro'santa Tipiriasë quëran huë'piso' canquirapi quënanpi. Quisoso cosharo' ana'ataton piyapi'sa' a'carinsó ya'cari nonshiipi. ²⁴ Co ca'tano'sanënpitacoi tëranta' ya'huëraihuë' ni'ton, “Huëco' pa'ahua', Quisoso yoniahua',” nitatona', potiro'saquë ya'conpi. Ya'conahuatona', Capinaomoquë pa'pi Quisoso yon'ipona'.

Cosharo pochin nininsó'

²⁵ Inaquë nonshirahuatona', Quisoso quënanconpi huachi.

—¿Onporota' Maistro isëquë huënan? itopirinhüë'.

²⁶ —No'tëquën sha'huitaranquëma'. I'huara cosharo' ana'atërahüë nohuitamacoso marë' nipirinhüë', co yanohuitëramacohüë'. Natëaquë huarë' coshatërama' ni'ton, yoniramaco. ²⁷ Cosharomia a'naroáchin chanatërin. Ama inasáchin nohuantecosohüë'. Cosharo pochin nininsó' ya'huërin. Cancanëma marë' quëtaranquëma'. Ina co onporonta' chanatarinhüë'. Ya'huëtóhuachinquëma', Yosë nohuitatoma' nanpimiatarama. Ina na'con na'con yonquico'. Yosë quëran quëmápicó ni'to, quëtaranquëma'. Ina marë' Tata Yosë acorinco. Ina nohuanton, nani ma'sha nanitaparahuë' nohuitamacoso marë', itërin.

²⁸ —¿Ma'ta' Yosë nohuantërin nica'huaiso'? itopi.

²⁹ —Tëhuëenchachin Yosë yanatëhuatama', ca imaco. Ina a'paimarinco ni'ton, cancanëma quëran huarë' imaco. Ina Yosë nohuantërin, itërin Quisosori.

³⁰ —Inta nipachin, Yosë pochin niquë'. Ina nicatoti, natë'inquën. Co topinan natëa'huainquënso' ya'huërinhuë'. ³¹ Iráca shimashonënpoopita Moisésëri Iquipito quëran quëcapon, noya cosharo' mana itopiso' quëtërin. “Cosharo' inápa quëran o'marinsó quëtërin capacaiso marë',” ténin Yosë quiricanënuquë. Inotëro parti napopi, itopi.

³² —No'tëquën itëranquëma'. Cosharo' inápa quëran o'marinsó co Moisésëri quëtërinhuë'. Tata Yosëri quëtërinso'. Iporaso' noya noya nininsó' quëtarinquëma'. ³³ Inápa quëran a'patimarinquëma' piyapi'sa' ina pochin nanpicaiso marë', itërin.

³⁴ —Inanpi cosharo', Siniro, quëtocoi nani tahuëri capatoti, noya nanpii, itopi.

³⁵ —Ca inaco. Caso' cosharo pochinco ni'to, piyapi'sa' ananpitomiatarahüë'. Imapata-maco, co huachi tanarëso pochin cancantaramahuë'. Natëhuatamacó, co huachi yamororëso pochin cancantaramahuë'. Yosë nohuitóhuatama', sano cancantarama'. ³⁶ Nipirinhüë', nani sha'huítëranquëma'. Ninahuëso' nicapomarahüë', co natëramacohüë'. ³⁷ A'naquën Tata Yosë nohuanton, imasarinaco. Insosona imapachinaco, co onporonta' a'pararahüë'. ³⁸ Co caora nohuanto, ma'sha ninahuë'. Inápa quëran o'marahüë Tata Yosë natëca'huaso marë'. Ina a'paimarinco. ³⁹ A'naquën Yosë nohuanton, imasarinaco. Inapitaso' noya a'pararahüë', co a'poarinacohüë'. Ayaro' tahuëri ananpitaantararahüë'. Ina Yosë nohuantërin. ⁴⁰ “Quëmaso' tēhuēenchachin Yosë hui'ninquën,” itatomaco imapatamacó, Yosë

nohuitatoma' nanpimiatarama huachi. Ayaro' tahuëri ananpitaantaranguëma'. Ina Yosë nohuantërin, itërin Quisosori.

⁴¹ Ina natanahuatona', cotioro'sari no'huipi. "Caso' cosharo pochin ninahuë. Inápa quëran o'marahuë," téninso marë' no'huipi. No'huitona', ninontapi.

⁴² —Co'ta inaso' Quisoso. Cosi hui'nin. A'shionta' nohuítë'rëhua'. ¿Onpoatonta' "Inápa quëran o'marahuë," toconin? nitopi.

⁴³ —Ama huachi no'huitomaco, sacaro quëran ninontocosohuë'. ⁴⁴ Co insonta' nanitërinhuë' inaora nohuanton imaincoso'. Tata Yosëri huayoninsopitaráchin imasari-naco. Ayaro' tahuëri inapitaso' ananpitaantarahuë'. ⁴⁵ Pënëntona' piro'sa' iráca ninshito-pi. "Ya'ipi piyapi'sa' Yosëri a'chintarin," topi, ninshitatona'. Tatahuë natanatoma' natëhuatama', imasaramaco.

⁴⁶ Co insonta' Tata Yosë quënaninhuë'. Casáchin quënanahuë. Ina ya'huërin quëran o'marahuë. ⁴⁷ No'tëquën sha'huítëranquëma'. Imapatamaco, Yosë nohuitatoma' nanpimiatarama'. ⁴⁸ Ca cosharo pochinco ni'to piyapi'sa' ananpimiatarahuë. ⁴⁹ Shimashonëmapita inotëro parti ya'huaso', cosharo' Yosëri quëtërinso' ca'pi. Mana itopiso' ca'pirinahuë', nani iráca chiminpi. ⁵⁰ Insosona natëhuachinco inápa quëran cosharo' o'marinso capaté pochin nizarin. Napohuachin, Yosëri' ya'huëmiatapon. ⁵¹ Ca nanpirin cosharo pochinco. Inápa quëran o'mato, noya noya ananpiaranquëma'. Ca nonëhuë chachin quëtarahuë ya'ipi piyapi'sa marë'. Coshatëramaso pochin nitohuatamaco, ya'coancantaranguëma', nanpimiatarama huachi, itërin.

⁵² Ina natanahuatona', cotioro'sa' nisha nisha ninontopi.

—¿Onporahuatonta' nonën chachin ca'nëso pochin quëtë'rë'ponpoa nicaya? nitopi.

⁵³ —No'tëquën itëranquëma'. Caso' Yosë quëran quëmapico ni'to, ya'ipi cancanëma quëran yonquico. Co'so' nonëhuë ca'nëso pochin nitohuatamahuë', huë'nainëhuënta' co o'orëso pochin nitohuatamahuë', co onporonta' nanpimiataramahuë'. ⁵⁴ Insosona nonëhuë ca'nëso pochin nipachina', huë'nainëhuënta' o'orëso pochin nipachina', nanpimiatarin. Ayaro' tahuëri ananpitaantarahuë. ⁵⁵ Nonëhuë cosharo pochin ni'ton, achinicananaranquëma'. Huë'nainëhuë pa'sarin ni'ton, imapatamaco, anoyacancantaranguëma'. ⁵⁶ Tëhuëchachin nonëhuë ca'nëso pochin nipatama', huë'nainëhuënta' o'orëso pochin nipatama', ya'coancantaranguëma' ni'ton, imamiataramaco. ⁵⁷ Tatahuëso' nanpimiatarin. Ina a'paimarinco. Catahuarinco noya nanpica'huaso marë'. Inapochachin imamiatohuatamaco, cosharo pochin achinicananaranquëma' ni'ton, catahuanranquëma' Yosë nohuitatoma' nanpimiatacaso marë'. ⁵⁸ Ca cosharo pochinco. Inápa quëran o'marahuë. Shimashonëmapita cosharo' Yosëri a'patimarinsó' ca'pirinahuë', iráca chiminpi. Nipirinhuë', imamiatohuatamaco, nanpimiatarama', itërin.

⁵⁹ Capinaomo niyontonpiso pëiqué a'chintaton naporin.

Quisoso natëhuatëhua', nanpimiatacaso ya'huërinso'

⁶⁰ Na'a piyapi'sa' Quisoso imasapirinahuë', ina nanan natanahuatona' a'naquën nisha yonquipi.

—A'chininso' sacai' imacaso'. ¿Incaricha nitotaton, natë'rë'poya? nitopi.

⁶¹ Napohuachinara, Quisoso inaora nitotaton, itërin:

—A'chintopiranguëmahuë', ¿yaa'poramaco ti? ⁶² Yosë quëran quëmapico ni'to, a'na tahuëri Yosë ya'huërin'pa' panantararahü. Ina ni'patama' ¿ma'ta' yonquiarama'? ⁶³ Ispirito Santoráchin ananpimiatarinquëma'. Piyapi'sa' inahuara co nanitapihuë'. Yosë yonquirinso chachin sha'huítëranquëma'. Ina natëhuatama', Yosë nohuitatoma' nanpimiatarama'. ⁶⁴ Nipirinhuë', a'naquëma' co natëramacohuë', itërin. Iráca quëran huarë' ya'ipi piyapi'sa' yonquirinsopita nitotërin. A'naquën co yanatëtopihuë'. A'nanta' yasha'huirapirin. Inapita nitotaton, napotërin. ⁶⁵ Ina quëran itantarin:

—Napoaton itaranquëma'. Co Yosëri anitotohuachinhuë', co insonta' nanitarinhuë' imaincoso', itërin.

⁶⁶ Naporo quëran huarë' na'amiáchin co huachi imapihuë'. A'popi huachi.

⁶⁷ Napohuachinara, ca'tano'sanënpitacoí itaponcoí:

—¿Co canpitaso' a'poapomacohuë' to? itërincoí.

⁶⁸ —Co Siniro a'poaranquënhuë'. Co a'na ya'huërinhuë' imaca'huaiso'. Quëma noya a'chintarancoí Yosë nohuitatoti nanpimiatahuaiso marë'. ⁶⁹ Nani natërainquën. Quëmaso' noyasáchin ninan. Yosë a'paimarinquën, ténai, itërin Simon Pitrori.

⁷⁰ —Shonca catonquëma' acoranquëma' imacamacoso marë'. A'naëmaso nipirinhuë', sopai pochin cancantërin, itërincoí. ⁷¹ Simon hui'nin Cotasë Iscarioti itopiso yonquiaton, naporin. Inarinta' ca'tanpirinhuë', yasha'huirapirin.

7

Quisoso iinpita napopiso'

¹ Ina quèran hua'quimiáchin Quisoso Cariria parti ya'huèrarin. Cotioro'sari yatèpapi ni'ton, co Cotia parti yapa'ninhuè'. ² Ina quèran a'na cotio niyontonpiso tahuèri naniriarin, imènamèro'sa' pita itopiso'. ³ Napoaton iinpitari itapona':

—Quémanta' Cotia parti paaton, Yosè pochin niquè' imarinènquènsopita ni'ina'. ⁴ Po'oana quèran ma'sha nipatan, piyapi'sa' co nohuitarinènquènhuè'. Yosè pochin yanipatan, a'ninquèchin niquè' ya'ipi piyapi ni'inènquèn, itopi.

⁵ Co iinpitari tèranta' natèyátèrapihuè' ni'ton, napotopi. Inapita nontaton, itapon:

⁶ —Pahuanarin caso' paca'huaso'. Canpitaso nipirinhue' onporosona yapa'patama', noya paco'. ⁷ Canpitaso' piyapi'sa' co no'huirinènquèmahuè'. Caso nipirinhue' no'huirinaco. "Co noyahuè' ninama'," itèrahuèso marè' no'huirinaco. ⁸ Napoaton paatoma', niyontonpiso tahuèri na'huèco'. Co ipora pa'sarahue'. Pahuanarin paca'huaso', itèrin.

⁹ Ina toshuatton, ina quèranchin ya'huèrarin.

Quisosonta' Cotia parti pa'ninso'

¹⁰ Iinpita nani pa'pachinara, Quisosonta' pa'nin niyontonpiso tahuèri na'huècaso marè'. Pa'pirinhue', co piyapi'sa' ni'tèrantapaque pa'ninhuè'. Po'oana quèran pochin pa'nin.

¹¹ Inaquè cotioro'sari yonisápirinahuè'.

—¿Intohuata' Quisoso ipora? tosapì.

¹² Nisha nisha yonquiatona', ninontopi. "Inaso' noya quèmapì," topi a'naquèn. A'napitaso nipirinhue' taponà: "Co noyahuè'. Yanonpintèrinpoa'," topi.

¹³ Napopirinhue', hua'ano'sa' tè'huatatonà', po'oana quèran ninontopi.

¹⁴ Simana huancana Quisoso Yosè chinotopiso pèiquè pa'nin. Inaquè a'chinarin.

¹⁵ Cotioro'sa' natanahuatona', pa'yanpi.

—¿Onporahuatonta' iso quèmapì co na'con quirica nitotaponahuè', noyá nitotèrin? topi.

¹⁶ Napohuachinara, Quisosori itapon:

—Co caora yonquinhue' quèran a'chinhue'. Tata Yosè a'paimarinco'so' sha'huitohuachincora, canta' a'chinhue'. ¹⁷ Cancanèma quèran huarè' Yosè yanatèhuatama', no'tèquèn anitotarinquèma': "Co inaora yonquinhèn quèran a'chinhue'. Yosè nanamèn chachin a'chinarin," tosarama'. ¹⁸ A'naquènso' inahua yonquinhèna quèran a'chinpi. Piyapi'sari pa'yatacaiso marè' napopi. Caso' nipirinhue' Yosèíchin yonquiato, no'tèquèn a'chinhue'. Inaíchin pa'yatacaiso' ya'huèrin, tènahue'. Co nonpintèranquèmahue'. ¹⁹ Moisésè iráca pènèntopirinhue', co a'nayanquèma tèranta' natèramahuè'. ¿Onpoatonta' yatèparamaco? itèrin.

²⁰ —¿Quèmaso' sopai ya'coancantèrinquèn ni'ton, hua'yantèran! ¿Inta' yatèparinquèn? itopi.

²¹ —Chinoto tahuèri a'na quèmapì anoyatèrahuè. "Chinoto tahuèri nipirinhue', co chinotèrinhuè'," ta'toma', canpitaso' pa'yanama'. ²² Ni'cochi. Co campita tèranta' ya'ipi chinoto tahuèri chinotèramahuè'. Iráca shimashonèma' sha'huitèrinquèma' marca acocaso'. "Hui'nanpita posa tahuèritohuachina', marca acotoco'," itèrinpoa' Moisésènta'. Posa tahuèri nanihuachina, marca acotèrama'. Chinoto tahuèri nisapirinhue', acotèrama'. ²³ Chinoto tahuèri niponahuè', marca niacotèrama'. Moisésè pènèntèrinso' natècaso marè' naporama'. Inapoapomarahue', ¿onpoatomata' nipachin chinoto tahuèri piyapi anoyatèrahuèso marè' no'huiramaco? ²⁴ Ama quènanamasoráchin yonquiatoma', sha'huirapicosohue'. Yonquinhènpoa quèran huarè' Yosè ni'sarinpoa'. Ina nitotatoma', no'tèquèn yonquico, itèrin Quisosori.

Cristo inápa quèran o'marinso'

²⁵ Ina quèran ya'huèhuano'sari Quisoso quènanahuatona', ninontopi.

—¿Isona quèmapì yatèpapiso' tí? ²⁶ Ni'cochi. A'ninquèchin a'chinapirinhue', co incari tèranta' no'huirinhue'. Hua'ano'sarinta' natètona': "Inaso' Cristo, Yosèri a'paimarinso'," ¿tomarai huachi tí? nitopi.

²⁷ —Napoachináchin, nipirinhue' Quisoso intohua quèransona huè'ninso' nitotèrèhua'. Cristoso huè'pachin intohua quèransona huè'ninso', co insonta nitotarinhue', nitopi.

²⁸ Quisososo nipirinhue', Yosè chinotopiso pèiquè chiníquèn itaantarín:

—¿Nohuitèramaco tí? Intohua quèranso' huè'nahuèso' nitotapomarahue', co tèhuènachin nohuitèramacohue'. Co caora nohuanto, o'marahue'. Yosè nohuanton, o'marahue'. Inaso' no'tèquèn nonin. Nipirinhue', inanta' co nohuitèramahuè'. ²⁹ Caso nipirinhue' ina nohuitèrahuè. Inatohua' ya'huèpirahuè', isoro'paquè a'paimarinco, itèrin.

³⁰ Ina topachina, hua'ano'sari tashinan pèiquè po'mocaiso marè' yamápirinahuè', Yosè nohuanton, co chiminacaso' naniyatèrarinhue' ni'ton, co mápihuè'. ³¹ Hua'ano'sariso' no'huipirinhue', na'a piyapi'sari Quisoso yanatèpi.

—Cristo o'mahuachin, iso quëmapì quëran na'con na'con ta'ma' ¿Yosë pochin niquimarë'po ti? topi.

Tashinan pëiquë yapo'mopiso'

³² Ina pochin ninontopiso', parisioro'sa' natantopi. Natantahuatona', corto hua'ano'sarë chachin ponisario'sa' a'papi Quisoso macacaiso marë'. ³³ Huë'pirinahuë', Quisosori itërin:

—Co hua'qui' canpitaro'co ya'huapohuë'. Pa'miatarahuë. Yosë nohuanton, o'marahuë. Inaquë chachin panantarahuë. ³⁴ Naporor' yonípiramacohuënta', co quënanaramacohuë'. Insëquësona pa'pato canpitaso' co nanitaramahuë' pacacamaso', itërin.

³⁵ Hua'ano'sa capini ninontopi.

—¿Intohuata' yapaaton naporinso'? “Co quënanaramacohuë',” tënin. Nisha piyapi'sa' ya'huëpi parti a'naquën cotioro'sa' yacapatonpi. Inaquë paaton, nisha piyapi'sa' a'chintapon nimara. ³⁶ ¿Ma'ta' tapon naporin? “Yonípiramacohuënta', co quënanaramacohuë'. Insëquësona pa'nahuëquë co canpitaso' nanitaramahuë' pacacamaso',” toconin, nitopi.

Nanpirin i'sha

³⁷ Pita ta'huantërinso' tahuëri na'con na'con yonquipiso' ni'ton, notohuaro' piyapi'sa' niyontonpi. Naporor' Quisosori huanirahuaton, chiniquën itapon:

—Yamororëso pochin cancantohuatama', huëco' imaco sano cancantamaso marë'.

³⁸ Natëhuatamaco, cancanëmaquë nanpirin ii' ya'huëtarinquëma'. Pancai' no'pa quëran pipirinso pochin cancanëmaquë ya'huëräpon. Yosë quiricanënuë naporin, itërin.

³⁹ Quisoso imapatëhua', Espirito Santo ya'coancantarinpoa'. Ina yonquiaton, napotërin. Naporor' Quisoso co inäpaquë pantayätërarinhuë'. Napoaton co Espirito Santori piyapi'sa' noyá ya'coancanchätërarinhuë'. (Ina ya'coancantohuachinpoa', na'con catahuarinpoa' noya cancantacaso marë'. Ina quëran a'napitanta' Yosë anohuitarihua', tapon naporin.)

Nisha nisha yonquipiso'

⁴⁰ Quisoso naporinso' natanahuatona', nisha nisha yonquipi.

—Tëhuëchachin isoso' pënëntona'pi ninarëhuaso', topi.

⁴¹ —Cristo mini tënahuë, tënin a'naquën.

—Co inahuë' nimara. Cristo naporini co Cariria parti quëran huë'itonhuë'. ⁴² ¿Co'ta “Tapico' shiin ni'ton, ina ninanonënuë chachin nasitapon? Përinquë nasitapon,” tënin Yosë quiricanënuë, topi a'naquënta'.

⁴³ Ina pochin ninontatona', nisha nisha yonquipi. ⁴⁴ A'naquëninta' tashinan pëiquë po'mocaiso marë' yamápirinahuë', co mápihuë'.

Hua'ano'sa' co natëpishuë'

⁴⁵ Ina marë' ponisario'sa' nani a'papi. Hua'ano'sari chachin a'pápirinahuë', topinan huënantapi.

—¿Onpoatomata' co manamahuë'? itopi.

⁴⁶ —¿Co insonta' ina pochin a'chinchinihuë'? itopi.

⁴⁷ Ina quëran parisioro'sari itapona':

—Nani nonpintërinquëma' ni'ton, ¿canpitanta' natërama' pa'? ⁴⁸ Ni'cochi. Co inso hua'ano'sari tëranta' ina natërinhuë'. Parisioro'sacointa' co natëraihuë'. ⁴⁹ Topinan piyapi'sariachin natëpirinahuë', inapitaso' co Moisésë pënëntërinso' nitotopihuë' ni'ton, Yosëri ana'ntarin, tënai, itopi.

⁵⁰ Nicotimonta' inaquë ya'huërin, i'huapo' tashi' Quisoso nicapon pa'ninso'. Inanta' cotio hua'an ni'ton, itapon:

⁵¹ —Moisésë pënëntërinso' natërhua'. Nani pënëninpoa'. “Ama topinan quëran ana'intocosohuë'. No'tëquën nitotaquë huarë' ana'intacaso' ya'huërin,” tënin. Napoaton canpoanta' Quisoso a'chininso' natahuan'. Naporinso' nitotahua'. Co topinan quëran ana'intacaso' ya'huërinhuë', tënahuë, itërin.

⁵² —¿Quëmanta' Cariria parti quëran huë'nan? Yosë quiricanën nontëquë'. Pënëntona'pi co onporonta' Cariria quëran huëcaponhuë', itopi.

Oshahuana'pi sha'huirapipiso'

[⁵³ Ina quëran piyapi'sa' yanquëërahuatona', ya'huëpi'pa' paantapi.

8

¹ Quisososo nipirinhuë' Oriposë panënuë pa'nin. ² Tahuëririnque tashiramiachin Yosë chinotopiso pëiquë paantarin. Na'a piyapi'sa' huë'pi ina natanacaiso marë'. Inaquë huënsërahuatona', a'chinapirinhuë', ³ Cotio maistro'sa', parisioro'sa', inapita huëcatona', a'na sanapi quëpi. So'yahuan nipirinhuë', nisha quëmapiri ichihuë'ërin. Nani quënanpi ni'ton, masahuatona', Quisosoquë quëpi. Sanapi huancánachin ahuanirahuatona', Quisoso itapona':

⁴ —Maistro, iso sanapi so'yahuan nipirinhue', nisha quemapiri ichihue'erin, quenana. ⁵ Iraca Moisesë pëneninpoa'. "Monshihuanpisopita na'pique të'yaratoma', tëpaco'," tënin. ¿Ma'ta' tënan quemä ipora? ¿Tëpa'ii ti? itopi.

⁶ Quisoso atëhuërahuatona' sha'huirapicaiso marë' natanapi. Quisososo nipirinhue' i'chorahuaton, imirin quëran no'paquë ninshitarin.

⁷ —¿Ma'ta' onpochii? Sha'huitocoi, itantahuachinara, huaniantarín.

—Noyahua'. Insonquemä tëranta' co pi'pian tëranta' oshahuanpatamahuë', inari'ton na'pique të'yarain, itërin.

⁸ Ina quëran i'choantarahuatón, no'paquë ninshitaantarín. ⁹ Ina natanahuatona', a'naya a'naya pa'pi. Mashoro'sa'ton pa'pi. Ina quëran a'naya a'naya pa'pi. Ya'ipiya pa'pachinara, sanapiichin huaniárin. ¹⁰ Quisoso huaniantarahuaton, itapon:

—¿Inso huachi, imoya, quemapi'sa' yaana'intërinëinquënsó'? ¿Co huachi yaana'intërinëinquënhue'? itërin.

¹¹ —Nani pa'pi Sinioro, itërin.

—Co carinquëonta' yaana'intëranquënhue'. Paaton, ama huachi aquëtë' oshahuan-taquësohuë'. Noya niquë huachi, itërin. Napotohuachina, pa'nin.]

Quisoso a'pintërinpoaso'

¹² Ina quëran piyapi'sa' a'chintantarín.

—Caso' a'pintatë pochín nicato, ya'ipi piyapi'sa' no'tëquë anitotarahue'. Imapatamaco, co huachi tashinan pochín cancantaramahuë'. Tahuëri pochín cancantarama'. Ina pochín cancantohuatama', Yosë nohuitatoma' nannpimiatarama'. ¹³ Parisioro'sari natanahuatona', itapona':

—Quëmaora yonquënë quëran naporan. Co natëca'huainquënsó' ya'huërinhuë', itopi.

¹⁴ —Caora yonquënhue' quëran napopirahuë', tëhuëenchachin no'tëquë nonahuë. Intohua quëransona o'marahuëso' nitotërahue'. A'na tahuëri inatohua chachin panantarahue'. Casáchin ina nitotërahue'. Canpitaso nipirinhue' co nitotëramahuë'. Napoaton natëcamacosó' ya'huërin. ¹⁵ Canpitaso' piyapi'sa' inahuara yonquipiso pochín napoonin yonquirapitomaco sha'huirama'. Caso nipirinhue', co insona ina pochín yonquirapito sha'huirahuë'. ¹⁶ Sha'huihuatëraso napoaponahuë', no'tëquë sha'huirahuë. Co casáchin sha'huirahuë'. Tatahuënta' ina pocháchin yonquiaton sha'huitarinquëma'. Ina a'paimarinco. ¹⁷ Moisesë pënentërinso' ya'huëtërinquëma'. Inaquë iraca ninshitërin. "A'na piyapiáchin sha'huihuachina, nonpiámara. Nipirinhue', cato' piyapi inacháchin sha'huihuachina', naporó huarë' natëtacaso' ya'huërin," tënin. ¹⁸ Carinquëma' nani sha'huitaranquëma'. Tatahuënta' inacháchin anitotarinquëma'. Ina a'paimarinco, itërin Quisori.

¹⁹ —¿Insëquëta' tataparín? itopi.

—Canpitaso' co ina nohuitëramahuë'. Canta' co tëhuëenchachin nohuitëramacohue'. Nohuitëramaco naporín, tatahuënta' nohuichitomahuë', itërin.

²⁰ Yosë chinotopiso pëiquë a'chintaton, napotërin. Coriqui cacón notënanquë a'chintarin. Yosë nohuantón, co chiminacaso' naniyatërarinhue'. Napoaton co insoari tëranta' maninhue'.

Quisoso pa'miatarinso'

²¹ Ina quëran itantarín:

—A'na tahuëri pa'miatarahuë. Naporó yonipiramacohuënta', co quënanaramacohue'. Oshanëmarë'quëma chachin chiminarama'. Insëquësona pa'pato, co canpitaso' nanitaramahuë' pacacamaso', itërin. ²² Ina natanahuatona', cotioro'sa' ninontopi.

—¿Ma'ta' tapon naporín? "Insëquësona pa'pato, co nanitaramahuë' pacacamaso'," itërinpoa'. ¿Yanitëpamara ti? nitopi.

²³ —Canpitaso' isoro'paquë ya'huatoma', a'napita piyapi'sa' pochín yonquirama'. Caso nipirinhue' inápa quëran o'marahuë ni'to, Yosë pochín yonquirahuë. ²⁴ Napoaton napotëranquëma'. Caso iraca quëran huarë' ya'huato, ya'huëmiatarahuë. Co natëhuatamacohue', oshanëmarë'quëma chachin chiminarama', itërin.

²⁵ Napohuachina:

—¿Inquënta' quemaso'? itopi.

—Nani iraca quëran huarë' sha'huitëranquëma'. Ca inaco tënahuë. ²⁶ Canpitaso co noyahue' ninama ni'ton, na'con sha'huita'huancuëmaso ya'huërin. A'paimarinco'so' no'tëquënáchin nonin. Ina sha'huitohuachincoro natanato, ina chachin sha'huitaranquëma', tënin.

²⁷ Tata Yosë tapon naporínso' co nitotopihue'.

²⁸ —Yosë quëran quemapico niporahuë', corosëquë achinpiarinaco. Naporó huarë' ca ya'huëmiatarahuëso' nohuitaramaco. Naporahuaton: "Tëhuëenchachin co inaora yonquënë quëran a'chininhue'. Pa'pini a'chintërinso chachin a'chinin," tosarama'. ²⁹ Tatahuë

a'paimarinco ni'ton, ca'taninco. Ina nohuantërinso'ráchin no'tëquën natërahuë ni'ton, co patarincohuë', itërin.

³⁰ Itohuachina, na'a piyapi'sari "No'tëquën nontërinpoa", ta'tona, natëpi.

Sopairi camairinso'

³¹ Ina quëran nasha imarinsopita itantarín:

—Caringuëma' a'chintëranquëmaso' noya natëhuatama', noya imasaramaco. ³² Imamiatohuatamaco, no'tëquën yonquiarama'. Co insonta' camaiarinquëmahuë', itërin.

³³ —Quiyaso' Apraan shinpita'coi. Co onporonta' a'napita camairinacoihuë'. ¿Onpoatonta': "Co insonta' camaiarinquëmahuë'", itërancoi? itopi.

³⁴ —No'tëquën itëranquëma'. Co noyahuë' nïpatama', sopai hua'an camaiarinquëma'. Piyapinëpita pochín nisarama'. Co canpitaora nanitaramahuë' oshanëma' naniantamaso'. Sopai camaihuachinquëma', co noyahuë' nisarama'. ³⁵ Ni'co'. Patron ya'huërinquë piyapinën co ya'huëmiatërinhuë'. Patronëni nohuantohuachina, ocoiantarin. Hui'ninso nïpirinhuë' ya'huëmiatarin. ³⁶ Yosë hui'ninco ni'to, catahuahuatëinquëma', cha'ësarama'. Co huachi insonta' camaiantarinquëmahuë'. ³⁷ Canpitaso' Apraan shinpitanquëma' nïpomarahuë', yatëparamaco. A'chintopiranquëmahuë', nonahuëso' co yanatëramahuë'. ³⁸ Tatahuë anitotërinco' natëto sha'huitaranquëma'. Canpitaso nïpirinhuë', ma'sona tatanëma pochín nininso' camaihuachinquëmara, natërama', itërin Quisosori.

³⁹ —Apraan mini quiyaso tatanëhuëi, itopi.

—Apraan pochín cancantërama' naporini, ina pochín noya niitomahuë'. ⁴⁰ Yosë anitotërinco chachín no'tëquën sha'huitopiranquëmahuë', yatëparamaco. Apraan'so co ina pochín yonquirinhuë'. Yosë nanamën noya natërin. ⁴¹ Canpitaso nïpirinhuë' tatanëma pochín nininso' nonanama', itërin.

—Co quiyaso' ma'papia'huaro'sacoihuë'. Yosë chachín tatanëhuëi. Inasáchin natërai, itaantapi.

⁴² Napotohuachinara:

—Yosëso' tatanëma' naporini, nosoro'itomacohuë'. Yosë quëran o'marahuë. Co caora nohuanto, o'marahuë'. Yosë a'paimarinco. ⁴³ A'chintopiranquëmahuë', ¿onpoatomata' co natanamacohuë'? Co natëtochináchinhuë' cancantërama' ni'ton, co nanitëramahuë' natanamacoso' ténahuë. ⁴⁴ Sopai hua'an mini tataparinquëmaso'. Ina pochín cancantatoma', inasáchin natërama'. Iráca quëran huarë' piyapi'sa' tëpana'pi inaso'. Co no'tëquën nitononinhuë' ni'ton, co pi'pisha tëranta' natëcaso' ya'huërinhuë'. Pa'pi nonpintë' inaso'. Inachín, nonpinacasoráchin cancantërin. Ina nohuanton, nonpinë'. ⁴⁵ No'tëquën pënënanquëma' ni'ton, co yanatëramacohuë'. ⁴⁶ ¿Inquëmata' nanitërama' no'tëquën sha'huirapiamacoso'? "Co noyahuë' nicaton, oshahuanan," itohuatamaco, nonpinarama'. Caso' no'tëquën nontaranquëma', nïpirinhuë', ¿onpoatomata' co natëramacohuë'? ténahuë. ⁴⁷ Yosë piyapinëpita ina nanamën noya natanpi. Canpitaso nïpirinhuë' co Yosë piyapinëquëmahuë' ni'ton, co yanatanamacohuë', itaantarín Quisosori.

Co'huara Apraan nasichatërasohuë', Quisoso ya'huërinso'

⁴⁸ Ina natanahuatona' hua'ano'sari itantapi:

—¿Co'ta quëmaso' Samaria piyapinquën? ténai. "Sopai ya'coancantërinquën ni'ton, hua'yantëran," topatëira, no'tëquën napotërainquën, itopi.

⁴⁹ —Co sopai ya'coancantërincohuë'. Tatahuë noya nicato natërahuë. Canpitaso nïpirinhuë' nocoanotomaco, pinoramaco. ⁵⁰ Co noya ni'piramacohuë', co ina yonquirahuë'. Yosëso' noya ni'ninco. Inaso' coisë pochín nicaton, no'tëquënáchin yonquirin. ⁵¹ No'tëquën itaranquëma'. Natëhuatamaco, co chiminaramahuë', itërin Quisosori.

⁵² —Sopai mini nani ya'coancantërinquën. Co huachi yonquiranhuë'. Apraan nani chiminín. Pënëntona'piro'santa' chiminpi anta'. Quëmaso nïpirinhuë': "Natëhuatamaco, co chiminaramahuë'," itërancoi. ⁵³ Tata Apraan, pënëntona'piro'sa', inapita chiminpi. ¿Inapita quëran quëmaso' chini chiniquën nanantëran tí? ¿In pochinta' cancantaton, naporan? itaantapi cotioro'sari.

⁵⁴ —Casáchin "Noyaco," ténahuë naporini, topinan quëran napo'itohuë'. Nïpirinhuë', Tata Yosë noya ni'ninco. Canpitanta': "Ina chinotërai," ténamaso'. ⁵⁵ Co inaso' nohuitopiramahuë', caso' nohuitërahuë. Ya'ipi noninso' natërahuë. "Co nohuitërahuë'," ténahuë naporini, canpita pochachín canta' nonpiintohuë'. ⁵⁶ Tata Apraan yonquirinco. "A'na tahuëri Yosëri a'paimarinso' o'mararin," ta'ton, noya cancantërin. Nani ni'ninco ni'ton, noya cancantërin, itërin Quisosori.

⁵⁷ —Co quëmaso' a'natërápo shonca pi'ipichatëraponahuë', ¿Apraan ni'nán tí? itopi.

⁵⁸ —No'tëquën sha'huitëranquëma'. Co'huara Apraan nasichatërasohuë', caso' ya'huárahue', itërin.

⁵⁹Ina quèran na'piro'sa' masahuatona', yatè'yarapi. Quisososo nipirinhue' na'pirahuaton, Yosè chinotopiso pèi quèran pipirin.

9

Somaraya anoyatèrinsò'

¹ Quisosò pa'sahuaton, a'na quèmapì quènanconin, somaraya nininso'. Hua'huatèrin quèran huarè' co manta' ni'tèrinhuè'. ² Ca'tano'sanènpitacoì imarai ni'ton, quiyanta' ni'nai.

—¿Onpoatonta' Maistro iso quèmapì somaraya nasitèrin? ¿Inaora oshanèn marè' nica? ¿A'shin, pa'pin, inapita oshanèna marè' nica? Sha'huitocoi nitochii, itèrai.

³—Co inso oshanèn marè' ina pochìn nasitèrinhuè'. Yosè nohuanton, ina pochìn hua'huatèrin. Anoyatacaso marè' naporin. Piyapi'sa' ni'pachina', na'con na'con Yosè yonquiapi. “Ma noyacha Yosèso' nanitaparìn paya,” tosapi. ⁴Ipora chachin catahuarahuè. Yosè natèto, ina marè' sacatarahuè. Co hua'qui' isoro'paquè ya'huarèhuahuè'. A'na tahuèriáchin pochìn ya'huèrèhua'. Shiarahuaton tashihuachin, co huachi nanitarihuahuè' ma'sha nicacaso'. ⁵ Isoro'paquè ya'huasoco, a'pintèrinso pochìn ya'ipi piyapi'sa' no'tèquèn anitotèrahuè, itèrincoi.

⁶Ina quèran no'paquè ipirahuaton, ashipirotèrin. Ina quèran ina masahuaton, somaraya pashirayatèrin.

⁷—Paaton Siroiquè nipa'morayaquè', itèrin. Siroiso': “A'parinso',” tapon naporin.

Itohuachina, pa'nin. Inaquè nipa'morayahuachina, noya ni'tèrin. Noya ni'tahuaton, ya'huèrin'pa' pa'nin huachi. ⁸ Ya'cariya ya'huèpisopitari quènanahuatona', pa'yanpi. Nani hua'qui' huènsèaton, coriqui ma'patèrin. Somaraya ni'ton, topinan quètopi. Napoaton na'a piyapi'sari nohuitoi. Inapitari quènanahuatona', ninontopi.

—¿Isona quèmapì i'hua coriqui ma'patèrinso' tí? nitopi.

⁹—Ina mini, ténin a'naquèn.

—Ina pochìn ya'nopirinhue' co inahuè' topiraihuè', topi a'naquèonta'.

—Ca mini, co nishacohuè', ténin quèmapiso'.

¹⁰—¿Onporahuatonta' iporasò' noya ni'tèran? itopi.

¹¹—A'na quèmapì Quisosò itopiso' no'pa ipitahuaton, shipiro' ninin quèran, pashirayatèrinco. Ina quèran sha'huitèrinco: “Paaton Siroiquè nipa'morayaquè',” itèrinco. Inaquè pa'sahuato, nipa'morayahuatèra, ni'tèrahuè, itèrin.

¹²—¿Intohuata' ipora inaso'? itopi.

—Ahuèn. Co caso' nitotèrahuè', ténin.

Hua'ano'sari natanpiso'

¹³ Napohuachina, Parisioro'sataquè quèpapi. ¹⁴ Chinoto tahuèri nipirinhue' Quisosori no'pa ipitahuaton, shipiro nininguè pashirayatahuaton, anoyarayatèrin ni'ton, inaquè quèpapi. ¹⁵ Parisioro'sari quènanahuatona', itopi:

—¿Onpotahuatènguènta' anoyarayatèrinquèn? itopi.

—Shipiroquè pashirayatèrinco. Nipa'morayarahuatèra, noya ni'tèrahuè, itèrin.

¹⁶—Ni'quèchi. Chinoto tahuèri nipirinhue', co Quisosò chinotèrinhuè'. Napoaton co Yosè quèran o'marinhue', topi a'naquèn.

—¿Onporahuatonta' nipachin nanitèrin somaraya a'naroáchin anoyatacaso'? Oshahuan naporini, co nanitapaitonhuè', topi a'naquèonta'. Nisha nisha yonquiapi. ¹⁷ Napoaton quèmapì itantapona':

—Nani anoyarayatèrinquèn ni'quèhuarè', ¿ma'ta' quèma yonquiran? itopi.

—Yosèri acorin pènèntacaso marè' ténahuè, itèrin.

¹⁸ Hua'ano'saso nipirinhue' co natèpihuè'. “Iso quèmapì co somaraya hua'huataponahuè', nonpiámara,” topi. Napoaton a'shin, pa'pin, inapita amatopi natanacaiso marè'.

¹⁹⁻²⁰ Huè'pachinara, natanpi:

—¿Iso' hui'nán, somaraya hua'huatèrinso'? itopi. Itohuachinara:

—Ina mini hui'nahuè. Somaraya hua'huatèrin, itèrin.

—¿Onporahuatonta' iporasò' noya ni'tèrin? itopi.

²¹—Co quiyaso' nitotèrahuè'. ¿Incariso' anoyarayatomara? Nani mashotèrin. Ina natanco' sha'huichinquèma', ténin pa'pin.

²² Cotio hua'ano'sa' tè'huataton, napotèrin. I'hua chachin hua'ano'sa capini ninontopi Quisosò imarinsopita ana'ntacaiso marè'. “Quisososo' Cristo chachin,” topachina', ocoia'ahua'. Ocoihuatèhua', co huachi nanitapihuè' niyontonpiso pèiquè huècacaiso', nitopi.

²³ Napoaton: “Nani mashotèrin. Ina natanco',” itèrin pa'pini.

²⁴ Ina quèran hui'nin amatantapi.

—Yosè ni'sarinquèn ni'quèhuarè', no'tèquèn sha'huitocoi. Quisososo' co noyahuè' ni'ton, oshahuanin, ténai, itopi.

²⁵ —Ahuën. Oshahuamara. Co ina nitotërahue'. Nipirinhue', anoyarayatërinco. I'hua co manta' quënantopirahuë', nani noya ni'tërahue'. Inaichin nitotërahue', itërin.

²⁶ —¿Ma'ta' onpotahuatëinquën, anoyarayatërinquën? itaantapi.

²⁷ —Nani sha'huitopiranquëmahuë', co yanatëramacohue'. ¿Onpoatomata' naquëranchin yanatantaramaco? ¿Canpitanta' Quisoso yaimarama' ti? itërin.

²⁸ Napohuachina, chiniquën no'huipi.

—Quëmari imasaran. Co quiyaso' nohuantërahue'. Moisésë imarai. ²⁹ Yosëri iráca Moisésë nontërin. Quisoso nipirinhue' intohua quëranso' huë'mara. Co nitotërahue', itopi.

³⁰ —¿Ma'pitacha tënama paya! Intohuaransona huë'ninso canpitaso co nitotopiramahuë', caso' anoyarayatërinco. ³¹ Oshahuano'sari Yosë nontohuachina, co natanonhuë', co catahuarinhuë'. Nipirinhue', Yosë chinotohuatëhua', noya natëhuatëhua', natanarinpoa'. Ina nitotërahua'. ³² Somaraya hua'huatohuachina, co onporonta' anoyarayatochinpihuë'. ³³ Co Yosë quëran o'marinhuë' naporini, co anoyarayachitoncohuë', ténahuë', itërin.

³⁴ —Quëmaso' hua'huatapon quëran huarë' oshahuanaponahuë', ¿yaa'chintërancoi ti? itopi. Ina quëran ocoirahuatona', a'papi huachi.

Somaraya pochin nipiso'

³⁵ Hua'ano'sari ocoirinsó' natantahuaton, Quisoso pa'nin yonípon. Quënanconahuaton, itërin:

—Quëmapi Yosë quëran o'marinsó' ¿natëran ti? itërin.

³⁶ —¿Inta' Sinioro inaso'? Yanatëpirahuë', itërin.

³⁷ —Nani ni'nanco. Ca mini, nontaranquënso', itërin.

³⁸ —Natëranquën Sinioro, itahuaton, isonin quëran Quisoso chinotërin.

³⁹ Napotohuachina, Quisosori itërin:

—Isoro'paquë o'marahuë piyapi'sa' no'tëquën sha'huita'huaso marë'. Somararayo'sa nipisopita anoyarayatarahuë. Napoaponahuë': "Quiyaso noya ni'tërai topisopitaso', aso-marayatë pochin nitarahuë," itërin.

⁴⁰ A'naquën parisioro'sa' inaquë huanirahuatona', Quisoso natanapi.

—¿Napoahuarë quiyanta somarayaco'i? itopi.

⁴¹ —Somarayanquëma naporini, co oshahuaintomahuë'. Nipirinhue', "co quiyaso somarayacoihuë'," ténamaso marë' oshahuanama'. Ina marë' Yosë ana'intarinquëma', itërin.

10

Ohuicaro'sa pochin nininso'

¹ Ina quëran Quisosori a'chintaantarín.

—Ohuicaro'sa naporin quëran a'chinchinquëma' natanco'. Ohuicaro'sa' a'paicaiso marë' pairapipi. A'naichin ya'coana ya'huërin. A'naquën huëcaton, co ya'coana quëran ya'coninhuë'. Nanpërahuaton, ya'conin. Inaso' co hua'anënhuë'. Ihuatë', matararo, inapita ina pochin ya'conpi ohuica ihuatacaiso marë'. ² Hua'anënsó' nipirinhue' ya'coana quëran ya'conahuaton, ohuicanënpita a'pairin. ³ Ina huë'pachina, ya'coana a'paina'piri nohuiaton, i'soatërin. Ohuicanënpitarinta' natanahuatona', nohuianantopi. A'naya a'naya nininën përapachina, co t'ë'huatatonahuë', a'naroáchin huë'pi. Huë'pachinara, quëparin panpatëro' capacaiso marë'. ⁴ Ohuicanënpita quëpahuachina, quëchitërarín. Noninsó' nohuianantatona', imapi huachi. ⁵ Nisha piyapiri yaquëpahuachina, co yaimapihuë'. Co noninsó' nohuianantatona', ta'ananpipi, itërin Quisosori.

⁶ Iso pënënto nanan sha'huitopirinhue', co nitotopihuë'.

—¿Ma'ta' tapon naporin? itopi.

Quisososo' ohuica hua'anën pochin ninin

⁷ Napoaton itaantarín:

—Tëhuënachin caso' ya'coana pochin ninahuë. Ohuica pairapipiquë yaya'conpatëra, ya'coana quëran ya'conë'. ⁸ Co'huara huë'shatërasocohue', na'a piyapi'sa' a'chinpirinhue', inapitaso' ihuatëro'sa pochin nipi. Anishacancantacaiso marë' a'chinpi. Imarinacosopitaso' nipirinhue', co inapita natëpihuë'. ⁹ Casáchin ya'coana pochin ninahuë. Ca quëran ya'conpatama', cha'ësarama'. Ohuicaro'sa' pipirahuatona', noya coshatopi. Ina quëran ya'coantapi. Inapochachin imarinacosopita noya pa'sapi.

¹⁰ Ihuatëro'sa' co noyahuë' yonquipi. Ihuatacaiso', tëpatacaiso', ata'huantacaiso inapita nicacaisoráchin yonquipi. Caso' nipirinhue' o'marahuë imarinacosopita Yosë nohuatacaiso marë'. Noya noya nancapicaiso marë' o'marahuë. ¹¹ Caso' ohuica hua'anën pochin ninahuë. Imarinacosopita noya a'pairahuë. Hua'anën noya nipachina, ohuicanënpita a'paiton, co chiminacaso' t'ë'huatërinhuë'. Inapochachin canta' imarinacosopita marë' chiminarahuë. ¹² Inpriososo' nipirinhue', pa'pini' huë'pachina, ohuicaro'sa' ta'ananpirin. Pa'piniri a'nara' macaso', ya'ipi ohuicaro'sa' yanquëëpi. Inpriososo' co hua'anënhuë' ni'ton, co ohuicaro'sa'

pa'poyatërinhuë'. ¹³ Canacaso marëáchin sacatërin ni'ton, co inapita yonquiatonhuë', ta'ananpirin.

¹⁴ Caso nipirinhue' noya hua'anën pochin ninahuë. Imarinacosopita nohuitërahuë. Canta' nohuitërinaco. ¹⁵ Tatahuëre'co ninohuitëraiso pochin nohuitërahuë. Nosoroato, inapita marë' chiminarahuë. ¹⁶ A'napita piyapi'santa' oshaquëran imasarinaco. Nisha piyapiro'sa' niponaraihuë', yaimarinaco. Inapitanta' nohuantërahuë' imainacoso marë'. A'chintacaso' ya'huërin. Nanamëhuë natanpachina', natëarinaco. Ya'ipi imarinacosopita a'na huëntoínchin nisapi. Carisachin hua'anëntarahuë.

¹⁷ Imarinacosopita yonquiato, caso' chiminarahuë noya noya nanpianta'huaso marë'. Napoaton Tatahuë nosororinco. ¹⁸ Caora nohuanto, imarinacosopita marë' chiminarahuë. Co nohuantërahuë' naporini, co tēpainacoso' nanichitonahuë'. Tatahuë sha'huitërinco ni'ton, chimina'huaso' nohuantërahuë. Ina nohuanton, nanpiantararahuë huachi, itërin.

¹⁹ Ina natanahuatona', cotioro'sa' nisha nisha yonquipi.

²⁰ —Sopairi nani ya'coancantërin ni'ton, hua'yantërin. ¿Ma'marëta natanama'? topi a'naquën.

²¹ A'naquëniso nipirinhue' noya natanpi.

—Co sopairi ya'coancantërinhuë'. Noya a'chintërinpoa'. Hua'yantona'piso' co ina pochin noninhuë'. ¿Sopainta' ta'ma' somaraya anoyarayatacaso' nanichitonhuë' ti' topi.

Cotioro'sa' co Quisoso nohuantopisohue'

²² Ina quëran a'na cotio niyontonpiso tahuëri naniantarin. Naporo' Yosë chinotopiso' pëi' iráca anoyataantapiso' yonquiatona', "Yosparinquën Siniro," itopi. Ina marë' na'a piyapi'sa' Quirosarinquë pa'sapi. Quisosonta' Yosë chinotopiso' pëiquë pa'nin. O'napi tahuëri ni'ton, ²³ ishpanamën pochin nininquë pa'sarin, inaso "ishpana, Saromon ishpananën," itopi nohuitatona'. ²⁴ Na'a cotioro'sa' canquirahuatona', Quisoso ahuan-canapipi.

—Na'aro' natanpirairinquënhue', ¿onporo huarëta' sha'huitaponcoi? Quëmaso' Cristonquën nipatan, no'tëquën sha'huitocoi nitochii, itopi.

²⁵ —Nani sha'huitopiranquëmahuë', co yanatëramacohue'. "Tata Yosë chachin catahuar-inco," ta'to, sacai' nininso' ninahuë canpita nohuitamacoso marë'. ²⁶ Nipirinhue', canpitaso' co ohuicanëhuë pochin ninamahuë' ni'ton, co natëramacohue'. ²⁷ Caso' ohuica pë'tahuana'pi pochin ninahuë. Imarinacosopita ohuicanëhuëpita pochin ni'nahuë. Nohuitërahuë. Noya nataninaco. Nontohuatëra, natëtonaco, imarinaco. ²⁸ Ca nohuanto, nannimiatapi. Co parisitopiquë pa'sapihuë'. Noya a'paiarahuë. Co insonta' osëretërinacohue'. ²⁹ Tata Yosë nohuanton, imarinaco. Inaso' chini chiniquën nanantërin. Co insonta' nanitërinhuë' Yosë quëran osërecaiso'. ³⁰ Caso Tatahuëro'co napopináchin cancantërahuë, itërin Quisosori.

³¹ Ina natanahuatona', naquëranchin na'piro'sa' maantapi. Tëpacaiso marë' maantapirinhue', ³² Quisosori itaantarin:

—Tata Yosë sha'huitërinco ni'ton, na'a piyapi'sa' anoyatërahuë: ¿Insota anoyatërahuëso marë' na'piquë yatëparamaco? itërin.

³³ —Co ina marë' na'piquë yatëparainquënhue'. Yosë pinoranso marë' napotarainquën. Quëmaso' piyapinquën niponahuë', "Caso' Yosëco," toconan. Ina pochin nonan ni'ton, Yosë yaya'huëretëran, itopi.

³⁴ Napotohuachinara, itantarin:

—Yosë pënëntërinso' quiricaquë nani ninshitopi: "Canpitaso' a'naya a'nayanquëma' Yosë pochin ninama'," téninso' nontërama'. ³⁵ Yosëri chachin hua'ano'sa' acorinso' yonquiaton, napotërin. Ya'ipi Yosë quiricanënso' no'tëquën. Co pi'pisha tëranta' nonpininhue'. ³⁶ Tata Yosë chachin acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Ina marë' isoro'paquë a'paimarinco. "Caso' Yosë hui'ninco," topatëra, ¿onpoatonta' ina marë' pinoramaco? ténahuë. ³⁷ Co tatahuë pochin nipatohuë', ama natëcosohue' ³⁸ Co yanatëpiramacohue', nani ma'sha Yosë pochin ninahuë ni'ton, natëco. Ina quëran nitotarama Tata Yosë pochachin ninahuëso'. Tata Yosënta' ca pochachin ninin, itërin.

³⁹ Ina natanahuatona', naquëranchin tashinan pëiquë po'mocaiso marë' yamaantapirinhue', cha'ërin.

⁴⁰ Ina quëran Cortanii' aquëtëran paantarin. I'hua Coansha piyapi'sa' aporintërinquë ya'huërarin. ⁴¹ Na'a piyapi'sa' ina nicapona' pa'pi. Ina ni'sahuatona', ninontopi.

—Coanshaso' co piyapi'sa' a'naroáchin anoyatopirinhue', no'tëquën sha'huitërinpoa'. "Quisososo' Yosëri a'paimarinso'," itohuachinpoara, no'tëquën nonin, nitopi. ⁴² Na'a piyapi'sa' inaquë paatona', Quisoso natërapí.

11

Nasaro chimininsó'

¹⁻² Pitaniaquë a'na cania'pi ya'huërin, Nasaro itopiso'. Cato' oshinpita ya'huëtërin, Maria, Marta inapita itopiso'. Ina Maria a'na tahuëri Quisoso pa'morantëarin. Hua'sai' pa'ton nininsoquë pa'morantërahuaton, ainën quëran amirantëarin. Co'huara inapoyátërasohuë', yo'in chiniquën caniorin. ³ Caniohuachina, oshinpitari piyapi a'papi Quisoso sha'huitacaso marë':

—Nosororanso' Sinioro, chiniquën caniorin. Huëcaton ni'quiquë', itërin.

⁴ Ina natanahuaton, ca'tano'sanënpita itapon:

—Tëhuëenchachin yo'in chiniquën canioponahuë', co chiminacaso marë' caniorinhuë'. Noyatohuachin, na'a piyapi'sari nicatona', na'con na'con Yosë yonquiapi. “Ma noyacha Yosëso' ni'ton, anoyatërin paya,” tosapi. Canta' ina hui'ninco ni'ton, noya ni'sarinaco. Ina marë' caniorin, itërin.

⁵ Nasaro, Marta, Maria, inapita pa'pi nosororin. ⁶ Napoaponahuë', Nasaro caniorinsó' natantaponahuë', cato' tahuëri inaquë chachin i'huataantarin. ⁷ Ina quëran ca'tano'sanënpitacoi itaponcoi:

—Huëco' iyaro'sa' Cotia parti paanta'ahua', itërincoi.

⁸ —I'huamiáchin Maestro, inaquë ya'huëpisopita tëpainënuënsó marë' na'pique' yatë'yarapirinënuënhuë', ¿inatohua chachin yapaantaran ti? itërai.

⁹ Napotohuatoira, Quisoso itaponcoi:

—Shonca cato' ora quëran i'huarin. Tahuëri iratohuatëra, co i'parëhuë'. Noya quënantatë', noya pa'në'. ¹⁰ Tashiso nipirinhue' iratohuatëra, i'parë'. Capa a'pininsó' ni'ton, i'parë', itërincoi.

¹¹ Ina quëran itaantarincoi:

—Iya Nasaro huë'ërin. Nipirinhue', paato ochinanconapo, itërincoi.

¹² —Huë'ërin ni'quëhuarë' Sinioro, noyatapon, itërai.

¹³ Topinan huë'ërin, topiraihuë'. Nani chimininsó' nitotaton, naporin. ¹⁴ Napoaton no'tëquën sha'huitërincoi:

—Nasaro nani chimininsó'. ¹⁵ I'huara aquëtëran co paatorahuë', co anoyatërahuë'. Canpita na'con na'con natëamacoso marë' isëquë ninarahuë. Inaso' noya ténahuë. Iporaso nipirinhue', huëco' inatohua' pa'ahua', itërincoi.

¹⁶ —Huëco' iyaro'sa' pa'ahua' canpoanta' inarë'quënpoa' chiminacaso marë', itërincoi Tomasë, catopia'hua nininsó'.

Quisosori ananpitaantacaso' yonquirinsó'

¹⁷ Napotohuachincoira, Pitaniaquë pa'nai. Inaquë canconpiraihuë', nani Nasaro chimininsó' quënanconai. Nani catapini tahuëri na'pi naninquë ya'huërin. ¹⁸ Pitaniaso' Quirosarin ya'cariya ya'huërin. Cara quiromitro pochin aquërin. ¹⁹ Na'a cotioro'sa' nani huë'pi Marta, Maria, inapita achinicanapona'. Yo'ina' chimininsó' marë' nontapi ama aquëtë' sëtacaiso marëhuë'. ²⁰ “Quisoso nani huë'sarin,” topachinara, Marta pa'nin nacapiapon. Mariaso nipirinhue' pëinënuë ya'huarin. ²¹ Quisoso nacapirahuaton, Martari itapon:

—I'hua Sinioro isëquë ya'huëran naporini, co yo'yohuë chimiintonhuë'. ²² Chiminpirinhue', natëranquën Sinioro. Ma'sona Yosë nipatan, acotarinquën, ténahuë, itërin.

²³ —Yo'yoparin nanopiantararin, itërin Quisosori.

²⁴ —Nanpitaantacaso tahuëri nanihuachin, nanopiantararin, nitotërahuë, ténin Marta.

²⁵ —Cari ananpitaantarahuë. Casáchin nanopicaso' quëtërahuë. Insopitasona natëhuachinaco, chiminaponaraihuë', nanopiantarapi. ²⁶ Natërinacosopita chiminpachina', co parisitomiapihuë'. Co onporonta' ta'huantapihuë'. No'tëquën nontaranquën. ¿Natëranco ti? itërin Quisosori.

²⁷ —Natëranquën mini Sinioro. Tëhuëenchachin quëmaso' Cristo. Yosë hui'ninquën. Isoro'paquë a'paimarinquënsó', itërin.

Quisoso na'nërinso'

²⁸ Ina tosahuaton, Marta pa'nin cain sha'huitapon. Canconahuaton, sacaro quëran sha'huitërin.

—Nani Maestro huë'nin. Yanontërinquën, itërin.

²⁹ Ina natanahuaton, Maria a'naroáchin huanirahuaton, nontapon pa'nin. ³⁰ Quisososó' co ninanoquë canshatërarinhue'. Martari nacapirinquë quëparitërin. ³¹ Maria manorahuachina, cotioro'sa' huë'pisopitari ni'sapi. “Na'pi naninquë na'nëapon pa'samara,” ta'tona' imapi.

³² Mariaso' Quisosoquë canconahuaton, nantën pirayan isonconin.

—I'hua Sinioro isëquë ya'huëran naporini, yo'yohuë co chimiintonhuë', itërin.

³³ Ina tosahuaton, na'nërárin. Cotioro'santa' na'nërápi. Ina ni'sahuaton, Quisoso chiniquë'n sëtaton, co napion cancantërin. ³⁴ —¿Insëquëta' po'mopi? itërin.

—Huëquë' Sinioro ni'quiquë', itopi.

³⁵ Quisosonta' na'nërin. ³⁶ Ina ni'sahuatona', cotioro'sa' nitapona':

—Ni'co'. Na'nërin anta'. Pa'pi nosororin inarinta', itopi.

³⁷ —Somaraya a'naroáchin anoyarayatërin ni'quëhuarë', ¿ina nohuanton Nasaronta co chimiintonhuë' nimara ti? topi a'naquën.

Nasaro ananpitaantarinsó'

³⁸ Quisoso sëtaton, na'pi naninquë Nasaro po'mopiquë pa'nin. Pancara'piquë nani pa'copitopi.

³⁹ —Na'pi chi'huincaco', itërin Quisosori.

—Co', Sinioro. Nani anarotarin. Nani catapini tahuëritërin, itërin oshini, Marta itopiso'.

⁴⁰ —Ama imoya ina pochin yonquiquësohuë'. Yosë ya'ipiya nanitaparin. Natëhuatanco, Yosë nóya nininso' ni'saran, itërin. ⁴¹ Ina quëran na'pi chi'huincatopi. Quisoso inápaquë në'pëtahuaton, Yosë nontërin:

—Nani Tata nontëranquën catahuancoso marë'. Natanatonco, catahuaranco mini. Ina marë' "Yosparinquën," itëranquën. ⁴² Nani tahuëri natanatonco, catahuaranco noya nica'huaso marë'. Quëma chachin isoro'paquë a'paimaranco. Caso' nitotopirahuë', isopitaso' co nitotopihuë'. Inapita natëinacoso marë' a'ninquëchin nontaranquën, tënin.

⁴³ Ina tosahuaton, chimipi chiniquë'n itapon:

—¡Iya Nasaro, pipirahuaton huëquë'! itërin.

⁴⁴ Napotohuachina, chimipi nanopiantarahuaton, pipirin. Pa'on, imirin, inapita në'mëtërinquë ya'ipi so'pinpin pipirin. Ya'pirionta' panioquë tonporayatopinan. Cotioro'sa' inachintopiso' ni'ton, ina pochin po'mopi.

—I'quiritoco' pa'in, itërin Quisosori. Napotohuachina, i'quiritopi.

Quisoso macacaiso marë' chinotopiso'

(Mateo 26.1-5; Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2)

⁴⁵ Cotioro'sa' huë'pisopitanta' ni'pi. Ananpitaantarinsó' ni'sahuatona', na'a natëpi. "Tëhuë'nchachin Yosëri catahuarin ni'ton, naporin," topi. ⁴⁶ A'naquë'n nipirinhue' paatona', parisioro'sa' sha'huitonpi. ⁴⁷ Ina natanahuatona', parisioro'sa', corto hua'ano'sa', inapita napopianáchin yonquiatona', ya'ipi cotio hua'ano'sa' ayontonpi ninontacaiso marë'.

—¿Ma'ta' onpotahua'? Ina quëmapi na'a piyapi'sa' a'naroáchin anoyatarin. Iporanta' a'na piyapi chiminpirinhue', ananpitaantarin. "Yosëri chachin catahuarin," topi. ⁴⁸ Tananpitoahuatëhua', ya'ipi piyapi'sari natërapí. Napohuachina', Noma copirno no'huitaton, sontaro'sa' a'paiarin. Huë'pachina', Yosë chinotë'rëhuaso pëi' ohuatahuatona', ya'ipi cotioro'sanpoa' ata'huantarinënpoa' nimara, nitopi.

⁴⁹ Ina quëran a'na corto hua'an Caihuasë itopisoari nontërin. Naporo pi'iquë inaso', chini chiniquë'n nanantërin. Inaso huanirahuaton, tapon:

—Canpitaso' co manta' nitotëramahuë'. ⁵⁰ Chiminacaso' ya'huërin, tënahuë. Ama ya'ipinpoa' chiminacaso marëhuë' ina chimi'in. Ina noya noya canpoa marë', itërin.

⁵¹ Napoaponahuë', co inaora yonquinën quëran naporinhue'. Corto hua'an ni'ton, Yosë nohuanton, ninorin. Tëhuë'nchachin Quisoso cotioro'sa marë' chiminarin. ⁵² Nipirinhue', co cotioro'sa marë'áchin chiminarinhue'. Ya'ipi piyapi'sa' ya'huë'rënamën chiminarin. Natëhuachina', Yosëri hui'ninpita pochin ni'sarin. A'naquë'n aquë ya'huëpirinhue', imapachina', a'na huëntóichin pochin nisapi. ⁵³ Naporo tahuëri quëran huarë' cotio hua'ano'sa' yonquipi Quisoso tëpacaiso marë'.

⁵⁴ Napoaton Quisoso co huachi nohuantërinhuë' a'ninquëchin cotio ninanoro'saquë paa-caso'. Inotëro parti pirayan paaton, Iprainquë yacapatarin. Inaquë ca'tano'sanënpitacointa' yacapatonai.

⁵⁵ Pascoa tahuëri naniriahuachina, na'a piyapi'sa' Quirosarinquë pa'pi. Co'huara Pascoa naniyatërasohuë', Yosë chinotopiso pëiquë pa'pi. "Moisësë camaitërinso' nipatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'," ta'tona', pa'pi. ⁵⁶ Inatohua' pa'sahuatona', Quisoso yonisápi. Chino-topiso pëiquë ya'conahuatona', ninontápi.

—Pascoa na'huëcaso marë' ¿Quisoso huëcapon to? topi a'naquën.

⁵⁷ Corto hua'ano'sa', parisioro'sa', inapitaso' nani piyapi'sa' sha'huitopi: "Quisoso quënanpatama', sha'huitocoi maii," itopi. Tashinan pëiquë po'mocaiso marë' napotopi.

12

Hua'saiquë oporantëtërinso'
(Mateo 26.6-13; Marcos 14.3-9)

¹ Saota tahuëri pahuanarin Pascoa nanicaso'. Naporo' Quisoso Pitaniaquë paantarín. Inaquë Nasaro ya'huërin, ananpitaantarínso'. ² Inaquë canconpatëira, ya'huëhuano'sa' amatërinacoí ca'pata'huaiso marë'. Quisoso nosoroatona', napopi. Martaso' cosharo' o'huinarín. Nasaronta' inaquë coshatarín. ³ Naporo' Mariaso' a'na potiria pa'ton hua'sai' ya'huërinquë manín. Inaquë Quisoso nantëquën pashirantëtërin. Ina quëran ainën quëran amirantërin. Ya'ipi pëi' pimoanahuanín. ⁴ Cotasë Iscariotiso nipirínhuë', co noyahuë' ni'nín. Inaso' Quisoso ca'tanaponahuë', yasha'huirapirín.

⁵ —¿Onpoatonta' iso hua'sai' chiniarin? Pa'anín naporíní, cara pasa tahuëri sacatëresso marë' canarëso pochín coriquí canaitonhuë'. Sa'ahuaro'santa' quëchitonhuë', tënin Cotasë.

⁶ Nipirínhuë', co sa'ahuaro'sa' yonquiaton naporínhuë'. Yaihuataton, naporín. Inari chachín coriquí tanpanantë' a'pairín ni'ton, pi'pian pi'pian ihuatarín. ⁷ Napopirínhuë', Quisosori itërin:

—Iso sanapi tananpitëquë'. Noya naporatarínco. Chimina'huaso' yonquiaton, pashirantëtërinco pa'pítinacoso marë'. ⁸ Nani tahuëri sa'ahuaro'saso' ya'huërarín. Caso nipirínhuë', co isëquë ya'huëmiatarahuë', itërin.

Nasaronta' yatëpapiso'

⁹ Quisoso Pitaniaquë ya'huëaso', na'a cotioro'sa' natantopi. Ina natantahuatona', huë'pi Quisoso nicapona'. Nasaronta' yani'pi. Quisosori ananpitaantarín ni'ton, yani'pi. ¹⁰⁻¹¹ Ananpitaantarínso marë' na'aya'pi co huachi cotio hua'ano'sa' yanatëpíhuë'. Inapita a'porahuatona', Quisoso imasapi. Napoaton hua'ano'sari yonquipi Nasaronta' tëpacaiso marë'.

Quirosarínquë canconínso'

(Mateo 21.1-11; Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40)

¹² Hua'huayátërahuë' piyapi'sa' Quirosarínquë pa'sapi. Pascoa na'huëcaiso marë' inatohua' pa'sapi. Tahuërirínquë Quisosonta' inatohua chachín pa'sarín. Ina natantahuatona', ¹³ mërëmë pochín ninínso' mapi. Ina quëran nacapiapona' pa'sapi. Pa'yatatona', chiníquën itapona':

—¡Nicha'ëcoi Tata Yosë! ¡Ma noyacha Quisososo paya! ¡Quëmari chachín chiníquën nanan quëtëran! ¡Quëma nohuanton, israiro'sacoí hua'anëntaríncoí! tosapí.

¹⁴ Mora quënanconahuaton, ina aipi Quisoso huënsërin. Iráca Yosë quiricanëinquë, pënëntona'pi ninshítërin Quirosarínquë ya'huëpisopita nitotacaiso marë'.

¹⁵ “Quirosarínquë ya'huëramasopita, ama pa'yancosohuë'.

Ni'co'. Hua'anëma' huë'sarín. Mora hui'napishín aipi huënsëriarin.

Inaquë ya'mitahuaton huë'sarín,” tënin ninshítaton.

¹⁶ Yosë quiricanën quëran ninorín. Ca'tano'sanënpitacoiso nipirínhuë', co ina yonquiraihuë'. Quisoso nanpíantahuachina, naporo huarë' yonquirai. “Mora aipi chachín huënsërahuaton, Quirosarínquë huë'nín,” ténai.

¹⁷ Nasaro ananpitaantarínso' ni'pisopita sha'huirápi. “Tëhuëenchachín chimínpirínhuë', catapíni tahuëri quëran Quisosori ananpitaantarín. Po'mopi quëran përarín quiyari ni'nai,” tosapí. ¹⁸ Ina marë' notohuaro' piyapi'sa' Quisoso nacapiapona' pa'pi. ¹⁹ Natanahuatona', parisiaro'sa' ninontopi.

—Topinan quëran pënënpirëhuahuë', co piyapi'sa' pi'pisha tëranta' natërinënpohahuë'. ¡Ni'cochí! ¡Na'con na'con piyapi'sa' Quisoso imasapi! nitopi ninontatona'.

Cricoro'sari Quisoso yanontopiso'

²⁰ A'naquën Crico piyapi'santa' Quirosarínquë huë'pi. Nisha piyapi niponahuë', Yosë yonquiapi anta'. Niyontonpiso tahuëri ni'ton, Yosë chinotacaiso marë' huë'pi. ²¹ Quisoso yanohuitatona', Pinípi nontíipi. Pinípiso' Pitsaitaquë ya'huërin, Cariria parti ya'huërinso'.

—Quiyanta' iyasha Quisoso yanohuitopiraihuë', itopi.

²² Ina natanahuaton, Antërisë sha'huítónin. Naporahuaton, cato chachín paatona', Quisoso sha'huítónpi. ²³ Natanahuaton, itërin:

—Noya iyaro'sapa'. Nani tahuëri nanirín huachi. Yosë quëran quëmapico ni'to, chimínapo. Ina quëran na'a piyapi'sa' noya ni'sarínaco. ²⁴ No'tëquën sha'huítëranquëma'. Tricoraya pochín ninín. Co sha'patërahuë', co na'arinhuë'. A'naíchín nisárin. Napoaponahuë', sha'patëra, chimínin pochín niponahuë', papotohuachina, na'a nitërin. ²⁵ Canpítanta'

isoro'paquë ya'huërinso'pitaráchin yonquihuatama', topinan quëran nanpiarama'. Nipirinhuë', Yosë na'con na'con yonquihuatama', ina nohuitatoma' noya nisarama'. Canpitaora nohuantëramasoáchin naniantohuatama', a'na tahuëri inápaquë nannpimiatontarama'. ²⁶ Nohuantërahuëso' yanipatama', ca pochin cancantatoma' imaco. Insëquësona pa'pato, piyapinëhuëpita imasarinaco. Inquëma tëranta' ca marë' sacatohuatama', Yosë noya ni'sarinquëma', itërin Quisosori.

Chiminacaso' ninorinso'

²⁷ Ina quëran itaantarin: "Iporaso' sëtóchinachin cancantërahuë. ¿Ma'ta' Yosë ichi? tënahuë, yonquiato. Co parisita'huaso' nohuantopirahuë', 'Catahuaco Tata ama parisichisohuë', co itarahuë'. Chimina'huaso marë' o'marahuë," itahuaton, Yosë itapon: ²⁸ "Catahuaco Tata nohuantëranso nii. Ina quëran piyapi'sa' nóya ni'sarinënquën," itërin, Yosë nontaton. Itohuachina, inápa quëran Yosëri itërin: "Nani catahuaranquëran. Nohuantërahuëso ninan ni'ton, piyapi'sa' nóya ni'ninaco. Iporaso' catahuantaranquën nohuantërahuëso nicacaso marë'. Napoaton noya noya ni'sarinaco," itërin Yosëri.

²⁹ Piyapi'sa' natanahuatona', ninontopi. "Huirátarin," topi a'naquën.

—Co huirahuë'. Anquë'niri nontërin nimara, topi a'naquëonta'.

³⁰ Napohuachinara, Quisosori itërin:

—Co ca marë' inápa quëran nontërincohuë'. Canpita natëamacoso marë' nontërinco, natanama'. ³¹ Iporaso' co natëpisopitahuë' no'huairinaco ni'ton, ana'intacaso' ya'huërin huachi. Hua'qui' sopairi piyapi'sa' camaipirinhuë', cari minsërahuato, ocoiarahuë'. ³² Co hua'quiya quëranhuë' inápaquë achinpiarinaco. Ina quëran nisha nisha piyapi'sa' imasarinaco, itërin.

³³ "Corosëquë chachin chiminapo," tapon naporin. ³⁴ Ina quëran nataninsopitari itapona':

—Cristo nanpimiatarin. Co onporonta' chimianinhuë', tënai. Yosë quiricanëquë naporin, nontërai. Quëmaso nipirinhuë' nisha nonan. "Yosë quëran quëmapico niporahuë', inápaquë achinpiarinaco," tënan. ¿Onpoatonta' naporan? ¿Ma quëmapinquënta' quëmaso?' itopi.

³⁵ —Iporáchin tahuëri pochin a'pintaranquëma'. Co huachi hua'qui' ya'huapohuë'. A'pininso pochin no'tëquën anitotëranquëma'. Anitotohuatënquëma', noya nico'. Ni'cona tashinan pochin cancantotama'. Tashinanquë iratohuatëra, chihuëré'. ³⁶ Carinquëma' a'pintaranquëma'. Co'huara pa'shantatërasocohuë', natëco. Natëhuatamaco, canpitanta' tahuëri pochin cancantarama', itërin.

Ina tosahuaton, pa'nin. Co huachi a'ninquechin iratërinhuë'.

Tanshërëso pochin cancantopisopita

³⁷ Nani na'a piyapi'sa' a'naroáchin anoyatërin. Cosharo' ana'atërin. Yosë pochin nininso' nicaponaraihuë', co yanatëpihuë'. ³⁸ Iráca Isaiasë pënëntaton, tapon:

"Nani a'chintopiraihuë', Simiöro. Quëma nohuanon, sacai' nininso' nani a'notopiraihuë'.

Na'con na'con piyapi'sa' co natërapihuë'," tënin.

³⁹ No'tëquën ninorin. Napoaton co nanitopihuë' natëtacaiso'. Isaiasë chachin itantarin:

⁴⁰ "Yosëri tananpitërin ni'ton, tanshërëso pochin cancantatona', co natëtóchináchinhuë' cancantopi.

Hua'qui' co yanatëpihuë' ni'ton, napotërin.

Noya ni'pi naporini, quënanchitonahuë'.

Noya natanpi naporini, natëchitonahuë'.

Imarinaco naporini, anoyacancanchohuë'," tënin.

⁴¹ Iráca co'huara Quisoso isoro'paquë huë'shamátërasohuë', Isaiasëri hua'narëso pochin quënanin. Quisososo' Yosë pochachin nóya ni'ton, ina yonquiaton, naporin.

⁴² Napoaponahuë', na'amiachin cotioro'sa' hua'ano'sanënpitarë chachin natëpi. Napopirinahuë', parisioro'sa' të'huatatona', co a'ninquechin sha'huüpihuë'. "Niyontopiso pëiro'sa quëran ocoihuachinënpoa'," ta'tona', ta'tápi. ⁴³ Yosëáchin pa'yatacaiso nipirinhuë', piyapi'sari pa'yatacaiso' na'con na'con nohuantatona napopi.

Co Quisoso a'chininso' natëhuachinahuë', ana'intacaso' ya'huërinso'

⁴⁴ Ina quëran Quisosori chiniquën nonaton, a'chintantarin ya'ipiya natanacaiso marë'. "No'tëquën a'chintëranquëma'. Natëhuatamaco, co casáchin natëaramacohuë'. Tata Yosënta' natëarama anta'. Ina a'paimarinco. ⁴⁵ Ca nohuitohuatamaco, Yosënta' nohuitarama'. ⁴⁶ Carinquëma' a'pintëranquëma'. Imapatamaco, co tashinan pochin cancantaramahuë'. Tahuëri pochin cancantarama'. Ina marë' isoro'paquë o'marahuë'. ⁴⁷ A'naquëma' natanpiramacohuë', co natëramacohuë'. Co natëhuatamacohuë', co carima'

ana'intaranquëmahuë'. Co ina marë' o'marahuë'. Piyapi'sa' nicha'ëca'huaso marë' o'marahuë. ⁴⁸ Co nohuantohuatamacohuë', a'chintëranquëmasonta' co natëhuatamahuë', canpitaora tëhuënëmaquë nina'intarama'. Nonahuëso chachin co natëramahuë' ni'ton, ayaro' tahuëri na'intarinquëma'. ⁴⁹ Co caora yonquinëhuë' quëran a'chinahuë'. Tata Yosë sha'huitërinco nani ma'sha a'china'huaso'. ⁵⁰ Yosë a'chininso' imapatama', ina nohuitatoma' nanpimiatarama huachi, tënahuë. Sha'huitohuachincora, inachachin carinquëmanta' sha'huitaranquëma', itërin.

13

Quisosori ca'tano'sanënpita pa'morantërinso'

¹ A'na tahuërichin pahuanarin Pascoa nanicaso'. Naporo' naniarin Quisoso chiminaton, Tata Yosë'pa' panantacaso'. Ina nitërin. Ca'tano'sanënpitaco'i na'con nosororincoi. Chimi-naquë huarë' nosoromiatërincoi.

² Inaro'coi coshatarai. Sopai hua'ani nani Cotasë ayonquirin Quisoso sha'huirapicaso marë'. Simon Iscarioti hui'nin inaso'. ³ Quisoso nipirinhue' ya'ipi nitotërin. Yosë ya'huërin quëran nani o'marin. Co hua'quiya quëranhuë' naquëranchin inatohua' panatararin. Tata Yosëri chini chiniquë'n nanan quëtërin ya'ipiya hua'anëntacaso marë'. Inanta' nitotaton, coshatasocoi, ⁴ Quisoso misa quëran huanirin. Aipi a'morinso' ocoirahuaton, paniocara masahuaton, niso'nantërin. ⁵ Ina quëran i'sha panticaquë oporahuaton, nantëhuëi pa'morantëra'piarincoi. A'naya a'naya pa'morantëatoncoi, paniocaraquë amirantërincoi.

⁶ Simon Pitronta' yapa'morantëpirinhue', co nohuantërinhuë'.

—Quëma Sinioro, ¿yapa'morantëranco ti? itërin.

⁷ —Ma'marësona napotaranquënsa', co ipora nitochatëranhuë'. Oshaquëran nitotaran, itërin.

⁸ —Co onporonta' caso' pa'morantëarancohuë', itërin Pitrori.

—Co napotohuatë'nquënhue', co ca pochin cancantaton imamiatarancohuë', itërin Quisosori.

⁹ —Napoahuarë', ama Sinioro nantëhuërachin pa'motocosohuë'. Imirahuë, motohuë, inapitanta' ya'ipi pa'motoco, itërin.

¹⁰ —Co ina nohuantërehuë'. Nani amahuatëra, co huachi në'huëtërehuë'. Nantëichin pa'morë'. Inapochachin nani anoyacancantëranquëma'. Ina piquëran co noyahue' nipatama', inanta' inquitaaंतरanquëma'. Ina quëran noya cancantaंतरarama'. Canpitaso' noyápiachin cancantërama'. A'naichinquëma' co noyápiachin cancantërinhuë', itërin.

¹¹ Cotasëri yasha'huirapirinsos' ninoton, naporin. Napoaton "A'naichinquëma' co noyápiachin cancantërinhuë'," tënin.

¹² Nani ya'ipicoi pa'morantëra'piatoncoi, a'moantarahuaton, huënsëantarin. Huënsëantarahuaton, a'chintërincoi.

—Ma'ta' tapo napotëranquëmaso' iyaro'sa', ¿nitotërama' to? Ina a'chinchinquëma'.

¹³ Canpitaso' nontohuatamacora, "Maistro" itëramaco. "Sinioro" itëramaco anta'. No'tëquë'n yonquiatoma', napotëramaco. Canpita maistrone'maco mini. Sinioroco ni'to, natëramaco.

¹⁴ Canpita maistrone'maco niporahuë', pa'morantëranquëma'. Napoaton canpita capininta' ina pochachin cancantoco'. ¹⁵ Nani pa'morantëranquëma' nonanamacoso marë'. Canpitanta' ca pochin cancantatoma', ninosoroatoma' nicatahuaco'. ¹⁶ Tëhuë'nchachin iyaro'sa' patronso' chiniquë'n nanantërin. Piyapinënpitaso' nipirinhue' co ina pochin chiniquë'n nanantopihuë'. Comisionë'onta' co hua'anën pochin chiniquë'n nanantërinhuë'. ¹⁷ Nani nitotërama' ipora. Ca pochin nipatama', noya cancantarama'.

¹⁸ "Co ya'ipinquëma' noya cancantëramahuë'. Shonca catoya'pinquëma' huayonanquëma' ca'tanamacoso marë'. Ya'ipinquëma' noyá nohuitëranquëma'. Yosë quiricanë'nquë iraca naporin: 'Anara' carë' coshataponahuë', inimicotarinco, tënin. Ipora huarë' ina pochin nisarín. ¹⁹ Apira nitotato, sha'huitëranquëma'. Ma'sha onpotohuachinaco, yonquiarama'. 'Inaso' tëhuë'nchachin Cristo ni'ton, ninorin,' tosarama'. ²⁰ No'tëquë'n sha'huitëranquëma'. Carinquëma' a'paranquëma' piyapi'sa' a'chintacamaso marë'. Natëhuachinë'nquëma', natëarinco canta'. A'paranquëma' ni'ton, natëinë'nquëma'. Insosona natëhuachinco, Yosënta' natëarin. Ina a'paimarinco,' itërincoi.

Cotasëri sha'huirapicaso' ninorinso'

(Mateo 26.20-25; Marcos 14.17-21; Lucas 22.21-23)

²¹ Naporo' Quisoso sëtërin. Chiniquë'n sëtaton, co napion cancantërin.

—No'tëquë'n sha'huitëranquëma'. Shonca catonquëma' ca'tanpiramacohuë', a'nyanquëma' sha'huirapiarinco, itërincoi.

²² Ina natanahuatoi, a'naya a'nayacoi nini'nai. "¿Inquénpoacha yasha'huirapirèhua' nicaya?" tènai, yonquiatoi. ²³ Caso' Quisoso inchinanèn quèran coshatèrahuè. Na'con nosororinco ni'ton, inapora huè. ²⁴ Simon Pitro imirin quèran tasatahuatonco, "nataniquè': ¿Incarita' sha'huirapiarin?" itèrinco. ²⁵ Napotohuachincora, amasha ya'carirahuato, natanahuè.

—¿Inta' Siniro yasha'huirapirinquèn? itèrahuè.

²⁶ —Iso pan, nocaroquè i'shirahuato quètarahuè. Insosona quètohuato, ina sha'huirapiarinco, itèrinco. Ina quèran i'shirahuaton, Cotasè quètèrin. Simon Iscarioti hui'nin inaso'. ²⁷ Ina ma'pahuachina, sopairi ya'coancantèrin huachi. Naporo' Quisosori itapon:

—Ma'sona yaninanso' manóton niquè', itèrin.

²⁸ Napotèrinso' natanpiraihuè', ma'marèsona napotèrinso' co nitotèraihuè'. ²⁹ Cotasèri coriqui tanpanantè' a'pairin ni'ton, ma'sha pita tahuèri marè' pa'anapon a'pamara, topirinahuè' a'naquèn. Sa'ahuario'sa' coriqui quètacasó marè' a'pamara, topirinahuè' a'naquèonta'. ³⁰ Cotasèso nipirinhaé', cosharo' quètèrinso' ma'parahuaton, pipirin. Naporo' nani tashirin.

Nasha pochin ninosorocaso' pènèninso'

³¹ Cotasè nani pipihuachina, Quisoso itantarincó:

—Yosè quèran quèmapico ni'to, apira no'tèquèn Yosè natèrahuè. Napoaton nóya ni'sarincó. Piyapi'sa' ni'pachinaco: "Ma noyacha Yosèso' ni'ton, na'con catahuarin paya," tosapi. ³² Ina hui'ninco chachin ni'ton, piyapi'sa' nitotatona', na'con na'con Yosè yonquiapi. Ina quèran Yosè noya noya acoantarincó. Co hua'quiya quèranhuè' inapotarincó. ³³ Hui'nahuèpita pochin ni'piranquémahuè', co huachi hua'qui' ya'huapohuè'. Yonípiramacohuè', intohuaso' pa'nahuèquè, co nanitaramahuè' pacacamaso'. I'hua inachachin cotioro'santa' sha'huitèrahuè. ³⁴ Iporaso' nasha pochin pènènanranquéma' noya ninosorocamaso marè'. Carinquéma nosororranquémaso pochachin, imaramacosopita capininta' ninosoroco'. ³⁵ Ninosorohuatama', tèhuènachachin imaramacoso' nitotapi. "Quisoso imatona', noya noya ninosoroapi," tosapi, itèrin.

Pitrori nonpinapicaso' ninorinso'

(Mateo 26.31-35; Marcos 14.27-31; Lucas 22.31-34)

³⁶ Ina quèran Simon Pitrori itapon:

—¿Intohuata' Siniro pa'saran? itèrin.

—Intohuaso' pa'pato, co ipora nanitèranhuè' imaancoso'. A'na tahuèri imasaranco, itèrin. ³⁷ —¿Onpoatonta' Siniro co apira nanitèrahuè' ima'huanquènsó? ¡maranquèn ni'ton, yatèpapurinacohuènta', imamiataranquèn! itèrin.

³⁸ —Yatèpapurinènhuènta', ¿imamiataranco ti? No'tèquèn sha'huitaranquèn. Ipora tashi chachin co'huara atari pèrashatèrasohuè', cararo' nonpinapiaranco. "Co Quisoso nohuítèrahuè'," tosarán, itèrin Quisosori.

14

Quisoso ira pochin nininso'

¹ Ina quèran a'chintantarincó: "Ama pa'yancosohuè'. Ama sètocosohuè'. Yosè natèco'. Canta' natèco. 'Co naniantarincóihuè', ta'toma', nani tahuèri natèco. ² Tatahuè ya'huèrinquè na'a pèi' ya'huèrin. Co ya'huèrinhuè' naporini, nani sha'huichitènhuèmahuè'. Inatohua' panantarahuè canpita ya'huècamaso marè' tapachinquéma'. ³ Inatohua' pa'pato, tapatontahuatènhuèma', o'mantarahuè. O'mantahuato, maquimaranquéma'. Carè'quéma' ya'huapoma'. Ina marè' o'mantarahuè. ⁴ Intohuasona pa'sarahuèso' nitotèrama'. Iranta' nani nohuítèrama'," itèrin.

⁵ —¿Intohuata' Siniro pa'saransó? Co nitotèraihuè'. ¿Onporahuatoita' ira nohuichii? itèrin Tomasèri.

⁶ —Ca ira pochinco. Ya'ipiya no'tèquèn a'chintèranquéma'. Casáchin nanpicaso' quètèranquéma'. Imaramacosopitarachin Yosè'pa' cancontarama'. ⁷ Nohuitohuatamaco, Tatahuènta' nohuítarama'. Ipora quèran huarè' ina nohuítarama'. Nani ni'nama', itèrincoi.

⁸ —Tata a'notocoi ni'ii. Ina ni'patoí, nóya cancantarai huachi, itopirinhaé' Pinipiri.

⁹ —Isonápo' pi'ipi iyasha, canpitáro'co ya'huèpirahuè', ¿co nohuichatèrancohuè' ti? Ni'patamaco, tatahuènta' ni'nama'. ¿Onpoatonta' nipachin, "Tata a'notocoi ni'ii," itèranco? ¹⁰ Caso Tata Yosè pochachin ninahuè. Tata Yosènta' ca pochachin ninin. ¿Co ina iyasha, natèyatèraranhuè' ti? A'chintohuatènhuèmará, co caora yonquinèhuè quèran a'chinahuè'. Yosè yonquirinso chachin yonquiato, a'chintaranquéma'. Ina nohuanton, nani ma'sha nanitaparahuè. ¹¹ Caso Tatahuè pochinco. Inanta' ca pochachin ninin. Napoaton

ya'ipinquëma' natëco. Naporahuaton, nani ma'sha nanitaparahuëso' yonquiatoma', natëco, itërincoi.

¹² —Natanco' iyaro'sa' no'tëquën sha'huitaranquëma'. Tëhuëenchachin imapatamaco, ca pochin nisarama'. Tata Yosë ya'huërin'pa' panantarahuë ni'ton, saca saca' nininsonta' nanitapaarama'. ¹³ Ca pochin yonquihuatama', nanan quëchinquëma' Tatahuë nontacamaso marë'. “Hui'nán chachin nanan quëtërinco,” ta'toma', ina nontoco'. Ca pochin cancantatoma', ma'sona nipatamaco acotaranquëma'. A'napitanta' Tata Yosë noya noya nicacaiso marë' inapoarahuë. Ina na'con nohuantërahuë. ¹⁴ Ca pochin yonquiatoma', ma'sona nipatamaco acotaranquëma'.

Ispirito Santo a'patimarinpoaso'

¹⁵ Ina quëran taantarín: “Nani pënënanquëma'. Nosorohuatamaco, natëaramaco. ¹⁶ Inápaquë panantahuato, Tata nontarahuë Ispirito Santo a'patimarinquëma'. Inaso ca pochachin catahuarinquëma', achinicancanarinquëma'. Co onporonta' patarinquëmahué'. ¹⁷ Ispirito Santoso' no'tëquënáchin nonin ni'ton, Yosë nanamën no'tëquën anitotarinquëma'. Co imarinacosopitasohué' nipirinhué' co ina natëpihuë'. Napoaton co nohuítapihuë'. Canpitaso nipirinhué' nohuítarama'. Nani tahuëri catahuarinquëma'. Ya'coancantarinquëma'.

¹⁸ Co sa'ahuario'sa' pochin nitaranquëmahué'. Co patomiataranquëmahué'. Ca nohuanto, Ispirito Santo ya'coancantarinquëma'. Ca pochachin catahuarinquëma'. ¹⁹ Co hua'qui' isëquë ya'huapohué'. Pa'pato, co imarinacosopitahuë' co huachi quënanarinacohué'. Canpitaso nipirinhué' quënaantaramaco. Nanpiantarahuë ni'ton, Yosë nohuítatoma' nanpimi-atarama'. ²⁰ Nani nanpiantahuato, noya noya nohuítaramaco. Tëhuëenchachin Tata Yosë pochin ninahuëso' nitotarama'. Imamiataramaco ni'ton, canpitarë'co a'naichin pochin nisarahué. Ya'coancantarinquëma' ni'ton, nóya ninohuítarihua'. ²¹ Nani pënënanquëmaso' nitotatoma' natëhuatamaco, tëhuëenchachin nosoroaramaco, ténahuë. Nosorohuatamaco, Tata Yosënta' nosoroarinquëma'. Carinquëmanta' nosoroaranquëma'. Inápaquë panantapora-hué', cancanëma quëran nontaranquëma'. Noya noya nohuítaramaco,” itërin Quisosori.

²² —¿Onpoatonta' Sinioro, quiyariachin noyá nohuítarainquë? ¿Co ya'ipi piyapi'sa' nohuítarinëinquënhué' ti? itërin Cotasëri. A'na Cotasë inaso'. Co Cotasë Iscariotihuë'.

²³ Napotohuachina, Quisosori itërin:

—Co ya'ipi piyapi'sa' nanitopihuë' nohuítinacoso'. Insosona nosorohuachinaco, natëarinaco. Natëhuachinaco, Tata Yosëri nosoroarin. Inaro'co ya'coancantatoni, inaquë ya'huëarai. ²⁴ Co'so' nosorohuachinacohué', co natëarinacohué'. Co caora yonquínëhuë quëran sha'huitëranquëmahué'. Tata Yosë sha'huitohuachincora, inachachin sha'huitëranquëma'. Ina a'paimarinco.

²⁵ Co'huara pantayatërasocohué', sha'huitëranquëma'. ²⁶ Inápaquë pantahuato, tatahuë nontarahuë, Ispirito Santo a'patimarinquëma'. Ca ya'huërenamëhuë o'mamarin. Inaso' achinicancanarinquëma'. Ya'ipi Yosë nanamën a'chintarinquëma'. Catahuaarinquëma' a'chintëranquëmaso' ama naniantacamaso marëhuë'. Catahuahuachinquëma', nóya yonquiantarama'.

²⁷ Pantaporahuë', asanocancanaranquëma'. Tata Yosë natëto, co manta' t'ëhuatërahuë'. Catahuaaranquëma' ca pochachin cancantacamaso marë'. Piyapi'sa' inahuara co sano cancantopihuë'. A'naróachin pa'yanpi. Carinquëmaso nipirinhué' catahuaaranquëma' sano cancantacamaso marë'. Ama pa'yancosohué'. Ama t'ëhuacosohué'. ²⁸ Nani sha'huitëranquëma'. Inápaquë pantaporahuë', ya'coancantimaranquëma'. Tëhuëenchachin nosororamaco naporini, Tatahuëtaquë panantarahuëso marë' noya cancanchitomahuë'. Inaso' chini chiniquënanantërin. ²⁹ Co'huara pantayatërapohué', sha'huitaranquëma'. Inápaquë pantahuato, yonquiarama'. “Tëhuëenchachin ninoton, sha'huitërinpoa!,” ta'toma', noya noya natëaramaco. Ina marë' sha'huitaranquëma'.

³⁰ Co huachi hua'qui' nontaranquëmahué'. Sopai hua'an nohuanton, masarinaco. Inari camairin ni'ton, nani huë'sapi macainacoso marë'. Co caso' pi'pian t'ëranta' ina camain-cosohué' nipirinhué', ³¹ co ta'arahué'. Tata Yosë nosoroato, ina no'tëquën natëarahuë. Ina nohuanton, ma'sha onpoarahuë. Piyapi'sa' niconaco, “Tëhuëenchachin Yosë nosoroaton, natërin,” tosapi.

“Huëco' pa'ahua huachi,” itërincoi Quisosoro.

15

Opa nara'huaya nitërinso pochin nininso'

¹ Ina quëran itantaríncoi: “Casáchin no'tëquën a'chintatënnquëma', opa nara'huaya pochin ninahuë. Tata Yosëso' hua'anën pochin ninin. ² A'na sé'paquë co nitohuachinahuë', nishitëtërin. A'naquënsa' nipirinhué' pi'pian nitërin. Ina sé'para'huainpita pi'pian ni'quitërin na'con na'con nitacaso marë'. Co ni'quitohuatërahuë', co noya nitërinhuë'.

³ Carinquēma' nani anoyacancantēranquēma'. A'chintēranquēmaso' natērama' ni'ton, anoyacancantēranquēma'. ⁴ Imamiatomaco, nani tahuēri yonquiráco catahuainquēma'. Noya nichinpitērinso pochin nico'. Nara sē'pa' nohuishatohuachina, co nitērinhuē'. Inapochachin co imamiatohuatamacohuē', co nanitaparamahuē' noya nicacamaso'.

⁵ Ca opa ya'huē pochinco. Canpitaso' sē'paquēn pochinquēma'. Ya'coancantaranquēma'. Nani tahuēri yonquihuatamaco, catahuaraanquēma'. Opa noya nitērinso pochin noya nisarama'. Canpitaora co nanitaramahuē' Yosē pochin cancantacamaso'. ⁶ Nara sē'pa' nohuishatohuachina, ahuirin. Masahuatona', pēnquē tē'yatopi ahuiquitacaiso marē'. Inapochachin co imamiatohuatamacohuē', Yosē ana'intarinquēma'.

⁷ Casáchin yonquihuatamaco, na'con catahuaraanquēma'. A'chintēranquēmasonta' ama naniantocosohuē'. Ina yonquiatoma', Yosē nontoco'. Tēhuēnchachin imamiatohuatamaco, ma'sona nohuantohuatama', sha'huitoco acochinquēma'. ⁸ Opa na'con nitērinso pochin canpita' noya noya nico'. Ina quēran a'napitanta' nicatēnēranquēma', Yosē yonquiapona'. Naporahuatoma', noya noya imasaramaco. ⁹ Tata Yosē nosororincoso pochachin nosororinquēma'. Casáchin yonquico na'con nosoro'inquēma'. ¹⁰ Tata Yosē no'tēquēn natērahuē ni'ton, pa'pi nosororinco. Inapochachin natēhuatamaco, carinquēmanta' pa'pi nosoroaranquēma'.

¹¹ Ya'ipi cancanēhuē quēran Tatahuē natērahuē ni'ton, nōya cancantērahuē. Natēhuatamaco, ca pochachin noya cancantarama'. Co sētaramahuē'. Ina marē' a'chintēranquēma'. ¹² Nani pēnēnanquēma' noya ninosorocamaso marē'. Carinquēma' nosororancinquēmaso pochachin canpita' ninosoroco'. Ina pa'pi nohuantērahuē nicacamaso'. ¹³ Ni'co' iyaro'sa'. Nipayarēso' na'con nosorohuatēra, ina nicha'ēcaso marē' chiminē'. Inapochachin canta' na'con nosoroatēnquēma', canpita nicha'ēca'huanquēmaso marē' chiminarahuē. Co insonta' ina pochin nosororincinquēmahuē'. ¹⁴ Natēhuatamaco, tēhuēnchachin nipayarahuēso pochin ni'saranquēma'. ¹⁵ Co caso' patron pochin cancantērahuē'. Patronso' piyapinēnpita camairin. Camaipirinhuē', yonquirinso chachin co sha'huitērinhuē'. Nipayarinso nipirinhuē' ya'ipiya sha'huitērin. Inapochachin carinquēmanta' ya'ipiya sha'huitēranquēma'. Co piyapinēhuē pochin ni'nanquēmahuē'. Nipayarahuēso pochachin ni'nanquēma'. Ya'ipi Tatahuē sha'huitērinso pita anitotēranquēma'. ¹⁶ Co canpitaora nohuanton imaramacohuē'. Ca nohuanto, imaramaco. Carinquēma' huayonanquēma'. Nani acoranquēma opa sē'paquēn na'con nitērinso pochin nisápamaso marē'. Inapohuatama': 'Quisoso nanan quētērinco', ta'toma', Yosē nontoco' catahuainquēma'. Ca pochin yonquiatoma', ma'sona nipatama', acochinquēma'. ¹⁷ Nani pēnēnanquēma'. 'Imaramacosopita capini ninosoroco', itēranquēma', tēnin.

Piyapi'sa' no'huirinēnpoaso'

¹⁸ Ina quēran itantarincoi: "Co imarinacosohuē' no'huihuachinēnquēma', ama pa'yancosohuē'. Ca'ton no'huirinacoso, nitotērama'. ¹⁹ Inapita pochin cancantērama' naporini, noya ni'itēnēnquēmahuē'. Inahua capiniráchin nipa'yatopi. Nipirinhuē', nani huayonanquēma'. Ca nohuanto, co inapita pochin cancantēramahuē'. Imaramaco ni'ton, no'huirinēnquēma'. ²⁰ No'huirinaco ni'ton, canpita' no'huirinēnquēma'. Nani sha'huitēranquēma': 'Hua'anēmaco ni'ton, co canpitaso' noya noya ni'sarinēnquēmahuē', itēranquēma'. Aparisitērinaco ni'ton, canpita' aparisitarinēnquēma'. A'chinahuēso' natēhuachina', canpita' natēarinēnquēma'. ²¹ Napoaponahuē', imaramaco ni'ton, na'con na'con piyapi'sa' aparisitarinēnquēma'. Tata Yosē a'paimarincoso' co nohuitopihuē' ni'ton, no'huirinēnquēma'.

²² Co o'mato, a'chintērahuē' naporini, co a'porinacoso marē' oshahuaintonahuē'. Nani a'chintopirahuē'. Co natēnacohuē', oshahuampi ni'ton, Yosēri ana'intarin. ²³ Inopitaso' no'huihuachinaco, Tata Yosēnta' no'huiaipi. ²⁴ Na'a piyapi'sa' a'naróchin anoyatērahuē. Nani ma'sha Yosē pochin ninahuē. A'napita piyapi'saso' co nanitapapihuē'. Yosē anohuitahuaso marē' sacai' nininso' a'notērahuē. Co a'notērahuē' naporini, co ina marē' oshahuaintonahuē'. Nani nicaponaracohuē', no'huirinaco. Tata Yosēnta' no'huipi. ²⁵ Iráca Yosē quiricanēnquē ninshitopi. 'Topinan quēran no'huirinaco', tēnin ninshitaton. Iporaso' naporinso chachin topinan quēran no'huirinaco.

²⁶ Yosē'pa' pantahuato, Ispirito Santo a'patimaranquēma'. Inaso' achinicananarinquēma'. No'tēquēnáchin nonin. Yosē quēran o'marahuaton, piyapi'sa' ayonquiarin. Nonahuēso chachin no'tēquēn ayonquiarinquēma'. ²⁷ Canpita' a'chinarama' a'napitanta' nohuitinacoso marē'. Ya'nan a'chinahuē quēran huarē' nohuitēramaco ni'ton, naporahuēso' sha'huitarama'.

16

¹ Co'huara ma'sha onpochátērasēnquēmahuē', sha'huitaranquēma' ama pa'yanatoma' a'poamacoso marēhuē'. ² Niyontonpiso pēiro'sa quēran ocoiarinēnquēma'. A'na tahuēri

yatëparinënquëma'. 'Co noyahuë' nipi ni'ton, tëpahuato, Yosë noya ni'sarincoi,' ta'tona', a'naquëma' tëpaarinënquëma'.³ Co Tata Yosë nohuitopihuë'. Canta' hui'ninco nipirahuë', co nohuitërinacohuë' ni'tona', aparisitarinënquëma'.⁴ Napoaton iyaro'sa', ama pa'yancosohuë'. Nani sha'huitëranquëma'. A'na tahuëri aparisitohuachinënquëma', ina yonquiarama'. 'Tëhuëinchachin no'tëquën ninoton, sha'huitërinpoa', tosarama'.

Ispirito Santo catahuarinpoaso'

Ya'nan imapoma', co ina pochin sha'huitëranquëmahuë'. Canpitaro'co ya'huato, catahuaranquëma'.⁵ Iporaso' 'Yosë'pa' paantarahuë', itopiranquëmahuë': '¿Intohuata' pa'saran?' co itëramacohuë'.⁶ Napotëranquëmaso marë' chiniquën sëtäpiramahuë'.⁷ No'tëquën itëranquëma'. Canpita marë' paanta'huaso' noya, tënahuë'. Co paantahuatohuë', Ispirito Santo co o'marinhuë' catahuainquëmaso marë'. Nipirinhuë', paantahuato, ina a'patimaranquëma'.⁸⁻¹¹ Ispirito Santo isoro'paquë' o'mahuachin, oshahuano'sa' pa'pi co noyahuë nipiso', Yosë noya coisë pochin nininso', no'tëquën ana'intacaso ya'huërinso', inapita ayonquiariin: 'Co Quisoso natëramahuë' ni'ton, pa'pi oshahuanama'. Inaso' no'tëquënachin Yosë natëton co tëhuërinhuë' ni'ton, chiminpachina Tata Yosë ya'huërinquë pantarin. Napoaton co huachi quënanaramahuë'. Sopai hua'ani hua'qui' piyapi'sa' hua'anëntopirinhuë', Yosëri minsërahuaton, ana'intarin,' itarin piyapi'sa', ayonquiaton.

¹² Na'con yaa'chintopiranquëmahuë', co ipora nanitaramahuë' ya'ipiya yonquicamaso'.¹³ Nipirinhuë', Ispirito Santo o'mahuachin, ya'ipi nanamëhuë' a'chintarinquëma'. No'tëquën anitotarinquëma'. Co inaora yonquirinso' a'chintarinquëmahuë'. Yosë yonquirinso chachin a'chintarinquëma'. A'na tahuëri ma'sha onpocaisonta' anitotarinquëma'.¹⁴ Ca nonahuëso chachin a'chintarinquëma' ni'ton, noya noya ni'saramaco. ¹⁵ Ya'ipi tatahuë yonquirinso' nitotërahüë. Ina pochin yonquirahuë canta'. Napoaton Ispirito Santo o'mahuachin, ca nonahuëso chachin a'chintarinquëma'.

¹⁶ Pi'pian pahuanarin paca'huaso'. Pa'pato, co quënanaramacohuë'. Ina quëran co hua'quiya quëranhuë' quënaantaramaco," itërincoi.

Sëto inquitarinso'

¹⁷ Ca'tano'sanënpitacoï ninontërai.

—¿Ma'ta' tapon naporin? "Pi'pian pahuanarin paca'huaso'. Pa'pato, co quënanaramacohuë'. Ina quëran quënaantaramaco," tënin. "Tatahuë ya'huërin'pa' paantarahuë," tënin anta'.¹⁸ "Co hua'quiya quëranhuë' quënaantaramaco," topachina, co nitotërhüahuë'. ¿Ma'ta' tapon naporin? tënai ninontatoti.

¹⁹ Yanatanpiraihuë', co natanaihuë'. Quisoso nipirinhuë' nitotërin. Napoaton itërincoi: "¿Ma'ta' tapon naporin?" ta'toma', yanatanpiramacohuë', co natanamacohuë'. Tëhuëinchachin pi'pian pahuanarin paca'huaso'. Pa'pato co quënanaramacohuë'. Ina quëran co hua'quiya quëranhuë' quënaantaramaco. ²⁰ No'tëquën itëranquëma'. Sëtatomä, na'nëarama'. Co natërinacosopitasohuë' nipirinhuë': "Nani chiminin huachi," ta'tona', capa cancantapi. Canpitaso nipirinhuë' sëtäpiramahuë', co hua'qui' sëtaramahuë'. A'naroáchin noya cancantantarama'.²¹ Ni'co iyaro'sa'. Sanapi yahuaihuachina, iquitaton co noyahuë' cancantërin. Nani huaihuachina, a'naroáchin nóya cancantërin. Co huachi iquitërinso' yonquirinhuë'. "Hua'huahuë nani hua'huacharin," ta'ton nóya cancantërin.²² Inapochachin canpitanta' ipora sëtäpiramahuë', naquëranchin quënaantaranquëma'. Naporo' nóya cancantarama'. Co huachi insonta' nanitarinhuë' asëtainëmaso'. Nóya cancantomiatarama'.

²³ "Naporo' co huachi natanaramacohuë'. No'tëquën sha'huitëranquëma'. Ca pochin yonquiatoma', Tata Yosë nontoco'. 'Quisoso nanan quëtërincoi,' ta'toma', ma'sona nipatama', acotarinquëma'.²⁴ Ipora huanta' co ina pochin Yosë nonchätëramahuë'. Iporaso nipirinhuë' ca pochin yonquiatoma', ma'sha nico quëchinquëma'. 'Quisoso nanan quëtërincoi,' ta'toma', nani tahuëri nontáco' nóya cancantacamaso marë'," itërincoi.

Co noyahuë' nipsisopita Quisosori minsërinso'

²⁵ "Ma pochinsona nininso' nani a'chintëranquëma'. A'na tahuëriso nipirinhuë' co huachi ina pochin a'chintaranquëmahuë'. A'ninquëchin tatahuë naporinso' sha'huitaranquëma'.²⁶ Naporo' ca pochin yonquiatoma', tatahuë nontarama'. Ca pochin nontarama' ni'ton, noya natanarinquëma'. Co huachi canpita marë' nonta'huaso' ya'huërinhuë'.²⁷ Tatahuë chachin nosororinquëma'. Nosororamaco ni'ton, nosororinquëma'. Ina a'paimarincoso' natërama' ni'ton, nosororinquëma' canpitanta'.²⁸ Tatahuë quëran o'mato, isoro'paquë ya'huëpirahuë'. Co hua'qui quëranhuë' tatahuë ya'huërin'pa' panantarahuë," itërincoi.

²⁹ —Iporaso' co huachi ma pochinsona nininso' sha'huitarancoihuë'. A'ninquëchin nontarancoi ni'ton, a'naroáchin natanai. ³⁰ Quëmaso' ya'ipi nitotëran. Yosë quëran o'maran, tënai. Co huachi natana'huainquënsó tëranta' ya'huërinhuë', itërai.

³¹ —¿Nani natëramaco ti? Napoaponahuë', carinquëma' itaranquëma'. ³² Ipora tashi chachin ya'ipinquëma' ta'ananpiaramaco. Yanquëërahuatoma', pëinëmaquë pa'sarama'. Patopiramacohuë', co caora ya'huapohuë'. Tatahuë ca'tanarincó. ³³ Nani na'con sha'huitëranquëma' sano cancantacamaso marë'. Casáchin yonquihuatamaco, sano cancantarama'. Co pa'yanaramahuë'. Piyapi'sa' aparisitopirinë'nquëmahuë', catahuanquëma' ni'ton, chiniquën cancantoco'. Ya'ipi isoro'paquë co noyahuë' nipisopita nani minsëarahuë, itërincoi Quisoso.

17

Quisoso, imarinsopita marë' Yosë nontërinso'

¹ Ina toshuaton, inápaquë në'pëtërin Yosë nontacaso marë': "Nani Tata ora naniarin chimina'huaso'. Aparisitohuachinaco, catahuaco quëma pochachin cancantato, noya natëiniquën. Ina quëran a'napita niconaco, noya noya yonquiarinë'nquën. Quëma hui'nanco ni'to, napotaranquën. ² Nani chiniquën nanan quëtëranco ya'ipi piyapi'sa' hua'anënta'huaso marë'. Quëma nohuanton, a'naquën imasarinaco. Inapitaso' anoyacancantërahuë quëma nohuitatënën nanpimiatacaiso marë'. ³ Quëmasáchin Yosë'nquën. Isoro'paquë a'paimaranco. Piyapi'sa' nohuitahuatë'në'nquën, canta' nohuitohuachinaco, nanpimiatapi.

⁴ Piyapi'sa' nicha'ëca'huaso marë' a'paimaranco. Ya'ipi sha'huitërancoso' natëarahuë. Ya'ipi tiquirahuë. Quëmasáchin natëranquën ni'ton, piyapi'sa' noya ni'sarinë'nquën. ⁵ Iráca co'huara isoro'pa' ya'huëyatërasohuë', quëmaro'co noya noya ya'huëpirahuë', a'paimaranco. Iporaso', Tata, quëmataquë naquëranchin acoantaco quëmaro'co chachin ya'huanta'i.

⁶ Quëma nohuanton, a'naya a'naya imasarinaco. Isoro'paquë ya'huëpirinahuë', huayonan imainacoso marë'. Napoaton, imasarinaco. Nani a'chintërahuë. Onpopinosa quëma cancantëranso' nani anitotërahuë ni'ton, nohuitërinë'nquën. Inapitaso' quëma piyapinënpita. Iráca quëran huarë' yonquiran imainacoso'. Quëma nanamën natëpi. ⁷ Caora yonquinëhuë quëran co manta' ninahuë'. Quëma sha'huitohuatancora, natëranquën. Ina nitotopi. ⁸ Sha'huitohuatancora, inachachin a'chintërahuë, natëtopi. Quëmá quëran o'marahuë. Quëma chachin a'paimarancosonta' natëpi.

⁹ Imarinacosopita marë' chiniquën nontaranquën. Hui'nanpita pochin ni'nan. Iráca quëran huarë' yonquiran imainacoso'. A'napitaso' co imarinacohuë'. Co inapita marë' nontaranquënhuë'. ¹⁰ Ya'ipi imarinacosopita imarinë'nquën quëmanta'. Quëmari hui'nanpita pochin cancantëran. Napopianachin imarinë'npo'. Noya natërinaco ni'ton, piyapi'sa' noya ni'sarinaco.

¹¹ Co hua'quiya quëranhuë' quëmataquë paantarahuë. Isoro'paso' patarahuë. Imarinacosopitaso nipirinhuë', isëquë ya'huapona'. Quëma nohuanton, imasarinaco. Quëmaso' Tata nóyanquën ni'ton, noya a'paiquë' imamiachinaco. Ya'ipiya nanitapanan ni'ton, catahuaquë' napopianachin yonqui'ina'. Campo' ninosororëso pochin ninosoro'ina'. ¹² Inapitaro'co ya'huasoco, quëma nanamën a'chintërahuë, pënënahuë, na'con catahuarahuë imamiatinacoso marë'. Noya a'pairahuë. Co a'naya tëranta' a'poarinacohuë'. A'naichin pipirin, parisitopiquë pacacaso' ya'huërinso'. Quëma quiricanë'nquë ninoranso chachin nanirin.

¹³ Iporaso nipirinhuë' ya'huëranquë paantarahuë. Co'huara pantayatërapohuë', isoro'pa quëran chachin, nontaranquën imarinacosopita noya cancantacaiso marë'. Ya'ipi cancanëhuë quëran natëranquën ni'ton, noya cancantërahuë. Catahuaquë inapitanta' ca pochachin noya cancanchina'. ¹⁴ Quëma nanamën chachin nani a'chintërahuë. Co imarinacosopitarihuë' no'huipi. Co inapita pochin cancantopihuë' ni'ton, no'huipi. Canta' co inapita pochin cancantërahuë'. ¹⁵ Co nohuantërahuë' isoro'pa quëran ocoicamaso'. Isëquë ya'huëpirinahuë', catahuaquë' ama sopairi minsëinsohuë'. ¹⁶ Na'a piyapi'sa' co noyahuë' nipirinahuë', co caso' inapita pochin cancantërahuë'. Imarinacosopitanta' co inapita pochin cancantopihuë'. ¹⁷ Catahuaquë' quëmasáchin cancanchinën. No'tëquën ayonquiquë' noya nicacaiso marë'. Quëma nanamën quëran no'tëquën anitotëran. ¹⁸ Isoro'paquë a'paimaranco. Inapochachin inapitanta' a'parahuë piyapi'sa' a'chintacaiso marë'. ¹⁹ Imarinacosopita nosoroato, ya'ipi cancanëhuë quëran quëmasáchin natëaranquën. Inapitanta' no'tëquën yonquiatona', nóya natëinë'nquën.

²⁰ Co isopita marëáchin nontaranquënhuë'. A'na tahuëri inapitanta a'napita a'chintohuachina', imasarinaco. ²¹ Inapitanta' catahuaquë' napopianachin yonqui'ina'. Campo' ninosororëso pochin ninosoro'ina'. Quëma hui'nanco ni'to, yonquiranso chachin yonquirahuë. Inapitanta' catahuaquë' campo pochachin yonqui'ina'. Ina quëran a'napitanta' natëarinaco. 'Yosëri chachin a'paimarin,' tosapí. ²² Quëma nohuanton, noyápiachin cancantërahuë. Imarinacosopitanta' catahuarahuë noyápiachin cancantacaiso

marè'. Ina quèran a'na huènton pochin napopianachin yonquiapi. Canpo pochachin cancantapi. ²³ Quèma pochachin yonquiato, inapita ya'coancantèrahuè canpo pochachin yonquicaiso marè'. Ina quèran co imapisopitahuènta' nicatora': 'Tèhuèenchachin Yosèri hui'nin a'paimarin. Hui'nin nosororinso pochin imarinsopitanta' nosororin,' tosapi.

²⁴ Quèma nohuanton Tata, isopitaso' imasarinaco. Inapita nohuantèrahuè carè' ya'huècaiso'. Iráca quèran huarè' quèma nosororanco. Co'huara isoro'pa' ya'huèyátèrasohuè', nosoroatonco, nóya acoranco. Inatohua' inapitanta' pantahuachina', noya noya ni'sarinaco. Ina na'con nohuantèrahuè. ²⁵ Quèmaso' Tata no'tèquènáchin yonquiaton, noyasáchin ninan. Co imarincosopitahuè' co nohuitèrinènguènhuè'. Caso nipirinhue' nohuitèranquèn. Quèma isoro'paquè a'paimaranco. Imarincosopita nitotopi. ²⁶ Quèma nanamèn nani a'chintèrahuè nohuitinènguènsó marè'. Ipora huanta' a'chintarahuè ni'ton, noya noya nohuitarinènguèn. Quèma nosororancoso pochachin ninosorocaiso marè'. Inapohuachina', inapita ya'coancantato, ya'huèmiatarahuè," itèrin.

18

Quisoso mapiso'

(Mateo 26.47-56; Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53)

¹ Nani Yosè nontohuachina, Sitron itopiso' i'shanantè' aquètèran pa'nai. Inaquè nararoa'hua ya'huèrin. ² Inatohua' na'aro' niyontona' ni'ton, Cotasèrinta' nohuitèrin. Inaso' yasha'huirapirinsó'. ³ Corto hua'ano'sa', parisioro'sa', inapita nani sha'huitonin. Natanahuatona', sontaro'sa', ponisiaro'sa', inapita a'papi Quisoso macacaiso marè'. Nansa, sahuèni, inapita quèpapi. Tashi' ni'ton, nanparin, yonarin, inapitanta' quèpapi. Cotasèri quèchitèrahuaton, a'notèrin. ⁴ Quisososó' ya'ipiya ninoponahuè', co ta'arinhuè'. Nacapiapon pa'nin.

—¿Inta' yonisarama'? itèrin.

⁵—Quisoso Nasaritoquè ya'huèrinso', itopi.

—Ca mini inaco, itèrin. Cotasènta' inaquè huaniarin anta'.

⁶—Ca mini inaco, itohuachina, pa'yanpi. A'na achira' pinèn parti pa'sahuatona', pinèna quèran anotopi.

⁷ Ina quèran naquèranchin itantarin:

—¿Inta' yonisarama'? itantarin.

—Quisoso Nasaritoquè ya'huèrinso', itantapi.

⁸—Nani sha'huitèranquèma'. Ca mini. Ca nohuantohuatamaco, isopitaso' tananpitoso' pa'ina', itèrin. ⁹ Achin Yosè nontaton, itèrin: "Quèma nohuanton, isopita imasarinaco. Noya a'paiarahuè. Co a'naya tèranta' a'poarinacohuè'," itèrin. Ina nanicaso marè': "Tananpitoso' pa'ina'," itèrin. ¹⁰ Napopirinhue', Simon Pitroso' sahuèninèn ocoirahuaton, corto hua'an inpriatonèn Marco itopiso' ahuèrin. Inapotaton, inchinan huèratèn nishitèhuèratèterin.

¹¹ Quisososó' nipirinhue' co nohuantèrinhuè'.

—Sahuèni iyasha po'moantaquè'. Tananpitèquè' mainaco. Tatahuè nohuanton, masarinaco. Main o'orèso pochin chiniquèn parisitarahuè. ¿Co ina nitotèranhuè' ti? itèrin.

Corto hua'an pèinènguè quèpapiso'

(Mateo 26.57-58; Marcos 14.53-54; Lucas 22.54)

¹² Ina quèran sontaro'sa', capitan, cotio ponisiaro'sa', inapita huè'sahuatona', Quisoso mapi. Masahuatona', tanpaquèn noya tonporahuatona', ¹³ Anasètaquè quèpapi. Inaso' Caihuasè mi'sèn. Naporó' pi'ipi Caihuasè corto hua'an chini chiniquèn nanantèrinsó' ya'conin. ¹⁴ Thua inaso' cotioro'sa' sha'huitèrin: "Ama ya'ipinpoa' chiminacaso marèhuè' ina chimi'in, ténahuè," itèrin. Inaquè quèpapi natanacaiso marè'.

Pitrori nonpinapirinsó'

(Mateo 26.69-70; Marcos 14.66-68; Lucas 22.55-57)

¹⁵ Ca'tano'sanènpitaso' pa'pi. Simon Pitroso' nipirinhue', Quisoso imaquirin. Canta' imaquirahuè. Caso' corto hua'an nohuitèrinco ni'ton, Quisoso acoana quèpahuachinara, pairanaquè chachin ya'conahuè. ¹⁶ Pitroso' ya'coana aipiran huaniárin. Napohuachina, ya'coana a'pairinsó' sanapi nontèrahuè Pitronta' ya'conacaso marè'. Nontohuatèra, ya'conin anta'. ¹⁷ Pitro ya'conpachina, sanapiri itèrin:

—Quèmantá' mini Quisoso imaran, itèrin.

—Co'chi caso' imarahuè paya, itèrin Pitrori.

¹⁸ Naporó' tashi' sèhuèn ni'ton, ponisiaro'sa', inpriatoro'sa', inapita pèyara quèran nani a'pètopi. Inaquè huanirahuatona', napèntapi. Pitronta' inaquè napèntapatarin.

Corto hua'ani nataninsó'

(Mateo 26.59-66; Marcos 14.55-64; Lucas 22.66-71)

¹⁹ Ina quëran Quisososo' natanapi:

—¿Ma'ta' a'chinan? ¿Inpitata' imarinëquën? itërin corto hua'ani.

²⁰ —Caso' a'ninquëchin piyapi'sa' a'chintërahuë. Niyontonpiso pëiquë, Yosë chinotopiso pëiquë, inaquëpita cotioro'sa' niyontonpachinara, a'chintërahuë. Co po'oana quëran a'chinahuë'. ²¹ ¿Onpoatonta' natananco? Na'a piyapi'sa' nataninaco, nani nitotopi. Inapita natanquë' sha'huichinën, itërin.

²² Itohuachina, ponisiari panpirayarin.

—Corto hua'an chini chiniquën nanantërinso nipirinhue', ¿ina pochin a'paniran ti? itërin ponisiari.

²³ —Co noyahue' nonahuë nipachin, sha'huitoco maquëta tëhuërahuë. Nipirinhue', no'tëquën nonahuë nipachinso', ¿onpoatonta' ahuëranco? itërin.

²⁴ Ina natanahuaton, hua'ani a'parin Caihuasë nontacaso marë'. Tonpopinan quëpapi.

Naquëranchin Pitrori nonpinapiantarinso'

(Mateo 26.71-75; Marcos 14.69-72; Lucas 22.58-62)

²⁵ Simon Pitroso nipirinhue' huaniton, napëntarin.

—¿Quëmarinta' iso quëmapi imamaranquën ti? itërin ponisiari.

—Co'chi imarahue' paya, itantarin.

²⁶ Ina quëran cotio hua'an piyapinëni quënanin. Ina quëmopinën chachin Pitrori nishitëhuëratëterinso' ni'ton, pi'pian nohuitërin. Pitro quënanahuaton, itërin:

—¿Co'ta Quisososo mapiquë quënananquën pora? itërin.

²⁷ —Co'chi cahue' paya, itantarin Pitrori. Naporo' atari përarin, natanin.

Pirato quëtonpiso'

(Mateo 27.1-2, 11-14; Marcos 15.1-5; Lucas 23.1-5)

²⁸ Tashíramiachin nisahuaso', Caihuasë pëinën quëran quëparahuatona', Noma hua'an pëinënquë quëpapi. Cotioro'saso nipirinhue' co inaquë ya'conpihuë'. “Nisha piyapi'sa' pëinënquë ya'conpatëhua', oshahuanarihua'. Ina quëran co nanitarihuahuë' Pascoa cosharo' capacaso',” topi. ²⁹ Napoaton Pirato pipirahuaton, inapita nontërin.

—¿Ma'ta' onporin iso quëmapi? itërin.

³⁰ —Pa'pi co noyahue'. Noya ninin naporini, co quëshiitëquënhuë', itopi.

³¹ —Canpitari quëpaco'. Iráca quëran huarë' nipëñemaso' co natëhuachinhue', ana'intoco', itërin.

—Co quiyaso' nanitëraihuë'. Co nanan ya'huëtërincoihuë' piyapi'sa' tëpaca'huaiso', itopi.

³² I'hua Quisososo ninoton nani sha'huirin: “A'na tahuëri inápaquë achinpiarinaco,” tënin. Yosë nohuanon, onpototonasona tëpacaiso' naniarin. ³³ Ina quëran Piratori pëiquë ya'coantarahuaton, Quisososo itapon:

—¿Quëmaso' cotio copirnonquën ti? itërin.

³⁴ —¿Quëmaora yonquinën quëran napoaran? ¿A'napita sha'huitërinquën nica? itërin.

³⁵ —“Cotio piyapi inanta',” ¿topiranhue' ti? Caso' nishaco. Cotioro'sa' sha'huirapirinëquën. Corto hua'ano'sa' chachin yo'quirinën ana'inta'huänquëso marë'. ¿Ma'ta' onporan ni'ton, yatëparinëquën? itërin.

³⁶ —Co caso' isoro'paquë hua'anëntarahuë'. Ina nohuantërahuë naporini, imarinacosopita sontaro'sa pochin niitonahuë'. Ama cotioro'sa' macainacoso marëhuë' chiniquën ahuëchitonahuë'. Caso nipirinhue' nisha pochin hua'anëntarahuë', itërin.

³⁷ —Napoahuarë' ¿quëmaso' copirnonquën? itërin Piratori.

—Inaco mini. Ina marë' nasitimarahuë'. O'marahue' no'tën nanan pëñenta'huaso marë'. No'tëquën yonquisopita natëarinaco, itërin.

³⁸ —¿Ma no'tën nanancha napotëran nicaya? itërin Piratori.

Quisososo tëpacaso' sha'huirinso'

(Mateo 27.15-31; Marcos 15.6-20; Lucas 23.13-25)

Ina toshuaton, pipiantarahuaton, cotioro'sa' itantarin:

—Iso quëmapi noya, tënahue'. Co manta' onporinhue'. Co ana'intacaso' ya'huërinhuë'.

³⁹ Napoaton sha'huichinquëma'. Nani Pascoa tahuëri a'nara' apina'pi tashinan pëi quëran ocoirahuë pipicaso marë'. ¿Nohuantërama' cotio copirno ocoica'huaso'? itërin.

⁴⁰ Natanahuatona', chiniquën a'panitopi:

—¡Ama ina ocoiquësohuë'! ¡Parapasë ocoiquë'! itopi. Inaso' matararo nipirinhue' napotopi.

19

¹ Ina natanahuaton, sontaro'sa' camairin Quisososo huihuicaiso marë'. Napohuachina, chiniquën huihuitona' pë'sha pë'shatopi. ² Nahuan quëran yancotë' nicatona', ayancotopi. Nahuan ni'ton, ohuanin. Naporahuaton, quëhuanëñ miächin hua'an a'morinso pochin a'motopi tëhuacaiso marë'.

³—¡Nanpimiataton israiro'sa hua'anéntéquë'! itopi. Napotahuatona', panpirayarápi. ⁴Ina quëran Pirato pipiantarahuatón, piyapi'sa nontantarin.

—Iso quëmapi a'notantaranquëma', ni'co'. Co manta' onporinhuë', ténahuë, itërin.

⁵Naporo' Quisosonta' pëi quëran pipirin. Yancotë' nahuan quëran nipiso ayancotopi, quëhuanën miáchin a'motopiso'. Inapitarë chachin pipirin.

—Ni'co' iso quëmapi, sa'ahua, itërin piyapi'sa'.

⁶Corto hua'ano'sa', ponisario'sa', inapitari quënanahuatona', chiniquën noncarotopi.

—¡Coroséquë patanantéquë' chimiin! itopi. Inachin inachin itápi.

—Cantitari coroséquë patanantatoma', tëpaco'. Co caso' nohuantërahuë' tëpa'huaso'. Co manta' onporinhuë', ténahuë caso', itërin Piratori.

⁷—Íraca pënëntërinso' co natërinhuë' ni'ton, chimí'in. Topinan piyapi niponahuë', “Yosë hui'ninco,” toconin, itopi.

⁸Ina natanahuaton, Pirato chiniquën pa'yanin. ⁹Ya'coantarahuatón, Quisoso itapon:

—¿Intohua quërantá huë'nan? No'téquën sha'huitoco, itërin. Inariso nipirinhuë', co manta' itërinhuë'.

¹⁰—¿Onpoatonta' co yanontërancohuë'? Ca nohuantohuato, ocoiaranquën. Nohuantohuato, atëpataranquën. ¿Co ina nitotëranhuë' ti? itërin.

¹¹—Co Yosë nanan quëtërinquënhuë' naporini, co manta' quëma nanitapaitoncohuë'. Tëpahuatanco, ina marë' oshahuanaran. Nipirinhuë', yo'coninacosopita na'con na'con oshahuanapi, itërin. ¹²Naporo' quëran huarë' Piratori yaocopirinhuë', cotioro'sari itaantapi:

—Iso quëmapi ocoihuatan, Noma copirno no'huiarinquën. “Caso' copirnoco,” téninso marë' copirnorini inimicotarin, itopi.

¹³Ina natanahuaton, “Co'chi nanitërahuë' Quisoso ocoica'huaso paya,” ta'ton, aipiran quëpantarin. Quëpantarahuatón, ana'intacaso' shiranënuë huënsërin. “Shancori i'iratë'” itopiquë ya'huërin. Cotio nananquëso', Capata, itopi. ¹⁴A'na tahuërichin pahuanarin Pascoa nanicaso'. Yacamotahuaso', cotioro'sa' itërin:

—Copirnonëma' ni'co', itërin.

¹⁵—Co quiyariso' nohuantërahuë'. ¡A'naroáchin atëpatéquë'! ¡Coroséquë apatanantéquë' chimiin! itaantapi hua'ano'sari.

—Copirnonëma' nipirinhuë', ¿atëpachi ti? itërin.

—¡Noma copirnoíchin natërai quiyanta'! Co a'na copirno ya'huëtërincoihuë', itopi.

¹⁶Napotohuachinara, Piratori itërin: “Inta nipachin, Quisoso quëparahuatoma', coroséquë patanantoco',” itërin sontaro'sa'. Napotohuachina, masahuatona' quëpapi.

Coroséquë patanantopiso'

(Mateo 27.32-44; Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43)

¹⁷Corosë apitëntohuachinara, inaora quëparin. Pa'sahuatona', “Nansë Moto’,” panën itopiquë canconpi. Cotio nananquëso', Corocota itopi. ¹⁸Inaquë coroséquë patanantopi. Cato' apiro'santa' tëparapi anta' ni'ton, nisha patanantopi. A'na' ahuënan quëran, a'nanta' inchinan quëran patanantopi. Quisoso ahuanacanapipi. ¹⁹Ina quëran Pirato ninshitërin onporinso marësona tëparapiso nitotacaiso marë'. Nani ninshitohuachina, coroséquë chachin motën pëtëcha achinpitopi.

ISOSO' QUISOSO NASARITOUË YA'HUËrinso'. COTIORO'SA' COPIRNO

tënin, ninshitaton. ²⁰Ninano ya'cariya ni'ton, na'a cotioro'sa' ina nontopi. Cotio nananquë, Noma nananquë, Crico nananquë, cara nananquë chachin aninshitërin. ²¹Corto hua'ano'saso nipirinhuë', co noyahuë' ni'pi.

—“Cotioro'sa' copirno,” ta'ton ninshitëranso', co noyahuë'. “Cotioro'sa' copirnoco toconinso’,” ta'caso' ninshitaantaquë', itoonpi Pirato.

²²—Inca, co nohuantërahuë'. Nani ninshitërahuë huachi. Co huachi a'na ninshitanta'huaso' ya'huërinhuë', itërin Piratori.

²³Ina quëran sontaro'saso', nani Quisoso patanantahuatona', aipi a'morinso' nipatomatopi. Catapinitë yasëratona', a'naya a'naya mapi. Acopotërinso' nipirinhuë', co pipinamën ya'huëtërinhuë'. Ya'ipitë' a'nanpiso'.

²⁴—Ama oshahuasohuë'. Huëco' ya'nipitëhua' nicanahua', ta'tona' ya'nipirapi. Inaparahuatona', a'nari manin.

Íraca Yosë quiricanënuë ninoton, tapon: “A'morahuëso' nipatomatapi. Acopotërahuëso macacaiso marënta' nicanarapi,” ténin ninshitaton. Naporinso chachin mapi.

²⁵Corosë ya'cari catapini sanapi'sa' huaniapi. A'naso' Quisoso a'shin. A'nanta' a'shatën. Criopasë sa'in Maria itopisonta' inaquë huaniarin. A'nanta' Maria Mactarina. Inapitari ni'sapi. ²⁶Canta' inaquë huaniarahuë. Quënanahuatonco, a'shin itapon:

—Iso quëmapi mama, hua'huan pochin ni'quë'. Ina ni'sarinquën huachi, itërin. Na'con nosoroatonco napotërin. ²⁷Ina quëran nontërinco.

—Quémanta' iyasha, mamahué mamaparinguën pochin ni'quë', itërinco.
Napotohuachincora, naporo chachin pëinëhuëquë quëparahué yacapaincoso marë'.

Quisoso chiminonso'

(Mateo 27.45-56; Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49)

²⁸ Quisoso nontahuatoncoi: “Nani ya'ipi Yosë sha'huitërinco' natërahuë,” tënin yonquënëquë. Ina quëran, Yosë quiricanënguë ninorinso nanicaso marë':

—Yamororahuë, tënin.

²⁹ Huino áin nininso' tasonquë ya'huërin. Napoaton pi'shiro pochin nininquë asë'cotërahuatona', nara'huayaquë achinpi. Ihuëtahuaton, Quisoso nanamënguë paquëanantërin. ³⁰ Pi'pian o'osahuaton: —Nani ya'ipi nanirin, tënin.

Ina toshuaton, monshorahuaton, chiminin.

Sontarori ohaninso'

³¹ Ina tashiraya chinoto tahuëri ni'ton, cotioro'sa' co nohuantopihuë' inaquëranchin patanantopisopita patacaiso'. Pascoa tahuëri chachin inaso' ni'ton, noya noya ni'pi. Napoaton Pirato paahuantapi. “Sontaro'sa' sha'huitëquë' tonaina' nipanchina' a'naroáchin chiminacaiso marë'. Chiminpachina', quëparahuatona', pa'pichina',” itopi hua'ano'sari. ³² Napotohuachinara: “Noyahua',” itahuaton, sontaro'sa' a'parin tonaina' nipantacaiso marë'. Pa'sahuatona', cato' apiro'sa chachin nipantononpi. ³³ Ina quëran Quisoso huëcapaipirinahuë', nani chiminin quënanquipi. Napoaton co nipantonatopihuë'.

³⁴ A'na sontaroso nipirinuë', nansaquë nininpitën ohuantërin. Huënai' i'shapiarë chachin pipirin. ³⁵ Cari chachin ni'nahuë. No'tëquën sha'huitaranguëma' canpitanta' nitotatoma' natëcamaso marë'. ³⁶ Iráca Yosë quiricanënguë ninshitërin: “Co a'na nansëquën tëranta' nipantapihuë',” tënin. Naporinso chachin co inaso' nipantopihuë'. ³⁷ A'nanta' ninshitërin: “A'na tahuëri ohanpiso' ni'sapi,” tënin Yosë quiricanënguë.

Quisoso na'pi naninquë po'mopiso'

(Mateo 27.57-61; Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56)

³⁸ Ina quëran Cosi Arimatiaguë ya'huërinso' pa'nin Pirato nontapon. Inanta' Quisoso imaponahuë', cotioro'sa' të'huataton, co a'ninquëchin sha'huirinhuë'. Inaso nipirinhuë', chiniquëncantaton, pa'nin Pirato nontapon.

—Quisoso nonën nohuantërahuë. Quëtoco cari quëpa'i, itërin. Itohuachina, “Noyahua'. Quëpaquë',” itërin. Napotohuachina, pa'nin nonën corosë quëran anohuaracaso marë'. Anohuararahuatona', quëpapi. ³⁹ Nicotimonta' huë'nin. Inaso' iráca Quisosoquë paaton, tashi' nontërin. Inanta huëcaton, pimo yaqui' shinpanantë ayontopinan, quënin nonën pashitacaso marë'. Cara shonca quiro pochin quë'ninso' quënin. ⁴⁰ Quisoso nonën masahuatona', pimóchin nininsoquë morin asë'cotëtopi. Inapotatona, noyá so'pinpi. Ina pochin cotioro'sa' nipa'pitoahuachinara, chimipi tapapi na'pi naninquë po'mocaiso marë'. ⁴¹ Ina ya'cariya imia'huaya ya'huërin. Inaquë nasha na'pi nanin ya'huërin chimipi po'mocaiso marë'. Inaquëso', co chimipi po'moyátërapihuë'. ⁴² Nani i'huararin. Tahuëririnquë Pascoa tahuëri chachin ni'ton, manorapi. Tëpapiso' ya'cariya ni'ton, inaquë po'mopi. Pancara'pi pitarahuatona', nanin pa'copitopi.

20

Quisoso nanopiantarinso'

(Mateo 28.1-10; Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12)

¹ Tomio tahuëri nipachina, tashiyachin Maria Mactarina pa'nin Quisoso po'mopiquë nicapon. Co noya tahuëriyátërasohuë', canconin. Canconahuaton ni'pirinhuë', na'pi pa'copitopiso' chi'huincapinan quënanconin. ² “Quisoso nonën nani quëpapi,” ta'ton, ta'aquirin. Canquirahuaton, Simon Pitroro'coi sha'huitirincói.

—¡Sinioro nonën po'mopi quëran, nani quëpapi! Intohuaso' quëpapiso' co nitotërahuë', itirincói.

³ Napotohuachincoira, na'pi nanin'pa' pa'nai. ⁴ Napopianachin ta'apirahuë', Pitro na'huëtërarahuato, ca'ton canconahuë'. ⁵ Monshorahuato, nëhuëconahuë. Morinquë so'pinpisoachin quënanconahuë. Nipirinhuë', co ya'conahuë'. ⁶ Ca piquëran Simon Pitro canconahuaton, ya'conin. Morin Quisoso so'pinpiso' ni'conin anta'. ⁷ Në'mëtë' so'pinayapisonta' quënanin. Inaso' nisha quëhuëánin. Inanta' so'pinpinan. ⁸ Ina quëran canta' ya'conahuë. Në'mëtë' so'pinpiso' ni'sahuato, natërahuë. “Tëhuëenchachin Quisoso nanopiantarin,” tënahuë. ⁹ Yosë quiricanënguë iráca ninshitatona': “Nanpiantararin,” topirinahuë', co yonquiyátërarahuë'. ¹⁰ Nani ni'patëira, ya'huërai'pa' paantarai.

Maria Mactarina ya'notërinso'

(Marcos 16.9-11)

¹¹ Mariaso nipirinhue' huëantarahuaton, Quisoso po'mopiso' aipiran huaniquiantarin. Chiniquën na'nëárin. Na'nëárin quëran monshorin na'pi naninquë nëhuëcaso marë'.
¹² Nëhuëpirinhue', cato' anquëniro'sa' quënanin, huiríchin a'mopiso'. Quisoso nonën acopiquë huënsëapi. A'na' motën quëran huënsëarin. A'nanta' nantën parti quëran huënsëarin.

¹³ —¿Onpoatonta' na'nëaran? itërin anquëniro.

—Sinioronëhuë nonën nani quëpapi. Intohuaso' quëpapiso' co nitotërahuë', itërin.

¹⁴ Tahuëretahuaton, Quisoso chachin quënanaponahuë', co nohuitërinhuë'.

¹⁵ —¿Onpoatonta' imoya na'nëaran? ¿Inta' yonisanan? itërin Quisosori. Mariaso napoaponahuë': "Sacatona'pi ta'ma'," tëcaton:

—Quëmari imoya Quisoso nonën quëpahuatan, sha'huitoco maconta'i, itërin.

¹⁶ —¡Maria! itërin Quisosori. Tahuëretahuaton, nohuitërin huachi. Inaora nananquë nontaton;

—¡Raponi! itërin. Maistro tapon naporin.

¹⁷ —Apoco imoya. Co tatahuë ya'huërin'pa' pantayátërahuë'. Apira paaton, iyahuëpita pochin ni'nahuësopita sha'huitonquë': "Yosë ya'huërin'pa' panantarahuë. Inaso': "Tata,' itato chinotërahuë. Canpitanta' imaramaco ni'ton, 'Tata,' itatoma' chinotërama', tënin Quisoso, itonquë'," itërin.

¹⁸ Ina natanahuaton, Maria paaton, itaponcoi: "¡Sinioro chachin nani ni'nahuë!" itiiirincoi. Ya'ipi sha'huitërinso chachin sha'huitërincoi.

Ca'tano'sanënpitacoi ya'notaantarincoiso'

(Mateo 28.16-20; Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-39)

¹⁹ Naporó' tahuëri Tomio tahuëri. Tashihuachina, pëiquë ya'huarai. Cotioro'sa' t'ë'huatatoi, ya'coana noyá oncotopiraihuë', Quisoso a'nanaya huancánachin ya'notatoncoi:

—Tashita iyaro'sa'. Sano cancantoco', itërincoi.

²⁰ Itahuatoncoi, imirin a'notërincoi. Nininpitëonta' a'notërincoi. Ohuanpiso' ni'nai. Sinioro chachin ni'sahuatoi, "Ina mini," ta'toi, nóya cancantërai.

²¹ —Sano cancantoco' iyaro'sa'. Tatahuë a'parincoso pochachin canpitanta' a'paaranquëma' piyapi'sa' a'chintacamaso marë', itërincoi.

²² Ina quëran pihuirahuaton,

—Ispirito Santo ya'coancanchinquëma huachi. Ina catahuarinquëma' no'tëquën pënëntacamaso'.
²³ Insosona natëhuachinquëma', "Oshanën iyasha Yosë inquitaringuën," itoco'. Inquitarin mini. Nipirinhue', co yanatëhuachinquëmahuë', "Co oshanën iyasha inquitaringuënhue'," itoco'. Tëhuënhachin co inquitaringuë', itërincoi. Itahuatoncoi, pa'nin.

Tomasëri quënanaton, natërinso'

²⁴ Naporó' shonca'yáchincoi ya'huërai. Tomasëso' co ya'huërinhuë'. Inaso': "Catopia'hua," itopi.
²⁵ Quisoso quënanahuatoi, Tomasë sha'huitonai:

—Sinioro ni'nai, itopiraihuë', co yanatërincoihuë'.

—Imirin ohuantopiso' nicato s'ë'huata huarë', nininpitëonta' ohuantopiso' s'ë'huata huarë', natërahuë', itërincoi Tomasë.

²⁶ Posa tahuëri quëran niyontoantahuatoira, Tomasënta' inaquë nisarín. Naquëranchin ya'coana noya oncotaantapiraihuë'. Quisoso a'naroáchin huancánachin ya'noantarahuaton:

—Tashita iyaro'sa'. Sano cancantoco', itërincoi.

²⁷ Ina quëran anquirahuaton, Tomasë itërin:

—Imirahuë iyasha nicaton, s'ë'huaquë'. Nininpitëhuënta' s'ë'huatoco. Ama huachi nisha nisha yonquiquësohuë'. Natëco huachi, itërin.

²⁸ —¡Quëma mini Sinioronëhuënhuënhuë! Natëranquë. Yosënhuënhuënhuë ni'ton, chinotaranquë, itërin Tomasëri.

²⁹ —Ni'nanco ni'ton iyasha, natëranco. A'napitaso' co nicaponaracohuë', natëarinco. Inapitaso' noya noya cancantapi, itërin Quisosori.

Ma'marësona iso quirica ninshitérahuëso'

³⁰ Quisoso nani ma'sha Yosë pochin ninin piyapi'sari natëcaiso marë'. Ca'tano'sanënpitacoi ni'piraihuë', co ya'ipiya isëquë ninshitéranquëmahuë'.
³¹ Iso quiricaquë ninshitérahuësopitaso', Quisoso natëcamaso marë' ninshitérahuë: "Inaso' t'ëhuënhachin Cristo, Yosë hui'nin. Inari a'paimarinso'," ta'toma', ina imaco huachi. Imapatama', Yosë nohuitatoma' nanpimiatarama'.

1 Ina quëran Tipiriasë sono' yonsanquë Quisoso ya'notantarincoi. Ni'naiso' sha'huichinquëma'. 2 Inaquë canchisë ya'picoi nisarai. A'naso' Simon Pitro. A'nanta' Tomasë, catopia'hua itopiso'. A'nanta' Natanino, Canaquë ya'huërinso'. Sipitio hui'ninpitacointa' ya'huërai. A'napitanta' Quisoso ca'tanpisopita, catoya'pi, inapitaro'coi canchisëcoi ya'huërai.

3—Riti të'yatapo pa'sarahuë, itërincoi Simon Pitro.

—Pa'sarai quiyanta', itërai. Potiquë ya'conconahuato, pa'nai. Pa'piraihuë', ya'ipi tashi' riti të'yatopiraihuë', co manta' manaihuë'. 4 Pi'i yapipirirahuaso', Quisoso yonsanquë huaniarin, ni'piraihuë', co nohuitëraihuë'.

5—¿Co iyaro'sa', manta' manamahuë' ti? itërincoi.

—Co'chi manta' manaihuë' paya, itërai.

6—Inchinan quëran të'yatoco'. Inaquë tëhuëincho' masarama', itërincoi. Ina quëran inchinan quëran të'yatohuatëira, notohuaro' sami manai. Na'a ni'ton, co nanitaparaihuë' oshica'huaiso'. 7 Naporo' Sinioro nohuitërahuë huachi.

—Pasoso' Sinioro chachin, itërahuë Pitro.

Itohuatëra, i'nanpirapi sacatarin ni'ton, aipi a'morinso' a'naróachin masahuaton, a'morin. Manorahuaton, i'quë niitërin. 8 Quiyaso' potiquë pa'nai. Riti ohuararahuato, yonsai'pa' quëparai. Co aquëyahuë'. Pasa mitro pochin aquërinso'. 9 Nonshiconahuato, pën quënanconai. Inaquë sami chinsarin, ni'conai. Paonta' ya'huërin.

10—Sami manamaso' caraya mamaco', itërincoi Quisoso.

11 Simon Pitro potiquë ya'conahuaton, riti yonsanquë oshirin. Pasa a'natëräpo shonca cara sami ya'huërin, panca samisachin. Ina nápo' niponahuë', co riti oquirinhuë'.

12—Huëco' iyaro'sa' coshatahua', itërincoi Quisoso. “¿Inquënta' quëmaso'?” co itapoirahuë', Sinioro nohuitërai. 13 Pan masahuaton, quëtërincoi. Saminta' quëtërincoi ca'nai.

14 Nanpiantarin piquëran nani cararo' ca'tano'sanënpitaco quënanai.

Simon Pitro nontërinso'

15 Nani coshatohuatoira, Quisosori itërin:

—Iya Simon, ¿isopita quëran na'con na'con nosoromiatëranco ti? itërin.

—Nosororanquën Sinioro ina nitotëran, itërin.

—Imarinacosopita carniroa'huaro'sa pochin ni'nahuë. Patontahuato, co incariso' a'pairarinhuë'. Quëmarì noya a'paiton, a'chintëquë', itërin. 16 Ina quëran itaantarin:

—¿Nosoromiatëranco ti? itërin.

—Nosororanquën mini, Sinioro, ina nitotëran, itantarin.

—Imarinacosopitaso', ohuicaro'sa pochin nipi ni'ton, a'paiquë' noya imamiachinaco, itërin. 17 Ina quëran naquëranchin itantarin:

—Iya Simon, ¿tëhuëinchachin nosororanco ti? itantarin. Cararo' natanin ni'ton, Pitro sëtërin.

—Ya'ipi Sinioro nitotëran. Nosororanquën mini, ina nitotëran, itërin.

—Imarinacosopitaso', ohuicaro'sa pochin nipi ni'ton, noya a'paiquë'. 18 No'tëquën, iyasha, itaranquën. Quëmaso' hui'napitapon, quëmaora nohuanton, ma'sha ninan. Into-huaso' yapa'patana, nitaparahuaton, pa'nai. Nipirinhuë', a'na tahuëri mashotohuatan, ma'sha onpotarinëquën. Cato quëran chachin anquiran'so' tonpoarinëquën. Co nohuan-topiranhuë', quëpararinëquën, itërin Pitro.

19 A'na tahuëri Yosë imarin ni'ton, inapotatona', tëparapi. Ina ni'pachina', na'a piyapi'sari Yosë nóya ni'sapi huachi. Ina ninoton, Quisoso naporin. Ina quëran:

—Imamiatoco iyasha, itërin.

Tiquinamënuë ninshitërahuëso'

20 I'hua coshatapoi, Quisoso pirayan coshatërahuë. Naporo' “¿Inta' Sinioro sha'huirapiarinquënsó?” itërahuë Pitro nitotacaso marë'. Iporaso' sono' yonsanquë Pitro tahuërahuaton, quënaninco. 21 Quënanahuatonco, Quisoso itapon:

—Iso quëmapiso' Sinioro, ¿ma'ta' onpoapon? itërin Pitro.

22—¿Onpoatonta' iyasha, ina yonquiran? Nohuantohuato, o'maca'huaso tahuëri huarë' nanpihuachin, co ina quëmaso' yonquicamaso' ya'huërinhuë'. Quëma imaco, itërin.

23 Naporo quëran huarë' imapisopita ninontopi. “Inaso' co onporonta' chiminarinhuë',” nitopi. Quisososo nipirinhuë' co naporinhuë'. “Nohuantohuato, o'maca'huaso tahuëri huarë' nanpihuachin,” topachina, “co chiminaponhuë',” co tapon naporinhuë'.

24 Nani carinquëmaso' sha'huitëranquëma'. No'tëquën ninshitëranquëma'. Ya'ipiya nicatoi, nitotërai.

25 Na'con Quisoso a'chinin. Nani ma'sha ninin. Co insonta' nanitaparinhue' ya'ipiya ninshitacaso'. Ina nápo' quirica ninshitërai naporini, co isoro'paquë tëranta' naniitonhuë', topirahuë'. Nani huachi.

Quisoso ca'tano'sanënpita napopiso'

Quisoso nãpiantarahuatona, imãpisopita ya'notërinso'

¹ Iya Tiohuero. Ca Nocasëco ninshitaantaranquën. ¿Noya quëmanta' ya'huaran? Noya canta' ya'huarahué. A'na quiraquë nani ninshitéranquën. Ya'ipi Quisoso naporinso' sha'huitëranquën. A'chininsonta' anitotëranquën. ² Ya'ipi inápaquë panantaquë huarë' naporinso' ninshitéranquën no'tëquën nitotamaso marë'. Iporaso' naquëranchin ninshítantaranquën. Co'huara Quisoso inápaquë pantayátëraponhuë', ca'tano'sanënpita huayoninso' sha'huitërin paatona' a'chinacaiso marë'. Ispirito Santo nohuanton, sha'huitërin. Inapita napopisonta' nitochin, ta'to, ninshítantaranquën. ³ Quisosos' tëhuëenchachin chiminpirinhuë', nãpiantarin. Ina piquëran catapini shonca tahuëri isoro'paquë ya'huëantarín. Ca'tano'sanënpita ya'notëra'piarín nãpiantarinso' natëcaiso marë'. Yosë hua'anëntërinso' a'chintaantarín.

⁴ A'na tahuëri inapitarë' ni'so', sha'huitërin:

—Ama a'narobáchin Quirosarin quëran pipicosohué'. Isëquë ninaco' Ispirito Santo o'main. “Ispirito Santo a'patimaranquëma',” tënin Tata Yosë. I'hua chachin sha'huitëranquëmaso'. ⁵ Coanshaso' i'quë aporintëranquëma'. Iporaso nipirinhuë' Ispirito Santo aya'coancantaranquëma' catahuainquëmaso marë'. Co hua'qui quëranhuë' ya'coancantaranquëma', itërin ca'tano'sanënpita.

Quisoso inápaquë pantarinso'

⁶ Ina quëran niyontoantarahuatona', Quisoso natanpi:

—Íraca Siniro israiro'sa' pancana hua'anëntopirinahuë'. ¿Ipora chachin chiniquënanantaton, ina pochín acoantaran ti? itopi.

⁷ —Tata Yosëichin chini chiniquënanantërin. Inaora nohuanton, ma'sha acorin. Ma tahuëriso' acoamara. Onporosona napoarínso', co Yosë nohuantërinhuë' capita nitotacamaso'. ⁸ Iporaso nipirinhuë' Ispirito Santo na'con catahuarinquëma'. Ya'coancantohuachinquëma', nóya pënëntarama'. Ina nohuanton, nani ma'sha nanitaparama'. Ya'ipi naporahuëso' ni'nama', nani nitotërama'. A'napitanta' sha'huitoco'. Quirosarinquë chachin sha'huitoco'. Ina quëran ya'ipi Cotia parti paatoma', sha'huitonco'. Samaria partinta' sha'huitonco'. Ya'ipi parti paatoma', sha'huitëra'piaco', itërin Quisoso.

⁹ Ina topachina, Yosëri inápaquë quëpantarin. Ca'tano'sanënpitari nicasoi', inápaquë pantarin. Në'përapirinahuë', chitorori imotërin. Co huachi quënanpihuë'. ¹⁰ Inápaquë pantaquëya', në'përapirinahuë', a'nanaya catoya'piri ya'notiimarin, huirítón a'mopiso'.

¹¹ —¿Ma'marëta' caririara'sanquëma' inápaquë në'pëtërama? Quisoso nani pantarin. Yosëri inápaquë quëpantapirinhuë', ina chachin o'mantatarín. Inápaquë pa'ninso pochachin a'na tahuëri o'mantatarín, itërin.

Cotasë ya'huërenamën Matiasë acopiso'

¹² Ina natanahuatona', Oriposë panëñ quëran nohuaramarahuatona', Quirosarinquë paantapi. Co aquëyahuë'. A'na quiromitro pochín aquërinso'. ¹³ Canconahuatona', a'na pëiquë pa'pi. Inapa pë'satë' pëi' ni'ton, nãpëpi. Inaquë naporó' yacapatapi. Pitro, Coansha, Santiaco, Antërisë, Pinipi, Tomasë, Partoromi, Matio, inapita ya'huërapí. A'nanta' Santiaco. Arpio hui'nin inaso'. A'na Simonta' ya'huërin. Inaso' copirno no'huina'piro'sa' imapirinhuë', inanta' Quisoso imarin. A'na Cotasënta' ya'huërin. Santiaco hui'nin inaso'. ¹⁴ Inapitaso' nani tahuëri niyontonatona', Yosë nontápi. Quisoso iinpitanta' huë'pi Yosë nontacaiso marë'. Sanapi'santa' inaquë huë'pi. A'naso' Maria. Quisoso a'shin inaso'. Napopianachin yonquiatona', inaquë na'con Yosë nontápi.

¹⁵ Ina quëran na'a Quisoso imãpisopita niyontónpi. Pasa cato shonca piyapi'sa pochín ya'huëpi. Pitrori huancánachin huanirahuaton, itërin:

¹⁶⁻¹⁷ “Shonca catoya'picoi iyaro'sa' Quisoso nani acorincoi a'napita a'chinta'huaiso marë'. Cotasënta' acorin ni'ton, quiyapitarë' Quisoso ca'tanpirinhuë', inimiconënpitari yamapachina, sha'huirapirin. A'notonpachina, mapí. Íraca Ispirito Santo nohuanton, Cotasë napocaso' ninorin. Tapiri ninoton, Yosë quiricanënuë' ninshitérin. Íraca ninorinso chachin naporin. ¹⁸ Sha'huirapirinso marë' coriqui quëtópi. Ina coriquinënuë' no'pa' pa'anpi. Cotasëso' nitëparahuaton, no'paquë anotaton, ya'póirin. Chi'chirinamëñ pipirin. ¹⁹ Ya'ipi Quirosarinquë ya'huëpisopita natantópi. Natantahuatona', ina no'pa' apoyatópi. Inahuara nananquë *Aquirama* itópi. Aquiramaso', 'Huënai' No'pa', tapon naporin. ²⁰ Yosë quiricanënuë' ninoton, ninshitérin:

‘Ama insonta' pëinënuë' ya'huë'insohué'.

No'panëonta', tanahuantërarín quëran pantachín,' tënin.

Ina quëran tantarin:

'Ina ya'huërenamën a'na acoantaquë', tënin anta' Sarmo quiricaquë.

²¹⁻²² Napoaton iyaro'sa' a'na quëmapi acoanta'ahua' Cotasë ya'huëretacaso marë'. Iráca Coansha aporintaso', Sinioro Quisoso caniaririn a'chinacaso'. Naporo' na'a miachincoi Quisoso imarai. Nani tahuëri ca'tanai. Inápaquë panantaquë huarë' ca'tanai. A'nara' Quisoso ca'taninso chachin acoanta'ahua'. 'Quisoso nanpiantarin. Canta' ni'nahué,' ta'caso marë' aco'a'ahua',' tënin.

²³ Ina marë' catoya'pi huayonpi. A'naso' Matiasë. A'nanta' Cosi Parsapa. Costo itopi anta'.

²⁴ Ina quëran Yosë nontopi. "Quëmasáchin Sinioro, ya'ipi cancanëhuëi quëran yonquiraiso' nitotëran. ¿Insota' nohuantëran aco'a'huaiso', ²⁵ inanta' paaton, a'napita a'chintacaso marë'? Cotasë co huachi nanitërinhuë'. Nani a'porinquën ni'ton, parisitopiquë pa'nin," itopi.

²⁶ Ina quëran cato' ya'pi nininënpita cato' na'pitëa'huayaquë ninshitopi. Yontëra'huayaquë po'morahuatona', pa'tan pa'tantohuachinara, Matiasë nininën pipirin. Shonca a'nara' ca'tano'sanënpita ya'huëpirinahuë', iporaso huachi shonca cato' ca'tano'sanënpita ya'huantapi.

2

Ispirito Santo o'marinso'

¹ Ina quëran Pinticosti tahuëri nanihuachina, Quisoso imapisopita inaquëráchin niyontonpi. ² A'nanaya chiniquën irininsó' natanpi. Panca ihuan pochin tënëntërimarin. Inápa quëran o'marin. Ya'ipi pëianaquë tënëanahuanin. ³ Ina quëran pën nënërinso pochin nininsopita ya'noimarin. Ya'ipiya a'naya a'naya motoanshirainënaquë chiniimarin. ⁴ Napohuachina, Ispirito Santori ya'ipiya ya'coancantërin. Ina quëran inari catahuarin nisha nisha nananquë nonacaiso marë'. Co nitotaponaraihuë', a'naroáchin nonpi huachi.

⁵ Ina ninanoquë chachin na'a cotioro'sa' ya'huëapi. Nisha nisha parti quëran huë'pi Yosë chinotacaiso marë'. Napoaton nisha nisha nananquë nonpi. ⁶ Quisoso imapisopita nisha nisha nananquë nonsapiso' natanpi. Natanahuatona', notohuaro' piyapi niyontonpi. A'naya a'naya inahuara nananquë nonpiso' natanahuatona', pa'yanpi. ⁷ Chiniquën pa'yanatona', ninontopi.

—Ma'pitata' natanëhuaso'. Isopitaso Cariria parti ya'huëpisopitaráchin niponaraihuë', ⁸ ¿onporahuatonata' canpoa' nisha nisha nananquë nonëhuaso pochachin inahuanta' a'naroáchin nonpi? topi. ⁹ Nisha nisha parti ya'huëpisopita nani huë'pi. Partiaro'sa', miriaro'sa', irano'sa', Misapotamiaquë ya'huëpisopita, Cotia parti ya'huëpisopita, capatosiaro'sa', pontoro'sa', asiario'sa', inapita natanapi. ¹⁰ Piriquiaro'sa', panpiriaro'sa', iquipitoro'sa', nipiario'sa', Sirini pirayan ya'huëpisopita, inapitanta' nani huë'pi. Ni'toro'sa' Noma quëran huë'pisopitanta' natanapi. ¹¹ A'naquën cotioro'sa', a'naquën nisha piyapi'sa' niponaraihuë', Yosë chinotopi. Critaro'sa', arapiaro'sa', inapitanta' huëcatona', natanapi. "Nisha nishanpoa' nicarihuarahué', canpoa' nanamënpoaquë chachin nontarinënpoa'. Yosë pa'yápiro nininso' sha'huitarinënpoa', natanëhua'. ¹² Ma'pitata' napopi," ta'tona', pa'yanpi.

—¿Onporahuatonata' naponontërinënpoa'? topi. ¹³ A'naquënso nipirinhuë' tēhuarahuatona':

—No'pitona', napoapi, toconpi.

Pitro pënëntërinso'

¹⁴ Shonca cato' ca'tano'saso nipirinhuë', co tēhuatonaraihuë' huanipi. Pitroso' a'ninquoéchin huanirahuaton, chiniquën nontërin ya'ipi piyapi'sa' natanacaiso marë'. "Noya natanco iyaro'sa'. Ya'ipima Quirosarinquë ya'huëramasopitanta' natanco onporaisona no'tëquën sha'huichinquëma'. ¹⁵ Isopita no'pipi,' topiramahuë', co no'piraihuë'. Co yono pi'yatërarinhuë'. Co tashiriamichin no'pirëhuë'. Ispirito Santo ya'coancantërincoi ni'ton, naporai. ¹⁶ Iráca pënëntona'pi Coiro itopiso', ninoton ninshitërin ipora ni'saramaso'. Yosë noninso chachin ninshitaton, tapon:

¹⁷ 'A'na tahuëri ispiritonëhuë' a'pamarahuë

nisha nisha piyapi'sa' ya'coancantacaso marë'.

Ya'coancantohuachin, hui'namapita nanamëhuë sha'huirapi.

Hui'napi'santa' co huë'ëponaraihuë', hua'narëso pochin quënanapi.

Mashoro'santa' hua'narapi.

¹⁸ Naporo' ya'ipi natërinacosopita

ispiritonëhuëri ya'coancantarin.

Ina nohuanton, nanamëhuë sha'huirapi.

¹⁹ Inápaquë nani ma'sha acoarahué. Piyapi'sa' quënanpachina', pa'yanapi.

Isoro'paquënta', ma'sha acoarahué piyapi'sa' yonquicaiso marë'. Huënai', pën, conai' tomontarinso', inapita ni'sapi, tënin Yosë.

²⁰ Sinioro o'macaso' tahuëri na'con yonquicaso' ya'huërin.

Co'huara naniyatērasohuē', nani ma'sha onporapi. Pi'i tashiarin.

Yoqui quēhuashin huēnai pochin nisarín. Yosē yonquicaiso marē' inapoarin.

²¹ "Nicha'ēco Sinioro," topachina', nicha'ēsarín.

Anoyacancantahuaton, nicha'ēsarín huachi,' tēnin Coiro iráca ninshítaton.

²² Natanco iyaro'sa'. Canpitanta' isirairo'sanquēma' ni'ton, Yosē nanamēn anitotarín-quēma'. Quisoso naporinso' sha'huichinquēma', nitotoco'. Inaso' Nasaritoquē ya'huērin. Nani ma'sha nanitaparín. Piyapi a'naroáchin anoyatērin. Co ina pochín ni'chínēhuahuē'. Yosēri catahuarín ni'ton, naporín. Napoaton: 'Tēhuēnchachín Yosē quēran o'marín,' topi. Canpitanta' nicatoma', nitotērama'. ²³ Napoaponahuē', canpitari atēpatērama'. Masahuatoma', nisha piyapi'sa' quētonama' corosēquē tēpacaiso marē'. Co Yosē natēpihuē' ni'ton, tēpapi. Iráca chachín Yosēri yonquirín hui'nín chiminacaso'. Ina nohuanton, oshanēnpoa marē' chiminín. Co nohuantērinhuē' naporín, co macacamaso' nanichitomahuē'. Canpitari atēpatopiramahuē', ²⁴ Yosēri ananpitaantarín. Chimirín quēran nicha'ērin. Co chimirín mīnsērinhuē'. ²⁵ Ina yonquiaton, Tapi iráca tapon:

'Nani tahuēri Sinioro ca'tanarínco. Inchinanēhuē quēran ya'huērarín achinicancaínco marē'. Catahuarínco ni'ton, co pa'yanahuē'.

²⁶ Napoaton noya cancantērahuhē. Ma noyacha Tata Yosēso paya, tēnhuhē.

Co naniantaríncohuē', ta'to, co chimina'huaso' tē'huatērahuhē'.

²⁷ Yosē yonquiató, nontarahuhē. Hua'yanēhuē', Sinioro, co chimipiro'sa ya'huērinquē tē'yataranhuē'.

Quēmasáchin natēranquēn ni'ton,

co nohuantaranhuē' nonēhuē chanatacaso'.

²⁸ Quēma irané'n a'notēranco. Achintēranco quēma nohuitatēnquēn nóya nānpica'huaso'.

Nani tahuēri ca'tananco ni'ton, nóya cancantarahuē', tēnin Tapi, iráca ninshítaton.

²⁹ Ni'cochi iyaro'sa'. Tata masho Tapi nani chiminín. Iráca nani pa'pitopi. Pa'pitopiso' ipora huanta' ya'huērarín. ³⁰ Co'huara chimiyantērasohuē', Yosēri itērin: 'A'na tahuēri quēma shiparínquēn acoarahuē hua'anēntacaso marē'. Quēma ya'huērēnamēn hua'anēntarin. Caso' Yosēco ni'to, co nonpintaranquēnhuē', itērin. Napoaton shia'huain ninoton, ninshítērin. ³¹ Cristo nānpiantacaso' ninorín. 'Co chimipiro'sa ya'huērinquē patarancohuē'. Co nonēhuē chanatarínhuē', tēnin iráca ninoton. ³² Iporaso' Quisoso chachín Yosēri ananpitaantarín. Quiyari ni'nai. ³³ Ina quēran Yosēri inápaquē quēpantarín. Chiniquēn nanantērin ni'ton, inchinanēn quēran ahuēnsērin. Inapotahuaton, sha'huitērin: 'Ispirito Santo a'pamaquē' piyapi'sa' ya'coancanchín. I'hua sha'huitēranquēnsó', itērin. Ina quēran Quisoso' Ispirito Santo a'paimarín, ya'coancantērincoi, ni'nama'. Napoaton nisha nisha nananquē nonai, natanama'. ³⁴ Tapi co nānpiantaton, inápaquē pantarinhuē', nitotērhēua'. Napoaponahuē', ninshítaton, tapon:

'Yosēri Sinioronēhuē sha'huitērin:

"Inchinanēhuē quēran huēnsēquē'

³⁵ inimiconēnpita cari mīnsēchinquēn," itērin Yosēri,' tēnin.

³⁶ Yosē hui'nín chachín iyaro'sa', corosēquē apatanantērama'. Inapotopiramahuē', Yosēri noya noya ni'nín. 'Inaso' Cristo, a'paimarahuēso'. Sinioro ni'ton, natēcaso' ya'huērin,' tēnin. No'tēquēn iyaro'sa' nani sha'huitēranquēma'," itērin.

³⁷ Piyapi'sa' natanahuatona', na'con sētopi.

—Co noyahuē' ninai. ¿Ma'ta' iyaro'sa', onpo'iiso'? itopi ca'tano'sa'.

³⁸ Napotohuachinara, Pitrori itaantarín:

—Ya'ipi co noyahuē' yonquiramasopita naniantatoma', Yosē chachín tahuērētantaco'. "Quisocristo imarahuhē," ta'toma', aporihuanco'. Ina imapatama', Yosē oshanēma' inquitarinquēma'. Ina quēran Ispirito Santo aya'coancantarínquēma' canpitanta'. ³⁹ Yosē nohuanton, Ispirito Santo a'patimarinpoa'. Canpitanta' ya'coancantarínquēma'. Hui'namapitanta' ya'coancantarín. A'naquēonta' aquē ya'huēpirinahuē', Yosē nohuanton, imasapi. Imapachina', Ispirito Santorí ya'coancantarín inahuanta', itērin.

⁴⁰ Itahuaton, na'con pēnēnin.

—Ipora ya'huēpisopita co manta' Yosē yanatēpihuē'. Ina marē no'tēquēn ana'intarin. Canpitaso nipirínhuē' ama inapita pochín cantantocosohuē'. Yosē nontoco' anoyacancanchinquēma'. Ina quēran cha'ēsarama', itērin.

⁴¹ Napotohuachina, na'a natētopi. Naporahuatona', i'quē aporihuanpi. Naporo' tahuēri cara huaranca pochín piyapi'sa' ya'conpi. Quisoso imasapi. ⁴² Ca'tano'sa' a'chinpachinara, pa'yatopi natanacaiso'. Noya natanatona', natēpi. Noya nini'tona', ya'huērapí. Quisoso chiminínso' yonquiatona', coshatapatapi. Naporahuatona', apira apira Yosē nontapi.

Quisoso imatona', noya ya'huēpiso'

⁴³ Siniorori catahuahuachina, ca'tano'sa' nani ma'sha nanitapapi. Na'a piyapi'sa' a'naroáchin anoyatopi. Ya'ipi piyapi'sari nicatona', pa'yanpi. "Têhuênchachin Yosëri catahuarin," topi. ⁴⁴ Ya'ipi Quisoso imapisopita noya nini'tona' ya'huërapí. A'na huëntoíchin pochin nipi. A'naya a'naya ma'sha pahuantohuachinara, nicatahuapi. Co niapiratopihuë'. ⁴⁵ A'naquënso' ma'shanënapita pa'anahuatona', coriqui ma'patopi. Ina quëran a'napita pahuantohuachinara, quëtopi. ⁴⁶ Nani tahuëri Yosë chinotopiso pëiquë niyontopni. Quisoso chimininso' yonquiatona', a'na pëiquë a'na pëiquë coshatapatapi. Co apiratonaraihuë', noya cancantapi. Nôya cancantatona', coshatapatapi. ⁴⁷ "Ma noyacha Yosëso paya," tosapi. Ya'ipi piyapi'sari noya ni'pi. Nani tahuëriya a'napitanta' imasapi ni'ton, Yosëri anoyacancantërin. Ina nohuanton, inapitanta' ya'conpi.

3

Apia anoyatërinso'

¹ A'na tahuëri pi'i tēhuërenahuaso', Pitro pa'sarin Yosë chinotopiso pëiquë. Naporo' ora niyontonatona', Yosë nontopi. Coansharë' pa'sapirinhuë'. ² Inaquë a'na quëmapi quënanconpi. Nasitërin quëran huarë' co nanitërinhuë' iratacaso'. Nani tahuëri Yosë chinotopiso pëiquë quëpapi. A'na ya'coanaquë acopi, "Noyápiachin," itopiquë. Inaquë acopi coriqui ma'patacaso marë'. Piyapi'sa' Yosë chinotopiso pëiquë ya'conpachinara, coriqui ma'patërin. ³ Pitro, Coansha, inapita ya'conasoi', apiari quënanin. Quënanahuaton, coriqui quëtacaiso' nohuantopirinhuë'. ⁴ Pitro, Coansha inapitari ni'sahuatona':

—Ni'coi iyasha, itërin Pitrori.

⁵ "Coriqui quëtarinco," ta'ton, nē'pëtarin. ⁶ Pitroriso nipirinhuë':

—Co coriqui ya'huëtopirincohue', nanitato, anoyataranquën. Quisocristo Nasaritoquë ya'huërinso' nanan quëtërinco ni'ton, anoyataranquën. Ina nohuanton, noyataran. Huanirahuaton, noya iratëquë', itërin.

⁷ Inchinan imira quëran masahuaton, ahuanirin. A'naroáchin ca'ypoirain nantëre chachin chinirin. ⁸ Ina quëran pashitiquintarahuaton, huanirin. Iratarin. Pitro, Coansha, inapita Yosë chinotopiso pëiquë ya'conpachinara, inapitarë chachin apianta' ya'conin. Noya irataton, niirárin. "Ma noyacha Yosëso paya," tosárin. ⁹ Inapohuachina, ya'ipi piyapi'sari ni'pi. "Ma noyacha Tata Yosë catahuarinco paya," ta'ton, iratárin. ¹⁰ Ni'sahuatona', piyapi'sari nohuitopi ni'ton, pa'yanpi. "Isoso' quëmapi, Yosë chinotopiso pëi' ya'coananëquë huënsërahuaton, coriqui ma'pachantërinso'. ¿Onporahuatoncha noya iratërin nicaya?" nitopi.

Yosë chinotopiso pëiquë Pitro pënëntërinso'

¹¹ Apia anoyatërinso': "Ama patocosohuë'," ta'ton, Pitro, Coansha inapita co a'porinhuë'. Cara chachin "Saromon ishpananën," itopiquë pa'pachinara, notohuaro' piyapi'sa' manorahuatona', inaquë niyontopni. "Ma noyacha ni'ton, apia a'naroáchin anoyatërin paya," ta'tona', pa'yanpi. ¹² Inapita ni'sahuaton, Pitrori itapon: "¿Onpoatonta' iyaro'sa' iso quëmapi nicatoma', pa'yanama? ¿Onpoatonta' quiyanta' ni'saramacoi? Co quiyaoa nanitaparaihuë' anoyata'huaiso'. Co quiyaso' noya noyacoihuë'. Yosë nohuanton noyataron, iratarin. ¹³ Iráca shimashonëpoapita Apraan, Isaco, Cacopo, inapita Yosë chinotopi. Ina Yosëri chachin Quisoso noya noya acorin. Nicha'ëinpoaso marë' a'paimapirinhuë', canpitari masahuatoma', hua'ano'saquë yo'conama'. Piratori yaocopirinhuë', co canpita nohuantëramahuë'. ¹⁴ Quisosos' noyasáchin ninin. Co pi'pisha tëranta' oshahuanpirinhuë', co nohuantëramahuë'. '¿Inta' ocoichinquëma?' itohuachinquëmara, tēpatona'pi huayonama'. ¹⁵ Quisoso mini ananpirinpoaso nipirinhuë', atëpatërama'. Tēpapirinahuë', Yosëri ananpitaantarin. Quiyaso' ni'nai. ¹⁶ 'Quisoso catahuarincoi,' ta'toi, iso apia nohuitëramaso' anoyatërai. Inanta': 'Inaso' catahuarinco mini,' ta'ton, noya pa'sarin ni'nama' canpitanta'.

¹⁷ Quisoso Yosë quëran o'mapirinhuë', co nitotëramahuë'. Napoaton, iyaro'sa', atëpatërama'. Hua'ano'sanëmanta' co nitotopihuë'. ¹⁸ Iráca pënëntona'piro'sa' ninotona', ninshitopi. 'A'na tahuëri Cristo parisitapon,' topi. Yosë nohuanton, ninopi. Ninopiso pochachin parisitërin. ¹⁹ Napoaton iyaro'sa' ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', Yosë chachin tahuëretantaco' oshanëma' inquichinquëma'. ²⁰ Quisocristo imapatama', anoyacancantarinquëma' ni'ton, sano cancantarama'. A'na tahuërinta' ina chachin a'patimantarinquëma'. Canpita marë' nani Yosëri acorin. ²¹ Iráca quëran huarë' Yosë nohuanton, noya pënëntona'piro'sa' ninopi. 'A'na tahuëri Yosëri ya'ipiya anoyatarin,' topi. Anoyataquë huarë' inápaquë Quisoso ya'huantarin. ²² Iráca Moisésëri ninoton, shimashonëpoapita sha'huitërin: 'A'na tahuëri Yosë nohuanton, a'na pënëntona'pi ya'huapon, ca pochin nininso'. Inaso' Isairio quëmapi. Pënënpachinquëma', ya'ipi natëco'. ²³ Insosona co natëhuachinhuë', ya'huërama quëran ocoimantamaso ya'huërin,' ténin.

²⁴ Ya'ipi pënëntona'piro'sa' iso tahuëri'sa' ninopi. Samoiro quëran huarè' napopi. ²⁵ Yosë nohuanton, ninshitërinëquëma', nitotërama'. Yosë chachin naporinso' natanama'. Shimashonënpita nontohuachina, yonquirinquëma' canpitanata'. Iráca Apraan itërin: 'Caora nohuanto, catahuanquën. Quëma shiparinpita quëran ya'ipi piyapi'sa' noya cancantapi,' itërin Yosëri. ²⁶ Canpita'ton yonquiatëinquëma', hui'nin ananpitaantarahuaton, a'parin catahuanquëmaso marè'. Ina catahuahuchinquëma', co noyahuè' ninamasopita nani-antarama'. Ina quëran nóya cancantarama'. Ina marè' Quisoso a'paimarin," itërin.

4

Pitro, Coansha, inapita mapiso'

¹ Pitrori a'chintohuachina, na'a piyapi'sa' natanapi. Coansharinta' pënënin. Pënëntasoi', corto hua'ano'sa' canquiipi. Ponisiaro'sa' hua'anën, satsioro'sa', inapitanta' canquiipi. ² Piyapi'sa' a'chintopiso marè' no'huipi. "Quisoso nanpiantarin ni'ton, nanopiantacaso' ya'huërin," topiso marè' no'huipi. ³ Napoaton cato chachin mapi. I'huaraya ni'ton, tashinan pëiquè po'mopi. "Tashiraya natahuan'," ta'tona', napotopi. Naporo' tashi' inaquè tahuërianpito. ⁴ Na'a piyapi'saso nipirinhuè' nanamën natanahuatona', natëpi. Nani a'natërâpo huaranca pochin quëmapi'sa' Quisoso imasapi.

⁵ Tahuëririnquè ya'ipi cotio hua'ano'sa' niyontonpi. Corto hua'ano'sa', ansiano'sa', maestro'sa', inapita huè'pi. Quirosarinquè chachin niyontonpi. ⁶ Nisha nisha corto hua'ano'sa' huè'pi. Anasè chini chiniquën nanantërinso', Caihuasè, Coansha, Aricantro, inapita huè'pi. Corto hua'ano'sa' quëmopinënpitarè chachin niyontonpi. ⁷ Pitro, Coansha, inapita maconahuatona', ahuanacanapi natanacaiso marè'.

—¿Onporahuatomata' chiniquën nanantatoma', apia anoyatërama'? ¿Inta' nanan quëtërinquëma' anoyatacamaso'? itopi.

⁸ Ispirito Santori noyá ya'coancantërin ni'ton, Pitrori itapon:

—Natanco hua'ano'sanquëma' ninamaso'. ⁹ Tëhuëinchachin co quiyaora nanitëraihuè' apia anoyata'huaiso'. "¿Onporahuatomata' anoyatërama'?" itëramaco ni'ton, ¹⁰ no'tëquën sha'huitaranquëma', nitotoco'. Ya'ipi israiro'sa' nitochina'. Quisocristo Nasaritoquè ya'huërinso' nanan quëtërincoi anoyata'huaiso'. Ina catahuanarincoi ni'ton, anoyatërai. Yosëri a'paimapirinhue', canpitariso' corosëquè apatanantërama'. Tëpapiramahuè', Yosëri ananpitaantarin. Ina nohuanton iso quëmapi nani noyataton, isëquè huanirarin. ¹¹ Ni'cochi. Yosë quiricanëinquè naporin: "Pëi' nina'piro'sa' pëihuachina', a'na na'pira' quënanpirinahue', co nohuantopihuè'. 'Nagoonin,' ta'tona', të'yatopirinhue'. Hua'anëni maantarahuaton, 'Iso na'pi na'con na'con nohuantërahue' pëica'huaso marè', ta'ton, noya acoantarin," tënin. Quisocristoso' ina na'pi pochin. Canpita co nohuantopiramahuè', nopya anoyata noya ni'nin. ¹² Quisocristoichin anoyacancantërinpoa'. Co a'na nanitërinhuè' nicha'ëinpoaso'. Inaichin nanitërin nicha'ëinpoaso', itërin Pitrori.

¹³ Ina natanahuatona', cotio hua'ano'sa' ninontopi. "Isopitaso' topinan piyapi'sa'. Co maestro'sahuè'. Co na'con quirica nitaponarahuè', co të'huatërinënpohue'. Ma'pitacha nitotopi paya. Quisoso ca'tanpi ni'ton, ina pochin cancantopi," nitopi. ¹⁴ Quëmapi nani noyatërinso' inaquè huanirarin ni'ton, co nanitopihuè' "Nonpinápi," ta'caiso'. ¹⁵ Pitro, Coansha, inapita aipiran a'parahuatona', inahua capini ninontapi.

¹⁶ —¿Ma'ta' isopita onpotahua'? Apia nani anoyatopi. Ya'ipi Quirosarinquè ya'huè'pisopita nitotopi. Nani ni'pi. Co nanitërehuahuè' "Nonpinápi," ta'caso'. ¹⁷ Nipirinhuè', ama aquëtè' piyapi'sari natëcaiso marèhuè' pënëanhuan'. "Ama huachi Quisoso nanamën sha'huicosohue'," itahua', nitopi.

¹⁸ Ina quëran amantarahuatona', pënëmpi. "Ama aquëtè' a'chintantacosohue'. Ama Quisoso nanamën sha'huitantacosohue'," itopi. ¹⁹⁻²⁰ Napotopirinhue', Pitro Coansharè chachin co yanatëtopihuè'.

—Yosë natëtoi, co nanitëraihuè' canpita natëca'huainquëmaso'. Co quiyaso' nanitëraihuè' ta'tahuaiso'. Ni'naiso' sha'huirápoi. Natanaisonta' sha'huirápoi. "Co Yosë natëcaso' ya'huërinhuè'," ¿tënama' ti? itopi.

²¹⁻²² "Co natëhuatamacoihuè', ana'intarainquëma'," itahuatona', a'papi. Apia anoyatërinso' nani catapini shonca na'con pi'ipitërin ni'ton, ya'ipi piyapi'sari pa'yatopi. "Yosëichin nanitërin anoyatacaso'. Ma noyacha Yosëso paya," topi ya'ipi piyapi'sa'. Napoaton hua'ano'sari co nanitopihuè' ana'intacaiso'.

Yosë nontopiso'

²³ Nani Pitro, Coansha, inapita a'pahuachinara, imapisopitatuquè paantarahuatona', sha'huiconpi. "Corto hua'ano'sa', ansiano'sa', inapita chiniquën pënëninacoi ama a'china'huaiso marèhuè'," itopi. ²⁴ Napotohuachinara, napopianachin yonquiatona', Yosë nontopi: "Quëmasáchin Sinioro chini chiniquën nanantëran. Isoro'pa', inápaquè

ya'huérinsopita, iiro'sa', ya'ipi ma'sharo'sa', inapita acoran. ²⁵ Quéma nohuanton, iráca Tata masho Tapi ninshitêrin. Inaso' noya natêrinquênso'. Ispirito Santori ayonquirin ni'ton, no'têquên ninshitaton, itapon:

'Inpio naciono'saquê ya'huêpisopita, co no'têquên yonquipihuê'.

Sinioro co quê'yatonarahue' pinosapi:

"Huêco canpoari minsêahua',"

ta'tona', ma'sha onpotacaiso' yonquirapi.

²⁶ Copirnoros'sa', hua'ano'sa', inapita niyontonpi.

Sinioro ahuêcaiso marê' nisha'huítapi.

Copirno huayoninso chachin Cristoso nipirinhue', co nohuantopihuê', ténin Tapi iráca ninshitaton.

²⁷ Iso ninanoquê chachin Sinioro, piyapi'sa' yonquipi hui'nan têpacaiso marê'. Inaso' nóya nipirinhue', têpapi. Quémari acoranso nipirinhue', co quê'yapihuê'. Irotisé, Ponsio Pirato, nisha piyapiro'sa', israiro'sa', inapitari Quisoso no'huipi. ²⁸ Quémao nipirinhue' chini chiniquên nanantêran. Co nohuantêranhue' naporini, co nanitapaitonahuê'. Iráca quêran huarê' yonquiran ina chiminacaso' ni'ton, aparisitopi. ²⁹ Iporaso' Sinioro, quiyanta' no'huirinnacaiso', nitotêran. Quemasáchin yanatêrainquên ni'ton, catahuacoí chiniquên cantantoi, quéma nanamên sha'huí. ³⁰ Cania'piro'santa' quémari anoyatêquê'. 'Yosê hui'nin chachin nanan quêtêrincoi', topatoi, catahuacoí piyapi'sa' noyachina'. Ina ni'pachina', yonquiapi huachi," itopi Yosê nontatona'.

³¹ Nani Yosê nontohuachinara, ina nohuanton, pèi' nacon nacontarin. Ispirito Santori ya'ipiya noyá ya'coancantêrin. Chiniquên cancantatona', Yosê nanamên sha'huirapi.

Imapisopita capini ninosoropiso'

³² Ya'ipi Quisoso natêpisopita noya nini'tona', ya'huêpi. Papiachin yonquipi. A'naya a'naya pahuantohuachinara, niqêtopi. Co manta' niapiratopihuê'. ³³ Ca'tano'sa' na'con sha'huirapi. "Sinioro Quisoso nanpintarin. Nani ni'nai," topachinara, na'a piyapi'sa' noya natanpi. Yosêri ya'ipiya catahuarin. ³⁴ Napohuachina, co a'naya têranta' ma'sha pahuantêrinhue'. A'naya a'naya no'panên, pênên, ma'shanên, inapita ya'huêtohuachinara, pa'anpi. ³⁵ Pa'anahuatona', coriqui canapiso' ca'tano'sa' quêtopi piyapi'sa' quêtacaiso marê'. A'naya a'naya pahuantohuachinara, quêtopi. ³⁶ Naporo' a'na quémapi ya'huêrin. Cosi itopiso'. Ca'tano'sari nisha nininên acotopi. Pirnapi itopi. Pirnapiso': "Achican-cantona'pi," tapon naporin. Inaso' Nihui huênton quémapi, Chipriqué hua'huatêrinso'. ³⁷ Inanta' no'panên pa'anin. Pa'anahuaton, ya'ipi coriqui canarinso' ca'tano'sa' quêtêrin pahuantêrinso' quêtacaiso marê'.

5

Ananiasê sa'inê chachin nonpininso'

¹ A'na quémapi Ananiasê itopisoso' nipirinhue' yanonpinin. Sa'inso' Sahuira itopi. Inahuaso' no'panêna pa'anpirinhue', co nohuantopihuê' ya'ipi canapiso' yocacaiso'. ² Napoaton ninontopi. "Coriqui yo'conpatê', onposona canarêso' ama sha'huitasohuê'. Ya'ipimiáchin quêtêrêso pochin quêta noya ni'inênpo'," itêrin sa'in. "Inta nipachin inapota," topachina, patoma coriqui canarinso' po'orahuaton, taparin. Napopinchin ca'tano'sa' quêtontarin. ³ Co Pitroso' sha'huítopirinhue', Yosê nohuanton, nitotêrin. Nitotaton, Ananiasê itêrin:

—¿Onpoatonta iyasha Sopai natêran? Ispirito Santo yanonpintaton patoma coriqui canaranso' quémaora marê' tapanan. ⁴ Co'huara pa'ayantêraponhue', no'paso' quémaquên. Quémaora nohuanton pa'an. Ina quêran nani pa'anpatana coriqui canaransonta', quémaquên. Co nohuantohuatanhue', co ya'ipi quêtacaso' ya'huê'itonhue'. "Ya'ipimiáchin coriqui Yosê quêtarahue'," têcaton nonpinan. Co iyasha, napo'itonhue'. Co piyapiáchin nonpintêranhue'. Yosênta' yanonpintopiranhue', co inaso' nanitêranhue' nonpintamaso', itêrin.

⁵ Ananiasê natanahuaton, a'naroáchin no'paquê anotaton, chiminin. Piyapi'sari ni'pachinara, pa'yanpi. A'napitanta' natantahuatona', pa'pi tê'huatopi. ⁶ Ina quêran hui'napi'sari nonênso' so'pinahuatona', quêpapi pa'pitacaiso marê'.

⁷ Cara ora quêran pochin, sa'ionta' huê'nin. So'in chimininso' co nitochátêrinhue'. ⁸ Huê'pachina, Pitrori itapon:

—Pi'pian imoya yanatananguên. Achin so'yan isonapo' coriqui quêtêrincoi. ¿Isonápo marê' no'panêma' pa'anama' ti? itêrin.

—Inanapo marê' mini pa'anai, ténin sanapi.

⁹ —¿Onpoatonta' imoya canpita capini ninontatoma', Ispirito Santo yanonpin-topiramahuê'? "Co ina ana'ntarinpohuê'," ta'toma', napopiramahuê'. Ni'quê'.

Quëmapi'sa' so'yan pa'pitopisopita nani huënantarapi. Quëma' ya'huëre quëpantarinenquën pa'pitiñenquënsó maré, itërin Pitrori.

¹⁰ Itohuachina, a'naroáchin chiminaton, inaquë chachin anotërin anta'. Hui'napi'sa' huëantarahuatona', chimipi quënanquinantapi. Inanta' quëpantarahuatona', so'in pirayan pa'pitopi. ¹¹ Ya'ipi Quisoso huëntonëñquë ya'conpispopita të'huatopi. A'napitanta' natantahuatona', "Ana'ntohuachinpoa' canpoanta'," ta'tona' pa'pi të'huatopi.

Cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatopiso'

¹² Naporo' tahuëri'sa' Yosë nohuanton, ca'tano'sa' nani ma'sha nanitapapi. Na'a cania'piro'sa' së'huarahuatona', a'naroáchin anoyatopi. Piyapi'sari ni'pachinara, "Tëhuëñchachin Yosëri catahuarin," topi. Ya'ipi imapisopita "Saromon ishpananën," itopiquë niyontopapi. ¹³ Imapisopitaráchin inaquë niyontopni. A'napitaso': "Ana'ntohuachinpoa'," ta'tona', co inaquë niyontopñihuë'. Napoaponahuë', "Inapitaso' nóya piyapi'sa'," topi ya'ipiya. ¹⁴ Naporahuaton, na'con na'con piyapi'sari Quisoso natëtona', imasapi anta'. Na'a quëmapi'sa' sanapi'sarë chachin ya'conachinpi. ¹⁵ "Quisosori catahuarin ni'ton, ca'tano'sa' nani ma'sha nanitapapi," ta'tona', na'a cania'piro'sa' quëntarahuatona', cachiquë acoonpi anoyatacaiso maré'. A'naquën nantëtërë chachin acoonpi. A'naquëonta' sahuanasaquë tëranta' aquëhuëñpi. "Pitro pa'pachin, hua'yanën tëranta' tashinantohuachin, noyataron nímara," ta'tona', quëntapi. ¹⁶ Ya'cariya ninanoro'sa' quëraonta' huë'pi. Quirosarinquë huë'sahuatona', cania'piro'sa' quëpi. Sopairi ahua'yantërinso'pitañta' quësapi. Yosë nohuanton, ya'ipiya anoyatopi.

Cotio hua'ano'sari aparisitopiso'

¹⁷ Napohuachina, corto hua'an chini chiniquën nanantërinso' no'huítërin huachi. "Na'con na'con piyapi'sa' Quisoso imasapi," ta'ton, apiratërin. Satosioro'santa' no'huítopi. ¹⁸ Napoaton ca'tano'sa' masahuatona', tashinan pëiquë po'mopirinahuë'. ¹⁹ Yono tashi' Sinioro anquëñinën huë'sahuaton, ya'coana i'soatiirin. Ca'tano'sa' aipiran quëparahuaton, sha'huítërin: ²⁰ "Yosë chinotopiso pëiquë paco'. Inaquë pa'sahuatoma', piyapi'sa' a'chintoco' nasha pochin nanpicaiso maré'," itërin anquëñiri. ²¹ Ina natanahuatona', tashiriachin Yosë chinotopiso pëiquë pa'pi. Piyapi'sa' huë'pachinara, a'chintapi.

Corto hua'an chini chiniquën nanantërinso', satosioro'sa', inapitaso' co nitotatonahuë', niyontonahuatona', ya'ipi hua'ano'sa', Israiro ansiano'sa', inapita amatopi. Huë'pachinara, ponisia' a'papi inapita maconacaico maré'. ²² Ponisario'saso' tashinan pëiquë pa'pirinahuë', co insonta' quënanpihuë'. Huëantarahuatona', sha'huítipi.

²³ —Tashinan pëi' noya niyahuitopinan quënanconai. Ya'coanaquë ponisario'sa' a'pairápirinahuë'. I'soapiraihuë', capa piyapi huachi, itiipi.

²⁴ Natanahuatona', ponisario'sa' hua'anën, corto hua'ano'sa' chini chiniquën nanantopisopita, inapita pa'yanpi. Pa'yanahuatona', ninontopi. "¿Intocha pacaiya? ¿Ma'ta' onpoapona napoapi?" nitopi. ²⁵ Naporo' a'na quëmapi huë'sahuaton, sha'huítërin.

—Quëmapi'sa' tashinan pëiquë po'moramaso', Yosë chinotopiso pëiquë piyapi'sa' a'chintapi, itërin.

²⁶ Ina quëran ponisario'saso' hua'anënarë chachin pa'sahuatona', macoantapi. Piyapi'sa' të'huatona', co ahuëpihuë'. "Na'pëiquë të'yarahuachinënpoa'," ta'tona', oshaquëran mapi.

²⁷ Hua'ano'sa' niyontopiquë quëpapi. Inaquë quëpahuachinara, hua'an chini chiniquën nanantërinso' itapon:

²⁸ —Nani pënëñatëñquëma': "Ama huachi Quisoso nanamën a'chincosohuë'," itopiran-quëmahuë', aquë aquëtë' a'chinarama'. Ya'ipi Quirosarinquë ya'huëpispopita natanapi. Inapoatoma', Quisoso chimininso maré' na'intaramaco, itërin.

²⁹ —Pënëñpiramacoihuë', Yosë na'con na'con natëcaso' ya'huërin. Napoaton co nanitëraihuë' natëca'huainquëmaso'. ³⁰ Tëhuëñchachin corosëquë patanantatoma', Quisoso tëpapiramahuë', shimashonëñpoapita chinotërinso Yosëri chachin ananpitaantar. ³¹ Inapotahuaton, inchinanën quëran acorin. Inaso' hua'anënpoa' ni'ton, natëcaso ya'huërin. Nóya nicaton ya'ipi israiro'sanpoa' nicha'ëñpoaso maré' acorin. Co noyahuë' yonquë'huasopita naniantohuatëhua', oshanënpoa' inquitarinpoa'. ³² Ina nitotatoi sha'huírari. Ispirito Santorinta' inachachin anitotarin. Yosë natëhuatëhua', Ispirito Santo aya'coancantarinpoa', itërin Pitrori.

³³ Cotio hua'ano'sari natanahuatona', chiniquën no'huiantarahuatona', yatëpapirinahuë'. ³⁴ A'na hua'an ya'huërin. Inaso' cotio maistro. Camariro itopi. Parisio quëmapi niponahuë': "Noya quëmapi inaso'," topi ya'ipi piyapi'sa'. Inaso' huanirahuaton, itërin:

—Isopita aipiran ocoico' pi'pian nonchinquëma'. Apira huëñanta'ina', itërin. ³⁵ Nani ocoihuachinara, pënëñin.

—Ni'cona iyaro'sa' tëhuëtama'. Co isopita tëpacaso' ya'huërinhuë', tënahuë. ³⁶ Ni'cochi. Iráca Tiotas ya'huërin. "Ca hua'an ya'coanahuë'," topachina, catapini pasa pochin quëmapi'sari

imapi. Imasapirinahué', tēpahuachinara, ya'ipi imapisopita yanquēēpi huachi. ³⁷ Ina piquēran copirno sha'huitērinpoa' nininēnpoa' niacotacaso'. Naporo' a'nanta' ya'huērin, Cotasē Caririaquē ya'huērinso'. Na'con miáchin piyapi'sari imasapirinahué', inanta' tēpahuachinara, imapisopita yanquēēpi. ³⁸ Napoaton ama isopita tēpacosohué'. Tananpitoco', tēnahué'. Inahuaa yonquēnēna quēran a'chinahuachinaso', oshaquēran imapisopita pipimi-atapi. ³⁹ Nipirinhué', Yosēri catahuahuachin, co canpitari acopitaramahué'. Ni'cona Yosē chachin inimicototama', itērin.

Itahuachina, hua'ano'sari natētona', co tēpapihué'. ⁴⁰ Ca'tano'sa' naquēranchin amatantarahuatona', chiniquēn huihuipi. "Ama huachi insonta' Quisoso nanamēn sha'huitocosohué'," itahuatona', a'papi huachi. ⁴¹ A'pahuachinara, pipipi. "Yosē noya ni'nincoi ni'toi, Quisoso maré' parisitērai," ta'tona', capa cancantopi. Co manta' sētopihué'. ⁴² Nani tahuēriya Yosē chinotopiso pēiquē a'chinapi. Co ta'topihué', Pēiro'saquēnta' Quisoso nanamēn sha'huira'piapi. "Inaso' Cristo, Yosēri a'paimarinso'," tosapí.

6

Canchisē quēmapi'sa' catahuacaíso maré' acopiso'

¹ Naporo' tahuēri'sa' Quisoso imapisopita na'asapi. Notohuaro' ya'huēpi huachi. A'naquēn cotio nananquē nonpi. A'naquēnso nipirinhué' cotioro'sa' niponaraihué', Crico nananquē nonpi. Inapitaso' co noyahué' cancantatona', tapona: "Nani tahuēriya quēyoro'no'sa' hué'pachinara, a'naya a'naya cosharo' ma'patopirinahué', co napopianachin quētōpihué', apiratērinacoi. Crico quēyoro'no'sa' pahuantopi," topi. ² Ina natanahuatona', ca'tano'sari ya'ipi Quisoso imapisopita ayontonpi. Niyontonpachinara, itopi:

—Natancoi iyaro'sa' pi'pian sha'huichinquēma'. Yosē nanamēn a'china'huaiso maré' Quisocristo acorincoi. Inaso nipirinhué', nani tahuēri cosharo' yo'sápatoi, co nanitērai hué' Yosē nanamēn a'china'huaiso'. Co a'chinpatoi hué', co noyahué' nisarai, tēnai. ³ Napoaton iyaro'sa', canchisē ya'pi huayonco' catahua'inaicoiso maré'. Ispirito Santori noyá ya'coancantērinso' huayonco' noya yonquípiso'. Noya quēmapisáchin acoa'ahua' cosharo' yocacaiso maré'. ⁴ Quiyoso nipirinhué' Yosē nonta'huaiso', nanamēn a'china'huaiso', inasáchin yonquiarai, itopi ca'tano'sari.

⁵ Natanahuatona':

—Noyapa'. Pa'ahua acoa'ahua', topi ya'ipiya. Ina quēran Istipan huayonpi. Inaso' Yosē noya natērin. Ispirito Santori noyá ya'coancantērin. Pinipi, Porocoro, Nicanoro, Timon, Parminasē, Niconasē, inapitanta' huayonpi. Niconasēso' Antioquiaquē hua'huatērin. Co cotio quēmapihué' niponahué', cotioro'sa' pochin Yosē chinotērin. Iporaso' Quisoso imasarin anta'. Inanapo huayonpi. ⁶ Inapita huayonahuatona', ca'tano'saquē quēpi. Yosē nontahuatona', sē'huamotopi acocaiso maré'. Inapotatona', acopi huachi.

⁷ Ina quēran ca'tano'sa' nani tahuēri pēnēntapi. Yosē nanamēn a'chinapi. Aquē aquētē' nahuinin. Quirosarinquē na'con na'con piyapi'sa' imasapi. Na'a corto hua'ano'santa' Quisoso nanamēn natēpi.

Istipan mapiso'

⁸ "Istipanso' noya pēnēntērin," topi ya'ipiya. Ispirito Santori catahuarin ni'ton, sacai' nininso' nanitaparín. Cania'pi maré' Yosē nontohuachina, a'naroáchin noytopi. Napoaton: "Tēhuēnchachin Yosēri catahuarin," topi. ⁹ A'naquēn cotioro'saso nipirinhué', nisha niyontonpiso pēi quēran huēcataona', Istipan no'huipi. "Patron quēran pipipisopita," itopiso quēran hué'pi. Inapitaso' Sirini quēran, Aricantēria quēran, Sirisia parti quēran, Asia parti, inaquēranpita huēcataona', Quirosarinquē ya'huēpi. Inapitaso' Istipan no'huipi. Hua'qui' chiniquēn ninontopi. ¹⁰ Istipanso' nipirinhué', Ispirito Santori catahuarin ni'ton, no'tē no'tēquēn nonin. Co nanitōpihué' a'panicaíso'. ¹¹ Napoaton po'oa'na quēran quēmapi'sa' pahuēpēi sha'huirapicaiso maré'. Inapotohuachinara, sha'huirapipi:

—Iso quēmapiso', co noyahué'. Moisésē pinorin. Yosēnta' pinorin natanai, tosapí. ¹² Ina pochin nonatona', na'a piyapi'sa' ano'huítopi. Cotio ansiano'sa', cotio maistro'sa', inapitanta' ano'huítopi. Co huachi Istipan noya ni'pihué'. Napoaton maconpi. Maconahuatona', quēpapi cotio hua'ano'sari natanacaiso maré'. ¹³ Nani niyontonpachinara, naquēranchin sha'huirapiantapi. Nonpinatona', co no'tēquēn sha'huirapipihué'.

—Yosē chinotopiso pēi' noya nipirinhué', nonapirarin. "Moisésē iráca pēnēntērinson'ta' co natēcaso' ya'huērinhué'," toconin. ¹⁴ Quisoso Nasaritoquē ya'huērinso' imaton, naporinso' a'chinarin. "A'na tahuēri Quisosori Yosē chinotopiso pēi' ata'huantarin. Moisésē pēnēninpoasonta' ananiantatonpoa', nisha a'chintarinpoa'," toconin Istipan natanai, topi sha'huirapitona'.

¹⁵ Ina quēran hua'ano'sari Istipan ni'sapi. Ni'sapirinahué', ya'pirin anquēni pochin huēnaráchin ni'tērin.

7

Istipan sha'huirinsó'

¹ Ina quëran Corto hua'an chini chiniquën nanantërinsoari natanin.

—¿Tëhuëchachin naporan nonapon? itërin.

² —Co onporonta' api Yosë pinorahuë'. Natanco, apiro'sa'. Iyaro'sa' canpitanta' natanco no'tëquën sha'huichinquëma'. Iráca quëran huarë' shimashonënpoapita Yosë imapi. Canta' ina imarahuë. Tata Yosëso' noya noya. Iráca Tata Apraan nisha no'paquë ya'huaso', ya'notimarin. Co Aranguë pa'shätëraponhuë', nontërin. Misopotamia parti ya'huëpirinhuë', inaquë Yosëri itapon: ³ “Ya'huëran quëran pipimiatëquë'. Quëmopinënpitanta' patomiatëquë'. A'na parti paaton, inaquë ya'huëquë'. Carinquën a'notaranquën, inaquë ya'huëmiatëquë'” itërin Yosëri. ⁴ Natanahuaton, Apraan pipirin. Cartia parti quëran pipirahuaton, Aranguë pa'nin. Inaquë ya'huëantapirinhuë'. Ina quëran pa'pin chiminpachina, Yosë nohuanton, Canaan parti huë'nin. Ya'huërhuaquë chachin huë'nin. ⁵ Huë'pirinhuë', Yosë nohuanton, co no'pa' ya'huëtërinhuë'. Co pi'pisha tëranta' hua'anëntërinhuë'. “A'na tahuëri Canaan parti ya'huëmiatarama'. Quëma shiparinpita na'asahuatona', ina no'pa' hua'anëntapi,” itërin Yosëri. Co hui'nahuayanatërasohuë', napotërin. ⁶ Ina quëran Yosëri itantarin: “A'na tahuëri quëma shiparinpita nisha parti yacapatapona'. Inaquë nisha piyapi'sari chiniquën asacatapí. Co pahuëreaponaraihuë', asacatapí. Catapini pasa pi'ipi aparisitapi. ⁷ Nipirinhuë', nisha piyapi'sa' shiparinpita aparisitopiso' ana'antarahuë. Ina quëran shiparinpita pipirapi. Isëquë chachin huënantahuachina', chinotarinaco,” itërin Yosëri. ⁸ Ina quëran itantapon: “Caora nohuanto, cataharanguën. Hui'nanpita, ya'ipi shiparinpita, inapitanta' catahuarahuë. Napoaton marca niacotoco' imaramacoso' anitotacamaso marë',” itërin. Ina quëran Apraan hui'nin ya'huëtërin. Isaco itërin. Posa tahuëritohuachina, marca acotërin. Isaco mashotohuachina, hui'nin ya'huëtërin. Cacopo itopi. Ina quëran inanta' hui'ninpita ya'huëtantarín. Shonca cato' ya'huëtërin. Ya'ipiya marca niacotëra'piapi. Inapita quëran shonca cato' huënton cotioro'sa' ya'huërhua'. Inapitaso' shimashonënpoa', tënëhua'.

⁹ A'nara' Cosi itopi. Iinpitari apiratatona', no'huipi. Iina chachin nipirinhuë', co quë'yapihuë'. Napoaton nisharo'sa' ya'nohuachinara, pa'anpi asacatacaiso marë'. Nisha piyapi'sari Iquipito'pa' quëpapi. Yosëriso' nipirinhuë' catahuarin. ¹⁰ Parisitopirinhuë', nicha'ërin. Ina nohuanton, Iquipito copirnorí noya ni'nin. “Cosi noya quëmapi. Noya yonquirin,” ta'ton, chiniquën nanan quëtërin. Ya'ipi copirno ma'shanënpita a'pairin. Ya'ipi Iquipito piyapi'sa' camairin.

¹¹ Naporo' Iquipito parti cosharo' co noya papotërinhuë'. Hua'qui' co manta' papotërinhuë' ni'ton, tanarotopi. Canaan partinta' capa cosharo'. Shimashonënpoa' co manta' ya'huëtöpihuë' capacaiso'. Parisitapi. ¹² “Iquipito parti trico ya'huërin,” topiso marë' Cacosopo' hui'ninpita a'parin cosharo' pa'anacaiso marë'. Iina chachin ma'paponaraihuë', nani mashotëri ni'ton, co nohuítópihuë'. Ina pa'anatona', ya'huëpi'pa' cosharo' quëpaantapi capacaiso marë'. Ina capatona', nanpípi. ¹³ Ina quëran pë'yahuachinara, pa'pini a'paantarín. Naporo' Cosiri sha'huitërin. “Caso' co nishacohuë'. Cosico. Iyaya, itoco,” itërin. Copirnonta' iinpita anohuitërin. ¹⁴ Ina quëran Cosiri pa'pin amatërin. Ya'ipi quëmopinënpitanta' amatërin. Ya'ipi quëran canchisë shonca a'natërápo piyapi ya'huërin. ¹⁵ “Huë'quë', tata, isëquë ya'huëa'ahua',” itohuachina, Cacoponta' Iquipito'pa' pa'marin. Ya'ipiya pa'mapi. Inatohua' Cacopo chiminin. Ya'ipi shimashonënpoanta' inaquë ya'huërapí quëran chiminpi. ¹⁶ Cacopo chiminpachina, nonën isëquë chachin quënantapi pa'pitacaiso marë'. Siquimoquë pa'pitopi. Ina no'pa' chachin iráca Apraaní, amororo'sa' pa'antërin.

¹⁷ Yosëri chachin nani iráca Apraan sha'huitërin Canaan parti hua'anëntacaso'. Nipirinhuë', shinpita co a'naróachin panantapihuë'. Hua'qui' Iquipitoquë ya'huëpi. Inaquë na'api. Panantacaiso' tahuëri ya'caritohuachina, notohuaro' israiro'sa' ya'huëpi. ¹⁸ Napoin quëran Iquipito parti nisha copirno ya'conin. Cosiso' iráca chiminin ni'ton, co nohuitërinhuë'. ¹⁹ Cosi naporinsó' co nitotërinhuë' ni'ton, nonpintaton, israiro'sa' aparisitërin. Ahuihuitahuaton, chiniquën asacatërin. Naporahuaton: “Quëmapia'hua nasitohuachin, aipiran të'yatoco' chimiin,” itërin. ²⁰ Naporo', iyaro'sa', Moisés nasitërin. Yosëri noya ni'nin. Pa'pin a'shinë chachin nosoropi ni'ton, cara yoqui po'orahuatona', pëinëquë acanopitopi. ²¹ Ina quëran aipiran acohuachina', Yosë nohuanton copirno hui'nini chachin manin aso'socaso marë'. Hua'huin pochín ni'nin. ²² Iquipito maistro'sari noya a'chintopi. Ya'ipi nitotopiso' a'chintopi. Napoaton noya noya nonin. Nani ma'sha nicacaso' nitotërin.

²³ Catapini shonca pi'ipitohuachina, a'napita israiro'sa' yonquiaton, pa'nin ni'tapon. ²⁴ Inaquë a'na Israiro quëmapi quënanconin. Co manta' onpopirinhuë', Iquipito quëmapi ahuëaton, yatëpararin quënanconin. Quëmopinën nosoroaton, “cari i'huëréchi,” ténin. Ina quëran Iquipito quëmapi ahuëaton, tëparin. ²⁵ “Israiro'saso' iyahuëpita. Yosë catahuarainco inapita nicha'ëca'huaso',” ténin Moisésë yonquinëquë. Inapitaso' nipirinhuë' inari

nicha'écaso' co yonquipihué'.²⁶ Tahuëririnqué cato' israiro'sa capini niahuërapí, Moisésëri quënanconin. "¿Onpoatomata' canpita capini niahuëarama'? Nanan ayoatoco'," itërin.²⁷ Ahuëtona'piso nipirinhue' co nohuantërinhué' natëcaso'. "¿Inta' hua'an acorinquën? Co coisë pochin sha'huitancoiso' ya'huërinhué'.²⁸ I'huara Iquipito quëmapi tëparan. ¿Inapochachin canta' yatëparanco ti?" itërin.²⁹ Ina natanahuaton, t'ëhuatërin. "Copirno natantahuachin, no'huairinco," ta'ton, pipimiatërin huachi. Matian parti yacapatërin. Inaquë sa'aton, cato' hui'nin ya'huëtërin.

³⁰ Catapini shonca pi'ipi Moisésë inaquë ya'huërin. Ina quëran a'na tahuëri inotëro' parti pa'nin. Sinai motopi ya'cariya ni'so', sarsa nara orotarins'o quënanin. Inaquë chachin anquëniri ya'notimarin.³¹ Ina ni'sahuaton, pa'yanin. "¿Ma'ta' inaso' nimara?" ta'ton, ya'cariconin. Naporo' Yosëri itapon:³² "Caso' Yosëco. Quëma shimashonënpita chinotërinaco. Apraan, Isaco, Cacopo, inapita chinotërinaco," itërin. Moisésë t'ëhuataton, ropa ropatërin. Monshorahuaton, co yani'ninhue'.³³ Ina quëran Yosëri itantarin: "Sapatën ocoiqué'. Isëquë nontaranquën ni'ton, isëquë chachin chinotancoso' ya'huërin, tënahuë.³⁴ Piyapinëhuëpita Iquipitoquë ya'huëpirinahué', parisitápi ni'nahuë. Chiniquën aparisitopi ni'ton, tarëtápi, natanahuë. Napoaton nicha'ësarahué huachi. Huëquë' inatohua' a'pa'inquën nicha'ëcamaso maré'," itantarin.

³⁵ Napoaton Moisésë inatohua chachin paantarin. Iráca israiro'sa' yacatahuapirinhue', co yanatëpihué'. "¿Inta' hua'an acorinquën? Co coisë pochin sha'huitancoiso' ya'huërinhué'," itopi. Yosëso nipirinhue' Moisésë chachin hua'an acorin. Nara'huaya quëran anquëniri ya'notaso', Yosëri sha'huitërin inapita nicha'écaso maré'.³⁶ Ina quëran Iquipitoquë paantarahuatón, nani ma'sha Yosë pochin ninin, sacai' nininsopita. Inapoaton, Iquipito quëran ocoirahuaton, nicha'ërin. Inapochachin Quëhuai marëquë, inotëro parti inaquëpita Yosë pochin ninin. Catapini shonca pi'ipi inaporin.³⁷ Moisésëri chachin inapita itërin: "A'na tahuëri Yosë nohuanton, a'na pënëntona'pi ya'huapon, ca pochin nininso'. Inanta' Israiro quëmapi nisarín," tënin.³⁸ Iráca inotëro parti shimashonënpoa' niyontonpachinara, Moisésëri Yosë nanamën anitotërin. Sinai motopiquë pa'pachina, anquëniri nontërin. Yosë nanamën sha'huitërin noya nanpicaiso maré'. Canpoa marënta' sha'huitërin.

³⁹ Shimashonënpoaoso nipirinhue' co nohuantopihué' Moisésë natëcaiso'. Yaa'popi. Iquipito parti na'huatanona', inatohua' yapa'mantapi.⁴⁰ Napoaton Moisésë motopiquë ya'huaso', iin, Aaron itopiso', nontopi. "Mamanshiro'sa' nitocoi, ina imahua'. Moisésë Iquipito quëran ocoipirinpoahué', ¿jintohuaso' pa'mara?" ta'tona', mamanshi nipi.⁴¹ Ohuaca'huaya pochin nininso nipi. Ma'sha t'ëparahuatonona', mamanshi moshapi. Inahuara nipiso' niponahué', pa'yatatona' pita nipi.⁴² Napoaton Yosëri tananpitërin. Tananpito-huachina, ma'sha inápaquë ya'huërinsopita moshapi. Pi'i, yoqui, tayora, inapita moshapi. Pënëntona'pi iráca Yosë quiricanëinquë ninshitaton, tapon:

"Israiro'sa' nontaton, Yosëri itërin:

'Catapini shonca pi'ipi inotëro parti paasëma' ma'sha t'ëpahuatamara, co chinotatomaco naporamahué'.

⁴³ Nisha piyapiro'sa' moshapiso' yonquirama'.

Moroco artaronën quëparahuatoma', ina chinotërama'.

A'na tayoranta' mosharama', Nipan itopiso'.

Napoaton ana'intaranquëma'.

Ca nohuanton, inimicoro'sa' huë'sahuatona', minsëarinëinquëma'.

Papironia aquëtë' quëpararinëinquëma', itërin Yosëri," tënin.

⁴⁴ Shimashonënpoa'pita iráca inotëro parti pacapona', Yosë chinotacaso në'mëtë' pëi quëparápi. Yosëri chachin Moisésë sha'huitërin ina pochin nicatona', chinotacaiso maré'. A'notërinso pochachin nipi. Inaquë Yosë pënëntërinso nanan ninshitérinso' ya'huërin.⁴⁵ Ina quëran hui'ninpitanta' inachachin pëi' ya'huëtöpi. Nisha piyapi'sa' isëquë ya'huëpirinahué', Yosë nohuanton, a'papi. Cosoiri minsëhuachina, a'papi isëquë ya'huëcaiso maré'. Ina pëi chachin isëquë quëpi Yosë chinotacaiso maré'. Tapi hua'an ya'conaquë huaré' ina pëiquë Yosë chinotopi.⁴⁶ Yosëri noya catahuarin ni'ton, Tapi noya hua'anëntërin. Inari pancana yapëitopirinhue', co Yosë nohuantërinhué'.⁴⁷ Ina quëran hui'nin Saromon itopiso', panca pëi' na'pi quëran ninin inaquë chinotacaiso maré'.⁴⁸ Nipirinhue', Yosëso' chini chiniquën nanantërin. Co nipiso' pëiquëráchin ya'huërinhué'. Pënëntona'pi inachachin sha'huitërinpoa':⁴⁹ "Yosëri itapon: Inápaquë huënsërahuë hua'anënta'huaso maré'.

Isoro'panta' nantëhuë aya'nahanuëquë pochin nitërahuë.

¿Onpopinta' yapëirapipiramacohué'?

¿Insëquë chachinta' acotapomaco ya'huëca'huaso maré'? Co pëiquëráchin ya'huarahué'.

⁵⁰ Cari ya'ipi ma'sha ninahuë, itërin Yosëri," tënin.

⁵¹ Canpitaso nipirinhue' co pi'pisha t'ëranta' yanatëtëramahué'. Co natantochináchinhue' cancantërama'. Co onporonta' Ispirito Santo yanatëtëramahué'. Iráca shimashonëmapita co

noyahué' cancantopi. Inapita quëpatoma', inapochachin cancantërama'. ⁵² Iráca quëran huaré' na'a pënëntona'piro'sa' pënëntopirinahué', çinsota' shimashonëmapitari noya ni'pi? Ya'ipiya aparisitopi. "Ana tahuëri noya noya nininso' o'mararin," topachinara, no'tëquën ninopirinahué', tëpapi. Ina quëran Cristo chachin o'mahuachina, sha'huirapitoma', atëpatërama'. ⁵³ Yosë iráca pënëntërinso' anquëñiri chachin sha'huitopirinquëmahué', canpitaso' co natëramahué', itërin Istipani.

Istipan tëpapiso'

⁵⁴ Natanahuatona', chiniquën no'huitona', yatëpapi. ⁵⁵ Istipanso nipirinhué' Ispirito Santori noyá ya'coancantërin ni'ton, inápaquë nè'pëtërin. Yosë ya'huërinso chachin ni'nin. Huënaráchin huënaráchin ya'norin. Quisoso Yosë inchinanën quëran huaniárin, ni'nin.

⁵⁶ —Ni'cochi iyaro'sa'. Pi'iro'të ni'soatërin ni'nahuë. Quisoso chachin Yosë inchinanën quëran huaniarin, quënanahuë, itërin Istipani.

⁵⁷ Ina natantahuatona', nipicopihuëratëtopi. Chiniquën no'huitona', a'naroáchin macopi. ⁵⁸ Ninano quëran quëparahuatona', na'piquë të'yararapi. Sha'huirapipisopitaso', aipi a'mopiso' ocoirahuatona', a'na hui'napi Saono itopiso' quëtöpi a'picaso maré'. ⁵⁹ Të'yarasoi', Istipanso' chiniquën parisitaponahué', Quisoso nontërin: "Hua'yanëhuë' Sinioro matahuatonco, quëpaquë", itërin. ⁶⁰ Ina quëran isonahuaton, chiniquën itantarin: "Tëparinacoso maré', ama Sinioro isopita ana'intëquësohuë", itërin. Ina tosahuaton, chinimin.

8

¹ Istipan tëpasoi', Saononta: "Tëpaco'," tënin.

Saonori aparisitërinso'

Naporo quëran huaré' cotio hua'ano'sa' no'huitatona', Quisoso imapisopita chiniquën aparisitopi. Quirosarinquë napopi. Aparisitatona', ayanquëëpi. Ya'ipi Cotia parti, Samaria parti, inaquëëpita yanquëëpi. Ca'tano'saráchin co pa'pihué'. ² Nani Istipan tëpahuachinara, Yosë chinotopisopitari pa'pitopi. Sëtatona', na'nërapi. ³ Saonosos nipirinhué' Quisoso imapisopita aparisitatón, pëinënaquë huaré' ya'cona'piarin. Quëmapi'sa' masahuaton, ohuararahuaton, tashinan pëiquë po'morin. Sanapi'santa' inaquë po'morin.

Samaria parti noya nanan sha'huirinso'

⁴ A'naquënsos nipirinhué' yanquëërahuatona', pa'sapi. Yosë nanamën sha'huirapiapi. ⁵ Pinipiso' Samariaquë pa'nin. Inaquë Quisocristo naporinso' sha'huirarin: "Yosëri a'paimarinso' imaco' canpitanta'," itarin. ⁶ Na'a piyapi'sa' niyontonahuatona', natanapi. Nöya natanpi. A'chintohuachina, cania'piro'santa' quëpi. Yosë nohuanton, Pinipiri anoyatërin. Ni'sahuatona', aquë aquëtë' yaimapi. "Yosëri catahuarin ni'ton, a'naroáchin anoyatërin," topi. ⁷ A'naquënsos' sopari ya'coancantërin ni'ton hua'yantopirinahué', Pinipiri sha'huitohuachina, sopairo'sa' chiniquën nonsahuatona', pipira'piapi. A'naquëonta' caniopi quëran co huachi nanitopihuë' iratacaiso', quëhuëñapi. A'napitaso' apia ni'tona', sonpapi. Inapitanta' huë'pachinara, anoyatërin. ⁸ Napoaton inaquë ya'huëpisopitaso', capa cancantopi.

⁹ Inaquë a'na quëmapi Simon itopiso' ya'huërin. Co'huaa Pinipi huë'shatërasohuë', na'con pënotërin. Nani hua'qui' piyapi'sa' nonpintërin. "Caso' chiniquën nanantërahue'," tëninso maré' pa'yatopi. ¹⁰ Ya'ipi Samariaquë ya'huëpisopitari natëpi. Ya'ipi piyapi'sa', hua'ano'sa' quëran huaré' natëpi. "Iso quëmapi Yosë pochin ninin. Nani ma'sha nanitaparin," topi.

¹¹ Hua'qui' pënotaton, piyapi'sa' nonpintërin. Napoaton natëpi. ¹² Nipirinhué', Pinipiri noya nanan sha'huitohuachina, noya natanpi. "Yosë yahua'anëntërinpoa'. Quisocristo inápa quëran a'paimarin nicha'ëinpoaso maré'. Ina imaco' canpitanta'," itohuachina, natëpi. Ina quëran quëmapi'sa' sanapi'saré chachin aporihuanpi. ¹³ Simonta' natëpirinhue'. Aporihuanahuaton, Pinipi ca'tanin. Pinipiri cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërin. Nani ma'sha nanitaparin. "Tëhuëñchachin Yosëri catahuarin," topi. Ina ni'sahuaton, Simon pa'yanin. "Ma'pitacha nanitaparin paya," tënin, yonquiaton.

¹⁴ Naporo' ca'tano'sa' Quirosarinquë ya'huëpi. "Samariaquë ya'huëpisopitanta' Yosë nanamën natëpi huachi," topi. Natantahuatona', Pitro, Coansha cato chachin a'papi nicapona'. ¹⁵⁻¹⁶ Na'a ya'huëhuano'sa' nani aporihuanpi. "Sinioro Quisoso imarai," ta'tona', aporihuanaponaraihuë', Ispirito Santori co ya'coancanchatërarinhue'. Napoaton Pitro, Coansha inapita o'marahuatona', Yosë nontopi Ispirito Santori ya'coancantacaso maré'. ¹⁷ Ina quëran së'huamotohuachinara, Ispirito Santori ya'coancantërin. ¹⁸⁻¹⁹ Simonta' nicaton: "Ca'tano'sari së'huamotorahuatona', Ispirito Santo aya'coancantopi," ta'ton: —A'chintoco canta' canpita pochin nii. Ina maré' pahuëre'inquëma'. Ispirito Santo aya'coancanchi canta', topirahuë', itërin. ²⁰ Pitroriso' itapon:

—Ma'pitacha yonquiran paya. Coriqui maré' Ispirito Santo ¿yama'paranco ti? Co ina maré' Yosé quèterinpoahué'. Co inaso' pa'anèhué'. Ina pochin yonquihuatan, parisitopiqué pa'saran. ¡Coriquiré' quèn chachin inaqué pa'saran! ²¹ Co ya'ipi cancanèn quèran imaranhué' ni'ton, co Yosé noya ni'ninquènhué'. ²²⁻²³ Pa'pi co noyahué' yonquiran. Catinaqué tonporéso pochin ninan ni'ton, co pi'pian tēranta' Yosé yanatèranhué'. Napoaton co noyahué' yonquiransopita naniantaton, Yosé nontèqué' tapon aoshanèn yainquitápirinquènhué', itèrin.

²⁴ —Carpitari Yosé nontoco' ama ina pochin ana'inchincosohué', itèrin. Chiniqué'n pa'yanaton, naporin.

²⁵ Ina quèran Pitro Coansharé chachin piyapi'sa' a'chintantapi. Quisocristo naporinso' anitotapi. Ya'ipi Yosé nanamèn sha'huitantapi. Nani sha'huitoahuachinara, ya'hué'pi'pa' yapaantapi. Samaria parti paatona', a'naya a'naya ninanoro'saqué noya nanan sha'huitèra'piapi. Inaporatona', Quirosarinqué cancoantapi.

Itiopia quèmapa natèrinso'

²⁶ Ina quèran Siniro anquèninèni ya'notimarahuaton, Pinipi sha'huitèrin: “Huanirahuaton, Quirosarin quèran Casa'pa' ira pa'ninso pa'tèqué',” itèrin. Inatohua' inotèrachin ya'hué'rin. ²⁷ Sha'huitoahuachina, pa'nin. Pa'sapirinhué', a'na quèmapa quènanconin, Itiopiaqué ya'hué'rinso'. Inaso' hua'an. Itiopia copirno paya Cantasi itopisoari nani acorin ya'ipi coriquinèn a'paicaso maré'. Hua'anso' i'hua Quirosarinqué pantarin Yosé chinotacaso maré'. ²⁸ Nani o'mantaton, ya'hué'rin'pa' paantararin. Torona'hua cahuariori quèparinqué huènsèaton, pa'sarin. Papon pochin, Yosé quiricanèn iráca Isaiasè ninshitèrinso' nontèrarin.

²⁹ Naporó' Ispirito Santori Pinipi sha'huitèrin: “Manóton ya'yoranconahuaton, imaraaqué',” itèrin.

³⁰ Pinipiso' ta'arahuatón, ya'yoranconin. Isaiasè ninshitèrinso' nontaqué'ya', natanin:

—Nontèranso' iyasha, ¿nitotèran ti? itèrin.

³¹ —¡Co'chi iyasha, nitotèrahué' paya! Co insonta' a'chintèrincohué' ni'ton, co nanitèrahué'. Hué'qué' huènsèiqué'. Sha'huitoco nitochi, itèrin. Napotohuachina, inaqué huènsèrin. Papon pochin ninontèrapi.

³² —Iso' iyasha nontápirahué', ma'ta' tápon naporinso' co nitotèrahué', itahuaton, Yosé quiricanènhuè nontèrinso' a'notèrin nontacaso maré'.

“Tèhuènhachin ohuica tēpacaiso maré' quèpahuachinara, co manta' tēninhué'. Carniroa'huanta ya'ihuachinara, co na'nèrinhué'.

Inapochachin ina quèmapa yatèpahuachina', co manta' taponhué'.

³³ Nonpinapipi ni'ton, coisè co no'tèquèn sha'huirinhué'.

Tèpapi ni'ton, co a'na hui'nin tēranta' ya'huè'rinhué',” tēnin quiricanènhuè.

³⁴ —¿Ma quèmapita' yatèpapiso'? Isaiasè nica. A'na quèmapa nica. Co caso' nitotèrahué'. Sha'huitoco canta' nitochi, itèrin hua'ani.

³⁵ “Quisoso ninoton, Isaiasè ninshitèrin,” itahuaton, ina quirica chachin nontaton, ya'ipi Quisoso nanamèn a'chintèrin. ³⁶ Nani a'chintohuachina, ira pa'tapona pochin i' quènanconpi.

—Ni'qué' iyasha. Ii' ya'hué'rin. Canta' aporintoco, topirahué', itèrin hua'ani.

[³⁷ —Ya'ipi cancanèn quèran huaré' natèhuatan, aporintaranquèn, itèrin.

—Quisocristoso' Yosé hui'nin chachin, tēnahué', tēnin hua'an.]

³⁸ “Noyahua',” itohuachina, torona'hua asanorin. Nohuararahuatona', cato chachin i'qué pa'mapi. Inaqué aporintèrin. ³⁹ Nonshipirinhué', a'nanaya Pinipi ayarin. Ispirito Santori quèparin ni'ton, hua'ani co huachi quènaninhué'. Co quènanaponahué', noya cancantaton, pa'nin. ⁴⁰ Pinipiso nipirinhué', Asotoqué'pa ya'nochanin. Ina quèran pa'sahuaton, ninanoro'saqué noya nanan sha'huitèra'piarin. Sisariaqué huaré' sha'huira'piarin.

9

Saono imarinso'

¹ Saonoso nipirinhué' no'huitárin. Quisoso imapisopita no'huiton, yatèparin. Napoaton corto hua'an chini chiniqué'n nanantèrinso' nontonin. ² “Quirica ninshitoco piyapi maca'huaso maré'. Tamascoqué quèparahuato, niyontonpiso pèi' hua'ano'sa' quètarahué'. Inaqué nasha nanan imapisopita quènanpato, masarahué'. Quèmapa'sa' tonporahuato, isé'qué chachin quèsarahué'. Sanapi'saqué huaré' masarahué',” tēnin Saono. Napohuachina, quirica ninshitahuaton, quètèrin. ³ Ina quèran Tamascoqué pa'nin. Ya'caritèrahuaso', a'naroáchin inápa quèran huènaráchin huènaráchin a'pintèrin. ⁴ No'paqué anotahuaton, inápa quèran nontèrinso' natanin.

“Saono, Saono, ¿onpoatonta' aparisitaranco?” itèrin.

⁵ “¿Inquēnta' quēmaso', Sinioro?” itērin Saonori. “Ca Quisosoco, aparisitarancoso'.
⁶ Iporaso' huanirahuaton, ninanoquē paquē'. Inaquē sha'huitarinēnquēn ma'sona nica-
maso',” itērin.

⁷ Ca'taninsopitaso' pa'yanatona', co manta' topihuē'. Nontērinso' natanaponarai-
huē', co insonta' quēnanpihuē'. ⁸ Saono huaniiintarahuaton, ni'topirinhue', co huachi
quēnantērinhuē'. Napoaton a'napitari sē'quērahuatona', Tamascoquē quēpapi. ⁹ Cara tahuēri
co quēnantērinhuē'. Co manta' ca'ninhue'. Co manta' o'orinhue'.

¹⁰ Ina ninanoquē chachin a'na quēmapi ya'huērin, Quisoso imarinso'. Ananiasē itopi.
Yosē nohuanton, co huē'ēponahuē', hua'narēso pochin ni'nin. Nontērinso'ta' natanin.
“Ananiasē, ¿ya'huaran?” itērin Quisosori. “Ya'huarahuē Sinioro,” itērin inarinta'.

¹¹ “Huanirahuaton, no'tēquēn cachi itopiquē paquē'. Inatohua' Cotasē pēinēn ya'huērin.
Inaquē a'na quēmapi Tarsoquē ya'huērinso' yacapatarin. Inaso' Saono itopi. Apira inaso'
nontarinto. ¹² Inanta' hua'narēso pochin nani quēnaninquēn. Quēmari sē'huarayaconpatan,
quēnantaantapon,” itērin Quisosori.

¹³ Ananiasēso nipirinhue' co yapa'ninhue'. “Ina quēmapišo' Sinioro, pa'pi co noy-
ahuē', topi natantērahuē. Quirosarinquē quēma imarinēnquēsopita chiniquēn aparisitērin.
¹⁴ Corto hua'ano'sa' chiniquēn nanantopisopitari nanan quētērin isēquēnta' piyapi'sa' maca-
caso maré'. Nontērinquēsopita tonporahuaton, tashinan pēiquē yapo'morin,” itērin Anani-
asēri.

¹⁵ “Thua mini co noyahuē' yonquipirinhue', nani huayonahuē ca nanamēhuē
a'chinacaso maré'. Nisha nisha piyapi'sa' a'chintarin imainacoso maré'.
Hua'ano'sanēnpitanta' sha'huitarin. Israiro'santa' a'chintarin imainacoso maré'.
¹⁶ Nanamēhuē a'chininso maré' na'con parisitapon. Inanta' cari anitotarahuē,” itērin
Quisosori.

¹⁷ Ina natanahuaton, Ananiasē pa'nin. Cotasē pēinēnquē ya'conconahuaton, Saono
sē'huaconin:

—Iya Saono. Sinioro Quisoso iraquē ya'notērinquēnso sha'huitērinco ni'ton, huē'nahuē.
Ina nohuanton, apira noya ni'taantaran. Naporahuaton, Ispirito Santo noyá
ya'coancantarinquēn, itērin.

¹⁸ Naporo chachin sami sha'huētē pochin nininso', ya'pirin quēran anotērin. A'naroáchin
noya ni'taantarin. Ina quēran huaniiintarahuaton, aporihuanin. ¹⁹ Nani coshatahuaton,
chiniquēn cancantaantarin. Hua'quimiachin inaquē Quisoso imapisopitatuquē yacap-
atērin.

Saono ya'nan pēnētērinso'

²⁰ Shiarahuaton, cotio niyontopiso pēiquē pa'sahuaton, pēnēntarin. “Quisososo' Yosē
hui'nin,” itahuaton, na'con a'chinarin. ²¹ Ya'ipi piyapi'sa' natanahuatona', ina nohui-
tatona', pa'yanpi.

—¿Co'na isohuē' Quirosarinquē ya'huapon Quisoso imapisopita chiniquēn aparisitērin?
Isēquēnta' huē'nin imapisopita macacaso maré'. Tonporahuaton, corto hua'ano'saquē
quēpararin, topiraihuē'. Ni'quēchi. Nani a'chinarin inanta', topi.

²² Saonos'o chiniquēn cancantaton, nóya a'chinarin. “Tēhuēnchachin Yosēri Cristo
a'paimarin. Inaso' Quisoso chachin. Yosē quiricanēn quēran no'tēquēn anitotērinpoa',”
ta'ton, na'con a'chintērin. Cotioro'sa' inaquē ya'huēpisopita nisha nisha yonquiatona', co
nanitopihuē' a'panitacaiso'.

Saono cha'ērins'o'

²³ Napoaton hua'qui quēran cotioro'sari tēpacaiso' yonquipi. ²⁴ Yatēpapiso' natanaton,
Saono co huachi a'ninquechin paacaso' nohuantērinhuē'. Nani tahuēri ninano' ya'coanaquē
cotioro'sari ninarapi tēpacaiso maré'. Tashirē chachin ninarapi. ²⁵ A'na tashiso nipirinhue',
imapisopitari huēcatona' Saono quēpapi. Ninano pairapipi quēran anohuaramapi. Nantipi
pochin nininque' anohuaramahuachinara, pa'nin huachi.

Saono Quirosarinquē paantarins'o'

²⁶ Quirosarinquē canconahuaton, Quisoso imapisopita ya'huēpiquē pa'pirinhue'. “Co
tēhuēnchachin Quisoso imamarahuē', sha'huirapihuachinpoa',” ta'tona', tē'huatopi.

²⁷ Pirnapiso nipirinhue' natērin. Natēton, Saono quēparin ca'tano'sa' nontacaso maré'.
“Saono ira pa'taso', Quisoso quēnanin. Nontērinso'ta' natanin. Tamascoquē chiniquēn
cancantaton, Quisoso nanamēn sha'huirin,” itērin. ²⁸ Ina quēran ca'tano'sataquē Saono
yacapatarin. Imapisopitarē' nipayatona', pa'sapi. Inaquē co tē'huatonhuē', Sinioro
nanamēn sha'huirárin. ²⁹ A'naquēn cotioro'saso' Crico nananquē nonpi. Saonori chiniquēn
pēnēnpachina, no'huitona', yatēpapi. ³⁰ Yatēpapurinhue', imapisopita natanahuatona', Sisari-
aquē quēpapi. Inaquē quēparahuatona', Tarsoquē a'papi.

³¹ Ina quëran Quisoso imapisopita noya ya'huapi. Co huachi insoari tëranta' aparisitërinhuë'. Cotia parti, Cariria parti, Samaria parti, inaquëpita sano ya'huatona', noya noya imasapi. "Sinioro chiniquën nanantërin," ta'tona', nóya natëpi. Ispirito Santori catahuarin ni'ton, a'napitanta imasapi.

Yosë nohuanton Pitrori Iniasë anoyatërinso'

³² Pitroso nipirinhue' nisha nisha parti pa'sarin imapisopita nicacaso marë'. Nitaquë canconpachina, imapisopita ni'conin. ³³ Inaquë a'na quëmapi quënanconin, Iniasë itopiso'. Posa pi'ipi canioton, quëhuënarin. Apia ni'ton, co nanitërinhuë' huanicaso'.

³⁴ —Iya Iniasë, Quisocristo anoyatarinquën. Huanirahuaton, pë'sara'huaya tapaquë huachi, itërin Pitrori.

Napotohuachina, a'naroáchin huanirin. ³⁵ Inaquë ya'huëpisopitari ni'pi. Saronaquë ya'huëpisopitarinta' ni'pi. Napoaton na'a piyapi'sa' iráca yonquipsopita naniatona', Quisocristo imapi.

Yosë nohuanton Tapita ananpitaantarinsó'

³⁶ Copëquë a'na sanapi Tapita itopiso' ya'huërin. Crico nananquë Torëcasa itopi. Inanta' Quisoso imarin. Noya sanapi ni'ton, sa'ahuaro'sa' nosoroaton, nani tahuëri catahuarin. Pahuantohuachinara, ma'sha topinan nicanarin. ³⁷ Naporo' ina sanapi caniorahuaton, chiminin. Nonën pa'morahuatona', inapa pa'cotë' nininquë acopi. ³⁸ Pitroso' Nitaquë ya'huarin, natantopi. Co aquëyahue' ni'ton, cato' quëmapi a'papi. Canconahuatona', "Manóton huëquë'," itopi.

³⁹ Napoaton Pitro inapitarë' pa'nin. Canconpachinara, inapa pa'cotëquë quëpantapi. Inaquë na'a quëyoro' sari tahuirapitahuatona', na'nëtopi. A'mopisopita Tapitaco' i'hua pipitërinso' sa'ahuaro'sa' quëtacaso marë' a'notopi. ⁴⁰ "Ya'ipinque'ma' pipico' Yosë nontëri'i," itohuachina, pa'pi. Nani pa'pachinara, isonahuaton, Yosë nontërin. Ina quëran nonën tahuëretahuaton, itapon:

—Imoya Tapita, huënsëquë', itërin.

A'naroáchin ni'tintarin. Pitro quënanahuaton, huënsërin. ⁴¹ Pitrori maimirarahuatón, ahuanirin. Ina quëran imapisopita, quëyoro' sa' inapita përarin. Huë'sahuatona', nanpirin quënanquipi. ⁴² Ya'ipi ninanoquë nahuinin. Na'a piyapi'sa' Quisoso natëpi. ⁴³ Inaquë hua'qui' Pitro yacapatërin. Simon itopiso' pëinëquë yacapatërin. Simonso', sha'huëtë' tapanapi.

10

Cornirio nicacaso marë' Pitro pa'ninso'

¹ Sisariaquë a'na quëmapi ya'huërin. Cornirio itopiso'. Inaso' capitan. "Itiari-aro'sa'" itopiso sonto huënton camairin. ² Inaso nisha piyapi niponahuë', Yosë chinotërin. Ya'ipi pëinëquë ya'huëpisopitanta' Yosë chinotopi. Cotioro'sa' ma'sha pahuantohuachinara, nosoroaton, topinan quëtërin. Nani tahuëri Yosë nontërin. ³ Pi'i tējuërhënahuasó', co huë'ëponahuë', hua'narëso pochin ninquëchin quënanin. Yosë anquëninëni huëcapaimarahuatón: "¡Cornirio!" itërin.

⁴ Anquëni ni'sahuaton, pa'pi tē'huatërin.

—¿Ma'ta' sinioro nohuantëran? itërin.

—Quëmaso' na'con Yosë nontëran, nataninquën. Sa'ahuaro'sa' nosoroaton, ma'sha topinan quëtëran. Ina marë' noya yonquirinquën. ⁵ Napoaton Copëquë piyapi'sa' a'paquë' Simon Pitro maconta'ina'. ⁶ Inaso', sha'huëtë' tapanapi Simon itopiso' pëinëquë yacapatërin. Marë yonsanquë ya'huërin, itërin.

⁷ Anquëni pa'pachina, cato' piyapinën amatërin. A'na sontoaronta' amatërin, nani tahuëri camairinso'. Inanta' Yosë chinotërin. ⁸ Anquëni nontërinso' sha'huitahuaton, Copëquë a'parin.

⁹ Tahuëririnquë yacamotëriahuaso', ninanoquë ya'caritopi huachi. Naporo' Pitro inapa pa'cotëquë pa'nin Yosë nontacaso marë'. ¹⁰ Tanaton, yacoshatopirinhue'. A'na piyapiri cosharo' nitaso', Pitro hua'narëso pochin quënanin. ¹¹ Pi'iro'të' ni'soatarin, ni'nin. Panca ta'na pochin nininso' o'marin. Catapini cachinën quëran huëntënimarin. ¹² Inaquë nani ma'sha ya'huërin. Tananquë ya'huërinso' pëhuara pochin nininso' anpiantëhuano'sa', inapita ya'huërin ni'nin. ¹³ Ina quëran noninso' natanin. "Huanirahuaton Pitro, tēpaton ca'quë'," itërin.

¹⁴ —Inca Sinioro. Sopai inapitaso'. Co onporonta' ina pochin ca'chinahuë'. Iráca Moisésë pëinëncó' ama ina pochin capaca'huaiso marëhuë', itërin Pitrori.

¹⁵ —Noya capacaso', itëranquën ni'ton, ama quëmari "sopai" itëquësohuë'. Co huachi tananpitacaso' ya'huërinhuë', itërin.

¹⁶ Cararo' inachachin sha'huitantarin. Ina quëran ta'na pochin nininso' inápaquë quëpantarin. ¹⁷ Pitroso' yonquirárin. "Yosë nohuanton hua'narëso pochin quënanahuë. ¿Ma'ta' tapon ina pochin a'notërinco nica?" ténin yonquiaton. Naporo' Corniriori a'parinsopita canquirapi. Natantirahuatona', Simon pëinën ya'coananënuë canquipi. ¹⁸ Canquirahuatona', natanpi: "¿Simon Pitro isëquë ya'huarin ti?" topi.

¹⁹ Pitroso nipirinhüë' co nataninhüë'. Hua'narëso pochin ni'ninso' yonquirárin. Yonquiaso', Ispirito Santori itërin: "Apira cara quëmapi yonisinguën. ²⁰ Nohuaramarahuaton, paquë'. Ama nisha nisha yonquiatonhuë', imaquë'. Ca nohuanton, huë'pi ni'ton, noya imaquë'," itërin.

²¹ Pitro nohuaramarahuaton, comisiono'sa' nontërin.

—Ca Simon Pitroco. ¿Onpoapomata' huë'namaso'? itërin.

²² —Capitan Cornirio a'parincoi. Inaso' nóya quëmapi. Nisha piyapi niponahuë', Yosë chinotërin. Ya'ipi cotioro'sari noya ni'pi. I'huara ya'huaso', a'nanaya anquëniri ya'notimarahuaton, sha'huimitarin. "Piyapi'sa' a'paquë' Pitro maconta'ina'. Ina a'chintaringuën, noya natanquë'," itërin ni'ton, a'parincoi huë'nai, itërin. ²³ Napotohuachina, "Ya'cointaco' iyaro'sa'," itërin Pitrori. Napotohuachina, ya'coontapi. A'cahuachinara, huë'ëpatopi. Tahuëriringuë paantahuachinara, Pitronta' pa'nin. A'napitanta' Quisoso imapisopita Pitro imapi.

²⁴ Ina tashiraya Sisariquë canconpi. Inaquë Corniriori ninararin quënanconpi. Quëmopinënpita, nipayarinsopita, inapita amatohuachina, nani niyontonpi natanacaiso marë'. ²⁵ Pitro canconpachina, Corniriori isonapairahuaton, moshapirinhüë'. ²⁶ A'naroáchin Pitrori ahuaniantarin.

—Huaniquë' iyasha. Co caso' moshancoso ya'huërinhuë'. Piyapico canta', itërin.

²⁷ Ninontahuatona', pëiquë ya'conpi. Inaquë na'a piyapi'sa' niyontonpi quënanconpi. ²⁸ Nani ninontahuachinara, Pitrori itërin:

—Cotioro'sacoi inachintëraiso', nani iyaro'sa' nitotërama'. Co onporonta' nisha piyapiro'sataquë ni'tapoi pa'naihuë'. Co inapitaro'coi niyontonaihuë'. "Co Yosë nohuantërinhuë'," topiraihuë'. Iporaso nipirinhüë' Yosë nani anitotërinco. Insosona Yosëri noya ni'pachina, canta' noya ni'i. Ya'ipi piyapi napopianachin noya nica'huaso' ya'huërin, ténahuë'. ²⁹ Napoaton amatohuatancora, noya huë'nahuë. ¿Ma'marëta' amatëranco? itërin.

³⁰ Napotohuachina, Corniriori itërin:

—Nani catapini tahuëritarin, ipora pochin Yosë nontasoco, a'nanaya a'na quëmapi ya'notërinco. A'morinsó huënaráchin huënaráchin ni'nahuë. ³¹ Ya'notirahuatonco, itërinco: "Cornirio, quëmaso' na'con Yosë nontëran, nataninguën. Sa'ahuaro'sa' nosoroaton, ma'sha quëtëran. Ina marë' Yosë noya yonquiringuën. ³² Napoaton Copëquë piyapi'sa' a'paquë' Simon Pitro maconta'ina'. Inaso', Simon itopiso' sha'huëtë' tapanapi pëinënuë yacapatarin. Marë yonsanguë ya'huërin," itërinco. ³³ Ina natanahuato, a'naroáchin amatëranquën. Ma noyanquën ni'ton, huë'nan. Iporaso' ya'ipicoi niyontonai. Yosënta' ni'sarincoi. ¿Ma'ta' ina sha'huëtërinquën natëca'huaiso marë'? Yanatanai, itërin.

Cornirio a'chintërinso'

³⁴ Itohuachina, Pitrori itërin:

—Tëhuëenchachin Yosëri ya'ipi piyapi'sa' nosororin. Co quiyasáchin nosororincoihuë'. Cancanënpoaquë yonquirëhuasopita nitotaton, no'tëquën yonquirinpoa', ténahuë. ³⁵ Nisha piyapi'sanquëma' nipomarahuë', cancanëma quëran huarë' ina chinotohuatama', nohuan-taringuëma'. Noya cancantohuatama', noya ni'saringuëma'. ³⁶ Iráca israiro'sacoi noya nanan sha'huëtërincoi. Piyapinënpita pochin nicatoncoi, Yosë anitotërincoi. Oshahuanëhua' ni'ton, Yosë inimicotopirëhuahuë', Quisocristo a'paimarin nanan anoyatinpoaso marë'. Inaso' ya'ipi piyapinpoa' yahua'anëntërinpoa'. ³⁷ Carriaquë nanan nahuinin. Ina quëran ya'ipi Cotia parti nahuinin ni'ton, canpita' natantërama'. Yosë nohuanton, Coansa pënëntërin co noyahuë' yonquipisopita naniantacaiso marë'. Piyapi'sari natëhuachinara, aporintërin. ³⁸ Ina piquëran Yosëri chachin Quisocristo acorin, Nasaritoquë ya'huërinso'. Yosë nohuanton, Ispirito Santori noya ya'coancantërin. Napoaton nani ma'sha nanitaparin nicacaso'. Nisha nisha parti paaton, nóya ninin. Na'a cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërin. A'naquën sopairi ya'coancantërin ni'ton, chiniquënan parisitopirinhüë', inari anoyatërin. Yosëri catahuarin ni'ton, a'naroáchin anoyatërin. ³⁹ Quirosaringuë naporin. Ya'ipi cotioro'sa' ya'huëpiguënta' inaporin. Ina quëran corosëquë patanantahuatona', tëpapi. Ya'ipiya quiyari ni'nai. ⁴⁰ Chiminpirinhüë', cara tahuëri quëran Yosëri anan-pitaantarin. Nanpiantahuachina, Yosë nohuanton, ya'notërincoi. ⁴¹ Co ya'ipi piyapi'sari ni'pihuë'. Yosë nohuanton, quiyariso' ni'nai a'napita sha'huíta'huaiso marë'. Nani nanpiantahuachina, quiyarë' coshatërin, o'orin. Quisocristo tēhuëenchachin nanpiantarin, tēnai. ⁴² Naporo' sha'huëtërincoi paatoti pënënta'huaiso marë'. "Paatoma', ca nanamëhuë

sha'huico' imatonaco noya cancanchina'. Yosë chachin acorinco ni'ton, a'na tahuëri coisë pochin nisarahuë. Nanpipisopita, chiminpisopitanta', ya'ipiya co noyahué' nipachina', ana'ntarahuë. Inanta' sha'huitoco' nitochina'," itërincoi ni'ton, sha'huirárai. ⁴³ Iráca quëran huarë' pënëntona'piro'sa' Quisoso ninotona', sha'huitërinënpoa' ina natëcaso marë'. Cancanënpoa quëran huarë' ina natëcaso' ya'huërin. Oshanënpoa marë' chiminin ni'ton, imapatëhua', ya'ipi oshanënpoa' inquitarinpoa'. "Ca oshanëhuë marë' mini Quisocristo chiminin," topatëhua', inquitarinpoa', itërin Pitrori.

Ispirito Santori ya'coancantërinso'

⁴⁴ Noninso' natanahuatona', ya'ipiya natëpi. Nontaso chachin, Ispirito Santori ya'coancantërin. ⁴⁵⁻⁴⁶ Ina nohuanton, nisha nisha nananquë nonsapi. Co nitotaponaraihuë', Ispirito Santo nohuanton, napoapi. "Ma noyacha Yosëso paya," tosapi. Natanahuatona', cotioro'sa' Pitro ca'tanpisopita pa'yanpi: "Nisha piyapi'sa' niponaraihuë', Yosë nohuanton, Ispirito Santori ya'coancantërin," topi.

⁴⁷—Isopitanta' canpoa pochin Ispirito Santori ya'coancantërin ni'quëhuarë' aporihuaina', ténahuë. ⁴⁸ "Quisocristo imarai huachi," topachinara, aporintëquë', itërin Pitrori. Napotohuachina, aporintopi.

—Isëquë iyaya yacapatoncoi, hua'quimiáchin a'chintocoi, itopi. Napotohuachinara, inaquë hua'quimiáchin yacapatërin.

11

Pitro Quirosarinquë natanpiso'

¹ Nisha piyapi'santa' Yosë nanamën natëpi ni'ton, Cotia parti a'naroáchin nahuinin. Ca'tano'santa' natantopi. Ya'ipi imapisopita inaquë ya'huëpiso' nitotopi. ² Napoaton Pitro Quirosarinquë huënantahuachina, a'naquën cotioro'sa' iráca nanan natëpisoari no'huipi. Quisoso imaponaraihuë', iráca nanaonta' nohuantopi.

³—Nisha piyapi'sa' pëinënquë yacapataton, inapitarë'quën coshatëran. Co inapitaso' marca niacotopihuë'. ¿Onpoatonta' naporan? itërin.

⁴ Pitroso nipirinhué' ya'ipiya sha'huitërin.

⁵—Natanco iyaro'sa', no'tëquën sha'huichinquëma'. Copëquë ya'huëasoco, a'na tahuëri Yosë nontárahue. Naporo' co huë'ëporahuë', hua'narëso pochin quënanahuë. Panca ta'na pochin nininso' inápa quëran o'mamarin. Catapini cachinën quëran huëntënimamarin. Ca ya'cariya o'marin. ⁶ Inaanaquë ni'pirahuë', nani ma'sha quënanahuë'. Tananquë ya'huërinso'pita, tanan ni'ni pochin nininso', pëhuara pochin nininso', nisha nisha anpiantëhuano'sa', inapita quënanahuë. ⁷ Nontërincosonta' natanahuë. "Huanirahuaton isopita tëpaton ca'quë'," itërinco. ⁸ "Inca Sinioro. Sopai inapitaso'. Co onporonta' ina pochin ca'chinahuë'. Iráca Moisése pëinënincoi ama ina pochin capa'huaiso marëhuë'," itohuatëra, ⁹ inápa quëran itantarinco: "Noya capacaso', itëranquën ni'ton, ama quëmari 'sopai' itëquësohuë'. Co huachi tananpitacaso ya'huërinhuë'," itërinco. ¹⁰ Cararo' inachachin sha'huitantarinco. Ina quëran inápaquë quëpanantarin. ¹¹ Naporo' cara quëmapi'sa' Simon pëinënquë canquipi. Sisaria quëran huë'pi. Capitan Corniriori a'parinso'. ¹² Ispirito Santo sha'huitërinco: "Inapita imaquë'. Ama nisha nisha yonquiatonhuë', noya paquë'," itërinco. Napoaton pa'nahuë. Isopita iyaro'sa' ca'taninaco, saotaya'pi chachin ca'taninaco. Pëinënquë canconahuatoui, ya'conai. ¹³ Ya'conpatoira, Cornirio itërincoi: "Pëinëhuëquë Yosë nontasoco, anquëni ya'notirinco, ni'nahuë. 'Copëquë piyapi'sa' a'paquë' Simon Pitro maconta'ina'. ¹⁴ Inaso' nanan sha'huitarinquë cha'ëcamaso marë'. Ina natëhuatan, Yosë anoyacancantarinquë. Quëmopinënpitanta' anoyacancantarin,' ténin anquëni," itërinco. ¹⁵ Quisoso nanamën sha'huitasoco chachin, inapitanta' Ispirito Santori ya'coancantërin. Ya'n'an canpoa' ya'coancantërinsoo pochachin inapitanta' ya'coancantërin. ¹⁶ Naporo' Sinioro sha'huitërincoiso' yonquirahuë. "Coanshaso' i'quë aporintërinquëma'. Yosëso nipirinhué' Ispirito Santo aya'coancantarinquëma' catahuainquëmaso marë'," itërincoi Quisoso. ¹⁷ Sinioro Quisocristo imapatëhua', Yosë nohuanton, Ispirito Santo ya'coancantërinpoa'. Inapitaso' nisha piyapi'sa' niponaraihuë', imapachinara, inapochachin Ispirito Santori ya'coancantërin. Yosëri noya ni'pachina, inapochachin canta' noya ni'i, ténahuë. ¡Co caso' nanitërahue' nisha yonquiahuaso'! itërin Pitrori.

¹⁸ Natanahuatona', co huachi no'huipihuë'.

—Tëhuëchachin Yosë nohuanton, nisha piyapi'santa' co noyahué' yonquipisopita naniantatona', imasapi. Inari catahuarin ni'ton, nanpimiatapi. Ma noyacha Yosëso paya, itopi.

Antioquiaquë imapiso'

¹⁹ I'hua chachin Istipan tëpahuachinara, Quisoso imapisopita aparisitopi ni'ton, aquë yanquëëpi. A'naquën Pínisia parti pa'pi. A'naquëonta' Chipriquë pa'pi. A'napitanta' Antioquiaquë'pa' pa'pi. Nisha nisha parti paatona', Quisoso nanamën sha'huipi.

Sha'huiponaraihué', cotioro'saráchin sha'huitopi. ²⁰ A'naquénso nipirinhué' Antioquiaqué canconahuatona', nisha piyapi'santa' sha'huitopi. Sinioro Quisoso naporinso' a'chintopi. "Oshanéma' inquitaténquéma', anoyacancantarinquéma'," itopi. Chipri quéran hué'pisopita, Sirini quéran hué'pisopita, inapita napopi. ²¹ Yoséri catahuarin ni'ton, na'a piyapi'sa' natétona', imapi. Iráca yonquípiso' naniantatona', Quisoso imasapi.

²² Quirosarinqué nahuinin. Quisoso imapisopita natantahuatona', Pirnapi a'papi Antioquiaqué ya'hué'pisopita nicacaso maré'. ²³⁻²⁴ Inaqué canconahuaton, "Téhuénchachin nisha piyapi'santa' imasapi. Yoséri na'con catahuarin," ta'ton, noya cancantérin. Pirnapiso' noya quémapi. Yosé noya natérin. Ispirito Santori noyá ya'coancantérin ni'ton, piyapi'sa' pénénin: "Ama Sinioro a'pocosohué'. Ya'ipi cancanéma quéran huaré' imamiatoco'," itérin. Pénénpachina, a'napitanta' Quisoso imapi.

²⁵ Ina quéran Pirnapi Tarsoqué pa'nin Saono yonípon. Inaqué yoniton, quénanin. ²⁶ "Huéqué' pa'a Antioquiaqué ya'hué'pisopita a'chinta," itohuachina, "Inta nipachin pa'a," ta'ton, imarin. A'na pi'isa' inaqué ya'hué'pi. Imapisopita cathuacaiso maré' yacapatopi. Na'a piyapi'sa' a'chintopi. Inaqué chachin Quisoso imapisopita nisha nininén acoantapi. "Cristo imaro'sa'," itopi.

²⁷ Naporo' tahuéri'sa' pénéntona'piro'sa' Quirosarin quéran Antioquiaqué hué'pi. ²⁸ A'naso' Acapo itopi. Inaso' Ispirito Santo nohuanton, ninorin. "Co hua'qui quéranhué' ya'ipi parti tanarotapi," itérin ninoton. Ina quéran Craotio itopiso' Noma copirno ya'conaso', téhuénchachin tanarotopi. ²⁹ Napohuachina, imapisopita yonquipi Cotia parti ya'hué'pisopita cathuacaiso maré'. Imapisopita parisitapi ni'ton, coriqui yaa'papi. Coriquihuanosaso' na'con quétopi. Co coriquihuanosahué' nipisopitaso', pi'pian quétopi. ³⁰ Nani coriqui yontonpachinara, Pirnapi, Saono, inapita quétopi quépacaiso maré'. Quirosarinqué quéparahuatona', ansiano'sa' quétonpi pahuantérsopita quétacaiso maré'.

12

Irotiséri aparisitérinso'

¹ Naporo' tahuéri'sa' a'na hua'an ya'hué'rin, Irotisé itopiso'. Quisoso imapisopita no'huiton, sontaro'sa' a'parin aparisitacaiso maré'. ² Santiago maconpi. Inaso' Coansha iin. Mapachinara, sahuéniqué atépatérin. ³ Té'papi ni'ton, cotio hua'ano'sari pa'yatopi. Ina natantahuaton, Pitrona' macacaiso maré' camaitérin. Naporo' cotioro'sa' niyon-tonapi pan co ahué'pocotopisohué' capacaiso maré'. ⁴ Mapachinara, tashinan péiqué apo'motérin. Shonca saota sontaro'sa' acorin a'paicaiso maré'. Catapini, catapini ya'piri ni'sapi. Niya'hué'rétatona', tashiré chachin a'pairapi. "Pascoa na'huéhuachin, piyapi'sa' ni'téranapaiqué Pitro ana'ntarahué'," ténin hua'an yonquiaton. ⁵ Pitro tashinan péiqué ya'huapirinhué', Quisoso imapisopita Yosé nontapi. Pitro maré' chiniqué'n Yosé nontapi.

Pitro tashinan péi quéran cha'érinso'

⁶ Tashiraya pochin hua'ani ana'intacaso' nisahuaso', Pitro hué'ésárin. Cato' sontaro'sari ahuancoanapi. Cato' catinaqué tonpopi. Ahuénan quéran a'na sontarori nitonpotanpatérin. Inchinan quéran a'narinta' nitonpotanpatérin. Inapotahuatona', ya'ipi hué'ésapi. Ya'coanaqué cato' sontaro'sa' chachin tashinan péi' a'pairápirinhué'. ⁷ Ananaya Sinioro anquéninén inaqué ya'notimarin. Huénaráchin a'pinin. Pitro pichianahuaton, ochinananin. "Manóton huénséqué' pa'a," itérin. Napotihuachina, tanpain quéran catina inaora ni'quiritérin. Cato quéran chachin ni'quiritérin. ⁸ "A'moanahuaton, sapaté' po'moque'," itérin. Itohuachina, inaporin. "Aipi a'moransonta' a'mosahuaton, imaquico," itantarin.

⁹ Ina quéran pipihuachina, Pitrori imarin. "Co'ta'ma' anquéni ocoiarincohué'. Topinan hua'narésó pochin ni'samarahué'," topirinhué'. ¹⁰ Sontaro ya'natontarinso' na'huétirin. Ina quéran a'nanta' na'cotiantarin. Péianshinanqué huaré' canquirin. Inaqué panca ya'coana hua'na quéran nininso' ya'hué'pirinhué', inaora ni'soatérin. Pipirahuaton, a'na cachiqué pa'nin. Inaqué a'naróáchin anquéniri patérin.

¹¹ Naporo' Pitro no'téquén yonquirin: "Co hua'narésó pochin ni'nahué'. Sinioro chachin anquéninén a'patimarinco nicha'éincoso maré'. Irotisé, cotio hua'ano'sa', inapita yaté'paporinacohué', nicha'érinco," ténin.

¹² Ina yonquiaton, Maria péinénqué pa'nin. Coansha Marco a'shin inaso'. Inaqué na'a imapisopita niyontonahuatona', Yosé nontapi. ¹³ Paira tahuirinqué canconahuaton, ya'coananénqué pi'nitonin. Pi'nitohuachina, a'na nanon hué'nin, Rota itopiso'. ¹⁴ Pitro noninso' nohuianantahuaton, pa'yanin. Pa'yanaton, co ya'coana i'soataponahué', ta'acontarahuatón, péiqué ya'coantarin. Pitro aipiran huaniarinso' sha'huiconin.

¹⁵ —Quémaso' hua'yantéran, itopirinhué'.

—Co hua'yantérahué'. Téhuénchachin Pitro inaqué huaniarin, itohuachina:

—Co inahué'. Anquéninén nimara, itopi.

¹⁶ Napoaso'i, Pitroso' ya'coana pi'niantarin. Naporo huarè' i'soatopi. Pitro quènanahuatona', pa'yanpi. ¹⁷Inaso nipirinhue' imirin quèran anquitèrin ama noncaroaiso marèhuè'.

—Sinioro chachin anquèninèn a'patimarinco. Tashinan pèi quèran ocoirincó. Iya Santiaco sha'huitonco' nitochin. Ya'ipi imapisopitanta' sha'huitoco', itèrin.

Ina quèran a'na parti pa'nin.

¹⁸Tahuèrihuachina, sontaro'sa' pa'pi pa'yanpi. “¿Intocha Pitro pacaya?” nitopi. ¹⁹Irotisèso nipirinhue': "Pitro maconquè'," itopirinhue'.

“Capa huachi,” itohuachina, a'na a'na sontaro natanin. Co nitotohuachinarahuè', tèpacaiso marè' camaitèrin. Napoaton sontaro'sa' Pitro a'paipisopita tèpapi. Ina quèran Irotisè Cotia quèran pipirahuaton, Sisariaquè pa'nin ya'huapon.

Irotisè chimininso'

²⁰Irotisi hua'an ya'huèrinquè nisha nisha piyapi'sa' huècatona', cosharo' pa'anquipi. A'naquènso' cosharo' yapa'ampirinahue', chiniquèn no'huiton, co nohuantèrinhuè' quèntacasó'. Tiroquè ya'huèpisopita, Sitonquè ya'huèpisopita, inapita no'huérarin. Napoaton niyontonahuatona', inaquè huè'pi. Po'oana quèran inpriatonèn Pirasito itopiso' nontipi.

—Quèmari hua'an nontèquè' ama huachi no'huincoisohuè'. Ina marè' coriqui quèchinquèn, itopi.

—Noyahua', toshahuaton, pa'nin hua'anèn nontacasó marè'.

²¹—Sha'huitèquè' huènta'ina' nonchi, itèrin. Niyontonpachinara, noyápiachin nitaparin. Hua'anèntacasó' shiranèinquè huènsèrahuaton, piyapi'sa' nontarin. ²²Natanahuatona', pa'yatapi: “Ma noyanquèncha quèmaso paya. Co piyapi pochin nontèrancoihuè'. Yosè chachin pochin nontarancó,” itopi chiniquèn nontatona'. ²³Topinan piyapi niponahuè' natanahuaton hua'an nipa'yatèrin. Yoséichin chinotacasó nipirinhue' naporinso marè', a'naróachin Sinioro anquèninèni acaniorin. Chiniquèn canioton, shonari pè'yarin. Parisitèrarin quèran chiminin.

²⁴Yosè nanamèso nipirinhue' nahuinarin. Nisha nisha parti sha'huirápi ni'ton, na'a piyapi'sa' natètona' imasapi.

²⁵Pirnapi, Saono, inapitasó' nani yonquipi Antioquiaquè paantacaisó'. Imapisopita coriqui a'papisó' nani quètonpi ni'ton, Quirosarin quèran pipirahuatona', paantapi. Coan-sha Marconta' quèpapi.

13

Pirnapi, Saono inapita a'chinacasó marè' a'papisó'

¹Antioquiaquè na'a Quisoso imapisopita ya'huèpi. Na'a niyontonahuatona', Yosè chinotopi. A'natèrápo quèmapi'sa' ansiano ya'conpi. A'naquènso' Quisoso nanamèn sha'huitona', pènèntopi. A'naquèonta' imapisopita a'chintopi noya imacaisó marè'. Inapitasó': Pirnapi, Simon, Nosio, Manain, Saono, inanapo ya'huèpi. Simonso' yara piyapi. Nosioso' Sirini quèran huè'nin. Manainso', Cariria hua'an Irotisè pèinèinquè so'sorinso'. ²A'na tahuèri co coshatatonaraihuè', Sinioro chinotopi. Napohuachinara, Ispirito Santori sha'huitérin: “Pirnapi, Saono inapita nohuantèrahuè' paatona', piyapi'sa' a'chintacaisó marè'. Ina marè' inapita acorahuatoma', a'paco' pa'ina',” itèrin.

³Napoaton co coshatatonaraihuè', inapita marè' chiniquèn Yosè nontopi. Nani Yosè nontohuachinara, sè'huamotorahuatona', acopi paatona' a'chinacaisó marè'. Ina quèran a'papi.

Chipri parti a'chinpiso'

⁴Ispirito Santo nohuanton, Siriosiaquè pa'pi marè' pa'tacaisó marè'. Ina quèran panca nanchaquè pa'sahuatona', Chipri parti canconpi. Panca so'ton inaso'. Inaquè na'a ninano' ya'huèrin. ⁵Saraminaquè nonshirahuatona', cotio niyontonpiso pèiquè pantarahuatona', Yosè nanamèn sha'huitopi. Nisha nisha niyontonpiso pèiquè sha'huitéra'piapi. Coan-sha Marconta' pa'nin catahuacasó marè'.

⁶Inaquè sha'huirahuatona', ya'ipi Chipri parti pa'topi. A'chintèra'piapi. Inapoatona', Paposèquè huarè' canconpi. Inaquè a'na pènoton quènanconpi. Inaso' cotio quèmapi, Pariquisoso itopiso'. Inaso', nonpin nanan pènèntona'pi ni'ton, piyapi'sa' nonpintarin.

⁷Inaso' hua'an amiconèn. Hua'anso' Siriquio Paono itopi. Inaso' noya yonquirin. “Canta' Yosè nanamèn nata'in,” ta'ton, Pirnapi, Saono, inapita amatèrin. ⁸Pènotonso nipirinhue' co nohuantèrinhuè'. Inaso' Crico nananquè Irimasè itopi. “Ama natèquèsóhuè',” toconin. ⁹Saonoso' Noma nananquè Paono itopi. Ispirito Santori noyá ya'coancantèrin ni'ton, pènoton ni'sárin quèran itapon:

¹⁰—Quèmaso' sopai pochin cancantèran. Yosèso' noya noya nipirinhue', yainimi-cotèran. Tèhuèrchachin nonpintèinquèn, pa'pi co noya quèmapiniquènhuè'. Sinioro no'tèquèn

sha'huitopirinpoahué', ζοποατοнта' quémari nonpintaton, a'napita anishacancantaran?¹¹ Apiramiachin Yosé nohuanton, co manta' quénantaranhué'. Hua'quimiachin co pi'i quénanaranhué', itérin.

Napotohuachina, a'naroáchin chitoro pochin ni'térin. Somaraya pochin nicaton, co manta' quénantérinhué'. Si'pinantápirinhué', a'na piyapi nohuantérin matanparahuaton, quépacaso maré'.¹² Hua'ani ni'sahuaton, "Yoséri mini napotérin," ta'ton, natérin. Sinioro nanamén natanahuaton, pa'yanin. "Inaso' chiniquéen nanan," ténin.

Pisitia parti pēnētérinso'

¹³ Ina quéran Paonoso', ca'taninsopitaré chachin a'na parti pa'nin. Nanchaqué ya'conahuatona', maré pa'tantapi. Panpiria parti nonshirahuatona', a'na ninano Piriqúi itopiqué pa'pi. Coansha Marcosco nipirinhué', co huachi imátérinhué'. Quirosarinqué ayamantarin. ¹⁴ Paonoso' Pirnapiré chachin paantapi. Piriqúi na'huétahuatona', aqué iratopi. Pa'sápatona', a'na Antioquiaqué canconpi, Pisitia parti ya'huérinso'. Chinoto tahuéri nipachina, cotio niyontonpiso péiqué pa'pi. Inaqué ya'conahuatona', huénsépi. ¹⁵ Cotio ansiano'sa' quirica nontapi. Moisés iráca pēnētérinso', pēnētona'piro'sa' ninshitolpiso', inapita nani nontohuachinara, itapona':

—Achinicanamacoiso maré' yapēnēnpatamacoi iyaro'sa', sha'huitocoi nata'in, itérin.

¹⁶ Napotohuachina:

—Noyapa', carinquémanta' pēnēnquéma', ta'ton Paono huanirin. Huanirahuaton, imirin quéran tasatérin piyapi'sari ta'tatona' natanacaiso maré'.

—Natanco iyaro'sa'. A'naquémanta' nisha piyapinquéma' nipomarahué', Yosé chinotérama'. Canpitanta' natanco. ¹⁷ Iráca quéran huaré' isairio'sanpoa' Yosé chinotéréhua'. Iráca chachin shimashonēnpoapita acorin piyapinēnpita nicacaiso maré'. Iquipitoqué ya'huéapona', Yosé nohuanton, na'api. Ina quéran Yoséri chachin chiniquéen nanantaton, catahuarin inatohua quéran cha'écaiso maré'. ¹⁸ Catapini shonca pi'ipi inotéro parti pa'pachinara, Yoséri nosoroaton, co ata'huantérinhué'. Co yanatēpirinahué', na'con catahuarin. ¹⁹ Ina nohuanton, Canaan parti pa'pi. Inatohua' nisha nisha piyapiro'sa' ya'huépi, nisha nisha nananqué nonpisopita. Canchisé huenton ya'huépirinahué', co Yosé natēpihué' ni'ton, ina nohuanton minsépi. Inaqué chachin shimashonēnpoapita ya'huépi. Yoséri catahuarin ni'ton, ina no'pa' hua'anēntopi. ²⁰ Ya'ipi quéran catapini pasa a'natérápo shonca pi'ipi ninin.

Ina piquéran Yosé nohuanton, hua'ano'sa' ya'cona'piapi catahuacaiso maré'. Samoiro ya'conaqué huaré' inapopi. ²¹ Inaso' noya pēnētopirinhué': "Copirno nohuantérai huachi," topachinara, Yoséri Saono acorin. Inaso' Mincamin huenton quémapi, Quisi hui'nin. Catapini shonca pi'ipi Saono hua'anēntopirinhué'. ²² Yoséri ocoirahuaton, Tapi acorin. Quisi hui'nin inaso'. Noya quémapi ni'ton, Yoséri noya ni'nin. "Tapiso' ca pochin cancantérin. Noya ni'nahué. No'téquén natéarincó," ténin Yosé. ²³ Iráca chachin Yoséri sha'huitérin: "A'na tahuéri Tapi shiin nicha'ésarinquéma'," itérin shimashonēmapita. Iporaso' iyaro'sa', nani Quisoso a'paimarin nicha'ēinpoaso maré'. Sha'huitérinso chachin a'paimarin. ²⁴ Co'huara Quisoso hué'shatérasohué', Coansha pēnētarin. Na'a isairio'sa' pēnēnarin. "Co noyahué' yonquiramasopita naniantatoma', Yosé chachin tahuérētantaco'. Ina quéran i'qué aporintaranquéma'," itérin. ²⁵ Coansha pēnētérinso' yatiquihuachina, no'téquén sha'huirín. "Quémaso' Cristonquén, itopiramacohué', co caso' inacohué'. Nipirinhué', ca piquéran hué'sarin. Inaso' noya noya. Co caso' maquéyancohué' ni'to, co sapatén i'quirita'huaso téra'nta' nanitarahué'," itérin.

²⁶ "Canpoaso' iyaro'sa', Apraan shinpitanpoa' ni'téhua', Yosé nanan a'patirinpoa' nicha'ēinpoaso maré'. Nisha piyapinquémanta' Yosé chinotohuatama', nicha'ésarinquéma' canpitanta'. Napoaton ya'ipinquéma' sha'huitaranquéma'. ²⁷ Quirosarinqué ya'huépisopitaso', co Quisoso nohuitolpihué': 'Yoséri a'paimarin,' co topihué'. Co hua'ano'sa' téra'nta' napopihué'. Pēnētona'piro'sa' ninshitolpiso' nani chinoto tahuéri natanpirinahué', co yonquipihué'. 'Quisoso tépaqué', itopi. Iráca ninorinso chachin yatēpapi. ²⁸ Co ma'maré' téra'nta' tépacasohué' nipirinhué', Pirato sha'huítopi: 'Tépaqué', itopi. ²⁹ Ina quéran ya'ipi Yosé quiricanénquén ninorinso' nanihuachina, corosé quéran anohuararahuatona', na'pi naninqué po'mopi. ³⁰ Inaqué po'mopirinahué', Yoséri ananpitaantarin. ³¹ Nanpiantarahuatón, a'na yoqui miria pochin ya'huantarahuatón, ca'tano'sanēnpita ya'noté'ra'piarín. Co'huara chimiyantérasohué', na'a Caririaqué ya'huépisopitari ca'tanpi. Quirosarinqué huaré' imapi. Quisoso nanpiantahuachina, inapitarinta' quénanpi. Quénanahuatona', ya'ipi piyapi sha'huítapi: 'Nanpiantarin mini. Quiyari ni'nai,' tosapi.

³² Quiyanta', iyaro'sa', noya nanan sha'huitarainquéma'. Iráca Yoséri shimashonēnpoapita nontaton, sha'huitérin. ³³ Iporaso' nani Quisoso a'patimarinpoa'. Shinpitanpoa' ni'téhua',

yonquirinpoa'. Quisoso ananpitaantarahuaton, catahuarinpoa' canpoanta'. Yosè quircanènquè iráca ninshitérin. 'Quémaso' hui'nahuénquén. Ipora chachin acoaranquén hua'anéntamaso maré'; ténin Tapi. Sarmo catoquè naporin. ³⁴ Yosèri ananpitaantacaso' ninorin. Co nonén chanatarinhué'. Iráca quircanén quèran itèrin: 'Tapi no'tèquén nontèrahúè. Nosoroato, na'con catahuarahúè. Canpिता' inapochachin catahuaranquéma'; ténin Yosè. ³⁵ Napoaton Tapiri ninshítanarin. 'Quémasáchin natèranquén ni'ton, co nohuantaranhué' nonèhué chanatacaso', itèrin, Yosè nontaton. Sarmo quiricaquè chachin naporin. ³⁶ Napoaponahué', Tapiso' Yosè natèton, piyapi'sa' catahuarin. Ina quèran chiminin. Shimashonènpita pirayan pa'pitopi. Nonén chanatèrin. ³⁷ Quisoso nipirinhué' Yosèri ananpitaantarin. Co nonén chanatèrinhué'. Quisoso nonén chachin ninoton, Tapi iráca ninshitérin. ³⁸⁻³⁹ Napoaton iyaro'sa' sha'huichinquéma'. Quisosoíchin nanitaparin oshanéma' inquitininquémaso'. Iráca pènèntèrinso' Moisésèri ninshitopirinhué'. Ina imapatama' co oshanéma' inquitarinquémahué'. Nipirinhué', Quisoso natèhua'tèhua', oshanènpoa' inquitarinpoa'. Oshanènpoa maré' chiminin ni'ton, inquitarinpoa'. Ina quèran Yosè noya ni'sarinpoa'. ⁴⁰ Nani natanamaco ni'ton, a'naroáchin, iyaro'sa', natéco'. Ni'cona ana'intochinquéma'. Iráca Yosè quircanén quèran pènèntona'piro'sa' itapona':

⁴¹ 'Yosèri itèrin: "Canpitaso' na'con tèhuaconama'.

Iso tahuèri'sa' ca nohuanto, na'con ma'sha onpoarama'. Yonquirahués'o' sha'huitarinènguéma'.

Natanapomarahúè', co natètaramahué'. Napoaton pa'yanatoma', yonquico'.

Chiniquén ana'intaranquéma' ni'ton, ta'huantarama'," ténin Yosè, itopi.

Canpिता' ni'cona inapochachin ana'intochinquéma', ténin Paono, pènèntaton.

⁴² Ina quèran niyontonpiso pèi quèran pipihuachinara, 'a'na chinoto tahuèrinta' inapochachin a'chintaantacoi,' itopi. ⁴³ Piyapi'sa' noquitopirinahué', na'a cotioro'sari Paono imasapi. Nisha piyapi'santa' cotioro'sa pochin Yosè chinotopisopita imasapi. Imapachinara, Paono, Pirnapi catoari chachin a'chintantapi.

'Yosè inaora nohuanton, nosororinpoa', ta'toma', imamiatoco'," itopi.

⁴⁴ A'na chinoto tahuèri nanihuachina, ya'ipi ninanoquè ya'huèpisopita niyontonpi Yosè nanamèro natanacaiso maré'. Caraíchin piyapi co pa'píhué'. ⁴⁵ Cotioro'saso nipirinhué' notohuaro' piyapi ni'sahuatona', no'huítona', apiratopi. "Isopitaso' nisha piyapi'sa' ni'ton, co canpoa pochin iráca pènèntèrinso' natèpíhué'," ta'tona', no'huítopi.

"Paono co no'tèquén a'chininhué'. Inaso' nonpintè'," itopi. ⁴⁶ Paonosaso nipirinhué' chiniquén cancantaton, co t'èhuarinhué'. Pirnapinta' chiniquén cancantèrin.

—Canpita'ton Yosè nanamèn sha'huita'huanguémaso' ya'huèpirinhué', a'porama' ni'ton, canpitaora t'èhuénema quèran co nampimiataramahué'. Napoaton nisha piyapi'sa' a'chintarai. ⁴⁷ Sinioro sha'huitèrincoi:

"Quémaso' acoranquén nisha piyapi'sa' a'chintaton anohuitancoso maré'.

A'pintèreso pochin nanamèhué' anitotaran.

Ya'ipi parti paaton, piyapi'sa' a'chintèra'piapon cha'ècaiso maré'," itèrincoi, ténin Paono.

⁴⁸ Nisha piyapi'sa' natanahuatona', pa'yatopi. "Ma noyacha Yosè sha'huitèrinpoa paya," topi. A'naquén Yosèri huayonin ni'ton, natètona', Quisoso imasapi ina nohuitatona', nampimiatacaiso maré'. ⁴⁹ Ya'ipi ina parti Sinioro nanamèn nahuinin. ⁵⁰ Cotioro'saso nipirinhué' ninano' hua'ano'sa' nontopi. Sanapi'santa' chiniquén nanantopisopita nontopi, Yosè chinotopisopita nininso'. "Paono co noya quémapihué'. Pirnapinta' co noyahué'. Co isèquè nohuantèraihué'," toconpi. Napotatona', aparistahuatona', a'papi. ⁵¹ "Nani sha'huítopiranquémahué', co nohuantaramahué' ni'ton, canpitaora t'èhuénemaquè nina'intarama'," itahuatona', Iconioquè pa'pi. ⁵² Patopirinahué', nani a'chintopi ni'ton, Quisoso imapisopitaso' noya cancantopi. Ispirito Santori noyá ya'coancantèrin.

14

Iconioquè a'chinpiso'

¹ Paono, Pirnapi, inapita Iconioquè canconpachinara, inachachin niantapi. Inaquènta' chinoto tahuèri nanihuachina, cotio niyontonpiso pèiquè ya'conpi. Noya a'chimpi ni'ton, na'a cotioro'sari natèpi. Na'a nisha piyapi'santa' Quisoso imápi. ² A'naquén cotioro'saso nipirinhué', co yanatèpíhué'. Napoaton, nisha piyapi'sa' nontatona', anishacancantopi. "Quisoso imapisopita co noya piyapishahué'," itopi. Napoaton a'naquén co yaimatonahué', imapisopita no'huipi. ³ Hua'qui' inaquè Paono yacapatèrin. Pirnapirè chachin inaquè ya'huépi. Chiniquén cancantatona', Siniorori nosororinso' sha'huirápi. No'tèquén sha'huipi ni'ton, Siniorori catahuarin cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatacaiso'. Ina ni'sahuatona', "Tèhuénchachin Yosè catahuarinquéma'," itopi. ⁴ Ya'huèhuano'saso' nisha nisha yonquipi. A'naquén cotioro'sa pochin cancantopi. A'naquénso nipirinhué' Paono, Pirnapi, inapita

natëpi. ⁵ Cato chachin noya nipirinahuè', cotioro'saso' nisha piyapi'sarè' napopianachin yonquiatona', chinotopi ahuècaiso'. Hua'ano'sarinta' no'huipi. Na'piquè yatëpapirinahuè', ⁶ natantahuatona', ta'api. Niconia parti pa'pi. Inaquè cato' panca ninanoro'sa ya'huèrin. A'naso Nistra, a'nanta' Tirpi itopi. ⁷ Inatohua' paatona', noya nanan sha'huiantarapi. Ya'cariyanta' a'chinapi.

Paono na'piquè tè'yarapiso'

⁸ Nistraquè apia ya'huèrin. Co nanitërinhuè' iratacaso'. Nasitërin quèran huarè' co onporonta' huanirinahuè'. ⁹ Paonori a'chintohuachina, nòya natanarin. Napohuachina, Paonori notëèrin. "Iso quèmapi noya natëtërin. 'Quisocristo nanitërin anoyatiincoso',' téninso marè' anoyatarahuè'," ténin yonquinënquè. ¹⁰ Napoaton chiniquèn itapon:

—No'tèquèn huaniquè' iyasha, itërin.

A'naroáchin huanirahuaton, noya pa'sarin. ¹¹ Piyapi'sari ni'sahuatona', Niconia nananquè ninontopi:

—Yoséro'sa' isèquè o'matona', piyapi taraimapi, topi.

¹² "Pirnapiso' Sioso chinotèrèhuaso'," nitopi. Paono na'con na'con a'chinin ni'ton, "Inaso' Irimisè chinotèrèhuaso'," nitopi. (Inahuara nananquè ninontopi ni'ton, Paono, Pirnapi inapitaso' co natanpihuè'.) ¹³ Ninano intonquè Sioso moshapiso pèi' ya'huèrin. Ina hua'anënso', ohuaca' masahuaton, yancoro'sa' sihuirin, apè'pëconotacaso marè'. Notohuaro' piyapi'sari imasapi. Ninano ya'coanaquè quèparahuaton, inaquè yatëparin moshacaiso marè'. ¹⁴ Naporo huarè' Pirnapi, Paono, inapita nitopi. Natanahuatona': "Tata Yoséichin chinotacaso' ya'huèrin," ta'tona', a'mopiso oshapi. Huancanachin ta'arahuatona', chiniquèn nontopi.

¹⁵ —¿Onpoaramata' iyaro'sa'? Ama moshacoisohuè'. Tèhuènachin co quiyaso' moshama-coiso ya'huèrinhuè'. Quiyanta' piyapicoi, canpita pochachin ninai. Noya nanan sha'huita' huanquèmaso marè' huè'nai. Quisoso nanamèn, iyaro'sa', a'chinchinquèma', natanco. Mamanshi topinan quèran mosharama'. Yoséso nipirinahuè' nanpirárin. Ama huachi mamanshi moshacosohuè'. Inapita naniantatoma', Yosé imaco huachi. Isoro'pa', inápaquè ya'huèrinsopita, maréro'sa', ya'ipi ma'shoro'sa', inapita inari ninin. ¹⁶ Iráca piyapi'sa' co Yosé nohuitopihuè' ni'ton, Yoséri tananpitërin inahuara yonquipiso' imacaiso marè'. ¹⁷ Nipirinahuè', nosoroatonpoa', nani ma'sha acotërimpoa' ina nohuitacaso marè'. Ina nohuanton, o'nain. Ina nohuanton, ma'sha papotërin. Ina nohuanton, coshoro' ya'huëtërinpoa' ca'patèhua' noya cancantacaso marè'. Inapoaton, noya yonquirinpoaso' anitotërinpoa', itopi.

¹⁸ Napotopirinahuè', co a'naroáchin natëttopihuè'. Parisi quèran pochin natëttona', co huachi ohuaca' tēpatona inapita moshapihuè'.

¹⁹ Napoaponahuè', cotioro'sari huècapairahuatona', anishacancantopi. A'naquèn Antioquia quèran huè'pi. A'napitanta' Iconio quèran huè'pi. Huè'sahuatona', Paono, Pirnapi, inapita sha'huirapipi ni'ton, no'huipi.

No'huirahuatona', Paono mapi. Masahuatona', na'piquè tè'yarahuachinara, chiminpirinhuè'. Ohuararahuatona', ninano intonquè tè'yatonpi. "Nani chiminin," ta'tona' inaquè patopi. ²⁰ Quisoso imapisopitari tancapitahuatona', nocoaso', a'nanaya ni'tiintarahuatón, huaniantarín. Ninanoquè paantarín. Tahuèrinquè Tirpique pa'nin. Pirnapinta' pa'nin.

²¹ Inaquè noya nanan sha'huithuachina', na'a piyapi'sa' Quisoso imasapi. Nani a'chintohuachinara, Nistraquè ayamantapi. Ina quèran Iconioquènta' paantarahuatona', Antioquiaquè cancoantapi. ²² Cara ninanoquè chachin Quisoso imapisopita pënèna'piapi. "Ama iyaro'sa' Quisoso a'pocosohuè'. Imamiatoco'. A'napita aparisitarinènpa'. Parisitacaso' ya'huèrin. Parisitatèhua', Yosé hua'anëntërinquè ya'conarèhua'. Napoaton noya ahuan-toco'," itopi. Pënènpachinara, achinicancanpi. ²³ Yapa'pachinara, a'naya a'naya Quisoso imapisopitaquè ansiano'sa' acora'piapi. Noya nipisopitaráchin acora'piapi. Co coshata-tonaraihuè', inapita marè' Yosé nontopi: "Ya'ipi isopita, Sinioro, noya natërinënquèn. Noya a'paiquè'," itopi. Cara ninanoquè chachin napopi.

Hua'qui quèran ya'huèpique paantapiso'

²⁴ Ina quèran paantapi. Pisitia parti na'huèaantarahuatona', Panpiria parti cancoantapi. ²⁵ Piriquire Yosé nanamèn sha'huiantarahuatona', Atariaquè pa'pi huachi. ²⁶⁻²⁷ Ina quèran nanchaquè huè'sahuatona', Antioquiaquè canquipi. A'papi quèran chachin canquiantapi. Canquirahuatona', Quisoso imapisopita ayontonahuatona', ya'ipi sha'huítopi. "Thua chachin a'paramacoi. 'Ana parti ya'huèpisopita noya nanan sha'huítongo'. Insèquèsona pa'patama', Yosé noya catahuainquèma', itohuatamacoira, pa'nai. Nani sha'huirai. Yosé nòya catahuarincoi. Ina nohuanton, nisha piyapi'santa' Quisoso natëttona', Yosé huèntonënquè ya'conpi," itopi. ²⁸ Inaquè hua'qui' ya'huèantapi. Imapisopitarè' ninontatona', noya ya'huèpi.

15

Quirosarinquë anoyatopiso'

¹ Ina quëran a'naquën quëmapi'sa' Cotia parti quëran canquipi. Quisoso imaponaraihuë', Moisésë pënëntërinson'ta' imasapi. Napoaton Antioquiaquë canquihuachinara, imapisopita nisha a'chintopi. "Íráca Moisésë pënëninpoa' marca niacotacaso'. Co ina natëhuatamahuë', co Yosë anoyacancantarinquëmahuë'," itopi. ² Paonosó', co ina pochín yonquirinhuë'. "Co niacotacaso' ya'huërinhuë'," ténin. Pirnapinta' inachachín yonquirin. Napoaton canquipisopitaré' ninontopi. "Co no'tëquën a'chinamahuë'," nitatona', chiniquën ninontopi. Napoaton imapisopitari itapona': "Quirosarinquë paco'. Ca'tano'sa', ansiano'sa', inapita natanco'. ¿Ma'tama' sha'huichinënquëmapa'?" ta'tona', Paono, Pirnapi, inapita a'papi. A'napitanta' inapitaré' a'papi.

³ A'pahuachinara, pa'pi. Pínisia parti, Samaria parti, inaquëpita pa'sahuatona', sha'huirapiapi. "Nisha piyapi'santa' íráca yonquipiso' naniantatona', Quisoso imasapi huachi," itëra'piapi. Quisoso imapisopita natanahuatona', noya cancantopi.

⁴ Quirosarinquë canconpachinara, ya'ipi Quisoso huëntonënuë' ya'conpispita noya nontopi. Ca'tano'sa', ansiano'sa', inapitanta' noya nontopi. Ina quëran Paonori ya'ipi sha'huitërin: "Aquë iyaro'sa' pa'nai Quisoso nanamën sha'huita'huaiso maré'. Yosë noya catahuarincó. Nisha piyapi'santa' Quisoso imasapi. Nisha nisha ninanoquë niyontonapi," itërin. ⁵ Ina natanahuatona', a'naquën parisioro'sa' Quisoso imaponaraihuë', co noyahuë' natanpi. Napoaton huanirahuatona', tapon'a':

—Nisha piyapi'sa' yaimapachina', marca acotacaso' ya'huërin. Ya'ipi Moisésë íráca pënëntërinso' imacaso' ya'huërin. Inapita a'chintoco' imaina', itopi.

⁶ Napoaton ca'tano'sa', ansiano'sa', inapita niyontopín nisha nisha yonquipiso' natanacaiso maré'. ⁷ Hua'qui' ninontohuachinara, Pitro huanirahuaton, itërin:

—Canta' iyaro'sa' pi'pian sha'huichinquëma'. Nani íráca Yosë acorinco nisha piyapi'sa' sha'huita'huaso maré'. Ina nohuanton, Quisoso nanamën sha'huitërahue'. Inapitanta' natanahuatona', natëpi. Natëtona', imasapi. Ina nitotërama' canpitanta'. ⁸ Ya'ipi yonquirëhuasopita Yosë nitotërin. "Inapitanta' cancanëna quëran noya natërinaco," ta'ton, Ispirito Santo aya'coancantërin. Canpoa' ya'coancantërinpoaso pochachín inapitanta' ya'coancantërin. ⁹ Ya'ipinpoa' napopianachín ni'ninpoa'. Nisha piyapi'santa' nosororin. "Quisocristoíchin imasarahue'," topachinara, cancanëna' anoyatërin. ¹⁰ Íráca Moisésë nisha nisha pënëntopirinhuë', shimashonënpoa' co nanitopihuë' ya'ipiya no'tëquën natëcaiso'. Canpoanta' co nanitaparëhuahuë'. ¿Ma'marëta' nipachín nisha piyapi'sa' imapachina', íráca pënëntopiso' a'chinacaso' nohuantërama'? ténahuë. Yosëri noya ni'pachina, co canpoari nisha sha'huacaso' ya'huërinhuë'. Quisoso imapisopita tananpatahua', Yosë ana'ntohuachinpoa'. ¹¹ Sinioro Quisoso natëhuatëhua', inaora nohuanton, nicha'ësarinpaoa'. Nosoroatonpoa', oshanënpoa maré' chiminín ni'ton, anoyacancantërinpoa'. Inapochachín nisha piyapi'santa' anoyacancantërin, ténin Pitro.

¹² Ina natanahuatona', "No'tëquën nonin," ta'tona', ta'tápi. Ina quëran Pirnapi, Paono, inapitanta' sha'huitantapi: "Thua pa'patóira, Yosë na'con catahuarincó. Quisoso nanamën sha'huitohuatoira, na'a nisha piyapi'sari natëpi. Inapitanta' caniohuachinara, Yosë nohuanton, anoyatëra'piarai. Ni'sahuatona', Tëhuënachachín Yosëri catahuarin,' topi," ténin Paono.

¹³ Nani nontohuachina, Santiaconta' tapon:

—Natanco iyaro'sa'. ¹⁴ Iya Simon nani sha'huitërinpoa'. Yosë nohuanton, ina'ton nisha piyapi'sa' a'chintërin. A'chintohuachina, a'naquën imasapi, Yosëri huëntonënuë' aya'conin. Inapitanta' piyapinënpita pochachín ni'sarin. ¹⁵ Inachachín pënëntona'piro'sa' ninshítërin. Íráca Yosë quiricanënuë' ninshitatón, tapon:

¹⁶ "Yosë chachín naporin:

'A'na tahuëri huëantarahue'.

Tapi shinpita catahuaantarahue'. Inapitaso' naniantërinaco ni'tona', pëi' mocarínso pochín nisapi.

Co noya cancantopirinahuë', cari anoyacancantaantarahuato, noya acoantarahuë'.

¹⁷ A'napita piyapi'santa' nohuitinacoso maré' napoarahue'.

Nisha piyapi'santa' nohuitohuachinaco, chinotarinaco.

Ca nohuanto, a'naquën imasarinaco,'

¹⁸ ténin Yosë. Íráca quëran huaré' yonquirin nisha nisha piyapi'sa' nicha'ëcaso'.

Ina yonquiatón, anitotërinpoa'," ténin pënëntona'pi.

¹⁹ "Napoaton nisha piyapi'sa' Yosë imapachina', noya nia'ahua', ténahuë. Co ya'ipi Moisésë pënëntërinso' a'chintacaso ya'huërinhuë'. ²⁰ Nipirinhuë', pi'pian pënënacaso maré' ninshitahua'. Nisha piyapi'sa' ma'sha tëpapi mamanshi moshacaiso maré'. Ina

nosha Quisoso imapisopita tananpichina'. Naporahuatona', a'naquën maconorahuatona', ma'sha tēpapi. Co huēnainēn noya inquitipihuē'. Ina noshanta' ama ca'inasohuē'. Naporahuatona', ama monshihuainasohuē', Inaichin pēnēanhuan'.²¹ Irāca quēran huarē' Moisésē pēnētērinso' ya'huērin. Na'a ninanoquē a'chintapi. Nani chinoto tahuēri niyontopiso pēiquē nontopi. Napoaton ama inapita pinoinēnpoaso marēhuē' ina pochin quirica a'patahua' Quisoso imapisopita pēnēnacaso marē', itērin.

Pēnēnacaso marē' ninshitopiso'

²² "Noyahua'. Ina pochin ninshitahua'," topi ya'ipiya. Ina quēran ca'tano'sa', ansiano'sa', inapita yonquipi catoya'pi a'patacaiso marē'. "Paono, Pirnapi, inapita panantahuachina', inahuanta' ca'taina'," topachinara, "Inanta' noya," topi ya'ipi imapisopita. Napoaton cato' quēmapi'sa' nōya nipisopita huayonpi paatona' sha'huitacaico marē'. A'nsao' Sirasē. A'nanta' Cotasē. Parsapasē itopi anta'.²³ Ina quēran quirica ninshitopi Antioquiaquē ya'huēpisopita quētontacaico marē'.

"Iyaro'sa'. ¿Noya canpitanta' ya'huarama'? Noya quiyanta' ya'huarai. Quiyaso' ca'tano'sanēnpitacoī ninshitarainquēma'. Ansiano'saro'coi chachin quirica a'patarainquēma', ni'co'. Co cotioro'sanquēmahuē' nipomarahuē', canpitanta' Quisoso imarama' ni'ton, iyahuēipita pochin ni'nainquēma'. Ya'ipi imaramasopita Antioquiaquē, Siria parti, Sirisia parti, inatohua' ya'huēramasopita iso nanan chachin a'patarainquēma' nitotacamaso marē'.²⁴ I'hua a'naquën isēquēran pa'pachinara, nisha a'chintērinēnquēma'. 'Co Moisésē pēnētērinso' natēhuatamahuē', co Yosē huēntonēnquē ya'conaramahuē', itērinēnquēma'. Co quiyari a'papiraihuē', pa'pi. Natanahuatoma', nisha nisha yonquirama'. Pirnapi Paonorē chachin huēcaton, nani sha'huitirincōi. Ipora huarē' nitotatoi, ninshitarainquēma'.²⁵ Napoaton niyontonpatēira, catoya'pi sha'huitatoi, a'patarainquēma'. Pirnapi, Paonorē chachin ya'huēramahuē' pa'pachina', inapitanta' pa'sapi. Pirnapi, Paono cato chachin nōya quēmapi'sa', tēnai, noya nosororai.²⁶ Siniro Quisocristo nanamēn sha'huipiso marē' na'con aparisitopi. A'naquēni no'huitona', pi'pishachin shitēpapi.²⁷ Napoaton Cotasē, Sirasē inapita a'patarainquēma' yonquiraiso' sha'huitinquēmaso marē'.²⁸ Nani iyaro'sa' ninōtērai. Ispirito Santonta' no'tēquēn anitotērincoi. Napopianachin yonquiatoi, ninshitarainquēma'. Co ya'ipi Moisésē pēnētērinso' natēcaso' ya'huērinhuē', tēnai. Pi'pisha sha'huichinquēma' natēcamaso marē'.²⁹ A'naquën ma'sha tēpapi mamanshi moshacaiso marē'. Ina nosha tananpico', tēnai. Naporahuaton, a'naquën maconorahuatona', ma'sha tēpapi. Co huēnainēn noya inquipirihuē', ca'pi. Ina noshanta' ama ca'cosohuē'. Naporahuaton, ama monshihuancosohuē'. Moisésē na'con pēnētopirinhūē', inaichin natēcaso' ya'huērin, tēnai. Cotasē, Sirasē, inapitanta' inachachin pēnēnarinhēnquēma'. Natēhuatama' iyaro'sa', noya nisarama'. Nani huachi," topi quiricatatona'.

³⁰ Nani a'pahuachinara, pa'sahuatona', Antioquiaquē canconpi. Imapisopita niyontonpachinara, quirica quētōpi.³¹ Nani nontohuachinara: "Ma noyacha pēnēninpoa paya," ta'tona', nōya cancantōpi.³² Cotasē, Sirasē, inapitaso' pēnētōna'piro'sa' ni'ton, hua'qui' Quisoso imapisopita pēnēni. Noya pēnēni ni'ton, noya noya imasapi.³³ Hua'quimiachin inaquē yacapatōpi. Ina quēran ya'huēpi'pa' yapanantahuachinara: "Osharan paco'. Yosē noya catahuainquēma'," itōpi. [³⁴ Sirasēsō nipirinhūē': "Co caso' pa'shatērapohuē'," ta'ton, co pa'ninhūē'.]

Naquērachin a'chinacaso marē' paantapiso'

³⁵ Paonosō' Pirnapirē chachin hua'qui' Antioquiaquē ya'huēpi. Siniro nanamēn sha'huirāpi. A'napitarē chachin a'chināpi.

³⁶ Nani hua'quimiachin ya'huēhuachinara, Paonori itērin:

—Huēquē' pa'a iyasha. I'hua na'a ninanoquē Siniro nanamēn sha'huirē'. Paatē' Quisoso imapisopita nianta'a. ¿Onpoapita'mapa'? itērin.

³⁷ "Noyapa'. Pa'a nipachin. Coansha Marconta' quēpanta'a," itērin Pirnapiri.

³⁸ "Ama iya quēpa'asohuē'. I'hua pi'iquē Panpiriaquē canconpatēhuara, ya'huērin'pa' pa'mantarin. Co yacatahuarinpohuē'. Napoaton co nohuantērahūē'," itērin Paonori.

³⁹ Hua'qui' ninontopirinhūē', co napopianachin yonquiatonahuē', nisha nisha pa'pi. Pirnapiso' Coansharē chachin nancaquē pa'sahuaton, Chipriquē canconpi.⁴⁰ Paonosō nipirinhūē' Sirasē nontērin ca'tanacaso marē'. Yapa'pachinara, Quisoso imapisopitari Yosē nontopi: "Isopita pa'pachina' Siniro, a'paiquē' noya pa'ina'. Nosoroaton, catahuaquē' noya a'chiina'," itahuatona', a'papi.⁴¹ Ya'ipi Siria parti pa'tatona', nisha nisha ninanoquē pa'pi. Quisoso imapisopita pēnēna'piapi chiniquēn cancantacaico marē'. Sirisia partinta' paantatona', inachachin pēnēantapi. Quisoso nanamēn sha'huitatona', imapisopita achinicanconpi.

16

Timotionta' imatërinso'

¹ Ina quëran Tirpiquë pa'pi. Inaquë a'chinahuatona', paantapi. Paantarahuatona', Nistraquë canconpi. Inaquë a'na hui'napi quënanconpi, Timotio itopiso'. Inanta' Quisoso imarin. A'shinsino' cotio sanapi. Quisoso imarin anta'. Pa'pinso nipirinhue' Crico piyapi.

² "Timotio nóya quëmapi," topi ya'ipi Quisoso imapisopita. Nistraquë ya'huëpisopita, Iconioquë ya'huëpisopitanta' napopi. ³ "Huëquë' api imaquico," itërin Paonori.

"Noyahua', pa'i canta'," ténin anta'. Inaquë na'a cotioro'sa' ya'huëpi ni'ton, Paonori sha'huitohuachina, marca acotopi. Pa'pinso' Crico quëmapi ni'ton, napopi. ⁴ A'na ninanoquë, a'na ninanoquë pa'sahuatona', pënëna'piapi. Ca'tano'sa', ansiano'sa', inapita Quirosarinquë ya'huëpisopita ninshitopiso' sha'huirapi imacaiso maré'. ⁵ Napohuachina, Quisoso huëntonënuquë ya'conpisopita natëtona', noya noya imasapi. Naporahuaton aquë aquëtë na'asapi.

Ispirito Santo nohuanton, hua'narinso'

⁶ Asia parti Yosë nanamën yasha'huipirinhue', Ispirito Santo co nohuantërinhue' inaquë a'chinacaiso'. Napoaton Piriquia parti, Carasia parti inapita na'huëtöpi. ⁷ Misia parti ya'caritonahuatona', Pitinia parti yapa'sapirinhue'. Naquëranchin Ispirito Santori ya'copirin. "Co Quisoso nohuantërinhue' inaquë a'china'huaiso'," ta'tona', co inatohua' pa'pihuë'. ⁸ Napoaton Misia parti na'huërahuatona', Toroasëquë canconpi. ⁹ Inaquë Yosë nohuanton, tashi' Paono hua'narëso pochin quënanin. Masitonia piyapi huaniarin, quënanin. "Huëquë' isëquë. Nosoroatoncoi, catahuaco," itërin. ¹⁰ Ina natanahuaton, "Yosë nohuantërincoi inatohua' noya nanan sha'huica'huaiso'," ta'toi, manorai inatohua' paca'huaiso'.

Piriposëquë a'chinpiso'

¹¹ Marë yonsanquë ya'huërai ni'ton, nanchaquë ya'conai paca'huaiso maré'. Ya'conahuato, pipirai. Panca so'ton huancoanai' nininquë canconai, Samotrasia itopiso'. Inaquë huë'ëpatërai. Tahuëririnquë pantarahuato, Niaporisëquë canconai. Inaquë nonshirai. ¹² Nani Masitonia parti canconpatoiria, ira pa'tatoi, Piriposëquë canconai. Inaso' panca ninano'. Copirnorico acorinso' ni'ton, inaquë na'a Nomaro'sa' ya'huëpi. Hua'quimiáchin inaquë ya'huërai. ¹³ Chinoto tahuëri nanihuachina, ninano quëran pipirahuato, ii' yonsanquë pa'nai. "Inaquë Yosë chinotapi," ta'toi, inaquë pa'nai. Sanapi'sa' nani niyontonpi, quënanconai. Inaquë huënsërahuato, a'chintërai. ¹⁴ A'na sanapi inaquë Yosë chinotërin, Niria itopiso'. Tiatira quëran huë'nin. Inaso' tintahuan. Ma'maro' në'mëtë' pa'ton nininso' pa'anin. Inaso' nisha piyapi niponahuë', Yosë chinotërin ni'ton, Paonori a'chintohuachina, nóya natanin. Yosë nohuanton, a'naroáchin cancanën quëran huaré' yaimarin. ¹⁵ Quisocristo imarin ni'ton, aporintërin. Pëinënuquë ya'huëpisopitarë chachin aporihuanpi.

—Canta' Sinioro imarahue' ni'ton, huëco' pëinënuquë yacapaco, itërincoi. Na'con sha'huitohuachincoira, inaquë huachi yacapara.

¹⁶ A'na tahuëri yonsanquë paantarai Yosë chinota'huaiso maré'. Paasocoi, a'na nanon quënanconai. Sopairi ya'coancantërin ni'ton, ninotërin. Ina sanapiso' a'napitari pa'ampi asacatacaiso maré'. Ninorinso maré' hua'anënpitaso', na'con canapi. ¹⁷ Nanonso' quënanahuatoncoi, imaquiarincoi. Imaritoncoi, chiniquënon sarin ya'ipi piyapi'sa' natanacaiso maré'.

—Isopita quëmapi'saso' Yosë piyapinënpita. Yosë chini chiniquënon nanantërinso' nohuatona', natëpi. A'chintarinënuquëma' canpitanta' nitotatoma' cha'ëcamaso maré', itëriarin.

¹⁸ Na'a tahuëri imatoncoi, naporárin. Pinatanaton, Paonosos' no'huitëripopin. Tahuëretahuaton, sopai itapon:

—Quisocristo nanan quëtërinco ni'ton, a'paaranquënon. ¡Iso sanapi quëran pipimiatëquë'! itërin. Naporo chachin pipimiatërin.

¹⁹ Hua'anënpitaso nipirinhue' no'huitopi. "Co huachi ninorinhue' ni'ton, co huachi canarëhuahuë'," ta'tona', Paono, Sirasëre' chachin masahuatona', cachiquë quëpapi ninano hua'ano'sa' nontacaiso maré'. ²⁰ Inaquë quëparahuatona', coisëro'sa' itapona':

—Isopita quëmapi'saso' cotioro'sa' ni'ton, a'chinatona', ninano' tapiapi. Nisha a'chintohuachinara, ya'ipi piyapi'sa' nisha nisha yonquipi. ²¹ Canpoaso nipirinhue' Noma piyapinpoa' ni'ton, co inachintopiso' natëcaso' ya'huërinhue', itopi.

²² Huanipapisopitanta' no'huitatona', Paono, Sirasë inapita ahuëpi. Coisëro'sarinta' camaipi. "Ai'nanpiratahuatoma', naraqüë ahuëpico'," itopi. Napohuachina inapotopi. ²³ Chiniquënon ahuëpitona', tashinan pëiquë po'mopi. Po'mohuachinara, tashinan pëi' hua'an

itapona: “Noya a'paiquè, ta'ahuachina,” itopi. ²⁴ Ina natanahuaton, huancánachin po'morin. Nanténa' nontèquè acatèntahuaton, catinaquè niahuitèrin.

²⁵ Yono tashi' nisahuaso', parisitaponaraihuè', co sètopihuè'. Cato chachin Yosè nontápi. Yosè chinotatona', cantarapi. Apiro'sa' natantapi. ²⁶ A'nanaya panca ocohua pa'nin. Tashinan pèi' achinicaso marè acotopiquè huarè', nacon nacontarin. Naporo' Yosè nohuaton, ya'coanaro'sa' nii'soatèra'piapi. Ya'ipi apiro'sa' catinanèna' nii'quiritopi. ²⁷ Tashinan pèi' hua'an capayatohuachina. Ya'coanaro'sa' nii'soatopinan ni'nin. “Ya'ipi apiro'sa' capa, nani ta'api,” ta'ton, sahuèninèn ocoirahuaton, yanitèparin. ²⁸ Paonoriso nipirinhue' a'naroáchin nontèrin:

—jAma iyasha nitèpaquèsosuhè'! jCo ta'araihuè'! itèrin chiniquèn nontaton.

²⁹ Ina natanahuaton: “¿Naporin tí?” toshahuaton, pa'yanin. “Nanparin quèshico ni'i,” ito-huachina, piyapinènpitari quèpatoapi. Manorahuaton, ya'conin. Pa'yanaton, ropa ropátarin. Paono pirayan isonahuaton, mosharin. ³⁰ Ina quèran cato chachin ocoirahuaton:

—¿Ma'ta' iyaro'sa' onpo'i cha'èca'huaso marè'? itèrin.

³¹ —Quisocristoíchin nicha'èrinpoa'. Ina natèhuatan, cha'è saran. Sa'an, hui'nanpita inapitarè'quèn chachin cha'è saran. ³² Ina toshahuaton, Quisocristo nanamèn a'chintèrin. Ya'ipi pèinènquè ya'huè'pisopita natanpi. ³³ Tashinan pèi' hua'anso' noya natanahuaton, natèrin. Tashi' nipirinhue', quèparahuaton, nicarotopiso' pa'mopirin. Napohuachina, Quisoso imapi huachi ni'ton, ya'ipiya aporintèrin. ³⁴ Nani aporihuanpachinara, pèinènquè quèparin. Inaquè a'carin. Yosè natètona', ya'ipiya noya cancantopi.

³⁵ Coisèro'saso' nipirinhue' co nitotopihuè'. Tahuèrihuachina, sontaro'sa' amatahuatona', itopi: “Tashinan pèi' hua'an sha'huitonco' catoya'pi i'huara po'moraiso' ocoi'in pa'ina,” itohuachinara, pa'pi sha'huitapona'. ³⁶ Ina natanahuaton, Paono itapon:

—Coisèro'sa' nanan a'patèrinaco ocoia'huainquèmaso marè'. Napoaton noya pipico', itèrin hua'ani.

³⁷ Paonosos nipirinhue' sontaro'sa' itèrin:

—Co po'oana quèran pa'saraihuè'. Quiyaso' Noma piyapicoi nipiraihuè', naraqùè hui'tonpirinacoi. Co coisèquè sha'huirapiponaracoihuè', cachiquè chachin napotèrinacoi. Ina quèran tashinan pèiquè po'morinacoi. Noma piyapicoi ni'toi, co topinan ana'intinacoisohue' nipirinhue'. ¿Iporaso' po'oana quèran yaocoiantarinacoi tí? jCo'chi nohuantèraihuè' paya! Sha'huitèquè' inahuara chachin huè'ina'. A'ninquechin ocoi'inacoi, itèrin.

³⁸ Sontaro'sa' paantarahuatona', coisèro'sa' sha'huitonpi: “Inapitaso' Noma piyapi'sa'” topachinara, pa'yanpi. Co topinan quèran Noma piyapi ahuè'casohue' nipirinhue', ahuèpi. ³⁹ Napoaton tashinan pèiquè pa'sahuatona', noya nontopi. “¿Canpitanta' Noma piyapinquèma' tí?” itohuachina, “Inacoi mini,” ténin Paono. “Co'chi nitotèraihuè' paya. Co nitototihuè' ahuè'rainquèma', co ahuè'ca'huainquèmasohue' nipirinhue',” itèrin. Ina quèran noya ocoirahuatona', “A'na parti paco',” itopi. ⁴⁰ Napotohuachinara, tashinan pèi quèran pipipi. Pipirahuatona', Niria pèinènquè paantapi. Quisoso imapisopita niyontonpachinara, pi'pian pènèantapi: “Chiniquèn cancantatoma', imamiatoco',” itopi. Ina quèran pa'pi huachi.

17

Tisaronicaquè a'chininso marè' no'huipiso'

¹ Ina quèran Anpiporisè na'huè'tahuatona', Aporonianta' na'huè'taantapi. Ina quèran Tisaronicaquè canponi. Inaquè cotioro'sa' niyontopiso pèi' ya'huèrin. ² Inachintèrin nichinapon chachin cara chinoto tahuèri inaquè Paono Yosè quiricanèn a'chinin.

³ —Quisocristo imaco' canpitanta'. Inaso' inápa quèran o'marin, Yosèri a'paimarinso'. Ina nohuaton, oshanènpoa marè' chiminin. Chimpipirinhue', Yosè nohuaton, nanpiantarin. Iraca quiricanèn quèran ninorinso chachin naporin. Inaso' Cristo, Yosèri acorinso', ténin.

⁴ A'naquèn natanahuatona', natèpi. Natètona', imasapi. Na'a Crico piyapi'santa' imasapi. Nisha piyapi'sa' niponaraihuè', Yosè chinotopi. Paono a'chininso' natanahuatona', Quisoso imasapi. Na'amiachin sanapi'santa' chiniquèn nanantopisopita imasapi. ⁵ A'naquèn cotioro'saso' nipirinhue', co yanatèpihuè'. “Na'a piyapi'sa' Quisoso imasapi,” ta'tona', apiratopi. Apiratatona', no'huipi. Cachiquè pa'sahuatona', no'huitèrayaro'sa', chiroterò'sa', inapita itapona: “Huèco' Paono, Sirasèrè chachin macatèhua' ana'intahua',” ta'tona', piyapi'sa' ayontonpi. No'huitèratona', Casono pèinènquè pa'pi. Inaquè Paono yacapatèrin ni'ton, macacaiso marè' pa'pi. Ya'coana papaatahuatona', ya'conpirinhue', ⁶ co Paono ya'huèrinhuè'. Co ina quènanatonahuè', Casono mapi. A'napita Quisoso imapisopitanta' masahuatona', ninano hua'ano'saquè quèpapi.

—Paono ya'ipi parti pa'sárin. A'chintaton, notohuaro' piyapi'sa' anishacancantarin. Sirasènta' inachachin nisarín. Isèquènta' huè'pachinara, ⁷ Casonori pèinènquè aya'conin

ni'ton, inaqué yacapapi. Isopitanta' imatona', co huachi Noma copirno natëtonahué', nisha imasapi. "A'na copirno ya'huarin. Inaso' Quisoso," toconpi, itopi.

⁸ Piyapi'sa' natanahuatona', aqué aquëté' no'huitopi. Hua'ano'santa' no'huitatona', Casono, a'napita imapisopita inapita chiniquén pënëmpi. ⁹ Ina quëran coriqui ma'papi ama tashinan pëiqué po'mocaiso marëhué'. Nani pahuërëtohuachinara, a'papi.

Piriaquë Yosë quiricanën na'con nontopiso'

¹⁰ Quisoso imapisopita pipirahuatona', ya'huëpi'pa' paantapi. Naporo' tashi' Paono, Sirasë, inapita Piriaquë a'papi. Inaqué canconahuatona', cotioro'sa' niyontopiso pëiqué pa'pi a'chinacaiso marë'. ¹¹ Inaqué ya'huëpisopitaso nipirinhué' nóya yonquipi. Co Tisaronicaquë ya'huëpisopita pochinhué'. Paonori a'chintohuachina, nóya natanpi. "Paonosó' no'tëquén a'chinamara," ta'tona', nani tahuëri Yosë quiricanën noyásha nontapi no'tëquén nitotacaiso marë'. ¹² Naporahuatona', na'a cotioro'sa' natëpi. Na'amiachin Crico sanapi'santa' chiniquén nanantopisopita natëpi. A'naquén Crico quëmapi'santa' imasapi. ¹³ Napopiso', Tisaronicaquë nahuinin. Cotioro'saso' natantahuatona', "Piri-aquënta' Paono Yosë nanamën a'chinarin," ta'tona', inatohua' pa'pi. Canconahuatona', Paono sha'huirapitona', piyapi'sa' ano'huitopi. ¹⁴ Napohuachinara, Quisoso imapisopitari a'naroáchin Paono a'papi. A'naquëni ca'tanatona', marë yonsanquë'pa' quëpapi. Sirasë, Timotio, inapitaso nipirinhué' co pa'pihué'. ¹⁵ Atinasë'pa' Paono ca'tanpi. Yapanantahuachinara, —Sirasë, Timotio, cato chachin sha'huitonco' manóton hué'ina', itërin Paonori. Napotohuachina, ya'huëpi'pa' panantapi.

Atinasëquë nisha nisha moshapiso'

¹⁶ Paonosó' nipirinhué' Atinasëquë Sirasë, Timotio, inapita ninararin. Ninano' conitaton, notohuaro' mamanshi quënanin. Inapita quënanahuaton, sëtërin. Inapoaton, napon cancantërin. ¹⁷ Napoaton na'con pënëntërin. Niyontopiso pëiqué pa'sahuaton, cotioro'sa' a'chintërin. Cotioro'sa' pochin chinotopisopitanta' natanapi. Quisoso nanamën a'chintohuachina, ninotäpi. Naporahuaton, nani tahuëriya cachiqué pa'nin. Inaqué a'naya a'naya huë'pachinara, nontarin. Nisha piyapi'santa' natanapi. ¹⁸ Inaqué nisha nisha yonquipiso' a'china'piro'santa' huë'pi. A'naquén ipicioro'sa' itopi. A'naquëonta' istoicoro'sa' itopi. Paono quënanahuatona', ninontopi.

—Iso quëmapi pa'pi nona'pi. ¿Ma'ta' tëcapon naporin? itopi a'naquén.

—Ahuën. Nisha yosëro'sa' imacaiso marë' a'chinamara, topi a'naquén. "Quisoso chiminin. Ina quëran nanopiantarin," téninso marë' napotopi. ¹⁹ A'naquënso natanahuatona', Ariopaco itopiqué quëpapi. Inaso' hua'ano'sa' niyontoyantopiqué. Paono inaqué quëparahuatona', itopi:

—¿Ma nisha nanan chachinta' a'chinarin? Yanitotërai quiyanta'. ²⁰ Co onporonta' natanchinaihué'. A'chintocoi quiyanta' nitochii, itopi.

²¹ Inaqué ya'huëpisopita nasha nanano'sa' pa'yatopi. Nisha nisha a'chinpiso' yanatanpi. Nisha piyapi'sa' huë'pisopitanta' yanatanpi.

²² Paono inaqué huanirahuaton, Atinasëquë ya'huëpisopita itërin:

"Natanco iyaro'sa' pi'pian sha'huichinquëma'. Canpitaso' ya'ipinquëma' na'con moshatërama', ténahué. ²³ Cachiqué pa'patora, ya'ipi moshatëramaso' ni'nahué. A'na artaro quënanahué. Inaqué ninshitërama'. 'ISOSO YOSÉ CO NOHUITOPIREHUAHUÉ', MOSHAHUA', ténama' ninshitatoma'. Co nohuitapomarahué', mosharama'. Apira carinquëma' a'chinchinquëma', nohuitoco'.

²⁴ Ina Yosëso' chini chiniquén nanantërin. Iráca isoro'pa', ya'ipi ma'sha isëquë ya'huërinsona' acorin. Inaso' hua'anënpoa'. Isoro'paquë ya'huërinsona', inäpaquë ya'huërinsona', ya'ipimiáchin hua'anëntarin. Moshatopiso pëi' piyapi'sari nipiquë co Yosë ya'huërinhué'. ²⁵ Co piyapi ma'shanënpita nohuanterinhué'. Co manta' pahuantërinhué'. Inariáchin ya'ipi ma'shanënpoa' quëtërinpoa'. Ina nohuanton, nanopirëhua'. Ina nohuanton, coshoro', ma'sha, inapita ya'huëtërinpoa'.

²⁶ Iráca a'na quëmapira' ninin. Inaya quëranchin ya'ipi piyapi'sa' na'api. Nisha nisha nipisopita na'api ya'ipiro'paquë ya'huëcaiso marë'. Co'huara ya'huëyatërasëhuahué', yonquirinpoa'. Nisha nisha parti ya'huëcaso marë' acorinpoa'. Onporosona nanopicahuasonta' yonquirin. Ina nohuanton, nanopirëhua'. ²⁷ Ya'ipinpoa' acorinpoa' ina nohuitacaso marë'. Co quënanarihuarahué', ina na'con yonquicaso' ya'huërin. Co inaso' aqué patërinpoahué'. Co naniantërinpoahué'. ²⁸ Ina nohuanton nanopiarëhua', pa'nëhua', ya'huërëhua'. A'nara' cancan yonquina'pi ninshitaton, no'tëquén naporin: 'Canpoaso' Yosë hui'ninpita pochin ninëhua', ténin.

²⁹ Napoaton Yosënta' canpoa' pochin nanopirárin anta'. Co inaso' mamanshi pochinhué'. Mamanshiso nipirinhué' piyapi'sari inahuara yonquënëna quëran nipi. Oro quëran, prata

quëran, na'pi quëran, ina quëranpita nipi. Ama Yosëso' mamanshi pochin cancantocoso-huë'. ³⁰ Iráca co Yosë nohuitopihuë' ni'ton, co ana'intërinhuë'. Iporaso nipirinhue', ya'ipi piyapinpoa' pënëninpoa': 'Co noyahuë' yonquiramaso' naniantatoma', casáchin chinotoco,' itërinpoa' Yosë. ³¹ A'na tahuëri co noyahuë' nipisopita no'tëquën ana'intarin. Nani Quisoso acorin coisë pochin nicanon, ya'ipi piyapi'sa' no'tëquën sha'huitacaso marë'. Inaso' piyapi chachin ni'ton, chiminpirinhue', Yosëri ananpitaantar. Napoaton inaso', Yosëri acorinso', tënëhua', tënin Paono.

³² "Ananpitaantar," tëninso marë', "Tëhuëenchachin ta'ma' ananpitëca," ta'tona', tëhuapi a'naquën. A'naquënso nipirinhue' co tëhuapihuë'.

—A'na tahuëri a'chintaantaco, itopi.

³³ Ina quëran Paono pa'nin. ³⁴ A'naquënso nipirinhue' natëtona', imapi. Quisoso natëpi. A'naso' Tionisio, Ariopaco hua'an nininso'. A'nanta' sanapi, Tamarisa itopiso'. A'napitanta' imasapi.

18

Corintoquë Paono a'chininso'

¹ Ina quëran Paono pipirahuaton, Corintoquë pa'nin. ² Inaquë a'na cotio quëmapi Aquiro itopiso' quënanconin. Inaso' Pontoquë nasitërin. Sa'inso' Pirisira itopi. I'huamiáchin Itaria parti ya'huëpi. Nomaquë chachin ya'huëpirinahuë', copirno Craotiori camaitohuachina, ya'ipi cotioro'sa' pipipi. Aquiroso' ina quëran pipirahuaton, Corintoquë huë'nin. Ina pëinëquë Paono pa'nin ni'tapon. ³ Paonosos' në'mëtë' pëiro'sa' nina'pi. Aquironta' inaquë chachin sacatërin ni'ton, inaquë yacapatërin nicatahuacaiso marë'. ⁴ Nani chinoto tahuëri cotioro'sa' niyontonpiso pëiquë pa'sahuaton, cotioro'sa' a'chintërin. Cricoro'santa' a'chintaton: "Quisoso natëco' canpitanta'," itërin.

⁵ Ina quëran Sirasë Timotiorë chachin Masitonia parti quëran canquipi. Canquihuachinara, Paono na'con na'con a'chinarin quënaimapi. Nani tahuëri cotioro'sa' Quisoso nanamën a'chintárin. "Inaso Cristo, Yosëri a'paimarinso'," itaton na'con pënënin. ⁶ Inapitaso nipirinhue' no'huítona', Paono pinopi. Napoaton tananpitërin.

—Tëhuëenchachin Yosë ana'intarinquëma'. Nani ya'ipi a'chintopiranquëmahuë', co yanatëramahuë' ni'ton, canpitaora tëhuënémaquë nina'intarama'. Iporaso nisha piyapi'sa' a'chintarahuë huachi, tënin Paono.

⁷ Ina quëran co huachi cotioro'sa' niyontonpiso pëiquë a'chintërinhuë'. Pipirahuaton, Tisio Costo pëinëquë pa'nin. Inaso' nisha piyapi niponahuë', Yosë chinotërin. Niyontonpiso pëi' pirayan ya'huërin. Ina pëinëquë pa'nin a'chinacaso marë'. ⁸ Cotio niyontonpiso pëi' hua'aonta' natanahuaton, natërin, Crispo itopiso'. Ina pëinëquë ya'huëpisopitanta' Quisoso imasapi. Na'a ya'huëhuano'sa' Quisoso nanamën natanahuatona', natëpi. Natëhuachinara, aporihuanpi. ⁹ A'na tashi' Yosë nohuanton, Paono hua'narëso pochin niantarin. Siniorori chachin itapon: "Ama të'huaton, copitëquësokuë'. A'chináquë'. ¹⁰ Carinquën catahuaranquën. A'naquën no'huipirinëinquëonta', noya a'pairanquën. Co insonta' nanitapaponhuë' ma'sha onpotinquënso'. Na'a piyapi'sa' isëquë yaimarinaco. Napoaton a'chintáquë'," itërin. ¹¹ Napotohuachina, inaquë a'na pi'ipi miria ya'huaton, Yosë nanamën a'chinárin.

¹² Ina quëran Cariono Acaya parti hua'anëntohuachina, cotioro'sari Paono no'huítona', niyontonpi. Ina masahuatona', hua'ano'sataquë quëpapi ana'intacaiso marë'.

¹³ —Moisësë iráca pënënincoisochin Yosë chinotërai. Iso quëmapiso nipirinhue' nisha a'chinarin. Piyapi'sa' anishacancantar, itopi.

¹⁴ Paonori yanontapirinhue', hua'ani itapon:

—Canpita cotioro'sanquëma' co yanatananquëmahuë'. Paso' quëmapico co noyahuë' ninin naporini, nata'intoahuë'. Ihuatërin, ahuëtërin, inaporin naporini tëhuëenchinso', natanacaso' ya'huë'itonhuë'. ¹⁵ Nipirinhue', nisha nisha nanan cotioro'sanquëma' ya'huëtërinquëma'. Nipënénamaso' quiricanta' ya'huëtërinquëma'. Co caso' nohuantërahue' ina yonquica'huaso'. Canpita capini anoyatoco', itërin.

¹⁶ Itahuaton, a'parin. ¹⁷ Na'a piyapi'sari ni'sapi. Ni'sahuatona', cotio niyontonpiso pëi' hua'an mapi, Sotinisë itopiso'. Masahuatona', inaquë chachin ahuëpi. Carionori nicaponahuë', co manta' tëninhuë'. Co ina yonquirinhue'.

Antioquiaquë paantapiso'

¹⁸ Hua'qui' Paono inaquë ya'huantar. Ina quëran Quisoso imapisopita nontahuaton, pa'nin huachi. Aquiro sa'inë chachin pa'pi anta'. Nanchaquë Siria parti yapantapirinhue'. Sincriaquë canconahuaton, Paono noya niya'itërin. Yosë sha'huëtërinso' nanirin ni'ton, naporin. Ina quëran nanchaquë ya'conpi. ¹⁹ Ipiquoë canconpachinara, nonshipi.

Aquirosos' sa'iné chachin inaqué quëparitërin. Paonosos' yapaantahuachina, cotio niyontopiso pëiqué ya'conahuaton, a'chintërin. Cotiorosaré' ninontopi. ²⁰ "Hua'qui' ya'huaton, a'chintaantacoi," itopirinahué', co nanitërinhué'. ²¹ "A'na tahuëri Yosë nohuantohuachin, huëntarahué," ténin.

Ina quëran nanchaquë ya'coantarahuaton, paantarin. ²² Sisariaquë nonshiconahuaton, Quirosarinquë pa'nin. Ya'ipi Quisoso imapisopita inaqué ya'huëpiso' nontërin. Ina quëran Antioquiaquë paantarin. ²³ Hua'quimiáchin inaqué ya'huërin. Ina quëran naquëranchin yonquirin paaton nasha imapisopita nicacaso maré'. Carasia parti pa'sahuaton, pënëna'piarin. Naporahuaton, Piriquia partinta' pa'sahuaton, pënëna'piarin. A'naya a'naya ninanoro'saquë Quisoso imapisopita achinicancana'piarin. Achinicanpachina, noya noya imasapi.

Aporosë Ipiisoquë pënëntërinso'

²⁴ Naporos' tahuëri'sa' a'na cotio quëmapi Ipiisoquë pa'nin, Aporosë itopiso'. Aricantri-aquë nasitërin. Noyá nitotërin a'chinacaso'. Yosë quiricanën irácá ninshitopisonta' noya nitotërin. ²⁵ Sinioro iranën anitotopi ni'ton, a'ninquëchin nanamën a'chintarin. Ya'ipi cancanën quëran a'chinin. Quisoso naporinso' no'tëquën a'chinaponahué', Coansha apor-intërinSORÁchin nitotërin. ²⁶ Cotioros'sa' niyontopiso pëiqué ya'conahuaton, chiniquë cantantaton, a'chinpirinhué'. Pirisira, Aqairo, inapitari natanahuatona': "Co ya'ipi Quisoso nanamën nitochátërarinhué'," ta'tona', pëinënué quëpapi. Inaqué ya'ipi Quisoso nanamën a'chintopi no'tëquën nitotaton, Yosë iranën pa'tacaso maré'. Ina natanahuaton, natërin. ²⁷ Ina quëran Acaya parti yapa'sarin a'chinacaso maré'. "Acaya parti a'chinchí, topirahué'," topachina: "Noya iyasha. Noya paquë'," itopi Quisoso imapisopitari. Naporahuatona', quirica ninshitopi quëtontacaiso maré'. "Thuata, iyaros'sa'. Aporosë huë'pachin, noya nontoco'. Inanta' Quisoso imarin ni'ton, noya natanco'," itopi ninshitatona'. Quirica ma'patahuaton, Acaya parti pa'nin. Inaquë Quisoso imapisopita quënanconin. Yosëri catahuarin ni'ton, Quisoso imapi. Inapita quënanconahuaton, noya a'chintaton, achinicananarin. ²⁸ Piyapi'sa' niyontonpachinara, Yosë quiricanën a'chinárin. "Iráca quëran huaré' Cristo o'macaso' ninopi. Iporaso' nani o'marin. Inaso' Quisoso," ténin. Quiricanën quëran anitotërin. Noya noya a'chinin ni'ton, cotioros'sa' co nanitopihué': "Nonpiánin" ta'caiso'.

19

Ipiisoquë Paono a'chininso'

¹ Aporosë Corintoquë ya'huaso', Paono huancoro ira pa'tahuaton, Ipiisoquë canconin. Inaquë na'amiáchin imapisopita quënanconin.

²—Quisoso natëhuatamara, ¿Ispirito Santo ya'coancantërinquëma' ti? itërin.

—Co Ispirito Santo nohuitëraihué'. Co ina a'chintërinacoihué', itopi.

³—¿Ma'ta' natëhuatamara aporihuanama? itërin.

—Coansha pënëntërinso' natëtoi, aporihuanai, itopi.

⁴—Coanshaso pënëntërin co noyahué' yonquippisopita naniantacaiso maré'. Ina quëran aporintërin. Nipirinhué', co inasáchin sha'huirinué'. "Ca piquëran a'na quëmapi hué'sarin, Yosëri a'paimarinso'. Ina imaco'," itërin anta'. Napoaton Quisoso imaco', itërin Paonori.

⁵ Ina natanahuatona': "Sinioro Quisoso imasarai. Ina natërai huachi," ta'tona', aporihuanpi. ⁶ Ina quëran Paonori së'huamotohuachina, Ispirito Santori ya'coancantimarin. Ina nohuanton, nisha nisha nananquë nonpi. Co nitotopirinahué', a'naroáchin nonpi anta'. Naporahuaton, Ispirito Santori catahuarin Yosëri anitotërinso sha'huicaíso maré'. ⁷ Shonca catoya'pi pochin napopi.

⁸ Hua'qui' inaquë Paono ya'huërin. Cara yoqui pochin cotioros'sa' a'chintárin. Nani simana niyontopiso pëiqué pa'nin. Co tē'huatonhué', a'chintárin. "Yosë yahua'änentërinquëma'. Ina maré' Quisoso a'paimarin. Ina imaco'," itarin. ⁹ A'naquënsos nipirinhué' co natantochináchinhué' cancantatona', co yanatëpihué'. Piyapi'sa' niyontonpachinara, no'huitopi. No'huitatona', —Co Quisoso nanamën imacaso' ya'huërinhué', toconpi. Napoaton Paonori patërin. Quisoso imapisopita quëparahuaton, iscoira pëiqué pa'nin. Tirano a'chinquë paaton, nani tahuëri a'chintárin. ¹⁰ Cato' pi'ipi inaquë ya'huaton, a'chinin. Sinioro nanamën ya'ipi Asia parti nahuinin. Cotioros'sa' natantopi. Na'a nisha piyapi'santa' natantopi. ¹¹ Yosë nohuanton, Paono nani ma'sha nanitaparin. Cania'piro'sa' sē'huahuachina, a'naroáchin noyatopi. ¹² Panionën, a'morinso', inapita tērantá' quëparahuatona', cania'piro'sa' quëtonpachinara, a'naroáchin noyatopi. Sopairo'santa' pipipi.

¹³⁻¹⁴ A'naquën cotioros'santa', sopairo'sa' yaa'papi. Paono nicatona', yanonanpi. A'naquënso' Isipo corto hua'an hui'ninpita napopi. Canchisē hui'ninpita chachin napopi. Co Quisoso imaponaraihué', sopairi ya'coancantërinso' itapona': "Quisoso nanan

quêtérincoi ni'ton, a'paarainquên. Ina nanamên Paononta' a'chinarin. Napoaton pipiquê huachi," itopirinhuhê,¹⁵ sopairi a'panirin: "Quisoso nohuitêrahuhê. Paononta' nohuitêrahuhê. Canpitaso napoaponahuhê, co nohuitêranquêmahuhê," itêrin.

¹⁶ Ina tosahuaton, quêmapi hua'yantêrinsoari pashita'parin Inapotaton, canchisêya'pi chachin manin. Chiniquên ahuêaton, pè'shara'piarin. A'naya'piáchin nipoanuhê, canchisêya'pi minsêrin. A'mopisona' oshato oshatotêrin. I'nanpirapi ta'api.¹⁷ Ya'ipi ninanoquê nahuinin. Cotioro'sa, nisha piyapi'sa, inapita natanahuatona, pa'yanpi. "Sinioro Quisoso chini chiniquên nanantêrin," topi.

¹⁸ Ina quêran na'amíáchin Quisoso imapisopita huê'pi. "Quiyanta' pênopotiraihuê'. Co noyahuê' ninaiso' a'poarai," itopi.¹⁹ A'naquênso' pênoton quirica ya'huêtopi. Inapita a'porahuatona, quêntapi ahuiquitacaiso marê'. Na'a piyapi'sa' nicasoi', ahuiquitopi. Pa'têrinso pichihuachinara: "A'natêrápo shonca huaranca coriqui prata quêran nininso pa'têrin," topi.²⁰ Pênotonosanta' pênotopiso' a'porahuatona, cancanêna quêran huarê' imasapi ni'ton, Sinioro nanamên ya'ipi parti nahuinin. Na'con na'con imasapi.

²¹ Ina quêran Paono yonquirin a'napita imapisopita ni'coantacaso marê': "Masitonia parti ni'coantarahuê. Acaya partinta' nisha nisha ninanoquê imapisopita niantarahuê. Nani pênêantahuato, Quirosarinquê paantarahuê. Ina quêran Nomaquê'pa' paca'huaso' ya'huêrin," ténin.²² Timotio, Irasito, inapitari inaquê catahuapirinhuhê', Paonori a'parin Masitonia parti imapisopita a'chintacaiso marê'. Inaso nipirinhuhê', hua'quimiachin Asia parti quêparitarin.

Artimisa moshapiso'

²³ Naporo' na'a piyapi'sa' Sinioro imasapi ni'ton, mamanshi moshana'piro'sa' no' huitopi.²⁴ Inaquê moshapiso' Artimisa itopi. Na'a mamanshi nina'piro'sa' ya'huêpi. Mamanshi péia'huaro'sa' prata quêran nonanpi. Ina pa'angatona, na'con canapi. A'nara' Timitirio itopi.²⁵ Inari ya'ipi piyapinênpita ayontonin. A'napita ma'sha nina'piro'santa' amatêrin. Ya'ipi niyontonpachinara, itapon: "Ni'co, iyaro'sa'. Mamanshi ninêhua quêran na'con canarêhua".²⁶ Paonoson nipirinhuhê' isêquê huêcaton, pênêntarin. 'A'na'chin Yosê ya'huêrin. Piyapi'sari nipiso' co inaso' Yosêhuê', tosarín, natanama' canpitanta'. Ya'ipi Asia partinta' nahuinin. Na'a piyapi'sa' natanahuatona, natêpi. Natêtona', mamanshi a'popi.²⁷ Napohuachina', co huachi noya ni'sarinênpohuhê'. Co onpopinchin canarihuahuê'. Artimisaonta' naniantapi. Inaso' chini chiniquên nanantêrin. Ya'ipi asiaro'sa' moshapiso'. Ya'ipi parti quêran nohuitopi. Aquêtê chachin Paono natêhuachina', co huachi moshato pèiquê huê'sapihuê'. Artimisa nóya nipirinhuhê', co huachi moshapihuê'," itêrin.

²⁸ Natanahuatona', Paono chiniquên no'huipi. "¡Ma noyacha Artimisasos paya! Ina chinotêrêhuaso'," tosapi chiniquên nonatona'.

²⁹ Ina quêran ya'ipi piyapi'sa' noncaropi. No'huitatona', Paono ca'taninsopita mapi, Acayo, Aristarico inapita itopiso'. Inapitaso' masitoniaro'sa'. Chiniquên masahuatona', huêntêntêrahuatona', niyontonpiso' i'iratêquê quêpapi.³⁰ Paononta' piyapi'sa' nontapon yapa'pirinhuhê', Quisoso imapisopitari to'shitêatona', ya'copipi. "Ama paquêsohuhê'," itopi.³¹ A'naquên Asia parti hua'ano'santa' Paono amiconênpita ni'ton, nanan a'patopi. "Ama niyontonpiso' i'iratêquê pa'insohuhê'," itopi.³² Piyapi'saso' noncaroápi. Nisha nisha nonsápi. Na'con na'con piyapi'sa' co nitotatonaraihuê', "¿ma'marêcha niyontonêhua' nicaya?" topi.³³ Ina quêran cotio hua'ano'saso', Aricantro itopiso camaipi piyapi'sa' nontacaso marê'. Napoaton huancánachin huanirahuaton, anquirarin piyapi'sa' ta'tacaiso marê': "Co quiya têhuêraihuhê'," ta'caso' yonquipirinhuhê',³⁴ "inaso' cotio quêmapi," ta'tona', co yanatanpihuê'. "¡Ma noyacha Artimisasos paya! Ina chinotêrêhuaso'," tosapi chiniquên nonatona'. Cato' ora pochin naporápi.

³⁵ Parisi quêran ninshitona'pi hua'ani atonirin. Atonirahuaton, itapon: "Têhuênchachin iyaro'sa', Artimisasos' chini chiniquên nanantêrin. Inaso ya'ipiya quêran nitotopi. Iráca inápa quêran anotimarin. Iso ninanonênpohuê' chachin anotimarin ni'ton, canpoari a'pairêhua'.³⁶ Ya'ipiya nitotopi ni'ton, ama huachi no'huitocosohuhê'. Ama topinan quêran ahuêtocosohuhê'.³⁷ Isopita quêmapi'sa' quêpiramahuê'. Co Artimisa sha'huirapipihuê'. Co moshato pèiquê ihuatopihuê'.³⁸ Timitirio, mamanshi nina'piro'sa', inapitari yasha'huirapihuachina', coisêquê pa'ina'. Hua'ano'santa' ya'huêrapi. Inaquê quêparahuatona', sha'huirapiina'.³⁹ Aquêtê huarê' nanan ya'huêhuachin, hua'ano'sa' niyontopiquê natanco'.⁴⁰ Ipora tahuêri topinan quêran noncaroarama'. Co manta' onpocasohuhê' nipirinhuhê', naporama'. Ni'cona, copirno no'huihuachinpoa'.⁴¹ Ya'huêramaquê paco'," topachina, yanquêépi.

¹ Piyapi'sa' nani yanquëehuachinara, co huachi no'huitantapihuë'. Ina quëran Paono yapaantarin. Ya'ipi imapisopita amatahuaton, achinicananin. Ina quëran "Pa'sarahü huachi," topachina, "Osharan paquë'," itohuachinara, Masitoniaquë pa'nin. ² Masitonia parti pa'taton, pënëna'piarin achinicananacaso marë'. Inapoton, Crisia parti canconin. ³ Inaquë cara yoqui yacapatërin. Ina quëran Siria parti yapa'pirinhuë'. Nanchaquë yaya'conaso', cotioro'sari yatëpapiso' natantërin. Napoaton co inaquë pa'ninhuë'. "Masitonia parti paantarahuë," ta'ton, ira pa'tërin. ⁴ Na'a piyapi'sari ca'tanpi. Sopatiro (Pirro hui'nin, Piriaquë ya'huërinso'), Aristarco, Sicono, (Tisaronicaquë ya'huëpiso'), Acayo (Tirpiquë ya'huërinso'), Timotio, Tiquico, Tropimo (Asia parti ya'huëpiso') inapita Paono ca'tanpi. ⁵ Inapitaso' quëchitërahuatona', Troasëquë ninarinaco. ⁶ Pita tahuëri nanihuachina, Piriposë quëran pipirai. Naporo' nisha pan ca'sapi, co ahuëpocatopisohuë'. Nanchaquë ya'conahuato, marë pa'tërai. A'natërápo tahuëri quëran Troasëquë canconahuato, inapita quënanconai. Inaquë a'na simana ya'huërai.

Hui'napi inapa quëran anotërinso'

⁷ Tomio tahuëri nanihuachina, niyontonai Quisoso chiminso' yonquiato coshata'huaiso marë'. Naporo' Paonori a'chintarin: "Tashiraya pa'sarai," ta'ton, yono tashiquë huarë' a'chinin. ⁸ Inapa pë'satë' pëiquë niyontonai. Inaquë na'a nanparin orotarin. ⁹ A'na hui'napi Iotico itopiso', huintanaquë huënsëápirinhuë', Paono hua'qui' a'chinpachina, inaso huë'ëi' iquitaton, iquëtërarin quëran anotërin. Cara pa'cotë quëran anotihuachina nohuararahuatona' nimapirinahuë', chimin quënamapi. ¹⁰ Paononta nohuararahuaton, ipomarin.

—Ama pa'yancosohuë', nanpiarin, itërin piyapi'sa'.

¹¹ Ina quëran pëiquë nanpënantarin. Quisoso chiminso' yonquiato, coshatopi. Nani coshatohuachinara, ninontatona', tahuërianpitopi. Ina quëran pa'nin. ¹² Hui'napi nanpiantarinso' ya'huërinquë quëpantapi. Napoaton co sëtopihuë'. Noya cancantopi.

Miritoquë pa'naiso'

¹³ Nani Paono sha'huitërincoi: "Canpita'ton potiquë paco'. Asoquë ninataco," itohuachincoira, pa'nai. Inaso nipirinhuë' ira pa'tërin. ¹⁴ Asoquë canconahuato, ninarai. Paononta' canconpachina, nanchaquë ya'conahuarincoi. Ina quëran Mitiriniquë canconai. ¹⁵ Tahuërinquë Quo notënanquë na'huërai. Ina tashiraya Samosëquë canconai. Ina huënihuaninquë Miritoquë nonshirai. ¹⁶ "Nanitohuato, Quirosarinquë Pinticostisë tahuëri yana'huërahuë," ta'ton, co Paono nohuantërinhuë' Asia parti hua'quicaso'. Napoaton manorahuato, co Ipoisoquë nonshiraihuë'.

Ansiano'sa' Ipoisoquë ya'huëpisopita pënënahuatón, patërinso'

¹⁷ Miritoquë nonshirahuaton, Ipoisoquë nanan a'parin. "Ya'ipi ansiano'sa' sha'huitëquë huë'ina'" itërin. Sha'huitonpachinara, a'naróachin huë'pi Paono nicacaiso marë'. ¹⁸ Huë'pachinara, Paonori itapon: "Iporaso' iyaro'sa' pi'pian nonchinquëma', noya nantanco. Ya'nán Asia parti canquirahuë quëran huarë' nohuitëramaco. Ya'ipi ninahuëso' ni'nama'. Ya'ipiya nitotërama'. Co caso' chirorahuë'. Nani tahuëri pënënanquëma'. ¹⁹ Quisocristoichin natëto, Yosë marë' sacatërahuë'. Co a'napita nocanahuë'. 'Caso' noya noyaco,' co ténahuë'. A'na tahuëri sëtato, na'nërahuë. Cotioro'sa' na'con chinotërinaco tëpainacoso marë'. Chiniquë aparisitërinaco. ²⁰ Napotopirinacohuë', ahuantato pënënanquëma'. Co të'huato, ta'tërahuë'. Quisoso nanamë' no'tëquë sha'huitëranquëma' noya imacamaso marë'. Niyontonpatamara, a'chintëranquëma', Naporahuaton, a'naya a'naya pëinëmaquënta' paato, a'chintantëranquëma'. ²¹ Co cotioro'sarächin pënënahuë'. Cricoro'santa' pënënahuë. 'Co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', Yosë chachin tahuëretantaco'. Sinioro Quisoso natëco huachi. Inasächin anoyacantërinpoaso'; itëranquëma'. Ya'ipinquëma' a'chintëranquëma'. ²² Iporaso nipirinhuë' Ispirito Santo natëto, Quirosarinquë pa'sarahüë. Ma'sona onpotaponaco nimara, co caso' nitotërahuë'. ²³ Nisha nisha ninanoro'saquë pa'patora, Ispirito Santo nohuaton, sha'huitëra'piarinaco: 'Quirosarinquë pa'patan, tashinan pëiquë po' moarinëquë, chiniquë aparisitërinëquë, itërinaco. ²⁴ Yatëpaporinacohuënta', co caso' të'huatërahuë'. Co ina yonquirahuë'. Sinioro Quisoso natëa'huasoächin cancantërahuë. Iráca ina sha'huitërinco a'china'huaso marë'. 'Yosëri ya'ipi piyapi nosoroaton, anoyacantacaso' nohuantërin. Ina noya nanan chachin a'chintonquë'; itërinco. Napoaton paato, a'chintërahuë. Co chimina'huaso të'huatërahuë'.

²⁵ Hua'qui' ya'huëramaquë pa'sápato, Yosë hua'anëntërinpoaso' a'chintopiranquëmahuë', apira pa'sarahüë huachi. Co huachi quënanaramacohuë'. ²⁶⁻²⁷ Ya'ipi Yosë yonquirinpoaso' nani sha'huitëranquëma'. Napoaton no'tëquë itëranquëma'. Insosona co natëhuachinahuë', ina marë' co Yosë ana'ntarincohuë'. Inahuara tëhuënénaquë nina'ntapi. ²⁸ Canpitanta'

ni'cona pi'pian tēranta' Yosē naniantotama'. Quisoso imapisopitanta' noya ni'co'. Ispirito Santo nani acorinquēma' hua'anēn pochin nicacamaso marē'. Inapitanta' Yosē huēntonēnquē ya'conpi. Quisoso chiminaton, aya'coninpoa'.²⁹ Nani pa'pato, co noyahūē' quēmapi'sa' huē'sapi. Canoniri ma'sha maninso pochachin yaocoiarinēnquēma'. Pa'sápatona', anishacancantapi. Co nosoroarinēnquēmahuē'. Ina nani nitotērahuē'.³⁰ A'naquēonta' Quisoso imaponaraihuē', a'porahuatona', nisha a'chinapona'. Yanonpintarinēnquēma'. Inahua' imacamaso marē' napotarinēnquēma'.³¹ Napoaton iyaro'sa', ni'cona nonpintochinēnquēma'. Cara pi'ipi catahuanquēma'. Tahuērirē chachin, tashirē chachin pēnēnanquēma'. Na'con nosororranquēma' ni'ton, na'nēto, a'naya a'nayanquēma' pēnēnanquēma'. Ina yonquiatoma', nipēnēnco', nicatahuaco'.

³² Pa'pato, Yosē noya a'painquēma'. Quiricanēn quēran nontarinquēma'. Ina quēran nosororinpoaso' anitotarinpoa'. Ina natēhuatama', achinicancanarinquēma'. Oshaquēran noya naha cancantarama'. Quisocriso imarēhua' ni'ton, anoyacancantērinpoa'. Ina nohuanon, a'na tahuēri ya'ipi sha'huitērinpoaso' noya acotarinpoo'.³³ A'chintohuatēnquēmara, co aquētē' coriqui yonquirahuē'. A'na piyapi coriquinēn co nohuanaparahuē'. Co a'mopiso tēranta' noyapatērahuē'.³⁴ Caora sacatonēhuē quēran coshatērahuē, ma'sha pahuantērinco'so' pa'anahuē. Ca'tanincosopitanta' quētērahuē. Ina nitotērama'.³⁵ Canpitanta' nonanco. Sacatoma', pahuantērinso' ma'sha quētoco'. Siniro Quisoso noninso' yonquico'. 'A'napita ma'sha topinan quētōhuachinquēma', noya cancantērama'. Nipirinhūē', canpitarinta' nosoroatoma', topinan quētōhuatama', noya noya cancantarama', tēnin Quisoso,' itērin Paonori.

³⁶ Ina toshuaton, inapitarē chachin isonin. Napohuachinara, Yosē nontērin inapita catahuacaso marē'.³⁷ Naporo' ya'ipiya sētatona', na'nēpi. Paono iporahuatona', apinopi.³⁸ "Co huachi quēnanaramacohuē'," tēninsō marē' na'con sētopi. Ina quēran nanchaquē huarē' imapi.

21

Co tē'huatonahuē', Quirosarinquē paantarinsō'

¹ Imapisopita nani nontahuatoī, panca nanchaquē pipirai. Cosēquē no'tēērai. Tahuērinqūē Notasēquē canconai. Ina quēran Pataraqūē canconahuatoī, nonshirai.² Inaquē a'na nancha quēnancoantarai, Pinisia parti yapa'sarinso'. Inaquē ya'conahuatoī, paantarai. ³ Chipri so'ton notērahuatoī, ahūēnan quēran na'huētērai. Pa'sahuatoī, Siria parti canconai. Tiroquē ma'sha oshicaso' ni'ton, inaquē nonshirai. ⁴ Quisoso imapisopita quēnanconahuatoī, inaquē a'na simana pochin yacapatonaī. Ispirito Santo nohuanon, Paono pēnēnpi: "Ama Quirosarinquē paquēsohuē', aparisitochinēn," itopirinhūē'.⁵ Simana nanihuachina, paantarai. Yapa'patēira, ninano yonsanquē huarē' imarinacoi. Sa'inarē chachin, hui'ninpitare chachin ca'taninacoi. Nonshinanquē isonconahuatoī, Yosē nontērai. ⁶ Ina quēran imapisopita nontahuatoī, nanchaquē ya'coantarai. Ya'huēhuano'saso nipirinhūē' ya'huēpi'pa' paantapi.

⁷ Tiro quēran pipirahuatoī, Torimaitaquē canconai. Imapisopita nontahuatoī, a'na tahuērira' i'huatonai. ⁸ Tahuērinqūē pipiantarahuatoī, Sisariaquē canconai. Inaquē nonshirahuatoī, Pinipi pēnēnquē yacapatonaī. Inaso' irāca Quirosarinquē acopi ca'tano'sa' catahuacaso marē'. Canchisēya'pi acohuachinara, inanta' acopi. Iporaso huachi noya nanan sha'huirárin. ⁹ Catapini hui'ninpita ya'huētērin. Nano'sa' niponaraihuē', co so'yapihuē'. Ispirito Santori catahuarin Yosēri anitotērinso sha'huicaiso'. ¹⁰ Inaquē hua'quimiáchin ya'huasocoi, a'na pēnēntona'pi Cotia parti quēran o'marin, Acapo itopiso'.¹¹ Huē'sahuaton, Paono sintoronēn ocoirahuaton, inaora tanpaquēn nantēnē chachin nitonporin.

—Ispirito Santo nohuanon iyasha, ninorahuē. Quirosarinquē pa'patan, sintoronēnquē nitonporahuēso pochachin cotioro'sa' tonpoarinēnquēn. Nisha piyapi'saquē yo'coaninēnquēn ana'intinēnquēnsō marē', itērin. ¹² Natanahuatoī: "Ama Quirosarinquē paquēsohuē'," itopiraihuē'. Inaquē ya'huēpisopitarinta' inachachin napotopirinhūē', co yanatērincoihuē'.

¹³ —¿Onpoatonta' na'nētoma' asētaramaco? Ama huachi na'nēcōsohuē'. Inatohua' pa'pato, yatonpoarinaco. Nipirinhūē', yapa'sarahuē. Siniro Quisoso imarahūēso marē' yatēpapirincōhuēnta', pa'sarahuē, itērincoī. ¹⁴ Hua'qui' nontopiraihuē', inachachin yonquirin ni'ton:

—Noyahua'. Siniro nohuanotōhuachin, paquē nipachin, itērai.

¹⁵ Ina quēran ma'shanēhuēpita taparahuatoī, Quirosarinquē paantarai. ¹⁶ Pa'patoira, a'naquēn imapisopita ca'taninacoi. Mason pēnēnquē quēparinacoi yacapata'huaiso marē'. Inaso' Chipri quēran huē'nin, irāca imarinso'.

Santiago nontërinso'

¹⁷ Quirosarinquë canconpatoira, imapisopita nóya nontërinacoi. Huë'naiso marë' noya cancantopi. ¹⁸ Tahuëririnquë Paono pa'nin Santiago nicapon. Quiyanta' pa'nai. Ya'ipi ansiano'sa' inaquë nani niyontonpi. ¹⁹ "Huë'cama, iyaro'sa'," itahuaton, Paonori itantapon: "Nani hua'qui' Quisocristo nanamën a'chinahuë. Nisha piyapi'sa' a'chintëra'piarahuë. Yosë catahuarincoi ni'ton, noya natanatona', na'a imasapi huachi," itërin. Ya'ipi a'chininso' sha'huitërin.

²⁰ Natanahuatona', "Ma noyacha Yosëso' ni'ton, nisha piyapi'santa' imasapi paya," topi a'naya a'naya. Ina quëran itantapi:

—Noya iyasha nipirinhüë', isëquë na'a huaranca cotioro'sa' Quisoso imaponaraihuë', Moisësë iráca pënëntërinso' yanatëpi anta. "Inanta' natëcaso' ya'huërin," topi. ²¹ Inapitaso' nonpin nanan natantopi. "Paono nisha piyapi'sa' ya'huërinquë paaton, cotioro'sa' inaquë ya'huëpisopita nisha a'chintërin. 'Moisësë pënëntërinso' a'poco'. Ama huachi hui'namapita marca acotosohüë', ténin Paono pënënton. Co nohuantërinhuë' iráca napopiso' natëcaiso'," topi, natantopi. ²² ¿Ma'ta' iporasó' onpoa'ahua' nonpintopiso' ama natëcaiso marëhuë'? Huë'nanso' onpopionta' piyapi'sa' nitotapona'. ²³ Nani yonquirai ni'ton, natancoi sha'huichinquën ma'sona nicamaso'. Catapini quëmapi'sa' isëquë ya'huëpi. Nani Yosë nontopi ma'sha nicacaiso'. ²⁴ Inapita quëparahuaton, catahuaquë' iráca pënëntërinso' natëcaiso marë'. Yosë chinotopiso pëiquë quëparahuaton, pahuërapitëquë' ma'sha Yosë marë' tēpacaiso'. Ina quëran niya'irapi. Inapotohuaton, ya'ipi piyapi'sa' ni'sarinëinquën. "Paononta' Moisësë pënëntërinso' natërin. Nonpin nanan natantërhua'," tosapí. ²⁵ Nisha piyapi'saso nipirinhüë' nani ninshitérai. "Quisocristo imapatama', co ya'ipi iráca pënëntërinso' natëcamaso' ya'huërinhuë'. Isoíchin sha'huichinquëma' ama nicacamaso marëhuë'. A'naquën ma'sha tēpapi mamanshi moshacaiso marë'. Ina nosha tananpitoco'. Naporahuaton, a'naquën maconorahuatona', ma'sha tēpapi. Co huënnain noya inquipirinahuë', ca'pi. Ina noshanta' ama ca'cosohüë'. Naporahuaton, ama monshihuancosohüë'. Cotioro'sacoi pënëntëraiso' na'con ya'huëpirinhüë', inaíchin natëcamaso' ya'huërin," tēnai, nisha piyapi'sa' ninshitatoí, itërin Santiacori.

Paono mapiso'

²⁶ Itohuachina, "Noyahua'. Napo'i nipachin," itërin Paonori. Tahuëririnquë catapiniya'pi quëparin. Iráca pënëntërinso' natërahuatona', Yosë chinotopiso pëiquë ya'conpi. Ya'conahuatona', corto hua'an sha'huitopi: "Canchisë tahuëri huë'sápoi Yosë camaitërinso' natëtoi oshanëhuëi inquica'huaiso marë'. Tahuëri nanihuachin, ma'sha quësarai canpitari tēpatoma' ahuiquitamaso marë'," itopi.

²⁷ Canchisë tahuëri naniriahuchina, Yosë chinotopiso pëiquë paantapi. Inaquë a'naquën cotioro'sa' Asia partí quëran huë'pisopitari quënanpi. Paono quënanahuatona', mapí. Ya'ipi piyapi'sa' ano'huitopi. ²⁸ "¡Huëcco' iyaro'sa' catahuacoí! Iso quëmapi ya'ipi partí paaton, nisha a'chinarin. 'Cotioro'saso' co no'tëquën a'chinpihuë'. Moisësë pënëntërinso' a'poco'," ténin. Naporahuaton, Yosë chinotopiso pëi' co huachi noya ni'ninhüë'. Ni'cochi. Crico piyapi'sa' isëquë chachin ichiya'conin ni'ton, Yosë pëinëo tapiarin. Co inapitaso' ya'conacasohüë' nipirinhüë'," toconpi.

²⁹ Thua Paonori Toropimo quëparahuaton, ninano' pa'tërin, cotioro'sari quënanpi. Ipi-saquë ya'huërin ni'ton, Crico piyapi' inaso'. "Nisha piyapi' nipirinhüë', Yosë chinotopiso pëiquë ichiya'conin," tēcatona napopi.

³⁰ Natanahuatona', notohuaro' piyapi'sa' no'huitopi. Yosë chinotopiso pëiquë ta'arahuatona', Paono mapí. Masahuatona', ocoicaiso marë' ohuararachinpi. Nani ocoihuachinara, ya'coana oncotopi. ³¹ Paono yatëparapiso', capitan hua'anso' natantërin. Ya'ipi Quirosarinquë ya'huëpisopita yaniahüërapí, natantërin. ³² Natantahuaton, sontaro'sa', capitano'sa', inapita amatahuaton, quëparin. Ta'arahuatona', piyapi'sa' niyontonpiquë pa'sapi. Sontaro'sa' ya'caritërahuachinara, cotioro'sari quënanahuatona', co huachi Paono ahuëpíhuë'. ³³ Capitan hua'ani canconahuaton, Paono maconin. "Cato' catinaquë tonpotanpatëquë'," itohuachina, a'na sontarori nitonpotanpatërin. A'na tanpain quëraonta' a'na sontarori inapotërin. Inapotohuachinara, capitanso' piyapi'sa' natanin: "¿Ma'ninta' iso quëmapi? ¿Ma'ta' onporinso'?" ténin. ³⁴ Napoaponahuë', chiniquën nonatona', nisha nisha sha'huitopi. Noncaroapi ni'ton, co nanitërinhuë' no'tëquën natanacaso'. Napoaton: "Sontaro'sa' ya'huëpíquë quëpaco'," itërin. ³⁵⁻³⁶ Quëpahuachinara, ya'ipi piyapi'sari imasapi. "Tēpachinaco'," itërapí. Pëi' nampënanquë canconahuatona', na'con na'con no'huitona', yaahuëpi. Napoaton sontaro'sari Paono inápaquë pitëtërahuatona', quëpapi.

No'huitona'piro'sa' nontërinso'

³⁷ Pëiquë yaya'conpachinara, Paonori capitan itapon:

—Sinioro capitan, pi'pian nonchinquën topirahuë', itërin.

—¿Crico nananquë nonan ti? itërin.

—Ina nananquë mini nonahuë, itërin.

³⁸ —Iquipito piyapinquën ta'ma topirahuë'. Inaso' i'huamiáchin copirno no'huiton, catapini huaranca tirocoro'sa', inotëro parti quëparin, itërin.

³⁹ —Co inacohuë'. Caso' cotio quëmápicó. Tarsoquë nasitërahuë. Inaso' panca ninano', Sirisia parti ya'huërinso'. Ya'ipi piyapi'sa' nohuitopi. Isopita piyapi'sa' nonchi, topirahuë', itërin.

⁴⁰ “Inta nipachin, nontëquë,” itërin. Paono nanpënanquë huanirahuaton, anqui aquita'parin. Piyapi'sari ni'sahuatona', copica topi huachi. Napohuachinara, Paonori cotio nananquë itapon:

22

¹ “Natanco iyaro'sa', apiro'sa', pi'pian yanontëranquëma'. Caso co manta' onporahuë,” tënin. ² Cotio nananquë nonsarinso natanahuatona', aquë aquëtë ta'topi. Napohuachinara, itaantarín:

³ “Canta' iyaro'sa' cotio piyapico. Tarsoquë nasitërahuë. Sirisia parti nasitopirahuë', isëquë huëcato, hui'napitërahuë. Maistro Camariro a'chintërinco. Shimashonënpoa' pënëntërinso chachin ya'ipi a'chintërinco. Hua'huatapo quëran huarë' chiniquën Yosë yonquirahuë. A'naya tëranta' nisha yonquihuachinara, canpita pochachin no'huirahuë. ⁴ Iráca na'a Quisoso imapisopita aparisitërahuë. Yatëparahuë. Quëmapi'sa' tonporahuato, tashinan pëiquë po'morahuë. Sanapi'sa' quëran huarë' inaquë po'morahuë. ⁵ Yanitotohuatama', corto hua'an chini chiniquën nanantërinsona' inachachin sha'huitarinquëma'. Cotio ansiano'santa' nitotopi. Inapitaso' quirica ninshitërinaco iyaro'sa' Tamascoquë ya'huëpisopita quëtona'huaso marë'. Inatohua' pa'nahuë Quisoso imapisopita maca'huaso marë'. ‘Tonporahuato, Quirosarinquë quëmaarahuë ana'intacaiso marë', ta'to,' pa'nahuë.

Quisosori ya'notërinso' sha'huiantarínso'
(Hechos 9.1-19; 26.12-18)

⁶ Pa'sápatoi Tamascoquë ya'caritërarai. Camotëchin nisahuaso', a'naroáchin inápa quëran huënaráchin huënaráchin a'pintërinco. ⁷ No'paquë anotahuato, inápa quëran nontërinco'so' natanahuë. ‘Saono, Saono, ¿onpoatonta' aparisitaranco?’ itërinco. ⁸ ‘¿Inquënta' quëmaso' Siniro?’ itërahuë. ‘Ca Quisoso, Nasaritoquë ya'huërahuëso'. Aparisitaranco,' itërinco. ⁹ Ca'tanincosopitanta' a'piniso' ni'pi. Nipirinhue', nontërinco'so' co natanpihuë'. ¹⁰ ‘¿Ma'ta' Siniro onpo'iso?’ itërahuë. ‘Huanirahuaton, ninanoquë paquë'. Inaquë a'na quëmapi sha'huitarinquën ma'sona nicamaso', itërinco. ¹¹ Huënaráchin huënaráchin a'pintërinco ni'ton, co manta' quënantërahuë'. Napoaton ca'tanincosopita matanparahuatonaco, Tamascoquë quëparinaco.

¹² Ina ninanoquë chachin a'na quëmapi ya'huërin, Yosë noya chinotërinso'. Ananiasë itopi. Moisésë iráca pënëntërinso' no'tëquën natërin. ‘Inaso' noya quëmapi, topi ya'ipi cotioro'sa'. ¹³ Huëcapairahuatonco, nontüirincó. ‘Iya Saono. ¿Siniro nohuanton, noya ni'tantaquë!’ itërinco. Naporo chachin noya ni'taantarahuato, ina quënanahuë. ¹⁴ Ina quëran itaantarínco: ‘Yosë chinotërehuaso' nani huayoninquën nohuantërinso chachin nitotamaso marë'. Ina nohuanton, Quisoso ya'notërinquën. Noya noya inaso'. Nontërinquënso' natanan. ¹⁵ Yosë acoringuën ya'ipi piyapi'sa' sha'huitamaso marë'. Ni'nanso', natananso', inapita sha'huiaran. Ina marë' ya'notërinquën. ¹⁶ Napoaton ama hua'quiquësohuë'. Apiramiáchin huaniquë'. “Quisoso imasarahü huachi,” ta'ton, aporihuanquë'. Ina nontohuaton, oshanën inquitarinquën, itërinco.

Nisha piyapi'sa' a'chintacaso marë' a'parínso'

¹⁷ Ina quëran Quirosarinquë paantahuatëra, Yosë chinotopiso pëiquë pa'nahuë. Inaquë Yosë nontasoco, hua'narëso pochin ni'nahuë. ¹⁸ Quisoso nontaantarínco. ‘Manorahuaton, Quirosarin quëran pipiquë'. Ca nanamëhuë sha'huihuaton, co natëarinënuquënhuë', itërinco. ¹⁹ ‘Inapita Siniro nohuitërinaco. A'na parti a'na parti paato, ya'ipi niyontonpiso pëiro'saquë ya'conahuë. Inaquë imarinënuquënsopita ahuërahuë. Tashinan pëiquë po'morahuë. ²⁰ Istipan quëma nanamën a'chiniso marë' tëpahuachinara, canta' ni'nahuë. “Tëpaco,” itërahuë carinta'. Tëpatona'piro'sa' a'mopiso' ocoirahuatona', quëtërinaco, a'pairahuë. Ya'ipiya nohuitërinaco, itërahuë. ²¹ ‘Ina nipirinhue', paquë'. Aquë yaa'paranquën nisha piyapi'sa' a'chintamaso marë', itërinco. Napoaton nisha piyapi'sa' a'chintarahuë,” tënin Paono.

Capitan hua'ani manínso'

²² Piyapi'sa' noya natanapirinhue'. “Nisha piyapi'sa' a'chintarahuë,” topachina, no'huitaantapi.

“Têpachinaco'. ¡Pa'pi co noya quëmapihuë! ¡Chiminchina'in!” itopi. ²³ Chiníquën nonsapi. No'huitatona', a'mopiso' pa'tan pa'tantahuatona', inápaquë mo'shiquëpita pa'satapi. Chiníquën no'huitohuachinara, cotioro'sa' inachintopiso'. ²⁴ Capitan hua'ani ni'sahuaton, sontaro'sa' itapon: “Sontaro'sanpoa ya'huërëhuaquë quëparahuatoma', huihuico'. Ma'marësona no'huipiso', sha'huichinpoa',” itërin. ²⁵ Inaquë quëparahuatona', tonpopi huihuicaíso marë'. Tonpopirinahuë', capitan inaquë huaniarin ni'ton, Paonori itapon:

—Caso' Noma piyapico nipirahuë', yahuihuiramaco. Co napotamacoso ya'huërinhuë'. Co coisë nitotopirinhuë', ¿yahuihuiramaco ti? itërin Paonori.

²⁶ Ina natanahuaton, capitan hua'an sha'huitapon pa'nin.

—¿Ma'ta' ipora onpoapon? Paso' quëmapi Noma piyapi nipirinhuë', yahuihuitëran. Ni'quëna copirno no'huihuachinquën, itërin.

²⁷ Napotohuachina, capitan hua'ani huëcapairahuaton:

—¿Quëmaso' Noma piyapinquën ti? itiiirin.

—Inaco mini, itërin Paonori.

²⁸ —Na'con pahuërëtrato, Noma piyapi ya'conahuë, itërin capitan hua'ani.

—Caso' nipirinhuë' nasitërahüë quëran huarë' Noma piyapico. Tatahuë' Noma piyapi ni'ton, canta' inapochachin ninahuë, tënin Paono.

²⁹ Ina natanahuatona', co huachi huihuipihuë'. Capitan hua'aonta' pa'yanaton, të'huarin. Noma piyapi nipirinhuë', catinaquë tonporinso marë' copirno të'huatërin.

Cotio hua'ano'sa' Paonori sha'huitërinso'

³⁰ Tahuërinquë capitan hua'ani yanatantërin. “¿Ma'marëta' cotioro'sari sha'huirapipi?” ta'ton, sontaro'sa' sha'huitërin Paono ocoicaíso marë'. Naporahuaton, ya'ipi cotio hua'ano'sa' amatërin. Corto hua'ano'sa' chini chiníquën nanantopisonta' amatërin. Nani niyontonpachinara, inaquë Paono quëparin natanacaiso marë'.

23

¹ Paono ya'conahuaton, hua'ano'sa' notëërahuaton, itapon:

—Ipora iyaro'sa' pi'pian nonchinquëma' natanco. Hua'huatapo quëran huarë' noya ninahuë. Yosë ni'sárinco, co manta' onporahuë', itërin.

² Naporo tahuëri'sa' Aniasé itopiso', corto hua'an chini chiníquën nanantërinso' nisarín. Inari huanipapisopita itapon:

—Ahuëananco', itërin. Napohuachina, huaniparinsoari ahuëananin. Napotohuachina, Paonori itapon:

³ —Quëmaso' nonpintëinquën. ¡Yosë ahuëarinquën quëmanta! “Moisësë pënëntërinso' natëto, ana'ntarahuë', taponahuë', ¿onpoatonta' sha'huitëran ahuëincoso'? Moisësë chachin pënëninpoa' ama topinan quëran piyapi ahuëcaso marëhuë', itërin.

⁴ —Corto hua'an chini chiníquën nanantërinso' nipirinhuë', ¿no'huiton, nonapiran ti? itopi.

⁵ —Co'chi iyaro'sa' nohuitarahuë', naporahuë' paya. Tëhuëchachin Yosë quiricanë quëran pënëninpoa'. “Co hua'anënpoa' nonapicaso' ya'huërinhuë',” tënin, itërin Paonori.

⁶ Cotio hua'ano'sa' huë'pisopita co napopianachin yonquipihuë'. Patoma satororo'sa', patomaso', parisioro'sa'. Ina yonquiaton, Paonori itantarin:

—Caso' iyaro'sa', Parisioco. Shimashonëhuëpita' parisioro'sa' chachin. “Yosë ananpitaantaripoa',” tënahuëso marë' isopita sha'huirapirinaco, itërin.

⁷ Ina natanahuatona', parisioro'sa', satororo'sa', inahua capini nino'huipi. Nisha nisha yonquipi. ⁸ Satororo'saso' co natëtona'piro'sahuë'. “Co Yosë ananpitaantaripoahuë'. Co hua'yanënpoa' ya'huëtërinpoahuë'. Co anquëniro'sa' tëranta' ya'huëpihuë',” toconpi. Parisioro'saso' nipirinhuë' natëpi. “Hua'yanënpoa' ya'huëtërinpoa' ni'ton, Yosë ananpitaantaripoa'. Anquëniro'santa' ya'huërin,” topi. ⁹ Napoaton ninontatona', noncaroapi. Parisio maistro'sa' huanirahuatona', chiníquën nonpi.

—Iso quëmapiso' noya, tënai. Co manta' onporinhuë'. Anquëni noninsos' natamara. Hua'yaní a'na nontomara, tënin a'naquën. Napohuachinara, satororo'sa' no'huitopi.

¹⁰ Chiníquën nino'huitona', niahuërapí. Napoaton capitan hua'ani sontaro'sa' camairín.

—Maconco' tēpahuachina', itërin. Napotohuachina, sontaro'sa' pa'pi. Paono osëreconahuatona', sontaro'sa' ya'huëpique quëpaantapi.

¹¹ Naporo' tashi' Siniorori ya'notimarahuaton, Paono itapon: “¡Ama tē'huatonhuë', chiníquën cancantëquë! Quirosarinquë nanamëhuë nani sha'huiran. Inapochachin Nomaquënta' paaton, sha'huiantamaso' ya'huërin,” itërin.

Paono yatēpapiso'

¹² Tahuërinquë a'naquën cotioro'sa' chinotopi Paono tēpacaiso'. “Ama huachi ca'ahuasohüë'. Ama o'ahuasohüë'. Paono tēpaquë huarë' ca'ahua'. Co tēparihuarahuë'

ca'patèhua', Yosè ana'inchinpoa'," nitopi. ¹³ Catapini shoncaya'pi pochin napopi. ¹⁴ Naporahuatona', paatona', cotio hua'ano'sa', ansiano'sa', inapita nontopi.

—Nani huachi anoyatèrai. Co huachi coshataraihuè'. Paono tēpaquè huarè' coshataantari. Yoscoarè' tēpaarai, tēnai. ¹⁵ Napoaton capitan hua'an sha'huitoco' Paono quènta'in. "Tashiraya yanontantari no'tèquèn nitota'huaiso marè'," itoco'. Quiyaso nipirinhue' na'pitatoì, ninaaraì. Ya'caritohuachin, a'naroáchin masahuatoì, tēpaarai, itopi.

¹⁶ Paono apia'huainso nipirinhue', yatēpapiso' natantèrin. Inaso', oshin hua'huin. Natanahuaton, sontaro'sa' ya'huèpiquè paaton, Paono sha'huitèrin. ¹⁷ Sha'huitohuachina, a'na capitan amatèrin.

—Iso hui'napi hua'anènquè quèpaquè' nanan sha'huichin, itèrin.

¹⁸ Napohuachina, hua'anènquè quèparahuaton, itonin:

—Sontaro'sa' ya'huèpiquè Paono amatèrinco. "Iso hui'napi hua'anènquè quèpaquè' nanan sha'huichin," itèrinco ni'ton, quènahue', itèrin.

¹⁹ Capitan hua'ani matanparahuaton, amashamiachin quèparin ama piyapi'sari natanacaiso marè'huè'.

—¿Ma'ta' yasha'huitèrancoso'? itèrin.

²⁰ —Cotio hua'ano'sa' nani chinotopi Paono amatacaiso marè'. "Tashiraya Paono quènantaquè' nontata'ii. Naporinso', aquètè huarè' yanitotèrai," itarinènquèn. ²¹ Nipirinhue', ama natèquèsohue'. Catapini shonca na'con piyapi'sari chinotopi tēpacaiso marè'. Po'oana quèran cinarapi tēpacaiso marè'. Co huachi coshatapihuè'. Co o'osapihuè'. Paono tēpai huarè' coshatacaiso' yonquipi. Iporaso' quèma ninarinèn nohuantopiso chachin nitamaso', itèrin.

²² —Sha'huitèrancoso' api, ama insonta' sha'huitèquèsohue', itahuaton hui'napi a'parin.

Paono a'na parti quèpapiso'

²³ Ina quèran cato' capitano'sa' amatèrin.

—Apira ma'sha tapaco' Sisariaquè pacacamaso marè'. Cato pasa sontaro'sa' sha'huitonquè' pa'ina'. Cahuarioquè pa'na'piro'santa' canchisè shonca quèpaquè'. Nansahuano'sa' cato pasa quèpaquè'. Ya'ipi tapatèquè' yayonotashirahuaso pacacamaquèma'. ²⁴ Cato' cahuario quèpaco' Paono paacaso marè'. Noya a'pairahuatoma', hua'an Huirisè quètonco', itèrin. ²⁵ Ina quèran quirica ninshitèrin hua'an quètacaiso marè'.

²⁶ "Sinioro hua'an Huirisè. ¿Noyanquèn quèmanta'? Ca Craotio Nisiasèco ninshitaranquèn, ni'què'. Quèmaso' chiniquèn nanantèran ni'ton, pi'pian sha'huichinquèn.

²⁷ Iso quèmapi a'pataranquèn, cotioro'sari mapiso'. Yatēpapirinhue', quènanahuato, sontaro'sa' a'parahuè osèrètacaiso marè'. Inaso' Noma piyapi ni'ton, osèrètèrahuè.

²⁸ ¿Ma'marèta' sha'huirapipiso'? ta'to, cotio hua'ano'saquè quèparahuè nitota'huaso marè'. ²⁹ "Cotio pènèntèrinso' co natèrinhuè', toconpi. Inaichin sha'huirapipi. Co manta' onporinhue'. Co chiminacaso' ya'huèrinhuè'. Coni tashinan pèiquè tèranta' po'mocaso' ya'huèrinhuè'. ³⁰ Ina quèran cotioro'sa' chinotopi tēpacaiso', natantèrahuè. Napoaton a'naroáchin a'patèranquèn. Cotioro'santa' nani sha'huitèrahuè ya'huèranquè paatona' sha'huirapicaiso marè'. Nani huachi," itèrin, ninshitatan.

³¹ Ina quèran sontaro'saso' natèrahuatona', Paono quèpapi. Tashi' nipirinhue', Antipatèrisè'pa' quèpapi. ³² Tahuèririnquè sontaro'saso' ya'huèpiquè panantapi. Cahuarioquè pa'na'piro'saichin Paono quèpapi. ³³ Sisariaquè canconahuatona', quirica hua'an quètonpi. Paononta' yo'conpi. ³⁴ Hua'anso' quirica nontahuaton, itapon: "¿Inso partita' hua'huatèranso'?" itèrin. "Sirisia parti hua'huatèrahuè," itèrin Paonori.

³⁵ —Sha'huirapirinènsopita canquihuachina', ya'ipiya natanarahuè, itèrin. Ina toshuaton, sontaro'sa' camairin Paono quèpacaiso marè'.

—Hua'an Irotisè pèinèquè quèparahuatoma', a'paico' ta'ahuachin, itèrin.

24

Hua'an Huirisèquè sha'huirapipiso'

¹ A'natèrápo tahuèri nanihuachina, corto hua'an chini chiniquèn nanantèrinso' canquirin, Ananiasè itopiso'. A'naquèn cotio ansiano'sari ca'tanpi. Nonapina'pi hua'aonta' huè'nin, Tirotoro itopiso'. Huirisè ya'huèrinquè huè'sahuatona', Paono sha'huirapipi. ² Paono quèntahuachinara, Tirotorori itèrin:

—Ipora sinioro hua'an, pi'pian nonchinquèn natanco. Ma noya quèmaso' hua'anèntèrancoi. Noya yonquiaton, na'con catahuanancoi ni'ton, sano ya'huèrai. ³ Ina marè' ya'ipicoi noya ni'nainquèn. "Yosparinquèn," itèrainquèn. Quèmaso' tēhuènchachin chiniquèn nanantèran. ⁴ Apira pi'pisha yanontaranquèn, noya natanco. Co hua'qui' nontaranquènhue'. ⁵ Iso quèmapi Paono itopiso' pa'pi co noyahuè', tēnai. Ya'ipi parti paaton, piyapi'sa' nisha nisha ayonquirin. A'chinpachina, cotioro'sa' nino'huipi. Ya'ipi

parti naporin. Nisha imarin. Nasarinoro'sa' itopiso' imaton, na'a piyapi'sa' a'chintarin imacaso maré'. ⁶ Yosé chinotopiso pèinta' yatapirin. Nisha piyapi'sa' inaquè ichiya'conin, co inapitaso' ya'conacasohuè' nipirinhue'. Naporo' quiyari manai. [Quiya coisèquè yaquèpapaihuè' ana'ntacaso maré'. ⁷ Capitan hua'an Nisiasèso nipirinhue', notohuaro' sontaro'sa' quèshuaton manin. Osèrètèrincoi. ⁸ "Noma hua'an ya'huèrin'pa' paatoma', sha'huirapico'," itèrincoi. Napoaton isèquè huè'nai.] No'tèquèn sha'huirapiarai. Què mari Paono natanquè' inachachin sha'huichinquèn, itèrin Tirotorori.

⁹ Cotioro'sa' huè'pisopitanta' inachachin napotopi. "No'tèquèn sha'huitèrinquèn," itopi. ¹⁰ Ina quèran hua'ani imirin quèran tasatèrin Paono nontacaso maré'. Napotohuachina, Paonori itèrin:

—Na'a pi'ipi sinioro hua'an quèma hua'anèntèrancoi. Napoaton noya cancantato, nontaranquèn. ¹¹ I'huamiáchin Quirosarinquè paantarahuè Yosé chinota'huaso maré'. Shonca cato' tahuèrichin nisarin pa'nahuèso'. A'napita natanpatan, inachachin sha'huitarinèinquèn. Co hua'quiyatèrarahuè'. ¹² Yosé chinotopiso péiquè pa'patora, co insonta' no'huirahuè'. Niyontonpiso péiquènta' noya pa'nahuè. Co cachiquè tèranta' chiniquèn a'chinahuè'. Piyapi'sa' niyontonpachinara, co sha'huitèrarahuè' nino'huicaiso'. ¹³ Topinan quèran nonpinapirinaco. Na'con sha'huirapipirinacohuè', ni'nincoso chachinso co ya'huèrinhuè'. ¹⁴ "Nisha imarin," topi. Inaíchin no'tèquèn nonpi. Tèhuènchachin Quisoso nanamèn imarahuè. Nipirinhue', Yosé no'tèquèn chinotèrarahuè. Shimashonèhuèpita chinotopiso chachin chinotèrarahuè canta'. Ya'ipi Yosé quiricanèn natèrarahuè. Iráca pènèntèrinso', pènèntona'piro'sa' ninshitopiso', inapita yonquirahuè. ¹⁵ "Yosé no'tèquèn nontèrinpoa'," ta'to natèrarahuè. "A'na tahuèri ya'ipi piyapi'sa' ananpitaantarahuè. Noya piyapi'sa', co noya piyapi'sahuè', ya'ipi ananpitaantarahuè," ténin Yosé. Ina tahuèri caso' ninarahuè. Isopitanta' ina ninarapi. ¹⁶ Napoaton nani tahuèriya Yosé no'tèquèn yanatèrarahuè. Piyapi'santa' co yanonpintèrarahuè'.

¹⁷ Iráca Quirosarinquè ya'huèpirahuè'. Na'a pi'ipi a'na parti pa'nahuè quèran i'huamiáchin inaquè paantarahuè. Sa'ahuaro'sa' nosoroato, coriqui quèta'huaso maré' pa'nahuè. Ma'sha Yosé quèta'huaso marènta' pa'nahuè. ¹⁸ Iráca pènèntèrinso' natèto, Yosé chinotopiso péiquè ya'conpirahuè', co manta' onporahuè'. Co piyapi'sa' ayontonahuè'. Co ca nohuanto nino'huipihuè'. Inaquè cotioro'sa' Asia parti ya'huèpisopita quènaninaco. ¹⁹ Inapita mini isèquè huè'sahuatona', sha'huirapiitonacohuè', co huè'pihuè'. ²⁰ I'hua cotio hua'ano'sa' niyontonpachinara, amatèrinaco. Isopita nataninaco. Ma'sona onporahuèso' sha'huichinèn. ²¹ Naporo' isoichin napotèrarahuè. "Yosé ananpitaantarinpoo' ténahuèso maré' ipora sha'huirapirinaco," itèrarahuè, ténin Paono.

²² Ina natanahuaton:

—Noyahua'. Nani natananquèn. Capitan hua'an Nisiasè o'mahuachin, iso nanan yonquiantarahuato, sha'huichinquèma', ténin hua'an. Quisoso nanamèn a'chinpiso' noya nitotaton, co aquètè' yanataninhue'.

²³ Ina quèran capitan sha'huitèrin: "Paono noya a'paiquè' ama ta'ainsohuè'. Nipirinhue', ama tonpoquèsohuè'. Nipayarinsopita huè'pachina', noya ya'coina'. Ma'sha pahuantohuachin, quèchina'," itèrin.

²⁴ Hua'quimiáchin quèran Huirisè sa'inè chachin huè'antarahuaton, Paono amataantarin. Sa'inso' cotio sanapi, Torosira itopi. Paono huè'pachina, itapon:

"Quisocristo imaranso' sha'huitocoi noya nitochii," itohuachina, "Tèhuènchachin Quisocristo imarahuè. ²⁵ Yosé sha'huitèrinpoa' noya cancantacaso maré'. Ina catahuaninpoo' co noyahuè' yonquirèhuasopita naniantacaso'. A'na tahuèri coisè pochin nicanon, ya'ipi piyapi'sa' natanarin. Co noyahuè' nipisopita ana'intarin," ténin Paono. Napotohuachina, hua'an pa'pi pa'yanin.

—Nani huachi. Iporaso' paquè'. A'na tahuèri yanontaantahuatènnquèn, amataantaranquèn, itèrin.

²⁶ "Paono pahuèrèaponco picicaso maré' nímara," ta'ton, hua'qui quèran hua'qui quèran amataantarin nontacaso maré'. Na'aro' Paono nontopirinhue'. ²⁷ Cato' pi'ipi nanihuachina, nisha hua'an ya'coantarin, Porsio Pisto itopiso'. Huirisèso' pipirin huachi. Pipiponahuè', co Paono ocoirinhue'. "Cotioro'sa' no'huihuachinaco," ta'ton, co ocoirinhue'.

25

Hua'an Pistoquè sha'huirapiantapiso'

¹ Nasha hua'an canquirin huachi, Pisto itopiso'. Sisariaquè huècaton, cara tahuèri i'huatèrin. Ina quèran Quirosarinquè pa'nin. ² Inaquè pa'pachina, cotio hua'ano'sa', corto hua'ano'sa', inapitari Paono sha'huirapipi.

³ “Quirosarinquë quënantaquë', natanta'ii, topiraihuë',” itopi. Nani chinotopi na'pirahuatona', iraquë tëpacaiso marë'. ⁴ Napotopirinahuë', co hua'an nohuantërinhuë'.

“Inca. Co yaquëntarahuë'. Sisariaquë a'pairapi. Co hua'qui quëranhuë' inaquë canta' paantarahuë',” ténin. ⁵—Napoaton pa'pato, caraichin hua'anquëma' huëco' pa'ahua', ténahuë. Paono co noyahuë' nipachin, inaquë sha'huirapico', itërin.

⁶ Inaquë shonca tahuëri pochin i'huatantarahuaton, Sisariaquë paantararin. Tahuërinquë coisë shiranënguë huënsërahuaaton, Paono amatërin. ⁷ Cotioro'sa' Quirosarin quëran nani o'mapi ni'ton, Paono huë'pachina, ahuananapirahuatona', na'con sha'huirapiapi. Nisha nisha sha'huirapipirinahuë', co ni'ninso chachin ya'huërinhuë'. ⁸ Ina quëran Paonori itërin:

—Iraca quëran huarë', siniro hua'an, noya ninahuë. Co manta' onporahuë'. Moisëse pënéntërinso' cotioro'sari natëhuachinara, co ina marë' no'huirahuë'. Yosë chinotopiso pëinta' co tapirahuë'. Co nisha piyapi ichiya'conahuë'. Noma copirnonta' natërahüë. Co onporonta' piyapi'sa' sha'huëtërahüë' ina no'huicaiso'. Topinan quëran sha'huirapirinahuë', itërin.

⁹ Noya natanpirinhuë', hua'an co nohuantërinhuë' cotioro'sari no'huicaiso' ni'ton, Paono itërin:

—¿Nohuantëran Quirosarinquë paacaso'? Inaquë sha'huirapihuachinën, cari natanpato, sha'huitaranquën, itërin.

¹⁰ —Co nohuantërahüë'. Quëmaso' Noma copirno acorinquën ni'ton, nontaranquën. Sha'huirapirinahuë' isëquë anoyatacaso' ya'huërin. Co manta' cotioro'sa' onpotërahüësohuë', nitotëran. ¹¹ Tëpatona'pi, copirno no'huina'pi, inapita tëpacaso' ya'huërin. Ina pochinco canta' naporini, tëpainsaco' nohuanchitohuë'. Nipirinhüë', nonpinapihuachinaco, co cotioro'saquë yocancoso' ya'huërinhuë', ténahuë. Noma copirno chachin yanontarahüë. Ina nataincoso' ya'huërin, itërin Paonori.

¹² “Noma copirnosu' chini chiniquën nanantërin ni'ton, co topinan a'parëhuë',” ta'ton, coisënënpita nontërin. Nani nontohuachina, Paono itantarin:

—Noma copirno chachin yanontëran ni'quëhuarë', ina ya'huërin'pa' a'paaranquën, nontonquë', itërin.

Acripa hua'an canquirinso'

¹³ Hua'quimiachin quëran a'na hua'an chiniquën nanantërinso' canquirin, Acripa itopiso'. Sisariaquë huë'nin Pisto nicapon. A'na sanapinta' huë'nin, Pirinisa itopiso'. ¹⁴ Hua'qui' inaquë yacapatarin ni'ton, Pistori itërin:

—Tashinan pëiquë a'na quëmapi ya'huëarin, Paono itopiso'. Iraca Huirisëri po'morinso'.

¹⁵ I'hua Quirosarinquë ya'huasoco, cotio hua'ano'sa', ansiano'sa', inapitari na'con sha'huirapipi. “Chiniquën ana'intëquë',” itërinaco. ¹⁶ Ina itohuachinacora, cari itapo: “Noma piyapicoi co topinan quëran ana'intërahüë'. Cato ya'pi ma'sha nionpotohuachinara, cato chachin coisëquë pa'sapi. Sha'huirapihuachina, a'nanta' a'panitacaso' ya'huërin. Ina quëran coisëri noya nitotaton, tëhuëna'pi no'tëquën ana'ntarin. Ina pochin Noma piyapicoiso' ninai,” itërahüë. ¹⁷ Napoaton isëquë huë'pachinara, co hua'quirahuë'. Tahuërinquë coisë shiranënguë huënsërahuaato, Paono amatërahüë. ¹⁸ Ina quëran cotioro'sari sha'huirapipi. Panca tëhuëmara ni'ton, sha'huirapiapi, topirahuë', co ina pochin sha'huirapipihuë'. ¹⁹ “Paono co quiya pochin Yosë chinotërinhuë'. Nisha imarin. A'na quëmapi Quisoso itopiso' chiminapanahuë', nani nanpiantarin,” toconin, topi. Inaichin sha'huirapipi. ²⁰ Cotioro'sa' moshapiso' co pi'pisha tëranta' nitotërahüë'. Napoaton Quirosarinquë yaquëpapirahuë' aquëtë' natanta'huaso marë'. “Inaquë sha'huirapiinën,” itopirahuë', co nohuantërinhuë' ²¹ “Noma copirno chachin yanontarahüë. Ina nataincoso' ya'huërin,” ténin. Napoaton tashinan pëiquë po'moantarahüë. Nanitohuato, Noma copirno nontacaso marë' a'paarahüë, ténin Pisto.

²² —Carinta' nata'in, ténin Acripa.

—Noyahua'. Tashiraya chachin natanaran, itërin Pistori.

²³ Tahuërinquë Acripaso' Pirinisarë chachin huë'pi. Noyasha nitaparahuatona', natanacaiso pëiquë ya'conpi. Capitanos'a', ninano' hua'ano'sa', inapitanta' ya'conpi. Naporahuatona', Paononta' amatopi. ²⁴ Huë'pachina, Pistori itapon:

—Noya siniro hua'an huë'nan. Canpitanta' iyaro'sa', noya huë'nama'. Ya'ipinquëma' yanontaranquëma', natanco. Iso quëmapi ni'co'. Ma'sona onpomara. Ya'ipi cotioro'sari no'huipi. Quirosarinquë sha'huirapipi, isëquënta huëcatona', sha'huirapipi, chiniquën nonapitona'. “Co noya quëmapihuë'. Atëpatëquë',” itërinaco. ²⁵ Natanpirahuë', co manta' onporinhuë'. Co tëpacaso' ya'huërinhuë', ténahuë. “Noma copirno chachin yanontarahüë' itërinco'so marë' inaquë yaa'papirahuë', co nanitërahüë' topinan a'paca'huaso'. ²⁶ Quiricanta' yaa'papirahuë'. Co nitotërahüë' ma'sona onporinso' ninshita'huaso'. “¿Ma'ta'

Noma copirno ichi?" ta'to, Paono amatèrahuè natanamaso marè'. Quèmarinta', sinioro hua'an, noya natantariquè'. Nani natanpatan, catahuaco ninshichi, topirahuè'.²⁷ Co topinan a'pacaso' ya'huèrinhuè'. Ma'sona onporinso' ninshitahuato sha'huirapicaso' ya'huèrin, tènahuè, itèrin.

26

Hua'an Acriparinta' Paono nataninso'

¹ Ina quèran hua'an Acripari Paono itapon:

—Inta noniqué nipachin. Ma'sona onporanso' sha'huitocoi pa'poyainquèn, itèrin.

Itouachina, Paonori anquitahuaton, itapon: ² "Noya sinioro hua'anpa', noya cantantato, nonchinquèn natanco. Cotioro'sa' nani na'con sha'huirapirinaco ni'ton, cari no'tèquèn sha'huitaranquèn. ³ Quèmaso' cotioro'sa' a'chininso' noyá nitotèran. Nisha nisha inachintopiso' ya'ipiya nitotèran. Ama no'huitatonhuè', noya natanco.

Co'huara imashatèraponhuè', Paono naporinso'

⁴ Hua'huatapo quèran huarè' ya'huèrahuèso', Quirosarinquènta' ya'huèrahuèso', inapita ya'ipi cotioro'sa' nitotopi. ⁵ Caso' Parisioco. Quiyaso' cotioro'sa' imapiso', no'tè no'tèquèn natèrai. Ya'ipi cotioro'sa' nitotopi. Nohuantopi naporini, inachachin sha'huichitènenquènhuè'.⁶⁻⁷ Iráca shimashonènpoopita nontaton, Yosèri itèrin: 'A'na tahuèri nicha'èsaranguèma', nanpimiatarama', itèrin. Ya'ipi cotioro'sa' ina ninapi, shonca cato' huènton chachin ninarapi. Nani tahuèri tashirè chachin ina chinatona', naporapi. Canta' ina ninarahuè. Ina marè' sinioro hua'an, cotio hua'ano'sa' sha'huirapirinaco. ⁸ A'na tahuèri Yosè ananpitaantaripoa', tènai. ¿Onpoatomata' canpitaso' co ina yanatèramahuè? tènahuè.

Paonori Quisoso imapisopita aparisitèrinso'

⁹ Canta' iráca co Quisoso Nasaritoquè ya'huèrinso' imarahuè'. Ina imapisopitanta' no'huirahuè. Aparisita'huaso' ya'huèrin, topirahuè'. ¹⁰ Quirosarinquè ya'huasoco, Quisoso imapisopita tashinan pèiqué po'morahuè. Cotio hua'ano'sa' nanan quètèrinaco po'moa'huaso marè'. Yatèpahuachinara, carinta': 'Tèpaco', itèrahuè. ¹¹ Niyontonpiso pèiro'saquè ya'conahuato, na'aro' aparisitèrahuè. Quisoso a'pocaiso marè' naporahuè. Chiniquèn no'huito, nisha piyapi'sa' ya'huèpique huarè' paato, aparisitèrahuè.

Paono ya'nan imarinso'

(Hechos 9.1-19; 22.6-16)

¹² A'na tahuèri cotio hua'ano'sa' nanan quètèrinaco Tamascoquè paca'huaso marè'. Quisoso imapisopita maca'huaso marè' pa'sapirahuè', ¹³ camotèchin iratèrasoco, inápa quèran chiniquèn a'pintimarincoi. Pi'i quèran chini chiniquèn a'pintèrincoi. Huènaráchin huènaráchin ni'nahuè. Ca'tanincosopitanta' ni'pi. ¹⁴ Ya'ipicoi no'paquè anotasocoi, Quisoso nontèrinco. Cotio nananquè nontèrinco, natanahuè. 'Saono, Saono, ¿onpoatonta' aparisitaranco? Ni'què'. Cahuario yaa'pahuatèra, nara'huaya inèshin nininquè ohanè'. Cahuariori no'huaiton to'tahuachina, aquè aquètè' iquitèrin. Inapochachin quémanta' no'huiranco ni'ton, aquè aquètè' co noyahuè' cancantaran', itèrinco. ¹⁵ ¿Inquènta' quèmaso' Sinioro?' itèrahuè. 'Ca Quisosoco, aparisitarancoso'. ¹⁶ Iporaso nipirinhue' huaniquè'. Nani acoranquèn piyapi'sa' sha'huitamaso marè'. Nani ni'nanco. A'na tahuèri nohuantèrahuèso' a'notaranquèn. Ya'ipi sha'huiráquè'. ¹⁷ Cotioro'sa' yatèpahuachinènuquèn, nicha'èsaranguèn. Nisha piyapi'sa' ya'huèpique a'paaranquèn. Inapitanta' yatèpahuachinènuquèn, nicha'èsaranguèn. ¹⁸ Nisha piyapi'santa' a'chintèquè' nanamèhuè nitochina'. Somaraya pochin cancantatona', co nohuítèrinacohuè'. Nanamèhuè a'chintohuatan, nohuitarinaco. Iporaso' tashi pochin cancantopi. Nohuitoahuachinaco, tahuèri pochin cancantapi. Iporaso' sopai hua'ani camaihuachina, natèpi. A'na tahuèriso' Yosè natèrapi. Natètonaco, imapachinaco, oshanèna' Yosèri inquitarin. Ya'ipi natèrinacosopita nasha cancan quètèrahuè. Yosè piyapinènpita chachin nisapi', itèrinco.

Paonori natèrinso'

¹⁹ Napoaton, sinioro hua'an, Quisoso inápa quèran ya'notimarinco ni'ton, a'naroáchin imarahuè. Ya'ipi sha'huitoahuachincora, no'tèquèn natèrahuè. ²⁰ Tamascoquè ya'huèpiso'ton sha'huitèrahuè. Ina quèran Quirosarinquènta' sha'huiantarahuè. Ya'ipi Cotia partinta' inachachin sha'huiantarahuè. Nisha piyapi'santa' a'chintèrahuè. 'Co noyahuè' yonquiramasopita naniantatoma', Yosè chachin tahuèrètaantaco'. Tèhuènachachin imapatama', noya nisarama', itèrahuè. ²¹ Ina marè' cotioro'sa' no'huirinaco. Yosè chinotopiso pèiqué masahuatonaco, yatèpapurinacohuè', ²² Yosèso' catahuarinco, cha'èrahuè. Napoaton ipora huanta' natèrahuè. Ya'ipi piyapi'sa' hua'ano'sa' quèran huarè' sha'huitarahuè. Moisése, pènèntona' piro'sa', inapita ninopiso chachin a'chinarahuè: ²³ Yosè nohuanton, Cristo chiminapon. Chiminaponahuè', Yosèri ananpitaantarin. Ina'ton nanopiantarin. Ina quèran

a'chintapon tahuëri pochin cancantacaiso marë'. Co cotioro'saráchin nicha'ësarinhue'. Nisha piyapi'santa' nicha'ësarín, topi ninshitatona'," ténin.

Hua'aonta' imacaso' Paono nohuantërinso'

²⁴ Ina pochin nontahuachina, Pistori chiniquëñ itërin:

—¡Paono, quëmaso' hua'yantëran! Na'con quíríca nontaton hua'yantëran, itërin.

²⁵ —Co'chí sinioro hua'an hua'yantërahuë' paya. No'téquëñ nonahuë. Sano yonquiato, nontaranquëma'. ²⁶ Ya'ipi sha'huitëranquëmaso' hua'an Acripa nani nitotërin. Co po'oana quëran napopihuë'. Ya'ipi piyapi nitotopi. Inanta' nani natantërin. Napoaton co të'huatohuë', ina nontarahuë. ²⁷ ¿Quëmanta' sinioro hua'an, pënëntona'piro'sa' ninshitopiso' natëran pa'? Natëran ténahuë caso', itërin Paonori.

²⁸ —Pi'pian nontopirancohuë' a'naromaréachin quëma pochin canta' Cristo ima'í, ¿topi-ranhuë' tí? itërin Acripari.

²⁹ —Pa'pi nohuantërahuë ca pochachin nicamaso'. Ya'ipinquëma' natanamacosopita ca pochachin nicacamaso' nohuantopirahuë'. Catinaguëachin tonpoinëmaso' co no-huantërahuë'. A'naróachin imarama naporini, noya niitonhuë'. Hua'qui quëran imapata-manta', noya chachin niitonhuë', itërin Paonori.

³⁰ Ina natanahuaton, hua'an huanirin. Pisto, Pirinisa, ya'ipi inaquë huënsëpisopitarë chachin huanipi. ³¹ Pipirahuatona', inahuara capini ninontopi.

—Iso quëmapi co manta' onporinhuë'. Co tëpacaso' ya'huërinhuë'. Co tashinan pëiquë tëranta' po'mocaso' ya'huërinhuë', nitopi.

³² Ina quëran Acripari Pisto nontaton itapon:

Co Noma copirno chachin nontapon yapa'ninhue' naporini, ocoicaso' ya'huë'itonhuë', itërin.

27

Nomaquë Paono a'papiso'

¹ Ina quëran Pisto yaa'parincoi. A'napita apiro'santa' yaa'parin. Noma copirno Itaria parti ya'huërin ni'ton, Noma sontaro'sa' capitan Orio itopiso' nontërin inatohua' quëpacaiso marë'. "Paono, apiro'sa', inapita quëpaco'," itohuachina, "Noyahua'. Quëpa'i nipachin," ténin. ² Inaquë panca nancha ya'huërin, Atramitio quëran huë'ninso'. Asia parti yapa'sarin. A'naya a'naya ninanoquë yachinpirinso'. Inaquë ya'conahuatoí, pipirai. Aristarconta' ca'tanincoi. Inaso' Tisaronicaquë ya'huërin, Masitonia parti nininso'. ³ Tahuëririnquë Siton-quë nonshirai. Inaquë Paono nosoroaton, capitani itërin: "Nipayaransopita ya'huërinquë yapa'patan, noya paquë'," itërin. Pa'patoira, pahuantërincoisopita quëtërinacoí. ⁴ Ina quëran pipirahuatoí, Chipriquë canconai. Ihuan niquëran pitarincoi ni'ton, coninan pa'tërai. ⁵ Ina quëran Sirisia parti, Panpiria parti, inapita pirayan na'huërai. Inapoatoí, Nisia parti canconai. Miraquë nonshiconai.

⁶ Inaquë capitan a'na nancha quënanin, Aricantria quëran huë'ninso'. Itaria parti yapa'sarin ni'ton, inaquë ichiya'conincoi. Panca nancha inaso'. ⁷ Pipirahuatoí, sacai' pa'nai. Oshaquëran paatoí, na'a tahuëri quëran Quintoquë canconai. Ihuan nacapiatoí, panca so'ton Crita itopiso' tahuitonai. Sarmona ya'cariya pa'nai. ⁸ Inaquë yonsai' pa'tërai. Sacai' pa'sahuatoí, Noya Nonshinano'sa' itopiquë canconai. Ya'cariya a'na ninano' ya'huërin. Nasia itopiso'.

⁹ Hua'quirai ni'toi, o'napi tahuëri'sa' naniriarin. Naporo quëran huarë' huëhuëpiro' marë pa'tacaso'. Napoaton Paonori itapon:

¹⁰ —Ama sinioro'sa' pa'ahuasohuë', ma'sha onpohuatëhua', ténahuë. Pa'patëhua', nancha tapirahuë'. Ma'sharo'santa' a'paitarihua'. Piyapinpoanta' chimütochináchin, itërin.

¹¹ Capitanso nipurinhue' co natëterinhue'. Nancha hua'anën, nancha quëpana'pi, inapita manorapi: "Pa'ahua'," itohuachinara, "Noyahua', pa'ahua' nipachin," ténin capitan. ¹² "Iso nonshinanquë co noyahue' o'napi na'huëanatacaso'. Pinisiquë tëranta' canconamarëhua'. Inaquë o'napi na'huëanatahua'," topi. Napoaton manorapi. Pinisiso' Crita parti ya'huërin. Nonshinanën quëran pi'í pipirinso parti notëërin.

Panca ihuani maninso'

¹³ Ihuan ahuënan quëran huisohuantahuachina, "Iporaso' noya pacacaso'," topachinara, pipirai. Crita yonsai' pa'tërai. Noya pa'sapirahuë', ¹⁴ shiarahuaton, panca ihuan manincoi. Pi'í pipirinso parti quëran huëcaponahuë', norti parti amasha yonsanin. ¹⁵ Chiniquëñ mapachincoira, co nanitëraihuë' no'téca'huaiso'. Ihuansa' topinan quëpaconincoi. ¹⁶ Marë huancoanai' so'ton ya'huërin, Caota itopiso'. Co pancanayahue'. Inataquëchin co ihuan chiniquëñ pa'ninhue' ni'ton, ina yonsan yoranai. Ina pa'tasocoi, sacai' niponahuë', poti quëparaiso' a'sonai ama ihuani oshitëcaso marëhuë'. ¹⁷ Ohuararahuatona', nanchaquë po'mopi. Ina quëran caporinquë nancha so'quëtópi ama ya'quirapicaso marëhuë'. Ina

ya'cariya panca sa'mairo' ya'huërin. Inotërachin ninin, Sirti itopiso'. Nohuitatona', ama inaquë pacacaso marëhuë' panca në'mëtë' ôtënpiso', a'pamapi. Inapotohuachinara, ihuansa' topinan quëpaconincoi. ¹⁸ Tahuëririniquë co'sacairi chiniquën ayanpon yanpontárin. Chiniquën ihuai' ni'ton, pë'pëtoro'sa' quëpapiso' inquitopi. ¹⁹ Ina tashiraya nancha ma'shanënpitanta' inquitopi. ²⁰ Ina quëran na'a tahuëri co pi'i quënanaihuë'. Tayoranta' co ya'norinhuë'. Intohuasó quëparincoi nimara. Co nitotëraihuë'. Chiniquën ihuantarín ni'ton: "Tëhuëenchachin chimiitarihuá'; co cha'ësarihuahuë'," topiraihuë'.

²¹ Nani hua'qui' co coshatëraihuë'. Chiniquën ihuan manincoi ni'ton, co nanitëraihuë'. Co huachi chiniraihuë'. Paonoso' huancánachin huanirahuaton, itapon:

—Natanco iyaro'sa' no'tëquën sha'huichinquëma'. Ni'co'. Critaquë quëparitacaso marë' sha'huítópiranquëmahuë', co natëramacohuë' ni'ton, huë'nëhua'. Co huë'nëhuahuë' naporini, co ma'sha onpo'itërihuahuë'. Co ma'sha aya'ítonhuë'. ²² Iporaso nipirinhuë' chiniquën cantocó'. Co inquënpoa tëranta' chimiitarihuahuë'. Nanchasáchin ayatarihuá'. ²³ Caso' Yosë natërahuë'. Inasáchin imarahuë'. Ina nohuanton, achin tashi' anquëninë ya'notimarincó. ²⁴ Ya'notimarahuatonco, itërinco: "Ama Paono të'huaquësohuë'. Co chimiitaranhuë'. Yosë nohuanton, a'na tahuëri Noma copirno ya'huërin'pa' cansaran copirno chachin nontamaso marë'. Yosë nontëran ni'ton, ya'ipi nanchaquë nisaramasopita nanpiarama'. Co a'nayanquëma tëranta' chiminapomahuë'," itërinco anquëni. ²⁵ Napoaton iyaro'sa' chiniquën cantocó'. Tëhuëenchachin Yosë natërahuë'. Co inaso' nonpintërinpoahuë'. Sha'huítërinco chachin co a'nayanpoa tëranta' chimiitarihuahuë'. ²⁶ Nipirinhuë', a'na so'tonquë ihuai' të'yatarinpoa', itërincoi Paono.

²⁷ Nani cato' simana nanirihuaso', Atriatico marëquë yanponarai. Ipora huanta' ihuai' quëparárincoi. Yono tashi pochin nisahuaso': "No'pa' ya'cariarëhua'," topi nancha quëpana'piro'sa'. ²⁸ Napoaton caporin quëran tantiarin. "Cara shonca saota mitro anpotërinso'," ténin. Amashamiachin pa'sahuatoí, inapochachin tantiantarin. "Cato shonca canchisë mitróichin anpotërinso'," ténin. ²⁹ "Na'pique ya'parapihuatëhua'," ta'tona', huanconën quëran catapini hua'na moto' të'yaitopi ama pacacaso marëhuë'. "¿Onporohuarëcha tahuërirë'poya?" ta'tona', moshatopi. ³⁰ Nancha quëpana'piro'saso nipirinhuë' yata'ananpítonaco: "Hui'nimotën quëran a'na hua'na moto' të'yaitahua'," niitatona', ta'acaiso marë' poti i'quë yatë'yatantapi. ³¹ Napohuachinara, Paonori nicaton, capitán, sontaro'sa', inapita itapon:

—Isopita ta'ahuachina', co canpitanta' cha'ëpomahuë', itërin.

³² Napotohuachina, sontaro'saso' manorahuatona', caporin nishitëtopi. Inapotohuachinara, poti i'quë anotërin huachi.

³³ Tahuëri ya'caritohuachina, Paono itantarincoi:

—Iporaso', iyaro'sa', nani cato' simana pa'yanatoma', co coshatëramahuë'. ³⁴ Napoaton coshatoco huachi chinimahuëma'. Co chimiitarihuahuë'. Co manta' onpoarihuahuë', itërincoi.

³⁵ Itahuatoncoi, pan manin. Ya'ipiya ni'tërantapaiquë, Yosë nontërin. "Yosparinquën Tata Yosë," itahuaton, së'panin. Ina quëran coshatarin. ³⁶ Napohuachina, ya'ipicoi chiniquën cantatatoi, coshatërai. ³⁷ Cato pasa canchisë shonca saotaya'picoi nanchaquë ya'huërai. ³⁸ Nani ya'ipiya natëhuachinara, trico quëparaiso' inquitopi. Inapotohuachinara, nancha niotëintarin.

Nancha quëran cha'ëpiso'

³⁹ Tahuërihuachina, no'pa' quënanpirinahuë', co nohuitopihuë'. Coninanguë inotë' quënanpi. "Nanitohuatëhua', paso' inotëquë chinpia'ahua'," nitopi. ⁴⁰ Napoaton hua'na moto' nishitëtatona', i'quë a'paitopi huachi. Naporo chachin no'soratën i'shiritopi. Ina quëran hui'nin quëran panca në'mëtë' inapaquë pë'tëmpi. Ihuan quëpahuachincoira, inotëquë pa'sarai. ⁴¹ Pa'sapiraihuë', sa'mairo' ni'ton, hui'nin quëran ya'tararin. Co huachi yapa'ninhuë'. Huanconën quëran co'sacairi chiniquën opotaton, nipaatërin huachi.

⁴² "Huëco' apiro'sa' tëpa'ahua', yonatona' ta'ahuachina'," topi sontaro'sa'. ⁴³ Capitanso nipirinhuë' nohuantërin Paono cha'ëcaso'. Napoaton "Ama tëpacosohuë'. Ya'ipinpoa' pa'ahua'. Nitoyonpatama', canpita'ton niitatoma', yonsaiquë paco'. ⁴⁴ Ina quëran a'naquëmanta' nontë' së'quërahuatoma', yonsaiquë paco'. Capa nontë' nipachin, nancha ma'shanënpitatuë tëranta' së'quërahuatoma', paco huachi," itërin capitani. Naporahuatoí, cha'ërai. Ya'ipicoi yonsaiquë canconai.

¹ Ya'ipicoi cha'ërahuato, no'paquë nonshiconai. Ya'huëhuano'sa natanatoi: “¿Ma'ninta' iso parti?” itohuatëira, “Marta,” itopi, itërinacoi. ² Ya'huëhuano'sa' noya nosororinacoi. O'nataoi, sëhuënai ni'ton, a'pëtopi. “Huëco' napëntiicoi,” itërinacoi. ³ Paono ihuë masahuaton pënuë acoapirinhuë', ya'huan pipirahuaton quëtëimirin. ⁴ Naquëimirinso', ya'huëhuano'sari ni'pi. “Iso quëmapi tëpatona'pi ipora. Napoaton yosëro'sa' nohuanton, ma'sha onpoarin i'huëretacaso marë'. Marë quëran cha'ëponahuë', chimianin,” nitopi.

⁵ Paonoson nipirinhuë' imirin pa'tanahuaton, ya'huan pënuë të'yatërin. Co manta' onporinhuë'.

⁶ “Apira pomatarin. A'naroáchin anotahuaton, chiminapon,” tëcatona' hua'qui' ni'sapirinahuë', co manta' onporinhuë'. Napoaton “Co ipora tëpatona'pihuë'. Yosë pochin niponahuë', piyapi taramara,” nitopi.

⁷ Ina ya'cariya a'na hua'an ya'huërin, Popirio itopiso'. Noya quëmapi ni'ton, pëinënuë ahüë'ëtërincoi. Noya nontërincoi. Cara tahuëri cosharo' quëtërincoi. ⁸ Pa'pinso nipirinhuë' chiniquën caniorin. Apira apira saporin. Nani hua'qui' chi'chirárin. Paonori nicapon pa'nin. Së'huamotorahuaton Yosë nontohuachina, a'naroáchin noyatërin. ⁹ Napohuachina, na'a cania'piro'sa' huë'pi. Inapitanta' anoyatërin. ¹⁰ Ina marë' noya ni'ninacoi. Naporahuaton, ma'sha nicanarinacoi. Hua'qui' inaquë ya'huërai. Yapa'patëira, pahuantërincoiso' quëtërinacoi.

Nomaquë canconinso'

¹¹ Nani cara yoqui nisahuaso', yapa'nai huachi. Inaquë nisha nancha ya'huërin. Aricantria quëran huë'pirinhuë', inatohua' o'napi na'huëanatërin. Ina hui'nin motënuë catopia'hua mamanshiro'sa' ya'huërin. Castoro, Porosi inapita itopiso'. ¹² Inaquë ya'conahuato, paantarai. Siracosaquë nonshirahuato, cara tahuëri inaquë i'huatërai. ¹³ Ina quëran yonsai' pa'tahuato, Niquioquë canconai. Tahuëririnquë pinëhuëi parti quëran ihuan huë'sahuaton, quëparincoi. Cato' tahuëri quëran Potioriquë canconpatëira, nonshirai. ¹⁴ Inaquë imapisopita quënanconai. “Huëco' ni'quicoi,” itohuachinacoira, inaquë a'na simana yacaparai. Naporahuato, Nomaquë ya'caritërai huachi. ¹⁵ Ya'caritohuatëira, Quisoso imapisopita inaquë ya'huëpiso' natantahuatona', huë'pi. “Apio niyontonpiso,” itopiquë a'naquën nacapirai. Naporahuaton, Tres Tapinasëquë canconpatëira, a'napitanta' quënancoantarai. Imasapi anta' ni'ton, nacapiaponacoi huë'pi. Inapita Paono quënanahuaton, Yosë nontërin: “Yosparinquën,” itërin. Naporahuaton, chiniquën cancantërin. ¹⁶ Ina quëran Nomaquë chachin canconai. Capitanos' pa'sahuaton, prisoro'sa' quëparin tashinan pëiquë po'mocaiso marë'. Paonoson nipirinhuë' co inaquë po'mopihuë'. “Nohuantohuaton, quëmaora ya'huëquë,” itopi. Napoaton a'na pëiquë ya'huërin. Nipirinhuë', a'na sontarori a'pairarin ama ta'acaso marëhuë'.

Nomaquë Paono pënëntërinso'

¹⁷ Cara tahuëri quëran cotio hua'ano'sa' amatërin. Inaquë huë'pachinara, Paonori itërin: —Nani iyaro'sa' isëquë huë'nahuë. Pi'pian nonchinquëma', ta'to, amatëranquëma' huë'nama'. Topinan quëran iyaro'sa' sha'huirapirinaco. Canta' cotio quëmapico ni'to, co a'napita cotioro'sa' no'huirahuë'. Shimashonënpoopita napopiso' nonquiato, co pinorahuë'. Nipirinhuë', Quirosarinquë pa'patora, maninaco. Masahuatonaco, Noma hua'ano'saquë yo'coninaco ana'intinacoso marë'. ¹⁸ Hua'ano'sa' natanahuatonaco, “Co manta' onporinhuë' ni'ton, co tëpacaso' ya'huërinhuë'. Ocoi'i,” topi. ¹⁹ Cotioro'saso nipirinhuë' co nohuantonpihuë'. Napoaton “Noma copirno chachin yanontërahüë,” itërahüë. Co yaocoirinacohüë' ni'ton, isëquë huarë' huëca'huaso' ya'huërin. Co cotioro'sa' sha'huirapica'huaso marë' huë'nahuë. Co no'huirahuë'. ²⁰ Napoaton amatëranquëma'. Yanohuitëranquëma'. Huëco' ninontahua'. Ya'ipi israiro'sanpoa' ninarëhuaso marë' catinaquë tonpimiratërinaco, itërin.

²¹ —Co'chi iyasha manta' nitotëraihüë' quiyaso paya. Cotia parti ya'huëpisopita co quirica a'patiirinacoihuë'. Huë'pachinaranta', co a'naya tëranta' nonapirinënuënhüë'. ²² Nipirinhuë', yanatanainquën. “Quisoso imapisopita co noyahüë,” topi natantërai. Ya'ipi parti napopi. Napoaton sha'huitocoi. ¿Ma'ta' quëma a'chinan? ²³ A'na tahuëri huënantahuato, sha'huitocoi nitochi, itopi.

—Noya iyaro'sapa'. Naporo' tahuëri huënantaco' ya'ipinquëma' sha'huichinquëma', itohuachina, pa'pi. Ina quëran tahuëri nanihuachina, na'aya'pi huë'pi. Paono ya'huërinquë niyontonpi natanacaiso marë'. Tashiramiachin huë'pi. Huë'pachinara, Paonori a'chintárin.

—Yosë yahua'anëntërinpoa'. Na'con nohuantërin huëntonënuë chachin aya'coinpoaso'. Ina marë' hui'nin a'paimarin. Inaso' Quisoso itopi. Quiricanën quëran ina na'con ninopi. Moisésë pënëntërinso' ninshitaton, ninorin. Pënëntona'piro'santa' ninopi, itërin. Quiricanën quëran na'con a'chintërin. A'chintaton, chiniquën pënënin Quisoso natëcaiso marë'. A'chintochináchin i'huatërin. ²⁴ Natanahuatona', a'naquën natëpi. A'naquënso

nipirinhüé' co natëpihuë'. ²⁵ Nisha nisha yonquiatona', yapipipi. Yapipihuachinara, Paonori itaantarín:

—Ma no'tëquën iyaro'sa' Ispirito Santori nontërin shimashonënpoa' pënënacaso marë'. Ina nohuanton, Isaiasë ninshiaton, naporin:

²⁶ “Paaton, piyapi'sa' sha'huitonquë'.

'Natanapomarahüé', co natëtaramahuë'.

Nicapomarahüenta', co tëhuëenchachin quënanaramahuë', itëquë'.

²⁷ Isopita piyapi'sa' co natantochináchinhüé' cancantopi.

Në'huëya pochin cancantatona', co yanatantopihuë'.

Tanshirinso pochin cancantatona', co yaquënanpihuë'.

Noya ni'pi naporini, quënaintonahuë'.

Noya natanpi naporini, cancanëna quëran natëchitonahuë'.

Co noyahuë' yonquipisopita naniantatona' imarinaco naporini, anoyacancanchitohüé', itërin Yosëri,” tënin.

²⁸ Napoaton sha'huichinquëma' nitotoco'. Yosëri nisha piyapi'sa' nani sha'huitërin cancanëna' anoyatacaso marë'. Inapitaso' natërapí, tënin Paono. [²⁹ Ina itohuachina, nisha nisha ninontahuatona', pipipi.]

³⁰ Ina quëran cato' pi'ipi Paono inaquë ya'huërin. A'nantërinso' pëiquë ya'huëhuachina, na'a piyapi'sari nicapona' huë'pi. Huë'pachinara, noya nontërin.

³¹ “Yosë hua'anëntërinquë ya'conco' canpitanta',” itërin. Siniro Quisocristo naporinso' a'chintárin. Co të'huatonhuë', na'con a'chinín. A'chinpírinhuë', co insoari tëranta' atonirinhüé' ni'ton, Quisoso nanamën nahuinín. Nani ninshitëranquën huachi.

Paonori Nomaquë ya'huëpisopita ninshitërinso'

Paonori imapisopita yonquiaton, ninshitërinso'

¹ Ca Paonoco ninshitaranquëma', ni'co'. ¿Noyanquëma' canpitanta'? Noya canta' ya'huarahüë. Quisocristoichin natërahuë. Ina acorinco paato nanamën a'china'huaso marë'. Yosë nohuanton, noya nanan a'chinárahüë.

² Co'huara Quisocristo o'mayatërasohüë', ina nanan chachin Yosë sha'huitërinpoa'. Quiricanën quëran anitotërinpoa', iráca ninshitopiso'. Ina nohuanton, na'a pënëntona'piro'sa' ninopi. ³ "Hui'nahuë a'paimarahüë," ténin Yosë. Napoaton Quisocristo isoro'paquë o'marahuaton, piyapi chachin nasitimarin. Tapi shiin inaso'. ⁴ Yosë pochachin ni'ton, noyasáchin ninin. Chiminpirinhuë', Yosëri ananpitaantarín. "Inaso' tēhuëenchachin Yosë hui'nin. Chini chiníquën nanantarín," tēnhua'. Ananpitaantarín ni'ton, nitotërhua'. Quisocristo chachin hua'anëntërinpoa' ni'ton, "Sinioro" itërhua'.

⁵ Ina nosoroatonco, acorinco nisha nisha piyapi'sa' a'chinta'huaso marë'. Inapitanta' nanamën natëcaiso marë' pënënarahuë. Natëhuachina', "Quisocristoso' noya noya," tosapi. ⁶ Canpitanta' nisha piyapinquëma' nipomarahüë', Quisocristo imarama'. Yosë nohuanton, imarama'. ⁷ Napoaton Nomaquë ya'huëramasopita ninshitaranquëma'. Yosë pa'pi nosororinquëma'. Nani acorinquëma' piyapinënpita nicacamaso'. Ni'ton, inasáchin yonquicaso' ya'huërin. Tata Yosë inaora nohuanton, catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Quisocristonta' inapochachin catahuainquëma'. Inaso' hua'anëntërinpoa'.

Inapita marë' Yosë nontërinso'

⁸ Canpitaso' noya Yosë natërama', natantërahuë. Ya'ipi piyapi napopi. Ina natantato, "Yosparinquën Sinioro," itërahuë Yosë. Ina'ton napotërahuë. Quisocristo catahuarínco ina pochin Yosë nonta'huaso marë'. ⁹ Yosë ni'sárinco, no'tëquën nontaranquëma'. Ya'ipi cancanëhuë quëran huarë' Yosë imarahüë. Hui'nin nanamën a'chinárahüë. Nani tahuëriya canpita yonquiatënhuëma', ¹⁰ Yosë nontarahüë. "Noya catahuaquë'," itërahuë. Iráca quëran huarë' nicapënhuëma' yapa'pirahuë', co nanitërahuë'. Ipora huanta' paca'huaso' yonquiarahuë. "Quëma nohuantohuatan, Sinioro, catahuaco onpopionta' pa'i," tēnahuë, Yosë nontato. ¹¹ Yani'nanquëma'. Yacatahuaranquëma' chiníquën cancantamaso marë'. Ina quëran noya noya imasarama'. ¹² Canpitanta' noya imapatama', achinicanancanaramaco canta'. Noya ninontatëhua', noya noya cancantarihua'.

¹³ Tēhuëenchachin iyaro'sa', iráca quëran huarë' nicapënhuëma' yapa'pirahuë'. Ipora huanta' co nanitërahuë' paca'huaso'. Nisha nisha parti a'chinpatëra, piyapi'sa' natëtona', Quisocristo imasapi. Canpitanta' yaa'chintëranquëma' noya noya imacamaso marë'. ¹⁴ Ya'ipi piyapi'sa' pënëna'huaso' ya'huërin. Quisocristo sha'huitërinco. "Hua'ano'sa', topinan piyapi'sa', ya'ipi nananquë nonpisopita a'chintëquë'. Quirica nitotoro'sa', co nitotoro'sahuë', ya'ipiya pënënhuë'," itërinco. ¹⁵ Napoaton canpitanta' yaa'chintëranquëma'. Nomaquë ya'huëramasopitanta' Quisocristo nanamën a'chinchinquëma' tēnahuë.

Quisocristo nanamën

¹⁶ Co caso' tapanahuë' Quisocristo nanamën a'china'huaso marë'. Piyapi'sa' natëhuachina', Yosëri anoyacancantarín. Inaíchin nanitaparín nicha'ëinpoaso'. Cotioro'sari'ton natëhuachina', anoyacancantarín. Iporaso' nisha nisha piyapi'santa' anoyacancantarín. Napoaton pa'yatërahuë nanamën sha'huica'huaso'. ¹⁷ "Yosëichin anoyacancantërinpoa'," topatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. Oshanënpoa' inquitantonpoa', co huachi inapita yonquiarinhuë'. Quiricanën quëran ina anitotërinpoa'. "Cancanënpoa quëran huarë' Yosë natëhuatëhua', noya ni'sarinpoa' ni'ton, noya nanpimiatarihua'," ténin Yosë quiricanënhuë. Co canpoara nanitërhua'huë' noya cancantacaso'.

Iráca quëran huarë' oshahuanpiso'

¹⁸ Yosë inápaquë ya'huaponahuë', cancanënpoa quëran anitotërinpoa'. "Piyapi'sa' co noyahuë' nipi. Co ca pochin cancantopihuë'. Ina marë' no'huito, ana'ntarahüë huachi," ténin Yosë. No'tën nanan nitotaponaraihuë', co nohuantopihuë' natëcaiso'. ¹⁹ Cancanëna quëran Yosë nohuitochinachin acopirinhuë', co yanohuitopihuë'. ²⁰ Isoro'pa' ninin quëran huarë' piyapi'sa' nitotopi. Yosëso' co quënanpirëhuahuë', nani ma'sha ninin. Ina nicatona', "Tēhuëenchachin Yosë ya'huërin. Ya'ipiya nanitaparín ni'ton, ina chinotahua'," ta'caso nipirinhuë', co nohuantopihuë'. Napoaton na'impí. ²¹ Yosë ya'huërinso' nitotaponaraihuë', co ina chinotopihuë'. Ina nohuanton, nani ma'sha ya'huëtopirinahuë', co ina marë' "Yosparinquën Sinioro," co itopihuë'. Nisha nisha yonquiatona', chihuërinso pochin nipi. Tashi pochin cancantopi. ²² "Ya'ipiya nitotërai," topirinahuë', co noya yonquipihuë'. ²³ Yosëso' noyasáchin

ninin. Co onporonta' chiminaponhué'. Inaso nipirinhué', co ina yonquipihué'. Ina naniantatona', mamanshi nipi moshacaiso maré'. Mamanshi piyapi nonanpiso' moshapi. Co piyapi ya'huémiatopirinhué', ina yamoshapi. Nisha nisha ma'shara'santa' moshapi. A'naquén anpiantêhuano'sa', a'naquén no'paqué niohuaratêrinsopita, inapita moshapi.

²⁴ Napoaton Yosëri tananpitêrin co noyahué' yonquipsisopita nicacaiso maré'. A'porin. A'pohuachina, pa'pi co noyahué' nipi. Taparásachin yonquiatona', nisê'huapi. Co ina pochin nisê'huacasohué' nipirinhué'. ²⁵ Yosëri no'têquén anitotopirinhué', ina a'porahuatona', nonpin nanan natêpi. Ma'sha isoro'paqué ya'huérisopita moshatona', chinotopi. Yosëriachin ya'ipiya ninin nipirinhué', co inaso' chinotopihué'. Têhuênchachin inasáchin chinotacaso' ya'huérin, ténahué. Amen.

²⁶ Napoaton Yosëri tananpitêrin pa'pi co noyahué' cancantacaiso maré'. Sanapi'sa' co huachi so'ina' nohuantopihué'. Sanapi capini nisê'huacaiso' nohuantopi. Co ina pochin nicacasohué' nipirinhué'. ²⁷ Quémapi'santa' co huachi sa'ina' nohuantopihué'. Quémapi capini nisê'huapi. Ina maré' na'ñpi ni'ton, Yosëri ana'intarin. Co no'têquén yonquiatonara'ihué', nitapicancanpi. Nonênantap' tapi.

²⁸ Co Yosë yanatêpihué' ni'ton, inari a'porin co noyahué' nicacaiso maré'. Nitapicancami-atopi. ²⁹ Pa'pi co noyahué' nipi. Nimonshitacaisoráchin yonquipi. Na'con oshahuanpi. A'na piyapi ma'shanênpi nohuantapapi. Piyapi chinotopi. Niapiratopi. A'naquén têpatopi. Nino'huipi. Nonpinápi. No'huitápi. A'napita nonpinapipi. ³⁰ Nipinopi. Yosë inimicopipi. Ma'tona ma'tona nonpi. "Caso' noya noyaco," ta'tona', a'napita nocanpi. Yonquirápi co noyahué' nicacaiso maré'. Pa'pina', a'shina', co inapita têranta' natêpihué'. ³¹ Co huachi noya yonquipihué'. Nonpinápi. Co quémopinênpi têranta' nosoropihué'. No'huitochinachin cancantopi. ³² "Co noyahué' nipisopita chiminapachinara, ana'ntacaso' ya'huérin," ténin Yosë. Ina nitotaponaraihué', inachachin niantapi. Naporahuatona', a'napitanta' co noyahué' nipachinara, pa'yatopi.

2

Yosëri no'têquén ana'intêrinso'

¹ A'naquéma' iyaro'sa' piyapi'sa' yonquirapiratoma': "Paso' quémapi co noyahué' ninin," ténama'. Napoapomarahué', ina pochachin canpitanta' co noyahué' ninama'. Napoatoma', nina'ntarama'. ² "Co noyahué' nipatama', ana'ntaranquéma'," ténin Yosë. No'têquén inaso' ana'intarin, nitotêrhua'. ³ "Pasopita oshahuanpi," ténama'. Nipirinhué', canpitanta' co noyahué' nipatama', Yosë ana'ntarinquéma co cha'ésaramahué'. ⁴ Yosë nosororinpoaso' co no'têquén yonquiramahué'. "Co a'naróáchin no'huirinhoahué'," ta'toma', co noyahué' ninama'. Têhuênchachin co a'naróáchin ana'intêrinquéma'. "Oshaquéran co noyahué' yonquipsisopita naniantapona' nimirara," ta'ton, ninarárin. ⁵ Canpitaso nipirinhué', co natantochináchinhué' cancantêrama'. Co oshanéma' yaa'poramahué'. Napoaton ayaro' tahuéri chini chiniquén ana'ntarinquéma'. Naporo' ya'ipi piyapi'sa' no'têquén ana'intarin. ⁶ Ya'ipi ninêhuasopita Yosë nitotêrin. Ayaro' tahuéri ina yonquiaton, no'têquén sha'huitarinpoa'. Noya nipatêhua', noya acoarinhoa'. Co'so' noya nipatêhuahué', ana'ntarinpoa'. ⁷ Noyasáchin nipatêhua', noya ni'sarinpoa'. Yosë yonquiatêhua', noya acoinpoaso maré' na'con nohuantohuatêhua', ananpitaantarinpoa'. Inarê'quénpoa' ya'huémiatarihua'. ⁸ Nipirinhué', canpoara nohuantêrhuaróáchin nipatêhua', no'huarinhoa'. No'têquén anitotopirinhoahué' co natêhuatêhuahué', ana'ntarinpoa'. Co noyahué' nipatêhua', chiniquén ana'ntarinpoa'. ⁹ Ya'ipi co noyahué' nipisopita no'têquén ana'intarin. Naporo' chiniquén parisitapi. Cotioro'sa' no'têquén chachin ana'intarin. Nisha piyapi'santa' co noyahué' nipachina, inapochachin ana'ntarin. ¹⁰ Noya nipisopitaso nipirinhué', noya ni'sarin. Noya noya acorarin. Asanocancanarin. Cotioro'sa' no'têquén chachin napotarin. Nisha piyapi'santa' inapochachin nitarin. Ya'ipinpoa' noya nipatêhua', nicha'ésarinpoa'.

¹¹ Yosëso' ya'ipinpoa' napopianachin ni'ninpoa'. ¹² Iráca Moisésëri cotioro'sa' pênénin nani ma'sha natêcaiso'. Cotioro'saráchin pênénin. Co ina natêhuachinahué', oshahuanpi. Ina maré' Yosëri ana'intarin. A'napitaso nipirinhué' co pênentêrinso' nitotopihué'. Co nitotatonahué', co ina natêcaiso' ya'huépirinhué'. Co noyahué' nipachina', ana'ntarin chachin inahuanta'. ¹³ Cotioro'saso' Moisésë pênentêrinso' natanaponaraihué', co natêtopihué'. Napoaton co Yosëri noya ni'ninhué'. No'têquén natêpi naporini, Yosëri noya ni'tonhué'. ¹⁴ Nisha piyapi'saso' co Moisésë pênentêrinso' nitotopihué'. Co nitotaponaraihué', a'naquén noya nipi. Inahuara cancanêna quéran nitotopi ni'ton, napopi. ¹⁵ Cancanêna quéran Yosëri anitotêrin noya nicacaiso'. Co noyahué' nipachinara, inahuara nitotopi. "Co inapocaso nipirinhué', inaporêhua'," topi yonquiatona'. Inapochachin noya nipachinara, inanta'

cancanëna quëran nitotopi. ¹⁶ Ayaro' tahuëri ya'ipi co noyahuë' yonquirëhuasopita aipitarinpoa'. Po'oana quëran ma'sona tëranta' onporëhuasopita a'ninquëchin anitotarinpoa'. Naporo' tahuëri Tata Yosë nohuanton, Quisocristo no'tëquën sha'huitarinpoa'. Co noyahuë' nipatëhua', ana'ntarinpoa'. Ina nanan ya'ipi parti sha'huirarahüë'.

Co cotioro'sa' tëranta Yosë pënëntërinso' natëpisohüë'

¹⁷ A'naquëma' cotioro'sanquëma' ni'ton, a'napita nocanama': "Moisësë pënëntërinso' natëhuato'i, cha'ësarai," tënama'. "Yosë na'con na'con nosororincoi," tomantatoma', a'napita nocanama'. ¹⁸ Yosë nohuantërinso' nani nitotërama'. Yosë quiricanën a'chintërinquëma' ni'ton, nitotërama' noya nicacamaso'. ¹⁹ Nisha piyapi'santa' yaa'chintërama'. Inapitaso' co Yosë nohuaitonarahüë', somaraya pochin niconpi. Tashi pochin cancantopi. ²⁰ Co Yosë nanamën nitotopihuë' ni'ton, yaa'chintërama'. "Yosë no'tëquën pënënincoi ni'ton, noya noya nitotërai. A'napitaso' co quiya pochin nitochätërapihuë'," tënama'. ²¹ A'napita a'chintopiramahuë', çonpoatomata' canpita chachinso' co yonquiramahuë'? "Ama ihuatocoso'huë'," tapomarahüë', çonpoatomata' ihuatërama'? ²² "Ama a'na quëmapi sa'in monshitocoso'huë'," tapomarahüë', çonpoatomata' canpitanta' monshihuanama'? Piyapi'sa' mamanshi moshahuachinara, no'huirama'. "Yosëichin chinotacaso nipirinhuë'," tënama'. Napoapomarahüë', çonpoatomata' co cancanëma quëran huarë' chinotëramahuë'? Co mamanshi moshapiramahuë', moshatopiso pëiquë ihuatërama'. ²³ "Quiyasáchin Moisësë pënëntërinso' nitotërai," tënama'. Napoapomarahüë', co natëramahuë'. Ina marë' a'napitari Yosë pinopi. ²⁴ Co noyahuë' cancantërama' ni'ton, nisha piyapi'santa' co Yosë noya ni'sapihuë'. Quiricanënuquë chachin naporin:

²⁵ "Quiyaso' Yosë piyapinënpitaco'i," ta'toma', marca niacotërama'. Moisësë pënëntërinso' noya natëhuatama', no'tëquën niacotërama'. Nipirinhuë', co natëhuatamahuë', topinan quëran marca niacotërama'. ²⁶ Nisha piyapi'santa' niponarahüë', Yosë natëhuachina', piyapinënpita pochin ni'sarin. ²⁷ Co marca niacotaponarahüë', Yosë natëhuachina', sha'huirapionënuquëma'. Canpitaso' pënëntërinso' nitotapomarahüë', co natëhuatamahuë', Yosë ana'ntarinquëma'. ²⁸ Cotioro'sanquëma' nipiramahuë', co ina marë' piyapinënpita pochin ni'ninquëmahüë'. Inapochachin Yosë marcanënta' co topinan nonënpoaquë niacotacaso' ya'huërinhuë'. ²⁹ Ya'ipi cancanënpoa quëran Yosë imapatëhua', tëhuëinchachin piyapinënpita pochin ni'sarinpoa'. Marcanën cancanënpoaquë acotërinpoa'. Co nonënpoaquë acotërinpoahuë'. Espiritu Santo anoyacancantërinpoa'. Ina quëran noya ni'ninpoa'. Co piyapi'sa' pa'yatopirinënpoaquë', Yosëso' noya ni'sarinpoa'.

3

¹ Cotioro'sa' ni'tona', marca niacotopi. ¿Ma'ta' ina marë' canapi? ² Na'con canapi ténahuë. Yosëri na'con catahuarin. Inahua'ton iráca nontërin. Nanamën chachin aninshitërin ya'huëmiatacaso marë'. ³ A'naquënso' co huachi ina natëpihuë'. Ina niponahuë', co nanitërhüë': "Yosëso' co no'tëquën sha'huitërinhuë'," ta'caso'. ⁴ Yosëriso' co onporonta nonpintarinhuë'. Ya'ipi piyapi'sa' nonpinpirinahuë', Yosëso' no'tëquënáchin nonin. Quiricanën quëran naporin:

"No'tëquënáchin nontërancoi ni'ton, a'naquën nonpinapipirinënuquënhüë', co onporonta' minsëarinënuquënhüë'," tënin.

⁵ A'naquën po'pin yonquipi: "Canpoa co noyahuë ninëhua ni'ton, Yosë noyasáchin nininso' a'ninquëchin anitotërinpoa'. Napoaton ana'ntohuachinpoa', co no'tëquën ana'ntërinpoahuë'," toconpi. ⁶ ¿Co ina pochin yonquicaso ya'huërinhuë'? Yosëso' noya ni'ton, no'tëquën ana'ntiinpoaso' ya'huërin. Co ana'ntiinpoaso' ya'huërinhuë' naporini, co ayaro' tahuëri no'tëquën sha'huichitonpoahuë'.

⁷ A'naquëonta' taponá: "Caso' nonpinpirahuë', Yosëso' no'tëquënáchin nonin. Nonpinahuë ni'ton, Yosë no'tëquënáchin noninso' a'ninquëchin anitotërinpoa'. Napoaton co oshahuan pochin Yosë ana'ntincoso' ya'huërinhuë'," toconpi. Co no'tëquën yonquipihuë'. ⁸ A'naquënta' napopi: "Huëco' manta tëranta' niahua' Yosë na'con na'con catahuainpoaso marë'. Paono chachionta' ina pochin a'chintërinpoa'," topi pinotonaco. Co no'tëquën yonquipihuë' ni'ton, napopisopita no'tëquën ana'ntacaso' ya'huërin.

Ya'ipinpoa' oshahuanëhuaso'

⁹ ¿Onpopinta' iporasos' yonquiarihua'? Cotioro'sanpoa' noya noya ninëhua', ¿tëcarihua' ti? ¿Co naporinhuë'? Nani sha'huitëranquëma'. Cotioro'sanpoa', nisha piyapi'sa', ya'ipinpoa' oshahuanëhua'. ¹⁰ Yosë quiricanënuquë tapon:

"Ya'ipi piyapi'sa' co noyahuë' nipi.
Co a'naya tëranta' noya nininhuë'.

¹¹ Co no'tëquën yonquipihuë'.

Co inahua' nohuantopihuë' Yosë chinotacaiso'.

12 Co Yosë iranën pa'topihuë', pëshonpi.

Co a'naya tëranta' noya nininhuë'.

13 Chimipi pa'pitopiso' i'soatopinan pochin napoonin nonpi.

Nonpintatona', ya'huan tomain yanquëëtërinso pochin na'a piyapi'sa' aparisitopi.

14 No'huitatona', piyapi'sa' pinosápi.

15 A'naroáchin yaahuë'topi, yatëpatopi.

16 Insëquësóna pa'pachinara, piyapi'sa' aparisitopi, asëtopi.

17 Piyapi'sa' ano'huitopi ni'ton, co noya nini'tona' ya'huëpihuë'. Co sano cancantopihuë'.

18 Yosë të'huatacaso' ya'huëpirinhuë', co ina yonquipihuë'," ténin iráca Yosë quiricanëñquë ninshitatona'.

19 Tëhuëñchachin co noyahuë' nicatëhua', ya'ipinpoa' oshahuanëhua'. Yosë pënëntërinso' nitotopirëhuahuë', co natërëhuahuë' ni'ton, ana'intinpoaso' ya'huërin. 20 "Pënëntërinso' natëhuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'," topirinahuë' a'naquën. Co ina marë' noya ni'ninpoahuë'. Pënëntërin quëran oshahuanëhuaso' anitotërinpoa'. Ina natanpatëhuara, "Tëhuëñchachin oshahuanëhua'. Co noyahuë' ninëhua'," tënëhua'.

Quisocristo imapatëhua', anoyacancantërinpoaso'

21 Iporaso nipirinhuë' Yosë anitotërinpoa' onporahuatësóna cha'ëcaso'. Co iráca pënëntërinso' natërëhua quëran noya cancantarihuahuë'. Moisésë, pënëntona'piro'sa', inapita inachachin sha'huitërinënpoa'. 22 Quisocristo imapatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. Insosona natëhuachin, anoyacancantarín. Co nisha nisha nontërinpoahuë'. 23 Ya'ipinpoa' oshahuanëhua'. Co a'nayanpoa tëranta' Yosë pochin cancantëréhuahuë'. 24 Nipirinhuë', inaora nohuanton, Yosë nosororinpoa'. Nosoroatonpoa', Quisocristo a'paimarin nicha'ëinpoaso marë'. Ina imapatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. 25 Yosë nohuanton, Quisocristo chiminin. Oshanënpoa' inquitinpoaso marë' chiminin. "Ca marë' chiminin," topatëhua', oshanënpoa' inquitarinpoa'. Huëñainën quëran anoyacancantarínpoa'. Iráca piyapi'sa' oshahuanpirinahuë', Yosëri co a'naroáchin ana'intërinhuë'. "A'na tahuëri Quisocristo chiminpinchin, oshanëna' inquitarihuë'," ta'ton, co ana'intërinhuë'.

26 Iporaso huachi Quisocristo chachin a'paimarin ya'huërenamënpoa' chiminacaso marë'. "Quisocristo oshanënpoa marë' chiminin," topatëhua', oshanënpoa' inquitarinpoa'. Noyápiachin cancan quëtarinpoa'. Ina imapatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. Co canpoanta' ana'intarinpoahuë'.

27 Napoaton co inso tëranta nocanacaso' ya'huërinhuë', ténahuë. Co pënëntërinso' natërëhuaso marë' Yosë noya ni'ninpoahuë'. Quisocristo naporinso' natërëhuaso marë' nicha'ërinpoa' ni'ton, co a'napita nocanacaso' ya'huërinhuë'. 28 Nani sha'huitëranquëma'. Quisocristo imarëhuaso marë' anoyacancantërinpoa'. Co ya'ipi pënëntërinso' natëpirëhuahuë', noya ni'ninpoa'.

29 Yosë ya'ipi piyapinpoa' nohuantërinpoa'. Co cotioro'saráchin nosororinhuë'. Nisha piyapi'santa' nosororin. Ya'ipinpoa' nosororinpoa'. 30 A'naíchin Yosë ya'huërin. Ya'ipinpoa' napopianachin nosororinpoa'. Cotioro'santa', nisha piyapi'santa', Quisocristo imapachina', anoyacancantarín. 31 Quisocristoíchin anoyacantërinpoa' ni'ton, iráca pënëntërinso' ¿co huachi pa'tërinhuë pochin nitërëhua tí? ¿Co naporinhuë! Ina quëran oshahuanëhuaso' nitotarihua'. Quisocristo imapatëhua', catahuarinpoa' noya natëcaso'.

4

Apraan natëtërinso'

1 Apraan naporinso' sha'huichinquëma'. Inaso' shimashonënpoa'. ¿Onporahuatonta' Yosëri noya ni'nin? 2 Apraan inaora co nanitërinhuë' no'tëquën Yosë natëcaso'. Inaora nanitërin naporini, "Caso' noyaco. No'tëquën natërahuë", chitonhuë'. Napoaponahuë', co ina pochin Yosëri ni'ninhuë'. 3 Yosë quiricanëñquë naporin: " 'Yosë no'tëquën nontërinco. Inasáchin catahuarinco,' topachina, Yosëri noya ni'nin. Oshanën inquitaton, noya ni'nin," ténin quiricanëñquë. 4 Ni'co'. Piyapi'sa' sacatohuachinara, pahuërcaso' ya'huërin. Inapochachin no'tëquën natërëhua' naporini, Yosë noya nicainpoaso' ya'huë'itonhuë'. 5 Yosëso nipirinhuë', inaora nohuanton nosororinpoa'. "Co caora noya nipirahuë', Yosë chachin anoyacancantarínco," topatëhua', oshanënpoa' inquitatonpoa' noya ni'ninpoa'. 6 Co noyahuë' nipirëhuahuë', inaora nohuanton, Yosë anoyacancantërinpoa' ni'ton, noya ni'ninpoa'. Ina marë' noya cancantëréhua'. Iráca Tapi inachachin naporin. 7 Quiricanëñquë ninshitërin: "Oshanënpoa' Yosë inquitohuachinpoa', noya cancantarihua'. Ya'ipi oshanënpoa' ayatarinpoa'.

8 ¿Co huachi oshanënpoa marë' ana'intarinpoahuë! Napoaton noya cancantarihua'," ténin.

⁹ ¿Inpitata' ina pochin noya cancantapi? Co cotioro'saráchin ina pochin noya cantacaso' ya'huétopihué'. Co marca niacotopirinahuénta' noya cancantapi. Apraan yonquico'. "Yosé no'téquén nontérinco. Inasáchin catahuarinco," topachina, Yoséri noya ni'nin. Nani sha'huitéranquéma'. ¹⁰ ¿Onporota' noya ni'nin? ¿Marca niacotérin piquéran noya ni'nin? Co naporo' naporinhué'. Co huara marca niacochatérasohué', noya ni'nin. ¹¹ Yosé natérin ni'ton, inari noya ni'nin. Co huara marca niacochatérasohué', piyapinén pochachin ni'nin. Ina piquéran marca niacotérin imarinsó' anitotacaso maré'. "No'téquén nontérinco," topachina, noya ni'nin. Nisha piyapi'santa' ina pochachin natétohuachinara, Apraan pochin cancantopi. Co marca niacotopirinahué', Apraan hui'ninpita pochin nipi. ¹² Cotioro'santa' Apraan pochin natétohuachinara, hui'ninpita pochin nipi anta'. Co marca niacotopiso maré' noya cancantopihué'. Co huara marca niacochatérasohué', Apraansó' natéte'in. A'napitanta' ina pochin cancantohuachinara, Yoséri noya ni'sarin.

Yoséri Apraan sha'huitérinso'

¹³ Iráca Yoséri Apraan itapon: "Nosoroaténquén, páncaro'pa' quéchinquén. Piyapinéhué pochin ni'saranquén. Quéma shinparinpitanta' noya catahuarahué. A'na tahuéri ya'ipiro'pa' hua'anéntapona'," itérin. "Yosé co onporonta' nonpintarincohué'," téninso maré' Yoséri noya ni'nin. Co naporo' Moisésé pénéncatéterarinhué'. Napoaton co ina natérinso maré' Apraan noya ni'ninhué'. ¹⁴ Pénéntérinso' natépispitaráchin noya ni'nin naporini, topinan cancanénpoa quéran natéruhuasopitaso' co noya nicainpoaso' ya'hué'itonhué'. Topinan quéran Yoséri Apraan sha'huichitonhué'. ¹⁵ Moisésé pénéntérinso' co natéhuachinarahué', ana'intacaso' ya'hué'in. Co pénéntérinso' ya'hué'rinhué' naporini, co natécaso' ya'hué'itonhué'. Co ina maré' oshahuaintéruhuahué'.

¹⁶ Napoaton Apraaniso natéton: "Yosé no'téquén nontérinco," topachina, Yoséri itérin: "Oshahuampiranhué', caora nohuanto, nosoroaténquén catahuaranquén. Hui'nanpitanta' catahuarahué," itérin Yoséri. Co cotioro'saráchin nosororinhué'. Ya'ipi Apraan pochin cantantopispitanta' nosororin. Ina hui'ninpita pochin ninéhua'. ¹⁷ Iráca Yoséri Apraan itérin: "Ca nohuanto, notohuaro' shiparinpita ya'huétarinquén. Na'a nisha nisha piyapi'santa' quéma pochachin cantantapi," ténin Yosé. Quiricanénquén naporin. "Yosé no'téquén nontérinco. Ya'ipiya nanitaparin. Chiminpisopitanta' nanitérin ananpitacaso'. Co ma'sha ya'huépirinhué', nani ya'hué'rinso pochin sha'huichanin," ta'ton, Apraan natéte'in.

¹⁸ "Quéma shiparinpita notohuaro' na'asapi," itérin Yoséri. Hua'qui' co a'na hui'nin té'ranta' ya'huétérinhué'. Sacai' natéatcaso nipurinhué', Apraan natéte'in. "Yosé nohuanton, oshaquéran hui'nahué' ya'huétarinco. Shihuépitanta' na'asapi," ténin Apraan. ¹⁹ Pasa pi'ipitapanahué', co hui'nin ya'huéchatéterarinhué'. Co huachí chinirinhué'. Sa'ionta' co hua'huanapihué'. Nani paya. Napoapanahué', Yosé natérin. ²⁰ "Yosé nonpintérinco," co téninhué'. Co nisha nisha yonquirinhué'. "No'téquén nontérinco," ta'ton, chiniquén cancantérin. "Ma noyacha Yosésó' ni'ton, co naniantarincóhué'. ²¹ Yosé ya'ipiya nanitaparin. Sacai' niponahué', nani sha'huitérinco ni'ton, catahuarinco. Sha'huitérinco chachin ya'huapon," ténin. ²² Ina pochin yonquirinso maré' Yoséri nóya ni'ton.

²³ Apraan naporinsopita Yosé quiricanénquén ninshitopi. Canpoanta' nitotacaso maré' ninshitopi. ²⁴ Ina pochin cancantohuatéhua', Yosé noya ni'sarinpoa'. Quisocristo chiminpirinhué', Yoséri ananpitaantarin. Ina hua'anéntérinpoa', ténéhua'. Ina maré' Yosé noya ni'sarinpoa' canpoanta'. ²⁵ Yosé nohuanton, oshanénpoa maré' chiminin. Inari chachin ananpitaantarin oshanénpoa' inquitatnpoa', noya nicainpoaso maré'.

5

Yosé anoyacancantérinpoaso'

¹ "Sinioro Quisocristoichin nicha'ésarinpoa'," ta'téhua', imaréhua'. Oshanénpoa' inquitérinpoa' ni'ton, Yosé noya ni'ninpoa'. Co imimicónénpita pochin ni'ninpoahué'. ² Quisocristo cancanénpoa quéran natéhuatéhua', nicha'ésarinpoa'. Nosoroatonpoa', ipora huanta' catahuarinpoa' noya imacaso maré'. A'na tahuéri Yosé'pa' pa'patéhua', Yosé pochin nisaréhua'. Ina yonquiatéhua', nóya cancantarihua'. ³ Iporaso' parisitarihuarahué', noya niscantarihua'. "Parisitohuatéhua', Yosé catahuarinpoa' imamiatacaso maré'," ta'téhua', co sétarihua'hué'. Chiniquén cancantatéhua', noya ahuantarihua'. ⁴ Noya ahuantohuatéhua', chini chiniquén cancantarihua' ni'ton, Yosé noya ni'ninpoa'. "Co naniantarinhua'hué'," ta'téhua', inasáchin ninarihua'. ⁵ Inasáchin ninahuatéhua', téhuénchachin co naniantarinhua'hué' ni'ton, co tapanarihua'hué'. Ispirito Santo a'patimarinpoa'. Ya'coancantohuachinpoa': "Ma noyacha Yosé nosororinpoa' paya," tarihua'. Ispirito Santo chachin Yosé nosororinpoaso' anitotérinpoa'.

⁶ Canpoara co nanitéruhuahué' cha'écaso'. Nipurinhué', iráca o'macaso' nanihuachina, Quisocristo isoro'paqué o'marin. O'marahuatón, oshahuano'sa maré' chiminin. ⁷ Ni'co'.

Piyapi noya niponahué', co insonta' ya'huérënamën chiminacaso' nohuantërinhué'. Noya noya nipachin, nicha'écaso maré' a'nara' ya'huérëta'pon nimara. ⁸ Quisocrisoto nipirinhué' oshahuano'sa maré' chiminin. Oshahuanpirëhuahué', ya'huérëterinpoa'. Yosé nohuanton, canpoa maré' chiminin. Napoaton: "Ma noyacha Yosé nosororinpoa paya," tënëhua'. ⁹ "Corosëquë huë'nainën pa'nin. Oshanënpoa maré' chiminin," topatëhua', Yosé noya ni'sarinpoa'. Napoaton ayaro' tahuërinta' catahuarinpoa'. Naporo' tahuëri co noyahué' nipisopita chiniquën ana'ntarin. Imarëhuasopitaso nipirinhué', co ana'ntarinpoahué'. Quisocrisoto chachin nicha'ësaripoa'. ¹⁰ Iráca oshahuanatëhua', Yosé inimicotopirëhuahué', hui'nin chiminin ni'ton, nanan anoyatërinpoa'. Iporaso' noya nipayarëhuaso pochin ninëhua' ni'ton, noya noya catahuarinpoa'. Nanpiantarin ni'ton, catahuarinpoa' noya cha'ëcahuaso maré'. ¹¹ Naporahuaton, "Yosé nosororinpoa'," ta'tëhua', ina pa'yatërehua'. Hui'nin chachin nanan anoyatërinpoa' ni'ton, noya cancantërehua'.

Atan, Cristo inapita napopiso'

¹² Atan'ton co noyahué' nicon, oshahuanin. Ina maré' chiminacaso' ya'huërin. Ina quëran ya'ipinpoa' co noyahué' nicatëhua', chiminëhua'. ¹³ Co'huara Moisésë pënëchatërasohué', piyapi'sa' oshahuanpi. Oshahuanpirinahué', co pënëntërinso' ya'huëyatërarinhué' ni'ton, co ina maré' ana'ntacaso' ya'hué'itonhué'. ¹⁴ Nipirinhué', Atan quëran huaré' ya'ipi piyapi'sa' chiminpi. Moisésë ya'huëaquë huarënta' chimina'piapi. Ya'nan isoro'pa' nipon, Yosëri pënënpirinhué', Atan co natëtonhué', co oshahuanin. Ina quëran ya'ipi piyapi'santa' co noyahué' nicon, oshahuanpi. Co Yosëri chachin pënënpirinhué', inahuanta' oshahuanpi. Atan pochin cancantatona' ya'ipi piyapi'sa' oshahuanpi. Quisocrisoto nipirinhué' nanan anoyatinpoaso maré' o'marin.

¹⁵ Inaso' ya'ipinpoa' nosororinpoa'. Atanso nipirinhué' co ina pochin nininhué'. Co natërinso marëhué' oshanën ya'huëtërin. Inapochachin ya'ipi piyapi'sa' oshahuanatona', chiminpi. Ina quëran ana'ntacaso' ya'huërin. Yosëso nipirinhué' inaora nohuanton, na'con nosororinpoa'. Nosoroatonpoa', hui'nin a'paimarin na'aquënpoa' anoyacancantinpoaso maré'. ¹⁶ Atan co natërinhué' ni'ton, osha ya'huërin. A'naichin pënëntërinso' co natërinhué' ni'ton, ana'ntacaso' ya'huërin. Nipirinhué', Yosé nosororinpoaso' co ina pochin nininhué'. Na'con oshahuanpirëhuahué', Quisocrisoto chiminin ni'ton, oshanënpoa' inquitatonpoa', noya ni'ninpoa'. ¹⁷ Ana ya'pichin tëhuërin ni'ton, ya'ipi piyapinpoa' chiminacaso' ya'huërin. Aquëtë huaré' Yosëso', inaora nohuanton nosoroatonpoa' Quisocrisoto quëran nicha'ërinpoa' ni'ton, inarë'quënpoa' nanpimiata'tëhua' hua'anëntarihua'.

¹⁸ Atan co noyahué' ninin ni'ton, ya'ipinpoa' ana'ntinpoaso' ya'huëpirinhué'. Quisocrisoto chiminin ni'ton, ya'ipinpoa' nanitërehua' nanpimiatacaso'. Imapatëhua', co ana'ntarinpoahué'. ¹⁹ A'naichin co Yosé natërinhué' ni'ton, ya'ipinpoa' oshahuanëhua'. A'naso nipirinhué' Yosë natëton, chiminin. Ina maré' na'aquënpoa' anoyacancantërinpoa'.

²⁰ Iráca Moisésë pënëntërin oshahuanëhuaso' anitotinpoaso maré'. Ina quëran na'con oshahuanëhuaso' nitotërehua'. Na'con oshahuanpirëhuahué', inaora nohuanton, Yosé na'con na'con nosororinpoa'. ²¹ Oshahuanëhua' ni'ton, chiminpatëhua', parisitomiatacaso' ya'huëpirinhué'. Yosëso' inaora nohuanton, nosoroatonpoa', catahuarinpoa'. Sinioro Quisocrisoto anoyacancantohuachinpoa', nanpimiatarihua'.

6

Quisocrisoto imapatëhua', co huachi oshahuanacaso' pa'yatarihuhahué'

¹ Yosé inaora nohuanton nosororinpoa' ni'ton, manta tëranta' niahua' inaora nohuanton, oshanënpoa' inquitinpoaso maré' çtëcarihua ti? ² çCo naporinhué! Quisocrisoto imapatëhua', chiminëhuaso pochin cancantatëhua', co huachi oshahuanacaso' pa'yatarihuhahué'. ³ "Quisocrisoto imarahué huachi," ta'tëhua', aporihuanëhua'. Ina noya chinpitacaso maré' aporihuanëhua'. Aporihuanpatëhua', Quisocrisotorë'quënpoa' chiminëhuaso pochin ninëhua'. Ina chimininso pochachin co noyahué' yonquirëhuasopita a'porëhua'. Nani ina nitotërama'. ⁴ Quisocrisoto chiminpachina, pa'pitopi. Aporintohuachinënpoara, canpoanta' pa'pitërinënpoaso pochin co noyahué' yonquirëhuasopita naniantërehua'. Tata Yosé chiniquën nanantaton, Quisocrisoto ananpitaantarin. Canpoanta' nasha cancan quëtërinpoa' nasha pochin nanpicaso maré'. Ina yonquiatëhua', aporihuanëhua'.

⁵ Quisocrisoto chiminaponahué', nanpiantarin. Inapochachin canpoanta' co noyahué' yonquirëhuasopita naniantohuatëhua', nanpiantarëso pochin noya noya cancantarihua'. ⁶ Cato' cancan pochin ya'huëtërinpoa'. A'na cansanso' sopai yanatërin. Quisocrisoto imarëhua' ni'ton, co noyahué' cancantërehuaso' corosëquë patanantëresó pochin nitërehua'. Ama huachi sopai natëcaso marëhué' napotërehua'. Co noyahué' cancantërehuaso' chimininso pochin nitahua'. ⁷ Chimipiso' co huachi yonquirinhué' oshahuanacaso'. Inapochachin canpoanta' Quisocrisoto imapatëhua', co huachi oshanënpoa hua'anëntërinpoahué'.

⁸ Co noyahué' cancanso' naniantohuatēhua', Quisocristo pochachin noyápiachin cancantarihua'. Ina nohuitatēhua', noya noya nanpiarēhua'. ⁹ Inaso' nanpianthuahina, co huachi chimianinhué'. Chimirin nani minsēaton, nanpimiataantarín. ¹⁰ Chiminpachina, oshanēnpoa maré' chiminin. Naporo' oshanēnpoa' minsérin. Iporaso' Yoséichin natēcaso maré' nanpimiataantarín. ¹¹ Inapochachin canpitanta' ama huachi oshahuanacamaso' yonquicosohué'. Quisocristo imarama' ni'ton, Yoséichin natēco'.

¹² Ama oshanēma hua'anéntatē pochín nitatēnquēma' camayápainquēmaso nohuantocosohué'. Ya'ipi co noyahué' yonquiramasopita naniantatoma', noyasáchin yonquico'. ¹³ Ni'co'. Imirama', nantēma', ya'pirama', huērātēma', nanamēma', inapita ya'huētērinquēma'. Inapita quēran co noyahué' nicacaso ya'huēpirinhué'. Ama nohuantocosohué'. Yosé natēcamasoáchin yonquico'. Chiminama quēran nanpianteramaso pochín cancantatoma', ya'ipi nonēma quēran huaré' noyasáchin nico'. ¹⁴ Inapohuatama', co huachi oshanēma hua'anéntatē pochín nitarinquēmahué'. Co ya'ipi pēnētērinso' natēpiramahué', inaora nohuanton, Yosé anoyacantērinquēma'. Nosoroatēnquēma', catahuarinquēma' noya nicacamaso maré'.

Hua'anēnpoa pochín nininso'

¹⁵ Tēhuēnchachin co huachi iráca pēnētērinso' natēcaso' ya'huērinhué'. Yosé nosoroatonpoa', nicha'érinpoa'. A'naquēnso nipirinhué' ina natanatona', co manta' yanatēpihué'. "Noya oshahuanacaso'," toconpi. ¡Co ina pochín yonquicaso ya'huērinhué'! ¹⁶ Insosona natēhuatēhua', inaso' hua'anēntarínpoa'. ¡Nani nitotērama' ipora! Oshanēnpoa natēhuatēhua', ina hua'anēntarínpoa'. Camaihuachinpoara, co noyahué' ninēhua'. Oshanēnpoa' co a'poasēhuahué' chiminpatēhua', parisitopiqué pa'sarēhua'. Nipirinhué', Yosé natēhuatēhua', noya nicarihua'. ¹⁷ Iráca oshanēma natētoma', co noyahué' nipiramahué'. Quisocristo nanamēn a'chintohuachinēnquēmara, noya natanama'. Ya'ipi cancane ma quēran noya natērama'. Ina yonquiatēhua', "Yosparinquēn" itērēhua' Yosé. ¹⁸ Iporaso', co huachi oshanēma camaiarinquēmahué'. Nasha hua'anēma' ya'huētērinquēma'. Quisocristo natētoma', noya nisarama'. ¹⁹ Iso pochín a'chintaranquēma' noya noya nitocamaso maré'. Canpitaora co nitotēramahué'. Iracaso' ya'ipi nonēma quēran huaré' oshahuanacasoáchin pa'yatērama'. Inapohuatamara, pa'pi nishinahuēn' cantēterama'. Iporaso' noyasáchin nico'. Inapohuatama', noyápiachin cancantarama'.

²⁰ Iráca oshanēma natēhuatamara, co noyahué' ninama'. Co yonquiramahué' noya nicacamaso'. ²¹ Inapohuatamara, ¿ma'ta' ina maré' canarama'? Co ina maré' canamiataramahué'. Topinan quēran ya'huērama'. Ina pochín cancantohuatama', chiminpatama', parisitopiqué pa'sarama'. Iráca ina pochín nipiramahué', iporaso ina maré' tapanama'. ²² Iporaso nipirinhué' co huachi oshanēma hua'anētērinquēmahué'. Yosé nicha'érinquēma' ama huachi oshahuanacamaso marēhué'. Ina chachin hua'anētērinquēma'. Napoaton noyápiachin cancantarama'. A'na tahuéri Yosé'pa' nanpimiatarama'. ²³ Piyapi asacatohuatēra, pahuērērē'. Inapochachin co noyahué' nipatēhua', chiminpatēhua' parisitomiataríhua'. Yoséso nipirinhué', inaora nohuanton nosororínpoa'. Quisocristo imapatēhua', ina nohuitatēhua', nanpimiatarihua. Inaso' hua'anēnpoa'. Inasáchin natērēhua'.

7

Sa'arinso pochín nininso'

¹ Canpitaso' iyaro'sa', pēnēntopiso' nitotērama'. Nanpispipitaráchin camaitērinso' natērapí. ²⁻³ Ni'co'. Sanapi so'yahuachina, so'in chinpitacaso' ya'huérin. So'in ya'huētopirinhué', a'na quēmapiri sē'huahuachin, monshihuanin. Ina maré' oshahuanarin. Nipirinhué', so'in chiminpachin, so'yaantahuachin, co ina maré' oshahuaninhué'.

⁴ Inapochachin iyaro'sa', canpoanta' Quisocristoré' quēnpoa' chiminēhuaso pochín ninēhua' ni'ton, co huachi iráca pēnētērinso' hua'anēntiinpoaso' ya'huērinhué'. Quisocristo chinpitacaso' ya'huérin. Inaso chiminaponahué', nani nanpiantarin. Ina imamiatohuatēhua', noya nicarihua' a'napitanta' Yosé noya yonquicaiso maré'. ⁵ Iráca, canpoara nipa'yatacasoáchin yonquirēhua'. Co noyahué' cantēterēhua'. Pēnēnpachinēnpoa, aqué aquété' co noyahué' yonquiatēhua', co noyahué' ninēhua'. Ina maré' chiminpatēhua', parisitomiatacaso' ya'huérin. ⁶ Iráca nisha nisha pēnētērinso' ya'huérin natēcaso', Moiséséri nishitērinso'. "Co ya'ipiya natēhuatēhuahué', co onporonta' cha'esarēhuahué'," topi. Apina'pi tashinan pēiqué ya'huérinso pochín nipirēhuahué'. Iporaso' co huachi Moisésé pēnētērinso' yonquiarēhuahué'. Quisocristoré' quēnpoa' chiminēhuaso pochín ninēhua' ni'ton, co huachi hua'anēntiinpoaso' ya'huērinhué'. Ispirito Santo catahuarinpoa' cancanēnpoa quēran huaré' Yosé natēcaso'. Nasha cancan quētērinpoa'. Napoaton noya nisarēhua'.

Co noyahué' yonquirēhuasopita yaminsérinpoaso'

⁷ Napoahuaré', "Moisésé pënëntérinso' aoshahuaninpoa' ni'ton, co noyahué'," ¿tëcarihua' ti? ¡co naporinhué'! Napoaponahué', pënëntérin quëran oshahuanéhuaso' nitotêrhua'. Iso pochin yonquia'ahua'. "Ama a'na piyapi ma'shanëna' noyapatocosohué'," ténin iráca pënëntaton. Caso' ina natanato, "Tëhuëinchachin a'napita ma'shanën noyapatato, co noyahué' yonquirahué'. Ina maré' oshahuanahué'," ténahué'. ⁸ "Ama ma'sha noyapatocosohué'," itérinco. Ina natanato, aqué aquëté' a'napita ma'shanëna' noyapatêrahué'. Co noyahué' cancantêrahúeso' canarinco. Iráca oshahuanpirahué'. Co'huara pënëntérinso' nitochatêrasocohué', oshahuanahuéso' co nitotêrahué'. ⁹ Co'huara pënëntérinso' natayantêrasocohué', "Caso' noya piyapico," topirahué'. Pënëntérinso' natanpatêra, "Tëhuëinchachin oshahuanco. Chiminpató, Yosé ana'ntarinco," ténahué'. ¹⁰ Noya ya'huéca'huaso maré' pënënpirincóhué'. Co ina natêtorahué', oshahuanahué'. Oshahuanato, parisitopiqué paca'huaso' ya'huërin. ¹¹ Pënëntérinso' natêhuato, noya cancantarahué', topirahué'. Co ina natêrahúé' ni'ton, oshahuanahué'. Chiminpató, ana'ntincoso' ya'huërin.

¹² Yosé chachin pënëninpoa'. Sha'huitérinpoaso' nóya. No'téquën nonin. ¹³ Napoahuaré' pënëntérinso' noya nipirinhúé', ina maré' ana'ntarinco, ¿topiramahué' ti? ¡co pënëntérinso maré' ana'ntincoso' ya'huërinhué'! Oshahuanahué' ni'ton, ana'ntincoso' ya'huërin. Pënëntérinso' noya nipirinhúé' natanahué' quëran aqué aquëté' co noyahué' yonquiato, co noyahué' ninahué'. Pënëninpoa' quëran oshahuanahuéso' nitotêrahúé'. Pa'pi co noyahué' ninahué', ténahué'.

¹⁴ Noya yonquicaso maré' pënënpirincóhué'. Caso' co noya yonquiatohué', oshahuanahué'. Oshahuanahuéso' hua'anéntatê pochin nitérinco. Co nanitêrahúé' noya nica'huaso'. ¹⁵ Noya nisarahué', topirahué', a'naroáchin co noyahué' yaninahué'. Co yaoshahuanpirahué', oshahuanahué'. Onpoatoso' napomaraco, co nitotêrahúé'. ¹⁶ Co nohuantopirahué', co noyahué' ninahué'. Ina maré' co noya cancantêrahúé'. Yonquinhúé' quëran nitotêrahúé'. Tëhuëinchachin pënëntérinso' noya, ténahué'. ¹⁷ Co nohuantopirahué', caora co noyahué' cancantato, co noyahué' ninahué'. Co noyahué' cancantêrahúeso' canarinco. ¹⁸ Caora co noyahué' cancantêrahúé'. Co nanitêrahúé' noya nica'huaso'. Inachinco. Yosé yanatêpirahué', caora co nanitêrahúé' natêca'huaso'. ¹⁹ Noya nica'huaso' nohuantopirahué', co noyahué' ninahué'. Co yaoshahuanpirahué', oshahuanahué'. ²⁰ Co nohuantopirahué', co noyahué' ninahué'. Co noyahué' cancantêrahúeso' canarinco.

²¹ Noya nica'huaso' nohuantopirahué', co noyahué' cancantato, co noyahué' nica'huasoráchin yonquiconahué'. ²² Cancanêhué' quëran Yosé pënëninpoaso' pa'yatato, yanatêpirahué'. ²³ A'na cancan nohuantérin. A'na cancanso nipirinhúé', co nohuantérinhúé'. Co noyahué' nicacasoáchin yonquirin. Ina canarinco ni'ton, co noyahué' ninahué'.

²⁴ ¡Ma'huantacha caso' ninahué' paya! ¿Incha ipora nicha'ëinco co noyahué' yonquirahuéso' nanianta'huaso maré'? ténahué'. ²⁵ ¡Yoséichin nanitaparín! Sinioro Quisocristo imarahúé' ni'ton, ina catahuarinco. Ina maré': "Yosparinquën Tata Yosé," itêrahúé'. Tëhuëinchachin cancanêhué' quëran Yosé yanatêpirahué', co noyahué' cancantato, co noyahué' ninahué'.

8

Ispirito Santo catahuarinpoaso'

¹ Napaoton iporasó' Quisocristo imapatêhua', co huachi ana'ntinpoaso' ya'huërinhué'. ² Oshanënpoa natêhuatêhua', co noyahué' ninêhua'. Inapohuatêhua', chiminpatêhua', ana'ntarinpoa'. Nipirinhúé', Quisocristo imapatêhua', Ispirito Santo catahuarinpoa' nanpimiatacaso maré'. Naporahuaton, co huachi oshanënpoa natêcaso' ya'huërinhué'. ³ Iráca Yosé pënënpirincóhué'. Co noyahué' cancantatêhua', co nanitêrhúahué' no'téquën natêcaso'. Ina quëran hui'nin chachin isoro'paqué a'paimarin. Piyapi chachin nasitimarin. Co oshahuanaponahué', oshanënpoa' inquitinpoaso maré' chiminin. Inapaoton, nicha'ërinpoa' ama huachi ana'ntinpoaso maréhué'. ⁴ Co noyahué' yonquirêhuasopita naniantatêhua', Ispirito Santo natêhuatêhua', catahuarinpoa' noya nicacaso'. Ina pochin cancantohuatêhua', Yosé noya ni'sarinpoa'. Ina maré' hui'nin a'paimarin.

⁵ Co noyahué' yonquihuatêhuara, co noyahué' nicacasoáchin pa'yatêrhua'. Nipirinhúé', Ispirito Santo natêhuatêhua', Yosé nohuantérinsoáchin pa'yatarêhua'. ⁶ Co noyahué' nicacasoáchin pa'yatohuatêhuara, chimipi pochin niconêhua'. Co Yosé nohuitêrhúahué'. Nipirinhúé', Ispirito Santo pa'yatatêhua' natêhuatêhua', Yosé nohuitatêhua', nanpimiatarihua'. Noya yonquiátêhua', sano cancantarihua'. ⁷ Co noyahué' nicacasoáchin pa'yatohuatêhua', Yosé inimicotarêhua'. Co Yosé pënëntérinso' natêcaso' nohuantarêhuahué'. Co nanitarêhuahué' ina natêcaso'. ⁸ Ina pochin cancantohuatêhua', co Yosé noya ni'sarinpoahué'.

⁹ Canpitaso nipirinhúé' co noyahué' yonquiramasopita naniantêrama'. Ispirito Santo ya'coancantohuachinquëma', ina nohuantérinso' nisarama'. Co Ispirito

Santo ya'coancantohuachinquëmahuë', co tēhuënychachin Quisocristo imaramahuë'.¹⁰ Oshahuanama' ni'ton, nonëmaso chiminacaso' ya'huërin. Napoaponahuë' Quisocristo ya'coancantatēnquëma', anoyacancantērinquëma'. Napoaton Yosë noya nicatēnquëma ispiritonëma ananpitarin ni'ton, nanpimiatarama'.¹¹ Ispirito Santo ya'coancantērinpoa'. Yosë hua'yanën chachin ni'ton, achinicancaninpoa' Yosë pochin cancantacaso marë'. A'na tahuërinta' Yosë ananpitaantarinpoa'. Quisocristo ananpitaantarinso' pochachin ananpitaantarinpoa' canpoanta'. Nonënpoa' chiminacaso ya'huëpirinhuë', Ispirito Santo ya'coancantērinpoa' ni'ton, nanpiantarihua'.

¹² Napoaton iyaro'sa', Ispirito Santo natëcaso' ya'huërin. Co noyahuë' yonquirëhuasopitaso' naniantahua'.¹³ Co noyahuë' ninëhuasopita co a'poasëhuahuë', chiminpatëhua' parisitomiatacaso' ya'huërin. Nipirinhuë', co noyahuë' ninëhuasopita tēpatë pochin nitohuatëhua', nanpimiatarihua'. Ispirito Santo catahuarinpoa' co noyahuë' ninëhuasopita tēpatë pochin nitacaso marë'.

¹⁴ Ispirito Santo nohuantërinso' natëhuatëhua', Yosë hui'ninpoa chachin nisarëhua'.¹⁵ Iráca Yosë tē'huatërama'. Iporaso nipirinhuë' Ispirito Santo ya'coancantērinpoa' ni'ton, co huachi manta' tē'huatacaso' ya'huërinhuë'. Hui'ninpita pochachin Yosë ni'ninpoa'. Ina nontohuatëhuara, "Tata," itërehua'.¹⁶ Ispirito Santo chachin cancanënpoa quëran anitotërinpoa'. "Hui'ninpita pochachin Yosë ni'ninquëma'," itërinpoa'.¹⁷ Hui'ninpoa' ni'ton, na'con na'con catahuarinpoa'. A'na tahuëri ya'huërin'pa' noya acoarinpoa'. Quisocristo noya acorinso pochin acoarinpoa' canpoanta'. Ina imarëhuaso marë' aparisitopirinënpohuë', inapochachin inarë'quënpoa' noya noya ya'huëcontarihua'.

A'na tahuëri ya'ipiya anoyatarinso'

¹⁸ Isoro'paquë pi'pian parisitarihuarahue', ama ina yonquia'ahuasohuë'. Ama ina marë' sëtahuasohuë'. A'na tahuëri Yosë'pa' noya noya ya'huëcontarihua'. Ina yonquiatëhua', nōya cancantahua' tēnahuë'.¹⁹ Naporō' Quisocristo imarëhuasopita noya noya ya'noarihua'. Ya'ipi ma'sha isoro'paquë ya'huërinso'pitan' ina tahuëri ninarapi.²⁰ Iporaso nipirinhuë' sharo'sa' co noyatopihuë'. Ma'sharo'santa' chiminpi. Nipirinhuë', co inahua nohuanton, napopihuë'. Yosë nohuanton, napopi. A'na tahuëri ya'ipiya anoyatarin.²¹ Naporō' co huachi ma'sha chanatarinhuë'. Yosë hui'ninpitanpoa ninëhuasopita noya noya acohuachinpoa', ma'sharo'santa' noya noya niantapi. Co huachi chiminaponahuë'.²² Iráca quëran huarë' ma'sharo'sa' parisitopi. Sharo'santa' papotopirinhuë', co noyatërinhuë', chiminin. Ipora huanta' sanapi hua'hua iquitohuachina, iquitërinso pochin chiniquën parisitapi.²³ Canpoanta' Ispirito Santo nani ya'coancantopirinpoahuë', parisitërehua'. Parisitatëhua', manorëhua' nasha nonënpoa' ya'huëtinpooaso marë'. Ina ninarëhua'. Nasha nonënpoa' quëtohuachinpoa', co huachi caniorihuahuë'. Co huachi chiminarihuahuë'. Naporō' Yosë hui'ninpita chachin nisarëhua'.²⁴ Tata Yosë noya nicha'ërinpoa'. Napoaponahuë', co ya'ipi naniyatërarinhuë': "A'na tahuëri noya noya acoarinpoa'," ta'tëhua', ina ninarëhua'. Pahuanarin ya'ipi nanicaso'. Napoaton ninarëhua'. Nani nanirin naporini, co ninacaso' ya'huë'itonhuë'.²⁵ "Tēhuënychachin noyá nicha'ësaripoa'," ta'tëhua', co sëtërehuahuë'. Noya cancantatëhua', ninarihua'.

²⁶ Iporaso' co chiniquën cancantopirëhuahuë', Ispirito Santo catahuarinpoa'. Yosë nontohuatëhuara, co nitotërehuahuë' ma'sona itacaso nipirinhuë', catahuarinpoa'. Cancanënpoa quëran inari Yosë nontërin. Tarëtarinso pochin ninin. Canpoaso' co natanpirëhuahuë', Yosëriso' natanin.²⁷ Ya'ipi yonquirëhuasopita Yosë nitotërin. Ispirito Santori nontohuachina, natanin. Yosë nohuantërinso chachin nitotaton, canpoa marë' noya nontërin.

Yosë nosororinpoaso'

²⁸ Yosë nosorohuatëhua', noyasáchin yonquirinpoa'. Ma'sha onpohuatëhuara, na'con catahuarinpoa'. Pi'pian parisitapirëhuahuë', ina nohuanton, parisitërehua quëran noya noya pipiarëhua'. Achinicancaninpoa' ni'ton, noya noya imarihua'. Nani huayoninpoa' ina nohuantërinso' nicacaso marë'.²⁹ Iráca quëran huarë' Yosë nohuitërinpoa'. Nohuitatonpoa', huayoninpoa' Quisocristo pochachin cancantacaso marë'. Quisocristosō' noya noya ninin. Ina quëran na'aquënpoa' imapatëhua', ina pochin cancantarihua'. Yosë hui'ninpita pochin ni'sarinpoa' canpoanta'.³⁰ Nohuantërinpoa' ni'ton, huëntonënuquë chachin aya'coninpoa'. Oshanënpoa' inquitatonpoa', noya ni'ninpoa'. Ina nohuanton, a'na tahuëri inápaquë noya noya acoarinpoa'.

³¹ Ina pochin Yosë yonquirinpoa' ni'quëhuarë', co insonta nanitërinhuë minsëinpoaso'.³² Yosë chachin nosoroatonpoa' co hui'nin tëranta' apiratërinpoahuë'. Isoro'paquë a'paimarin chiminacaso marë'. Canpoa marë' chiminin. Ipora chachinta' nosoroatonpoa', catahuarinpoa'. ¡Quisocristo imarëhua' ni'ton, co manta' pahuantarinpoahuë' Yosë pochin cancantacaso marë'! Nōya nicha'ësaripoa'.³³ Yosë huayoninpoa' ni'quëhuarë', co insonta nanitërinhuë sha'huirapinpoaso'. Yosë chachin noya ni'ninpoa'.³⁴ Yosë noya

ni'ninpoa ni'ton, co insonta nanitërinhuë ana'intinpoaso'. Quisocristo oshanënpoa' inquitinpoaso marë' chiminin. Ina quëran nanopiantarin. Yosë inchinanën quëran ya'huaton, canpoa marë' Yosë nontárin. ³⁵ Tëhuëenchachin Quisocristo nosororinpoa'. Co insonta' nanitërinhuë ina quëran osëreinpoaso'. A'na tahuëri parisitërehua'. Parisitatëhua', co napion cancantërehua'. Piyapi'sa' aparisitërinënpoa'. Cosharo, ma'sha inapita pahuantërinpoa'. Ma'sha onpochináchin nisarëhua'. Yatëparinënpoa'. Inapopirëhuahuë', jco inapita nanitapihuë' Quisocristo quëran osëreinpoaso'! ³⁶ Yosë quiricanënquë naporin:

"Imarainquënso marë' Sinioro, ya'ipi tahuëri yatëparinacoi.

Co manta' onpopiraihuë', ohuicaro'sa' yatëpapiso pochin yatëparinacoi," ténin.

³⁷ Ina nipirinhue', Quisocristo nosororinpoa'. Parisitapirëhuahuë', nani tahuëri catahuarinpoo' sopai minsécaso marë'. Nóya cancantarëhua'. ³⁸ Yosë nosoromiatërinpoa'. Nanpihuatëhuara, nosororinpoa'. Chiminpatëhuanta', co patarinpoahuë'. Anquëniro'sa', sopairo'sa', tanan hua'yano'sa', inapita co nanitopihuë' Yosë quëran osëreinpoaso'. Ipora tahuëri'sa' ma'sha onpotopirinënpoahuë', co patarinpoahuë'. A'na tahuërinta' ma'sha onpotohuachinënpoa', co Yosë naniantarinpoahuë'. ³⁹ Ma'sha inápaquë ya'huërsinopita, acoporoquë ya'huërsinopita inapita co nanitopihuë' Yosë quëran osëreinpoaso'. jCo insonta' nanitërinhuë' Yosë ananiantinpoaso'! Quisocristo hua'anëntërinpoa'. Ina imarëhua' ni'ton, Yosë nosoromiatërinpoa'.

9

Yosëri israiro'sa' huayoninso'

¹ Quisocristo imato, no'tëquën nonahuë. Co nonpinahuë'. Ispirito Santo ya'coancantërinco ni'ton, no'tëquën nontaranquëma', ténahuë. ² Tëhuëenchachin israiro'sa' yonquiato, sëtërahue'. Cancanëhuë quëran huarë' sëtárahue'. ³ Inapitaso' quëmopinëhuëpita. Co Quisocristo imapihuë' ni'ton, ana'intacaso' ya'huërin. Nanitërahue' naporini, inapita ya'huërenamën parisitopiquë pa'itohue'. Cha'ëcaiso marë' inaquë parisichitohue'. ⁴ Piyapinënpiita nicacaiso marë' Yosëri acorin. Israiro shinpita nipi. Iráca quëran huarë' Yosëri nohuantërin ni'ton, hui'ninpita pochin nicacaiso marë' acorin. Huënaráchin huënaráchin a'pintohuachina, shimashonënpitari quënanpi. Iráca chachin piyapinënpiita nicacaiso marë' inapitarë' anoyatërin. Naporahuaton, pënëntërinso nanan sha'huitërin. Noya chinotacaiso marënta' a'chintërin. Na'con sha'huitërin nicha'ëcaso marë'. ⁵ Shimashonënpitaso' Yosëri chachin huayonin. Ina quëran Cristo isoro'paquë o'mahuachina, Israiro sanapi quëran nasitërin. Inaso' Yosë chachin. Ya'ipiya hua'anëntërinpoa'. jMa noyacha inaso paya! ténëhua'. Amen.

⁶ Na'con nitotaponaraihuë', notohuaro' israiro'sa' co Yosë natëpihuë'. Napoaponahuë', Yosëri co topinan quëran sha'huitërinhuë' nicha'ëcaso marë'. Co ya'ipi israiro'sa' piyapinënpiita pochin ni'ninhuë'. ⁷ Apraan cato' hui'ninpita ya'huëtöpirinhue', a'naichin Yosëri acorin Apraan ya'huëretacaso marë'. "Isaco huayonahuë. Shinpitanta' piyapinëhuëpita pochin ni'sarahue', ténin Yosë. ⁸ Napoaton co ya'ipi Apraan hui'ninpita Yosë piyapinënpiita nipihuë'. Yosëri sha'huitërinso chachin nasitohuachina, piyapinën pochin ni'nin. ⁹ Iráca Yosëri Apraan itapon: "A'na pi'ipi quëran nicaponquën huëantarahuë'. Naporor' ca nohuanto, sa'an hua'huanarin," itërin. Naporinso chachin tahuëri nanihuachina, Isaco nasitërin, Yosëri acorinso'.

¹⁰ Naporahuaton, Tata Isaconta' cato' hui'nahuanin. Sa'in Nipica itopiso' yahuaihuachina, Yosëri itapon: ¹¹⁻¹³ "Hua'hua nininso' chini chiniquën nanantarin. Paninanso' co onpopinchin chiniquën nanantaponhuë'," itërin. Ina quëran itantarin: "Cacopo nosoroato, huayonahuë. Isaoso nipirinhue' co onpopinchin nohuantërahue'," ténin Yosë quiricanënquë. Co huara nasichátërasoihuë', naporin. Co ya'huëyatërasoihuë', yonquiato, huayonin. "Noya nininso marë' Yosëri huayonin," topiramahuë', co ina marë' huayoninhuë'. Inaora nohuanton, huayonin.

¹⁴ Naporin ni'quëhuarë' ¿ma'ta' tēcarihua'? "Yosëso' co napopináchin ni'ninpoahuë'," ¿tēcarihua ti? jCo naporinhue'! ¹⁵ Iráca Yosëri Moisés itërin: "Caora nohuanto, nosororahuë. Insosona nohuantohuato, huayonahuë," itërin. ¹⁶ Napoaton co canpoara nohuanton, Yosë huëntonënquë ya'conëhuahuë'. Noya nipirëhuahuënta', co canpoara nanitërehuahuë' ya'conacaso'. Inaora nohuanton, Yosë aya'coninpoa'. Nosoroatonpoa', aya'coninpoa'. ¹⁷ Iráca Iquipito copirinoso' co noyahuë' cancantopirinhue', Yosëri huayonin hua'anëntacaso marë'. "Piyapinëhuëpita hua'anëntöpirinhue', nicha'ësarahuë' noya pipicaiso marë'. Ina quëran na'a piyapi'sa' nicatona', 'Ma noyacha Yosëso' nanitaparin paya. Copirino co nohuantopirinhue', piyapinënpiita nicha'ërin,' tosapi," ténin. Quiricanën quëran sha'huitërinpoa'. ¹⁸ Inaora nohuanton, a'naquën nosororin. A'naquënso nipirinhue' tananpitërin. Tananpithuachina, co natantochináchinhuë' cantantopi.

¹⁹ Ina natanatoma', a'naquëma' co noyahuë' yonquirama': "Yosë nohuanton, a'naquën natëpi. Co ya'ipiya natëpihuë'. Ma'sona Yosë nohuantërinsoichin nipirëhuahuë'. ¿Onpoatonta' nipachin ana'intarinpoa'? ¿Co insonta' nanitërinhuë' Yosë nohuantërinso' canpiacaso!'" toconama'. ²⁰ ¿Maquëma cháchinta' ni'toma', nanitërama' Yosë chachin pinocamaso'? Ni'co'. Piyapi tëshitohuachina, minë', huë'ëta, inapita ninin. Nipachina, co tëshiri hua'anën no'huirinhuë'. "¿Onpoatonta' naponin ninanco?" co itërinhuë'. ²¹ ¿Co'ta tëshitona'pi no'pa' mapachina, ma'sona nohuantohuachina, ninin! Nohuantohuachina, a'naquën ninshirayarin. A'naquënso' topinanaya. Inapochachin Yosëso' yonquirinpoa'.

²² A'naquën co natëpihuë' ni'ton, Yosëri no'huirin. No'huipiro' nipirinhuë', co a'naroáchin ana'intërinhuë', ninararin. Co a'naroáchin ana'ntohuachinahuë', co ina marë' Yosë no'huicaso' ya'huërinhuë'. Oshaquëran ana'intarin. Ina ni'pachina', "Tëhuënachachin Yosë no'tëquën yonquirin. Hua'qui' tananpitopirinhuë', iporaso' no'tëquën ana'intërin. Chini chiniquën nanantërin inaso'," tosapí. ²³ A'naquënpaso nipirinhuë', nosoroatonpoa' nicha'ësarínpoa'. Inaora nohuanton, nosororinpoa'. Iráca chachin yonquirinpoa' nicha'ëinpoaso marë'. Anoyacancantohuachinpoa', piyapi'sa' na'con Yosë yonquiapi. "Ma noyacha catahuarin paya," tosapí. ²⁴ A'naquën cotío piyapi'sacoi huayonincoi. A'naquëma' nisha piyapi'sanquëmantá' Yosë nohuanton, imarama' canpitanta'. ²⁵ Inapochachin iráca Osiasë ninshitërin.

"A'naquën iráca co piyapínëhuëpitahuë' nipirinahuë', iporaso' piyapínëhuëpita pochin ni'nahuë'.

Iráca co nosoropirahuë', iporaso' nosororahuë huachi," ténin Yosë, itërin.

²⁶ Ina quëran itantarin: "Canpitaso' co piyapínëhuëpitanquëmahué', itopirinhuë', iporaso' inaquë itapona': "Inapitaso' Yosë hui'ninpita chachin nisapi. Inaso' nanpimatarin," tosapí.

²⁷ Isaiasënta' ninoton, ninshitërin. "Hua'huayatërahuë' isairio'sa' ya'huëpirinahuë', co ya'ipiya cha'ësapihuë'. Marë yonsanquë inotëra'huaya ya'huërinso nápo' ya'huëpirinahuë', caraichin Yosëri nicha'ësarín. ²⁸ Co hua'quiya quëranhuë' na'a piyapi'sa' no'tëquën ana'intarin," ténin. ²⁹ Co'huara ina ninshichatërasohué', Isaiasë ninoton, tapon:

"Sinioro ya'ipinpoa' hua'anëntërinpoa'. Iráca ina nohuanton, ya'ipi Sotomaquë ya'huëpisopita ta'huantopi huachi. Comoraquë ya'huëpisopitanta' ta'huantopi.

Canpoanta' caraichin nipirëhuahuë' nosoroatonpoa', nicha'ërinpoa'. Co nosororinpoahuë' naporini, canpoanta' ya'ipinpoa' ta'huanchitërihuahuë'," ténin.

Isairio'santa' noya nanan natëcaso' ya'huërinso'

³⁰ Napoahuarë' ¿ma'ta' təcarihua'? ténahuë yonquiato. Nisha piyapi'sa' hua'qui' co Yosë yonquipirinahuë', inari anoyacancantërin. "Yosë no'tëquën nonin," ta'tona' natëpi. Napoaton noya ni'nin. ³¹ Isairio'saso nipirinhuë' taponá': "Moisësë pënëntërinso' natëhuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'," topirinahuë'. Co nanitopihuë' no'tëquën natëcaiso' ni'ton, co Yosëri noya ni'ninhuë'. ³² ¿Onpoatonta' co noya ni'ninhuë'? "Pënëntërinso' nanan no'tëquën natëhuatëhua', nóya cancantarëhua'," topirinahuë', co nanitopihuë'. "Yosëichin nanitërin anoyacancantínpoaso'," ta'caiso nipirinhuë', co Quisocristo nohuantopihuë'. Inapoatona', pancara'pi i'patëreso pochin ni'pi. Ina marë' Yosëri co noyahuë' ni'nin. ³³ Yosë quíricanën quëran naporin:

"Sionquë Cristo a'papirahuë', co nohuantopihuë'.

Inapoatona' pancara'piquë i'parëso pochin ni'pi. Co nohuantopihuë' ni'ton, anotëreso pochin nipi.

Nipirinhuë', insosona Cristo nohuantohuachin, co onporonta' atapanarahuë'. Noya ni'sarahué huachi," ténin Yosë.

10

¹ Pa'pi nohuantërahuë isairio'sa' cha'ëcaiso'. Ina marë' iyaro'sa', chiniquën Yosë nontárahue. ² Tëhuënachachin Yosë yachinotopirinahuë', co nanamën no'tëquën yonquipi'ihuë'. ³ Yosëichin anoyacancantërinpoa'. Nipirinhuë', co nohuantopihuë' ina nanan imacaiso'. "Pënëntërinso' natëhuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'," toconpi. "Quëma Sinioro anoyacancantocoi," co itopihuë'. ⁴ Iráca Moisësë pënëntërin. Iporaso nipirinhuë' co ina natërehuaso marë' Yosë noya ni'ninpoahuë'. Quisocristo nani o'marin oshanënpoa' inquitinpoaso marë'. "Quisocristoichin anoyacancantarínpoa'," topatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'.

⁵ Moisësëri ninshitërin pënëntërinso nanan imacaiso marë'. "No'tëquën natëhuatama', Yosë noya ni'sarinquëma'. Ya'ipiya natëcaso' ya'huërin," ténin ninshitaton. ⁶ Canpoaso nipirinhuë' Quisocristo imapatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. Quisocristo nanamënso' co sacaiyahuë' nitotacaso'. "¿Inta inápaquë pantapon Quisocristo quëmacaso marë'?" co

ta'caso' ya'huërinhuë'. Nani o'marin. 7 “¿Inta' chimipiro'sa' ya'huëpique' papon ina quëran Cristo quënantacaso marë'?” co ta'caso' ya'huërinhuë'. Nani nanpintarin.

⁸ ¿Ma'ta' quiricanën quëran anitotërinpoa? “Ina nananso', co sacaihuë' nitotacaso'. Nanamënpoa quëran sha'huicaso ya'huërin. Cancanënpoa quërantá', natëcaso ya'huërin,” itërinpoa'. Inasáchin natëco', itëranquëma' canta'. ⁹ Tata Yosë nohuanton, Quisocristo tëhuënachin nanpintarin. Ina cancanënpoa quëran natëhuatëhua', “Quisocristoíchin imarahué,” topatëhua', Yosë anoyacancantarínpoa'. ¹⁰ “Yosë co onporonta' nonpintarinpoahuë',” ta'tëhua', cancanënpoa quëran natëhuatëhua', noya ni'sarinpoa'. “Caso' Quisocristo imarahué,” topatëhua', naporo chachin anoyacancantarínpoa'.

¹¹ “Insosona Quisocristo natëhuachin, co sëtarinhuë'. Co a'poarahué,” tënin Yosë quiricanëñquë. ¹² A'naíchin Yosë ya'huërin. Ya'ipinpoa' hua'anëntërinpoa'. Co co-tioro'saráchin na'con nosororinhuë'. Nisha piyapi'santa' nosororin. Ina nontohuatëhua', nóya catahuarinpoa'. ¹³ “Oshanëhuë Siniro inquitoco,” topatëhua', anoyacancantarínpoa' nicha'ësarinpoa'. ¹⁴ Napoapohué', co a'chintohuatëhuahuë', co nitotapihuë'. Co nitotohuachinahuë', co nanitapihuë' natëtacaiso'. Co natëtohuachinahuë', co nanitapihuë' Yosë nontacaiso'. Napoaton a'chintacaso' ya'huërin. ¹⁵ Co Yosëri a'china'piro'sa' a'pahuachinhuë', ¿onpo nitotaponata? Yosë quiricanën quëran naporin: “Ma noyacha ni'ton, noya nanan sha'huitaonpoa' huë'sarin paya,” tënin.

¹⁶ A'naquënsó nipurinhuë', noya nanan natanpirinahuë', co nanitopihuë' natëcaiso'. “Nanamën Siniro, sha'huitopirahuë' co insonta natëtërinhuë',” tënin Isaiasë iráca. ¹⁷ Quisocristo nanamën natanacaso' ya'huërin. Natanpatëhua': “No'tëquën nonin,” topatëhua', natëtarihua'.

¹⁸ ¿Co natanpihuë' ti? ¿Nani mini natanpi! ténahuë. Yosë quiricanëñquë naporin: “Nisha nisha parti nanamën sha'huitopi.

Ya'ipi parti nahuinin,” tënin Yosë quiricanëñquë.

¹⁹ Naquëranchin natanquëma'. Israiro'saso' natanaponaraihuë', ma'sona tapon naporinsó' ¿co nitotopihuë' ti? Nitotaponaraihuë', co natëpihuë'. Moisésë ninshitatón, naporin:

“Nisha piyapi'sa' co yonquipirinacohué' catahuararahué' ni'ton, canpitariso' a'pitarama'. Ina marë' no'huitarama', tënin Yosë,” itërin.

²⁰ Isaiasënta' co t'ë'huatonhuë', Yosë noninsó' sha'huirin.

“Nisha piyapi'sa' co yanohuitopirinacohué', iporasó' imasarinaco.

Co iráca nohuantopirinacohué', iporasó' nohuitarinaco, tënin Yosë,” itërin.

²¹ Israiro'saso' nipirinhuë' co yanatëpihuë'. Inapita yonquiatón, Isaiasë quëran taantarín: “Iráca quëran huarë' yacatahuarahuë'. Imirahuë' ihuëtatë pochin nitato: 'Huëco' catahuainquëma'; itopirahuë', co yanatërinacohué'. Co natantochináchinhuë' cancantopi, tënin Yosë,” itërin.

11

Israiro'sa' huayoninsó'

¹ Napoaton natananquëma': ¿Israiro'sa' co natëtópiso marëhuë' Yosëri a'pomiatërin ti? Co a'porinhuë'. Ipora huanta' piyapinënpita ni'ton, nosororin. Canta' Israiro piyapico. Tata Apraansó' shimashonëhuë'. Mincamin huëntonquë nasitërahuë. ² Inapitasó', iráca Yosëri huayonahuaton acorin piyapinënpita nicacaiso marë'. Co a'porinhuë'. Iráca Iniasë naporinsó' Yosë quiricanëñquë ninshitópiso' nitotërama'. Inariso pënënpirinhuë', israiro'sari no'huipi. Napoaton Yosë nontohuachina, inapita sha'huirapirin. ³ “Na'amiachincoi Siniro pënëntopiraihuë'. Co nohuantatonaraihuë', a'naquëncó' tëparinacoi. Artaroro'sa' chinota'huainquënsó' marë' a'mitëraisonta' t'ë'yatopi. Casáchin pënëntapirahuë', yatëparinaco canta',” itërin. ⁴ Napotopirinhuë', ¿ma'ta' Yosëri itantarín? “A'naquën mini mamanshi moshapi, Paaro itopiso'. Nipurinhuë', ca nohuanto, canchisë huaranca quëmapi'sa' chinotarinaco. Co mamanshi moshapihuë',” itërin. Nani ina nitotërama'. ⁵ Inapochachin iporanta' caraya pochin Yosë huëntonëñquë ya'conpi. Inaora nohuanton, nosoroaton, Yosëri aya'conin. ⁶ Inaora nohuanton, catahuarin. Co noya nípiso marë' catahuarinhuë'. Noya nípiso marë' huayonin naporini, co huachi inaora nohuanton, catahuacaso' ya'huë'itonhuë'.

⁷ Napoahuarë', ¿ma'ta' nipachin tëcarihua'? Na'a israiro'sa' Yosë huëntonëñquë yaya'conpirinahuë', co inahua'ra nanitopihuë' noya cancantacaiso'. A'naquën huayoninsópitasó' Yosë nohuanton, ya'conpi. A'napitasó' nipirinhuë' co natan-tochináchinhuë' cancantopi. ⁸ “Yosëri tananpitërin ni'ton, huë'ëreso pochin cancantopi. Ya'pirahuanaponaraihuë', co quënantëreso pochin nipihuë'. Huëratëhuanaponaraihuë', co natantëreso pochin nipihuë'. Ipora huanta' ina pochin nisapi,” tënin Yosë quiricanëñquë. ⁹ Iráca Tapinta' tapon:

“Yosé no'huipi ni'quëhuarë, ana'inchin. Nani ma'sha ya'huëtopirinahuë', co Yosé yonquipi-huë'.

Coshatatona', capa cancantapirinahuë', ina quëran chachin nitapicancaina'. Yosëri ana'inchin.

¹⁰ Somaraya pochin cancantopi ni'quëhuarë', ama quënantërëso pochin cancanchinasohuë'. Yosé nohuanton, chiniquën parisitomiachina',” ténin iráca.

Inapochachin ipora huanta' nisapi.

Nisha piyapi'sa' ya'compiso'

¹¹ Napoaton natanaranquëma'. ¿Israiro'sa' co yanatëpihuë' ni'quëhuarë' Yosëri a'pomiatërin tí? Co Yosëri a'pomiatërinhuë'. Nipirinhue', co imapihuë' ni'ton, nisha piyapi'santa' Yosëri anoyacancantarin. Ina quëran israiro'saso', apiratona' yonquiapi: “Canpoanta' inapita pochin cancantohuatëhua', Yosé noya ni'sarinpoa',” tosapí. ¹² Inapita co imatonahuë' tëhuëpiso marë', iporasó' ya'ipi piyapi'sa' nanitopi Yosé huëntonënuquë ya'conacaiso'. Nisha nisha piyapi'sa' niponaraihuë', Yosëri noya ni'sarin. A'na tahuëri na'a cotioro'sa' imaantahuachina', noya noya nisarin.

¹³ A'naquëmaso' nisha piyapi'sanquëma'. Yosé a'parinco a'chinta'huanquëmaso marë'. Ina marë' noya cancantërahue'. Pa'sápató, a'chintaranquëma'. ¹⁴ Na'aguëma' imapatama', a'naquën israiro'santa' nohuantapi imacaiso' nimara. Inapitanta' Yosëri anoyacancantarin. ¹⁵ Iporaso Yosëri tananpitërin ni'ton, nisha nisha piyapi'sa' ina nohuítapi. A'na tahuëriso nipirinhue' israiro'santa' imaantahuachina', noya noya nisapi. ¿Ma pochinta' nisapi? Chimipi nanopiantarinso pochin nisapi, tënahue'. ¹⁶ Ni'co'. Pan nipachinara, ya'nan nípiso' Yosé marë' acohuachina, ya'ipi chachin noya ninin. Nara itënta' noya nipachina, sé'paquëonta' noya nisarin.

¹⁷ Nara quëran a'chinchinquëma'. Oripo nara sé'pa' co noya nitohuachinahuë', nishitëthuatë', të'yatë'rë'. Ina quëran apinapinso' oripo sé'paquën tëranta' achinpitë'rë' papotacaso marë'. A'naquën israiro'saso' oripo nara sé'pa pochin nipi. Co natë'pihuë' ni'ton, Yosëri tananpitërin. Canpitaso' nisha piyapinquëma' nipiramahuë', huëntonënuquë aya'coninquëma'. Piyapinënpita pochachin ni'ninquëma'. ¹⁸ Nipirinhue', ama israiro'sa' nocancosohuë'. Ama: “Quiyaso' noya noyacoí,” tocosohuë'. Sé'paquëni co nara achinirinhue'. Itëni achinirinso'.

¹⁹ “Quiyanta' imaca'huaiso marë' israiro'sa' tananpitërin,” tënama' nimara. ²⁰ Yosëri tananpitërin mini. Nipirinhue', co ina marë' tananpitërinhuë'. Co Quisocristo nohuantopihuë' ni'ton, tananpitërin. Canpitanta' imarama' ni'ton, noya ni'ninquëma'. Napoaton ama inapita nocancosohuë'. Ni'cona canpitanta' Quisocristo naniantotama'. ²¹ Israiro'sa'ton piyapinënpita pochin ni'pirinhue', ana'intërin. Quisocristo naniantohuatama', ana'ntarinquëma' canpitanta'.

²² Ma noyacha Yosëso' nosororinpoa paya. Co natë'pisopitasohuë' nipirinhue', chiniquën ana'ntarin. Inasáchin imapatama', nosoromiatarinquëma'. Nipirinhue' naniantohuatama', ana'ntarinquëma' canpitanta'. ²³ Naporahuaton israiro'santa' imaantahuachina', Yosëri piyapinënpita pochin niantarin. Nara sé'para'huain achinpitantarëso pochin acoantarin. Yosé ni'ton, nanitaparin. ²⁴ Nani a'chintëranquëma'. Canpitaso' apinapin nara pochin ninama'. Apinapinso' nara sé'para'huain nishitëthuatë', oripo nara sé'para'huain achinpihuatëra, papotërin. Aquëtë huarë' sé'para'huain chachinso' achinpitantahuatëra, a'naroáchin papotaantarin. Inapochachin israiro'sa' noya imapachina', Yosëri noya niantarin.

Na'a israiro'sa' imaantapiso'

²⁵ Yosé yonquirinso' iyaro'sa' sha'huichinquëma', no'tëquën nitotacamaso marë'. A'napita co nitotopirinahuë', ama nocantamaso marë'huë' sha'huitaranquëma'. “Quiyasáchin no'tëquën yonquirai,” ama tocosohuë'. Iporaso' na'a nisha piyapinquëma' Yosé huëntonënuquë ya'conarama'. Ya'ipi Yosé nohuantërinquëmasopita ya'conamaquë huarë' na'a israiro'sa' co natantochináchinhuë' cancantapi. ²⁶ A'na tahuëriso nipirinhue' ya'ipi israiro'santa' cha'ësapi huachi. Yosé quíricanënuquë ninorinso pochachin imaantapi. Iráca ninshítaton, naporin:

“A'na tahuëri a'nara Israiro quëmapí Quirosarin quëran o'mararin piyapi nicha'ëcaso marë'. Cacopo shinpita co noyahuë' yonquipiso' aniantarin.

²⁷ Oshanëna' inquitahuato, piyapinëhuëpita pochin ni'sarahuë'.

Apraan sha'huitërahue'so chachin napotarahue',” ténin Yosé.

²⁸ Iporaso' israiro'sa' co Quisocristo nanamën natë'pihuë'. Yosé inimicotopirinahuë', canpitaso' imarama'. Napoapohuë', israiro'sa'ton acorin piyapinënpita nicacaiso marë'. Iráca Apraan, Isaco, Cacopo, inapita sha'huitërin ni'ton, ipora huanta' shinpita nosoroarin. ²⁹ Nani Yosëri sha'huitohuachin, inachachin nisarin. Co onporonta' nisha nontarinhuë'. Huëntonënuquë aya'conpachin, co onporonta' niantarinhuë'. ³⁰ Iráca co canpitaso'

natëpiramahüé', co israiro'sa' nohuantopihué' ni'ton, Yosë nosoroatëñquëma', catahuarinquëma'. ³¹ Iporaso' israiro'sa' co natëpihué'. Co natëhuachinarahué', Yosë catahuarinquëma'. Ina ni'pachina', yonquiantapona' ni'ton, a'na tahuëri inahuanta' nosoroaton, catahuantarin. ³² Yosëri ya'ipi piyapi'sa' tananpitërin ni'ton, co natëtochináchinhué' cancantopi. Ya'ipinpoa' nosoroainpoaso maré' naporin.

³³ ¡Ma noyacha Yosëso' catahuarinpoa paya! ¡Ma noyacha yonquirin paya! Ya'ipiya nitotërin. Yonquirinsopita co nitotochináchinhué' ninin. Naporahuatón, ina pochin cancantacaso' co onporonta' nanitarihuahué'. ³⁴ "Co insonta inaora Yosë yonquirinso' nitotërinhué'. ¡Co incari tëranta' nanitërinhué' noya noya ayonquicaso'! ³⁵ ¡Incari'ta' ma'sha Yosë quëtërin ni'ton, i'huërëtacaso' ya'huërin? Co incari tëranta'," ténin quiricanëñquë. ³⁶ Ya'ipi ma'sha Yosëri ninin. Ina nohuantón, co ta'huantarëhuahué'. Yosëichin pa'yatacaso maré' ya'huërëhua'. Inaora nohuantón, anoyacancantërinpoa'. Ma noyacha Yosëso paya, itahua'. ¡inasáchin chinotahua! Amen.

12

Yosë maré' sacatërëhuaso'

¹ Yosë na'con nosororinpoa' ni'ton, ya'ipi cancanëma quëran, iyaro'sa', ina imaco'. Iráca Yosë chinotohuachinara, ma'sha tëpapi. Canpitaso nipirinhüé' Yosë maré' nanpitoma', nohuantërinso'ráchin nico'. Ina yonquiatoma', nani tahuëri noyasáchin nico'. Ina Yosë nohuantërin. Inapohuatama', Yosë noya chinotarama'. ² Iporaso' notohuaro' piyapi'sa' co Yosë natëpihué'. Ma'sharáchin yonquiatona', co Yosë yonquipihué'. Ama inapita nonancosohué'. Nani tahuëri Yosë nontoco' yonquirinso' chachin quëchinquëma'. Ina yonquihuataama', nohuantërinso' chachin anitotarinquëma'. Ina quëran noya noya cancantohuatama', noya ni'sarinquëma'.

³ Yosë nosoroatonco, acorinco piyapi'sa' a'chinta'huaso'. Nani tahuëri catahuarinco. Napaoton pënënananquëma'. Ya'ipinquëma' sano yonquico'. Ama a'napita nocancosohué'. Yosë nisha nisha acorinpoa'. Nisha nisha catahuarinpoa' ma'sona nohuantërinso' nicacaso'. Napaoton, co a'napita nocancaso' ya'huërinhué'. No'tëquën yonquiatoma', ma'marësona acorinquëmaso' nitotoco'. A'naya a'nyanquëma' anitotarinquëma'. ⁴ Ni'co'. Imira, nantë', ya'pira, inapita ya'huëtërinpoa'. Imira ya'huëtërinpoa' s'ë quëtacaso maré'. Nantë' ya'huëtërinpoa' iratacaso maré'. Nisha nisha ya'huëtërinpoa' nisha nisha nicacaso maré'. Co ya'ipiya inachachin nipihué'. ⁵ Inapochachin ya'ipi Quisocristo imarëhuasopita a'naichin nonënpoa pochin ninëhua'. Ya'ipinpoa' ina imarëhua' ni'ton, ina pochin ninëhua'. Nisha nisha nitotërehuaso' nirihuarahué', nicatahuarëhua'. A'na huëntonaca ninëhua'.

⁶ Yosë nosoroatonpoa', acorinpoa' nisha nisha nicacaso'. Ma'marësona acohuachinpoa', noya niahua'. A'naquën, yonquirinso' chachin anitotërin sha'huicaiso maré'. Anitotohuachinquëma', ya'ipiya no'tëquën sha'huico'. ⁷ Ina nohuantón, a'naquën nitotërin catahuatacaso'. Nitocatahuatohuatama', noya catahuatoco'. A'naquën nitotërin a'chinacaso'. Nitotachinpatama', noya a'chinco'. ⁸ A'naquëonta' nitotopi achinicancanco'. Nitotohuatama', noya cancantatoma' achinicancanco' imamiachina'. A'naquëonta' ina nohuantón, coriqui, ma'sha, inapita ya'huëtöpi. A'napita quëtöhuatama', ama piyapi'sa' noya nicainëñquëmaso maré' quëtocosohué'. Yosë yonquiatoma', quëtoco'. "Ina nosororinco ni'ton, carinta' nosoro'i," ta'toma', quëtoco'. A'naquëonta' ina nohuantón chachin, chiniquën nanan ya'huëtöpi. Ansianohué' nïpon, hua'anhüé' nïpon ya'conpatama', ama chirotomarahué', noya pënëntoco'. Noya nonco'. A'naquëonta' ina nohuantón, cania'piro'sa', sa'ahuaro'sa', inapita catahuapi. Inapita nicapoma' pa'patama', noya cancantatoma', catahuaco'.

Ma'pitasona nicacaso' ya'huërinso'

⁹ Ya'ipi piyapi'sa' nosoroco'. Cancanëma quëran huaré' nosoroco'. Co noyahué' ninamasopita a'poco'. Noyasáchin nico'. ¹⁰ Imaramasopita capini noya ninosoroco'. Iyaparima pochin nini'co'. Ama "Caso' noya noyaco," tocosohué'. A'napita noya noya ni'co'. ¹¹ Ama chirotomarahué', noya sacatoco'. Ya'ipi cancanëma quëran noya yonquiatoma', Yosë maré' sacatoco'. ¹² "Yosë ananpitaantarinpoa'," ta'toma', noya cancantoco'. Ma'sha onpohuatama', ama no'huitocosohué'. Chiniquën cancantatoma', ahuantoco'. Apira apira Yosë nontoco'. ¹³ Imapisopita pahuantohuachina', ma'sha quëtoco'. Ni'toro'sa' ya'notohuachinëñquëma', noya nontatoma', a'caco'.

¹⁴ Piyapi aparisitohuachinëñquëma', ama no'huitomarahué', noya nontoco'. Yosë nontoco' inahuanta' catahuacaso maré'. Ama Yosëri ana'intacaso' yonquirapicosohué'. ¹⁵ A'napita na'con yonquico'. Canpitaora ninatanamaso pochin cancantoco'. Noya cancantohuachina', ina maré' canpitanta' noya cancantoco'. Sëtöhuachina', sëtoco'. ¹⁶ Noya ninicatoma' ya'huëco'. Ama a'na piyapi tëranta' nocancosohué'. Topinan piyapi pochin

cancantatoma', ya'ipiya catahuaco'. Ama: "Caso' na'con na'con nitotërahuë," tocosohuë'. Ama ina pochin yonquicosohuë'.

¹⁷ A'na piyapi ma'sha onpotohuachinquëma', ama i'huëretocosohuë'. Noya nico' a'napitanta' catahuacaso marë'. ¹⁸ Ama piyapi'sa' no'huicosohuë'. No'huihuachinënguëma', ama canparisiko' no'huicosohuë'. Onpopionta' nanan anoyatoco'. ¹⁹ Nosoroatënguëma' iyaro'sa', oshaquëran pënënanquëma'. Ama i'huëretocosohuë'. Tananpitoco' Yosëri ana'inchin. Quiricanën quëran naporin: "Co noyahuë' nipisopita cari ana'antarahuë. No'tëquën ana'antarahuë," ténin Yosë. ²⁰ Napoaton "Inimiconëma' tanahuachin, a'caco'. Yamorohuachin, o'shitoco'. Inapotohuatama', inimiconëma' atapanarama'," ténin anta'. ²¹ Ama sopai natëcosohuë'. Nani ma'sha ayonquirinquëmaso' a'pomiatoco'. Yosë yonquiatoma', noyasáchin nico'. Inapohuatama', sopai minsëarama'.

13

¹ Copirno acorinsopita natëco'. Yosë nohuanton, copirno, chirinchi, coisë, hua'an, inapita ya'huërin. Co Yosë nohuantërinhuë' naporini, co inapita ya'cointonahuë'. Napoaton natëco'. ² Co copirno acorinsopita natëhuatamahuë', Yosënta' co natëaramahuë'. Ina marë' ana'intarinquëma'. ³ Noya nipatama', co hua'ano'sa' no'huiarinënguëmahuë'. Co natëhuatamahuë', no'huiarinënguëma' ni'ton, të'huatacaso' ya'huërin. ¿Nohuantërama' hua'ano'sa' noya nicainënguëmaso'? Noya nico' nipachin noya ni'nënguëma'. ⁴ Yosëri acorin a'painënpaso marë'. Nipirinhuë', co noyahuë' nipatama', të'huatoco'. Co topinan quëran chiniquën nanan quëtërinhuë'. Yosëri acorin co noyahuë' nipisopita ana'ntacaso marë'. ⁵ Napoaton hua'ano'sa' natëco' ana'ntochinënguëma'. Isonta' yonquicaso' ya'huërin: "Yosëri acorin natëcaso marë'," ta'toma', natëco'. ⁶ Ina nohuanton, hua'ano'sa' ya'huërin noya nicacaiso marë'. Ina marë' nani tahuëri sacatapi. Napoaton pahuëretacaso' camaitërinso' pahuëretarama'.

⁷ Ya'ipiya no'tëquën pahuëretoco'. Hua'ano'sa' catahuacaso marë' pahuëretacaso' ya'huëhuachina', quëtoco'. Chiniquën nanantopi ni'ton, noya nicatoma', natëco'.

⁸ Nihuitohuatama', a'naroáchin pahuëretoco'. Ya'ipi piyapi nosoroco'. Inaso' na'con na'con Yosë nohuantërin. Nosorohuatama', iráca pënëntërinso' noya natëarama'. ⁹ Iráca pënëntohuachina, itërin: "Sa'ahuanpatama', ama a'na sanapi së'huacosohuë'. Ama tëpatocosohuë'. Ama manta' ihuatocosohuë'. Ama nonpinapicosohuë'. Ama a'na piyapi ma'shanënpita nohuantapatocosohuë'," ténin. Ninosorohuatëhua', ya'ipi Yosë pënëninpoaso' natëarëhua'. "Quëmaora ninosororanso pochachin a'napitanta' nosoroquë'," ténin Yosë. ¹⁰ A'napita nosorohuatama', co no'huiamahuë'. Co pinosaramahuë'. Noya catahuarama'. Napoaton nosorohuatama', Yosë noya natëarama huachin.

¹¹ Ya'nán imarihua': "Pahuanarin Quisocristo o'mantacaso'," tënëhua'. Iporaso nipirinhuë' nani o'mantacaso' tahuëri ya'caritëriarin. Naporó' nicha'ësarinpoa'. Napoaton ama huë'rëso pochin yonquicosohuë'. Yosë no'tëquën natëco'. ¹² Hua'qui' piyapi'sa' co noyahuë' nicatona, tashi pochin cancantopirinahuë'. Iporaso' Sinioro tahuërinën ya'caritëriarin. Napoaton ama tashi pochin cancantahuasohuë'. Sontaro'sa' hua'na quëran a'mopiso pochin tahuëri pochin cancantatëhua', noyasáchin niahua'. ¹³ Tahuëri nipachina, a'ninquëchin ni'ton, noyasáchin ninë'. A'naquëno nipirinhuë' pitasachin pa'yatopi. Na'a tahuëri nansarápi, o'osápi, coshatápi, no'piápi. Ama pitaso' pa'yatocosohuë'. Ama no'picosohuë'. Ama pi'pisha tëranta' nimonshitacamaso' yonquicosohuë'. Ama nino'huicosohuë'. Ama a'na piyapi noyapatoma', no'huicosohuë'. ¹⁴ Sontaro'sa' hua'na a'mopiso pochin Quisocristo ya'copirinpoa' ama sopai minsëinpoaso marëhuë'. Napoaton Quisocristo na'con yonquiatoma', ina pochachin cancantoco'. Ina natëtoma', ama pi'pian tëranta' yonquicosohuë' co noyahuë' nicacamaso marë'.

14

Co ninocanacaso' ya'huërinsohuë'

¹ A'naquënsó' Quisocristo imasapirinahuë', co ya'ipi cancanëna quëran natëyátërapihuë'. "Pënëntërinonta' natëcaso' ya'huërin," topi. Inapitanta' huë'pachina', noya nontoco'. "Huëco' iyaro'sa' Yosë chinotahua'," itatoma', cortoquë ichiya'conco'. Ama ninocanacamaso marë' ninontocosohuë'. ² A'naquënsó' "Quisocristoíchin nicha'ërinpoa' ni'ton, ya'ipi cosharo' noya capacaso'," ta'tona' ya'ipi ca'pi. A'napitaso' nipirinhuë', "Nosha ca'patëhua', oshahuanëhua'," ta'tona' ya'ipi nosha a'popi. ³ Nosha ca'patama', ama nosha a'poro'sa' nocancosohuë'. Nosha a'pohuatamanta' "Nosha ca'nama' ni'ton, co noyahuë' ninama'," ama itocosohuë'. Cato chachinquëma' Yosë noya ni'ninquëma' ni'ton, ama ninapotocosohuë'. ⁴ Co a'napita piyapinën nocanacaso ya'huërinhuë'. Piyapinën noya nipachina, co noyahuë' nipachinanta' hua'anëni nitotarinsó'. Yosëíchin ya'ipinpoa' hua'anëntërinpoa'

ni'ton, no'téquën sha'huitarinpoa'. Inasáchin nanitërin achinicancaïnpoaso'. Co canpoa capiniso' ninocanacaso' ya'huërinhuë'.

⁵ Inapochachin a'naquën: "Cotio chinoto tahuëri noya noya," topi. Naporo' tahuëri chinotatona', Yosë chinotopi. A'napitaso nipirinhuë' "Nani tahuëri noya Yosë chinotacaso'," topi. Co tahuëri imarëhuahuë'. Quisocristo imarëhuaso'. Napoaton ama nisha nisha yonquicosohuë'. A'naya a'nayanquëma' cancanëma quëran na'con yonquico' noya nicacacaso marë'. ⁶ Ma tahuërisona chinotohuatama', Yosë yonquiatoma', ina chinotarama'. Inapochachin nosha ca'patama', Yosë yonquiatoma', coshatërama'. "Yosparinquën, Sinioro," itërama'. Co nosha ca'na'pinquëmahuënta' Yosë yonquiatoma', coshatërama'. "Yosparinquën, Sinioro," itërama' canpitanta'. ⁷ Co canpoara nipa'yatacaso marë' ya'huërhua'huë'. Chiminpatëhuanta' co canpoara marë' chimirarihuahuë'. ⁸ Sinioro piyapinënpoa' ninëhua'. Ina natëcaso marë' nanpitëhua', ya'huërhua'. Ina yonquinpita chimirihua'. Nanpihuatëhuanta', inasáchin hua'anëntarinpoa'. Ina quëran chiminacaso' nipachin, ina yonquiatëhua', chimirihua'. Inasáchin imarëhua'. ⁹ Ya'ipinpoa' hua'anëntinpoaso marë' Quisocristo chiminin. Nani chimirin minsërahuaaton, çini chiniquën nanantaton, nanopiantarin. Napoaton nanopirëhuasopita, chiminpisopitanta', ya'ipinpoa' hua'anëntarinpoa'.

¹⁰ Ayaro' tahuëri ya'ipinpoa' natanarinpoa' co noyahuë' nipisopita ana'intacaso marë'. ¿Onpoatanta' nipachin iyaparin nocanan? Co ina pochin nicacaso' ya'huërinhuë'. Yosëichin no'téquën anitotarinpoa'. ¹¹ Iráca quiricanënuquë naporin:

"Caso' Yosëco ni'to, co nonpinahuë'.

A'na tahuëri ya'ipi piyapi'sa' isonahuatona', chinotarinaco.

'Quëmasáchin Yosënuquën, itarinaco," tënin Yosë.

¹² Ayaro' tahuëri nanihuachin, ya'ipinpoa' Yosë natanarinpoa'. Ma'marësona ma'sha ninëhuaso' natanarinpoa'. A'naya a'nayanpoa' no'téquën sha'huitacaso' ya'huapon.

Noya noya imacaso marë' nicatahuahua'

¹³ Napoaton ama huachi ninocancosohuë'. A'napita imapisopita catahuaco' noya canchina'. Ni'cona anishacancantotama'. ¹⁴ Ya'ipi cosharo' noya capacaso'. Co manta' a'pocaso' ya'huërinhuë'. Sinioro Quisoso imato, naporahuë. Napoaton nitotërahua'. A'naquënso nipirinhuë': "Co Yosë nohuantërinhuë' nosha capacaso'," taponaraihuë', ca'pachina', tëhuënhachin oshahuanpi. ¹⁵ Isona' yonquico'. A'naquëma' ya'ipi cosharo' noya ca'nama'. A'naquënso nipirinhuë' co nosha ca'pihuë'. "Huëco' ina ca'ahua'," itohuatama', co noyahuë' cancantapona' nimara. "Co noyahuë' capacaso'," taponaraihuë', ca'pachina', co huachi noyahuë' cancantapi. Napoaton inapita nosoroatoma', ama napotocosohuë'. Ama cosharoachin yonquiatoma', a'napita anishacancantocosohuë'. Inapita marënta' Quisocristo chiminin. ¹⁶ Ma'sona tëranta' noya nicacaso' ya'huëpirinhuë', a'napita co noyahuë' ni'pachinënuquëma', ama napocosohuë'. Ni'cona co noyahuë' nicanatënuquëma' nonapichinënuquëma'. ¹⁷ Yosë noya hua'anëntërinpoa'. Ina imapatëhua', noya nisarëhua'. Asanocancanarinpoa' ni'ton, co nino'huicaso' ya'huërinhuë'. Yosëso, ca'nëhuaso', o'orëhuaso', inapita co onpopinchin yonquirinhuë'. Ispirito Santo catahuaripinpoa' noya cancantahuaso'. Catahuahuachinpoa', capa cancantarihua'. ¹⁸ Ina pochin Quisocristo imapatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. Piyapi'santa' noya ni'sarinpoa'.

¹⁹ Napoaton noya nicanatëhua', ya'hua'ahua'. Nicatahuahua' noya noya imacaso marë'. ²⁰ Ama ca'namaso marë' a'napita anishacancantocosohuë'. Ya'ipi cosharo' noya capacaso'. Co manta' a'pocaso' ya'huërinhuë'. Nipirinhuë', a'naquën co ina natëtonahuë', ca'pachina', co noyahuë' cancantapi. Napoaton co yaca'pachinahuë', naporo' canpitanta' tananpitoco' nisha canticantohuachina'. ²¹ Ama manta' a'napita anishacancantacamaso' yonquicosohuë'. Ca'namaso marë', o'oramaso marë', ama inapita marë' a'napita anishacancantocosohuë'. Iyaparin pochin nosoroatoma', catahuaco' noya noya imacaiso marë'. ²² Ma'sona tëranta' nipatama', "Yosë nohuantërinso' nisarahuë," ta'toma', noya nico'. Cancanënpoa quëran huarë: "Noya nisarahuë," topatëhua', noya canticantarihua'. ²³ Napoaponahuë': "Co Yosë nohuantërinhuë' iso cosharo capacahuaso'," tarihuarahuë', ca'patëhua', oshahuararihua'. Ina pochin yonquiarihuarahuë' ma'sona tëranta nipatëhua', oshahuararihua'. Nipirinhuë', "iso cosharo noya capacaso'," tëcaton ca'patan, co oshahuaranahuë'.

15

Nicatahuacaso' ya'huërinso'

¹ Canpoaso' ya'ipi cancanënpoa quëran imarëhua'. "Quisocristoíchin nicha'ërinpoa'," ta'tëhua', co nisha nisha yonquirëhuahuë'. A'naquënso nipirinhuë' co ya'ipi cancanëna quëran natëyátërapihuë'. Inapitanta' oshaquëran pënënatëhua', catahuahua' noya imaina'. Ama canpoara nohuantërhëhuasoráchin yonquiahuasohuë'. ² A'napita yonquiatëhua', catahuahua' noya canchina'. Catahuahuatëhua', noya noya imasapi. ³ Quisocristoso'

co inaora nohuantërinso' yonquirinhuë'. Yosëíchin natërin. Ina nontaton, itërin: "Quëma inimiconënpita Tata, no'huirinëinquën. Natëranquën ni'ton, no'huirinaco canta'," itërin. Quiricanëinquë naporinso chachin ninin. ⁴ Iráca Yosë quiricanëinquë na'con ninshitopi. Canpoanta' yonquicaso marë' napopi. "Íráca imapisopitanta' ma'sha onpoaponarahué', Yosë yonquiatona', ahuantopi. Yosëri noya catahuahuachina, imamiatopi. Inapochachin Yosë noya catahuarinpoa' canpoanta'," ta'caso marë' ninshitopi. ⁵ Yosëso' catahuarinpoa' ya'ipiya ahuantacaso'. Ina achinicananinpoa', ina pochin cancantacaso marë'. Ina catahuainquëma' noya ninicatoma' ya'huëcamaso marë'. Quisocristo naporinso pochachin nico'. ⁶ Ina quëran co nisha nisha yonquiamahuë'. Napopináchin cancantatoma', noya Yosë chinotarama'. Hui'nin chachin hua'anëntërinpoa', Quisocristo imarëhuaso'. "Ma noyacha Yosëso' catahuarinpoa paya," tosarama'.

Nisha piyapi'santa' Yosë imacaiso ya'huërinso'

⁷ Quisocristo co nocaninpoahuë'. Ina pochin canpitanta' ninosoroatoma', ama ninocancosohuë'. Nisha nisha piyapinpoa' ni'tëhua', pi'pisha nisha inachintëréhua'. Nisha nisha nirihuarahuë', noya ninontahua'. Ina quëran "Ma noyacha Yosëri catahuarin ni'ton, ninisoropi paya," tosapi. ⁸ Iráca cotioro'sa' shimashonëna' nontaton, Yosëri itërin: "A'na tahuëri Cristo a'paimarahué'," itërin. Napoaton Quisocristo a'paimarin cotioro'sa' catahuacaso marë'. Sha'huítërin ni'ton, a'paimarin. Co onporonta' nonpininhuë'. ⁹ Nisha piyapi'sarinta' imacaiso marë' o'marin. A'chintohuachinara, inahuanta' Yosë chinotapi. "Ma noyacha nosororinpoa paya," tosapi. Quiricanëinquë ninshitopi.

"Nisha nisha piyapi'sa' ya'huërinquë, Sinioro, chinotaranquën.

Yonquiatëinquën, cantararahué," tënin.

¹⁰ Ina quëran taantarin:

"Cotioro'sa' Yosë chinotatona', noya cancantopi. Canpitanta' nisha piyapi'sanquëma' nipomarahué', jina chinotatoma', noya cancantoco!" tënin.

¹¹ Naquëranchin taantarin:

"Tata Yosë chinotatoma': 'Ma noyanquëncha quëmaso paya,' itoco'.

Nisha nisha piyapi'saquëmantata' ina chinotoco'," tënin.

¹² Isaiasënta' Quisocristo ninoton, ninshitërin.

"A'na tahuëri Quisi shiin nasitimapon.

Cotio piyapi niponahuë', mashotohuachin, ya'ipi piyapi'sa' hua'anëntarin.

Nisha nisha piyapi'sarinta' ina natëtona', ninarapi," tënin.

¹³ Yosëíchin tëhuëinchachin catahuarinpoa' chiniquën cancantacaso'. Canpitanta' catahuainquëma' noya cancantacamaso marë'. Asanocancainquëma'. Inasáchin yonquihuatama', catahuarinquëma'. Ispirito Santo ya'ipi nanitaparín. Catahuahuachinquëma', chini chiniquën cancantatoma', noya ninarama'.

¹⁴ Canpitaso' iyaro'sa', noya piyapinquëma'. Yosë nanamën noya nitotërama'. Napoaton nipënënamaso' nanitarama', ténahuë. ¹⁵ Napoaponahuë', chiniquën miachin pënënatëinquëma', ninshitaranquëma' na'con na'con ayonquica' huanquëmaso marë'. Yosë nosoroatonco, acorinco nanamën a'china'huaso marë'. ¹⁶ Quisocristo chachin a'parinco nisha nisha piyapi'sa' a'chinta'huaso marë'. Nanamën a'chintarahué inapitanta' imacaiso marë'. A'chinato, Yosë marë' sacatarahuë. Nisha piyapi'santa' imapachina', Ispirito Santori ya'coancantarín. Noyápiachin cancan quëtarín. Ina marë' Yosëri noya ni'sarin.

¹⁷ Quisocristo catahuarinco ni'ton, noya a'chinahuë. Napoaton noya cancantërahué.

¹⁸ Quisocristo noya catahuahuachincora, nisha nisha piyapi'sa' a'chintërahué. Ina nohuanton, noya ninahuë ni'ton, natëpi. Co catahuarincohuë' naporini, co imaitonahuë'. Napoaton inasáchin sha'huitaranquëma'. ¹⁹ Tëhuëinchachin Ispirito Santo ananitërinco ni'ton, na'a cania'piro'sa' a'naróachin anoyatërahué Yosë natëcaiso marë'. Ina ni'sahuatona', natëpi. Ispirito Santori ya'coancantërin ni'ton, imapi. Quirosarinquë a'chintërahué. Ina quëran pa'sápato, Iriricoquë huarë' Quisocristo nanamën a'chintëra'piarahuë. Ya'ipi parti pënëntërahué. ²⁰ Insëquësona a'na piyapiri a'chintohuachina, co inaquëso' a'chinahuë'. Co Quisocristo nohuitopiquëhuë' pa'nahué. Ina marë' acorinco ni'ton, inaporinquërachin a'china'huaso' nohuantërahué. ²¹ Yosë quiricanëinquë ninorin:

"Nisha nisha parti co Yosë nanamën natanaponarahué', natanapi.

Co nitotopirínahuë', a'na tahuëri nitotapi," tënin.

Ipora huarë' nisha nisha parti a'chintërahué.

Nomaquëyapa'ninso'

²² Napoaton hua'qui' nicapëinquëma' yapa'pirahuë', pa'sápato, co nanitërahué'. ²³ Isëquë nani ya'ipi a'chintërahué. Naporahuaton, ya'nipishahuë' yani'nanquëma ni'ton, iporasó'

nicapênquëma' pa'sarahuë. ²⁴ Nani yonquirahuë Ispania'pa' a'china'huaso marë'. Inatohua' pa'pato, nirapênquëma'. Naporu huarë' ninohuitarihua'. Hua'quimiáchin yacapatênquëma', pi'pian tēranta' a'chintaranquëma'. Ina quëran yapa'pato, catahuaco noya pa'i, topirahuë'. ²⁵⁻²⁶ Iporaso nipirinhue' Quirosarinquë'ton pa'sarahuë. Inatohua' na'a imapisopita ya'huëpirinahuë'. Ma'sha pahuantopi ni'ton, parisitapi. Ina natantahuatona', Masitonaiquë imapisopitari inahuara nohuanton yacatahuapi. Acayaquë imapisopitarinta' yacatahuapi. Pahuantërinopita nosoroatona', coriqui yontonpiso' quëtërinaco. Ina quëtonta'huaso marë' pa'sarahuë. ²⁷ Inahuanta' Quisocristo imapi ni'ton, catahuat-acaiso' pa'yatopi. "Cotioro'sa' imapisopita Yosë nanamën nitotatona', a'chintërinënpoa' ni'quëhuarë', canpoarinta' ma'sha quëtacaso' ya'huërin. Nisha piyapinpoa' nipirëhuahuë', Yosë nohuitacaso marë' catahuarinënpoa' ni'ton, canpoarinta' catahuahua' ama ma'sha pahuanchinasohuë', nitopi. ²⁸ Napoaton cari coriqui quëtapo pa'sarahuë. Huënantahuato, nicapênquëma' pa'sarahuë. Ina quëran Ispaniaquë pa'sarahuë. ²⁹ Canpitataquë pa'pato, Quisocristo noya catahuarinco quëran a'chintahuanquëmaso marë', tënhuë.

³⁰ Canpitanta' iyaro'sa' Quisocristo imarama'. Ispirito Santo catahuarinpoa' ni'ton, ninosoroarëhua'. Napoaton chiniquën Yosë nontoco' catahuainco. ³¹ Cotia parti na'a piyapi'sa' co Yosë natëpihuë'. Inatohua' pa'pato, Yosë nontoco' ama macainacaso marëhuë'. Naporahuaton, coriqui quëtontahuato, Yosë nontoco' cotioro'sa' imapisopita Quirosarinquë ya'huëpiso' noya nicainacoiso marë'. ³² Ina quëran Yosë nohuanton, canpitataquë pa'sarahuë. Noya cancantato, nontaranquëma'. Noya ninontohuatëhua', chiniquën cancantarahuë. ³³ Yosëichin asanocancaninpoa'. Canpitanta' noya catahuainquëma', tënhuë. Amen.

16

Nipayarinsopita yonquirinso'

¹ Imoya Huiipi noya sanapi, tënhuë. Inanta' noya imarin. Sincriaquë ya'huaton, tiacona ya'conin. Inaquë imapisopita na'con catahuarin ni'ton, noya ni'co'. ² Canpitataquë canconpachin, Quisocristo imarama' ni'ton, noya nontoco'. Ma'sha pahuantohuachin, quëtoco'. Ina sanapi na'a piyapi'sa' catahuarin. Canta' catahuarinco.

³ Pirisira, Aquiro, inapita yonquiato, saludos a'patarahuë. Na'con catahuarinaco Quisocristo nanamën a'china'huaso marë'. ⁴ Iráca a'napita yatëpapurinacohuë', inapita co chimirin të'huatonaraihuë', catahuarinaco. Ina marë' pi'pishachin shichiminaponaraihuë', catahuarinaco ni'ton, cha'ërahue'. Ina marë' "Yosparinquën," itërahue'. Nisha piyapi'sa' imapisopitarinta' "Yosparinquën," itopi inahuarinta'. ⁵ Aquiro pëinënquë chachin a'naquën niyontonpi Yosë chinotacaiso marë'. Inapitanta' yonquiato, saludos a'patarahuë. Ipinitonta' saludos a'patarahuë. Asia parti pa'patëra, ina'ton Quisocristo imarin. Inaro'co noya nipayarai. ⁶ Marianta' saludos a'patarahuë. Na'con catahuarinquëma'. ⁷ Antronico, Coniasë inapitanta' saludos a'patarahuë. Inapitaso' ca pochin cotio piyapi nipi. Quisocristo imapi anta'. Imaraiso marë' napopináchin tashinan pëiquë po'morinacoi. Yosë nohuanton, iráca inahuanta' acopi a'chinacaiso marë'. Noya a'chinpi. Co'huara ca imayatërasocohuë', imapi.

⁸ Anpriasënta' saludos a'patarahuë. Inanta' Quisocristo imarin. Inaro'co noya nipayarai. ⁹ Orpanonta' saludos a'patarahuë. Inanta' noya catahuarincoi Quisocristo nanamën a'china'huaso marë'. Istaquisënta' noya nipayarai ni'ton, saludos a'patarahuë. ¹⁰ Apirisënta' saludos a'patarahuë. Ya'ipi cancanën quëran Quisocristo natërin. A'napitari aparisëntopirinahuë', co a'porinhuë'. Aristoporo pëinënquë ya'huëpisopitanta' saludos a'patarahuë. ¹¹ Irotiononta' saludos a'patarahuë. Inanta' cotio piyapi. Narsiso pëinënquë ya'huëpisopitanta' Quisocristo imapisopita saludos a'patarahuë. ¹² Imoya Tripina, Imoya Tripisa, inapitanta' saludos a'patarahuë. Nani tahuëri piyapi'sa' catahuapi Yosë imacaiso marë'. Imoya Pirisitanta' noya ni'nhuë. Inanta' na'con piyapi'sa' catahuarin ni'ton, saludos a'patarahuë. ¹³ Noponta' saludos a'patarahuë. Nóya Quisocristo marë' sacatërin. A'shionta' yonquirahuë. Mamahuë pochin ni'nhuë carinta'. ¹⁴ Asincrito, Priconi, Irimasë, Patropasë, Irimisë, ya'ipi imapisopita inaquë ya'huëpiso', inapitanta' saludos a'patarahuë. ¹⁵ Piroroconta' Coniarë chachin saludos a'patarahuë. Nirionta' oshinë chachin yonquiato, saludos a'patarahuë. Orinpasënta' yonquirahuë. Ya'ipi imapisopita inapitarë' niyontonpiso' saludos a'patarahuë.

¹⁶ Imaramasopita capini noya ninosoroatoma', nisë'quëco'. A'napita Quisocristo imarin-sopitanta' nisha nisha parti ya'huëpisopita saludos a'patarinëquëma'.

¹⁷ Quisocristo nanamën nóya a'chintërinëquëma'. A'naquënsa nipirinhue' co no'tëquën a'chinpihuë'. Yaanishacancantopi. Ni'cona, iyaro'sa', nonpintochinëquëma'. Insëquësona a'chintohuachinara, nisha nisha yonquiapi. Ama inapita natanacosohuë'. Tananpitoco' pa'ina'. ¹⁸ Quisocristoso' hua'anënpoa' nipirinhue', co inapitariso' natëpihuë'. Inahuara

nohuantopisoráchin yonquipi. Noyasha nonaponaraihuë', co no'tëquën nonpihuë'. Co noya nitotopiquëhuë' a'chintohuachinara, a'naroáchin nonpintopi. ¹⁹ Canpitaso nipirinhue' noya natërama' ni'ton, ya'ipi piyapi'sa' natantopi. Ina marë' noya cancantërahuë. Na'con yonquico' noya nicacamaso marë'. Ama oshahuanamaso marë' yonquicosohuë'. ²⁰ Yosëíchin catahuarinpoa' sano cancantacaso'. Sopai yanonpintopirinquëmahuë', Yosë catahuarinquëma' ni'ton, a'naroáchin sopai minsëarama'. Canpita marë' Yosë nontarahuë. Inaora nohuanton, Siniro Quisocristo noya catahuainquëma', tënahuë. ²¹ Timotionta' saludos a'patarinquëma'. Inaso' catahuarinco a'china'huaso'. Nosio, Cason, Sosipatro, inapitanta' saludos a'patarinëinquëma'. Inapitaso' cotio piyapi'sa'. ²² Ca Tirsioico iso quirica ninshitaranquëma'. Paono sha'huitërinco' ninshitaranquëma'. Canpitanta' Yosë imarama' ni'ton, saludos a'pataranquëma'. ²³ Acayonta' yonquiatëinquëma', saludos a'patarinquëma'. Ina pëinënuë yacapatërahuë. Inaquë chachin imaraisopita niyontonai Yosë chinota'huaiso marë'. Irasitonta' saludos a'patarinquëma'. Iso ninanoquë coriqui tapana'pi inaso'. Iya Coartonta' saludos a'patarinquëma'. [²⁴ Inaora nohuanton, Siniro Quisocristo na'con catahuainquëma'. Amen, tënahuë.]

Ma noyacha Yosëso paya, itahua'

²⁵ Nani tahuëriya Yosë chinotahua'. Ya'ipi nanitaparín. Ina achinicancaninquëma' imamiatacamaso marë'. Nanamën tëninsó pochachín catahuarinquëma'. Ina nanan chachin a'chintëranquëma'. Quisocristo nanamën inaso'. Iráca quëran huarë' co nanamën nitotopirinahuë', iporasó Yosë anitotërinpoa'. ²⁶ Quiricanën quëran anitotërinpoa'. Iráca a'naya a'naya ninotona', Yosë nohuanton, ninshitopi. Iráca quëran huarë' Yosë ya'huërin. Co onporonta' chiminaponhuë'. Nanpimiatarín. Ina nohuanton, nanamën ya'ipi parti sha'huarëhua'. Nisha nisha piyapi'sa' anitotarëhua' natëcaiso marë'. ²⁷ Yosëíchin chinotacaso' ya'huërin. Inaíchin ya'ipi nitotërin. Quisocristo catahuarinpoa' noya noya ina chinotacaso marë'. Ipora quëran huarë' inasáchin chinotahua'. Ama onporonta' naniantahuasohuë'. Amen. Nani ninshitéranquëma huachi.

Paono

Paonori Corintoquë ya'huëpisopita ninshitërinso'

Imapisopita yonquiaton, quirica a'patërinso'

¹ Ca Paonoco ninshitaranquëma'. ¿Noya canpitanta' ya'huarama'? Canta' isëquë noya ya'huarahüë. Yosë nohuanton, Quisocristo acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Iya Sostinisëro'co nanan a'patarainquëma'. ² Corintoquë ya'huëramasopita ninshitaranquëma'. Canpitanta' Yosë huëntonënquë ya'conama'. Quisocristo imapatama', anoyacancantërinquëma' ni'ton, noyápiachin cancantërama'. Yosë acorinquëma' piyapinën pita nicacamaso marë'. Nisha nisha parti a'napitanta' Quisocristo imapi. Ya'ipinpoa' ina hua'anëntërinpoa'. A'na huënton pochin ninëhua'. ³ Inaora nohuanton, Tata Yosë catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Sinioro Quisocristonta' inachachin catahuainquëma'.

Yosë catahuarinpoaso'

⁴ Quisocristo imapatama', Yosë nosoroatënquëma', catahuarinquëma'. Ina marë', "Yosparinquën," itërahüë Yosë. ⁵ Quisocristo imarama' ni'ton, na'con catahuamiatërinquëma'. Ina catahuahuachinquëma', noya yonquiatoma' noya nia'chintarama'. Yonquirinso chachin anitotërinquëma'. ⁶ Quisocristo nanamën a'chintohuatënquëma', Yosë catahuarinquëma' natëcamaso marë'. "No'tëquën sha'huitërinpoa'," ta'toma', natërama'. ⁷ Canpitaora co nanitëramahuë' Yosë pochin cancantacamaso'. Nipirinhuë', Yosë ananitarinquëma'. Co manta' pahuantarinquëmahuë' noya nicacamaso marë'. Catahuarinquëma' ni'ton, noya cancatatoma', Sinioro Quisocristo o'mantacaso' tahuëri ninarama'. ⁸ O'mantaquë huarë' inaso' achinicananarinquëma'. Oshanëma' inquitatënquëma', noyápiachin cancan quëtërinquëma'. Imamiatarama' ni'ton, o'mantahuachin, co insonta' ana'ntarinquëmahuë'. ⁹ Yosë co naniantarinquëmahuë'. Sha'huitërinquëmaso chachin catahuarinquëma'. Nani acorinquëma' hui'nin nohuitacamaso marë'. Quisocristo chachin hua'anëntërinpoa huachi.

Nisha nisha imapiso'

¹⁰ Apira iyaro'sa' Sinioro Quisocristo nanan quëtërinco ni'ton, pënënananquëma'. Ina imarama' ni'quëhuarë', noya ninontoco'. Ama nisha nisha yonquiatoma', a'na' a'na' imacosohüë'. Napopináchin yonquiatoma', noya nini'toma' ya'huëco'. ¹¹ A'naquëma', iyaro'sa', canpita capini nino'huirama', natantërahüë. Croi quëmopinën pita sha'huitiirinco. ¹² Nisha nisha nonama': "Paono imarai," tënama' a'naquëma'. "Quiyaso' Aporosë imarai," tënama' a'naquëma'. A'naquëmanta': "Pitro imarai," tënama'. A'naquëmaso nipirinhuë': "Cristo imarai quiyaso'," tënama'. ¹³ A'naíchin Cristo ya'huërin imacaso'. ¿Onpoatomata' nipachin nisha nisha imarama'? ¿Caso' co canpita oshanëma marë' corosëquë patanantërinacohüë! Aporintohuachinënquëmara, ¿ma'ta' tënama'? "Paono imarahüë," co tënamahüë pora. ¹⁴ Co na'aquëma' aporintëranquëmahuë'. Crispo, Acayo, inaíchinquëma' aporintëranquëma'. Ina marë' noya cancantërahüë. ¹⁵ Na'aquëma' aporintëranquëma' naporini, "Paono aporintërinco ina imaca'huaiso marë'," ichtomacohüë'. Co napotamacoso' nohuantërahüë'. ¹⁶ I'yan, Istipanasënta', sa'in, hui'ninpita, inapitarë chachin aporintërahüë. Inaíchin aporintërahüëso', topirahuë'. Co huachi a'na yonquirahuë'. ¹⁷ Nanamën a'china'huaso marë' Quisocristo acorinco. Co aporinta'huaso marë' acorincohuë'. A'chintohuatënquëmara, co na'con nitotoro'sa pochin nontëranquëmahuë'. Quisocristo corosëquë chiminin oshanënpoa' inquitinpoaso marë', tënahüë. Inaíchin nanitaparín nicha'ëinpoaso'. Napoaton inasáchin a'chinahuë. Nisha nisha a'chinahuë naporini, Quisocristo nianianchitomahuë'. Inaíchin yonquihuatëhua', tëhuëinchachin anoyacancantërinpoa'.

Quisocristo chiniquën nanantaton, nicha'ërinpoaso'

¹⁸ A'chinpatëra, "Quisocristo corosëquë chiminin nicha'ëinpoaso marë'," itërahüë. A'naquën natanpachinara, tëhuapi. Naporinsopita chiminpachina', parisitomiatapi. Canpoaso nipirinhuë' noya natanëhua'. Nani Yosë anoyacancantërinpoa'. Yosëíchin nanitaparín nicha'ëinpoaso'. ¹⁹ Quiricanën quëran itapon:

"A'naquëns'o' nani ma'sha nitotaponaraihuë', co noya yonquipihuë'. Inahuara cha'ëcaiso' yonquipirinahuë', co nanitapihuë'.

Nani ma'sha yonquiaponaraihuë', napoonin yonquipi," tënin Yosë.

²⁰ A'naquën inahuara yonquinëna quëran nani ma'sha nitotopi. A'naquënta' nitotáchinapi. A'naquëonta' míso nonpi. Inapopirinahuë', ¿ma'ta' ina marë' canapi? Co manta' canapihuë'. "Co nanamëhuë imatomahuë', napoonin yonquirama'," itërin Yosëri.

²¹ Ina nohuanton, piyapi inahuara yonquinëna quëran co nanitopihuë' Yosë nohuitacaiso'.

Quisocristo chimininsó' a'chinárai. A'naquénso' ina natanpachinara, tēhuapi. Canpoaso nipirinhué' natēhuatēhua', anoyacancantērinpoa'. Ina Yosē nohuantērin.

²² Cotioro'saso' co yanatētopihué'. "Yosē pochin niqúè'. Ina ni'patoi, natēarainquén," toconpi. Nisha piyapi'santa' co yanatētopihué'. Na'con na'con nitotacasaróchin yonquipi. "Quiyaoa yonquinéhuéi quēran nitotarai," topi. ²³ Quiyaso nipirinhué' Quisocristo nanamēnáchin a'chinai: "Coroséquē canpoa maré' chiminin," tēnai. Cotioro'saso' co natētopihué': "Inaso' Yosē hui'nin naporini, co chimiintonhué'," toconpi. Nisha piyapiro'sarinta' co nohuantatonaraihué', tēhuapi. ²⁴ Canpoaso nipirinhué' Yosē huayoninpoa' ni'ton, Quisocristo imarēhua'. Inaso' no'téquén yonquirin. Ya'ipiya nitotaton, no'téquén anitotērinpoa'. Inasáchin nanitaparin anoyacancantērinpoaso', tēnhua'. Quiyanta' cotio piyapicoi nipiraihué', canpitanta' nisha piyapinquéma' nipomarahué', Yosē nohuanton, imarēhua'. ²⁵ A'naquén Quisocristo nanamén tēhuapi. "Quiyaso' na'con na'con nitotérai," topirinahué', Yosésó' noya noya yonquiaton, no'téquén anitotērinpoa'. A'naquēonta' "Co inaso' chiniquéen nanantērinhué'," ta'tona, co natētopirinahué'. Yosésó' ya'ipi nanitapaton, anoyacancantērinpoa'. ²⁶ Ni'co' iyaro'sa'. Na'aquéma' co na'con nitotopiramahué', Yosē huayoninquéma'. Co chiniquéen nanantona'piro'sa pochin nipiaramahué', nohuantērinquéma'. Caraíchín ma'huanosaso' imasapi. ²⁷ Yosē nohuanton, na'a topinan piyapi'sa' imasapi. A'naquénso' nipirinhué' na'con nitotaponaraihué' co imapihué'. Chiniquéen nanantopirinahué', co Yoséri nicha'ērinhué'. Inapita atapanacaso maré' Yosē nohuanton, na'a topinan piyapi'sa' imasapi. ²⁸ Iporaso' a'naquén nocaninēnpoa'. "Canpitaso' topinan piyapi'sanquéma'. Co manta' nitotēramahué'. Napoonama," itopirinēnpoahué', Yosésó' nohuantērinpoa'. Inapitasó' chiniquéen nanantaponaraihué', co imapihué' ni'ton, ya'ipi Yoséri ayatarin. ²⁹ Co insonta' inaora cha'ēponhué'. Yosé'pa' huanihuatēhua', co inquénpoa tēranta' nanitarihuahué': "Caso' noyaco," ta'caso'. ³⁰ Yosē nohuanton, Quisocristo imarēhua'. Imapatēhua', ya'coancantērinpoa' ni'ton, yonquínahuan pochin Yosē ni'ninpoa'. Naporahuaton, catahuarinpoa' no'téquén yonquicaso'. Oshanēnpoa' inquitohuachinpoa', noya huachi ni'ninpoa'. Nasha cancan quētērinpoa' noya nicacaso maré'. Quisocristo chachin nicha'ērinpoa'. ³¹ "Ma noyacha Yosésó' ni'ton, anoyacancantērinpoa' paya,' nitahua'. 'Quiyaso' noya noyaco,' ama tocosohué'," tēnin Yosē quiricanēnquē.

2

Quisocristo nanamén sha'huirinsó'

¹ Canpitataquē pa'patēra, Yosē nanamén a'chintēranquéma'. Co iyaro'sa' míso nona'pi pochin nontēranquémahué'. Co na'con na'con nitotērinso pochin a'chintēranquémahué'. ² Co'huaa pa'shatērapohué', yonquirahué'. "Quisocristo naporinsóchin a'chinarahué'. Coroséquē oshanēnpoa maré' chimininsó' a'chinchí," ta'to, inaíchín sha'huitēranquéma'. Inasáchin imacamaso maré'. ³ Canpitataquē ya'huasoco, co chiniquéen cancantērahué'. "Co caora nanitērahué' noya a'china'huaso'," ta'to, naporahué'. ⁴ Co na'con nitotona'pi pochin nontēranquémahué'. Ispirito Santo chachin catahuarinco nanamén noya a'china'huaso maré'. Inaso' ya'ipi nanitaparin. Natanpatama, "Yosē nanamén chachin a'chintērinpoa'," ta'toma', natērama'. ⁵ Napoaton co piyapi yonquirinsó' imaramahué'. "Yoséíchín ya'ipi nanitaparin," ta'toma', natērama'.

Yosē anitotērinpoaso'

⁶ Napoaponahué', chinton pochin cancantopisopita a'chintohuatoi, ya'ipi Yosē yonquirinpoaso' a'chintērai. Co piyapi'sa' yonquipiso' a'chinaihué'. Co hua'ano'sa' yonquipiso tēranta a'chinaihué'. Inapitaso' inahuaa yonquipisoáchin yonquiatona', co Yosē pochin yonquipihué' ni'ton, ta'huantapi. ⁷ Co inapita pochin a'chinaihué'. Yosē yonquirinso chachin a'chinai. Iráca co'huaa isoro'pa' ya'huéyátērasohué', Yosē ninotonpoa', yonquirinpoa' anoyacancantērinpoaso maré'. Anoyacancantohuachinpoa', inaré'quēnpoa' ya'huémiatarihua'. Iráca co insonta' nitotopirinahué', iporaso huachi Yosē anitotērinpoa' ni'ton, a'chintēranquéma'. ⁸ Hua'ano'saso' co nitotopihué'. Nitotopi naporini, co Quisocristo tēpa'itonahué'. Inaso' Yosē chachin. Noya noya nipirinhué', tēpapi. ⁹ Napoaponahué', Yosē quiricanēnquē naporin:

"Yosē nosorohuatēhua', noya noya catahuarinpoa'. Noya nininsopita nani tapatērinpoa'. Co inso tēranta' ina pochin ni'chininhué'. Co incari tēranta' nataninhué'.

Yosē noya yonquirinpoaso', co insonta' inaora nitotērinhué'," tēnin quiricanēnquē.

¹⁰ Imarēhuasopitaso' nipirinhué', nitotērhua'. Yosē nohuanton, Ispirito Santo anitotērinpoa'. Ya'ipi Yosē yonquirinsopita Ispirito Santo nitotērin.

¹¹ Co insonta' piyapi yonquirinsó' nitotērinhué'. Ispiritonén tēhuénchinsó' nitotērin. Inapochachin Ispirito Santonta', Yosē ispiritonén ni'ton, yonquirinsó' chachin nitotērin.

¹² Imarēhuasopitaso' co piyapi yonquipiso' imarēhuahué'. Yosē nohuanton, Ispirito Santo

ya'coancantërinpoa'. A'chintinpoaso marë' a'patimarinpoa'. Ya'coancantohuachinpoara, Yosë yonquirinpoaso' anitotërinpoa'. ¹³ Quiyanta' ina nitotatoi, a'napita a'chintarai. Co quiyaora yonquinëhuëi quëran a'chinaihuë'. Ispirito Santo ayonquirincoi noya a'china'huaiso marë'. Chinoton pochin cancantopisopita a'chintohuatoira, ma'sona tapon naporinsopita a'chintarai.

¹⁴ A'naquënso nipirinhue' piyapi yonquirinsoráchin nitotatona', co nohuantopihuë' Yosë nanamën natanacaiso' ni'ton, tëhuacoopi. Ispirito Santoráchin catahuarinpoa' natëtacaso'. Napoaton co imarinsopitasohuë' natanaponaraihuë', co nanitopihuë' no'tëquën yonquicaiso'. ¹⁵ Ispirito Santo catahuahuachinpoa', no'tëquën yonquiarihua'. A'napitaso' co canpoa pochin yonquipihuë'. Co nitotatonaraihuë': "¿Onpoatomata' ina pochin yonquirama?" itërinënpoa'. ¹⁶ Quiricanënuë naporin: "¿Co insonta' Yosë yonquirinso' nitotërinhuë'! ¿Co incari tëranta' nanitërinhuë' ina a'chintacaso'!" tënin. Canpoaso nipirinhue' Quisocristo imapatëhua', yonquirinso chachin ayonquiarinpoa huachi.

3

Inpriatoro'sa pochin nipiso'

¹ Ya'ipi Yosë nanamën iyaro'sa' yaa'chintopiranquëmahuë', co ipora nanitërahuë'. Ispirito Santo cancanëma quëran huarë' natërama' naporini, na'con a'chinchitënuëmahuë'. Co noyahuë' yonquiramasopita co nanianchátëramahuë'. Quisocristo imapiramahuë', hua'huishin pochin cancantërama'. ² Ni'co'. Hua'huishin sho'shoíchin nanpitërin. Co coshachátërarinhue'. Inapochachin canpitaso' ninama'. Ya'nana a'chintaponquëma', pi'pian a'chintëranquëma'. Aquëtë' yaa'chintopiranquëmahuë', co nanichátëramahuë' no'tëquën yonquicamaso'. Iporahuanta' co nanitëramahuë'. ³ Co noyahuë' yonquiramasopita co nanianchátëramahuë'. Canpita capini ninoyapatoma', nino'huirama'. ¿Onpoatonta' canpitaora nohuantëramasochin yonquiconama'? Nisha nisha yonquiatoma', co imapisopitahuë pochin cancantërama'. ⁴ "Paono imarai quiyaso'," tënana' a'naquëma'. "Quiyaso' Aporosë imarai," tënana' a'naquëmanta'. Ina pochin nonatoma', co imapisopitahuë pochin yonquirama'.

⁵ Co ca imamacoso' ya'huërinhuë'. Aporosënta' co imacaiso' ya'huërinhuë'. Quiyanta' topinan piyapicoi nipiraihuë', Yosë sha'huitërincoi ni'ton, a'chintërainquëma'. Natanpatama', Yosë imasarama'. ⁶ Ni'co'. Iminpatëra, a'naso' sha'tërin. Ina quëran a'nanta' pacarapiton, i'shaquë oporapitërin noya papotacaso marë'. Nipirinhue', Yosëriichin apapotërin. Inapochachin carinquëma'ton a'chintëranquëma'. Ina quëran Aporosënta' a'chintantarinquëma'. A'chintopirainquëmahuë', Yosëso' anoyacancantërinquëma'. ⁷ Napoaton co ca imamacoso' ya'huërinhuë'. Aporosënta' co imacaiso' ya'huërinhuë'. Yosë anoyacancantërinquëma' ni'ton, inasáchin yonquicamaso' ya'huërin. ⁸ Sha'tëreso pochin carinquëma'ton a'chintëranquëma'. A'nari i'shaquë oporapitërinso pochin Aporosënta' a'chintantarinquëma'. Catocoi chachin Yosë inpriatonën pochin ninai. Inpriatoro'sa' sacatohuachinara, hua'anëni pahuërin. Onpopinsoa sacatohuachinara, no'tëquën pahuërin. Inapochachin quiyaso' Yosë marë' sacatarai ni'ton, ina acanarincoi. ⁹ Quiyaso' Yosë a'parincoi ina marë' sacata'huaiso'. Canpitaso nipirinhue' Yosë sha'tërinso pochin ninama'. Naporahuaton, Quisocristo imarama' ni'ton, Yosë pëinën pochin ninama'.

¹⁰ Natëricho quëran yapëihuatëra, acopo' ihuatahuatë', siminto acorë'. Ina'ton acorëso pochin carinquëma'ton a'chintëranquëma'. Yosë catahuarinco no'tëquën a'china'huaso'. Ina quëran a'napitanta' a'chintantarinënuëma'. Napoaponahuë', a'naya a'naya noya yonquiaton pëirinso pochin a'napita noya a'chintacaso' ya'huërin. ¹¹ Quisocristoso' ina siminto pochin ninin. Yosë nohuanton, ya'huërin. Co a'na ya'huërinhuë'. Co ina imapatëhuahuë', co onporonta' Yosë nohuitarihuahuë'. ¹² Siminto nani acohuachina, nisha nisha quëran pëipi. A'naquën oro, prata, inapita quëran pëipi. Nisha nisha na'piro'sa' pa'ton nininsopita quëran pëipi. A'naquënso nipirinhue' nara, panpë, piquira, inapita quëran pëipi. ¹³ Tachiton nininso quëran pëipatëra, noya ninin, co huiquitërinhuë'. Nipirinhue', nara, panpë, piquira inapita quëran pëipatëra, a'naroáchin huiquitërin. Inapochachin ayaro' tahuëri Yosë ya'ipinpoa' ninëhuasopita pën quëran ténarin. Naporó ya'ipi piyapi'sa' nitotatoi. ¹⁴ Noya nipatëhua', tachiton quëran pëirinso pochin nisarëhua'. Inaso' co huiquitërinhuë' ni'ton, Yosë noya ni'sarinpoa'. A'napita catahuarëhua' noya imacaiso marë'. Napoaton inápaquë acanaarinpoa'. ¹⁵ A'naquënso nipirinhue' Yosë imaponaraihuë', co ya'ipi cancanëna quëran imapihuë'. Co a'napita catahuapihuë' noya imacaiso marë'. Napoaton pëi' huiquitërinso pochin nisapi. Yosë'pa' paponaraihuë', co ina marë' sacatopihuë' ni'ton, inápaquë co manta' canaapihuë'.

¹⁶ Yosë imapatëhua', ina pëinën pochin ninëhua'. Ispirito Santo ya'coancantohuachinpoa', cancanënpaqué ya'huërin. ¿Co ina nitotëramahuë' ti? ¹⁷ Canpitaso' Yosë pëinën pochin

ninama' ni'ton, a'na piyapi atapicancanpachinquëma', Yosëri chiniquën ana'ntarin. Yosë pëinënquëso' noyasáchin nicacaso' ya'huërin.

¹⁸ Ama inquëma tëranta' isoro'paráchin yonquiatoma', ninonpintocosohuë'. "Caora noya noya nitotërahuë'," co ta'caso' ya'huërinhuë'. Ama ina pochin yonquicosohuë'. "Caora co no'tëquën yonquirahuë'. Catahuaco Sinioro noya yonqui'i," topatama', Yosë catahuarinquëma' noya noya yonquicaso'. ¹⁹ Co imapisopitasohuë' nani ma'sha nitotaponarahuë': "Co no'tëquën yonquiphuë'," ténin Yosë. Quiricanën quëran anitotërinpoa'. "Na'con nitotatona', piyapi'sa' nonpintopirinahuë', co nanitophuë' Yosëso' nonpintacaso'. Inari na'con na'con nitotaton, minsëarin," ténin. ²⁰ Yosëso' ya'ipi nitotërin. "Piyapi'sa' na'con yonquipirinahuë', napooin yonquipi," ténin anta'. Quiricanën quëran naporin. ²¹ Napoaton ama piyapi'sa' pa'yatocosohuë'. "Paso' quëmapi noya noya a'chintërincoi," ama tocosohuë'. Yosëíchin pa'yatacaso' ya'huërin. Inari ya'ipi acorin canpita marë'. ²² Ina nohuanton, carinquëma' a'chintëranquëma'. Aporosë, Pitro, inapitanta' Yosëri a'parin a'chintinquëmaso marë'. Nani ma'sha isoro'paquë quëtërinpoa' noya ya'huëcaso marë'. Anoyacancantërinpoa' Yosë nohuitatëhua' noya noya nanpicaso marë'. Chiminpatëhua', ya'huërin'pa' noya noya ya'huëcontarihua'. Ipora tahuëri'sa' noya catahuarinpoa'. O'mantacaso' tahuërinta' co nantarinpoahuë'. Noyasáchin yonquirinpoa'. ²³ Quisocristo anoyacancantërinpoa' ni'ton, inasáchin imacaso' ya'huërin. Inaso' hua'anëntërinpoa'. Tata Yosëri chachin a'paimarin.

4

Yosë marë' sacatëraiso'

¹ Hua'qui' piyapi'sa' co Yosë nanamën nitotophuë' ni'ton, Yosë a'parincoi nanamën a'china'huaiso marë'. Quisocristo inprietonen pochin ninai. Ina yonquico'. ² Inprietonpo' nipatëra, hua'anënpa' no'tëquën natëcaso' ya'huërin. Inapochachin Yosë hua'anëntërincoi ni'ton, inasáchin natëcaso' ya'huërin. ³ Napoaton sha'huirapihuatamaco, co ina yonquirahuë'. Piyapi yonquirincoso' co yonquirahuë'. Co caora tëranta' nisha'huirapica'huaso' yonquirahuë'. ⁴ Noya mini natërahuë', topirahuë', co caso' Yosë pochin nitotërahuë'. "Noyaco," ténahuëso marë' co Yosë noya ni'sarincohuë'. Inaíchin ya'ipi nitotaton, no'tëquën sha'huitarinpoa'. ⁵ Napoaton iporasos' ama nisha'huirapiahuasohuë'. A'na tahuëri Sinioro o'mantahuachin, ya'ipi piyapinpoa' téniarinpoa'. Ya'ipi ninëhuasopita anitotarinpoa'. Po'oana quëran ninëhuasopitanta' a'ninquechin sha'huitarinpoa'. Yonquirëhuasopitanta' nitotërin. Ma'marësona tëranta' naporëhuaso' anitotarinpoa'. Naporo' ya'ipinpoa' no'tëquën nontarinpoa'. Noya nipatëhua', noya ni'sarinpoa'.

⁶ A'chintohuatëinquëmara iyaro'sa', Yosëíchin yonquirai. Aporosëre'coi a'chintëranquëmaso' ninshitëranquëma' canpitanta' quiya pochin yonquicamaso marë'. Yosë quiricanënáchin natëcaso' ya'huërin. A'na quëmapi noya noya a'chintohuachinquëma', ama inasáchin pa'yatocosohuë'. ⁷ Yosë nohuanton, nisha nisha nitotërhua'. Co canpoara nohuanton, nitotërhua'huë'. Yosëíchin catahuarinpoa' noya noya nicacaso'. Co catahuarinpoahuë' naporini, co manta' nitochitërihuahuë'. Napoaton co nocantacaso' ya'huërinhuë'.

⁸ Canpitaso' naporama': "Nani ya'ipi nitotërai. Co manta' pahuantërincoihuë' noya cancanta'huaiso marë'. Quiyaora noya nitotatoi, hua'an pochin chiniquën nanantërai," topiramahuë'. ¡Tëhuënchachin chiniquën nanantërama' naporini, quiyanta' isoro'paquë chachin chiniquën nananchitohuë'! ⁹ Co ina tahuëri naniyatërarinhuë'. Yosë nohuanton, co piyapi'sa' noya ni'ninacoihuë'. Nanamën a'china'huaiso marë' a'papiirincoihuë', na'a piyapi'sa' co nohuantophuë'. Apiro'sa pochin ni'ninacoi. Chimirin quihuitërinacoi. A'ninquechin aparisitërinacoi ni'ton, anquëniro'santa' nicatona', pa'yanpi. ¹⁰ Quisocristo natëtoi, nanamën a'chinarai. Ina marë' quiyaso' tëhuarinacoi. Canpitaso nipirinhuë' noya nitotona'piro'sa pochin nicatënenquëma', co tëhuarinënenquëmahuë'. Quiyaso' co chiniquën nanantëraihuë'. Canpitaso nipirinhuë' chiniquën nanantërama'. Piyapi'sa' noya ni'pirinënenquëmahuë', quiyaso' co noyahuë' ni'ninacoi. ¹¹ Iporahuanta' paristarai. A'na tahuëri tana natanai. Yamororai. A'moca'huaisonta' pahuantërincoi. Ahuërinacoi. Pa'sápatoi, co huachi ya'huëmiatëraihuë'. ¹² Chiniquën sacatatoi, canotërai. No'huipirinacoihuënta', noya nontërai. Aparisitohuachinacoiranta', co no'huiraihuë'. Ahuantërai. ¹³ Pinopachinacoiranta', sanoanan quëran nontërai. "Nanan anoyachi," ta'toi, noya nontërai. No'huitonacoi, iporahuanta' co quë'yarinacoihuë'. Amoro pochin ni'ninacoi.

¹⁴ Co no'huiranquëmahuë'. Nosororranquëma'. Co nohuantërahuë' atapanahuanquëmaso'. Pënéna'huancuëmaso marë' ninshitaranquëma'. Hui'nahuëpita pochin nicatënenquëma', napotaranquëma' noya yonquicamaso marë'. ¹⁵ Notohuaro' piyapi'sa' Quisocristo nanamën a'chintopirinënenquëmahuë', carima'ton pënénanquëma'

ni'ton, imarama'. Quisocristo nanamën sha'huítóhuatënquëmara, natërama'. Napoaton tataparima pochin ni'co. ¹⁶ Ina pochin cancantatomaco, nonanco, ténahuë.

¹⁷ Ina maré' Timotio a'patëranquëma'. Inaso' noya ni'nahuë. A'chintohuatëra, Quisocristo imarin ni'ton, hui'nahuë pochin ni'nahuë. Nóya Siniro imarin. Ya'ipi naporahuëso' ayonquiaringuëma' noya noya imacamaso maré'. Insëquësona pa'patëra, Quisocristo nanamënsáchin a'chinahuë. Imapisopita niyontonpachinara, a'chintërahüë. ¹⁸ A'naquëmaso nipirinhüë' nocanatomaco, "Quiyaso' Paono quëran na'con na'con nitotërai. Napoaton co huachi yahuë'ninhüë'," topiramahuë'. ¹⁹ Tëhuënhachin nicaponquëma' yapa'sarahüë. Yosë nohuanton, co hua'quiya quëranhuë' pa'sarahüë. Naporo' nocaninacosopita ni'sarahüë. Na'con nonpirinhüë', co nimara nanitapapihüë' Yosë maré' noya sacatacaiso'. ²⁰ Co topinan quëran nonacaso' ya'huërinhuë'. Yosë hua'anëntohuachinpoa', piyapi'sa' catahuarëhua' noya noya imacaiso'. ²¹ Nosororanguëma' ni'ton, sanoanan quëran yapëñëpiranquëmahuë'. Co Yosë natëhuatamahuë', pa'pato ana'inta' huanquëmaso' ya'huërin. Canconpato, ¿ma'cha onpochinquëma nicaya? ténahuë.

5

Quisocristo imaponahuë', oshahuaninso'

¹ A'naquënsó' co noyahuë' nicacon, monshihuanin, topi natantërahüë. Inaso' pa'pin sa'in monshitërin. Inapoaton, pa'pi co noyahuë' ninin. Co imapisopitahuë' tëranta' co onporonta' ina pochin nipihüë'. ² Canpitanta' nitotapomarahüë', co ina maré' tapanamahuë'. Ina oshanën yonquiatoma' sëtacamazo nipirinhüë', iporahuenta' "Quiyaso' nóya imarai," toconama'. Nani ocoicaso nipirinhüë', co ocoiramahuë'. ³ Co canpitataquë' ya'huaporahuë', canpitataquë' ya'huërahüëso' pochin cancantato, yonquiranguëma'. Ina quëmapi no'tëquën ana'intacaso' ya'huërin, ténahuë. ⁴⁻⁵ Quisocristo imarama' ni'ton, niyonton. Niyontonpatama', ca pochin cancantatoma', ina quëmapi chiniquën pënëncó'. "Siniro Quisoso nanan quëtërincoi ni'ton, ama huachi Tata Yosë a'páinquënsóhuë', ténai. Sopai natëran ni'ton, parisitamaso' ya'huërin," itoco'. Inapotohuatama', a'na tahuëri yonquiapon nimara. "Co noyahuë' yonquirahuëso' naniantato, Yosë imanta'í," tapon nimara. Napohuachin, Siniro Quisoso o'mantahuachin, nicha'ësarín huachi.

⁶ Iporaso nipirinhüë' "Nóya imarai," topiramahuë', co ya'ipinquëma' noya ninamahuë'. Co no'tëquën yonquiramahuë'. Ni'co'. "Pan nipatëra, pi'pian ahuëpocatërinso' acohuachina, ya'ipi sët'cotërin," topi. Nani ina nitotërama'. Inapochachin a'nayanquëma tëranta' co noyahuë' yonquihuata' ya'ipinquëma' nitapicancanarama'. ⁷ Iráca Pascoa cosharo' ca'pachinara, co pi'pian tëranta' ahuëpocatërinso' nohuantopihüë'. Ya'ipiya tël'yatopi. Pascoaquë' carniroa'hua tëpapiso pochin Quisocristo nani chiminín canpoa maré'. Ina imarama' ni'ton, nasha cancan quëtërinquëma'. ⁸ Pascoa pita na'huasoí, ya'ipi ahuëpocatërinso' tël'yatopi. Inapochachin canpoanta' ya'ipi co noyahuë' yonquirëhuasopita a'pocatëhua', noyasáchin niahua'. Ama huachi co noyahuë' niahuasohüë'. Noyápiachin cancatatëhua', no'tëquënáchin yonquia'ahua'.

⁹ I'huanta' nani ninshitëranquëma'. "Ama monshihuaninsopitaré' quëma' nipayacosohüë'. Ama inapita noya ni'cosohüë'," itëranquëma'. ¹⁰ Na'a piyapi'sa' co Yosë imatonahuë', monshihuanpi, apirapi, ihuatopi, mamanshi moshapi, inapopi. Hua'huayatërahüë' piyapi ina pochin nipi ni'ton, inapitaso' nontacaso' ya'huërin. Co nontërhua'huë' naporini, co nanichitërihuahuë' isoro'paquë' ya'huëcaso'. ¹¹ A'naquënsó' nipirinhüë'. "Canta' imarahüë'," taponahuë', monshihuanárin. A'nanta' apirarin. A'naquëonta' ipora huanta' mamanshi mosharin. A'napitanta' pinotapi, no'pirapi, ihuatapi, naporapi. Napoaponaraihuë': "Quiyanta' imarai," topi. Ama inapitaré' quëma' nipayacosohüë'. Yosë nonpintapi ni'ton, ama inapitaré' quëma' coshatacosohüë'. ¹²⁻¹³ Co Yosë imapisopitasohüë' co canpoari ana'intacaso' ya'huërinhuë'. Tananpitahua' Yosëri ana'inchin. Imarëhua' capiniso nipirinhüë' nipëñëahuan' noya yonquicaso maré'. Co noyahuë' nina'pi, niyontonama quëran ocoico', ténahuë.

6

Imarëhuasopita capini nanan anoyatacaso' ya'huërinso'

¹ Canpita capini nanan ya'huëhuachin, ama nino'huicosohüë'. Ma'sha nionpotohuatamara, ¿onpoatomata' coisëquë niquëparama'? Co inaso' imarinhuë'. Quisocristo imarama' ni'ton, niyontonpatama', no'tëquën pënëncó' nanan anoyachina'. ² A'na tahuëri Quisocristo o'mahuachin, imarëhuasopita acoarinpoa' inarë' quënpoa' hua'anëntacaso maré'. Coisë pochin nica'tëhua', ya'ipi piyapi'sa' no'tëquën sha'huítarihua'. Nani ina nitotërama'. Ina nitotatoma', ipora nanan ya'huëhuachin, anoyatacaso' ya'huërin. ³ Ayaro' tahuëri anquëñiro'santa' hua'anëntatëhua', coisë pochin no'tëquën sha'huítarihua'. Nani

inanta' nitotëräma'. ¡Nanan isëquë co onpopinchin sacaihuë' anoyatacaso! 4 Napoaton nanan ya'huëhuachina, co coisëquë nisha'huirapicamaso ya'huërinhuë'. Co inaso' Yosë imana'pihuë' ni'ton, co canpoa pochin no'tëquën yonquirinhuë'. 5 Tapanacamaso marë' pënënanarquëma'. ¿Co a'naya tëranta' niyontonamaquë noya yonquina'pi ya'huërinhuë' ti? ¡Ya'huërin mini, tënahuë! Nanan ya'huëhuachin, inari anoyachin. 6 Canpitaso nipirinhuë' imaramaso capini nipinotoma', nisha'huirapirama'. Naporahuaton, coisëso' co Yosë natëpirinhuë', inaquë niquëpahuatamara, co noyahuë' ninama'.

7 Nisha'huirapihuatamara, co imapisopitahuë pochin niconama'. Ma'sha onpotohuachinënuquëma', ¿onpoatonta' co ahuantëramahuë'? Ma'shanëma' matohuachinënuquëma', tananpitërama' naporini, noya noya niitomahuë'. 8 Canpitaso nipirinhuë' co noyahuë' cancantatoma', imaramasopita capini niihuarama'. Naporahuaton, ninonpinapitoma', ni'huëretëräma'.

9 Co noyahuë' nipsisopita co Yosë hua'anëntërinquë ya'coanpihuë'. ¡Nani ina nitotëräma' ipora! Ama ninonpintocosohe'. A'naquën co Yosë natëtonahuë', monshihuanapi. Mamanshi moshapi. Sa'ina' ya'huëtöpirinahuë', a'na sanapi së'huapi. Quëmapi capini nisë'huapi. Taparosachin yonqui. Inapita pochin nipsisopitaso', co Yosë'pa' pa'sapihuë'. 10 A'naquëonta' ma'sha ihuatopi, apirapi, no'pipi, pinotopi. A'naquën a'napita ahuëatona', ma'shanëna' matopi. Ya'ipi co noyahuë' nipsisopita co Yosë hua'anëntërinquë ya'coanpihuë'. 11 Iráca a'naquëma' ina pochin nipiramahuë'. Sinioro Quisocristo imapatamara, oshanëma' inquitërinquëma'. Nani anoyacancantërinquëma' ni'ton, Yosë noya ni'ninquëma'. Ispirito Santo chachin catahuarinquëma' noya cancantacaso'.

Ma'marësona nonënpoa' Yosë acotërinpoaso'

12 "Ma'sona tëranta' yanipatëhua', noya nicacaso'," topi a'naquën. Napoaponahuë', co ya'ipi ninëhuasopita catahuarinpoahuë' noya cancantacaso marë'. Napoaton ma'sona tëranta' anishacancantohuachinco, co nisarahuë'. Ano'quihuachinco. 13 A'naquën napopi: "Cosharo' ya'huërin anpopitë marë'. Anpopitënta' ya'huërin coshoro marë'," topi. Inaso nipirinhuë', a'na tahuëri Yosë nohuanton, coshoro', anpopitë', inapita ta'huantarin. Ni'ton, co coshatërehuaso marë' oshahuanëhuahuë'. Napoaponahuë', monshihuanacaso' pa'pi co noyahuë'. Co Yosë nohuantërinhuë' monshihuanacaso'. Co ina marë' nonënpoa' acotërinpoahuë'. Sinioro natëcaso marë' acotërinpoa'. Nonënpoa' nicha'ërin. 14 Yosë nohuanton, Sinioro Quisoso nanpiantarin. Inari chachin chiniquën nanantaton, nonënpoa' ananpitaantarinpoa'.

15 Quisocristo imapatëhua', ina nonën pochin ninëhua'. Nani ina nitotëräma'. Ina nitotapomarahuë', ¿noya ipora monshihuanapi monshitacaso' to? ¡Co onporonta! 16 Yosë quiricanënuquë naporin: "Quëmapi sapani mapachina, cato' piyapi niponahuë', a'naíchín pochin Yosëri ni'nin," ténin. Canpitaso' monshihuanapi ichihuë'ëpatama', ina pochin cancantarama'. Inapohuatama', co Quisocristo imamiataramahuë'. 17 Quisocristoíchín imapatëhua', ina pochin cancantarëhua'.

18 Napoaton ama pi'pisha tëranta' monshihuanacosohuë'. Ihuatacaso', no'picaso', inapita nicacaso' co noyahuë', nipirinhuë', co atapicancaninpoahuë'. Monshihuanapatama', nitapicancanarama'. Nonëmanta' tapiarama'. 19 Quisocristo imapatëhua', Ispirito Santo ya'coancantërinpoa'. Nani ina nitotëräma'. Yosë a'patimarinpoa' ni'ton, cancanënpoaquë chachin ya'huërarin. Napoaton co huachi canpoara nohuantërehuasopita nicacaso' ya'huërinhuë'. Yosë chachin hua'anëntërinpoa'. 20 Quisocristo chiniquën parisitaton, chiminin nicha'ëinpoaso marë'. Nicha'ërinpoa' ni'ton, ya'ipi nonënpoa quëran huarë' hua'anëntinpoaso' ya'huërin. Napoaton noyasáchin nico' a'napitanta' nicatënnënuquëma' Yosë chinochina'.

7

Yasa'arinsopita pënëninso'

1 I'hua chachin ninshitatomaco, nisha nisha natanamaco ni'ton, sha'huichinquëma'. Quëmapi co yasa'apachinhuë', noya inaora ya'huëcaso', tënahuë. 2 Napoaponahuë', na'a piyapi'sa' monshihuanapi ni'ton, na'con na'con quëmapi'sa' sa'aina'. Ama monshihuanacaiso marëhuë' sa'aina'. Quëmapi'sa' sa'inaráchin yonqui'ina'. Inapochachin sanapi'santa' so'ináchin yonqui'ina'. 3 Quëmapi'sa' sa'ina' noya nosoroatona', ichihuë'ëina'. Inapochachin sanapi'santa' so'ina' nosoroatona', huë'ëpaina'. 4 Sanapi nani so'yahuachina, co inaora nohuantërinso' yonquicaso' ya'huërinhuë'. So'in nohuantërinso' yonquicaso' ya'huërin. Quëmapi co inaora nohuantërinso' yonquicaso' ya'huërinhuë'. Sa'in nohuantërinso' yonquicaso' ya'huërin. 5 Ama nia'po'inasohuë', niichihuë'ëina'. A'na tahuëriso nipirinhuë' quëmapi sa'inë chachin inahuara yonquinëna quëran nohuantohuachina', na'con na'con Yosë nontacaiso marë' nisha huë'ëina'. Ina quëran naquëranchin

nihuë'ëpanta'ina' ama nisha yonquicaiso marëhuë'. Ama hua'qui' nisha huë'ëcosohuë', Satanasë minsëchinquëma'.

⁶Napoaton yasa'apatama', sa'aco', tënahuë. Co yasa'apatamahuë', noyatapon. Co Yosë ina pochin camaipirinpoahuë', ayonquirinco ni'ton, sha'huitaranquëma'. ⁷Caso nipirinuë' co sa'ahuancohuë'. Co manta' sanapi së'huarahuë'. Yosë catahuarinco ahuaanta'huaso'. Pa'sápato, a'chinárahüë. Na'a quëmapi'sa' ca pochin nipi naporini, noya niitonahuë', topirahuë'. Co ya'ipi nanitopihuë' ca pochin nicacaiso'. Yosë catahuarinpoa' nisha nisha nicacaso'. A'naquën ina nohuanton, sa'arin. A'naquënso nipirinuë' ina nohuanton, noya inaora ya'huërin.

⁸Co yasa'apatamahuë', noya nisarama'. Inapochachin quëyoro'no'sa' co yaso'yantahuachinahuë', noya nisapi. Canta' caora ya'huarahuë. ⁹Napoaponahuë', sanapi nohuantohuatama', maco'. Noya sa'acaso'. A'naquën co sa'apachinahuë', nisha nisha yonquipi. Sanapi së'huacaisoachin nohuantopi. Ina pochin cancantohuachina', sa'aina'. Ina noya, tënahuë.

¹⁰Nani sanapi mapatama', inarë'quëmáchin ya'huëco', tënahuë. Co casáchin naporahuë'. Quisocristo sha'huitërinpoa' ni'ton, natëcaso' ya'huërin. Sanapi'santa' so'yahuachina', so'ina' chinpitomiatacaso' ya'huërin. ¹¹Nipirinuë', co chinpitohuachinhuë', ama huachi a'na quëmapi so'yachinsohuë'. So'in chachin chinpitantahuachin, noya nisarin. Quëmapi'santa' sa'apachina', ama sa'ina' tē'yachinasohuë'.

¹²Isonta' pënëntaranquëma'. Quisocristo isoro'paquë nipon, co napopirinuë', noya pënëntaranquëma', tënahuë. A'naquëma' co'huara Quisocristo imashatërapomahuë', sa'arama'. Iporaso' imapiramahuë', sa'amaso' co yaimarinhuë'. Noya yacapahuachinquëma', ama tē'yatocosohuë'. ¹³Canpitanta', imoyaro'sa', a'naquëma' imapomarahuë', co so'yamaso' yaimarinhuë'. Co yatē'yatohuachinquëmahuë', ama ta'ananpicosohuë'. Noya yacahuatoma', chinpitoco'. ¹⁴A'naíchin imaponahuë', noya ichiya'huë'in. Sa'in imapachina, so'ionta' Yosëri noya yonquiarin. Oshaquëran imapon nimara. Inapochachin quëmapi imana'pi nipachina, sa'ionta' Yosëri noya yonquiarin. Hui'ninpitanta' noya yonquiarin. Co ichiya'huëhuachinhuë', hui'ninpita co onporonta' Yosë imaponahuë' nimara. ¹⁵Nichinpitacaso' noya noya nipirinuë', quëmapihuë' nipon, co imatonhuë' yapa'pachin, noya pa'in. Sanapinta' co imatonhuë' yapa'pachin, noya inanta' pa'in. "Noya nini'toma', ya'huëco'," itërinpoa' Yosë. ¹⁶Sanapi noya imaponahuë', so'inso' co onporonta' imaponhuë' nimara. Quëmapinta' noya imaponahuë', sa'inso' co imaponhuë' nimara. Co nitotërëhuahuë'.

¹⁷Yosë nohuanton, nisha nisha ninëhua'. Co napopináchin ninëhuahuë'. Onpopinsona nicasëhua' Yosë imapatëhua', inachachin niahua'. Ya'huë'rëhuahuë chachin sano yonquiatëhua', imahua'. Paato, ya'ipi imapisopita inachachin pënëntarahuë. ¹⁸A'naquëma' co'huara imashatërapomahuë', marca acotërinëinquëma'. Quisocristo imapatama', ama ina marë' tapancosohuë'. Naporahuaton, co marca ya'huë'tohuachinquëmahuë', ama nicotococosohuë'. ¹⁹Co marca yonquicaso' ya'huërinhuë'. Yosë natëcasorachin yonquico'. ²⁰Ya'nán Quisoso imapatama', onpopinsona nicasëma' imapatama', inachachin nisáco'. Ama a'na' a'na' pochin yonquicosohuë'. ²¹A'naquëma' patron marërachin sacatohuatama', ama ina marë' sëtocosohuë'. Nipirinuë' nanitohuatama', pipimiatatoma', campitaora marë' sacatoco'. ²²Patron marë' sacatapomarahuë', Yosë huayonpachinquëma', oshanëma' inquitatëinquëma', nicha'ërinquëma'. Ina yonquiatoma', co huachi sëtacaso' ya'huërinhuë'. Inapochachin a'naquëma' co patron asacatopirinuëmahuë'. Yosë nicha'ërinquëma' ni'ton, ina na'con na'con natëcamaso' ya'huërin. Yosë piyapinëpita ninama'. ²³Quisocristo chiminatón, nicha'ërinquëma'. Inasáchin natëtoma', yonquico'. Ama piyapi'sa marëáchin sacatatoma', Yosë naniantococosohuë'. ²⁴Napoaton iyaro'sa' ya'nán imapatama', onpopinsona nicasëma' imaramaso chachin nisáco'. Yosë ni'sarinquëma'.

²⁵Iporaso' co sa'arinopitahuë', co so'yarinopitahuë', inapita ma'sona onpocaso' sha'huichinquëma'. Quisocristo isoro'paquë nipon, co ina a'chinpirinuë', catahuarinco no'tëquën pënëna'huaso'. Nosoroatonco, acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Napoaton nanitërama' natëamacoso', tënahuë. ²⁶Ipora tahuëri'sa' sacai' imacaso', na'con aparisitarinënpoa'. Napoaton onporamasona ya'huapoma', inachachin ya'huëco'. ²⁷Sa'ahuanpatama', ama tē'yatocosohuë'. Co sa'ahuanpatamahuë', noya campitaora ya'huëco'. ²⁸Napoaponahuë', sanapi nohuantohuatama', maco'. Noya sa'acaso'. Inapochachin nano'santa' yaso'yahuachina', noya nisapi. Co ina marë' oshahanapihuë'. Nipirinuë', sa'ahuano'sa', so'yahuano'sa' inapitaso' saca sacai' ya'huapona'. Co nohuantërahuë' campitaso' ina pochin nicacamaso'.

²⁹Ni'co', iyaro'sa'. Yosë nohuanton, co hua'qui' isoro'paquë ya'huarihuahuë'. Napoaton sa'ahuanpatama', ama sa'amachin yonquicosohuë'. Yosë na'con na'con yonquico'. ³⁰A'na tahuëri sëtapomarahuë', ama sëtacamasorachin yonquicosohuë'. Yosë yonquiatoma', noya

cancantoco'. A'na tahuërinta' capa cancantapomarahuë', ama inasáchin yonquicosohuë'. Ma'sha pa'anacason'ta' ya'huëtöpirinquëmahuë', ama inasáchin yonquicosohuë'.³¹ Ya'ipi ma'sha isoro'paquë ya'huërsinopita a'na tahuëri ta'huantarín. Napoaton ma'sha ya'huëtöpirinquëmahuë', ama inapita na'con na'con yonquicosohuë'.

³² Nani ma'sha yonquihuatera, sacai' Yosë marë' sacatamaso'. Co nohuantërahuë' canpitaso' nisha nisha yonquiatoma', napion cancantamaso'. Quëmapi co sa'in ya'huëtöhuachinhuë', co nani ma'sha yonquicaso' ya'huërinhuë'. Nanitërin Sinioroáchin yonquicaso'.³³ Sa'ahuano'saso nipirinhüë' nani ma'sha yonquicaiso' ya'huërin. Sa'ina' noya ya'huëcaiso marë' na'con yonquiapi. ³⁴ Co nanitöpihuë' Yosëáchin yonquicaiso'. Inapochachin sanapi'santa' co so'yahuachinahuë', nanitöpi ya'ipi cancanëna quëran Yosëáchin yonquicaiso'. Inasáchin yonquihuachina', na'con Yosë marë' sacatapi. So'yahuano'saso nipirinhüë', na'con ma'sha yonquicaiso' ya'huërin. So'ina', hua'huinpita, inapita noya nocomacaiso' ya'huërin.

³⁵ Ina pochín a'chintëranquëma' yonquicamaso marë'. Co caso' camairanquëmahuë'. Noya yonquico' Yosë nohuantërsino' ayonqu'i'inquëma'. Noyasáchin nicacaso' ya'huërin. Yosë na'con na'con yonquiatoma', ina marë' sacatoco'.

³⁶ Hui'nama' nani nanontöhuachin, quëmapiri nohuantöhuachin, ama apiratocoso'huë'. Noya macacaso' nipachina', "Maquë'", itoco'. Noya so'yain. Co ina marë' oshahuachinhuë'.³⁷ Nipirinhüë', co quëtacaso' nohuantöhuatamahuë', noya inanta'. Hui'naonta' co yaso'yahuachinhuë', quëma pëinënquë chachin ya'huë'in. Yaso'yahuachin, acoantoco'.³⁸ Nanon aso'yacaso' noya. Co'so' nohuantöhuachinahuë', inanta' noya. Co so'yahuachinhuë', noya noya, topirahuë'.

³⁹ Sanapi so'yahuachin, so'in chinpitacaso' ya'huërin. Napoaponahuë', so'ini ayananpihuachin, yaso'yantahuachin, noya so'yanta'in. Yosë imana'pi so'yachin. ⁴⁰ Co huachi so'yantahuachinhuë', noya inanta'. Noya noya cancantarin, topirahuë'. Ispirito Santo catahuarínco no'tëquën pënënta'huaso' ténahuë'.

8

Cosharo' mamanshi marë' acopiso'

¹ A'naquën ma'sha tëparahuatona', nosha acopi mamanshi chinotacaiso marë'. "¿Noya ipora ina nosha pa'anatë' capacaso' ti?" itëramaco ni'ton, sha'huichinquëma'. Tëhuënchachin iyaro'sa' co mamanshuo' nanpirinhüë', nitötërhua'. Nani na'con nitotarihuarahuë', co a'napita nosorohuatëhuahüë', topinan quëran nitotatëhua', ninocanarihua'. Nipirinhüë', piyapi nosorohuatëhua', catahuarëhua' noya noya Yosë imacaiso marë'.² A'naquënso': "Ya'ipi nitötërai" topirinhüë', na'con pahuantarín no'tëquën yonquicaiso'.³ Napoaponahuë', Yosë nosorohuatëhua', ina pochín cancantarihua'. Ina quëran Yosë nohuítatonpoa', noya ni'sarinpoa'.

⁴ Nosha mamanshi chinotacaiso marë' acopiso' a'chinchinquëma' nitotoco'. Co mamanshi nanpirinhüë'. Co ina chinotacaso' ya'huërinhuë'. Tata Yosëáchin chinotacaso' ya'huërin, tënëhua'.⁵ A'naquënso' nipirinhüë' nisha nisha ma'sha isoro'paquë ya'huërsinopita moshapi. Inápaquë ya'huërsinopitanta' moshapi. Nisha nisha ya'huërin, "yosë" ta'tona', moshapi. "Inapita natëcaso' ya'huërin," topi. ⁶ Canpoaso nipirinhüë' Tata Yosëáchin chinotërhua'. Ya'ipi ma'sha ninin. Ina marë' acorinpoa'. Quisocristoíchin hua'anëntërinpoa'. Ina nininpoa'. Nani nicha'ërinpoa' ina nohuítatëhua' nampicaso marë'.

⁷ Napoaponahuë', a'naquënso' co ina nitochátërapihuë'. Iráca mamanshi chinotöpirinahuë', Quisocristo imapachinara, mamanshi a'popi. A'popirinhüë', ipora huanta' co cancanëna quëran natëyátërapihuë'. "Nosha mamanshi marë' tëpapiso' ca'patëhua', mamanshi chachin chinotarëhua'," taponaraihuë' ca'pachina': "Oshahuanëhua'," ta'tona', co huachi noyápiachin cancantöpihuë'.⁸ Tëhuënchachin ca'patëhua', co ina marë' oshahuanëhuahüë'. A'pohuatëhua', co ina marë' Yosë noya noya ni'ninpoahuë'. Co inaso' coshoro' yonquirinhüë'. Cancanënpoa quëran noya yonquicaso' na'con na'con nohuantërin. ⁹ Nipirinhüë', ya'ipi nosha ca'patama', ni'cona a'napita anishacancantotama'. A'naquën imasapirinhüë', co Quisocristoíchin natëyátërapihuë'. Nisha nisha të'huatapi. ¹⁰ "Ya'ipi nosha noya capacaso'," ta'toma', noya ca'nama'. A'na tahuëriso nipirinhüë' mamanshi moshapiso' pëiquë pa'patama', inaquë coshatarama'. Inaquë coshatasëma', të'huatona'pi nicatënnquëma': "Mamanshi marë' acopiso' noya capacaso'," tapon nimara. Ina quëran: "Canta' nipachin ca'i," ta'ton, ina nosha capon. Ina ca'pachin, "Oshahuahanuë caso huachi," ta'ton, co noyahuë' cancantarin. ¹¹ Canpitaso' nitotatoma', noya capomarahuë', të'huatona'pi atapicancanarama'. Ina marënta' Quisocristo chiminín. ¹² Të'huatona'pinta' imaponahuë', co ya'ipi cancanëna quëran imarinhüë' ni'ton, nisha nisha të'huatarín. Nonanatënnquëma', ca'pachin, co noyahuë' cancantapon. "Ma'cha onpö'ya. Co noyahuë' ninahuë'," tapon.

Ina aoshahuanapatama', Quisocrisonta' co noyahué' ni'sarínquéma'. Ina maré' canpitanta' oshahuanarama'. ¹³ Ya'ipi cosharo' noya capacaso nipurinhué', a'na tahuéri nosha capasoco iyahué niconco nishacancantohuachin, co huachi ina nosha ca'sarahué'. Iyahué nosoroato, co pi'pian tēranta' nohuantērahué' anishacancanta'huaso'.

9

Quisocristori acorinsopita

¹ Co inso piyapi tēranta' camairincohué'. Quisocristo chachin acorinco namēn a'china'huaso maré'. Inápaquē panantarinsó' piqūēran cari ni'nahué. Ina catahuar-inco a'china'huaso'. A'chintohuatēnquēmara, canpitanta' imarama'. ² “Co Quisocristo chachin acorinquēnhuē,” itērínaco a'naquēn. Canpitaso nipurinhué' co napotaramacohué'. A'chintohuatēnquēmará, Quisocristo imarama' ni'ton, acorincoso' nitotērama'.

³ Nocanpachinacora, no'tēquēn iso pochin sha'huitērahué: ⁴ A'chintohuatēnquēmara, a'camacoiso' ya'huērin. Yamorohuatoí, o'shitamacoisonta' ya'huērin. Nohuantērai naporini, noya ma'paitēnquēmahué'. ⁵ A'napita Quisocristori acorinsopitasa', sa'atona' sa'inaré' iratopi. Namamēn a'chinacaiso maré' pa'pachinara, sa'iné chachin pa'pi. Quisocristo iinpita, Pitro, inapitanta' inapopi. Nohuantērai naporini, quiyanta' Quisocristo imarinsó' macatoí, inaro'coí chachin irachitohué'. ⁶ Pirnapiré'co a'chintarainquēma' ni'ton, a'camacoiso' ya'huēpirinhué'. Quiyaora sacatatoí, coshatērai. Ma'shanta' pahuantohuachincoira, quiyaora pa'anai. A'napitasa' topinan ma'parinēnquēma'. ⁷ Ni'co, iyaro'sa'. Sontaro ya'conpachinara, co cosharonēn pa'anacaso' ya'huērinhué'. Capacaso', a'mocaso', inapita topinan quētōpi. Inapochachin opa sha'pachina, hua'anēni inaora macaton, irorin. Co ina maré' pahuērētacaso' ya'huērinhué'. Ohuica pē'tahuana'pinta' nohuantohuachina, ohuica sho'shoi' shi'shiaton, o'orin. ⁸ Co piyapi saráchin ina pochin yonquipi-hué'. Yosé quíricanēnquēnta' Moisésē naporin: ⁹ “Toro asacatohuatama', a'caco'. I'nataton to'norayahuachin, ama tonpoanantocoso'hué'. Tananpitoco' pi'pian pi'pian coshachin,” tēnin iráca ninshiaton. Co toroáchin yonquiaton, Yosé naporinhué'. ¹⁰ Canpoanta' yonquiatonpoa', quíricanēnquē aninshitérin. Quēmapi iminpachina, co topinan sha'ninhué'. “Nitohuachin, masarahué,” ta'ton, sha'nin. Ina quēran sha'ninso' cayahuachina, manin. ¹¹ Inapochachin quiyanta' Yosé namamēn a'chintērainquēma' noya noya cancantacamaso maré'. Ina maré' ma'sha pahuantohuachincoí, topinan quētēramacoí naporini, noya niitonhué'. ¹² A'napitasa' a'chintohuachinquēmara, ma'sha topinan quētērama'. Quiyasa' na'con na'con a'chintērainquēma' ni'ton, na'con na'con quētamacoisó' ya'huēpirinhué'.

Napoaponahué', co manta' topinan ma'parainquēmahué'. Ma'sha pahuantopirin-coihuēnta', ahuantērai. Piyapi'sa' noya noya Quisocristo namamēn natanacaiso maré' co manta' ma'patēraihué'. A'chinahué quēran canarahué naporini, co onpopinchin noya ni'itonacoihué' nimara, tēnahué. ¹³ Iráca a'naquēn Yosé chinotopiso pēiqué sacatohuachinara, inaqué chachin coshatopi. Ma'sha Yosé chinotacaiso maré' tēpahuachinara, patoma ca'pi. Topinan quētōhuachinara, noya ca'pi. Nani ina nitotērama'. ¹⁴ Inapochachin Quisocrisonta' sha'huitērinpoa'. “Nani tahuéri nani tahuéri Yosé namamēn a'chinpachina', natanpisotitari ma'sha quéchina' nanopicaiso maré', tēnin. ¹⁵ Ina nipirinhué', co manta' ma'paranquēmahué'. Co ina maré' ninshitéranquēmahué'. Co manta' nohuantērahué'. Caora sacatatoí, a'chinarahué. Ina maré' noya cancantērahué. A'chintēranquēmaso maré' pahuērēamacoso' ya'huērin naporini, chimina'huaso' noya noya niitonhué'. Topinan nohuantato, a'chintaranquēma', tēnahué.

¹⁶ A'naquēn: “Yosé namamēn a'chinahuéso maré' caso' noya noyaco,” topi. Caso nipirinhué' co caora nohuanto a'chinahué'. Co ina maré' noya noyacohué'. Quisocristo acorinco namamēn a'china'huaso maré'. Co'so' a'chinpatohué', jma'huantacha nisarahué paya'. ¹⁷ Caora nohuanto, a'chinahué naporini, ina maré' canaitohué'. Nipurinhué', ina sha'huitērinco ni'ton, a'china'huaso' ya'huērin. ¹⁸ Napoaton namamēn a'chinpatēra, co manta' ina maré' ma'patērahué'. Cosharo', ma'sha, inapita quētínacoso' ya'huēpirinhué', co manta' ma'patērahué'. Topinan a'chinahué. Ina maré' nōya cancantērahué.

¹⁹ Co insonta' pahuērērincohué' ni'ton, co insonta' camaincoso' ya'huērinhué'. Nipurinhué', caora nohuanto, ya'ipi piyapi'sa' catahuarahué. Na'con na'con piyapi'sari Quisocristo imacaiso maré' a'chinarahué. ²⁰ Cotioro'sa' a'chintohuatēra, inapita pochin ninahué inapitanta' imacaiso maré'. Co Moisésē pēnētērinso' natēca'huaso' ya'huētopirincohué', cotioro'sa' pochin ninahué natinacoso maré'. Inapitanta' Quisocristo natēcaiso' nohuantērahué. ²¹ Nisha piyapi'saso' co Moisésē pēnētērinso' natēpihué'. Napoaton inapita a'chintohuatēra, co ya'ipi Moisésē pēnētērinso' natērahué'. Co ina natēpirahué', Quisocristo natēto, noya ninahué. Nisha piyapi'sarinta' imacaiso maré' Quisocristo namamēnáchin a'chintērahué. ²² A'naquēnta' imaponahué', co ya'ipi cancanēna quēran natēyátērahiphué'.

Inapitanta' co nocanahuë'. "Caso' noya noya imarahuë," co itërahuë'. Inapita pochin ninahuë natanatonaco, noya noya Quisocriso imacaiso marë'. Ya'ipi piyapi'sa' nosoroato, sanoanan quëran a'chintarahuë caraya tëranta' cha'ëcaiso marë'. ²³ Ina pochin Yosë nanamën a'chinpato, na'con na'con piyapi'sari ina nohuitapi anta'. Ina marë' canta' noya cancantërahuë'.

²⁴ Quëmapi'sa' nicanacaiso marë' ta'ahuachinara, a'naichin canatërin. Nani ina nitotërama'. A'napitaso' co chiniquën ta'atonahuë', co canatopihuë'. Canpilitanta' chiniquën ta'apiso pochin cancantatoma', na'con yonquico' noya noya cancantamaso marë'. ²⁵ Quëmapi'sa' yanicanahuachinara, nani tahuëri ta'aräpi noya noya no'quicaiso marë'. Ta'acaisoráchin yonquipi. Canatohuachinara, yancotë' huëron quëran nipiso' quëtöpirinahuë', inaso' a'naroáchin ahuirin. Canpoaso nipirinhüë' noya nipatëhua', Yosë'pa' acanarinpoo'. Inatohua' co manta' moccasarinhuë'. ²⁶ Caso' co nisha nisha yonquirahuë'. Noya ni'tatë' ta'arëso pochin Yosë natëca'huasoráchin yonquirahuë'. Co topinan ya'huërahuë'. Co papinanquë ahuëtëreso pochin ninahuë'. Yosë nohuantërsoráchin ninahuë'. ²⁷ Co noyahuë' yonquihuatëra, a'naroáchin naniantërahuë'. Co nohuantërahuë' pi'pian tëranta' oshahuanaca'huaso'. Nohuantaso' Yosë marë' sacatarahuë'. A'napita na'con pënënpirahuë', co caso' noya nipatohuë', co Yosë noya ni'sarincohuë', co acanaarincohuë', tënahüë'.

10

Ama mamanshi moshacaiso marëhuë' pënëninso'

¹ Iráca napopisopita iyaro'sa', yonquico'. Iráca cotio mashocoro'sa' Iquipito quëran pipirahuatona', Moisésë imapi. Yosë nohuanton, chitoro' ya'norin imacaiso marë'. Naporahuatona', Quëhuai' marë' pëntonahuatona', ya'ipiya cha'ëpi. ² Marë' quëran cha'ërahuatona', Moisésë imapi. Chitoronta' quëchitërarin. (Inapochachin iporaso' Quisocriso natërhua' ni'ton, aporihuanatëhua', imarëhua'.) ³ Iráca inotëro parti pa'pachinara, Yosë nohuanton, nani tahuëri no'paquë cosharo' ya'nohuachina, ya'ipiya coshatopi. ⁴ Inaquëso' co i'sha ya'huëpirinhüë', Yosë nohuanton, na'pi quëran pipirin, ya'ipiya o'opi. Quisocristos' ina na'pi pochin ninin. Pa'pachinara, co quënanpirinhüë', inari na'con catahuarin cha'ëcaiso marë'. ⁵ Inapotopirinhüë', cotioro'saso' co noyahuë' cancantopi. Na'con na'con co natëpihuë' ni'ton, Yosëri co noyahuë' nicacon, ana'intërin. Ina nohuanton, inaquë chachin chiminpi.

⁶ Pënënpooaso marë' iráca ina ninshitërin. Inapitaso' co noyahuë' yonquipi. Nani ma'sha noyapitopi. Ama inapita nonahuansohuë'. ⁷ Inapitaso' mamanshi moshapi. "Moshatacaiso marë' pita nipi. Huënsërahuatona', coshatopi, o'opi. Ina quëran nansarahuatona', capa cancantopi," ténin Yosë quiricanënuë'. Canpitaso' nipirinhüë' ama inapita pochin nicosohuë'. ⁸ Ina quëran a'napita monshihuanpi. Ina marë' Yosëri ana'intërin. Ina nohuanton, cato shonca cara huaranca piyapi'sa' chiminpi. A'na tahuëri'ichin nipirinhüë', inanapo chiminpi. Ina yonquiatoma', ama manta' monshihuanacamaso' yonquicosohuë'. ⁹ Naporahuatona' Sinioronta' ténipi: "Co nimara ana'intarinpoahuë'," ta'tona', co noyahuë' nipi. Ina marë' ya'huatona', na'a chiminpi. ¹⁰ Ama Yosë no'huítëhua' tarëtahuasohuë'. "Co Yosë noya catahuarinpoahuë'," topi a'naquën. Napoaton Yosëri anquëni a'paimarin inapita tēpacaso marë'.

¹¹ Yosë nohuanton, iráca napopisopita quiricanënuë' ninshitopi pënënpooaso marë'. Inapita pochin nipatëhua', ana'intarinpoa' canpoanta'. Nani ana'itacaso' tahuëri naniriarin. ¹² A'naya a'nayanquëma' ni'cona oshahuantama'. "Caso' noya piyapico. Co onporonta' Yosë a'poarahuë'," ama tocosohuë'. ¹³ Sopai ya'ipi piyapinpoo' sha'huítërinpoa' co noyahuë' nicaso marë'. Yosëso' nipirinhüë' catahuarinpoa'. A'naya a'nayanpoa' co nanitërhëhuasohuë' nitotaton, ni'sarinpoo'. "Tananpitëquë'," itohuachina, co sopai nanitërinhuë' aquëtë' téninpoaso'. Cancanënpooa' quëran huarë' Yosë natëhuatëhua', co sopai minsëarinpoahuë'. Ma'sha onpopirëhuahuënta', Yosë ananitarinpoo' ahuantacaso'. Yosë chachin catahuarinpoa' sopai minsëcaso marë'.

¹⁴ Napoaton iyaro'sa' ama pi'pisha tëranta' mamanshi moshacosohuë'. Nosororanquëma' ni'ton, pënënaranquëma'. ¹⁵ Canpitaso' nitoyonquirama'. Sha'huítëranquëmaso' yonquico' no'tëquën nitotacamaso marë'. ¹⁶ Niyontonpatëhuara, Quisocriso chiminso' yonquirëhua'. "Quiya marë' Sinioro huënnainën pa'nin ni'ton, 'Yosparinquën' ténai," itatëhua', huënnainën pochin nininso' o'orëhua'. Cancanënpooa' quëran huarë' yonquiatëhua', o'opatëhua', huënnainën napopináchin yonquirëhua'. Ina quëran cosharo' ina nonën pochin nininso' së'panahuatëhua', ca'nëhua'. "Tëhuëenchachin canpoa marë' Quisocriso nonën ohuampi," ta'tëhua', napopináchin yonquirëhua'. ¹⁷ Quisocriso yonquiatëhua', ina cosharo' ca'nëhua'. Na'acquënpoo' niriuhuarahuë', Quisocriso imarëhua' ni'ton, a'na huëntona pochin ninëhua'. Napopináchin yonquirëhua'.

¹⁸ Israiro'sa' napopisonta' yonquico'. Ma'sha Yosë chinotacaso marë' tēparahuatona', ahuiquitopi. Pi'pian nosha acopiso' ca'pi. Yosë yonquiatona', coshatopi. Inapoaona', Yosë chinotopi. ¹⁹ Mamanshiso' co nanpirinhuë'. Co chinotacasohuë' nipirinhuë', a'naquëni moshapi. Ma'sha inapita chinotacaso marë' tēpahuachinara, topinan quëran napopirinahuë', co mamanshiri ni'ninhuë', co nataninhuë'. ²⁰ Nisha piyapi'saso nipirinhuë' mamanshi moshacaiso marë' ma'sha tēpahuachinara, co Yosë yonquipihuë'. Sopairo'sa' yonquipi. Co caso' nohuantērahuë' canpitanta' sopairo'sa' yonquicamaso'. ²¹ A'naquën mamanshi moshacaiso marë' pita nipi. Sopairo'sa' yonquiatona', napopi. Siniro yonquihuatama', co sopairo'sa' yonquicamaso' ya'huërinhuë'. Napoaon amatohuachinēnquëma', ama pacosohuë'. Quisocriso chiminiso' yonquiatoma', coshatērama', o'orama'. Napoaon ama sopairo'sa' yonquiatoma', coshatocosohuë', o'ocosohuë'.

²² Sopairo'sa' yonquihuatama', Yosë a'pitatēnquëma', no'huirinquëma'. ¿Ina nohuantērama' ti? ¡Inaso' chini chiniquën nanantērin! Canpoaso' co ina pochin chiniquën nanantērehuahuë'.

A'napita nosorocaso' ya'huërinso'

²³ "Ma'sona tēranta' yanipatēhua', noya nicacaso'," topi. Napoaonahuë', co ya'ipi ninēhuasopita catahuarinpoahuë' noya cancantacaso'. Tēhuēnchachin ya'ipi noya nicacaso' nipirinhuë', co ya'ipi catahuarinpoahuë' a'napita achinicanancacaso'. ²⁴ Napoaon a'napitanta' noya noya imacaiso marë' catahuaco'. Canpitaora costaramaso' ama aquëtē' yonquicosohuë'. A'napita na'con na'con yonquico'.

²⁵ Nosha mircatoquë ya'huëhuachin, pa'anatoma', ca'co'. Ama manta' natantapomarahuë', ca'co'. "¿Mamanshi chinotopiso pëiquë ma'patēran?" ama itocosohuë'. Ama nisha nisha yonquiapomarahuë', ca'co'. ²⁶ Tata Yosëri ya'ipiro'pa' ninin. Ya'ipi ma'sharo'santa' noya ninin.

²⁷ A'na tahuëri coshatapatarama'. Co imarinsohuë' amatohuachinquëma', nohuantohuatama' paco'. Nosha acotohuachinēnquëma', "Mamanshi marë' acopiso' nimara," ama tapomarahuë', ca'co'. ²⁸ Nipirinhuë', a'na piyapi sha'huitohuachinquëma', "Iso nosha mamanshi chinotacaso marë' acopiso'," itohuachinquëma', ama ca'cosohuë'. Sha'huitērinquëmaso' nosoroatoma', ama ca'cosohuë'. ²⁹ Ca'patama', co ina marë' oshahuanaramahuë'. A'naquënso' nipirinhuë' ni'pachinēnquëma', nisha nisha yonquiamara. Ina nosoroatoma', ama ca'cosohuë'.

A'naquëmaso' nipirinhuë', itaramaco: "¿Ma'marëta' a'napita yonquiato cosharo' a'poca'huaso' ya'huërin?" ³⁰ "Yosparinquën Siniro," itahuato, noya caso' ca'nahuë. ¿Onpoatonta' ina marë' co noyahuë' ni'ninaco?" topiramahuë'. ³¹ Ma'sona tēranta' nipatama', Yosë yonquiatoma', noya nico' a'napitanta' Yosë noya yonquicaiso marë'. Napoaon coshatohuatama', o'opatama', ma'sona tēranta' nipatama', ina yonquico'. ³² Ama insonta' anishacancantocosohuë'. Cotioro'sa', nisha piyapi'sa', Quisocriso imapisopita, ya'ipiya nosorocaso' ya'huërin. ³³ Caso' ya'ipi piyapi'sa' yonquirahuë. Catahuarahuë noya Yosë imacaiso marë'. Co caora costarahuëso' yonquirahuë'. A'napitanta' yacatahuarahuë inahuanta' Quisocrisoti anoyacancantacaso marë'.

11

¹ Caso' Quisocriso noya nonanahuë. Canpitanta' nonanatomaco, noya nico'.

Sanapi'sa' Yosë imapisopita

² Ma noyanquëma' iyaro'sa' ni'ton, na'con yonquiramaco. Yosë nanamën a'chintohuatēnquëmara, noya natēramaco. ³ Isonta' iyaro'sa' a'chinchinquëma' nitotoco'. Co insonta' inaora nohuaton ya'huërinhuë'. Tēhuēnchachin natēcaso' ya'huërin, tēnahuë. Sanapi'saso' so'ina' natëina'. Quëmapi'santa' Quisocriso natëina'. Quisocrisoto' Tata Yosë natërin. ⁴ Quëmapinpoa' niyontonēhuacquë Yosë nontohuatēhua', ama motēnpoa' niimomototahuasohuë'. Niimomotohuatēhua', co Quisocriso natērehuahuë'. Inapochachin pēnētohuatēhua', ama niimomototahuasohuë'. ⁵ Canpitanta', imoyaro'sa', niyontonēhuacquë Yosë nontohuatama', so'yama' natëtoma', niimomototoco'. Yosë anitotērinquëmaso' sha'huihuatamanta', niimomototoco'. Co niimomototahuatamahuë', noyá niya'itopiso pochin ya'noarama'. Ina pochin nipatama', so'yama' atapanarama'. ⁶ Ni'co'. Sanapi'sa' co quëmapi'sa' pochin niya'itopihuë'. Ya'ipi noyá niya'itopi naporini, tapaintonahuë'. Napoaon imoyaro'sa' niimomototoco'. ⁷ Quëmapinpoaso' nipirinhuë' Yosë nontohuatēhua', ama motēnpoa' niimomototahuasohuë'. Yosë nininpoa' ina pochin hua'anēntacaso marë'. Inasáchin, iyaro'sa', natēhuatēhua', nóya cancantarihua'. Ina marë' acorinpoa'. Inapochachin sanapi'santa' so'ina' noya natēhuachina', nóya cancantapi. ⁸ Quëmapi'ton Yosëri ninin. Ina quëran ahue'ētahuaton, a'na nininpitēraca' ocoitërin. Ina ocoitahuaton, ina quëran chachin sanapi ninin. ⁹ Quëmapi'ton ninin.

Ina piquëran sanapi ninin so'in catahuacaso marë'. ¹⁰ Napoaton quëmapi'sa' chini chiniquën nanantopi. Sanapi'saso' so'ina' natëina'. Natëtona', motëna' niimomochina'. Napohuachina', so'ina' natëpi ni'ton, anquëniro'sarinta' noya ni'sapi. ¹¹ Napoaponahuë', Yosë napopináchin nosororinpoa'. Co quëmapi'saráchin nohuantërinhuë'. Sanapi'santa' nohuantërin. Quisocristo imapatëhua', napopináchin ni'ninpoa'. ¹² Ya'ipinpoa' Yosë nininpoa'. Quëmapi'ton nisahuaton, quëmapi nininpitën quëran sanapi ninin. Naporo quëran huarë' quëmapinpoanta' sanapi'sa quëran nasitërehua'. Yosë nohuanton naporin.

¹³ Iporaso' iyaro'sa', imoyaro'sa', cancanëma quëran yonquico' noya nicacamaso marë'. Niyontonpatama', ¿noya ipora sanapi'sa' co niimomotaponaraihuë' Yosë nontacaiso' to? ¹⁴ Ni'co'. Quëmapinpoa' niya'itërehua'. Co ain a'pamacaso' nohuantërehuahuë'. ¹⁵ Sanapi'saso nipirinhuë' ainën a'pamapi. A'pamahuachinara, noya ya'nopi. Yosëri naporopi ain quëtërin noyá niimomototacaiso marë'. ¹⁶ A'naquëma' nisha yonquihuatama', isoichin sha'huitaranquëma': Quiyaso' co nisha nisha a'chinaihuë'. Ya'ipi parti imapisopitanta' inachintopi.

Niyontonpachinara, a'naquën co noyahuë' nipiso'

¹⁷ Niyontonpatama' iyaro'sa', noya nicacaso' ya'huëpirinhuë', a'naquëma' co noyahuë' ninama'. Co ina marë' noya ni'nanquëmahuë'. Napoaton pënënanarquëma'. ¹⁸ Yosë chinotacaso marë' niyontonpatamara, a'na huënton a'na huënton nicatoma', nino'huirama', natantërahue'. No'tëquën sha'huitërinaco, topirahuë'. ¹⁹ Co ya'ipi cancanëma quëran imapatamahuë', nisha nisha yonquiarama'. Co napopináchin yonquiaramahue'. Ina quëran Yosë cancanën manëhuasopita nohuitërinënpoa'. Co ya'ipinpoa' nisha nisha yonquirëhuahuë'. A'napitaso nipirinhuë' co noya yonquiatonahuë', co no'tëquën imapihuë'. ²⁰ Quisocristo yonquicaso marë' niyontonatoma', coshatapomarahue', co tēhuënchachin chimininsó' yonquiaramahue'. ²¹ A'naquëma' co ninosoroatomahuë', niapiratërama'. A'naroáchin canpitaora cosharonëma' ca'nama'. Co nipatometëramahuë'. Inapotohuatamara, a'naquën tanapi. A'naquënso nipirinhuë' na'con o'otona', no'pipi. Napoatoma', co nanitëramahuë' Quisocristo chimininsó' yonquiatoma' coshatacamaso'. ²² ¿Co'na pëinëma' ya'huëtërinquëmahuë' inaquë coshatamaso', o'ocamaso'? ¿Onpoatonta' corto pëiquë chachin pahuantërinso'pita atapanarama'? ¿Ma'ta' ina marë' ichinquëma'? Co ina marë' noya ni'nanquëmahuë'.

Quisocristo chimininsó' yonquiatëhua', ca'nëhuaso'

(Mateo 26.26-29; Marcos 14.22-25; Lucas 22.14-20)

²³ Siniro sha'huitërinco' chachin nani sha'huitëranquëma'. Iráca Cotasëri Quisocristo sha'huirapirin. Sontaro'sari yomapachinara, naporó' tashi' ca'tano'sanënpitarë' coshatopi. Cosharo' masahuaton, ²⁴ "Yosparinquën Tata Yosë," itahuaton, së'panin. Së'panahuaton, a'naya a'naya quëtërin. "Ca nonëhuë pochin iso'. Ca'co'. Canpita marë' chiminarahuë. Niyontonpatama', chiminahuëso' yonquiatomaco, pi'pian cosharo' ca'co'," itërin. ²⁵ Nani coshatohuachinara, minëa'hua manin. "Huënainëhuë pochin iso'. Huënainëhuë pa'sarin ni'ton, nasha quëran canpitarë' Yosë anoyatërinso' sha'huichinquëma' imacamaso marë'. Chiminarahuë ni'ton, anoyacancantaranquëma'. Ca yonquiatomaco, o'oco'. Ipora quëran huarë' inapoatoma', yonquico," itërin Quisosori. ²⁶ Onporosona cosharo' ina nonën pochin nininsó' ca'patama', huënainën pochin nininsonta' o'opatama', Quisoso chimininsó' a'napita anitotarama'. Siniro o'mantaquë huarë' inapoarama'.

Onpopinso' Quisoso chimininsó' yonquicaso' ya'huërin

²⁷ Ina marë' niyontonpatama', ama topinan quëran ca'cosohue'. Ama nisha nisha yonquiatoma', o'ocosohue'. Co Siniro nonën, huënainën inapita noya yonquihuatamahuë', oshahuanarama'. ²⁸ Napoaton canpitaora yonquinëma quëran no'tëquën yonquico'. Pi'pisha tëranta' co noyahuë' yonquihuatama', naniantoco'. Noyapiachinsáchin cancantatoma', ca'co', o'oco'. ²⁹ Quisoso chimininsó' no'tëquën yonquicaso' ya'huërin. Topinan quëran ca'patama', topinan quëran o'opatama', na'con oshahuanarama'. Ina marë' Yosë ana'ntarinquëma'. ³⁰ Napoaton na'anguëma' caniorama'. A'naquëmanta' co chiniramahuë'. A'naquënso' ina marë' chiminin. ³¹ Ya'ipi cancanënpoa quëran huarë' niantiacaso' ya'huërin ni'ton, yonquia'hua'. Co noyahuë' yonquirëhuasopita niantotuhuatëhua', co Yosë ana'ntarinpoahuë'. ³² A'na tahuëri oshahuano'sa' ana'intomiatarin. Imarëhuasopitaso nipirinhuë', ipora chachin pi'pian ana'ntarinpoa' noya noya yonquicaso marë'. Ina quëran ayaro' tahuëri co ana'intomiatarinpoahuë'.

³³ Napoaton iyaro'sa' noyápiachin cancantatoma', Quisocristo chimininsó' yonquicaso marë' niyontonco'. Ina marë' niyontonpatama', ama a'naroáchin ca'cosohue'. Nininaco'. Ya'ipi nanihuatama', napopináchin ca'co'. ³⁴ A'naquën tanahuachina', inahuara pëinënaquë

coshachina'. Ina quëran noya niyontonpatama', co Yosë ana'intarinquëmahuë'. A'na tahuëri pa'sarahuë nicaponquëma'. Naporo' na'con na'con a'chinchinquëma'.

12

Ispirito Santo nisha nisha catahuarinpoaso'

¹ Apira Ispirito Santo naporinso' iyaro'sa', a'chinchinquëma' no'tëquën nitotacamaso marë'. Ina tëhuënychachin catahuarinpoa' nohuantërinso' nicacaso'. A'naya a'nayanpoa' catahuarinpoa'.

² Iráca co Yosë natëyatërapomahuë', nisha nisha yonquiatoma', mamanshi mosharama'. Co nanpiton natanpirinquëmahuë', sopai nohuanton, inapita chinotërama'. ³ Iporahuanta' a'naquëni co noyahuë' yonquirapitona' Quisocristo no'huipi. Inapitaso' co Ispirito Santo natëpihuë'. Ispirito Santo ya'coancantohuachinpoa', catahuarinpoa' Quisocristo natëcaso'. "Quisocristoíchin natërahuë. Inaso' hua'anëntërinco," tënëhua'. Ispirito Santo nohuanton, naporëhua'.

⁴ Yosë acorinpoa' nisha nisha nitotacaso marë'. Ispirito Santo chachin catahuarinpoa' noya nicacaso'. ⁵ Sinioro nohuanton, nisha nisha ninëhua' a'napita catahuacaso marë'. Nisha nisha niriuharahuë', ya'ipinpoa' Sinioro natërehua'. ⁶ A'naya a'nayanpoa' ananitérinpoa' nisha nisha nicacaso marë'. Ya'ipinpoa' Yosë chachin catahuarinpoa'. ⁷ Co canpoara nanitopirëhuahuë', Ispirito Santo ananitérinpoa' ma'sona ina nohuantërinso' nicacaso'. Catahuarinpoa' ni'ton, a'napitanta' catahuarihua' noya noya imacaso marë'. ⁸ Ispirito Santo nohuanton, a'naquën noyá nitotërin pënëntacaso'. No'tëquën yonquiaton, pënëntarin. A'naquëonta' noya noya nitotaton, a'chinarin. ⁹ A'naquëonta' catahuarin chiniquëni Yosë natëcaso marë'. "Yosë ya'ipiya nanitaparin," ta'ton ina nontërin. Nontohuachina, Yosëri na'con catahuarin. A'nanta' Ispirito Santori catahuarin cania'piro'sa' anoyatacaso marë'. ¹⁰ Ispirito Santo nohuanton, a'naquëonta' nanitérin sacai nininso' nicacaso'. A'naquën Yosë yonquirinso chachin cancanën quëran anitotërin a'napita sha'huítacaso marë'. A'naquëonta' Ispirito Santo nohuanton, macarisona catahuarinso' nitoninorin. Co Ispirito Santoachin yacatahuarinpoahuë'. Sopairinta' piyapi'sa' catahuarin nonpintinpoaso marë'. Napoaton a'napita pënënpachinpoa', ninocaso' ya'huërin. Nonpin nanan nipachina, sha'huítërinpoa' ama natëcaso marëhuë'. A'naquëonta' Ispirito Santo nohuanton, nisha nananquë nonpiso pochin nonpi. A'napitanta' catahuarin ma'sona nisha nananquë topiso' sha'huicaíso'. ¹¹ Ya'ipi imarëhuasopita catahuarinpoa'. A'naíchin Ispirito Santo niponahuë', catahuarinpoa' nisha nisha nitotacaso'. Inaora nohuantërinso' ananitérinpoa'.

A'na huëntona pochin ninëhuaso'

¹² Nonënpoa' a'naíchin nipirinhue', nisha nisha ya'huëtërin. Ya'piranpoa', nantënpoa', imiranpoa', inapita ya'huëtërinpoa'. Inapochachin Quisocristo imarëhuasopita nisha nisha niriuharahuë', a'na huëntoínchin ninëhua'. Nonën pochin Quisocristo ni'ninpoa'.

¹³ Ispirito Santo chachin Quisocristo huëntonënnquë aya'coninpoa'. Cotioro'sahuë nipon, nisha piyapi'sahuë nipon, napopináchin Yosë ni'ninpoa'. A'naquëma' canpitaora marë' sacatërama'. A'naquëma' nani tahuëri patronëma' asacatërinquëma'. Nisha nishanpoa' nipirihuahuë', Ispirito Santo catahuarinpoa'. Quisocristo imarëhua' ni'ton, huëntonënnquë aya'coninpoa'. Aporintohuachinënpoa, a'na huëntoínchin ninëhua'. Ya'ipi imarëhuasopita Ispirito Santo ya'coancantërinpoa'.

¹⁴ Nonënpoa' a'naíchin nipirinhue', nisha nisha ya'huëtërin. Nantënpoa', imiranpoa', ya'piranpoa', inapita pochin nininsopita ya'huëtërinpoa'. ¹⁵ Nantëhuë nontërinco naporini, "Caso' co imirancohuë'. Napoaton co nohuantancoso' ya'huërinhuë'," itërinco naporini, co no'tëquën nonchitoncohuë'. Nantëhuënta' nohuantërahuë. ¹⁶ Huëratëhuënta' nontërinco naporini, "Caso' quëma huëratëncó. Co ya'pirancohuë'. Napoaton co nohuantancoso' ya'huërinhuë'," itërinco naporini, co no'tëquën nonchitoncohuë'. Huëratëhuënta' nohuantërahuë. ¹⁷ Ya'piranpoáchin ya'huërin naporini, ¿ma quëranta' natanchitërihuahuë'? Huëratënpóáchin ya'huërin naporini, ¿ma quëranta' imëchitërihuahuë'? tënahuë. ¹⁸ Yosëso nipirinhue' nisha nisha acotërinpoa'. Ina nohuanton, imiranpoa', nantënpoa', ya'piranpoa', inapita ya'huëtërinpoa'. A'naya a'naya nohuantërinquë chachin acotërinpoa'. ¹⁹ A'naíchin ya'huëtërinpoa' naporini, co nonënpoa' inaíchitonhuë'. Napoaton nisha nisha acotërinpoa'. ²⁰ Nisha nisha ya'huëtërinpoahuë', a'naíchin nonënpoa' ya'huërin.

²¹ Isona' yonquico'. Ya'pirari imira nocanin naporini, "Quëmaso' napoonan. Co nohuantëranquënhuë'," itërin naporini, co no'tëquën nonchitonhuë'. Motënpoa' co nantënpoa' nocanacaso' ya'huërinhuë'. Ya'piranpoa', imiranpoa', motënpoa', nantënpoa', ya'ipi nohuantërehua'. ²² Ni'co'. Ninopinënpoa', sa'poronënpoa', inapita pochin nininsopita co a'ninquëchin ya'noponahuë', na'con na'con nohuantërehua' nanpicaso marë'. Inapitaso'

noya noya ananpirinpoa'. Co inapita ya'huëtérinpoahué' naporini, chimiintèrihuahué'.²³ A'naquén nonénpoaqué ya'huërinso' co onpopinchin pa'yatèrèhuahué'. Nipirinhué', inaso' noya noya a'motèrèhua'. Taparonénpoapitanta' noya imotèrèhua'.²⁴ Imiranpoa', ya'piranpoa', inapita co imotèrèhuahué'. Nisha nisha ya'huëtópirinpoahué', ya'ipi nohuantèrèhua'. Yosé nohuanton, co a'ninquéchin nininsopitahué' na'con na'con yonquirèhua'.²⁵ Nonénpoa' a'naíchin nipirinhué', nisha nisha ya'huëtérin. Co nino'huitonahué', nicatahuapi.²⁶ Maquénpoa tèranta' iquin nipachina, ya'ipi ninatané'. Inapochachin maquénpoa tèranta' pa'yatohuachinénpoa', ya'ipi nonénpoa' capa cancantérin.

²⁷ Canpoanta' imarèhua' ni'ton, a'na huéntoínchin ninèhua'. Nonén pochin Quisocristo ni'ninpoa'. A'naya a'nayanpoa' nohuantèrinpoa'.²⁸ Yosé nisha nisha acorinpoa' imarèhuasopita capini nicatahuacaso maré'. Quisocristo isoro'paqué nipon, a'naquén acorin paatona' nanamén a'chinacaiso maré'. Inapita'ton Yoséri acorin. Ina quèran a'napitanta' acorin pènèntacaiso maré'. Naporahuaton, a'naquènta' acorin Quisocristo nanamén a'chinacaiso maré'. Yosé nohuanton, a'naquén sacai' nininso' nanitaparín. A'naquén acorin cania'piro'sa' anoyatacaso maré'. A'naquén acorin a'napita catahuacaso maré'. A'naquén acorin hua'an pochin nicacaso maré'. A'naquén Yosé nohuanton, nisha nananqué nonpiso pochin nonin.²⁹ Co ya'ipinpoa' acorinpoahué' paatèhua' a'chinacaso maré'. Co ya'ipinpoa' nitopèntèrèhuahué'. Co ya'ipinpoa' Quisocristo nanamén a'chinacaso' ananitérinpoahué'. Co ya'ipinpoa' sacai' nininsopita nanitaparèhuahué'.³⁰ Co ya'ipinpoa' ananitérinpoahué' cania'piro'sa' anoyatacaso'. Co ya'ipinpoa' nisha nananqué nonèhuahué'. Nisha nanan natanpatèhuara, co ya'ipinpoa' nanitérèhuahué' ma'sona téninso' sha'huicaso'. Co ya'ipinpoa' inachachin nicacaso' acorinpoahué'. Ispirito Santo nohuanton, nisha nisha ninèhua'.³¹ Yosé nontoco' Ispirito Santo catahuainquéma' noya noya nininsopita nitotatoma' a'napita catahuacaso maré'.

Ninosorocaso' ya'huërinso'

Napoaponahué', piyapi nosorocaso' noya nóya ténahué. Ina a'chinchinquéma'.

13

¹ Nisha nananqué nonpiso pochin nitononarihuarahué', co piyapi'sa' nosorohuatèhuahué', topinan quèran nonarihua'. Anquéni pochachin nonarihuarahuénta', co nosorohuatèhuahué', hua'na, canpana inapita irininso pochin Yosé nataninpoa'.² A'naquénpoa' Yosé yonquirinso chachin nitotatèhua', sha'huitarèhua'. Ya'ipi nitotarihuarahué', co piyapi'sa' nosorohuatèhuahué', topinan quèran nitotarihua', co Yosé noya ni'sarinpoahué'. Yosé chiniqué natètèhua', nontohuatèhua', motopi chi'huincacaso pochin nanitapapirèhuahué', co piyapi'sa' nosorohuatèhuahué', topinan quèran natèrèhua', co Yosé noya ni'sarinpoahué'.³ Ya'ipi ma'shanénpoa' sa'ahuro'sa' quètópirèhuahué', co tèhuénchachin nosorohuatèhuahué', topinan quèran quètarihua'. "Pèn quèran yatèpapirinacohuénta', imamiatarahué,' tarihuarahué', co piyapi'sa' nosorohuatèhuahué', co manta' Yosé'pa' canarihuahué'.

⁴ Piyapi'sa' nosorohuatèhua', co yano'huirihuahué'. Noya nontatèhua', catahuarihuua'. Piyapi'sa' nosorohuatèhua', co noyapatèhua', no'huarihuahué'. Co nocantarihuahué'. "Caso' noya noyaco," co tarihuahué'.⁵ Piyapi'sa' nosorohuatèhua', co pi'pisha tèranta' atapanarihuahué'. Co canpoara nohuantèrèhuasoachin yonquarihuahué'. Tèhuénchachin nosorohuatèhua', no'huipirinénpoahuénta' co no'huirihuahué'. Pinopirinénpoahuénta', co ina yonquarihuahué', naniantarihua'.⁶ Piyapi'sa' co noyahué' nipachina, tèhuénchachin sètarihua'. No'téquén yonquihuachina', canpoanta' noya cancantarihua'.⁷ Co noyahué' nanan natantohuatèhua', co a'naroáchin natètarihuahué'. Noya yonquiatèhua', natèrihua'. "Yosé nohuanton, oshaquèran noya cancantapon," ta'tèhua', ninarèhua'. Ma'sha onpotopirinénpoahuénta', ya'ipi ahuantarihua'.

⁸ Ipora quèran huaré' ninosoromiatacaso' ya'huërin. A'naquén ipora Yosé yonquirinso chachin piyapi'sa' sha'huítapirinahué', a'na tahuëriso' co huachi ina sha'huítacaso' ya'huaponhué'. A'naquènta' nisha nananqué nonpiso pochin nonpi. A'na tahuëriso nipirinhué' co huachi ina pochin nonacaso' ya'huaponhué'. Iporaso' a'naquén nitotérin a'chinacaso'. A'na tahuëri co huachi ma'sha anitotacaso' ya'huaponhué'. Inapitaso' co ya'huëmiatarinhué'. Nipirinhué', ninosorocasoso' ya'huëmiatarin.⁹ Iporaso' co ya'ipi nitotèrèhuahué'. Co inquénpoa tèranta' no'téquénáchin nitopèntèrèhuahué'.¹⁰ A'na tahuëriso nipirinhué' Yosé'pa' ya'ipi nitotarihua'. Naporó' co a'chinacaso' ya'huaponhué'. Co huachi nipèncacaso' ya'huaponhué'. Ya'ipi noya nisapi.

¹¹ Iráca hua'huatarihuua', hua'huasha pochin nonèhua', hua'huasha pochin yonquirèhua'. Iporaso nipirinhué' nani mashotèrèhua'. Co huachi hua'huasha pochin nonèhuahué'. Co huachi hua'huasha pochin ninèhuahué'.¹² Hua'na huénaratèrinqué sacóshin hua'yanénpo'

quënané'. Inapochachin iporaso' pi'pisha Yosë nohuitërhua'. Yosë'paso nipirinhue' a'ninquëchin Yosë nohuitarihua'. Iporaso' co Yosë pochin ya'ipi nitotarihuhue'. Inatohuasos nipirinhue' ya'ipiya nitotarihua'. Yosë noyá nohuitërinpoa'. A'na tahuëri canpoanta' inapochachin ina noya nohuitontarihua'. ¹³ Cancanënpoa quëran huaré' Yosë natëcaso' ya'huërin. "Co onporonta' nonpintarinpoahué'," ta'tëhua', inasáchin ninacaso' ya'huërin. Ninosorocasonta' ya'huërin. Yosëso' na'con na'con nohuantërin ninosorocaso'.

14

Nisha nisha nananquë nonpiso'

¹ Napoaton iyaro'sa', noya ninosoroco'. Ina quëran Yosë nontoco' Ispirito Santo catahuainquëma' ma'sona nohuantërinso' nicacamaso'. Yosë nanamën sha'huicaso' na'con na'con nohuantoco'. ² A'naquën Ispirito Santo nohuanton, nisha nananquë nonpiso pochin nonpi. Co natanchináchinhué' nonpi ni'ton, co piyapi'sa' natanpihué'. Yosëíchin natanin. Yosëri ayonquirinso' nosapirinhue', co a'napitari natanpihué'. ³ Napoaponahué', Yosë nanamën sha'huitohuatëhuaso', noya nataninënpoa'. Ina yonquihuachina', noya noya imasapi. Sha'huitohuatëhua', achincancanarihua'. Sëtopirinhue', natanatënenpoa', chiniquën cancantapi. ⁴ Nisha nananquë nonpiso pochin nonpachina', inahuara Yosë yonquiatona', chiniquën cancantapi. Nipirinhue', Yosë nanamën sha'huitohuachinënpoa', ya'ipi imarëhuasopita natanpatëhua', chini chiniquën cancantarihua'.

⁵ Nisha nananquë pochin nonacaso' noya nipirinhue', Yosë nanamën sha'huicaso' noya noya, ténahué. Ina na'con na'con Yosë nohuantërin. Nisha nananquë nonpachina, ina piquëran ma'sona tapon naporinso' sha'huichinënuëma'. Imaramasopita natanatoma', noya yonquicamaso maré' sha'huichinënuëma'. ⁶ Yosë a'chintohuachincora, inachachin iyaro'sa' sha'huitëranquëma'. Ina anitotohuachincora, nanamën chachin a'chintëranquëma'. Inapotato, catahuaranquëma' noya noya imacamaso maré'. Nisha nananquë nonpiso pochin nontëranquëma' naporini, co nataintomacohué'. Co ina quëran noya noya imaitomahué'. Canpita nananquë chachin co'tën nanan pënënpatënuëma', tëhuëchachin catahuaranquëma'.

⁷ Ni'co'. Quina co noya pihuihuachinahué', napoonin natanpi. Quitaranta' co noya pi'nihuachinahué', napoonin natanpi. ⁸ Tronpitanta' nisha nisha pihuiipi sontaro'sa' nitotacaiso maré'. A'na tahuëri inimicoro'sa' hué'pachinara, tronpita pihuiipi sontaro'sa' përacaiso maré'. Co no'tëquën pihuihuachinahué', co sontaro'sa' niyontoanpihué' inimicoro'sa' ahuécaiso maré'. ⁹ Inapochachin canpitanta' nisha nananquë nonpiso pochin nonpatama', co natanarinënuëmahué'. Topinan quëran nonsanama'. ¹⁰ Tëhuëchachin iyaro'sa' nisha nisha nanan ya'huërin. Nisha nisha piyapi'sa' ninontacaiso maré' ya'huëpirinhue', ¹¹ co nitotohuatëhuahué', co natanarihuhue'. "Nisha piyapi ni'ton, nisha nananquë nonin," ténëhua'. Co ninontacaso' nanitarihuhue'. ¹² Na'con nohuantërama' Ispirito Santo catahuainquëmaso'. Nisha nisha nicacamaso' nohuantërama' ni'quëhuaré' ma'sona tëranta' nipatama', a'napita imapisopita catahuaco' noya noya canatacaiso maré'.

¹³ Napoaton nisha nananquë nonpiso pochin yanonpatama', Yosë nontoco' ma'sona tapon nonamaso' nitotamaquë. Ina quëran nitotatoma', canpita nananquë chachin piyapi'sa' sha'huitoco'. ¹⁴ Nisha nananquë Yosë nontohuato, ispiritonëhué quëran nontopirahué', ma'sona tapon naporahuëso' co nitotërahue'. ¹⁵ Napoahuaré', ¿onpocasota ya'huërin? Ispiritonëhué quëran Yosë nontarahue', cantarahué, naporahué. Napoaporahué', ma'sona tapon naporahuësonta' yonquiato, Yosë nontarahue', cantarahué naporahué, ténahué. ¹⁶ Niyontonpatama', a'naquëma' Yosë chinotatoma', "Yosparinquën," itohuachina, napopináchin yonquiatoma', "Amen," tënama'. Napoaponahué', nisha nananquë nonpiso pochin nontërama' naporini, a'napitaso' co nitotatonahué', co "Amen" ta'caiso' nanichitonahué'. ¹⁷ Noya Yosë nontopiramahué', a'napitaso' topinan quëran natanpi ni'ton, co catahuaramahué'. ¹⁸ Canta' nisha nananquë nonpiso pochin nitononahué. Canpita quëran na'con na'con nitotërahue'. Ina maré' "Yosparinquën" itërahue Yosë. ¹⁹ Napoaponahué', Yosë chinotacaso maré' niyontonpatëhua', a'chinacaso' noya noya ténahué. Nisha nananquë pochin nonato, shonca huaranca nanan nonahué naporini, topinan quëran nointohué'. Canpoa' nananquë cara nanañchin tëranta' nonpato, natanama' ni'ton, noya noya ninin, ténahué.

²⁰ Canpitaso' iyaro'sa' chinotono'sa pochin yonquico'. Ama hua'huaro'sa pochin yonquicosohué'. Napoaponahué', hua'huaro'sa pochin noyápiachin cancantatoma', noyasáchin nico'. Inapitaso' co yonquiyatërapihue' oshahuanacaiso'. ²¹ Yosë quiricanënuë iráca ninshitérin: "Cotioro'sa' hua'qui' pënënpirahué', co yanatërinacohué'. Napoaton nisha piyapi'sa' inaquë a'parahué. Nisha nananquë nontapirinhue'nta', co natëarinacohué'."

tënin Yosë. ²² A'naquën nisha nananquë nonpiso pochin nonpi. Co imapisopitasohuë' ayonquicaíso marë' napopi. "Yosë nohuanton, naporin," ta'tona, yonquiapona' nimara. Imarëhuasopitaso nipirinhüë', canpoara nanamënpoaquë chachin Yosë nanamën sha'huitohuachinënpoa', noya cancantarihua: "Ma noyacha catahuarinpoa paya," tarihua'. ²³ Yosë chinotacaso marë' niyontonëhuaquë, a'naquën co Yosë imana'piro'sahuënta' ya'conpi. Nisha nananquërachin nonpatama', co natanatonaraihuë': "Hua'yantomarai," taponaa'. ²⁴ Nipirinhüë', Yosë nanamën a'chintohuatama', co imarinsopitahuënta' noya natanapi. Pënëntërinso' natanahuatona', yonquiapi: "Tëhuë'nchachin canta' co noyahuë' nicato, oshahuanahuë," tosapí. ²⁵ Cancanëna quëran yonquipisopita a'ninquëchin sha'huitapi ni'ton, ina yonquiadona', oshanëna marë' sëtapi. Isonahuatona', Yosë chinotapi: "Tëhuë'nchachin Yosë catahuarinquëma'," itarinë'nquëma'.

Niyontonpachinara Yosë chinotopiso'

²⁶ Napoaton iyaro'sa' niyontonpatama', noyasáchin yonquico'. A'naquëma' cantarama'. A'naquëma' Yosë nanamën a'chinarama'. A'naquëma' Yosë anitotërinquëmaso' sha'huitarama'. A'naquëmanta' nisha nananquë nonpiso pochin nonsarama'. Ina piquëran a'naquëmaso' ma'sona tapon nonamaso' canpita nananquë sha'huitarama'. Ma'sona tëranta' nipatama', nicatahuaco' ya'ipinquëma' noya noya imacamaso marë'. ²⁷ Nisha nananquë pochin yanonpachina', a'naya a'naya noina'. Catoya'píhuë nípon, caraya'píhuë nípon, inaíchín noina'. Naporahuaton, a'nanta' ma'sona tapon noninso' sha'huin. ²⁸ Co insoari tëranta' sha'huitacaso' nanitohuachinhuë', niyontonpíquë ama ina pochin noina-sohuë'. Ina pochin yanonpachin, inaora paaton, noin Yosëíchín natanacaso marë'. ²⁹ Niyontonpatama', catoya, caraya nimara Yosëri anitotërinso' sha'huina'. A'napitaso' nataina'. No'tën nanan nipachin, noya natanatoma' yonquico' no'tëquën natëcamaso marë'. Yosë nanamënáchin imacaso' ya'huërin. ³⁰ A'nanta' inaquë huënsërinso' Yosëri nanan anitotohuachin, inanta' sha'huin. Yasha'huihuachin, ya'nán nona'pi ta'taton, nata'in. ³¹ Inapoatoma', a'naya a'nayanquëma' pënëntoco'. Ya'ipinquëma' noya noya yonquicamaso marë' nipënëncó'. Napohuatama', canpita capini niachinicanarama'. ³² Nipënënpatëhua', a'naya a'nayanpoa' pënëntacaso' ya'huërin. A'natin tonihuachin, a'nanta' pënëntanta'in. Ina toniantahuachin, a'nanta' pënëntanta'in. ³³ Yosëso' co nisha nisha ayonquirinpoahuë'. Catahuarinpoa' sano cancantacaso'. Niyontonëhuaquënta' catahuarinpoa' a'naya a'nayanpoa' pënëntatëhua' noya Yosë chinotacaso marë'.

Ya'ipi Yosë imarëhuasopita nisha nisha niyontonëhuaquë, ³⁴ sanapi'saso' ta'tatona', nataina'. Ama pënë'nchinasohuë'. "Quëmapi'sa' natëina'," ténin Yosë pënëntërinquë. ³⁵ Ma'sona yanitotohuachina', pëinënaquë so'ina' nataina'. Yosë chinotacaso marë' niyontonpatama', sanapi'saso' co nonacaiso' ya'huërinhuë'.

³⁶ Isonta' yonquico'. Co canpita'ton Yosë nanamën nitotëramahuë'. Naporahuaton, co canpitaráchin a'chintëranquëmahuë'. ³⁷ Yosë nanamën chachin no'tëquën a'chintëranquëma'. No'tëquën ninshitëranquëma'. Insosona yapënëntohuachin, natëinco. Ispirito Santo tēhuë'nchachin catahuahuachinquëma', ina nanan chachin natëarama'. ³⁸ Nisha a'chintohuachinë'nquëma', ama natëtocosohuë', tēnahuë'.

³⁹ Napoaton iyaro'sa', Yosë anitotërinquëmaso' sha'huicamaso' na'con na'con nohuantoco'. A'naquën nisha nananquë nonpiso pochin yanonpachina, tananpíto'co' noin. ⁴⁰ Nipirinhüë', ama noncarocosohuë'. A'naya a'nayanquëma' nonco'. Noyápiachin cancantatoma', Yosë yonquico'.

15

Quisocriso nanpiantarinso'

¹ Yosë nanamën iyaro'sa', nani a'chintëranquëma'. "No'tëquën nontërincoi," ta'toma' natërama'. Natëtoma', imamiatarama'. Ina nanan chachin sha'huitaantaranguëma' yonquicamaso marë'. ² Ina natëmiatohuatama', Yosë nicha'ësarinquëma'. A'naquënso nipirinhüë': "Imarahüë," taponaraihuë', topinan quëran napopi. Co cancanëna quëran natëpíhuë'. Inapitaso' co nicha'ësarinhüë'.

³ Ya'nán a'chintaponquëma', Yosë anitotërinco' chachin sha'huitëranquëma': "Oshanënpoa' inquitinpoaso marë' Quisocriso chiminin," itëranquëma'. Iráca Yosë quiricanën quëran ninorinso chachin chiminin. ⁴ "Chimínachina, pa'pitopi huachí. Pa'pitopirinhüë', cara tahuëri quëran nanpiantarin," itëranquëma'. Quiricanë'nquë ninorinso chachin nanpiantarin: ⁵ Nanpiantarahuatón, Pitro ya'notërin. Ca'tano'sanënpitanta' ya'notërin. ⁶ Ina quëran na'a imapisopita niyontonasoi', ya'notaantarín. A'natërápo pasa na'con ni'pi. Ipóra huanta' nanpirapi. Caráchin nani chiminpi. ⁷ Santiaconta' ya'notërin. Naporahuaton, ya'ipi a'chinacaso marë' acorinsopita ya'notaantarín. Ina quëran inápaquë panantarín.

⁸ Piquëran huarë' canta' ni' nahuë. Ana' huaya pochin nipirahuë', inápa quëran ya' notimarinco. Naporo huarë' imarahuë. ⁹ Imapisopita aparisitërahuë' ni' ton, co acincoso' ya' huërinhuë', topirahuë'. Pa'pi co noyahuë' cancantopirahuë', anoyacancantatonco, acorinco paato a' china' huaso marë'. ¹⁰ Inaora nohuanton, Yosë catahuarinco. Co catahuarincohuë' naporini, co manta' nanichitohuë'. Catahuahuachinco, pa' nahuë nanamën a' chinapo. Co topinan quëran catahuarincohuë'. Caso' na' con na' con Yosë marë' sacatërahuë. Co cariso' piyapi' sa' anoyacancantërahuë'. Yosë achinicananinco a' china' huaso marë'. Ina catahuarinco ni' ton, a' chinpatëra na' a' piyapi' sa' imasapi. ¹¹ Yosë nanamën a' chintërainquëma'. Quisocristo ca' tano' sanënpitanta' a' chinpi. Ina nanansáchin a' chintërainquëma', natërama'.

Quisocristo imarëhuasopita nanpiantacaso' ya' huërinso'

¹² "Quisocristo nanpiantarin huachi," itërainquëma' ni' ton, ¿onpoatomata' a' naquëmaso' co no' tëquën yonquiramahuë'? "Co Yosë ananpitaantarinpoahuë'," toconama'. ¹³ Co nanpiantacaso' ya' huërinhuë' naporini, co Quisocristo tëranta' nanpiantaitonhuë'. ¹⁴ Co nanpiantarinhuë' naporini, topinan quëran a' chinchitëinquëmahuë'. Canpitanta' topinan quëran natëtomahuë'. ¹⁵ Co nanpiantarinhuë' naporini, nani nonpinchitëinquëmahuë'. Nipirinhuë', co iyaro' sa' nonpin nanan a' chintërainquëmahuë'. "Yosëri chachin ananpitaantarin," itohuatëinquëmara, no' tëquën nontërainquëma'. ¹⁶ Co ananpitaantainpoaso' ya' huërinhuë' naporini, co Quisocristo tëranta' nanpiantaitonhuë'. ¹⁷ Co nanpiantarinhuë' naporini, topinan quëran imaitërihuahuë', co oshanënpoa' inqichitonpoahuë'. ¹⁸ Co nanpiantarinhuë' naporini, a' naquënan imapisopita nani chinpinpi ni' ton, parisitopiquë pa' itonahuë'. ¹⁹ Isoro' pa' marëáchin Quisocristo imarëhua' naporini, pa' pi nosoro-chitërihuahuë'.

²⁰ Nipirinhuë', Quisocristo tëhuëenchachin nani nanpiantarin. Ya' nan cayarinso' sënarëso pochin ina' ton nanpiantaton, nanpimiatarin. Ina quëran canpoanta' chiminarihuahuë', nanpiantarihua'. ²¹ Atan' ton co Yosë natëtonhuë', chiminin ni' ton, canpoanta' chiminëhua'. Inapochachin Quisocristos' chiminaponahuë', nanpiantarin ni' ton, canpoanta' nanpiantarihua'. ²² Atan pochin cancantatëhua', ya' ipinpoa' chiminëhua'. Napoaponahuë', Quisocristo imapatëhua', ya' ipinpoa' ananpitaantarinpoa'. ²³ Co napopináchin nanpiantarihuahuë'. Quisocristo' ton nanpiantarin. A' na tahuëri o' mantahuachin, imarëhuasopitanta' ananpitaantarinpoa'. ²⁴ Ina quëran ya' i' piya naniarin. Iporaso' nisha nisha hua' ano' sa', copiroro' sa', inapita chiniquënan nanantatona', camairinënpoa'. Sopaïro' santa' yacamairinënpoa'. Quisocristo o' mantahuachin, ya' i' piya minsëarin. Nani minsëhuachin, Tata Yosëichin ya' i' piya hua' anëntarinpoa'. ²⁵ Ina nohuanton, Quisocristo chiniquënan nantarin. Ya' i' pi hua' anëntarin. A' na tahuëri ya' i' pi inimicoro' sa' minsëarin. ²⁶ Ina quëran huachi chimirionta' ayatarin. Ananpitaantahuachinpoa', chimirin minsëarin huachi. Co huachi chimirionta' ya' huaponhuë'. ²⁷ "Yosë nohuanton, ya' i' piya minsëarin huachi," tënin Yosë quiricanënuë. Napoaton Quisocristo ya' i' piya hua' anëntarin. Tata Yosëichin co hua' anëntarinhuë'. Inari Quisocristo chiniquënan nanan quëtërin. ²⁸ Ina nohuanton, Quisocristo ya' i' piya minsëarin. Nani minsëhuachina, inanta' Yosë hui' nin ni' ton, pa' pin natëmiatarin. Naporo quëran huarë' Yosëáchin ya' i' piya hua' anëntomiatarin.

²⁹ ¿Onpoatomata' ipora huanta' a' naquëma' co natëyátëramahuë'? "Co Yosë ananpitaantarinpoahuë'," toconama'. Co no' tëquënan yonquiramahuë'. A' naquënan chiminpisopita yonquiatona', inapita ya' huërenamën aporiuhanpi. Co nanpiantacaso' ya' huërinhuë' naporini, ¿ma' marëta' inapitanta' napa' itonahuë'? ³⁰ ¿Ma' marëta' quiyanta' parisitaporaihuë', a' chinárai? Nani tahuëri ya' huërinacoi. Co nanpiantahuatëhuahuë', topinan quëran parisitërai. ³¹ A' naquënan yatëparinaco. Nani tahuëri "Chiminapo nimara," tënahuë. Tëhuëenchachin no' tëquënan nontërainquëma'. Quisocristo catahuarinco ni' ton, a' chintohuatëinquëmara, noya imarama'. Ina marë' noya cancantërahuë'. ³² Ipoisoquë a' chinahuëso marë' chiniquënan no' huirinaco. Ni' ni pochin cancantatona', yatëparinaco. Ahuantaporahuë', ¿ma' ta' ina marë' canarahuë? Isoro' paquëráchin ya' huërhua' naporini, co manta' canaitërihuahuë'. Co nanpiantacaso' ya' huërinhuë' naporini, co Yosë yonquicaso' ya' huë' itonhuë'. "¡Huëco' coshatahua'. Huëco' o' oahua'. Co hua' quiya quëranhuë' chiminarihua' ni' ton, capa cancantahua!" topiso pochin nichitërihuahuë'.

³³ Ama ina pochin yonquicosohuë'. Ni' cona a' napita anishacancantochinënuëma'. "Co noyahuë' nipisopitarë' quëma' nipayahuatama', canpitanta' nitapicananarama'. Inapita nonanpatama', co huachi noyápiachin cancantaramahuë'," topi iráca. No' tëquënan napopi. ³⁴ No' tëquënan yonquiatoma', noyasáchin nico'. Ama huachi tëhuëcosohuë'. A' naquëma' co Yosë nohuichátëramahuë'. Ina yonquiatoma', tapanacamaso' ya' huërin, tënahuë.

³⁵ A'naquëma' yanitotërama'. “Chiminpatëhua', ¿onporahuatëhuata' nãnpiantarihua'? ¿Onpopinta' nonënpoa' ya'huëtaponpoaso'?” tënama'. ³⁶ ¿Co canpitaso' nitoyonquiramahuë'! Ni'cochi. Ya'pirin sha'patëra, ya'pirin chachinso' chimininsu pochin ninin. Acopo' ya'pira'huainso nipirinhuë', noya papotërin. ³⁷ Tricoraya yonquia'ahua'. Ina sha'patamara, aipi noshinënso' co papotërinhuë'. Ya'pira'huain papotëhuachina, nisha ya'norin huachi. ³⁸ Yosë nohuanton, ma'sha papotërin. Nisha nisha ya'pirin sha'patëra, nisha nisha papotërin. Co napopináchin papotërinhuë'. Yosë nohuanton, naporin. ³⁹ Ma'sharo'santa' nisha nisha noshatopi. Piyapinpoanta' nonënpoa' nisha. Ohuacaro'sa, inairaro'sa, samiro'sa, inapitanta' nisha nisha noshatopi. Co napopináchin noshatërhuaahuë'. Nisha nisha acorinpoa'. ⁴⁰ Nisha nisha ma'sha isoro'paquë ya'huërin. Inápaquë ya'huëpisopitanta' nisha nisha ya'nopi. Co napopináchin noyápiachin ya'nopihuë'. ⁴¹ Pi'iso' huënaráchin huënaráchin a'pinin. Yoquinta' nisha a'pinin. Tayoraro'santa' nisha nisha a'pini. Co napopináchin a'pinpihuë'.

⁴² Inapochachin canpoanta' nãnpiantahuatëhua', nisha ya'noarihua'. Chiminpatëhuara, nonënpoa' chanatopirinhuë', nãnpiantahuatëhua', nasha nonënpoa' ya'huëtarinpoa'. Co onporonta' chanatarinhuë'. ⁴³ Iporaso' nonënpoa' co onpopinchin noyahuë'. Chiminpatëhua', pa'pitarinënpoa'. A'na tahuëriso' nipirinhuë', noyápiachin nonënpoa' ya'huëtarinpoa'. Iporaso' co chinipirëhuahuë'. Nãnpiantahuatëhua', chinarihua'. ⁴⁴ Iso'pa marëachin nonënpoa' ya'huëtërinpoa' ni'ton, chiminëhua'. Pa'pitopirinënpohuë', anãnpitaantahuachinpoa', nisha nonënpoa' quëtërinpoa' Yosë'pa' ya'huëcaso marë'. Iporaso' nonënpoa' Yosë acotërinpoa' isoro'paquë ya'huëcaso marë'. A'na tahuëriso nipirinhuë' noya noya nonënpoa' quëtërinpoa' inápaquë ya'huëcontacaso marë'.

⁴⁵ Yosë quircanëncuë tapon: “Iráca Yosëri ya'nãn quëmapi nininso' Atãn itërin. Inaso' nonën quëtërin isoro'paquë nãnpicaso marë',” tënin. Iporaso' Quisocristonta' Atãn pochin nicaponahuë', Yosë chachin ni'ton, catahuarinpoa' canpoanta' Yosë pochin nãnpicaso marë'. ⁴⁶ Napoaponahuë', ya'nãn nipon, nonënpoa' quëtërinpoa' isoro'paquë nãnpicaso marë'. Ina piquëran nasha nonënpoa' quëtërinpoa' inápaquë nãnpimiatacaso marë'. ⁴⁷ Atãnso' no'pa quëran ninin isoro'paquë nãnpicaso marë'. Quisocristoso nipirinhuë' Yosë ya'huërin quëran o'marin ni'ton, noya noya ninin. ⁴⁸ Ya'ipi piyapinpoa' Atãn pochin nicatëhua', ina nonën pochin ya'huëtërinpoa'. Napoaponahuë', Quisocristo imapatëhua', a'na tahuëri ina nonën pochachin ya'huëtarinpoa'. ⁴⁹ Iporaso' Atãn pochin ya'norëhua'. A'na tahuëriso nipirinhuë' Quisocristo pochin ya'noarihua'.

⁵⁰ Nonënpoa' ipora ya'huëtërinpoaso' co nanitërinhuë' Yosë hua'anëntërinquë paacaso'. Chiminpatëhua', nonënpoa' chanatarin, co ya'huëmiatarinhuë'. ⁵¹ Noya nãntanco iyaro'sa'. Na'a piyapi'sa' co nitotopirinahuë', sha'huitaranquëma'. Co ya'ipi imarëhuasopita chiminarihuahuë'. Napoaponahuë', Yosë nohuanton, ya'ipi imarëhuasopita nisha ya'noarihua'. ⁵² A'nanaya nisha nonënpoa' ya'huëtarinpoa'. O'mantacaso' tahuëri nãnihuachin, tropita pihuirarin. Pihuihuachin, chiminpisopita nãnpiantarapi. Quisocristo imapi ni'ton, anãnpitaantarin huachi. Naporu' ya'ipi imarëhuasopita nisha nonënpoa' ya'huëtarinpoa'. Co huachi chiminarihuahuë'. ⁵³ Nonënpoa' ipora ya'huëtërinpoaso' chanatarin. A'na tahuëriso nipirinhuë' nisha nonënpoa' ya'huëtëhuachinpoa', co chanatarinhuë'. Nasha a'morëso pochin nisarihua'. Co huachi chiminarihuahuë'. ⁵⁴ Nisha nonënpoa' quëtëhuachinpoa', nãnpiantarihua'. Yosë quircanëncuë quëran ninoton, naporin: “A'na tahuëri Yosëri chimirin minsëarin. Co huachi chiminacaso' ya'huapõnhuë'. ⁵⁵ ¿Onporahuatonta' chimirin minsëarinpoa'? Co huachi nanitarinhuë'. Ya'huan quëtëhuachinpoa' chiminëso pochin chiminacaso' ya'huëpirinhuë', co huachi chiminacaso' të'huatarihuahuë',” tënin. ⁵⁶ Yosë iráca pëñëntërinso' co natëtatëhuahuë', oshahuanëhua'. Oshahuanëhua' ni'ton, chiminacaso' ya'huërin. ⁵⁷ Ya'huëpirinhuë', ¡ma noyacha Tata Yosëso' ni'ton, nicha'ërinpoa' paya! Ina nohuanton, Quisocristo ya'huëtërinpoa'. Corosëquë chiminaton, sopai minsërin. Nãnpiantarahuaton, chimirionta' minsërin. Ina marë: “Yosparinquë,” itahua'.

⁵⁸ Napoaton iyaro'sa' chiniquënc cantantoco'. Nosororanquëma' ni'ton, pëñënanranquëma': Ama nisha nisha yonquicosohuë'. Naporahuaton, paatoma' a'napita a'chintëra'piaco'. Sinioro catahuahuachinquëma', co onporonta' topinan quëran a'chinaramahuë'. A'chinpatama', Yosëri nohuantërinso'pita imasapi huachi.

16

Pahuantërinso'pita catahuacaso' ya'huërinso'

¹ A'nanta' sha'huichinquëma', yonquico'. A'naquënc imapisopita ma'sha pahuantarin ni'ton, parisitapi. Inapita catahuacaso marë' coriqui yaa'parama'. Carasiaquë imapisopitanta' coriqui a'parapi. Inapita nani sha'huëtërahue coriqui yontõnacaiso marë'. Inapochachin canpitanta' sha'huitaranquëma'. ² Nani Tomio tahuëri niyontõnpatama',

coriqui acoco'. Nanitëramaso' acoco'. Na'con canahuatama', na'con quëtoco'. Pi'pian canahuatama', pi'pian quëtoco'. Nani simana inapohuatama', nicaponquëma' pa'pato, coriqui yontonamaso' quënanconarahuë. ³ A'naquëma' noya ni'namasopita huayonco' coriqui quëpacaiso marë'. Cancnpatato, quiricatarahuë huayonamasopita nohuitacaiso marë'. Nani quiricatahuato, inarë chachin huayonamasopita a'paarahuë. Quirosarinquë quëparapi pahuantërinso'pita quëtacaiso marë'. ⁴ Nanitohuato, canta' pa'samaraco. Pa'patoso', napopináchin pa'sarai.

Nicapon yapa'ninso'

⁵ Nicaponquëma' yapa'pirahuë', iporaso' co nanitërahuë'. Masitonia parti paca'huaso' ya'huërin. Nani ni'tontahuato, ya'huëramaquë pa'sarahuë. ⁶ Canpitataquë hua'quimiáchin yacapanranquëma'. O'napi tahuëri inaquë na'huëanatapo nimara. Ina quëran catahuaramaco a'na parti paca'huaso', topirahuë'. ⁷ Co topinan niraponquëmahuë'. A'na tahuëri Yosë nohuantohuachin, hua'qui' yacapanranquëma'. ⁸ Iporaso nipirinhue' Ipositoquë ya'huato, a'chinarahuë. Pincostisë tahuëri huarë' isëquë ya'huapo. ⁹ Yosë nohuanton, na'a piyapi'sa' isëquë yaimapi ni'ton, a'chintárahue'. A'naquënso' no'huipirinacohue', pënëntárahue'. Na'amiachin imasapi.

¹⁰ Iya Timotio cantonpachinquëma', noya nontoco' noya cancanchin. Ca pochachin inanta' Yosë nanamën a'chinarin. ¹¹ Hui'napi nipirinhue', ama nocancosohue', noya natanco'. Noya nontatoma', catahuaco' isëquë huënanta'in. Ina ninarahuë. A'napita iyaro'sarë' canquimapon, ténahuë.

¹² Iya Aporosënta' sha'huitopirahuë'. "Iyaro'sa' pa'pachina', quëmanta' paquë'," itopirahuë', co ipora nohuantërinhuë'. Nanitohuachin, nicaponquëma' pa'sarin.

Tiquiapon pochin pënëninso'

¹³ Ama huë'ërëso pochin cancantatomarahuë', noya yonquico'. Ya'ipi cancanëma quëran natëmiatoco'. Ma'sha onpoapomarahuënta', chiniquën cancantoco'. Niachinicancanco'. ¹⁴ Ma'sona tëranta' nipatama', noya ninosoroatoma', nico'.

¹⁵ Istipano sa'inë chachin nohuitërama'. Iráca Acaya parti a'chinpatëra, inapita'ton Quisocriso imapi. Pëinënuquë ya'huëpisopitanta' imasapi. Imatona', na'con catahuarinënuquëma'. Ya'ipi imapisopita catahuapi. ¹⁶ Inapitasa' noya natëco', ténahuë. A'napitanta' chiniquën catahuarinquëma' noya imacamaso marë'. Insosona ina pochin a'chintohuachinquëma', noya ni'co'.

¹⁷ Istipanasë, Portonato, Acaico, inapita isëquë cantihuachinacora, nóya cancantërahuë. Canpitasa' aquë ya'huatoma', co ni'namacohue'. Inapitasa' ya'huërama quëran huëcatona', catahuarinaco. ¹⁸ Noya nontatonaco, achinicancaninaco. Canpitanta' achinicancaninënuquëma', ténahuë. Cancoantahuachina', noya nicatoma', natanco'.

¹⁹ Ya'ipi imapisopita Asia parti ya'huëpiso' yonquiatënuquëma', saludos a'patarinënuquëma'. Aquira sa'inë chachin na'con yonquiatënuquëma', saludos a'patarinquëma'. Pëinënuquë niyontonpisopitanta' yonquirinënuquëma'. Canpitanta' Sinioro imarama' ni'ton, na'con yonquirinënuquëma'. ²⁰ Ya'ipicoi saludos a'patarainquëma'. Noya iyaro'sa' ya'huëco', ténai. Noya ninosoroatoma', nisë'quëco'.

²¹ Ca Paonoco na'con yonquiranquëma'. Caora imirahuë quëran isoíchin ninshitaranquëma'.

²² Insosona co Sinioro Quisocriso nosorohuachinhuë', Yosëri ana'inchin. ¡A'naroáchin Sinioro o'mantaquë'! ténahuë.

²³ Inaora nohuanton, Sinioro Quisoso catahuainquëma'. ²⁴ Ya'ipinquëma' Quisocriso imarama' ni'ton, nosororanquëma'. Nani ninshitëranquëma huachi.

Paono

Paonori Corintoquë ya'huëpisopita ninshitaantarinso'

Imapisopita yonquiaton, nanan a'patërinso'

¹ Ca Paonoco ninshitaranquëma'. ¿Noya canpitanta' ya'huarama'? Noya canta' ya'huarahüë. Yosë nohuanton, Quisocristo acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Iya Timotioro'co nanan a'pataranquëma'. Corintoquë ya'huëramasopita ninshitaranquëma'. Yosë nohuanton, canpitanta' huëntonënuquë ya'conama'. Acaya parti nisha nisha ninanoro'saquë imaramasopita yonquiatënuquëma', ninshitaranquëma'. ² Inaora nohuanton, Tata Yosë catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Sinioro Quisocristonta' inachachin catahuainquëma'.

Paono parisitaponahuë', Yosëri achinicananinso'

³ —Ma noyacha Tata Yosëso paya. Sinioro Quisocristo pa'pin inaso'. Na'con nosororinpoa' ni'ton, catahuarinpoa' chiniquën cancantahuaso'. Nani tahuëri inasáchin achinicananinpoa'. ⁴ Ma'sona tëranta' onpohuatëhua', ina catahuarinpoa' noya cancantacaso marë'. Achinicananinpoa' ni'ton, canpoanta' nanitarihua' a'napita catahuacaso'. Inapitanta' ma'sha onpohuachina', achinicananarihua'. Yosë catahuarinpoaso pochachin inapitanta' catahuarihua'. ⁵ Quisocristo imarëhuaso marë' a'napita aparisitërinënpoa'. Aparisitohuachinënpoara, Quisocristo chachin achinicananinpoa'. Na'con na'con aparisitohuachinënpoa', na'con na'con catahuarinpoa' noya cancantacaso marë'. ⁶ Canpitanta' Yosë nohuaitacamaso marë' a'chintërainquëma'. Ina marë' aparisitërinacoi. Parisitapiraihuë', Yosë achinicananincoi ahuenta'huaiso marë'. Yosë catahuarinquëma' canpitanta', tënai. Parisitapiramahuë' achinicananarinquëma' quiya pochachin ahuantamaso marë'. ⁷ Canpitanta' aparisitohuachinënquëma', Yosë catahuarinquëma' chiniquën cancantacamaso marë'. Napoaton co Yosë a'poaramahuë'. Chiniquën cancantatoma', imamiatarama', tënai. Ina marë' noya cancantërai.

⁸ Parisitëraiso' sha'huichinquëma', canpitanta' nitotoco'. Asiaquë ya'huasocoi, na'con ma'sha onpotërinacoi. Co ahuantochináchinhuë' cancantërai: ⁹ "Chiminapoi nimara," topiraihuë', co chiminaihuë'. Yosë nohuanton, ma'sha onporai ina na'con na'con yonquica'huaiso marë'. Napoaton "Quiyaora nanitërai," co tënaihuë'. "Catahuacoi Sinioro, co quiyaso' nanitërai," itërai. Yosëichin ya'ipi nanitaparin. Chiminpisopitanta' anapitaantarin, tënai. ¹⁰ Pi'pishachin shichiminpiraihuë', Yosë na'con catahuarincoi ni'ton, cha'ërai. Nani tahuëri ni'sárincoi. "Co onporonta' naniantarincoihuë'. A'na tahuëri parisisaantapiraihuë', nicha'ësarincoi," ta'toi noya cancantërai. ¹¹ Canpitanta' quiya marë' chiniquën Yosë nontoco' catahuaincoi. Na'anquëma' quiya marë' Yosë nontohuatama', Yosë catahuarincoi. Ina quëran canpitanta' noya cancantarama'. "Ma noyacha Yosëri catahuarin paya," ta'toma', "Yosparinquën Sinioro," tosarama'.

Paono Corintoquë yapa'ninso'

¹² Yosë ni'sárincoi ni'ton, no'tëquën sha'huitarainquëma'. Co pi'pian tëranta' nonpintërainquëmahuë'. Noyápiachin cancantatoi, ya'ipi parti a'chinai. Co quiyaora yonquinhüëi quëran a'chintërainquëmahuë'. Yosë inaora nohuanton, catahuarincoi ni'ton, noya ninai. Ina marë' noya cancantërai. ¹³ No'tëquënáchin ninshitërainquëma'. Co nisha nisha yonquiraihuë'. Co yanonpintërainquëmahuë'. Iso quirica nontohuatama', yonquiraiso chachin nitotarama'. Oshaquëran ya'ipi nitotarama huachi, tënahuë'. ¹⁴ Ipora noyamiachin nitotarama'. Sinioro Quisoso o'mantacaso' tahuëri nanihuachin, noya cancantatoi, noya ni'sarainquëma'. Naporo tahuëri canpitanta' noya ni'saramacoi, tënai. "Paono noya a'chintërincoi ni'ton, imarai," tosarama'. Ina yonquicamaso' nohuantërai.

¹⁵⁻¹⁶ "Noya ni'sarinaco," ta'to, i'hua nicaponquëma' yapa'pirahuë'. Masitonia parti pa'pato, nira'inquëma'. Ina quëran o'mantahuato, nirimanta'inquëma', topirahuë'. Inapirahuë' naporini, canpita catahuaitomacohuë' Cotia parti paca'huaso'. Catoro' ni'nanquëma' naporini, noya nisha cancanchaitomahuë', tënahuë yonquiaton. Napopirahuë', co pa'nahuë'. ¹⁷ Napoaton: "Paono nisha nisha yonquirin," ¿topiramahuë' ti? Co nisha nisha yonquirahuë'. A'naquëns' ma'sona tëranta' sha'huipirinhuë', co tēhuënchachin naporinhuë'. Co caso' ina pochin cancantërahuë'. ¹⁸ Yosë ni'sárinco no'tëquën nontërainquëma'. Yosë no'tëquënáchin nonin ni'ton, canta' co nonpintërainquëmahuë'. Co nisha nisha nonahuë'. ¹⁹ Iráca Siripano, Timotio, ca, caracoi a'chintërainquëma'. Quisocristo nanamën a'chintërainquëma'. Inaso' Yosë hui'nin chachin. Co onporonta' nonpintërainpoahuë'. No'tëquën nontërinpoa'. ²⁰ Ya'ipi Yosë sha'huitërainpoaso' Quisocristo acotarainpoa'. Napoaton "Quisocristoso' no'tëquën nonaton, catahuarinpoa'. Ma noyacha Yosëso paya,"

tênëhua'. ²¹ Yosë chachin huëntonênquë aya'coninpoa' Quisocristo imacaso marë'. Huayonatonpoa', acorinpoa' piyapinênpita nicacaso marë'. ²² Hui'nin pochin nicatonpoa', sichoquë marca acorëso pochin Ispirito Santo aya'coancantërinpoa'. Hua'yanën chachin aya'coancantërinpoa' ni'ton, anitotërinpoa'. "Ya'ipi sha'huitërinpoaso' chachin quëtarinpoa'," tênëhua'.

²³ Ya'ipi yonquirahuëso' Yosë nitotërin. Ina ni'sárinco ni'ton, no'tëquën nontaranquëma'. Co nohuantërahuë' canpitataquë chiniquën pënëna'huanquëmaso'. Napoaton co i'hua ni'conanquëmahuë'. Naporo' pa'nahuë naporini, co noyahuë' ninamaso marë' chiniquën pënëna'huanquëmaso' ya'huë'itonhuë'. ²⁴ Co quiyaso' hua'an pochin chiniquën pënëntëraihuë'. Sanoanan quëran pënëna'inquëma'. Yosë nanamën noya natërama'. Yacatahuarainquëma' noya cancantacamaso marë'.

2

¹ I'hua nicaponquëma' yapantapirahuë', co pa'nahuë'. Pa'nahuë naporini, asëchitënquëmahuë'. ² Chiniquën pënënpatënquëma', sëtarama'. Co nohuantërahuë' asëta'huanquëmaso'. Canpita sëtohuatama', co huachi nanitaramahuë' acapacancanamacoso', ténahuë yonquiato. ³ Napoaton i'hua ninshitéranquëma' pënëna'huanquëmaso marë'. Ina quëran canpitataquë pa'pato, co sëtarahuë'. Noya imaantahuatama', noya cancantarahuë. I'hua cancantohuato, canpitanta' noya cancantarama', ténahuë. ⁴ Chiniquën sëtato, i'hua ninshitéranquëma'. "Co yanatërinacohuë'," ta'to, sëtërahuë. Na'nëchináchin cancantërahuë. Co nohuantërahuë' chiniquën asëta'huanquëmaso'. Co no'huiranguëmahuë'. Na'con nosororanguëma'. Ina nitotacamaso marë' ninshitéranquëma'.

Nanan anoyatacaso' ya'huërinso'

⁵ I'hua a'nara' co noyahuë' ninonso marë' sëtërahuë. Co casáchin sëtërahuë'. Canpitanta' pancamiachin sëtërama'. Nipirinhuë', co nohuantërahuë' nanan apancatacaso' ni'ton, napotëranquëma'. ⁶ Tëhuëna'pi nani ana'intërama'. Na'anquëma' ana'intërama' ni'ton, co noyahuë' ninonso marë' inanta' sëtárin. Co huachi aquëtë' ana'intacaso' ya'huërinhuë'. ⁷ Iporaso' nanan anoyatoco'. Noya nontaantaco' chiniquën cancanchin. Iporahuanta' sëtárin. Napoaton catahuaco' ama aquëtë' sëchinsohuë', sëtori ya'coancantohuachin. ⁸ Niyontonahuatoma', noya nontoco'. "Nosoroatënquën iyasha nanan anoyatarinquën," itoco'. Ina quëran tëhuëncachin nosoroatoma', noya nontaantaco'. ⁹ Napoaton i'hua ninshitéranquëma'. "Ya'ipi natëarinaco," ta'to, pënënanquëma'. Tënia'huanquëmaso marë' ninshitéranquëma'. ¹⁰ Nanan anoyatohuatama', canta' nanan anoyatërahuë pochin cancantarahuë. Canpita yonquiatënquëma', nanan anoyatërahuë. "Quisocristo nani tahuëri ni'sarinpoa'," ta'to, cancanehuë quëran huarë' nanan anoyatërahuë. ¹¹ Co nanan anoyatohuatëhuahuë', Satanasë minsëarinpoa'. Inaso' nisha nisha yanonpintërinpoaso' nitotërhua'.

Troasëquë Paono na'con yonquirinso'

¹² I'hua Troasëquë pa'nahuë Quisocristo nanamën a'china'huaso marë'. Yosë nohuanton, na'a piyapi'sa' nohuantopi ni'ton, a'chintërahuë. ¹³ Napoaponahuë', i'hua chachin iya Tito canpitataquë a'pahirahuë'. Co huënantarinhuë ni'ton, co sano cancantërahuë'. "¿Onpoatoncha co iyasha huëntarinhuë nicaya?" ta'to, piyapi'sa' noyasha nontahuato, Masitoniquë pa'nahuë.

Quisocristo catahuarinpoa' minsëtacaso'

¹⁴ Ma noyacha Tata Yosëso paya, tênëhua'. Quisocristo imarëhua' ni'ton, nani tahuëri ina catahuarinpoa' inimiconênpoapita minsëcaso'. Inapitaso' co nohuantopihuë' Quisocristo nanamën a'china'huaiso'. Co nohuantopirinahuë', nisha nisha parti paatoi, nanamën a'chinárai. Pimóton hua'sai' pimoanahuaninso pochin Quisocristo nanamën nahuinarin. A'chintatoi, na'a piyapi'sa' anitotërai. ¹⁵ Quisocristosos' pimóchin nininso' a'përahuaton, Yosë chintotërin. Ina pimoanahuaninso pochin ya'ipi parti nanamën a'china'. A'chinpatëira, Yosëri nohuantërinso' noya natanpi ni'ton, nisha'ësarín. Co nohuantërinso'pituahuënta' natanpirinahuë', topinan quëran natanpi ni'ton, parisitopiquë pa'sapi. ¹⁶ Inapitaso' chimipi anarinso pochin nicatonacoí, co natëtopihuë' ni'ton, chiminpachina', parisitomi-atapi. Natëpisopitaso nipirinhuë' pimóchin imërëso pochin nicatonacoí, cha'ësahuatona', nampimiatapi. ¿Incarita' nanitërin ina pochin noya a'chinacaso'? Co insonta' nanitërinhuë' inaora a'chinacaso', ténahuë. ¹⁷ A'naquën nonpinatona', inahuara canacaiso marë' a'chinapi. "Yosë nanamën a'chintërainquëma'," topirinahuë', co no'tëquën a'chinpihuë'. Quiyaso nipirinhuë' no'tëquën sha'huitërainquëma'. Yosë a'parincoi ni'ton, ina nanansáchin a'chinarai. Yosë ni'sárincoi ni'ton, Quisocristoíchin natëarai.

3

Nasha quëran anoyatërinso'

¹ “Ina pochin nonpatama, naquëranchin a'napita nocanarama,” ¿itëramacoi ti? Co insontá nocabaihué'. Anaquënsó' carta a'napitari ninshitérinso' a'notërinquëma' nohuítacasó maré'. “Iso quëmapiso' noya. A'chintohuachinquëma', noya natanco,” ténin quiricaquë. Inanpi quirica co ma'parainquëmahué'. Co ina pochin nohuantëraihué'. Nani noyá nohuítëramacoi. ² Canpítasó' cartanëhuéi pochin ninama', cancantëhuëiqué Quisocristori ninshitérinso'. Nanamën chachin a'chintohuatëinquëmara, noya imarama'. Ya'ipi piyapi'sa' ni'ninëinquëma'. “Paono ca'taninsopitaré chachin a'chintërin ni'ton, noya cancantopi,” ta'tona, noya ni'ninacoi. ³ A'chintohuatëinquëmara, noya natanatoma' Quisocrisó imarama' ni'ton, noya carta pochin ninama'. Quisocrisó chachin ninshitérinso'. Ina cartasó' co napisëquë ninshitérinhué'. Co na'piquë tëranta' ninshitérinhué'. Yosëso' nanpimiatarin ni'ton, Ispirito Santo anoyacancantërinquëma' nóya nicacamasó maré'.

⁴ Quisocrisó catahuarincoi ni'ton, noya a'chintërainquëma'. Ina maré' Yosë noya ni'sarincoi, ténai. ⁵ Quiyaora co pi'pisha tëranta' nanitëraihué' noya a'chinta'huainquëmasó'. Yoséichin ananitérincoi. Co catahuarincoihué' naporini, co canpitanta' cancanëma quëran imaitomahué'. ⁶ Ina nani acorincoi a'china'huaisó maré'. Acohuachincoira, catahuarincoi nasha quëran anoyatërinso' a'chinta'huainquëmasó maré'. Ina imapatëhua', Ispirito Santo catahuarinpoa' Yosë nohuítatëhua' nanpimiatacasó maré'. Iráca anoyatërinso' Moisésëri ninshitopirinhué'. Ina imapatëhua', co onporonta' noya cancantëréhuahué'. “Co natëhuatamahué', chiminpatama', ana'intacasó' ya'huërin,” ténin. Co ina a'chintërainquëmahué'.

⁷ Iráca Yosë pënëntërinso' sha'huihuachina, na'piquë ninshitérin. Yosëso' noya noya ni'ton, huënaráchin ya'norin. Moisésë ya'pirionta' huënaratarin ni'ton, co israiro'sa' nanitopihué' hua'qui' nirayacaisó'. Huënarataponahué', oshaquëran sacorayarin. Pënëntërinson'ta' noya niponahué', co ya'huëmiatërinhué'. Co ya'ipi natëhuachinahué', chiminpachina', ana'intacasó' ya'huërin. ⁸ Iporasó nipurinhué', nasha quëran anoyatërinso' a'chinarai. ¿Ispirito Santo chachin catahuarinpoa' ni'ton, inasó' noya noya! ⁹ Iráca pënëntërinso' nanan noya nipirinhué', co natëhuachinahué', ana'intacasó' ya'huërin. Quisocrisó nanamënso' nipirinhué', noya noya. Ina imapatëhua', oshanënpoa' inquitatonpoa', Yosë noya ni'sarinpoa'. Napoaton noya noya, ténahué'. ¹⁰ Iráca Moisésë noya pënëntopirinhué', iporasó' noya noya ya'huëtërinpoa'. ¹¹ Iráca pënëntërinso' sha'huítóhuachina, huënaráchin pochin ya'nopirinhué', sacorin huachi, co ya'huëmiatarinhué'. Iporasó' nasha quëran anoyatërinso'so', ya'huëmiatarin. Co onporonta' nishatarinhué' ni'ton, noya noya, tënëhua'.

¹² “Inasó co ta'huantarinhué',” ta'toi, inasáchin a'chinarai. Co të'huatoihué', ya'ipi parti a'chinarai. ¹³ Iráca Moisésë pënëntohuachina, ya'pirin huënaratopirinhué', oshaquëran sacorayarin. Napoaton nipa'copirayatërin ama sacorayarinso' quënanacaisó maré'hué'. Quiyasó' co ina pochin a'chintërainquëmahué'. ¹⁴ Israiro'sasó nipurinhué' co natantochináchinhué' cancantopi. Ipora huanta' Yosë quiricanën iráca ninshitopiso' nontopirinahué', co no'tëquën yonquipihué'. Nipa'copirayatërinso' pochin cancantatona', co nanitopihué' Yosë quiricanën no'tëquën nitotacaisó'. Quisocrisóichin catahuarinpoa' no'tëquën nitotacaso'. ¹⁵ Ipora huanta' Moisésë ninshitérinso' nontopirinahué', co no'tëquën yonquipihué'. ¹⁶ Quisocrisó imapatëhua', co huachi nipa'copirayatërésó pochin cancantarihuahué'. Sinioro noya nohuitarihua'. ¹⁷ “Sinioro” topatëhua', Ispirito Santo tapon naporëhua'. Ina catahuhachinpoa', co huachi iráca pënëntërinso' imacasó' ya'huërinhué'. Ispirito Santo nicha'ërinpoa' no'tëquën yonquicasó maré'. ¹⁸ Sinioro imapatëhua', co huachi nipa'copirayatërésó pochin cancantarihuahué'. Isihuicoquë ma'sha a'notërésó pochin ninëhua'. Yosë nóya nininso' piyapi'sa' anitotëréhua'. Apira apira ina yonquihuatëhua', oshaquëran Yosë pochachin cancantarihua'. Ina nohuanton, Ispirito Santo catahuarinpoa' noya noya cancantacasó maré'.

4

¹ Yosë nosoroatoncoi, acorincoi ina nanamën a'china'huaisó maré'. Ina yonquiatoi, co yaa'poraihué'. ² Anaquënsó' co noyahué' yonquiatona', a'chinapi. Noyasha nonpirinahué', nonpinacaisó maré' napopi. Quiyasó nipurinhué' co manta' po'oana quëran ninaihué' ni'ton, co tapanahuaisó' ya'huërinhué'. Co nisha nisha a'chinaihué'. Ya'ipi Yosë nanamën no'tëquën a'chintarainquëma'. Yosë ni'sárincoi ni'ton, inasáchin a'chinarai. Aninquëchin a'china' ya'ipi piyapi'sa' yonquicaisó maré'. ³ Quisocrisó nanamën noya

a'chintopiraihuë', a'naquën co yanatëtopihuë'. Parisitopiquë pacacaiso nipisopita co no-huantopihuë' natëtacaiso'. ⁴ Sopai nohuanton, co nanitopihuë' no'tëquën yonquicaiso'. Ma'sha a'pintëreso pochin nanamën quëran Yosë anitotërinpoa' Quisocristo nohuitacaso marë'. Inaso' Yosë chachin ninin. Inapitaso nipirinhüë' somaraya pochin cancantatona', co nanitopihuë' natëtacaiso'. ⁵ Co quiya imancoiso marë' a'chintërainquëmahüë'. Quisocristo nanamënáchin sha'huítërainquëma'. "Sinioro ni'ton, inasáchin yonquicaso' ya'huërin," tënai. Quiyanta' ina natëtoi, nani tahuëri yacatahuarainquëma'. ⁶ Ya'nán isoro'pa' acoapon ya'ipi parti tashipirinhüë': "Nii'sohuanchin huachi," tënin Yosë. Napohuachina, tahuëri ya'huërin. Inapochachin iporaso' cancänënpoaquë a'pintërinpoa' ina nohuitacaso marë'. Inaso' noya noya. Quisocristo ya'pirin quëran a'pintërinpoaso pochin ninin. Ina yonquihuatëhua', Yosë chachin anohuitarinpoa huachi.

Yosë natëtona', chiniquën cancantopiso'

⁷ Co quiyaso' chiniquën nanantopiraihuë', Yosë nohuitatoi, a'napitanta' catahuarai ina nohuitacaiso marë'. Ni'co'. Yonsha, huë'ëta, inapita no'pa quëran nipi ni'ton, co ya'huëmiatërinhuë'. A'naroáchin ya'quihuachina, co noyatërinhuë'. Napoonin. Inapochachin quiyanta' co chiniquën cancantopiraihuë', Yosë catahuarincoi nanamën a'china'huaiso'. A'napitanta' natanatonacoi, yonquiapi. "Ma noyacha Yosëri catahuarin paya. Co catahuarinhüë' naporini, co ina pochin nanichitonahuë'," tösapi. ⁸ Nani ma'sha onpopiraihuë', Yosë catahuarincoi ahuenta'huaiso marë'. "Oshaquëran nicha'ësarincoi," ta'toi, imarai. "¿Onpoatoicha ma'sha onporai paya?" tapoiraihuë', co pa'yanaihuë'. ⁹ A'chinaiso marë' chiniquën no'huipirinacoihuë', co Yosë naniantërincoihuë'. Aparisitopirinacoihuë', co ata'huantërinacoihuë'. ¹⁰ Iráca Quisocristo chiniquën aparisitahuatona', tëpapi. Quiyanta' Quisocristo marë' parisitarai. A'naquën yatëparinacoi. Napoaponahuë' Quisocristo nanpiantarin ni'ton, catahuarincoi ina pochin nica'huaiso marë'. ¹¹ Quisocristo nanamën a'chinaiso marë' yatëparinacoi. Quiyaoa co nanitopiraihuë', nani tahuëri ina achinancanincoi ina pochachin yonquica'huaiso marë'. Ipora huanta' nanpitoi, Quisocristo pochin cantarai. ¹² A'chintërainquëmaso marë' aparisitatonacoi, yatëpapurinacoihuë', canpitaso' imarama'. Quisocristo anoyacancantërinquëma' ni'ton, nanpimiatarama', tënahüë'.

¹³ Yosë quiricanënuë' ninshitopi. "Yosë natërahuë' ni'ton, sha'huirahuë," tënin. Quiyanta' inapochachin cantarërai. "Yosë catahuarincoi," ta'toi, nanamën a'chinarai. ¹⁴ Tëpapurinacoihuënta', Quisocristo imarai ni'toi, Yosë ananpitaantarincoi, tënai. Iráca Quisocristo ananpitaantarinsó' pochin quiyanta' ananpitaantarincoi. Yosë'pa' quëpantarincoi. Canpitaro'coi chachin ya'huëcontarihua huachi. ¹⁵ Canpitanta' imacamaso marë' parisitërai. Inaora nohuanton, Yosë na'con nosororincoi. Na'con na'con piyapi'sa' ina nohuitohuachina', noya cancantatona', Yosë nontapi. "Ma noyanquëncha, Sinioro, paya. Nosoroatoncoi, nicha'ësarancoi ni'ton, 'Yosparinquën', Sinioro," itapi.

¹⁶ Napoaton co a'pochináchinhuë' cantarërai. Parisitatoi, co huachi chinipiraihuë', nani tahuëri achinancanincoi noya noya cancanta'huaiso marë'. ¹⁷ Tëhuëenchachin iporaso' pi'pian parisitapirëhuahuë', co hua'qui' isoro'paquë ya'huarihuahuë'. Yosë'pa' pa'patëhua', co onporonta' pipiarëhuahuë'. Imarëhuaso marë' parisitapirëhuahuë', inapaquëso' noya noya cantararihua'. Yosë pochachin cantararihua'. ¹⁸ Isoro'paquë ya'huërinso' co na'con na'con yonquirëhuahuë'. Iporaso' parisitarihuarahüë', co ina marë' sëtarihuahuë'. Yosë na'con na'con yonquiarëhua'. Ina nohuitacasoáchin cantararihua'. Isoro'paquë ya'huërinso' co quënanpirëhuahuë', co ya'huëmiatarinhüë'. Ta'huantarin. Yosë noya yonquirinpoasoso' co quënanpirëhuahuë', ya'huëmiatarin.

5

¹ Ni'co'. Pëi' në'mëtë quëran nipachinara, co hua'quirinhüë'. Inapochachin nonënponta' co ya'huëmiatarinhüë'. Chiminpatëhua', Yosë'pa' pa'patëhua', nasha nonënpoa' Yosë quëtarinpoa'. Noya noya nininsó' quëtarinpoa'. Inaso' co onporonta' chantarinhüë'. ² Iporaso' parisitapirëhuahuë', a'na tahuëri nasha a'morëhuaso pochin nasha nonënpoa' ya'huëtarinpoa'. Ina na'con nohuantërhüa'. ³ Chiminpatëhua', co hua'yanënpoarachin inápaquë ya'huëmiatarinhüë'. Nasha nonënpoa' quëtarinpoa'. ⁴ Iporaso' isoro'paquë ya'huatëhua', co chinirëhuahuë', sëtërhüa', naporëhua'. Napopirëhuahuë', co chimiracaso' nohuantërhüahuë'. Nasha nonënpoa' tëhuëenchinso' na'con nohuantërhüa'. Isoro'paquë ta'huantopirëhuahuë', Yosë'pa' noya noya nanpimiatarihua'. ⁵ Yosë acorinpoa' nasha nonënpoa' ya'huëtinpoaso marë'. Tëhuëenchachin inápaquë noya ananpitaantarinpoa', tënëhua'. Sichoquë marca acorëso pochin nani Ispirito Santo aya'coancantërinpoa' ni'ton, nitotërhüa'.

⁶ Napoaton chiniquén cancantèrèhua'. "A'na tahuëri Yosè'pa' pa'sarèhua'," ta'tèhua', noya cancantarèhua'. Tèhuénchachin isoro'paquè nanpihuatèhua', co Quisocristo nirayari-huahue'. ⁷ Co ipora quènanpirèhuahuè', "Yosè no'tèquén nontèrinpoa'," ta'tèhua', natèrèhua'. "Co onporonta' nonpintarinpoahuè'," tènèhua'. ⁸ Napoaton chiniquén cancantèrèhua'. "Chiminpatèhua', Quisocristorè'quénpoa' ya'huècontarihua'. Inaso' noya noya," tènèhua'. ⁹ Ma'sona tèranta' nipatèhua', Yoséichin natèrèhua' noya nicaipoaso marè'. Nanpihuatèhua', chiminpatèhuanta', Siniro nohuantèrinsoáchin nohuantèrèhua'. ¹⁰ A'na tahuëri Quisocristo o'mantahuachin, ya'ipinpoa' coisè pochin sha'huitarinpoa'. Ya'ipi ninèhuasopita yonquiato, a'naya a'nayanpoa' no'tèquén nontarinpoa'. Co noya nipatèhuahuè', co Yosè'pa' acanaarinpoahuè'. Noya nipatèhua', acanaarinpoa huachi.

Nanan anoyatèrinpoaso'

¹¹ Napoaton Yosè tè'huatacaso' ya'huërin. Ina yonquiato, ya'ipi piyapi'sa' pènénarai. Co pi'pian tèranta' nonpintèrainquémahuè'. Yosè ni'sárincoi ni'toi, no'tèquén nontèrainquéma'. Noya ninaiso' canpitanta' nitotèrama', topiraihuè'. ¹² "Quiyaso' noya noyaco," co ténaihuè'. Co a'napita nocanaihuè'. Nisha nanan a'china'piro'sa' noya pochin ya'noponaraihuè', co cancanèna quèran huarè' imapihuè'. Pinopachincoi, sha'huitoco': "Paono tèhuénchachin no'tèquén nontèrincoi. Ya'ipi cancanèn quèran huarè' Quisocristo imarin," itoco'. Ina pochin a'panicamaso marè' sha'huitaranquéma'. ¹³ A'naquén na'con pènènpatéira, "Hua'yantopi," itèrinaco. Napopirinahuè', Yosè yonquiato, naporai. A'na tahuërinta' sanoanan quèran pènèrainquéma'. Yosè yonquicamaso marè' ina pochin nontèrainquéma'. ¹⁴ "Quisocristo na'con nosororinpoa'," ta'toi, nanamèn a'chinárai. Canpoa marè' inaso' chiminin. Ina imapatèhua', canpoanta' chiminèhuaso pochin ni'ninpoa'. ¹⁵ Tèhuénchachin canpoa marè' chiminin noya noya cancantacaso marè'. Co huachi canpoara costarèhuaso' pa'yatacaso' ya'huërinhuè'. Inasáchin yonquicaso marè' chiminin. Chiminaponahuè', naniantarin ni'ton, inasáchin yonquirehua'. ¹⁶ Iráca quiyaora yonquinhuei quèran yonquiato, aipi ya'norinsoráchin yonquirai. Quisocristonta' iráca co no'tèquén yonquirapiraihuè'. "Co inaso' Yosè hui'ninhuè'," topiraihuè', iporaso' no'tèquén yonquirai. ¹⁷ Quisocristo imapatèhua', Yosè anoyacancantarinpoa'. Nasha cancan ya'huëtarinpoa huachi. Iráca yonquirehuasopita naniantèrèhua'. Nashamiachin pochin cancantatèhua', noya noya yonquirihua huachi.

¹⁸ Co canpoara noya cancantèrèhuahuè'. Yoséichin anoyacancantèrinpoa'. Iráca oshahuanatèhua', Yosè inimicotopirèhuahuè', inaora nohuanton, hui'nin isoro'paquè a'paimarin chiminaton nanan anoyatinpoaso marè'. Ina quèran quiyanta' acorincoi nanamèn a'china'huaiso marè'. Insosona natèhuachin, nanan anoyatarin. ¹⁹ Yosè nohuanton, hui'nin chiminin anoyacancantintpoaso marè'. Anoyacancantohuachinpoa', co huachi oshanèpoa' yonquirinhuè', inquitèrinpoa huachi. Nani nanan anoyatohuachinpoara, quiyanta' acorincoi paato a'napita sha'huita'huaiso marè'. ²⁰ Quisocristo chachin acorincoi a'napita anitota'huaiso marè'. Ina ya'huërenamèn pochin sha'huitarainquéma'. "Yosè nontoco' nanan anoyachinquéma'," itárainquéma'. ²¹ Iráca Quisocristo co manta' oshahuanaponahuè', Yosè nohuanton, ya'huëretèrinpoa'. Oshahuan pochin nicaton, Yosèri chiniquén ana'intèrin. Canpoa marè' chiminin ni'ton, co huachi oshahuan pochin ni'ninpoahuè'. Quisocristo imapatèhua', Yosè nóya ni'sarinpoa'.

6

¹ Yosè acorincoi nanamèn a'china'huaiso marè'. Acoatoncoi, catahuarincoi a'chinta'huainquémaso marè'. "Yosè nosoroatonpoa', yanicha'èrinpoa'," itèrainquéma'. Ama topinan quèran natancosohuè'. Imaco huachi. ² Iráca quiricanèn quèran Yosè naporin: "Ipora chachin yacatahuanquéma'. Nontohuatamaco, natanaranquéma'.

Yanicha'èranquéma' ni'ton, catahuanranquéma' cha'ècamaso marè'," ténin. Ipora tahuëri chachin yacatahuarinpoa'. Nontohuatèhua', anoyacancantarinpoa', ténahuè'.

³ Napoaton noyasáchin ninai ama a'na piyapi tèranta' nisha cancantacaso marèhuè'. Co noyahuè' ninai naporini, a'napitanta' niconaco, co Yosè imaitonahuè'. ⁴ Ma'sona tèranta' nipatoira, Yoséichin natèra' piyapi'sa' niconaco ina yonquicaiso marè'. Aparisito-piriracoihuè', co i'huëretèrainhuè'. Ma'sha, coshoro', inapita pahuantopiriracoihuè', ahuantato, chiniquén cancantèrai. Ma'sha onpopoiraihuè', co pa'yanaihuè'. ⁵ A'chinaiso marè' tèhuénchachin huihuiriracoi, tashinan péiquè po'morinaco. Chiniquén no'huitatona', ahüërinaco. A'chinapoi pa'sápatoi, co huachi chiniraihuè'. Na'a tashi' Yosè marè' sacatápatoi, huè'èi' natanai. A'na tahuërinta' co coshatatoihuè', tana natanai. ⁶ "Quisocristo imarai," ta'toi, noyasáchin ninai. Yosè nanamèn noya nitotèrai. Ma'sha onpotopiriracoihuè', co no'huiraihuè', ahuantèrai. Ya'ipi piyapi'sa' nóya nontato, catahuarai. Ispirito Santo ya'coancantèrincoi ni'ton, catahuarincoi noya nica'huaiso'. Tèhuénchachin

cancanèhuèi quèran huarè' piyapi'sa' nosororai. ⁷ No'tèquèn a'chinali. Yosè na'con catahuarincoi ni'ton, a'chinpatoira, na'a piyapi'sa' natanatona', imasapi. Ni'co'. Inimicoro'sa' huè'pachinara, sontaro'sa' hua'na quèran a'morin ama inimicori paquitacaso marèhuè'. Inapochachin Yosè achinirincói ama sopai minsèincoiso marèhuè'. Yosè nohuanton, noyasáchin ninai. Noya catahuarincoi ni'ton, sopai minséarai. ⁸ A'naquèn noya ni'ninacoi. A'naquènso nipirinhue' no'huirincói. A'na tahuèri: "Paono nóya a'chinin," topi. A'na tahuèriso nipirinhue' pinorincói. No'tèquèn a'chintopiraihuè': "Nonpiáni," topi a'naquènta'. ⁹ Na'a piyapi'sa' nohuitopirincóihuè', a'naquènso' nisha pochin nicatonacói, co yanataninacóihuè'. Pi'pianchin shichiminpiraihuè', nanpiárai. Chiniquèn aparisitopirincóihuè', co tēparinacóihuè'. ¹⁰ Sētopiraihuè', Yosè yonquiatoi, noya cancantērai. Co na'con ma'sha ya'huētopirincóihuè', Yosè nanamēn a'chintērai ni'ton, na'a piyapi'sa' natētonacói, noya noya cancantapi. Co manta' ya'huētopirincóihuè', Yosè nohuitatoi, sano cancantērai. Co manta' noya nininso' pahuantērincoihuè'.

¹¹ Corintoquē ya'huēramasopita, na'con ninshitarainquēma'. Nani ya'ipi yonquiraiso', iyaro'sa', sha'huētērainquēma'. Na'con nosororainquēma'. ¹² Quiyaso' ya'ipi cancanèhuèi quèran nosoromiatērainquēma'. Noyasáchin yonquipirainquēmahuè', canpitaso' co a'na nosororamacóihuè' nimara, tēnai. ¹³ Hui'nahuēpita pochin ni'nanquēma' ni'ton, inapochachin nosorocoi quiyanta', topiraihuè'. Ina na'con nohuantērai.

Nipayarèhuasopita

¹⁴ Co Yosè imapisopitasohuè' nipirinhue', ama inapitarè'quēma' na'con na'con nipayacosohuè'. Co canpita pochin cancantopihuè'. Noya cancantohuatama', co nohuantaramahuè' oshahuanacamaso'. Ni'co'. Tahuèri, tashi' co inachachinhue'. Nisha nisha ya'nopi. ¹⁵ Quisocristo sopairè' co napopináchin yonquipihuè'. Naporahuaton, canpoaso' Quisocristo imarèhua' ni'ton, co oshahuano'sa pochin cancantērehuahuè'. ¹⁶ Yosè chinotērehuahuè' noyasáchin nicacaso' ya'huèrin. Co inaquēsō' mamanshi moshacaso' ya'huèrinhuè'. Inapochachin canpoanta' Yosè imapatēhua', ya'coancantarinpoa' ni'ton, ina pēinēn pochin ninēhua'. Yosēsō' nanpiárin. Quiricanēn quèran naporin: "Imapatamaco, ya'coancantarainquēma'. Canpitaro'co ya'huarahue'. Chinotohuatamaco, noya a'pairainquēma'.

Piyapinēhuēpita pochin ni'saranquēma', tēnin.

¹⁷ Ina quèran Siniorori itantarin:

"A'naquèn co noyahuè' cancantohuachina', ama inapitarè'quēma' nipayacosohuè'.

Co noyahuè' yonquipiso' tananpitoco'.

Inapotohuatama', noya ni'saranquēma'.

¹⁸ Tataparinquēma pochachin noya nosoroaranquēma'.

Hui'nahuēpita pochin cancantēranquēma',

itērinpoa' Tata Yosè. Chini chiniquèn nanantaton, ya'ipiya hua'anēntērin," tēnin quiricanēnquē.

7

¹ Iyaro'sa na'con nosororainquēma'. Ina pochin Yosè yonquirinpoa ni'ton, ya'ipi co noyahuè' yonquirèhuasopita naniantahua'. Ya'ipi co noyahuè' ninèhuasopitanta' a'poa'ahua'. Yosè tē'huatatēhua', noyasáchin niahua'.

Noya cancantantapiso'

² Cancanēma quèran huarè' nosorocoi. Co a'nayanquēma tēra'nta' ma'sha onpotērainquēmahuè'. Co anishacancantērainquēmahuè'. Co nonpintērainquēmahuè'. ³ Co nocantēnquēma' pēnēnanquēmahuè'. Na'con nosororainquēmaso' nani sha'huētērainquēma'. Chimina'huaiquē huarè' nosoromiatērainquēma'. ⁴ Tēhuēnchachin nóya ni'nanquēma'. "Corintoquē ya'huēpisopita noya imapi," itērahuè ya'ipi piyapi'sa'. Parisitaporahuè', canpita yonquiātēnquēma', nóya cancantērahuè'.

⁵ Masitoniquē canconpatoira, na'con ma'sha onpoatoi napion cancantērai. Na'a piyapi'sa' no'huirincói ni'ton, parisitērai. Naporahuaton, cancanèhuèi quèran na'con yonquirapatēnquēma', sētērai. ⁶ Sētōhuatēhua', Yosè achincancaninpoa' ni'ton, quiyanta' achincancanincoi. Ina nohuanton, Tito huè'nin. ⁷ Napoaton noya cancantērai. Noya nanan sha'huētiirincói. Noya yonquiantarama' ni'ton, inanta' noya cancantērin. I'hua ni'conpachinquēmara, napotērama': "Hua'qui' co Paono ni'nincoihuè'. Sha'huētēquē' manóton huè'in. Co noyahuè' ninaiso maré' sētērai. Paono pēnēnpachincoi, noya natanai," tēnama', itērincoi. Ina natanato, nóya cancantērahuè'.

⁸⁻⁹ I'hua quirica ninshitatēnquēma', chiniquèn pēnēnanquēma'. Ina quirica nontohuatamara, pa'pi sētērama'. Ina natanato, canta' sētopirahuè'. Co nohuantērahuè' chiniquèn asēta'huānquēmaso'. Iporaso nipirinhue' noya cancantērahuè'. Co hua'qui' sētēramahuè'.

Oshanëma marë' sëtatoma', na'con na'con Yosë yonquirama'. Co noyahuë' ninamasopita a'porama'. Pënënanquëma' ni'ton, co ana'intinquëmaso' ya'huërinhuë'. ¹⁰ Oshanënpoa marë' sëtatëhua', Yosë nontohuatëhua', catahuarinpoa' co noyahuë' yonquirëhuasopita naniantacaso marë'. Ina pochin sëtacaso' noya, ténahuë. Ina quëran anoyacancantarinpoa'. Co imapisopitasohuë' nipirinhüë' topinan quëran sëtopi. Co oshanëna' naniantohuachinahuë', chiminpachina', Yosëri ana'ntarin. ¹¹ Canpitaso' sëtatoma', na'con na'con Yosë yonquirama'. Ina quëran "Tëhuëenchachin co noyahuë' nicatëhua', oshahuanëhua'. Co noyahuë' ninëhuasopita naniantahua', Yosë ana'ntohuachinpoa'," tënama'. Canta' noya yonquiramaco. "Manóton Paono huë'in catahuainpoaso marë'. Chiniquëncancantatëhua', no'tëquën natëhua'," tënama'. Oshahuana'pi co noyahuë' nininso marë' ana'intërama' noya nicacaso marë'. Ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', noya cancantaantarama'. ¹² I'hua ninshitaponquëma', co tëhuëna'pi yonquiato, ninshitëranquëmahuë'. Co inari aparisitërinso tëranta' yonquirahuë'. Ya'ipinquëma' noya yonquiantamacoiso' nohuantërahüë. "Paonosco catahuarinsopitarë chachin, no'tëquën pënëninpoa'. Yosë ni'sarinpoo' ni'quëhuarë', natëhua'," ta'camaso marë' ninshitëranquëma'. ¹³ Naporama' ni'ton, co huachi sëtëraihüë'.

Tito cantonpachinquëmara, co pi'pian tëranta' no'huiramahuë'. Noya nontërama' ni'ton, noya cancantërin. Quiyanta' ina natanatoi, nóya cancantërai. ¹⁴ Co'huara Tito pa'shätërasohuë', sha'huitërahüë: "Corintoquë ya'huëpiscopita noya imatona', natëarinëinquën," itërahüë. Canpita no'tëquën nontërainquëmaso pochachin Titonta' no'tëquën nontërahüë. Pa'pachina, tëhuëenchachin noya natërama' ni'ton, co tapanahuë'. ¹⁵ Pënënpachinquëmara, itërama: "No'tëquën pënënancoi. Tëhuëenchachin co noyahuë' ninai. Yosë të'huata'huaiso' ya'huërin," ta'toma', natërama'. Ina natanachuan, Titonta' na'con nosororinguëma'. ¹⁶ Carinquëmanta' yonquiatëinquëma', nóya cancantërahüë. Noya noya imasarama huachi, ténahuë.

8

Pahuantërinsopita catahuacaso' ya'huërinso'

¹ Isonta' iyaro'sa' yasha'huitëranquëma'. Masitonia parti na'a piyapi'sa' Quisocristo imasapi. Nisha nisha ninanoquë niyontonatona', Yosë chinotapi. "Yosë na'con nosororinguë," ta'tona', a'napita noya nosoroapi. Yosëri chachin catahuarin ina pochin cancantacaso marë'. ² Ma'sha onpotohuachinara, chiniquëncancantarinpoa', noya cancantopi. Naporahuaton, pi'pisha ya'huëtöpirinahuë', a'napita imapisopita pahuantohuachinara, na'con coriqui quëtöpi. ³ Co apiratonahuë', na'con quëtöpi. Pahuantaiquëhuarë' quëtöpi, cari ni'nahuë. Co sha'huitöpirinahuë', inahuara nohuantatona', quëtërinaco pahuantërinsopita quëtëta'huaiso marë'. ⁴ "Quiyarinta' a'napita imapisopita catahua'ii, topiraihuë'. Cotia parti na'con pahuantopi ni'ton, iso coriqui quëtöncuë'," itërinaco. Na'con ina pochin nontërinaco. ⁵ Co coriqui quëtëcasoachin yonquipihüë'. Ya'ipi cancanëna quëran Yosë imapi. Ina'ton yonquipi. Ina pochin cancantacaso' noya noya, ténahuë. Ina quëran coriqui, ma'sha, inapita quëtöpi. Quiyanta' yanatërinaco. "Ma'sona Yosë nohuantohuachin, sha'huitöcoi natë'i," itërinaco. ⁶ I'hua chachin Tito sha'huitërinquëma' ni'ton, canpitanta' yonquirama' coriqui yontonacamaso'. "Imapisopita pahuantopi ni'ton, a'patahua'," tënama'. Napoaton i'huamiachin Tito itërai: "Naquëranchin paantaton, pënëantaquë' ya'ipi coriqui yaa'papiso' ananiina'," itërai. ⁷ Canpitaso' nóya imarama' ni'ton, Quisocristo natërama'. Na'con nitotatoma', a'chinama'. A'napita yacatahuarama'. A'chintëranquëmaso pochachin a'napita nosoroarama'. Napoaton iporaso' pahuantopisopita nosoroatoma', catahuaco', ténahuë.

⁸ Co camairanquëmahüë'. A'napita na'con Yosë marë' acopiso' sha'huitëranquëma' yonquicamaso marë'. Tëhuëenchachin a'napita nosorohuatama', ama topinan quëran nontocoso'huë'. Catahuaco' ama pahuanchinasohüë'. ⁹ Sinioro Quisocristo nosoroatonpoa', catahuarinpoaso' nani nitotërama'. Iraca noya noya inápaquë ya'huëpirinhuë', isoro'paquë o'marin nicha'ëinquëmaso marë'. Co manta' isëquë ya'huëtërinhuë'. Parisitërin quëran nicha'ërinquëma' noya noya cancantacaso marë'. Parisitaton, na'con catahuarinquëma'.

¹⁰ I'hua pi'iquë yonquirama' a'napita catahuacamaso'. Naporo' caniaritërama' coriqui yontonacaso'. Iporaso' naquëranchin yontoantaco', ténahuë. Inapohuatama', noya nisarama'. ¹¹ Naporo' pa'pi nohuantöpirinahuë', iporaso' coriqui ya'huëtöhuachinquëma', noya cancantatoma', yontonco' ananicaso marë'. ¹² Ya'ipi cancanëna quëran quëtöhuatama', Yosë noya ni'sarinquëma'. Co na'a coriquihuanpatamahüë', Yosë nitotërin. Co nanitëramahuë' na'a quëtëcaso'. Co apiratomahuë', pi'pian tëranta' quëtöhuatama', noya ni'sarinquëma'.

¹³ Nanitinpichin acocaso' ya'huërin. Co nohuantërahuë' pahuantinquëmaso'. ¹⁴ Noya nicatahuacaso' nohuantahua'. Iporaso' ya'huëtarinquëma' ni'ton, pahuantërinso'pita quëtoco'. Ana tahuëriso' canpita ya'huëre' ma'sha pahuantohuachinquëma', inahuanta' i'huëtarinëinquëma'. Ninapotohuatëhua', ya'ipi imarëhuasopita noya ya'huarihu'. Co pahuantarinpoahuë'. ¹⁵ Iráca Yosë quiricanëinquë naporin: "Mana mapachinara, a'naquëno' na'a maponaraihuë', co ya'sotopihuë'. A'naquëno nipirinhuë' pi'pian maponaraihuë', co pahuantopihuë'," ténin.

Tito Corintoquë a'parinso'

¹⁶ Titonta' na'con yonquirinquëma'. Ina marë' noya cancantato, "Yosparinquë, Siniro," itërahuë. ¹⁷ "Naquëranchin paantaquë'," itohuatëra, "Noyahua'. Nani canta' yonquirahuë paanta'huaso'. Na'con nohuantërahuë'," itërinco.

¹⁸ A'na iyayanta' a'parai. Titorë' pa'sarin. "Inanta' noya imaton, Quisocriso nanamën noya a'chinin," topi ya'ipi imapisopita. ¹⁹ Nisha nisha ninano quëran imapisopita niyontonahuatona', ina quëmapi chachin huayonahuatona', acopi ca'tanaincoiso marë'. Coriqui yoca'huaiso marë' pa'pato, inanta' pa'sarin. Coriqui quëtonpato, noya cancantapona huachi. "Ma noyacha Tata Yosë nosororinpoa paya. Ina nohuanton, iyaro'sa' noya cancantatona', catahuarinënpoa'," tapon'. ²⁰ Na'a coriqui quëparai ni'ton, co nohuantërahuë' a'napita pinoinacoiso'. Napoaton ina napocoi pa'sarai. ²¹ Noyasáchin nisaraí Yosë noya nicaincoiso marë'. Piyapi'santa' noya nicainacoiso' nohuantërai.

²² A'na iyayanta' a'parai nicainquëmaso marë'. Inanta' na'con catahuarincoi a'china'huaiso marë'. Piyapi'sa' nosoroaton, catahuarin, a'chintërin, naporin. Noya quëmapi, ténai. Ipora canpitataquë pa'sarin. "Corintoquë imapisopita na'con nohuantopi pahuantërinso'pita catahuacaso'," ta'ton, pa'sarin catahuainquëmaso marë'.

²³ "¿Inta' Titoso'?" itohuachinëinquëma', sha'huitoco'. "Co'ta Paonorë' a'chinso'. Inanta' piyapi'sa' catahuarin noya imacaiso marë'," itoco'. "¿Ma'marëta' a'napitanta' huë'pi?" itohuachinëinquëma', "Nisha nisha ninano quëran a'paipiso'. Quisocriso noya imapi inapitanta'," itoco'. ²⁴ Inapita cantonpachinquëma', noya nontoco'. Ina quëran coriqui pahuantërinso'pita marë' yontonamuso' quëtouhuatama', noya ni'sarinëinquëma'. "Paono no'tëquën nontërinpoa'. Corintoquë imapisopitaso' pahuantopisopita nosoropi mini," tosapi. Ina quëran ya'huëpiquë chachin paantahuachina', sha'huirapi anta'. Ya'ipi imapisopita nitotapi huachi.

9

Imapisopita catahuacaso marë' coriqui yontonpiso'

¹ Tëhuëchachin a'napita imapisopita pahuantohuachina', ma'sha quëtacaso' ya'huërin. Nani nitotërama' ni'ton, co na'con ninshitaranquëmahuë'. ² Piyapi'sa' yacatahuaramaso' nitotërahuë. Ya'ipi Masitonia parti pa'pato, sha'huítëra'piarahuë. "Thua pi'iquë chachin Acaya parti imapisopita na'con yonquipi pahuantërinso'pita catahuacaso'," itërahuë. Masitoniario'sa' natantahuatona', inahuanta' nohuantopi. "Inapita pochin quiyanta' catahuachi, topiraihuë'," itërinaco na'aya'pi. ³ Nipirinhuë', "Co ya'ipi coriqui yontonchätërapihuë'," ta'to, isopita iyaro'sa' a'pataranquëma' nontinquëmaso marë'. "Nani yontonapi huëshirahuë," itopirahuë', ipora huanta' pahuanamara. Co topinan quëran napota'huaso' ya'huërinhuë', ténahuë. ⁴ Co hua'quiya quëranhuë' canpitataquë pa'sarahuë. A'naquënan Masitoniaquë ya'huëpisopita imasarinaco nimara. Canpitataquë canconpato, nani coriqui yonton-topinan quënanconarai, topirahuë'. Co ya'huëhuachinhuë', tapanarahuë. "Corintoquë imapisopitaso' noyaro'sa'," itërahuëso marë', co coriqui ya'huëhuachinhuë', tapanarama' canpitanta'. ⁵ Napoaton iyaro'sa' aquëchitërahuë. I'hua yonquirama' a'napita catahuacaso'. Inapitaso' catahuarinëinquëma' coriqui yontonacamaso marë'. Nani yonton-patama', noya quënanconarai. Canpitaora nohuanton, quëtoco'. Co quiyaora nohuanton, yama'parainquëmahuë'.

⁶ Isonta' yonquico': "Pi'pian sha'tohuatëra, pi'pian manë'. Pancana sha'tohuatëra, na'con manë'," topi. ⁷ Ya'ipinpoa' canpoara nohuanton, quëtahua'. Onposona yaquëtouhuachin, quëchin. Ama nisha nisha yonquica'huasohuë'. Co apiquëran quëtacaso' ya'huërinhuë'. Noya cancantatëhua', quëtahua'. Ina pochin quëtouhuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. ⁸ Yosë ya'ipi nanitaparin. Nosoroatëinquëma', na'con catahuarinquëma' noya nicacamaso'. Nani tahuëri catahuarinquëma'. Ina catahuahuachinquëma', noya cancantarama'. Ina nohuanton, ya'huëtarinquëma' a'napitanta' quëtacaso marë'. ⁹ Iráca Yosë quiricanëinquë naporin: "Noya cancantopisopita co apirapihuë'. Sa'ahuaro'sa' pahuantohuachina', quëtapi. Noya nipiso', ya'huëmiatarin," ténin.

¹⁰ Ni'co'. Yosë nohuanton, ya'pirin ya'huërin shacacaso marë'. Sha'patëra, ina nohuanton, na'a papotërin capacaso marë'. Inapochachin ina nohuanton, ma'sha ya'huëtarinquëma'.

A'napita topinan quëtohuatama', Yosë catahuaringuëma' noya noya cancantacamaso marë'. ¹¹ Noya catahuahuachinquëma', a'napitanta' catahuarama'. Co apiratatomahuë', quëtarama'. Pahuantërsopita quëtonpatoi, "Yosparinquën, Sinioro," tosapi. ¹² Imapisopita catahuahuatama', co huachi pahuantapihuë'. Naporahuaton, na'con na'con Yosë yonquiapi. "Yosparinquën, Sinioro," itapi. ¹³ Catahuarama' ni'ton, noya cancantapi. "Ma noya Quisocristo nanamën natëtona', catahuarinënpoa'. Ma noyacha Yosëso' ni'ton, ina nohuanton, na'a piyapi'sa' catahuapi paya," tosapi. ¹⁴ Yosë nohuanton, na'con nosororama' ni'ton, inapitanta' nosoroatënguëma', canpita marë' Yosë nontapi huachi. ¹⁵ Yosëso nipirinhue' na'con na'con quëterinpoa'. Hui'nin chachin a'paimarin nicha'ëinpoaso marë'. Inaso' noya nóa ni'ton, "Yosparinquën, Sinioro," itahua'.

10

Yosëri nanan quëterinsó'

¹ Ca Paonoco sanoanan quëran pënënanquëma'. A'naquën napopi: "Paono aquë quëran ninshitohuachinpoara, chiniquën nanan a'patirinpoa'. Isëquë chachin ya'huapon, t'ëhuatonpoa', co chiniquën pënëninpoahuë'," topi natantërahuë'. Quisocristoso' chiniquën nanantapanahuë', co no'huirinpoahuë'. Sanoanan quëran pënëninpoa'. Ina pochin cantantato, canta' sanoanan quëran pënënanquëma'. ² A'naquënso' pinorinaco. "Paonosó' co Yosë pochin yonquirinhue'. Inaora nohuantërsinsoáchin yonquirin," topirinahuë'. Pa'pato, inapita chiniquën pënënarahuë'. Canpitaso nipirinhue', noya yonquiuhuatama', co chiniquën pënëna'huanquëmaso' ya'huaponhuë', ténahuë'. ³ Piyapicoi quiyanta' nipirinhue', co a'napita pochin yonquirinhue'. Co natëpisopitahuëso' inimicotopirinacoihuë', co quiyaora yonquinhuei quëran yaminsëraihue'. ⁴ A'naquënso' inimiconënpita minsëcaiso marë' nisha nisha quihuipi. Quiyaso nipirinhue' co quiyaora yonquinhuei quëran minsëtaraihue'. Sacai' nipirinhue', Yosë ananitërincoi nonpin nanano'sa' minsëca'huaiso'. ⁵ A'naquën nisha nanan imasapi. "Quiyaora noya nitotërai," toconpi ni'ton, co nani-topihuë' Yosë nohuitacaiso'. Nipirinhue', Yosë catahuarincoi inapitanta' minsëca'huaiso'. No'huipirinacoihuë', no'tën nanan a'chintarai Quisocristoichin natëcaiso marë'. Ya'ipinpoa' co noyahue' yonquipirëhuahuë', Yosë nanitërin ananiantinpoaso' Quisocristoichin natëcaso marë'. ⁶ Canpita noya natëhuatama', noya cancantarai. Ina quëran canconpatoi, co natëpisopitahuë' no'tëquën ana'ntarai.

⁷ Canpitaso' ya'pirama quëran quënanamasoráchin yonquirama'. Co cancanëma quëran huarë' yonquiramahuë'. A'naquën "Quisocristo chachin imarai," topachinara, isonta' yonqui'ina. Quiyanta' Quisocristo imarai mini. ⁸ Yosë chachin chiniquën nanan quëterincoi nanamën a'chinta'huainquëmaso marë', itohuatënguëmara, co ina marë' tapanahuë'. Noya noya imacamaso marë' a'chintërainquëma'. Co nisha cancantamaso marë' a'chintërainquëmahue'. ⁹ Chiniquën nanantopirahuë', co apa'yana'huanquëmaso marë' ninshitaranquëmahue'. ¹⁰ A'naquën itërinënguëma': "Paono na'con ninshitatonpoa', chiniquën pënënpirinpoahuë'. Huë'pachinaso', co chiniquën nanantona'pi pochin nontërinpoahuë'. Sanoanayan quëran a'chintërinpoa' ni'ton, co chiniquën nanantërinhuë'," toconpi. ¹¹ Napoirinhue', co nisha nisha nontaraihue'. Inapitanta' sha'huitoco' nitochina'. Ninshitohuatënguëmara, chiniquën pënënanquëma' mini. Canpitataquë canconpatoi, inachachin nontarainquëma'. Insosona co yanatëhuachinhue', chiniquën pënënatoi, ana'ntarai huachi.

¹² Inapitaso' co no'tëquën yonquipihuë'. "Quiyaso' noya noyacoi. A'napita quëran noya noya nitotërai," toconpi. Co ina pochin nonacasohue' nipirinhue', napopi. Inahua capini ninocanatoná, ninapotopi. Co quiyaso' inapita pochin cancantëraihue'. ¹³ Co quiyaora nohuanton, chiniquën nanantëraihue'. Yosë chachin acorincoi na'a piyapi'sa' a'chinta'huaiso marë'. Insëquësona a'china'huaisonta' sha'huitërincoi. Ina nohuanton, Corintoquë ya'huëramasopitanta' a'chintërainquëma'. ¹⁴ Yosë sha'huitërincoisoráchin natërai. Ina nohuanton, canpitataquë pa'nai. Quiyarima'ton Quisocristo nanamën a'chintërainquëma'. ¹⁵ Co a'na piyapi a'chininquë paato, a'chinaihue'. Yosë a'parincoi noya a'chinta'huainquëmaso marë'. Na'con nohuantëraí noya noya imacamaso'. Noya noya natëhuatama', aquëtë huarë' a'chintarainquëma'. ¹⁶ Ina quëran a'napita ya'huërinquënta' yaa'chinaí. Inapitanta' Yosë imacaiso marë' a'chintarai. A'na piyapi a'chininquë co nohuantëraihue' a'china'huaiso'.

¹⁷ Yosë quiricanënguë naporin: " 'Noya noya ninahuë', co ta'caso' ya'huërinhuë'. 'Ma noyacha Yosë catahuarinco paya,' ta'caso' ya'huërin,' ténin. ¹⁸ "Caso' noyaco," topatëhua', co ina marë' Yosë noya ni'sarinpoahuë'. Noya cancantohuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. Ina na'con na'con yonquia'ahua'.

11

Nisha a'china'piro'sa'yanonpinpiso'

¹ Noya nipatêhua', co ina marê' a'napita nocanacaso' ya'huêrinhuê'. Nipirinhuê', pi'pian hua'yantêrinso pochin nonchinquêma' natanco. No'têquên yonquicamaso marê' sha'huitaranquêma'. ² Yosê nohuanton, na'con nosororanquêma'. Nosoroatênquêma', a'pitêranquêma'. Co nohuantêrahuê' nisha cancantacamaso'. Nanon so'yarinso pochin ninin. Ni'co'. Quêmapiri mapachina, so'ináchin yonquicaso' ya'huêrin. Inapochachin carinquêmantá' a'chintêranquêma' Quisocristoichin yonquicamaso marê'. ³ A'naquênso nipirinhuê' yaanishacancantêrinênquêma'. Iráca ya'huani Ipa nonpintêrinso pochin yanon-pintêrinênquêma' ama Quisocristoichin yonquicamaso marêhuê'. ⁴ Quisocristo imacaso' a'chintêranquêma'. Natêhuatama', Ispirito Santo ya'coancantêrinquêma'. Inapitaso nipirinhuê' nisha a'chintêrinênquêma'. "Quisocristo nanamên chachin a'chintêranquêma'," itopirinênquêmahué', nisha nanan a'chintêrinênquêma'. Nisha ispiritonta' ya'huêrin, itêrinênquêma'. Nisha nisha natêcaso' a'chintohuachinquêmara, a'naroáchin yaimarama'. ⁵ "Quiyaso' noya noyaco'," itopirinênquêmahué', inapitaso' co ca quêran noya noyahué', ténahuê'. ⁶ Co míso nona'picohuê' niporahuê', noya noya nitotêrahuê. Ya'ipi no'têquên a'chintêranquêmaso' nani nitotêrama'. Nani ma'sha ninahuêsonta' nani ni'nama'.

⁷ Yosê nanamên a'chintohuatênquêmara, co pi'pisha têranta' coriqui ma'paranquêmahué'. Sacatato, ma'sha pahuantêrinco' pa'anhue'. Topinan a'chintêranquêma' canpita noya noya imacamaso marê'. ¿Ina marê' co noyahué' ni'namaco ti? ⁸ A'chintêranquêmaso marê' co manta' ma'paranquêmahué'. A'napita imapisopita coriqui a'patêrinaco catahua'huanquêmaso marê'. Naporo' co inapita a'chintopirahuê', a'patêrinaco. ⁹ Canpitataquê ya'huasoco, ma'sha pahuantopirincohuê', co pi'pisha têranta' ma'paranquêmahué'. Masotonia parti quêran huêcatona', quêtirinaco. Quisocristo imapi ni'ton, topinan ma'sha quêtirinaco nanpica'huaso marê'. Canpita ma'shanêma' co ma'paranquêmahué'. Co onporonta' nohuantaparantêmahué'. ¹⁰ Quisocristo catahuarinco ni'ton, no'têquên nontaranquêma'. Co a'chinato canarahuê'. Ya'ipi Acaya parti topinan a'chinarahuê. Napoaton noya cancantêrahuê. Co insonta' nanitarinhuê' nisha ayonquincoso'. ¹¹ "Co nosororinquêmahué' ni'ton, ma'shanêma' co ma'parinquinquêmahué'," itopirinênquêmahué', co no'têquên nonpihuê'. Yosê ni'sárinco, na'con nosororanquêma', ténahuê.

¹² Nisha a'china'piro'sa' a'chintohuachinênquêmara, coriqui ma'parinênquêma'. Caso nipirinhuê' a'chinahuêso marê' co coriqui ma'patêrahuê'. Ipora huanta' topinan a'chinarahuê ama pinoinacoso marêhuê'. Inapita pochin canta' ma'paranquêma' naporini, "Paono pochachin a'chintêrainquêma'. Yosê a'parincoi quiyanta'," ichtênenquêmahué'. ¹³ Inapitaso nipirinhuê' na'con nonpintêrinênquêma'. "Quisocristo a'parincoi," itopirinênquêmahué', co têhuênchachin a'parinhuê'. Nonpintatênênquêma', a'chintarinênquêma'. ¹⁴ Co ina marê' pa'yanacaso' ya'huêrinhuê'. Ni'co'. Satanasênta' nohuantohuachin, Yosê anquêninên pochin ya'norarin piyapi'sa' nonpintacoso marê'. ¹⁵ Napoaton Satanasê natêpisopitanta' ina pochachin nisapi. "Yosê a'parincoi. No'têquên natêcamaso marê' a'chintêrainquêma'," topirinahuê'. Nonpinapi ni'ton, a'na tahuêri Yosêri no'têquên ana'ntarin.

Paono parisitêrinso'

¹⁶ Naquêranchin sha'huitanta'inquêma'. "Paonosos' hua'yantêrin," toconpi a'naquên. Ama inapita natêcosohué'. Nipirinhuê', pi'pian ina pochin nontohuatênquêma', ahuantatoma', natanco, topirahuê'. Caso' noya noya ninahuêso' sha'huitaranquêma' yonquicamaso marê'. ¹⁷ Co Sinioro nohuantêrinhuê' a'napita nocanacaso'. Nocantohuatêra, hua'yantêrinso pochin nonêhua'. ¹⁸ Nipirinhuê', nisha a'china'piro'sa' ina pochin nonpi ni'ton, canta' pi'pian ina pochin sha'huichinquêma'. ¹⁹ Inapitaso' nocampirinênquêmahué', noya natanama' ni'quêhuarê', canta' pi'pian têranta' natanco, topirahuê'. ²⁰ Inapitaso' chiniquên camairinênquêma'. Ma'shanêma' topinan mapi. Nocaninênquêma', yaahuêrinênquêma'. Inapopotirinênquêmahué', ¿ma'marêcha noya natanama nicaya? ténahuê, yonquiatu. ²¹ Quiyaso nipirinhuê' co ina pochin ninaihuê'. Co chiniquên nontêrainquêmahué'. Ina marê' tapanai.

Nipirinhuê', inapitaso' nocaninacoi ni'quêhuarê', canta' hua'yantêrinso pochin nonato, pi'pian nonantapatarahuê. ²² "Quiyaso' Iprío piyapicoi," topachinara, canta' mini Iprío. "Israiro piyapicoi," topachinara, canta' inachachin ninahuê. "Apraanso' shimashonêhuêi chachin," topachinara, inaso' shimashonêhuê canta'. ²³ "Quisocristo sha'huitêrincoi ni'toi, natêrai," itopirinênquêmahué'. ¿Caso' na'con na'con natêrahuê! Inapitaso' nocaninaco ni'ton, hua'yantêrinso pochin nonato, pi'pian inapita pochin nonchinquêma' no'têquên yonquicamaso marê'. Yosê marê' caso' chini chiniquên sacatêrahuê. Pa'sápatu, Yosê

nanamën a'chinahuë. Ina marë' na'con na'con parisitaporahuë, ahuantërahüë. Inanta' sha'huichinquëma'. A'chinahuëso marë' na'aro' tashinan pëiquë po'morinaco. Na'aro' ahüërinaco. Shitëparinaco. ²⁴ Cotio hua'ano'sa' ana'intatonaco, chiniquën huihuirinaco. Cara shonca iscono' huihuirinaco. Nisha nisha ninanoquë a'natëraporo' inapotëra'piarinaco. ²⁵ Copirno sonto' sanënpita naraquë chiniquën ahüërinaco. Cararo' inapotatonaco, ana'intërinaco. A'na tahuëri na'piquë të'yararinaco tëpainacoso marë'. Naporahuaton, cararo' pi'pishachin shichimiitërahüë. Nanchaquë marë' pa'taporahuë', nancha yancominahuaton, acopoi' pa'nin. Cararo' inaporahuë. A'na tashi' nara yanponinquë matato, marëquë chachin tahuërianpitërahüë. I'huaraya huarë' cha'ërahüë. ²⁶ A'chinaca'huaso marë' pa'sárahüë. I'ro'sa' panca pamatohuachina, shichimiitërahüë. Ihuatëro'santa' yatëparinaco. Canta' cotio piyapico nipirahuë', cotioro'sa' no'huitonaco, yaahuërinaco. Nisharo'santa' no'huirinaco. Panca ninanoro'saquë a'naquën yaahuërinaco. Co piyapi ya'huërinquëonta' ma'sha onporahuë. Marë pa'tohuatëra, parisitërahüë. A'naquën: "Quiyanta' imarai," taponaraihuë', chiniquën no'huirinaco. ²⁷ Chiniquën sacatápató, parisitërahüë. Tashinta' co huë'ëtorahuë', ni'tárahüë. Na'a tahuëri capa cosharo' ni'ton, tanarahüë, yamororahuë. Co coshataporahuë', a'chinárahüë. A'moca'huaso' pahuantërinco ni'ton, sëhuën natanahuë.

²⁸ Yosë nohuanton, ina pochin parisitárahüë. Naporahuaton, ya'ipi imaramasopita nosoroatënguëma', yonquiáranquëma'. Noya noya imacamaso' na'con nohuantërahüë. Nani tahuëri yonquiátënguëma' napion cancantërahüë. ²⁹ A'naquën co chiniquën cancantohuachinahuë', canta' ina pochin ninatanahuë. A'na piyapi anishacancantohuachinquëmara, nosororanquëma' ni'ton, ina no'huirë pochin cancantërahüë. ³⁰ A'naquënso' na'con nonsapi. "Quiyaso' noya noyaco," topi. Caso nipirinhüë' co ina pochin nohanahuë'. Co caora nanitërahüëso' sha'huichinquëma'. Na'con ma'sha onpotopirinhüë', Yosëichin achinicancaninco ahuanta'huaso marë'. ³¹ Yosë ni'sárinco, co nonpintaranquëmahüë'. Inaso' Quisocristo pa'pin chachin, ya'ipiyari chinochina'. Ina ni'sárinco ni'ton, no'tëquën nontaranquëma'. ³² Iráca Tamascoquë ya'huasoco, ninano hua'an yamaninco, copirno Aritasëri acorinso'. Tashinan pëiquë yapo'morinco ni'ton, sonto'ro'sa' a'parin. Nani tahuëri ninano ya'coana ni'sapi macainacoso marë'. ³³ Yamapirinacohüë', imapisopita catahuarinaco cha'ëca'huaso marë'. Inapa pairatopiquë huintana ya'huërin. Ina quëran nantipiquë anohuaraimarinaco. Napotohuachinacora, cha'ërahüë. Co caora nanitopirahuë', Yosë catahuarinco, cha'ërahüë.

12

Paono inápaquë quënaninso'

¹ Co nohuantërahüë' a'napita nocana'huaso'. "Caso' noya noya piyapico," co taporahuë', pi'pian ina pochin sha'huichinquëma'. Iráca Yosë nohuanton, hua'narëso pochin ma'sha ni'nahuë. Quisocristo chachin anitotërinco'. ² Naporo' inápaquë Yosë ya'huërinquë chachin quëparinco. Nani shonca catapini pi'ipitarin quëparinco'. Hua'yanëhuëichin a'na' pa'mara. Nonëhuëro'co chachin a'na' pa'maraco. Co caso' nitotërahüë'. Yosëichin nitotërin. ³ Tëhuëinchachin pantarahüë. Hua'yanëhuëichin a'na' pa'mara. Nonëhuëro'co chachin a'na' pa'maraco. Co caso' nitotërahüë'. Yosëichin nitotërin. ⁴ Yosë'pa' ya'huasoco, na'con natanpirahuë', co nanitërahüë' sha'huica'huaso'. Co Yosë nohuantërinhuë'. ⁵ Noya noya nininso' anitotërinco ni'ton, nocantochináchin cancantopirahuë', tananpitërahüë. Co caora nohuanto, chiniquën nanantërahüë'. Co caora nanitërahüë' noya nica'huaso', ténahuë. ⁶ "Na'con na'con nitotërahüë", itëranquëma' naporini, no'tëquën nonchitënguëmahüë', co nonpinchitënguëmahüë'. Nipirinhüë', co ina pochin nontëranquëmahüë'. Nani nohuitëramaco. A'chintohuatënguëmara, natanamaco. Naporahuësopita ni'nama'. Inaichin yonquiátoma', noya ni'co topirahuë'. Napoaton co aquëtë' sha'huitaranquëmahüë'.

⁷ Yosë na'con na'con anitotërinco. Ina quëran ama a'napita nocana'huaso marëhuë' ina nohuanton, ma'sha onporahuë'. Nahuan acosposha ohuaninco pochin natanahuë. Co oshahuanaporahuë', Satanasë na'con aparisitërinco. ⁸ Ina marë' chiniquën Sinioro nontërahüë. "Catahuaco ama parisichisohüë'", itërahüë. Cararo' ina pochin nontopirahuë'. ⁹ Sinioro sha'huitërinco: "Ca nohuanto, ipora huanta' parisitapiranhüë', nosoroatënguën, na'con catahuaranquën. Carinquën achinicancanaranquën noya ahuantamaso marë'. Co quëmaora nanitohuatanhüë', na'con na'con catahuaranquën. Ma'sona tëranta' onpohuatan, co onporonta' pataranquënhüë'", itërinco. Napoaton co huachi sëtërahüë'. "Co caora nanitohuatërahüë', Quisocristo na'con na'con catahuarinco," ta'to, noya cancantërahüë. ¹⁰ Napoaton co chiniquën cancantopirahuë', co pa'yanahuë'. Pinopachinacora, co no'huitërahüë'. Ma'sha pahuantopirinhüë', co ina yonquirahuë'. Quisocristo

imarahuëso marë' aparisitohuachinacora, ahuantërahuë. Sacai' nipirinhüë', nóya cancantërahuë. "Co caora nanitohuatërahuë', na'con na'con catahuarinco," ta'to, chini chiniquën cancantërahuë.

Imapisopita yonquirinso'

¹¹ Nisha a'china'piro'sa' pa'yatërama' ni'ton, hua'yantërinso pochin nontëranquëma'. "Paono nóya a'chintërincoi," itërama' naporini, co ina pochin canta' nonaca'huaso' ya'huë'itonhuë'. "Quiyaso' noya noyacoi," itopirinënquëmahuë', co ca quëran noya noyahuë' inahuaso'. Co caora nanitaporahuë', Quisocristo catahuarinco ni'ton, noya ninahuë'. ¹² Iráca isoro'paquë nipon, a'naya a'naya huayonaton, acorin nanamën a'chinacaiso marë'. Inapitaso' na'con catahuarin. Ina nohuanton, cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatopi. Nani ma'sha nanitapapi. Inapopi quëran acorinsopita nohuitërhua'. Canta' acorinco ni'ton, inapochachin catahuarinco. Canpitataquë ya'huapo, cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërahuë. Aparisitopirinacohuë', ahuantato, a'chintëranquëma'. "Ma noyacha Yosëri catahuarin paya," ta'toma', imarama'. ¹³ A'naquënsó nimirinhüë' sha'huitërinënquëma'. "A'napita imapisopita noya noya ni'nin," itopirinënquëmahuë', ya'ipinquëma' napopináchin ni'nanquëma'. A'na parti a'chinpato, cosharo', coriqui, inapita ma'patërahuë capato, nampica'huaso marë'. Canpitaichin co ma'pachinanquëmahuë'. ¿Ina marë' no'huiramaco ti? No'huihuatamaco, ¡naniantoco!

¹⁴ Nani catoro' ni'conanquëma'. Iporaso' naquëranchin nicaponquëma' yapa'sarahüë. Cantonpatënquëma', co manta' ma'paaranquëmahuë'. Co ma'shanëma' nohuantërahuë'. Canpita noya noya imacamaso' nohuantërahuë. Hui'nahuëpita pochin ni'nanquëma'. Hui'nanpoa' co nocomarinpoahuë'. Canpoari catahuacaso' ya'huërin. ¹⁵ Napoaton co manta' ma'paranquëmahuë'. Noya cancantato, sacatarahuë cosharo' pa'ana'huaso marë'. Ina quëran parisitaporahuë', a'chintaranquëma' noya imacamaso marë'. Carimaso' na'con na'con nosoropiranquëmahuë', canpitaso' co onpopinchin nosororamacohüë' topirahuë'.

¹⁶ A'naquëonta' nonpinapirinaco. "Paono co ma'sha ma'paporinquëmahuë', nonpinatënquëma', canarin," itërinënquëma'. Co napopirahuë', napotërinënquëma'. ¹⁷ I'hua mini a'naquën a'paporahuë', co manta' ina quëran canarahüë'. ¹⁸ "Inta, quëmarini'coniquë' iyaro'sa," itahuato, Tito a'parahuë. Inarë' a'na iyayanta' a'parahuë. Cantonpachinquëma', co Tito nonpintërinquëmahuë'. Canta' ina pochachin cancantërahuë. Co pi'pisha tëranta' canarahüë'.

¹⁹ Co noya nicamacaiso marë' ninshitarainquëmahuë'. A'naquëma' nimara ina pochin yonquipiramahuë', co quiyaso naporaihuë'. Nosororainquëma' iyaro'sa'. Noya noya imacamaso marë' ninshitarainquëma'. Quisocristo imarai ni'ton, Yosëichin yonquirai. Ina ni'sárincoi ni'ton, no'tëquën ninshitarainquëma'. ²⁰ Canconpato, co noya ni'saranquëmahuë' nimara. Canpitanta' co noya ni'saramacohüë' nimara. Napoaton sëtato, yonquiáranquëma'. Ipora huanta' a'naquëma' nimara nino'huirama', nia'pitarama', iquianan quëran ninontarama', nipinosarama', ninocanarama', nisha nisha yonquiarama' nimara, ténahuë yonquiatu. ²¹ Iráca a'naquëma' co noyahuë' yonquirama'. Monshihuanama', sanapirachin yonquirama'. Ipora huanta' a'naquëma' inapoarama' nimara. Co ina naniantohuatamahuë', canconpato, pa'pi sëtarahuë. Carinquëma' a'chintëranquëmaso' ni'ton, Yosë atapanarinco. Co oshanëma' a'pohuatamahuë', chiniquën asëtaramaco.

13

Piquëran pënëntërinso'

¹ Nani catoro' ni'conanquëma'. Iporaso' naquëranchin nicaponquëma' pa'sarahüë. Yosë quiranëchin quëran sha'huitërinpoa'. "Ama topinan quëran ana'intocosohüë'. Natantacaso' ya'huërin. Cato' piyapihuë nipon, cara piyapihuë nipon, inachachin sha'huitohuachinpoa', naporu huarë' ana'intacaso' ya'huërin," topi. Napoaton pa'pato, ina pochin natantarahuë no'tëquën nitota'huaso marë'. ² I'hua ni'conpatënquëmara, pënënanquëma'. "Co oshanëma' naniantohuatamahuë', a'na huë'pato, no'tëquën ana'intaranquëma huachi," itëranquëma'. Iporaso' co inatohua' ya'huëpirahuë', inachachin pënëntaranquëma'. Co i'hua oshahaninsoachin yonquirahuë'. Ya'ipinquëma' pënëntaranquëma'. ³ "Chiniquën nanantëranso' a'notocoi nitochi," itopiramacohüë'. Pa'pato, no'tëquën ana'intoahuatënquëma', nitotarama'. "Quisocristori a'parin ni'ton, chiniquën nanantërin," tosarama'. Quisocristo co topinan quëran nontërinpoahuë'. Chiniquën nanantaton, ya'ipi nanitaparin. ⁴ Isoro'paquë nipon, co aquëtë' chinirinhüë'. Corosëquë patanantopi. Chiminaponahuë', Tata Yosëri chiniquën nanantaton, ananpitaantarin. Quiyanta' Quisocristo pochin cancantato, co quiyaora chiniraihuë'. Ina acorincoi ni'ton, Yosë achinicancanincoi no'tëquën pënëna'huainquëmaso marë'.

⁵ Canpitaso nipirinhüé' nitantiaco'. Canpitaora yonquinëma quëran yonquico'. Anaquëma' co cancanëma quëran huaré' imashatëramahué' nimara. Ya'ipi cancanëma quëran imapatama', Quisocriso ya'coancantërinquëma'. ¿Co ina nitotëramahué' ti? Anaquëmaso nipirinhüé' co tëhuënychachin imamaranquëmahué'. ⁶ Tëhuënychachin imapatama', co topinan quëran a'chintërainquëmahué', tënahué. Ina quëran canpitanta' inachachin yonquiarama'. "Tëhuënychachin Quisocristori acorin pënëninpoaso maré'," tosarama'. ⁷ Canpita maré' Yosë nontarai. "Catahuaquë' noyasáchin niina," itërai. Co a'napita noya nicainacoiso maré' naporaihué'. Canpita noya noya imacamaso maré' naporai. A'napita co noyahué' yonquiarapipirinacoihué', co ina yonquiraihué'. ⁸ No'tën nanan natëcamaso maré' catahuarainquëma'. Co nohuantërai hué' nisha a'chinta'huainquëmaso'. ⁹ Co chiniquën nanantona'pi pochin nipiraihué', co ina maré' sëtërai hué'. Noya imapatama', nóya cancantarai. Ipora huanta' Yosë nontarai. "Catahuaquë', Siniro, noya noya cancanchina," itërai. ¹⁰ Napoaton co inaquë ya'huaporahué', ninshitaranquëma' pënëna' huanquëmaso maré'. Ya'ipi co noyahué' yonquiramasopita naniantohuatama', canconpato, co ana'inta' huanquëmaso' ya'huaponhué'. Siniro chachin chiniquën nanan quëtërinco catahua' huanquëmaso maré'. Co anishacancanta' huanquëmaso maré' napotaranquëmahué'. Noya noya imacamaso maré' napotaranquëma'.

¹¹ Nani iyaro'sa' ninshitëranquëma'. Noya cancantoco', tënahué. Ya'ipi cancanëma quëran Yosë imaco'. Pënënanquëmaso' noya natëtoma', niachinicancanco'. Napopináchin yonquico'. Noya nini'toma', ya'huëco'. Inapohuatama', Yosë catahuarainquëma'. Inasáchin nosoroatonpoa', catahuarainpoa' sano cancantacaso maré'. ¹² Noya ninosoroatoma', imaramasopita capini nisë'quëco'. ¹³ Ya'ipi imapisopita isëquë ya'huëpiso', saludos a'patarinëinquëma'.

¹⁴ Inaora nohuanton, Siniro Quisocriso catahuainquëma'. Tata Yosë nosoro'inquëma'. Ispirito Santo chachin nani tahuëri noya ayonquiquëma'. Nani huachi.

Paono

Paonori Carasiaquë ya'huëpisopita ninshitérinso'

Carasiaquë imapisopita quirica a'patërinso'

¹ Ca Paonoco ninshitaranquëma', ni'co'. ¿Noyanquëma' canpitanta'? Noya canta' ya'huarahué. Quisocristo acorinco nanamën a'china'huaso maré'. Co piyapi'sa' inahuara nohuanton a'parinacohué' a'china'huaso maré'. Co inapita acorinacohué'. Tata Yosë chachin acorinco. Ina nohuanton, Quisocristo nanpiantarin huachi. Nani nanpian-to-huachina, ina chachin nanan quëtërinco a'china'huaso maré'. ² Ya'ipicoi isëquë imaraiso-pitaro'coi chachin nanan a'patarainquëma'. Canpitanta' Carasia parti ya'huëramasopita imarama' ni'ton, ninshitaranquëma'. ³ Inaora nohuanton, Tata Yosë catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Sinioro Quisocristonta' inachachin catahuainquëma'. ⁴ Oshanënpoa' inquitinpoaso maré' Quisocristo chiminin. Inaora nohuanton, ya'huëretërinpoa'. No-tohuaro' piyapi'sa' co noyahuë' yonqui. Ama inapita pochin cancantacaso marëhuë' chiminaton, anoyacancantërinpoa'. Tata Yosë nohuanton, nicha'ërinpoa'. ⁵ "¡Ma noyacha Tata Yosëso paya!" itahuë'. Ama onporonta' ina naniantahuasohué'. Amen.

Quisocristoíchim imacaso' ya'huërinso'

⁶ Yosë ayonquirinquëma' imacamaso maré'. Quisocristo inaora nohuanton nosoroatënnquëma', catahuarinquëma' ni'ton, imarama'. Imapiramahuë', a'naroáchin ina naniantatoma', nisha nanan yaimarama'. Ina yonquiato, pa'yanahuë. ⁷ Co a'na nanan, iyaro'sa', ya'huërinhuë' cha'ëcaso maré'. Quisocristoíchim anoyacancantërinpoa'. Ina imapatëhua', oshanënpoa' inquitarinpoa'. Inachachin yonquipiramahuë', a'napita huëcatona', nisha nanan a'chintarinënnquëma'. Napoaton nisha nisha yonquiarama'. Yanonpintërinënnquëma'. "Co Quisocristoráchin yonquicaso' ya'huërinhuë'," itërinënnquëma'. ⁸ Quiyanta' nisha nanan a'chinai naporini, Yosë ana'inchitoncoihuë'. Anquëni tëranta' nisha nanan a'chinin naporini, Yosëri ana'inchitonhuë'. "Quisocristoíchim nicha'ërinpoa'," itëranquëma'. ⁹ Iráca inachachin sha'huitërainquëma'. Iporaso' naquëranchin sha'huitantaranquëma'. "Quisocristoíchim anoyacancantërinpoa'," ta'toma', imarama'. Inso tëranta' nisha nanan a'chintohuachinquëma', Yosëri chiníquën ana'inchin, ténahuë'.

¹⁰ Co piyapi'sa' noya nicainacoso maré' a'chinahuë'. Yosë noya nicainacoso maré' a'chinahuë'. Piyapi'sa' pa'yatinacoso maré' na'con na'con yonquirahuë naporini, co Quisocristo natëitohué'.

Paono ya'nan imarinsó'

¹¹ No'tëquën iyaro'sa' sha'huitaranquëma'. Iráca quëran huaré' co piyapi yonquirinso' a'chintëranquëmahué'. ¹² Quisocristo chachin nanamën anitotërinco. Co a'na piyapi sha'huitërincohuë'. Co insonta' ina nanamën a'chintërincohuë'. Inaora chachin anitotërinco.

¹³ Iráca naporahuëso' nani natantërama'. Co'huaa Quisocristo imashatërapohué', co-tio naman imarahué. Ina imato, Quisocristo imapisopita no'huirahuë. Chiníquën aparisitërahué. Ata'huanta'huaso' yonquipirahuë'. ¹⁴ Cotioro'sa' napopiso' chiníquën imato, inasáchin yonquirahuë. Caré' napopináchin pi'ipitopiso' noya natëpirinahuë', caso' na'con na'con natërahué. Nani ma'sha shimashonhuëpita a'chinpiso' yanatëpirahuë'. ¹⁵⁻¹⁶ Yosë nosoroatonco, nohuantërinco hui'nin imaca'huaso maré'. Co'huaa nashatërapohué', yonquirinco nanamën a'china'huaso maré'. Inaora nohuanton, nosororinco ni'ton, hui'nin anohuitërinco nisha piyapi'sa' pënëna'huaso maré'. Ina maré' aco-huachincora, co piyapi'sa' paaparahuë' a'chintinacoso maré'. ¹⁷ Ca'tano'sa' Quirosarinquë ya'huëpirinahuë', co inatohua' pa'nahuë' nonta'huaso maré'. Inapita'ton acopirinhuë', Yosë nani sha'huitërinco ni'ton, co inapita tëranta' natanconahuë'. Co hua'qui quëranhuë' Arapia parti paato, Quisocristo nanamën yonquiarahué. Ina quëran Tamascoquë paantarahuë.

¹⁸ Cara pi'ipi quëran Quirosarinquë pa'nahuë Pitro nohuita'huaso maré'. Cato simana pochin pëinënnquë yacaparahué. ¹⁹ Naporo' Santiaconta' nohuitërahué. Quisocristo iin inaso'. Inapitasáchin nontërahué. A'napita ca'tano'saso' co ni'nahuë'. ²⁰ Yosë ni'sárinco, no'tëquën ninshitaranquëma'. Co nonpintaranquëmahué'.

²¹ Ina quëran Siria parti pa'nahuë a'chinapo. Sirisia partinta' pa'nahuë. ²² Cotia parti ya'huëpisopitaso nipirinhuë' co nohuichatërarinacohué'. Inatohua' na'a Quisocristo imapisopita ya'huëpirinahuë', co nohuitërinacohué'. ²³ Topinan natantërinaco. "Iráca Paono aparisitërinpoa'. Yatëpapurinpoahuë', iporaso' inanta' imarin. Quisocristo nanamën a'chinarin huachi," topi, natantopi. ²⁴ Ina natantahuatona', "¡Ma noyacha Tata Yosëso' ni'ton, Paononta' imarin paya!" topi.

2

Quisoso ca'tano'sanënpitarë' ninontopiso'

¹ Shonca catapini pi'ipi quëran naquëranchin Quirosarinquë paantarahuë. Pirnapí ca'taninco. Titonta' quëparai. ² Yosë ayonquirinco paca'huaso' ni'ton, pa'nahuë imapisopita nonta'huaso marë'. Ansiano'sarachin niyontonpachinara, sha'huitërahuë. "Caso' nisha piyapi'sa' a'chintohuato, Quisocristoíchin imacaiso' ya'huërin, tënahué. Iráca pënëntërinso' imacaiso' co a'chintërahuë," itërahuë. "Co no'tëquën a'chinanhuë;" itërinaco naporini, topinan quëran a'chinchitënquëmahué', tënahué yonquiato. Ansiano'saso nipirinhué' "Noya a'chinan," itërinaco. ³ Titonta' nisha piyapi nipirinhué', inatohua' quëparahuë. Co marca ya'huëtopirinhué', ansiano'sari noya ni'pi. "Marca niacotëquë'," co itopihuë'. ⁴ A'naquën cotioro'saso nipirinhué', "Quiyanta' imarai," taponaraihuë', co Quisocristoráchin imapihuë'. Iráca pënëntërinso'ta' imapi. Yasha'huirapitonacoí, niyontonpiso pëiquë ya'conpi Quisocristo imatoi naporaisopita nicacaiso marë'. "Iráca pënëntërinso'ta' natëcaso' ya'huërin," ta'tona', yaanishacancantërinacoí nisha nisha natëca'huaiso marë'. ⁵ Napotopirinaoíhuë', co pi'pian tëranta' nohuantëraihuë'. "Quisocristoíchin anoyacancantërinpoa'," itërai. Canpitanta' no'tëquën yonquicamaso' nohuantërai. Napoaton nisha a'chintohuachinacoira, co manta' natëraihuë'.

⁶ Ansiano hua'ano'saso' nipirinhué', co nisha sha'huitërinacohué'. Chiniquën nanantopirinahuë', co tē'huatërahuë'. Napopináchin Yosë ni'ninpoa'. ⁷⁻⁸ "No'tëquën a'chinan," itërinaco. Pitrói a'chintohuachina, Yosë nohuanton, na'a cotioro'sa' Quisocristo imasapi. Carinta' a'chintohuato, Yosë nohuanton, na'a piyapi'sa', nisha nisha niponaraihuë', imasapi inahuanta'. Napoaton ansiano'santa' noya nontërinaco. "Yosëri Pitro acorin cotioro'sa' a'chintacaso marë'. Quëmaso nipirinhué' acorinquën nisha piyapi'sa' a'chintacaso marë'," itërinaco.

⁹ Santiago, Pitro, Coansha, inapitaso' chini chiniquën nanantopi ni'ton, sha'huitërinacoí. "Yosë na'con catahuarinquën. Ina acorinquën nisha piyapi'sa' a'chintacaso marë'," ta'tona', sē'quërinaco. Pirnapinta' sē'quëpi. "Canpitaso' nisha piyapi'sa' a'chintoco'. Quiyaso nipirinhué' cotioro'sa' a'chintarai," itohuachinacoira, "Noyahua'," itërai. ¹⁰ "Ama sa'ahuaró'sa' naniantocoso'huë'. Imapisopita a'chintoco' ma'sha quëtacaso'," itërinacoí. "Co'chi naniantaraihuë' paya. Nosororai quiyarinta'," itërahuë.

Paonori Pitro pënëninso'

¹¹ Ina quëran Pitro Antioquiaquë pa'pachina, Quisocristoíchin anoyacancantërinpoaso' nitotaponahuë', tēhuërin. Napoaton niyontonpiquë chachin pënënahué'. Ina sha'huichinquëma' nitotoco'. ¹² Inaquë nisha piyapi'sa' ya'huëpi. A'naquën Quisocristo imapi. Inapitaso' co cotio piyapihuë' ni'ton, ya'ipi cosharo' ca'pi. Cotioro'santa' inaquë ya'huëpisopita Quisoso imapachinara, co huachi cosharo' a'popihuë'. Napopináchin coshatopi. Pitronta' inapitarë' coshataton, co ma'sha a'porinhué'. Ina quëran a'napita cotioro'sa' Quirosarin quëran canquipi. Santiago imarinso'pita inahuaso'. "Quiyanta' Quisocristo imarai," taponaraihuë', iráca pënëntopiso' yonquiato'na', ma'sha a'popi. Inapita huë'pachinara, Pitro co huachi nisha piyapi'sarë' coshatërinhuë'. Marca pa'yatopisopita tē'huataton, nisha coshatërin. ¹³ Ya'huëhuano'santa' cotioro'sa' nipisopita Pitro nicatona', nisha coshatopi. Pirnapinta' Pitrorë' chachin nisha coshatërin. Quisocristo nanamën nitotaponaraihuë', co no'tëquën imapihuë'. ¹⁴ Ina ni'sahuato, ya'ipi piyapi ni'tërantapaiquë Pitro chiniquën pënënahué'. "Cotio piyapinquën niponahuë', Quisocristo imaton, iráca pënëntërinso' naniantëran. Nisha piyapi'sarë'quën coshataponahuë', iporasó' naquëranchin ma'sha a'poantarán. Ina pochin nicaton, piyapi'sa' anishayonquiaran. 'Co Quisocristoíchin nicha'ërinpoahuë' nimara. Iráca pënëntërinso'ta' natëcaso' ya'huërin, ta'tona', nonanarinquën. ¿Nisha piyapi'santa' cotioro'sa' pochin yaatarantëran ti?

Quisocristo natëhuatëhua', Yosë nicha'ërinpoaso'

¹⁵ Canpoaso' hua'huatë'rëhua quëran huarë' cotioro'sanpoa' ninëhua'. Co nisha piyapinpoahuë'. 'Co oshahuano'sanpoahuë'; nitë'rëhua'. ¹⁶ Napopirëhuahuë', Moisé's pënëntërinso' natëhuatëhua', co ina marë' Yosë noya ni'sarinpoahuë'. Quisocristoíchin imapatëhua', noya ni'sarinpoa'. Napoaton canpoanta' Quisocristo natë'rëhua' oshanënpoa' inquitinpoaso marë'. Co inso tëranta' pënëntërinso' natërinso marë' Yosë'pa' pa'sarinhuë'. Quisocristoráchin nicha'ërinpoa'.

¹⁷ 'Quisocristo nicha'ësarinpóa', ta'tëhua', imarihuarahuë', iráca pënëntërinso' imaan-tahuatëhua', ¿Quisocristo napoahuarë' aoshahuaninpóa' ti? Co onporonta' ina pochin yonquicaso' ya'huërinhuë'. ¹⁸ Iráca pënëntërinso' nani naniantë'rëhua'. Naquëranchin ina yonquiantahuatëhua', co Yosë natë'arihuahuë'. Quisocristoíchin yonquicaso' ya'huërin. ¹⁹ Iráca canta' pënëntërinso' imapirahuë', co nanitërahuë' no'tëquën natëca'huaso'. Co

ina imato noya cancantërahüë'. Oshahuanato, chimipi pochin cancantërahüë'. Napoaton iráca pënëntërinso' naniantërahüë Yosëichin yonquica'huaso marë'. ²⁰ Quisocristo corosëquë chiminin. Ina imato, canta' corosëquë chiminahuëso pochin ninahuë. Iráca yonquirahuëso' naniantërahüë. Napoaton co huachi oshahuanaca'huaso' ya'huërinhuë'. Iporaso' Quisocristo'ichin yonquirahuë. Co huachi caora nohuanto ma'sha ninahuë'. Quisocristo ya'coancantërinco ni'ton, catahuarinco noya nica'huaso'. 'Nani tahuëri Yosë hui'nin chachin catahuarinco,' ta'to, noya cancantërahüë. Inaso' pa'pi nosororinco. Nosoroatonco, ya'huërenamëhuë chiminin. ²¹ Inaora nohuanton, Yosë nosoroatonpoa', hui'nin a'paimarin chiminacaso marë'. Co ina naniantërahüë'. Inasáchin imarahüë ni'ton, Yosë noya ni'sarinco huachi. Iráca pënëntërinso' natërhüeso marë' noya ni'ninpoa' naporini, topinan quëran Quisocristo chimiintonhuë' itërahüë.

3

Iráca nanan naniantatëhua', nasha nananáchin imahua'

¹ Co no'tëquën iyaro'sa' yonquiramahuë'. ¿Inta' ahua'yantatëinquëma', anishacancantërinquëma'? ténahuë yonquiato. "Quisocristo corosëquë patanantopi. Canpoa marë' chiminin," itërainquëma'. A'ninquëchin quënanëso pochachin sha'huitohuatëinquëmará, natanama'. "Ina pochin chiminatón, oshanënpoa' inquitërinpoa'," ta'toma', Quisocristo imarama'. ² Isoichin yanitërahüë. ¿Ma'ta' imarama' ni'ton Ispirito Santo ya'coancantërinquëma'? Iráca pënëntërinso' natëhuatama', ¿Ispirito Santo ya'coancantërinquëma' ti? ¿Co'ta, Quisocristo nanamën natanatoma' natëhuatama', ya'coancantërinquëma'! "No'tëquën nontërinpoa'," ta'toma', natërama'. Ina imapatama', Ispirito Santo ya'coancantatëinquëma', na'con catahuarinquëma'. ³ ¿Onpoatomata' iporaso' co huachi no'tëquën yonquiramahuë'? Naquëranchin iráca pënëntopiso' yanatëantarama'. Ya'nan imapoma', co canpitaora nanitëramahuë' Yosë huëntonëinquë ya'conacamaso'. Ispirito Santo aya'coninquëma'. Ipora huanta' co canpitaora nanitëramahuë' noya noya imacamaso'. ⁴ Imaramaso marë' Ispirito Santo na'con catahuarinquëmahüë'. Quisocristo naniantohuatama', topinan quëran catahuarinquëma'. Napoaponahuë', co Quisocristo naniantaramahuë', topirahuë'. ⁵ "Quisocristo'ichin anoyacancantërinco," topatama', Ispirito Santo ya'coancantërinquëma'. Inapotohuachinquëma', achinicancaninquëma'. Catahuarinquëma' ni'ton, nani ma'sha nanitaparama'. Co iráca pënëntërinso' natëramaso marë' catahuarinquëmahüë'.

⁶ Isonta' yonquico': iráca Apraan Yosë natërin. "No'tëquën nontërinco. Sacai' nininsonta' nanitaparín," topachina, Yosëri noya ni'nin. ⁷ Iporaso' canpoanta: "Yosë no'tëquën nontërinpoa' ni'ton, imasarahüë," topatëhua', Apraan pochin cancantarihua'. Ina pochin cancantohuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. Inanta' iyaro'sa' nitotoco'. ⁸ Co cotioro'saráchin Yosëri nohuantërinhuë'. Nisha piyapi'santa' imapachina', noya ni'sarin. Noya nicaton, co oshanëna marë' ana'ntarinhuë'. Iráca iso noya nanan ninoton, Apraan itapon: "Nisha nisha piyapi'santa' quëma pochin cancantohuachina', na'con catahuarahüë," itërin Yosëri. Quiricanën quëran naporin. ⁹ Apraan Yosëri sha'huitërinso' topinan natëcharinso marë' Yosëri na'con catahuarin. Inapochachin canpoanta' Quisocristo nanamën topinan natëcharëhuaso marë' catahuarinpoa'.

¹⁰ Moisése iráca pënëntërinso' yaimapatama', ana'intinquëmaso' ya'huërin. Co ya'ipi natëramahuë' ni'ton, Yosë ana'ntarinquëma'. Iráca quiricanën quëran naporin: "Co ya'ipimiáchin natëhuatamacohüë', chiniquën ana'ntaranquëma'. Parisitopiquë a'paranquëma'," ténin. ¹¹ "Pënëntërinso' natëto cha'ësarahuë," co ta'caso' ya'huërinhuë'. Ina pochin cancantohuatëhua', co Yosë noya ni'sarinpoahuë'. Quiricanën quëran no'tëquën sha'huitërinpoa': "Cancanënpoa' quëran huarë' natëtohuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa' ni'ton, noya nanpimiatarihua'," ténin quiricanëinquë. ¹² Cato' nanan ya'huërin. Co cato chachin imacaso' ya'huërinhuë'. Iráca pënëntërinso' natëhuachina', inasáchin natëcaso' ya'huërin. Moisése sha'huitërinpoa': "No'tëquën natëcaso' ya'huërin. No'tëquën natëhuatëhua', noya nanpimiatarihua'," ténin. Ina nanan imapatama', co Quisocristo nanamën imaramahuë'.

¹³ Co nanitërhüahuë' no'tëquën natëcaso' ni'ton, ana'intinpoaso' ya'huërin. Quisocristoso nipirinhüë' nicha'ërinpoa'. Canpoa' ya'huërenamënpoa' chiminin. Ina, Yosëri ana'ntërin. Quiricanën quëran naporin: "Piyapi pa'pi co noyahuë' nipachina, naraquë achinpirahuatë', chiniquën ana'ntëre'. Nani Yosëri a'porin," ténin quiricanëinquë. Canpoaso' ana'intinpoaso' ya'huëpirinhüë', naraquë chachin Quisocristo apatanantohuachinara, oshanënpoa marë' parisitërin. Inaquë parisitatón, nicha'ërinpoa'. ¹⁴ "Yosë no'tëquën nontërinco," ténin Apraan. Ina téninso marë' Yosëri noya ni'nin. Nisha piyapiro'sarinta' imacaiso marë' Quisocristo chiminin. Ina natëhuachinara, Yosëri noya ni'nin. Ya'ipinpoa'

Quisocristo imapatêhua', Ispirito Santo ya'coancantarinpoa'. Iráca Yosè sha'huirinso pochachin ya'coancantarinpoa'.

Yosè sha'huirinso'

¹⁵ Ni'cochi iyaro'sa'. Iso pochin sha'huichinquêma' yonquicamaso marè'. Ma'sha mapatêra, quirica quêtêrinênpo'. Quêtôhuachinênpora, hua'ani nininên acorahuaton, hui'sharin. Ina quêran co insonta' nanitêrinhuê' canpiacaso'. Co aquêtê' ninshitacaso' ya'huêrinhuê'. Naporahuaton, co tapicaso' ya'huêrinhuê'. Ya'nan ninshitêrinso'ra'chin ya'huêmietarin. ¹⁶ Inapochachin iráca Yosèri nontaton, Apraan sha'huitêrin: "Caora nohuanto, nôya catahuanranquên. Quêma shiparionta' catahuanahuê ya'ipi piyapi'sa' anoyacancantacaso marè'," itêrin. A'naichin shiïn yonquiaton, naporin. Quisocristo ninoton, napotêrin. ¹⁷ Iráca Apraané' anoyataton, itapon: "A'na tahuêri quêma shiparin ya'huêhuachin, ya'ipi piyapi'sa' anoyacancantarin. Caora nohuanto, nicha'êsarahuê. No'têquên nontaranquên. Co onporonta' naniantarahué," itêrin Yosèri. Ina quêran catapini pasa cara shonca pi'ipi na'huêhuachina, cotioro'sa' pênênin nani ma'sha natêcaiso marè'. Pênênpirinhuê', Apraané' iráca anoyatêrinso' co naniantêrinhuê'. Yosèri nani sha'huitôhuachina, co onporonta' nonpininhuê'. ¹⁸ Iráca Yosèri sha'huitêrin. "Caora nohuanto, piyapi'sa' nicha'êsarahuê," itêrin. Iráca pênentêrinso' natêtê' cha'êcaso' ya'huêrin naporini, co inaora nohuanton Yosè nicha'êitonpoahuê'.

¹⁹ ¿Ma'marêta' nipachin pênentêrinso nanan ya'huêrin? Co topinan quêran cotioro'sa' pênêninhuê'. Oshahuanêhuaso' anitotinpoaso marè' pênênin. Quisocristo nasitaquê huaré' pênentêrinsoachin ya'huêrin imacaiso'. Quisocristo nasitôhuachina, iráca Apraan sha'huitêrinso chachin o'marin. Yosè pênentôhuachina, anquêniro'sa' a'paimarin Moisésê sha'huitacaso marè'. Ina quêran Moisésêri piyapi'sa' sha'huitêrin. ²⁰ Nipirinhuê', Apraan nontôhuachina, co anquên a'paimarinhuê'. Co piyapi têranta' a'parinhuê' sha'huitacaso marè'. Inaora chachin no'têquên sha'huitêrin.

Maistro pochin nininso'

²¹ Ina pochin ni'quêhuarè' Moisésê pênentêrin ni'ton, ¿Yosèri Apraan sha'huitêrinso' tapirin ti? Co naporinhuê'. Pênentêrinso' noya noya nicon, anoyacancantarinpoa' naporini, ina natêrêhuaso marè' Yosè noya ni'itonpoahuê'. ²² Nipirinhuê', co insonta' nanitêrinhuê' no'têquên natêcaso'. Ya'ipinpoa' oshahuanêhua'. Ina marè' ana'intinpoaso' ya'huêrin, ténin Yosè quiricanên quêran. Napoaton Quisocristoráchin nanitaparín anoyacancantinpoaso'. Inasáchin imapatêhua', Yosè noya ni'sarinpoa'.

²³ Co'huara Quisocristo imacaso' tahuêri naniyatêrasohué' Moisésê pênentêrinso' hua'anéntatê pochin nitêrinpoa' ama aquêtê' oshahuanacaso marêhuê'. Oncorapirinpoaso pochin nitêrinpoa'. Quisocristo nasitaquê huaré' pênentêrinsoachin ya'huêrin ama Yosè naniantacaso marêhuê'. ²⁴ Ni'cochi. Hua'huaro'sa' co yonquipihuê' ni'ton, na'con pênêncaso' ya'huêrin. Inapochachin iráca Moisésê na'con pênêninpoa'. Maistro pochin pênêninpoa' oshahuanêhuaso' ayonquiinpoaso marè'. Co pênentêrinso' natêcaso' nanitêrêhuahuê' ni'ton, Quisocristo huachi yonquiarêhua'. Ina imapatêhua', anoyacancantarinpoa'. ²⁵ Iporaso' nani Quisocristo o'marin ni'ton, co huachi maistro pochin nininso' nohuantarihuahuê'.

²⁶ Iporaso' Quisocristo imapatêhua', hui'ninpita pochin Yosè ni'ninpoa'. ²⁷ Ya'ipinpoa' Quisocristo natêhuatêhua', huêntonênquê chachin aya'coninpoa'. Ya'conpatêhuara, "Quisocristoichin imasarahué huachi," ta'têhua', aporihuanêhua'. Nasha a'morêso pochin ninêhua' ni'ton, Quisocristo pochin yonquiarihuê'. ²⁸ Yosêso' co nisha nisha yonquirinpoahuê'. A'naquênpoa' cotio piyapinpoa', a'naquêonta' nisha piyapi'sa'. A'naquêonta' patrono'sa', a'naquênso' piyapinênpita. A'naquên sanapi'sa', a'naquênpoa' quêmápinpoa' nipirêhuahuê', ya'ipinpoa' Quisocristo imapatêhua', a'na huêntoínchin pochin ninêhua'. ²⁹ Quisocristo imapatêhua', Apraan shinpitanpoa' ninêhua' canpoanta'. Apraan sha'huitêrinso pochachin na'con catahuaninpoa'.

4

¹ Ni'cochi. Ma'huan chiminpachina, ya'ipi ma'shanênpita, coriqui, inapita ayananpirin. Hui'nin mashotôhuachina, inari ya'huêrêtêrin. Hua'huataponso nipirinhuê', co a'naroáchin maninhuê'. Inaora ma'shanênpita nipirinhuê', piyapinên pochin nicon, co a'naroáchin hua'anéntêrinhuê'. ² Hui'napitaquê huaré' a'napitari a'pairin. Hua'huasha ni'ton, natêcaso' ya'huêrin. Ina quêran hui'napitôhuachina, ya'ipi hua'anéntarin. Pa'pin sha'huirinso tahuêri chachin nanihuachin, hua'anéntarin. ³ Inapochachin canpoanta' co'huara Quisocristo nanamên nitochatêrarihuahuê', hua'huaro'sa' pochin yonquirêhua'. Nani ma'sha natêcaso' yonquiconêhua'. Ma'sha a'pocaso', ma'sha nicacaso', inapita sha'huitêrinênpoa'. Inasáchin yonquipirêhuahuê'. ⁴ Ina quêran tahuêrinên nanihuachina,

Yosëri hui'nin a'paimarin. Sanapi quëran nasitaton, piyapi chachin ninin. Cotio quëmapi ni'ton, iráca pënëntérinso' natécaso' ya'huërin. ⁵ Iráca pënëntérinso' natëtoi, piyapinën pochin nipirihuë', Quisocristo nicha'ëinpoaso marë' o'marin. Ina imarë'hua' ni'ton, iporaso' hui'ninpita pochin Yosë ni'ninpoa'. ⁶ Hui'nin pochachin nicanonpoa', Ispirito Santo aya'coancantërinpoa'. Ina quëran Yosë nontohuatëhua', Ispirito Santo nohuanton, "Tata" itërëhua'. ⁷ Napoaton co huachi pënëntérinso' hua'anëntërinpoahuë'. Hui'ninpita pochin Yosë ni'ninpoa' ni'ton, na'con catahuarinpoa'. Inaora nohuanton, ya'ipi sha'huëtërinpoaso' acotarinpooa'.

Iráca pënëntopiso' co natécaso' ya'huërinhuë'

⁸ Iráca co Yosë nohuëtëramahuë'. Nisha nisha ma'sha, mamanshi, inapita të'huatatoma', mosharama', co inapita yonquicasohuë' nipirihuë'. ⁹ Iporaso' Yosë nohuëtërama'. Inanta' hui'ninpita pochin nicanëtinquëma', noya nohuëtërinquëma'. Nani nicha'ëpirinquëmahuë', ¿ma'marëcha naquëranchin iráca pënëntérinso', a'napita piyapi'sa' natëtópiso', inapita natëtoma', të'huachinachin cancantantarama'? ténahuë. Inapita natëapomarahuë', co ina marë' noyápiachin cancantëramahuë'. ¹⁰ Cotioro'sa pochin sahuato tahuëri chinotërama', yoquia'huarai tahuëri'santa', chinotantarama'. Nani pi'ipi nisha nisha niyontonpiso tahuëri'sa' na'huërama'. "Ina marë' Yosë noya ni'ninpoa'," topiramahuë', co ina marë' noya ni'ninquëmahuë'. ¹¹ No'tëquën iyaro'sa' a'chintopiranquëmahuë', naniantërama' nimara, ténahuë. "Topinan quëran a'chintërahüë nimara," ta'to sëtërahüë.

¹² Canta' iráca ya'ipi pënëntérinso' natëpirahuë', Quisocristo imaca'huaso marë' co huachi ina yonquirahuë'. Ca pochin cancantatoma', canpitanta', iyaro'sa', "Co iráca pënëntérinso' nicha'ësarinpooahuë'," ta'toma', Quisocristoichin imaco huachi. Iráca nicapëinquëma' pa'patëra, co no'huiramacohuë', noya nontëramaco. ¹³ Ya'nan a'chintapëinquëma', caniorahuë. Canioto, hua'qui' yacapatëinquëma', a'chintëranquëma'. Ina nitotërama'. ¹⁴ Chiniquëni caniopirahuë', co nocanamacohuë'. Noya natanamaco. "Anquëni pochin Yosë nanamën a'chintërancoi," itëramaco. Quisocristo noninso pochachin natanamaco. ¹⁵ A'chintohuatëinquëmara, pa'yatërama'. Na'con nosororamaco. Nanitërama' naporini, ya'pirama chachin quëchitomacohuë'. ¿Onpoatomata' iporaso nisha yonquirama'? ¹⁶ No'tëquën pënënanquëma' ni'ton, ¿no'huiramaco ti?

¹⁷ Nisha a'china'piro'saso canpitataquë paatona' noyásha nontopirinëinquëmahuë', co tëhuëinchachin yacatahuarinëinquëmahuë'. Yaocoiarinëinquëma' inapita pa'yatamaso marë'. "Ama Paono natécosohuë'," itërinëinquëma'. ¹⁸ Noyasha yonquiatoana, a'chinpachina, a'china'pi pa'yatacaso' ya'huërin. Nipirihuë', co noyahuë' yonquiatoana, a'chinpachina, co pa'yatacaso' ya'huërinhuë'. Canpitataquë ya'huasoco, noya nontëramaco. Iporanta' co ya'huëpirahuë', noya yonquirapico, topirahuë'. ¹⁹ Na'con iyaro'sa' nosororranquëma'. Hui'nahuëpita pochachin ni'nanquëma'. Ni'co'. Sanapi yahuaihuachina, chiniquëni parisitërin. Inapochachin canta' na'con yonquiataquëmahuë', chiniquëni parisitarëso pochin cancantërahüë. Canpitanta' Quisocristo pochachin cancantacamaso' na'con nohuantërahüë. Quisocristoráchin imapatama', oshaquëran ina pochachin cancantarama'. Ina marë' na'con yonquiáranquëma'. ²⁰ Ma'cha inatohua' aco'incoya, topitërahüë. ¡Inaquë ya'huërahüë naporini, ninontërehua' noya noya niitonhuë! Aquë ya'huërama' ni'ton, "¿Ma'ta' onpochi anoyata'huaso' marë' nicaya?" ténahuë yonquiato.

Acara, Sara inapita pochin nipiso'

²¹ Natanco iyaro'sa' Moisése pënëntérinso' yanatëramasopita. ¿Co ya'ipi Moisése nishitërinso' natanamahuë' ti? ²² Apraan cato' hui'nin ya'huëtërin. A'naso' cosonanën hua'huin. A'naso' nipirihuë' sa'in chachin hua'huin, ténin. ²³ Cosonanënso' a'napita sanapi'sa' pochin hua'huin. Sa'in chachinso' nipirihuë' Yosë nohuanton, hua'huin. Co'huara hua'huayantëraponhuë', Yosëri itërin: "Ca nohuantonëhuëquë hua'huananan," itërin. Yosëri catahuarin ni'ton, hua'huin. ²⁴⁻²⁵ Iso cato' sanapi'sa' yonquiatoama', nitotoco'. Cato' sanapi'sa' ya'huërin. Inapochachin cato' anoyatërinso ya'huërin. A'naso' iráca pënëntérinso', itopi. A'naso' nipirihuë', Quisocristo quëran anoyatërinpoaso'. Iráca pënëntërinso' cosona pochin ninin, Acara itopiso'. Iráca cotioro'sa' Arapia parti pa'topi. Ina parti pa'tasoi, Moisése pënëntërin. Sinaí motopiquë canconpachinara, pënëntërin nani ma'sha natécaiso'. "Co no'tëquën natëhuatëhuahuë', Yosë ana'intarinpoa'," ta'tona, të'huatopi. Ipora huanta' cotioro'saso' Quirosarinquë ya'huatona', pënëntërinso' nanan imasapi. "Ana'intoahuachinpoa'," ta'tona, të'huarë'na' ya'huapi. ²⁶ Apraan sa'inso' nipirihuë' co ina pochinhuë'. So'ini noya noya ni'nin. Co hua'anën pochin camairinhuë'. Inapochachin inápaquë nasha Quirosarin ya'huërin. Inatohua' co nisha nisha natécaso' ya'huërinhuë'. Quisocristo imapatëhua', Sara hua'huin pochin ninëhua'. ²⁷ Iráca Yosë quiricanëinquë nishitaton, naporin: "Co hua'huana'pinquënhüë' niponahuë', noya cancantëquë'.

Co hua'huanaton iquitaponahué', capa cancantéqué'.

A'na'ton so'yaton, hua'huanin.

Quëmaso nipirinhué', na'con na'con amiparinpita ya'huëtarinquën. Ina maré' capa cancantéqué', itërin.

²⁸ Apraan hui'nin chachin Isaco itopiso'. Yosë nohuanton, ya'huëtërin. "No'téquën Yosë nontërinco," topachina, ina nohuanton, Isaco nasitërin. Canpoanta' Quisocriso imapatëhua', Yosë nohuanton, huëntonënuqué ya'conarihua'. Hui'ninpita pochin ni'ninpoa'. ²⁹ Apraan hui'ninpitaso' co noyahué' nini'tona', ya'huëpi. Ispirito Santo nohuanton, Isaco nasitërin. Cosona' hua'huinso nipirinhué', apiraton Isaco aparisitërin. Inapochachin ipora huanta' iráca pënëntërinso' nanan imapisopita aparisitërinënpoa'. ³⁰ Cosona' hua'huinso nipirinhué', co ya'huëmiatërinhué'. Ina'ton nasitaponahué', Yosë co nohuantërinhué' pa'pin ma'shanënpita hua'anëntacaso'. Apraan nontaton, itapon: "Isaco ya'ipi hua'anëntapon. Napoaton cosonaso', hua'huiñë chachin a'paquë' pa'ina'," tënin. ³¹ Napoaton iyaro'sa' Quisocriso nanamën imapatëhua', co pënëntërinso' nanan imacaso' ya'huërinhué'. Yosëso' co patron pochin piyapitërinpoahué'. Huëntonënuqué chachin aya'coninpoa' ni'ton, hui'nin pochachin ni'ninpoa'.

5

Quisocriso ocoirinpoaso'

¹ Quisocriso nicha'ërinpoa' inasáchin yonquiatëhua' noya cancantacaso maré'. Ina imapatëhua', catahuarinpoa' noya nicacaso'. Napoaton ama naquëranchin iráca pënëntërinso' imahuasohué'. Quisocristoráchin yonquia'ahua'.

² Ca Paonoco no'téquën sha'huitëranquëma'. Marca niacotohuatama', co Quisocrisoíchin yonquiarahahué'. Ina quëran co anoyacancantërinquëmahué'. ³ Naquëranchin sha'huitëntëranquëma'. Marca niacotohuatama', ya'ipi cotio pënëntërinso' natëcaso' ya'huërin. ⁴ "No'téquën natëhuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'," topatama', co Quisocriso imaramahué'. Yosë inaora nohuanton, nosoropirinquëmahué', Quisocriso naniantohuatama', co huachi catahuarinquëmahué'. ⁵ Nipirinhué', ina imapatëhua', Ispirito Santo catahuarinpoa'. "Quisocrisoíchin anoyacancantërinpoa'," topatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa', tënëhua'. Oshanënpoa' inquitatonpoa', tëhuëchachin noyápiachin cancan quëtërinpoa'. Ina ninarëhua'. ⁶ Quisocriso imapatëhua', co marca yonquiarahué'. A'naquënsa' nani niacotopi. A'naquënsa' nipirinhué' co niacotopihué'. Co ina yonquicaso' ya'huërinhué'. Cancanënpoa' quëran huaré' imacaso' ya'huërin. "Quisocriso catahuarinpoa'. Co nonpintarinpoahué'," ta'tëhua', ya'ipi cancanënpoa' quëran natëahua'. Ina natëhuatëhua', catahuarinpoa' nóya ninosorocaso'. Ina pochin cancantohuatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'.

⁷ Canpitaso noya imasapiramahué', çinta nonpintatënuquëma', nisha ayonquirinquëma' ténahué. ⁸ Co ina pochin Yosë a'chintërinpoahué'. Huëntonënuqué aya'coninpoa' ni'ton, cancanënpoaquë nontarinpoa'. No'téquën yonquicaso' nohuantërin. ⁹ Ni'co' iyaro'sa'. Pan nipatëra, pi'pian ahüëpocatërinso' acotohuachinara, ya'ipi së'cotërin. Inapochachin pi'pian tëranta' nonpin nanan yonquihuatama', co hua'quiya quëranhué' ya'ipinquëma' nitapicancanarama'. ¹⁰ Caso nipirinhué' natëranquëma'. No'téquën yonquiarama', ténahué. Siniro catahuarinquëma' ama nisha nisha yonquicamaso marëhué'. Nipirinhué', inso tëranta' nisha a'chintohuachinquëma', Yosëri ana'ntarin. Chiniquën nanantopirionta', nonpintohuachinquëma', Yosëri ana'ntarin.

¹¹ A'naquën nonpinapirinaco. —Paononta' quiya pochin a'chinin. "Marca niacotoco'. Co iráca pënëntërinso' natëhuatamahué', co Yosë noya ni'sarinquëmahué'," tënin Paononta', tocopi. Co napopirahué', nonpinapirinaco. Ina pochin a'chinahué' naporini, co cotioro'sa' no'huítónacohué'. "Quisocriso corosëquë chiminin. Inasáchin imapatëhua', anoyacancantërinpoa'," itërahüeso maré' ipora huanta' aparisitarinaco. ¹² Marca niacotacaiso' na'con na'con yonquipi ni'quëhuaré', ya'ipi niyashitëtochinapi naporini, noya noya niitonahué'.

¹³ Ina pochin, iyaro'sa', nontaranquëma'. Canpitaso' Quisocriso nohuantërinquëma'. Nicha'ërinquëma' ama huachi të'huarë'quëma' ya'huëcamaso marëhué'. Co huachi ya'ipi iráca pënëntërinso' imacaso' ya'huëpirinhué', co Yosë nohuantërinhué' oshahuanacamaso'. Quisocriso imapatama', co noyahué' yonquiramaso' naniantacaso' ya'huërin. Ninosoroatoma', nicatahuaco' noya cancantacamaso maré'. A'napita na'con na'con yonquico'. ¹⁴ Iráca Yosë pënëntohuachina, ninosorocaso' na'con na'con nohuantërin. "Quëmaora ninosororanso pochachin a'napitanta' nosoroco'," tënin. ¹⁵ Nino'huihuatama', pa'pi co noyahué' nisarama'. Tanan ni'niro'sa' niquëtëpiso pochin cancantarama'. Nipinocasonta' co noyahué'. Ina pochin nipatama', na'cona ya'ipinquëma' nitapicancantama'.

Ispirito Santo catahuarinpoaso'

¹⁶ Ispirito Santo natéco' catahuainquéma', ténahué. Ina catahuahuachinquéma', co noyahué' yonquiramaso' naniantarama'. Inapita naniantatoma', nóya nisarama'. ¹⁷ Ispirito Santo noyasáchin ayonquinpoaso' nohuantopirinhué', ipora huanta' co noyahué' yonquiréhua'. Ispirito Santoso nipurinhué' pénéinpoa' ama ina pochin cancantacaso maréhué'. Co noyahué' yonquihuatéhua', co nanitéréhuahué' Ispirito Santo natécaso'. Cato' cancan pochin ya'huétérinpoa'. Itohuara capini nipatétaté pochin nipi. Noya cancantacaso' nohuantopiréhuahué', canpoara co nanitéréhuahué' noya nicacaso'. ¹⁸ Cancanénpoaqué Ispirito Santo nontérinpoa' ma'sona noya nicacaso'. Ina natéhuatéhua', co huachi iráca pénéntérinso' camairinpoahué'. Ispirito Santo nohuantérinso' chachin yonquiarihua'.

¹⁹ Piyapi'sa' inahuara co nanitopihué' Yoséichin yonquicaíso'. Co noyahué' yonquipisopita nitotéréhua'. Co noyahué' yonquihuachinara, co noyahué' nipi. Yamonshihuanpi, taparo' nonpi, sanapi sé'huachinachin cancantopi. ²⁰ Co noyahué' yonquihuachinara, mamanshi moshapi, pēnotopi, co nanan anoyatopihué', co napopianachin yonquipihué'. Apitatona', a'naroáchin no'huitopi, nipinopi. A'na huēnton a'na huēnton co noyahué' ninicatona' ya'huépi. Nisha nisha yonquiatona', ya'huépi. ²¹ Co noyahué' yonquihuachinara, a'napita ma'shanēnpita noyapatona', no'hui. No'pipi, pitaro'saqué ca'miatopi, o'miatopi, a'naratipita nipi. Iráca pénénanquéma'. Iporanta' pénéantaranquéma'. Inapohuatama', co Yosé hua'anéntérinqué ya'conaramahué'. Ina pochin nipisopita co Yosé'pa' pantarapihué'.

²² Nipurinhué', Ispirito Santo natéhuatéhua', catahuarinpoa' ninosorocaso'. Catahuahuachinpoa', Yosé nohuatatéhua', capa cancantarihua'. "Yosé noya ni'sarinco," ta'téhua', sano cancantarihua' ni'ton, noya ninicatéhua' ya'huarihua'. Piyapi'sa' no'hupirinpoahué'nta', co yano'huirihua'hué'. Ma'sha onpohuatéhuanta', ahuantarihua'. Nosoroatéhua', nóya nontarihua'. Ispirito Santo catahuahuachinpoa', noya nicarihua'. No'téquén nontarihua'; co pi'pisha tēranta' nonpintarihua'hué'. ²³ Ispirito Santo natéhuatéhua': "Caso' noya noyaco," co tēcarihua'hué'. Sano piyapi nicarihua'. Co noyahué' nicacaso' yonquipiréhuahué', ina catahuarinpoa' naniantacaso'. Inapohuatéhua', Yosé noya ni'sarinpoa'. Co pénéinēnpoaso' ya'huaponhué'. ²⁴ Quisocristo coroséqué chiminaton, oshanēnpoa' inquitérinpoa'. Napoaton canpoanta' ina imapatéhua', co noyahué' yonquiréhuasopita coroséqué patanantaté pochin nitatéhua', naniantacaso' ya'huérin. Co huachi nohuantarihuahué' sopai pochin cancantacaso'. ²⁵ Ispirito Santo ya'coancantatonpoa', catahuarinpoa' noya nicacaso' ni'quéhuaré', ma'sona tēranta' sha'huithoachinpoa', noya natéhua'.

²⁶ Ama noya ninéhuaso maré' a'napita nocahuansohué'. Ninocanpatéhua', a'naroáchin nino'huarihua'. Itohuara capini ninoyapatéhua', nino'huarihua'. Ama ina pochin cancantahuasohué'.

6

Nicatahuacaso' ya'huérinso'

¹ Ispirito Santo natétoma' noya cancantohuatama', a'napitanta' catahuaco' ina pochin cancanchina'. A'naso' co noyahué' nipachin, ama no'huicosohué'. Sanoanan quēran pénéntatoma', catahuaco' co noyahué' yonquirinsopita nanianchin. Ni'cona canpitanta' sopai minséchinquéma'. ² Ya'ipinpoa' a'na tahuéri ma'sha onporéhua'. A'na tahuérinta' sopai yanonpintérinpoa' co noyahué' nicacaso maré'. Napoaton nicatahuahua' noya yonquicaso maré'. Panca pé'pēto nicatahuarésó pochin catahuahua'. Inapohuatéhua', Quisocristo natéarihua'. "Ninosoroco," itérinpoa'.

³ "Caso' noya piyapico," topatan, quémaora ninonpintaran, co no'téquén yonquiranhué'. Co insonta' Yosé pochachin cancantérinhué'. Co Yosé catahuarinpoahué' naporini, co manta' noya niitérihuahué'. ⁴ Ama a'napita napopiso' nicatoma', nitantiacosohué'. Quémaora naporanso yonquiaton, nitantiaqué'. Noya cancantohuantan, Yosé noya ni'sarinquén. Ina quēran "Yosé noya ni'sarinco," ta'ton, capa cancantaran. ⁵ A'naya a'nayanpoa' Yosé acorinpoa' ma'sona nicacaso'. Canpoara pé'pētonēnpoa' quēparésó pochin niahua'. A'na tahuéri sacai' nipirinhué' ahuantatéhua', imamiatahua'.

⁶ A'naquén paatona', nani tahuéri Yosé nanamén a'chinápi. A'chintohuachinquéma', ma'sha quétoco' ama pahuanchinasohué'.

⁷ Ni'cona sopai nonpintochinquéma'. Co Yosé téhuacaso' ya'huérinhué'. Co insoari tēranta' nanitérinhué' Yosé nonpintacaso'. No'téquén yonquico'. Ma'sha sha'patéra, inachachin nitérin. Co nisha nitérinhué'. ⁸ Inapochachin co noyahué' yonquirápatéhua', co noyahué' nisaréhua'. Ina maré' ana'intinpoaso' ya'huérin. Nipurinhué', Ispirito Santo natéhuatéhua', nani tahuéri catahuarinpoa' noya cancantacaso maré'. Ina quēran Yosé'pa' noya nanpiconarihua'. ⁹ Ama Yosé naniantatéhuahué', noya niahua'. Noya nicacaso' ama amiahuasohué'. Chiniquén cancantohuatéhua', Yosé noya ni'sarinpoa'. Ina maré' tahuéri nanihuachin,

acanaarinpoa'. ¹⁰ Napoaton ya'ipi piyapi'sa' nosoroa'hua'. Nanitohuatēhua', catahuahua'. Quisocristo imarēhuasopita capini na'con na'con nicatahuahua'.

Piquēran huarē' pēnētērinso'

¹¹ Ca Paonoco apira pi'pian tēranta' caora imirahuē quēran ninshitaranquēma'. Panca ninshiquē ninshitaranquēma'. ¹² A'naquēn ipora huanta' marca yaacotarinenquēma'. A'napita cotioro'sari noya nicacaiso marē' inapopi. "Quisocristo corosēquē chiminaton, anoyacancantērinpoa'. Inasáchin nicha'ērinpoa', topatēhua', cotio hua'ano'sa' aparisitarinenpoa'," topi. Ama inapitari no'huicaiso marēhuē' napopi. ¹³ Co inapita tēranta' ya'ipi pēnētērinso' natēpirinahuē', marca yaacotarinenquēma'. Niacotohuatama', pa'yatapi. "Ni'co'. Nisha piyapi'santa' natētēnēnpoa', marca niacotopi," tosapi. ¹⁴ Caso nipirinhue' piyapi'sa' pa'yata'huaso' co yonquirahuē'. Quisocristo chiminisoáchin yonquirahuē. Corosēquē chiminaton, anoyacancantērinpoa'. Ni'ton, inaro'co chiminahuēso pochin co ma'sha isoro'paquē ya'huērinso' yonquirahuē'. Naporahuaton, isoro'paráchin pa'yatopisopita co huachi noya ni'ninacohué'. ¹⁵ Marcaso' co onpopinchin yonquicaso' ya'huērinhuē'. Co ina marē' Yosē noya ni'ninpoahuē'. Quisocristo imapatēhua', nasha cancan quētērinpoa'. Ina marē' tēhuēnchinso' noya ni'ninpoa'. ¹⁶ Nani no'tēquēn a'chintēranquēma'. Ina imapatama', Yosē piyapinēn chachin nisarama'. Yosē nosoroatēnquēma', noya catahuainquēma'. Asanocancainquēma', tēnahuē.

¹⁷ Quisocristo no'tēquēn natērahue' ni'ton, ahuērinaco. Ipora huanta pē'sharinaco ni'ton, cariro'sa' ya'huēarin. Napoaton ama insonta' aquētē huarē' asēchincosohué' tēnahuē.

¹⁸ Ya'ipinquēma', iyaro'sa', yonquiáranquēma'. Inaora nohuanton, Sinioro Quisocristo catahuainquēma'. Amen. Nani huachi.

Paono

Paonori Ipiquoë ya'huëpisopita ninshitërinso'

Imapisopita yonquiaton, ninshitërinso'

¹ Ca Paonoco ninshitaranquëma', ni'co'. ¿Noyanquëma' canpitanta'? Noya canta' ya'huarahüë. Yosë nohuanton, Quisocristo acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Canpitanta' Quisocristo noya imarama' ni'ton, Yosë noya ni'ninquëma'. Ipiquoë ya'huëramasopita ninshitaranquëma'. ² Inaora nohuanton, Tata Yosë catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Sinioro Quisocristonta' inapochachin catahuainquëma'.

Íraca quëran huarë' Tata Yosë yonquirinpoaso'

³ Ma noyacha Tata Yosëso paya. Sinioro Quisocristo pa'pin inaso'. Inápa quëran noya noya yonquirinpoa'. Quisocristo imarëhua' ni'ton, na'con catahuarinpoa' noya noya cancantacaso marë'. Oshanënpoa' inquitatonpoa', anoyacancantërinpoa'. Ina quëran nani tahuëri catahuarinpoa' nohuantërinso chachin nicacaso'. Co inápaquë ya'huëyatërarihuahuë', inatohua' ya'huëarëhuaso pochin Yosë nohuítërehua'. Ina yonquiatëhua', "Yosparinquën Sinioro," itahua'. ⁴ Co'huara isoro'pa' ya'huëyatërasohuë', yonquiatonpoa', huayoninpoa' nóya cancantacaso marë'. Quisocristo imapatëhua', oshanënpoa' inquitatonpoa', Yosë nóya ni'ninpoa'. ⁵ Íraca quëran huarë' nosoroatonpoa', acorinpoa' huëntonënuquë ya'conacaso'. Quisocristo anoyacancantërinpoa' ni'ton, hui'nin pochachin ni'ninpoa'. Inaora nohuanton, noya yonquirinpoa'. ⁶ Hui'nin na'con nosororin. Ina imapatëhua', canpoanta' na'con nosoroarinpoa'. Ina yonquiatëhua', "Ma noyacha Tata Yosëso' ni'ton, inaora nohuanton, nosororinpoa' paya," tosarëhua'. ⁷ Quisocristo corosëquë chiminaton, nicha'ërinpoa'. Huëninën pa'nin ni'ton, oshanënpoa' inquitërinpoa'. Inaora nohuanton, Yosë na'con nosororinpoa'. ⁸ Nosoroatonpoa', na'con catahuarinpoa' no'tëquën yonquicaso marë'. Yonquínë chachin anitotërinpoa'. ⁹ Inaora nohuanton, nóya yonquirinpoa'. Co canpoara nitotopirëhuahuë', yonquirinpoaso' anitotërinpoa'. Íraca quëran huarë' yonquirin Quisocristo a'paimacaso'. ¹⁰ Ina tahuërinën nanihuachin, Quisocristo ya'ipiya hua'anëntarin. Isoro'paquë ya'huërinso, inápaquë ya'huërinso inapita hua'anëntarin. A'na huëntoinchin pochin acoarín. Ina Yosë na'con nohuantërin.

¹¹ Inaora nohuanton, acorinpoa' piyapínënpita nicacaso marë'. Quisocristo imapatëhua', hui'nin pochin ni'sarinpoa'. Napoaton a'na tahuëri Yosë'pa' noya noya acoarínpoa'. Íraca chachin yonquirinpoa' ni'ton, huëntonënuquë aya'coninpoa'. ¹² Quiya'ton imarai. "Quisocristo nicha'ësarínpoa'," ta'toi imarai. Noya imapatoi, a'napitanta' nican-tonacoí, Yosë yonquiapi inahuanta': "Ma noyacha Tata Yosëso' paya," tosapí. Ina ta'caiso marë' acorincoí. ¹³ Canpitanta' Yosë nanamën natanama'. "Quisocristo anoyacancantohuachinquëma', nicha'ësarínquëma'" itërainquëma'. Natanpatamara: "No'tén nanan inaso'," ta'toma', natërama'. Quisocristo imapatama', hui'nin pochin Yosë ni'ninquëma'. Napoaton Ispirito Santo aya'coancantërinquëma'. Sichoquë marca acopiso pochin aya'coancantërinquëma' huëntonënuquë aya'coninquëmaso' nitotacaso marë'. Íraca sha'huirínso chachin napotërinquëma'. ¹⁴ Quisocristo imapatëhua', Ispirito Santo ya'coancantomiatërinpoa'. Ina'ton quëtërinpoa' ni'ton: "Tëhuëinchachin a'na tahuëri Yosë'pa' quëpantarínpoa'," tënëhua'. Nani Yosë nicha'ërinpoa' ni'ton, o'mantacaso' tahuëri nanihuachin, ya'huërin'pa' quëpantarínpoa'. Inaquë noya noya ya'huëcontarihua'. Ina yonquiatëhua': "Ma noyacha Tata Yosëso' yonquirinpoa' paya," tënëhua'.

Inapita marë' Paonori Yosë nontërinso'

¹⁵ "Quisocristo anoyacancantërinpoa'," ta'toma', inasáchin imarama'. Ina imatoma', ya'ipi imaramasopita capini noya ninosoroarama', natantërahüë. Ina natantato, nóya cancantërahüë. ¹⁶ Na'con canpita marë' Yosë nontërahüë. "Noya imarinënuquën ni'ton, 'Yosparinquën, Sinioro,'" itërahüë, Yosë nontato. ¹⁷ Tata Yosëso' noya noya ninin. Inasáchin chinotacaso' ya'huërin. Quisocristo isoro'paquë o'maton, Yosë anohuitërinpoa'. Ina yonquiaton, canpita marë' Yosë nontërahüë: "Catahuaquë' Sinioro no'tëquën yonqui'ina'. Noya noya nohuichinënuquën. Noya nohuítohuachinënuquën, quëma yonquiranso chachin nitotapi. ¹⁸ Ya'ipi nanamën Sinioro noyá anitotëquë'. Quëma huëntonënuquë chachin aya'conancoi noya cancanta'huaiso marë'. Catahuaquë' ina yonquiatona', noya canchchina'. A'na tahuëri ya'huëranquë chachin noya noya ya'huëcontarai. Ina na'con yonqui'ina'. ¹⁹ Quëmaso' ya'ipi nanitaparan. Natërainquën ni'ton, nani tahuëri catahuanarancoi. Chini chiniquën nanantaton, nicha'ërancoi. Catahuacoí ina yonquiatoi, chiniquën canchchii. ²⁰ Íraca chiniquën nanantaton, Quisocristo ananpitaantaran. Inápaquë quëpantarahuaton, inchinan quëran ahuënsëran ni'ton, chini chiniquën nanantarin," itërahüë, Yosë nontato. ²¹ Isoro'paquë nisha nisha hua'ano'sa', chirinchiro'sa', copirnoros'a', inapita

chiniquèn nanantopi. Inapaquènta' chiniquèn nanantopisopita ya'huèpi. Quisocristo nipiirinhuè', inapita quèran chini chiniquèn nanantèrin. Co incari tèranta' nanitèrinhuè' ina minsècaso'. Co onporonta' a'napitari ina minsèapihuè'. ²² Yosèri chachin Quisocristo nanan quètèrin ya'ipi ya'huèrinsopita hua'anèntacaso marè'. Naporahuaton, ya'ipi imarèhuasopita catahuainpoaso marè' acorin. Na'acquènpoa' nipiirèhuahuè', a'na huèntoínchin pochin ninèhua'. Inaso' motènpoa pochin nicaton, ya'ipiya hua'anèntarinpao'. ²³ Inaora nonèn pochin ni'ninpoa'. Napaoton na'con yonquirinpoa'. Nani ya'coancantèrinpoa' noya noya imacaso marè'. Noyá ya'coancantohuachinpoa', ya'ipi cancanènpoa quèran ina yonquiarihua'. Ina marè' nininpoa'. Inaso' ya'ipiya hua'anèntarin.

2

Inaora nohuanton nicha'èrinpoaso'

¹ Iráca canpitaso' co noyahuè' nicatoma', oshahuanama'. Co Yosè nohuitatomahuè', chimipi pochin cancantèrama'. ² Co'huara Quisocristo imashatèrapomahuè', sopai hua'an natètoma', co noyahuè' ninama'. Inaso' ihuan ya'huèrinquè ya'huaton, ya'ipi sopairo'sa' hua'anèntarin. Co quènanpirèhuahuè', isoro'paquè sacatàrin minsèinpoaso marè'. Yonquinèmaquè camairinquèma' ni'ton, co Yosè natèramahuè'. ³ Iráca ya'ipinpoa' co Yosè natèrèhuahuè'. Co noyahuè' yonquiatèhua', co noyahuè' ninèhua'. Canpoara nohuantèrèhuasoráchin ninèhua'. Yano' huitohuatèhua', no' huitèrèhua'. Yano' pihuatèhuara, no'pirèhua'. Yaahuètohuatèhuara, ahuètèrèhua'. Ina marè' ya'ipinpoa' ana'intinpoaso' ya'huèrin. ⁴ Yosèso nipiirinhuè' na'con nosororinpoa'. Nosoroatonpoa', yanicha'èrinpoa'. ⁵ Oshahuanèhua' ni'ton, chimipi pochin ni'pirinpoahuè', oshanènpoa' inquitèrinpoa'. Iporaso huachi Quisocristo imarèhua' ni'ton, nantiantarinso pochin Yosè ni'ninpoa'. Anoyacancantèrinpoa' noya noya cancantacaso marè'. Nosoroatonpoa', inaora nohuanton, nicha'èrinpoa'. ⁶ Iráca Quisocristo pa'pitopirinahuè', Yosèri ananpitaantarahuaton, inápaquè quèpantarin. Canpoanta' imarèhua' ni'ton, inarè'quènpoa' nantiantarèhuaso pochin anoyacancantèrinpoa'. Quisocristo ya'coancantèrinpoa' ni'ton, ipora chachin inápaquè ya'huarèhuaso pochin Yosè ni'ninpoa'. ⁷ Yosè inaora nohuanton, na'con nosororinpoa'. Quisocristo imapatèhua', noya catahuarinpoa'. A'na tahuèri a'napitanta' nicatènenpoa', Yosè chinotapi: "Ma noyacha Yosèri nosororin paya," tosapi. ⁸ Nosoroatonpoa', inaora nohuanton nicha'èrinpoa'. "Quisocristoíchin anoyacancantèrinpoa'," topatèhua', oshanènpoa' inquitatonpoa', nicha'èrinpoa'. Co canpoara nanitèrèhuahuè' Yosè imacaso'. Ina catahuarinpoa' cancanènpoa quèran natècaso'. ⁹ Co canpoara nanitèrèhuahuè' cha'ècaso'. Napaoton co nocantacaso' ya'huèrinhuè'. "Caso' noyaco ni'to, Yosè'pa' pa'sarahué', co ta'caso' ya'huèrinhuè'. ¹⁰ Yosè anoyacancantèrinpoa'. Anoyacancantahuatonpoa', acorinpoa' nóya nicacaso marè'. Quisocristo catahuahuachinpoa', noya nisarèhua'. Iráca quèran huarè' yonquirinpoa' ina pochin nicacaso'. Ina marè' nicha'èrinpoa'.

Quisocristo nanan anoyatèrinpoaso'

¹¹ Isonta' iyaro'sa' yonquico'. Iráca co pi'pian tèranta' Yosè nohuitèramahuè'. Canpitaso' nisha piyapi'sanquèma' ni'ton, cotioro'sa' nocaninènquèma'. "Quiyaso' Yosè piyapinènpitacoi. Canpitaso' co marca tèranta' nonèmaquè niacotèramahuè'," itèrinènquèma'. ¹² Tèhuènchachin co'huara imashatèrapomahuè', co Quisocristo nohuitèramahuè'. Iráca Yosèri isairo'sa' huayonin piyapinènpita nicacaso' ni'ton, "Nicha'èsanquèma'," itèrin. Co inapita pochin ni'ninquèmahuè'. Shimashonènapitarè' anoyatèrinso' sha'uitopirinhuè', co nitotèramahuè'. Topinan quèran ya'huèrama'. Co Yosè'pa' pacamaso' ninaramahuè'. Co pi'pian tèranta' Yosè nohuitèramahuè'. ¹³ Co Yosè nohuitatomarahuè', áquè pochin nisapiramahuè'. Iporaso' Quisocristo imatoma', nohuitèrama huachi. Oshanèma marè' huènaïnèn pa'nin ni'ton, Yosè anohuitèrinquèma'. Ya'caritèramaso pochin ninama'. ¹⁴ Quisocristo chiminin ni'ton, nanan anoyatèrinpoa'. Iráca cotioro'sacoi co noyahuè' ni'nainquèma'. Nisha piyapinquèma' ni'ton, inimicoro'sa pochin ni'pirainquèmahuè'. Inaso' chiminatón, para pochin ya'copirinpoaso' nani chi'huincarin. Iporaso' ya'ipinpoa' Quisocristo imarèhuasopita a'na huèntoínchin ninèhua'. ¹⁵ Quisocristo nasha nanan quètèrinpoa'. Co huachi iráca pènèntèrinso' yonquicaso' ya'huèrinhuè'. Ya'ipinpoa' Quisocristo imapatèhua', nasha huèntonquè aya'coninpoa'. Quisocristo huèntonènquè ya'conatèhua', co huachi nisha chinotèrèhuahuè'. Nisha nisha piyapinpoa' nirihuarahué', noya nini'tèhua' ya'huèrèhua'. ¹⁶ Naporahuaton, co huachi Yosè inimicotèrèhuahuè'. Quisocristo corosèquè chiminatón, nanan anoyatèrinpoa'. Cato' huènton pochin nipiirèhuahuè', Quisocristo imapatèhua', noya ninicatèhua' ya'huèrèhua'. A'na huèntoíchin ninèhua'.

¹⁷ Quisocristo isoro'paquè o'maton, noya nanan sha'huitèrinpoa'. "Ya'ipinquèma' nicha'èsanquèma'," itèrinpoa'. Canpitaso' co pi'pisha tèranta' Yosè nohuitatomarahuè',

áquë pochin nipiramahuë', nanan anoyatërinquëma'. Cotioro'sacointa' ya'carisha pochin ninaiso' nanan anoyatërincoi. ¹⁸ Quisocristo chiminin ni'ton, ya'ipinpoa' nanitërhua' Tata Yosë nontacaso'. Ispirito Santo catahuarinpoa' ni'ton, ina nontohuatëhuara, noya nataninpoa'. ¹⁹ Napoaton iporaso' iyaro'sa', Yosë nohuitërama'. Co Yosë'pa' pa'shatërapomarahuë', nani huëntonëñquë aya'coninquëma'. Ya'huëhuano'sa pochin nisarama'. Co huachi nisharo'sa pochin ni'ninquëmahuë'. Ya'ipinpoa' Quisocristo imarëhuasopita hui'ninpita pochachin nóya ni'ninpoa'. ²⁰ Ya'ipi imarëhuasopita ina naponpoa chachin a'na pëi pochin ninëhua', na'pi quëran nipiso'. Na'pi quëran yapëihuatëra, acopo' ihuatatuatë', siminto'ton acorë'. Inapochachin canpoanta' Yosë pëinën pochin ninëhua'. Siminto acopiso pochin, ca'tano'sa'ton nanamën a'chintërinënpoa'. Ina quëran pënëntona'piro'santa' no'tëquën a'china'piapi. Na'pi quëran yapëihuatëra, pëi' taconorinquë na'pi noya noya nininso' acorë' tantiacaso marë'. Ina acohuatëra, a'napita na'piro'sa' no'tëquën apanshinë'. Na'pi noya noya nininso' pochachin Quisocristo' achinirirpoa'. ²¹ Quisocristo imapatëhua', Yosë acoaripoa' ina pëinën pochin nicacaso marë'. Catahuahuachinpoa', noya nini'tëhua' ya'huërhua'. A'napitanta' a'naya a'naya Quisocristo imapachina', ya'conapi anta'. Nóya pëi' Yosë chinotacaso marë' acorëso pochin nisarëhua'. ²² Canpitanta' Quisocristo imatoma', ya'conama'. A'naya a'nayanpoa' na'pi pochin ninëhua' pëi' nanicaso marë'. Ya'ipi imarëhuasopita Yosë pëinën pochin ninëhua'. Ispirito Santo ya'coancantohuachinpoa', Yosë chachin canpoarë' ya'huërarin huachi.

3

Nanamën a'chinacaso marë' acorinso'

¹ Napoatën isonahuato, canpita marë' Yosë nontarahuë. Nisha piyapi'sanquëma' nipo-marahuë', Quisocristo nanamën a'chintëranquëma' ni'ton, tashinan pëiquë po'morinaco. ² Inaora nohuanton, Yosë chachin acorinco a'chinta'huanquëmaso marë'. Na'con catahuarinco ni'ton, nanamën sha'huíarahuë', natantërama'. ³ Iráca quëran huarë' Yosë yonquirin nisha'ëinquëmaso'. Napoaponahuë', co piyapi'sa' anitotërinhuë'. Iporaso nipirinhuë' inaora nohuanton, anitotërinco ni'ton, nani pi'plan ninshítëranquëma'. ⁴ Ina nontohuatama', Quisocristo nanamën anitotërinco' canpitanta' nitotarama'. ⁵ Iráca co iso nanan nitotopihuë'. Iporaso' Quisocristo acorincoisopita nitotërai. Pënëntona'piro'santa' nitotopi. Ispirito Santo anitotërincoi a'china'huaiso marë'. ⁶ Na'a pi'ipi cotioro'saráchin Yosë chinotopi. "Nicha'ësaranquëma'," itaton, Yosëri na'con catahuarin. Iporaso nipirinhuë' nisha piyapi'sanquëmanta' catahuarinquëma'. Noya nanan natanatoma', Quisocristo imarama' ni'ton, canpitanta' nisha'ësarinquëma'. Napoaton a'na huëntoinchin pochin ninëhua'.

⁷ Yosë nosoroatonco, acorinco ina nanan a'china'huaso marë'. Co acincoosohuë' nipirinhuë', acorinco. Na'con catahuarinco ni'ton, noya a'chinárahue'. ⁸ Caso' a'napita imapisopita quëran na'con na'con co noyahuë' nipirahuë', anoyacancantërinco. Ina quëran nosoroatonco, acorinco nisha piyapi'sa' sha'huita'huaso marë'. Quisocristo nanamënso' noyápiachin. Ma inacha ni'ton, nosoromiatërinpoa' paya, ténahuë' yonquiato. ⁹ Iráca Yosëri ya'ipi ma'sha ninin. Naporo chachin yonquirinpoa' anoyacancantiripoaso marë'. Napoaponahuë', co ya'ipi piyapi'sa' sha'huitërinhuë'. Ipora huarë' anitotërinco ni'ton, sha'huitëranquëma'. ¹⁰ Na'con Yosë yonquirinpoa'. Ina nohuanton, oshaquëran a'naya a'nayanpoa' imarëhua'. Iporaso' na'aquënpoa' imapatëhua', Quisocristo huëntonëñquë ya'conëhua'. Inápaquë chiniquën nanantopisopitanta' nicatëñënpoa': "Ma noya Yosë yonquirin ni'ton, anoyacancantaton, huëntonëñquë chachin aya'conin paya," tosapi. ¹¹ Iráca quëran huarë' Yosë yonquirinpoa' imacaso marë'. Quisocristo o'maton, huëntonëñquë aya'coninpoa'. Inasáchin hua'anëntërinpoa'. ¹² Ina imarëhua' ni'ton, natëtëhua', Yosë nontarihua'. "Anoyacancantërinpoa' ni'ton, noya natanarinpoa'," ta'tëhua', co t'ëhuatarihuahuë'. Noya cancantatëhua', ina nontarëhua'. ¹³ A'chintëranquëma' ni'ton, tashinan pëiquë po'morinaco. Parisitapirahuë', chiniquën cancantoco'. Canpitanta' Quisocristo imacamaso marë' parisitërahue'. Ina marë' noya cancantacaso' ya'huërin.

Quisocristo nosororinpoaso'

¹⁴ "Ma noyacha Yosë yonquirinpoa' paya," ta'to, isonahuato, Tata Yosë nontërahue'. ¹⁵ Inaso' ya'ipinpoa' hua'anëntërinpoa'. Anaquën inápaquë ya'huërapí. Anaquënpoanta' isoro'paquë chachin ya'huëarëhua'. ¹⁶ Napoaton canpita yonquiatëñquëma', Yosë nontërahue'. "Quëmaso' Sinioro chini chiniquën nanantëran. Noya noyanquën ni'ton, imarinënsopita nosoroaton, catahuahuë' chiniquën cancanchina'. Ispirito Santori achinicancaín noya noya imainëñquën. ¹⁷ Ya'ipi cancanëna quëran natëtatona', Quisocristoichin yonqui'ina'. Cancanëhuëquë ya'huërarin, ta'tona', noya noya nohuichinën. Catahuahuë' noya nosoro'inën. Ya'ipi piyapi'santa' nosoro'ina', Nara itëquën acopo' pa'pachina, co inpaninhuë'. Inapochachin inapitanta' 'Quisocristo na'con nosororincoi,'

ta'tona', a'napitanta' nosoro'ina'. Noya ninosorohuachina', Ispirito Santori catahuararin chiniquén cantantacaiso'.¹⁸⁻¹⁹ Inapohuachina', Quisocristo nosoromiatêrincoiso' nitotapi. Pi'iro'tê' pancantêrinso', naporopitêrinso', inaparinso', acoporinso' inapita co naninahuanhuê' yonquirai. Inapochachin Quisocristo nosoromiatêrincoisonta' co nitotochináchinhuê' nipirinhue', nitotapi. Ina nitotohuachina', ya'ipi quihuítêrancoisopita ya'huétapi. Ya'ipi imapisopita ina yonqui'ina', itêrahuê'.

²⁰ Tata Yosêso' chini chiniquén nanantaton, ya'ipi nanitaparín. Hua'yanên chachin nani ya'coancantêrinpoa' ni'ton, noya catahuarinpoa'. Nani tahuêri achinicancaninpoa' ni'ton, cancanênpoa quêran huarê' Yosê yonquia'ahua'. Ina nontohuatêhua', "Catahuaco," itohuatêhua', na'con catahuarinpoa'. Na'con nohuantopirêhuahuê', na'con na'con inaso' nanitaparín nicacaso'. Co nitotêrêhuasohuênta' nanitaparín. ²¹ "Ma noyacha Tata Yosêso' paya," itahua'. Quisocristo noya imapatêhua', a'napitanta' nicanênpoa', Yosê yonquiapi. Ya'ipi piyapi'sari ina chinochina'. Ama onporonta' ina naniantahuasohuê'. Ipora quêran huarê' inasáchin yonquia'ahua'. Amen.

4

A'na huênton pochín ninêhuaso'

¹ Quisocristo nanamên a'chinahuêso marê' tashinan pêiquê po'mopirinacohuê', iporahuanta' pênênáranquêma'. Yosê nicha'êtênquêma', huêntonênquê aya'coninquêma'. Napoaton noyasáchin nico'. ² "Yosêíchín catahuarinpoa' noya nicacaso'," ta'toma', ama a'napita nocancosohuê'. Sanoanan quêran nontatoma', ama no'huicosohuê'. A'napita ma'sha onpotohuachinênquêma', ama ya'huêrêtosohuê'. Co noyahuê' nipirinhue', nosoroatoma' noya nontoco'. ³ Na'con yonquico' iyaparima pochachín ninosorocamaso'. Ispirito Santo catahuarininquêma' napopináchin yonquicamaso marê'. Ina catahuahuachininquêma', co pi'pian têranta' nino'huaramahuê'. Noya nini'toma', ya'huarama'. ⁴ Quisocristo imapatêhua', ya'ipinpoa' a'na huêntoínchin pochín ninêhua'. A'naíchín Ispirito Santo ya'huêrinso' ya'coancantêrinpoa'. Imarêhuasopita nicha'êsarinpoa' ya'huêrinquê chachin quêpanta' inpoaso marê'. Inasáchin ninarêhua'. ⁵ Quisocristoíchín hua'anêntêrinpoa'. Ina nanamênáchin natêrêhua'. "Quisocristo imarahue'," ta'têhua', aporihuanêhua'. Co nisha nisha imacaso marê' aporintêrinênpoahuê'. ⁶ Tata Yosêíchín chinotêrêhua'. Ya'ipi imarêhuasopita hui'ninpita pochín ni'ninpoa'. Inaso' chini chiniquén nanantaton, hua'anêntêrinpoa'. Ya'ipinpoa' catahuarinpoa' ina marê' sacatacaso'. Imapatêhua', ya'coancantomiatêrinpoa'.

⁷ Quisocristo catahuarinpoa' ma'sona têranta' noya nicacaso marê'. Ya'ipinpoa' a'naya a'nayanpoa' catahuarinpoa' nisha nisha nicacaso'. Inaora nohuanton, catahuarinpoa' ma'sona nohuantêrinso' noya nitotacaso marê'. ⁸⁻⁹ Iráca inápaquê noya ya'huêpirinhue', isoro'paquê chachin o'marin. Na'con parisitaton, chiminín. Pa'pitopirinahuê', naniantaton, inápaquê panantarin. Iráca quiricanênquê naporin:

"Ya'ipi minsêrahuaton, inápaquê panantarin huachi.

Naporahuaton, ma'sha topinan nicanarêso pochín piyapinênpoa' catahuarin noya nicacaso'.

Nisha nisha nicacaso' catahuarin," ténin.

¹⁰ Quisocristo chachin isoro'paquê o'marahuatón, inápaquê panantarin. Yosê ya'huêrinquê chachin panantarahuatón, hua'yanên chachin a'patimarínpoa' ya'coancantínpoaso marê'. Ya'ipi parti ya'huaton, ya'ipi hua'anêntarin. ¹¹ Naporahuaton, nisha nisha acorinpoa' nicatahuacaso marê'. A'naquên Quisocristori chachin a'parin a'chinacaso marê'. A'naquêonta' Ispirito Santo nohuantón, Yosê yonquirinso chachin sha'huirín. A'naquêonta' nisha nisha parti paaton, Yosê nanamên a'china'piarin. A'naquêonta' ina nohuantón, ya'huêpíquê ya'huêhuano'sa' nani tahuêri catahuapi noya imacaiso marê'. A'naquêonta' ya'ipi Yosê nanamên a'chintapi. ¹² Nisha nisha acorinpoa' noya nicatahuacaso marê'. Inaora nonên pochín ni'ninpoa' ni'ton, ya'ipi imarêhuasopita catahuarinpoa' noya ina marê' sacatacaso'. ¹³ Inapohuatêhua', ya'ipinpoa' imarêhuasopita napopináchin yonquiaríhua'. Yosê hui'nín chachin noya nohuitarihua'. Ina quêran noya noya cantantarihua'. So'sorêso pochín oshaquêran Quisocristo pochachín cantantacaso' ya'huêrin. ¹⁴ Ina quêran no'têquên yonquiaríhua'. Co huachi hua'huaro'sa pochín cantantarihuahuê'. Hua'huaro'saso' co yonquiyatêrapíhuê' ni'ton, nisha nisha natêtopi. Canpoaso nipirinhue' chinotênpoa pochín no'têquên yonquia'ahua'. Ni'co'. Panca ihuan huê'pachina, poti niquêran níquêran ohuêrêrin. Co no'têquên yanponinhue'. Inapochachín a'naquên nisha nisha nanan natanpachinara, nisha nisha yonquiapi. Co Quisocristo nanamênáchin yonquipíhuê'. A'naquên nisha nisha a'chinapi. Noya nitotopi nonpinacaiso'. Nonpin nanan imatona', yanonpintopirinênquêmahue', ama pi'pian têranta' natêcosohuê'. ¹⁵ Quisocristo nanamênso nipirinhue' no'tên nanan. Noya ninosoroatêhua', inasáchin

nia'chintahua'. Inapohuatêhua', oshaquêran Quisocristo pochin cancantarihua'. Inaso' na'con nosoroatonpoa', hua'anëntarinpoa'. Inaora nonên pochachin ni'ninpoa'. Inaso' motênpoa pochin ni'ton, natêcaso' ya'huërin. ¹⁶ Ina natêhuatêhua', noya nini'têhua', ya'huarihua'. Ya'ipinpoa' nicatahuacaso' ya'huërin. Nisha nisha nicatahuarihua' noya noya imacaso marê'. Quisocristo chachin catahuahuachinpoa', noya nicatahuarihua'. Ina quêran ninosoroatêhua', ya'ipinpoa' noya noya cancantarihua'.

Nasha cancan quêtêrinpoaso'

¹⁷⁻¹⁸ Quisocristo nanan quêtêrinco ni'ton, pênênaranquêma'. Na'a piyapi'sa' co imatonaraihuê', topinan quêran ya'huërapî. Somaraya pochin cancantatona', nisha nisha yonquipi. Co natantochináchinhuê' cancantopi ni'ton, co Yosê nanamên nitotopihuê'. Co Yosê yonquiatonaraihuê', co manta' Yosê nohuitopihuê'. Ama inapita pochin nicosohuê'. ¹⁹ Inapitaso' nitotaponaraihuê', co nohuantopihuê' noya nicacaiso'. Co noyahuê' nisáponaraihuê', co nitotapanpihuê'. Monshihuanacaisoáchin yonquipi. Co noyahuê' yonquiatona', a'naratipita nipi. ²⁰ Co ina pochin Quisocristo a'chintêrinpoahuê'. ²¹ Inaso' no'têquên anitotêrinpoa'. Nanamên nani natanama'. ²² Iráca pa'pi co noyahuê' ninama'. No'pirama', monshihuanama', nisha nisha yonquirama'. Inapohuatamara, "noya cancantêrêhua'", topiramahuê', ninonpintêramama'. Co têhuênchachin noya cancantêramahuê'. Iráca naporamaso' chanatêrinso pochin Yosê ni'ninquêma'. Iporaso' ya'ipi co noyahuê' yonquiramasopita naniantoco huachi. ²³ Ina naniantatoma', nóya cancantoco' noya noya yonquiamaso marê'. ²⁴ Nasha cancan Yosê quêtêrinpoa' ina pochin cancantacaso marê'. Napoaton nasha a'morêso pochin nasha cancantoco'. No'têquên yonquiatoma', noyasáchin nico'.

²⁵ Ya'ipi imarêhuasopita Yosê huëntonênquê chachin ya'conêhua'. Iyanpoa pochin ninêhua'. Napoaton ama ninonpintahuasohuê'. No'têquênáchin ninontahua'.

²⁶ A'na piyapi no'huihuatama', ni'cona oshahuatama'. Co huara pi'i ya'coyantêrasohuê', nanan anoyatoco'. ²⁷ Hua'qui' no'huihuatama', a'naroáchin sopai minsêarinquêma'.

²⁸ A'naquêma' iráca ihuatêramama'. Ama huachi ihuatocosohuê'. Ama chirotomarahuê', noya sacatoco'. Ina quêran nanitêramama' pahuantêrinso'pita quêtacamaso'.

²⁹ Ama taparo' noncosohuê'. Ama ma'toma ma'toma noncosohuê'. Sano yonquiatoma', noya nonco' a'napita natanatênquêma', Yosê yonqui'ina'. Noya noya imacaso marê' catahuaco'. ³⁰ Co noyahuê' nipatama', Ispirito Santo sêtarin. Quisocristo imapatamara, sichoquê marca acotêrêso pochin Ispirito Santo aya'coancantêrinquêma'. Ayaro' tahuëriquê huarê' a'paiarinquêma'. Naporo' noyá nicha'êsarinquêma'. Napoaton ama Ispirito Santo asêtocosohuê'.

³¹ Ama a'napita no'huitoma', yonquirácosohuê'. A'naroáchin nanan anoyatoco'. Ama no'huitacamaso' nohuantocosohuê'. Ama no'huito canainquêmasohuê'. Ama iquianan quêran ninontocosohuê'. Nipinocasonta' co noyahuê'. Ama pi'pian têranta' co noyahuê' nicosohuê'. ³² Ya'ipi piyapi noya nontoco'. Nosoroatoma', catahuaco'. Ma'sha onpotohuachinênquêma', ama ina yonquicosohuê'. Quisocristo imarama' ni'ton, Yosê oshanêma' inquitêrinquêma'. Canpita marê' chiminin ni'ton, nanan anoyatêrinquêma'. Inapochachin canpitanta' a'napita ma'sha onpotohuachinênquêma', nanan anoyatatoma', noya nontoco'.

5

Yosê imatêhua', noyasáchin niahua'

¹ Yosê nosoroatonpoa', hui'ninpita pochin ni'ninpoa'. Tatanpoa' ni'ton, ina nonahuan'. ² Quisocristo nosoroatonpoa', canpoa marê' chiminin. Oshanênpoa marê' chiminpachina, Yosêri noya ni'nin. Napoaton canpoanta' nani tahuëriya inapochachin ninosoroa'ahua' Yosê noya ni'inpoa'.

³ Yosê anoyacancantêrinquêma' ni'ton, ama iyaro'sa' monshihuanacosohuê'. Ama a'na quêmapi sa'in noyapacosohuê'. Ama ma'sharáchin cancantatoma', apiracosohuê'. Ama a'napita têranta ina pochin nipiso sha'huitocosohuê'. ⁴ Ama taparo' ninontocosohuê'. Ama narinacasoachin yonquicosohuê'. Co topinan quêran ninontacaso' ya'huërinhuê'. Yosê catahuarinpoaso' na'con na'con nisha'huaitêhua': "Yosparinquên Sinioro," itahua'. ⁵ Monshihuanpatama', co Quisocristo huëntonênquê ya'conamahuê'. Taparo' nininso' nipatama', co imaramahuê'. Ma'sharáchin yonquihuatama', co têhuênchachin Yosê yonquiamahuê'. Nani ma'sha nohuantohuatama', mamanshi moshapiso pochin niconama'. Ina nitotatoma' iyaro'sa' yonquico'. ⁶ A'naquên yanonpintatênquêma', napopi: "Quisocristo imapomarahuê', ma'sona nohuantêramaso' nico', co ana'ntarinquêmahuê', itopirinênquêmahuê', ama pi'pian têranta' natêcosohuê'. Co Yosê natêpisopitahuê' chiniquên ana'ntarin. ⁷ Napoaton ama inapitarê'quêma' nipayacosohuê'.

⁸ Iráca tashi pochin cancantopiramahué', iporasó' Yosé imarama' ni'ton, anoyacantérinquéma' tahuéri pochin nicacamasa maré'. Napoaton tahuéri pochin nico'. ⁹ Tahuéri pochin cancantohuatama', nóya nisarama'. No'téquénáchin yonquiatoma', noyápiachin cancantarama'. ¹⁰ Noya yonquiatoma', Yosé nohuantérinsó' nitotoco'. Ina nitotohuatama', ya'ipiya natéco'. ¹¹ A'naquén tashi pochin cancantatona', co noyahué' nipi. Topinan quéran ya'huérapi ni'ton, ama inapita pochin cancantocosohué'. No'téquén sha'huítoco' co noyahué' nipsisopita naniantacaiso maré'. ¹² Pa'pi co noyahué' nipi. Po'oana quéran a'naratipita nipi. Napopiso a'ninquéchin sha'huirahué' naporini, pa'pi tapaintérihuahué'. ¹³ Noyasáchin nipatéhua', oshahuano'sa' oshaquéran yonquiapi. "Téhuénchachin co noyahué' ninéhua'", tosapi. ¹⁴ Tahuéri nipachina, ya'ipi quénané'. Ninshitatona napopiso chachin ninin.

"Co noyahué' nipatama', hué'érésó pochin cancantarama'.

Ama ina pochin cancantatomarahué', Yosé yonquico'.

Chimipi pochin cancantohuatama', Yosé nontoco' nasha cancan quéchinquéma'. Ina quéran nanpiantarésó pochin cancantarama'.

Quisocristo chachin a'pintarinquéma' noya nicamasa maré'," topi.

¹⁵ Napoaton iyaro'sa' noya yonquiatoma' ya'huéco'. A'naquén co manta' yonquihué'. Ama inapita pochin cancantocosohué'. No'téquén yonquico'. ¹⁶ Ama tahuéri chiniacosohué'. Iporaso' na'a piyapi'sa' co noyahué' cancantopi. Napoaton apira apira a'napita catahuaco' Yosé yonquicaiso maré'. Onpopionta' nanamén anitotoco'. ¹⁷ Ama topinan quéran ya'huécosohué'. Yosé nohuantérinsó' nitotatoma', natéco'. ¹⁸ A'naquén no'picasóachin cancantopi. "Huéco' no'piahua'. Capa cancantahua'," nitopirinhué'. Ama canpitaso' no'picasohué', nishacancantotama'. Yosé nontoco' Ispirito Santo noyá ya'coancanchinquéma'. Nani tahuéri ya'coancantomiachinquéma'. Ina quéran co no'pipomarahué', téhuénchachin capa cancantomiatarama'. ¹⁹ Yosé quiricanénqué cantapiso' yonquiatoma', nisha'huítoco'. Yosé cantanén cantaco'. Nisha nisha cantanén cantatoma', ya'ipi cancanéma quéran Yosé chinotoco'. ²⁰ Nani tahuéri Tata Yosé nontatoma': "Yosparinquén," itoco'. Ma'sha onpoapomarahuénta', noya cancantoco'. "Sinioro Quisocristo nanan quétérinco ni'ton, nontaranquén," ta'toma' Yosé nontoco'.

Quémapi'sa' sa'inaré chachin pénénsinso'

²¹ Quisocristoso' hua'anéma' ni'ton, ina yonquiatoma', imaramasopita capini nicatahuaco'. Ya'ipinguéma' nipénéntatoma', ninatanco'. ²² Sanapi'sa' Sinioro natétóna', so'inanta' natéina'. ²³ Imaréhuasopitaso' Quisocristo nonén pochin ninéhua'. Inaso' hua'anénpoa' ni'ton, camairinpoa'. Ya'ipi imaréhuasopita nicha'ésarinpoa'. Napoaton inasáchin natécaso' ya'huérin. Inapochachin quémapi'sa' sa'ina quéran chini chiniquén nanantérin. Napoaton sanapi'sa' so'ina' natéina'. ²⁴ Imaréhuasopita Quisocristo natérehuaso pochachin sanapi'santa' so'ina' natéina'.

²⁵ Quémapi'santa' sa'ina' nosoro'ina'. Quisocristoso' imaréhuasopita na'con nosororinpoa'. Nosoroatonpoa', ya'huérinaménpoa' chiminin. Ina nosororinpoaso pochachin quémapi'sa' sa'ina' nosoro'ina'. ²⁶ Quisocristo chiminin anoyacancantoinpoaso maré'. Nanamén natéhuatéhuara, noyápiachin cancan quétérinpoa'. I'qué amarésó pochin oshanénpoa' inquitérinpoa'. ²⁷ Ya'ipi imaréhuasopita noya noya acóinpoaso maré' naporin. Co pi'pian tēranta' né'huétérinso pochin cancantacasó' nohuantérinhué'. Napoaton ya'ipi co noyahué' yonquiréhuasopita inquitérinpoa'. Noyápiachin cancan quétérinpoa' ni'ton, noya ni'sarinpoa'. ²⁸ Inapochachin quémapi'sa' sa'ina' nosoro'ina'. Inahuara nonéna pochin nicatóna', nosoro'ina'. Insozona sa'in nosorohuachin, inaora ninosoroarin. ²⁹ Co inson'ta' inaora nino'huirinhué'. Tanahuachina, coshatérin. Canotohuachina, chinotérin. Noya ina pochin ninosororin. Quisocristo imaréhuasopita nosororinpoaso pochin ninin. ³⁰ Imaréhuasopitaso' inaora nonén pochin ni'ninpoa' ni'ton, a'naya a'nayanpoa' nosororinpoa'. ³¹ "Napoaton quémapi' sa'apachina, co huachi pa'pin, a'shin, inapita na'con na'con yonquicaso' ya'huérinhué'. Sa'in na'con na'con yonquiaton, chinpitacasó' ya'huérin. Cato' piyapi nipirinhué', a'naichin pochin Yoséri ni'nin," ténin quiricanénqué. ³² Inaso' sacai' nitotacasó'. Caso nipirinhué' Quisocristo noya yonquirinpoaso' sha'huitaranquéma'. Ya'ipi imaréhuasopita inaré'quénpoa' nichinpitéréhua' ni'ton, a'naichin pochin Yosé ni'ninpoa'. ³³ Canpitanta' iyaro'sa', sa'ama' na'con nosoroco'. Canpitaora ninosororamaso pochachin sa'ama' nosoroco'. Sanapi'sanquémanta' so'yama' noya ni'co'. Noya nicatoma', natéco'.

6

Hua'huaro'santa' pénénsinso'

¹ Canpitanta' apia'huaro'sa', pénénanquéma'. Tatama' natéco'. Mamamanta' natéco'. Quisocristo imarama' ni'ton, inapita natécamaso' ya'huérin. ²⁻³ Yosé quiricanén quéran

pënëinpoa'. "Tatama' noya nicatora, natëco'. Mamamanta' natëco'. Natëhuatama', Yosë na'con catahuarinquëma'. Hua'qui' noya ya'huarama'," tënin quiricanëinquë. Ina pochin nicacaso' Yosë na'con na'con nohuantërin.

⁴ Canpitanta' iyaro'sa', hui'nama' noya pënënc'o'. Ama apira apira no'huicosohuë'. Apira apira no'huihuatama', co natantochináchinhuë' cancantapona'. Co noyahuë' ni-pachina', sanoan quëran pënënc'o' noya nicacaiso marë'. Yosë nanamën noya a'chintoco' Quisocriso imaina'.

Sacatoro'sa' pënëninso'

⁵ Patron marë' sacatohuatama', noya nicatora, natëco'. Ama nonpintocosohuë'. Quisocriso marë' sacatarëso pochin cancantatoma', noya sacatoco'.

⁶ A'naquënso' patroni ni'pachina', chiniquën sacatërin. Co ni'pachinahuë', chiron co sacatërinhuë'. Canpitaso nipirinhuë' patron co ni'pirinquëmaonta', noya sacatoco' Quisocriso noya ni'inquëma'. Yosë natëtoma', ya'ipi cancanëma quëran noya nico'. ⁷ Co piyapi marëáchin sacataramahuë'. Siniro imarama' ni'ton, ina marë' sacatarama'. Napoaton ya'ipi cancanëma quëran sacatoco'. ⁸ Noya nipatëhua', Yosë'pa' acanaarinpoa'. Ma'huano'sahuë' nipon, piyapinënpitahuë' nipon, ya'ipinpoa' no'tëquën sha'huitarinpoa'. Inosona noya nipachin, acanararin. Ina yonquiatoma', noya nico'.

⁹ Patrono'saquëmanta', piyapinëmapita noya nontoco'. Ama no'huiana quëran camaitocosohuë'. Yosë ni'sarinquëma' canpitanta'. Inaso' inápaquë ya'huaton, hua'anëntërinpoa'. Napopianáchin ni'ninpoa'. Co ma'huano'sa' noya noya ni'ninhuë'.

Yosë catahuarinpoa' sopai minsëcaso marë'

¹⁰ Nani iyaro'sa' pënënanquëma'. Yosë imatoma', nani tahuëri ina nontoco' achinicancainquëma'. Inaso' chini chiniquën nanantaton, ya'ipi nanitaparin ni'ton, catahuarinquëma'.

¹¹ Sopai hua'an noyá nitotërin nonpinacaso'. Nani tahuëri yanonpintërinpoa'. Yosëso nipirinhuë' chini chiniquën nanantaton, yacatahuarinpoa'. Ina nontohuatëhua', catahuarinpoa' sopai minsëcaso'. Sontaro'sa' a'mopiso pochin nininso' Yosë quëtërinpoa' ama sopai minsëinpoaso marëhuë'. ¹² Inimiconënpoa' co piyapi pochin quënanëhuahuë'. Sopai hua'anso' yaminsërinpoa'. Na'a sopairo'santa' inápaquë ya'huatona', yacamairinënpoa'. Co quënanpirëhuahuë', yonquinënpoa quëran yacamairinënpoa' co noyahuë' nicacaso marë'. Iporaso' notohuaro' piyapi'sa' tashì pochin cancantatona', sopai natëpi. Inari camairin ni'ton, pa'pi co noyahuë' yonquipi. ¹³ Sopai chiniquën sacatarin minsëinpoaso marë'. Napoaton Yosë nontoco' catahuarinquëma'. Sontaro'sa' a'mopiso pochin nininso' Yosë quëtërinquëma'. Ina masahuatoma', a'moco' sopai minsëcaso marë'. Noya nitaparëso pochin nico'. Inapoatoma', chinitoco'.

¹⁴ Napoaton chiniquën cancantatoma', panca sintononquë nitonpotopiso pochin no'tën nanan na'con nohuantoco'. Ina imatoma', no'tëquën nonco'. Co pi'pisha tëranta' nonpinacaso' ya'huërinhuë'. Hua'na coton a'mopiso pochin noyasáchin nico' Yosë catahuarinquëmaso marë'. ¹⁵ Sho'shorahuan sapatë' pochin nininso' po'mohuachinara, co to'coitopihuë', noya noya iratopi. Inapochachin canpitanta' Yosë nanamën sha'huico' a'napitanta' nitochina'. Noya nanan yonquihuatuëhua', sano cancantarihua'. ¹⁶ Sontaro'sa' iscoto quëpapi nipa'shintacaiso marë'. Inimicoro'sa' panca shinërë masahuatona', yaqui' noya orotërinso' nininquë pashitahuatona', i'chinpitopi. I'chinpitahuatona', pë'chinanquë aquë të'yatopi. Napoaton sontaro'sa' iscoto quëpapi nipa'shintacaiso marë'. Ina quëran inimicori të'yanantohuachina, shinërë inaquë tacopiquirin. Panca shinërë orotërinso pochachin sopai apira apira yanonpintërinpoa' Yosë naniantacaso marë'. Napoaton na'con Yosë yonquico'. "Yosë ni'sárinco. Co onporonta' naniantarincohuë'," topatama', achinicancanarinquëma'. Co pi'pian tëranta' sopai natëaramahuë'. Iscoto quëpapiso pochin Yosëso' noya ya'copiarinpoa'. ¹⁷ Sontaro'sa' co casco hua'na quëran nininso' yancopihuë' naporini, a'naroáchin inimiconënpitari motën acochitonahuë'. Inapochachin canpoanta' co Yosë anoyacancantërinpoahuë' naporini, co cha'ëitërihuahuë'. Yosë quiricanënta' ya'huëtërinpoa'. Ispirito Santo nohuanton, ninshitërinënpoa' sopai minsëcaso marë'. Napoaton nani tahuëri ina nontatoma', yonquico'. Sontaro'sari sahuëninëna quëran inimico minsëpi. Inapochachin canpoanta' Yosë quiricanën quëran sopai minsëarihua'.

¹⁸ Apira apira Yosë nontoco'. Ma'sha onpohuatamanta', ina nontoco' catahuarinquëma'. Noya yonquiatoma', chiniquën nontoco'. Ispirito Santo catahuarinquëma' cancanënpoa quëran huarë' noya nontacaso'. Ama amiatomahuë', ni'sáco' ama a'nanaya sopai minsëinquëmaso marëhuë'. Ya'ipi imarëhuasopita marë' Yosë nontoco'. ¹⁹ Ca marënta' Yosë nontoco' catahuarino nanamën noya a'chinchì. Chiniquën cancantato, a'chinchì. Yosëso' yanicha'ëpirinpoahuë', na'a piyapi'saso' co nitochatërapihuë'. ²⁰ Quisocriso chachin a'parinco a'chinta'huaso marë'. Ina marë' tashinan pëiquë po'morinaco.

Po'mopirinacohuë', Yosë nontoco' ama të'huaisohuë'. Chiniquën cancantato, a'ninquëchin a'chinta'huaso' ya'huërin.

Piquëran huarë' sha'huirinsó'

²¹ Iya Tiquico ya'ipi naporahuë'so' sha'huitarinquëma' nitotamaso marë'. Inaso' na'con nosoroato, iyahuë pochin ni'nahuë. Siniro nanamën noya a'chinarin. ²² Canpitataquë a'paarahuë onpohuinsona ya'huëraiso' sha'huitinquëmaso marë'. Ina natanpatama', chiniquën cancantarama'.

²³ Quisocristo imarama' ni'ton, iyaro'sa', Tata Yosë asanocancainquëma'. Nosoro'inquëma'. Catahuainquëma' sha'huitërinpoaso' noya natëcamaso marë'. Siniro Quisocristonta' inapochachin catahuainquëma'. ²⁴ Quisocristo hua'anëntarinpoa'. Ina nosoromiatohuatama', inaora nohuanton, Yosë noya catahuainquëma', tënahuë. Amen. Nani ninshitëranquëma huachi.

Paono

Paonori Piriposëquë ya'huëpisopita ninshitërinso'

Imapisopita yonquiaton, ninshitërinso'

¹ Ca Paonoco ninshitaranquëma', ni'co'. ¿Noyanquëma' canpিতanta'? Noya canta' ya'huarahué. Iya Timotioro'co nanan a'patarainquëma'. Quisocristo hua'anëntërincoi. Inasáchin natërai. Ya'ipi Quisocristo imaramasopita Piriposëquë ya'huëramaso', ninshitaranquëma'. Ansiano'sanquëmanta' na'con yonquiranquëma'. Tiacono'sanquëmanta' yonquiranquëma'. ² Tata Yosë inaora nohuanton, catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Sinioro Quisocristonta' inapochachin catahuainquëma'.

Inapita marë Yosë nontërinso'

³ Co naniantëranquëmahué'. Canpita yonquiatëinquëma', Yosë nontárahué. "Piriposëquë ya'huëpisopita noya imarinëinquëni' ton, 'Yosparinquëni, Sinioro,' " itërahué, Yosë nontato. ⁴ Noya cancantato, canpita marë' Yosë nontërahué. ⁵ Iráca Yosë nanamën a'chintohuatëinquëmara, a'naroáchin imarama'. Naporo quëran huarë' catahuaramaco a'napitanta' a'chintahuaso marë'. Iporahuanta' a'napita a'chintarama' Yosë imacaiso marë'. Ina yonquiato, noya cancantërahué. ⁶ "Quisocristo imasarahué huachi," topatama', naporo tahuëri chachin Yosë anoyacancantërinquëma'. Co naniantëranquëmahué', tënahué. Ipora huanta' catahuainquëma' noya noya nicacamaso marë'. Quisocristo o'mantaquë huarë' catahuainquëma'. Naporo' Quisocristo pochachin cancantarama'. ⁷ Na'con nosororanquëma' ni' ton, ina pochin noya yonquiranquëma'. Iráca Quisocristo nanamën a'chínpatëra, catahuaramaco. Tashinan pëiquë po'mohuachinacoranta', co naniantëramacohué'. Inaquënta' catahuaramaco. Imarahuéso marë' sha'huirapirinaco. Coisëquë quëpapirinacohué', co tapanatohué', Yosë nanamën no'tëquëni sha'huitërahué. Canpিতanta' "Yosë catahuainpoa'," ta'toma', co tapanaramahué'. Napoaton canpita yonquiatëinquëma', noya cancantërahué. Iyahuepita pochachin ni'nanquëma'. ⁸ Quisocristo nosororinpoaso pochachin carinquëmanta' nosororanquëma'. Pa'pi yani'nanquëma'. Yosë ni'sárinco no'tëquëni nontaranquëma'. ⁹ Canpita marë' ina nontërahué. "Catahuaquë', Sinioro, noya noya ninosoro'ina'. Quëma nohuanton, nanamën nóya nitochina'. Catahuaquë', Sinioro, no'tëquëni yonqui'ina'," itërahué Yosë nontato. ¹⁰ Yosë nanamën na'con yonquihuatama', noya noya nitotatoma', noya nisarama'. No'tëquëni yonquihuatama', noyápiachin cancantarama'. Noyasáchin nipatama', Quisocristo o'mantahuachina, nóya ni'sarinquëma'. Co ana'ntarinquëmahué'. ¹¹ Quisocristo catahuachinquëma', noyasáchin nisarama'. Ina quëran a'napitanta' nicatëinquëma', Yosë yonquiapi. "Ma noya Yosëri catahuain ni' ton, noya nipi. Ma noyacha Yosëso paya," tosapi.

Parisitërin quëran Yosë nanamën nahuininso'

¹² Ma'sha onpotopirinacohué', inanta' noya, tënahué. Ina sha'huichinquëma'. Tashinan pëiquë po'mopirinacohué', ina marë' na'con na'con piyapi'sa' Yosë nanamën natanapi. ¹³ Ya'ipi sontaro'sa' isëquë ya'huëpisopita natanapi. "Paono co manta' nopopirinhuë', Quisocristo imarin ni' ton, tashinan pëiquë po'mopi," topi. Ya'ipi piyapi'sa' ina nitotopi. ¹⁴ Tashinan pëiquë po'mopirinacohué', chiniquëni cancantërahué'. Ina natanatona', na' a'imapisopita co huachi aquëtë' të'huapihué'. "Quisocristo catahuaincoi quiyanta'," ta'tona', chiniquëni cancantatona', Yosë nanamën na'con na'con a'chinapi. ¹⁵⁻¹⁷ A'naquëni noya nosororinaco ni' ton, noya cancantatona', a'chinapi. "Paono tashinan pëiquë ya'huëpirinhuë', Yosë nohuanton, inaquë po'mopi Quisocristo nanamën no'tëquëni sha'huicaso marë'," ta'tona', noya a'chinapi. A'naquëni nipirinhuë', co nosororinacohué'. A'pirataté pochin nitërinaco. "Quiyaso' noya noya a'chinarai," toconatona', co noyahuë' ni'ninaco. "Paono tashinan pëiquë ya'huaso', quiyaso' a'chinpatëira, na'con na'con piyapi'sa' pa'yatatona', nataninacoi. Ina quëran Paonori apiraté pochin nicanon, aquë aquëtë' sëtarin," topi natantërahué'. ¹⁸ Ina niponahuë', co no'huarahué'. Co apirataté pochin ninahuë'. A'naquëni noya cancantatona', Quisocristo nanamën a'chinapi. A'naquëni' co noya cancantaponaraihuë', a'chinapi anta'. Na'con na'con piyapi'sari natanapi ni' ton, noya cancantërahué'.

¹⁹ Nani tahuëri ca marë' Yosë nontërama'. Naporahuaton, Ispirito Santo nani tahuëri catahuainco. Napoaton co pa'yanahuë'. Ocoiarinaco nimara. Co caso' nitotërahué'. Yosëichin nitotërinso'. Ma'sona tëranta' onpotohuachinaco, inanta' noya, tënahué. Noyasáchin Yosë yonquirinpoa'. Ina marë' noya cancantërahué. ²⁰ Co nohuantërahué' pi'pian tëranta' Yosë nanianta'huaso'. Inaso' noyasáchin yonquirinpoa' ni' ton, co atapanarincohuë', tënahué. Coisë ocoiaponco nimara. Tëpaponco nimara. Co ina nitotërahué'. Co

ina yonquirahuë'. Ocoihuachinco, chiniquën cancantato, a'chiantarahué a'napitanta' imacaso marë'. Tëpahuachinaco, piyapi'sa' niconaco, na'con na'con Quisocriso yonquiapona', ténahuë. Quisocriso natëca'huasoráchin yonquirahuë. ²¹ Co tëpahuachinacohué', Quisocriso natëto noya cancantarahué. Tëpahuachinacoso' nipirinhué', canamiatarahuë. ²² Co chiminpatohué', Yosë nanamën a'chiantarahué. Ina quëran na'con na'con piyapi'sa' Quisoso imasapi. Napoaton co nitotërahuë'. ²³ ¿Ma'cha noya noya nicaya? ténahuë yonquiato. Co caso' nitotërahuë'. A'na cancan nohuantërin chimina'huaso'. Chiminpató, Quisocristoro'co ya'huëcontarahué. Inaso' noya noya. ²⁴ Nipirinhué', chiminpató, ¿incha a'chintërë'ponquëmaya? ténahuë yonquiato. Canpita a'chinta'huanquëmaso' nohuantërahuë. ²⁵ Napoaton co tëparinacohué', ténahuë. Yosë nohuanton nanpihuatoso', a'chiantarahué. Noya noya Quisocriso imacaso marë' a'chinchinquëma'. Nóya natëtohuatama', noya noya cancantarama'. ²⁶ Ocoihuachinaco, nicaponquëma' pa'sarahué. Pa'pato, capa cancantarama huachi. "Ma noyacha Quisocristoro' ni'ton, Paono a'pairin paya," toсарama'.

²⁷ Iporaso' iyaro'sa' nóya nico'. Quisocriso nanamën yonquiato, ina pochachin cancantoco'. Yosë huëntonënnquë ya'conama' ni'ton, ina pochin cancantacaso' ya'huërin. Nicaponquëma' pa'samarahué. Co a'na' nanitapohué' nimara. Ina niponahuë', nani tahuëri noya nico' noya nanan natanchi. Ya'ipinquëma', iyaro'sa', imamiatoco'. Ama a'nayanquëma tëranta' nisha yonquicosohué'. Napopináchin yonquiato, Quisocriso nanamën a'chináco'. Inapohuatama', natantohuato, nóya cancantarahué huachi. ²⁸ A'naquën co Quisocriso imatonahuë', no'huarínënnquëma', aparisitarínënnquëma'. No'huipirínënnquëmaonta', ama të'huatocoso'huë'. Chiniquën cancantohuatama', yonquiapi. "Ma inacha Yosë imapisopitaso paya. Yosëri catahuarin ni'ton, cha'ësapí. Co imarëhuasopitasohué' nipirinhué', co nicha'ësarínpoahuë'," tosapí. Yosëichin catahuarínpoa' chiniquën cancantacaso'. ²⁹ Yosë nosoroatonpoa', noyasáchin yonquirínpoa'. Ina nohuanton, Quisocriso imarëhua'. Ina quëran imarëhuaso marë' parisarëhua'. "Ca marë' chiniquën parisitërin ni'ton, canta' imarahüeso marë' parisichi," ta'tëhua', noya cancantahua'. Inanta' Yosë nohuantërin. ³⁰ Iráca canpitataquë ya'huapo, imarahüeso marë' aparisitërinaco, ni'nama'. Ipora huanta' ina marë' parisitarahuë. Canpitanta' imaramaso marë' aparisitarínënnquëma'. Niponahuë', chiniquën cancantatoma', imamiatoco'.

2

Quisocriso nonanacaso' ya'huërinso'

¹ Quisocriso achincancanínquëma'. Na'con nosororínquëma' ni'ton, noya cancantarama'. Ispirito Santo ya'coancantohuachínquëma', catahuarínquëma'. Catahuahuachínquëma', noya ninosoroarama'. ² Napoaton ya'ipinquëma' nóya nini'toma', ya'huëco'. Noya noya ninosoroco'. Ama, iyaro'sa', nisha nisha yonquicosohué'. Napopináchin cancantoco'. Ina pochin cancantohuatama', noya noya cancantarahué. ³ A'naquën chiniquën nanan nohuantopi. Inasáchin yonquiato, a'napita nocanpi. "Caso' noya noyaco," topi yonquinëna quëran. Canpitaso' nipirinhué' ama ina pochin cancantocoso'huë'. A'napita noya noya ni'co'. ⁴ Ama canpitaora nohuantëramasoráchin yonquicosohué'. A'napita nohuantërinso'nta' yonquiato, catahuaco'.

⁵ Noya niconatoma', Quisocriso pochachin cancantoco'.

⁶ Inaso', iráca quëran huarë' Yosë'pa' ya'huërin. Yosë chachin niponahuë', co inaora nipa'yatacaso' yonquirinhué'. Nosoroatonpoa', yonquirínpoa'. Inápaquë chini chiniquën nanantaponahuë', co ina na'con na'con nohuantërinhuë'.

⁷ Noya noya ya'huërinso' huëshimarahuatón, isoro'paquë o'marin.

Piyapi chachin nasitimarín. Nani mashotohuachina, co hua'an pochin chiniquën nanantacaso' nohuantërinhuë'.

Topinan piyapi pochin cancantaton, a'napita catahuacasoráchin yonquirin.

Canpoa pochachin ninin.

⁸ Isoro'paquë ya'huëhuachina, Yosëichin natërin.

Ina nohuanton, canpoa marë' chiminin.

Yosë hui'nin niponahuë', corosëquë patanantohuachinara, chiminin.

⁹ Yosëichin natërin ni'ton, inari ananpitaantarahuaton, inápaquë quëpantarín.

Inaquë chini chiniquën nanan quëtërin. Yosë nohuanton, ya'ipiya hua'anëntarin. "Sinioro" itarëhua'.

¹⁰ Napoaton Quisocriso yonquiato, ya'ipi piyapi'sari isonahuatona' chinochina'.

Inápaquë ya'huërinso'nta, isoro'paquë ya'huërinso'nta, no'paanaquë ya'huëpiso'nta, inapitarinta' chinochina'.

¹¹ "Quisocristoro' Yosë hui'nin ni'ton, ya'ipiya hua'anëntarin," tëcapona'.

Ina quëran Tata Yosë na'con na'con yonquiarëhua huachi.

Tashi' a'pininso pochin ninëhuaso'

¹² Iráca canpitataquë ya'huapo, noya natanamaco. Noya natanatomaco, Yosë natërama'. Iporanta' iyaro'sa' nosororanquëma' ni'ton, co inatohua' ya'huaporahuë', noya noya natëco'. Ya'nan imapoma', Yosë anoyacancantërinquëma'. Napoaton noya cancantatoma', imamiatoco'. "Catahuaco Sinioro noya imainquën. Co caora nanitërahuë'," ta'toma' imamiatoco'. Ni'cona Yosë naniantotama'. ¹³ Co noyahuë' cancantatoma', co canpitaora nanitëramahuë' Yosë natëcamaso'. Nipirinhuë', Yosë nontohuatama', catahuarinquëma' nohuantacaso'. Ina quëran Yosë yanatëhuatama', inari chachin catahuarinquëma' no'tëquën natëcamaso'. Inaso' noya noya ayonquiarinquëma'.

¹⁴ Noya ninicatoma' iyaro'sa' ya'huëco'. Ama nino'huicosohuë'. Ma'sona tëranta' nipatama', noya cancantatoma', nico'. ¹⁵ Noyasáchin nico' a'napita nicatëinquëma', Yosë yonqui'ina'. Ina hui'ninpita pochin nicatoma', noyápiachin cancantoco'. Co imapisopitasohuë' nipirinhuë' co Yosë nohuitatonahuë', co noyahuë' yonquiatopi. Nino'huipi, monshihuanacaisoráchin yonquipi, nonpinápi. Co noyahuë' yonquiatopi, tashi pochin cantantopi. Canpitaso nipirinhuë', tayoraro'sa' tashi' a'pintërinso pochin piyapi'sa' catahuaco' no'tëquën yonquicaiso marë'. ¹⁶ Quisocristo nanamën chachin a'chintoco'. Ina imapatëhua', Yosë nohuitatëhua', nanpimiatarihua'. Ina quëran Quisocristo o'mantahuachin, co atapanaramacohuë'. "Parisitaporahuë', co topinan quëran Yosë nanamën a'chintërahuë', noya imamiatopi," ta'to, nóya cancantarahuë' huachi. ¹⁷ Iráca ma'sha Yosë marë' tēpahuachina', huinonta' opotopi. Inapochachin canta' canpita noya noya imacamaso marë' tēpahuachinaconta', noya nisarín, co sētarahuë'. A'chintëranquëma' ni'ton, noya imarama'. Napoaton noya cancantërahuë'. ¹⁸ Tēpahuachinaco, ama sētocosohuë'. Ca pochachin noya cancantoco'.

Timotio, Ipapiroto inapita yaa'parinso'

¹⁹ Hua'qui' iyaro'sa' canpitata quëran co nanan natantërahuë' ni'ton, yonquiáranquëma'. Napoaton Timotio yaa'parahuë' natantacaso marë'. Quisocristo nohuantohuachin, co hua'qui quëranhuë' a'paarahuë'. Ina quëran sha'huítintahuachinco, noya cancantarahuë'. ²⁰ Inaso' na'con nosororinquëma'. Cancanën quëran huarë' yacatahuarinquëma'. Ca pochachin nosororinquëma'. Inasáchin ina pochin cancantërin. ²¹ A'napitaso' inahuara nohuantopisoráchin yonquipi. Co Quisocristo na'con yonquipihuë'. ²² Timotioso nipirinhuë' nohuitërama'. "Inaso' noya quëmapí," topi ya'ipi piyapi'sa'. Hui'nahuë pochin ni'ton, catahuarinco Yosë nanamën a'china'huaso marë'. Inanta' nitotërama'. ²³ Ma'sona coisë onpotaponco nimara, co caso' nitotërahuë'. Nitotohuato, Timotio a'parahuë sha'huítinquëmaso marë'. ²⁴ Yosë nohuanton, tashinan pëi quëran ocoiarinaco, topirahuë'. Ocoihuachinco, canta' nicaponquëma' pa'sarahuë. Co hua'qui quëranhuë' pa'sarahuë, tēnahuë.

²⁵ Iporaso nipirinhuë' Iya Ipapiroto a'patantëranquëma'. I'hua chachin a'patiramaco catahuaincoso marë'. Canquihuachina, nóya catahuarinco. Achinicananinco. Naporahuatón, inanta' Quisocristo nanamën a'chinin. Ina marë' parisitaponahuë', noya ahuantërin. Iporaso nipirinhuë' canpitataquë pananta'in, tēnahuë. ²⁶ I'huamiáchin chiniquëñ caniorin, natantërama'. Nani noyatahuaton, ya'huërin'pa' yapanantarin. Yani'ninquëma'. "Caniorahuëso' natantatona', pa'yamarai'," ta'ton, manorarin. Napoaton "Noyahua". Panantaquë' nipachin," itërahuë. ²⁷ Tēhuëinchachin chiniquëñ caniorin. Pi'pishachin shichiminin. Nipirinhuë', Yosëri nosoroaton, anoyatërin. Canta' nosoroatonco, iyahuë anoyatërinco. Ama aquëtë' sētaca'huaso marëhuë' Yosë nohuanton, co chimininhuë'. ²⁸ Napoaton mantón a'parahuë. Ina quënanpatama', nóya cancantarama huachi. Noya cancantohuatama', canta' noya cancantarahuë. Co huachi aquëtë' sētara huë'. ²⁹⁻³⁰ Concapachin, noya cancantatoma', nontoco'. "Ma noyacha Sinioro catahuarinquëñ ni'ton, noya huënantaran paya," itatoma', noya nontoco'. Co canpitaso' nanitëramahuë' isëquë huëcacamaso'. Napoaton ina a'patiramaco. Isëquë huëcatón, shichiminin. Chiniquëñ parisitërin catahuaincoso marë'. Ina pochin cancantopisopita nóya ni'co'.

3

Yosëri noya ni'ninsopita

¹ Iporaso' iyaro'sa' Quisocristo yonquiatoma', nóya cancantoco'. Iráca quëran huarë' inachachin inachachin pënënapiranquëmahuë', co amirahuë'. Naquëranchachin natantahuatama', yonquiantarama'. Ina quëran noya noya imasarama', tēnahuë. ² A'naquënsó' nonpin nanan a'chinapi. "Co marca niacotohuatamahue', co Yosë piyapinëinquëma' nisaramahuë'," topi nonpinatona'. Ni'nira pochin pa'pi co noyahuë' cancantatona', napopi. Ni'cona, nonpintochinëinquëma'. Inapitaso' co noyahuë' nisapi. ³ Yosë marcanën co

nonënpoaquë niacotërëhuahuë'. Cancanënpoa' Yosë anoyacancantërinpoa'. Cancanënpoa quëran ina chinotarëhua'. Ispirito Santo chachin catahuarinpoa' noya chinotacaso marë'. Co canpoara nani'tërëhuahuë' noya cancantacaso'. Quisocristoïchin anoyacancantohuachinpoa', nicha'ësarinpoa', tënëhua'. Napoaton canpoaso' Yosë piyapinën-pita ninëhua'.⁴ "Moisësë pënëntërinso' no'tëquën natërahuë ni'ton, Yosë noya ni'sarinco," topi a'naquën. Caso nipirinhue' na'con na'con natërahuë. Ina marë' Yosë nicha'ërinpoa' naporini, ca noya noya cha'ëitohue'.⁵ Caso' Israiro piyapico. Mincamin huënton quëmapiço. Posa tahuëritahuaso', marca acotërinaco. Tatahuë, mamahuë Israiro piyapirächin. Co nishahuë'. Israiro hua'an ya'conahuë, parisioro'sa' itopiso'. Ya'conato, ya'ipi Moisësë pënëntërinso' imarahue'.⁶ Inasächin imato, Quisocristo imapisopita chiniquën aparisitërahuë. "Iräca pënëntërinso' no'tëquën natërahuë," ta'to, noya piyapico, topirahuë'.⁷ Ina marë' Yosë noya ni'sarinco, tënahuë iräca. Iporaso nipirinhue' iräca yonquirahuëso' a'porahuë Quisocristo imaca'huaso marë'.⁸ Ina na'con na'con nohuantato, inasächin yonquirahuë. Iräca cotioro'sa' noya ni'ninco. Hua'ano'saquë huarë' noya ni'pirinacohue', Quisocristo imapatëra, a'porinaco. No'huipirinacohue', co ina yonquirahuë'. Iräca yonquirahuëso' amoru pochin nicato, co pi'pisha tëranta' nohuantërahuë'. Quisocristo nohuita'huasorächin nohuantërahuë. Ina nohuítacaso' noya noya, tënahuë. Inasächin hua'anëntërinco.⁹ Quisocristoïchin imasarahue' huachi. Co caora noya nicato cha'ërahuë'. Co pënëntërinso' natëto, cha'ërahuë'. Quisocristoïchin anoyacancantërinco, ta'to, ina imarahue'. Imapatora, oshanëhuë inquitatonco, anoyacancantërinco. Ina quëran Yosë catahuarinco noya nica'huaso'. Ina marë' noya ni'ninco.¹⁰ Aquë aquëtë' Quisocristo yanohuitërahuë. Iräca naniantarahuaton, chini chiniquën nanantërin. Ya'ipi nanitaparin ni'ton, catahuaincoso' nohuantërahuë. Noya noya nica'huaso marë' catahuainco, tënahuë. Iräca Yosë natëton, parisitërin. Canpoa marë' chiminin. Iporaso' canta' aparisitopirinacohue', Quisocristo pochin Yosë natëi. Chimininso pochin ya'ipi co noyahuë' yonquirahuëso' naniantato, noyápiachin cancanchi, tënahuë'.¹¹ Ina pochin cancantato, imamiachi a'na tahuërinta' ananpitaantaincoso marë'.

Chini chiniquën imacaiso' ya'huërinso'

¹² Co ya'ipi cancanëhuë quëran noya noya cancanchatërahuë'. Ipora huanta' pi'pian pi'pian co noyahuë' yonquirahuë. Co Yosë pochachin cancantopirahuë', Quisocristo nani acorinco ina pochin cancanta'huaso marë'. Napoaton nani tahuëri yonquiárahue' noya noya nica'huaso marë'.¹³ Co iyaro'sa' Yosë pochachin cancanchatërahuë'. Nipirinhue', inasächin nohuantërahuë. I'hua naporahuësopita naniantërahuë'. Iporaso' chiniquën Yosë imasarahue' noya noya cancanta'huaso marë'.¹⁴ Co nisha nisha yonquirahuë'. Quëmapi'sa' nicanatona' ta'apiso pochin cancantato, Quisocristoïchin yonquiárahue' ina pochin cancanta'huaso marë'. Nani tahuëri nani tahuëri napoarahue'. Ina quëran a'na tahuëri Yosë'pa' cancantahuato, noya ni'sarinco. Quisocristo anoyacancantërinco ni'ton, inäpaquë quëpantarinco.

¹⁵ Ya'ipi Yosë imarëhuasopita chinoton pochin cancantohuatëhua', ina pochin yonquiarëhua'. Nisha yonquihuatëhua', Yosë anitotarinpoa'. "Catahuaco no'tëquën yonqui'i," itohuatëhua', anitotarinpoa'.¹⁶ Anitotohuachinpoa', ama topinan quëran natahuansohue'. Na'con yonquia'ahua' natëcaso marë'. Ya'ipi cancanënpoa quëran huarë' imahua'.

¹⁷ Ya'ipinquëma' iyaro'sa' nonanco. Nicatahuaco' ca pochachin imacamaso marë'. A'naquën nani quiya pochin cancantapi. Inapitanta' nicatoma', nonanco'.¹⁸ A'naquënso nipirinhue' "Yosë imarahue' taponaraihuë', co noyahuë' cancantopi. Quisocristo oshanënpoa' inquitinpoaso marë' corosëquë chiminin. Nipirinhue', co inapitaso' ina yonquipihuë'. Ina nanan a'chinpatora, no'huítopi. Iporanta' inapita yonquiato, chiniquën sëtato, na'nërahuë. Co inapita nonanacaso' ya'huërinhuë'.¹⁹ Inapitaso' co Quisocristo nanamë inapihuë'. Ma'sona tëranta' yanipachinara, nipi. Ina marë' tapanacaso' ya'huëpirinhue', co tapanpihuë'. "Nohuantato, napoarahue'," toconpi. Isoro'paquë ya'huërinso'pitarächin yonqui. A'na tahuëri pënquë parisitomiatapi.²⁰ Canpoaso nipirinhue', inäpaquë ya'huërinso' na'con na'con yonquia'ahua'. Inatohua' ya'huëmiatarahuaso'. Sinioro Quisocristo nicha'ërinpoa' ni'ton, ina ninarëhua'. A'na tahuëri inäpa quëran o'mantararin.²¹ Iporaso' nonënpoa' co chinirinhue'. Yacaniorëhua'. Chiminacaso' ya'huërin. Nipirinhue', Quisocristo o'mantahuachin, nonënpoa' anishatarin. Ina pochachin ya'noarihu'a'. Naniataparin ni'ton, ya'ipi minsërahuaton, ananpitomiatarinpoa', noya noya acoarinpoa'.

4

Quisocristo yonquiatëhua', noya cancantërehuaso'

¹ Napoaton iyaro'sa' Quisocristo imamiatoco'. Na'con nosororanquëma'. Ya'nipishahuë' yani'nanquëma'. Canpita yonquiatënguëma', nóya cancantërahuë. Noya imarama' ni'ton, co topinan quëran a'chintëranquëmahuë', ténahuë.

² Imo Ipotia, imo Sintiquia, inapitaso' co noya ninontopihuë', natantërahuë. Ama huachi imoyaro'sa' nino'huicosohuë'. Catonquëma chachin Quisocristo imarama' ni'ton, noya nini'toma', ya'huëco'. ³ Quëmanta' iyasha na'con catahuaranco ni'ton, inapita catahuaquë' noya ninonchina'. Cato chachin nóya sanapi'sa'. Na'con catahuarinaco Quisoso namën a'china'huaso marë'. Iya Crimintinta' noya catahuarinco. A'napitanta' catahuarinaco a'china'huaso marë'. Co nininënpita isëquë ninshitopirahuë', Yosëri nohuitërin. Nanpirin quiricaquë nininënpita nani ninshitërin. Inaquë ninshitohuachinpoa', nanpimiatarihua'.

⁴ Nani tahuëri Quisocristo yonquiatoma', noya cancantoco'. Naquëranchin inachachin sha'huichinquëma'. Ma'sha onpoapomarahuë', noya cancantoco', ténahuë. ⁵ Ya'ipi piyapi'sa' nosoroatoma', noyasha nontoco'. Quisocristo ni'sárinpoa'. Co hua'quiya quëranhuë' o'mantararin. Ina yonquiatoma', ya'ipi piyapi'sa' noya nontoco'.

⁶ Ma'sha onpohuatama', ama pa'yancosohuë'. Ama nisha nisha yonquicosohuë'. Yosë nontoco' catahuainquëma'. Ma'sha pahuantohuachinquëma', nitoco'. "Ma noya catahuarancoi ni'ton, 'Yosparinquën, Sinioro,' " itoco'. ⁷ Apira apira Yosë nontohuatama', asanocancanarinquëma'. Co imapisopitasohuë' nipirinhue' co sano cancantopihuë'. Ma'sha onpohuachinara, a'naroáchin pa'yanpi. Canpoaso nipirinhue' Quisocristo imarëhua' ni'ton, ina yonquiatëhua', sano cancantarihua'.

Yonquirëhuasopita

⁸ Isoíchin iyaro'sa' pënënanranquëma'. No'tën nanansáchin yonquico'. Noya imatona', noya nipisopita yonquico'. Ama nonpin nanano'sa' natëtocosohuë'. Noyápiachin cancantoco'. A'napita noyasáchin yonquirapico'. Noya nahuininsoráchin yonquico'. A'napita noya nipiso' yonquiatoma': "Ma noyacha Yosëri catahuarin paya," itoco'. Ina pochin yonquihuatama', Yosë noya ni'sarinquëma'.

⁹ Na'con Yosë namën sha'huítëranquëma', natanama'. Ya'ipi a'chintëranquëmaso' noya natëco'. Canpitataquë ya'huapo, noya ninahuë, ni'namaco. Ca pochachin noya nico'. Noya nipatama', Yosë noya catahuarinquëma'. Ina nohuanton, noya nini'toma', ya'huarama'. Inasáchin asanocancaninpoa'.

Paono catahuapiso'

¹⁰ Canpitaso' yonquiramaco ni'ton, noya cancantërahuë. I'huamiáchin ma'sha a'patiramaco ama pahuantincoso marëhuë'. Ina marë' "Yosparinquën," itërahuë Yosë. Iráca ma'sha a'patëramaco. Ina quëran yacatahuantapiramacohuë', co insonta' huë'ninhuë' ni'ton, co nanitëramahuë'. Iporaso nipirinhue' catahuantaramaco. ¹¹ Co ma'sha pahuantërinco marë' napotëranquëmahuë'. Yosë nohuanton, nani nitotërahuë ya'ipi ahua'nta'huaso'. Ma'sha pahuantopirincohuënta', noya cancantërahuë. ¹² Ma'sha ya'huëtöhuachinco, noya ya'huërahuë. Capanta' nipachina, co ina marë' sëtërahuë'. Sacai' ahuantacaso nipirinhue', Quisocristo catahuarinco ni'ton, noya ahuantërahuë. A'na tahuëri cosharo' ya'huërin, noya ca'nahuë. A'na tahuëriso nipirinhue' capa ni'ton, tana natanahuë. Ma'sha ya'huëhuachina, noya cancantërahuë. Capanta' nipachina, ahuantato, noya cancantërahuë. ¹³ Co caora nanitapapirahuë', Quisocristo achinincaninco ni'ton, ya'ipiya nanitaparahuë. Ma'sha onpoaporahuënta', noya ahuantërahuë. ¹⁴ Inaso nipirinhue', ma noyanquëma' canpitaso' ni'ton, catahuaramaco. Isëquë ya'huato parisitopirahuë', noya catahuaramaco.

¹⁵ Iráca Masitonía parti pacapo, Yosë namën a'chintëranquëma'. Ina marë' a'na parti yapa'patëra, canpita catahuaramaco. "Ma noya quëmaso' catahuarancoi Quisocristo ima'huaiso'," itatamaco, coriqui a'patëramaco. Canpitasáchin inapotëramaco. ¹⁶ Ina quëran Tisaronicaquë ya'huasoco, ma'sha pahuantohuachincora, naquëranchin coriqui a'patantaramaco. Catoro' a'patëramaco. ¹⁷ Ina marë' noya cancantërahuë. Co coriqui quëtëramacoso marëáchin noya cancantërahuë'. Catahuaramacoso marë' Yosë'pa' canaarama' ni'ton, noya noya cancantërahuë. ¹⁸ Iporaso' nóya i'huëtëramaco huachi. Napoaton noya ya'huarahuë. Co manta' pahuantërincohuë'. I'hua Ipapërotito huë'pachina, coriqui a'patëramaco ni'ton, ma'sha ya'huëtërinco. Ina marë' "Yosparinquëma'," itëranquëma'. Yosë nosoroatoma', a'patiramaco. Yosë chinotacaiso marë' pimóchin nininso' a'pëhuachinara, Yosëri noya ni'nin. Inapochachin canpitanta' coriqui a'patëramaco ni'ton, Yosë noya ni'ninquëma'. ¹⁹ Canpitanta' ma'sona pahuantohuachinquëma', Yosë chachin quëtëranquëma'. Ya'ipi hua'anëntaton, nanitaparin. Quisocristo imarama' ni'ton, catahuarinquëma'. Co huachi pahuantëranquëmahuë'. ²⁰ Ma noyacha Tata Yosë chinotëréhuasoso paya. Ipora quëran huarë' ya'ipi piyapi'sari chinochina'. Amen.

Amiconēnpita yonquirinso'

²¹ Ya'ipi Quisocristo imaramasopita noya yonquiatēnquēma', saludos a'pataranquēma'. Ca'taninacosopitanta' yonquiatēnēnquēma', saludos a'patarinēnquēma'. ²² Ya'ipi Yosē imapisopita isēquē ya'huēpiso' saludos a'patarinēnquēma'. Copirno inpriatonēnpitanta' na'con yonquiatēnēnquēma', saludos a'patarinēnquēma'.

²³ Inaora nohuanton, Sinioro Quisocristo noya catahuainquēma'. Nani ninshitēranquēma huachi.

Paono

Paonori Corosasëquë ya'huëpisopita ninshitërinso'

Imapisopita yonquiaton, nanan a'patërinso'

¹ Ca Paonoco ninshitaranquëma', ni'co'. ¿Noyanquëma' canpitanta'? Noya canta' ya'huarahüë. Yosë nohuanton, Quisocristo acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Iya Timotioro'co nanan a'patarainquëma'. ² Ya'ipi imaramasopita Corosasëquë ya'huaramaso', ninshitaranquëma'. Canpitanta' Quisocristo imamiatarama' ni'ton, Yosë noya ni'ninquëma'. Ina imarama' ni'ton, iyahuëi pochin ni'nainquëma'. Inaora nohuanton, Tata Yosë na'con catahuainquëma'. Asanocancainquëma'.

Imapisopita marë' Yosë nontërinso'

³⁻⁴ Canpita yonquihuatëinquëmara, na'con Yosë nontarai. Inaso' Sinioro Quisocristo pa'pin. Cancanëma quëran huarë' ina natërama'. Ya'ipi Yosë piyapinënpitanta' nosororama', natantërai. Ina natantatoi, noya cancantërai. "Noya imarinënuën ni'ton, 'Yosparinquën Sinioro,' " itërai. ⁵ Iráca noya nanan natanama'. "Oshanënpoa' inquitatonpoa', Quisocristo anoyacancantërinpoa'," itohuachinënuëma', no'tëquën a'chintëranquëma'. A'chintohuachinënuëma', natërama'. "A'na tahuëri Yosë'pa' noya ananpitanarinpoa'," ta'toma', Quisocristo imarama'. Ina imatoma', ina tahuëri ninarama'. ⁶ Noya nanan chachin ya'ipi parti a'chinapi. A'na parti a'na parti piyapi'sa' natëtatoná, noya imasapi. Canpitanta' noya imasarama'. Ya'nán natantapoma', natërama'. "Yosë nosoroatonpoa', inaora nohuanton, nicha'ësarinpoa'," itërinënuëma'. Napotohuachinënuëmara, "No'tëquën sha'huitërinpoa'," ta'toma', natërama'. ⁷ Ipapërasë a'chintërinquëma', inaro'coi nóya ninosoroaiso'. Quiya pochachin natëton, Quisocristo nanamën a'chinarin. Co quiyaso' nanitëraihüë' canpitataquë paca'huaiso' ni'ton, ina a'parahuë a'chintinquëmaso marë'. Co chiorinhüë' a'chinacaso'. ⁸ Ina sha'huitirincó. "Ispirito Santori catahuarin ni'ton, noya ninosoroapi," itiirincó.

⁹ Naporo quëran huarë' canpita yonquiatëinquëma', Yosë nontërai. Nani tahuëriya nontatoi, itërai: "Quëmaso' Sinioro tēhuēnchachin anitotërancoi no'tëquën natëca'huainquënsó marë'. Corosasëquë imarinënsopita na'con catahuaquë'. Ya'ipi nohuantëranso' anitotëquë'. Ispirito Santori catahuain no'tëquën yonqui'ina'. ¹⁰ Catahuaquë' Sinioro quëma nohuantëranso chachin niina'. Inapohuachina', noya noya ni'saran. Catahuaquë' noyasáchin niina'. Na'con na'con nohuichinënuën. ¹¹ Quëmaso', Sinioro, chini chiniquën nanantëran ni'ton, catahuaquë' chiniquën cancanchina'. Ma'sha onpohuachina', catahuaquë' noya cancantatona', ahuanchina'. A'napitari aparisitohuachina', catahuaquë' ama no'huinasohüë'," itërai, Yosë nontatoi. ¹² Nani anoyacancantohuachinpoara, huëntonënuë' chachin aya'coninpoa'. Hui'ninpita pochin ni'sarinpoa'. Iporaso' ina catahuahuachinpoa', tahuëri pochin cantantarihua'. Naporahuatëhua', ya'huërinquë' chachin ya'huëcontarihua'. Ina marë' noya cancantatëhua' "Yosparinquën Sinioro," itarihua'. ¹³ Iráca sopai camairinpoa'. Ina natëtëhua', tashi pochin cancantopirëhuahuë', nani Yosë nicha'ërinpoa'. Co huachi sopai natëcaso' ya'huërinhuë'. Yosë nohuanton, hui'nin hua'anëntërinpoa'. Hui'nin na'con nosoropirinhüë', isoro'paquë a'paimarin. ¹⁴ Ina chiminin ni'ton, nicha'ërinpoa'. Oshanënpoa' inquitërinpoa huachi.

Quisocristo chiminaton, nanan anoyatërinpoaso'

¹⁵ Tata Yosëso' co quënanëhuë'. Nipirinhüë', hui'nin isoro'paquë o'maton, pa'pin anohuitërinpoa'. Inanta' Yosë chachin ni'ton, nóya anohuitërinpoa'. Co'huara isoro'pa' ya'huëyátërasohüë', hui'nionta' inápaquë ya'huërin. ¹⁶ Yosë nohuanton, inarë' chachin ya'ipi ma'sha ninin. Inápaquë ya'huërinso'pita, isoro'paquë ya'huërinso'pita, inapita acorin. A'naquën quënanë'. A'naquënsó co quënanëhuë'. Anquëniro'sa', inápaquë chiniquën nanantërinso'pita, nisha nisha nininsopita, inapitanta' ninin. Quisocristoichin chinotacaiso marë' ya'ipiya ya'huërin. Ina marë' acorin. ¹⁷ Co'huara ma'sha ya'huëyátërasohüë', Quisocristo ya'huërin. Ina nohuanton, piyapi'sa', ma'sharo'sa', ya'ipiya ya'huërapí. Ipora huanta' co yonquirinpoahuë' naporini, ya'ipinpoa' ta'huanchitërihuahuë'. Ya'ipi ma'sharë'quënpoa chachin ta'huanchitërihuahuë'. ¹⁸ Ya'ipi imarëhuasopita a'na huënton pochin ninëhua'. Inaora nonën pochachin Quisocristo ni'ninpoa'. Inaso' motënpoa pochin nicaton, hua'anëntërinpoa'. Ina'ton chiminaponahuë', nanpiantarin. Napoaton ya'ipinpoa' inasáchin natëcaso' ya'huërin huachi. ¹⁹ Quisocristoso' Yosë hui'nin ni'ton, Yosë chachin anta'. Co pi'pisha tëranta' pahuantërinhuë' pa'pin pochin nicacaso'. Tata Yosë nohuanton, naporin. ²⁰ Iráca oshahuanëhua' ni'ton, ya'ipinpoa' Yosë inimicotopirëhuahuë'. Yosë nohuanton, Quisocristo chiminin nanan anoyatinpoaso marë'. Isoro'paquë ya'huërinso'pita,

inápaquë ya'huërsinopita, ya'ipiya nohuanterin anoyatacaso'. Canpoa marë' huënnainën pa'nin. Corosëquë chiminin ni'ton, co huachi Yosë inimicotacaso' ya'huërinhuë'.

²¹ Iráca canpitaso' co Yosë yonquiramahuë'. Co noyahuë' cancantatoma', Yosë inimicotërama'. Co noyahuë' ninama'. ²² Iporaso nipirinhüë' nanan anoyatërinquëma'. Quisocristo isoro'paquë o'maton, piyapi chachin nasitimarin. Corosëquë chiminin nanan anoyatinpoaso marë'. Nanan anoyatatonpoa', anoyacancatërinpoa'. Noyápiachin cancantatërinpoa'. O'mantahuachin, co ana'ntarinpoahuë'. Noya cancantacaso marë' nanan anoyatërinpoa'. ²³ Imamiatohuatama', Yosë noya ni'sarinquëma huachi. Noya nanan natanama'. "Nicha'ësarinpoo!," ta'toma', natërama huachi. Natëmiatoco'. Ama, iyaro'sa', nisha nisha yonquicosohuë'. Ama pi'pian tëranta' a'pocosohuë'. Ya'ipi parti noya nanan chachin a'chinapi. Inachachin canta' a'chinarahuë'.

Imapisopita catahuacaso marë' Yosëri acorinso'

²⁴ Imarëhuasopita marë' Quisocristo chiniquën parisitërin. Parisitaton, huëntonënuë aya'coninpoo'. Ina quëran imarëhuasopitanta' parisitacaso' ya'huërin a'napitanta' imacaiso marë'. Napoaton ipora canta' parisitarahuë canpitanta' imacamaso marë'. Parisitapora'huë', noya cancantërahüë'. ²⁵ Yosë acorinco imapisopita catahua'huaso marë'. Canpitanta' a'chintaranquëma'. Ya'ipi nanamën a'china'huaso marë' acorinco. ²⁶ Iráca iso nanan co nitotopihuë'. Iporaso nipirinhüë' imarëhuasopita anitotërinpoa'. Yonquirinso chachin anitotërinpoa'. ²⁷ "Quisocristo chachin aya'coancantaranquëma!," itërinpoa'. Canpitanta' nisha piyapinquëma' nipiramahuë', ya'coancatërinquëma'. Ya'ipinpoa' ya'coancatërinpoa' ni'ton, a'na tahuëri Yosë'pa' noya noya ya'huëcontarihua'. Iráca co manta' ina nitotopirinhüë', nani anitotërinpoa huachi. Quisocristo nohuitatëhua', ina ninarëhua'. Ma noyacha Tata Yosëso' yonquirinpoa paya, tënëhua'.

²⁸ Napoaton Quisocristo nanamën a'chinárai. Ya'ipi piyapi pënëarái. Noya yonquiatoi, a'chintarai Quisocristo imacaiso marë'. Ina imapatama', noya noya cancantarama'. ²⁹ Ina marë' pa'sápato, a'chinarahuë'. Quisocristo chachin catahuarinco. Achinicananinco ni'ton, chiniquën cancantato a'chinárahüë'.

2

¹ Na'con iyaro'sa' yonquiranquëma'. Naotisiaquë ya'huëpisopitanta' yonquirahuë. Na'aquëma' inatohua' ya'huëramasopita co nohuitaponquëmarahuë', na'con yonquiranquëma'. Co pi'pisha tëranta' nohuanterahuë' nisha cancantacamaso'. Napoaton ninshitaranquëma'. ² Ya'ipinquëma' yonquiatënnquëma', Yosë nontárahüë. "Catahuaquë' Sinioro chiniquën cancanchina'. Noya ninosoro'ina'. Ina quëran a'na huëntoínchin pochin nisapi. Ma noyacha quëmaso' yonquirancoi paya. Catahuaquë' quëma nanamën noya yonqui'ina'. Quisocristo chachin nohuichina'. Iracaso' co piyapi'sari nohuitopirinhüë'. Iporaso nipirinhüë' anohuitërancoi. Ina nohuitatoi, tēhuëenchachin noya cancantarai," itërahüë, Yosë nontato. ³ Quisocristo ya'ipi nitotërin. No'tëquën yonquirin. Inasáchin catahuarinpoa' no'tëquën yonquicaso'. Ina na'con yonquihuatëhua', noya noya nitotarihua'. Na'a piyapi'sa' co nitotopirinhüë', Yosë anitotërinpoa' Quisocristo pochin yonquicaso marë'. ⁴ A'naquënsa' nipirinhüë' nisha a'chinpi. Ama Quisocristoíchin yonquicamaso marëhuë' noyásha nontarinënnquëma'. Ni'cona nonpintochinënnquëma'. ⁵ Co canpitataquë ya'huaporahuë', nosoroatënnquëma', nani tahuëri yonquiranquëma'. Noya nini'toma', ya'huarama'. Co nisha nisha yonquiramahuë'. Ya'ipi cancänëma quëran Quisocristo natërama'. Ina marë' noya cancantërahüë'.

Quisocristo nicha'ërinpoaso'

⁶ Ya'nan imapoma', Quisocristo anoyacancatërinquëma'. Inasáchin hua'anëntërinquëma'. Iporahuanta' inasáchin natëtoma', imamiatoco'. ⁷ Ni'co'. Ma'sha sha'patëra, itën acopo' no'paquë pa'pachina, noya huanirin. Inapochachin canpitanta' Quisocristo noya chinpitoco'. Inasáchin yonquico' achinicananinquëma'. Nani iyasha no'tëquën a'chintërinquëma' ni'ton, ya'ipi cancänëma quëran Quisocristo natëco'. "Yosë na'con nosororinpoo!," ta'toma', nani tahuëri "Yosparinquën Sinioro," itoco'.

⁸ A'naquënsa' nipirinhüë' nisha a'chinpi. Ni'cona oshaquëran anishacancantochininquëma'. Nonpin nanan inahuara yonquipiso' a'chinapi. Piyapi'sa' yonquipisoráchin imasapi. Quisocristo a'chininso' co imapihuë'. Nisha nisha isoro'paquë chiniquën nanantopisopita yonquiatona', nisha pënëntapi. Yaocoirinënnquëma'. Canpitaso nipirinhüë' ama inapita natëcosohuë'.

⁹ Quisocristoíchin natëcaso' ya'huërin. Piyapi chachin niponahuë', Yosë chachin ninin anta'. Co manta' pahuantërinhuë' Yosë pochin nicacaso'. ¹⁰ Canpoanta' ina imapatëhua', co manta' pahuantarinpoahuë' noya noya cancantacaso marë'. Yosë chachin nohuitarëhua'. Hua'ano'sa', anquëniro'sa', sopairo'sa', inapita chiniquën nanantopirinhüë', Quisocristosos'

chini chiniquén nanantërin. Co ina nohuantohuachinhué', co manta' nanitapihué' nica-
caiso'. ¹¹ Iráca Yosë chinotopisopita marca niacotopi. Iporaso nipirinhué' Quisocristo
impatëhua', nisha acotërinpoa'. Co nonënpoaquë acotërinpoahué'. Cancanënpoa' anoy-
atërinpoa'. Co noyahué' yonquirëhuasopita inquitatonpoa', anoyacancantërinpoa' ni'ton,
nóya cancantarihua'. ¹² Aporihuanpatëhua', Quisocristo pochin ninëhua'. Chiminpachina,
pa'pitopirinhuhé'. Yosë nohuanton, nantiantarin. Inapochachin canpoanta' co noy-
ahué' yonquirëhuasopita nantiantarihua'. Ina quëran Quisocristo nantiantarinso pochin
ninëhua'. "Yosë ya'ipiya nanitaparín," topatëhua', catahuanrinpoa' ina pochin nicacaso'.
¹³ Iráca canpitaso' oshahuanatoma', chimipi pochin ninama'. Co noyahué' nicacasaráchin
yonquirama'. Co Yosë piyapinënpita ninamahué'. Iporaso nipirinhué' Quisocristo
imarama' ni'ton, anoyacancantërinquëma'. Oshanëma' inquitatëinquëma', nantiantarinso
pochin ni'ninquëma'. ¹⁴ Iráca Moisësë pënëntërin nani ma'sha natëcaso maré'. Co in-
quënpoa tëranta' nanitaparëhuahué' ya'ipi natëcaso' ni'ton, oshahuanëhua'. Ina maré'
ana'intinpoaso nipirinhué', Quisocristo corosëquë chiminaton, nicha'ërinpoa' ni'ton, Yosë
noya ni'ninpoa'. ¹⁵ Quisocristoso' chini chiniquén nanantërin. Corosëquë chiminaton, ya'ipi
sopai hua'ano'sa', sopairo'sa', inapita a'ninquechin minsërahuaaton, atapanin. Co huachi
inapita nanitapihué' sha'huirapiinpoaso'.

Inápaquë ya'huërin sopita yonquicaso' ya'huërin

¹⁶ Napoaton nisha pënënpachinëinquëma', ama natëcosohué'. "Nani ma'sha ca'patëhua',
o'opatëhua', oshahuanarëhua'," topi a'naquén. Nani sahuato tahuëri chinotopi. Nani
yoquia'huaraiquë chinotopi. Nisha nisha niyontopiso tahuëri'sa' na'huëpi. "Co quiya
pochin nipatamahué', co no'tëquén imaramahué'," itarinëinquëma'. Nipirinhué', ama inapita-
sato' natëcosohué'. ¹⁷ Iráca Yosë ina pochin pënënin. Quisocristo o'maquë huaré' napopirin-
hué'. Iporaso' nani o'marin ni'ton, co huachi inapita nohuantërehuahué'. Quisocristoíchin
natëcaso' ya'huërin. ¹⁸ Nisha a'china'piro'saso nipirinhué' taponá: "Quiyaso' anquëniro'sa'
chinotërai. Hua'narëso pochin quënanai. Co canpitaso' quiya pochin nipatamahué', co
noya cancantaramahué'," itohuachinëinquëma', ama pi'pisha tëranta' natëcosohué'. Inapita-
sato' nonpinatona, "Nani ma'sha Yosë anitotërincoi ni'ton, noya noyacoí," topirinhuhé',
inahuara yonquinëna quëran napopi. ¹⁹ Inapitaso' co tëhuënachin Quisocristo imapi-
hué'. Inasáchin motënpoa' pochin nicaton, hua'anëntarinpoa'. Ni'co'. Nonënpoa' nisha
nisha ya'huëtërin. Motënpoi ya'ipi camairin noya sacatacaiso maré'. Inapochachin
imarëhuasopitanta' Quisocristoíchin noya camairinpoa'. Achinirinpoa' so'sorëso pochin
nicacaso maré'. Ina pochin nicacaso' Yosë nohuantërin.

²⁰⁻²¹ Iráca Quisocristo chiminin. Canpitanta' ina imapatama', inarë'quëma' chimina-
maso pochin ninama' ni'ton, co huachi a'napita pochin nisha nisha chiniquén nanan-
topisopita imaramahué'. Inapitaso' inahuara yonquinëna quëran nisha a'chinpi. "Nani
ma'sha natëhuatoí, cha'ësarai," ta'tona, "Ama ina ca'cosohué. Ama pi'nicosohué'. Ama
së'huayátëracosohué'," itarinëinquëma'. ¿Ma'marëta' ipora huaanta' ina natëcamaso' yon-
quirama'? ténahué yonquiato. ²² Co ina pochin Yosë pënëninpoahué'. Cosharo', ma'sha,
inapitaso' co ya'huëmiatërinhué'. A'na tahuëri ta'huantarin ni'ton, co inapitaso' aguëtë' Yosë
yonquirinhué'. Piyapi'sa' inahuara yonquinëna quëran ina pochin nipënënpa. ²³ Ina pochin
nipënënpachina', yonquinahuan pochin ya'nopirinhuhé'. "Ma'sha a'porahuatoí, parisitërai.
Parisitopiraihuhé', ahuantërai. Ina maré' Yosë noya noya ni'ninco'," topirinhuhé', co
no'tëquén yonquipihué'. Ina pochin nipirinhuhé'nta', co pi'pian tëranta' nanitopihué' co
noyahué' yonquipisopita nantiantacaiso'.

3

¹ Quisocristo chiminpachina, Yosëri ananpitaantarin. Canpitanta' imarama' ni'ton,
anoyacancantërinquëma' noya noya yonquicamaso maré'. Napoaton Quisocristo yon-
quirinso chachin nohuantoco'. Nani tahuëri yonquiráco' ina pochin cancantacamaso
maré'. Inaso' inápaquë ya'huërin. Yosë inchinan quëran huënsëaton, ina pochachin
chini chiniquén nanantarin. ² Ama ma'sharáchin yonquicosohué'. Yosë'pa' ya'huërin sopita
yonquiráco'. ³ Ni'co'. Chimipiso' co huachi isoro'pa' yonquirinhuhé'. Inapochachin
canpitanta' Quisocristorë'quëma' chiminamaso pochin cancantatoma', co ma'sharáchin
yonquiaramahué'. A'na tahuëri huachi Quisocristorë'quënpoa' Yosë'pa' noya noya
ya'huëcontarihua'. ⁴ Quisocristo chachin ya'coancantërinpoa' Yosë yonquicaso maré'. A'na
tahuëri o'mantahuachin, noya noya ya'noarin. Naporo' inarë'quënpoa' ya'huërihua'
ni'ton, canpoanta' noya noya acoarinpoa'.

Co noyahué' yonquirëhuasopita nantiantatëhua', noyápiachin cancantahua'

⁵ Napoaton pi'pian tëranta' co noyahué' yonquiuhuatama', a'naroáchin nantiantoco'. Ama
monshihuanacosohué'. Ama taparo' yonquicosohué'. Ama a'na sanapi së'huacamaso'

yonquicosohuë'. Ama a'na quëmapì sa'in noyapacosohuë'. Ama nani ma'sha nohuantapacosohuë'. A'naquënso' ma'sha na'con nohuantatona', mamanshi moshapiso pochin niconpi. ⁶ Ina pochin nipisopita co natëpihuë'. Ina marë' Yosëri chiniquën ana'ntarin. ⁷ Iráca canpitanta' co noyahuë' cancantatoma', co noyahuë' ninama'. ⁸ Iporaso nipirinhuë' isopitanta' co noyahuë' cancantatoma' naporamasopita a'poco'. Ama no'huitocosohuë'. Ama no'huito canainquëmasohuë'. Ama piyapi naponin yonquirapicosohuë'. Ama yanpitosohuë'. Ama taparo' noncosohuë'. ⁹ Ama ninonpintocosohuë'. Co noyahuë' yonquiramasopita nani a'porama' ni'ton, co ina yonquicaso' ya'huërinhuë'. Mocarinsó' tē'yatërëso pochin iráca naporamasopita a'poatoma', naniantomiato'. ¹⁰ Nasha a'morëso pochin nasha cancan manama'. Yosë nininpoa' ni'ton, nani tahuëriya catahuarinquëma' ina pochin cancantacamaso marë'. Ina quëran noya noya ina nohuítarama'. Ina marë' nasha cancan quëtërinquëma'. ¹¹ Quisocriso imapatëhua', napopináchin Yosë ni'ninpoa'. A'naquën cotioro'sa', a'naquënso nipirinhuë' cricoro'sa'. A'naquën marca niacotopiso', a'naquënso nipirinhuë' co niacotopihuë'. A'naquën nisha piyapi'sa', a'naquënta' quëmaro'sa'. A'naquën patron piyapinënpita, a'naquënso nipirinhuë' inahua marë' sacatopi. Nisha nisha nicarihuarahuë', napopináchin Yosë ni'ninpoa'. Quisocrisoíchin yonquicaso' ya'huërin. Ina imapatëhua', ya'ipinpoa' ya'coancantërinpoa'. Co manta' pahuantarinpoahuë' noya cancantacaso marë'.

¹² Yosë nosoroatonpoa', huayoninpoa' noya nicacaso marë'. Napoaton ya'ipi piyapi'sa' nosoroatoma', noya nontoco'. Nasha a'morëso pochin noyápiachin cancantoco'. Ama nocantocosohuë'. Nani tahuëriya yonquico' a'napita catahuacaso marë'. Sano nicatoma', noya nontoco'. Ma'sha onpomaparahuë', ahuantoco'. ¹³ Ama yai'huëretocosohuë'. A'napita no'huihuachinquëma', nanan anoyatoco'. Ma'sha onpotopirinquëmaonta', naniantoco'. Siniro oshanëma' nani inquitërinquëma'. Ina nonanatoma', canpitanta' nanan anoyatoco'. ¹⁴ Nóya ninosoroco'. Ina na'con na'con Yosë nohuantërin. Noya ninosorohuatëhua', noya noya nisarëhua'. Inapohuatëhua', tēhuënhachin nóya cancantarihua'. ¹⁵ Quisocrisoíchin asanocancainpoa'. Ina yonquihuatëhua', noya ninicatëhua', ya'huarëhua'. Ina marë' a'na huënton pochin Yosë acorinpoa'. Ina catahuahuachinpoa', co huachi pa'yanarihuahuë'. Napoaton inasáchin yonquico' asanocancainquëma'. Nani tahuëri: "Yosparinquën Siniro," itoco'.

¹⁶ Ya'ipi Quisocriso nanamën yonquiráco'. Na'con ina yonquico'. Noya nitotatoma', niachintoco', nipënenco'. Yosë cantanën nisha nisha nininsopita cantaco'. Sarmo quirica nontatoma', inanta' cantaco'. Canpitaora yonquinëma quëraonta' ocoirahuatoma', cantaco': "Ma noyanquëncha Tata ni'ton, catahuarancoi paya," itatoma', cancanëma quëran huarë' cantaco'. ¹⁷ Ma'sona tëranta' yanipatama', Siniro Quisoso yonquiatoma', nico'. Ina yonquiatoma', noya nonco'. Quisoso catahuarinquëma' ni'ton, "Yosparinquën," Tata Yosë itoco'.

Sa'ahuano'sa', so'yahuano'sa', inapita pënëninso'

¹⁸ Canpitaso' imoyaro'sa', so'yama' natëco'. Siniro Quisocriso imarama' ni'ton, natëcaso' ya'huërin. ¹⁹ Canpitanta' iyaro'sa', sa'ama' nosoroco'. Ama no'hucosohuë'. Sanoanan quëran nontoco'. ²⁰ Hua'huaro'santa' pa'pina' natëina'. A'shinanta' natëina'. Ya'ipi pënënpiso' natëina'. Inapohuachina, Siniorori noya ni'sarin. ²¹ Canpitanta' iyaro'sa', hui'nama' sanoanan quëran pënenco'. Apira apira no'huihuatama', co huachi nohuantapihuë' natëcaiso'. "Natëpirahuë', no'huiárinco," ta'tona', co huachi natërapihuë'.

²² Patron marë' sacatohuatama', noya natëco'. Ama nonpintocosohuë'. Co ni'pirinquëmaonta', noya sacatoco'. Co patronachin yonquicaso' ya'huërinhuë'. Sinioronta' ni'sarinquëma'. Ina yonquiatoma', ya'ipi cancanëma quëran natëco'. ²³ Ma'sona tëranta' nipatama', noya nico'. Co piyapi marëáchin sacatëramahuë'. Yosë imarama' ni'ton, ina marë' sacataramaso pochin cancantatoma', nóya sacatoco'. ²⁴ Inaso' no'tëquën acanaarinpoa'. Inápaquë noya noya acoarinpoa'. Quisocriso tēhuënhachin hua'anëntërinpoa'. Napoaton noya natëco'. ²⁵ Yosëso' ya'ipinpoa' napopináchin ni'ninpoa'. Noya nipatëhua', acanaarinpoa'. Co'so' noya nipatëhuahuë', ana'ntarinpoa'.

4

¹ A'naquëma' patronquëma' ninamaso'. Piyapinëmapita nosoroatoma', no'tëquën pahuëreco'. Ama topinan quëran ana'intocosohuë'. Canpitanta' hua'anëma' ya'huëtërinquëma'. Yosë inápaquë ya'huaponahuë', ya'ipinpoa' hua'anëntërinpoa'.

Piquëran huarë' pënëntërinso'

² Nani tahuëri Yosë nontoco'. Ama amiatomahuë', nontáco'. Ama topinan nontocosohuë'. Ya'ipi cancanëma quëran huarë' noya yonquiatoma', nontoco'. "Yosparinquën Siniro," itoco'. ³ Quiya marënta' Yosë nontoco'. Pa'sápato, Quisocriso nanamën a'chinpirahuë'.

Ina marè' tashinan pèiquè po'morinaco. Na'a piyapi'sa' co nanamèn nitochátèraphuè'. Inahuantà' nitochina'. Napoaton Yosè nontohuatama', quiya marènta' nontoco' catahuaincoi a'chintohuatoira, Yosè nanamèn nohuanchina'. ⁴Yosè nontoco' noya a'chinchì no'tèquèn nitotacaiso marè'. Ina pochìn a'china'huaso' ya'huèrin.

⁵Co imarinsopitasohuè' huè'pachina', noya nontoco'. Ama tapanatomahuè', noya a'chintoco'. Onpopionta' noya nanan sha'huitoco'. ⁶Noya yonquiatoma', sanoan quèran pèièntoco' noya natinènguèma'. Yashin yashin nontoco'. A'naya a'naya natanpachinguèma', noyasha a'panico'. Ina pochìn nontacaso marè' na'con yonquico'.

Nipayarinsopita napopiso'

⁷Iya Tiquico a'pataranquèma'. Inaso' nòya ni'nahuè. Iyahuè pochachin nosororahuè. Noya catahuarinco. Inanta' Siniro natèton, noya nanan a'chinarin. Onpopinsona ya'huèrahuèso' sha'huitarinquèma'. ⁸Canpitanta' onporaisona nitotacamaso marè' a'pataranquèma'. Achincancainquèmaso marènta' a'pataranquèma'. ⁹Iya Onisimonta' pa'sarin, canpitataquè ya'huèrinso'. Inanta' iyahuè pochìn nosororahuè. Yosè natèton, noya imarin. Inapita canconpachina', ya'ipi isèquè ya'huèraisopita ma'sona onporaiso' sha'huitarinquèma'.

¹⁰Aristarconta' isèquè ya'huèrarin. Quisocristo imarinso marè' tashinan pèiquè po'mopi anta'. Inanta' yonquiarinquèma', saludos a'patarinquèma'. Marconta' saludos a'patarinquèma'. Inaso' Pirnapì quèmopinèn. Canpitataquè pa'pachin, noya nontatoma', catahuaco' ténahuè. Nani ina sha'huitèranquèma'. ¹¹Quisoso Costo itopisonta' yonquiatènguèma', saludos a'patarinquèma'. Inapitaso' cotio piyapi'sa' niponaraihuè', Quisocristo imasapi. Ca pochìn a'chinapi a'napitanta' Yosè hua'anèntèrinquè ya'conacaiso marè'. Ina marè' nòya cancantèrahuè. Inapitaso' achincancaninaco. A'napita cotioro'saso nipirinhue' co catahuarinacohuè'. ¹²Ipapèrasènta' canpitataquè ya'huèrinso' saludos a'patarinquèma'. Inanta' Quisocristo natèton, noya nanan a'chinarin. Nani tahuèri canpita marè' Yosè nontárin. "Catahuaquè' Siniro ya'ipi nohuantèranso' nitochina'. Noya nitotatona' imamiachinèn," itárin. ¹³Na'con yonquiarinquèma'. Co chirorinhue' Yosè nontacaso'. Naotisiaquè, Iraporisèquè inaquèpita ya'huèpisopitanta' yonquiaton, Yosè nontárin. Noya Yosè marè' sacatarin. Cari ni'nahuè. ¹⁴Nocasènta' saludos a'patarinquèma'. Inaso' notoro. Inanta' iyahuè pochìn nosororahuè. Timasènta' inapochachin yonquiarinquèma'.

¹⁵Imapisopita Naotisiaquè ya'huèpisopitanta' saludos a'patarahuè. Ninpanta' yonquirahuè. Ina pèimènguè Quisocristo imapisopita niyontonpi. Inapitanta' saludos a'patarahuè. ¹⁶Iso quirica nontoco' ya'ipi imapisopita nataina'. Nani nontohuatama', Naotisiaquè a'patoco' imapisopita nonchina'. Inapitanta' nisha ninshitato, a'patèrahuè. Ina quiricanta' canpitari nontoco'. ¹⁷Arquipo sha'huitoco': "Ama chirotonhuè', ya'ipi Siniro camairinquènso' natèquè'," itoco'.

¹⁸Ca Paonoco na'con yonquiatènguèma', saludos a'pataranquèma'. Caora imirahuè quèran isoíchìn ninshitaranquèma'. Tashinan pèiquè ya'huèrahuè. Ama naniantocosohuè'. Yosè inaora nohuanton, noya catahuainquèma'. Nani ninshitèranquèma huachi.

Paono

Paonori Tisaronicaquë ya'huëpisopita ninshitërinso'

Imapisopita yonquiaton, nanan a'patërinso'

¹ Ca Paonoco ninshitaranquëma', ni'co'. Noyanquëma' canpitanta'. Noya quiyanta' ya'huarai. Ya'ipi Yosë imaramasopita Tisaronicaquë ya'huëramaso' ninshitaranquëma'. Siripano, Timotio, inapitanta' iséqué ya'huapi. Inapitaro'coi nanan a'patarainquëma'. Canpitanta' Tata Yosë chinotatoma', Siniro Quisocriso imarama'. Inaora nohuanton, Yosë noya catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Quisocrisonta' inapochachin catahuainquëma', ténahuë.

Cancanëna quëran huarë' imapiso'

²⁻³ Nani tahuëri canpita marë' Yosë nontërai. Tata Yosë natëtoma', noya ninama'. Ninosoroatoma', na'con nicatahuarama'. "Siniro Quisocriso co onporonta' naniantar- inpoahuë'. Inasáchin ninarëhua'," ta'toma', chiniquën cancantërama'. Napoaton yonquiatëinquëma', Tata Yosë nontërai: "Ma noya Tata catahuaran ni'ton, cancanëna quëran huarë' imasarinquën. Ina marë' 'Yosparinquën,' itërainquën,' itërai Yosë nontotai. ⁴ Tata Yosë na'con nosororinquëma', iyaro'sa'. Nani huayoninquëma' huëntonënuë ya'conacaso marë'. Nani ina nitotërai. ⁵ Quisocriso nanamën a'chintohuatëinquëmara, co topinan quëran a'chintërainquëmahuë'. Ispirito Santo chachin catahuarincoi a'china'huaiso'. Canpitanta' catahuarinquëma' noya natanacamaso marë'. "No'tëquën nontërinpoa'," ta'toma', ya'ipi cancanëna quëran natërama'. Ina nicatoi: "Tëhuëchachin Yosëri huëntonënuë aya'conin," ténai. Canpitataquë ya'huapoi, noya imarai canpitanta' noya imacamaso marë'.

⁶ Ina marë' aparisitopirinacoihuë', noya cancantërai. Canpitanta' Yosë nanamën noya natanama'. Imaramaso marë' aparisitopirinënuëmahuë', Ispirito Santo catahuarinquëma' ni'ton, nóya cancantërama'. Quiya pochin cancantatoma', chiniquën cancantërama'. Nonanpatamacoi, Quisocriso chachin nonanarama'. ⁷ Parisitapomarahuë', co a'poramahuë'. Nóya imarama' ni'ton, a'napita imapisopitanta' natantopi. "¡Ma noy-acha inapitaso' imapi paya! Ina pochin Quisocriso imacaso' ya'huërin," topi. Ya'ipi Masitonia parti, Acaya parti, inaquëpita napopi. ⁸ Noya imarama' ni'ton, ya'ipi inaquë ya'huëpisopita nicatënuënuëma', yonquipi. Naporahuaton, ya'ipi ina parti nahuinin. Co quiyari sha'huitopiraihuë', ya'ipiya nitotopi. ⁹ Inapita chachin canpita naporamaso' sha'huiantapi: "Paono ni'quihuachincoira, noya a'chintërincoi. Noya natanatoti, a'naroáchin natërai. Mamanshi a'porahuatoti, Tata Yosëchin chinotërai. Ina imarai huachi. Yosëso' nanpirárin. Inasáchin chinotacaso' ya'huërin. ¹⁰ Ina chinotatoti, hui'nin chachin ninarai. Canpoa marë' Quisocriso chiminin. Ina quëran Yosëri ananpitaantarín. A'na tahuëri inápa quëran o'mantahuachin, nicha'ësarinpoa'. Co imapisopitasohuë' nipirinhue', Tata Yosëri no'huiton ana'ntarin huachi, ténama'," topi, natantërai.

2

Paonori noya a'chintërinso'

¹ Canpitataquë ya'huapoi iyaro'sa', co topinan quëran a'chintërainquëmahuë', nitotërama'. ² Piroposëquë a'chinapiraihuë', no'huitonacoi, chiniquën aparitërinacoi. Inapotopirinacoihuë', canpitataquë canconpitéra, co té'huaraihuë'. "Yosë catahuarincoi," ta'toi, Quisocriso nanamën a'chintërainquëma'. A'napita no'huipirinacoihuë', chiniquën cancantatoti, pënërainquëma'. ³ Co nonpin nanan a'chintërainquëmahuë'. Co nisha nisha nicacaso marë' a'chintërainquëmahuë'. Co pi'pian tëranta' nonpintërainquëmahuë'. ⁴ Yosë chachin acorincoi nanamën a'china'huaiso marë'. "No'tëquën a'chinapona'," ta'ton, a'parincoi. Napoaton co piyapi'sa' noya nicainacoiso marë' a'chinhaihuë'. Yosë noya nicainacoiso marë' a'chinarai. Ya'ipi yonquirëhuasopita nitotërin. Ma'marësona sacatërhuasonta' nitotërin. ⁵ Co noyasha nonatoti, yanonpintërainquëmahuë'. Co canaca'huaiso marë' napotërainquëmahuë'. Yosë ni'sárincoi, no'tëquën nontërainquëma'. ⁶ Co piyapi'sa' noya nicainacoiso yonquiatoti a'chinhaihuë'. ⁷ Quisocriso a'parincoi ni'ton, chiniquën nanan quëtërincoi. Napoapohuë', co chiniquën nontërainquëmahuë'. Co inso tëranta' hua'an pochin camairaihuë' natëinacoiso marë'. Sanoanan quëran nontërainquëma'. Sanapi hua'huinpita nosoroaton, noya nocomarinso pochin quiyarimanta' ni'nainquëma'. ⁸ Na'con nosoroatëinquëma', Yosë nanamën a'chintërainquëma'. Ina marë' parisitopiraihuë', co ina yonquiraihuë'. Ya'ipi cancanënuëi quëran nosororainquëma' ni'ton, na'con catahuarainquëma'. ⁹ Canpitataquë ya'huasocoi, chiniquën sacatoti, a'chintërainquëma'. Tahuërirë chachin tashirë chachin sacatërai ama topinan ma'sha ma'paca'huainquëmaso marëhuë'. Quiyaora sacatonëhuëi quëran

coshatërai. Naporahuatoi, Yosë nanamën a'chintërainquëma'. Co ina naniantëramahuë', ténahuë.

¹⁰ No'tëquën Yosë natëtoi, noyasáchin ninai. Co manta' onpotërainquëmahuë'. Ya'ipi imaramasopita ni'namacoi. Yosënta' ni'nincoi. ¹¹ Ya'ipinquëma' pënërainquëma', nitotërama'. A'naya a'nayanquëma' nontërainquëma' noya imacamaso marë'. Quëmapi hui'ninpita a'chintërainquëma' pochin a'chintërainquëma'. ¹² Achinicancanainquëma'. "Yosë imarama' ni'ton, noyasáchin nico' Yosë noya ni'inquëma'," itërainquëma'. Ina acorinquëma' hua'anëntërainquë ya'conacamaso'. A'na tahuëri ya'huërin'pa' quëpantahuachinquëma', noya noya ya'huëcontarama'.

¹³ Yosë nanamën a'chintohuatëinquëmara, noya natanama'. "Co piyapi yonquirinso' a'chintërainquëmahuë'. Yosë nanamën chachin a'chintërainquëma'," tënama'. Tëhuëinchachin Yosë nanamën ni'ton, ina natëhuatama', nanamën quëran anoyacancantërainquëma'. Ina marë' nani tahuëri "Yosparinquë", itërai Yosë. ¹⁴ Iráca Cotia parti na'a piyapi'sa' Quisocristo imatona', natëpi. A'napita cotioro'sariso nipirihuë', no'huítona' chiniquën aparisitopi. Iporaso' iyaro'sa' canpitanta' parisitërama'. Ya'huëhuano'sa' inapochachin aparisitarinëinquëma'. ¹⁵ Iráca cotioro'sari pënëntona'piro'sa' no'huítona', tëpapi. Ina quëran Siniro Quisocristo chachin o'mahuachina, inanta' tëpaantapi. Quiyanta' aparisitatona' a'parinacoi. Napopiso marë' Yosëri co noyahuë' ni'nin. Tëhuëinchachin co ya'ipi piyapi'sa' nosoropihuë'. ¹⁶ Nisha piyapi'sa' cha'ëcaiso marë' yaa'chintopiraihuë', cotioro'saso' co nohuantopihuë'. "Ama a'chintocoso'huë'," ta'tona', no'huirinacoi. Ina marë' aguë aguëtë' oshahuanpi. Napoaton Yosëri chiniquën no'huirin. No'tëquën ana'intarin huachi.

Paonori nicapon yapaantarinso'

¹⁷ Hua'quimiáchin iyaro'sa' co ni'pirainquëmahuë', co naniantërainquëmahuë'. Yonquiatëinquëma', na'con nohuantërai nica'huainquëmaso'. ¹⁸ Canpitataquë yapa'piraihuë', ipora huanta' co nanitërainquëma'. Ca Paonoco cararo' yapa'pirahuë', Satanasë ya'copirincó ni'ton, co nanitërahuë' paca'huaso'. ¹⁹ Na'con yonquiatëinquëma', noya cancantërai. ¿Ma'marë' chachinta' ina pochin cancantërai? Imarama' ni'ton, Yosë ya'huërin'pa' canpitanta' pa'sarama', tënai. A'na tahuëri Siniro Quisocristo o'mantararin. Naporo': "Quiyari a'chintërai ni'ton, imapi," ta'toi, noya cancantërai. ²⁰ Tëhuëinchachin noya imarama': "¡Ma noyacha Yosë catahuarinquëma' paya!" ta'toi, capa cancantërai.

3

¹ Hua'qui' co ni'nainquëmahuë'. Co nanan tëranta' natantërainquëma'. Napoaton co huachi ahuantatoihuë', "Quiyaora Atinasëquë quëparichii," ta'toi, ² Timotio a'patërainquëma' nitotacaso marë'. Inanta' noya imarin. Yosëri acorin Quisocristo nanamën a'chinacaso marë'. Achinicancanainquëmaso marë' a'patërainquëma'. ³ Canpitanta' parisitapiramahuë', co nohuantërainquëma' nisha nisha yonquicamaso'. Co ina marë' a'pocaso' ya'huërinhuë'. Quisocristo imapatëhuara, aparisitërainquëma'. Yosë nohuanton, ina marë' parisitarëhuë', nani nitotërama'. ⁴ Canpitataquë ya'huasocoi, sha'huítërainquëma'. "Imarëhuaso marë' aparisitarinëpota'," itërainquëma'. Napotërainquëmaso pochachin iporaso' aparisitarinëinquëma'. ⁵ Napoaton caso' co huachi ahuantatoihuë', Timotio a'patërainquëma' onpopinsona imaramaso' nitota'huaso marë'. Sopai yanonpintërainquëma' Yosë a'pocaso marë'. Minsërainquëma' naporini, topinan quëran a'chinchitërainquëmahuë'. "Co huachi noya imaraihuë'," ta'toi, Timotio a'patërainquëma'.

⁶ Iporaso' nani huënantaton, nanan sha'huítërainquëma'. "Ipora huanta' noya imasapi. Inahua capini noya ninosoroapi," itiiirincó. Na'con yonquiramacoi. Quiya pochin cancantatoma', canpitanta' yani'namacoi. ⁷ Inanta' sha'huítërainquëma'. Ina natantato, noya cancantërai. Ipora huanta' ma'sha onpotërainquëma'. Parisitapiraihuë', noya imarama' ni'ton, noya cancantërai. ⁸ Quisocristo imamiatarama' ni'ton, co huachi sëtërainquëma'. Chiniquën cancantërai. ⁹ Capa cancantërai ni'ton, ¿onporahuatëicha noya noya: "Yosparinquë Tata Yosë," ichii? ¿Co'chi nanitërainquëma' paya! ¹⁰ Nani tahuëri tashirë chachin Yosë nontarai canpitataquë paca'huaso marë'. Co ya'ipi Yosë nanamën nitochatëramahuë'. Pahuantërainquëma' ni'ton, ina a'chinchinquëma' noya noya imacamaso marë', ténahuë.

¹¹ Tata Yosë chachin catahuaincoi onpopionta' pa'ii. Siniro Quisosonta' catahuahuachincoi, pa'sarai nicapoinquëma'. ¹² Na'con nosororainquëma'. Inapochachin canpita capininta' ninosorocamaso' ya'huërin. "Catahuahuë' Siniro noya noya ninosoro'ina'. Ya'ipi piyapi'sa' nosoro'ina'," itërahuë', Yosë nontato. ¹³ Noya ninosorohuatama', Quisocristo achinicancanainquëma' noyasáchin nicacamaso marë'. Catahuahuachinquëma', noyápiachin cancantërama'. Ina quëran Quisocristo o'mantahuachin, Yosë noya ni'sarainquëma'. A'na tahuëri ya'ipi piyapinëpitarë chachin o'mantararin.

4

Yosëri noya ni'ninsopita

¹ Iporaso' iyaro'sa' Sinioro Quisoso nanan quëtërincoi ni'ton, pënëantarinquëma'. Iráca pënëainquëma' noya nicacamaso marë'. "Noya nypatama', Yosë noya ni'sarinqüëma'," itërainquëma', natëramacoi. Iporaso' aquë aquëtë' natëtatoma', noyasáchin nico', ténahuë.

² Sinioro Quisoso a'chintërincoiso chachin sha'huitërainquëma', natanama'. ³ Yosë nohuantërin noyasáchin nicacaso'. Ama pi'pian tëranta' monshihuancosohuë'. ⁴ Sanapi nohuantohuatama', ama monshitocosohuë'. Nitatoma', noya sa'aco'. Yosë yonquiatoma', noya ichiya'huëco'. Nani sa'apatama', inasáchin yonquicaso' ya'huërin. ⁵ Anaquën co Yosë nohuitatohuë', ichihuë'ëcaisoachin yonquiatona', a'naroáchin mapi. Ama inapita pochin cancantocosohuë'. Tëhuëchachin nosoroatoma', maco'. ⁶ A'na quëmapi sa'in ama së'huacosohuë'. Ama ina pochin ni'toma', so'in nonpintocosohuë'. Së'huahuatama', Yosë no'tëquën ana'intarinqüëma'. Iráca inachachin chiniquën pënëainquëma'. ⁷ Co Yosë nohuantërinhuë' oshahuanacaso'. Acorinpoa' noyasáchin nicacaso marë'. ⁸ Co quiyaoa yonquínëhuëi quëran pënëainquëmahuë'. Co natëhuatamahüë', Yosë chachin co natëaramahuë'. Ina nohuanton, Ispirito Santo ya'coancantërinpoa' noya nicacaso marë'. Inaso' noyasáchin ninin.

⁹ Imaramasopita capini noya ninosoroco'. Nani nitotërama' ni'ton, co aquëtë' sha'huitahuanquëmaso' ya'huërinhuë'. Yosë chachin cancanëmaquë anitotërinquëma' ninosorocamaso'. ¹⁰ Nani huachi imapisopita nosororoma'. Ya'ipi Masitonía parti ya'huëpisopita aquë ya'huëpirinahuë', Quisocristo imapachinara, nosororoma'. Iporaso', iyaro'sa', na'con na'con ninosoroco', ténai. ¹¹ Nani tahuëri yonquico' sano piyapi nicacamaso marë'. Ama topinan ya'huëcosohuë'. Ya'ipinque'ma' noya sacatoco' ama pahuantarinquëmasohuë'. Iráca inachachin pënëainquëma'. ¹² Inapohuatama', noya ya'huarama'. Co imapisopitahuënta' noya ni'sarinëinquëma'. Napohuatama', co manta' pahuantarinquëmahuë'. Co topinan ma'patacaso' ya'huëaponhuë'.

Chiminpisopita nanpiantarinso'

¹³ Chiminpisopita ma'sona onpocaiso' a'chinchinquëma', nitotoco'. Quisoso imarëhuasopita chiminpatëhua', nanpiantarihua'. Co imapisopitasohuë' nipirinhuë', quëmopinënpita chiminpachinara, sëtopi. "Co onporonta' quënantarihuahuë'," ta'tona' sëtápi. Ama inapita pochin sëtacaso marëhuë' canpitaso' a'chinchinquëma'. ¹⁴ Quisosos' chiminaponahuë', nanpiantarinso' nitotërehua'. Inapochachin imapisopita chiminpachina', Yosëri ananpitaantarin. Quisoso isoro'paquë o'mantahuachin, ananpitaantarin.

¹⁵ O'mantahuachin, co nanpirëhuasopitaráchin pantarihuahuë'. Chiminpisopita'ton nanpiantarapi. Sinioro Quisoso sha'huitërinpoaso chachin sha'huichinquëma'. ¹⁶ Chiniquën nanantaton, o'mantararin. Anquëni hua'aonta' chiniquën sha'huirarin. Yosë nohuanton, tronpita pihuirarin. Naporo' Quisocristo imatona' chiminpisopita'ton nanpiantarapi. ¹⁷ Ina quëran a'naroáchin nanpirëhuasopitarë'quënpoa' chitoro' ya'huërinquë quëpantarinpoa'. Inaquë Sinioro nacapiarihua'. Inarë'quënpoa' ya'huëmiatarihua'. ¹⁸ Inapita yonquiatoma', nisha'huitoco' noya cancantacaso marë'. Ama sëtacaso marëhuë' ina pochin niachinican-canco'.

5

¹ Onporosona o'mantacaso' tahuëri nanicaso', co ina iyaro'sa' a'chintaranquëmahuë'. ² Iráca sha'huitërinpoaso' nani nitotërama'. Co nitotasoihuë', o'mantararin. Ni'co' iyaro'sa'. Yono tashi' co nitotasëhuahuë', ihuatona'pi pëinënpoaquë ya'conin. Inapochachin a'nanaya Quisocristo o'mantararin. ³ Co imapisopitasohuë' o'mantacaso' tahuëri co yonquipi-huë'. "Noya ya'huarëhua', co manta' onpoarihuahuë'," topirinahuë'. A'nanaya chiniquën ana'intacaso' naniarin, co cha'ësapihuë'. Sanapi yahuaihuachina, onporosona iquitacaso' co nitotërinhuë'. A'nanaya iquitërin. Inapochachin a'nanaya Yosëri ana'intarin. ⁴ Canpitaso nipirinhuë', co tashi pochin cancantëramahuë'. O'mantacaso' tahuëri nanihuachin, co pa'yanaramahuë'. Ihuatonapi a'nanaya huë'pachina, apa'yaninpo'. Inapochachin Quisocristoso' a'nanaya o'mahuachin, na'a piyapi'sa' pa'yanapona'. Canpitaso nipirinhuë' ina tahuëri ninaarama'. Nanihuachin, co pa'yanaramahuë'. ⁵ Quisocristo imarama' ni'ton, tahuëri pochin cancantatoma', nitotarama'. Ya'ipinpoa' imarëhuasopita co tashi pochin cancantërehuahuë'. ⁶ Napoaton o'mantacaso' tahuëri yonquiatëhua', noya ninahua'. A'naquënso' huë'ërëso pochin cancantatona', co ina tahuëri yonquipihuë'. Canpoaso nipirinhuë' no'tëquën yonquiatëhua', sano cancantahua'. ⁷ Yahuë'ëpachinara, tashi' huë'ëpi. Yano'pihuachinaranta', tashi' no'pipi. ⁸ Canpoaso nipirinhuë' tahuëri pochin cancantacaso' ya'huërin. Napoaton noya yonquiatëhua', Yosë imamiatahua'. Ni'co' iyaro'sa'.

Inimicoro'sa' huë'pachinara, sontaro'sa' co topinan pa'pihuë'. Coton hua'na quëran nininso' a'mopi. Casconta' hua'na quëran nininso' yancopi ama inimicori ohuanacaso marëhuë'. Noya nitapahuachinara, co inimicori minsërinhuë'. Hua'na a'mopiso pochin canpoanta' Yosë natëahua' catahuainpoa'. Ina natëtëhua', noya ninosoroa'ahua'. "Yosë a'paiarinpoa'. O'mahuachin, noya nicha'ësarinpoo'," ta'tëhua' noya ninahua'. ⁹ Co ana'intinpoaso marë' Yosë acorinpoohuë'. Sinioro Quisocristo imarëhua' ni'ton, nicha'ësarinpoo'. Ina nohuanton cha'ësarëhua'. ¹⁰ Canpoo marë' inaso' chiminin. A'naquënpoo' nanpiarëhua', a'naquënpoo' chiminarihuahuë', o'mantahuachin, ya'ipi imarëhuasopita quëpantarinpoa'. Inarë'quënpoo' ya'huëmiatarihua'. ¹¹ Napoaton nani tahuëri nicatahuaco' chiniquëncantacamaso marë'. O'mantacaso' tahuëri yonquiatoma', na'con ninontoco' noya noya imacamaso marë'. Nani noya nicatahuarama'. Aquëtë chachin niachinicananco'.

Piquëran huarë' pënëminso'

¹² Ansiano'sa' iyaro'sa' noya ni'co, tënahuë. Sinioro nohuanton, ansiano ya'conpi pënënainquëmaso marë'. Co chirotonahuë', a'chintarinëinquëma'. Pëshonpatama', otërarinëinquëma' ni'ton, noya ni'co. ¹³ Na'con catahuarinëinquëma' noya noya Yosë imacamaso marë'. Napoaton nosoroatoma', noya yonquirapico'. Ya'ipiniquëma' noya nini'toma', ya'huëco'.

¹⁴ Canpita capini iyaro'sa' nipënëncó'. A'naquëncó' yasacatopihuë'. Inapita pënëncó' ama chiroinasohuë'. A'naquëncó' onpohuachinara, Yosë yananiantopí. Inapitanta' noya nontoco' chiniquëncanchina'. A'naquëncó' cancanëna quëran co chinipihuë'. Catahuaco' ama Yosë naniachinasohuë'. Inapohuatama', ama insonta' no'huicosohuë'. Sanoanan quëran pënëncó'.

¹⁵ A'napita ma'sha onpotohuachinëinquëma', ama ya'ihuëretocosohuë'. Nani tahuëri noya nontoco'. No'huipirinëinquëmaonta', nosoroatoma', catahuaco'. Canpita capini ninosoroatoma', a'napita piyapi'santa' catahuaco'.

¹⁶ Ama sëtocosohuë'. Yosë yonquiatoma', nani tahuëri noya cancantoco'. ¹⁷ Apira apira Yosë nontoco'. Ama a'na tahuëri tëranta' pahuancosohuë'. ¹⁸ Ma'sha onpotohirinëinquëmahuë', ama sëtocosohuë'. Nani tahuëri "Yospariniquëncó' Sinioro," itoco'. Ma'sha onpooapomarahuënta', noya cancantoco'. "Inanta' Sinioro noya," itoco'. Quisocristo imarëhua' ni'ton, ina pochin cancantacaso' Yosë nohuantërin.

¹⁹ I'Espirito Santo ya'coancantërinquëma'. Cancanëmaquë nontohuachiniquëma', a'naroáchin natëco'. Ni'co'. Pën noya orotohuachina, noya napëntërë'. Inapochachin I'Espirito Santo yacatahuarinpoa' noya cancantacaso marë'. Ama pën atacopitërëso pochin nitocosohuë'. ²⁰ "Yosë anitotërinco' sha'huichiniquëma," itohuachinëinquëma', noya natanco'. ²¹ Napoaponahuë', ni'cona nonpintochinëinquëma'. A'naquëncó' "No'tëquëncó' a'chintaranquëma'," itohuachinëinquëma', ama a'naroáchin natëtocosohuë'. Ya'ipi napopiso' Yosë quiricanën quëran tantiaco'. "Inaora yonquinën quëran a'chinamara," ta'toma', tantiaco'. Yosë nanamënsáchin natëcaso' ya'huërin. ²² Ya'ipi aoshahuaniniquëmasopita a'poco'.

²³ Yosëichin asanocancaninpoa'. Canpita marë' ina nontarahuë noyásha anoyacancaniniquëma'. "Catahuaquë' Sinioro, ya'ipi cancanëna quëran noyápiachin yonqui'ina'. Naporahuaton, ya'ipi yonquinëna quëran noya nininsopitaráchin nohuanchina'. Quëma nohuanton, ya'ipi nonëna quëran huarë noyasáchin niina'," itërahüë. Ina quëran Sinioro Quisocristo o'mantahuachin, nóya ni'sariniquëma'. ²⁴ Yosë nani nontërinpoa' imacaso marë'. Huëntonëinquë chachin aya'coninpoa'. No'tëquëncó' sha'huítërinpoa'. Co onporonta' nonpintarinpoahuë' ni'ton, noya catahuarinpoa'.

²⁵ Quiya marënta' iyaro'sa' Yosë nontoco'.

²⁶ Imaramasopita capini noya ninosoroatoma', nisë'quëco'.

²⁷ Niyontonpatama', iso quirica nontoco' imapisopita nataina'. Sinioro nanan quëtërinco ni'ton, nontoco' ya'ipiya nataina', tënahuë.

²⁸ Inaora nohuanton, Sinioro Quisocristo nosoroatëinquëma', catahuainiquëma'. Nani ninshítëranquëma huachi.

Paono

Paonori Tisaronicaquë ya'huëpisopita ninshitaantarinso'

Imapisopita yonquiaton, nanan a'pataantarinso'

¹ Ca Paonoco ninshitaranquëma', ni'co'. Noyanquëma' canpitanta'. Noya quiyanta' ya'huarai. Ya'ipi Yosë imaramasopita Tisaronicaquë ya'huëramaso' ninshitaantarinquëma'. Siripano, Timotio, inapitanta' isëquë ya'huapi. Inapitaro'coi nanan a'patarainquëma'. Tata Yosë natëtoma', Sinioro Quisocristo imarama'. Huëntonënquë chachin aya'coninpoa' ni'ton, "Tata" itërëhua'. ² Inaora nohuanton, catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Sinioro Quisocristonta' inapochachin catahuainquëma', tënahuë.

Oshahuano'sa' ana'intarinso'

³ Iporaso' iyaro'sa' noya noya imasarama'. Cancanëma quëran huarë' ina natërama'. Na'con na'con ninosororama' ni'ton, nani tahuëri "Yosparinquën," itërai Yosë. Ina na'con catahuainquëma' ni'ton, ina pochin nontacaso' ya'huërin. Ina Yosë nohuantërin. ⁴ Ya'ipi parti Yosë imapisopita sha'huitérai. "Tisaronicaquë ya'huëpisopita noya imasapi. Imapiso marë' na'con aparisitopirinahuë': Yosë co naniantarinpoahuë', ta'tona', ahuantapi. Co yaa'popihuë'. Ma'sha onpoaponaraihuënta', chiniquën cancantapi," itërai. Noya natërama' ni'ton, noya cancantërai. ⁵ Imaramaso marë' parisitapomarahué', noya ahuantërama' ni'ton: "Tëhuëinchachin Yosë catahuainquëma'," tënai. Inaso' no'tëquën yonquirin. Yosë nohuanton, ipora parisitarama' noya noya cancantacaso marë'. Ina quëran noya ni'sarinquëma'. A'na tahuëri hua'anëntërinquë quëpantarinquëma'.

⁶ Iporaso' a'napita no'huirinënquëma'. Aparisitapirinënquëmahuë', a'na tahuëri Yosëri no'tëquën ana'intarin. Co naniantarinhuë'. "Oshahuano'sa' ana'intacaso' ya'huërin," tënin. ⁷ Quisocristo o'mantahuachin, co huachi parisitaramahuë'. Noya ya'huarama'. Quiyanta' ipora aparisitapirinacoihuë', naporor' ya'ipi imarëhuasopita nóya cancantarihua'. Sinioro Quisocristo chachin inápa quëran o'mantarin. Pën huënaratërinso huáncana ya'noarin. Anquëniro'santa' chiniquën nanantatona', o'mantarin. Inapitarë chachin o'mantarin. ⁸ O'mantarahuaton, co Yosë nohuitopisopitahuë' ana'intarin. Co Sinioro Quisoso nanamën natëpihuë' ni'ton, chiniquën ana'intarin. ⁹ No'tëquën ana'intaton, parisitopiquë a'pararin. Aquë a'pahuachin, chiniquën parisitomiatapi, co cha'ësapihuë'. Inatohua' paatona', co onporonta' Quisocristo nohuitapihuë'. Inaso' chini chiniquën nanantaton, noyasáchin niponahuë', inapitaso' co onporonta' nirayarapihuë'. ¹⁰ O'mantahuachin, imarëhuasopitaso' quënanarihua'. "Ma noyacha Quisocristoso paya. Anoyacancantërinpoa'. Inasáchin ya'ipiya chinochina," tosarëhua'. Ya'ipi imarëhuasopita napoarëhua'. A'chintohuatëinquëma, canpitanta' natërama' ni'ton, noya ni'sarama'.

¹¹ Napoaton nani tahuëri canpita marë' Yosë nontërai: "Quëma nohuanton Sinioro imarinënquën. Napoaton, catahuaquë' noyasáchin niina'. Noya noya yaimarinënquën ni'ton, catahuaquë' noyápiachin cancanchina'. Quiyaora co nanitéraihuë'. Quëmasáchin Sinioro ananitarancoi. Catahuaquë' ya'ipi cancanëna quëran natëinënquën," itërahuë, Yosë nontato. Noya nipatama', Yosë noya ni'sarinquëma'. ¹² Ina quëran a'napitanta' nicanatëinënquëma': "Ma noyacha Sinioro Quisoso ni'ton, ina imatona', noya nisapi paya," tosapí. Canpitanta' ina nohuitërama' ni'ton, noya noya cancantarama'. Inaora nohuanton, Yosë nosoroatëinquëma', catahuainquëma' ina pochin cancantacamaso marë'. Sinioro Quisocristonta' catahuainquëma'.

2

Yosë inimiconën ya'nocaso' ya'huërinso'

¹ Apira iyaro'sa' o'mantacaso' tahuëri pi'pian a'chinchinquëma'. Sinioro Quisocristo o'mantahuachin, nacapirahuatëhua', pantarihua'. ² A'naquënso nipirinhuë' co no'tëquën nitotopihuë'. "O'mantacaso' tahuëri nani nanirin," itohuachinquëma', ama pa'yancosohué'. Ama nisha nisha yonquicosohué'. A'naquën tapon: "Cari ninorahuë. O'mantacaso' tahuëri nani nanirin," itohuachinquëma', ama natëcosohué'. A'nanta' tapon: "Nanirin mini. Paono chachin naponinshitérincoi," itopirinënquëmahuë', ama ina natëcosohué'. ³ Ni'cona nonpintochinënquëma'. Co'huara Quisocristo o'mayátërasohué', notohuaro' piyapi'sa' Yosë a'poapi. Co pi'pian tëranta' yanatërapihuë'. Naporor' a'na quëmapi ya'huapon. Ya'ipi piyapi'sa' nonpintarin ama Yosë imacaiso marëhuë'. Pa'pi co noyahuë' nisarín. Sopairi noyá ya'coancantërin ni'ton, chiniquën ana'intacaso' ya'huërin. Ayaro' tahuëri Yosëri ana'intaton, parisitopiquë a'pararin. ⁴ Inaso' Yosë inimicotërin. "Ama Yosë chinotocosohué'. Ama

manta' moshacosohuë'. Casáchin natéco. Yosë ya'huëretarahuë," tosarín. Yosë chinotopiso péiquë chachín huënsëapon piyapi'sari chinotacaiso marë'. Pa'pi co noyahuë' nisarin. Chiniquën nanantaton, ya'ipi piyapi'sa' yacamaiapon.

⁵ Canpitataquë ya'huapo, nani sha'huitëranquëma'. ¿Ina naniantarama' ti? ⁶ Tahuëri nanihuachín, ina quëmapi huë'sarin. Yosë inimiconën inaso'. Yosë nohuanton, macarisona ya'copiarín ni'ton, co iporasó' huë'shatërarínhuë'. Ina nitotërama'. ⁷ Co Yosë inimiconën ya'noyatëraponahuë', ipora chachín co incari tëranta' nitotopirínahuë', nani sacatapi Yosë inimiconën hua'anëntacaso marë'. A'na tahuëriso nipirínhuë', Yosë nohuanton, ya'copirínso' capa nipachín, Yosë inimiconën ya'norarin. ⁸ Ya'nohuachín, piyapi'sa' aquë aquëté' co noyahuë' cancantapi. Inari camaihuachín, notohuaro' piyapi'sari natëapi. Ayaro' tahuëriso nipirínhuë', Sinioro Quisosori ana'intarin. Huënaráchin huënaráchin o'mantahuachín, minsëarin. Topinan noncharapirínhuë', ata'huantarin. Co huachi nani-tarinhuë' piyapi'sa' nonpintacaso'. ⁹ Nipirínhuë', co'huara ina o'mayatërasohuë', notohuaro' piyapi'sa' nonpintarin. Satanasëri catahuarín ni'ton, nani ma'sha nanitapaarin nicacaso'. Piyapi inaora co nanitërinhuë' ina pochín nicacaso'. Nonpintaton, nani ma'sha sacai' ninínso' a'notohuachina, natërapí. Ni'pachina', pa'yanapi. ¹⁰ Co noyahuë' nicator, na'a piyapi'sa' nonpintarin. Co no'tën nanan nohuantopihuë' ni'ton, Yosë inimiconën natëapi, parisitopiquë pa'sapi huachi. Yosë nanamën nohuantopí naporini, cha'ëitonahuë'. ¹¹ Napoaton, Yosëri tananpitarín nonpin nanan natëcaiso marë'. Sopai nohuanton, natëapi. ¹² Co no'tëquën yonquiatonahuë', co noyahuë' nicacaiso' pa'yatapi. Ina pochín cancantopí ni'ton, Yosëri ana'intarin.

Yosëri huayonin nicha'ëcaso marë'

¹³ Canpitato nipirínhuë' iyaro'sa', imarama'. Sinioro nosororínquëma'. Iráca quëran huarë' Yosë huayonínquëma' huëntonënguë ya'conacamaso marë'. No'tën nanan natëhuatama', Ispirito Santo anoyacancantërinquëma' Yosë nohuantërinso chachín nicacamaso marë'. Ina yonquiató, Yosë nontërai: "Ma noya Sinioro inapitaso' nicha'ëran ni'ton, "Yosparínquën," itërai, Yosë nontatói. ¹⁴ Yosë nanamën a'chintohuatëinque'mara, canpitanta' imarama'. Yosë acorínquëma' Sinioro Quisocristo pochín nicacamaso'. A'na tahuëri o'mantahuachín, ina pochín ya'noarama'.

¹⁵ Napoaton iyaro'sa', chiniquën cancantatoma', ya'ipi cancanëma quëran imaco'. Canpitataquë ya'huasocoi, no'tëquën a'chintërainquëma'. Ina quëran quirica a'patëranquëma' na'con na'con nitotacamaso marë'. No'tën nanansáchin imamiatoco'. ¹⁶ Sinioro Quisocristo catahuainquëma' chiniquën cancantacamaso marë'. Inaora nohuanton, Tata Yosënta' nosoroatonpoa', achinincanmiatërinpoa'. A'na tahuëri ya'huërinquë chachín quëpantarínpoa'. Sha'huitërinpoa' ni'ton, ina ninarëhua'. ¹⁷ Ina yonquiató, canpita marë' Yosë nontarai. "Nani tahuëriya Sinioro catahuaquë', chiniquën cancanchina'. Achinincanquë' noyasáchin niina'. Catahuaquë' noyásha noina'," itërai.

3

Yosë nontacaso' ya'huërinso'

¹ Iporaso' iyaro'sa', quiya marënta' Yosë nontoco' nanamën noya a'china'huaiso marë'. Ya'ipi parti nahuinacaso ya'huërin. Canpitato' natanatomaco', noya imarama'. A'napitanta' a'chintohuató, noya nohuanchina'. Canpita pochachín noya imaina'. Ina marë' Yosë nontoco'. ² A'naquënsó nipirínhuë' co yaimapihuë'. Pa'pi co noyahuë' cancantopí. No'huitonacoí, yaahuërinacoí ama a'china'huaiso marëhuë'. Yosë nontoco' inapita quëran nicha'ëincoi. ³ Tata Yosëso' nipirínhuë' co onporonta' naniantërinpoahuë'. Achinincanainpoa'. Sopai yaminsëpirínpoahuë', ina ni'sarinpoa'. Catahuarínpoa' sopai minsëcaso'. ⁴ Pënënpatëinque'mara, noya natëramacoí. Co a'pootomahuë', imamiatarama'. Yosë catahuarínquëma' ni'ton, noya imasarama', ténahuë. ⁵ Yosë catahuainquëma' ina nosororínpoaso' na'con yonquicamaso marë'. Parisitopiramahuë', achinincainquëma' Quisocristo pochín ahuantacamaso marë'.

Sacatacasonta' ya'huërinso'

⁶ Sinioro Quisocristo nanan quëtërincoi ni'ton, no'tëquën iyaro'sa' pënëninquëma'. A'naquëmaso' imapomarahuë', co sacatatomahuë', nisha nisha yonquirama'. Yosë nanamën no'tëquën a'chintopirainquëmahuë', co natëramacoíhuë'. Inosona inapohuachín, ama inapitarë'quëma' nipayacosohuë'. ⁷ Nani nitotërama' noya nicacamaso'. "Nonancoi," itërainquëma'. Canpitataquë ya'huasocoi, co quiyaso' topinan ya'huërainhuë'. Co chiroraihuë'. ⁸ Co a'na piyapi cosharonën topinan ma'paraihuë'. Nani tahuëri chiniquën sacatërai. Tashirë chachín sacatërai ama topinan ma'pata'huaiso marëhuë'. ⁹ Hua'qui' a'chintërainquëma' ni'ton, noya topinan ma'patacaso' nipirínhuë', co topinan ma'parainquëmahuë'. Sacatató, ma'sha pa'anai. Noya sacatërai nonanamacoíso

marë'. ¹⁰ Canpitataquë ya'huasocoi, pënëiniquëma'. "Insosona co yasacatohuachinhuë', ama coshachinsohuë'," itërainquëma'. ¹¹ Nanan nani natantërahuë. A'naquëma' co yasacatomahuë', topinan pa'sárama'. Naporahuaton, ma'toma ma'toma nonatoma', piyapi'sa' chinotërama', natantërahuë. ¹² Siniro Quisocriso nanan quëtërinco ni'ton, pënënaranquëma': Ama huachi iyaro'sa' ina pochin cancantocosohuë', ténahuë. Sano yonquiatoma', noya sacatoco' pahuantërinquëmaso' pa'anacaso marë'.

¹³ Na'aquëma' iyaro'sa' noya nisarama'. Ama amiatoma', nisha cancantocosohuë'. Nani tahuëri noya nico'. ¹⁴ Nani ninshitato, pënëiniquëma'. Inso tëranta' co yanatëhuachincoihuë', pënëncó'. Co natëtohuachinahuë', ama inapitarë'quëma' nipayacosohuë' oshanëna marë' tapaina'. ¹⁵ Napoaponahuë', ama inimico pochin nicatoma', no'huicosohuë'. Iyaparima pochin nicatoma', sanoanan quëran pënëncó'.

Asanocancaninpoaso'

¹⁶ Siniroíchin asanocancaninpoa'. Ina catahuainquëma' sano cancantacamaso marë'. Ma'sona onpopiramahuënta', nani tahuëri catahuainquëma' ama pa'yanacamaso marëhuë'. Nani tahuëri noya a'painquëma'.

¹⁷ Ca Paonoco caora imirahuë quëran pi'pian ninshitaranquëma' saludos a'pata'huanquëmaso marë'. Nani quirica ninshitërahuëquë iso pochin ninshitërahuë. Ina nicatoma', nitotarama': "Paono mini ninshitërinpoa'," tosarama'. ¹⁸ Siniro Quisocriso inaora nohuanton, nosoroatëinquëma', ya'ipinquëma' catahuainquëma'. Nani ninshitëranquëma huachi.

Paono

Paonori Timotio ninshitérinso'

Timotio yonquiaton, nanan a'patérinso'

¹ Ca Paonoro ninshitaranquén, ni'qué'. ¿Noya, ya'huaran? Noya canta' ya'huarahué. Yosé nohuanton, Quisocristo acorinco nanamén a'china'huaso maré'. Yosé chachin anoyacancantérinpoa'. Oshanénpoa' inquitatonpoa', nicha'érinpoa'. Quisocristo imatèhua', ina ninarèhua'. A'na tahuéri inápaqué quépantaripoa'. ² Timotionquén ninshitaranquén. A'chintèranquén ni'ton, Quisocristo natèton, ina imaran. Napoaton hui'nahué pochachin ni'nanquén. Na'con nosororanquén. Tata Yosé inaora nohuanton, catahuainquén. Noya nosoroinquén. Nani tahuéri asanocancainquén. Quisocristonta' inapochachin catahuainquén. Inasáchin natèrèhua'.

Nonpin nanan a'china'piro'sa'

³ I'hua Masitoníaqué yapa'patèra, sha'huitèranquén. "I'pisoqué ya'huètaqué' pènéntamaso maré'," itèranquén. Iporanta' inachachin sha'huitaranquén. Inaquèranchin ya'huaton, pènéntáqué'. A'naquén nisha nisha nanan a'chinapi. Inapita sha'huitéqué' ama ina pochin a'chi'inasohué'. ⁴ Shimashonénpita iráca napopiso' yonquíapi. Inahuara yonquinéna quèraonta' nisha'huitopiso' yonquirápi. Ama huachi inapita yonquicaíso marèhué' sha'huitéqué'. Ina pochin a'chinpachina', topinan quèran a'chinapi. Piyapi'sa' nisha nisha nonsapi. Co catahuapihué' Yosé nohuitacaiso'. Yoséichin natèhuatèhua', catahuarinpoa' noya noya imacaso maré'.

⁵ No'tén nanansáchin imapatèhua', catahuarinpoa' noya ninosorocaso'. Noyápiachin cancantohuatèhua', co nisha nisha yonquiarihuahué'. Ina quèran cancanénpoa' quèran huaré' natèarihua'. Ina pochin cancantohuatèhua', noya nosoroarihua'. Ina Yoséso' nohuantérin. ⁶ Nisha a'china'piro'saso nipirinhué', co ina pochin yonquipi hué'. Yosé nohuantérinso' naniantatona', topinan quèran nonsapi. ⁷ "Quiyaso' maistrocoi. Ya'ipi pènéntérinso' nitotèraí," topirinahué', co no'tèquén nitotopihué'. Chiniquén nonpirinahué', co nitotopihué'.

⁸ Moisésé pènéntérinso' noya niponahué', ma'maré chachinsona pènéntérinso' nitotatèhua', no'tèquén sha'huitacaso' ya'huérin. ⁹ Noya nipisopita co pènéncaso' ya'huérinhué'. A'napitaso nipirinhué' pènéncaso' ya'huérin. Co Yosé natètonahué', co insonta' yanatèpihué'. Co natantonhué' niconpi. Pa'pi co noyahué' nipi, oshahuanpi. Yosènta' tèhuapi. Co ina chinotopihué'. A'naquénso' pa'pina', a'shina' inapita co què'atonahué', yatèpapi. A'naquèonta' tèpatopi. ¹⁰ Nisha nisha nicacaiso' yonquipi. Sa'ina', so'ina' inapita ya'huètaponaraihué', monshihuanpi. Quémapi capini, sanapi capini nisè'huapi. Piyapi'sa chachin ihuatopi pa'anacaiso maré'. Nonpintopi. "Tèhuénchachin no'tèquén nonahué'," taponaraihué', nonpinpi. Yoséso' noya nicacaso' a'chintopirinpoahué', co nohuantopihué' natècaiso'. Ina pochin nipisopita tèhuénchinsona' pènéncaso' ya'huérin. ¹¹ Yosé nanaméso' noya nóya. Ina quèran nicha'érinpoa'. "Ma noyacha Yoséso' paya," itèrèhua'. Ina chachin acorinco nanamén sha'huica'huaso maré'.

Quisocristori catahuarinso'

¹² Ina maré' Sinioro Quisocristo achinicancaninco. "No'tèquén natèarinco," ta'ton, acorinco a'china'huaso maré'. Napoaton: "Yosparinquén Sinioro," itèrahué'. ¹³ Iráca caso' nisha cancantèrahué. Quisocristo pinorahué. Imarinsopita no'huito, aparisitèrahué. Quisocristoso nipirinhué' nosororinco. Co nohuitatohué', co natèyatèrarahué' ni'ton, nosororinco. ¹⁴ Sinioro chachin inaora nohuanton, nosoroatonco, na'con catahuarinco. Catahuahuachincora, "Quisocristoíchin anoyacancantarinco," ta'to, ina natèrahué. Ina imato, nosororahué' canta'. ¹⁵ No'tèquén sha'huitaranquéma'. Ya'ipi piyapi'sa' natèina'. Quisocristo isoro'paqué o'marin oshahuano'sa' anoyacancantacaso maré'. Caso' na'con na'con oshahuanpirahué', anoyacancantérinco. ¹⁶ Yosé nosororinco. Hua'qui co noyahué' nipirahué', nosororinco. A'napitanta' natècaiso maré' napotérinco. "Paono pa'pi co noyahué' nipirinhué', hua'qui ahuantanton, Quisocristori nosororin. Nosoroarincó canta'," ta'tona', natètapi. Natètohuachina', Yosé nohuitatona', noya nanpiapi. A'na tahuèrinta' inápaqué nanpimiatapi. ¹⁷ Napoaton Yoséichin natèahua'. Nani tahuériya: "¡Ma noyacha Yoséso' paya!" itahua'. Inaso' co onporonta' ta'huantaponhué'. Co quènanpirèhuahué', hua'anéntomiatèrinpoa'. Inaíchin chinotacaso' ya'huérin. Ama onporonta' ina naniantahuasohué'. Amen.

¹⁸ Hui'nahué pochin api, ni'nanquén. I'hua chachin ansiano'sa' Yosé nontatona', acorinèquén Yosé nanamén a'chinamaso maré'. Naporo' Yoséri anitotérinso' sha'huitatènen, pènéninèquén. "Yosé nohuanton, api, nanamén noya a'chinaran. Ina maré' acorinquén.

Parisitapanahuë', catahuarinquën. Napoaton Quisoso a'chininso chachin a'chinquë'," itërinëinquën. Iporanta' inachachin pënënanarquën. Quisoso nanamën chachin a'chinquë' sopai minsëcaso marë'. Tëhuë'nchachin sopai yacanapirinpoahuë', Quisocristo catahuarinpoa' minsëcaso marë'. ¹⁹ Inasáchin natëton, pënëntëquë'. Quisocristo nohuantërinso'ráchin yonquiaton, noya niquë'. Noyápiachin cancantaton, piyapi'sa' a'chintëquë'. Anaquënsó nipi'rinhuë' cancanëna quëran noya nicacaiso' nitotopirinahuë', co yanatëpihuë'. Nani Yosë naniantatona', co huachi yonquipihuë'. Quisocristo a'poatona', co huachi imapihuë'. ²⁰ A'naso' Iminio itopi. A'nanta' Aricantëro itopi. I'hua niyontonpatëira, inapita chiniquën pënënahué. "Quisocristo nanan quëtërinco ni'ton, ama huachi Tata Yosë a'páinquëmasohué'. Satanasë natërama' ni'ton, parisitamaso' ya'huërin," itërahuë. Ama huachi Yosë pinocaiso' marëhuë' chiniquën pënënahué. "Oshaquëran co noyahuë' yonquipisopita naniantatona', Yosë pochin cancantantapona' nimara," ta'to napotërahuë.

2

Yosë nontacaso' ya'huërinso'

¹ Ya'ipi piyapi marë' Yosë nontacaso' ya'huërin. Niyontonpatama', na'con nontoco' Yosëri catahuain. "A'paniarinpoa' mini," ta'toma': "Yosparinquën Sinioro," itoco'. Ina'ton pënënanarquëma'. ² Copirnoros'a marë' Yosë nontoco' noya hua'anëntacaiso marë'. Ya'ipi hua'ano'sa marë' Yosë nontoco' noya nicacaiso marë'. Noya hua'an nipachin, co aquëtë' piyapi'sa' nino'huipihuë'. Sano yonquiatëhua', noya ya'huarihua'. Ina quëran Yosë yonquiatëhua', noya nisarihua'. ³ Ina pochin Yosë nontacaso' nóya. Inaso' nicha'ërinpoa'. Nontohuatëhua', noya nataninpoa'. ⁴ Ya'ipi piyapi'sa' nicha'ëcaso' nohuantërin. Nanamën no'tëquën nitochina'. ⁵ Yosëfichin chinotacaso' ya'huërin. Oshahuänëhua' ni'ton, inimicotopirëhuahuë', Quisocristo nanan anoyatërinpoa'. Inasáchin Yosë anohuitërinpoa'. Inaso' Yosë niponahuë', piyapi chachin nasitimarin. ⁶ Quisocristo inaora nohuanton, nicha'ëinpoaso marë' chiminín. Chiminaton, oshanënpoa' inquitërinpoa'. Tahuëri nanihuachina', Yosë yanicha'ërinpoaso' anitotërinpoa'. ⁷ Ina nanan sha'huica'huaso marë' Yosë acorinco. A'parinco nisha piyapi'sa' a'chinta'huaso marë'. "Yosë no'tëquën nontërinpoa'. Ina natëco'," itërahuë. Tëhuë'nchachin no'tëquën nonahuë, co nonpinahuë'.

⁸ Napoaton nani parti niyontonpachina', quëmapi'sa' Yosë nonchina', tënahué. Ama no'huichinasohué'. Ama nisha nisha ninonchinasohué'. Noyápiachin cancantatona', Yosë nonchina'. ⁹ Sanapi'santa' noya niina'. A'naquën sanapi'sa' nitapacaisoráchin yonquipi. Na'con na'con yanco nitonpomototopi, notohuaro' miyo pë'pëpi, nisha nisha a'sontanpapi. Pa'ton nininsopita a'mocaiso' pa'yatopi. Ainën tapacaisoráchin yonquipi. Yosë imarinsopitaso nipi'rinhuë', ama inasáchin yonquiatonahuë', sano yonqui'ina'. Ama piyapi'sari pa'yatacaiso marë'áchin nitapainasohué'. ¹⁰ A'mopiso' ama na'con na'con yonqui'inasohué'. Noya nicacaiso' na'con na'con yonqui'ina'. Yosë imapi ni'ton, inaíchin chinochina'. ¹¹ Yosë nanamën a'chinpachina', sanapi'sa' ta'tatona', noya nataina'. Natanahuatona', noya natëina'. ¹² Niyontonpatama', quëmapi'sa' pënë'nchina'. Sanapi'saso nipi'rinhuë', co pënëntacaso' ya'huërinhuë'. Ama quëmapi'sa' camaiinasohué', tënahué caso'. Ta'tatona' nataina'. ¹³ Atan'ton Yosëri ninin. Ina quëran Ipa ninin Atan catahuacaso marë'. ¹⁴ Naporahuaton, sanapi'ton co noyahuë' ninin. Sopairi nonpintohuachina, ina natëton oshahuain. Co Atan nonpintërinhuë'. ¹⁵ Sanapi'saso nipi'rinhuë' hua'huinpita noya aso'sohuachina', Yosëri noya ni'sarin. "Yosë catahuarincó," ta'tona, imamiachina'. Piyapi'sa' noya nosoro'ina'. Noyasáchin ni'ina'. Sano yonqui'ina'. Inapohuachina', nicha'ësarín.

3

Ansiano'sa' acocaso' ya'huërinso'

¹ No'tëquën sha'huitaranquën. Ansiano yaya'conpachina', noya yonquipi. Ansiano'sa' tëhuë'nchachin catahuarinënpoa'. ² Napoaton yaya'conpachina', nóya nipsisopitaráchin ya'coina'. Ama piyapi'sari pinocaiso marëhuë' noyasáchin niina'. A'na sa'ináchin ya'huë'china'. Co monshihuanacaiso' ya'huërinhuë'. Sano yonqui'ina'. Ama nisha nisha yonqui'inasohué'. Ya'ipi cancanëna quëran imaina'. Ni'toro'sa' huë'pachina', noya nonchina', o'shichina'. A'chinacaiso' noya nitochina'. ³ Ama no'piinasohué'. Ama yaahuë'chinasohué'. Sano yonqui'ina'. Ama yano'huichinasohué'. Ama coriquiráchin cancanchinasohué'. ⁴ Ya'ipi pënë'nquë ya'huë'pisopita noya a'paiatona', a'chinchina'. Hui'ninpita noya pënë'ina' no'tëquën natëcaiso marë'. Sanoanan quëran pënënpachina', noya natërapí. Pa'pina' noya ni'sapi. ⁵ Co hui'ninpita tëranta' pënënpachinhuë', a'napitarinta co yanatëponhuë'. Napoaton co nanitërinhuë' Yosë imapisopita noya catahuacaso'. ⁶ Hua'qui imapisopitaráchin ansiano ya'coina'. Nasha imarinso' ya'conpachin, co noyahuë' yonquiamara: "Caso'

ansianoco ni'ton, noya noyaco," tapon nimara yonquinênquë. Iraca sopai hua'an ina pochin yonquihuachina, Yosëri ana'intërin. Ni'cona inapochachin ana'intochinquëma'.⁷ Noya nininsoráchin ya'coina'. Noya nipachina', co imapisopitarihuënta' noya ni'sapi: "Inaso' noya quëmapi," tosapi. Co noyahuë' nicaponahuë', ya'conpachin, sopai hua'ani nonpintaton, minsëarin. Piyapi'sarinta' tēhuapi.

Tiacono'sa' acocaso' ya'huërinso'

⁸ Ansiano'sa' catahuarinsopitaso' tiacono'sa' topi. Inapitanta' natëtono'sa' niina'. No'tëquênáchin noina'. Ama nisha nisha noinasohuë'. Ama no'piinasohuë'. Ama nonpinatona', coriqui canainasohuë'.⁹ Yosë anitotërinpoaso' nóya nitochina'. Nitotatona', cancanëna quëran huarë' natëina'. Inapohuachina', noyápiachin cancantapi.¹⁰ Ama a'naroáchin aya'concosohuë'. Pi'pian ténitoma', ni'co'. Noya nipachina', ya'coina'.¹¹ Tiaconaro'santa' natëtono'sa' niina'. Ama ma'tona ma'tona noinasohuë'. Ama pinochinasohuë'. Ama no'piinasohuë'. Noyasáchin niina'.¹² Tiacono'saso', a'na'chin sa'ina' ya'huëchina'. Hui'ninpita noya pënëina' no'tëquën natëcaiso marë'. Ya'ipi pëinênquë ya'huëpisopita noya a'paitona', a'chinchina'. Ina pochin cancantërinopitarachin ya'coina'.¹³ Tiacono'sa' noya nipachina', imapisopitari noya ni'sapi. Noya Yosë marë' sacatohuachina', chini chiniquën cancantapi. Quisocristo noya natëtona', nanamën a'chinapi.

Yosë huëntonênquë ya'conpisopita

¹⁴⁻¹⁵ Na'con yonquiátênquën api, nicaponquën yapa'sarahuë. "Co hua'quiya quëranhuë' pa'sarahuë topirahuë'. Hua'qui quëran a'na' pa'samarahuë," ta'to, iso quirica ninshitaranquën pënëna' huanquënso marë'. Yosë huëntonênquë ya'conpatëhua', onpopinsona nicacaso' sha'huitaranquën. Yosëso' nanpiárin. Canpoarë chachin ya'huërarin. Nanamën no'tëquën anitotërinpoa'. Imarëhuasopita niyontonpatëhua', no'tëquën a'chinarihua'.¹⁶ Iraca co Yosë nohuítotëhuahuë', iporaso' Quisocristo anohuitërinpoa': "Ma noyacha inaso paya," tënëhua'.

Yosë hui'nin isoro'paquë o'maton, piyapi chachin nasitimarín.

Ispirito Santo chachin anitotërinpoa' Yosë hui'nin nininso'.

Nanpianthahuachina, anquëniro'sarinta' quënanpi.

Imapisopitari ya'ipi parti paatona', nanamën sha'huira'piapi.

Na'a piyapi'sa' natëpi.

Iporaso' Yosë'pa' noya ya'huërin. Inatohua' Yosëri quëpantarin.

4

Yosë nanamën a'porapiso'

¹ Tëhuëchachin Ispirito Santo ninoton, a'ninquëchin sha'huítërinpoa': "A'na tahuëri a'naquën piyapi'sa' Yosë nanamën a'porapi. Sopai natëtona', nonpin nanan a'chinpachina', imasapi. Ayaro' tahuëri ya'caritohuachin, naporapi," ténin.² Naporo' nonpina'piro'sa' ya'huapona' piyapi'sa' nonpintacaso marë'. "Quiyanta' Yosë imarai," topirinahuë', co no'tëquën nonsapihuë'. Nitotaponaraihuë', co cananthuanhuë' pochin nicatona', co natëtochináchinhuë' cancantapi. Hua'qui' sopai natëtona', co huachi nanitapihuë' Yosë natëcaiso'. Inapitaso' nisha a'chinapi.³ "Ama sanapi macosohuë'. Nisha nisha cosharo' a'poco huachi," tosapi. Napopirinahuë', Yosë ya'ipi cosharo' ninin capacaso marë'. Nanamën nitotatëhua', Yosë natëhuatëhua', co a'poarihuahuë'. "Yosparinquën, Sinioro," itatëhua', caparihua'.⁴ Ya'ipi ma'sha Yosëri ninin. Napoaton nóya. Co manta' a'pocaso' ya'huërinhuë'. "Yosparinquën, Sinioro," itatëhua', ya'ipiya noya caparihua'.⁵ Yosë quiricanën yonquiátëhua', Yosë nontohuatëhua', noya capacaso', ténin Yosë.

Quisocristo marë' noya sacatacaso' ya'huërin

⁶ Nani pënënanquën. Ina nanan a'chinpatan, noya nisanan. Quisocristo noya ni'sarinquën. Cosharo' achinirinposo pochin Yosë nanamën natëhuatan, achinicancanarinquën. No'tëquën a'chintërainquën ni'ton, noya imasaran.

⁷ Nonpin nanano'saso nipirinhue' tananpitëquë'. Inahuara yonquinëna quëran naporapi ni'ton, tananpitëquë'. Inapitaso' topinan quëran a'chinapi. Quëmaso nipirinhue' nani tahuëri yonquiquë' Yosë noya imacaso marë'.⁸ Nani tahuëriya sacatohuatëhuara, chinipirëhuahuë', noya noya Yosë imacaso' yonquihuatëhua', achinicancaninpoa'. Achinicancanpachinpoa', noya noya nisarëhua', tënahuë. Noya noya imapatëhua', isoro'paquë noya nanpiarëhua'. A'na tahuërinta' Yosë'pa' nanpimiatarihua'.⁹ Caso' no'tëquën pënëntërahue, ya'ipi piyapi'sa' natëina'.¹⁰ Ina marë' paatëhua', Yosë nanamën sha'huirarëhua'. Parisitarihuarahuë', a'chinárëhua'. Yosëichin ninarëhua'. Inaso' nanpiarin ni'ton, ya'ipi piyapi nicha'ëcaso' nohuantërin. Natëhuatëhua', anoyacancantatonpoa', nicha'ësarínpoa'.

¹¹ Nani a'chintëranquën ni'ton, inachachin api a'chinquë'. A'chinaton, pënëntëquë' natëina'. ¹² Co mashonquënhuë' niponahuë', noya pënëntëquë' mashoro'santa' natëinënquën. Ya'ipi piyapi'sa' noya nontëquë'. Nosoroaton, catahuaquë'. Cancanën quëran huarë' Yosë natëquë'. Sano yonquiaton, noyápiachin cancantëquë'. Noyasáchin niquë' imapisopita nonainënquënso marë'. ¹³ Niyontonpachina', Yosë quiricanën nontëquë'. Ina nontaton, pënëntëquë'. Quisocristo nanamën a'chintëquë'. Ca canconahuarë' inapoquë'. ¹⁴ Iráca ansiano'sa' niyontonahuatona', acorinënquën Yosë nanamën a'chinamaso marë'. Së'huamotorahuatënënquën, nanan quëtërinënquën a'chinamaso marë'. Ina quëran Yosë catahuaringuën nóya a'chinamaso'. Ama ina naniantaton, topinan ya'huëquësóhuë'.

¹⁵ Yosë nanamën na'con yonquiaton, a'chináquë'. Ya'ipi cancanën quëran huarë' imaquë'. Ina quëran pënënpatan, a'napita noya ni'sarinënquën. "Ma noya Yosëri catahuarin ni'ton, noya noya pënëntërin," tosapi. ¹⁶ Nani tahuëri yonquiquë' nóya imacamaso marë'. Naporahuatón, no'tëquën a'chinquë'. Inapohuatón, Yosë catahuaringuën imamiataton cha'ëcasso marë'. A'napitanta' natanpachinquën, cha'ësapi.

5

A'naya a'naya pënëncasoa ya'huërinso'

¹ Mashoro'sa' co noyahuë' nipachina', ama no'huiquësóhuë'. Tata pochin nicaton, sanoanan quëran pënënuë'. Napopináchin pi'ipitëramaso', iyaparin pochin ni'quë'. Inapitanta' nosoroaton, sanoanan quëran pënënuë'. ² Sanapi'santa' pënëncasoa' ya'huërin. Payaro'sa' nipachin, mama pochin nicaton, sanoanan quëran pënënuë' noya cancanchina'. Imoyaro'santa' napopináchin pi'ipitëramaso' oshiparin miáchin pochin ni'quë'. Ama inapita pi'pian tëranta' narintëquësóhuë'. Noyasáchin yonquiaton, nontëquë'.

Quëyoro'no'sa' napopiso'

³ Isonta' api, imapisopita sha'huítëquë' nitochina'. "Quëyoro'no'sa' noyá sa'ahuamia nipachina', nosoroatoma' catahuaco'," itëquë'. ⁴ Nipirinhue', hua'huinpita ya'huëtóhuachin, inapita pënënuë' a'shina catahuaina'. Aminpitarinta' catahuaina'. Aso'sorin ni'ton, inahuarinta' i'huërëntanta'ina'. Nosoroatona', nocomanta'ina'. Ina Yosë na'con nohuantërin. ⁵ A'naquën quëyoro'no'saso nipirinhue', co hua'huinpita ya'huëtërinhuë'. Yosëichin yonquiarin. "Ina catahuarincó," ta'ton, nani tahuëri Yosë nontarin. Tashirë chachin nontarin. Inapitasa' catahuahua'. ⁶ A'naquën quëyoro'no'saso nipirinhue', nipa'yatacasoáchin yonquipi. Napiaponahuë', chimipi pochin cancantopi. Co huachi Yosë yonquipihuë' ni'ton, co inapita catahuacaso' ya'huërinhuë'. ⁷ Nani api sha'huítëranquën. Ya'ipi imapisopita pënënuë' natëina'. Ama a'napitari pinocaiso marëhuë' noya niina'. ⁸ Quëmopinëna' tēhuëchachin nosorocaso' ya'huërin. Pahuantóhuachina', catahuaina'. A'shina', pa'pina', hui'ninpita, inapita na'con na'con nosorocaso' ya'huërin. Catahuaina', nocoma'ina'. Insoarisona co nocomahuachinahuë', co huachi Yosë natëapihuë'. Co quëmopinëna' nosoróhuachinarahuë', na'con na'con oshahuanapi.

⁹ A'naya a'naya niyontonpiquë quëyoro'no'sa' nininënpita ninshichina' catahuacaiso marë'. Payaro'saráchin acoina', saota shonca pi'ipitërinso'. A'naichin so'yatërinso'. ¹⁰ Noya nininsoráchin aco'ina'. Iso pochin nipisopita: Hua'huinpita noya aso'sorinso'. Ni'toro'sa' huë'pachinara, o'shitërinso'. Co manta' apirarinsohuë'. Piyapinën pochin cancantaton, imapisopita catahuarinso'. Parisitopisopita nosororinso'. Noyasáchin nininso'. Ina pochin nipisopita aco'ina'.

¹¹⁻¹² Nanon quëyoro'no'saso nipirinhue', ama acoinasóhuë'. "Quisocristo marëáchin sacatarahuë, co so'yantapóhuë'," taponahuë', oshaquëran ina naniantaton, naquëranchin so'yaantacaso' yonquiantapon nimara. So'yaantacaso' noya nipirinhue', ma'sona Quisocristo sha'huítërinso' co naniantacaso' ya'huërinhuë'. Naniantóhuachin, ina marë' oshahuanarin ni'ton, ama inapitasa' acoinasóhuë'. ¹³ A'naquëonta' topinan ni'tapona' pa'sápatona', chiropi. Naporahuatón, ma'tona ma'tona nonsapi, pinotapi, co napocasóhuë' nipirinhue'. ¹⁴ Napoaton nano'sa' so'inari ayananpihuachina', so'yanta'ina', tēnahuë. So'yantatona', hua'huainta'ina'. So'ina', hua'huinpita, inapita nocomahuachina', noya nisapi. Napóhuachina', co a'napitari pinosapihuë'. ¹⁵ Ni'quë' api. A'naquën quëyoro'no'sa' nani nisha cancantopi. Quisocristo a'porahuatona', sopai natëpi.

¹⁶ Quisocristo imapatëhua', noya niahua'. Quëyoro'no quëmopinënpoa' ya'huëhuachin, canpori chachin catahuahua' noya nancapaso marë'. Ina quëran a'napita imapisopitarinta' sa'ahuamiaro'sarachin catahuaina'.

Ansiano'sa' nininso'

¹⁷ A'naquën ansiano'sa' noya noya Yosë marë' sacatopi. Paatona', nani tahuëri a'chinápi, pënëntápi. Inapita noya noya ni'co'. ¹⁸ Yosë quiricanën quëran sha'huítërinpoa'. "Toro asacatóhuatama', a'caco'. Trico i'nataton to'norayahuachin, ama tonpóanantocósohuë'.

Tananpitoco' pi'pian pi'pian coshachin," ténin. "Piyapi asacatohuatama', pahuë'eco'," ténin anta'. Napoaton ansiano'sa' Yosë marë' sacatopi ni'ton, catahuaco'. Ma'sha quëtoco' ama pahuanchinasohuë'.

¹⁹ Nanan natantohuatan, ama a'naroáchin natëquësohuë'. A'na piyapiriachin ansiano sha'huirapihuachin, co natëcaso' ya'huërinhuë'. Catoya'pihuë nipon, caraya'pihuë nipon, inachachin sha'huirapihuachina', naporu huarë' natëtëquë'.

Nisha nisha pënëntërinso'

²⁰ Ansiano tëhuë'nchachin co noyahuë' nipachina, pënëncaso' ya'huërin. Ya'ipi imapisopita ayontonahuaton, chiniquë'n pënë'nquë'. A'napitanta' të'huatona', noya nicacaiso marë' pënë'nquë'.

²¹ Tata Yosë Quisocristorë chachin ni'sarinpoa'. Anquëniro'sa' acorinsopitanta' ni'sarinënpoa'. Napoaton api, ya'ipiya no'tëquë'n pënë'nquë'. Ama a'naroáchin ana'intëquësohuë'. Noya natantëquë' no'tëquë'n nitotacaso marë'. Ina quëran no'tëquë'n yonquiaton, pënë'nquë'. Inso tëranta' co noyahuë' nipachina, pënëncaso' ya'huërin.

²² Ansiano yaacohuatan, noya yonquiaton, oshaquëran acoquë'. A'naroáchin acohuatan, co noyahuë' nipachina, quëmanta' na'ianan. Noyasáchin niquë'.

²³ Apira apira yacanioran ni'ton, ama api i'sharáchin o'quësohuë'. Pi'pian huinonta' o'quë', aquëtë' caniotan.

²⁴ A'naquë'n co noyahuë' nipachina, ya'ipi piyapi'sari nitotopi. "Inaso' oshahuanin. Ina marë' Yosëri ana'intarin," topi. A'naquë'nso nipurinhuë' oshahuanaponahuë', co a'naroáchin nitotërëhuahuë'. Nipurinhuë', co cancanën quëran imarinhuë' ni'ton, oshaquëran nitotarihua'. ²⁵ Inapochachin a'naquë'n noya nipachina, ya'ipi piyap'sa' nitotopi. A'naquë'nso' nóya niponahuë', co a'naroáchin nitotërëhuahuë'. Oshaquëranchi inanta' nitotarihua'.

6

¹ Patron marë' sacatopisopita, pënë'nquë' patronëna' noya nicatona' natëina'. Co natëhuachinahué', no'huitatona', Yosë pinopona' nimara. "Yosë nanamë'nso' napoonin ni'ton, ina imatona' co yanatërinacohué'," taponá' nimara. Co ina Yosë nohuantërinhuë'. ² "Patronënantá' Quisocristo imapachin, ama ina marë' chiroinasohué'. Iyaparin pochin nicatona', noya noya sacachina'. Imarinso' catahuarapi ni'ton, nóya sacachina'. Inanta' Yosëri nosororin ni'ton, noya catahuaina'," itëquë'. Ya'ipi carinquë'n pënënanquë'nso', a'chinquë'. Onpopionta' pënë'nquë' natëina'.

Nonpin nanan a'china'piro'sa'

³ Quisocristo no'tëquë'n a'chintërinpoa'. Natëhuatëhua', noya noya cancantarihua'. A'naquë'nso nipurinhuë' Siniro nanamën co natëtonahuë', nisha a'chinpi. Nonpin nanano'sa' a'chinapi. ⁴ "Ya'ipiya nitotërai," topirinahuë', co yonquipihuë'. Topinan quëran nonsápi. Nisha nisha nanano'sa' yonquiatona', nonconpi. Pa'yatopi piyapi'sa' ano'huitacaiso'. Inapita natanpachinara, niapiratopi, nino'huiipi, nipinopi. "Nonpintërinco nimara," ta'tona', co huachi natërapihuë'. ⁵ Nitapicancantatona', co niquë'yapihuë'. Iráca Yosë nanamën nitotopirinahuë', ina naniantatona', co huachi no'tëquë'n yonquipihuë'. Ma'sha canacaiso marë' Yosë yaimaconpi. Co ina marë' imacasohuë' nipirinhuë', napopi. Ama inapitaso' natanquësohuë'.

Canamiatërëhuaso'

⁶ No'tëquë'n Yosë imapatëhua', tëhuë'nchachin canamiatarihua'. Co na'a ma'sha ya'huëtöpirinpoahuë', sano cancantohuatëhua', nóya ya'huarigua huachi. ⁷ Nasitohuatëhua', co manta' ya'huëtërinpoahuë'. Naporahuaton, chiminpatëhuanta', ya'ipi ma'shanënpoa' patarihua'. ⁸ Napoaton capasaso', a'mocaso' inapita ya'huëtöhuachinpoa', sano cancantahua'. ⁹ A'naquë'nso nipurinhuë' coriqui canacasóchin yonquipi. Inasáchin cancantona', sopai natëpi. Nani ma'sha nohuantatona' huë'nsonquë ma'sha manëso pochin nisapi. Inasáchin yonquiatona', aquë aquëtë' nohuantapona'. Ina marë' Yosëri chiniquë'n ana'intarin. ¹⁰ Coriquiráchin pa'yatohuatëra, nisha nisha yonquirë'. Co noyahuë' ninë'. Nonpinë', ihuatërë', no'huitërë', ina pochin yonquirë'. A'naquë'n coriquiráchin yonquiatona', Yosë a'popi. Ina quëran cancanëna quëran co huachi noya cancantopihuë'. Sëtatona', chiniquë'n parisitapi.

Imamiatacaso' ya'huërin

¹¹ Quëmaso nipurinhuë' api Yosë imaran ni'ton, ama coriquiráchin yonquiquësohuë'. Noya nicacasóchin yonquiquë'. Cancanën quëran huarë' Yosë chinotëquë'. "Inaso' nosoroatonco, catahuarincó," ta'ton, noya natëquë'. Naporahuaton, ya'ipi piyapi nosoroquë'. Ma'sha onpoaponahuë', chiniquë'n cancantëquë'. Sano piyapi niquë'. ¹² Iráca

imapisopita niyontonpachinara, chiniquën cancantaton, “Caso' Quisocristo imarahuë,” itëran. Napoaton “Yosë catahuarinco,” ta'ton, sopai minsëquë'. Yosë nani huëntonëquë aya'coninquën ni'ton, imamiatëquë'. Ina quëran a'na tahuëri inápaquë nannimiataran. ¹³ Yosë chachin ananpirinpoa'. Inaso' ni'sarinpoa'. Quisocristonta' ni'sarinpoa'. Iráca inanta' chiniquën cancantaton, Ponsio Pirato no'tën nanan sha'huitërin. ¹⁴ Ina yonquiaton, Quisocristo noninso chachin natëquë'. Ama a'napita pinocaiso marëhuë' no'tëquën a'chinquë'. Siniro Quisocristo o'mantaquë huarë' noya natëquë'. ¹⁵ Tahuëri nanihuachin, Yosë nohuanton, o'mantararin. Yosëichin hua'anëntërinpoa'. Ya'ipi hua'ano'sa' ina natëina'. Copirnorosarin' natëina'. “Ma noyacha Yosëso paya,” ichina'. ¹⁶ Inasáchin co ta'huantarinhuë'. Nanpirápon inaso'. Noya noya ni'ton, huënaráchin pochin ya'norin. Co ya'carichinachinhuë'. Iráca quëran huarë' co insonta' Yosë quënaninhuë'. Ipora huanta' co quënanarihuarahuë', ya'ipi piyapi'sari chinochina'. Ya'ipiya nanitaparín. Amen.

¹⁷ A'naquën na'con coriqui ya'huëtërin. Inapitanta' api pënënuquë': “Ama a'napita nocancosohuë'. Ama coriquinëmáchin pa'yatocosohuë'. Inaso' co ya'huëmiataponhuë'. Yosë na'con na'con pa'yatoco'. Inaso' co apiratërinpoahuë'. Nani ma'sha quëtërinpoa' nóya cancantatëhua, ya'huëcaso marë'. ¹⁸ Na' coriqui ya'huëtóhuachinquëma', a'napita nosoroatoma', catahuaco'. Ma'sha pahuantóhuachina, quëtoco'. Ama manta' apira-cosohuë'. Noya nico'. ¹⁹ Inapohuatama', Yosë'pa' canamiatarama'. Inaquë noya noya nannimiatarama,” itëquë'.

Tiquinamën pochin pënëninso'

²⁰ No'tëquën api Quisocristo nanamën a'chintëranquën. Ama naniantatonhuë', noya imaquë'. Nonpin nanano'saso nipirinhuë' ama natanquësóhuë'. Nisha nisha nonpi. “Ya'ipiya no'tëquën nitotërai,” topirinahuë', co no'tëquën nitotópihuë'. ²¹ A'naquën nisha nanan imatona', Yosë a'popi. Ama inapita natëquësóhuë'.

Inaora nohuanton, Yosë noya catahuainquën. Nani ninshitëranquën huachi.

Paono

Paonori Timotio ninshitaantarinsó'

Timotio yonquiator, nanan a'patêrinso'

¹ Ca Paonoco ninshitaranquên. ¿Noya quémanta' ya'huaran? Noya canta' isèquê ya'huarahué. Yosé nohuanton, Quisocriso acorinco nanamên a'china'huaso maré'. Quisocriso imapatêhua', Yosé nohuitatêhua', nanpimiatarihua'. ² Timotionquên ninshitaranquên. Nosoroatênquên, hui'nahuê pochin ni'nanquên. Tata Yosé inaora nohuanton, catahuainquên. Noya nosoro'inquên. Nani tahuêri asanocancainquên. Quisocrisonta' inachachin catahuainquên. Inaso' hua'anênpoa' ni'ton, inasáchin natêrêhua'.

Timotio noya imarinsó'

³ Iráca shimashonêhuêpita Yosé chinotopi. Inapochachin canta' chinotêrêhuê. Yosé nanamên no'têquên natêto, chinotêrêhuê. Ina maré' noyápiachin cancantêrêhuê. Nani tahuêri tashirê chachin Yosé nontato, quêma yonquiranquên. Noya imaranso maré': "Yosparinquên Sinioro," itêrêhuê. ⁴ Iráca yapatohuatênquêna, sêtatón na'nêran. Ina yonquiato, na'con yani'nanquên. Onpopionta' nicato noya cancanchi, tênahué. ⁵ Cancanên quêran huaré' Quisocriso natêran. Mamapaya'ton natêrin. Noita inaso'. Ina quêran mama Ionisanta' natêton, a'chintêrinquên. Ipora quémanta' imaran, tênahué. Ina yonquiarahuê.

⁶ Iráca sê'huamotorahuatênquên, acoranquên pênéntamaso maré'. Naporo' Yosé chachin ananitêrinquên ni'ton, nóya pênéntêran. Imapisopita noya a'chintêran. Iporanta' api, ina yonquiator chiniquên cancantêquê'. Ni'quê'. Pênsha yatacopihuachina, pishitohuatêra noya orotaantarín. Inapochachin chiniquên cancantaton, pênéntaantaquê', tênahué. Napoaton ninshitaranquên achinicanana'huancasoso maré'. ⁷ Yosé co nohuantêrinhuê' tê'huacaso'. Ispirito Santo chachin achinicananinpoa' sopai minsêcaso maré'. Inasáchin ananitêrinpoa' piyapi'sa' nosorocaso'. Catahuarinpoa' cancandênpoa' quêran no'têquên yonquicaso'. ⁸ Ama tapanatonhuê', Sinioro nanamên a'chináquê'. Ina a'chinahuêso maré' tashinan pèiquê po'morinaco. Ama ina maré'nta' tapanquêsôhuê'. Quémanta' a'chinanso maré' aparisitohuachinênquên, chiniquên cancantêquê'. Napohuatan, Yosé catahuarinquên noya ahuantamaso'. ⁹ Yosé chachin anoyacancantêrinpoa'. Oshanênpoa' inquitatonpoa', acorinpoa' nóya nicacaso maré'. Inaora nohuanton, nosororinpoa'. Co noyahué' nipirêhuahuê', nosoroatonpoa', catahuarinpoa'. Co'huara isoro'pa' acoyátêrasôhuê', ninotonpoa', nosororinpoa'. Naporo' chinotêrin Quisocriso a'paimacaso'. Ina imapatêhua', anoyacancantêrinpoa'. ¹⁰ Nosororinpoaso' nani anitotêrinpoa'. Quisocriso o'marin ni'ton, nitotêrêhua'. Quisocriso chachin nicha'êrinpoa'. Nanpiantarahuatón, chimirin minsêrin. Nanamên natêhuatêhua', Yosé nohuitatêhua', nanpimiatarêhua'. Chimirarihuarahué', nanpiantarihua'. Nanamên quêran anitotêrinpoa'.

¹¹ Yosé acorinco nanamên sha'huica'huaso maré'. Pênénta'huaso maré' a'parinco. Ina nohuanton, nisha piyapi'sa' a'chintarahué. ¹² Ina maré' aparisitopirinacohué', co tapanato yaa'porahuê'. Quisocriso imiamatarahuê. Ina nohuatêto, inasáchin natêrêhuê. Ya'ipi nani-taparin. Nani sha'huítêrinco nanamên a'china'huaso' ni'ton, noya a'pairinco. O'mantaquê huaré' nanamên ya'huémiatarin, tênahué.

¹³ No'têquên api a'chintêranquên. Inachachin quémanta' a'chinquê'. "Quisocrisoíchín anoyacancantêrinpoa'," ta'ton inasáchin natêquê'. Ina nosoroaton, a'napitanta' nosoroquê'. ¹⁴ Yosé nohuanton, nanamên no'têquên nitotêran. Ama manta' nisha a'chinquêsôhuê'. Ispirito Santo catahuarinquên no'têquên yonquicamaso'. Nani ya'coancantêrinpoa' catahuainpoaso maré'.

¹⁵ Tashinan pèiquê po'mohuachinaco, ya'ipi Asiaquê imapisopita patêrinaco. Huiquiro, Imoquinisi, inapita quêran huaré' napotêrinaco. Nani nitotêran, tênahué. ¹⁶⁻¹⁷ Onisiporoso nipirinhué', co naniantêrincohuê'. Nomaquê huê'sahuaton, yonisápatonco, quênaninco. Co tapanatonhuê', tashinan pèiquê ni'quirinco. Na'aro' achinicananinco. Ina maré' ya'ipi pèinênquê ya'huérisopita Siniorori na'con catahuain, tênahué. ¹⁸ Ipiquoqênta' na'con catahuarincoso' nani nitotêran. Ina maré' Yosé nontêrêhuê. "Na'con nosororinco ni'ton, Sinioro o'mantahuachin, inanta' nosoroquê'," itêrêhuê, Yosé nontato.

2

Sontaro pochin nininsó'

¹ Quémanta' api: "Quisocriso catahuarinco," ta'ton chiniquên cancantêquê'. Ina imapatêhua', inaora nohuanton catahuarinpoa' chiniquên cancantacaso'. Hui'nahuê pochin nicanatênquên, pênênananquên. ² Piyapi'sa' niyontónpachinara, Yosé nanamên a'chintêrêhuê. Quémanta' natanan. Inapochachin quémanta' caraíchín quémapi'sa' huayonahuaton, ina

nanan chachin a'chintantaquë'. Noya natërsinpita a'chintëquë'. Inahuanta a'napita a'chintacaiso marë' inapotëquë'.

³ Noya sontaro pochin niqüë'. Inaso' parisitohuachina, ahuantërin. Inapochachin quëmanta' Quisocristo marë' parisitohuatan, ahuantëquë'. ⁴ Sontaro ya'conpatëra, co huachi a'na sacato yonquirëhuë'. Capitanáchin natërë'. Ina nohuantërsinsoáchin ninë'. Inapochachin canpoanta' Quisocristoachin natëcaso' ya'huërin. ⁵ Isonta' yonquiquë'. Canatacaso marë' ya'nipihuatëra, ya'nipi hua'an sha'huitërinpo' ma'sona noya nicacaso'. Co natëhuatërahuë', co canatërhue'. Inapochachin canpoanta' Quisocristo noninso' natëahua'. ⁶ Iminquë chiniquën sacatërinso pochin Yosë marë' chiniquën sacatacaso' ya'huërin. Sha'tona'pi noya sacatohuachina, cosharo' ya'huëtërin. Cayahuachina, inari'ton manin. ⁷ A'chintaranquënso' api yonquiráquë'. Quisocristo catahuarinquën noya noya yonquicamaso marë'.

⁸ Quisocristo na'con yonquiquë'. Isoro'paquë o'maton, piyapi chachin nasitimarin. Tapi shiin inaso'. Chiminaponahuë', nantiantarin. Ina nanan chachin a'chinárahue'. Ina imapatëhua', nicha'ësarinpoa'. ⁹ Ina a'chinahuëso marë' parisitërahuë'. No'huitonaco, tashinan pëiquë po'morinaco. Apina'pi pochin nicatonaco, catinatërinaco. Inapopotirinacohuë', Yosë nanamënso' co nanitopihuë' inapotacaiso'. Nisha nisha parti a'chinapi ni'ton, nahuinin. ¹⁰ "Yosë nohuatan, huayoninsopita oshaquëran imasapi," ta'to, ya'ipiyapi ahuantërahuë'. Quisocristo imapachina', nicha'ësarin. Oshanëna' inquitahuaton, anoyacancantarin ni'ton, a'na tahuëri Yosë'pa' nantiantarapi. Inatohua' noya noya ya'huëcontapi. Co onporonta' pipiapihuë'.

¹¹ No'tëquën itëranquën.

Yatëpapurinënpoahuënta', imamiatohuatëhua', inarë'quënpoa' nanpimiatarihua'.

¹² Parisitapirëhuahuë', noya ahuantohuatëhua', a'na tahuëri inarë'quënpoa' hua'anëntarihua' Nipirinhuë', ina a'pohuatëhua', inanta' a'poarinpoa'.

¹³ Co no'tëquënáchin imapirëhuahuë', inaso' no'tëquën nontërinpoa' ni'ton, noya a'pairinpoa'.

Nani sha'huitërinpoa' ni'ton, co nanitërinhuë' nonpintinpoaso'. Co onporonta' nisha cantantarinhuë'.

Yosë marë' sacatërhëhuaso'

¹⁴ Ina nanan chachin api ya'ipi piyapi'sa' sha'huitaantaquë' yonqui'ina: "Yosë ni'sarinpoa' ni'ton, ama nisha nisha ninontocohuë'," itëquë'. Inahuara yonquinëna quëran nisha nisha ninontohuachinara, topinan quëran nonsapi. Insona inapita natanpachina', co huachi noya Yosë imasapihuë'. Nisha cantatona', yaa'poapi. ¹⁵ Noyasáchin niqüë' Yosë noya ni'inquën. Yosë nanamën ma'sona tapon naporinsopita noya nitotaton, no'tëquën a'chinquë'. Ina marë' noya sacatohuatan, co Yosë'pa' tapanaranhuë'. ¹⁶ Nonpin nanano'saso nipirinhuë' tananpitëquë'. Ama natanquësohuë'. Topinan quëran ninontapi. Inapita imapatëhua', co huachi Yosë pochin yonquiarëhuahuë'. ¹⁷ Ni'quë'. Panca yonitohuatëra, nohuarotërë'. Inapochachin nonpin nanano'saso', yatapicancaninpoa'. Iminio, Huirito inapitaso', nonpin nanan a'chinapi. ¹⁸ Yosë no'tëquën a'chintopirinpoahuë', co huachi natëpihuë'. "Yosë nani piyapi'sa' ananpitatë pochin nitërin. Co huachi a'na tahuëri ananpitaantarinpoahuë'," toconpi. Napopi ni'ton, co huachi a'naquën imapihuë'. ¹⁹ Yosë nanamënso nipirinhuë' ya'huárin, Yosë chachin acorinso'. Natëricho pëi' achinirinsopochin ni'ton, ya'huëmiatarin. Cato quëran chachin ninshitopi. "Ya'ipi imapisopita Yosëri nohuëtërin," tënin. "Quisocristo imapisopita noya cancanchina'. Ya'ipi co noyahuë' yonquipsopita nanianchina'," tënin anta'.

²⁰ Panca pëiquë nisha nisha ma'sha ya'huërin inaquë o'shitacaso marë'. Ni'toro'sa' huë'pachinara, nasha minë' ninshirayáchin masahuatë', o'shitëre'. Minëtë', pa'chitë', inapitaso nipirinhuë' co ina marë' ya'huërinhuë'. Në'huëi' acacaso marë', hui'sëcaso marë', inapita marë' ya'huërin. ²¹ Inapochachin co noyahuë' yonquiramaso' naniantohuatama', ninshiraya minë' pochin nisarama'. Noyasáchin cancantohuatama', Yosë nohuantarinquëma'. Acoarinquëma' noya nicacaso marë'.

²² A'naquën hui'napi'saso' nisha nisha yonquiatona', pa'sápi. Ama ina pochin yonquiquësohuë'. Noyasáchin nicacaso' yonquiquë'. Ya'ipi cancanën quëran Quisocristo natëquë'. Ya'ipi piyapi nosoroquë'. Ya'ipi imarëhuaso capininpoa' noya nini'tëhua', ya'hua'ahua'. Noyápiachin cancantatëhua', Sinioro nontërhëhua' catahuainpoaso marë'. ²³ A'naquën co Yosë yonquiatonahuë', nisha nisha ninontapi. Topinan quëran ninontatona', nino'huia. Quëmaso nipirinhuë' ama inapitarë'quën chiniquën ninontocohuë'. ²⁴ Sinioro piyapinënpoa' nipatëhua', co piyapi'sa' no'huicaso' ya'huërinhuë'. Noya nontacaso' ya'huërin. Noya nitotatëhua', a'chintahua'. No'huipirinpoahuë', ama no'huiahuasohuë', ahuantahua'. Sanoanan quëran nontahua'. ²⁵ Nisha nanan imapachina,

oshaquëran pënëanhuan'. Ama no'huitatëhuahuë', a'chintahua'. Yosëri catahuahuachin, oshaquëran co noyahuë' yonquipisopita naniantatona', no'tëquën yonquiapona' nimara. ²⁶Yonquicaiso marë' sanoanan quëran pënëanhuan'. Huënsonquë ma'sha manëso pochachin sopairi nani manin. Camaihuachina, natëpi. Nipirinhuë' pënënpatëhua', sopai quëran cha'ëpona' nimara.

3

Aquë aquëtë' co noyahuë' cancantapisopita

¹Isonta' api pënëanta'inquën. Ayaro' tahuëri ya'caritohuachin, co huachi noya ya'huapihuë'. ²Piyapi'sa' niapiratatona', co huachi a'napita yonquiapihuë'. Coriquiráchin cancantapi. A'napita nocanapi. "Caso' noya noyaco," ta'tona', a'napita co noyahuë' ni'sapi. Nipinosapi; Yosënta' pinosapi. A'shina', pa'pina', inapita co natërapihuë'. Nani ma'sha quëtöpirinahuë', ina marë' "Yosparinquën," co itopihuë'. Co Yosë chinotapihuë'. ³Co pi'pisha tëranta' ninosoroapihuë'. Co niquë'yaapihuë'. Ninonpinapitona' nisha'huirapiapi. Nimonshitapi. Ni'ni pochin cancantatona' niahuëapi. Noya nininsopita co pi'pisha tëranta' nohuantapihuë'. ⁴Iina niponaraihuë', nonpinapitona' sh'huirapiapi. Co huachi yonquiapihuë': "Quiyasáchin nitotërai," tosapi. Nipa'yatacasoáchin yonquiataona', co huachi Yosë nohuantapihuë'. ⁵"Quiyanta' Yosë imarai," topirinahuë', co tëhuënchachin imapihuë'. Chinotöpirinahuë', co cancanëna quëran huarë' natëpihuë' ni'ton, co Yosëri catahuarinhue' ina pochin cancantacaiso'.

Ama inapita natanquësohuë'. Tananpitëquë' pa'ina'. ⁶Na'a piyapi'sa' anishacancantapi. A'naya a'naya pëiquë paatona', sanapi'sa' nonpintopi. Nonpintatona', a'chintapirinahuë', a'naquënso' noya natanpi. "Oshahuanco ni'ton, ana'intincoso' ya'huërin," ta'tona', co chiniquën cancantopihuë'. Nani ma'sha nohuantatona', co sano yonquipihuë' ni'ton, a'naroáchin natëtopi. ⁷Nisha nisha nanan yanatanapona'. Yosë no'tëquën noninsoso nipirinhuë', co yanatëpihuë'. Napoaton co Yosë nohuitopihuë'. ⁸Iráca cato' pënotono'sari Moisésë chinitopi. Canisë, Canprisë inapita itopiso'. Moisésë no'huitona', copirno nonpintopi ama natëcaso marëhuë'. Inapochachin ipora nisha a'china'piro'sa' co noyahuë' yonquiataona', co Yosë nohuantopihuë'. No'tëquën noninsoso' co yanatanpihuë'. Nisha nanan imatona', co Yosë imasapihuë'. ⁹A'chintohuachina, a'naquën natëpirinahuë', oshaquëran co huachi natërapihuë'. "Nonpinápi," ta'tona', co huachi imasapihuë'. Inapochachin iráca ina pënotono'sari nonpintöpirinahuë', piyapi'sari oshaquëran no'tëquën nitotatëhua', a'popi huachi.

Paonori Timotio pënëninso'

¹⁰Quëmaso nipirinhuë' noya cancantaton, hua'qui' ca'tananco. Yosë nanamën a'chinpatëra, noya natanan. Ya'ipi naporahuëso' ni'nán. Yosëichin yonquiato, imamiatarahuë. Cancanëhuë quëran huarë' natërahuë. Co piyapi'sa' no'huirahuë', nosororahuë. Ma'sha onpoaporahuë', chiniquën cancantërahuë. ¹¹Aparisitöpirinacohuë', ahuantërahuë. Ya'ipi ni'nán ni'ton, nitotëran. Antioquiaquë, Iconioquë, Nistraquë, inaquëpita chiniquën parisitaporahuë', Sinioro catahuarincó ni'ton, cha'ërahuë. ¹²Ya'ipi cancantënpoa quëran Quisocristo imapatëhua', aparisitarinënpoa'. ¹³Co noyahuë' nipisopita, nonpintëro'sa', inapitaso' aquë aquëtë' co noyahuë' nisapi. Na'con piyapi'sa' nonpintopi quëran, a'napitarinta' nonpintapi.

¹⁴Quëmaso nipirinhuë', Yosë nanamën imamiatëquë'. Nani iráca mama, mama paya, ca, a'napitanta' a'chintërainquën, cancanën quëran huarë' natëran. Noya nohuitërancoi ni'ton: "No'tëquën a'chintëraincoi," ta'ton, imamiatëquë'. ¹⁵Hua'huatapon quëra huarë' Yosë quiricanën nohuitëran. Ina quëran Yosë nontërinpoa' nicha'ëinpoaso marë'. Ina nitotohuatëhua', Quisocristo natëhuatëhua', cancanënpoa' anoyacancantërinpoa'. ¹⁶Ya'ipi Yosë quiricanënsó' nóya. Yonquirinso chachin Yosëri aninshitërin. Quiricanën quëran a'chintërinpoa'. Pënëninpoa' co noyahuë' ninëhuasopita naniantacaso marë', nóya ayonquirinpoa'. Anitotërinpoa' no'tëquën Yosë natëcaso'. ¹⁷Quisocristo imapatëhua', quiricanën quëran catahuarinpóa' noya nicacaso marë'. Nitotatëhua', natëhuatëhua', nóya nisarëhua'. Ina marë' quiricanën quëtërinpoa'.

4

¹Yosë ni'sárinpoa ni'ton, pënënananquën. Quisocristonta' ni'sárinpoa ni'ton, "nanamën a'chináquë'," ténahuë. A'na tahuëri inaso' o'mantararin isoro'pa' hua'anëntacaso marë'. Naporo' chiminpisopita, nanpirëhuasopita, ya'ipinpoa' coisë pochin no'tëquën sha'huitarinpoa'. Oshahuano'sa' ana'ntarin. Natërhëhuasopitaso' noya acoarinpoa'. Napoaton Yosë marë' noya sacatëquë'. ²Nanamën a'chináquë'. Piyapi'sa' yanatanpachina', a'chintëquë'. Sacai' a'chinacaso nipirinhuë', onpopionta' a'chináquë'. A'naquënso' co

yaimapachinahuè', no'tèquèn sha'huitèquè' natèina'. Co noyahuè' nipachina', pènènquè'. Noya nontèquè' chiniquèn cancantatona', imaina'. Ya'ipi piyapi'sa' a'chintèquè' noya nicacaiso marè'. Nipirinhue', ama no'huiquèsosohue'. Sanoanan quèran pènènquè'. ³ A'na tahuèri piyapi'sa' co nohuantapihuè' Yosè nanamèn natanacaiso'. Nonpin nanano'sa' nisha nisha a'chinpachina', pa'yatapi. Inahuara costapisorachin yanatanapi. ⁴ Yosè no'tèquèn noninsò' a'porahuatona', piyapi yonquirinso' natèapi. ⁵ Quèmaso nipirinhue', yonquínahuan niquè'. Aparisitohuachinènquèn, ama no'huitatonahuè', ahuantèquè'. A'naya a'naya Yosè nanamèn a'chintèra'piaquè'. Co imapisopitahuènta' nitochina'. Ya'ipi imapisopita catahuahuè' noya noya imaina'.

⁶ Ma'sha Yosè marè' tèpapiso pochin co hua'quiya quèranhuè' a'chinahuèso marè' tèpaarinaco. Nani tahuèri naniriarin chimina'huaso'. ⁷ Iráca Yosè sha'huitèrinco a'napita a'chinta'huaso'. Nani tiquirahuè. Chiniquèn sacatèrahuè pochin Quisocristo noya natèrahuè. Co pi'pian tèranta' a'porahuè'. ⁸ Napoaton Yosè'pa' acanaarinco. Quisocristo o'mantahuachin, coisè pochin nicaton, no'tèquèn sha'huitarinpoa'. Naporo' noya ninahuèso marè' acanaarinco. Co casáchin acanaarincohuè'. A'napitanta' Quisocristo nosoroatona', "Manóton o'manta'in," topisopitanta' Yosè'pa' canaapi.

Timotio huècacas' nohuantèrinso'

⁹ Manóton api huèquè' ni'quico. Ama hua'quiquèsosohue'. ¹⁰ Timasèso' isoro'paráchin yonquiato, patèrinco. Tisaronicaquè pa'nin. Crisinti Carasiaquè pa'nin. Titonta' Tarèmasiaquè pa'nin. ¹¹ Nocaséichin isèquè ya'huèrarin. Marconta' macaton, quèquè'. Inaso' noya catahuarinco. ¹² Tiquicoso' ya'huèapirinhue', Ipiisoquè a'parahuè. ¹³ Aipi a'morahuèso tanontèn nininso' Troasèquè huèshirahuè. Carpio pènènquè ya'huèarin. Huè'patan, quèshico. Quiricaro'santa' quèshico. Quiricanèhuè so'nanpinan nininsopita na'con na'con nohuantèrahuè.

¹⁴ Aricantèro hua'naquè sacatèrinso' chiniquèn sha'huirapirincó. Ina marè' Siniorori ana'intarin. ¹⁵ Yosè nanamèn a'chinahuè ni'ton, chiniquèn no'huirincó. "Nonpiánin," ténin. Napoaton ni'quèna quèmanta inapotochinquèn.

¹⁶ Ya'nán coisèquè sha'huirapiponaco, co insonta' catahuarincohuè'. Ya'ipiya tè'huatona', ta'ananpirinaco. Nipirinhue', co no'huirahuè'. "Ama ina marè' Sinioro ana'intèquèsosohue'," itèrahuè Yosè nontato. ¹⁷ Ta'ananpipirincóhuè', Quisocristo catahuarinco. Co patèrincohuè'. Achinicanancinco ni'ton, inaquènta' ya'ipi Yosè nanamèn sha'huirahuè. Nisha nisha piyapi'sa' nani natanpi. Pa'pini' yamaninposo pochin yatèpapirincóhuè', Yosè catahuarinco, cha'èrahuè. ¹⁸ Pa'pi co noyahuè' yonquirapihuachinaconta', onpopionta' nicha'èsarincó. Quisocristo anoyacancantèrinco ni'ton, a'na tahuèri hua'anèntèrinquè quèpantarinco. ¡Ma noyacha Quisocristoso paya! Ipora quèra huarè' inasáchin chinotahua'. Amen.

Tiquiapon pochin sha'huirinso'

¹⁹ Pirisica, Aquira, Onisiporo, sa'in, hui'ninpita, inapita saludos a'patèrahuè. ²⁰ Irasito Corintoquè quèparitèrin. Tropimo caniorin ni'ton, Miritoquè huèshirahuè. ²¹ Ama api hua'quiquèsosohue'. Co'huara o'napi naniyatèrasohue', huèquè'. Ioporo, Potinti, Nino, Croatia, ya'ipi imapisopita isèquè ya'huèpiso' yonquiatènènquèn, saludos a'patarinènquèn.

²² Sinioro Quisocristo achinicanainquèn. Ya'ipinquèma' imaramasopita inaora nohuan-ton, noya catahuainquèma'. Nani huachi.

Paono

Paonori Tito ninshitérinso'

Tito yonquiaton, ninshitérinso'

¹ Ca Paonoco ninshitaranquén, ni'qué'. ¿Noya ya'huaran? Noya canta' ya'huarahué. Tata Yosé hua'anéntérinco ni'ton, inasáchin natérahúé. Quisocristo acorinco nanamén a'china'huaso maré'. Yosé huayoninpoa' ni'ton, huéntonénqué ya'conéhua'. Nóya natécaiso maré' a'chinarahué. No'tén nanan a'china'huaso maré' acorinco. Ina natéhuatéhua', no'téquén imasaréhua'. ² Quisocristo imapatéhua', a'na tahuéri inápaqué quépantarinpoa'. Ya'huérin'pa' ya'huémiatarihua'. “Ananpitaantarinpoa',” ta'téhua', ina ninaréhua'. Yosé iráca co'huara isoro'pa' acoyatérasohué', ninotonpoa' yonquirinpoa'. Inaso' co onporonta' nonpintérinpoahué'. ³ Iporaso huachi tahuéri nanihuachina, inaora nohuanton, nanamén anitotérinpoa'. Yosé sha'huitérinco ni'ton, ina nanan chachin pénéranquéma'. Inaso' nicha'ésarinpoa'. ⁴ Titonquén ninshitaranquén. A'chintohuaténquéna natéton, imaran ni'ton, téhuénchachin hui'nahué pochin ni'nanquén. Tata Yosé inaora nohuanton, catahuainquén. Asanocancainquén. Quisocristonta' inachachin catahuainquén. Inaso' nicha'ésarinpoa'.

Ma'sona Tito nicacaso' ya'huérinso'

⁵ Crita parti ya'huarigua', a'naya a'naya ninanoqué a'chintopiréhuahué', pahuanarin ya'ipi a'chinacaso' ni'ton, inaqué huéshiranquén: “Imapisopita ya'ipi a'chintacaso ya'huérinso a'chintéqué'. Naporahuaton, ya'ipi ninanoro'saqué ansiano'sa' acora'piaqué',” itéranquén. ⁶ Ansiano'sa' yaacohuatan, noya imapisopitaráchin acoqué'. A'naíchin sa'in ya'huétérinso'. Hui'ninpitanta' Quisocristo imaina'. A'naquénso' ansiano yaya'conpirinahué', hui'ninpi co noya cancantopihué'. Co yonquínahuan nipihué'. Co pa'pina' yanatépihué'. Co hui'ninpi tэрanta' pénénpachinahué', a'napitarinta' co yanatéponahué'. Napoaton co inapita acocaso' ya'huérinhué'. ⁷ Yosé nohuanton, ansiano'sa' ya'huépi imapisopita catahuacaiso maré'. Yoséri acorin ni'ton, noyasáchin niina'. Ama nocanchinasohué'. “Casáchin no'téquén nitotérahúé,” topachina', ama acoquésohué'. Ama yano'huichinasohué'. Ama no'piinasohué'. Ama yaahuéchininasohué'. Ama coriquiráchin cancanchinasohué'. Ama pi'pian tэрanta' nonpinatona', canainasohué'. Insozona ina pochin cancantohuachin, ama ansiano acoquésohué'. ⁸ Ni'toro'sa' hué'pachina', noya nonchina', o'shichina'. Pahuantérinso' nosoro'ina'. Noyasáchin ni'tona', a'napita catahuaina'. Sano yonqui'ina'. Yosé natétona', ina pochin cancanchina'. Pi'pisha tэрanta' co noyahué' yonquihuachina', a'naroáchin naniachina'. Ina pochin cancantohuachina', noya ansiano ya'conacaso', ténahué. ⁹ Yosé nanamén no'téquén a'chintérainquéma'. Ina nanansáchin ansiano'sa' imaina'. Ina na'con yonquihuachina', noya pénéntapona', no'téquén a'chinapona'. Anapitaso nisha nanan a'champirinahué', ansiano'sariso' Yosé nanaménáchin a'chinchina'. Ama imapisopita nonpin nanan natécaiso maréhué' inapochina'.

¹⁰ Na'a quémapi'sa' co natétochináchinhué' cancantopi. Inahuara yonquinéna quéran a'chinapi ni'ton, topinan quéran nonsápi. Cotioro'sa' pénéntérinso' imatona', napopi. Nisha nisha nonatona', yanonpinapi. ¹¹ Yapénéntohuachina', sha'huitéqué' ama pénéchininasohué'. Ma'sha canacaisoáchin yonquiatona', a'chinapi. Nisha a'chintohuachinara, a'naquén Yosé nanamén yaa'popi. Quémopinénpitaré chachin nisha imasapi.

¹² Téhuénchachin Crita parti na'a nonpina'piro'sa' ya'huépi. A'na Crita quémapi chachin iráca tapon: “Critaro'sa' yanonpinpi. Ni'ni pochin cancantopi. Chiro'téro'sa' nicatora', cosharoachin cancantopi,” ténin pénéntona'pi. ¹³ No'téquén nonin. Na'a piyapi'sa' inatohua' ina pochin cancantopi. Napoaton chiniquén pénénuqué' ama nonpin nanan a'chinacaiso maréhué'. No'téquén natéhuachina', noya cantapápi. ¹⁴ Ama cotioro'sa' iráca napopiso' natéinasohué'. A'naquén no'tén nanan a'porahuatona', inahuara yonquinéna quéran a'chinapi. Ama inapita natéinasohué'.

¹⁵ Noyápiachin cancantohuatéhua', ya'ipiya noya yonquiaréhua'. A'naquénso' nipirinhué' co yaimapihué'. Taparosáchin yonquipi. Co noyahué' cancantohuachinara, nisha nisha yonquipi. No'tén nanan nitataponaraihué', co yanatépihué'. Napoaton co huachi no'téquén yonquipihué'. Nitapicancanatoná', co huachi nanitopihué' noya yonquicaiso'. ¹⁶ “Yosé nohuitérahúé,” topirinahué', co noyahué' nipi. Ina maré' co téhuénchachin imapihué', ténahué. Co Yoséri noya ni'ninhué'. “Napoopni,” ténin. Co manta' yanatépihué'. Yosé a'poatona', co pi'pisha tэрanta' nanitopihué' noya nicacaiso'.

2

Quëmapi'sa, sanapi'sa inapita pënëninso'

¹ Quëmaso nipirinhue' Yosë nanamën no'tëquën a'chinquë'. Ina a'chinton, pënënuquë' noya nicacaiso marë'. ² Quëmapi'sa' quëma quëran mashomiachin nipisopita pënënuquë' natëtono'sa' niina'. Ama nisha nisha yonqui'inasohuë'. Noya yonquiatona ya'huë'ina'. Yosë nanamën no'tëquën imaina'. Ya'ipi piyapi nosoro'ina'. Aparisitopirinhue'nta', ama ya'ihuë'rëchinasohuë', ahuanchina'. ³ Sanapi'sa' payamiachin nipisopitanta' a'chintëquë' sano yonquiatona' ya'huë'ina'. Ama ma'tona ma'tona noinasohuë'. Ama no'picaiso' pa'yachinasohuë'. Noya niina' a'napita sanapi'sarinta' nicatona' nonanacaiso marë'. Naporahuatona', noya nicacaiso' a'chiina'. ⁴ Ina quëran sanapi'saso' nanitopi nasha so'yahuano'sa' a'chintacaiso'. So'ina', hua'huinpita inapita nosoroacaiso marë' pënëina'. ⁵ Noya yonquicaiso marë' pënëina'. Ama manta' so'ina' tëhuananpitacaiso' yonqui'inasohuë'. So'ina' noya nocoma'ina'. Ya'ipi piyapi noya nonchina'. So'ina' noya natëina' ama a'napitari Yosë nanamën nonapicaiso marë'huë'.

⁶ Hui'napi'santa' pënënuquë' sano yonqui'ina'. ⁷ Quëmanta' api, noyasáchin niquë' a'napita nonaninquënsa marë'. Noya cancantaton, Yosë nanamën no'tëquën a'chinquë'. Ya'ipi yonquïnë quëran huarë' a'chinquë'. ⁸ Noyasáchin nonquë' ama a'napita nonapiinquënsa marë'huë'. Ina quëran no'huipirinhënuquë'nta', tapanapi. Co manta' pinoinpoaso' ya'huapohuë'.

⁹ Patron marë' sacatopisopitanta' pënënuquë' patronëna' noya nicatona', natëina'. Natëtona', noya sacachina'. Camaihuachina', natëina'. Co a'panicaso' ya'huërinhuë'. ¹⁰ Ama ihuachinasohuë'. No'tëquën natëtona', ama pi'pian tëranta' nonpiinasohuë'. Noya nipachina', a'napitarinta' noya ni'sapi. "Tata Yosë imatona', noya nipi. Ma noyacha Yosë nanamënso paya," tapona'. Inaso' tëhuë'nchachin nicha'ësarinpoo'.

¹¹ Inaora nohuanton, Yosë nosororinpoo'. Ni'ton, hui'nin chachin a'paimarin nanamën anitotinpooaso marë'. Inaso' ya'ipi piyapinpoo' nicha'ëinpooaso' nohuantërin. ¹² Nosoroatonpoo', pënëninpoo' ya'ipi co noyahuë' yonquirëhuasopita naniantacaso marë'. Ama ma'sharáchin nohuantahuasohuë'. Co monshihuanacaso' ya'huërinhuë'. Sano ya'huatëhua', nóya yonquia'ahua'. Yosë yonquirinsoráchin imahua'. Nani tahuëri Yosë chinotatëhua', noyasáchin niahua'. Ina marë' pënëninpoo'. ¹³ Noya cancantatëhua', Quisocristo ninarëhua'. A'na tahuëri chiniquën nanantaton, o'mantarin. Inaso' Yosë chachin ni'ton, huënaráchin huënaráchin ya'noarin. Ina quënanpatëhua', nóya cancantarihua'. Chiniquën nanantaton, noyá nicha'ësarinpoo'. ¹⁴ Iráca canpoo marë' chiminin oshanënpoo' inquitinpooaso marë'. Anoyacancantërinpoo' piyapinënpita nicacaso marë'. Huëntonënuquë' chachin ya'conpatëhua', noya nicacasoráchin nohuantarihua'.

¹⁵ Ina nanan a'chintáquë'. Noya nontaton, achinicananquë'. Co noyahuë' nipachina', chiniquën nanantaton, pënënuquë'. Co mashonquënuhuë' niponahuë', Quisocristo nanamën a'chintëran ni'ton, natëinënuquënsa' ya'huërin.

3

Imapisopita noya niina'

¹ Imapisopita nani nitotopirinhue', inachachin quëmarinta' pënëantaquë'. "Copirno natëco'," itëquë'. Ya'ipi copirno acorinsopitanta' natëcaso' ya'huërin. Noya nicacaiso' yonqui'ina'. ² Ama pinochinasohuë'. Ama nino'huininasohuë'. Noya nicatona' ya'huë'ina'. Ya'ipi piyapi'sa' noya nicatona', sanoanan quëran nonchina'.

³ Iráca canpoanta' co noyahuë' cancantëréhua'. Co'huara Yosë nanamën nitochatërihuahuë', co yonquirëhuahuë'. Co yanatëréhuahuë'. Sopai nonpintërinpoo' ni'ton, nisha nisha nicacaso' nohuantëréhua'. Ma'pitasona pa'yatacasoáchin yonquirëhua'. A'na piyapi ma'shanënpita noyapatëréhua'. Nino'huitëhua', co niquë'yarëhuahuë'. No'huípiro' ninëhua'. Inapoa'tëhua', topinan quëran ya'huëréhua'. ⁴ Yosëso nipirinhue' nosoroatonpoo', catahuarinpoo'. Inaso' noya ni'ton, hui'nin a'paimarin nicha'ëinpooaso marë'. ⁵ Co canpoara noya ninëhuaso marë' nicha'ërinpoo'huë'. Inaora nohuanton, Yosë nosoroatonpoo', nicha'ërinpoo'. Amatëréso pochin ya'ipi oshanënpoo' inquitërinpoo'. Oshanënpoo' inquitatonpoo', anasitaantarëso pochin nasha cancan quëtërinpoo'. Ispirito Santo nohuanton, ina pochin cancantëréhua'. ⁶ Quisocristo anoyacancantërinpoo' ni'ton, Ispirito Santo a'patimarinpoo' ya'coancantinpooaso marë'. Noyá ya'coancantohuachinpoo', na'con catahuarinpoo'. ⁷ Napoaton iporaso' Yosë noya ni'ninpoo'. Iráca oshahuanpirëhuahuë', inaora nohuanton, nosoroatonpoo', nanan anoyatërinpoo'. "Huëntonënuquë' aya'coninpoo' ni'ton, a'na tahuëri ya'huërin'pa' ya'huëcontarihua'," ta'tëhua', ninarëhua'. Inatohua' nanpimiatarihua'.

⁸ No'téquēn sha'huitēranquēn. Quēmanta' inachachin a'chintéquē', tēnahuē. Pēnēnāquē' ya'ipi imapisopita noya nicacaiso marē'. A'chintēranquēnsoso' nōya imacaso'. Natēhuatēhua', noya noya ya'huarigua'. ⁹ A'naquēn co noyahuē' yonquiatona', nisha nisha nonpi. Cotio mashocoro'sa' yonquiatona', inahuara yonquinēna quēran nisha nisha a'chinpi. Cotioro'sa' irāca pēnēntopiso' nisha nisha a'chinatona', nino'huipi. Ama inapita natancosohuē'. Ina pochin ninontohuachinara, topinan quēran ninontopi. Co manta' catahuarinpohuē'. Yosē nanamēnāchin imacaso' ya'huērin.

¹⁰ A'na piyapi nisha nanan a'chinpachin, imapisopita nisha nisha ayonquirin. Inaso' pēnēnquē' no'téquēn a'chinchin. Co yanatēhuachinquēnhuē', naquēranchin pēnēntaquē'. Ina quēran co yanatēantahuachinquēnhuē', sha'huitéquē' ta'chin. Ama insoari tēranta' ina natēinasohuē'. Ama huachi imarinso pochin ni'cosohuē'. ¹¹ Nisha nisha yonquiaton, nitapicananarin. Co noyahuē' cancantaton, inaora nina'intarin.

Nisha nisha pa'pisopita

¹² Artimasē a'pataranquēn. Co ina nanitohuachinquē', Tiquico pa'sarin. Cantonpachinquēn, manoton Nicoporiséquē huēcaton, ni'quico. Inaquē o'napi na'huēanatarahuē'. ¹³ Sinasē, Aporosē, inapita cantonpachinquēn, noya nontéquē'. Sinasēso' coisē catahuana'pi. Yapa'pachina', catahuaquē' noya pa'ina'. Ma'sha pahuantohuachina', quētéquē' ama pahuanchinahosohuē'. ¹⁴ Ya'ipi imapisopitanta' sha'huitéquē' noya niina'. Pahuantērinopita catahuaina'. Inapotohuachina', co topinan ya'huapihuē'.

Tiquiapon pochin sha'huirinsō'

¹⁵ Ca'taninacosopita yonquiatēnēnquēn, saludos a'patarinēnquēn. Ya'ipi imaramasopita yonquiarainquēma'. Noya ya'huēco' canpitanta', tēnai. Quisocriso imarama' ni'ton, nosororamaco. Yosē inaora nohuanton, noya catahuainquēma'. Nani ninshitēranquēma huachi.

Paono

Paonori Pirimon ninshitérinso'

Tashinan pëi quëran ninshitaton a'patërinso'

¹ Iya Pirimon, ca Paonoco ninshitaranquën, ni'quë'. ¿Noya quëmanta' ya'huaran? Noya canta' ya'huarahué. Quisocristo nanamën a'chinahuëso marë' tashinan pëiquë po'morinaco. Iya Timotioro'co nanan a'patarainquën. Nosororainquën iyasha. Quëmanta' catahuanancoi a'china'huaiso marë'. ² Imoya Apianta' yonquiato, ninshitaranquëma'. Arquiponta' yonquirai. Yosë nanamën a'chinpatora, inanta' na'con catahuanincoi. Parisitapanahuë', noya ahuantërin. Ya'ipi imapisopita quëma pëinënquë niyontonpiso' na'con yonquirai. Iso quirica nontëquë' inapitanta' nataina'. ³ Tata Yosë inaora nohuanon, na'con catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Siniro Quisocristonta' inachachin catahuainquëma'.

Imarinso marë' noya cancantërinso'

⁴⁻⁵ Nani tahuëri iyasha quëma marë': Yosë nontërahuë. Quisocristo noya natëran. Naporahuaton, ya'ipi imapisopita nosororan, natantërahuë. Ina marë' "Yosparinquën Siniro," itërahuë. ⁶ Quisocristo imaton, a'napitanta' catahuanan imacaiso marë'. Napoaton ina yonquiato, Yosë nontërahuë: "Catahuaquë' Siniro Quisocristo imaton, noya noya yonqui'in. Ya'ipi ina yonquirincoiso' nitochin," itërahuë. ⁷ Ya'ipi imapisopita nosoroaton, quëmari achinicananan. Noya noya cancantapi. Ina natantahuato iyasha, canta' n'oya cancantërahuë. Achinicanananco canta'.

Onisimo marë' nontërinso'

⁸ Iporaso' pi'pian sha'huichinquën ma'sona noya nicamaso'. Quisocristo acorinco nanamën a'china'huaso marë'. Chiniquën nanan quëtërinco ni'ton, nohuantërahuë naporini, camai'tëinquënhuë'. Nipirinhue' co nohuantërahuë'. ⁹⁻¹⁰ Nani caso' mashotërahuë. Quisocristo imarahuëso marë' tashinan pëiquë po'morinaco. Napoaton iyasha nosoroatanco, Onisimonta' nosoroquë', tënahué. Tashinan pëiquë ya'huasoco, inaso' ni'quirinco. Co hui'nahué chachinhue' nipirinhue', pëinëpatëra, inanta' Quisocristo imarin ni'ton, hui'nahué pochin ni'nahué.

¹¹ Iráca Onisimo pa'anan asacatacaso marë'. Hua'anëntopiranhue', co noya catahuaninquënhue'. Ta'ananpirinquën. Iporaso nipirinhue' Quisocristo imaton, noya catahuaninco. Quëmanta' noya catahuainquën huachi, tënahué. ¹² Noya catahuapirinhue', apira a'pataranquën. Na'con nosoropiranhue', quëma piyapinën ni'ton, nani sha'huitërahuë ya'huëranquë panantacaso marë'. Ca pochachin cancantaton, noya ni'quë'. ¹³ Isëquë quëparitacaso' nohuantopirahuë', a'pataranquën. Quisocristo nanamën a'chinahuëso marë' tashinan pëiquë ya'huarahué. Quëmanta' isëquë ya'huaran naporini, catahuaitoncohuë', tënahué. Onisimo quëma ya'huërinamën pochin catahuaninco ni'ton, co yaa'paporahuë', a'pataranquën. ¹⁴ Isëquë quëparitacaso' nohuantopirahuë', co quëma nohuanomaranhuë' ta'to, a'pataranquën. ¹⁵ Yosë nohuanon, ta'ananpirinquën nimara Quisocristo nohuitacaso marë', tënahué. Co hua'qui' patërinquënhuë'. Iporaso' paahuamantarinquën inaquë ya'huëmiatacaso marë'. ¹⁶ Quëma marë' sacatopirinhue', ama huachi piyapinën pochin ni'quësohuë'. Piyapinën niponahuë', iporaso' noya noya ni'quë'. Quisocristo imarin ni'ton, iyanpo pochachin nosoroquë'. Cariso' na'con nosororahuë. Quëmaso' aquëtë huarë' na'con na'con nosoroquë', tënahué.

¹⁷ Canposo' Quisocristo imatë', noya nipayarë'. Napoaton Onisimo cantonpachinquën, noya nontëquë'. Ca nosororancoso pochin inanta' nosoroquë'. ¹⁸ Tëhuëhuachinhue' nipon, nihuihuachinquënhue' nipon, sha'huitoco carinquën pahuërë'inquën. ¹⁹ Caora imirahuë quëran no'tëquën ninshitaranquën. Tëhuëchachin pahuërëaranquën. Isonta' iyasha yonqui'quë'. Co a'chintëranquënhue' naporini, co Yosë anoyacancanhitënhue'. Napoaton quëmanta' nihuirancoso pochin nipiranhue', co manta' ma'paranquënhue', tënahué. ²⁰ Napoaton iyasha ninshitaranquën. Quisocristo imaran ni'ton, Onisimo nosoroquë'. Noya nontohuaton, canta' n'oya cancantarahuë. Inapoaton, achinicanananco topirahuë'.

²¹ "Yosë natëton, Onisimo noya nontarin," ta'to, ninshitaranquën. Pi'pian sha'huitopiranquënhue', quëmario' na'con na'con catahuaaran, tënahué. ²² Naporahuaton, quëma pëinënquë a'na patoana tapatoco. Ca marë' Yosë nontërama' ni'ton, ocoiarinaco nimara, tënahué. Tashinan pëi quëran pipihuato, nicaponquën pa'sarahué.

Tiquiapon pochin sha'huirinsó'

²³ Iya Ipapërasë saludos a'patarinquën. Inanta' Quisocristo imarin ni'ton, tashinan pëiquë ya'huarin. ²⁴ Marco, Aristarco, Timasë, Nocasë, inapitanta' yonquiátënhuënhuë,

saludos a'patarinëñquën. Inapitaso' catahuarinaco Yosë nanamën a'chinacaso'. ²⁵ Inaora nohuanton, Siniro Quisocriso noya catahuainquëma'. Nani huachi.

Paono

Cotioro'sa' Quisocristo imapisopita a'na piyapiri ninshitërinso'

Yosë nanamën anitotërinpoaso'

¹ Iráca quëran huarë' Yosëso' nanamën anitotërinpoa'. Shimashonënpopita, pënëntona'piro'sa quëran na'aro anitotërin. Naporahuaton nisha nisha quëran anitotërin. Co a'naromaráchin ya'ipi anitotërinhuë'. ² Iporaso nipirinhue', hui'nin quëran nontërinpoa'. Iráca Yosëri sha'huitohuachina, Quisocristori isoro'pa', inápaquë ya'huërinso'pita, ya'ipi ninin. A'na tahuëri Yosë nohuanton, ya'ipi hua'anëntarin. ³ Inaso' pa'pin pochachin noya noya ninin. Ina pochachin ni'ton, inasáchin Yosë no'tëquën anohuitërinpoa'. Chiniquën nanantërin ni'ton, ipora huanta' ina nohuanton, ma'sha ya'huërarin. Co yonquirinpoahuë' naporini, ya'ipiya ta'huanchitërihuahuë'. Iráca oshanënpoa' inquitinpoaso marë' chiminin. Chiminpirinhue', nanopiantarahuaton, inápaquë panantarin. Inaquë panantarahuaton, Yosë inchananën quëran huënsërin. Chiniquën nanantaton, hua'anëntarin.

Quisocristoso' noya noya ninin

⁴ Yosë hui'nin ni'ton, anquëniro'sa quëran chini chiniquën nanantërin inaso'. Yosëri acorin ni'ton, inaso' noya noya. ⁵ Iráca Yosëri sha'huitërin. Quiricanënuë naporin:

"Quëmaso' hui'nahuënuë. Ipora chachin noya nicatënuë, acoaranquë piyapi'sa' hua'anëntamaso marë'," itërin. Ina quëran taantarin:

"Ca hui'nahuë inaso'. Caso' ina pa'pinco," ténin. Co inso anquëni tëranta' ina pochin nontërinhuë'.

⁶ Hui'nin chachin nipirinhue' isoro'paquë a'paimahuachina, chini chiniquën nanan quëtaton, tapon:

"Ya'ipi anquëniro'sarinta' ina chinochina," ténin.

⁷ Anquëniro'sa' yonquiaton, quiricanën quëran Yosë tapon:

"Anquëniro'saso' comisionëhuëpita. Cari camairahuë. Camaihuatëra, ihuan pochin a'naróachin pa'pi.

A'naquën ca nohuanto, pën pochin nipi," ténin.

⁸ Hui'ninso nipirinhue', noya noya acorin. Ina nontaton, itapon:

"Quëmanta' Yosënuëni ni'quëhuarë', ya'ipi hua'anëntaran. Co onporonta' pipiaranhue'.

Piyapiro'sa' no'tëquënáchin pënënanan ni'ton, noya nicaponën.

⁹ Noyasáchin yonquiaran. Co pi'pisha tëranta' oshahuanamaso' yonquiaranhue'.

Napoaton noya ni'nanquën. Noya noya acoranquën ni'ton, ya'ipi nipayaransopita quëran noya noya cancantaran," itërin Yosëri. Quiricanënuë ninshitopi.

¹⁰ Ina quëran itantarin:

"Quëma Sinioro iráca isoro'pa' acoran. Pi'iro'të', tayora, yoqui, inapitanta' acoran.

¹¹ A'na tahuëri ya'ipi inapitaso' ta'huantarin.

A'morëso mocarinso pochin nisapi.

Quëmaso nipirinhue' ya'huëmiataran.

¹² A'morëso si'pirahuatë', të'yatërëso pochin ya'ipi ata'huantaran.

Nasha a'morëso pochin, ya'ipi nasha acoantaran.

Quëmaso nipirinhue' co onporonta' ta'huantaranhuë'.

Co nishataranhue'. Inachachin ya'huërápon," itërin.

¹³ Ina quëran hui'nin itantarin:

"Chiniquën nanantaton, inchananëhuë quëran huënsëquë'

ya'ipi inimiconënpita carinquën minsëchinquën," itërin Yosëri.

Co inso anquëni tëranta' ina pochin nontërinhuë'. ¹⁴ Inapitaso' inpriatonënpita pochin ni'ton, Yosëri camairin. A'paimarin imarëhuasopita catahuainpoaso marë'. Yosë chachin nicha'ësarinpoo'. Nani ina nitotërama'.

2

Ama Quisocristo nanamën a'poahuasohue'

¹ Nani no'tën nanan natanëhua' ni'ton, nanamën na'con na'con yonquia'ahua', ama pëshonacaso marëhuë'. Ni'cona canpitanta' ina naniantotama'. ² Iráca Yosëri anquëniro'sa' a'paimarin nanan sha'huitacaiso marë'. Natëcaso' ya'huërin ni'ton, co piyapi'sari natëhuachinahuë', Yosëri no'tëquën ana'intërin. ³ Iporaso nipirinhue', Quisocristo a'paimarin noya nanan sha'huitiinpoaso marë'. Na'con nosoroatonpoa', yanicha'ërinpoa'.

Hui'nin chachin ni'ton, co ina natêhuatêhuahuê', na'con na'con ana'intinpoaso' ya'huêrin. Quisocristo chachin noya nanan sha'huirin. Ina quêran ca'tano'sanênpitari natanahua-tona', inachachin sha'huitaantarinênpoa'. ⁴Yosêri catahuarin ni'ton, ca'tano'sanênpita nani ma'sha nanitapapi. Ina nohuanton, Ispirito Santori catahuarin nisha nisha nitotacaiso marê'. A'naya a'naya catahuarin Yosê nohuanterinso' nicacaiso'. A'naquên catahuarin cania'piro'sa' a'narôachin anoyatacaiso'. A'naquêonta' catahuarin Yosê yonquirinso chachin nitotacaiso marê'. Ina nicatêhua': "¡Ma noyacha Yosêri catahuarin paya! Ina nohuanton, no'têquên Yosê nanamên sha'huitêrinênpoa'," tênhua'.

Quisocristo isoro'paquê o'marinso'

⁵ Iráca quêran huarê' Yosê yonquihuachinpoara, co nohuanterinhuê' anquêniro'sa' hua'anêntinpoaso'. A'na tahuêri nasharo'pa' nipachin, co inapita hua'anêntarinênpoahuê'. Ina sha'huitaranquêma'. ⁶ Iráca a'na piyapi naporinso' Yosê quiricanênquê ninshitopi:

"Topinan piyapicoi Siniro nipiraihuê', na'con yonquirancoi. ¿Onpoatonso' nimara na'con nosororancoi? ténai yonquiatoi.

⁷ Quêma nohuanton, co anquêniro'sa pochin chiniquên nanantopiraihuê', co hua'quiya quêranhuê' chiniquên nanan quêtarancoi.

Noya noya acoarancoi.

⁸ Ya'ipi ma'sha hua'anêntarai," itêrin. "Ya'ipimiáchin hua'anêntarai," topirinhuê', iporaso' co piyapinpoa' ya'ipi ma'sha hua'anêrchâtêrarêhuahuê'. ⁹ Quisososô nipirinhuê' yonquia'ahua'. Inaso' isoro'paquê o'maton, piyapi chachin nasitimarín. Parisitaton, canpoa marê' chiminín. Napoaton Yosêri chiniquên nanan quêtêrin ya'ipi hua'anêntacaso marê'. Inaora nohuanton, Yosê nosoroatnpoa', hui'nin a'patimarinpoa' ya'huêrêtinpoaso marê'. Ya'ipi piyapinpoa marê' chiminín.

Quisocristo parisitêrinso'

¹⁰ Yosêri ya'ipiya ninin. Inasáchin yonquicaso marê' nininpoa'. Ina nohuanton, hui'nin parisitêrin huêntonênquê aya'coinpoaso marê'. Na'aquênpoa' imarêhua'. Imapatêhua', anoyacancantêrinpoa'. Hui'ninpita pochin Yosê ni'ninpoa'. Quisocristo parisitêrin ni'ton nanitêrin nicha'ênpoaso'. Napoaton, "noya parisichin," ténin Yosê. Nosoroatnpoa', naporin. ¹¹ Anoyacancantohuachinpoara, hui'ninpita pochin ni'ninpoa'. Canpoarinta' "Tata" itêrêhua'. Napoaton Quisocristo co tapanatonhuê', iinpita pochin ni'ninpoa'. ¹² Quiricanênquê naporin:

"Piyapi'sa' iyahuêpita pochin ni'nahuê. Quêma nanamên, Siniro, a'chintarahuê. Niyontonpatêira, yonquiátêinquên, cantarai," ténin.

¹³ Inanta' piyapi ni'ton, itaantarín:

"Canta' Tata Yosê natêrahúê. Co naniantaríncohuê', tênhuê," ténin.

Ina quêran itaantarín:

"Yosê nohuanton, a'naquên piyapi'sa' imasarinaco. Inapitanta' Yosê hui'ninpita pochin ni'nahuê," ténin.

¹⁴ Piyapinpoa' ni'ton, nonênpoa' ya'huêtêrinpoa'. Napoaton Quisocristonta' o'mahuachina, piyapi chachin nasitimarín. Inanta' nonên ya'huêtêrin. Piyapi chachin niquimatón, chiminín. Canpoaso' sopai natêtêhua', oshahuanêhua' ni'ton, chiminarêhua'. Quisocristosô nipirinhuê' oshanênpoa marê' chiminín. Canpoa marê' chiminatón, sopai minsêrin. ¹⁵ Iráca quêran huarê' chimirin tê'huatêrêhua'. "Chiminaríhua' nimara," ta'têhua', tê'huarê'quênpoa chachin ya'huápirêhuahuê', Quisocristosô' nicha'êrinpoa'. Ina imapatêhua', co huachi tê'huatacaso' ya'huêrinhuê'. ¹⁶ Co anquêniro'sa' catahuacaso marê' o'marinhuê'. Piyapinpoa' catahuarinpoa' cha'écaso marê'. Apraan pochin noya canticatohuatêhua', catahuarinpoa'. ¹⁷ Napoaton isoro'paquê o'maton, piyapi chachin nasitimarín. Co piyapi pochin nasitêrinhuê' naporin, co catahuainpoaso' nanichitonhuê'. Piyapi pochachin inanta' ni'ton, noyá nohuitêrinpoa'. Corto hua'an chini chiniquên nanantêrinso pochin nicatón, canpoa marê' Yosê nontarin nanan anoyatinpoaso marê'. Nosoroatnpoa', chiminín oshanênpoa' inquitinpoaso marê'. Inaso' co nonpintêrinpoahuê'. ¹⁸ Inanta' sopairi tênihuachina, parisitêrin ni'ton, yanonpintêrinso' ninatanin anta'. Napoaton sopai yaminsêhuachinpoa', ina nanitêrin catahuainpoaso'. Catahuarinpoa' ama sopai natêcaso marêhuê'.

3

Moisêsê quêran noya noya nininso'

¹ Imarama' ni'ton, Yosê anoyacancantêrinquêma'. Huêntonênquê aya'coninquêma'. Napoaton iyaro'sa' Quisocristo na'con yonquico'. Yosêri a'paimarin nanamên a'chintinpoaso marê'. Corto hua'an chini chiniquên nanantêrinso pochin acorin. Ina

nohuanton, imarèhua'.² Yosëri acohuachina, no'tèquën natërin. Iráca Moisésënta' Yosë natëton, ya'ipi piyapinënpita catahuarin.³⁻⁴ Quisososo nipirinhüé', Moisésë quëran chini chiniquën nanantërin. Ni'co'. Yapëihuachinara, co pëi' inaora ya'huërinhué'. Piyapiri nipachina, inari hua'anëntërin. Inapochachin Yosëri ya'ipiya ninin ni'ton, ya'ipi hua'anëntërin. Quisocristonta' Yosë hui'nin ni'ton, chiniquën nanantaton, ya'ipi hua'anëntërinpoa'.⁵ Moisésëso' inpriatonën pochin ninin. Yosëri acorin cotioro'sa' pënënacaso marè'. Ma'sona tëranta' sha'huitohuachina, inachachin piyapi'sa' sha'huitantarin.⁶ Quisocristoso nipirinhüé' co inpriatohuë'. Yosë hui'nin chachin ni'ton, chini chiniquën nanantërin. Pa'pin natëton, nóya hua'anëntarinpoa huachi. Napoaton chiniquën cancantatèhua', chiminaquë huarè' Quisocristo natèahua'. "Co naniantarinpoahué'," ta'tèhua', noya cancantahua'. Imamiatohuatèhua', piyapinënpita chachin nisarihua'.

Asanocancaninpoaso'

⁷ Napoaton iyaro'sa' yonquico'. Iráca Ispirito Santo nohuanton, Yosë noninso' quiricanënuë ninshitopi:

"Ipora tahuëri Yosë nontarinquëma'. Natanpatama', noya natëtoco'.

⁸ Ama naniantocosohuë'. Iráca Moisésëri israiro'sa' quëpahuachina, shimashonënpoa' co natëtóchináchinhué' cancantopi.

Inotëro parti ya'huaso'i, na'con catahuapirahué', co natërinacohuë'.

⁹ Tënihuachinaconta', ahuantèrahuë.

Catapini shonca pi'ipi nani ma'sha sacai' nininso nipirahué', co yanatërinacohuë'. 'Co Yosë catahuarinpoahué', ta'tona', a'naquën a'porinaco.

¹⁰ Napoaton inapita no'huito, napotèrahuë:

Isopita co onporonta' natërinacohuë'.

Co yanohuitërinacohuë'. Co Iranèhuë pa'topihué' ni'ton,

¹¹ no'tèquën sha'huitèrahuë. Noyaro'paquë ya'huëcaiso marè' yaquëtopirahué', co imarina-cohuë' ni'ton, co huachi nohuantèrahuë'.

Co onporonta' inaquë ya'huëcontapihué'. Co inaquë sano cancantapihué'," tënin Yosë.

¹² Canpitanta' iyaro'sa' a'nayanquëma tëranta' co cancanëma quëran huarè' natèhuatamahué', co noya cancantaramahué'. Ni'cona Yosë chachin a'potama'. Inaso', iporahuanta' nanpito ni'sárinpoa'.¹³ Napoaton nani tahuëri nipënëncó'. Ipora chachin co'huara ayaro' tahuëri naniyatérasohuë', nicatahuaco' ama oshahuanacaso marèhué'. Ni'cona oshanëma' ano'quihuachinquëma'. Inapotohuachinquëma', oshaquëran Yosë naniantarama' ni'ton, co natëtóchináchinhué' cancantarama'.¹⁴ Iráca Quisocristo natèrèhua'. Chiminaquë huarè' noya imahua'. Co a'pohuatèhuahué', Quisocristorè'quënpoa' ya'huëcontarihua'.

¹⁵ Quiricanënuë naporin:

"Ipora tahuëri Yosë nontarinquëma'. Natanpatama', noya natëtoco'.

Iráca shimashonëmapita co natëtóchináchinhué' cancantopi. Ama inapita pochin cancantocosohuë'," tënin.

¹⁶ ¿Inpitata' natanaponaraihué', co yanatëpihué'? Co'ta cotioro'sa chachin napopi. Moisésëri Iquipito quëran ocoirahuatón, quëpapirinhüé', co yanatëpihué'.¹⁷ ¿Insopitata' catapini shonca pi'ipi Yosëri co noyahué' ni'nin? Co'tana inapita chachin oshahuanpi ni'ton, no'huito, ana'ntërin. Inotëro parti chachin ya'ipiya chiminpi.¹⁸ Co'huara chimiyantérasoihué', Yosëri sha'huitërin: "Noyaro'pa' yaquëtopiranquëmahuë', co natëramacohuë' ni'quëhuarè', co onporonta' inaquë ya'huëcontaramahué', Co inaquë sano cancantaramahué'. Ca Yosëco ni'to, no'tèquën sha'huitaranquëma'," tënin.¹⁹ "Co Yosë naniërinhué' nicha'ëinpoaso'," topiso marè' co Yosëri catahuarinhué'. Co ya'conpihué' ni'ton, co sano cancantopihué'.

4

¹⁻² Yosë nani sha'huitërinpoa'. "Ipora huanta' yacatahuaranquëma' sano cancantacamaso marè'," itërinpoa'. Noya nanan nani natanèhua'. Iráca natanpirinahué', co natëpihué'. "Yosë no'tèquën nontërinpoa'," co topihué'. Topinan quëran natanpi ni'ton, co Yosëri anoyacantërinhué'. Ni'cona canpitanta' topinan quëran natantama'. Co natèhuatamahué', co sano cancantaramahué'.³⁻⁴ Iráca Yosëri itërin:

"Co cancanëma quëran huarè' yaimaramacohuë' ni'ton, no'huiranguëma'. Co onporonta' sano cancantaramahué', ténahuë. Ca Yosëco ni'to, no'tèquën sha'huitaranquëma'," itërin.

Canpoaso nipirinhüé' cancanënpoa quëran huarè' imapatèhua', huëntonënuë chachin aya'coninpoa'. Ina quëran sano cancantarihua'. Sano cancantohuatèhua', co huachi

nisha nisha yonquarihuahué'. Yosés'o' isoro'pa' ténirahuaton, chinotérin. Quiricanénquē sha'huítérinpoa':

"Íráca Yoséri isoro'pa' ninin. Saota tahuéri quéran nani ya'ipi tiquihuachina, tahuérinquiné sano cancantaton, chinotérin," ténin.

⁵ Naquéranchin quiricanén quéran tantarin:

"Co onporonta' ya'conatona', ca pochin sano cancantapihué'," ténin.

⁶ Cotioro'sa'ton noya nanan natanaponaraihué', co natépihué' ni'ton, co ya'conpihué'. Napoaton ipora huanta' Yosé yonquiarin piyapi'sa' asanocancantacaso'. Íráca quéran huaré' yonquirinpoa' asanocancainpoaso'. ⁷⁻⁸ Moisésé chiminpachina, Cosoiri israiro'sa' hua'anéntantarin. Noyaro'paqué quépaperinhué'. "Ya'conpatoi, sano cancantari huachi," topirinahué', co sano cancantopihué'. Íráca Yoséri sha'huítérin. "Piyapi'sa' asanocancantarahué," itopirinhué', co cotioro'sa' ina pochin cancantopihué'. Ina quéran na'a pi'ipi na'huérin piquéran Tapi tapon:

"Ipora tahuéri Yosé nontarinquéma'. Natanpatama', noya natétoco'. A'naquén co natétochináchinhué' cancantopi. Ama inapita pochin cancantocosohué'," ténin.

Cosoiri asanocancantérin naporini, co ina pochin Yoséri pénéntonhué'. ⁹ Napoaton ipora huanta' Yosé nohuantérin asanocancainpoaso'. Yosé anoyacancantohuachinpoa', sano cancantarihua'. ¹⁰ Íráca isoro'pa' tiquihuachina, Yosé chinotaton, sano cancantérin. Cancanta' cancanténpoa' quéran imapatéhua', inapochachin sano cancantarihua'. Yosé noya nohuitarihua'. ¹¹ Napoaton na'con yonquia'ahua' Yosé huéntonénquē ya'conacaso maré'. Íráca co natétonahué', co imamiatopihué'. Ama inapita pochin cancantahuasohué'.

¹² Yosé nanamén chiniquén nanantérin. Yosé nanpiárin ni'ton, ipora huanta' quiricanén quéran nontarinpoa'. Noya natéhuatéhua', nanamén quéran chachin catahuarinpoa' noya noya imacaso maré'. Co'so' natéhuatéhuahué', aqué aquété' co noyahué' cancantarihua'. Sahuéni cato quéran chachin to'nahuatéra, inéshin ni'ton, niahuépatéra, a'naroáchin nansé acopoqué huaré' nipé'sharé'. Inapochachin Yosé nanaménso' chini chiniquén ya'coancantérinpoa'. Ina yonquihuatéhua', no'téquén nitotarihua'. Ya'ipi yonquiréhuaso chachin anitotérinpoa'. Yonquínépoaqué ma'marésona naporéhuasopitanta' anitotarinpoa'. ¹³ Ya'ipi ninéhuasopita Yosés'o' nitotérin. Po'oana quéran nipiréhuahué', ya'ipi ni'ninpoa'. Co pi'pisha térant'a' inaso' nonpintarihuahué'. Ya'ipi yonquiréhuasopitanta' noyá nitotérin. Ayaro' tahuéri ya'ipinpoa' ninéhuasopita apitarinpoa'. Naporó' coisé pochin nontarinpoa'. Nontohuachinpoa', no'téquén sha'huítacaso' ya'huapon.

Corto hua'an chini chiniquén nanantérinso pochin nininso'

¹⁴ Iporaso' Quisoso imaréhua'. Yosé hui'nin chachin inaso'. Nani inápaqué panantarahuatón, Yosé'pa' ya'huarin. Corto hua'an chini chiniquén nanantérinso pochin Yoséri acorin catahuainpoaso maré'. Napoaton ama ina naniantatéhuahué', imamiatahua'. ¹⁵ Inaso' ya'ipinpoa' noyá nohuítérinpoa'. Sopai yaminsérinpoasonta' nitotérin. Co chiniquén cancantéruhuahué' ni'ton, sopai sha'huítarinpoa' ama Yosé natécaso maréhué'. Quisosonta' isoro'paqué nipon, sopairi na'con yanonpintaton, nisha nisha sha'huítopirinhué' minsécaso maré', co inaso' sopai natérinhué'. ¹⁶ "Téhuénchachin nosoroatonpoa', catahuarinpoa'," ta'téhua', apira apira Yosé nontahua'. Nontohuatéhua', oshanénpoa' inquitarinpoa'. Ma'sha onpohuatéhua', ina nontohuatéhua', inaora nohuanton, catahuarinpoa' noya ahuantacaso maré'.

5

¹ Íráca Yoséri a'naya a'naya corto hua'an chini chiniquén nanantérinso' acorin ina maré' sacatacaso'. Inanta' piyapi niponahué', a'napita piyapi'sa' maré' Yosé nontérin. Co noyahué' nipachinara, chinotopiso péiqué ma'sha quépapi. Inaqué corto hua'ani téparin oshanéna maré'. Ama Yoséri ana'íntacaso maréhué' inaporin. ² A'naquén piyapi'sa' co aquété' nitotatonahué', co noyahué' nipi. Inapita hué'pachinara, corto hua'ani co chiniquén nontérinhué'. Inanta' piyapi ni'ton, sopairi yaminsérin. Napoaton sanoan quéran pénénin. ³ Inanta' oshahuanin ni'ton, inaora oshanén maré'ton ma'sha tépacaso' ya'huérin. Ina quéran a'napita oshanéna marénta' ma'sha tépaantarin.

⁴ Co inaora nohuanton, corto hua'an ya'coninhué'. Yosé nohuanton, ya'conin. Íráca Aaron'ton Yoséri acorin. ⁵ Quisocristonta' co inaora nohuanton, corto hua'an chini chiniquén nanantérinso' ya'coninhué'. Yoséri noya nicaton, itapon:

"Quémaso' hui'nahué' chachinquén.

Ipora chachin acoaranquén piyapi'sa' anohuitancoso maré'," itérin. Quiricanénqué chachin naporin.

⁶ Ina quéran quiricanén quéran itaantarin:

“Na'a corto hua'ano'sa' ya' conpirinahué', quëmaso' noya noya acoaranquën. Ya'ipi piyapi'sa marë' nontaranco.

Miriquiso pochin nisaran. Co onporonta' pipiaranhuë', itërin.

⁷ Quisocristo isoro'paquë o'marahuaton, piyapi chachin nasitimarín. Yatëpahuachinara, chiniquën Yosë nontërin. Na'nëton, itapon: “Quëma nohuantohuatán Tata, nicha'ëco, ama tëpa'inacosohué'. Nipirinhué', co quëma nohuantohuatánhuë', ma'sona yaonpotohuatancon'ta' noya,” itërin. No'tëquën yanatërin ni'ton, Yosëri natanaton, catahuarin noya natëcaso'. ⁸ Yosë hui'nin chachin niponahuë', piyapi pochachin parisitërin. Co oshahuanaponahuë', piyapi ni'ton, parisitërin quëran noyá nitotërin Yosë natëcaso'. ⁹ No'tëquën natëton, canpoa marë' chiminín. Napoaton nanitërin anoyacancantinpoaso'. Ina natëhuatëhua', noya nicha'ësarínpoa' nanpimiatacaso marë'. ¹⁰ Yosë nohuanton, Quisocristo corto hua'an chini chiniquën nanantërinso pochin ya'conin. Miriquiso pochin ninin.

Ama Yosë a'pocaiso marëhuë' pënëninso'

¹¹ Iráca ninopiso' na'con yaa'chintopiranquëmahué'. Co natantochináchinhuë' cancantatoma', co yanatantëramahuë' ni'ton, sacai' a'chintahuanquëmaso'. ¹² Hua'qui Yosë nanamën natanapomarahué', co nanitëramahuë' Yosë no'tëquën natëcamaso'. Noya yonquiatoma', a'napita a'chintacamaso nipirinhué', co no'tëquën yonquiyatëramahuë'. Ya'nan a'chintëranquëmaso' naquëranchin a'chintantahuanquëmaso' ya'huërin. Co inapita tëranta' cancanëma quëran huarë' yanatëramahuë'. Hua'huaro'sa pochin cancantatoma', co nanitëramahuë' ya'ipi Yosë nanamën yonquicamaso'. Ni'co. Canopia'huaya sho'shoráchin yonquirin. Co nanitërinhuë' coshatacaso'. ¹³ So'soquë huarë' coshatërin. Canpitaso' co noyahuë' yonquiatoma', canopia'huaya pochin yonquiconama'. Co nanitëramahuë' no'tëquën yonquicamaso'. ¹⁴ Chinotono'saso nipirinhué', cosharomia ca'pi. Inapochachin noya noya imapisopitaso' no'tëquën yonquiapi. Noya nicacaso' no'quítiona', co noyahuë' nininso' a'naróáchin a'porapi.

6

¹ Napoaton noya so'sorinso pochin noya noya imahua'. Ya'ipi Quisocristo nanamën yonquia'ahua'. Ya'nan a'chintohuatëinquëmara, co sacaihuë' nininsopita'ton a'chintërainquëma'. “Co noyahuë' nipatama', parisitopiquë pacacaso' ya'huërin ni'ton, ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantoco'. Naporahuaton, Yosëíchín natëco',” itërainquëma'. ² Ina quëran aporihuanacasonta' a'chintërainquëma'. Naporahuaton, “Nani imapachina', sé'huamotorahuatoma', Yosë nontoco' inari catahuacaso marë',” itërainquëma'. Ina quëran Yosë ananpitaantainpoaso ya'huërinson'ta' a'chintërainquëma'. “Ayaró' tahuëri ya'ipinpoa' no'tëquën sha'huitarinpoa'. Co noyahuë' nipisopita ana'intomiatarin,” itërainquëma'. Ya'nan imapoma', inapita'ton anitotërainquëma'. Inaso' noya nipirinhué', co inaíchín yonquicaso' ya'huërinhuë'. ³ Ya'ipi Quisocristo nanamën yonquia'ahua' noya noya imacaso marë'. Yosë nohuantohuachin, oshaquëran ina a'chintantainquëma'.

⁴ Ama Quisocristo a'pocosohué'. Ina a'pohuatama', co nanitërinhuë' anoyacancantinquëmaso'. A'naquën Quisocristo nanamën nani nitotopi. “Quisocristo nicha'ësarínpoa',” ta'tona', imapi. Cosharo' pi'nirëso pochin pi'pian nohuitopi. Ispirito Santori chachin catahuarin. ⁵ Yosë nanamën noya natanpi. Yosë chiniquën nanantaton catahuarinson'ta' nicaponaraihuë', ⁶ Quisocristo a'pohuachina', ¿incariéna anoyacancantëre'poia? Co huachi nanitapihuë' cha'ëcaiso'. Yosë hui'nin chachin canpoa marë' chiminín. Co ina nohuantohuachinahuë', naquëranchin corosëquë patanantopiso pochin cancantapi. Ina a'pohuachina', piyapisari Quisoso tëhuapona'. ⁷ Ni'co. Ya'pirin sha'patëra, o'nan ya'huëhuachina, papotërin. Hua'anënsó' inaquë sacatarin. Noya nitohuachina, noya cancantërin. “Yosë nohuanton, noya papotërin,” tënin. ⁸ Nipirinhué', nahuan, shihuarin, inapitasáchin papotohuachina, co mant'a nitërinhuë'. “No'pa' napoonin,” topatëra, tananpitëre huachi. Inapochachin Yosë na'con catahuarinpoa'. Noya imapatëhua', Yosë noya ni'sarinpoa'. A'naquënso nipirinhué' nahuan, shihuarin, inapita papotërinso pochin nicatona', topinan quëran ya'huëpi. Co Yosë yonquipihuë'. Inapitaso' Yosëri tananpitërin. A'na tahuëri parisitopiquë a'parahuaton, pën quëran ana'intarin.

Co Yosë naniantërinpoasohué'

⁹ Chiniquën iyaro'sa' pënënpiranquëmahué', nosororanquëma'. Co Yosë a'poaramahuë'. Noya imatoma', cha'ësarama' tënahué'. ¹⁰ Yosë co topinan ana'intarinquëmahué'. Iráca noya ninama'. Imapisopita nosoroatoma', catahuarama' noya imacaso marë'. Ipora huanta' noya ninosoroarama' ni'ton, co Yosë naniantarinquëmahué'. ¹¹ Chiniquën cancantatoma', ya'ipinquëma' imamiatoco'. “Yosë co naniantarinpoahuë'. A'na tahuëri ya'huërin'pa' quëpantarinpoa',” ta'toma', chiminaquë huarë' nóya imaco'. ¹² Ama amitomarahué', na'con Yosë yonquico'. Noya natëpisopita nonanco'. Inapitaso' imamiatapi. “Yosë no'tëquën

nontërinpoa'” ta'tona', noya natëapi. Ma'sha onpoaponaraihuë', noya ahuantapi. Iráca Yosëri sha'huitërinso chachin ninapi.

¹³⁻¹⁴ Apraan yonquico'. Iráca Yosëri itërin: “Caso' Yosëco ni'to, no'tëquën nontëranquën. Quëma na'con catahuaaranquën. Ca nohuanto, a'na tahuëri hui'nán ya'huëtarinquën. Naporahuaton, oshaquëran notohuaro' shiparinpitanta' ya'huëtarinquën,” itërin. Yosëso' chini chiniquën nanantërin. Co a'na' ya'huërinhuë' ina quëran chini chiniquën nanantërinso'. Napoaton: “Caso' Yosëco ni'to, no'tëquën nontëranquën,” itërin. ¹⁵ Itohuachina, Apraani Yosë natërin. Hua'qui' co hui'nin ya'huëtopirinhue', noya cancantaton, ninarárin. “Co Yosë nonpintërincohuë',” ta'ton, natërin. Napoaton napoin quëran hui'nin nasitërin. ¹⁶ Co piyapi yanatëhuachinpoarahuë', “Yosë ni'sárinco, no'tëquën nontëranquën,” tënëhua'. Ina pochin nontohuatëhua', natërinënpoa'. “No'tëquën nontërinpoa',” topi. ¹⁷ Yosë co onporonta' nonpintërinpoahuë'. Sha'huitërinpoaso' co onporonta' nishatërinhuë'. Napoaton noya nanan sha'huitohuachinpoa': “Caso' Yosëco ni'to, no'tëquën nontëranquëma'. Nicha'ësarinquëma',” itërinpoa'. ¹⁸ Yosë chachin sha'huitërinpoa'. Naporahuaton “Caso' Yosëco ni'to, no'tëquën nontëranquëma',” itomantarinpoa'. Napoaton co onporonta' nonpintarinpoahuë'. Co pi'pian tëranta' nishataponhuë', tënëhua'. Ina yonquiatëhua', chiniquën cancantahua'. Iráca Yosëichin imarëhua' catahuainpoaso marë'. “Nicha'ësarinpooa',” ta'tëhua', ya'ipí cancanënpa quëran imahua'. ¹⁹ Ni'co'. Nanchaquë pa'pachinara, a'na tahuëri panca ihuan nacapipi. Chiniquën co'sacaitërin. Naporó' hua'na quëquën nininso' a'sonahuatona', të'yaitopi. Acopoi' no'paquë ni'toromahuachina, sano yanponin. Co co'sacairi tëranta' chi'huincarinhue'. Inapochachin canpoanta' a'na tahuëri ma'sha onporëhua', parisitërhua', sëtërhua', naporëhua'. Inapohuatëhua', Yosë yonquia'huua'. “Inaso' no'tëquën nontërinpoa'. Nicha'ësarinpooa'. Co onporonta' naniantarinpoahuë',” topatëhua', sano cancantarihua'. Yosëso' co quënanarihuarahuë', inápaquë ya'huárin. Ina yonquiatëhua', ninarëhua'. ²⁰ Quisoso'ton nani inápaquë panantarin tapatinpooaso marë'. Inaquë ya'huëmiatarin. Corto hua'an chini chiniquën nanantërinso pochin ni'ton, canpoa marë' Yosë nontarin. Miriquiso pochin ninin. Co onporonta' pipiarinhue'.

7

Quisocriso Miriquiso pochin nininso'

¹ Miriquisoso' iráca ya'huërin. Co cotio piyapihuë' niponahuë', noya Yosë imarin. Sarimoquë ya'huëpisopita hua'anëntërin. Naporahuaton, Yosë nohuanton, corto hua'an ya'conin. Piyapi marë' Tata Yosë nontërin. Iráca Apraani nohuítërin. Inimico copirno'ro'sa' minsërahuaton, o'mantahuachina, Miriquisori nacapirin. Nacapirahuaton, Apraan noya nontërin. Ina quëran corto hua'an ni'ton, Yosë nontërin Apraan noya noya ya'huëcaso marë'. ² Nani nontohuachina, Apraani nani ma'sha canarin quëran diesmo Yosë marë' acorinso' quëtërin. Miriquisoso' noya hua'an. Nininën chachin “hua'an noya nicacaso' yonquirinso'” tapon naporin. Naporahuaton, Sarimo hua'an ni'ton, “hua'an sano cancantërinso'” tapon naporin. ³ A'shin, pa'pin, shimashonënpita, inapita co nohuítërhua'huë'. Onporosona nasitërinso', onpo pi'ipi quëransona chiminso', inapita co nitotërhua'huë'. Co Yosë quircanën quëran sha'huitërinpoahuë'. Piyapi marë' Yosë nontárin. Co Yosëri ocoirinhue' ni'ton, pi'pian Yosë hui'nin pochin ni'nin. Nanpiárin pochin cancantërhua'.

⁴ Iráca na'a corto hua'ano'sa' ya'huëpirinahuë', cotioro'saráchin ya'conpi. Miriquisoso nipirinhue' nisha piyapi. Co cotio quëmapihuë' niponahuë', a'napita corto hua'ano'sa quëran chini chiniquën nanantërin. Apraani noya ni'nin. Apraan'ton Yosëri acorin piyapinënpita nicacaso marë'. Inaso' chiniquën nanantërin, tënëhua'. Napoaponahuë', inimiconënpita ma'shanëna' matërin quëran, diesmo ocoirino' Miriquiso quëtërin. Inaso' corto hua'an ni'ton, ma'parin. ⁵ A'na cotio huënton Nihuiro'sa' itopiso'. Iráca Yosë nohuanton, Moisésëri sha'huítërin. “Nihuiro'saráchin corto hua'an ya'coina'. Inapita chinotopiso pëiquë pa'pachina', piyapi marë' Yosë nontapi,” itërin. Ina quëran piyapi'sa' itantarin: “Yosë nohuanton, nani ma'sha ya'huëtarinquëma'. Napoaton diesmo quëtoco'. Corto hua'an ma'pahuachinquëma', quëtoco',” itërin Moisésëri. Quëmopinënpita niponahuë', Yosë nohuanton, ma'parin. ⁶ Miriquisoso' co cotio quëmapihuë' niponahuë', diesmo Apraan ma'parin. Naporahuaton, ina marë' Yosë nontahuaton, “Yosë noya catahuainquën,” itërin. Yosëri chachin Apraan nani sha'huítërin noya catahuacaso marë'. ⁷ “Chini chiniquën nanantohuatëra, a'napita marë' Yosë nontëré', ‘Yosë noya catahuainquën,’ itëré',” tënëhua'. Napoaton Apraan quëran Miriquisoso' chini chiniquën nanantërin. ⁸ Isoro'paquë corto hua'ano'sari diesmo ma'patopirinhue', inapitanta' piyapi'sa' ni'ton, chiminpi anta'. Miriquisoso nipirinhue' nanpiarin pochin cancantërhua'. Yosë quircanën nontërhua' quëran, naporëhua'. ⁹⁻¹⁰ Nihuiro'saso nipirinhue' Apraan shinpita. Corto hua'an ya'conpi ni'ton, diesmo ma'patopirinhue', co Miriquiso pochin chiniquën nanantopihuë'. Co'huara

Nihui shinpita nasichátëraponahuë', Apraani Miriquiso quënanahuaton, diesmo quëtërin. Nihuiro'sa' ya'huërenamën quëtërin.

¹¹ Iráca Aaron'ton corto hua'an ya'conin. Ina quëran a'naya a'naya Nihuiro'sa' huënton quëran niya'huëretëra'piapi. Naporó' Yosëri, pënëntërinso' nanan sha'huëtërin ya'ipi is-rairo'sa' imacaso marë'. Nihui corto hua'ano'sa' nanan anoyatërinënpoa' naporini, ¿ma'marëta' a'na corto hua'an Miriquiso pochin nininso' huëcacaso' ya'huëstionhuë'? ¹² Nisha corto hua'an ya'compachina, nisha nanan pënëninpoa'. ¹³⁻¹⁴ Quisocristoso' co Nihui huëntonquë nasitërinhuë'. Cota huëntonquë nasitërin. Inapitaso' co onporonta' corto hua'an ya'conpihuë'. Co ina pochin Moisësë pënëntërinhuë'. Napoaton Quisocristo co corto hua'an ya'coninhuë', ténahuë'.

¹⁵ Inaso' isoro'paquë o'marin ni'ton, nasha nanan sha'huëtërinpoa'. Corto hua'an pochin canpoa marë' Yosë nontárin. Miriquiso pochin co onporonta' pipiarinhuë'. Ina yonqui-huatëhua', naporinso' no'tëquën anitotërinpoa'. ¹⁶ Co Nihuiro'sa' huënton quëran ya'conpiso pochin nininhuë'. Inaso' chiminponahuë', nantantarahuaton, ya'huëmiatarin. Napoaton chiniquënnanantaton, noya noya ya'conin. ¹⁷ Yosë quiricanën quëran naporin: "Na'a corto hua'ano'sa' ya'conpirinahuë', quëmaso' noya noya acoaranquën inapita ya'huëretacaso marë'.

Ya'ipi piyapi'sa marë' nontaranco. Miriquiso pochin nisaran. Co onporonta' pipiarinhuë' itërin Yosëri.

¹⁸ Iráca corto hua'ano'sa' pënëntërinso' nanan imapirinahuë', co oshanëna' inquitërinhuë'. Co tējuëenchachin catahuarinhuë'. Napoaton co imacaso' ya'huërinhuë'. ¹⁹ Moisësë pënëntërinso' nanan co manta' anoyatërinhuë'. Quisocristoso nipirinhuë' anoyacancantërinpoa'. Anoyacancantohuachinpoa', nanitërehua' Yosë nohuítacaso'. Huëntonënuquë chachin aya'coninpoa'. Inaso' noya noya, ténëhua'.

²⁰⁻²¹ Iráca na'a cotioro'sa' corto hua'an ya'conpi. Yosëri acopirinhuë', co ya'huëmiatopihuë'. Nipirinhuë', Quisocristo yaa'paimahuachina, itapon:

"Caso' Yosëco ni'to, no'tëquën nontaranquën.

Ipora quëran huarë' corto hua'an chini chiniquënnanantërinso pochin nicaton, piyapi marë' nontaranco huachi.

Ya'huëmiataran. Co onporonta' nisha acoaranquënhuë'," itërin Yosëri.

²² Napoaton Quisocristoso', nasha quëran canpoarë' anoyatërin. Co nonpintarinpoahuë'. Co onporonta' nisha sha'huitarinpoahuë'. Ina anoyatërinpoaso' noya noya. Pënëntërinso' nanan iráca imapisoso', co onpopinchin noyahuë'. ²³ Iráca na'a corto hua'ano'sa' ya'conpirinahuë', niya'huëretëra'piapi. A'na chiminpachina, a'na ya'coantarin. Ina chimiantahuachina, a'nanta' ya'coantarin. ²⁴ Quisocristoso nipirinhuë' nantantarahuaton, ya'huëmiatërin ni'ton, canpoa marë' Yosë nontárin. Co incari tëranta' ya'huëretërinhuë'. ²⁵ Napoaton nanitërin noyá nicha'ëinpoaso'. "Quisocristoichin anoyacancantërinpoa'," ta'tëhua', Yosë imarëhua'. Iporahuanta' Quisocristo nanpiárin catahuainpoaso marë'. Nani tahuëri canpoa marë' Yosë nontárin.

²⁶ Quisocristoichin nanan anoyatërinpoa'. Inaso' corto hua'an chini chiniquënnanantërinso pochin nicaton, noya ninin. Co pi'pian tëranta' oshahuaninhuë'. Co në'huëtërinso pochin nininhuë'. Co oshahuano'sa pochin cancantërinhuë'. Inápaquë panantahuachina, Yosëri chini chiniquënnanantërinso pochin quëtërin. ²⁷ Co inaso' a'napita corto hua'ano'sa pochinhuë'. Inapitaso' oshahuanatona', inahuara oshanëna marë'ton ma'sha tēpapi. Ina quëran piyapi'sa' oshanëna marënta' ma'sha tēpaantapi. Nani tahuëri naporápi. Quisocristoso nipirinhuë' co oshahuanatonhuë', co ma'sha tēpacaso' ya'huërinhuë'. Inaora nohuanton, canpoa' ya'huërenamënpoa' chiminin. A'naroichin chiminaton, nanitërin ya'ipi oshanënpoa' inquitinpoaso'. ²⁸ Iráca Moisësë pënëntërin quëran na'a quëmapi'sa' corto hua'an ya'cona'piapi. Inahuanta' co noyahuë' cancantatona', oshahuanpi. Ina piquëran Yosëso' hui'nin chachin acorin. "Co onporonta' nisha acoaranquënhuë'," itaton, oshanënpoa' inquitinpoaso marë' acorin. Inaso' noyasáchin ninin. Co onporonta' oshahuanaponhuë'. Napoaton noyá catahuarinpoa'.

8

Quisocristo nasha quëran anoyatërinso'

¹ No'tëquën sha'huitaranquëma'. Quisocristo inápaquë panantarahuaton, Yosë inchinanën quëran chachin huënsërin. Corto hua'an chini chiniquënnanantërinso pochin ni'ton, nanan anoyatërinpoa'. ² Iráca cotioro'sa' chinotopiso pëi' nipi Yosë chinotacaiso marë'. Inápaquë ya'huërinso chachin nonanpi. Ináquë corto hua'ano'sari piyapi'sa marë' Yosë nontopi. Quisocristoso nipirinhuë' inápaquë Yosëri acorinquë chachin canpoa marë' ina nontárin. Inaquëso' noya noya catahuarinpoa'.

³ Iráca corto hua'ano'sa' ma'sha tēpapi piyapi'sa' oshanēna marē'. Quisocristoso nipirinhue' inaora nohuanton, chiminin oshanēnpoa' inquitinpoaso marē'. ⁴ Ipora huanta' isoro'paquē ya'huērin naporini, co corto hua'an ya'cointonhue'. Cotioro'sa' iráca nanan imatona', corto hua'ano'sa' ya'huētapi ma'sha tēpacaiso marē'. ⁵ Corto hua'ano'saso chinotopiso pēiquē Yosē marē' sacatopi. Inaso', inápaquē ya'huērinso chachin nonanpiso'. Iráca chinotopiso pēi' yanipachinara, Yosēri Moisésē itērin: "Chinotamacoso marē' nē'mētē pēi' nico'. Motopiquē a'notēranquēnso chachin niquē'," itērin. ⁶ Quisocristoso nipirinhue', Yosē ya'huērinquē chachin panantarahuaton, nanan anoyatērinpoa'. Cotioro'saso' iráca anoyatērinso imapirinhue', Quisocristoso' nasha quēran anoyatērinso sha'huítērinpoa'. "Oshanēma' inquitatēnquēma', anoyacancantaranguēma'," itērinpoa' ni'ton, inaso noya noya, tēnahuē.

⁷ Iráca anoyatērinso natērēhua quēran noyápiachin cancantērēhua' naporini, co nasha quēran anoyatacao ya'huēitonhue'. ⁸ Iráca anoyatērinso imaponarahuē', co noya cancantopihue' ni'ton, quiranēn quēran Yosēri sha'huítērin:

"A'na tahuēri ca nohuanto,

ya'ipi piyapinhue'pitarē'co nasha quēran anoyatarahuē.

⁹ Iráca inapitaso' Iquipito parti ya'huēpirinhue',

imiranpo quēran sē'quērēso pochin nosoroato, nicha'ērahuē.

Naporo' inapitarē'co anoyatopirahuē',

co natantochináchinhue' cancantopi ni'ton,

tanapitērahuē," tēnin Yosē.

¹⁰ Ina quēran itantarín:

"Tahuēri nanihuachin, nasha quēran anoyataantarahuē.

Naporo' anoyacancantarahuē noya yonquicaiso marē'.

Nasha cancán quētárahue' ca pochin cancantacaiso marē'.

Casáchin chinotarinaco ni'ton, noya a'paiarahuē.

Ca pochin cancantatona', piyapinhue'pita chachin nisapi.

¹¹ Iráca a'naya a'naya yanohuitoahuachinacora, a'napitari a'chintopi.

'Yosē nohuitoco', itopirinhue', co ya'ipi nanamēhuē nitochátērapihue'.

A'na tahuēriso nipirinhue' nitotapi. Nasha cancán ya'huētohuachina', cancánēna quēran chachin nohuitarinaco.

Insopita tēranta' nasha quēran anoyatērahuēso imapachina', nohuitarinaco.

Hua'ano'sahuē nipon, topinan piyapi'sahuē nipon nohuantohuachina', nohuitarinaco.

¹² Na'con nosoroato, ya'ipi co noyahuē' yonquipisopita inquitarahuē.

Co huachi oshanēna' yonquiarahuē," tēnin Yosē.

¹³ Nasha quēran anoyatērinso quētērinpoa. Inaso' iráca ya'huērinso' ya'huērētērin. Napoaton iráca anoyatērinso' naniantacaso' ya'huērin. Co huachi ina imacaso' ya'huērinhuē'.

9

Iráca chinotopiso pēi' nininso'

¹ Iráca anoyatērinso sha'huitohuachina, Moisésē nani ma'sha sha'huítērin onporahuatonsona Yosē chinotacaiso marē'. Ina marē' chinotopiso pēi' nipi. ² Nē'mētē', sha'huētē', inapita quēran nipi. Cato' patoana ya'huērin. Ya'natimarinsoso', noya patoana itopi. Inaquē panca nanparin pochin nininso' ya'huērin. Misanta' ya'huērin. Inaquē pan acorin, Yosē marē' acopiso'. ³ Nēmētēquē patonpiso' aquētē', a'na patoananta' ya'huērin, noya noya patoana itopiso'. ⁴ Nē'mētē' ya'cariya a'na misa'huaya ya'huērin, oro quēran nipiso'. Inaquē yonarin pochin pimóchin nininso' a'pēpi tomontacaso marē'. Yosē caposonēonta' ya'huērin. Aipiran, acoporan, ya'ipi oro quēran achinpitopi. Caposo acopoana yonsha oro quēran nipiso' ya'huērin. Inaquē pi'pian cosharo' Yosēri inápa quēran a'paimarinsos' po'morin, mana itopiso'. Aaron pitananēonta' inaquē po'morin. Inaso' noyá yaniponahuē', Yosē nohuanton, a'naroáchin papotantarín piyapinhue'pita yonquicaiso marē'. Naporahuaton, cato' na'pitēa'huayanta' inaquē acopi. Inaquē Yosē pēnētērinso' nani ninshítopi. Iráca anoyatērinso' itopiso'. ⁵ Caposo a'tanamēnquē cato' anguēnia'huaya pochin nonanatona', acopi. Yosē huēnaráchin nininso' ayonquipoaso marē' napopi. A'na inchinan quēran, a'na ahuēnan quēran ninotēpi. Naporahuaton anpiantēna quēran, caposo a'tanamēn imotatē pochin nipi. Nisha nisha nininsopita a'chintaca'huanquēmaso' ya'huēpirinhue', co apira aquētē' sha'huítaranquēmahuē'.

⁶ Ina pochin ma'sha chinotopiso pēiquē acohuachinara, noya patoanaquēso' ya'ipi corto hua'ano'sa' ya'conpi. Nani tahuēri ya'conpi Yosē chinotacaiso marē'. ⁷ Noya noya patoanaquēso' nipirinhue', co ya'ipi ya'conpihuē'. A'naíchín chini chiniquēn nanantērinsoáchin ya'conin. Co ina tēranta' nani tahuēri ya'coninhue'. Nani pi'ipiquē a'na tahuēriáchin

ya'conahuaton, ma'sha huénainén quèparin. Inaora oshanén marè' quèparin. Naporahuaton, piyapi'sa' co yonquiatonahuè oshahuanpiso marènta' quèparin. ⁸ Anapita piyapi'saso' co onporonta' inaquè ya'conpihuè'. Ina yonquihuatèhua', Ispirito Santo anitotèrinpoa'. Iráca anoyatèrinso' imapachina', piyapi'sa' co nanitopihuè' Yosè nohuitacaiso', tènèhua'. ⁹ Iporahuanta' ina yonquihuatèhua', nitotarihua'. Iráca pènèntèrinso' co natèhuachinahuè', ma'sha tèpapi ama Yosèri ana'ntacaso marèhuè'. Nipirinhue', co ina marè' oshanén inquitèrinhuè'. ¹⁰ Iráca nisha nisha cosharo' a'popi. Nisha nisha o'ocasonta' a'popi. Co noyahuè' nipachinara, "Oshanèhuè inqui'i," ta'tona', nisha nisha pa'mopi. "Inapotohuatèhua', Yosè noya ni'sarinpoa'," topirinhue', co ina marè' noya cancantopihuè'. Yosèri nasha nanan sha'huitaton, anoyataquè huarè' inapocaiso' ya'huèrin.

¹¹⁻¹² Iporaso nipirinhue', Quisocriso nani o'marin. Corto hua'an chini chiniquén nanantèrinso pochin nicaton, nóya catahuarinpoo'. Co chinotopiso pèiquè ya'conaton, nanan anoyatèrinpoahuè'. Co isoro'paquè nipiso pèiquè ya'coninhue'. Co chipo, ohuaca'huaya, inapita tèparinhuè' huénainén macacaso marè'. Inaora huénainén chachin a'parin. Chiminaton, oshanènpoo' inquitèrinpoa'. Ina quèran Yosè ya'huèrinquè chachin panantarin a'naromaréachin nanan anoyatinpoaso marè'. Inaquè noya noya catahuarinpoo'. Canpoa marè' chiminin ni'ton, anoyacancantarinpoo'. Ina imapatèhua', nicha'èsarinpoo'. ¹³ Cotioro'sa' co ya'ipi Moisésè pènèntèrinso' natèhuachinahuè', nè'huètèrinso pochin ni'tona', co nanitopihuè' chinotopiso pèiquè ya'conacaiso'. Napohuachinara, ma'sharo'sa', chipo, toroa'huaya, inapita chinotopiso pèiquè quèpapi. Inaquè corto hua'ani tèparahuaton, huénainén manin. Huénainén masahuaton, ohuaca'huaya huiquitèrinso' yanonén ayontèrin. Ayontahuaton, oshahuanpa'ni ta'satèrin. Inapotohuachina, nè'huètèrinso' inquirinso pochin ninin ni'ton, naquèranchin nanitèrin chinotopiso pèiquè ya'conacaso'. ¹⁴ Quisocriso huénainénso nipirinhue' noya nóya. Inaso' Yosè hui'nin ni'ton, co pi'pisha tèranta' oshahuanhuè'. Ispirito Santo ya'huèmiatèrinso'ri catahuarini'ton, canpoa marè' chiminaton anoyacancantomiatèrinpoa'. Inaso huénainén a'parin oshanènpoo' inquitinpoaso marè'. Inapoaton noyápiachin cancan quètèrinpoa'. Ina quètòhuachinpoa', Yosè noya chinotarihua'. Inaso' nanpiarin ni'ton, canpoanta' ina marè' noya sacatarihua'.

¹⁵ Napoaton nasha quèran anoyatèrinso nani sha'huitèrinpoa'. Ya'nan anoyatèrinso na'a piyapi'sa' imapirinhue', co noyahuè' cancantatona', oshahuanpi. Co ma'sharo'sa' huénainén quèran oshanèna' inquitiatopihuè'. Nipirinhue', Quisocriso chiminin ya'ipi huayoninsopita oshanèna' inquitacaso marè'. Ya'nan anoyatèrinso imapisopita oshanènta' inquitèrin. ¹⁶⁻¹⁷ Ni'co'. Quèmapi yachiminpachina, quiricaterin ma'shanènpita macacaiso marè'. Co'huara chimiyantèrasohue', co macacaiso' ya'huèrinhuè'. Chiminpachina, naporu huarè' mapi. Inapochachin nani Quisocriso chiminin ni'ton, ya'ipi sha'huitèrinpoaso' acotèrinpoa'. Oshanènpoo' inquitatonpoa', nóya catahuarinpoo'. ¹⁸ Napoaton ya'nan anoyatèrinso' sha'huitohuachina, ma'sharo'sa' tèparahuaton, huénainèna' a'patopi. Inapotatona', iráca anoyatèrinso' imapi. ¹⁹ Ya'ipi piyapi'sa' ayontonahuaton, Moisésèri pènènin. Nani ma'sha sha'huitèrin natècaiso marè'. Nani sha'huitohuachina, ohuaca'hua, chipo, inapita tèparahuaton, huénainèna manin. Ina quèran narasè'pa' isopo itopiso' masahuaton, quèhuan huaitaquè so'quètahuaton, i'sharè chachin ta'satèrin. Pènèntèrinso' quirica, piyapi'sa', inapita ta'satèrin. ²⁰ Inapotahuaton: "Nani anoyatèrinso Yosè sha'huitèrinpoa' natècaso marè'. Iso huènai' pa'nin ni'ton, Yosè canpoarè anoyatèrinso anitotèrinpoa'," ténin Moisésè. ²¹ Ina quèran chinotopiso pèi', ma'sha inaquè ya'huèrinsopita, inapitanta' huènaiquè ta'satèrin. ²² Iráca pènèntèrinso imapachinara, nani ma'sha huènaiquè ta'satopi anoyatacaiso marè'. "Co huènai' ta'satohuatèhuahuè', co Yosè noya ni'sarinpoahuè'," topi. Tèhuèenchachin co huènai' pa'pachinhue', Yosè co onporonta' oshanènpoo' inquitèrinpoahuè'.

Quisocriso oshanènpoo' inquitèrinpoaso'

²³ Iráca ma'pitasona inápaquè ya'huèrinsopita nonanpiso', huènai quèran ta'satopi anoyatacaiso marè'. Ma'sha inápaquè ya'huèrinsopitaso nipirinhue', noya noya huènai' nohuantèrin. ²⁴ Iráca chinotopiso pèi', piyapi'sari ninin. Quisocrisoso', co inaquè ya'coninhue'. Yosè ya'huèrinquè chachin pantarahuatón, canpoa marè' Yosè nontárin. "Oshanèna' inquitahuaso marè' nani chiminahuè," ta'ton, nontárin. ²⁵ Iráca corto hua'an ma'sha huénainén masahuaton, noya noya patoanaquè ya'conin. Nani pi'ipi inaporin. Quisocrisoso nipirinhue' co na'aro' inaporinhue'. ²⁶ A'naroíchin chiminaponahuè', ya'ipi piyapinènpita marè' chiminin. Co a'naromaréachin nanitèrinpoahuè' naporini, iráca quèran huarè' na'aro' chimianta'itonhuè'. Iporaso' nani ayaro tahuèri ya'cariapirinhue', a'naroíchin chiminin oshanènpoo' inquitinpoaso marè'. ²⁷ Yosè nohuanton, ya'ipi piyapinpoo' a'naroíchin chiminèhua'. Ina quèran Yosè chachin coisè pochin nicaton, ma'sona

onpotiinpoaso' no'tèquèn sha'huipon. ²⁸ Quisocristonta' a'naroíchin chiminin oshanênpoa' inquitinpoaso marè'. Ina quèran inápaquè panantararin. Nani oshanênpoa' inquitohuachinpoa', a'na tahuèri o'mantararin. "¡Ma noyacha Quisocristoso' ni'ton, nicha'èrinpoa paya!" ta'tèhua', ina ninarèhua'. O'mantahuachin, imarèhuasopita maquimaripoa huachi.

10

¹ Iráca pènèntèrinso' nanan imapachinara, ma'sharo'sa' tēpapi. Oshanèna' yonquiatona', napopi ama Yosèri ana'intacaso marèhuè'. Quisocristo chiminacaso' ninoton, Yosèri sha'huitèrin ma'sharo'sa' huèninèna a'patacaso'. Quisocristoíchin anoyacancantèrinpoa'. Ina chiminin ni'ton, oshanênpoa' inquitèrinpoa'. Iráca nani pi'iquè ma'sha tēpapirinahuè', co tēhuèenchachin piyapinènpita oshanèna' inquitèrinhuè'. ² Oshanèna' iniqui naporini, co nani pi'iquè naquèranchin naquèranchin ma'sha tēpa'itonahuè'. Cancanèna' anoyatopi naporini, noyápiachin cancanchitonahuè'. ³ Nani pi'iquè ma'sharo'sa' tēpahuachinara, yonquiantapi. "Tēhuèenchachin oshahuanèhua'", topi. ⁴ Ma'sharo'sa' tēpapirinahuè', ina huèninèn quèran co onporonta' oshanèna' inquitèrinhuè'.

⁵ Napoaton Quisocristo isoro'paquè yao'mahuachina, pa'pin itapon:

"Iporaso huachi ma'sharo'sa' tēpacaiso', ofrenda quècacaíso', inapita co nohuantèranhuè'.

Quèma nohuanton, piyapi chachin nasitomarahué natèa'huanquénso marè'.

⁶ Na'a ma'sharo'sa' ahuiquitopi.

Nisha nisha ma'sha oshanèna marè' tēpapirinahuè', co inapita marè' noya ni'nanhuè'.

⁷ Ina quèran itèrahúe: 'Napoaton tata, nani o'marahué nohuantèranso' nica'huaso marè'.

Quiricanènuè ninorancoso chachin nisarahué, itèrahúe, ténin.

⁸ Quisocristo pa'pin nontaton, naporin: "Iporaso huachi ma'sharo'sa' tēpacaiso' co nohuantèranhuè'. Nisha nisha ma'sha oshanèna marè' tēpapirinahuè', co inapita marè' noya ni'nanhuè'," itèrin. Iráca pènèntèrinso natètona' inapopirinahuè', naporin.

⁹ Ina quèran itantararin: "Ma'tana nani o'marahué quèma nohuantèranso' nicaca'huaso marè'," itèrin. Napoaton co huachi iráca Yosè chinotacaso marè' ma'sha tēpapiso pochin nicacaso' ya'huèrinhuè'. Quisocristo nasha pochin Yosè chinotacaso anitotèrinpoa'. ¹⁰ Quisocristo piyapi chachin nasitomarahuaton, oshanênpoa marè' chiminin. Yosè nohuanton, a'naroíchin chiminin. Canpoanta' ina imapatèhua', oshanênpoa' inquitèrinpoa'. Noyápiachin cancan quètèrinpoa huachi.

¹¹ Nani tahuèri corto hua'ano'sa' sacatápi. Naquèranchin naquèranchin ma'sharo'sa' tēpapirinahuè', co oshanèna' inquiphuè'. ¹² Quisocristoso nipirinhuè' a'naroíchin chiminin oshanênpoa' inquitinpoaso marè'. Ina quèran inápaquè panantarahuaton, Yosè inchinanèn quèran huènsèarin. ¹³ Inimiconènpita minsèaquè huarè' inaqué ninarin. ¹⁴ A'naroíchin chiminaponahuè', anoyacancantèrinpoa'. Ya'ipi imarèhuasopita oshanênpoa' inquitatonpoa', noyápiachin cancan quètèrinpoa'. ¹⁵ Ispirito Santonta' inachachin anitotèrinpoa'. Quiricanèn quèran sha'huitèrinpoa'.

¹⁶ "A'na tahuèri piyapinèhuèpitarè' co anoyatohuato, iso pochin nisarahué:

Nasha cancan quètarahuè natètochináchin cancantacaiso marè'.

Anoyacancantarahuè noya yonquicaíso marè'.

¹⁷ Co huachi oshanèna' yonquiarahuè'.

Ya'ipi co noyahuè' nipsisopita naniantarahué," ténin.

¹⁸ Quisocristo oshanênpoa' nani inquitohuachinpoa', co huachi ma'sha tēpacaso' ya'huèrinhuè'. Inasáchin anoyacancantèrinpoa'.

Quisocristo imatèhua', Yosè nohuitèrèhuaso'

¹⁹ Napoaton iyaro'sa', iporaso' nanitèrèhua' Yosè chachin nohuitacaso'. Noya noya patoanaquè ya'conèso pochin nohuitèrèhua'. Piyapinpoa' nirihuarahuè', chiniquèn cantantèhua', Yosè nontahua'. Quisoso huèninèn pa'nin ni'ton, ²⁰ nasha ira pochin nininso' acorin Yosè nohuitacaso marè'. Noya noya ananpirinpoa'. Iráca noya noya patoanaquè Yosè ya'nopirinhuè'. Nè'mèteri ya'copitèrin ni'ton, co piyapi'sari nohuitopihuè'. Iporaso' Quisocristo o'maton, piyapi chachin nasitamarin. Chiminin ni'ton, nanitèrèhua' Yosè nohuitacaso'. ²¹ Chiniquèn nanantaton, noya noya corto hua'an pochin canpoa marè' Yosè nontárin. Ya'ipi imarèhuasopita catahuarinpoa'. ²² Napoaton Quisocristoíchin natètèhua', ya'ipi cancanènpoa quèran Yosè nontahua'. Nani oshanênpoa' inquitèrinpoa' ni'ton, noya cancantarèhua'. Quisocristo anoyacancantèrinpoa' ni'ton, noya i'què amarèso pochin noyápiachin cancantarihua'. ²³ "Yosè no'tèquèn sha'huitèrinpoa'. Quisocristoíchin nicha'èsaripoa'," ta'tèhua', imamiatahua'. Ama pi'pian tèranta' nisha yonquia'huasohué. Nani sha'huitèrinpoa' ni'ton, co nonpintarinpoahuè'. ²⁴ A'napitanta' yonquia'ahua'. Na'con nosoroatèhua', catahuahua' inahuenta' noya ninosorocaiso marè'. Nipènéahuan' noya nicacaso marè'. ²⁵ A'naquèn co huachi niyontonpihuè' Yosè chinotacaiso marè'. Ama inapita

pochin cancantahuasohuë'. Sinioro o'macaso' tahuëri naniriarin ni'ton, niytononatèhua', na'con na'con nicatahuahua' chiniquèn cancantacaso marè'.

²⁶ Quisocristo nanamèn nani nitotèrèhua'. Nitotarihuarahué', naquëranchin naquëranchin co noyahuë' nipatèhua', a'popisopita pochin cancantararihua'. A'pohuatèhua', co insonta' nanitarinhuë' oshanèrnpoa' inquitinpoaso'. ²⁷ Ina quëran pa'pi tè'huatacaso' ya'huërin. Yosë chiniquèn ana'intarinpoa'. A'na tahuëri inimiconènpita pènquë a'pararin. ²⁸ Iráca Moisësë pènèntohuachina, a'naquën co yaimapihuë'. A'popi. A'pohuachinara, ana'intopi. Coisèquë quëparahuatona', sha'huirapipi. Catoya'pihuë nipon, caraya'pihuë nipon inachachin sha'huirapihuachinara, co nosoropihuë'. "Tëpaquë'," itopi. ²⁹ Yosë hui'nin chachin a'pohuatama', jaquë aquëtë' ana'intinquëmaso' ya'huërin! Quisocristo canpoa marè' chiminin. Huënainèn a'parin anoyacancantoinpoaso marè'. Inapoaton, nasha quëran anoyatèrinso sha'huitèrinpoa' imacaso marè'. A'naquënso nipirinhue' imapirinhue'. Ina quëran Quisocristo a'popi. Huënainèn quëran anoyacancantopirinhue', nisha cancantatona', ina huënainèn chachin noccanpi. Ispirito Santori nosoropirinhue', co pi'pian tëranta' yanatèpihuë'. Inapitasa' Yosëri chini chiniquèn ana'intarin. ³⁰ Yosë nohuitèrèhua'. Inaso' ya'ipiya nitotèrin. "Co noyahuë' nipachina', cari ana'intarahue. No'tëquën ana'intarahue huachi," ténin Yosë. "Piyapinènpita tëranta' co yanatèhuachinhue', Siniorori ana'intarin," ténin anta'. Quiricanènuë naporin. ³¹ Yosëso' nanpiarin. Chiniquèn nanantèrin. Co noyahuë' nipatèhua', pa'pi tè'huatacaso' ya'huërin. Ana'intarinpoa'.

³² Ya'nán imaramaso' tahuëri'sa' yonquico'. Quisocristo nanamèn a'chintohuachinènuëmara, noya natanatoma', imarama'. Ina marè' parisitapomarahue', co yaa'poramahuë'. Noya ahuantèrama'. ³³ Imaramaso marè' a'ninquëchin tēhuarinènuëma', no'huirinènuëma'. A'na tahuëri ahuëpirinènuëmahuënta', noya cancantèrama'. A'napita imapisopitanta' parisitohuachinara, nosoroatoma', catahuarama'. ³⁴ Tashinan pëiquë po'mohuachinara, co tè'huatomarahue', nicapoma' pa'nama'. Paatoma', catahuarama'. Canpitanta' imaramaso marè' ma'shanèma' osèrètòpininènuëmahuë', co sètèramahuë'. "Yosë chachin nohuitèrèhua'. Nasha cancant quëtèrinpoa'. Co insonta' nanitèrinhuë' inaso' osèrètinoaso'," ta'toma', noya cancantèrama'. ³⁵ Ya'nán imapoma', noya imarama'. Ama iporasos' yaa'pocosohue'. "Yosë naniantèrinco," ama tocosohue'. Chiniquèn cancantoco Yosë noya acanainquëma', ³⁶ Ma'sha onpopiramahuënta', noya ahuantoco'. Noya natèhuatama', na'con catahuarinquëma'. Nani sha'huitèrinquëma' ni'ton, co nonpintarinquëmahuë'. Noya nicha'ësarinquëma'.

³⁷ Quiricanènuë naporin:

"Tèhuëinchachin o'macaso' nininso' o'mapon.

Co hua'quiarinhue'.

³⁸ Cancanèma quëran huarè' natèhuatamaco, noya ni'saranquëma' ni'ton, noya nanpimiatarama'.

Nipirinhue' a'pohuatamaco, pa'pi co noyahuë' ni'saranquëma'," ténin.

³⁹ Insosona a'pohuachina', parisitopiquë pa'sapi. Canpoaso nipirinhue', co a'poarihuahuë'. Natèrèhua' ni'ton, nicha'ësarinqo huachi.

11

Ya'ipi cancandèna quëran huarè' natèpisopita

¹ "Co Yosë quënanpirèhuahuë', ya'huárin. Nosoroatonpoa' catahuarinpoa'," topatèhua', tēhuëinchachin ina natèrèhua'. Na'con Yosë sha'huitèrinpoa'. Co ipora naniyatèrarinhue'. "Oshaquëran naniarin huachi," ta'tèhua', noya ninarèhua'. ² Iráca quëran huarè' ina pochin cancantohuachinara, Yosëri noya ni'nin.

³ "Yosë no'tëquën nontèrinpoa'," ta'tèhua', natèrèhua'. Inaora yonquinèn quëran ya'ipi isoro'pa' acorin. Co manta' ya'huëpirinhue', "Ya'huë'in," topachina, ma'sha ya'huërin. Ya'ipi ni'nèhuasopita co inaora ya'huërinhuë'. Yosëri nininso'. Quiricanèn quëran anitotèrinpoa'.

⁴ Iráca Apiri Yosë natèrin. "Yosë catahuarinco," ta'ton, ma'sha tēparahuaton, Yosë chinotèrin. Inapotohuachina, noya ni'nin. "Noya natèrinco," ténin. Cainoso nipirinhue' co ina pochin cancantèrinhuë'. Napoaton Apiri nani chiminpirinhue', ipora huanta' "Ma noya Apiri natèrin," ténèhua'.

⁵ Iráca Inoco noya natèrin ni'ton, Yosëri inápaquë quëpantarin. Napoaton co chimininhue'. Piyapi'sari yonisápirinhue', co quënanpihuë'. Co'huara inápaquë quëpantayátèrasohue', "Inoco noya ni'nahuë," ténin Yosë quiricanènuë. ⁶ Yosë yonquihuatèhua', natètacaso' ya'huërin. "Yosë ya'huárin. No'tëquën nontèrinpoa'. Ina nontohuatèhua', natanatonpoa' catahuarinpoa'," topatèhua', noya ni'sarinpoa'. Co ina pochin cancantohuatèhuahuë', co onporonta' noya ni'sarinpoahuë'.

7 Iraca Nointa' ya'huëpirinhuë', a'na tahuëri Yosëri itapon: "Co hua'qui quëranhuë' ma'sha onpoarama'. Co ni'chinamasohuë' ni'sarama'. Naporo' ya'ipi oshahuano'sa' ii' quëran ata'huantarahuë'," itërin. Co'huara o'nayantërasohuë' napotopirinhuë': "Yosë no'tëquën nontërinco," ta'ton, Noi natëtërin. Sha'huitohuachina, natëton, panca nancha ninin. Ina quëran sa'in, hui'ninpitare' chachin cha'ëpi. A'napitaso' natanaponaraihuë', co yanatëpihuë'. Napoaton na'inpí. Noiso nipirinhuë', ya'ipi cancanën quëran natëtërin. "No'tëquën nontërinco," topachina, Yosëri noya ni'nin.

8 Apraanta' Yosëri itërin: "Ya'huëran quëran pipimiatëquë'. A'na parti a'nochinquën. Ina no'pa' quëchinquën ya'huëcamaso marë'," itërin. Co no'pa' nohuitaponahuë', Yosë natërin. "Co nonpintarincohuë'," ta'ton, pa'nin. 9 Aquë paaton, Canaan parti canconin. Inaquë ya'huaponahuë', në'mëtë' pëiquërächin ya'huërin. Pa'sápaton, co ya'huëmiatërinhuë'. Isaco, Cacopo, inapitanta' në'mëtë' pëiro'saquë ya'huëpi. Yosëri nani sha'huitërin. "Iso no'pa' chachin quëchinquëma'," itopirinhuë', co hua'anënachátërapihuë'. "Co Yosë nonpintarinpoahuë'. A'na tahuëri ina nohuanton, hua'anëntarihua'," ta'tona', Yosë natëpi. 10 Apraan yonquiárin. "A'na tahuëri Yosë'pa' noya noya ya'huëcontarihua'. Inaquë noya ninano' ya'huëmiatarin. Yosëri chachin canpoa marë' acorinso'," ta'ton, ina ninararin.

11 Inaso', chiniquën Yosë natërin. "Nani máshoco. Saranta' co hua'huana'pihuë' nipirinhuë', Yosë sha'huitërinco ni'ton, oshaquëran hui'nahuë ya'huëtarinco," téninso marë', Yosë nohuanton, hui'nahuanin huachi. 12 Apraan nani másho niponahuë', hui'nahuanin. Ina hui'nin quëran chachin na'api. Oshaquëran hua'huayátërahue' shinpita ya'huëtërin. Tayora nápo' ya'huëpi. Marë' yonсанquë notohuaro' inotëra'huaya ya'huërin. Inotëra'huaya nápo' shinpita ya'huëpi. Co pichincohuë'.

13 Apraan, Isaco, Cacopo, inapita chiminaquë huarë' Yosë natëpi. "Nani Yosë sha'huitërinpoa'. Co nonpintarinpoahuë'. Pahuanarin nipirinhuë', a'na tahuëri Yosë nohuanton, ya'huapon," ta'tona', nóya cancantopi. "Co hua'qui isoro'paquë ya'huarihuahuë'. Isëquëso' topinan yacapatërhüaso pochin ninëhua'," topi. 14 "Co isoro'paquë ya'huëmiatarihuahuë'. Yosë'pa' tëhuënchinso' ya'huëmiatarihua'," ta'tona', napopi. 15 Ya'huëpi quëran nani pipimiatopi. Ina na'con yonquipi naporini, inaquë ayamanta'itonahuë'. 16 Nipirinhuë', co isoro'pa' na'con yonquipi huë'. Yosë na'con na'con nohuantopi. Ina ya'huërinquë chachin ya'huëcaiso' nohuantopi. Napoaton Yosë tapon: "Nóya yonquirinaco ni'ton, hui'nahuëpita pochin ni'sarahue'. A'na tahuëri inápaquë quëpantarahuë. Nani tapatërahue' ya'huëcaiso'," ténin.

17-18 Apraan tëhuënchachin Yosë natërin. A'naichin hui'nin ya'huëtërin. Nasitohuachina, Isaco itërin. Naporo' Yosëri sha'huitërin: "Isaco mashotohuachin, hui'nahuanarin anta'. Naporahuaton, oshaquëran notohuaro' shinpita ya'huëtarin," itopirinhuë'. Hui'nin hui'napitohuachina, Yosëri itantarin: "Hui'nin quëparahuaton, motopi'pa' paquë'. Inaquë hui'nin tëpaquë' chinotancoso marë'," itërin. Tënicaso marë' napotëri. 19 "Yosë co nonpintarincohuë'. Ananpitaantacasano' nanitërin," ta'ton, Apraan natëtërin. Paaton, Isaco yatëparahuachina, Yosëri itantarin: "Tananpitëquë'. Ama tëpaquësöhuë'," itërin. Napoaton hui'nin chiminin quëran, naniplantarinso pochin ni'nin.

20 Ina quëran Isaconta' cato' hui'ninpitita ya'huëtërin, Cacopo, Isao inapita itopiso'. Mashotohuachina, Yosë natëton, nontërin hui'ninpitita catahuacaso marë'. 21 Cacoponta' mashotahuaton, pitana paquëaponahuë', Yosë chinotarin. Yachiminpachina, ina natëton, Cosi hui'ninpitita catahuacaso marë' Yosë nontërin.

22 Cosinta' chiminaquë huarë' Yosë natërin. Yachiminpachina, quëmopinënpita sha'huitërin: "Iquipito parti ipora ya'huërëhua'. A'na tahuëriso nipirinhuë' Yosë nohuanton, ya'ipi isairi'sa' isëquëran pipiapi. No'pa' Yosë quëtërinpoaquë chachin quëpantarin ya'huëcaiso marë'. Naporo' nansëhuëpita quëpa'ina' pa'pitinacoso marë'," itërin. "Yosë co nonpintarinpoahuë'," ta'ton, naporin.

23 Ina quëran Iquipito copirno' piyapinënpita camairin: "Israiro sanapi'sa' huaihuachina', quëmapia'huaya nipachin, tëpaco'," itërin. Napopirinhuë', Moisésëso' nasitohuachina, a'shini co nohuantërinhuë' hua'huin chiminacaso'. Yosë natëton, co copirno tëranta' të'huatërinhuë'. "Iso hua'huahuëso' noya," itërin so'in nontaton. Cara yoqui noya po'opi. 24 Ina quëran copirno hui'nini masahuaton, aso'sorin. Napoaponahuë' hui'napitohuachina, Yosë natëton copirno pëinën quëran pipirin. 25 Yosë piyapinënpita catahuacaso marë' pa'nin. Ina marë' parisitopirinhuë', co ina yonquirinhuë'. Yosë natëcaso' na'con na'con nohuantërin. "Co noyahuë' nicatëhua', capa cancantopirëhuahuë', co hua'quiya quëranhuë' ma'sha ta'huantarin," ta'ton, co ma'sharáchin yonquirinhuë'. 26 Copirno hui'nin pochin ni'ton, nohuantërin naporini, Iquipito parti na'con canaitonhuë', co ina nohuantërinhuë'. Yosë na'con na'con yonquirin. "A'na tahuëri Cristo o'maton, nicha'ësarinpia'. Iporaso' ina marë' aparisitopirincohuë', Yosë'pa' noya noya acanarincó," ta'ton, noya ahuantërin.

²⁷ Yosë natëton, Moisësë Iquipito quëran pipirin. Copirnorri no'huipirinhue', co tè'huatërinhuë'. "Yosë co quënanaporahuë', ni'sárinco," ta'ton, chiniquëncancantërin. Chiniquëncancantaton, Yosë piyapinën-pita catahuarin. ²⁸ "Yosë nicha'ësarinpoo'," ta'ton, natëtërin. Napoaton piyapi'sa' camairin: "Ya'ipinquëma' carniroa'hua tēpaco'. Huënainën ya'coanaquë pashitoco' ama anquë'niri paninan nininso' tēpacaso mar'ëhuë'," itërin. Napotohuachina, a'naya a'naya inahuara pëinëna' ya'coanaquë huënaiquë pashitëra'piapi. Napoaton Yosëri catahuarin. Co paninano'sa' chiminpihuë'. Pascoa pitaquë napopi.

²⁹ Ina quëran ya'ipi isairro'sa' Yosë natëtona', noya pipipi. "Yosë catahuarinpoo'," ta'tona', Quëhuai marë aquëtëran pa'pi. Pancai' niponahuë', Yosë nohuanton, a'naroáchin nipatomairin ni'ton, panca ira pochin yaniro ya'norin. Ina pa'tatona pëntonpi. Iquipito sontaro'saso nipirinhue' co nanitopihuë' pëntonacaiso'. Imatapirinhue', iiri imotërin ni'ton, chimiitopi.

³⁰ Ina quëran isairro'sa' Canaan parti canconpi huachi. Yosë natëtona', inimiconën-pita minsëpi. Quiricoso' panca ninano'. Natëricho quëran pairatopiso' inäpaquë huarë' pan-tarin. Yosëri sha'huifërin tahuitacaiso'. "Catahuarinpoo mini," ta'tona', natëpi. Canchisë tahuëri tahuitopi. Inapotohuachinara, Yosë nohuanton, paira a'naroáchin nohuatërin. ³¹ Ya'ipi ya'huëhuano'sa' co Yosë yanatëpihuë' ni'ton, chiminpi. A'na sanapiáchin natëton, cha'ërin. Oshahuana'pi inaso', Nacapa itopiso'. Inimico niponahuë', Isairro comisionën-pita huë'pachinara, inari po'orin ama sontaro'sari tēpacaiso mar'ëhuë'.

³² Co inapitaráchin Yosë natëpihuë'. Quitono, Paraco, Sanson, Quihuiti, Tapi, Samoiro, pënëntona'piro'sa', inapitanta' nóya natëtöpi. ¡Notohuaro' ya'huëpi ni'ton, co'chi nanitërahuë' ya'ipi ya' sha'huíta'huaso paya! ³³ A'naquënc Yosë natëtona', nisha nisha piyapiro'sa' minsëpi. A'naquëonta' hua'an ya'conatona', no'tëquënc hua'anëntöpi. "Yosë sha'huifërinpoo' ni'ton, catahuarinpoo'," ta'tona', a'naquënc natëpi. Napoaton Yosëri catahuarin. A'naquënc Yosë natëtona', pa'pini' quëran cha'ëpi. ³⁴ A'naquënc pën chiniquënc nënë nënëtaquë tē'yatopirinhue', co pi'pian tëranta' huëyapihuë'. Noya cha'ëpi. A'naquëonta' Yosë nohuanton, sahuëni quëran cha'ëpi. Yatëpapirinhue', co chiminpihuë'. A'naquëonta' co chinipirinhue', Yosëri catahuarin chiniquënc cantacaiso marë'. Na'a inimicoro'sa' minsërahuatona', a'papi. ³⁵ Sanapi'santa' hua'huinpita chiminpachina, Yosë natëpi ni'ton, ina nohuanton nanpiantapi huachi.

A'naquënco nipirinhue' Yosë natëtona', chiniquënc parisitopi. "Yosë a'poco' tēpachinënquëma'," itopirinhue', co yaa'popihuë'. "Co onporonta' a'poaraihuë'. Yosë noya noya ananpitaantarincoi," ta'tona', imapiso marë' chiminpi. ³⁶ A'naquëonta' Yosë imapi ni'ton, tēhuapi, huihuipi, catinaquë tonpopi, tashinan pëiquë po'mopi, napotopi. ³⁷ A'naquëonta' na'piquë tē'yaratona', tēpapi. A'naquëonta' sërichoquë yatonatona', tēpapi. "Yosë a'poco' tēpachinënquëma'," itopirinhue', co yaa'popihuë'. A'naquëonta' sahuëni quëran tēpapi. A'naquënc co tēpapirinhue', imapiso marë' chiniquënc aparisitopi. Yatëpahuachinara, ta'api. Co huachi ya'huëmia ya'huëpihuë'. Capa a'mocaiso' ni'ton, ohuica sha'huëtë', chipo sha'huëtë' inapita a'mopi. Co manta' ya'huëtöpihuë'. Chiniquënc parisitopi. ³⁸ Motopiro'sa' parti, inotëro partiro'sa', nisha nisha parti iratopi. Na'pi naninquë ya'conahuatona', huë'ëpi. Inpioro'sari nocanpi: "Inapitaso' napoonpi," topirinhue', Yosëriso' noya ni'nin.

³⁹ Yosëichin yonquiatona', nóya imapi. Napoaponahuë', co ya'ipi Yosëri sha'huifërinso' naniyatërasohue', chiminpi. ⁴⁰ Canpoanta' yonquiatonpoo', Yosë ninararinpoo'. Iporaso' Quisocristo nani chiminin ni'ton, ya'ipinpoo' anoyacancantërinpoo'. Iráca imapisopita, ipora canpoanta', ya'ipinpoo' anoyacancantërinpoo'. A'na tahuërinta' inäpaquë pa'patëhua', Yosë noyá nohuitarihua'.

12

Quisocristoichin yonquia'ahua'

¹ Iráca quëran huarë' na'a piyapi'sa' parisitaponaraihuë', imamiatopi. "Yosë catahuarinpoo'," ta'tona', natëpi. Napoaton inapita yonquiatëhua', canpoanta' nóya imahua'. Ni'co'. Quëmapi'sa' nicanacaiso marë' ta'ahuachinara, chiniquënc ta'api. Co manta' quëpapihuë'. Torosarëáchin ta'api. Naporopi a'mopiso' co ocoihuachinahuë', co nanitopihuë' chiniquënc ta'acaiso'. Inapochachin canpoanta' naporopi a'mopiso' ocoipiso pochin ya'ipi oshanën-poo' nianiantahua'. Co noyahuë' yonquirëhuasopita nianiantatëhua', ya'ipi cancanën-poo' quëran Quisocristo imahua'. Sacai' nipirinhue', ahuantatëhua', noya imahua'. ² Quisocristo na'con yonquia'ahua'. Inasáchin catahuarinpoo' Yosë natëtacasó'. Naporahuaton, inasáchin catahuarinpoo' noya noya natëtacasó'. Isoro'paquë o'mahuachina, chiniquënc parisitërin. Corosëquë parisitohuachina, na'con tēhuapirinhue', co ina yonquirinhue'.

“Chiminpato, piyapi'sa' nicha'ësarahuë,” ta'ton, nóya cancantërin. Ina quëran inápaquë panantarahuaton, Yosë inchinanën quëran chachin huënsëarin.

³ Isoro'paquë ya'huapon, oshahuano'sari chiniquënn no'huipirinhahuë', ahuantërin. Ina yonquiatëhua', ama yaa'poa'huasohuë'. Chiniquënn cancantoco'. ⁴ Sopaí yaminsërinquëma' Yosë a'pocasó marë'. Sacai' nipirinhue', Quisocriso imamiatoco'. Imaramaso marë' aparisitërinënnquëmahuë', co tëparinënnquëmahuë'. ⁵ Hui'ninpita pochin nicatampo', Yosë pënëninpoa' chiniquënn cancantacasó marë'. Nani nitotopiramahuë', ¿naniantërama' tí? Quiricanënn quëran napotërinpoa':

“Yonquiquë' conpa. A'na tahuëri Yosë nohuanton, parisitaran noya noya imacamaso marë'.

A'na tahuëri pi'pian ana'intopirinquënnhuë', ama sëtëquësóhuë'.

Ama yaa'poquësóhuë'. Ahuantacasó ya'huërin.

⁶ Nosororinpoa' ni'ton, a'na tahuëri ina nohuanton, ma'sha onporëhua'.

Hui'ninpita pochin nicatampo', ana'intërinpoa' noya noya yonquicasó marë',” tënin.

⁷ Hui'ninpita pochin ni'ninpoa' ni'ton, ahuantacasó ya'huërin. Ni'co'. Hui'nanpo' no'tëquënn pënënë' noya noya yonquicasó marë'. ⁸ Co Yosë pënëninpoahuë' naporini, co tëhuënnchachin hui'ninpita pochin ni'itonpoahuë'. Ya'ipi hui'ninpita yonquirin noya noya cancantacaisó marë'. Co pi'pian tëranta' ana'intoahuachinquëmahuë', co Yosë hui'ninpitanquëmahuë'.

⁹ Tatanpoa' pënënpachinpoara, natërehua'. Pi'pian ana'intopirinoahuë'. Pi'pian ana'intopirinoahuë'. Noya nicatëhua', natërehua'. Tata Yosëso nipirinhue' na'con na'con natëcasó ya'huërin. Inaso' nininpoa' ni'ton, natëhuatëhua', noya noya nanpiarihua'. ¹⁰ Hua'huatarihua', co hua'qui isoro'paquë ya'huëcasóhuë' nipirinhue', tatanpoa' pënëninpoa'. Inaora yonquiaton, pi'pian ana'intërinpoa' natëcasó marë'. Yosëso nipirinhue', noya noya yonquiatonpoa', no'tëquënn catahuarinpoa'. Na'con nosoropirinpoahuë', a'na tahuëri ina nohuanton parisitërehua' ina pochin cancantacasó marë'. ¹¹ A'na tahuëri Yosë nohuanton, ma'sha onporëhua'. Naporahuaton, a'napita ma'sha onpotërinënnpoa'. Naporó chachinso' sëtërehua'. Parisitacasó co nohuantopirëhuahuë', noya ahuantohuatëhua', Yosë na'con catahuarinpoa'. Nirótëatëhua', noya nisarëhua'. Inapoatëhua sano cancantarihua'.

Ama Yosë a'poa'huasóhuë'

¹² Napoaton iyaro'sa', chiniquënn cancantahua'. Ama amiatëhuarahuë', chiniquënn Yosë imahua'. Ni'co'. Aquë pa'patëra, canotëré', sacai' iratëré'. A'naquëma' ina pochin cancantatoma', co huachi ya'ipi canantëma quëran Yosë imaramahuë'. Ama huachi canotëréso pochin cancantacosóhuë'. ¹³ Yosë iranënn no'tëquënn imapatama', co pëshonaramahuë'. Yosë catahuarinquëma' noya noya yonquicamasó marë'. A'napitanta' nicatënnquëma', chiniquënn cancantapi. Co huachi sonpacha pochin cancantapihuë'.

¹⁴ Ama pi'pian tëranta' nino'huicosóhuë'. Naporahuaton, noya nico'. Co noya nipatamahuë', co manta' Yosë nohuitaramahuë'. ¹⁵ Yosë inaora nohuanton nosoroatonpoa', yacatahuarinpoa'. A'naquënniso nipirinhue', co yatahuëretopihuë'. Inahuara yonquipisoáchin imatona', co Yosë yonquicaisó nohuantopihuë'. Ama inapita pochin cancantacosóhuë'. Co Yosëichin yonquihuatamahuë', oshaquëran nitapicancanarama'. Ina quëran pënanin a'naróáchin sëtëcotëtërinso pochachin a'napitanta' atapicancanarama'.

¹⁶ Ni'cona nisha nisha cancantotama'. Ama monshihuancosóhuë'. Noyápiachin cancantoco'. Ama ma'sha yonquiatoma', Yosë naniantocósohuë'. Isao iráca naporinso' yonquico'. Ma'sharáchin yonquiaton, co onpopinchin Yosë yonquirinhue'. Tanaton, iin nontërin: “¿Yosë na'con catahuainquënnso' nohuantëran tí? Co caso' ina yonquirahuë'. Cosharo' na'con na'con nohuantërahue',” itërin. ¹⁷ Ina piquëran yonquiantapirinhue'. “Yosë na'con catahuainco,” tantapirinhue', co huachi Yosëri nohuantërinhuë'. Chiniquënn sëtaton na'nëpirinhue', iráca a'porinso' co huachi nanitërinhuë' anoyatacasó'. Ina yonquiatoma', ni'cona Yosë naniantotama'.

¹⁸ Iráca Siná motopi nicotoanaquë huë'pachinara, cotioro'sa' pa'pi të'huatopi. Inaquë panca pën nënerin. Co ya'caritacasó ya'huërinhuë'. Tahuëri niponahuë', tashi pochin ninin. Yara yaráchin ninin. Panca ihuan pa'nin. ¹⁹⁻²⁰ Tronpita chiniquënn pihuirinso' natanpi. Naporó Yosëri chiniquënn itërin: “Iso motopiquë pënënanaranguëma' ni'ton, ama ya'caricosóhuë'. Ma'sharo'sa tëranta' inaquë pa'pachina', chimiina'. Na'piquë të'yaratoma', tēpaco',” itërin. Ina natanahuatona: “Sacai' ina nanan natëcasó,” ta'tona', pa'yanpi. “Ama huachi chiniquënn nonchincoisóhuë',” itopi. ²¹ Ni'sahuaton, Moisés'enta' pa'pi të'huatërin. “Canta' tē'huatato, ropa ropátarahuë',” tënin.

²² Canpoaso nipirinhue', co ina motopi ya'carirëhuahuë'. Quisocriso imapatëhua', nisha motopi ya'carirëhua', Sion itopiso'. Yosë chachin nohuitarihua'. Co ipora quënanpirëhuahuë', nanpiárin. A'na tahuëri ya'huërinquë chachin pantarihua'. Nasha Quirosarinquë ya'huë'contarihua huachi. Notohuaro' anquënniro'sa' inaquë niyontonpi.

Noya cancantatona', Yosë chinotapi. ²³ Huëntonênquë chachin Yosë nani aya'coninpoa'. Inápaquë nininênpoa' nani ninshitérinpoa' hui'ninpita pochin nicainpoaso maré'. Inatohua' niyontonarihua'. Yosë chachin imarëhua'. Inaso' ya'ipiya hua'anëntaton, co imapisopitahuë' no'téquën ana'intarin. A'naquën imapisopita nani chiminpachinara, hua'yanênaso' Yosë'pa' ya'huapi huachi. Yosë pochachin cancantopi. Inapitarë'quênpoa chachin niyontonarihua' ²⁴ Quisocristo chachin nohuitarihua'. Inaso' nasha quëran anoyatêrinso sha'huitërinpoa' imacaso maré'. Huënainën quëran anoyacancantërinpoa'. Iráca Apiri huënainën pa'nin. Iini tēpahuachina, huënainën pa'nin ni'ton, ana'intacaso' ya'huërin. Quisocristo chimininsoso' nipirinhue', noya noya. Huënainën pa'nin ni'ton, nanan anoyatërinpoa'.

²⁵ Napoaton Quisocristo nanamën noya natanco'. Ama pi'pian tēranta' a'pocosohuë'. Pēnētērinso nanan sha'huitohuachinara, a'naquën co yanatētopihuë' ni'ton, a'naróchin ana'intērin. Quisocristo nanamēnso' noya noya ni'ton, ina naniantohuatēhua', aquë aquëtē' ana'intinpoaso' ya'huërin. Inaso' inápa quëran pēnēninpoa'. ²⁶ Yosëri pēnētērinso nanan sha'huitohuachina, ina nohuanton, panca ocohua pa'nin. Ina quëran quiricanën quëran sha'huitërinpoa': "A'na tahuëri naquëranchin nontantahuato, co isoro'paráchin nacontarinhuë'. Inápaquë ya'huërinso'pita' naco nacóntarin," tēnin. ²⁷ A'na tahuëri mini ya'ipi ma'sha isoro'paquë ya'huërinso'pita' ta'huantarin. Ma'sha ya'huëmiatērinso' acoluachinaso', ya'huëmiatarin. ²⁸⁻²⁹ Hua'anētērinquë chachin aya'coninpoa'. Inápaquë pa'patēhua', co onporonta' ta'huantarihuahuë'. Napoaton: "Yosparinquën Sinioro," itahua'. Ya'ipi cancanēnpoa quëran inasáchin chinotahua'. Noya cancantatēhua', natēhua' noya nicainpoaso maré'. Ipora huanta' Yosëso' no'téquën ana'intarin ni'ton, tē'huatacaso' ya'huërin. Pēnquë ma'sha ahuiquitēreso pochin ya'ipi co noyahuë' nininsopita ana'intarin.

13

Noporahuatonsona Yosë noya ni'ninpoaso'

¹ Ya'ipi imaramasopita capini noya ninosoroco'. Iyaparima pochin ni'co'. ² Co nohuitapomarahuë', nosoroco'. Huë'pachina, noya nontatoma, o'shitoco', a'caco'. Iráca a'naquën napopiso' yonquico'. Ni'toro'sa' huë'pachinara, "Huëco' ni'quicoi," itērin. Piyapita'ma' topirinhue', Yosë anquëninën chachin a'carin. Inapochachin canpoanta' ni'toro'sa' noya nontahua'.

³ Ama tashinan pēiquë po'mopisopita naniantocosohuë'. Catahuaco'. Canpitanta' tashinan pēiquë ya'huëaramaso pochachin yonquico'. A'naquëonta' imapiso maré' chiniquën aparisitohuachina', noya yonquico'. Canpitanta' inapita ninatanpiso pochin cancantatoma', nosoroco'.

⁴ Quëmapi'sa' sa'apachina', ama a'na sanapi yonqui'inasohuë'. Sanapi'santa' so'yahuachina', ama so'ina' tēhuananpichinasohuë'. Ama manta' monshihuaninasohuë'. Monshihuanpatama', Yosë chiniquën ana'intarinquëma'.

⁵ Ama coriquiráchin pa'yatocosohuë'. Co na'con ma'sha ya'huëtopirinquëmahuë', sano cancantoco'. Ama na'con na'con nohuantocosohuë'. Yosë chachin nani sha'huitërinpoa'. "Co onporonta' pataranquëmahuë'. Co naniantarinquëmahuë'," itērinpoa'. ⁶ Napoaton chiniquën cancantatēhua' naporëhua': "Yosë catahuarinpoa' ni'ton, co tē'huarëhuahuë'.

jPiyapi'sa' ma'sha onpotopirinoahuënta', co tē'huatarihuahuë'!" tēnhua'.

⁷ Ya'nana'chintērinēnquëmasopita yonquico'. Yosë quiricanën noya a'chintērinēnquëma'. Chiminaquë huaré' noya nicatona', a'napita catahuapi. Napoaton inapita nonanatoma', noya natēco'.

⁸ Quisocristo co onporonta' nishataponhuë'. Iráca nosororinpoa'. Ipora huanta' catahuarinpoa'. Co onporonta' naniantarinoahuë'. Inasáchin imahua'. ⁹ A'naquën nisha a'chintohuachinēnquëma', ama natanocosohuë', nonpintochinēnquëma'. No'téquën yonquico'. Nisha nisha nicacaso' pēnēpirinēnpoahuë', co ina quëran noya cancantērehuahuë'. Na'a piyapi'sa' nisha nisha cosharo' a'poaponaraihuë', co noya cancantopihuë'. Quisocristoichin nanitērin anoyacancantinpaso'. Inaora nohuanton, nosoroatonpoa', catahuarinpoa' imamiatacaso'.

¹⁰⁻¹¹ Quisocristo corosëquë chiminatón, oshanēnpoa' inquitërinpoa'. Iráca pēnētērinso imapisopitaso nipirinhue', co ina natēpihuë' ni'ton, co oshanēna' inquitërinhuë'. Iráca corto hua'ano'sa' piyapi'sa' oshanēna maré' ma'sha tēpapi. Tēpahuachinara, corto hua'an chini chiniquën nanantērinsoari ma'sha tēpapiso' huënainën manin. Masahuaton, Yosë ya'norinso' patoanaquë quëparin oshanēna maré'. Noshinēnso nipirinhue' co ca'pihuë'. Ninano' intonquë quëpapi ahuiquitacaiso maré'. ¹² Quisocristonta' ninano' aquëcha quëparahuatona', aparisitopi. Inaquë chiminin oshanēnpoa' inquitinpoaso maré'. Inaora huënainën

quëran anoyacancantërinpoa'. ¹³ Napoaton canpoanta' aparisitohuachinënpoa', ahuantahua'. Iráca pënëntërinso nanan naniantatëhua', Quisocristoichin imahua'. Ina no'huipiso pochin no'huipirinënpoaonta', ahuantahua'. ¹⁴ Co isoro'paquë ya'huëmiatarihuahuë'. Yosë ya'huërin'pa' pantacaso' ninarëhua'. Inatohua' ya'huëmiatarihua'. ¹⁵ Napoaton iporaso' co huachi ma'sha tëparihuahuë' Yosë chinotacaso marë'. Nani tahuëri ina chinotatëhua', "Ma noyanquëncha Tata Yosë quëmaso paya. Quisocristoichin anoyacancantërincoi ni'ton, 'Yosparinquën Sinioro,' itërainquën," itahua'. ¹⁶ Noyasáchin niahua'. Nicatahuacaso' ama naniantahuasohuë'. A'napita ma'sha pahuantohuachina', ama apiratocosohuë'. Inapohuatëhua', Yosë noya chinotarëhua' ni'ton, noya ni'sarinpoa'.

¹⁷ Ansiano'sa' pënënpachinënquëma', noya natëco'. Noya noya imacamaso marë' Yosëri acorin. A'na tahuëri inapitanta' ya'ipi napopisopita Yosë sha'huitapi. Nani tahuëri pënënarinënquëma'. Noya natëhuatama', noya cancantatona', a'chintarinënquëma'. Co yanatëhuatamahuë', sëtapi. Naporahuaton, canpitanta' co noya noya cancantapomahuë'.

¹⁸ Quiya marë' Yosë nontoco'. Noya nisarai, ta'toi, noyápiachin cancantërai. Ya'ipi cancanëhuëi quëran Yosë yanatërai. ¹⁹ Ca marë' chiníquën Yosë nontoco' catahuainco a'naroáchin canpitataquë pa'i.

Quisocristo a'pairinpoaso'

²⁰ Yosë catahuainquëma' noya ninicatoma' ya'huëcamaso'. Inasáchin asanocancaninpoa'. Inari chachin iráca Quisocristo ananpitaantarín. Iporaso' ohuicanënpiata pochin nicatonpoa', Sinioro Quisoso a'pairinpoa'. Huënainën pa'nin ni'ton, nasha quëran anoyatërinso sha'huitërinpoa' imacaso marë'. Ina anoyatërinso' ya'huëmiatarin. Co onporonta' nishataponhuë'. ²¹ Yosë na'con catahuainquëma' ina nohuantërinso' nicacamaso marë'. Pi'pian tëranta' co noyahüë' yonquihuataama', anoyacancanchinquëma'. Quisocristo catahuahuachinpoa', nani tahuëri nóya nisarëhua'. Ina quëran noya ni'sarinpoa huachi. Ya'ipi piyapi'sa' inasáchin chinochina'. Ama onporonta' ina naniantahuasohuë'. Amen.

²² Nani pi'pian ninshitëranquëma'. Noya cancantatoma' iyaro'sa' natanco', tënahüë. Achincancainquëma', ta'to ninshitërahuë. ²³ Co hua'quiya quëranhuë' nicauponquëma' pa'sarahüë. Iya Timotio nani tashinan pëi quëran ocoipi. Manóton huë'pachin, inaro'co pa'sarai.

²⁴ Ansiano'sanquëma' saludos a'pataranquëma'. Ya'ipi imaramasopitanta' yonquiatënquëma', saludos a'pataranquëma'. Itariaro'santa' saludos a'patarinënquëma'.

²⁵ Inaora nohuanton, Yosë nóya catahuainquëma'. Nani ninshitëranquëma huachi.

Santiago ninshitérinso'

Nisha nisha parti ya'huëpisopita ninshitérinso'

¹ Ca Santiacoco ninshitaranquëma', ni'co'. ¿Noya canpitanta' ya'huarama'? Canta' isëquë noya ya'huarahué. Tata Yosë hua'anëntërinco ni'ton, Sinioro Quisocristoíchin natërahuë. Ya'ipi cotioro'sanguëma' Quisocristo imaramaso' ninshitaranquëma'. Canpitaso' yanquëerahuatoma', nisha nisha parti ya'huarama'. Ya'ipi Yosë piyapinënpitanquëma' ninamaso' ninshitaranquëma'.

Ma'sha onporëhuaso'

² Nisha nisha ma'sha onpoapomarahué' iyaro'sa', ama sëtocosohué'. Noya cancantoco'. ³ Yosë téniarinpoa' cancanënpoa quëran huarë' natëcaso marë'. A'naquën ma'sha onpohuachinara, a'naroáchin Yosë yaa'popi. Canpoaso nipirinhué' parisitohuatëhua', "Yosë co onporonta' naniantarinpoahuë'," topatëhua', catahuarinpoa' chini chiniquën cancantacaso marë'. ⁴ Noya cancantatoma', ya'ipi ahuantoco' noya noya imacamaso marë'. Chiniquën cancantohuatama', nóya nisarama'. Oshaquëran noya noya cancantarama'.

⁵ "¿Ma'cha ipora ni'ya?" topatama', Yosë nontoco' noya anitochinquëma'. Onpopionta' Yosë nontacaso' ya'huërin. Co nosororinpoaso' apiratërinpoahuë'. Inaora nohuanton, catahuarinpoa'. Nontërehuaso marë' co no'huirinhpoahuë'. Catahuarinpoa' no'tëquën yonquicaso marë'. ⁶ "Yosë noya catahuarinco. Natëmiatarahuë," ta'tëhua', Yosë nontahua'. Ama nisha nisha yonquia'ahuasohué'. "Co catahuarincohuë' nimara," ama tahuasohué'. Ni'co'. Co'sacai' co sanoirinhué'. Pancaiquë ihuaitohuachina, niqëran niqëran niuërin. A'naquën piyapi'sa' ina pochin yonquionpi. Nisha nisha yonquiipi. ⁷ Nisha nisha yonquiatoma', nontohuatama', co Yosë a'paniarinquëmahué', co catahuarinquëmahué'. ⁸ Co ya'ipi cancanëma quëran huarë' imapatamahué', co no'tëquën yonquiamahuë'. Cato' cancan pochin ya'huëtouhachinquëma', nisha nisha yonquiamahuë'.

⁹ Co na'con coriqui iyaro'sa' ya'huëtopyrinquëmahué', Yosë nóya ni'ninquëma'. Huëntonënguë chachin aya'coninquëma'. Ina marë' nóya cancantoco'. ¹⁰ A'naquëmaso nipirinhué' na'a coriqui, ma'sha, inapita ya'huëtërinquëma'. Ina niponahuë' Quisocristo imarama' ni'ton, co ma'sharáchin yonquicamaso' ya'huërinhuë'. A'na tahuëri chiminarihua'. Ya'ipi ma'sha papotërinso' ta'huantapona'. Quisocristo na'con yonquiatoma', noya cancantoco'. ¹¹ Ni'co'. Pi'i chiniquën picatohuachina, papotërinso' a'naroáchin ahuirin. Yanconëonta' anotohuachina, co huachi noyápiachin nininhué'. Ahuirin huachi. Inapochachin ma'huano'santa' a'na tahuëri chiminapi anta'. Sacatápirinahuë', chiminapona'. Nani ma'sha ya'huëtopyrinahuë', patapi.

Anishacancaninpoaso'

¹² Ya'ipinpoa' ma'sha onporëhua'. Caniorëhua', parisitërehua', naporëhua'. Noya ahuantohuatëhua', nóya cancantarihua'. "Parisitaponaraihuë', nóya imasarinaco," ta'ton, Yosë noya ni'sarinpoa'. Ina marë' inápaquë noya acanararinpoa'. Nanpimiatarihua'. "Tëhuëchachin nosorohuatamaco, ananpitaantaranquëma'," itërinpoa'. Sha'huítërinpoa' ni'ton, co onporonta' nonpintarinpoahuë'. ¹³ A'naquënso nipirinhué' ma'sha onpohuachinara, a'naroáchin co noyahuë' yonquiipi. "Yosë nohuanton, co noyahuë' ninahuë. Napoaton co ana'intincoso' ya'huërinhuë'," toconpi. Ama ina pochin yonquicosohué'. Yosëso' noyasáchin yonquirin. Co pi'pisha tëranta' oshahuaninhué'. Co onporonta' aoshahuaninpoahuë'. ¹⁴ Canpoara nohuanton, co noyahuë' cancantatëhua', co noyahuë' yonquirëhua'. Inachin inachin yonquihuatëhua', chini' quëparinpoa' pochin co noyahuë' nicacaso' yonquirëhua'. ¹⁵ Ipora huanta' pi'pian co noyahuë' yonquirëhua'. Co a'naroáchin naniantohuatëhuahuë', co noyahuë' nisarëhua'. Naporahuatëhua', oshahuanarëhua'. Oshahuanpatëhua', chiminpatëhua' parisitomiatarëhua'. Ni'co'. Sanapi hua'huanpachina, oshaquëran oshaquëran hua'huin nanihuachina, huairin. Inapochachin co noyahuë' yonquihuatëhua', oshaquëran oshaquëran co noyahuë' nisarëhua'. Ina marë' oshahuanarëhua'.

¹⁶ Nosororanquëma' iyaro'sa'. Ama canpitaora yonquinëma quëran ninonpintocosohué'. No'tëquën yonquico'. ¹⁷ Yosëso' noyasáchin yonquirinpoa'. Noya noya cancantacaso marë' catahuarinpoa'. Inasáchin noya a'pintërinpoa' no'tëquën yonquicaso marë'. Pi'i, yoqui, tayora, inapita inari acopirinhué', co ya'ipi tahuëri noya a'pininhué'. A'na tashinta' co manta' a'pininhué'. Yosëso' nipirinhué' co ina pochin nininhué'. Nani tahuëriya nosoroatonpoa', catahuarinpoa'. ¹⁸ Inaora nohuanton, anasitaantatonpoa' pochin nasha cancan quëtërinpoa'. Inaso' no'tëquën nonin. Nanamën natëhuatëhua', huëntonënguë aya'coaninpoa'. Hui'ninpita pochachin ni'ninpoa'. Canpoa'ton anoyacancantërinpoa'. Ina quëran oshaquëran na'aya'pi anoyacancantarín.

Cancanēnpoa quēran huarē' natēcaso' ya'huērin

¹⁹ Napaoton iyaro'sa', ama topinan nonacamasoáchin yonquicosohuē'. Yosē nanamēn na'con na'con natanco'. Naporahuaton, ama yano'huitocosohuē'. ²⁰ No'huitohuatēhua', co nanitarihuahuē' noya nicacaso'. Ina marē' co Yosē noya ni'sarinpoahuē'. ²¹ Napaoton ya'ipi co noyahuē' yonquiramasopita naniantoco'. Ama huachi oshahuancosohuē'. Yosē nanamēn nani a'chintērīnēnquēma'. “Caora Sinioro co nanitērahuē' noya nica'huaso'. Catahuaco,” ta'toma', nanamēn yonquiráco'. Ina yonquihuatama', nicha'ēsarinquēma'.

²² No'tēquēn yonquico'. Yosē nanamēn a'chintohuachinēnquēma', ama topinan quēran natancosohuē'. Ya'ipi cancanēma quēran huarē' natēco'. ²³⁻²⁴ Ni'co'. A'na piyapi isihuicoquē ya'pirin ni'pirinhuē'. Nē'huērayatērīnso' nicaponahuē', a'naroáchin naniantērin. Co niami-rayarīnhuē'. Canpitanta' Yosē nanamēn topinan natanpatama', co natēhuatamahuē', ina piyapi naporinso pochīn nicapoma'. ²⁵ Nipirīnhuē', natēhuatama', noya nisarama'. Nasha nananso' nōya. Canpitaora nohuanton, ina natēhuatama', co sopai camaiarīnquēmahuē'. Nani tahuēri Yosē nanamēn yonquico'. Natanpatama', ama naniantocosohuē'. Noya natēhuatama', Yosē catahuarīnquēma' noya nicacamaso marē'.

²⁶ “Canta' noya Yosē imarahuē,” topi a'naquēn. Nipirīnhuē', nisha nisha nonin. Co noyahuē' nonpachina, topinan quēran nonsarin, inaora ninonpintarin. Co tēhuēnchachin imarīnhuē'. ²⁷ Tēhuēnchachin Yosē chinotohuatēhua', piyapi'sa' nosoroarēhua'. Sa'ahuaro'sa', quēyoroño'sa', inapita catahuarēhua'. Ma'sha pahuantohuachina, quētacaso' ya'huērin. A'naquēn piyapi'sa' co noyahuē' cancantatona', co Yosē imapihuē'. Ama inapita nonanhuansohuē'. Noyápiachin cancantohuatēhua', noya imasarēhua'. Inapohuatēhua', Yosē noya ni'sarinpoa'.

2

Ya'ipi piyapi'sa' nosoroa'hua'

¹ Quisocristo hua'anētērīnpoa'. Inasáchin noya noya ninin. Ina imarama' ni'ton, ama iyaro'sa' a'napita nancosohuē'. Ya'ipi piyapi'sa' napopináchin nosoroco'. ²⁻³ Yosē chinotacaso marē' niyontonpatamara, ma'huanso' huē'pachina, pa'yatērama'. Noyápiachin a'morin. Na'a po'moitēra oro quēran nininso' po'morin. Ina nicatoma': “Huēquē' iyasha,” itatoma', noyaquē chachin ahuēnsērama'. A'naquēnso nipirīnhuē', co onpopinchin noyahuē' a'mosahuaton huē'pachina, co onpopinchin noya ni'namahuē': “Inaquē huaniquē'. Nohuantohuaton, no'paquē tēranta' huēnsēquē’,” itērama'. ⁴ ¿Co'ta ina pochīn nipatama', co napopianachin nosororamahuē'? Cancanēnpoa quēran huarē' Yosē ni'sarinpoa' nipirīnhuē', co ina pochīn yonquiramahuē'. Co noyahuē' yonquirama'.

⁵ Ni'co' iyaro'sa'. Na'aquēnpoa' co na'con coriqui ya'huētopirīnpoahuē', Yosē huayoninpoa' imacaso marē'. Yosē nohuitohuatēhua', nōya cancantarihua'. Huēntonēnquē chachin aya'coninpoa' ni'ton, Yosē'pa' noya noya ya'huēcontarihua'. Nani sha'huitērīnpoa'. “Nosorohuatamaco, inápaquē quēpantaranquēma’,” itērīnpoa'. ⁶ Canpitaso nipirīnhuē', sa'ahua ninin-sopita co onpopinchin nosororamahuē'. Ma'huano'saso' nonpintatēnquēma', ihuarīnēnquēma'. Aparisitērīnēnquēma'. Coisēquē sha'huirapirīnēnquēma'. ¿Ina nipirīnhuē' pa'yatarama' ti? ⁷ Quisocristoso' nōya niponahuē', tēhuapi: “Co noyahuē' inaso’,” toconpi. Imarēhua' ni'ton, Quisocristo piyapīnēnpitanpoa' canpoaso'. Napaoton ama ma'huano'sa' na'con na'con pa'yatocosohuē'.

⁸ Yosē quiricanēn quēran noya noya pēnēnpoa'. “Quēmaora ninosororanso pochachin a'napitanta' nosoroco’,” itērīnpoa'. Ya'ipi piyapi'sa' nosorohuatama', noya nisarama'. ⁹ Nipirīnhuē', a'naso' nancanpatama', co noyahuē' nisarama'. Co Yosē natēramahuē' ni'ton, oshahuanarama'. ¹⁰ Yosē chachin pēnēnpoa'. “Noya natērai,” topiramahuē', p'pian tēranta' co natēhuatamahuē', oshahuanarama'. A'na'intūquēmaso' ya'huērin. ¹¹ “Sa'ahuanpatama', ama a'na sanapi monshitocosohuē’,” tēnin Yosē. Naporahuaton, “Ama piyapi tēpacosohuē’,” tēnin anta'. Co monshihuanaponahuē', piyapi tēpahuaton, oshahuanaran. Co Yosē natēaranhuē'. ¹² Quisocristo imapatēhua', nasha nanan sha'huitērīnpoa'. Nicha'ērīnpoa' ni'ton, nanitērēhua' nōya nicacaso'. Ina nanan chachin yonquiaton, a'na tahuēri Yosē coisē pochīn nontarinpoa'. Ni'ton, piyapi nosoroatoma', noya nico', noya nontoco'. ¹³ Co piyapi'sa' nosorohuatamahuē', ayaro' tahuēri Yosēnta' co nosoroarīnquēmahuē'. Napaoton “Yosē na'con nosorinpoa’,” ta'tēhua', a'napita nosoroa'hua'. Ina quēran ayaro' tahuēri co ana'ntarinpoahuē'.

Noya nicacaso' ya'huērin

¹⁴ “Canta' Yosē imarahuē,” tapomarahuē', co noyahuē' nipatama', topinan quēran nonsarama'. Ina pochīn cancantohuatama', co cha'ēsaramahuē'. ¹⁵ Ni'co'. A'na quēmapihuē' nipon, sanapihuē' nipon Quisocristo imana'pi, capa capacaso', capa a'mocaso' nipachina, catahuacaso' ya'huērin. ¹⁶ Co catahuarīhuarahuē': “Noya ya'huēquē'. Ama

sèhuènquèsòhuè'. Ama tana natanquèsòhuè' itapomarahuè', co a'mocaiso', cosharo', inapita quètohuatèhuahuè', jtopinan quèran napatarihua' 17 Inapochachin "Canta' Yosè natèrahuè', tapomarahuè', co piyapi'sa' catahuahuatamahuè', topinan quèran nonsarama'. Co tèhuènchachin imaramahuè'.

18 A'naquèma' tapoma' nimara: "Quèmaso' 'Yosè imarahuè', ta'ton, chinotèran. Caso nipirinhue' noya ninahuè. Quèmaso' Yosè chinotaponahuè', co noya nipatanhuè', topinan quèran nonsaran. Caso nipirinhue', noya ninahuèso marè' natèrahuèso' ya'noarin', tapoma'. 19 "A'naichin Yosè ya'huèrin," j'tènan ti? No'tèquèn nonan. "Yosè ya'huarin mini," topi sopairo'santa'. Ina nitotopi ni'ton, tè'huataton', ropa ropatapi. Napoaponaraihuè', co Yosè imapihuè'. Co napopiso marè' Yosè'pa' pa'sapihuè'. 20 jCo'chi no'tèquèn yonquiranhuè' paya! Co noya nipatanhuè', "Canta' imarahuè'," topiranhue', topinan quèran nonsaran. 21 Tata Apraan yonquiquè'. Yosèri nontohuachina, "Ama hui'n'an apiratocoso'huè'," ito-huachina, Isaco quèparin. Hui'n'in niponahuè', co apiratèrinhuè'. Yosè chinotacaso marè' yatèpapurinhue', Yosèriso' nicha'èrin. jNatèrinso marè' Yosèri noya ni'nin! 22 "Yosè no'tèquèn nontèrinco," ta'ton, Apraani natèrin. Natèton, noya noya imarin. Co topinan quèran chinotèrinhuè'. Ya'ipi cancanèn quèran huarè' natèton, noya imarin. 23 Yosè quiricanènquè ninshitérin: " Yosè no'tèquèn nontèrinco, tèninsò marè' Yosèri noya ni'nin," tènin. "Inaso' Yosèrè' nipayarin," tènin anta'. No'tèquèn naporin.

24 Co topinan quèran nonacaso' ya'huèrinhuè', tènahuè. Yosè natètèhua', noya nipatèhua', noya imarèhua'. Ina marè' Yosè noya ni'sarinpoa'. 25 Inapochachin Nacapanta' oshahua'pi niponahuè', Yosè yonquiato, noya ninin. Cosoi a'parinsopita huè'pachinara, noya a'pairin ama inimicoro'sari tèpacaiso marèhuè'. Ina quèran po'oana quèran catahuarin cha'ècaso'. Ina marè' Yosèri noya ni'nin. 26 Hua'yan'ènp'o' capa nipachina, co nampirèhuè'. Inapochachin topinan quèran nonpatèhua', co noya cancantohuatèhuahuè', co Yosè natèrèhuahuè'. Chimipi pochin cancantatèhua', co tèhuènchachin imarèhuahuè'.

3

Nanamènpoa' nininso'

1 Ama iyaro'sa' na'anquèma' cortoquè pènèntocoso'huè'. Piyapi'sa' pènènpirèhuahuè' co canpoa tèranta' noya nipatèhuahuè', aquètè chachin Yosè ana'ntarinpoa'. 2 Ya'ipinpoa' co noyahuè' nicate'huà', oshahuanèhua'. Noyasáchin nonacaso' saca sacai'. Noyasáchin nonèhua' naporini, Yosè pochachin cancanchitèrihuahuè'. Co huachi aquètè' tèhuè'itèrihuahuè'. 3 Cahuario pa'patèra, pi'pian hua'nayon acatèntèrè' no'tèquèn pacacaso marè'. Ina quèran motèn no'tèquèn otèèrarè'. 4 Nanchanta' panca masho nipirinhue', quèmapiri otèèrin. No'soratènèn hua'huishin niponahuè', noya otèèrarin. Panca ihuani mapirionta', noya otèèrarin. Insèquèsona yaquèpahuachina, noya quèparin. 5 Inapochachin nanamènpoa' pi'pira'huaya niponahuè', nonpatèhua', na'con nocanèhua'. Noya nonpatèhua', piyapi'sa' achinicananarihua'. Nipirinhue', co noyahuè' nonpatèhuara, anishacancanarihua'. Ni'co'. Pèn pi'pira'huaya niponahuè', matohuachina, panca imin a'naroáchin huiquitèrin. 6 Nanamènpoa' pèn pochin ninin. Pa'pi co noyahuè' ninin. Ina marè' oshahuanèhua'. Sopai chachin camairinpoa' co noyahuè' nonacaso'. Nanamènpoa quèran nipinorèhua', nino'huirèhua'. Ma'tèhua' ma'tèhua' nonèhua'. Co noyahuè' nonpatèhuara, nitapicananarèhua'.

7 Nisha nisha ma'sharo'sa' tananquè ya'huèrinsopita pè'tahuarè'. Pè'tahuahuatèra, co huachi maninpohuè'. Anpantèhuano'sa', i'què ya'huèrinsopita, inapita pè'tahuarè'. Pè'huara, mayo, inapita pochin nininsonta' mapatèra, pè'tahuarè'. 8 Nipirinhue', co insonta' inaora nanitèrinhuè' noya nonacaso'. A'naroáchin co noyahuè' nonèhua'. Co noyahuè' nonpatèhua', ya'luan tomainèn pochin nonèhua'. A'naroáchin yanquèètèrinso pochin na'a piyapi'sa' atapicananarihua'. 9 Nanamènpoa quèran Yosè chinotèrèhua'. "Tata Yosè hua'anèntèrinpoaso' nóya," tènèhua'. Ina nanamènpoa quèran chachin piyapi'sa' pinorèhua'. Ya'ipinpoa' Yosè chachin nininpoa'. Ina pochin cancantacaso marè' acopirinpoahuè', nipinorèhua'. 10 Yosè noya nontapomarahuè', piyapi pinopatama, co noyahuè' cancantarama'. Co iyaro'sa' nisha nisha nonacaso' ya'huèrinhuè'. 11-12 Ni'co'. Quèpa papotohuachina, quèpa nitèrin. Co nisha nitèrinhuè'. Misèra papotohuachina, misèra nitèrin. Co quèpa nitèrinhuè'. A'na huinan ya'huèhuachina, noyai', ca'cai', co cato chachin pipirinhue'. Noyápiachin nipachina, co onporonta' ca'caquèn pipirinhue'. Inapochachin iyaro'sa', co nisha nisha nonacaso' ya'huèrinhuè'. Noyasáchin nonco'.

Yosè noya ayonquirinpoaso'

13 jTèhuènchachin noya yonquihuatama', noya nisarama! Napoaton noya nico' a'napitanta' noya yonquiramaso' nitochina'. "Co canpoara noya nitotèrèhuahuè'. Yosèichin catahuarinpoa' noya yonquicaso'," ta'toma', noya nico'. 14 A'naquènsò nipirinhue' a'napita

apiratatona', nocanpi. Inahuara nohuantopisoráchin yonquiatona' no' huitápi. Ina pochin cancantohuatama': "Caso' noyaco," ama tocosohué'. Co no'téquên yonquiramahué'. Nonpiánama'. ¹⁵ Co Yosë nohuanton ina pochin cancantëréhuahué'. Piyapi'sa' inahuara ina pochin yonquipi. Ninocanatoná', niapiratopi. Inachin yonquipi. Sopai nohuanton, ina pochin yonquipi. ¹⁶ Niapiratohuatëhuara, yanino' huirëhua'. Co a'napita nohuantopiso' yonquihuatëhuahué', nisha nisha cancantarihua'. Inapohuatëhua', pa'pi co noyahué' nisarëhua'. ¹⁷ Yosëso nipirinhué', no'téquên ayonquirinpoa'. Ina catahuahuachinpoa', noyápiachin cancantarihua'. Co manta' no'huitarihuahué'. Sanoanan quëran nontarihua'. A'napita pënënpachinpoa', noya natanarihua'. Piyapi'sa' nosoroarihua'. Naporahuton noyasáchin nisarëhua'. Co nisha nisha yonquiarihuahué'. Co nonpintarihuahué'. Yosëichin catahuarinpoa' ina pochin cancantacaso'. ¹⁸ Yosë yonquihuatëhua', sano cancantatëhua', nanan anoyatarihua'. Napoaton, noya nini'tëhua' ya'huarihua'. Noya nipatëhua', a'napitanta' nicaatonpoa', noya nisapi.

4

Ma'sharáchin yonquipisopita

¹ ¿Onpoatomata' nino'huitoma', yanihuërama'? tënhuë, yonquiato. Canpitaora cancanëma quëran nisha nisha ma'sha nohuantërama' ni'ton, co noyahué' cancantërama'. Nipa'yatacasoáchin yonquirama'. Napoaton nino'huirama'. ² Nani ma'sha nohuantopiramahué', co ya'huëtërinquëmahué' ni'ton, yatëpatopiso pochin cancantërama'. A'na piyapi ma'shanënpitanta' nohuantaparama'. Co ya'huëtöhuachinquëmarahué', nino'huirama', yanihuërama'. Co Yosë nontëramahué' ni'ton, noya nininsopita co ya'huëtërinquëmahué'. ³ A'naquëma' Yosë nontohuatamara, ma'sha nipiramahué', co quëtërinquëmahué'. Canpitaora nipa'yatacamaso marë' ma'sha nohuantërama' ni'ton, co quëtërinquëmahué'. ⁴ Canpitaso' co huachi Yosëichin yonquiramahué'. Yosë yonquipiramahué', nani ma'sha na'con na'con nohuantatoma', yamonshihuaninso pochin cancantërama'. Capa cancantacasoáchin pa'yatërama'. Ma'sharáchin yonquiatoma', Yosë inimiconën pochin cancantërama'. ⁵ Yosë quiricanën quëran sha'huitërinpoa'. "Ispirito Santo aya'coancantërinpoa'. Ya'coancantohuachinpoa', apirarinpoa' Yosëichin pa'yatacaso marë'," tënin. Co topinan quëran naporinhué'. ⁶ Sacai' Yosëichin yonquicaso nipirinhué', inari chachin inaora nohuanton catahuarinpoa' ina pochin cancantacaso'. "Caora noya ninahué', topatëhua', co Yosë noya ni'sarinpoahué'. Nipirinhué', "Co caora nanitërahué' noya nica'huaso'. Catahuaco Sinioro," topatëhua', Yosë catahuarinpoa'. Nosoroatonpoa', catahuarinpoa', tënin Yosë quiricanëñquë.

⁷ Napoaton Yosëichin natëco'. Ama pi'pian tëranta' sopai nohuantocosoahué'. Chiniquëncancantoco'. Yosë nontatoma', sopai a'paco' pa'in. Co ina natëhuatamahué', patarinquëma'. ⁸ Nani tahuëri Yosë yonquihuatama', inanta' yonquiarinquëma', na'con catahuarinquëma'. Ya'ipi co noyahué' yonquiramasopita naniantatoma', noya nico'. Ama huachi nisha nisha yonquicosohué'. Noyápiachin cancantoco'. ⁹ Oshanëma' yonquiatoma', sëtoco'. Ina yonquiatoma', ama huachi capa cancantamasoachin yonquicosohué'. Ama narinamasoachin yonquicosohué'. Ya'ipi cancanëma quëran oshanëma marë' sëtatoma', na'nëco'. ¹⁰ Ya'ipinquëma', a'naya a'nyanquëma', Yosë chachin ni'sárinquëma'. "Caora Sinioro co nanitërahué' noya nica'huaso'. Catahuaco," topatama', anoyacancantarinquëma'. Ina pochin cancantohuatëhua', noya noya acoarinpoa'.

Pinotona'piro'sa' ana'intacaso' ya'huërinso'

¹¹ Ama iyaro'sa' nipinocosohué'. Ama coisë pochin cancantatoma', a'napita no'huicosohué'. Pi'pisha tëranta' nanan ya'huëhuachin, ama apancatahuatoma', nisha'huirapicosohué'. Quisocristo imarama' ni'ton, iyaparin pochachin ninosorocaso' ya'huërin. Pinopatama', co nosoroaramahué'. Yosë pënënpirinpoahué'. "Ya'ipi piyapi'sa' nosoroco'," itopirinpoahué', "Co nosorocaso' ya'huërinhué'," ta'toma', pinorama'. Canpitaora yonquinëma quëran pinotatoma', co Yosë natëramahué'. ¹² Yosëichin coisë pochin nicaon, no'téquên sha'huitarinpoa'. Inasáchin ana'ntarinpoa'. Noya cancantohuatëhua', nisha'ësaripoa'. Co'so' natëhuatëhuahué', parisitopiquë a'pararinpoa'. Canpoa capiniso nipirinhué', co nisha'huirapicaso ya'huërinhué'.

A'nanaya chiminacaso' ya'huërinso'

¹³ Natanco iyaro'sa'. A'naquëma' co Yosë yonquiatomahué', nisha nisha yonquiconama'. "Iporahué nipon, tashirayahué nipon, sacatapoi a'na ninanoquë pa'sarai. Inaquë a'na pi'ipi pochin sacatohuatoi, na'con canaarai," topiramahué'. ¹⁴ Co tashiraya tëranta' nanitaramahué' ninocamaso'. Ma'sona onpocamaso' co nitotëramahué'. Co canpitaora nohuanton nanpiramahué'. Chitoro' a'naroáchin sacorinso pochachin a'nanaya a'naquënciminin. ¹⁵ "Yosë nohuantohuachin nanpihuatoi, ma'sha nisarai," ta'caso nipirinhué'.

16 “Quiyaora nohuanton, nani ma'sha nisarai,” toconama'. Co Yosë yonquihuatamahuë', co noyahuë' cancantarama'. 17 Yosë yonquicamaso' nitotapomarahuë', co yonquihuatamahuë', oshahuanarama'. Ma'sona tëranta' noya nicacaso' nitotapomarahuë', co ina nipatamahuë', ina marënta' oshahuanarama'.

5

Ma'huanos'a' pënënsinso'

1 Ma'huanosanta' co Yosë natëpisopitahuë' pënëin. A'na tahuëri canpitaso' chiniquën parisitarama'. Ina yonquiatoma', sëtoco', na'nëco'. 2 Ya'ipi ma'sha canaramaso' chanatarin. A'moramasopitanta', no'soni pë'yararin. 3 Coriquinëmanta' topinan quëran canarama'. Hua'na chi'chiotërinso pochin napoonin nisarin. Co canamiataramahuë'. Canpitaora marëächin coriqui yontonama' ni'ton, Yosë chiniquën ana'ntarinquëma'. Pënuquë parisitarama'. Na'a coriqui canapomarahuë', nani ayaro' tahuëri ya'caritëriarin. 4 Piyapinëmapita nonpintërama'. Iminëmaquë asacatopiramahuë', co no'tëquën pahuërëteramahuë'. Inapitaso' Yosëquë sha'huirapirinënuëma'. Shanëmapita nitërinso' mapirinahuë', co pahuërëteramahuë'. Inapohuatama', Yosë nitotarin. Inaso' chini chiniquën nanantërin ni'ton, no'tëquën i'huërëtarinquëma'. 5 Isoro'paquë noya ya'huërama'. Nani ma'sha ya'huëtërinquëma'. Capa cancantacasoächin yonquirama'. Nani ma'sha ya'huëtëpirinquëmahuë', Yosë ana'ntarinquëma'. Ohuacaro'sa' tëpacaso pochin nipon. Yatëparinso' co nitotatonahuë', coshatápirinahuë', tahuëri nanihuachina, a'nanaya hua'anëni huëcapairahuaton, tëparin. Inapochachin canpitaso' noya ya'huápíramahuë', a'nanaya ayaro' tahuëri naniarin. 6 Pa'pi co noyahuë' cancantatoma', noya piyapi'sa' nonpinapirama'. Chiniquën aparisitopiramahuë', inapitaso' co nanitopihuë' i'huërëtinënuëmaso'. Napoaton, Yosë chiniquën ana'ntarinquëma'.

Quisocristo noya ninacaso' ya'huërinso'

7 Napoaton iyaro'sa' aparisitohuachinënuëma', noya ahuantoco'. A'na tahuëri Sinioro o'mantarin. Naporo' ya'ipiya no'tëquën ana'ntarin. Ni'co'. Sha'tohuatëra, co a'naroächin manëhuë'. O'nanpachina, oshaquëran papotarin. O'naantahuachina, cayararin. “Oshaquëran cayahuachin, mapatëhua' ca'sarëhua',” ta'ton hua'anëni ninararin. 8 Inapochachin canpita' noya cancantatoma', Sinioro o'mantacaso' tahuëri ninaco'. Nani ya'caritëriarin. Napoaton ama sëtocosohuë'. Chiniquën cancantoco'. 9 Ama pi'pian tëranta' iyaro'sa' nino'huicosohuë', Yosë ana'ntochinquëma'. Ni'sárinpoa'. Co hua'quiya quëranhuë' o'mararin ana'ntinpoaso marë'. 10 Ni'co' iyaro'sa'. Iráca pënëntona'piro'sa' Sinioro nanamë a'chinpirinahuë'. Pënëntohuachinara, a'naquëni no'huitiona', aparisitopi. Parisitaponaraihuë', ahuantopi. Co no'huipihuë'. 11 Noya ahuantopi ni'ton, Yosëri noya ni'nin, tënëhua'. Coponta' pa'pi parisitërin, nitotërama'. Na'con parisitaponahuë', chiniquën cancantaton, ahuantërin. Ma'sha onpoaponahuë', Yosëri catahuarin noya noya pipicaso'. Ina nohuanton, napoin quëran noya noya yonquirin. Yosë nosoroatonpoa' na'con catahuarinpoa', tënahüë'. Napoaton chiniquën cancantatoma', ahuantoco'.

12 Na'con iyaro'sa' yonquico' no'tëquënächin nonacamaso': “Pa'sarahuë,” topatama', paco'. “Co pa'sarahuë,” topatama', ama pacosohuë'. Nani tahuëri no'tëquënächin nontohuatama', co “Yoscoarë,” ta'caso' ya'huërinhuë'. Co'ni ma'sha tëranta' isoro'paquë ya'huërinso' a'pitatëhua' nonpinacaso' ya'huërinhuë'. Napoaton nani tahuëri no'tëquën nonco', Yosë ana'ntochinquëma'.

13 A'naquëma' ma'sha onpohuatama', Yosë nontoco' catahuainquëma'. Noya cancantohuatama', Yosë cantanën cantatoma': “Yosparinquën Sinioro,” itoco'. 14 A'naquëma' caniohuatama', ansiano'sa' amatoco' Yosë nonchina'. “Quisocristo catahuainquën,” ta'tona', pi'pian tomaquë pashichinquëma'. Ina quëran Yosë nonchina' anoyatacaso marë'. 15 Ya'ipi cancanëma quëran huarë' natëcaso' ya'huërin. “Ya'ipi Sinioro nanitaparan,” topachina', anoyatarin. Oshahuanpachina', inanta' inquitarin. 16 Napoaton ma'sona tëranta' co noyahuë' nipatëhua', imarëhuasopita capini nisha'huítahua'. “Ina marë' caso' oshahuanahuë,” nitahua'. Itohuaran capini Yosë nontahua' anoyachinpoa'. Ya'ipi co noyahuë' yonquirëhuasopita naniantohuatëhua', chiniquën ina nontohuatëhua', na'con catahuarinpoa'. 17 Ni'co'. Iniasë canpoa pochachin niponahuë', chiniquën Yosë nontohuachina, natanin. “Na'a piyapi'sa' Sinioro co imarinënuënuë'. Quëma nohuanton, ama o'nainsohuë',” itohuachina, cara pi'ipi na'con co pi'pisha tëranta' o'nainhuë'. 18 Ina quëran Yosë nontantahuachina: “Quëma nohuanton o'naanta'in,” itohuachina, o'naantarin. Sharo'sa' papotantarin. Napoaton canpoanta' noyápiachin cancantatëhua', chiniquën Yosë nontahua'.

19 Noya iyaro'sa' nipënëncó'. A'nasó' no'tën nanan nitotaponahuë', nisha cancantohuachina, a'naya a'nayanquëma' pënëncó' no'tëquën yonquianta'in. 20 Natëhuachinquëma',

chiminpachina co parisitomiatapihuë'. Ya'ipi oshanëna' Yosëri inquitarin. Pënënama'
ni'ton, noyápiachin cancantantapi huachi. Ina yonquiatoma', nipënëncó'. Nani huachi.

Santiago

Pitrori Yosë piyapinēnpita ninshitērinso'

Nisha nisha parti ya'huēpisopita ninshitērinso'

¹ Ca Pitroco ninshitaranquēma', ni'co'. ¿Noya canpitanta' ya'huarama'? Noya canta' isēquē ya'huarahuē. Quisocristo a'parinco nanamēn a'china'huaso maré'. Canpitaso' aparisitātēnēnquēma', ayanquērinenquēma' ni'ton, nisha nisha parti ya'huēarama'. Pontoquē, Carasiaquē, Capatosiaquē, Asiaquē, Pitiniaquē, inaquēpita ya'huēramaso' nanan a'pataranquēma'. Tēhuēnchachin co isoro'paquē ya'huēmiatarihuahuē'. Yosē nohuanton, Quisocristo imarēhua' ni'ton, Yosē'pa' ya'huēmiatarihua'. Isēquēso' topinan yacapatatēhua pochin ninēhua'. ² Iráca quēra huaré' Tata Yosē nohuitērinquēma'. Nosoroatēnquēma', huayoninquēma' huēntonēnquē ya'conacamaso maré'. Ispirito Santo anoyacancantērinquēma' natēcamoso maré'. Quisocristo crosēquē chiminin oshanēma' inquitinquinquēmaso maré'. Yosē nontērama' ni'ton, oshanēma' inquitērinquēma'. Yosē inaora nohuanton, noya catahuainquēma'. Asanocancainquēma'.

Yosē'pa' ya'huēcaso' ninarēhuaso'

³ Ma noyacha Tata Yosēso paya. Quisocristo pa'pin inaso'. Na'con nosoroatonpoa', nasitantarēso pochin nasha cancan quētērinpoa' ina nohuitacaso maré'. Quisocristo hua'anētērinpoa'. "Chiminaponahuē', nampiantarin ni'ton, canpoanta' nampiantarihua'," ta'tēhua', noya ninarēhua'. Natētomiātērēhua'. ⁴ Yosē'pa' nani tapatērinpoa' noya noya ya'huēcontacaso maré'. Inatohua' co manta' ta'huantarihuahuē'. Co manta' nitapiarinhuē'. Inaquēso' co yanco pochin ahuirinhuē'. Noya noya nisarin. Canpoa maré' Yosēri acorin. Inari chachin ni'sarin. ⁵ Tata Yosē ya'ipiya nanitaparin. "Yosē co quēnanpirēhuahuē', catahuarinpoa'," topatēhua', noya a'paiarinpoa'. Ma'sha onpohuatēhua', catahuarinpoa' ahuantacaso'. Ayaro' tahuēri nōya nicha'ēsarinpoa'. Nani yonquirin o'mantacaso'. A'na tahuēri ni'sarēhua'. O'mantaquē huaré' a'paiarinpoa'.

⁶ Ina yonquiatoma', capa cancantarama'. A'na tahuēri Yosē nohuanton, pi'pian ma'sha onporama'. Ipora chachin ma'sha onpotopirinēnquēmahuē', co hua'qui' parisitaramahuē'. Parisitapomarahuē', o'mantacaso' tahuēri yonquiatoma', noya cancantoco'. ⁷ Ma'sha onpohuatēhua', Yosē catahuarinpoa' ya'ipi cancanēnpoa quēran imacaso maré'. Oro tapacaiso maré' a'irotopiso pochin nitarinpoa'. Oro inapotohuachinara, noyāpiachin pipirin. Ya'ipi nē'huē huiquitahuaton, orosachin ninin. Inapochachin iporasos Yosē nohuanton, pēnquē ahuiquitērēso pochin ma'sha onpotērinpoa' noya noya acoinpoaso maré'. Oro pa'ton niponahuē', co ya'huēmiātērinhuē'. Canpoaso nipirinhuē', Yosē natēhuatēhua', nampiantarihua'. Napoaton na'con yonquia'ahua' cancanēnpoa quēran huaré' natēcaso'. Ina Yosē nohuantērinso'. Natēmiatohuatēhua', Yosē noya noya ni'sarinpoa'. Quisocristo o'mantahuachin, noya noya acorarinpoa'. Ina pochin ya'noarihua'.

⁸ Quisocristo co onporonta' quēnanapomarahuē', nosororama'. Ipora huanta' co nicapomarahuē', "Co nonpintarincohuē'. Catahuarinco," ta'toma', ina natērama'. Cancanēma quēran ina nohuitatoma', nōya cancantērama'. Ina yonquiatoma', capa cancantērama'. ⁹ Imarama' ni'ton, anoyacancantērinquēma'. Nicha'ēsarinquēma' huachi.

¹⁰ Iráca pēnēntona'piro'sa' ninopi. "A'na tahuēri Yosē inaora nohuanton, nosoroatēnquēma', nicha'ēsarinquēma' canpitanta'," topi. Ninotona' ninshitaponaraihuē', co nitotopihuē' ma'sona tapon napopiso'. Napoaton cancantatona', Yosē quiricanēn nontopi no'tēquēn nitotacaiso maré'. Noya nitotatona no'tēquēn sha'huītērinēnpoa'. ¹¹ Ispirito Santo nohuanton, iráca Cristo ninopi. "Parisitapon. Ina quēran nampiantarahuaton, noya noya ya'huapon," topi ninotona'. Napoatona', yonquiapi. "¿Ma quēmapita' o'maton, parisitapon? ¿Onporota' parisitaponso?" topi. ¹² Ina quēran Yosēri anitotērin. "Pahuanarin nanicaso'. A'na tahuēri ya'huēpisopita nitotacaiso maré' ca nohuanton, ninorama'," itērin Yosēri. Canpita iyaro'sa' nitotacamaso maré' ninopi. Iporaso' ina noya nanan chachin a'chintērainquēma'. Inápa quēran o'maton, Ispirito Santo catahuarincoi noya a'china'huaiso maré'. Anquēniro'sa quēran huaré' yanitotopirinahuē', co ya'ipiya nitotopihuē'.

Noyasáchin nicacaso' ya'huērinso'

¹³ Napoaton chiniquēn cancantatoma', yonquico' noya nicacamaso'. Sano yonquico'. Quisocristo o'mantahuachin, inaora nohuanton, nicha'ēsarinpoa'. Ina ninatoma', noya cancantoco'. ¹⁴ Hua'huaro'sa' noya nipachinara, pa'pina' natēpi. Inapochachin canpitanta' Yosēichin natēco'. Iráca co Yosē nanamēn nitotatomarahuē', co yonquiramahuē'. Yano'pihuatamara, no'pirama'. Co noyahuē' yonquihuatamara, co noyahuē' ninama'. Iporaso nipirinhuē' ama inapocosohuē'. ¹⁵ Tata Yosē noyasáchin ninin. Huēntonēnquē

aya'coninquëma' ni'ton, canpitanta' ina pochin cancantoco'. ¹⁶ Quiricanën quëran Yosë pënëninpoa'. "Caso' noyasáchin ninahuë. Napoaton canpitanta' noyasáchin nico'," itërinpoa'.

¹⁷ Yosë nontohuatamara, "Tata," itërama'. A'na tahuëri inaso' coisë pochin ni'ton, ya'ipi piyapi'sa' no'tëquën sha'huítarin. Co noyahuë' nipsisopita no'tëquën ana'ntarin. Ya'ipi oshahuaninsopita ana'ntarin ni'ton, të'huatascos' ya'huërin. Chiminaquë huarë' ina yonquiatoma', noya nico'. ¹⁸ Iráca shimashonënpopaita topinan quëran ya'huëpi. Moshatopirinahuë', co Yosë nohuitopihuë'. Inapita nonanatoma', canpitanta' topinan quëran ya'huëpiramahuë', Yosë ocoirinquëma' ina nohuitacamaso marë'. Ocoirinquëmaso marë' co coriqui pahuëretërinhuë'. Hui'nin chachin a'paimarin. Coriqui, oro, inapita a'na tahuëri ta'uantarin. ¹⁹ Hui'ninso nipirinhuë' noya noya. Ina chiminapachina, huë'nainën pa'nin. Iráca cotioro'sa' co noyahuë' nipachinara, carniroa'hua noyápiachin nininso' masahuatona', tëpapi. Inapochachin Quisocrisoso' nóya. Co manta' oshahuanaponahuë', corosëquë chiminin. Oshanënpoa' inquitatonpoa', ocoirinpoa huachi. ²⁰ Iráca co'huara isoro'pa' ya'huëyátërasohuë', Yosë yonquirin hui'nin a'paimacaso marë'. Ipora huarë' ya'norin canpitanta' nicha'ëinquëmaso marë'. Nani ayaro' tahuëri ya'caritapon chachin ya'norin. ²¹ Quisocrisoto anoyacancantërinquëma' ni'ton, Yosë nohuitatoma', natërama': "Tëhuë'nchachin catahuarinpoa'," tënama'. Quisocrisoto chiminaponahuë', Yosëri ananpitaantarin. Inápaquë quëpantarahuaton, chiniquën nanan quëtërin. Napoaton Yosëichin imarama'. "Canpoanta' ananpitaantarinpoa'," ta'toma', ninarama'.

²² Yosë nanamënso' no'tën nanan. Ina natëhuatama', ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantarama'. Noyápiachin cancantarama'. Yosë anoyacancantërinquëma' ninosorocamaso marë'. Napoaton imaramasopita capini noya ninosoroco'. Tëhuë'nchachin cancanëma quëran huarë' ninosoroco'. ²³ Yosëso' co onporonta' chimininhuë'. Nanpimiatarin. Inaso' nasha cancan quëtërinquëma' huëntonë'nquë ya'conacaso marë'. Nasitantarëso pochin noya cancantërama'. Co piyapi quëran nasitatoma' huëntonë'nquë ya'conamahuë'. Nanamën quëran anoyacancantërinquëma'. Nanamënso' co onporonta' ta'uantarinhuë'. Ina natëhuatëhua', canpoanta' nanpimiatarihua'.

²⁴ "Panpatëro' a'naróachin ahuirin. Inapochachin canpoanta' chiminarihua'. Yan-coro'santa' noyápiachin nipirinhuë', a'naróachin ahuihuachina, nohuatërin. Inapochachin nani ma'sha ni'nëhuasopita ta'uantarin anta'. ²⁵ Sinioro nanamënso' nipirinhuë', ya'huëmiatarin," tënin Yosë quiricanë'nquë. Ina nanan chachin nani a'chintërainquëma'.

2

¹ Ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantoco'. Ama iyaro'sa' ninonpintocoso-huë'. A'naquën noyasha nonaponaraihuë', po'oana quëran co noyahuë' nipi. Ama ina pochin nicosohuë'. Ya'ipi cancanëma quëran no'tëquën ninontoco'. A'napita noya ya'huëhuachina', ama noyapatosohuë'. Ama pinotocosohuë'. ² Yosë huëntonë'nquë ya'conpatëhua', hua'huasha nasha huaipiso pochin ninëhua'. Ni'co'. Canopia'huaya sho'sho apira apira nayaran. Sho'shotaton, noya chinirarin. Inapochachin canpitanta' Yosë noninso chachin na'con na'con nohuantoco'. Ina yonquihuatama', oshaquëran noya noya nisarama'. Chiniquën cancantatoma', noya cha'ësarama'. Yosë nanamënáchin achinican-caninpoa'. ³ "Sinioroso' noya," ta'toma', nani imarama'. Cosharo' pi'nirëso pochin pi'pian nohuítërama'. Na'con na'con ina nohuitoco'.

Quisocrisoto na'pi pochin nininso'

⁴ Na'pi quëran yapëihuatëra, a'na na'piso' na'con na'con nohuantëré' pëi' achinicaso marë'. Quisocrisoto ina na'pi pochin ninin. Piyapi'sari co nohuantopirinahuë', Yosëriso' nóya nicaton, na'con nohuantërin. Apira apira Quisocrisoto yonquico'. Inaso' nanpimiatarin. ⁵ Imarama' ni'ton, canpitanta' noya na'piro'sa' pochin nisarama'. Nanpimiatarama'. Ya'ipi imarëhuasopita Yosë acorinpoa' pëinën pochin nicacaso marë'. Cancanënpoa quëran huarë' ina na'con chinotërehua' ni'ton, corto hua'ano'sa pochin nisarëhua'. Nani tahuëri ina chinotatëhua', "Yosparinquën Sinioro," itahua'. Nicatahuacasonta' ama naniantahuasohuë'. Quisocrisoto catahuarinpoa' ina pochin nicacaso'. Ina marë' Yosë noya ni'sarinpoa'. ⁶ Quiricanën quëran ina ninorin:

"Yapëihuachinara, noya noya na'pi nohuantopi pëi' achinicaso marë'. Cristo ina na'pi pochin nisarin. Sionquë acorahuë. Ina natëhuatama', 'Co naniantarinpoahuë', ta'toma', co sëtëréso pochin cancantaramahuë'," tënin Yosë quiricanë'nquë.

⁷ Quisocrisoto natëhuatëhua', ina na'con nohuantarihua'. A'naquënso nipirinhuë' co natëtonaraihuë', co Quisocrisoto nohuantopihuë'. Quiricanën quëran naporin:

"Na'pi quënanpachinara, sacatoro'sa' co nohuantopihuë'. Të'yatopi. Ina na'piso nipirinhuë' noya noya ninin pëicaso marë'," tënin.

Inapochachin Quisocristo noya nipirinhue' co nohuantopihue'. ⁸ Quiricanen quëran itantarin:

"Iratohuatëra, na'pi i'patahuatë', anotëre'," tënin. Inapochachin a'naquën co Quisocristo nanamën natëtonaraihuë', nisha cancantopi. Ina marë' Yosë nohuanton, na'ncipi huachi.

⁹ Imarëhuasopitaso nipirinhue' nohuantërinpoa'. Huayoninpoa' ina nohuitacaso marë'. Inasáchin hua'anëntërinpoa'. Nani acorinpoa' corto hua'ano'sa pochin nicatëhua', ina marë' sacatacaso'. Noyápiachin cancan quëtërinpoa'. Yosë piyapinënpoa' ninëhua'. Iráca tashi pochin cancantopirëhuahuë', Yosë nicha'ërinpoa' tahuëri pochin cancantacaso marë'. Acorinpoa' Yosë noya nosororinpoaso' sha'huicaso marë'. ¹⁰ Iráca co Yosë piyapinënpoa' nipiramahuë', iporaso' nani huëntonëinquë aya'coninquëma'. Iráca co insonta' tëhuëncachin nosororinquëmahuë'. Iporaso' Yosë nosororinquëma'.

Yosë noya imahua'

¹¹ Nosororanquëma' iyaro'sa' ni'ton, pënënananquëma'. Quisocristo imatoma', co isoro'paquë ya'huëmiataramahuë'. Yosë'pa' ya'huëmiataramaso'. Napoaton ama ma'sha isoro'paquë ya'huërinso'pitaráchin yonquicosohuë'. Isoro'paquë no'piápi, monshihuanapi, taparosáchin nonatona', capa cancantapi. Ama ina pochin cancantocosohuë'. Ina pochin cancantohuatama', sopai minsëarinquëma', co Yosë pochin cancantaramahuë'. ¹² Co imapisopitahuë' pinorinënquëma'. "Co noyahuë' nipi," topi. Ina nipirinhue', noyasáchin nico' ni'nëinquëma'. Ina quëran a'na tahuëri Yosëri catahuarin ni'ton, no'tëquën yonquihuachina', yonquiarinënquëma'. "Ma noyacha Yosëri catahuarin ni'ton, noya nipi paya," tosapi.

Hua'ano'sa' natëcaso' ya'huërinso'

¹³ Sinioro imarama' ni'ton, hua'ano'sa' natëco'. Ya'ipi acorinsopitanta' natëco'. Copirnosó' chini chiniquën nanantërin ni'ton, natëcaso' ya'huërin. ¹⁴ Ninano hua'ano'sa', chirinchiro'sa', sontaro'sa', ponisiaro'sa', inapita acorin piyapi'sa' a'paicaiso marë'. Co noyahuë' nipachina', ana'intapi. Noya nipachina', noya ni'sapi. Inapitanta' natëco'. ¹⁵ Ina Yosë nohuantërin. A'naquën co Yosë nanamën nitotatonaraihuë', co yonquipihue'. Quisocristo imarama' ni'ton, a'naroáchin yapinorinënquëma'. Noyasáchin nico' ama pinoinënquëmaso marëhuë'.

¹⁶ "Yosë nicha'ërinpoa'," ta'toma', noya yonquico'. Iráca nanan co natëcaso' ya'huërinhuë', ama ina yonquiatoma' tëhuëcosohuë'. Yosë hua'anëntërinquëma' ni'ton, ina nohuantërinsoáchin natëco'. ¹⁷ Ya'ipi piyapi'sa' noya nontoco'. Imaramasopita capini noya ninosoroco'. Yosë t'ëhuatatoma', no'tëquën natëco'. Copirnonta' noya nicatoma', natëco'.

Quisocristo nonanacaso' ya'huërinso'

¹⁸ A'naquëma' patron marë' sacatërama'. Asacatohuachinquëma', natëco'. Yosë ni'sarinquëma' ni'ton, noya natëco'. A'naquën patron noya. Nosororinquëma'. A'naquënso' nipirinhue' yáno'huitërin. Co noyahuë' nipirinhue', inapitanta' natëcaso' ya'huërin. ¹⁹ Topinan quëran ana'ntohuachinquëma', ama no'huicosohuë'. Yosë yonquiatoma', ahuantoco'. Ina marë' Yosë noya ni'sarinquëma'. ²⁰ Co noyahuë' nipatama', ana'ntarinquëma'. Ahuantohuatama', co ina marë' noya ni'ninquëmahuë': "No'tëquën ana'ntohuachinquëma', ahuantacaso' ya'huërin," topi ya'ipiya. A'na tahuëriso nipirinhue' noya nipiramahuë', aparisitarinënquëma'. Co no'huitatomahuë', ahuantohuatama', Yosë noya ni'sarinquëma'. ²¹ Ina pochin ahuantacaso' Yosë nohuantërin. Quisocristo canpoa marë' parisitërin. Parisitatón, a'chintërinpoa' canpoanta' ina pochin ahuantacaso'. Ina iyaro'sa' nonanco'. ²² Inaso' nóya ninin. Co manta' onporinhue'. Co pi'pian tëranta' nonpininhue'. ²³ Inimiconënpitari pinopachinara, co ya'huëretërinhuë'. Aparisitopirinahuë', co no'huirinhue'. "A'na tahuëri Yosëri no'tëquën ana'ntarin," ta'ton, Yosëchin natërin. ²⁴ Quisocristo isoro'paquë o'maton, piyapi chachin nasitimin. Oshanënpoa marë' corosëquë chiminin. Inaora ya'huëretërinpoa'. Ya'ipi co noyahuë' yonquirëhuasopita naniantatëhua' noya nicacaso marë' chiminin. Corosëquë parisitatón, anoyacancantërinpoa'. ²⁵ Ohuica chihuërinso pochin nicatëhua', co Yosë nohuitopirëhuahuë', iporaso' Quisocristo imarëhua'. Inaso' ohuicaro'sa' hua'anën pochin ni'ton, noya a'paairinpoa'.

3

So'yahuano'sa' pënëninso'

¹⁻² Sanapi'santa' so'yahuachina', so'ina' natëina'. A'naquën quëmapisa' co Yosë nanamën natëyátërapihue'. Inahuanta' imacaiso marë' so'ina' noya natëina'. Noya nocoma'ina'. Ama

a'na quëmapì tēhuainasohuë'. Yosë yonquiatona', noya niina'. Noyasáchin nipachin, ina nícaton, so'íonta' oshaquëran imapon nimara. Co sa'ini pēnēpirinhuë', noya nininso marë': "Noya nanan imasarin," tapon inanta'. ³ Ama imoyaro'sa' nitapacasaráchin yonquicosohuë'. A'naquën sanapi'sa' ainēna tapacasoachin yonquipi. Oro quëran nipiso' a'sontanpapi. Notohuaro' miyo pē'pēpi. Pa'ton nininsopita a'mocaiso pa'yatopi. Noyápiachin nitapacasaráchin yonquipi. ⁴ Quisocristo imapatama', ama aipi ya'norinsoráchin yonquicosohuë'. Noyápiachin cancantacamaso' na'con na'con yonquico'. Yosë pochin yonquicaso' ya'huërin. Nitaparamaso' co ya'huëmiatarinhuë'. Cancanēnpoa quëran yonquirēhuasopitaso nipirinhuë', ya'huëmiatarin. Napoaton imoyaro'sa' sano cancantoco'. Ama pi'pian tēranta' no'huítocosohuë'. Nóya cancantohuatama', Yosë noya ni'sarinquëma'. ⁵ Iráca noya sanapi'sa' Yosë natērinso'pita ina pochin nipi. "Yosë catahuarinco," ta'tona', inaíchin yonquipi. So'ina' noya natētona', noyápiachin cancantopi. ⁶ Apraan sa'in ina pochin ninin, Sara itopiso'. So'in noya natērin. "Camaihuachincora, natērahuë' mini," tēnin. Canpitanta' imoyaro'sa' noya nipatama', ina pochin cancantarama'. Noyápiachin cancantohuatama', co tē'huatochinachin cancantaramahuë'.

⁷ Canpitanta' iyaro'sa', sa'ama' nosoroatoma' noya ichiya'huëco'. Co canpita pochin chinipihuë' ni'ton, noya nícatomá', sanoanan quëran nontoco'. Inapitanta' Quisocristo imapi ni'ton, canpitarë'quëma chachin Yosë huēntonēquë ya'conpi anta'. Inapitanta' nanpimiatapi. Ina yonquiatoma', sa'ama' noya nosoroco'. Inapotohuatama', Yosë nontohuatama', catahuarinquëma'.

Aparisitērinēnpoaso'

⁸ Ya'ipinquëma' noya nini'toma', ya'huëco'. A'naquën sētohuachina', noya nontoco' ama aquëtē' sēchinasohuë'. Noya cancantohuachina', canpitanta' noya cancantoco'. Imaramaso capini ninosoroco'. Ninosoroatoma' iyaro'sa' nicatahuaco'. Ama ninocancosohuë'. Canpitanta' imoyaro'sa', noya ninontoco'. ⁹ Piyapi'sa' ma'sha onpotohuachinēnquëma', ama i'huērētacamaso' yonquicosohuë'. Pinopachinēnquëma', ama canpitariso' pinocosohuë'. Noya nontoco'. Naporahuaton, Yosë nontoco' inapitanta' catahuain. Imapatēhua', ina sha'huítērinpoa' a'napitanta' nosorocaso'. Napohuatēhua', Yosë noya catahuarinpoa'. ¹⁰ Iráca quiricanēn quëran itērinpoa':

"Noya ya'huëcamaso' nohuantohuatama', noyasáchin nonco'. Ama insonta' nonpintocoso-huë'. Inapohuatama', noya cancantatoma', noya ya'huarama'.

¹¹ Ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', nóya nico'. Sano piyapi nícatomá', ama insonta' no'huicosohuë'. A'napitanta' catahuaco' noya nini'tona' ya'huë'ina'.

¹² Noya nipatama', Siniro a'pairinquëma'. Ina nontohuatama', natanarinquëma'. Nipirinhuë', co noyahuë' nipatama', co Siniro tahuērētaringuëmahuë'." tēnin.

¹³ ¡Noyasáchin nipatama', co a'napita ya'huērētaringuëmahuë'! ¹⁴ A'na tahuēriso nipirinhuë' imaramaso marë' aparisitohuachinēnquëma', ama tē'huatocosohuë'. "Quisocristo marë' parisitarēhua'," ta'toma', noya cancantoco'. Yosë noya catahuarinquëma' ni'ton, ama pa'yancosohuë'. ¹⁵ Ya'ipi cancanēma quëran Quisocristo yonquico'. Inaso' hua'anētērinpoa' ni'ton, chinotoco'. Nani tahuēriya chiniquën cancantatoma', yonquico' Quisocristo nanamēn sha'huicamaso marë'. Ina quëran "¿Onpoatomata' imarama'?" itohuachinēnquëma', a'naroáchin no'téquēn sha'huítarama'. ¹⁶ Ama no'huítē pochin chiniquën sha'huítocosohuë'. Sanoanan quëran pēnēco'. Yosë yonquihuatama', noya sha'huítarama'. Quisocristo imarama' ni'ton, noyasáchin nícatomá', noyápiachin cancantoco'. Ina quëran pinopirinēnquëmahuë', "Co'ta noya nisapi. Quëmariso' nonpinapiran," itarin a'narinta'. Itohuachina, pinotona'piso' tapanarin.

¹⁷ Co noyahuë' nipatēra, parisitacaso' ya'huërin. A'na tahuēriso nipirinhuë' Yosë nohuanton, imarēhuasopitanta' parisitarēhua'. Noya nipirēhuahuēnta', piyapi aparisitarinēnpoa'. Ina pochin parisitacaso' Yosë nohuantērin. ¹⁸ Quisocristonta' nóya niponahuë', oshahuanēhuaso marë' parisitērin. Oshanēnpoa' inquitinpoaso marë' chiminin. A'naromaréachin chiminin. Noya niponahuë', oshahuano'sa marë' chiminin. Canpoanta' Yosë nohuítacaso marë' chiminin. Piyapi ni'ton tēhuēnchachin tēpapi. Chiminaponahuë', nanpintatarin ni'ton, noya noya ya'huantarin. ¹⁹ Ina pochin nanpiantaton, pa'nin chimipiro'sa' ya'huërinquë. Inaquë tashinan pēiquë ya'huapiso pochin nininsopita nanan sha'huítotonin. ²⁰ Inapitaso' iráca Noi nanpiso', pa'pi co noyahuë' cancantopi ni'ton, ina nohuanton, Noi pēnētárin. Pēnētopirinhuë', co yanatēpihuë'. Yosëso' co a'naroáchin ana'intērinhuë'. Noi panca nancha nicaso', ninarapirinhuë', co natēpihuë' ni'ton, ana'intērin. Ipora huanta' parisitapi. Noiso' nancha tinirahuaton, ya'conin. Naporo' posaya'píchin i' quëran cha'ēpi. ²¹ Inapochachin iporasos Yosë nicha'ésarinpoa'. Anoyacancantohuachinpoa', aporintērinēnpoa'. Co nē'huë inquitinēnpoaso marë' aporintērinēnpoahuë'. Aporintohuachinēnpoara, Yosë nontērēhua' catahuainpoaso marë'. "Ya'ipi

oshanëhuë inquitoco. Catahuaco noyasáchin nicato, noyápiachin cancanchi," itërehua'. Ina marë' anoyacancantërinpoa'. Quisocristo nantantarin ni'ton, nicha'ësarinpoa'.²² Nantantarahuaton, Yosë'pa' pantarin. Yosë inchinan quëran huënsëaton, chini chiniquën nanantarin. Ya'ipi anquëniro'sa', hua'ano'sa', chiniquën nanantërsopita inapitari natëpi huachi.

4

Íraca naporëhuaso' naniantahua'

¹ Quisocristo isoro'paquë o'maton, tëhuëenchachin parisitërin. Napoaton canpitanta' parisitohuatama', ahuantoco'. Quisocristo yonquiatëhua', noya ahuantohuatëhua', noya noya cancantarihua'. Co huachi oshahuanacaso' pa'yatarihuahuë'.² Napoaton ama iraca naporamaso pochin yonquicosohuë'. Ipora quëra huarë' Yosë nohuantërinsoáchin natëco'.³ Hua'qui' co noyahuë' ninama'. Monshihuanama', nisha nisha sanapi noyarama', no'pirama'. Pita nicacasoáchin yonquirama'. Mamanshi mosharama', co inapita moshacosohuë' nipirinhüë'. Íraca co Yosë imatomahuë', inaporama'. Inapoatoma', tahuëri chiniarama'.⁴ Iporaso nipirinhüë' imarama'. A'napita yano'pihuachinara, amatopirinënguëmahüë'. Co yano'pihuatamarahuë', no'huirinënguëma'. "¿Onpoatomata' pita nipatëira, co yani'namacoihuë'?" itatënhënguëma', pinorinënguëma'.⁵ Iporaso' pinopirinënguëmahüë', ayaro' tahuëri nanihuachin, Yosë sha'huitinpoaso' ya'huërin. Nantirëhuasopita, chiminpisopita, ya'ipinpoa' coisë pochin nontarinpoa'. Co noyahuë' nipisopita no'tëquën ana'ntarin.⁶ A'naquën nohuitëramasopita nani chiminpi. Piyapi ni'ton, chiminpi. Chiminaponaraihuë', co'huara chimiyantërasoihuë', Quisocristo nanamën a'chintopi. Natëpi ni'ton, hua'yanëna quëran Yosë pochin nantantarinpoa'.

Nisha nisha acorinpoaso'

⁷ Ayaro' tahuëri nani ya'cariarinpoa'. Napoaton ama nisha nisha yonquicosohuë'. Noya yonquiatoma', Yosë nontáco'.⁸ Ya'ipi cancanëma quëran noya ninosoroco'. Ina na'con na'con Yosë nohuantërin. Piyapi nosorohuatama', co noyahuë' nipirinhüënta', a'naróáchin nanan anoyatarama'. Co noyahuë' nipisopita naniantatoma', co huachi yonquiaramahüë'.⁹ Ama apiracosohuë'. Ni'toro'sa' huë'pachina', noya nontoco'. Noya cancantatoma', a'caco', ahüë'ëtoco'.¹⁰ Yosë imarëhuasopita acorinpoa' nisha nisha nicacaso'. Inaora nohuanton, a'naya a'nayanpoa' catahuarinpoa' ma'sona nohuantërinso' nitotacaso'. Napoaton ama topinan quëran ya'huëcosohuë'. Ma'sona nitotohuatama', noya nico' a'napita catahuacaso marë'. Noya noya imacamaso marë' nicatahuaco'.¹¹ A'naquën Yosë nohuanton, nitotopi pënhëntacaiso'. Nitotohuatama', Yosë noninso chachin pënhëntoco'. A'naquëonta' Yosë nohuanton, cania'piro'sa', sa'ahuaro'sa', inapita catahuapi. Yosë catahuarinquëma' ni'ton, ina yonquiatoma', a'napita noya catahuaco'. Ma'sona tëranta' nipatama', ya'ipi cancanëma quëran nico'. Piyapi'sa' nicatënhënguëma' Yosë noya noya yonquicaiso marë' inapoco'. Yosëso' noya noya ninin. Chini chiniquën nanantërin. Ya'ipi piyapi'sari ina chinochina'. Quisocristo catahuarinpoa' ina pochin cancantacaso'. Amen.

Nisha nisha parisitërehuaso'

¹² Na'con iyaro'sa', imoyaro'sa', nosororanquëma'. Iporaso' chiniquën parisitohuatama', ama pa'yancosohuë'. Co topinan quëran ma'sha onporamahüë'. Imarama' ni'ton, ina pochin parisitacaso' ya'huërin. Yosë nohuanton, napoarama' noya noya imacamaso marë'.¹³ Quisocristo parisitërinso pochin parisitohuatama', noya canantoco'. Ina quëran chiniquën nanantaton o'mantahuachin, noya noya cancantarama'.¹⁴ Imaramaso marë' pinopachinënguëma', Yosë noya ni'sarinquëma'. Ispirito Santo ya'coancantatënguëma' achinicananarinquëma' ni'ton, noya canantoco'.

¹⁵ A'naquën piyapi'saso' co noyahuë' cancantopi. Tëpatopi, ihuatopi, nanan pa'yatopi inapitaso' ana'ntacaso' ya'huërin. Ama inapita pochin yonquicosohuë'. Ina marë' parisitohuatëhua', tapanacaso' ya'huërin.¹⁶ Nipirinhüë', imaramaso marë' aparisitohuachinënguëma', ama tapanacosohuë'. "Quisocristo imarai mini. Ma noyacha Tata Yosëso paya," topatama', Yosë noya ni'sarinquëma'.

¹⁷ Nani ana'ntinpoaso' naniriarin. Ipora chachin imarëhuasopita pi'pian pi'pian ana'ntarinpoa'. Co noyahuë' nipatëhua', tatanpoa pochin pi'pian ana'ntarinpoa' noya noya yonquicaso marë'. ¡Ayaro' tahuëriso nipirinhüë' co nanamën natëpisopitahuë' chiniquën ana'ntarin! Parisitopiquë a'pararin ni'ton, parisitomiatapi.¹⁸ Yosë quiri-canënguë sha'huitërinpoa': "Noya piyapi'santa' parisi quëran cha'ësapi. ¡Oshahuano'saso nipirinhüë' co onporonta' cha'ësapihuë'! Ya'ipi co noyahuë' nipisopita chiniquën parisitomiatapi," ténin.¹⁹ Napoaton Yosë nohuanton parisitohuatama', noya nico'. "Catahuaco Siniro chiniquën cancanchi," itoco'. Yosë chachin nininpoa'. Inaso' co onporonta' naniantarinpoahuë'.

5

Ansiano'sa' pënëninso'

¹ Ya'ipi ansiano'sanquëmanta' pënënanquëma'. Canta' ansianoco ni'to, achincancainquëma', ténahuë. Quisocriso isoro'paquë nipon, nohuitërahuë. Corosëquë parisitoahuachina, cari ni'nahuë ni'ton, sha'huirárahue. O'mantahuachin, canpoanta' inarë'quënpoa' hua'anëntarihua'. Napoaton iporasó' pënënanquëma' noya nicacamaso marë'. ² Quisoso imapisopita iyaro'sa' noya ni'co'. Yosë acoringuëma' ya'huëramaquë a'chinacamaso marë'. Hua'anëni ohuicanënpita noya a'pairinso pochin noya a'paico' imamiachina'. Anaya tëranta' co noyahuë' nipachin, sanoanan quëran pënëncó' noya yonquianta'in. Nani tahuëri catahuaco' noya imaina'. Ama chirotomahuë', a'chínco'. Ina pochin nicacaso' Yosë nohuantërin. Ni'ton, canpitanta' noya nohuantatoma', a'chínco'. Ama canacaso marë' a'chincosohuë'. Nóya cancantatoma', Yosë marë' sacatoco'. ³ Pënëntohuatama', ama chiniquë'n nontocosohuë'. Ama hua'an pochin cancantatoma', camaitocosohuë'. Yosë acoringuëma' a'chintëramasopita catahuacamaso'. Napoaton noya yonquiatoma', noya nico' inapitanta' inachachin nonainquëmaso marë'. ⁴ Quisocriso imarëhua' ni'ton, ya'ipinpoa' hua'anëntërinpoa'. A'na tahuëri o'mantararin. Noya ansiano'sa' nipatama', naporo' noya canaarama'. Isoro'paquë canatohuachinara, yancotë' huëron quëran nipiso' quëtópirinahuë', inaso' a'naroáchin ahuirin. Inapaquëso nipirinhue' canahuatama', ya'huëtomiatarinquëma'. Noya noya ya'huëcontarama'.

Yosë catahuarinpoaso'

⁵ Hui'napi'sanquëmanta' ansiano'sa' natëco'. Ya'ipinquëma' noya yonquiatoma', nicatahuaco'. Quiricanën quëran itërinpoa': "Caora noya nisarahuë, ta'toma', nocantohuatama', Yosë co noya ni'saringuëmahuë'. Nipirinhue', 'Caora co nanitërahuë' noya nica'huaso'. Catahuaco', topatama', inaora nohuanton, Yosë nóya catahuarinquëma'," ténin. ⁶ Parisitapomarahuë', ama Yosë no'huicosohuë'. Chiniquë'n nanantaton, ni'sáringuëma' ni'ton, natëco'. Ina noya yonquihuatama', tahuëri nanihuachin, noya noya acoaringuëma'. ⁷ Ama ma'sha onpochináchin yonquicosohuë'. Ya'ipiya Yosë sha'huitoco' catahuainquëma'. Ina quëran: "Nosoroatonpoa', co naniantarinpoahuë'," ta'toma' sano cancantoco'.

Sopai yaminsërinpoaso'

⁸ Sopaiso' inimiconënpoa'. Yacamairinpoa' co noyahuë' nicacaso marë'. Pa'pini' yamaninpoaso pochachin sopai pa'sarin piyapi'sa' minsëcaso marë'. Napoaton noya yonquiatoma', ni'sáco'. ⁹ Ama pi'pian tëranta' ina tahuëretocosohuë'. Chiniquë'n cancantatoma', sha'huitoco' pa'in. Yosëichin natëco'. Co canpitaichin parisitaramahuë'. Ya'ipi parti Yosë imarëhuasopita parisitarëhua'. Ina yonquiatoma', chiniquë'n cancantoco'. ¹⁰ Yosë pa'pi nosororinpoa'. Quisocriso imarëhua' ni'ton, a'na tahuëri inápaquë quëpantarinpoa'. Iporaso' ma'sha onpopirëhuahuë', catahuarinpoa'. Co hua'qui' parisitarihuahuë'. Ina quëran nosoroatonpoa', anoyatarinpoa'. Achincancanarinpoa'. Noya noya acoarinpoa'. ¹¹ Yosë chini chiniquë'n nanantërin. Ya'ipiya hua'anëntarin ni'ton, co onporonta' pipiarinhue'. Inasáchin chinochina'. Amen.

Tiquiapon pochin ninshitërinso'

¹² Iya Siripano catahuarinco ninshita'huanquëmaso'. Inaso' noya ni'nahuë. Noya imarin. Nani pi'pian ninshitëranquëma' pënëna'huanquëmaso marë'. Yosë yonquirinpoaso chachin nani sha'huitëranquëma'. Noya nosororinpoa', ténahuë. Ina yonquiatoma', ama a'pocosohuë'.

¹³ Papironiaquënta' Yosëri huayoninsopita ya'huëpi. Inapita saludos a'patarinënuëma'. Marconta' saludos a'patarinquëma'. Inaso' hui'nahuë pochin ni'nahuë. ¹⁴ Ya'ipinquëma' noya ninosoroatoma', nisë'quëco'. Quisocriso imarama' ni'ton, Yosë catahuainquëma' sano cancantacamaso marë'. Nani huachi.

Pitro

Pitrori imapisopita ninshitaantarinso'

Imapisopita yonquiaton, nanan a'patërinso'

¹ Ca Simon Pitroco ninshitaranquëma', ni'co'. ¿Noya ya'huarama? Noya canta' ya'huarahué. Quisocristoichin hua'anëntërinco ni'ton, inasáchin natërahué. Ina acorinco nanamën a'china'huaso maré'. Yosé nohuanton, canpitanta' Quisocristo natërama'. Quiya pochin imarama' ni'ton, canpitanta' nicha'ësarinquëma'. Ma noyacha Quisocristo anoyacancantërinpoa paya, tënëhua'. Inaso' Yosé ni'ton, chinotërhua'. Oshanënpoa' inquitatonpoa', nóya ni'ninpoa'. Napopianachin nosororinpoa' ni'ton, catahuaringuëma' canpitanta' cancanëma quëran huaré' natëcamaso'. ² Yosé inaora nohuanton noya catahuaringuëma'. Asanocancainquëma'. Noya noya nohuitoatuatama', noya noya cancantarama'. Sinioro Quisocristo nohuitoatuatama', na'con catahuaringuëma' sano cancantacamaso maré'.

Noya noya imacaso' ya'huërin

³ Quisocristoso' chiniquën nanantaton, ya'ipiya nanitaparin. Ina imapatëhua', catahuaringpoa' Yosé pochin cancantacaso maré'. Ina Yosé anohuitërinpoa'. Huëntonénquë nani aya'coninpoa'. Inaso' nóya ni'ton, nohuantërin canpoanta' inapochachin cancantacaso'. Ina nohuitoatuatëhua', catahuaringpoa' onporahuatësona noya noya chinotacaso'. ⁴ "Caora nohuanto, catahuaringuëma' noyápiachin cancantacamaso maré'," itatonpoa', na'con catahuaringpoa'. Oshanënpoa' inquitatonpoa', anoyacancantërinpoa'. Sopai yacamairinpoa' co noyahué' nicacaso maré'. Sopai natëhuatëra, monshihuané', cancasoáchin yonquiré', co noyahué' cancantëré'. Inapohuatëra, oshaquëran nitapicancané'. Quisocristoso nimirinhué' nicha'ërinpoa'. Apira apira ina yonquihuatëhua', oshaquëran Yosé pochin cancantarihua'. ⁵ Napoaton Quisocristo imapatama', na'con yonquico' noya nicacamaso maré'. Noya nicatora', Yosé yonquirinso chachin nitotoco'. ⁶ Ina nitotatoma', co noyahué' yonquihuatama', a'naróachin naniantoco'. Naporahuatoma', ma'sha onpoapomarahué', chiniquën cancantoco'. Chiniquën cancantohuatama', ya'ipi cancanëma quëran ina chinotoco'. ⁷ Noyasha chinotatoma', imaramasopita capini noya ninosoroco'. Naporahuatoma', ya'ipi piyapi nosoroco'.

⁸ Ina pochin Yosé pënëninpoa' noya noya imacaso maré'. Ina pochin cancantohuatama', co topinan quëran imasaramahué'. Oshaquëran noya noya cancantohuatama', noya noya Quisocristo nohuitarama'. ⁹ A'naquënso nimirinhué' co ya'ipi cancanëna quëran Yosé imapihué'. Co noyahué' nipi. Co a'napita nosoropihué'. Ina pochin cancantohuachinara, pëtorayatëreso pochin cancantopi. Pëtorayatohuatëra, co aqué quënantërhue'. Inapochachin inapitanta co ya'ipi cancanëna quëran imatonahué', isoro'paquë ya'huërinso'pitaráchin yonquipi. Nóya cancantacaso maré' oshanënpoa' inquitopirinpoahué', ina naniantopi. Oshaquëran somaraya pochin cancantatona' co huachi nanitapihué' Yosé nanamën natanacaso'. ¹⁰ Napoaton iyaro'sa', na'con yonquico' ya'ipi cancanëna quëran huaré' imacamaso maré'. Yosé huayonantëquëma', nontërinquëma' ni'ton, noyá matëreso pochin imamiatoco'. Inapohuatama', co nisha cancantatoma', a'poaramahué'. ¹¹ Cancanëma quëran huaré' imapatama', a'na tahuëri hua'anëntërinquë quëpantarinquëma' noya ya'huëmiatacamaso maré'. Sinioro Quisocristo nóya cancantaton, nicha'ësarinpoa'. Inápaquë pa'patëhua', co onporonta' pipiarëhuahué'.

¹² Ina yonquiato, co amirahué' pënënta'huaso'. No'tën nanan nani nitotërama'. Noya nitotopiramahué', naquëranchin sha'huítantaranguëma' noya noya yonquicamaso maré'. ¹³ Co'huara ca chimiyantërapohué', ina nanan chachin sha'huichinquëma' ama naniantacamaso marëhué', ténahué'. ¹⁴ Co hua'quiya quëranhué' chiminarahué'. Sinioro Quisocristo nani anitotërinco. ¹⁵ Napoaton ninshitaranquëma'. Naquëranchin a'chintantaranguëma'. Ina quëran chiminpirahuënta', iso quirica nontohuatama', yonquiantarama'.

Quisocristo ya'norinso'

¹⁶ "Chiniquën nanantaton, Quisocristo o'mantarin," itërainquëma'. Sinioro o'mantacaso' tahuëri no'tëquën a'chintërainquëma'. Co quiyaora yonquínëhuéi quëran a'chintërainquëmahué'. Co pi'pisha tëranta' nonpintërainquëmahué'. Iráca isoro'paquë nipon, nisha pochin ya'notërincoi. Ya'pirahuéi quëran chachin ni'nai. ¹⁷⁻¹⁸ Quisocristoro'coi a'na motopi'pa' pa'nai. Inaqué Yosé nohuanton, huënaráchin huënaráchin ya'norin, ni'nai. Naporo chachin inápa quëran Tata Yosé noninso natanai: "Isoso' hui'nahué, nosororahuëso'. Nóya ni'nahué," ténin. Yosé nohuanton, inaqué quënanatoi, natanai. Inapotatoco'i, Quisocristo chiniquën nanantërinso' anitotërincoi.

¹⁹ Ina yonquiatoi: "Ma no'tëquëncha Yosëri ninorin paya," ténai. Iráca quëra huaré' pënëntona'piro'sa' ninshitërinëpoa'. Yosé nohuanton, co'huara nasichatëraponhué',

Quisocristo napocaso' ninopi. "No'téquên ninshitopi," ta'toi, quiricanên na'con natêrai. Canpitanta' ina nontatoma', yonquico'. No'téquên anitotêrinpoa'. Tashi' nipachina, nanparin noya a'pintêrinpoa'. Inapochachin Yosê quiricanên quêran a'pintêrinpoa' no'téquên yonquicaso marê'. Tahuêrianpitaquê huarê' nanparin noya orotêrin. Inapochachin ipora Quisocristo o'mantaquê huarê' quiricanên ya'huêtêrinpoa' ina nohuatcaso marê'. O'mantahuachin, noyá nohuitarihua'. Huênio tayora huênaráchin a'pininso pochin a'pintarinpoa'. ²⁰ Iporaso' quiricanên quêran nontêrinpoa'. Co canpoara yonquínênpoa quêran ma'sona tapon naporinso' nitotêrêhuahuê'. ²¹ Iráca co inahuara nohuanton, ninshitopihuê'. Yosêri acorin nanamên anitotinpoaso marê'. Ispirito Santo nohuanton, Yosê yonquirinso chachin ninshitopi.

2

Nisha a'china'piro'sa' (Judás 4-13)

¹ Iráca Yosêri acorinsopita no'téquên pênêntopi. A'naquênso nipirinhue' nonpin nanan pênêntatona', israiro'sa' nonpintopi. Inapochachin iporanta' a'naquên nonpin nanan yaa'chintarinênquêma'. Noyasha nontapirinênquêmahue', nonpintarinênquêma'. "Quiyanta' imarai," taponaraihue', nonpin nanan a'chinapi anishacancantacaiso marê'. Quisocristo nicha'êinpoaso marê' chiminin. Inaichin natêcaso nipirinhue', nisha a'china'piro'saso' co yanatêpihue'. Ina marê' a'na tahuêri Yosêri ana'ntarin. A'nanaya ana'ntarin. ² Co no'téquên a'chintatonaraihue', na'a piyapi'sa' nonpintapi. "Noya no'picaso', noya monshihuanacaso'," ta'tona', co noyahuê' nisapi. Na'a piyapi natanahuatona', inapita pochin cantantapi. "Imarai quiyanta'," taponaraihue', co noyahuê' nisapi. Ina marê' a'napitari nicatona', Quisocristo pinosapi. "Quisocristo nanamên co imacaso' ya'huêrinhue'. Ina imapisopitaso' co noyahuê' nipi," ta'tona', co no'tên nanan yaimasapihue'. ³ Nisha a'china'piro'saso' co nosororinênquêmahue'. Canacaiso marê' nonpin nanano'sa' a'chintarinênquêma'. Inaso nipirinhue', iráca quêra huarê' Yosêri yonquirin ana'ntacaso'. A'na tahuêri no'téquên ana'ntarin. Co naniantarinhue' ana'ntacaso'.

⁴ Ni'co'. Iráca a'naquên anquêniro'sa' co Yosê yanatêpihue'. Co noyahuê' nipi ni'ton, Yosêri ana'intêrin. Co inapita têranta' nicha'êrinhue'. Parisitacaiso marê' a'parin. Tashinanquê oncorapipinan ya'huérapi. Inaquê ayaro' ninarapi. ⁵ Iráca ya'huêpisopitanta' co nicha'êrinhue'. Co noyahuê' nipachinara, Yosê nohuanton, panca pacon pa'nin. Ii' quêran ta'huantopi. Noiso' Yosê imaton, no'téquên pênêntopirinhue', co yanatêpihue' ni'ton, ya'piya ta'huantopi. Noisáchin nicha'êrin. Ya'ipi quêran posaya'píchin cha'êpi. ⁶ Ina quêran Sotomaquê ya'huêpisopitanta' ana'intêrin. Co noyahuê' cantantohuachinara, Sotoma, Comora, cato' ninano chachin noyá ahuiquitêrin. Ya'ipiya chiminpi. Ayonquinpoaso marê' inapita aninshitêrin. "Co noyahuê' nipatêhua', chiniquên ana'ntarinpoa'," ténêhua'. ⁷⁻⁸ Sotomaquê ya'huêpisopita pa'pi co noyahuê' cantantopi. Monshihuanacaisoáchin yonquipi. A'naratipita co noyahuê' nipi. Inaquê a'na quémapiíchín noya ninin, Loto itopiso'. Nani tahuêri, nani tahuêri co noyahuê' nípiso nicatona', sêtêrin. Taparo' nonpachinara, co noya nataninhue'. Sêtacasoáchin cantantêrin. Sacai' niponahuê', inaora Yosê yonquirin. Ina marê' Yosêri nicha'êrin. ⁹ Inapochachin ipora Quisocristo imapatêhua', Yosê nanitêrin catahuainpoaso'. Sopai yaminsêpirinpoahuênta', Yosê catahuarinpoa' cha'êcaso marê'. Oshahuano'saso nipirinhue' ana'ntarin. Nani yonquirin chiniquên ana'ntacaso'. Ayaro' tahuêri nanihuachin, no'téquên ana'ntaton, parisitopiquê a'pararin.

¹⁰ A'naquên co pi'pisha têranta' Yosê yanatêpihue'. Inapitaso' chini chiniquên ana'ntarin. Co Yosê natêtonahuê', co noyahuê' nicacaisoráchin yonquipi. A'naratipita taparo' nisáponaraihue', co ina marê' tapanpihue'. "Caora noya nitotêrahue'," ta'tona', co inso têranta' yanatêpihue'. Chiniquên nanantopisopita Yosêri acorinso' co quênanpirinahuê', pinopi. ¹¹ Anquêniro'saso nipirinhue' inapita quêran chini chiniquên nanantaponaraihue', co nohuantopihuê' pinotacaiso'. "Yosêri ana'inchin," ta'tona', tananpitopi.

¹² Nisha a'china'piro'saso' ma'sharo'sa pochin cantantopi. Co mantá yonquipihuê'. Ma'sona têranta' yanipachinara, nipi. Yosê yonquirinso' co nitotatonaraihue' pinopi. Ni'co'. Ma'sharo'sa' tananquê quênanpatêra, têparê', co nosororêhuê'. Ina marê' Yosêri acorin. Inapochachin nisha a'china'piro'saso' ta'huantapi. Oshanêna marê' Yosêri ana'ntarin. ¹³ Piyapi'sa' anishacancantopi ni'ton, a'na tahuêri inahuanta' parisitapi. Isoro'paráchin yonquiatona', capa cantacaisoáchin yonquipi. A'morêso mancharinso pochin nicatona', nitapicancanpi. Imaramasopita niyontonpatamara, "Quiyanta' imarai," ta'tona', ya'conpi. Nonpintatênênquêma', ichicoshatapirinênquêmahue', inahuaso' co noyahuê' nica-tona taparo' nipi.

¹⁴ Sanapi quënanpachinara, monshitacaisoráchin yonquipi. Co nanitopihuë' naniantacaiso'. Co chiniquën cancantopisopitahuë' nonpintatona', anishacantantapi. Huënsonquë ma'sha manëso pochin nonpintapi. Ma'sharáchin yonquiatona', noyapatopi. Napoaton Yosëri ana'ntarin. ¹⁵ No'tën nanan a'porahuatona', Yosë iranën quëran pëshonpi. Paramo pochin cancantopi. Pioro hui'nin inaso'. Iráca pënëntopirinhue', coriqui na'con na'con nohuantërin. "Nonpinacaso' co noyahuë' nipirinhue', inapoato, na'con canarahue'," ta'ton, co noyahuë' ninin. ¹⁶ Co yanatërinhuë' ni'ton, Yosëri chiniquën no'huirín. Moranën co nitononaponahuë', Yosë nohuantón, piyapi pochin nonin. Ina nonin quëran Yosëri pënënin co noyahuë' yonquirinsopita naniantacaso marë'.

¹⁷ Nisha a'china'piro'sa' co Quisocristo nanamën a'chinpihuë'. Poso yanirínso pochin nipi. Yanihuachina, co huachi o'ocaso' ya'huërinhuë'. Inapochachin nisha a'china'piro'sa' nonpintarinënguëma'. Isonta' yonquico'. Hua'qui' co o'nanpachinahuë', chitoro' yarátón quënanpatëra, pa'yatopirëhuë'. Panca ihuani quëpahuachina, co huachi o'naninhue'. Inapochachin nisha a'china'piro'sa' nisapi. "Noya noya a'chintarainquëma'," itopir-inënguëmahue', co tējuëenchachin catahuarinënguëmahue'. Nani iráca Yosëri yonquirín ana'ntacaso'. Tashinanquë a'pararin. Inaquë parisitápona'. Co onporonta' pipiponahuë'. ¹⁸ Inahuara nipa'yatona', topinan quëran nontarinënguëma'. Nisha nisha yonquipi. Nasha ya'conpisopita a'naroáchin nonpintopi. Ipora huarë' co noyahuë' yonquipsopita naniantapirinhue'. "Huëco' no'piahua'. Noya no'picaso'. Noya monshihuanacaso'," itopi nonpintatona'. ¹⁹ "Co insonta' natëcaso' ya'huërinhuë'. Canpitaora nohuantón ya'huëco'. Ma'sona tëranta' yanipatama', nico'. Inapohuatama', capa cancantarama'," itopir-inënguëmahue', co inapita tëranta' inahuara nohuantón ya'huëpihuë'. Sopai nohuantón, no'pipi, monshihuanpi, co noyahuë' nipi. Insosona minsëhuachinpoa', hua'anëntërinpoa'. ²⁰ Quisocristo nanamën natanpachinara, natëpirinhue'. "Cha'ësarahuë huachi," ta'tona', co noyahuë' yonquirinsopita pi'pian naniantopi. Ina quëran nisha cancantatona', Yosë a'poantapi. Co noyahuë' nianhuachinara, sopairi minsërin. Ina marë' na'con na'con Yosëri ana'ntarin huachi. ²¹ No'tën nanan nitotaponaraihuë', co imamiatopihuë'. Noya nicacaso' a'chintopirinhue', ina naniantopi. Co onporonta' natanpihuë' naporini, noya noya niitonahuë'. Nani Yosë a'popi. ²² Ma'pitacha nipi paya. Imaponaraihuë' a'pohuachinara, iráca ninshitatona napopiso chachin nipi: "Ni'nira imohuachina, co yonquirinhue'. Imorínso chachin caantarin. Coshinta' i'quë pa'mopirinhue', naquëranchin shipiroquë quëhuëantatón, në'huëtantarin," topi. Inapochachin inahuanta niconpi.

3

O'mantacaso' tahuëri

¹ Nosororanquëma' iyaro'sa'. I'hua quirica a'patëranquëma' nontacamaso marë'. Iporaso' naquëranchin ninshitantënguëma', pënëantaranquëma' no'tëquën yonquicamaso marë'. ² Iráca noya pënëntona'piro'sa' ya'huëpi. Ninotona', Yosë quiricanënguë ninshitopi, nani nontërama'. Naporahuatón, quiyanta' Quisocristo pënënincoiso' a'chintërainquëma'. Inaso' nicha'ësarínpoa'. Ca'tano'sanënpitacoi chachin a'parincoi. Ama naniantacamaso marëhuë' ninshitaranquëma'.

³ Iso' na'con yonquico'. O'mantacaso' tahuëri ya'caritohuachin, co noyahuë' piyapi'sa' ya'huapona'. Co Yosë natëtonaraihuë', ma'sona yonquipiso' nisapi. Co noyahuë' cancantapi. Quisocristo sha'huítërinpoaso' tējuëaapi. ⁴ "¡Ma'pitacha nonama paya! 'O'mantararahuë', ÿitërinquëma' tí? Intohuaso' Quisocristoso' nimara, capa. Co o'maarinhue', tënëi. Tatanënpoarinta ninarápirinhue', nani chiminpi. Isoro'pa' ninin quëra huarë' inachachin inachachin nisárin. Co onporonta' nisha tahuëri nisarinhuë'," tosapi. ⁵ Co yanatëtonaraihuë', co yonquiapihuë'. Iráca co manta' ya'huëpirinhue'. Ina quëran Yosë nonatón, isoro'pa' acorin. Inápaquë ya'huërinso'pitanta' acorin. Isoro'paso' iisáchin nipirinhue', ina nohuantón, yaniro' ya'norin. ⁶ Ina quëran piyapi'sa' co noyahuë' nipachinara, ii' quëran chachin ata'huantërin. ⁷ Inapochachin ipora isoro'pa', pi'iro'të', inapita ya'huëpirinhue', nani Yosëri chinotërin ana'ntacaso': "A'na tahuëri pën quëran ata'huantarahuë'," tënëin ni'ton, tahuëri nanihuachin, pën quëran chachin ata'huantarin. Naporo' tahuëri ya'ipi oshahuano'sa' chiniquën ana'ntarin. Parisitopiquë a'pararin.

⁸ Isonta' iyaro'sa' yonquico'. "A'na tahuëriso' a'naroáchin na'huërin. Huaranca pi'ipiso' hua'qui'," tējuëhua'. Yosëso nipirinhue' co canpoa pochin yonquirinhue'. Huaranca pi'inta' nipirinhue', Yosëriso' a'na tahuëriáchin pochin ni'nin. Huaranca pi'ipi, a'na tahuëriré' napopianachin pochin ni'nin. ⁹ Anaquën napopi: "Yosë hua'quiarin. Naniantërinpoa'," topirinhue', co hua'quirinhue'. Co topinan quëran sha'huítërinpoahuë'. Nosoroatonpoa', ninarárin. Co nohuantërinhuë' a'na piyapi tëranta' parisitopiquë pacacaso'. Na'con na'con piyapi'sa' co noyahuë' yonquipsopita naniantacaiso marë' ninarárin.

¹⁰ Napoaponahuë', tahuërinën nanihuachin, Sinioro o'mantararin. Ni'co'. Tashi' co yonquiasëhuë', ihuatë' huë'nin. Inapochachin a'nanaya ayaro' tahuëri naniarin huachi. Naporo' tahuëri pi'iro'të' huëntoncaarin. Chiníquën huëntoncahuachin, ta'huantarin. Pi'i, tayora, inapita huëya ni'ton, soquiarin huachi. Isoro'pa', ya'ipi ya'huërinso'pita, inapita huiquitapi.

Noya yonquicaso' ya'huërinso'

¹¹ Co manta' ya'huëmiatarinhuë'. Ya'ipi ta'huantarin ni'ton, ¡Yosë pochin cancantatëhua', noyasáchin niahua! ¹² O'mantacaso' tahuëri noya ninahua'. "Manoton o'manta'in," ta'tëhua', noyápiachin cancantahua'. Ina tahuëri nanihuachin, ya'ipi inápaquë ya'huërinso'pita pën quëran ta'huantarin. Pi'i, yoqui, tayora, inapita soquiarin. ¹³ Napoaponahuë', nasha ya'huaantapon. Nani Yosë sha'huitërinpoa'. "A'na tahuëri nasharo'pa', nasha pi'iro'të' inapita acoantapo," itërinpoa'. Ina ninarëhua'. Inaquë noyasáchin nisarëhua'.

¹⁴ Napoaton iyaro'sa', ina ninatoma' na'con yonquico' noyasáchin nicacamaso marë'. "Quisocristo nanan anoyatërinpoa'," ta'toma', noya nini'toma', ya'huëco'. Ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', noyápiachin cancantoco'. Ina quëran o'mantahuachin, noya ni'sarínquëma'. ¹⁵ Nosoroatonpoa', hua'qui' Sinioro ninararin na'con na'con piyapi'sari natëcaiso marë'. Ina quëran inapitanta' nicha'ësarín. Ama ina naniantocoso-huë'. Inachachin iya Paononta' ninshitérinquëma'. Inaso' iyanpoa pochin ni'nëhua'. Yosë nohuanton, no'tëquën nitotaton, ninshitérin. ¹⁶ Na'a quirica ninshitaton, nisha nisha ninanoquë ya'huëpisopita a'patërin. Noya pënëpirinpoahuë', pi'pian sacai' yonquicaso'. A'naquën piyapi co Yosë nanamën nitotatonahuë', nisha nisha yonquipi. Paono ninshitérinso' nontopirinahuë', co noya yonquiatonaraihuë', ma'sona tapon naporinso' anishatopi. Yosë quiricanën iráca ninshitopisonta' anishatopi. Ina marë' Yosëri chiníquën ana'ntarin huachi.

¹⁷ Napoaton iyaro'sa' nani pënënanquëma' ni'ton, ni'cona nonpintochinënuëma'. Iporaso' noya yonquipiramahuë'. Co noyahuë' nipsisopita yanonpintarinënuëma' inapita pochin nisha nisha cancantacamaso marë'. ¹⁸ Canpitaso nipirinhuë', Sinioro Quisocristoíchin yonquico'. Inaora nohuanton, nosororínquëma' ni'ton, nani tahuëri yacatahuarínquëma'. Inasáchin yonquihuatama', oshaquëran noya noya nohuitarama'. Inaso' nicha'ësarínpoa'. Ya'ipi piyapi'sari chinochina'. Ayaro' tahuëriquë huarë' inasáchin yonquia'ahua'. Amen. Nani ninshitéranquëma huachi.

Pitro

Coanshari imapisopita ninshitérinso'

Quisocristo no'téquēn anitotérinpoaso'

¹ Iso quirica a'pataranquēma', ni'co'. ¿Noyanquēma' canpitanta'? Quiyanta' iséquē noya ya'huarai. Quisocristo noya noya nohuítacamaso maré' ninshitaranquēma'. Iráca co'huara isoro'pa' ya'huéyátérasohué', inápaquē ya'huérin. Ina quéran o'marahuatón, a'chintérincoi, natanai. Quiyaso' ni'nai. Nirayarai. Nonēn chachin ya'huétérin, sē'huarai. Inasáchin Yosé yonquirinso' anitotérinpoa'. Ina nohuitohuatéhua', nóya nanpimiatarihua'. ² Isoro'paquē o'mahuachina, quiyariso' ni'nai. Nohuitatoi, sha'huitarainquēma'. Inaso' nanpimiatarin. Iráca inápaquē ya'huérin. Tata Yoséré chachin ya'huérin. Napopináchin yonquipi. ³ Inápaquē ya'huapónahué', o'mahuachina, piyapicoi ni'nai, a'chininsonta' natanai. Pa'pionta' anohuitérincoi. Hui'nin nohuitatoi, nohuitérai. Nipayaréso pochin ninai. Napoaton ninshitaranquēma' canpitanta' Quisocristo nohuítacamaso maré'. Quiya pochachin Yosé nohuitoco' nipayaréso pochin nicacamaso maré'. ⁴ Ina pochin cancantohuatama', nóya cancantarihua'. Ina maré' ninshitaranquēma'.

Tahuéri pochin nininso'

⁵ Noya nanan Quisocristo anitotérincoi. Ina nanan chachin sha'huitaranquēma'. "Yoséso' noyasáchin ninin. Tahuéri pochin cancantérin. Co pi'pisha téra'nta' tashi pochin cancantérinhué'," itérincoi. ⁶ Tashi pochin cancantohuatéhua', co Yosé nohuítarihuahué'. "Yosé nohuitérahué'," tapomarahué', co noyahué' cancantohuatama', nonpinama'. Co no'tēn nanan imaramahué'. ⁷ Yoséso' noyasáchin ninin. Tahuéri pochin cancantérin. Canpoanta' tahuéri pochin yonquihuátéhua', Yosé nohuítarihua'. Naporahuaton, noya nini'téhua' ya'huarihua'. Hui'nin chachin chiminin ni'ton, ya'ipi oshanēnpoa' inquitarinpoa'. Huénainēn quéran anoyacancantarinpoa'.

⁸ "Co oshahuancohué'," topatéhua', canpoara ninonpintérehua'. Co no'téquēn yonquiréhuahué', co téhuēnchachin imaréhuahué'. ⁹ Onporosona co noyahué' nipatéhua', Yosé nontahua'. "Téhuēnchachin co noyahué' nicato, oshahuanco," topatéhua', Yosé oshanēnpoa' inquitarinpoa'. Co nonpintérinpoahué'. Quisocristo chiminin ni'ton, nanitérin ya'ipi oshanēnpoa' inquitinpoaso'. Noyápiachin cancan quétarinpoa'. ¹⁰ "Ya'ipinquēma' co noyahué' ninama'," itérinpoa' Yosé. Napotopirinpoahué', "Noya ninahué. Co caso' oshahuancohué'," topatéhua', "Yosé nonpintérinpoa'," ténéhuaso pochin cancantérehua'. Nanamēn no'téquēn sha'huitopirinpoahué', co téhuēnchachin natérehuahué'.

2

Nanan anoyatérinpoaso'

¹ Quisocristo imarama' ni'ton, hui'nahuépita pochin ni'nanquēma'. Ninshitaranquēma' noyasáchin nicacamaso maré'. Nipirinhué', co noyahué' nipatéhua', Quisocristo catahuarinpoo'. Oshahuanéhua' ni'ton, ana'intinpoaso' ya'huépirinhué'. Canpoa maré' Yosé nontaton, nanan anoyatarinpoa'. Inaso' no'téquēnáchin yonquirin. ² Ya'huérénamēnpoa' chiminin ni'ton, nontohuatéhua', oshanēnpoa' inquitarinpoa'. Oshanēnpoa' inquitatonpoa', nanan anoyatérinpoa'. Ya'ipi piyapi maré' chiminin. Ya'ipinpoa' oshanēnpoa' inquitinpoaso' nohuantopirinhué'.

³ Yosé nohuitohuatéhua', pēnēninpoaso' natéaréhua'. No'téquēn natécaso' nohuantarihua'. Ina natéhuatéhua', téhuēnchachin Yosé nohuitérehua'. ⁴ Anaquēnso nipirinhué' "Nani Yosé nohuitérahué'," topirinhué', pēnēninpoaso' co natétonahué', nonpiápi. Co no'téquēn yonquipihué'. ⁵ Yosé nanamēn natéhuatéhua', noya noya Yosé nosoroarihua'. Ina pochin cancantohuatéhua', téhuēnchachin ina nohuítarihua'. ⁶ "Yosé imarahué'," topatéhua', Quisocristo pochachin cancantacaso' ya'huérin.

Nasha pochin pēnēninpoaso'

⁷ Co iyaro'sa' nasha camaitérinso' ninshitaranquémahué'. Iráca quéran huaré' Yosé nanamēn natanama'. "Ya'ipinquēma' noya ninosoroco'," itérinpoa'. Inachachin iporanta' pēnēnaranquēma'. ⁸ Co nasha camaitérinsohué' nipónahué', nasha pochin ninshitaranquēma' cancanēma quéran huaré' ninosorocamaso maré'. Quisocristo ya'ipi piyapi nosororin. Nosoroatonquēma', a'pintéreso pochin anoyacancantérinquēma' tahuéri pochin cancantacamaso maré'. Ninosorohuatama', co huachi tashi pochin cancantaramahué'.

⁹ A'na piyapi no'huihuatama', co Yosé imaramahué'. "Imarahué," tapomarahué', co tahuéri pochin cancantéramahué'. Ipora huanta' tashi pochin cancantarama'. ¹⁰ Imaramasopita capini ninosorohuatama', tahuéri pochin cancantarama'. Ina

pochin nipatama', no'tëquën imarama'.¹¹ Nipirinhue' nino'huihuatama', tashi pochin cancantarama'. Co noyahuë' cancantatoma', co manta' yonquiaramahuë'. Co nanitaramahuë' no'tëquën yonquicamaso'. Sopai nohuanton, somaraya pochin cancantarama'. Napoaton iyaro'sa, cancanëma quëran huarë' ninosoroco'.

¹² Canpitaso' imarama' ni'ton, ninshitaranquëma'. Hui'nahuëpita pochin nicanatënguëma', ninshitaranquëma'. Quisocristo canpoa marë' chiminin. Imapatama', oshanëma' inquitëringuëma'.¹³ Anaquëma' nani hua'qui' imatoma' a'napita catahuarama' ni'ton, Quisocristo noya nohuitërama'. Inaso' iráca quëran huarë' ya'huërin. Noya imarama' ni'ton, ninshitaranquëma'. Canpitanta' hui'napi'sanquëma', nani sopai minsërama'. Napoaton ninshitaranquëma'.

¹⁴ Ya'ipi imaramasopita hui'nahuëpita pochin ni'nanquëma'. Yosë nohuitërama' ni'ton, ninshitaranquëma' noya noya cancantacamaso marë'. Quisocristo noya nohuitërama' ni'ton, iyaro'sa, ninshitaranquëma'. Inaso' iráca quëran huarë' ya'huërin. Nani tahuëri, apia'huaro'sa, Yosë nanamën yonquiarama'. Napoaton chiniquën cancantarama'. Chiniquën cancantatoma', sopai nani minsërama'.

Isoro'paráchin pa'yatopisopita

¹⁵ Na'a piyapi'sa' co Yosë natëtonahuë' nisha nisha yonquipi. Isoro'paquë ya'huërin sopitaráchin yonquipi. Ama inapita pochin cancantacosohuë'. Ama nani ma'sha nohuantapatocosohuë'. Ma'sha na'con yonquihuatama', co tëhuëchachin Tata Yosë nosororamahuë'.¹⁶ Isoro'paquë nisha nisha ya'huërin aoshahuainpoaso marë': Monshihuanacasoráchin cancantëré'. Ma'sha quënanpatëra, nohuantapatëré'. Ma'huanpatëra, yanocantëré', naporë'. Inapitaso' co Tata Yosë nohuanton ya'huërinhuë'. Sopai nohuanton, ya'huërin.¹⁷ Isoro'pa' ta'huantarín. Ya'ipi ma'shanta' ta'huantarín. Inasáchin pa'yatohuatëhua', topinan quëran nanpiarihua'. Nipirinhue', Yosë noya imapatëhua', co onporonta' ta'huantarihuahuë'. Ya'huëmiatarihua'.

Quisocristo inimiconën

¹⁸ Co hua'quiya quëranhuë', apia'huaro'sa', Quisocristo o'mantararin. "Cristo yao'mahuachin, inimiconën huë'sarin," itërinëpoa'. Nani natantërama' canpitanta'. Iporaso' na'a piyapi'sari Cristo yainimicotopi. Napoaton o'mantacaso' tahuëri naniriarin, tënëhua'.¹⁹ "Quiyanta' imarai," topirinhue', nani pipipi. Co tëhuëchachin Yosë huëntonënguë ya'conpihuë'. Ya'conpi naporini, co pipiitonahuë'. Pipipi quëran nitotërhua'. "Co onporonta' cancanëna quëran huarë' imapihuë'," tënëhua'.

²⁰ Canpitaso nipirinhue' imarama'. Quisocristo nohuanton, Ispirito Santo ya'coancantëringuëma'. Napoaton no'tëquën yonquirama'.²¹ Nitotopiramahuë', naquëranchin pënëntaranquëma' yonquicamaso marë'. No'tën nanan imapatëhua', co nonpin nanan natëtarihuahuë'.²² Tëhuëchachin nonpin nanan sha'huitarinënguëma'. "Quisoso' co Cristohuë'. Co Yosë hui'ninhue'," ta'ona, yanonpintëringuëma'. Inapoatona', Quisocristo inimicotapi. Tata Yosënta' a'popi.²³ Yosë hui'nin a'pohuachina', co Tata Yosënta' nohuitapihuë'. "Quisocrisoso' Yosë hui'nin chachin," topachina', Tata Yosënta' imasapi.

²⁴ Ya'nan imapoma', no'tëquën a'chintërainquëma'. Ina chachin imamiatoco'. Ina imapatama', cancanëma quëran Tata Yosë nohuitarama'. Hui'nionta' noya nohuitarama huachi.²⁵ Quisocristo chachin sha'huitëringuëma': "Imamiatohuatamaco, Yosë nohuitatoma', nanpimiatarama'," itërinpoa'.

²⁶ Anaquënan yanonpintarinënguëma' ni'ton, ninshitaranquëma'.²⁷ Canpitaso nipirinhue' Ispirito Santo ya'huëtëringuëma'. Quisocristo imarama' ni'ton, ina nohuanton, ya'coancantëringuëma'. Nani tahuëri a'chintarinquëma'. Cancanëmaquë Yosë nanamën a'chintarinquëma'. Co onporonta' nonpintëringuëmahuë'. No'tëquën a'chintëringuëma' ni'ton, co a'napita a'chintingüemaso' ya'huërinhuë'. Ina natëhuatama', no'tëquën yonquiarama'. Sha'huitëringuëmaso pochachin Quisocristo imamiatoco'.

²⁸ Ipora quëran huarë', apia'huaro'sa', Quisocristo imamiatoco'. Inapohuatama', o'mantahuachin, co tapan ya'huëtaringuëmahuë'. Co pa'yanaramahuë'.²⁹ Quisocristo noyasáchin ninin, nitotërhua'. Napoaton Yosë huëntonënguë ya'conpatëhua', noya nicarihua'. Inpitasona noya nipachina', nani Yosëri anoyacancantërin ni'ton, hui'nin pochin ni'sarin, tënëhua'.

3

Yosë hui'ninpita

¹ Ma noya Tata Yosë nosororinpoa' ni'ton, hui'ninpita pochachin ni'ninpoa'. Huëntonënguë chachin aya'coninpoa'. Co imapisopitasohuë' nipirinhue' co nitotopihuë'. "¿Onpoatonta' Yosë pochin cancantacaso' nohuantopi?" toconpi. Co Yosë nohuitatonahuë',

napopi. ² Na'con, iyaro'sa', nosororanquëma'. Iporaso' Yosë hui'ninpita pochin ni'ninpoa'. Ana tahuëri noya noya acoarinpoa'. Onpopinsona nicarihua' nimara. Co ya'ipi nitochatërarëhuahuë'. Nipirinhüë', Quisocristo o'mantahuachin, nirayarihua'. Ina ni'patëhua', ina pochachin nicarihua'. ³ "A'na tahuëri Quisocristo ni'sarëhua'," ta'tëhua', co noyahuë' yonquirëhuasopita naniantarëhua'. Quisocristoso' noyápiachin cancantërin ni'ton, canpoanta' noyápiachin cancantacaso' nohuantarihua'.

⁴ Yosë pënëninpoa'. Co ina natëhuatëhuahuë', oshahuanëhua'. Co noyahuë' nipatëhua', co Yosë natërëhuahuë'. ⁵ Noya nanan nani nitotërama'. Quisocristo o'marin oshanënpoa' inquitinpoaso marë'. Inaso' co pi'pisha tëranta' oshahuaninhuë'. ⁶ Tëhuë'nchachin imapatëhua', nöya nisarëhua'. Co pa'yatarihuahuë' oshahuanacaso'. Nani tahuëri co noyahuë' nipatëhua', co Yosë nohuitërëhuahuë'. Co ya'coancantërinpoahuë'. ⁷ Ni'cona, apia'huaro'sa', nisha a'china'piro'sa' nonpintochinënuëma'. Noya nipatëhua', noya cancantarëhua'. Quisocristo noya ni'ton, ina pochin cancantacaso' ya'huërin. ⁸ Nani tahuëri co noyahuë' nipatama', sopai imarama'. Iráca quëran huarë' sopai co noyahuë' cancantaton, oshahuanin. Inaso' nonpintohuachinpoa', canpoanta' oshahuanarëhua'. Napoaton Yosë hui'nin o'marin sopai minsëaton nicha'ëinpoaso marë'. Ya'ipi oshanënpoa' inquitohuachinpoa', co huachi sopai natëcaso' ya'huërinhuë'.

⁹ Huëntonënuë' chachin Yosë aya'coninpoa' ni'ton, co iporaso' pa'yatärëhuahuë' oshahuanacaso'. Hui'nin pochachin cancantatonpoa', yonquënë'n chachin quëtërinpoa'. Nasitanarëhuaso pochin ninëhua'. Napoaton co huachi nohuantarihuahuë' oshahuanacaso'. ¹⁰ Co sacaihuë' Yosë hui'ninpita nohuaitacaso'. Noyasáchin nipatëhua', Yosë hui'ninpita pochin nisarëhua'. Nipirinhüë', co noyahuë' nipachina', co Yosë huëntonënuë' ya'conpihuë'. Co imapisopita nosorohuachinahuë', co Yosë hui'ninpita pochin nisapihuë'. Sopai hui'ninpita pochin nisapi. Co noyahuë' cancantopi quëran sopai hui'ninpita nohuitarëhua'.

Ninosorocaso' ya'huërinso'

¹¹ Ya'nán imapoma quëran huarë' Yosë nanamën natanama'. "Noya ninosoroco'," itërainquëma'. ¹² Iráca Cainoso' sopai natëton, iin tëparin. ¿Ma'marëta' tëparin? Iinso' noya ninin ni'ton, no' huiton, tëparin. Ama ina pochin cancantocosohuë'.

¹³ Napoaton iyaro'sa' co natëpisopitahuë' no'huihuachinënuëma', ama pa'yancosohuë'. ¹⁴ Iráca canpoanta' ina pochin co noyahuë' cantantërëhua'. Co Yosë nohuitatëhuahuë', chimipi pochin nipirëhuahuë', Yosë anoyacancantërinpoa' ina nohuitatëhua' nanpimiatacaso marë'. Napoaton iporaso' ninosororëhua'. Ina quëran Yosë huëntonënuë' ya'conëhuaso' nitotëhua'. Co ninosorohuatamahuë', co Yosë anoyacancantërinquëmahuë'. Chimipi pochin cantantarama'. ¹⁵ A'na piyapi no'huihuatama', tëpatona'piro'sa' pochin Yosë ni'sarinquëma'. Tëpatonapiro'saso', co Yosë pochin nanpimiatacaso ya'huërinhuë'. ¹⁶ Quisocristoso' nipirinhüë' na'con nosoroatonpoa', nicha'ëinpoaso marë' chiminin. Chiminaton, nosororinpoaso' anitotërinpoa'. Inapochachin iyaro'sa', ya'ipi Quisocristo imapisopita nosorocaso' ya'huërin. Na'con ninosoroa'ahua'. Quisoso ya'huërenamënpoa' chimininso pochachin nosorocaso' ya'huërin. ¹⁷ Quisocristo imarëhuasopita capini noya ninosorocaso' ya'huërin. A'napita ma'sha pahuantohuachina', catahuahua'. Capa capacaiso' nipachin, capa a'mocaiso' nipachin quëtahua'. Co inapita catahuahuatëhuahuë', co tëhuë'nchachin nosororëhuahuë'. Co canpoa capini ninosorohuatëhuahuë', co Yosënta' nosororëhuahuë'. ¹⁸ "Ya'ipi imapisopita nosororahuë'," topatëhua', ama, apia'huaro'sa', topinan quëran napoa'huasohuë'. Cancanënpoa quëran huarë' nosoroatëhua', catahuahua'.

Co të'huatatëhuahuë' Yosë nontërëhuaso'

¹⁹ Tëhuë'nchachin a'napita nosorohuatëhua', no'tëquën Yosë nanamën imasarëhua'. Ina quëran co huachi të'huatacaso' ya'huëtarinpoahuë'. "Tatanpoa pochin ni'ton, noya ni'ninpoa'," ta'tëhua', noya cantantarihua'. ²⁰ Co noyahuë' nipatëhua', cancänënpoa quëran nitotatëhua', sëtërëhua'. Co noyahuë' ninëhuaso' Yosënta' nitotërin. Napoaponahuë', cancänënpoa quëran huarë' yaimapatëhua', inanta' nitotërin. Ina nitotaton, nosororinpoa'. Ina yonquihuatëhua', noya cantantatëhua', Yosë nontarihua'. ²¹ Napoaton iyaro'sa', cancänënpoa quëran a'naya a'nayanpoa' yonquia'ahua'. "Yosë noya ni'sarincó," topatëhua', co Yosë të'huatarihuahuë'. Co të'huatatëhuahuë', nani tahuëri ina nontarihua'. ²² Yosë pënëninpoaso' natëhuatëhua', noya natanarinpoa'. Ina nohuantërinsoáchin yonquihuatëhua', catahuarinpoa'. Ina pochin cancantohuatëhua', ma'pitaso' nipatëhua', quëtërinpoa'. ²³ Yosë nani pënëninpoa' hui'nin imacaso marë'. Naporahuaton, ninosorocasonta' sha'huitërinpoa'. "Quisocristonta' inachachin sha'huitërinpoa'," ta'tëhua', cancänënpoa quëran natëhua'. ²⁴ Yosë natëhuatëhua', yonquirinsoráchin imasarihua'. Imapatëhua', ya'coancantomiatërinpoa'. Ispirito Santo quëtërinpoa' ya'coancantinpaso marë'. Ina catahuahuachinpoa', noya nisarëhua'. Ina quëran Yosë nohuitërëhuaso' nitotërëhua'.

4

Nonpin nanan a'chinpiso'

¹ Na'con iyaro'sa' nosororanquëma' ni'ton, pënënananquëma'. Na'a nonpin nanan pënëntona'piro'sa' nonpin nanan a'chinapi. "Yosë nanamën a'chinahuë," topirinahuë', co no'tëquën a'chinpihuë'. Napoaton a'chintohuachinënuquëma', ama a'naroáchin natëtocosohuë'. "Nonpin nanan nimara," ta'toma', yonquico'. Ya'ipi Yosë quiricanën quëran a'chintërinpoaso' yonquiatoma', tantiaco'. Co ina pochin a'chintohuachinënuquëmahuë', ama natëtocosohuë'. ² Ispirito Santo no'tëquën anitotërinpoa'. "Quisocristo Yosë hui'nin niponahuë', isoro'paquë o'maton, piyapi chachin nasitimarín. Nonën chachin ya'huëtërin," itërinpoa'. Ina nanan a'chintohuachinënuquëma', no'tëquën a'chinapi. Ispirito Santori ayonquirin ni'ton, noya nonsapi. ³ A'naquënso nipirinhuë' sopai nohuanton, nonpinapi. Co Quisocristo nanamën no'tëquën a'chinpihuë'. "Yosë hui'ninso' co piyapi chachin nasitimarínhuë'," toconpi. Inapitaso' Quisocristo inimiconëni. Co ina pochin Ispirito Santo anitotërinpoahuë'. Iráca ninorinso chachin nani Cristo inimiconën natantërhua'.

⁴ Canpitaso' apia'huario'sa', Yosë hui'ninpitanquëma' ninama'. No'tëquën yonquiatoma', nisha a'china'piro'sa' minséarama'. Sopai nohuanton, nonpin nanano'sa' a'chintopirinënuquëmahuë', Ispirito Santo nani ya'coancantërinquëma'. Inaso' sopai quëran chini chiniquën nanantarin ni'ton, catahuahuachinpoa', co nonpin nanano'sa' natëtarihuahuë'. ⁵ Inapitaso' nipirinhuë', co Yosë nohuitatonahuë', co nanamën chachin a'chinpihuë'. Isoro'paquë ya'huë'insopitaráchin yonquiatona', inahua yonquinëna quëran a'chinpihuë'. Napoaton co imapisopitasohuë' nonpin nanan natëpi. ⁶ Quiyaso' nipirinhuë' Yosë nohuitatoi, no'tëquën a'chinai. Yosë imapisopita noya nataninacoi. Inaso' no'tën nanan, topi. Co imapisopitasohuë' nipirinhuë', co yanatërinacoihuë'. Ispirito Santoso' no'tëquënáchin nonin. Napoaton nonpin nanan pa'yatopisopitaso' co Ispirito Santo yanatëpihuë'. Ina quëran nonpin nanano'sa' nohuitërhua'.

Íráca quëran huarë' Yosë nosororinpoaso'

⁷ Yosë pa'pi nosororinpoa'. Napoaton iyaro'sa', canpoanta' noya ninosoroa'ahua'. Huëntonënuquë aya'conpachinpoa', catahuarinpoa' a'napita nosorocaso'. Nosorohuatëhua', Yosë nohuitarihua'. Hui'ninpita pochin ni'ninpoa'. ⁸ Inaso' nosoromiatochinarinpoa'. Napoaton canpoanta' co a'napita nosorohuatëhuahuë', co pi'pisha tëranta' ina nohuitarihuahuë'. ⁹ Nosoroatonpoa', hui'nin chachin isoro'paquë a'paimarin anoyacancantinpooaso marë'. A'naichin hui'nin ya'huëtëpirinhuë', a'paimarin. Quisocristo anoyacancantohuachinpoa', Yosë nohuitatëhua', nanpimiatarihua'. ¹⁰ Co canpoariso' nosoropirëhuahuë', Yosëso' na'con nosororinpoa'. Ina nohuanton, hui'nin chachin o'marahuaton, chiminin. Ya'huë'ënamënpoa' chiminin ni'ton, oshanënpoa' inquitatopna', nanan anoyatërinpoa'.

¹¹ Yosë na'con nosororinpoa' ni'ton, canpoanta', iyaro'sa', inapochachin ninosoroa'ahua'. Ina pochin cancantacaso' ya'huërin. ¹² Co inquënpoa tëranta' Yosë quënanpirëhuahuë', noya ninosorohuatëhua', Yosë nohuitarihua', ya'coancantomiatërinpoa'. "Yosë na'con nosororinpoa'," ta'tëhua', canpoanta' noya noya ninosoroaríhua'. ¹³ Yosë huëntonënuquë ya'conpatëhua', Ispirito Santo a'patimarínpoa' ya'coancantinpooaso marë'. Hua'yanën chachin ni'ton, cancanënpoaquë ayonquirinpoa'. "Tëhuë'nchachin Yosë ya'coancantërinpoa'," tënëhua'. ¹⁴ Tata Yosëri hui'nin isoro'paquë a'paimarin nicha'ëinpoaso marë'. Quiyariso' ni'nai. Nani tahuëri piyapi'sa' sha'huítarai. ¹⁵ "Quisocristoso' Yosë hui'nin. Ina natërahue'," topatëhua', Yosë pochin cancantatëhua', imamiatarihua'. Inanta' ya'coancantërinpoa'.

¹⁶ Yosë nohuitatëhua', natërhua. "Ma noyacha Yosë nosororinpoa' paya," tënëhua'. Inaso' nosoromiatochinarinpoa'. Canpoanta' nosorohuatëhua', Yosë nohuitarihua'. Yonquirinsoráchin imasarëhua'. Imapatëhua', ya'coancantomiatërinpoa'. ¹⁷ Yosë noya nohuitohuatëhua', ina'con na'con nosoroaríhua'. Ina quëran ayaro' tahuëri nanihuachin, co të'huatarihuahuë'. Quisocristo nosororinpoa' ni'ton, canpoarinta' ina pochachin nosoroaríhua'. Napoaton ayaro' tahuëri co pa'yanarihuahuë'. ¹⁸ Imarë'huasopita capini noya ninosorohuatëhua', co nisaitarihuahuë'. Inapochachin Yosë'rë'quënpoa' ninosorohuatëhua', co të'huatarihuahuë'. A'naquën piyapi'saso' na'con të'huapi. "Yosë ana'ntarínco," ta'tona', të'huatochinachin cancantopi. Canpoaso' nipirinhuë' "Yosë na'con nosoroatonpoa', oshanënpoa' inquitërinpoa'," topatëhua', ya'ipi të'hua inquitarinpoa'.

¹⁹ Yosë'ton na'con nosororinpoa' ni'ton, canpoarinta' Yosë nosoroatëhua', a'napitanta' nosoroaríhua'. ²⁰ A'naquënso' "Yosë nosoroarahuë'," taponahuë', iin no'huirín. Co inaso' no'tëquën noninhuë', nonpiánin. Piyapi quënanëhua'. Yosëso' nipirinhuë' co quënanëhuahuë'. Piyapi quënanarihuahuë', co nosorohuatëhuahuë', aquëtë huarë' Yosëso' co nanitarëhuahuë' nosorocaso'. ²¹ Quisocristo pënëninpoa'. "Nosorohuatamaco, piyapinta' nosoroco'," itërinpoa'.

5

Onporahuatēsona Yosē imamiatacaso'

¹ Ya'ipi Quisocristo imarēhuasopita a'na huēnton pochin ninēhua'. "Quisocristo Yosē hui'nin chachin," tēnēhua' ni'ton, huēntonēnquē ya'conēhua'. Hui'ninpita pochin ni'ninpoa'. Ni'co'. "Quēmapi tēhuēnchachin nosorohuatēra, hui'ninpitanta' nosororē;" topi. ² Napaoton Yosē nosorohuatēhua', pēnēninpoaso' noya natēhuatēhua', tēhuēnchachin hui'ninpitanta' nosorohua' tēnahuē. ³ Yosē nosorohuatēhua', pēnēninpoaso' no'tēquēn natēarinhua'. Catahuahuachinpoa', nanitaparēhua'. ⁴ Canpoaso' Yosē hui'ninpitanpoa' ni'ton, nanitaparēhua' sopai minsēcaso'. "Quisocristo catahuarinpoa'," topatēhua', co noyahuē' yonquirēhuasopita naniantarinhua'. Isoro'paquē na'a ma'sha, piyapi, inapita ya'huērin anishacancantinpoaso marē'. Nipirinhūē', Quisocristo yonquihuatēhua', catahuarinpoa' imamiatacaso'. ⁵ "Quisocristo Yosē hui'nin chachin," topatēhua', achinicananinpoa' sopai minsēcaso marē'. A'napitariso' co nanitopihuē' sopai minsēcaiso'.

Yosē anitotērinpoaso'

⁶ Quisocristo isoro'paquē chachin o'marin. O'mahuachina, Yosē nohuanton, i'quē aporihuanin. Nani ya'ipi sha'huitērinso' tiquiaton, corosēquē chiminpachina, huēnainēn pa'nin. Co topinan aporihuaninhūē'. Oshanēnpoa' inquitinpoaso marē' chiminin. Naporahuaton, Ispirito Santonta' cancanēnpoa quēran anitotērinpoa'. Inaso' no'tēquēn sha'huitērinpoa'. "Quisososo' Yosē hui'nin chachin," itērinpoa'. ⁷⁻⁸ Tata Yosē noya anitotērinpoa' hui'nin natēcaso'. Ni'co'. "Caraya'pi inachachin sha'huihuachina, naporo huarē' natētēre;" topi. Inapochachin cancanēnpoaquē Ispirito Santo sha'huitērinpoa'. Quisocristonta' i'quē aporihuanpachina, ya'ipiya Yosē natērin. Naporahuaton, canpoa marē' chiminpachina, huēnainēn pa'nin. Cara chachin napopināchin anitotērinpoa'. ⁹ Piyapi'sa' inachachin sha'huihuachina', natētēre'hua'. Yosēso nipirinhūē' noya noya ni'ton, no'tēquēnchachin nontērinpoa'. Napaoton ina sha'huitohuachinpoa', na'con na'con natētacaso' ya'huērin. Nani Yosē sha'huitērinpoa' ni'ton, "Quisocristoso' Yosē hui'nin chachin. Ina nicha'ērinpoa'," tēnēhua'. ¹⁰ Yosē nani sha'huitērinpoa' ni'ton, imarēhuasopita nitotēre'hua'. Cancanēnpoa quēran anitotērinpoa'. A'napitaso nipirinhūē', co Yosē natēpihuē'. "Quisoso co Yosē hui'ninhūē'. Co nicha'ēsarinpoahuē'," ta'tona', Yosēri nonpintērinso pochin cancantopi. No'tēquēn sha'huitopirinhūē', co natēpihuē'. ¹¹ Yosēso' huēntonēnquē aya'coninpoa' ina pochin nanpicaso marē'. Hui'nin chachin anoyacancantērinpoa' nanpimiatacaso marē', tēnēhua'. ¹² Yosē hui'nin ya'coancantohuachinpoa', nanpimiatarinhua'. Co'so' ina imapatēhuahuē', co nanpimiatarinhūahuē'.

Chiniquēn cancantatēhua', imamiatahua'

¹³ Canpitaso' Quisocristo natērama'. "Inaso' Yosē hui'nin ni'ton, imasarahūē'," topatama', huēntonēnquē nani aya'coninquēma'. Ina nohuitatoma', nanpimiatarama. Ina nitotacamaso marē' ninshitaranquēma'. ¹⁴ Yosē nontohuatēhua', natanarinpoa'. Ina nohuantērinso chachin natanpatēhua', noya nataninpoa'. ¹⁵ "Noya nataninpoa'," ta'tēhua', ina ninahua' nohuantērinso chachin quēchinpoa'. "Co onporonta' nonpintarinpoahuē', acotarinhpoa'," ta'tēhua', noya cancantarihua'.

¹⁶ A'naquēn Yosē imamiataponahuē', co noyahuē' ninin. Co Yosē a'poaponahuē', oshahuanin. Inapita marē' Yosē nontahua' anoyacancanchin. A'naquēnso nipirinhūē' imapirinhūē', co noyahuē' yonquiaton, Quisocristo chachin a'pomiatērin. A'pomiatohuachina, chiminpi pochin cancantantapi. Co inapita marē' Yosē nontacaso' ya'huērinhuē'. ¹⁷ Co noyahuē' nipachina', oshahuanpi. Nipirinhūē', co Yosē a'pomiatohuachinahuē', cha'ēsapi.

¹⁸ Yosēri imarinsopita huēntonēnquē aya'conin. Noyasāchin nicacaso' ya'huērin. Yosē hui'nini chachin a'paiarin. Sopairi yanonpintopirinhūē', Quisocristori catahuarin ni'ton, co sopairi minsēarinhuē'.

¹⁹ Imarēhuasopitaso' Yosē hui'ninpitanpoa' ninēhua'. A'napitaso nipirinhūē' co imapihuē' ni'ton, sopairi hua'anētērin. Camaihuachina, ina natēpi. Ina nitotēre'hua'.

²⁰ Yosē hui'nin chachin o'maton, no'tēquēn Yosē anohuitērinpoa'. Inasāchin no'tēquēn yonquirin. Yosē nohuitatēhua', yonquirinsorāchin imasarahua'. Quisocristo nohuitēre'hua' ni'ton, catahuarinpoa' no'tēquēn yonquicaso marē'. Ināichin Yosēso' ni'ton, chinotacaso' ya'huērin. Ina nohuitohuatēhua', nanpimiatarinhua'. ²¹ Apia'huaro'sa'. Mamanshiro'saso', co moshacaso' ya'huērinhuē'. Yosēfichin chinotahua'. Nani huachi.

Coanshari ninshitaantarinsó'

No'tén nanan imarëhuaso'

¹ Ca ansianoco iso quíríca ninshitaranquëma' ¿Noya canpitanta' ya'huarama'? Canta' noya isëquë ya'huarahüë. Yosë nohuanton, canpitanta' huëntonënguë nani ya'conama'. No'tén nanan imarama' ni'ton, tëhuëchachin nosororanquëma'. Ya'ipi Quisoso imapisopita noya nicanatënënguëma', nosororinënguëma'. Ya'ipinguëma' yonquiatënënguëma', ninshitaranquëma'. ² Quisocristo no'tëquën a'chintërinpoa'. No'tén nanan imamiatatëhua', ninosoroarëhua'. ³ Inaora nohuanton, Tata Yosë na'con catahuainquëma'. Nani tahuëri nosoro'inquëma'. Asanocancainquëma'. Quisocristonta' inachachin catahuainquëma'. Inaso' Yosë hui'nin chachin. Catahuahuachinpoa', no'tëquën yonquiarihua'. Ina quëran noya ninosoroarihua'.

⁴ A'naquën ya'huëramaquë noya imasapi quënanconahuë. Tata Yosë pënëninpoaso' no'tëquën natëapi. Ina marë' noya cancantërahuë. ⁵ Iporaso' ya'ipinpoa' noya ninosoroa'ahua', tënahüë. Co nasha nanan ninshitaranquëmahüë'. Iráca quëra huarë' Yosë sha'huítërinpoa' ninosorocaso'. ⁶ Yosë nosorohuatëhua', natëarihua'. "Ya'ipi piyapi'sa' nosoroco'," itërinpoa'. Ya'nán imarama quëra huarë' ina natanama'.

Nonpin nanan a'china'piro'sa'

⁷ A'naquënso nipirinhüë' piyapi'sa' yanonpintatona', nisha a'chinapi. Ya'ipi parti pa'sápi nonpin nanan sha'huicaíso marë'. "Quisocristoso' Yosë hui'nin niponahuë', co piyapi chachin nininhüë'. Co canpoa pochin nonën ya'huëtërinhuë'," topi. Co no'tëquën a'chinpihuë'. Insosona ina pochin a'chinpachina, nonpinarin. Inaso' Quisocristo inimiconën, tënahüë. ⁸ Ni'cona nonpintochinënguëma'. Nani hua'qui Yosë imatoma', ina marë' sacatopiramahuë'. Inapita pochin cancantohuatama', topinan quëran imapoma'. Co Yosë'pa' acanaarinquëmahüë'. Nipirinhüë', ya'ipi cancanëma quëran imapatama', inatohua' Yosë noya noya nohuitatoma', ya'huëmiatarama'.

⁹ A'naquën co Quisocristo nanamënáchin imapihuë'. "Quiyaso' na'con na'con nitotërai," toconpi. Inapitaso' co Tata Yosë nohuitapihuë'. Quisocristo nanamën imapatëhua', Tata Yosë nohuitarihua'. Hui'nionta' nohuitarihua'. ¹⁰ A'na piyapi huë'pachin: "Carinquëma' a'chinchinquëma'," itohuachinquëma', ama a'naróachin natëcosohüë'. Co Quisocristo nanamën a'chintohuachinquëmahüë': "Inca. Co yanatanainquënhüë'," itoco'. Ama ya'huëramaquë aya'concosohüë'. "Yosë catahuainquën," ama itocosohüë'. ¹¹ Co Quisocristo natëtonahuë', co noyahuë' nipi. Ama pi'pian tëranta' natanacamaso' nohuantocohüë'. Canpitataquë nisha nanan a'chintohuachinquëma', a'naquën nonpin nanan imapona' nimara. Imapachina', ina marë' canpitanta' oshahuanarama'.

Nicapon yapa'ninso'

¹² Na'con na'con yasha'huítopiranquëmahüë', co aquëtë' yaninshitëranquëmahüë'. Co hua'quiya quëranhuë' nicaponquëma' pa'sarahüë topirahuë'. Canconpato, ninontohuatëhua', noya noya cancantarihua'. ¹³ Isëquë Quisocristo imapisopita yonquiarinënguëma'. Yosë nohuanton, huëntonënguë ya'conpi anta'. Inapitanta' saludos a'patarinënguëma'. Nani huachi.

Isonta' Coanshari ninshitaantarinso'

Imapisopita nosoroaton, catahuarinso'

¹ Ca ansianoco ninshitaranquën, iya Acayo. ¿Noya quëmanta' ya'huaran? Canta' noya isëquë ya'huarahüë. No'tën nanan imaran ni'ton, tēhuëenchachin nosororanguën. ² Quëma marë' iyasha, Yosë nontërahuë: "Catahuaquë' Siniro noya ya'huë'in, ama canioinsohuë'. Noya imarinquën ni'ton, catahuaquë' noya ya'huë'in," itërahuë, Yosë nontato. ³ Ihuamiáchin a'napita iyaro'sa' canquirahuatona', sha'huitiirinaco: "Iya Acayo nóya cancantaton, no'tëquën imarin," itiirinaco. Ina natanato, nóya cancantërahuë. ⁴ Nani Quisocristo nanamën a'chintëranquëma'. Ina natëtoma', imarama' ni'ton, hui'nahuëpita pochin ni'nanquëma'. Na'con nosororanguëma'. No'tën nanan imapatama', nóya cancantarahuë. Ina na'con na'con nohuantërahuë.

⁵ Ma noya iya imapisopita nosororan. Ni'toro'sa' ya'nohuachinara, Quisocristo imapi ni'ton, o'shitaton, a'caran. Co nohuitaponahuë', noya nontaton, catahuaran, natantërahuë. Yosë natëton iya inaporan. ⁶ Inapitaso' huënantahuatona', niyontonaiquë sha'huitiirinaco: "Iya Acayo noya nosororincoi," itiirinaco. Naquëranchin quëmataquë cancoantahuachina', catahuantaquë' noya pa'ina, tēnahüë. Yosë marë' sacatapi ni'ton, catahuaquë' ama pahuanchinasohüë'. ⁷ Quisocristo noninso' a'chinápi. Ina marë' pa'sápi. Co Yosë imapisopitahuë' a'chintaponaraihuë', co manta' ina marë' ma'patopihuë'. ⁸ Napoaton canpoa' inapopisopita catahuahua' ama pahuanchinasohüë'. Inapitaso' no'tën nanan a'chinapi. Cosharo', ma'sha inapita pahuantopiso' quëtohuatëhua', canpoarinta' a'napita catahuarihua' Yosë nohuitacaiso marë'. Catahuahuatëhua', na'con na'con piyapi'sa' imasapi.

Tiotripisë co noyahuë' nininso'

⁹ Ya'ipi ya'huëramaquë imaramasopita quirica nani ninshitëranquëma'. Tiotripisëso nipirinhuë', co yanatërincohuë'. Inaso' hua'an pochin yaninin. ¹⁰ Napoaton ya'huëramaquë pa'pato, co noyahuë' nininsopita a'ninquëchin sha'huitarahüë. Inaso' na'con pinorincoi, nonpinapirincoi. Naporahuaton, iyaro'sa' a'chinacaiso marë' canconpachinara, co noya nontërinhuë'. Co pëinënquë aya'coninhuë'. A'napitari a'china'piro'sa' yacatahuapirinahuë', co ina tëranta' nohuantërinhuë'. "Ama pëinëmaquë aya'concosohüë'," itopirinhuë'. Aya'conpachinara, no'huiton, inapitanta' niyontonpi quëran yaocoirin. "Ama huachi canpita tëranta' niyontonpiso pëiquë ya'concosohüë'," toconin. Pa'pi co noyahuë' yonquirin inaso'.

¹¹ Ama iya co noyahuë' nipsisopita nonanquësohüë'. Noya nipsisopita nonanquë'. Noya nipatëhua', tēhuëenchachin Yosë imarihua'. Co noyahuë' nipatëhua', co Yosë nohuitarihuahuë'.

Imitirio noya nininso'

¹² Imitirioso nipirinhuë' noya imarin. Ya'ipiya quëran napotërinco. Ya'ipi cancanën quëran no'tëquën yonquirin. Quiyanta' nohuitërai. "Inaso' noya quëmapi," tēnai. No'tëquën nontërainquën.

¹³ Na'con iya yasha'huitopiranquënhüë', co aquëtë' yaninshitëranquënhüë'. ¹⁴ Co hua'quiya quëranhuë' nicaponquën pa'sarahüë, topirahuë'. Pa'pato, niquënanpatëhua' noanhua'.

¹⁵ Yosë asanocancainquën. Ina quëran noya cancantaton, noya ya'huaran. Ya'ipi imapisopita isëquë ya'huëpiso' yonquiatënënhüë' saludos a'patarinënhüë'. Ya'ipi nipayarisopita inatohua' ya'huëpiso' yonquiarahuë. Saludos a'patarahüë sha'huitëquë'. Nani huachi.

A'na Cotasë ninshitërinso'

Imapisopita yonquiaton, nanan a'patërinso'

¹ Ca Cotasëco ninshitaranquëma'. Santiago iinco caso'. ¿Noyanquëma' canpitanta'? Canta' noya ya'huarahüë. Quisocristoichin natërahüë. Ina acorinco pënënta'huaso marë'. Quisocristo imaramasopita ninshitaranquëma'. Tata Yosë nohuanton, imarama'. Inaso' na'con nosororinquëma'. Quisocristo imarama' ni'ton, noya a'pairinquëma', nicha'ësarinquëma'. ² Yosë na'con catahuainquëma'. Nanan anoyatërinpoa' ni'ton, na'con asanocancainquëma'. Nani tahuëriya nosoro'inquëma' canpitarinta' noya noya nosorocamaso marë'.

Nonpin nanan a'china'piro'sa'
(2 Pedro 2.1-17)

³ Carinquëma' iyaro'sa' nosororanquëma'. I'huamiächin yonquirahuë ninshita'huanquëmaso marë'. Yosë anoyacancantërinpoaso' noya noya yaa'chintopiranquëmahüë', apira nanan natantërahüë. A'naquënso' nonpin nanan a'chintarinëinquëma', natantërahüë. Napoaton pënëna'huanquëmaso' ya'huërin, tënahüë. Quisocristo nanamën no'tëquën a'chintërainquëma'. Yosë nohuanton, no'tëquën ninshitërai ya'ipi imapisopita nitotacaiso marë'. Nani ya'ipiya nanamën anitotërinpoa'. Inasächin natëtoma', a'napitanta' a'chintoco' no'tëquën yonquicaiso marë anta'. Ama pi'pian tëranta' nisha a'chintocosohüë', tënahüë. ⁴ Tëhuënychachin a'naquënso' nonpin nanan a'chintarinëinquëma'. Pa'pi co noyahuë' inapitaso'. "Quiyanta' imarai," taponaraihuë', co no'tëquën a'chinpihuë'. "Ma'sona nohuantërehuaso niahua'. Yosë nosororinpoa' ni'ton, co ana'intarinpoahuë'," ta'tona', pa'pi co noyahuë' nipi. No'pipi, monshihuanpi, a'naratipita nipi. Naporahuatona', co tëhuënychachin Quisocristo imapihuë', inasächin natëcaso nipirinhüë'. Ina marë' Yosëri chiniquën ana'intarin. Iráca quëra huarë' nani yonquirin ana'intacaso'. Napoaton ni'cona canpitanta' nonpintochinëinquëma'. Chiniquën cancantatoma', no'tëquën a'chinco'.

⁵ Nani nitotopiramahuë', naquëranchin sha'huitantaranquëma' yonquicamaso marë'. Iráca Yosë piyapinënpita Iquipito parti parisitopirinahuë', Yosëri nicha'ërin. Ya'ipiya noya pipiponaraihuë', ina quëran a'naquën co yanatëhuachinahuë', Yosëri chiniquën ana'ntaton, ata'huantërin. Inapochachin iporanta' imaponaraihuë' nisha cancantohuachina', chiniquën ana'ntarin. ⁶ Anquëniro'santa' ya'nan nipon, ya'ipiya noya yonquipirinahuë'. Ina quëran a'naquën nisha cancantatona', co huachi Yosë yanatëpihuë'. "Quiyanta' nóyaco'i ni'toi, natëinacoiso' ya'huërin," topiso marë', co huachi Yosë'pa' ya'huëpihuë'. Nani Yosëri yonquirin chiniquën ana'intacaso'. Tashinanquë tonpopinan ya'huapi. Ayaro' tahuëri parisitopiquë a'pararin. Co onporonta' cha'ësapihuë'. ⁷ Iráca Sotomaquë ya'huëpisopitanta' pa'pi co noyahuë' yonquipi. Monshihuancaisoächin cancantopi. A'naratipita taparo' nipi. Co ina pochin nicacasohüë' nipirinhüë', napopi. Ina marë' Yosëri chiniquën ana'ntërin. Pën inápa quëran a'paimarin ahuiquitacaso marë'. Sotoma, Comora, inapita huiquitopi. Ya'cariya ninanoro'santa' huiquitopi. Ayonquipoaso marë' ninshitërinpoa'. Inapita yonquiatëhua', "A'na tahuëri oshahuano'sa' pënquë parisitomiatapi huachi," tënëhua'.

⁸ Inapochachin iporanta' nisha a'china'piro'saso', huë'ëiri ahua'yantërinso pochin cancantatona', inahuara yonquinëna quëran nonpin nanan imasapi. Na'con monshihuanatona', nitapicancanapi. Co inso tëranta' yanatëpihuë'. "Co insonta' camaiinpoaso' ya'huërinhuë'," toconpi. Chiniquën nanantopisopita Yosëri acorinso' inapitanta' tëhuapi. ⁹ Iráca Moisésë chiminpachina, Yosëri anquëni hua'an a'paimarin nonën pa'pitacaso marë'. Miquiri itopiso'. Sopairi yaosërëtohuachina, nino'huipi. Naporo' anquëni chiniquën nanantaponahuë', co nohuantërinhuë' sopai pinocaso'. Co inaora ana'intacaso' yonquirinhüë'. "Sinioro ana'inchinquën," itërin. ¹⁰ Nisha a'china'piro'saso' nipirinhüë' Yosë yonquirinso' co nitotatonaraihuë', tëhuapi. Ma'shoro'sa pochin cancantatona', co yonquipihuë'. Ma'sona tëranta' yanipachinara, nipi. Inapoatona', nitapicancanpi. Ana'intacaso' ya'huërin.

¹¹ ¡Ma'huantacha nisapi paya! Nonpina'piro'saso', Caino pochin cancantatona' co Yosë natëpihuë'. Paramo pochin cancantopi. Iráca Paramoso' coriquiráchin cancantaton, piyapi'sa' anishacancantërin. Corinta' iráca co noyahuë' ninin. Co hua'ano'sa' yanatërinhuë', no'huirin. Ina marë' Yosë nohuanton, chiminin. Inapita pochin cancantopisopita Yosëri chiniquën ana'ntarin. ¹² Quisoso imaramasopita coshatacaso marë' niyontonpatamara, nisha a'china'piro'santa' huë'pi. Naporo' Yosë yonquicaso nipirinhüë', na'con o'otona', capa cancantopi. Co Yosë të'huatatonaraihuë', napopi. A'napita

catahuacaso' ya'huëpirinhuë', co nosoropihuë'. Inahuara noya ya'huëcasoráchin yonquipi. Ni'co' iyaro'sa'. Hua'qui' co o'nanpachinahuë', no'pa' yaniromarin. Ina pochin nipachina, yararo'të' quënanpatamara, pa'yatërama'. "O'nan huë'sarin," topiramahuë', co o'naninhuë'. Ihuana' pa'nin. Inapochachin inapitaso' pënënpirinënquëmahuë', nonpin nanan a'chintatënëquëma' co catahuarinënquëmahuë'. Nara nitërinsonta' yonquico'. Pi'ipi tahuëri nanihuachina, nitacaso' ya'huërin. Co nitohuachinahuë', "Nani chiminin huachi," ta'ton, hua'anëni nishitëtërin. Itënë chachin ocoirin ni'ton, noyá chiminin huachi. Inapochachin nonpin nanan a'china'piro'sa' ina nara pochin niconpi. Quisocristo nanamën nitotaponaraihuë', chimipi pochin nicatona', a'popi. Ina marë' chiniquën ana'intacaso' ya'huërin huachi. ¹³ Pamanta' yonquico'. Panca pamatohuachina, notohuaro' sa'po', amoro', inapita quënin. Nonpina'piro'saso', ina pochin co sano cancantopihuë'. Co noyahuë' nipi ni'ton tapanacaso nipirinhuë', co nitotapanpihuë'. Ina marë' Yosëri ana'intarin. Tayoranta' yonquico'. Anotohuachina, tacopirin. Co huachi a'pininhuë'. Inapochachin nisha a'china'piro'santa', tashinanquë pa'miatapi. Quisocristo a'pohuachina', parisitopiquë pacacaso' ya'huërin huachi.

¹⁴ Iráca Inocori chachin inapita ninorin. Atan shiin inaso'. Atan quëran saota shinpita ya'huërin piquëran Inoco ya'huërin. Ninoton, naporin: "Sinioro chachin o'mararin huachi. Hua'huayatërahuë' anquëniro'sarë chachin o'mararin. ¹⁵ Naporo' ya'ipi osahuano'sa' ana'intarin huachi. Pa'pi co noyahuë' nipi ni'ton, ana'intacaso' ya'huërin. Yosë no'huipisopita no'tëquën ana'intarin huachi," ténin iráca. ¹⁶ Yosëso' noya nosoropirinpoahuë', inapitaso' ma'sha onpohuachinara, ina no'huipi. Co sano cancantopihuë'. Ma'sona tëranta' yonquihuachinara, nipi. Co noyahuë' cancantatona', napopi. "Quiyaso' noya noya nitotërai," ta'tona', chiniquën nonconpi. Co piyapi nosoroaponaraihuë', noyasha nontopi. Inahuara canacaiso marë' napotopi.

Chiniquën cancantatëhua', Quisocristoíchim imamiatahua'

¹⁷ Canpitaso nipirinhuë' iyaro'sa', noya yonquico'. Nosororanquëma' ni'ton, pënënaranoquëma'. Quisocristo ca'tano'sanënpita sha'huitërinpoaso' ama naniantocosohuë'. ¹⁸ "Ayaro' tahuëri naniriahuchin, co noyahuë' quëmapi'sa' ya'huërapa. Yosë nanamën tēhuaapi. Co noyahuë' cancantatona', a'naratipita nisapi," itërinpoa'. ¹⁹ Inahuara nohuantopiso' nisapi. Co Ispirito Santori ya'coancantërinhuë'. Nisha a'chinatona', piyapi'sa' anishacancantopi, a'na huënton a'na huënton co huachi noya nini'tona', ya'huapihuë'.

²⁰ Canpitaso nipirinhuë' iyaro'sa', Yosë nanamën na'con yonquico' noya noya imacamaso marë'. Inasáchin no'tëquën anitotërinpoa' Yosë pochin cancantacaso'. Naporahuaton, Yosë nontáco'. Ispirito Santo catahuarinque'ma' cancanëma quëran huarë' noya nontacaso'. ²¹ Inapotatoma', nani tahuëri nóya cancantoco' Yosë nosoro'inquëma'. Ina na'con nohuantoco'. Quisocristo yonquiatoma', o'mantacaso' tahuëri ninaco'. O'mantahuachin, nosoroatonpoa', chimirin quëran nicha'ësaripoa'. Yosë'pa' nanpimiatarihua'.

²² A'naquënso' co noya natëyatërapihuë'. Inapitaso' nosoroatoma', sanoanan quëran pënënc'o' no'tëquën yonquicaico marë'. ²³ Ni'co' iyaro'sa'. Ma'sha pënquë anotohuachina, a'naroáchin manë' ama huiquitacaso marëhuë'. Inapochachin piyapi'sa' na'con pënënc'o' ama parisitopiquë paacaiso marëhuë'. A'naquënso nipirinhuë' nonpin nanan pa'yatatona', co noyahuë' nipi. Inapitanta' nosoroatoma', pënënc'o'. Nipirinhuë', ama pi'pian tëranta' inapita pochin cancantocosohuë'. Napopiso' ama yonquicosohuë'. Ni'cona sopai minsëchinquëma' canpitanta'.

Ma noyacha Yosëso'paya itahua'

²⁴⁻²⁵ Tata Yosëso' ya'ipi nanitaparín. Noya a'pairinque'ma' ama anotëreso pochin tēhuëcamaso marëhuë'. Catahuahuachinpoa', co sopai minsësaripoahuë'. Noya noya tapararinpoa' imamiatacaso marë'. A'na tahuëri ya'huërinquë noya ni'sarinpoa'. Inatohuas'o' noya noya. Capa cancantarihua'. Tata Yosëichin hua'anëntërinpoa'. Ina nohuanton, Quisocristo nicha'ësaripoa'. Inasáchin catahuarinpoa' noya chinotacaso'. Ma noyacha Tata Yosëso' paga. Iráca quëra huarë' chini chiniquën nanatërin. Noya noya ni'ton, ya'ipi piyapi'sari chinochina'. Inasáchin natëahua'. Ama onporonta' naniantahuasohuë'. Amen. Nani huachi.

A'na tahuëri ma'sha onpocaso' Coansha ninshitérinso'

Quisocristo anitotérinpoaso'

¹ Tata Yosë nohuanterin ya'ipinpoa' iso nanan nitotacaso'. Napoaton a'na tahuëri ma'sha onpocaso' nininso' Quisocristo sha'huitërin anitotinpoaso marë'. Inaso' anquëni a'paimarin ca Coanshaco sha'huitincoso marë'. Quisocristoichin caso' natërahüë. Anquëni o'marahuatón, nani ma'sha a'notërinco. ² A'notohuachincora, ni'nahuë. Ina nicato, no'tëquën ninshitaranquëma'. Quisocristo chachin Yosë nanamën anitotërinco.

³ Iso quirica nontohuatama', noya cancantarama'. Ina natanpatamanta', noya cancantarama'. A'na tahuëri ma'sona onpocaso' sha'huitaranquëma'. Natëhuatama', Yosë noya ni'sarinquëma'. Ayaro' tahuëri nani ya'caririarinpoa huachi.

Canchisë ninanoro'saquë Yosë imapisopita ninshitérinso'

⁴ Ca Coanshaco quirica a'pataranquëma'. Asia parti ya'huëramasopita ninshitaranquëma'. Imarama' ni'ton, a'naya a'naya ninanoro'saquë niyontonatoma', Yosë chintërama'. Canchisë ninanoquë niyontonomaso' a'naya a'nayanquëma' yonquiatënuquëma', ninshitaranquëma'. Inaora nohuanon, Tata Yosë noya catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Iráca quëran huarë' ya'huërin. Ipora huanta' nanpiarin. Inaso' ya'huërápon. Co onporonta' chimianinhüë. Hua'anëntacaso' shiranën notënanquë canchisë ispiritoro'sa' ya'huapi catahuainquëmaso marë'. ⁵ Quisocristonta' inaora nohuanon, catahuainquëma'. Asanocancainquëma'. Iráca isoro'paquë o'marahuatón, no'tëquën a'chintërinpoa'. Ina'ton chiminaponahuë', nanpiantarín. Chimirin minsërahuatón, ya'ipiya hua'anëntarin. Ya'ipi hua'ano'sa quëran chini chiniquën nanantarín. Naporahuaton, na'con nosororinpoa'. Oshanënpoa' inquitinpoaso marë' huëninën a'parin. Chiminaton, nicha'ërinpoa'. ⁶ Huëntonënuquë chachin aya'conatonpoa', hua'anëntërinpoa'. Yosëichin yonquicaso marë' corto hua'ano'sa' pochín acorinpoa'. ¡Ma noyacha inaso paya! Ya'ipi piyapi'sari chinochina'. Ipora quëran huarë' inasáchin natëina'. Amen.

⁷ Ni'cochi. Quisocristo o'mantararin. A'na tahuëri chitororë chachin o'mantararin. Naporó' ya'ipi piyapi'sari ni'sapi. Iráca o'huapanpisopitarinta' ni'sapi. Nisha nisha piyapi'sa' sëtatona', na'nërapí. “¿Onpoatëhuacha co natërehuahüë paya?” tosapi. Tëhuënachachin naporapi. Amen.

⁸ Yosë chachin sha'huitërinpoa': “Ca'ton ya'huërahüë. Co'huara isoro'pa' ya'huëyátërasohüë', ya'huërahüë. A'na tahuërinta' ya'ipi ma'sharo'sa' ta'huantopirinahuë', caso' ya'huápo. Iráca quëran huarë' ya'huërahüë. Ipora huanta' nanpiárahüë. Co onporonta' ta'huantapohüë', ya'huërápo. Chini chiniquën nanantërahüë,” ténin.

Quisocristo ya'norinso'

⁹ Ca Coanshaco ninshitaranquëma'. Canpitaro'co chachin imarahüë. Ina marë' parisitopirëhuahüë', hua'anëntërinquë aya'coninpoa'. Quisocristo chachin catahuahuachinpoa', noya ahuanarëhua'. Yosë nanamën a'chinahuëso marë' aparisitërinaco. Quisocristo imarahüë ni'ton, a'na so'ton'pa' a'parinaco, Patomosë itopiquë. ¹⁰ I'hua Tomio tahuëri Yosë chinotasoco, Ispirito Santo nohuanon, hua'narëso pochín quënanahuë. Co huë'ëpirahuë', pinëhuë quëran chiniquën nontërinco, natanahuë. Tronpita pihuirinso pochín natanahuë. ¹¹ Nontatonco, sha'huitërinco:

—Apira nani ma'sha a'notaranquën, quiricaquë ninshitéquë'. Ina quëran canchisë ninanoro'saquë a'patëquë' imarínacosopita nonchina'. Ipiisoquë, Ismirinaquë, Pircamoquë, Tiataraquë, Sartisiquë, Piratiripiaquë, Naotisiaquë inaquëpita ya'huëpisopita a'patëquë' nitochina', itërinco.

¹² “¿Inta' nontarinco?” ta'to, tahuëretopirahuë', canchisë së'parahuan nanparino'sa pochín nininsopita quënanahuë, oro quëran nipiso'. Inapamiáchin huanipi. ¹³ Ina huancánachin quëmapi huaniarin, ni'nahuë. Piyapi pochachin niponahuë', noya noya ya'norin. Naporopi a'mosahuaton, oro pochín nininso quëran tëtëtëntaquëchin nitonporin. ¹⁴ Huirichin aintërin. Huirihuaita pochín huiritërinso'. Naporahuaton, ya'pirin chachin pën nënërinso pochín ya'norin. ¹⁵ Nantëonta' sha'pi hua'na pënuquë a'përëso pochín huënaráchin ya'norin. Naporahuaton, chiniquën nonin. Panca so'pora tënëntërinso pochín natanahuë. ¹⁶ Inchinan imirin quëran canchisë tayora pochín nininso' së'quërin. Naporahuaton, nanamën quëran sahuëni pochín nininso' pipirarin. Cato quëran chachin to'napinan. Ya'ipi ya'pirinso' pi'i pochín a'pinin. Huënaráchin huënaráchin ya'norin.

¹⁷ Ina ni'sahuato, pa'yanahuë. Chimipi pochín anotërahüë. Nantën pirayan anotopirahuë', inchinan quëran së'huarahuatónco, nontërinco.

—Ama tē'huatocosohuē'. Caso' iráca quēran huarē' ya'huērahuē. Co onporonta' ta'huatarahuē'.¹⁸ Nanpiárahue. Chiminaporahuē', nanpiantarahuē'. Caso' chini chiniquēn nanantērahuē. Onporosona chiminacaiso' cari sha'huatarahuē. Ca nohuantohuato, nanpiapi. Ca nohuantohuato, chiminapona'. Co imarinasopitahuē' chimpinachina', parisitopiquē' a'pararahuē'.¹⁹ Ni'nanso' ninshitéquē'. Apira Yosē nohuanton, naquēranchin nani ma'sha niantaran. Ipora naporapiso', a'na tahuēri ma'sha onpocasona', inapita a'nochinquēn ninshitantaquē'.²⁰ Ni'nanso' co quēmaora nitotopiranhue', a'chinchinquēn nitotéquē'. Canchisē sē'parahuan nanparino'saso' noya a'pinin. Inapochachin canchisē ninanoro'saquē imarinasopita ya'huapi. Niyontonatona', chinotarínaco. Canchisē tayloraro'sa' sē'quērahuēso pochin ansiano'sa' a'paiarahuē, itērinco.

2

Ipisoquē ya'huēpisopita ninshitérinso'

¹ Ina quēran sha'huitérinco:

—A'na quiricaquē ninshitaton, ansiano Ipisoquē ya'huérinso' a'patéquē' nontohuachin imapisopita nataina'.

“Ca Quisosoco quirica a'pataranquēma', ni'co'. Inchinanēhuē quēran canchisē tayloraro'sa' sē'quērahuē. Canchisē sē'parahuan nanparin pochin nininsopita huancánachin pa'sárahue.² Nani nohuitéranquēma'. Ya'ipi ninamasopita nitotērahuē. Chiniquēn ca marē' sacatērama'. Co amiatomacohuē', noya ninama'. A'naquēn co noyahuē' nipachinara, co noya ni'namahue'. Nonpin nanan a'china'piro'santa' co noya ni'namahue'. 'Yosē a'parincoi, a'chinarai,' itopirinēnquēmahue', nonpinapi. Inapita natanpatama': 'Co no'téquēn a'chinpihuē', ta'toma', co natēramahuē'.³ Imaramacoso marē' aparisitopirinēnquēmahue', ahuantērama'. Co yaa'poramacohuē'. Ina marē' noya ni'nanguēma'.⁴ Nipirinhuē', co huachi noya nosororamacohuē'. Iráca ya'nan imapomaco, tēhuēnchachin nóya nosororamaco. Canpita capininta' noya ninosororama'. Iporaso nipirinhuē' co huachi iráca pochin noya ninosororamahuē'. Co huachi canta' noya nosororamacohuē'. Ina marē' sētato, co noya ni'nanguēmahue'.⁵ Iráca naporamaso' yonquiantatoma', noya niantaco'. Ya'ipi co noyahuē' yonquiramasopita naniantatoma', ya'ipi cancanēma quēran nosoroantaco. Naporahuaton capita capininta' noya ninosoroantaco'. Co noya cantantahuatamahue', paaparahuatēnquēma', ana'intaranquēma'. Nanparin tacopirinso pochin nisarama'. A'na tahuēri ya'huēramaquē co insonta' imasarinacohuē'.⁶ Napoaponahuē', nisha a'china'piro'sa' co p'ipian tēranta' nohuantēramahuē', Nicoraitaro'sa' itopiso'. Co noyahuē' nicacaso' a'chintopirinēnquēmahue', co nohuantēramahuē' natēcamoso'. Carinta' co costarahuē'.⁷ Imaramaco ni'ton, Ispirito Santo chachin nontarínquēma'. Huēratēhuanpatama', noya natanatoma', yonquico'. Sopai minsēhuatama', Yosē'pa' ya'huēmiatarama'. Inatohua' nanpirin nara nitērinso' ca'patama', noya noya nanpimiatarama'. Nani huachi," itéquē', ninshitohuatan, itērinco Quisosoco.

Ismirinaquē ya'huēpisopita ninshitérinso'

⁸ Ina quēran sha'huitaantarínco:

—Ansiano Ismirinaquē ya'huérinsona' ninshitéquē' nonchin imapisopita nataina'.

“Ca Quisosoco quirica a'pataranquēma', ni'co'. Iráca quēran huarē' ya'huērahuē. Co onporonta' ta'huatarahuē'. Chiminaporahuē', nanpiantarahuē'.⁹ Imaramacoso marē' na'con parisitēramaso' nitotērahuē. Co na'a ma'sha ya'huētopirinquēmahue', Yosē nohuatamasoachin cantantatoma', sano cantantērama'. A'na tahuērinta' Yosē'pa' pa'patama', co manta' pahuantarínquēmahue'. Iporaso nipirinhuē' a'naquēn chiniquēn pinorinēnquēma'. 'Yosē piyapinēncoi quiyaso', topirinahuē', Satanasē huēntonēnquē ya'conpi.¹⁰ Ipora tahuēri'sa' na'con parisitapiramahuē', ama tē'huacosohuē'. Sopai nohuanton, tashinan pēiquē po'moarínquēma'. Yosē a'pocamaso marē' napotarínquēma'. Shonca tahuēri pochin parisitarama'. Tēpapirinēnquēmaonta', ama a'pocosohuē'. Imamiatohuatamaco, inápaquē acanaranquēma'. Inatohua' nanpimiatarama'.¹¹ Imaramaco ni'ton, Ispirito Santo chachin nontarínquēma'. Huēratēhuanpatama', noya natanatoma', yonquico'. Sopai minsēhuatama', co parisitopiquē paatoma', parisitomiataramahue'. Nani huachi," itéquē', ninshitohuatan, itērinco.

Pircamoquē ya'huēpisopita ninshitérinso'

¹² Ina quēran sha'huitaantarínco:

—Ansiano Pircamoquē ya'huérinsona' ninshitéquē' nonchin imapisopita nataina'.

“Ca Quisosoco quirica a'pataranquēma', ni'co'. Chiniquēn nanantato, sahuēni cato quēran chachin to'napinan pochin nininso' ya'huétērinco ana'inta'huaso marē'.

¹³ Canpita ya'huëramaquë nohuitërahuë. Inaquë na'a piyapi'sa' co noyahuë' cantantopi. Satanaseri hua'anëntopirinhuë', canpitaso' noya imaramaco. Antipasë natëttonco, noya pënëntopirinhuë', ina marë' tēpapi, ni'nama'. Satanasë chachin inaquë ya'huërin, tēnahuë. Parisitapomarahuë', co a'poramacohuë'. Ina marë' noya ni'piranquëmahuë', ¹⁴ co ya'ipinquëma' no'tëquën imaramacohuë'. Anaquëma' Paramo pochin cantantërama'. Iráca inaso' Yosë nanamën mitotopirinhuë', Yosë piyapinēpita nonpintërin. Inimiconēnpita hua'anën sha'huitërin anishacancantacaiso marë', Paraco itopiso'. Inari sha'huitohuachina, anishacancantopi. Nisha cantantatona', mamanshi moshapi. Moshatona', nosha mamanshi marë' acopisonta' ca'pi. Naporahuaton, monshihuanapi. ¹⁵ Inapochachin a'naquëma' nisha cantantërama'. Nisha a'china'piro'sa' a'chintohuachinēnquëmara, a'naquëma' natëtoma', Nicoraitoro'sa' a'chinpiso' imarama'. ¹⁶ Napoaton ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantoco'. Insosona co naniantohuachinhuë', chiniquën ana'antarahuë. Nanamēhuë quëran sahuëni inēshin nininso' ya'huëarin oshahuano'sa' ana'inta'huaso marë'. ¹⁷ Imaramaco ni'ton, Ispirito Santo chachin nontarinquëma'. Huëratëhuanpatama', noya natanatoma', yonquico'. Sopai minsëhuatama', noya cantantarama huachi. Iráca isairi'sa' Yosëri cosharo' a'patimarin, mana itopiso'. Inachachin po'orahuëso' carimanta' quëchinquëma' sano cantantacamazo marë'. Imaramaco ni'ton, nasha nininēma' a'naya a'nayanquëma' aco'inquëma'. Canpitaora nitotarama'. Huiri na'piquë ninshitahuato, quëchinquëma'. Cancanëma quëran noya noyahuë' nohuitaramaco huachi. Nani huachi," itëquë', ninshitohuatan, itërinco.

Tiatiraquë ya'huëpisopita ninshitërinso'

¹⁸ Ina quëran itaantarinco:

—Ansiano Tiatiraquë ya'huërinsona' ninshitëquë' nonchin imapisopita nataina'.

“Ca Yosë hui'ninco quirica a'pataranquëma'. Ya'pirahuë pën nēnërinso pochin ni'ton, ya'ipi yonquiramaso quëran huarë' nitotërahuë. Nantëhuënta' sha'pi hua'na pënquë a'përeso pochin ni'ton, huënaráchin ya'norin. ¹⁹ Canpitaso' noya ninama'. Noya natëtomaco, ninosororama'. A'naquëma' pahuantohuachinquëmara, nicatahuarama'. Ma'sha onpoapomarahuë', noya ahuantërama'. Ya'nan imapomaco, noya ninama'. Iporaso' na'con na'con nicatahuarama'. Ina marë' noya ni'piranquëmahuë', ²⁰ co ya'ipi cancanëma quëran imaramacohuë'. A'na sanapi corto pëiquë chachin nonpin nanan a'chintopirinquëmahuë', co a'paramahuë'. Iráca Quisapira pa'pi co noyahuë' sanapi niponahuë', chiniquën nanantaton, piyapinēhuëpita anishacancantërin. Inapochachin iporaso' ina sanapi pënënarinquëma' co noyahuë' nicacamazo'. 'Noya monshihuanacaso'. Mamanshi moshacaso marë' nosha acohuachina, noya capacaso'. Ca'co', itohuachinquëmara, a'naquëma' natëtoma', monshihuanama'. Nosha mamanshi marë' acopiso' ca'nama'. Ina pochin ina sanapi nonpintërinquëma'. ²¹ Co a'naróáchin ana'intërahuë'. Hua'qui' pënënpirahuë', co pi'pisha tērantá' nohuantërinhuë' natëincoso'. Oshahuancaso' ya'huërinhuë'. ²² Iporaso nipirinhuë' ana'antarahuë huachi. Chiniquën aparisitarahuë. A'napitanta' anishacancantërinso' co oshanëna' a'pohuachinahuë', chiniquën ana'antarahuë. ²³ Sanapi imarinsopitaso' co natërinacohuë' ni'ton, ata'huantarahuë. Ina nicatona', ya'ipi imarinosopitanta' yonquiapi. Tëhuëchachin Sinioro nohuitërinpoa'. Yonquirëhuasona' nitotërin. Co noyahuë' nipatëhua', no'tëquën ana'intarinpoa', tosapi. ²⁴ A'naquëmaso nipirinhuë' co nonpin nanan natëramahuë'. 'Noya noya nitotërai', itopirinēnquëmahuë', 'Sopai imatona', napopi, ta'toma', co ina natëramahuë'. Iporahuanta' noya imaramaco ni'ton, co aquëtë' pënëna'huancuëmaso' ya'huërinhuë'. ²⁵ Chiniquën cantantatoma', o'manta'huaguë huarë' imamiatoco. ²⁶ Sopai minsëhuatama', a'na tahuëri chiniquën nanan quëtaranquëma'. Ayaro' tahuëriquë huarë' natëhuatamaco, catahuaramaco nisha nisha piyapi'sa' hua'anënta'huaso marë'. ²⁷ Tata Yosë nohuanton, chiniquën nanantërahuë. Canpita' catahuaramaco copirno' co natërinacosopitahuë' ana'inta'huaso. No'pa huë'ëta hua'naquë pa'quirëso pochin oshahuano'sa' ana'intarihua'. ²⁸ Naporahuaton, huënio tayora huënaráchin a'pininso pochin quëchinquëma'. Noyápiachin a'pintaranquëma'. ²⁹ Imaramaco ni'ton, Ispirito Santo nontarinquëma'. Huëratëhuanpatama', noya natanatoma', yonquico'. Nani huachi," itëquë', ninshitohuatan, itërinco.

3

Sartisiquë ya'huëpisopita ninshitërinso'

¹ Ina quëran Quisoso sha'huitaantarinco:

—Ansiano Sartisiquë ya'huërinsona' ninshitëquë' nonchin imapisopita nataina'.

“Ca Quisosoco ninshitaranquëma'. Caso' canchisë ispiritoro'sa' Yosëri camairinso' canta' camairahuë, natërinaco. Naporahuaton, tayoraro'sa' së'quërahuëso pochin, ansianoro'santa' acorahuë a'chinacaiso marë'. Canpitaso' nohuitëranquëma'. Ya'ipi co noyahuë' ninamasopita nitotërahuë. A'napitaso' nicatënënguëma', 'noya imapi,' topirinhuaë', co tëhuëinchachin imaramacohuë'. Chimipi pochin cancantërama'. ² Ipora huanta' niyontopiramahuë', topinan quëran naporama': 'Ya'ipi natëtoi, noya ninai,' topiramahuë', co huachi Yosë noya ni'ninquëmahuë'. Huë'ërëso pochin cancantërama' ni'ton, co yonquiramahuë'. Pënsha yatacopirins pochin cancantërama'. Pën yatacopihuachina, pishitëre' noya orotacaso marë'. Inapochachin canpitanta' chiniquën Yosë yonquiantaco'. ³ Ya'nan natanapoma', Yosë nanamën no'tëquën a'chintërinënguëma'. Ina yonquiatoma', ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantoco'. Ya'ipi cancane'ma quëran casächin yonquico. Co noya cancantaantahuatamahuë', a'naroächin ana'ntaranquëma'. Ihuatona'pi huë'ninso pochachin a'nanaya ana'ntaranquëma'. Co nitotasënguëmahuë', o'mantarahuë. ⁴ Napoapohuë', caraichinquëma' noyápiachin cancantërama'. Canpitaráchin noya nicatoma', co në'huëtërinso pochin cancantaramahuë'. Ina marë' canpitaso' noya ni'saranquëma' ni'ton, Yosë'pa' ichiya'huë'contaranquëma'. Inatohua' noya cancantarama' ni'ton, huiríchin a'mocontarama'. ⁵ Inquëmaso' sopai minsëhuatama', Yosë'pa' pa'sarama'. Noyápiachin cancantarama' ni'ton, huiríchin a'mocontarama'. Inatohua' ya'huëmiatarama'. Nanpirin quiricaquë nininëma' nani ninshitëranquëma'. Co onporonta' tapiarahuë'. Tata Yosë sha'huitarahuë: 'Isopita imamiatërinaco,' itarahuë. Anquëniro'santa' natanapi. ⁶ Imaramaco ni'ton, Ispirito Santo chachin nontarinquëma'. Huëratëhuanpatama', noya natanatoma', yonquico'. Nani huachi,' itëquë', ninshitohuatan, itërinco.

Piratiripiaquë ya'huëpisopita ninshitërinso'

⁷ Ina quëran itaantarinco:

—Ansiano Piratiripiaquë ya'huërinsona' ninshitëquë' nonchin imapisopita nataina'.

“Ca Quisosoco quirica a'pataranquëma', ni'co'. Caso' noya noyaco. Casächin no'tëquën a'chinahuë. Iráca Yosëri Tapi sha'huítërin. 'A'na tahuëri quëma shiparinquën ya'ipi piyapinëhuëpita hua'anëntarin,' itërin. Iráca ninorincoso chachin nani o'marahuë Yosë huëntonënguë aya'cona'huanquëmaso marë'. Niahuiquë ya'coana i'soarahuatë', aya'conë'. Inapochachin carinquëma' aya'conpatënguëma', co insonta' nanitërinhuë' ocoinquëmaso'. Oncotohuatëra, co a'napita nanitopihuë' ya'conacaiso'. ⁸ Cari nohuitëranquëma'. Ya'ipi ninamasopitanta' nitotërahuë. Co na'aguëmahuë' nipomarahuë', noya ninama'. Co chiniquën nanantapomarahuë', nanamëhuë noya imarama'. Co tapanatomahuë', 'Quisocristoíchin imarai,' tënama' ni'ton, ya'coana i'soatëreso pochin catahuaranquëma' na'a piyapi'sa' a'chintacamaso'. Ca nohuanton, pënëntarama'. Co insonta' nanitarinhuë' ata'tëinquëmaso'. ⁹ A'naquën nonpintatënenquëma', 'Yosë piyapinëpitaqui quiyanta,' itopirinënguëmahuë', Satanasë huëntonënguë ya'conpi. 'A'na tahuëri ca nohuanto, inapitanta' isonahuatona', noya nontarinënguëma'. 'Tëhuëinchachin no'tëquën imarama'. Quisocristo nosororinquëma'; itarinënguëma'. ¹⁰ Chiniquën cancantatoma', imamiatoco, itëranquëma'. Natëramaco ni'ton, carinquëmanta' na'con catahuaranquëma'. A'na tahuëri ya'ipi isoro'paquë ya'huëpisopita chiniquën aparisitarahuë tënica'huaso marë'. Co naporó' parisitaramahuë'. Nicha'ësaranguëma'. ¹¹ Co hua'quiya quëranhuë' o'mantarahuë. Ama naniantatomacohuë', imamiatoco. Ni'cona sopai minsëchinquëma'. Ina minsëhuachinquëma', co inápaquë canaaramahuë'. ¹² Sopai minsëhuatama', Yosë ya'huërinquë' chachin pantarama'. Piyon pëi' achinirins pochin na'con nohuantaranguëma'. Napoaton ya'huëmiatontarama'. Co pipiaramahuë'. Yosë co onporonta' a'poarinquëmahuë'. Nininën chachin acotaranquëma'. A'na tahuëri panca ninano' ya'huapon. Inápa quëran o'mararin. Nasha Quirosarin itopiso'. Ina nininëonta' acotaranquëma'. Canta' Quisosoco o'mantahuato, nasha nininëhuë' acotaranquëma'. Co onporonta' a'poaranquëmahuë'. ¹³ Imaramaco ni'ton, Ispirito Santo chachin nontarinquëma'. Huëratëhuanpatama', noya natanatoma', yonquico'. Nani huachi,' itëquë', ninshitohuatan, itërinco.

Naotisiaquë ya'huëpisopita ninshitërinso'

¹⁴ —Ina quëran ansiano Naotisiaquë ya'huërinso' ninshitëquë' nonchin imapisopita nataina'.

“Ca Quisosoco quirica a'pataranquëma', ni'co'. No'tëquën nonato, no'tën nanan a'chintëranquëma'. Co onporonta' nonpintëranquëmahuë'. Yosë nohuanton, ya'ipi ma'sha ninahuë. Napoaton, ya'ipi piyapi'sa' natëinacoso' ya'huërin. ¹⁵ Caso' nohuitëranquëma'. Ya'ipi ninamasopitanta' nitotato, co noya ni'nanquëmahuë'. Ni'co'. Të'nai' noyápiachin o'orë'. Ahuaihuatërantá', yashin o'orë'. Co noya huairinsohuë' nipirinhue' o'opatëra,

amiroteré', topi. Inapochachin ni'nanquéma'. A'naquén noya ahuairešo pochin noya imarinaco. Canpitanta' noya imaramaco naporini, noya ni'iténquémahué'. A'naquéonta' té'nai pochin nipi. Co nitochátërapihué' ni'ton, nosororahué'. ¹⁶ Canpitaso nipirinhué' co noya ahuairešo pochinhué' ninama'. 'Noya imarai,' topiramahué', co ya'ipi cancanéma quëran imaramacohué' ni'ton, yaa'poranquéma'. Ma'sha amirotaté' yaimorëšo pochin ni'nanquéma'. ¹⁷ Canpitaso' naporama': 'Na'a ma'sha ya'huëtërincoi ni'ton, noya ya'huarai. Quiyaso' noya piyapicoi. A'napita quëran noya noya nitotërai. Co manta' pahuantërincoihué', topiramahué', co no'tëquén yonquiramahué'. Cancanéma quëran yonquiramasopita nitotërahué. Sa'ahuaya pochin ni'nanquéma'. Coriqui pahuantërinso pochin canpitaso' na'con pahuantarinquéma' noya cancantacamaso'. Somaraya pochin cancantatoma', co tëhuénchachin nohuitëramacohué'. Sa'ahua capa a'mocaso' nininso pochin co noyápiachin cancantëramahué'. Pa'pi nosorotërama'. ¹⁸ Napoaton pënënanquéma'. Chiniquén nontoco catahuainquéma'. Ni'co'. Oro a'pëhuatëra, ya'ipi né'hué inquirin. Orosachin quëparitërin, noyasáchin nininso'. Inapochachin canpitanta' nontoco catahuainquéma' noya yonquicamaso maré'. Na'con pahuantarinquéma' Yosë pochin nicacamaso'. Casáchin yonquico Yosë noya ni'inguéma'. Yonquihuatamaco, huirichin a'morëšo pochin noya nisarama'. Somaraya pochin cancantërama' ni'ton, co tëhuénchachin nohuitëramacohué'. Nimirioquë acorayatërešo pochin anoyacancanchinquéma' cancanéma quëran nohuitamacoso maré'. ¹⁹ Nosoroatënguéma', chiniquén nontëranquéma'. Ana'intaranquéma' noya cancantacamaso maré'. Co noyahué' yonquiramasopita a'porahuatoma', casáchin tahuëretantaco huachi. ²⁰ Cancanëmaquë yaya'coancantëranquéma'. Ina maré' nontaranquéma'. Ya'coana pi'nirëšo pochin ninaranquéma'. Natanahuatamaco: 'Ya'coancantoco,' itohuatamaco, ya'coancantaranquéma'. Niichichatërešo pochin nóya ninohuitarihua'. ²¹ Nani sopai minsërahuato, Tata Yosë'pa' ya'huarahué. Ya'ipiya hua'anëntarai. Canpitanta' sopai minsëhuatama', Yosë'pa' noya acoaranquéma'. Canpitaro'co hua'anëntarahué. ²² Imaramaco ni'ton, Ispirito Santo chachin nontarinquéma'. Huëratëhuanpatama', noya natanatoma', yonquico'. Nani huachi," itëquë' ninshitohuatan, itërinco Quisoso.

4

Inápaquë Yosë chinotopiso'

¹ Ina quëran inápaquë né'përahuato, quënanahué. Yosë ya'huërinquë chachin ya'coana ni'soatërin, ni'nahué. Naporahuaton, inápa quëran ya'nán nontërinco'so' nontaantarinco. Tronpita pihuiopiso pochin natanahué.

—Isëquë huëntaquë'. Nani ma'sha a'nochinquën. A'na tahuëri ma'sha onpocaso' ninoto, anitotaranquën, itërinco.

² A'nanya Ispirito Santo nohuanon, hua'narëšo pochin Yosë ya'huërinso' quënanahué. Hua'anëntacaso' shiranënguë a'nara' huënsëárin, ni'nahué. ³ Inaquë nisha pochin ya'norin. Na'pi noyápiachin nininso pochin huënaratarin. Caspi, cornarina inapita pochin huënaratarin. Noyápiachin ya'norin. Yahua'tani tahuëtërin, huënsëarin. Yahua'tan niponahué', huëron pochin caninchin a'pinin. Ismirarita pochin huënaratarin, ni'nahué.

⁴ Inaquë cato shonca catapini ansiano'sa' hua'anëntacaso' shiraro'saquë tahuishin miáchin huënsëapi. Huirichinachin a'mopi. Yancoté' oro quëran nininso' yancopi. ⁵ Yosë hua'anëntacaso' shiranën quëran o'cori pochin nininso' pipiarin. Huënsa huënsa'tarin. Huira tacarintërinso pochin nonpiso' natanahué. Canchisë pën nënërinso' Yosë notënanquë chachin ni'nahué. Inapitaso' canchisë ispiritoro'sa' Yosëri camairinso', tënhahué. ⁶ Shira notënanquë panca sono pochin ya'huërin. Co i'sha pochinhué'. Isihuico pochin niponahué', acopoquë huaré' quënantëré'.

Yosë shiranën tahuërinquë catapini ma'sharo'sa pochin nininso' ya'huëpi, nanpirihuanpiso'. Na'a ya'pirahuanatona', itoparan itoparan quënantopi. ⁷ Nisha nisha ni'topi. A'naso' pa'pini pochin ya'norin. A'nanta' toro pochin ya'norin. A'nanta' piyapi pochin ya'piratërin. Ya'nantoninso'so', panca onian pochin ya'norin. ⁸ Nisha nisha niquënaraihué', ya'ipiya anpiantëhuampi. Saota saota ya'huëtopi. Ina aipi, ina acopo', cato quëran chachin ya'pirin ya'huëtopi. Inapitaso' tahuërinë chachin, tashirë chachin Yosë chinotápi. Co ta'topihué'. Napopianachin naporapi:

“¡Ma noyacha Tata Yosëso paya! ¡Noyasáchin ninin! Chini chiniquén nanantaton, ya'ipiya hua'anëntarin. Iraca quëra huaré' ya'huërin. Ipora huanta' nanpiárin. Inaso' ya'huërárin. ¡Ma noyacha inaso paya!” tosapí.

⁹ Apira apira chinotapi. “¡Ma noyacha Yosëso paya! Ya'ipi piyapi'sari chinochina'. Na'con catahuarinpoa' ni'ton, 'Yosparinquën Siniro,' itahua'. Inaso' hua'anëntomiatarinpoa'. Co onporonta' ta'huantarinhué'” topachinara, ¹⁰ ansiano'santa' Yosë yonquiapi.

“Têhuênchachin hua'anëntërinpoa'. Co onporonta' chimianinhue',” ta'tona', cato shonca catapini chachin isonahuatona', chinotapi: “Quëmasáchin nóyanquên,” itatona', Yosëri ayancotërinso', shiranën notënanquë acoantapi. Chinotatona', itapona':

¹¹ “Quëmasáchin Siniro imarainquên. Noya noyanquên ni'ton, ya'ipi piyapi'sa' chinochinënguën. Nani tahuëri natëinënguën. Ya'ipi nanitaparan. Ya'ipi ma'sha ninan. Quëma nohuanton, ipora huanta' ya'huarin,” itopi.

5

Carniroa'hua quirica ma'patërinso'

¹ Yosë nohuanton, hua'narëso pochin niantarahue'. Inápaquë ya'huërinso' quënanato, quirica ni'nahuë, so'nanpinan. Inchinan imirin quëran Yosëri sé'quërarin. Cato quëran chachin nani ninshitérin. To'niquë noyá achinpitërin. Canchisëro' achinpitërin. ² A'na anquëninta' ni'nahuë. Chiniquën nanantaton, chiniquën nonin.

—¿Inta' noya noya ni'ton, nanan ya'huëtërin to'niro'sa' i'shotahuaton iso quirica oporinacaso'? tënin.

³ Ya'ipiro'paquë yonisápirinahuë', co insonta' nanan ya'huëtërinhuë' oporinacaso'. Inápaquë ya'huëpisopitanta' co nanitopihuë'. Acoporonta' yonípirinahuë', co inso tëranta' nanan ya'huëtërinhuë' oporinatón nicacaso'. ⁴ Co insonta' nanitohuachinhue', chiniquën sëtato, na'nërahuë. Na'nëapirahuë', ⁵ a'na ansiano sha'huitërinco.

—Ama na'nëquësohuë'. Ni'quë'. Tapi shiin nani ya'ipi minsërin. Cota huëntonënguë nasitaton, chini chiniquën nanantërin. Inari nanitërin to'ni i'shotahuaton quirica oporinacaso', itërinco.

⁶ Itohuachincora, Quisoso quënanahuë. Huancanachin Yosë huënsërinso ya'cariya huaniarin. Ansiano'sa', catapini ma'sharo'sa pochin nininsopita, inapitari tancapitopi. Quisoso chachin niponahuë', carniroa'hua nani tëpapiso pochin ya'norin. Canchisë pomohuan nisahuaton, canchisë ya'pirin ya'huëtërin. Chiniquën nanantaton, canchisë ispirito'sa' a'parin ya'ipiro'paquë nicainpoaso marë'. ⁷ Ina quëran ya'cariconahuaton, Yosë inchinan quëran quirica ma'parin. ⁸ Nani ma'pahuachina, ma'sharo'sa pochin nininsopita isonahuatona', Carniroa'hua chinotapi. Ansiano'santa' isonahuatona', ina chinotapi. A'naya a'naya arparo'sa' sé'quëpi pi'niatona' chinotacaiso marë'. Sënaonta' a'naya a'naya quëpapi, oro quëran nininso'. Inaquë yonarin pochin pimóchin nininso' ya'huërin tomontacaso marë'. Tomontërinso pochin imarëhuasopita Yosë nontërehua'. “Nontohuatëhua', noya nataninpoa',” ta'tona', Yosë chinotapi. ⁹ Chinotatona', inahuara yonquinëna quëran nasha cantanën cantarapi.

“Noya noyanquën, Siniro, ni'ton, nanan ya'huëtërinquën quirica ni'camaso'. To'ni i'shotohuaton, nani ma'sha anitotarancoi. Iráca tëparinënguën. Chiminaton, piyapi'sa' sopai quëran ocoiran Yosë imacaiso marë'. Napoaton quëmasáchin nanitëran ya'ipiya hua'anëntacaso'. Nisha nisha parti ya'huëpirinahuë', imarinënguën, Siniro. Nisha nisha nananquë nonpisopita imarinënguën. Nisha nisha copirnorí hua'anëntërinso' naponarahuë', natërinënguën.

¹⁰ Hua'anëntëranquë aya'conan. Corto hua'ano'sa pochin acoran Yosëichin yonquicaiso marë'. A'na tahuëri no'paquë chachin ichihua'anëntaran huachi. Ma noyanquëncha quëmaso paya,” itopi, cantatona'.

¹¹ Ina quëran hua'huayátërahuë anquëniro'sa' quënanahuë. Yosë shiranën, ma'sharo'sa pochin nininsopita, ansiano'sa' inapita tancapitopi. Hua'huayátërahuë ya'huëpi, co pichinahuahuë'. Inapitanta' chiniquën naporapi:

¹² “¡Ma noyacha Carniroa'huaso paya! Piyapi'sa' oshanëna' inquitacaso marë' chiminin. Noya noya ni'ton, ya'ipi piyapi'sari chinochina'. Chini chiniquën nanantaton, ya'ipi nanitaparin. Nani ma'sha ya'huëtërin, ya'ipi hua'anëntarin. Ya'ipi nitotërin. Napoaton ya'ipinpoa' natëahua'. ‘Yosparinquën, Siniro, itahua’,” tosapi.

¹³ Ina quëran ya'ipi Yosëri nininsopita napopianachin chinotapi, natanahuë. Inápaquë ya'huërinso' isoro'paquë ya'huërinso' chiminpisopita, marëquë ya'huërinso' ya'ipiya Yosë chinotapi.

“Ma noyacha Tata Yosëso paya. Hua'anëntarinpoa' ni'ton, ‘Yosparinquën itahua’. Inasáchin natëahua'. Noya noya ni'ton, chinotahua'. Ya'ipiya nanitaparin. Carniroa'huanta' inapochachin chinotahua'. Ipora quëra huaré' ina natëahua’,” tosapi.

¹⁴ —Naporinchi paya. Têhuênchachin inasáchin natëahua', topi catapini ma'sharo'sa pochin nininsopitanta'. Ansiano'santa' isonahuatona', chinotapi.

6

To'ni i'shorinso'

¹ Yosé nohuanton, hua'narëso pochin niantarahüë. Quirica so'nanpinan nininso' quënantarahüë, canchisë to'niquë achinpitërinso'. Naporo' Carniroa'huari ya'nan achinpitërinso' i'shotërin. I'shotohuachina, a'na ma'sha pochin nininso' chiniquën nonin, huira pochin natanahuë.

—¡Huëquë huachi! itërin.

² Itohuachina, cahuario ya'norin, ni'nahuë, huiríchin nininso'. Ina aipi quëmapi huënsëarin. Pë'chinan quëparin. Piyapi'sa' yaminsërin ni'ton, hua'an pochin yancotëtaton, pa'sarin minsëcaso marë'.

³ Ina quëran a'na to'niquë achinpitërinso' i'shotantarin. I'shotantahuachina, a'na ma'sha pochin nininsoarinta' përantarin.

—¡Huëquë huachi! itërin. ⁴ Itohuachina, nisha cahuario ya'norin, quëhuashin nininso'. Ina aipi a'na quëmapinta' huënsëarin. Panca sahuëni së'quëarin. Chiniquën nanan ya'huëtërin quira nicacaso marë'. Ina nohuanton, isoro'paquë na'a piyapi'sa' niahuëatona', nitëparapi. Nisha nisha parti quira nisapi. Co huachi noya ya'huapihuë'.

⁵ Ina quëran a'na to'niquë achinpitërinso' i'shotantarin. I'shotantahuachina, a'na ma'sha pochin nininsoari përantarin.

—¡Huëquë huachi! itohuachina, yara cahuario ya'norin, ni'nahuë. Quëmapi ina aipi huënsërinso' paransa së'quërin coshoro' pë'tënacaso marë'. ⁶ Naporo' catapini ma'sharo'sa' huancánachin, noninso' natanahuë:

—Ya'ipi coshoro' na'con pa'tarin. A'na tahuërira' i'huaquë huarë' sacatopirinahuë', a'na quiroichin trico pa'anapi. Inapochachin a'na cosharonta' pahuanarin. Sipataso' trico pochin niponahuë', co ina pochin pa'topirinhuë', inanta' pa'tarin. A'na tahuërira' i'huaquë huarë' sacatopirinahuë', cara quiroichin pa'anapi. Toma', huino, inapitanta' pahuanarin. Ni'cona chiniatama', ténin.

⁷ Ina quëran a'na to'niquë achinpitërinso' i'shotantarin. Nani catapini i'shotërin. Ina i'shotohuachina, a'na ma'sha pochin nininsoari përantarin, ya'natamarinso'.

⁸ —¡Huëquë huachi! itohuachina, a'na cahuarionta' ya'noantarin, sha'píchin nininso'. Quëmapi ina aipi huënsërinso', Chimirin itopi. Ina nohuanton, na'a piyapi'sa' chiminapi. Notohuaro' chiminatona', chimipiro'sa' ya'huëpiquë pa'sapi. A'naquën niahuëatona', nitëparapi. A'naquën tanari tēpaarin. Naporahuaton, chiniquën caniori masarin ni'ton, na'a piyapi'sa' chiminapi. Tanan ni'niro'sarinta' tēparapi. Inapoatona', patoma patoma pochin piyapi'sa' chiminapi. Cacharonquë un cuarto itopi.

⁹ Ina quëran a'na to'niquë achinpitërinso' i'shotantarin. I'shotantahuachina, artaro Yosë chinotacaso marë' acorinso' inápaquë ni'nahuë. Inaanaquë na'a imapisopita chiminipisopita quënanahuë. Napihuona', noya imapi. Co tē'huatonarahüë', Yosë nanamën a'chinpi. Ina marë' tēpapi. ¹⁰ Tēpahuchinara, hua'yanëna' inápaquë ya'huëcontarahuatona', Yosë nontápi.

—Quëma Sinioro chini chiniquën nanantëran. Noyasáchin nicaton, no'tëquën nonan. ¿Onporo huarëta' oshahuano'sa' ana'intaran? Tēparinacoiso marë' no'tëquën ana'intacaso' ya'huërin, tosapí.

¹¹ Napotohuachinara, Yosëri itërin:

—Ninataco'. Oshaquëran ana'intarahüë. Co tahuëri naniyatërarinhuë'. A'napita imarinacosopita ipora huanta' pënëntapi. A'naquën tēpaantahuachina', isëquë chachin huëantapi anta'. Naporo huarë' tēparinëquëmasopita no'tëquën ana'intarahüë, itërin. Itahuaton, huiríchin a'mocaiso' quëtërin. Noyápiachin cancantopi ni'ton, huiríchin a'motërin.

¹² Ina quëran a'na to'niquë achinpitërinso' i'shotaantarin. Inarë' nani saotaro' i'shorin. Inapotohuachina, panca ocohua pa'sarin. Pi'i tashiaton yaráchin nisarin. Yoquinta' co huachi a'pianinhuë'. Nincoan huë'saponahuë', quëhuashin huëni pochin nisarin.

¹³ Naporahuaton, tayararo'santa' anotapi. Iquira nara nitërinso' canora niponahuë', panca ihuan pa'pachina, notohuaro shitatërinso pochin nisapi. ¹⁴ Pi'iro'tënta' capa nisarin. Quirica so'nanëso pochin co huachi ya'noarinhuë'. Naporahuaton, motopiro'sa', so'tono'sa', inapitanta' nacon nacontatona', itopa itopa nichihuincapi. ¹⁵ Ya'ipi piyapi'sa' pa'yanahuatona', ta'arapi. Copirnoros'a', hua'ano'sa', sontaro hua'ano'sa', ma'huano'sa', chiniquëno'sa', inapita Yosë tē'huatona', ta'arapi. Motopi'pa' ta'arahuatona', na'pi nanino'saquë ya'conapi na'picaíso marë'. Patrono'sa' piyapinëpitarë chachin panca na'pianaro'saquë na'pirapi. ¹⁶ Ya'ipi piyapi'sa' tē'huatona', motopi nontapirinahuë'.

—Panca na'piros'a' notarintatona', ya'copiinacoí ama Yosë quënanainacoiso marë'huë'. Inápaquë hua'anëntarin. Carniroa'huanta' chiniquën no'huirincóí. ¹⁷ Nani ana'intacaso' tahuëri nanirin. Ana'intoahuachincoí, co insonta nanitarinhuë ina chinitacaso', tosapí.

7

¹ Ina quèran Yosè nohuanton, hua'narèso pochin niantarahuè. A'na tahuèri ma'sha onpocaso' a'notantarinco. Catapini anquèni ya'nopi, ni'nahuè. A'naso' pi'i pipirinsò' parti huaniarin. A'nanta' pi'i ya'coninsò' parti huaniarin. Huancanachionta' cato' ninotèrapi. Inaquèpita Yosèri acorin isoro'pa' ana'ntacaiso marè'. Oshaquèran Yosè nohuanton, ana'ntapi. Pi'pisha pahuanarin ni'ton, anquèniro'sari ihuan ya'copirapi ama marèquè, isoro'paquè inaquèpita ma'sha onpocaiso marèhuè'. Ama nararo'sa tèranta' oyanacaiso marèhuè' ya'copirapi. ² Ina quèran a'nanaya a'na anquèninta' ya'noantarin. Pi'i pipirinsò' parti quèran huè' sahuaton, hua'na'huaya quèsarín Tata Yosè marcanèn acocaso marè'. Inaso' catapini anquèniro'sa' sha'huitèrin:

³ —Ama apiramiáchin ana'ntocosohuè'. Ninataco Yosè piyapinènpita catahuai. Co Yosè marcanèn acochátèraraihuè'. Tè'yainaquè acotèra'piapoi. Nani acotohuatoi, ya'ipiro'pa', marè, nararo'sa', inapita ana'ntoco', itiirin.

⁴ Ina quèran tè'yainaquè Yosè marcanèn acotèra'piapi a'napitari nohuitacaiso marè'. Notohuaro' acotè'yatèra'piapi. Pichirahuaton:

—Pasa catapini shonca catapini huaranca acotèrai, tènin, natanahuè. Ya'ipi Israiro huèntonos' saquè napotèrin. ⁵⁻⁸ Shonca cato' huèntonos' sa' ya'huèrin, israiro'sa' itopiso'. Nisha nisha nininsopita ya'huèpi: Cota, Nopino, Caro, Asiri, Nipitari, Manasisi, Simion, Nihui, Isacaro, Saporono, Cosi, Mincamin, inanapo huèntonos' sa' ya'huèrin ni'ton, shonca cato huaranca, shonca cato huaranca acotè'yatèra'piapi.

Huiríchin a'mopiso'

⁹ Ina quèran hua'narèso pochin niantarahuè. Hua'huayatèrahuè' piyapi'sa' Yosè'pa' quènanahuè. Co pichicasohuè'. Nisha nisha piyapi'sa' Yosè hua'anèntacaso' shiranèn notènanquè huaniapi, nisha nisha nananquè nonpisopita. Nisha nisha parti quèran huècatona', Carniroa'hua yamotatona', notèrapi. Inapitaso' huiríchin a'mopi. Mèrèmé pochin nininsò' sè'quèrahuatona', Yosè chinotapi.

¹⁰ "Tata Yosèichin nicha'èrinpoa'. Inasáchin hua'anèntèrinpoa'. Carniroa'hua anoyacantèrinpoa'. ¡Ma noyacha inaso paya!" tosapi chiniquèn nonatona'.

¹¹ Inaquè Yosè chachin hua'anèntacaso' shiranènquè huènsèarin. Ansiano'sa', catapini ma'sharo'sa pochin nininsopita, inapitari tancapitopi. Ina tahuirinquè notohuaro' anquèniro'sa' huaniapi. Chinotopiso' natanahuatona', inapitanta' isonahuatona', Yosè chinotapi:

¹² "Tèhuèinchachin Siniro, piyapi'sa' nicha'èran. ¡Ma noyanquèncha quèmaso paya! Ya'ipiya chinochinènquèn. Ya'ipi nitotèran. Chini chiniquèn nanantaton, ya'ipiya nanitaparan ni'ton, ya'ipi natèinènquèn. 'Yosparinquèn,' ichinènquèn. Na'con natèmiatarainquèn. Co onporonta' a'poarainquènhuè'. Amen," itapi.

¹³ Ina quèran a'na ansiano nataninco.

—¿Ma piyapi'sata' isopita, huiríchin a'mopiso'? ¿Intohua quèranta' huèntapi? ¿Nitotèran ti? itèrinco.

¹⁴ —Co caso' nitotèrahuè'. Quèma nitotèransò'. Sha'huitoco canta' nitochi, itohuatèra, sha'huitèrinco:

—Isopitaso' chiniquèn parisitaponaraihuè', co Yosè a'popihuè'. Carniroa'huari huèninainèn quèran anoyacancantèrin ni'ton, huiríchin a'mopi.

¹⁵ Napoaton Yosè ya'huèrinquè huèntapi. Tahuèrirè chachin tashirè chachin ina chinotapi. Yosèri ichiya'huèaton, ni'sarin. ¹⁶ Co huachi tanaponahuè', co yamoroponahuè'. Co pi'iri picahuachin, parisitaponahuè'. Noya ya'huèintarapi. ¹⁷ Ni'co'. Hua'anèni ohuicanènpita noya a'pairin. Quèchitèrahuaton, noya li' a'notèrin o'ocaiso marè'. Inapochachin Carniroa'huari imapisopita a'pairin. Yosè'pa' noya noya nanopiapi. Yosèri chachin na'nèi' amitarin ni'ton, co huachi sètaponahuè', itèrinco.

8

Sènan oro quèran nininsò'

¹ Ina quèran hua'narèso pochin niantarahuè. A'na tahuèri ma'sha onpocaso' a'notantarinco, ni'nahuè. Ipóra huanta' Carniroa'hua quirica sè'quèarin. Nani saota to'niquè achinpitèrinso' i'shotèrin. A'naichin pahuanarin i'shocaso'. Naporo' a'naichin nininsò' i'shotarin. I'shotohuachina, ya'ipiya copia topi. Miria ora pochin co manta' nonpihuè'. ² Ina quèran canchisè anquèniro'sa' quènanahuè. Yosè notènanquè huaniapi. Inaquè huanihuachinara, a'naya a'naya tronpita quètópi pihuicaiso marè'. ³⁻⁴ Co'huara pihuyiatèrasoihuè', a'na anquèninta' huècaton, Yosè chinotopiquè artaroa'huaya notènanquè huaniconin. A'pètinan oro quèran nininsò' sè'quèrin. Inaquè na'a yonarin pochin pimóchin nininsò' acorin panca tomontacaso marè'. Yosè ya'huèrinquè chachin tomontarin. Tomontèrinso pochin Yosè imapisopitanta' ina nontápi. "Ma noyanquèncha quèmaso paya.

Nani tahuëri catahuacoï, Sinioro," itohuachinara, noya natanin. ⁵Ina quëran anquëni Yosë artaronënkë ya'caritahuaton, na'a pënaya' manin. Apëtinanquë acorahuaton, isoro'paquë të'yatërin. Të'yatohuachina, a'naróáchin huira pochin natanahuë. Chiniquëñ tënëntërin. O'corinta' huënsha huënsha'tarin. Naporahuaton, panca ocohua pa'nin. (Nani huachi Yosëri ana'intarin, tënahué.)

Tronpita pihuiipiso'

⁶Naporo' canchisë anquëniro'sa' tronpita yapihuirapi. Co napopianachin pihuiapihuë'. A'naya a'naya pihuirapi.

⁷Ya'nán pihuirinso' irinpachina, Yosë nohuanton, ocai', pën, inapita inápa quëran anotarín. Huënairë chachin anotarín. Pancana huiquitarín. Patoma pochin huiquitarín. [Cacharonquë un tercero, topiso'.] Nararo'sa', panpatëro' inapitanta napochachin huiquitarín.

⁸Ina quëran a'na anquëninta' tronpita pihuiantarín. Pihuiantahuachina, panca motopi pochin nininso' ni'nahuë. Pën pochin orotërimarin. Yosë nohuanton, marëquë anoitërin. Inaquë anotohuachina, patoma pochin marë huënai taranin. ⁹Patoma pochin ma'sharo'sa' inaquë ya'huërinso' chiminpi huachi. Panca nancharo'santa' patoma pochin ta'huantopi.

¹⁰Ina quëran a'na anquëninta' pihuiantahuachina, panca tayora anotarín, panca orotërinso'. Anotohuachina, Yosë nohuanton, patoma pochin iiro'sa' tapiarin. ¹¹Ina tayorasó' Main itopi. Tëquëin, i'shaa'huaro'sa', inapita patoma pochin main nisarín. Máin ni'ton, notohuaro'piyapi'sa' ina o'tona', chiminapi.

¹²Nani cara anquëni pihuirin. A'nanta' pihuiantahuachina, Yosë nohuanton, patoma pochin pi'i tapiarin. Yoqui, tayoraro'sa', inapitanta' patoma pochin tapiapi. Napoaton tahuëri nipachina, co huachi pi'i noya a'pianinhuë'. Tashinta' yoqui, tayoraro'sa', inapita co huachi noya a'pianpihuë'.

¹³Ina quëran panca onian quënanahuë. Inápaquë a'ninquëchin yanponarin. Piyapi pochin noninso' natanahuë.

—¡Ma'huantacha nisapi paya! Yosë a'popi ni'ton, piyapi'sa' chiniquëñ parisitapona'. A'napita anquëniro'sa' pihuiantahuachina, isoro'paquë ya'huëpisopita aquë aquëtë' parisitapona', tënin.

9

¹Ina piquëran a'na anquëninta' pihuiantahuachina, tayora anotërinso pochin a'nanta' o'marin. Yosë nohuanton, chiniquëñ nanan ya'huëtërin sopairo'sa' oncorapirinso' parti i'soatacaso marë'. Nanin acoporo' pa'ninso' i'soatarín. ²I'soatohuachina, acopo quëran conai' pipiarín. Yaráchin tomontarin. Panca pën quëran tomontërinso pochin pipiton, pi'i ya'copiarín. Ya'ipi parti tashiarín. ³Naporahuaton, conai quëran notohuaro' sopairo'sa' pipiapi. Panca séquërë pochin ya'norahuatona', pipiapi. Pa'pi të'huatoro'. Séquërë pochin niponaraihuë', yonpinca pochin huitapi. ⁴“Ama panpatëro', nara mono', nitërinso' inapita pé'yacosohué'. Piyapi'sa' co Yosë marcanën té'yainquë ya'huëtohuachinarahuë', inapita aparisitoco'” itërin. ⁵Co tēpaponaraihuë', a'natëräpo yoqui pochin aparisitapi. Yonpincari huininsó pochin niponahuë', co sanoaponhuë'. Pa'pi iquin natanaponaraihuë', co chiminaponahuë'. ⁶Na'con parisitatoná: “Chimiin nipachin,” tosapirinahuë', co chiminaponahuë'. Chiminacaiso' nohuantopirinahuë', co nanitapihuë'.

⁷Panca séquërë pochin ya'notona', chiniquëñ pa'sapi. Cahuarioro'sa' quira nicacaiso marë' tapapiso pochin pa'sapi. Yancotë pochin oro quëran nininso' yancopi. Naporahuaton, piyapi pochin ni'topi. ⁸Aihuan ni'ton, sanapi pochin aintapi. Pa'pini' pochin natëtopi. ⁹Sha'huëtëonta' tachiton. Hua'na pochin ni'ton, co ohuanchináchinhuë'. Pa'pachinara, anpiantëna quëran chiniquëñ tënëntërapí. Quira toronano'sa' cahuarioro'sari ohuararinso pochin tënëntapi. ¹⁰Naporahuaton, yonpinca pochin hui'notopi. Iquin huitatona', a'natëräpo yoqui pochin aparisitapi. ¹¹Hua'anën ya'huëtërin anta'. Inari camairinso', sopairo'sa' oncorapirinso' parti quëran huë'nin. Cotio nananquë Apatono itopiso'. Crico nananquë Aporiono itopi. Tiquitona'pi tapon naporin.

¹²Na'con parisitacaiso' ninoton, nani a'notërinco. Ina ni'pirahuë', na'con na'con parisitacaso' ya'huapon. Catoro' aparisitacaso' pahuanarin nica'huaso'.

¹³Yosë nohuanton, nani a'natëräpo anquëniro'sa' tronpita pihuiapi co noyahuë' nipisopita ana'intacaiso marë'. Ina quëran a'na anquëninta' pihuiantahuachina, inápaquë nontërinso' natanahuë'. Artaróa'huaya pomonënpita huáncana quëran nontaton, pihuitona'pi itapon: ¹⁴“Catapini anquëniro'sa' i'quiritëquë pa'ina' piyapi'sa' aparisitacaiso marë'. Panca i'yonsanquë nani ninrapiso', Iyopiratisii' itopiquë,” itërin.

¹⁵Itohuachina, anquëniro'sa' a'parin piyapi'sa' ana'intacaiso marë'. Iráca inaquë acopirinhuë'. Nani ora nanirín ni'ton, a'parin huachi patoma pochin piyapi'sa' tēpacaiso

marè'. ¹⁶ Ina quèran hua'huayátèrahuè sontaro'sa' huè'sapi, ni'nahuè. Cahuarioro'sa aipi huènsériapi. "Cato pasa michon huè'sapi," ténin, natanahuè.

¹⁷ Hua'narèso pochin a'ninquèchin quènanahuè. A'na tahuèri ma'sha onpocaso' quènantarahuè. Hua'na coton sontaro'sa' a'mopiso pochin a'mopi. Pènsa pochin huènaráchin nipi. A'naquèn caninchin. A'nanta' sha'píchin. Cahuarioro'santa' nisha ya'nopi. Pa'pini' pochin mototopi. Nanamèn quèran pèn, conai', sha'pi mo'shi', inapita pipiapi. ¹⁸ Cahuarioro'sa nanamèna quèran inapita pipirahuatona', patoma pochin piyapi'sa' tèparapi. Notohuaro' chiminapi. ¹⁹ Nanamèna quèran tèparapi. Huinamèna quèraonta' ya'huan pochin quètètatona', tèparapi.

²⁰ Na'a piyapi'sa' chiminpirinahuè', co naporo tèranta' a'napitaso' yonquiapihuè'. Ni'saponaraihuè', inachachin co noyahuè' cancantapi. Aquètè chachin sopairo'sa' chinotapi. Nisha nisha mamanshi moshapi. Oro quèran, prata quèran, hua'na quèran, na'pi quèran, nara quèran, ina quèranpita nípiso'. Co inapitaso' quènantopihuè', co natantopihuè', co iratopihuè'. Co nanpipirinahuè', mosharapi. ²¹ Pa'pi co noyahuè' cancantatona', tèpatapi, pènotapi, monshihuanapi, ma'sha ihuatapi. Yosèri ana'intèrinso' ni'sáponaraihuè', co naporo tèranta' nohuantapihuè' oshanèna' a'pocaiso'.

10

Quirica'huaya oporininsó'

¹ Ina quèran hua'narèso pochin a'na anquènta' niantarahuè, chiníquèn nanantèrinso'. Chitoro' huancana inápa quèran o'mararin. Motèn yahua'tani tahuítèrin. Ya'pirin pi'i pochin a'pinin. Tonainta' pèn pochin ya'noarin. ² Quirica'huaya sè'quèrin. So'nanpinan nipirinhuè', nani oporininsó' sè'quèrin. O'marahuaton, inchan nantèn quèran marèquè i'naitarin. Ahuènan nantèn quèran isoro'paquè i'narin. Panca masho ni'ton, naporin. ³ Chiníquèn nanantaton, chiníquèn nonsarin. Pa'pini' pèrarinso pochin natanahuè. Pèrapachina, inápa quèran canchisè huira pochin nininsopitari a'panipi. ⁴ Nonpachinara, natanato quiricaquè yaninshitopirahuè', inápa quèran a'na sha'huítèrinco: "Ama naporinsó' ninshitéquèsahuè'. Co a'napita sha'huítacaso' ya'huèrinhuè'," itèrinco.

⁵ Naporo' panca anquèni marèquè, no'paquè inaquèpita i'narinso' inchan tanpaquèn anquiontarin. ⁶ "Yosè ni'sárinco ni'ton, co nonpinahuè'. Inaso' iráca quèran huarè' ya'huaton, co onporonta' ayaponhuè'. Isoro'pa', marè, pi'iro'tè', ya'ipi ya'huèrinsopita inari ninin. Tèhuèenchachin co huachi hua'qui quèranhuè' ana'intomiatarin. ⁷ A'naichin anquèni pahuanarin tronpita pihuicaso'. Ina pihuiantahuachina, oshahuano'sa' ana'intahuaton, ya'ipiya Yosèri hua'anèntarin. Piyapi'sa' inahuara co nitotopihuè'. Iráca quèran huarè' Yosè nohuaton, pènèntona'piro'sa' ninopirinahuè', ipora huarè' nanirin. Inimiconènpita ana'intahuaton, hua'anèntarin," ténin panca anquèni.

⁸ Ipora huanta' a'na nantèn quèran marèquè i'naitarin. A'na quèraonta' no'paquè i'narin. Ina quèran inápa quèran nontèrinco'so' itantarinco:

- Paaton, quirica'huaya sè'quèrinso' ma'paquè', ⁹ itohuachincora, pa'sahuato,
- Quirica'huaya quètoco, itèrahuè.
- Noyahua'. Macaton, ca'què'. Ninoi pochin cashin ca'saran. Napoaponahuè', nani ni'ipatan, main nisarín, itèrinco.

¹⁰ Quirica'huaya masahuato, ca'nahuè. Ninoi pochin cashin ca'pirahuè'. Nani ni'ipatéra, main natanahuè. ¹¹ Ina quèran sha'huítèrinaco:

- Na'a piyapi'sa' pènèntaquè'. A'na tahuèri ma'sona onpocaiso' Yosè anitotarinquèn. Nisha nisha piyapi'sa', nisha nisha nananquè nonpisopita, copirnoros'a', inapita ma'sona onpocaiso' Yosè ninoton, anitotarinquèn ninshitamaso marè', itèrinco.

11

Catoya'pi Yosèri a'parinso'

¹ Ina quèran mitro pochin nininsó' quètèrinaco a'nica'huaso marè'.
–Yosè chinotopiso pèi' a'niconquè'. Artaronta' a'niquè'. Nani a'nihuatan, piyapi'santa' Yosè chinotopisopita onposona ya'huèpiso' nitotacaso marè' pichiquè'. ² I'ratèso nipirinhuè', ama a'niquèsahuè'. Inaquè nisha piyapi'sa' ya'conapi. Co Yosè imaponaraihuè', inaquè ya'conahuatona', tapirapi. Yosè ninanonèonta' tapirapi. Cara pi'ipi miria pochin napotapi. ³ Naporo tahuèri'sa' cato' quèmapi a'pararahuè pènèntacaso marè'. Yaa'pahuato, chiníquèn nanan quètarahuè no'tèquèn sha'huicaíso marè'. Piyapi'sa' na'con oshahuanpi ni'ton, cato' quèmapi sètapi. Sètatona' sa'catèn nininsó' a'mosapi piyapi'sa' oshanèna' ayonquicaiso marè'. Cara pi'ipi miria pènèntapi, itèrinco Yosè.

⁴ Catoya'piso' nóya pènèntapona', Yosèri chachin a'parinso'. Panca nanparino'sa' orotèrinso pochin nicatona', Yosè nanamèn anitotapona'. Oripo nara pochin nipi anta',

Yosë notënanquë ya'huërinso'.⁵ Yosë nohuanton, sacai' nininsopita nanitapapi. A'napitari yatëpahuachina', nanamëna quëran pën pipiarin. Pipihuachina, yatëpapisopita huëyarapi. Huëyarahuatona', chiminapi. Ina pochin Yosëri catahuarin ni'ton, minsëapi.⁶ Iráca pënëntona' piro'sa' nani ma'sha nipi piyapi'sa' ayonquicaiso marë'. Inapochachin catoya'pi Yosëri a'parinso', nani ma'sha nanitapaapi. Yosë nontahuachina', co o'nanaponhuë'. Inapatonona', pënëntápona'. Tëquëionta' nontahuachina', huënai' taranapon. Ina quëran Yosë nohuanton, nisha nisha canioro'sa' acorapi Yosë yonquicaiso marë'.⁷ Nani ya'ipi noyá pënëntohuachina', co huachi aquëtë' pënëntacaso' ya'huaponhuë'. Naporo' ma'sha pa'pi të'huatoro nininso' ya'noarin. Acoporo' quëran huë'sarin. Huë'sahuaton, cato ya'pi ahuequiari. Ina quëran minsërahuatón, tëpararin.⁸ Quirosarinquë chachin tëpararin. Inaquë iráca Quisosonta' tëpapi. Inaquë ya'huëpisopita pa'pi co noyahuë' cancantopi. Sotomaquë, Iquipitoquë inaquëpita ya'huëpisopita pochin cancantatona', oshahuanacaisoáchin yonquipi. Catoya'pi tëpahuachina', cachiquë të'yatapi. Co pa'pitapihuë'.⁹ Cara tahuëri miria pochin nisha nisha piyapi'sa', nisha nisha nananquë nonpisopita inapitari ni'sapi. Nicaponaraihuë', co nohuantapihuë' pa'pitacaiso'.¹⁰ Tëpapi ni'ton, capa cancantatona', pita nisapi. Ma'shanënantá' topinan a'naya a'naya niqüetapi. "Hua'qui' pënënatonpoa', apininpoa' nipirinhuë', iporasó' nani chiminpi," ta'tona', capa cancantapi.¹¹ Cara tahuëri miria napoápirinahuë', a'nanaya Yosë nohuanton, nanpiantarahuatona', huanintarapi. Piyapi'sari ni'sahuatona', pa'pi të'huatapi.¹² Naporo' inápa quëran nontërinso' natanapi.

—jlsëquë huëntaco huachi! itarin. Napotohuachina, inimiconënpitari nicasó', catoya'piso' inápaquë paantapi. Chitororë chachin paantapi.¹³ Naporo chachin panca ocohua pa'sarin. Pa'pachina, notohuaro' pëiro'sa' ohuatarin. Canchisë huarcana piyapi'sa' chiminapi huachi. A'napitaso' pa'pi të'huatapi. "Yosë nohuanton, naporin. ¡Ma'pitacha nanitaparín paya!" tosapi.

¹⁴ Nani catoro' parisitapiso' ni'nahuë. Shiarahuaton, a'nanta' a'notantarínco. Hua'narëso pochin ni'nahuëso' sha'huichinquëma'.

Ya'natontarinso' pihuirinso'

¹⁵ Ina quëran ya'natontarinso' anquëninta', pihuiantarin. Pihuihuachina, inápaquë chiniquën nonsapi, natanahuë.

"Íráca quëra huarë' na'a copirnoros'a' ya'huëpirinahuë', iporasó' Yosëri ya'ipiya hua'anëntarin. Quisocristorë chachin hua'anëntomiatarin. Co onporonta' pipiapihuë'," tosapi.

¹⁶⁻¹⁷ Cato shonca catapini ansiano'santa' Yosë'pa' ya'huëpiso' isonahuatona', Yosë chinotapi: "Yosparinquën, Siniro. Quëmasáchin ya'ipi nanitaparan. Iráca quëran huarë' ya'huaton, ipora huanta' nanpiaran. Chini chiniquën nanantaton, ya'ipi hua'anëntaran.

¹⁸ Nisha nisha piyapi'sa' no'huirinënuënsopita ana'ntaran. Ya'ipi chiminpisopitanta' no'tëquën ana'ntaran. Imarinënuënsopitaso nipirinhuë', acanaaran. Inso tëranta' natëhuachinquën, inápaquë quëpaaran. Hua'ano'sa', topinan piyapi'sa', inapita imapachinënuë, acanaaran. A'napitaso nipirinhuë' piyapi'sa' aparisitatoná tëpapi ni'ton, chiniquën ana'ntaran," itapi.

¹⁹ Ina quëran hua'narëso pochin nicasoco, Yosë pëinën inápaquë ya'huërinso' ni'soatërin ni'nahuë. Iráca chinotopiso pëi acohuaana Yosë caposonën ya'huërin. Ina pochin nininso' inápaquë ni'nahuë. Nicasoco, o'coritërin, tënëntërin, huiratërin, ocohua pa'nin, ocai' antotërin, naporin. Yosë chiniquën nanantërin ni'ton, naporin.

12

Panca ya'huan pochin ya'norinso'

¹ Ina quëran Yosë nohuanton, hua'narëso pochin niantarahué ayonquiinpoaso marë'. A'na sanapi inápaquë quënanahuë. A'morinso' huënaráchin huënaráchin. Pi'i pochin a'pinin. Nantëanaquë yoqui ya'huërin. Shonca cato' tayoraro'sari yancotë pochin motën tahuitërin.² Inaso' cayoron. Nani yahuaiarin ni'ton, chiniquën iquitaton, parisitárin.³ Ina quëran a'na ma'sha inápaquë ya'norin, niantarahué. Panca ya'huan pochin niponahuë', ina quëran panca panca ninin. Quëhuashin nisahuaton, canchisë motën ya'huëtërin, shonca pomohuanin. A'naya a'naya motënuë hua'an pochin yancotë yancorin.⁴ Huinamën quëran inápaquë huihuicontahuachina, tayoraro'sa' a'tëntontarahuatón, isoro'paquë të'yatimarin. Patoma pochin të'yatimarin. Ina quëran hua'narëso pochin quënantarahué. Panca ya'huan pochin nininso' pa'nin. Sanapi notënanquë huaniarin. "Huaihuachin, hua'huin matahuato, ca'sarahué," ta'ton, ninararin.⁵ Ninaso', huairin. Quëmapia'huaya huairin. Inaso' chini chiniquën nanantaton, a'na tahuëri ya'ipi piyapi'sa' hua'anëntapon. No'tëquën ana'ntapon ni'ton, ya'huani yatëparin. Ina marë' ninarápirinhuë'. Nani nasitohuachina, Yosëri

nicha'ërin. Ya'huërinquë chachin quëpantarin ichihua'anëntacaso marë'. ⁶ A'shinsu nipirinhuë', co piyapi ya'huërinquëhuë' ta'arin. Inaquë Yosëri nani tapatërin ya'huëcaso marë'. Cara pi'ipi miria pochin inaquë ya'huërin ni'ton, cosharo' quëtapi.

⁷ Ina quëran hua'narëso pochin niantarahuë. Inápaquë quira nisapi. Anquëni hua'an Miquiri itopiso' anquëninënpita camairin panca ya'huan pochin nininsu' minsëcaiso marë'. Inanta' anquëniro'sa' camairinsopitarë chachin ahuëtopirinahuë', ⁸ co nani-topihuë' minsëcaiso'. Miquiri anquëninënpitari minsërahuatona', isoro'paquë a'paimapi. ⁹ Inapotatona', panca ya'huan pochin nininsu' inápa quëran të'yatopi. Inaso' sopai chachin, Satanasë itopiso'. Ya'ipi piyapi'sa' yanonpintërin. Ina minsërahuatona', anquëninënpitarë chachin isoro'paquë të'yatopi.

¹⁰ Ina quëran inápaquë chiniquën noninsu' natanahuë.

"Tëhuëinchachin sopai yaminsëpirinpoahuë', Yosë nicha'ërinpoa'. Quisocristorë chachin hua'anëntarinpoa'. Sopairi Yosë nontaton, na'con sha'huirapirinpoa'. 'Oshahuanpi,' itëra'piarinpoa'. Tahuërirë chachin tashirë chachin sha'huirapiápirinpoahuë', nani Yosëri minsërin.

¹¹ Carniroa'hua chiminaton, huëninën quëran anoyacancantërinpoa' ni'ton, sopai minsëréhua'. Nanamën sha'huitatëhua', minsëréhua'. Yatëpaperinënpohuënta', co a'porëhuahuë', tosapi.

¹² Napoaton inápaquë ya'huëpisopita noya cancanchina'. Ya'ipiro'paquë, marëquë, inaquëpita ya'huëpisopitaso nipirinhuë', parisitapi. ¡Ma'huantacha nisapi paya! Sopai pa'sárin minsëcaso marë'. 'Co hua'quiya quëranhuë' Yosë ana'intarinco,' ta'ton, chiniquën no'huitërin. No'huitaton, piyapi'sa' yaminsërin."

¹³ Ina quëran Yosë nohuanton, hua'narëso pochin niantarahuë. Ya'huan pochin nininsu' nani isoro'paquë të'yatopi. Të'yatohuachina, sanapi huairinsu' aparisitapirinhuë',

¹⁴ Yosëri catahuarin cha'ëcaso marë'. Panca onian pochin anpiantëhuaton, ta'arin. Co piyapi ya'huërinquëhuë' pa'sahuaton, cara pi'ipi miria pochin inaquë na'piarin. Yosë nohuanton, ma'sha ya'huërin capacaso'. ¹⁵ Chiniquën no'huiton, ya'huani yamapirinhuë'. Nanamën quëran panca ii' pipirin. Tëquëin pochin pipirin sanapi quëpacaso marë'. ¹⁶ Ii' të'yatopirinhuë', no'pa' huëncarohuachina, ya'ipiya yanquirin. Co chimiitërinhuë'. ¹⁷ Napoaton sopairi chiniquën no'huirin. No'huiton, pa'nin a'napita hua'huinpita ahuëapon. Yosë natëpisopita tëpacaso marë' pa'nin. Quisoso imasapi ni'ton, aparisitarin. ¹⁸ Ina yonquiaton, marë yonsanquë huaniarin.

13

Ma'sha marë quëran pipirinsu'

¹ Ina quëran hua'narëso pochin niantarahuë. A'na ma'sha pa'pi të'huatoro' nininsu' marë quëran pipiarin. Canchisë motohuan nisahuaton, shonca pomonën ya'huëtërin. A'naya a'naya pomonënuë yancotë' ya'huëtërin. Hua'an pochin chiniquën nanantërin ni'ton, naporin. Motënaquë nininënpita nani ninshitërin, Yosë pinorinsu'. "Yosë quëran chini chiniquën nanantërahuë," ta'ton, ninshitërin. ² Yarani pochin niponahuë', tocani pochin nantëtërin. Nanamënso' pa'pini pochin nanantërin. Panca ya'huani chachin chiniquën nanan quëtapon ni'ton, chiniquën nanantaton, copirno ya'conapon. ³ A'na motën ahuëtohuachina', chiminatë pochin niponahuë, noyatantarin. Noyatohuachin, ya'ipi piyapi'sa' pa'yanapi. Pa'yatatona', imasapi. ⁴ Panca ya'huan chinotatona', acorinsonta' chinotapi. Notohuaro' piyapi'sa' ina yonquiatona', natëapi: "Ma noyacha inaso paya. Chini chiniquën nanantarin. ¿Incarita' nanitërin ina minsëcaso'?" tosapi.

⁵ Sopai nohuanton, ma'sha marë quëran pipirinsu' na'con Yosë pinosarin. "Yosë quëran chini chiniquën nanantërahuë. Co ina chinotacaso' ya'huërinhuë'," tosarin. Sopairi catahuarin ni'ton, copirno ya'conarin. Chini chiniquën nanantarin ni'ton, ya'ipi copirno'sa' camaiarin. Cara pi'ipi miria ya'ipiya hua'anëntarin. ⁶ Na'con Yosë pinosarin. "Caso' Yosëco," toconapon. Yosë ya'huërinsona' nocanarin. Inaquë ya'huërinso'pita' pinosarin. ⁷ Yosë imapisopita co quë'yarinhuë'. Sopai nohuanton, aparisitarin. Quira nisahuaton, canatarin. Notohuaro' piyapi'sa' nisha nisha parti ya'huëpisopita hua'anëntarin. Nisha nisha nananquë nonpisopita hua'anëntarin. ⁸ Hua'huayatërahuë' piyapi'sari natëapi. Carniroa'hua imapisopita'chin co ina chinotapihuë'. Inaso' a'na quirica ya'huëtërin. Nanpirin quirica itopiso'. Inaquë nininënpita nani ninshitërin. Isoro'pa' ninin quëran huarë' imapisopita ninoton, inaquë ninshitërin. "Canpoa marë' Carniroa'hua chiminin," ta'tona', ina imasapi. A'napitaso nipirinhuë' co nanpirin quiricaquë nininënpita ya'huërinhuë' ni'ton, ma'sha marë quëran pipirinsu' chinotapi.

⁹ Huëratëhuanpatama', noya natanatoma', yonquico'.

¹⁰ “Mapachinēnquēma, parisitacaso' ya'huērin. Sahuēniquē yatēpahuachinēnquēma, ahuan-tacaso' ya'huērin. Ina yonquiatoma', chiniquēn cancantoco'. ‘Yosē catahuarinpoa', ta'toma', imamiatoco'.”

Ma'sha no'pa quēran pipirinsō'

¹¹ Ina quēran hua'narēso pochin niantarahuē. A'na ma'shanta' no'pa quēran pipiarinsō' ni'nahuē. Carniroa'hua pochin cato' pomona'huaya ya'huētērin. Noya ya'noaponahuē, panca ya'huan pochin chiniquēn nonsarin. ¹² Inanta' chiniquēn nanantapon. Chiniquēn nanantaton, ya'ipi piyapi'sa' camaiarin ma'sha marē quēran pipirinsō' chinotacaiso marē'. Inaso' motēn ahuētōhuachinara, chiminatē pochin niponahuē', noyatantarinso' ni'ton, piyapi'sari chinotapi. ¹³ Ma'sha no'pa quēran pipirinsonta' nani ma'sha nantaparin piyapi'sa' nonpintacaso marē'. Ina nohuanton, pēn inápa quēran anotarín. Piyapi'sa' ni'tērantapaquē napoarin. ¹⁴ Nisha nisha acoarin, sacai' nininsō'. Ma'sha pa'pi tē'huatoro' nininsō' ni'tonēnquē naporin. Piyapi'sari ni'pachina': “Tēhuēnchachin inaso' Yosē,” tosapí. Notohuaro' piyapi'sa' nonpintarin. Ina quēran itapon: “Panca mamanshi niahua'. Sahuēniquē ahuēatona' shitépapurinahuē', noyaaantarinso' nonanātēhua' chinotahua',” itohuachina', nisapi. ¹⁵ Ina quēran aquētē chachin piyapi'sa' nonpintarin. Ina nohuanton, mamanshi nanpirinsō pochin ya'noarin. Noninsō pochin natanapi. “In-sosona co moshahuachincohuē' tēpaco',” tosarín. ¹⁶ Ina quēran camaiantarin. “Marca niacotacaso' ya'huērin. Tē'yamaquēhuē nipon, inchinan imiramaquēhuē nipon niacotoco'. Hua'ano'sa', topinan piyapi'sa', ma'huano'sa', sa'ahuaro'sa', patrono'sa' piyapinēnpitarē chachin, ya'ipiya niacotacaso' ya'huērin. Co a'naya tēranta' pahuantacaso' ya'huērinhuē',” tosarín. ¹⁷ Co marca niacotōhuachinahuē', co huachi nanitapihuē' ma'sha pa'anatona' canacaiso'. Co pa'anacaiso tēranta' nanitapihuē'. Ma'sha marē quēran pipirinsō' marcanēn niacotēra'piapona'. A'naquēn nininēn chachin niacotapi. A'naquēnsō nipurinhuē' nomironēn niacotapi. ¹⁸ No'tēquēn yonquiamaquē huarē' nomironēn nitotarama'. “Piyapi niponahuē', inasáchin natērhua',” ta'tona', saota pasa saota shonca saota niacotapi.

14

Pasa catapini shonca catapini huaranca cantapiso'

¹ Ina quēran hua'narēso pochin niantahuato, Carniroa'hua quēnantarahuē. Sion motopiquē huaniarin. Inarē' pasa catapini shonca catapini huaranca piyapi'sa' ya'huapi, ni'nahuē. Imapi ni'ton, ina nininēn niacotē'yatopi. Tata Yosē nininēnta' niacotopi. ² Ina quēran inápaquē chiniquēn tēnētērinso' natanahuē. Panca so'pora pochin tēnēntarin. Chiniquēn huira pochin natanpirahuē', arparo'sa' pi'niatona', naporapi. ³ Nasha cantanēn inápaquē cantarapi. Yosē notēnanquē cantarapi. Ansiano'sa', catapini ma'sharo'sa pochin nininsopita, inapitanta' natanapi. Pasa catapini shonca catapini huaranca imapisopita cantapiso'. Isoro'paquē ya'huapona', Quisosori nicha'ērin. Oshanēna marē' chiminatón, anoyacancantērin ni'ton, inapitaráchin nanitopi ina cantacaiso'. ⁴ Noyápiachin cancantapi. Co pi'pisha tēranta' monshihuana'pi pochin cancantopihuē'. Yoséchin yonquiapi. Insēquēsona Carniroa'hua pa'pachin, imasapi. Isoro'paquē ya'huēpirinahuē', nani Yosēri nicha'ērin. Ya'nán cayarinsō macatē' Yosē quētēreso pochin nicatona', inasáchin chinotapi. Nani tahuēri Carniroa'huanta' chinotapi. ⁵ Co pi'pisha tēranta' nonpinpihuē'. Noyápiachin cancantapi.

Cara anquēniro'sa' pa'sapiso'

⁶ Ina quēran a'na anquēninta' quēnanahuē. Inápaquē yanponarin noya nanan sha'huicaso marē'. Nisha nisha piyapi'sa', nisha nisha nananquē nonpisopita, ya'ipiya sha'huitarin.

⁷ —Yosē tē'huatātoma', natēco'. Ana'intacaso' tahuēri nani naniriarin ni'ton, inasáchin imaco'. Ya'ipi isoro'pa', inápaquē ya'huērinso', marē, iiro'sa', ya'ipiya ninin ni'ton, chinotoco', itarin anquēniri chiniquēn nontaton.

⁸ Ina quēran a'na anquēninta' paaton, sha'huirarin:

—Íraca na'a oshahuano'sa' Papironiaquē ya'huēpi. Panca ninano' nipirinhuē', Yosē nohuanton, ta'huantopi. Inapita pochin cancantopisopita ya'huantapurinahuē', Yosēri ana'ntarin. Pa'pi co noyahué' yonquiatona', na'a piyapi'sa' anishacancantopi ni'ton, ta'huantapi. Noyá ta'huantapi, tēnin.

⁹ Ina piquēran a'na anquēninta' paaton, chiniquēn nonsarin.

—Ama ma'sha pa'pi tē'huatoro' nininsō' natēcosohuē'. Ama mamanshinēn moshacosohuē'. Tē'yamaquē marcanēn yaacotarinquēma' hua'anēntinquēmaso marē'. Ama natēcosohuē'. Ina chinotohuatama', Yosē ana'ntarinquēma'. ¹⁰ Chiniquēn no'huítēnquēma', main huino o'shitēreso pochin ana'ntarinquēma'. Parisitopiquē a'pahuachinquēma', pēnquē parisitarama'. Carniroa'hua, anquēniro'sa' inapita ni'tērantapaquē no'tēquēn ana'ntarinquēma'. ¹¹ Co onporonta' pēn tacopiapohuē'. Inaquē conainta' tomontápon.

Parisitápona. Co sanoarinhué'. Inso pitasona ma'sha pa'pi té'huatoro' nininso' naté'tona', mamanshinén moshahuachina', tahuériré chachin, tashiré chachin chiniquén parisitápona'. Co marcanén niacotacaso' ya'huérinhué', ténin. ¹² Ina yonquiatoma', chiniquén cancantoco'. Yosé nanamén natétoma', Quisocristo imamiatoco'. Aparisitopirinénquémahué', ama a'pocosohué'.

¹³ Ina quéran inápa quéran noninso' natanahué':

—Apira sha'huichiniquén ninshitéqué': Inso sona Sinioro imarinso maré' chiminpachina, noya cancanchina', ténin. Ina quéran Ispirito Santo tapon:

—Téhuénchachin Yosé'pa' pa'pachina', chinotapi. Yosé maré' sacatopi ni'ton, inápaqué canapi huachi, ténin.

Piyapi'sa' mapiso'

¹⁴ Ina quéran hua'narésó pochin niantahuato, chitoro' quénanahué, huiríchín nininso'. Inaqué a'naso' huénséarin, piyapi pochin ya'norinso'. Chiniquén nanantaton, oro quéran nininso' yancorin. Imirin quéran nisha sahuéni sé'quérin nitérinso' macacaso maré'.

¹⁵ Naporo' anquéni Yosé péinén quéran hué'nin. Huécaton, sha'huitiarin:

—Nani ora nanirin, maqué huachi. Trico noya cayahuachina, a'naroáchin sahuéniqué mané'. Inapochachin iporaso' ora nanirin piyapi'sa' macacaso maré', itérin. ¹⁶ Itohuachina, manin. Cayarinso' manésó pochachin manin huachi.

¹⁷ Ina quéran a'na anquéni ya'huéré Yosé ya'huérin quéran pipiantarin. Inanta' nisha sahuéni ya'huétérin, inéshin nininso'. ¹⁸ A'na anquéninta' Yosé chinotopi quéran hué'nin. Inari péni ni'sarin ora nanihuachin, ana'intacaso maré'. Huécaton, sha'huitérin:

—Nani ora nanirin isoro'pa' ana'intacaso maré'. Opa cayahuachina, manésó pochachin a'naroáchin maqué', itérin anquéniri.

¹⁹ Itohuachina, a'naroáchin co imapisopitahué' manin ana'intacaso maré'. Yoséri chiniquén no'huítón, no'téquén ana'intarin. ²⁰ Ni'co'. Oporo'sa' mapachinara, ninano aipiran quéparapi. Inaqué panca nanpique' to'poipi. Opa'i pipihuachina, quéhuain ninin. Huénaí pochin ya'norin. Inapochachin ana'intoahuachina, panca huénaí' pa'sarin, ni'nahué. Cara pasa quiromitro pochin pancaitérinso'. Cahuarío motén ya'cari huaré' anpotarin huachi.

15

Canchisé anquéniro'sa' ana'intacaiso maré' acorinso'

¹ Ina quéran Yosé nohuanton, hua'narésó pochin niantarahué. A'na tahuéri oshahuano'sa' chiniquén ana'intarin. Ina anitotincoso maré' nani ma'sha a'notérinco. Pa'pi huéhuépiro' ni'nahué. Cancchisé anquéni ya'huarin. A'naya a'naya Yoséri yaa'parin piyapi'sa' ana'intacaso maré'. Ina nohuanton, isoro'paqué nani ma'sha onpocaiso' ya'huapon. Inapooton, ana'intérinso' naniarin.

² Co'huara anquéniro'sa' pa'shatérasoihué', inápaqué panca sono' niantarahué. Isihuico pochin niponahué', huénaratarin. Péni pochin ya'norin. Sono yonsanqué na'a piyapi'sa' quénanahué, ma'sha pa'pi té'huatoro' nininso' minsépisopita. Isoro'paqué ya'huapona', co mamanshinén moshapihué'. Co marcanén niacotopihué'. Parisitaponaraihué': "Yoséichin imaral," ta'tona', imamiatopi. Iporaso' Yosé'pa' ya'huatona', noya ya'huérapí. Arparo'sa' Yoséri quétérin pi'niatona' cantacaiso maré'. ³ Iráca Moisésé Yoséichin natéton, inimiconénpita minsérahuatón, cantarín. Inapochachin isopitanta' cantarapi. Carniroa'hua cantarinsonta' cantarapi.

"¡Ma noyanquéncha, Sinioro, quémaso paya! Ya'ipi nanitaparan. Ma noyacha catahuanrancoi paya. Chiniquén nanantaton, noya ninan. Noya hua'anéntaton, no'téquén ana'intéran. Co onporonta' nonpinanhué'. Ya'ipi piyapi'sa' natéinénquén.

⁴ Ya'ipiya Sinioro té'huachinénquén. Ya'ipiya yonqui'inénquén. Quémasáchin nóyanquén. A'na tahuéri no'téquén oshahuano'sa' ana'intaran ni'ton, nisha nisha piyapi'sa' huécatona', chinotarínénquén," topi cantatona'.

⁵ Ina quéran Yosé chinotopiso péi' inápaqué ya'huérinso' ni'soatérin, ni'nahué. Acoana Yosé caposónén ya'huériniqué chachin quénanahué. ⁶ Cancchisé anquéniro'sa' ina quéran pipiapi. Huiríchín huiríchín a'mopi. Té'téténqué oro pochin nininqué nitonpopi. Piyapi'sa' oshahuanpi ni'ton, Yoséri a'paarin nisha nisha aparisitacaiso maré'. ⁷ Ina maré' canchisé minéro'sa' pochin nininso' ya'huérin, oro quéran nipiso'. A'nara' ma'sha pochin nininso' minéro'sa' masahuaton, anquéniro'sa' quétérin. "Paatoma', minéro'saqué ya'huérinso' té'yanantoco'. A'naya a'naya té'yanantohuatama', Yoséri chiniquén ana'intarin huachi," ta'ton, a'naya a'naya quétérin. Yosésó' co onporonta' chimianinhué', ni'sárinpoa'. ⁸ Noya noya ni'ton, ya'ipi nanitaparin. Ina té'huatacaiso maré' conai pochin nininso' tomontarin. Ya'ipi

Yosë chinotopiso pëi' inápaquë ya'huërinso' yanquëëtërin. Co insonta' nanitërinhuë' inaquë ya'conacaso'. Nani piyapi'sa' ana'ntohuachina, naporo huarë' noya ya'coantapi.

16

Minëro'saquë ya'huërinso' të'yanantopiso'

¹ Naporo' chinotopiso pëi' inápaquë ya'huërinso' quëran chiníquën noninso' natanahuë.

—Piyapi'sa' ya'huërinquë paatoma', minëro'saquë ya'huërinso' të'yanantoco'. Të'yanantohuatama', parisitapi. Pa'pi co noyahuë' cancantopi ni'ton, Yosëri chiníquën no'huiton, ana'ntarin, itërin anquëniro'sa'.

² Ina natanahuaton, a'nara' pa'nin. Isoro'pa' nocorahuaton, minëquë ya'huërinso' të'yanantërin. Të'yanantohuachina, na'a piyapi'sa' panca ta'tarapi. Sëncopi pochin pip-itëra'piapona'. Co noyatochináchinhuë' nisapi. Ma'sha pa'pi të'huatoro' nininso' imapisopita parisitapi. Marcanën niacotopi ni'ton, Yosë nohuaton, ta'taráchin nisapi. Mamanshinënta' moshapi ni'ton, parisitápona'. A'na tahuëri ma'sha onpocaso' ninoton, a'notërinco, ni'nahuë.

³ Ina quëran a'na anquëninta' paaton, minëquë ya'huërinso' marëquë të'yaitarin. Inaquë të'yaitohuachina, huënai' taranarin. Chimipi huënaïnën pochin anën nisarin. Napoaton ya'ipi marëquë ya'huërinso'pa ta'quiapi.

⁴ Ina piquëran a'na anquëninta' pa'nin. Minëquë ya'huërinso' iro'saquë të'yaitohuachina, inapitanta' huënai' taranarin. Tëquëin, i'sharo'sa', inapita napoapi.

⁵ Napohuachina, anquëni ii' a'pairinsoari Yosë nontaton tapon:

“No'tëquën Siniro ana'ntaran. Iráca quëra huarë' ya'huaton, ipora huanta' nanpiaran. Noyasáchin ninan.

⁶ Na'a imarinënsopita tēpapi. Noya pēnēntopirinahuë', tēpapi ni'ton, i'huëretaton, ana'ntaran. Iiro'sa' huënai' atarantëran ni'ton, ina tēranta' o'ocaiso' ya'huërin. No'tëquën ana'ntaran,” itërin.

⁷ Artaro quëraonta' noninso' natanahuë: “Tëhuënachin Siniro quëmasáchin ya'ipi hua'anëntëran. Chini chiníquën nanantaton, no'tëquën nonan. No'tëquën ana'ntaran,” tēnin.

⁸ Ina quëran a'na anquëninta' pa'nin ana'intacaso marë'. Minëquë ya'huërinso' pi'iquë të'yanantohuachina, pi'i chini chiníquën pi'catarin. Pën pochin pi'cataton, piyapi'sa' chiníquën aparisitarin. ⁹ Panca huëyaponaraihuë, co nirotapihuë'. Yosë no'huitona', pinosapi: “Sopai pochin cancantaton, aparisitarinpoa' ni'sora,” tosapi. Parisitaponaraihuë', co nohuantapihuë' oshanëna' a'pocaiso'. Co Yosë yayonquiapihuë'.

¹⁰ Nani catapini anquëniro'sari ana'intapona' pa'pi. Ina quëran a'nanta' ma'sha marë pipirino' ya'huërinquë pa'nin. Hua'anëntacaso' shiranëncuë chachin paaton, minëquë ya'huërinso' të'yanantarin. Të'yanantohuachina, ya'ipiya tashiarin. Piyapi'sa' chiníquën parisitaton', tarëta'pi. ¹¹ Yosëso' chini chiníquën nanantopirinhuë', piyapi'sari ta'taráchin nicatona', no'huipi. “Pa'pi co noyahuë' ni'ton, aparisitarinpoa',” topi pinotona'. Co naporo tēranta' oshanëna' yaa'poapihuë'.

¹² Ina quëran a'na anquëninta' pa'sahuaton, minëquë ya'huërinso' panca i'quë të'yaitërin, Iyopiratisii' itopiquë. Inaquë të'yaitohuachina, pancai' niponahuë', huiñquintomaton, yaniromarin. Copirnoros' noya pēntonacaiso marë' yaniromarin. Pi'i pipirin parti quëran huë'sapi quira nicacaiso marë'.

¹³ Ina quëran panca ya'huan pochin nininso' niantarahuë. Ma'sha marë quëran pipirino', nonpin nanan pēnēntona'pi, inapitanta' niantarahuë. Cara chachin nanamëna quëran cara sopairo'sa' pipipi, inpo pochin ya'nopiso'. ¹⁴ Sopairo'sa' ni'ton, nani ma'sha nanitapapi. Sacai' nininso'pa nisapi piyapi'sari natëcainso marë'. Nonpintatona', napoapi. Nisha nisha copirnoros' camaira'piapona' quira nicacaiso marë'. Ana'intacaso' tahuëri nani ya'caritëriarin ni'ton, niyontapona'. “Canpoari Yosë minsëahua,” ta'tona', napoapona'. ¹⁵ Nani Quisoso sha'huërinpoa': “Ni'co, iyaro'sa'. A'nanaya o'mantararahuë. Ihuatë pochin nicato, co nitotasëncuëmahuë', o'mantararahuë ni'ton, nani tahuëri ninaco. Noya ninahuatamaco, noya cancantarama'. Yosë noya ni'sarincuëma'. Noyápiachin a'morëso pochin noyasáchin nico'. Ina quëran o'mantahuato, co tapanapomahuë'. Noya cancantarama', itërinpoa'. ¹⁶ Ana'intacaso' tahuëri ya'caritohuachin, na'a copirnoros' ayontapapi quira nicacaiso marë'. Armaquitono itopiquë niyontapapi. Cotio nananquë napopiso'.

¹⁷ Ana'chin anquëni pahuanarin pacacaso'. Ina pa'sahuaton, minëquë ya'huërinso' të'yanantarin. Ihuancuë të'yanantohuachina, inápaquë Yosë chinotopiso pëi quëran chiníquën nonin. Hua'anëntërinso shiranën quëran “¡nani huachi!” tosarín.

¹⁸ Napohuachina, o'coritarin. Huira pochin chiniquén ténentarin. Naporo' panca oco-hua pa'sarin. Iráca quéran huaré' co onporonta' ina pochin pa'chinhué' niponahué', napoarin. ¹⁹ Co Yosé natépisopitahué' ya'huépiqué nocharotarin. Panca ninano' niponahué', huéncharoaton, cararo'té huaré' niacoarin. Nisha nisha ninanoro'saqué ta'huantapi. Co Yoséri naniantérinhué' ana'intacaso'. Papironiaqué na'a piyapi'sa' ya'huépirinahué', co noyahué' nicacaisoráchin yonquipi ni'ton, ana'itérin. Inapochachin a'na tahuéri chiniquén no'huiton, ata'huantarin. ²⁰ Naporo' motopiro'sa', so'tono'sa', inapita co huachi ya'huaponahué'. ²¹ Inápa quéran ocai' anotapon. Panca masho ni'ton, quéquén. Catapini shonca quiro pochin qué'ninso'. Na'a anotohuachin, piyapi'sa' chiniquén parisitapi. Napoaton Yosé chiniquén no'huitona', pinosapi huachi.

17

Monshihuana'pi pochin nininso'

¹ Ina quéran a'na anquéni miné' sé'quéna'pi nininso' huécapairahuatonco, itérinco: "Huéqué' pa'a piyapi'sa' ana'intacaso' ya'huérinso' a'nochinquén. Paséqué a'na sanapi panca iiro'sa' aipi huénséarin. Inaso' pa'pi co noyahué'. Monshihuana'pi pochin piyapi'sa' anishacancantérin. ² Ya'ipi copirnoros'a' ina natétona', co noyahué' nisapi. Monshihuaninso pochin cancantatona', Yosé naniantapi. Piyapinépita'na' ina imatona', co noyahué' nicacaisoáchin yonquiapi," itérinco.

³ Itohuachincora, hua'narésos pochin niantarahué. Espirito Santo nohuaton, co piyapi ya'huérinquéhúé' quéparinco. Inaqué co noyahué' sanapi ni'nahué. Ma'sha pa'pi té'huatoro' nininsonta' quénanahué. Iporaso' quéhuanén ya'norin. Canchisé mototahuaton, shonca pomon ya'huétérin. Nisha nisha nininén ya'huétérin, Yosé pinorinso'. Ya'ipi nonénué ninshitéra'piarin. Ina aipi sanapi huénséarin. ⁴ Inaso' noyápiachin a'moponahué', co noyahué' cancantérin. A'morinso' pa'ton ninin. Quéhuashin, quéhuanén, inapita a'morin. Naporahuaton, oro, na'pia'huaya pa'ton nininsopita, inapita pé'ténin. Monshihuana'pi pochin nitaparin. Miné oro quéran nininso' sé'quérin. Inaqué taparo' nininsoráchin ya'huérin. O'shitérinso pochin na'a piyapi'sa' anishacancantérin. Ano'pirin, amonshihuanin, napotérin ⁵ Nininén pochin nininso' té'inqué ninshitopi. Ninshitopirinahué', ma'ta' tapon naporinso' co piyapi'sa' nitotopihué'.

ISO SANAPISO' PAPIRONIAQUÉ YA'HUÉ'pisopita POCHIN CANTANTÉrin. PA'PI MONSHIHUANTÉ'

NI'TON, INA A'CHININ QUÉran MONSHIHUANPI. NISHA NISHA CO NOYAHUÉ' YONQUIPI topi, ninshitatona'. ⁶ Téhuénchachin ina sanapi pa'pi co noyahué' cancantérin. Quisoso imapisopita co qué'yarinhué'. "Quisoso imarai," topachinara, atépatérin. Notohuaro' atépatahuaton, no'pirinso pochin pa'yatérin. Ina nicato, panca pa'yanahué'.

Ina quéran anquéni itérinco: ⁷ "¿Onpoatonta' pa'yananso'? Carinquén anitochinquén. Sanapi, ma'sha ina aipi huénsérinso' inapita ma'sona tapon naporinso' a'chinchinquén nitotéqué'. Ina ma'shaso' canchisé mototahuaton, shonca pomonén ya'huétérin. ⁸ Iráca isoro'paqué ya'huérin. Iporaso' co ya'huérinhué'. A'na tahuériso nipirinhué' ya'noantarin. Acoporo' quéran huéantarín. Ayaro' tahuéri nanihuachin, parisitopiqué pa'sarin. Nipirinhué', co'huara pa'shátérasohué', a'nanaya ya'noantahuaton, piyapi'sa' a'payanarin. Co Quisoso imapihué' ni'ton, pa'yanapi. Quisoso imapi naporiní, iráca quéran huaré' nininépita nanpirin quiricaqué ninshichitonhué'.

⁹ No'téquén yonquimahué' huaré' ma'sona tapon naporinso' nitotarama'. Ma'sha canchisé motohuaninso', canchisé motopi tapon naporin. Ina aipi sanapi huénsérinso'. Naporahuaton, canchisé copirnoros'a' ayonquirinpoa'. ¹⁰ A'natérápo nani iráca hua'anéntéra'piapirinahué', chimina'piapi. Iporaso' a'nari hua'anéntantarin. A'naichin pahuanarin ya'ipiro'pa' hua'anéntacaso'. A'na tahuéri ya'noarin. Nipirinhué', co hua'qui' hua'anéntaponhué'. ¹¹ Ina piquéran ma'sha pa'pi té'huatoro' nininsoari hua'anéntapon. Nani canchisé copirnoros'a' ayaponahué', inapita pochin nicaton, hua'anéntapirinhué', a'na tahuéri Yoséri ocoiarin. Ocoirahuaton, parisitopiqué a'pararin.

¹² Shonca pomontérinso pochin shonca copirnoros'a' ya'huapona'. Inapitaso' co hua'anénchatéraphihué'. Tahuéri nanihuachin, nisha nisha piyapi'sa' hua'anéntapona'. Naporo chachin ma'sha pa'pi té'huatoro' nininsonta' hua'anéntapon. Napoaponahué', co hua'qui' hua'anéntapihué'. ¹³ Shonca copirnoros'aso' napopianachin yonquiataona', ma'sha pa'pi té'huatoro' nininso' natépona'. Piyapinépita'na' camaia'pona' ina natécaiso maré'. ¹⁴ Inapitaso' Carniroa'hua yaminséatona', quira nisapirinahué', co nanitapihué' minsécaiso'. Inari minséapon. Inaso' Quisocristo chachin. Chini chiniquén nanantarin ni'ton, ya'ipiya hua'anéntarin. Inasáchin natécaso' ya'huérin. Piyapinépitari imasapi. Yoséri huayonin ni'ton, natémiatapi," itérinco anquéni.

¹⁵ Ina quéran a'chintaantarinco.

—Panca iro'santa' ni'nán, ina aipi sanapi huënsërinso'. Inanta' a'chinchinquën nitotëquë'. Inapochachin a'na tahuëri nisha nisha piyapi'sa' ya'huapona', nisha nisha nananquë nonpisopita. Hua'huayatërahuë' ya'huapona'. Nisha nisha copirnorio hua'anëntërinso'pita. ¹⁶ Oshaquëran shonca copirnorio'sa', ma'sha pa'pi të'huatoro' nininso', inapita co huachi sanapi nohuantapihuë'. No'huirahuatona', masapi. Masahuatona', ai'nanpiratapi. Chinquën aparisitatoná', tëparapi. Ina quëran ahuiquitapi. ¹⁷ Yosë nohuanton, copirnorio'sa' yonquiapi ma'sha të'huatoro' nininso' natëcaiso marë'. Napopianachin yonquiatona', co noya sanapihuë' nininso' ata'huantapi. Yosë nohuantërinso' chachin nisapi. ¹⁸ Sanapi panca iiro'sa' aipi huënsërinso' pochin panca ninano' ya'huapon. Ya'huëhuano'sa' pa'pi co noyahuë' cancantapi. Na'a piyapi'sa', copirnorio'sa', inapita anishacancantapona' ma'sharáchin yonquicaiso marë'. Yosë a'pocaiso marë' yanonpintapi. Nonpintápirinahuë', Yosë nohuanton, ata'huantapi anta'.

18

Papironia ta'huantërinso'

¹ Ina quëran a'na anquë'ninta' inápa quëran o'mararin, ni'nahuë, chiniquën nanantërinso'. Huënaráchin ni'ton, isoro'pa' a'pintërin. ² O'marahuatón, chiniquën nonin.

“Nani huachi Papironia ta'huantarin. Panca ninano' niponahuë', ta'huantarin. Inaquë nisha nisha sopairo'sa' ya'huapona'. Nisha nisha chanaro' ca'tëro'santa' inaquë pa'sapi.

³ Papironiaro'sari notohuaro' piyapi'sa' anishacancantopi. Ina pochin cancantatona', copirnorio'sa', piyapinëpita, inapita co noyahuë' nisapi. Monshihuaninso' pochin nicatona', Yosë naniantopi. Ma'huano'santa' inaquë pa'anatona', nani ma'sha canapirinahuë'” tënin anquëni.

⁴ Ina topachina, inápa quëran a'nari itërin:

—Ya'ipi imaramasopita pënënananquëma', natanco. Ni'cona papironiaro'sa' anishacancantochinë'nquëma'. Ina quëran pipiramaso pochin nicatoma', ama inapita pochin cantocoso'huë'. Co noyahuë' nipatama', Yosë ana'ntarinquëma' canpitanta'. ⁵ Na'con oshahuampi ni'ton, co Yosëri naniantarinhüë' ana'ntacaso'. ⁶ A'napita aparisitopi ni'ton, no'tëquën ana'ntacaso' ya'huërin. Na'con na'con i'huëretacaso' ya'huërin. Pa'pi co noyahuë' nipi. ⁷ Pita nicacaisoáchin cancantopi. Ma'sharáchin yonquiatona', a'napita nocanpi ni'ton, Yosëri aparisichin. Iporaso' cancanëna quëran yonquirapi. “Quiyaso' noya ya'huërai. Hua'an pochin nicatol, co manta' pahuantërincoihuë'. Co quëyoron pochincoihuë'. Co onporonta' sëtaraihuë'”, topirinahuë'. ⁸ A'nanaya Yosëri ana'ntarin huachi. Na'a piyapi'sa' caniopona', sëtapona', tanarotapona', napoapona'. Yosëri chini chiniquën nanantaton, ana'ntarin. Ahuiquitarin.

⁹ Nisha nisha copirnorio'santa' anishacancantërinso'pita sëtapona'. Huiquitërinso' nica-tona', na'nëpona'. Yosëri ana'ntohuachin, na'nëpona'. ¹⁰ Aquë quëran quënanpachina', pa'pi të'huatapi.

“¡Ma'huantacha ninin paya! Papironia panca ninano' niponahuë', a'naroáchin ata'huantopi. Yosëri ana'ntërin,” tosapi.

¹¹ Ma'sha pa'ana'piro'santa' sëtatona', na'nëpona'. Nani ma'sha pa'anacaso marë' ya'huëtopirinahuë', co huachi insoari tëranta' pa'antaponhuë'. ¹² Notohuaro' oro, prata, na'pira'huaya pa'ton nininsopita, morin, sita, caninë'mëtë', quëhuanë'mëtë', inapita ya'huëtopirinahuë', co incari tëranta' pa'antarinhüë' huachi. Nisha nisha pimonontëro'sa', huiripomon quëran ma'sha nipisopita, nontëro'sa' pa'ton nininsopita quëran ma'sha nipiso', sha'píhua'na, hua'namia, huirina'pi, ina quëranpita ma'sha nipiso ya'huërin. ¹³ Nisha nisha pimoanacaso marënta' ya'huërin. Canina, nisha nisha cosharo' apimotacaso' nininsopita, yonarin pochin pimóchin nininso', pimo yaquí', pimo hua'sai', huino, toma', arina, trico, inapita ya'huërin. Ohuacaro'sa', ohuicaro'sa', cahuarioro'sa', toronano'sa', inapitanta' ya'huërin. Piyapiro'santa' pa'anapi asacatacaiso marë'. Piyapi chachin nipirinhuë', ma'sharo'sa' pochin yapa'anpi. Notohuaro' ma'sha ya'huëpirinhuë', co huachi pa'anapihuë'. ¹⁴ Ya'huëhuano'sa' itapona':

“Huayoro'sa' nayaramaso' capa ninin. Na'a ma'sha ya'huëtopirinë'nquëmahüë', capa nisarín. Co huachi noya ya'huapomahuë'”, tosapi.

¹⁵ Ma'sha pa'ana'piro'sa' na'con canapirinahuë', sëtapo huachi. Të'huatatona', aquë quëran notërapo. Na'nëpona' pochin ¹⁶ itapona':

“¡Ma'huantacha ninin paya! Panca ninano' niponahuë', ta'huantërin. Sanapi noyápiachin a'morinso' pochin nipirinhuë', co huachi ya'huërinhuë'. Morin, caninë'mëtë', quëhuanë'mëtë', inapita a'mosahuaton, oro, na'pira'huaya pa'ton nininso', inapita pë'pëpirinhuë',

17 a'naroáchin ma'shanënpitarë chachin ta'huantërin huachi," tosapi.

Nanchahuano'santa' marë pa'tatona', na'a ma'sha aquë quëran quëpirinahuë'. Inapoa-tona', na'con canapirinahuë', co huachi pa'sapihuë'. Piyapinënpitanta' inaquë sacatatona', canapirinahuë', co huachi canapihuë'. Inapitanta' aquë quëran ni'sapi. 18 Pëiro'sa' huiquitohuachina', panca conaitarinso' quënanapi. Quënanpachina', pa'yanapi. "Co onporonta' a'na ninano' iso pochin ni'chinëhuahuë'. Ma notohuaro' ma'shanënpita ya'huëtopirinahuë', ta'huantopi," tosapi.

19 Chiniquë'n sëtatona', mo'shiquë nipashimototapi. Iráca sëtohuachinara, inachintopiso'. Na'nëpona pochin itapona':

"¡Ma'huantacha ninin paya! Panca ninano' nipirinhuë', ayarin. Marë nanchaquë pa'tohuatëira, na'a ma'sha pa'anatoi, quënai. Pa'anpatëira, na'con canapiraihuë', a'naromaráchin ma'shanënpitarë chachin ta'huantërin huachi," tosapi.

20 Ya'ipi inápaquë ya'huëramasopitaso nipirinhuë', ama ina marë' sëtocosohuë'. Imarama' ni'ton, noya cancantoco'. Aparisitopirinënuëmahuë', nani Yosëri ana'intërin huachi. Ina marë' Quisoso ca'taninsopita, pënëntona' piro'sa', inapitanta' noya cancanchina'.

21 Ina quëran hua'narëso pochin niantarahuë. A'na anquë'ninta' ya'noantarin, chiniquë'n nanantërinso'. Pancara'pi masahuaton, marëquë të'yaitërin.

"Pancara'pi të'yaitërahüeso pochachin Papironia ta'huantarin. Panca ninano' niponahuë', ta'huantarin. Yosëri chiniquë'n ana'intarin. Co huachi ya'huaponhuë'.

22 Iráca na'a arparo'sa' pi'nipi. Pirinano'sa', tronpitaro'sa', inapitanta' pihuipirinahuë', iporaso' co huachi mosica natanapihuë'. Co huachi sacatoro'sa' inaquë sacatapihuë'. Co huachi cosharo' nipiso' natanapihuë'.

23 Co huachi nanpara i'chinpiapihuë'. Co huachi inaquë sa'asapihuë'. Iráca notohuaro' ma'sha pa'ana'piro'sa' inaquë ya'huatona', na'con canapirinahuë', noyá ta'huantapi. Na'con pënotatona', nisha nisha piyapi'sa' isoro'paquë anishacancantopirinahuë', Yosëri ana'intarin huachi," tënin.

24 Iráca quëran huarë' inaquë Yosë imapisopita, pënëntona' piro'sa', inapita tëpapi. Ina marë anta' chiniquë'n ana'intarin huachi.

19

1 Ina quëran notohuaro' inápaquë ya'huëpisopita nonsapi natanahuë. Capa cancantatona', chiniquë'n nonsapi:

"¡Ma noyacha Tata Yosëso piyapi'sa' nicha'ërin paya! Chini chiniquë'n nanantarin ni'ton, ya'ipi piyapi'sari chinochina'.

2 Co topinan quëran ana'intërinhuë'. Ya'ipiya no'tëquë'n ana'intërin. Monshihuana'pi pochin nininso' nani ana'intërin. Inaso' notohuaro' piyapi'sa' anishacancantërin. Imapisopita tëpapi ni'ton, i'huëretërin," topi.

3 Ina quëran itantapi:

"¡Ma noyacha Tata Yosëso paya! Co noyahuë' nipisopita ana'intërin ni'ton, huiquitapi. Pën co onporonta' tacopiarinhuë'. Conainta' tomontápon," tosapi.

4 Napohuachinara, cato shonca catapini ansiano'sa', catapini ma'sharo'sa' pochin nininsopita, inapitanta' isonahuatona', Yosë chinotapi: "¡Naporinchi paya! ¡Ma noyacha Tata Yosëso paya! Shiranënuë huënsëaton, ya'ipiya hua'anëntarin," tosapi. 5 Ina quëran Yosë shiranën quëran ninonso' natanahuë.

"Ya'ipi Yosë imaramasopita ina chinotoco'. Hua'ano'sanquëmahuë nipon, piyapinënpitanquëmahuë nipon, inasáchin yonquico'. Ina nóya nicatoma' natërama' ni'ton, 'Ma noyanquë'ncha, Sinioro, quëmaso paya, itoco'," tënin.

Carniroa'hua sa'acaso' pita nisarinso'

6 Ina quëran hua'huayátërahüë piyapi'sa' nonsapiso' natanahuë. Panca so'pora pochin tënëëntarin. Chiniquë'n huira ahuëtërinso pochin natanahuë.

"Ma noyacha Tata Yosëso paya. Chini chiniquë'n nanantaton, ya'ipiya hua'anëntarin.

7 Huëco' capa cancantahua'. Noya cancantahua'. Inasáchin noya noya ni'ton, natëahua'. Nani ora nanirin Carniroa'hua sa'arinso pochin nicacaso'. Imapisopitarë' ya'huëmiatarin. Ni'co'. Sanapi yaso'yahuachina, noyápiachin nitaparin. Inapochachin imapisopita nitapacancanpi.

8 Huirichin a'morëso pochin Yosëri noyápiachin cancan quëtërin. Tëhuë'nchachin inari catahuarin noya nicacaiso marë'," tosapi.

9 Ina quëran anquëni sha'huítërinco ninshita'huaso marë': "Carniroa'hua sa'acaso' pita nininguë përapachinquëma', nóya cancantarama'," itërinco. Ina quëran itaantarinco: "Yosë chachin no'tëquë'n sha'huítërinquë'n ni'ton, ina ninshitéquë'," itërinco.

¹⁰ Naporó' isonahuato, yachinotopirahué'. "Ama chinotocosohué'. Caso' anquénico. Co Yosécóhué'. Canpita pochachin canta' Yosé natérahúé. Quisoso nanamén imarama' ni'ton, Yoséichin yonquiqué'," itérinco.

Quisoso nanaménáchin a'chinpatéhua', no'téquén pénéntaréhua'.

Quisoso canatérinso'

¹¹ Ina quéran Yosé nohuanton, hua'narésó pochin niantarahué. Pi'iro'té' ni'soatohuachina, huiri cahuario quénantarahué. Ina aipi quémapi huénséarin. No'téquén nona'pi itéréhuaso'. Ma'sona t'éra'nta' sha'huitohuachinpoa', co onporonta' nonpintarinpoahué'. No'téquén hua'anéntarin. Quira nicaton, inimicoro'sa' minséarin. ¹² Ya'pirin pën nénérinso pochin huénaratarin. Na'a yancotéro'sa' oro quéran nininso' yancorin. Inaqué a'na nininéonta' ninshitérin, inaora nitotérinso'. ¹³ A'morinso' huénaiqué a'shitérin. Inaso' Yosé nanamén chachin ninin. ¹⁴ Notohuaro' inápaqué ya'huérisopitari imasapi, huirichin a'mopiso'. Inapitanta' huiri cahuarioro'sa' aipi huénséatona', sontaro'sa' pochin pa'sapi. ¹⁵ Quémapi quéchitérinso' nanamén quéran sahuéni pochin nininso' ya'huétérin. Chiniqué nánantaton, nanamén quéran chachin inimiconénpita minséarin. Noninso' sahuéni pochin nicaton, topinan noncharapirinhué', co noyahué' nipsisopita minséarin. Piyapi'sa' no'téquén ana'intarin. Yoséri no'huirin ni'ton, oparo'sa' to'poirésó pochin oshahuano'sa' chiniquéna ana'intarin. ¹⁶ Aipi a'morinsoqué nani ninshitérin:

ISO QUÉMapi CHINI CHINÍquén NANANTATON, YA'ÍPI COPIRNORO'SANTA', HUA'ANÉntarin.

INASÁchin NATÉcaso' YA'HUÉrin

ténin. Tonaménquenta' ina chachin ninshitérin.

¹⁷ Ina quéran a'na anquéninta' quénantarahué. Inápaqué pi'i a'piningué huanirahuaton, soporo'sa' pérasarin. Ya'ipi chanaro' ca'téro'sa' chiniqué n'pérasarin.

—Huéco' Yoséri ata'huantarinsopita ca'guico'. ¹⁸ Na'a piyapi'sa' chiminapona'. Copirnoros'a', capitano'sa', chiniqué nánantopisopita, inapita chiminapona'. Cahuarionénpitaré chachin ta'huantapona'. Hua'ano'sa' piyapinénpitaré chachin co Yosé imapihué' ni'ton, ta'huantapi. Ma'huano'sa', sa'ahuaro'sa', inapitanta co cha'ésapihué', ténin anquéni.

¹⁹ Ina quéran ma'sha pa'pi té'huatoro' nininso' quénantarahué. Na'a copirnoros'a' sontaro'sanénpitaré chachin niyontonapi. Huiri cahuario aipi huénsérinso' minsécaiso maré' quira nisapi. Piyapinénpitanta' yaminsépirinahué'. ²⁰ Quira nipachinara, huiri cahuario aipi huénsérisoari canarin. Canarahuaton, ma'sha pa'pi té'huatoro' nininso' masarin. Nonpin nanan pénéntona'pinta', masarin. Inaso', sacai' nininso' nicaton, notohuaro' piyapi'sa' nonpintérin ma'sha pa'pi té'huatoro' nininso' imacaiso maré'. Marcanén niacotahuatona', mamanshinén moshapirinahué', minséarin huachi. Minsérahuatón, cato chachin masahuaton, ana'intomiatarin. Nanpirapirinahué', parisitopiqué té'yatarin huachi. Inaqué panca sono sha'pimo'shiré chachin pën ténéntápon. Co onporonta' pipiapihué'. ²¹ Inapita imapisopitanta' ata'huantarín. Inaora nanamén quéran ya'ipiya' ata'huantarín. Chiminpachina', chanaro' ca'téro'sari huécaton'a', natéaqué huaré' noshinéna' ca'sapi.

20

Huaranca pi'ipi nininso'

¹ Ina quéran a'na anquéninta' inápa quéran o'mararin, ni'nahué. Panca catina, niahui, inapita sé'quérin. Niahuiso' sopairo'sa' oncorapirinso' parti i'soacaso maré' sé'quérin. ² O'marahuaton, panca ya'huán pochin nininso' masarin. Sopai chachin inaso'. Iráca quéran huaré' piyapi nonpintérin, Satanásé itopiso'. Ina masahuaton, catinaqué tonporin. Huaranca pi'ipinta' nipirinhué' co ni'quiritarinhué'. ³ Tonporahuaton, nanin acoporo' nininque té'yatarin. Nani té'yatahuaton, oncorapiarin. Oncorapirahuaton, noyá pa'pirapitarin ama pipicaso maréhué'. Huaranca pi'ipi co nanitarinhué' piyapi'sa' nonpintacaso'. Ina quéran ocoiantapirinhué', co hua'quí quéranhué' Yoséri ana'intomiatarin.

⁴ Ina quéran hua'narésó pochin niantarahué. Na'a piyapi'sa' quénanahué. Yoséri nani acorin coisé pochin nicacaiso maré'. Anapitanta' ni'nahué. Isoro'paqué ya'huapona', Quisosoichin imapi. Yosé nanamén a'chinpi ni'ton, t'épapi. Co ma'sha pa'pi té'huatoro' nininso' chinotopihué'. Co nonanpiso' moshapihué'. Co marcanén niacotopihué'. "Quisosoichin imarai," topachinara, nishitéconoté'ra'piapi. Inapotopirinahué', Quisosori ananpitaantarahuaton, ichihua'anéntarin. Huaranca pi'ipi hua'anéntapi. ⁵ Inapita'ton ananpitaantarín. Ina quéran nani huaranca pi'ipi nanihuachin, a'napita chiminpisopita ananpitaantarín ana'intacaso maré'. ⁶ Quisoso imaréhuasopita'ton ananpitaantarínpoa'. Noya nicatéhua', nóya cancantarihua'. Co onporonta' chiminarihuahué'. Iráca corto hua'ano'sa' ya'huérin Yosé chinotacaiso maré'. A'na tahuériso nipirinhué', Quisoso imaréhuasopita noya noya chinotarihua'. Huaranca pi'ipi inaré'quénpoa' hua'anéntarihua'.

Sopai hua'an ana'intomiatërinsó'

⁷ Nani huaranca pi'ipi nanihuachin, sopai ocoiantarin. ⁸ Ocoiantahuachin, isoro'paquë huënantarin nisha nisha piyapi'sa' nonpintacaso marë'. Ya'ipi parti paaton, notohuaro' piyapi'sa' nonpintarin, Coco, Macoco inapita itopiso'. Inotë pochin co pichicasohuë'. Sopairi nonpintërin ni'ton, niyontonapi quira nicacaso marë'. ⁹ Nisha nisha parti quëran niyontonahuatona', Yosë piyapinënpita ya'huëpiquë huë'sapi. Huë'sahuatona', ninanonën tancapitapi. Imapisopita yatëpapurinahuë', Yosëri nosoroaton, inápa quëran panca pën a'paimarin. Anotohuachin, no'huipisopita ahuiquitarin. Ya'ipimiáchin ta'huantapi. Yosë imapisopitaíchin cha'ësapi. ¹⁰ Ina quëran sopai ana'intomiatarin. Hua'qui' piyapi'sa' nonpintërin ni'ton, Yosëri ana'ntarin. Panca sono sha'pimo'shirë chachin pën orotërinquë të'yatarin. Co onporonta' pipiarinhuë'. Inaquë ma'sha pa'pi të'huatoro' nininsonta' parisitarin. Nonpin nanan pënëntona'pinta' inaquë chachin parisitarin. Tahuërirë chachin, tashirë chachin chiniquën parisitapi. Co onporonta' sanoarinhuë'. Co onporonta' pipiapihuë'.

Ayaro' tahuëri ana'intërinsó'

¹¹ Ina quëran panca hua'anëntacaso' shira quënanahuë, huirichin nininsó'. Inaquë Yosë huënsëaton, piyapi'sa' ana'ntarin. Chini chiniquën nanantarin ni'ton, isoro'pa', pi'iro'të', inapita ta'huantopi. Capa nisarin. ¹² Ayaro' tahuëri nani nanirin ni'ton, ya'ipi chiminpisopita inatohua' huaniápona'. Hua'ano'sa', topinan piyapi'sa', inapita ya'ipiya inaquë pa'sapi. Yosëri ana'ntacaso marë' ayontonarin. Naporo' quiricaró'sa' inápaquë ninshitërinsó' a'naya a'naya oniriarin. A'naso' nanpirin quirica itopiso'. Inaquë Yosë imapisopita nininënpita nani ninshitopi. A'na quiricanta' ya'huërin. Inaquë ya'ipi ninëhuasopita ninshitërinpoa'. Noya ninëhuasopita, co noyahué' ninëhuasopita, ya'ipiya nani ninshitërinpoa'. Ina nontaton, Yosëri ana'ntarin. ¹³ Ya'ipi piyapi'sa' Yosëri nontarin. Pa'itatoná, marëquë chimiitopi quëran huarë' ananpitaantarin no'tëquën ana'ntacaso marë'. Insëquëso tëranta' chiminpisopita ya'ipiya ya'norapi. A'naya a'nayanpoa' nontarinpoa'. Co noyahué' nipatëhua', no'tëquën ana'ntarinpoa'. ¹⁴ Chimirin, chiminpisopita ya'huëpiquë, inapita panca sono pën orotërinquë të'yatapi. Inaquë parisitomiatarinpoa'. ¹⁵ Co nanpirin quiricaquë nininënpita ya'huëhuachinahuë' inaquë chachin a'pararin.

21*Nasharo'pa' nininsó'*

¹ Ina quëran hua'narëso pochin niantarahué. Nasharo'pa', nasha pi'iro'të', inapita quënanahuë. Yosë nohuanton, isoro'pa' ta'huantapon. Pi'iro'tënta' ta'huantapon. Marënta' co huachi ya'huaponhuë'. Ya'ipiya nasha nisarin. ² Ina quëran noyápiachin ninano' inápa quëran o'mararin ni'nahuë. Yosë ya'huërin quëran o'mararin. Quirosarin pochin niponahuë', noya noya ninin. Noyápiachin ya'norin. Sanapi so'yacaso marë' nitaparinsó pochin noyápiachin ninin. Nasha Quirosarin itopiso'. ³ Inápa quëran chiniquën noninsó' natanahuë.

—Iporaso huachi, Yosë piyapinënpitarë chachin ya'huërarin. Co onporonta' patarinhuë'. Inapitarë' ya'huëmiatarin. ⁴ Yosëri chachin na'nëi' amirayatarin. Co huachi chiminaponahuë'. Co huachi sëtaponahuë'. Co huachi na'nëponahuë'. Co pi'pisha tëranta' iquitaponahuë'. Iráca na'con parisitopirinahuë', co huachi ina pochin ya'huaponahuë'. Noya noya ya'huapona', ténin.

⁵ Ina quëran Yosë hua'anëntacaso' shiranëinquë huënsëaton, itërinco:

—Ni'quë'. Ya'ipiya anoyatarahuë. Nashasáchin acoarahuë. No'tëquën nontëranquën ni'ton, ninshitëquë'. Ya'ipiya natëtacaso' ya'huërin, itërinco.

⁶ Ina quëran itantarinco:

—Nani ya'ipiya anoyatërahué. Ca'ton ya'huërahué. Co'huara isoro'pa' ya'huëyátërasohuë', ya'huárahué. A'na tahuërinta' ya'ipi ma'sharó'sa' ta'huantopirinahuë', caso' ya'huápo. Iráca quëran huarë' ya'huárahué. Co onporonta' ta'huantarahuë'. Napoaton nontoco catahuainquëma'. Ni'quë'. Chiniquën yamorohuatëra, o'orë'. O'opatëra, chiniquën cancantëre'. Inapochachin canta' catahuanquëma'. Yamororëso pochin cancantohuatama', nanpirin ii' quëchinquëma' noya cancantacamaso marë'. Caora nohuanto, catahuanquëma'. Insonquëma tëranta' nohuantohuatamacó, huëco' anoyacancanchinquëma'. ⁷ Sopai minsëhuatama', ya'ipi tapatëranquëmasopita quëchinquëma'. Hui'nahuëpita pochin ni'saranquëma'. Casáchin yonquiamaco. ⁸ A'napitaso nipirinhuë' parisitápona'. Ayaro' tahuëri na'a piyapi'sa' pënquë pa'sapi. Të'huatona' a'popisopita, co natëpisopitahuë', co natëtochináchinhuë' cancantopisopita, tëpatona'piro'sa', monshihuaninsopita, pënotono'sa', mamanshi chinotopisopita, nonpina'piro'sa', inapita panca sono sha'pimo'shirë chachin

pën tènëntapaquë pa'sapi. Inaquë parisitápona'. Huaranca huaranca pi'ipinta' nipirinhue', co onporonta' pipiapihuë'.

Ninano' inápa quëran o'mararinso'

⁹ Ina quëran a'nara' anquëni huëcapairinco, ana'intacaso marë' minë' quëtopiso'. Huë'sahuaton, itërinco: "Huëquë', nasha ninano' a'nochinquën. Inaquë Carniroa'huari huayoninsopita ya'huapona'. Sanapi so'yacaso marë' nitaparinso pochin noyápiachin nininco."

¹⁰ Itohuachincora, hua'narëso pochin niantarahuë. Ispirito Santo nohuanton, panca motopi'pa' quëparinco. Inaquë noya ninano' a'notërinco. Nasha Quirosarin itopiso'. Ina ninanoso' Yosë ya'huërin quëran chachin o'mararin. ¹¹ Yosëso' noya noya ni'ton, ina pochin nicaton, huënaráchin huënaráchin a'pinin. A'pia'huaya pa'ton nininso pochin huënaratarin. Caspi itopiso'. Isihuico pochin niponahuë', i'hua i'huanánshin quënantërë'. ¹² Pairatopiso' inápa masho ninin. Shonca cato' ya'coana ya'huëtërin. A'naya a'naya ya'coanaquë a'na anquëni'ri ni'sarin. Ya'ipi quëran shonca cato' ya'huëpi. Nisha nisha ya'coanaquë nininën nani ninshitopi. A'naya a'naya israiro'sa' huëntonën ninintërinso'. Shonca cato' ni'ton, ya'ipi ya'coana nanitopi. ¹³ Pi'i pipirinsó' parti quëran pairatopiso' cara ya'coana ya'huëtërin. Pi'i ya'coninsó' partinta' cara chachin ya'huëtërin. Huancana yonsanquëchin inapochachin cara cara ya'huërin. ¹⁴ Pairatopiso' shonca cato' na'piquë paquëërin, panca nininsó'. A'naya a'naya na'piquë Quisoso catano'sanënpita nininéna' ninshitopi. Shonca cato' ya'huërin ni'ton, ya'ipi nanitopi. ¹⁵ Ina ninanoso', pancana. Mitro pochin oro quëran nininso' anquëni ya'huëtërin a'nicaso marë'. Ina masahuaton, a'nirin. Ninano', pairatopiso', ya'coanaro'sa', inapita a'nirin. ¹⁶ Cato huaranca cato pasa quiromitro naporopitërinso'. Inapochachin pancanantërinso' ninin. Inaparinso' cato huaranca cato pasa quiromitro inaparin. ¹⁷ Pairatopisonta' a'nirin. Anquëni niponahuë', piyapi'sa' ma'sha a'nipiso pochin a'niton: "Saota shonca a'natëräpo mitro ya'huëtërin," tënin.

¹⁸ Pairaso' na'pi pa'ton ninin quëran nipi. Caspi itopiso'. Ina ninanoso' oro quëransáchin ninin. Oro niponahuë', i'hua i'huanánshin quënantërë'. ¹⁹ Paira paquëëmarinquë noyápiachin nipi. Nisha nisha na'pi pa'ton nininsopita quëran nipi. Shonca cato' nisha nisha ya'huërin. Ya'natiirinsoso' caninton, caspi itopi. Ina quëran niantarinso' caninchin, sapiro itopi. Ina quëran caninton niponahuë', hui'tonchin hui'tonchin ninin, acata itopi. Ina piquëran canora niponahuë', caninton pochin ya'norin, ismirarita itopi. ²⁰ Ina quëran quëhuanën nisahuaton, pi'pian huiri huiriton hui'shatërin. Onisi itopi. Ina quëran niantarinsonta' quëhuashin, cornarina itopi. Ina piquëranso' sha'píchin, crisorito itopi. Ina quëran caninton, piriro itopi. Ina quëran niantarinso sha'píton, topasio itopi. Ina quëranso' crisoprasa itopi. Inanta' caninton chachin. Ina piquëranso' caninton niponahuë', pi'pisha pi'pisha quëhuanën ya'huëtërin. Casinto itopi. Ya'natontarinsoso' caninchin, amatista itopi. Ya'ipi quëran shonca cato' ya'huërin. ²¹ Ya'coanaro'santa' noyápiachin. A'naya a'naya panca huiri na'pi quëran nipi. Cachinta' oro quëran chachin ninin. Orosachin niponahuë', i'hua i'huanánshin quënantërë'.

Yosë chachin a'pintarinpoaso'

²² Inaquëso' co Yosë chinotacaso' pëi' ya'huërinhuë'. Yosë chini chiniquën nanantërinso chachin ya'ipi parti ya'huarin. Carniroa'huanta' ya'huarin ni'ton, noya noya chinotar-ihua'. ²³ Inatohua' pa'patëhua', co huachi pi'i, yoqui, inapita nohuantarihuahuë'. Tata Yosë chachin huënaráchin a'pintarinpoa'. Carniroa'huanta' a'pintarinpoa'. ²⁴ Inaquë nisha nisha piyapinpoo' napopianachin yonquarihua'. Noya a'pintarinpoa'. Nisha nisha copirnorosanta' isoro'paquë chiniquën nanantaponaraihuë', naporos Yosëíchin yonquirapi. "Ma noyacha Yosëso' catahuarinpoa paya," tosapi. ²⁵ Inatohua' co huachi tashiar-ihue'. Ya'coanaro'santa' co huachi oncotapihuë'. ²⁶ Naporos nisha nisha piyapinpoo' noya noya nicatëhua', inaquë ya'huarihua'. "Ma noyacha Yosëso' ni'ton, anoyacancantërinpoa paya," ta'tëhua', inasáchin yonquarihua'. ²⁷ Noyasáchin inaquë ya'huapona'. Co manta' osha ya'huërarinhue'. Co noyahuë' nipisopitaso', co ya'conaponahuë'. A'naquën nonpinatona: "Imarai quiyanta'," topirinhue', co inapitaso' ya'conaponahuë'. Carniroa'hua imarëhuasopitaráchin inaquë ya'huëcontarihua'. Nanpirin quiricaquë nininënpoapita nani ninshitërinpoa'.

22

Nanpirin ii'

¹ Ina quëran Yosë nohuanton, hua'narëso pochin niantarahuë. Nasha Quirosarin niantahuato, anquëni pancai' a'notërinco, noyápiachin nininso'. Inaso', Nanpirin ii' itopiso'. Yosë hua'anëntërin quëran pipirarin. Inaquë Carniroa'huanta' hua'anëntarin. ² Ninano

huáncana ii' pa'sarin. Cato yonsan quéran chachin nara papotérin. Nanparin nara itopiso'. Nani yoqui nitarin. Shonca catoro' nitaso', pi'ipi naniarin. Monoquéonta' ya'ipi piyapi'sa noya ya'huécaso maré' ya'huérin. Co huachi canioponahué'. ³ Inaqué co huachi ana'intinpoaso' ya'huaponhué'. Tata Yosé Carniroa'huaré chachin hua'anéntarin huachi. Nani tahuéri piyapínepoapita ina chinotáparihua'. ⁴ Inaqué pa'patéhua', Yosé chachin nirayarihua'. Inasáchin natéarihua'. Ina piyapínépita nisarihua' ni'ton, nininén té'yaquénpoaqué acotarínpoa'. ⁵ Co onporonta' tashiaponhué'. Co huachi pi'i nohuantarihua'hué'. Co nanparin tēranta' nohuantarihua'hué'. Tata Yoséichin a'pintarinpoa'. Ichihua'anéntarinpoa'. Co onporonta' pipiarihua'hué'.

Quisocriso o'mantacaso' tahuéri

⁶ Ina quéran anquéni sha'huitérinco: "Íráca quéra huaré' Yosé nohuanton, a'naquén ninopi. Iporaso' anquéninénco a'paimarinco ninoca'huaso maré'. A'notéranquén ni'ton, ninshitéran Yosé piyapínépita nitotacaso maré'. No'tén nanan nani sha'huitéranquén. Ya'ipiya natétacaso' ya'huérin. Co hua'qui quéranhué' ma'sha onpoarin," itérinco.

⁷ Quisoso chachinta' naporin: "¡Téhuénchachin co hua'quiya quéranhué' o'mantararahué! Nani ma'sha anitotéranquén ninshitacamaso maré'. Insoquéma tēranta' natéhuatama', noya cancantarama'," itérinco.

⁸ Caso' Coanshaco nani ma'sha ni'nahué, natanahué. Anquéni sha'huitohuachincora, isonahué chinota'huaso maré'. ⁹ Yachinotopirahué', sha'huitérinco. "Ama chinotocoso-hué'. Caso' anquénico. Canpita pochachin canta' Yosé natérahue. Íráca quéran huaré' a'naquén Yosé nanamén pénéntérin. Quémanta' pénéntéran. A'napita iso quirica natanahuatona', natéapi. Ya'ipinpoa' Yosé natérahua'. Napoaton inasáchin chinotéque'," itérinco.

¹⁰ Ina quéran itantarinco: "Ya'ipi Yosé anitotérinquéns'o nani ninshitéran. Ama topinan ninshitéquésohué'. Ninorinso' nani naniriarin ni'ton, ya'ipi piyapi'sa' nanan a'patéque' nitochina'. ¹¹ A'naquén natanaponaraihué', co natéapihué'. Co noyahué' nipsisopitaso', aqué aquété' co noyahué' nisapi. Co nishinahuén cancantopisopitanta', aqué aquété' niina'. Noya nipsisopitaso' nipirinhué', noya noya nisapi. Yoséichin cancantopisopitanta', noya noya imaina'," itérinco.

¹² Ina quéran Quisoso chachin itérinco: "Téhuénchachin co hua'quiya quéranhué' o'mantararahué. O'mantahuato, ya'ipiya no'téquén i'huérétarahué. Co noyahué' nipsisopita ana'ntarahué. Noya nipsisopitaso' acanaarahué. ¹³ Ca'ton ya'huérarahué. Co'huara isoro'pa' ya'huéyátérasohué', ya'huérarahué. A'na tahuérinta' ya'ipi ma'sharo'sa' ta'huantopirinahué', caso' ya'huápo. Íráca quéran huaré' ya'huérarahué. Co onporonta' ta'huantararahué'," ténin.

¹⁴ Huénainén quéran anoyacancantérisopita nóya cancantapona'. A'mopiso' pé'sarésó pochin noyápiachin cancantapi. Inapitásachin nanan ya'huétopi nanparin nara nitórins'o capatona', nanpimiatacaiso'. Naporahuaton, nasha Quirosarínqué noya ya'conapi. ¹⁵ A'naquénso nipirinhué', co onporonta' Yosé ya'huérinque' pa'sapihué'. Ni'ni pochin cancantopisopita, pénétono'sa', monshihuana'piro'sa', tēpatoro'sa', mamanshi chinotopisopita, inapita apiran ya'huémiatapi. A'naquéonta' nonpinápi ni'ton, co nohuantapihué' no'tén nanan imacaso'. Inapitanta' co onporonta' Yosé'pa' pa'sapihué'.

¹⁶ "Ca Quisosoco anquéninénhué' a'patimaranquén. Nani nanan sha'huitéranquén ya'ipi imarinacosopita nitotacaso maré'. A'naya a'naya niyontonpique' a'patéque' nonchina'. Íráca Tapi ya'huapon, Yoséri sha'huitérin: 'A'na tahuéri shiparin nóya nisarin. Ya'ipi piyapi'sa' nicha'ésarin,' itérin. Ca inaco. Tapi shiinco chachin. Caso' huénio tayora huénaráchin a'pininso pochin a'pintaranquéma'," itérinco Quisoso.

¹⁷ Ya'ipi Quisoso imaréhuasopita: "O'mantaqué' Sinioro,' itéréhua'. Ispirito Santonta', inachachin ténin. Natanamasopitanta', "O'mantaqué' Sinioro," itoco'. Yamororésó pochin cancantohuatama', huéco' nanpirin ii' quéchinquéma'. Achinirínpoaso pochin quétarínquéma' noya cancantacamaso maré'. Co manta' pa'térinhué'.

¹⁸ Nani no'téquén ninshitéranquéma'. Ya'ipi ninorinso' no'téquén ninshitéranquéma'. Natanpatama', inachachin a'chinacaso' ya'huérin. Iso nanan apancatohuatama', iso quiricaqué sha'huirínso chachin nisha nisha quéran Yosé ana'ntarínquéma'. Na'con na'con ana'ntarínquéma'. ¹⁹ Iso quirica quéran nani no'téquén anitotéranquéma'. A'na nanayan tēranta' apahuantohuatama', co nanpirin nara nohuitaramahué'. Co Yosé ninanonénqué pa'saramahué'.

²⁰ Quisoso chachin anitotérisinco' ya'ipi ninshitéranquéma'. "Téhuénchachin co hua'quiya quéranhué' o'mantararahué," ténin. ¡Napoqué' Sinioro! A'naróáchin o'mantaqué', itérahue.

²¹ Sinioro Quisoso noya catahuainquéma'. Ya'ipi imaramasopita nosoroaténquéma', catahuainquéma'. Nani ninshitéranquéma huachi.